

ACTA

VAN DE GENERALE SYNODE

VAN DE

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE

KERKEN IN NEDERLAND

ZIERIKZEE

1 SEPTEMBER - 10 NOVEMBER 1995

EN 17 APRIL 1996

ACTA
van de
GENERALE SYNODE

Nastgesteld in de eerste zitting
van de generale synode 1990

preses

scriba I

scriba II

attester

17 april 1990

ACTA
van de
GENERALE SYNODE

Handwritten text, possibly a title or subtitle, in a cursive script.

Handwritten signature or name in a cursive script.

Handwritten signature or name in a cursive script.

ACTA
van de
GENERALE SYNODE

van de
Christelijke Gereformeerde Kerken
in Nederland

Zierikzee

1 september - 10 november 1995

en 17 april 1996

BIDSTOND

Voorafgaande aan de generale synode werd op donderdagavond 31 augustus 1995 in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Zierikzee de bidstond gehouden. In deze bijzondere dienst, belegd door de kerkeraad van de roepende kerk van Zierikzee, ging voor de praeses van de generale synode van Apeldoorn-Centrum 1992, ds. J. Westerink.

Hij bediende het Woord uit Psalm 20, onder het thema:

Een biddend volk rondom de koning die ten strijde trekt

Ds. Westerink stond stil bij:

1. de nood, die tot het gebed uitdrijft;
2. de HEERE, tot Wie het gebed zich richt;
3. de verhooring, waarvan het gebed getuigt.

Na de bediening van het Woord werd de arbeid van de generale synode aan de Heere opgedragen.

EERSTE ZITTING

vrijdag 1 september 1995, 9.15 - 11.45 uur.

*Artikel 1***Opening**

Namens de roepende kerk van Zierikzee opent ds. J. Oosterbroek de vergadering van afgevaardigden naar de generale synode. Op zijn voorstel wordt gezongen Psalm 119: 3 en 17. Daarna leest ds. Oosterbroek Openbaring 3: 7-13 en gaat hij voor in gebed.

*Artikel 2***Openingswoord**

Ds. Oosterbroek spreekt het volgende openingswoord:

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders en afgevaardigden,
Weleerwaarde broeders preadviseurs van de synode,
Geliefde broeders,

Het is mij een voorrecht u, namens de kerkeraad van Zierikzee, een hartelijk welkom toe te roepen aan het begin van onze vergaderingen van de generale synode 1995.

Ik kan u verzekeren dat zowel de kerkeraad als de gemeente van Zierikzee het als een eer voelen dat de breedste vergadering van onze kerken in 1992 heeft besloten onze gemeente aan te wijzen als roepende kerk voor deze Synode.

Het is voor het eerst in de lange geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerk - wij bestaan dit jaar 159 jaar als afgescheiden kerk - dat wij een synode ontvangen. De reden daarvan ligt voor de hand. Het eiland Schouwen-Duiveland lag lange tijd geïsoleerd en was alleen per boot te bereiken. Sinds 1964/65 is ons eiland ontsloten door aanleg van de Grevelingendam, waardoor de verbinding over de weg met Rotterdam tot stand kwam en de Zeelandbrug waardoor de verbinding met Goes een feit werd. Deze ontsluiting heeft grote gevolgen gehad. Vele recreanten ontdekten de weg naar Schouwen-Duiveland en naar de monumentenstad Zierikzee. Ook de Synode heeft nu de weg naar Zierikzee gevonden.

Zierikzee vormt de hoofdplaats van Schouwen-Duiveland en heeft ruim 10.000 inwoners.

De stad Zierikzee heeft een lange geschiedenis achter zich. Aan een zijtak van de rivier de Gouwe, het water dat Schouwen van Duiveland scheidde, ontstond vermoedelijk in de 9e eeuw een kleine nederzetting. Die zijtak werd de Ee genoemd. Die Ee werd vermoedelijk in de 11e of 12e eeuw afgedamd bij wat later de Dam werd genoemd. Achter deze dam breidde het kleine Zierikzee zich uit. De naam Zierikzee is een samenvoeging van Zierik en Ee. Zierik is vermoedelijk een plaatselijke machthebber geweest over wiens identiteit verder niets bekend is.

De 13e en 14e eeuw zijn onbetwist hoogtepunten voor Zierikzee geweest. Door handel, visserij en plaatselijke industrie zoals zoutnering en de lakennijverheid verwierf Zierikzee zich een goede positie op nationaal en internationaal niveau. De 15e en 16e eeuw vormden moeilijke tijden. Het Spaanse beleg in de jaren 1575/76 vormden een onbetwist dieptepunt voor Zierikzee. Hierna ging het wat beter, maar de eerdere welvaart werd niet meer bereikt.

In deze eeuw waren er twee ingrijpende gebeurtenissen voor de eilandbewoners. De bezettende macht kondigde in 1944 de inundatie van het eiland aan. Evacuatie was het gevolg. Eilandbewoners moesten naar Holland evacueren; ingrijpend voor mensen die nog niet eerder van hun eiland waren weg geweest.

Ook de 'ramp' van 1953 - 1 februari - was diep ingrijpend. Op ons eiland verdrinkten 531 mensen. In onze kerkelijke gemeente waren 29 leden, doden en vermisten te betreuren. Ook nu was evacuatie voor een groot deel der gemeente noodzakelijk. Eerst na de watersnoodramp van 1953 kwamen er nieuwe impulsen voor het ingedommelde stadje. De monumenten van Zierikzee kregen door grootscheepse restauraties de aandacht die ze verdienden. Vandaag de dag is er volop toeristische belangstelling voor de monumentenstad Zierikzee.

Kerkelijk leven

Om vergadertechnische redenen vergaderen wij als synode in deze voormalige kerk. Het is het vierde gebouw in successie dat op deze plaats verrees.

De eerste kerk, vermoedelijk van hout, is een bescheiden gebouw geweest, wellicht in de tweede helft van de 10e eeuw geplaatst.

Waarschijnlijk is in het midden van de 12e eeuw een nieuwe kerk gebouwd, een turfstenen basiliek. Een niet te controleren bron noemt als stichtingsjaar 1151.

De kerk was gewijd aan Sint Livinus; volgens de overlevering een Schotse prediker die in 657 de marteldood zou zijn gestorven. Deze Livinus zou ook op Schouwen geprekeerd hebben.

De groeiende welvaart stelde de Zierikzeënaars om staat een nog grotere kerk te bouwen; een laat-gotische hallenkerk met een vloeroppervlak van 4100 m², een lengte van 102 meter en een breedte van circa 37 meter. Ze was daarmee de grootste kerk die Zeeland kende.

In 1454 werd het fundament voor een toren gelegd die hoger moest worden dan enige andere toren. Het bouwwerk moest het symbool worden van de macht van de stad. De toren moest 130 meter worden. Dit is nooit gelukt. De welvaart nam een keer. De hoogte van de toren bleef beperkt tot ongeveer 50 meter. Deze toren, in de volksmond de 'dikke toren' genoemd staat hier nog naast dit gebouw. Rond 1510 werd de bouw gestaakt van de Sint Lievensmonstertoren. Deze toren beheerst als eerbiedige heerser het beeld van stad en land alhier.

Reformatie

Sinds 1566 werd hier het Evangelie van vrije genade verkondigd door de Vlaamse Passementwever, Jacob Jorisse; deze arbeid werd gezegend. Vanaf 1572 kreeg de Reformatie vaste voet op Schouwen-Duiveland met als gevolg dat de grote kerk in 1576 definitief ter beschikking werd gesteld aan de gereformeerden.

In 1770 kreeg de kerk een nieuw orgel; het laatste orgel gebouwd door de bekende orgelbouwer Bätz. Helaas brandde de kerk in de nacht van 6 op 7 oktober 1832 finaal af. De vermoedelijke oorzaak van de brand is onvoorzichtigheid geweest van de loodgieter Jacob Kodde en zijn knechts. De ruïnes werden afgebroken en snel werd besloten over te gaan tot de bouw van een nieuw Godshuis. Ook dit leverde

de nodige problemen op. De aannemer ging failliet, de bouw staakte en pas op zondag 21 mei 1848 - bijna 16 jaar na de brand - kon de Nieuwe Kerk in gebruik genomen worden. Deze kerk is het huidige gebouw waarin wij vergaderen en al gauw kreeg dit gebouw de naam Nieuwe Kerk. De bouwstijl is neo-classicistisch. Deze kerk is 2/3 kleiner dan het vorige gebouw. Deze bouwstijl handhaafde zich in de eerste helft van de 19e eeuw. Men had daarbij de Griekse architectuur als voorbeeld. Dit gebouw heeft dan ook iets van een Griekse tempel. Dit valt vooral op aan het fronton, de zuilen en de pilasters van de ingangspartij.

De vader van onze ouderling J.C. v. Beveren, wijlen br. P. v. Beveren - de plaatselijke geschiedkundige - noemde dit gebouw een monsterlijke kerk... doch de zucht naar vernieuwing, welke niet altijd een verfraaiing is, heeft ons dit onooglijk product bezorgd (1949 in de Provinciale Zeeuwse Courant). Ook door onze gemeente werd in 1924/25 gebruik gemaakt van dit kerkgebouw, dit in verband met de krapte aan zitplaatsen in de kerk aan de Meelstraat en de nieuwbouw van de kerk aan de Minderbroederstraat. Dit was in de tijd dat ds. S. v.d. Molen de gemeente van Zierikzee als predikant diende.

Bijzonder indrukwekkend moet de interkerkelijke dienst zijn geweest na de Watersnoodramp in 1953. De hele kerk was tot de laatste plaats bezet. Dit kerkgebouw bood plaats aan ruim 800 kerkgangers.

Naast dit gebouw heeft de Hervormde Gemeente in Zierikzee nog een historisch kerkgebouw, de Gasthuiskerk - in de volksmond de 'kleine kerk' genoemd. De financiële last van beide gebouwen begon op de kerkvoogdij zwaar te drukken. De kerkvoogdij overwoog zelfs in 1919 de Nieuwe Kerk te sluiten. Er volgde een grote protestactie tegen dit voornemen en een inzameling van bijna f 8.000,-. De kerkvoogdij besloot in 1920 definitief van deze plannen af te zien.

In de zestiger jaren steeg de financiële nood. In 1965 moest de kerkvoogdij besluiten vanwege de hoge verwarmingskosten over te gaan tot sluiting van de Nieuwe Kerk in de wintermaanden; in 1971 moest het besluit genomen worden de Nieuwe Kerk niet meer te gebruiken. De gevolgen bleven niet uit; het gebouw ging zienderogen achteruit, vooral nadat de ramen waren ingegooid en wind en regen vrij spel kregen. Dit monument werd een aanfluiting. In 1977 werd de stichting Oude Zeeuwse Kerken opgericht en op 19 september 1977 ging de Hervormde Gemeente accoord met het overdragen van dit kerkgebouw aan deze stichting voor het symbolische bedrag van één gulden.

Het kerkgebouw werd gerestaureerd en in 1988 kwam het werk gereed. Hoofdaannemer was bouwbedrijf Quant, lid van onze gemeente. Momenteel is men volop bezig het orgel te restaureren.

Van deze eerder genoemde stichting huren wij dus dit kerkgebouw voor onze synodale arbeid.

Afscheiding

In het jaar 1836 kwamen in Zierikzee 28 personen bij elkaar die als 'bezwaarden' vergaderden. Ze waren tot voor kort lidmaat van de Hervormde Gemeente en waren de eerste 'afgescheidenen' in Zierikzee. De vader van de Afscheiding in Zeeland, ds. Huibert Jacobus Buddingh stelde de ambten in. Wanneer dat precies geweest is, is niet helemaal zeker. Ons jaarboek vermeldt als datum van instituering juli 1836.

Ds. M. Drayer wijst in een bespreking van het gedenkboek 'Om 't Eeuwig Welbehagen' in Ambtelijk Contact op een interessante mogelijkheid. Uit een 'missi-

ve' van de officier van justitie te Zierikzee blijkt dat ds. Buddingh op 13 oktober 1836 uit Tholen naar Zierikzee werd 'opgebracht'. Daar verscheen hij op 14 oktober voor de rechtbank. Na betaling van boete en kosten beloofde ds. Buddingh om de volgende dag de stad te verlaten 'en zich rustig en stil te zullen gedragen'. Volgens de officier van justitie deed ds. Buddingh dat niet. Hij legde ziekenbezoek af en bezocht 's avonds een 'gezelschap ten huize van den bakker De Braal'. Deze bakker behoorde tot de afgescheidenen; ook in zijn huis werd door de afgescheidenen vergaderd. Na een 'oploop' werd ds. Buddingh door de justitiedienaren ernstig onderhouden over het 'opzien' dat hij baarde en de 'onrust' en het 'getier' dat zijn komst verwekte. Het einde was dat ds. Buddingh de volgende dag met de sterke arm 'aan boord van den veerman' werd gebracht om hem naar Colijnsplaat over te brengen. In het licht van deze 'missive' gezien zou de instituering van de gemeente dan op 14 en 15 oktober 1836 hebben plaatsgevonden. Zonder nadere gegevens zal de vraag naar de juiste datum wel onbeantwoord blijven. Uit het stuk van de officier van justitie blijkt verder dat hij tamelijk gematigd was in zijn optreden tegen de afgescheidenen. Zij werden door justitie niet zo fanatiek vervolgd als elders vaak het geval is geweest.

Onze gemeente groeide en kreeg in de persoon van ds. A.F. Kok zijn eerste predikant in 1852.

De vijfde predikant van onze gemeente, ds. P.J. Wessels is van groot belang geweest voor onze gemeente. Hij diende de gemeente van 1873-1903. Hij is het middel in Gods hand geweest waardoor onze gemeente gebleven is bij het beginsel van de Afscheiding van 1834 en niet is meegegaan met de Vereniging in 1892. Op kerkelijke vereniging kan immers alleen zegen rusten wanneer men trouw blijft aan Schrift en belijdenis. Die les uit de geschiedenis mogen wij ook vandaag niet vergeten.

De strijd om het beginsel werd voortgezet na het overlijden van ds. Wessels in 1903, door ds. J. Wisse Czn. die zich op 27 mei 1906 aan onze gemeente verbond. Ook hij was in 1892 niet meegegaan met de Vereniging. Voor het beginsel van de Afscheiding had ds. Wisse alles over getuige zijn woord gesproken bij zijn 25-jarig ambtsjubileum in 1898. 'Daar stond ik, zonder kerkeraad, zonder gemeente, zonder kerkgebouw, zonder inkomen, van alles ontbloot en naar het scheen van allen verlaten. God in de hemel alleen weet wat ik in die dagen gebeden, geleden en gestreden heb'.

We mogen de Heere dankbaar zijn voor het grondlegend werk van onze vaderen ds. Wessels en ds. Wisse in 1892 en daarna, dat door de Heere is gezegend en tot de huidige dag in stand mag worden gehouden.

Van genoemde ds. J. Wisse Czn. is het bekend dat hij zijn huishoudster opdracht gaf al zijn preken en alle met de hand geschreven brieven en documenten onder de boom in de achtertuin van de pastorie aan de Meelstraat te verbranden. Voor het nageslacht bleef dit niet bewaard. Kerkhistorici juichen zo'n daad niet toe, maar het getuigt toch wel van een grote geest en van zelfkennis: veel klein menselijks en zondigs werd zo verbrand.

Op 21 augustus 1921 overleed hij, juist toen kon worden meegedeeld dat kand. S. v.d. Molen het beroep naar Zierikzee had aangenomen. In ds. v.d. Molen, wiens schoonzoon br. A. de Geus uit Harlingen we in deze synode in ons midden hebben- (hij is het oudste synodelid in deze synode)- kreeg Zierikzee een begaafd predikant.

Zijn naam en die van ds. H. Hoogendoorn wordt in onze gemeente nog steeds met

ere genoemd. Met hun praktisch bevindelijke en geestelijke instelling hebben zij met God en met ere de gemeente gediend.

Ook ds. M. v.d. Klis (1948-1964) bleek vooral tijdens en na de watersnoodramp de juiste man op de rechte plaats te zijn. Deze praktisch ingestelde prediker heeft veel voor onze gemeente, stad en eiland betekend. Onder zijn leiding werden op 17 oktober 1956 de dochtergemeente van Haamstede geïnstitueerd en op 14 februari 1958 die van Kerkwerf. In 1950 werd ds. J.P. Meijering, emeritus predikant van Maassluis, tot ouderling in onze gemeente bevestigd. In 1958 vierde hij in Zierikzee zijn 40-jarig ambtsjubileum.

In de bedachtzame voorganger wijlen ds. P. Op den Velde, wiens weduwe nog steeds tot onze gemeente behoort, kreeg de gemeente in 1965 een nieuwe predikant. Met veel zeggingskracht bediende hij het Woord. Hij stierf op 12 mei 1976 en werd in Zierikzee begraven. In hem verloren de kerken veel. Hij heeft niet tevergeefs gearbeid. Al had hij geen wetenschappelijke titel, hij had professorale capaciteiten. Mede door zijn toedoen kwam er in de gemeente aandacht voor het Israëlwerk en werd Zierikzee zendende kerk voor de Evangelieverkondiging onder Israël; een taak die Zierikzee in deze maand hoopt voort te zetten door ds. C.J. v.d. Boogert uit te zenden als predikant voor deze arbeid.

Tijdens de ambtsperiode van ds. M. v.d. Klis, ds. P. Op den Velde en ds. B. de Graaf diende oud. J.C. Spaans, ouderling naar art. 3 K.O. de gemeente en de beide dochtergemeenten met veel stichting.

Op dit moment, nu u geroepen wordt tot de belangrijke taak in de dienst aan de Koning en Zijn gemeente, denken we ook aan hen die vóór ons in deze dienst hebben gewerkt, maar die in de afgelopen periode ons zijn ontvallen.

Daarom verzoek ik u nu om op te staan teneinde hun namen te horen en in dankbaarheid te gedenken aan wat de Heere ons in hen gegeven heeft.

Op 14 jan. 1993 overleed ds. J.W. v.d. Gronden te Nunspeet

Op 2 april 1993 overleed ds. P. Beekhuis te Rotterdam

Op 4 april 1993 overleed ds. G.J. Buijs te Nijkerk

Op 12 mei 1993 overleed ds. H.E. Sterk te Bunschoten

Op 5 februari 1994 overleed ds. H.W. Eerland te Putten

Op 7 mei 1994 overleed ds. B. Bijleveld te Heerde

Op 23 september 1994 overleed ds. R.J. van Pagée te Utrecht

Op 11 juni 1995 overleed ds. P. Overduin te Capelle a/d IJssel

Uit de overzeese kerken noem ik u ds. Jac. Overduin die op 7 juli 1993 te London, Ont. (Canada) overleed.

Van anderen die meer dan plaatselijke bekendheid hadden en de kerken in breder verband hebben gediend, noem ik:

br. J.B. Zuiderent te 's Gravendeel die op 15 december 1992 overleed en lid was van de Synode van 1977;

br. G.J. van 't Spijker te Zwolle die afgevaardigd was naar de Synode van 1986 en op 25 februari 1993 overleed;

br. P. Wardekker te Amersfoort die op 20 juli 1993 overleed en deputaat was voor Kerk en Onderwijs;

br. P. Sluimer te Hilversum, die jarenlang deputaat was voor de Kerkelijke Archieven, hij overleed op 18 augustus 1993;

br. J. Groenendijk te Gouda, deputaat Hulpverlening in binnen-en buitenland, over-

leed op 16 december 1993;

br. D. Odijk te Apeldoorn, afgevaardigde naar de G.S. in 1971, die op 22 december 1993 overleed;

br. C.N. van Dis te Den Haag, deputaat Contact met de Overheid, die op 9 april 1994 overleed;

br. P. Hovius te Groningen die op 15 mei 1994 overleed en naar de G.S. van 1986 was afgevaardigd;

br. A. Kooiman te Barendrecht die op 21 mei 1994 overleed en naar de G.S. 1980 en 1983 was afgevaardigd;

zr. C.C. Hakkenberg-van Kooten Niekerk te Zeist die op 7 september 1994 overleed, zij was jarenlang betrokken bij het werk in het deputaatschap Geestelijke Verzorging Gezondheidszorg.

br. M. den Butter te Vlaardingen, afgevaardigde naar de G.S. van 1983, 1986 en 1989, die op 17 september 1994 overleed;

br. J. Zuidema te Groningen die op 28 november 1994 overleed en naar de G.S. van 1974 was afgevaardigd;

br. A.C. Floor te Heerenveen, jarenlang deputaat voor de Geestelijke Verzorging van de Militairen, overleed op 3 december 1994;

br. A.H. Dikkeschei te Ermelo, die op 11 februari 1995 overleed en deputaat was voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden;

br. J. Fraanje te Schiedam die op 15 februari 1995 overleed en naar de G.S. van 1980 en 1989 was afgevaardigd;

br. J.B. van der Ham te Meerkerk die op 11 april 1995 overleed en afgevaardigd was naar de G.S. van 1974;

br. A.L. de Bruyne te Amersfoort, o.a. quaestor van de G.S., penningmeester van de Theologische Hogeschool en meerdere malen afgevaardigd naar de G.S., hij overleed op 30 mei 1995;

br. M.J. de Vries te Hillegom, afgevaardigde naar de G.S. 1983, die op 2 juni 1995 overleed.

God nam hen allen uit ons midden weg, opdat zij God zouden dienen dag en nacht in Zijn tempel.

Wij kunnen hen niet beter eren dan door hun geloof na te volgen, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling, in de wetenschap, dat de Heere de arbeiders begraaft, maar dat Zijn werk doorgaat.

In enkele ogenblikken van stilte willen wij hen gedenken. Ik stel u voor daarna te zingen Psalm 103: 8 en 9.

De werkzaamheden van de synode van 1995 kunnen een aanvang nemen. Alle dingen zijn in orde. U als afgevaardigde bent aanwezig, de benodigde stukken zijn gereed, de lastbrieven ter tafel, een grote groep van medewerkers staan klaar uw vergadering te dienen. Op één ding komt het aan: trouw blijven aan het Woord.

Niet zonder reden riep eenmaal de Koning der Kerk de kleine gemeente van Filadelfia toe: 'Houdt wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme'. In het licht van Christus' wederkomst is voor Gods kerk trouw nodig om Gods Woord te bewaren. Dat gaat niet in eigen kracht, maar alleen door de kracht en in gemeenschap van Hem, Die Zijn Kerk heeft beloofd, dat Hij met haar is alle dagen tot aan de voleinding der wereld.

Wij staan met onze synodale arbeid niet alleen. Tot zeven maal toe begint de Koning der Kerk, de hemelse Kerkvisitator, Jezus Christus Zijn brieven aan de Klein-Aziatische gemeenten met het woord: 'Ik weet uw werken'. Ook deze synode

verricht haar werk onder Zijn wakend oog. De gedachte is ontdekkend. Wij moeten bij al ons werk en in al onze beslissingen verantwoord zijn voor de Koning van de Kerk, Die ons gadeslaat. Het is ook vertroostend. Hij weet van al onze moeiten af. Hij wil met Zijn Geest nog werken.

Het vraagt van ons allen verantwoordelijkheidsbesef.

Wij hebben kleine kracht. Onze Kerken zijn kleine kerken. In het grote geheel van het kerkelijk leven zijn wij maar klein. Zo is het met de gemeente van Filadelfia ook geweest. Toch krijgt deze kleine en onaanzienlijke gemeente de mooiste brief van Jezus Christus; een brief waarvan je zeggen mag: ik wilde wel dat dit van al onze gemeenten gezegd kon worden. Er staat in deze brief geen woord van verwijt. In Filadelfia had men maar kleine kracht, maar in diepe afhankelijkheid van de Heere leefde men daar.

De stad Filadelfia is gesticht door een groep mensen met idealen. In het ideaal van de broederschap dacht men elkaar te vinden. Men leefde echter op de rand van de vulkaan, in het episch centrum van een aardbevingsgebied. Ze waren in Filadelfia permanent bezig met de wederopbouw en als er weer een aardbeving kwam lag de boel weer vlak.

Het is niet aantrekkelijk om daar te wonen.

In die stad ontstond een gemeente, niet bestaande uit wetenschappers of grootindustriëlen. Gewone mensen, die vervolgd werden vanwege de belijdenis van de Naam van de Heere Jezus. Alle deuren gingen voor hen dicht en als er al deuren open gingen dan was het de deur naar de gevangenis of naar het kerkhof.

Toch ontvangen zij de hoogste lof: ze hebben Mijn Woord bewaard en Mijn Naam niet verloochend, zegt de Heere hier.

Als wij die lof van de Heere op ons laten inwerken dan gaan we het geheim van deze gemeente verstaan, want in deze plaats met waarvan de Grieken en vijandige Joden heeft het Woord van de Heere geklonken. Wie daar aan het werk geweest is weten wij niet, maar het heeft de Heere behaagd in dat kleine Filadelfia Zijn Woord te laten verkondigen. De mensen van deze stad stonden echt niet te wachten op de boodschap van de vrije genade. Het waren ook daar mensen met een gesloten hart voor de Heere en voor Zijn Woord.

De Heere heeft echter met Zijn Woord en door Zijn Geest dat gesloten hart geopend. Door die Goddelijke kracht die er in de Geest is, heeft Hij geklopt op de deur van hun hart. En het wonder is geschied: gesloten harten werden geopend. Het woord der genade werd door de Heilige Geest in hun harten ingedragen. Er kwamen mensen die hun schuld en verlorenheid hebben ontdekt. Ze hebben de levende God ontmoet en voor Hem gebeefd. Ze hebben ontdekt dat er van ons mensen uit geen weg naar de Heere is, maar ze hebben ook ontdekt dat de Heere Zelf in Zijn oneindige goedheid een weg heeft ontsloten waar geen weg meer was. Die weg is geopend in de Heere Jezus, Die heeft gezegd: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. De Heere Jezus heeft immers ook gezegd: Ik ben de Deur. Dat Evangelie van die geopende weg, die geopende deur naar het Vaderhart Gods is hen verkondigd en ze zijn ermee werkzaam geworden. Ze hebben het Woord bewaard; ze hebben Hem liefgekregen. Aan dat Woord hadden ze zich vastgeklemd; aan de God van het Woord zijn ze verbonden geraakt door de levende band van het geloof.

Ze zijn in Filadelfia gaan belijden:

mijn ziel bewaart uw trouw getuigenis
dat heb ik lief, ook doe ik uw bevelen.
Uw Woord kan mij, ofschoon ik alles mis,
door zijnen smaak en hart en zinnen strelen.

Dat Woord van de Heere heeft juist voor die tobbers en zwoegers in Filadelfia zo'n rijk perspectief gegeven. Die mensen die leefden op de rand van de vulkaan, die altijd weer vreesden dat het noodlot zou toeslaan, hebben ontdekt: er is geen noodlot dat ons kan treffen. Er zijn machtige handen van de Heere. Zonder Zijn wil zal er geen haar van ons hoofd vallen. Niemand kan ons uit Zijn Hand rukken. Zelfs de poorten van de hel kunnen Zijn gemeente niet overweldigen. Er is een vrije toegang tot de Heere. Bij alle wisselvalligheid, bij alle aardbevingen is er vastheid bij de Heere, de levende God. Ze hebben op die God leren bouwen, terwijl zij wisten dat de grond elk ogenblik onder hun voeten kon gaan beven. Toen het Woord openging ontdekten die tobbers in Filadelfia die zelf moeite hadden om hun hoofd boven water te houden: wij hebben een SCHAT in de hemel. Ze ontvingen, nadat ze tot het besef van hun zonden waren gekomen en tot belijdenis van hun schuld, dat er vergeving, vrijspraak is. Ze ontdekten de eeuwige rijkdommen van de Heere: er is uitzicht dwars door de dood heen; er is uitzicht op de Heere, Die nooit beschaamd maakt allen die het van Hem verwachten.

Ze kennen de taal van de liefde "wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft lief gehad". Dat leerden ze verstaan vanwege de ENIGE NAAM onder de hemel gegeven tot zaligheid. De Heere geve dat dat de kracht van al onze synodale arbeid mag zijn: kleine kracht, maar Mijn Woord bewaard en Mijn Naam niet verloochend! Broeders, uw werk gaat thans beginnen. Moge deze arbeid verricht worden in het licht van de brief aan de gemeente van Filadelfia. Vier particuliere synoden hebben u afgevaardigd. Samen vormt u één vergadering. Aan het slot van elk van de vier aan ons toegezonden lastbrieven staat dezelfde bede: ZEGENE DE HEERE UW VERGADERING.

Met deze woorden verklaar ik de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, die als de synode van Zierikzee 1995 de geschiedenis zal ingaan, namens de roepende kerk voor geopend.

Na deze toespraak wordt op voorstel van ds. Oosterbroek gezongen Psalm 119: 45 en 84.

Artikel 3

Lastbrieven

De lastbrieven, ingezonden door de particuliere synoden, worden onderzocht onder leiding van de kerkeraad van Zierikzee. Uit het onderzoek blijkt, dat afgevaardigd zijn om met last en macht op grond van Gods Woord, de aangenomen Formulieren van Enigheid, de Dordtse kerkorde en de verdere synodale bepalingen der kerken alles te besluiten en uit te voeren wat tot het werk van de generale synode behoort, door de

particuliere synode van het Noorden:

primi:	secundi:
ds. J. Brons	ds. A. Brons
ds. H. Fahner	ds. A. Hilbers
ds. H. van den Heuvel	dr. B. Loonstra
ds. J. Plantinga	ds. A. Dingemanse
drs. W. van 't Spijker	ds. K.T. de Jonge
drs. J.C.L. Starreveld	ds. J.H. van Dijk
oud. A. de Geus	oud. L. van der Zwaag
oud. mr. C.J. van Heel	oud. H. Wubs
oud. H. Hulshof	oud. J. Datema
oud. H. van der Laan	oud. H. Postema
oud. K. van Smeden	oud. L. Allersma
oud. J. Vroegop	oud. J. Berkhout
diak. A. van der Molen	diak. C. Koffeman

tertius:
diak. Sj. van der Meer

particuliere synode van het Oosten:

primi:	secundi:
ds. J. van Amstel	ds. C.A. den Hertog
ds. P. den Butter	ds. B. Witzier
ds. P.D.J. Buijs	drs. B. de Graaf
ds. J. Jonkman	ds. A. Wagenaar
ds. B. de Romph	ds. A.K. Wallet
ds. J. Westerink	ds. H.H. Komp
oud. G. van Brenk	oud. M. Lambregtse
oud. C.J. Marchal	oud. A. Kok
oud. J.W. Overeem	oud. J. Mallie
oud. J.G. van der Poel	oud. G.F. van der Beek
oud. R. Proce	oud. J. Bouwmeester
oud. A. Versluis	oud. drs. A.W. Overwater
diak. A. den Hartog	diak. J. Korpadi

tertius:
ds. D. van der Zwaag
oud. M.L. Hendriksen
diak. A. van der Vegt

particuliere synode van het Westen:

primi:	secundi:
ds. J. van Dijken	ds. C. van Atten
ds. J. Groenleer	dr. T. Brienen
drs. T.M. Hofman	drs. W.P. de Groot
ds. D. Quant	ds. W. Kok
ds. G. van Roekel	ds. L.W. van der Meij
drs. D. Visser	ds. J. Verhage
oud. D. Koole	oud. J. Huisman
oud. J.L. de Landmeter	oud. drs. A.G. Knevel

oud. G. van Putten	oud. J. Mauritz
oud. G. v. Westrienen	oud. D.B. van Noord
oud. C. Wiegman	oud. S. Venema
oud. Z. Zwiep	oud. B. de Weerd
diak. K. Schaart	diak. J.J. van der Knijff

tertius:
diak. T. Limburg

particuliere synode van het Zuiden:

primi:	secundi:
drs. A. Baars	ds. A.G. Boogaard
ds. J.P. Bollen	ds. D. Dunsbergen
drs. H. Korving	ds. A. van Heteren
ds. J. Oosterbroek	ds. R. Kok
ds. M. van der Sluys	ds. J.G. Schenau
ds. M.C. Tanis	drs. R.W.J. Soeters
oud. A. Benschop	oud. J.C. van Beveren
oud. A. Bijkerk	oud. H. Bor
oud. M.A. van Gorsel	oud. F.R. Don
oud. H.T. de Jong	oud. J. Koning
oud. P. de Jong	oud. J.G. Littoij
oud. J.M. Verhelst	oud. M. Ramp
diak. J. Boer	diak. L. Quant

tertius:
ds. A. van de Weerd
oud. H.J. Drayer
diak. W. Overduin

Alle primi-afgevaardigden zijn aanwezig. De wettigheid van de vergadering wordt vastgesteld.

Artikel 4

Verkiezing van het moderamen

Onder leiding van de raad van de roepende kerk wordt het moderamen gekozen. De vergadering verkiest ds. M.C. Tanis tot praeses, ds. J. Westerink tot eerste scriba, ds. D. Quant tot tweede scriba en ds. P. den Butter tot assessor.

Artikel 5

Preadviseurs

De raad van de roepende kerk heeft de hoogleraren dr. J. van Genderen, dr. J.W. Maris, dr. H.G.L. Peels; dr. W. van 't Spijker, dr. W.H. Velema en dr. J. de Vuyst uitgenodigd om de vergadering als preadviseurs te dienen. Met uitzondering van prof. dr. W. van 't Spijker zijn allen aanwezig. Nadat het moderamen heeft plaatsgenomen, heet de praeses hen hartelijk welkom en verzoekt hij hen aan de moderamentafel plaats te nemen.

Artikel 6

Toespraak van de praeses

Mede namens de andere moderamenleden spreekt de praeses zijn dankbaarheid uit voor het in hen gestelde vertrouwen. Het is de wens van de praeses om diennend te mogen leiden. Hij hoopt, dat we aan het werk mogen gaan in afhankelijkheid van de Heere en in hartelijke verbondenheid aan elkaar als broeders. De Heere roept ons tot de arbeid in heilige verbondenheid aan Zijn Woord en aan de gereformeerde confessie en ook in relatie met de Kerkorde.

Hierna spreekt de praeses een woord van oprechte dank aan het adres van de roepende kerk van Zierikzee voor al het voorbereidende werk, dat ten dienste van de synode verricht is. Wij zijn op een bijzondere plaats samengeroepen, al zouden we ook graag in het eigen kerkgebouw van de gemeente vergaderd hebben. De praeses van de roepende kerk wordt dank gebracht voor de wijze waarop hij de synode heeft geopend.

Tenslotte dankt hij ds. J. Westerink voor de wijze waarop hij de vorige avond de bidstond voor de synode heeft geleid.

De praeses laat zingen Psalm 27: 5.

Artikel 7

Openlijke verklaring

De praeses leest nu de 'Openlijke Verklaring' volgens de bijlage bij art.50 K.O. voor. De leden en de preadviseurs van de synode horen deze verklaring staande aan en betuigen op deze wijze hun instemming met de belijdenis. Hierna draagt de praeses de arbeid van de synode nogmaals in gebed aan de Heere op, waarna gezongen wordt Psalm 146: 4.

Artikel 8

Schorsing

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd. Tijdens deze schorsing zal het moderamen met de preadviseurs zich beraden over de werkwijze van de synode.

VERVOLG EERSTE ZITTING

vrijdag 1 september 1995, 14.30-16.00 uur

Artikel 9

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Gezongen wordt Psalm 100: 4.

Artikel 10

Adviseur-verbindingsman

Omdat ds. J. Oosterbroek, praeses van de roepende kerk, lid is van de synode, benoemt de synode op voorstel van het moderamen oud. J.C. van Beveren, voor-

zitter van de voorbereidingscommissie van Zierikzee, tot adviseur-verbindingsman.

Artikel 11

Quaestoraat van de synode

Op voorstel van het moderamen wordt besloten opnieuw tot eerste quaestor van de synode te benoemen br. D. Lokhorst en tot tweede quaestor br. J. Boer.

Artikel 12

Verslaggever 'De Wekker'

Aan ds. J. Jonkman wordt verzocht de verslaggeving in 'De Wekker' te verzorgen.

Artikel 13

Ingekomen stukken

De assessor doet mededeling van een aantal ingekomen stukken, waarmee de reeds ontvangen lijst moet worden aangevuld. Op voorstel van het moderamen wordt besloten 26 september 1995 vast te stellen als sluitingsdatum voor het inzenden van ingekomen stukken. Met het oog op hun verslaggeving vragen en ontvangen het 'Reformatorisch Dagblad', het 'Nederlands Dagblad' en de 'Evangelische Omroep' toestemming om de openbare zittingen van de synode bij te wonen.

Artikel 14

Comité-generaal

In verband met het ter kennis brengen van een aantal ingediende bezwaarschriften vergadert de synode enige ogenblikken in comité.

Artikel 15

Vergadertijden

Op voorstel van het moderamen worden de volgende vergadertijden vastgesteld: 9.15-12.15, 13.45-17.15, 19.00-21.00 uur.

Artikel 16

Vaststelling van de agenda

De vergadering besluit de door de roepende kerk aangeboden voorlopige agenda over te nemen, en die met de toevoegingen (art.13 en 14) vast te stellen.

Artikel 17

Telegram aan H.M. Koningin Beatrix

De synode besluit het volgende telegram aan H.M. Koningin Beatrix te zenden: 'De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen in Zierikzee, wenst U en Uw gezin Gods zegen toe in de vervulling van al Uw taken. Wij bidden de Heere dat Hij U zal zegenen.'

Hierna worden staande twee coupletten van het Wilhelmus gezongen.

Artikel 18

Acta generale synode 1992

De praeses geeft de gedrukte Acta van de generale synode van Apeldoorn 1992 in bespreking. Drs. D. Visser heeft een opmerking over de tekst van art. 183. Daar wordt terecht verwezen naar de uitspraken van de generale synode 1974. Ter aanvulling merkt hij op dat deze synode niet alleen sprak over verontrusting over de CGJO, maar ook over nalatigheid in de kerken. Deputaten vonden het niet verstandig uitvoerig op de besluiten van de generale synode 1974 in te gaan. De synode neemt kennis van deze opmerking.

De praeses dankt de eerste scriba van de synode 1992, ds. P. den Butter, voor het gereed maken van de Acta. Met grote waardering constateert hij dat de scriba snel en correct heeft gewerkt. Het archiefexemplaar wordt door het moderamen getekend. De praeses leest de akte van vaststelling, die eveneens door het moderamen wordt getekend. Vervolgens deelt hij mee dat de comité-acta in een vergadering van het oud-moderamen van de synode 1992 met de preadviseurs zijn gelezen en vastgesteld.

Artikel 19

Rapport moderamen synode 1992

132 De praeses geeft in bespreking het rapport van het moderamen van de synode van 1992 (bijlage 1).

De synode besluit:

de handelingen van het moderamen van de synode 1992 goed te keuren.

Artikel 20

Vertegenwoordiging van de kerken

133 Het rapport van de deputaten voor de vertegenwoordiging der kerken (bijlage 2) wordt aan de orde gesteld.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O. opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

Artikel 21

Jaarboek

134 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de uitgave van het Jaarboek (bijlage 3).

De synode besluit:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 22

Commissies van onderzoek en rapport

Op voorstel van het moderamen worden de volgende commissies van onderzoek

en rapport benoemd:

Commissie I: Opleiding en ambt
 Samenroeper: ds. B. de Romph
 Rapporteur: ds. H. van den Heuvel
 Leden: drs. H. Korving
 oud. C.J. van Heel
 oud. H.T. de Jong
 oud. G. van Putten
 oud. A. Versluis
 Adviseur: prof.dr. J.W. Maris
 Agendapunten: 8.02; 8.06; 9.05.01; 9.19; 9.30 (in overleg met commissie VI); 10.07

Commissie II: Verkondiging
 Samenroeper: ds. J. Brons
 Rapporteur: drs. D. Visser
 Leden: ds. P.D.J. Buijs
 drs. W. van 't Spijker
 oud. M.A. van Gorsel
 oud. H. Hulshof
 oud. Z. Zwiep
 Adviseur: prof.dr. H.G.L. Peels
 Agendapunten: 8.04; 9.06; 9.07; 9.08; 9.10; 10.06

Commissie III: Pastoraat en eredienst
 Samenroeper: ds. J. van Amstel
 Rapporteur: drs. A. Baars
 Leden: oud. P. de Jong
 oud. R. Procee
 oud. G. van Westrienen
 oud. H. van der Laan
 Adviseur: prof.dr. J. de Vuyst
 Agendapunten: 8.01; 9.11; 9.12; 9.13; 9.15; 9.27

Commissie IV: Kerkelijke verhoudingen
 Samenroeper: ds. J. Plantinga
 Rapporteurs: drs. T.M. Hofman
 ds. J. Oosterbroek
 Leden: ds. J. Groenleer
 ds. G. van Roekel
 oud. G. van Brenk
 oud. J.W. Overeem
 Adviseur: prof.dr. J. van Genderen
 Agendapunten: 9.23; 10.04; 10.08; 10.11; 10.12; 10.13

Commissie V: Kerk en samenleving
 Samenroeper: drs. J.C.L. Starreveld
 Rapporteur: ds. J. van Dijken
 Leden: ds. M. van der Sluys

oud. A. Benschop
 oud. J.G. van der Poel
 oud. J. Vroegop
 diak. K. Schaart
 diak. A. van der Molen
 Adviseur: prof.dr. W.H. Velema
 Agendapunten: 9.14; 9.16; 9.17; 9.18; 9.22; 9.32

Commissie VI: Financiën
 Samenroeper: oud. D. Koole
 Rapporteurs: oud. A. de Geus
 diak. J. Boer
 Leden: oud. C.J. Marchal
 oud. K. van Smeden
 oud. J.M. Verhelst
 diak. A. den Hartog
 Agendapunten: 8.03; 9.03; 9.04; 9.05.02; 9.09; 9.24; 9.25; 9.26; 9.31

Commissie VII: Bezwaarschriften / Kerkorde
 Samenroeper: ds. P. den Butter
 Rapporteurs: ds. J. Jonkman
 ds. J.P. Bolten
 Leden: ds. H. Fahner
 oud. A. Bijkerk
 oud. J.L. de Landmeter
 oud. C. Wiegman
 Adviseur: prof.dr. W. van 't Spijker
 Agendapunten: 8.05; 9.28; 9.29; 10.01; 10.02; 10.03; 10.05; 11 geheel

Artikel 23

Uitgave Kerkorde

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de uitgave van de Kerkorde (bijlage 4).

In de bespreking wordt er op gewezen dat o.a. de aanvulling bij art. 35 K.O., waartoe de synode van 1992 heeft besloten, niet is verwerkt.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten voor de uitgave van de Kerkorde te benoemen.

Artikel 24

Schorsing

De praeses schorst de vergadering om het moderamen gelegenheid te geven samen te spreken met de samenroepers en de rapporteurs van de benoemde commissies.

*Artikel 25***Sluiting**

De praeses doet nog enige mededelingen over de agenda voor de volgende zittingsweek. Daarna stelt hij voor te zingen Ps. 67: 1. Prof.dr. J. van Genderen gaat voor in dankgebed, waarna de praeses deze eerste zitting sluit.

TWEDE ZITTING

dinsdag 26 september 1995, 10.00-12.15 uur

*Artikel 26***Opening**

De praeses opent de tweede zitting van de synode. Hij laat zingen Psalm 84: 2 en 3 en leest Psalm 84. De arbeid van de synode van deze dag wordt in gebed aan de Heere opgedragen en om Zijn zegen wordt gesmeekt. Voorbede wordt gedaan voor de familie van de overleden ds. H.U. Westerterp. Ook wordt voor een aantal zieken met name gebeden: prof.dr. B.J. Oosterhoff, mevr. I. van 't Spijker-Hovius, ds. J.H. Velema en drs. H. Schuurhuis.

*Artikel 27***Bloemen**

Op de synodetafels en op het podium staan prachtige bloemen. De praeses vestigt er de aandacht op, dat deze bloemen een geschenk zijn van de kerk van Zierikzee. De synode waardeert dit gebaar bijzonder.

*Artikel 28***Appel-nominaal**

Bij gehouden appel-nominaal blijkt ds. J. Plantinga vervangen te zijn door zijn secundus ds. A. Dingemanse. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 29***Totaal financieel beleid**

Op verzoek van commissie VI stelt de praeses rapport 3 van deze commissie (bijlage 5) prealabel aan de orde. De voorstellen van de commissie lokken geen discussie uit.

De synode besluit:

1. de generale synode neemt met betrekking tot de voorstellen van de diverse deputaatschappen geen besluiten met financiële gevolgen dan nadat in haar laatste vergaderweek het advies van de commissie betreffende de onderscheiden begrotingen en de daaruit voortvloeiende minimum bijdragen van de kerken is behandeld;

2. de generale synode spreekt uit, dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

*Artikel 30***Theologische Universiteit / Algemeen**

De praeses stelt aan de orde het rapport en het daarbij behorende aanvullend rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit (bijlage 6), evenals het daarop corresponderende rapport 1 van commissie I (bijlage 7). De secretaris van het curatorium, ds. H. van der Schaaf, wordt hartelijk welkom geheten.

Een groot aantal zaken wordt in de eerste besprekingsronde aan de orde gesteld. Vooral informeert de synode naar de motivatie die leidde tot het voorstel een stimuleringsfonds in het leven te roepen, en naar de achtergronden van het advies van het curatorium, om het vak 'Gemeenteopbouw' onder te brengen bij kerkrecht en niet bij de diaconologische vakken. Ook wordt gevraagd naar de plaats die het diaconaat heeft in de opleiding en tijdens de stage van beroepbaar-gestelde kandidaten. Andere vragen betreffen de vooropleiding en de cursussen die docenten van Felua/Vijverberg op verzoek van Apeldoorn voor de studenten verzorgen.

Namens de commissie gaat de rapporteur met name in op de vragen betreffende het vak 'Gemeenteopbouw'. De commissie is van gedachte, dat aan dit vak een invulling gegeven moet worden in goede samenwerking van de docent kerkrecht met de docent diaconologie.

De president-curator, ds. J. Oosterbroek, onderstreept dit laatste. Het curatorium heeft in meerderheid geadviseerd dit vak onder te brengen bij kerkrecht, maar er is tegelijkertijd ook wat voor een andere keuze te zeggen. Hij ontkent dat het stimuleringsfonds bedoeld is om te voorzien in toekomstige vacatures in Apeldoorn. Het fonds wil allereerst de beoefening van de gereformeerde theologie stimuleren.

Vervolgens gaat de rector, prof.dr. J.W. Maris, op een aantal vragen in. Het college heeft oog voor de gevaren, die verbonden kunnen zijn aan cursussen persoonlijkheidsvorming, conflictbeheersing, en dergelijke. Daarover wordt met de betreffende docenten ook gesproken. Het gaat in deze cursussen echter om een hoeveelheid kennisoverdracht en inzicht in het specifieke terrein van organisatie in de gemeente.

Ten aanzien van de vooropleiding zijn er problemen, omdat de overheid degenen die deze opleiding volgen, niet meer in de gelegenheid stelt om studiepunten te behalen voor aan die opleiding bereikte resultaten. Bovendien brengt deze stellingname grote financiële consequenties met zich mee. Het staat voor Apeldoorn, evenals voor Kampen II, echter vast dat de kwaliteit van de opleiding Grieks en Latijn bewaard moet blijven. Verder onderstreept de rector, dat bij het in aanmerking komen voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds, ook gelet zal worden op de relevantie van een bepaalde studie voor het geheel van de kerken.

In de tweede ronde wordt nader geïnformeerd naar en doorgesproken over de plaats van het vak 'Gemeenteopbouw' en het advies van het curatorium in dezen. Prof.dr. W.H. Velema verklaart dit advies te betreuren. Op voorstel van ds. B. de Romph, samenroeper van commissie I, besluit de vergadering dit punt terug te verwijzen naar de commissie. (zie art. 140)

Ten aanzien van het stimuleringsfonds dient ds. J. van Arnstel het volgende voorstel in:

niet over te gaan tot instelling van een stimuleringsfonds

a. vanwege de mogelijkheid tot ongelijkheid in behandeling;

b. dat mogelijk nog andere motieven gelden voor benoemingen in de opleiding tot de dienst des Woords, zoals in punt 4 summier is aangegeven;

c. daar wellicht verwachtingen worden gewekt bij bedoelde personen en in de ker-

ken;
d.dat gelet op de financiën een betere bestemming mogelijk lijkt vanwege het geheel van wat nodig blijkt voor de kerken, en mogelijk subsidie kan wegvallen. De commissie zal zich beraden over dit voorstel (zie art.141).

Artikel 31

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG TWEDE ZITTING

dinsdag 26 september 1995, 13.45-17.15 uur

Artikel 32

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Gezongen wordt Psalm 119: 7.

Artikel 33

Vervolg Theologische Universiteit / emeritering prof.dr. W. van 't Spijker, prof.dr. W.H. Velema en prof.dr. J. de Vuyst.

De praeses stelt aan de orde de voorstellen van commissie I betreffende de emeritering van de hoogleraren dr. W. van 't Spijker, dr. W.H. Velema en dr. J. de Vuyst. Een advies tot wijziging van de tekst van de voorstellen wordt door de rapporteur namens de commissie overgenomen.

De synode besluit:

1. aan prof.dr. W. van 't Spijker, gezien het voorstel van het curatorium, op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
2. aan prof.dr. W.H. Velema op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 1 februari 1996;
3. aan prof.dr. J. de Vuyst, gezien het voorstel van het curatorium, op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen.

Na dit besluit volgen toespraken door de praeses, door de president-curator, ds. J. Oosterbroek, namens het curatorium, en door de rector, prof.dr. J.W. Maris, namens 'de minderheid van' het college van hoogleraren. Alle sprekers getuigen van grote dankbaarheid en waardering voor het werk en de inzet van de drie hoogleraren aan wie emeritaat verleend is. De Heere gaf ieder krachten om te dienen. Herinnerd wordt ook aan de publicaties, die het licht mochten zien.

Ten aanzien van prof.dr. W. van 't Spijker wordt opgemerkt: "U was het gezicht van Apeldoorn in het buitenland". Gememoreerd wordt de ernstige ziekte van mevr. Van 't Spijker, die een schaduw over deze dag legt.

Wat prof.dr. W.H. Velema betreft, wordt herinnerd aan de zware taak die hij in deze jaren te vervullen had. "Het was u een behoefte het werk aan de universiteit te doen in nauw verband met de gemeente".

Aan het adres van prof.dr. J. de Vuyst wordt gezegd: "U hebt de gave om te doceren en daarbij wilt u niet meer zeggen dan het Woord zegt". Gememoreerd wordt de bijzondere weg die hij gegaan is tot het ambt van hoogleraar.

In de toespraken worden de echtgenotes niet vergeten. Ook aan haar adres wordt de dankbaarheid en de waardering van de kerken tot uitdrukking gebracht.

Op voorstel van de praeses zingt de synode de drie hoogleraren Psalm 17: 4b en 79: 7 (gewijzigd) staande toe.

In zijn dankwoord herinnert prof.dr. W. van 't Spijker eraan, dat zijn relatie met Apeldoorn al bijna vijftig jaar bestaat. Met grote dankbaarheid spreekt hij over de hoogleraren die hem gevormd hebben. Ook dankt hij hartelijk voor het meeleven, dat zijn vrouw en hij in deze moeilijke tijd uit de kerken ondervinden.

Prof.dr. W.H. Velema zegt: "Het leerjongere van Christus zijn heeft een diep spoor in mijn leven getrokken". Het was zijn verlangen "onze theologie buiten Apeldoorn uit te dragen en bekend te maken". Daarbij moest hij dikwijls tegen de stroom in roeien. In zijn dankwoord herinnert hij aan wat zijn ouders voor hem betekend hebben.

Prof.dr. J. de Vuyst verklaart tenslotte, dat hij bekend staat als een man van weinig woorden. Hij uit zijn dankbaarheid voor het feit, dat hij dit werk mocht doen en spreekt de hoop uit, zijn werk tot de tijd van het emeritaat te mogen volhouden.

Aan het einde van dit deel van de vergadering, waarin de dankbaarheid jegens de Heere centraal staat, brengt de praeses de synode de hartelijke groeten over van prof.dr. B.J. Oosterhoff, waarna de vergadering wordt onderbroken om de afgevaardigden de gelegenheid te geven de drie hoogleraren en hun familie voorzover aanwezig de hand te drukken.

Artikel 34

Vervolg Theologische Universiteit / algemeen

Opnieuw stelt de praeses het rapport van het curatorium en het daarbij behorende commissierapport aan de orde (zie art.30).

De synode besluit:

1. een besluit te nemen met betrekking tot de opvolging van prof.dr. W. van 't Spijker, prof.dr. W.H. Velema en prof.dr. J. de Vuyst;
2. goedkeuring te hechten aan de herbenoeming van drs. B.J. Dikken en drs. J.C.L. Starreveld tot universitaire docenten;
3. goedkeuring te hechten aan de benoeming van mevr. dr. A. Drint tot universitair docente, als assistente van prof.dr. H.G.L. Peels;
4. goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. M.C. Mulder tot begeleider in de studie Judaica in de doctoraalfase;
5. goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. G.J. van 't Spijker tot universitair docent in het nieuwtestamentisch Grieks in het cursusjaar 1995-1996 en eventueel in de twee daarop volgende jaren;
6. artikel 11 van het reglement voor de Theologische Universiteit aldus te wijzigen:

Wie tot de studie wil worden toegelaten moet een gymnasium/VWO-diploma of daarmee gelijkgesteld getuigschrift overleggen. Voordat de tentamens van het propaedeutische jaar kunnen worden afgelegd, moeten eventuele deficiënties op het gebied van Grieks en Latijn opgeheven worden (zie artikel 17). Eveneens kunnen zij, die een colloquium doctum hebben afgelegd, tot de propaedeutische van de theologische studie worden toegelaten; hetzelfde geldt voor

hen, die een academische studie met een doctoraal examen hebben afgesloten.

Studenten van de Theologische Universiteit zijn allen die door de rector in het Album Studiosorum zijn ingeschreven. In de regel kan men niet worden ingeschreven beneden de leeftijd van 17 jaar. Bij bijzonder gunstige aanleg kan hier een uitzondering op worden gemaakt.

Een student die de Theologische Universiteit verlaat of daarvan wordt verwijderd krachtens het besluit van het curatorium, gehoord het college van hoogleraren, wordt niet langer als student beschouwd in de zin van dit artikel.

Wanneer een nieuw-ingeschreven student bewijzen kan tonen van afgelegde examens aan een inrichting voor hoger onderwijs, wordt in ieder geval afzonderlijk door het college van hoogleraren een beslissing genomen ten aanzien van vrijstellingen van tentamens of examens in enig vak. In het geval van het ontbreken van equivalentie kunnen aanvullende tentamens gevraagd worden.

7. het curatorium mandaat te verlenen op wijzigingen in de onderwijswetgeving adequaat te reageren;
8. het curatorium de opdracht te geven voor het ontwerpen van een definitieve regeling inzake de kerkrechtelijke positie van de hoogleraren en dienaangaande voorstellen te doen op de generale synode 1998;
9. de samenwerking met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) inzake de vooropleiding voor een periode van drie jaar te continueren;
10. het curatorium opdracht te geven een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om aan de vooropleiding meer het karakter van gezamenlijkheid te geven, daarvan verslag uit te brengen en zondig met voorstellen te komen op de generale synode 1998;
11. het curatorium opdracht te geven zich te bezinnen op de emeriteringsleeftijd van de hoogleraren en bij een wijzigingsvoorstel in overleg te treden met de deputaten-financiële en de generale synode 1998 te dienen met een voorstel;
12. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Artikel 35

Deputaten-financiële Theologische Universiteit.

De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten-financiële van de Theologische Universiteit (bijlage 8) en rapport 2 van commissie VI (bijlage 9). De voorzitter van deputaten, br. I.L. Stolk, is aanwezig en wordt welkom geheten.

Tijdens de bespreking onderstreept br. Stolk de grote betekenis die drs. H. Schuurhuis voor dit deputaatschap heeft gehad en uit hij zijn dankbaarheid voor het - gedeeltelijke - herstel van drs. H. Schuurhuis na zijn ernstige ziekte. De praeses onderstreept die dankbaarheid namens de synode.

De synode besluit:

1. het beleid van deputaten in de jaren 1992 t/m 1994 goed te keuren onder dank voor hun intensieve arbeid;
2. deputaten met hun secundi te benoemen.

Artikel 36

Instructie 8.03 inzake predikanten naar art.6 K.O.

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het

157 Noorden inzake predikanten naar art.6 K.O. (bijlage 10) met het daarbij behorende
158 rapport 1 van commissie VI (bijlage 11).

De praeses leest de instructie voor:

De particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,

in vergadering bijeen in Hoogeveen op 30 maart 1995,

constaterend

dat er sprake is van rechtsongelijkheid tussen de predikanten naar art. 4 K.O. en de predikanten naar art. 6 K.O.,

overwegend

dat deze rechtsongelijkheid ongewenst is, en dat de kerken een verantwoordelijkheid op zich hebben genomen ten opzichte van hun predikanten,

besluit

aan de generale synode van Zierikzee 1995 te verzoeken art.6 K.O. sub 2c als volgt te wijzigen:

dat in de onder b bedoelde regeling onder andere zal worden bepaald

1. dat in geval van niet-vrijwillige beëindiging van het dienstverband met het oog waarop art. 6 K.O. is toegepast, anders dan op gronden waarop art. 13 K.O. van toepassing is, de betrokken predikant een beroep uit de kerken in overweging dient te nemen;
2. Wanneer een predikant als sub b bedoeld nog geen beroep van een gemeente heeft gekregen, zal de classis van de gemeente, waarmee hij is verbonden, een nadere regeling treffen voor zijn onderhoud en dat van zijn gezin, geldig tot zijn bevestiging in een andere gemeente. De classis heeft het recht een beroep te doen op de particuliere synoden om van hen financiële hulp te ontvangen, omdat geacht kan worden, dat de predikant naar art. 6 K.O. zijn dienst als zodanig verricht namens al onze kerken.

sub c wordt dan d enzovoorts.

In de bespreking wordt gevraagd of deze regeling ook van toepassing is op predikanten, die een gemeente dienen en voor een deel van hun tijd een andere taak verrichten.

De rapporteur, br. J. Boer, wijst erop dat er in zo'n situatie geen sprake is van een predikant naar art. 6 K.O. Voordat men overgaat tot de aanvaarding van een of andere functie, dienen de nodige regelingen te zijn getroffen.

De synode besluit:

Artikel 6 K.O. sub 2c als volgt te wijzigen:

c.dat in de onder b genoemde regeling onder andere zal worden bepaald:

1. dat in geval van niet-vrijwillige beëindiging van het dienstverband met het oog waarop art. 6 K.O. is toegepast, anders dan op gronden waarop art. 13 K.O. van toepassing is, de betrokken predikant een beroep uit de kerken in overweging dient te nemen;
2. wanneer een predikant als sub b bedoeld nog geen beroeping van een andere gemeente heeft verkregen, zal de classis van de gemeente, waarmee hij is verbonden, een nadere regeling treffen voor zijn onderhoud en dat van zijn gezin, geldig tot zijn bevestiging in een andere gemeente.

De classis heeft het recht een beroep te doen op de particuliere synoden om van hen financiële steun te ontvangen, omdat geacht kan worden, dat de predikant naar art. 6 K.O. zijn dienst als zodanig verricht namens al onze kerken.

sub c wordt d,
sub d wordt e,
sub e wordt f,
sub f wordt g.

Artikel 37

Instructie 8.05 herziening Kerkorde.

De praeses stelt aan de orde een instructie van de particuliere synode van het Oosten (bijlage 12) en het daarop corresponderende rapport 2 van commissie VII (bijlage 13).

De instructie luidt als volgt:

de particuliere synode van het Oosten, in vergadering bijeen in Ede op 26 april 1995,

kennis genomen hebbend van de instructie van de classis Utrecht van 23 februari 1995, die aan de particuliere synode voorgelegd is, en kennisgenomen hebbend van het daarbij behorende rapport van de commissie-kerkorde,

overwegende

1. dat de praktijk van het kerkelijk leven laat zien, dat van een stipte naleving van de artikelen van de kerkorde niet altijd en overal sprake is;
2. dat er ten aanzien van de verplichting tot en de wijze van deze stipte naleving in onze kerken verschil van mening bestaat;

voorts overwegende

1. dat de kerkorde artikelen en bepalingen bevat, die mogelijk wijziging of aanvulling verdienen;
2. dat aanpassing van de kerkorde een zaak is die behoort tot de kerken in het algemeen en dat alleen de generale synode daartoe zal kunnen besluiten;
3. dat het onder het zojuist onder 1 en 2 gestelde een grondige en deskundige voorbereiding behoeft;

besluit

de generale synode van 1995, te Zierikzee bijeen, te verzoeken aan haar deputaten voor de uitgave van de kerkorde, aangevuld met een afgevaardigde van elke particuliere synode, op te dragen de generale synode van 1998 van advies te dienen ten aanzien van

1. de vraag of en zo ja op welke punten de kerkorde gereviseerd, respectievelijk aangevuld of gewijzigd dient te worden en hieromtrent voorstellen te doen;
2. de wijze waarop de kerkorde dient te worden nageleefd en hoe gehandeld dient te worden indien de kerkorde niet wordt nageleefd.

In de eerste ronde klinken zowel instemmende als kritische reacties op deze instructie. Gevraagd wordt hoe de bemanning van dit deputaatschap moet worden samengesteld. Waarom heeft de commissie de woorden "zonder dat aan de oorspronkelijke inhoud van de kerkorde tekort wordt gedaan" toegevoegd? Wat

bedoelt de commissie met haar voorstel 1b: "de vraag of er onderscheid dient te worden gemaakt tussen de artikelen in de kerkorde en de besluiten van de generale synoden"? Vrees wordt uitgesproken, dat er een discussie ontstaat die beheerst wordt door subjectieve overwegingen en dat de kerkorde zal gaan functioneren als een wetboek van strafrecht, compleet met sancties.

De rapporteur, ds. J. Jonkman, merkt in zijn beantwoording op, dat de commissie heeft willen onderstrepen, dat er artikelen in de kerkorde zijn, die niet gewijzigd mogen worden. Verder is het duidelijk dat de instructie ingaat op de bestaande praktijk, dat men zich hier en daar vrijheden veroorlooft ten aanzien van de naleving van de kerkorde. De kerkorde is geenszins een wetboek van strafrecht, maar de kerkorde dient wel te worden nageleefd.

Vanuit de particuliere synode van het Oosten merkt ds. P. den Butter nog op, dat het de bedoeling is dat een generaal deputaatschap deze opdracht krijgt. De vraag of er onderscheid moet worden gemaakt tussen artikelen van de kerkorde en besluiten van de generale synode heeft te maken met het feit, dat in een vernieuwde uitgave van de kerkorde soms besluiten verdwijnen. Heeft dat te maken met een verschil in gewicht?

In de tweede ronde wordt een aantal voorstellen gedaan.

Ds. D. Quant stelt voor om in de eerste zin de woorden 'een afgevaardigde van elke particuliere synode' te vervangen door 'vier leden, op dit moment afkomstig uit iedere particuliere synode'.

Oud. A. de Geus stelt voor in voorstel 1a weg te laten de woorden 'zonder dat aan de oorspronkelijke inhoud van de kerkorde tekort wordt gedaan'. Eveneens onder 2 weg te laten de woorden 'en hoe gehandeld dient te worden indien de kerkorde niet wordt nageleefd'.

De rapporteur stelt voor dat de commissie zich op de voorstellen zal beraden. Aldus wordt besloten. De bespreking zal in een later stadium worden voortgezet (zie art.43).

Artikel 38

Presentie.

De primus-afgevaardigde van het Noorden, ds. J. Plantinga, heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 39

Kerkelijke verhoudingen binnenland / Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (C.O.G.G.)

De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken (bijlage 14), en wel het gedeelte dat handelt over het C.O.G.G. Rapport 1 van commissie IV (bijlage 15) correspondeert hierop.

Gevraagd wordt naar de ecclesiologische consensus, die door het C.O.G.G. is opgesteld. Waarom hebben deputaten deze niet bij hun rapport gevoegd?

De rapporteur, ds. T.M. Hofman antwoordt, evenals de deputaat ds. D. Quant. Deputaten hebben met kritische waardering van dit stuk kennis genomen, maar zijn van mening dat het geen zaak van bespreking ter synode behoeft te zijn.

De synode besluit:

overwegende

1. dat het C.O.G.G. pogingen in het werk heeft gesteld om minder vrijblijvend met elkaar te spreken;
2. dat nog niet te overzien is waar de initiatieven van het C.O.G.G. toe zullen leiden;

deputaten op te dragen vooralsnog te blijven participeren in het C.O.G.G., opdat, mede door de bijdrage onzerzijds, dit orgaan ertoe mag dienen dat de zaak van de eenheid van gereformeerde belijders in ons land waarlijk bevorderd wordt.

*Artikel 40***Schorsing**

De praeses schorst de vergadering voor de maaltijd.

VERVOLG TWEEDE ZITTING

dinsdag 26 september 1995, 19.00-21.00 uur

*Artikel 41***Heropening**

De praeses heropent de tweede zitting van de synode. Hij laat zingen Psalm 72 : 9.

*Artikel 42***Presentie**

Ds. M. van der Sluys en oud. A. Benschop zijn vervangen door hun secundi ds. J.G. Schenau en oud. J.C. van Beveren. Beiden betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

*Artikel 43***Instructie 8.05 herziening kerkorde (vervolg)**

De bespreking over de instructie van de particuliere synode van het Oosten inzake herziening van de kerkorde wordt voortgezet (zie art.37). De commissie heeft zich beraden op de ingediende voorstellen. De rapporteur, ds. J.Jonkman, verantwoordt de aangebrachte wijzigingen.

De synode besluit:

overwegende

1. dat de kerkorde artikelen en bepalingen bevat, die mogelijk wijziging of aanvulling verdienen;
2. dat aanpassing van de kerkorde een zaak is die behoort tot de kerken in het algemeen en dat alleen de generale synode daartoe zal kunnen besluiten;
3. dat het onder 1 en 2 gestelde een grondige en deskundige voorbereiding behoeft;

voorts overwegende

1. dat de praktijk van het kerkelijk leven laat zien, dat van een stipte naleving van de artikelen van de kerkorde niet altijd en overal sprake is;
2. dat er ten aanzien van de verplichting tot en de wijze van deze stipte naleving in onze kerken verschil van mening bestaat;

besluit

een deputaatschap te benoemen bestaande uit haar deputaten voor de uitgave van de kerkorde, aangevuld met vier leden, momenteel afkomstig uit iedere Particuliere Synode en dat op te dragen de generale synode van 1998 van advies te dienen ten aanzien van en voorstellen te doen aangaande

1. de vraag of en zo ja op welke punten de kerkorde gereviseerd, respectievelijk aangevuld of gewijzigd dient te worden zonder dat aan de oorspronkelijke inhoud van de kerkorde tekort wordt gedaan;
2. de wijze waarop de stipte naleving van de artikelen en de bepalingen van de kerkorde bevorderd kan worden.

*Artikel 44***Kerk en onderwijs**

221 De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten kerk en onderwijs (bijlage
247 16) en het daarop corresponderende rapport 1 van commissie V (bijlage 17).

Naast ds. D. Visser, voorzitter, is ook de secretaris van deputaten, ds. G. van 't Spijker, aanwezig. De praeses heet hem hartelijk welkom.

In de eerste ronde worden vragen gesteld naar het nut van dit deputaatschap. Wat kan er nog toegevoegd worden aan datgene dat deputaten tot hertoe al gedaan hebben om de kerkeraden bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor het onderwijs? Plaatselijk is veel meer aandacht nodig voor het onderwijs. Ook wordt gevraagd naar de noodzaak voor het leveren van preeksets door deputaten. Verder komt de positie van de artikel 6-predikanten ter sprake; het rapport biedt hierover weinig informatie. Veel waardering wordt uitgesproken voor de handreiking schoolkeuze, die oorspronkelijk in Veenendaal is ontstaan, maar door deputaten werd bewerkt.

De rapporteur van de commissie, ds. J. van Dijken, onderstreept de gedachte, dat het onderwijs vooral plaatselijk aan de orde moet komen. De vraag is echter: gebeurt dat ook altijd en overal?

Namens deputaten verklaart ds. D. Visser dat het werk van deputaten gericht is op het bewust maken van de kerkeraden van hun taak in dezen. Deputaten stellen de handreiking beschikbaar als een middel om ouders te helpen en inzicht te geven. Wat de artikel 6-predikanten betreft, ontvangen deputaten enig inzicht in hun werk door middel van de rapportage van deze broeders aan hun kerkeraden, die ook aan deputaten wordt toegezonden.

In de tweede ronde doet ds. J. van Amstel een voorstel om voorstel 5 van de commissie te laten vervallen. De rapporteur, ds. J. van Dijken, en deputaten bij monde van ds. D. Visser, ontraden dit voorstel. Regionalisatie van het werk heeft niet de hoogste prioriteit, maar laat er wel ruimte voor blijven. Ds.J. van Amstel trekt daarop zijn voorstel in.

De synode besluit:

1. deputaten dank te zeggen voor het omvangrijke werk dat zij de afgelopen perio-

- de hebben verricht, en hun handelingen goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
 3. In het licht van de belangstellingsenquête met het oog op de stimulerende en adviserende taak van deputaten jegens de kerken de volgende aanbevelingen over te nemen:
 - a. Ouders en kerkeraden dienen duidelijk hun verantwoordelijkheid te verstaan t.a.v. de gedoopte kinderen der gemeente. Hieraan dient voortdurend grote aandacht te worden besteed in publicaties en vergaderingen, allereerst in gemeentelijk en zo mogelijk in ruimer verband in de meerdere vergaderingen.
 - b. Nadrukkelijk en regelmatig dient het christelijk onderwijs dat naar Schrift en belijdenis is aan de orde te komen als het enige onderwijs dat voldoet aan de doopbelofte en dit dan zowel op de kerkeraadsvergaderingen, in de ambtelijke bearbeiding als in de prediking.
 - c. De ouders en kerkeraden dienen zich bewust te zijn of te worden, dat er wel scholen zijn die zich christelijk noemen, maar waarvan de identiteit en het onderwijs niet in overeenstemming zijn met de gereformeerde belijdenisgeschriften. Ook mag van hen worden verwacht, dat zij zich inzetten voor verbetering van het christelijke gehalte van het onderwijs en zich verzetten tegen verdere achteruitgang.
 - d. De ouders en de kerkeraden dienen zich te bezinnen op andere mogelijkheden als ouders geen onderwijs meer aantreffen naar de gereformeerde belijdenisgeschriften, opdat gedoopte kinderen onderwijs ontvangen in overeenstemming met de doopbelofte. De deputaten voor kerk en onderwijs kunnen hierbij adviseren.
 - e. Als die mogelijkheden er niet zijn, dienen ouders en kerkeraden zich te bezinnen op mogelijkheden om in het gezin en in de gemeente de kinderen van de gemeente zo'n godsdienstige opvoeding te geven, dat het gemis van goed christelijk onderwijs op de scholen wordt opgevangen.
 - f. Opnieuw dient er intense aandacht gegeven te worden bij ouders en kerkeraden aan de bekende triade: kerk-gezin-school, waarbij alle drie staan binnen de lichtkring van en zich houden aan het onfeilbare Woord des HEEREN.
 - g. Het is van groot belang, dat bij te houden kerkvisitaties met bijzondere nadruk vraag VI.9 van het reglement op de kerkvisitatie zal worden besproken.
 4. de deputaten op te dragen de kerkeraden te stimuleren tot het in het leven roepen van plaatselijke commissies voor kerk en onderwijs om de betrokkenheid van ouders en kerkeraadsleden bij het onderwijs te bevorderen en om adequater te kunnen reageren wanneer zich moeilijkheden voordoen of dreigen voor te doen;
 5. de deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag, hoe de aanvankelijk begonnen regionalisatie in enkele classes op de beste wijze voortgang kan vinden, als ondersteuning van de plaatselijke commissies en daarbij attent te zijn op mogelijkheden voor uitbreiding van deze regionalisatie;
 6. de deputaten opnieuw te verzoeken de kerkleden toe te rusten in hun taak aangaande het christelijk onderwijs d.m.v. publicaties in de kerkelijke pers, dit ter bevordering van een proces van bewustwording op het brede terrein van de onderwijsproblematiek;
 7. de deputaten opdracht te geven de Handreiking Schoolkeuze ter beschikking te stellen van de kerkeraden en kerkleden.

Bij monde van de praeses dankt de synode in het bijzonder de aftredende broeders

drs. J.J.F. Scheper en drs. D. Visser voor hun inzet binnen dit deputaatschap.

Artikel 45

Kerkelijke verhoudingen binnenland / de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk

Opnieuw stelt de praeses aan de orde een gedeelte uit het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken (bijlage 14), namelijk het gedeelte dat handelt over de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk. Hierbij hoort rapport 2 van commissie IV (bijlage 18).

In de bespreking wordt gevraagd of de Gereformeerde Bond het contact wel zinvol acht, gezien het feit, dat er slechts één samenspreking heeft plaatsgevonden in de verslagperiode. Wat wordt bedoeld met 'begrip' voor de situatie van de Bond? Kan er ooit sprake zijn van kerkelijke eenheid met een 'Hoofdbestuur'?

De rapporteur, drs. T.M. Hofman, wijst ter verklaring van de stagnatie in de samensprekingen op de grote werkdruk van het Hoofdbestuur en de moeite die het Samen-op-weg proces in het bijzonder voor de gereformeerden in de Nederlandse Hervormde Kerk meebrengt. Anderzijds wijst hij op de geestelijke affiniteit die er is met de Gereformeerde Bond, waardoor in de toekomst mogelijk perspectieven geopend worden. Daarom is het goed de contacten te blijven onderhouden.

Ook de secretaris van deputaten, ds. P. den Butter, pleit voor begrip voor de moeilijke positie, waarin de Gereformeerde Bond verkeert. Hij onderstreept dat er in het verleden meermalen goede ontmoetingen zijn geweest, waarin sprake was van geestelijke herkenning. Een struikelblok blijft de visie op de kerk.

In de tweede ronde adviseert prof.dr. J. van Genderen een andere formulering voor 'van oordeel 3'. De commissie neemt dat advies over.

De synode besluit:

constaterende

1. dat de synode van 1992 uitsprak dat er behoudens het verschillend verstaan van de artikelen 27-29 N.G.B. op andere punten een grote mate van overeenstemming is geconstateerd met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk;
2. dat er dit maal slechts een gering contact is geweest met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;

van oordeel

1. dat de situatie waarin de Gereformeerde Bond op dit ogenblik verkeert begrip en meeleven vraagt;
2. dat het niettemin te betreuren is, dat er slechts zo weinig contact is geweest;
3. dat het wel goed is als er vormen van contact worden onderhouden met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de hoop dat de zaak van de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland mede daardoor gediend zal worden;

besluit

deputaten op te dragen de contacten met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk waar mogelijk voort te zetten.

*Artikel 46***Sluiting**

Nadat gezongen is Psalm 93: 4 en prof.dr. W.H. Velema is voorgegaan in dankgebed, sluit de praeses de zitting.

DERDE ZITTING

woensdag 27 september 1995, 9.15-12.00 uur

*Artikel 47***Opening**

De praeses opent de derde zitting van de synode. Hij laat zingen Psalm 122: 3, leest Psalm 122, en gaat voor in gebed. Daarin draagt hij aan de Heere op de ernstig zieke ds. Joh. Dol, terwijl ook voorbede wordt gedaan voor prof.dr. J. de Vuyst, die na de middagvergadering op de vorige dag ziek geworden is, in het ziekenhuis werd opgenomen, inmiddels weer is ontslagen, maar wiens gezondheid toch zodanig is, dat hij de zittingen van de synode niet meer zal bijwonen.

*Artikel 48***Appel-nominaal**

Drs. A. Baars is vervangen door zijn secundus ds. A.G. Boogaard, die door opstaan zijn instemming betuigt met de belijdenis. De primi van het zuiden ds. M. van der Sluys en oud. A. Benschop hebben hun plaatsen weer ingenomen. Namens de synode feliciteert de praeses oud. A. Benschop met de koninklijke onderscheiding, die hij de vorige dag ontving.

*Artikel 49***Comité-generaal***Artikel 50***Presentie**

Drs. J.C.L. Starreveld is vervangen door zijn secundus ds. J.H. van Dijk. Hij betuigt instemming met de belijdenis door op te staan op verzoek van de praeses.

*Artikel 51***Comité-generaal***Artikel 52***Schorsing**

De vergadering wordt geschorst voor de lunch en voor beraad van het moderamen met de preadviseurs.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 27 september 1995, 13.45-17.15 uur

*Artikel 53***Heropening**

De praeses heropent de derde zitting van de synode. Hij stelt voor te zingen Psalm 86: 6.

*Artikel 54***Comité-generaal***Artikel 55***Schorsing**

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd.

VERVOLG DERDE ZITTING

woensdag 27 september 1995, 19.15-20.30 uur

*Artikel 56***Heropening**

Na heropening van de zitting zingt de synode op verzoek van de praeses Psalm 68: 17.

*Artikel 57***Comité-generaal***Artikel 58***Comité-generaal***Artikel 59***Sluiting**

De derde zitting van de synode wordt gesloten, nadat op verzoek van de praeses gezongen is Psalm 89: 7 en prof.dr. J.W. Maris is voorgegaan in dankgebed.

VIERDE ZITTING

donderdag 28 september 1995, 9.00 - 12.15 uur

Artikel 60

Opening

De praeses opent de vergadering. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 25: 2, waarna de voorzitter 1 Sam. 16: 1-13 leest en de Heere om Zijn zegen smeekt.

Artikel 61

Appel-nominaal

De primus-afgevaardigden drs. J.C.L. Starreveld en drs. A. Baars zijn vervangen door hun secundi, resp. ds. J.H. van Dijk en ds. A.G. Boogaard.

Artikel 62

Comité-generaal

Artikel 63

Comité-generaal

Artikel 64

Comité-generaal

Artikel 65

Comité-generaal

Artikel 66

Comité-generaal

Artikel 67

Schorsing

In verband met de lunch schorst de voorzitter de vergadering.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 28 september 1995, 13.30 - 16.45 uur

Artikel 68

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Gezongen wordt Psalm 138: 3.

Artikel 69

Comité-generaal

Artikel 70

Vervolg Theologische Universiteit/vervulling vacatures

De praeses doet mededeling van de benoemingen die in de comité-zittingen zijn gedaan in verband met de aanstaande vacatures aan de Theologische Universiteit. In de aanstaande vacature van prof. dr. W.H. Velema is per 1 febr. 1996 tot universitair hoofddocent (UHD) voor de ambtelijke vakken Homiletiek, Poemeniek, Liturgiek en Catechetiek benoemd drs. A. Baars te Middelhamis.

In de aanstaande vacature van prof. dr. W. van 't Spijker is per 1 febr. 1997 tot hoogleraar voor de vakken Kerkgeschiedenis en Kerkrecht benoemd dr. H.J. Seiderhuis te Zwolle.

In de aanstaande vacature van prof. dr. J. de Vuyst is per 1 febr. 1997 tot universitair hoofddocent (UHD) voor de nieuw-testamentische vakken benoemd drs. T.M. Hofman te Rijnsburg.

De praeses deelt mee op deze benoemingen bij het begin van de avondzitting te zullen terugkomen (zie artikel 80).

Artikel 71

Presentie

De primus-afgevaardigde drs. J.C.L. Starreveld heeft zijn plaats weer ingenomen. Ds. J. Westerink en diaken K. Schaart worden vervangen door hun secundi, resp. ds. H.H. Klomp en diaken J.J. van der Knijff. Ds. Klomp en diaken Van der Knijff betuigen instemming met de belijdenis.

Artikel 72

Emeritikas/Studie- en Adviescommissie Emeritikas

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeritipredikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O. (bijlage 19). Ook het rapport van deze deputaten inzake dienaren des Woords naar art. 6 K.O. (bijlage 20) wordt aan de orde gesteld. Tevens wordt in bespreking gegeven het rapport van de Studie- en Adviescommissie Emeritikas (bijlage 21). Op deze rapporten correspondeert rapport 4 van commissie VI (bijlage 22). De praeses heet de deputaten ds. R. van Beek, J.C. van Beveren, P. Zuidema en drs. L.W. Bil welkom.

Namens de Studie- en Adviescommissie is br. A.H.J. Schwartz aanwezig.

In de bespreking wordt gevraagd of het niet wenselijk geacht moet worden als de penningmeester van deputaten bijgestaan zou worden door een commissie die adviseren kan bij beleggingen. Ook wordt gevraagd of het niet mogelijk is bij de beleggingen van een hoger percentage dan 4 % uit te gaan. Ten aanzien van de voorstellen van de Studie- en Adviescommissie wordt gevraagd of hetgeen voorgesteld wordt niet een afbuiging van het tot nog toe gevolgde beleid is. Is wat voorgesteld wordt bedoeld om toegepast te worden met terugwerkende kracht? Waar moet de aanvraag worden ingediend als de gemeente, waar de betreffende predikant voor het laatst diende, opgeheven is?

Namens commissie VI antwoordt de rapporteur, oud. A. de Geus. Ook deputaten gaan op de gestelde vragen in. Wat het beleggingsbeleid betreft kunnen deputaten altijd advies inwinnen bij deputaten Financiële Zaken. Deputaten voeren tot nu toe een conservatief beleggingsbeleid. Overigens hebben zij de vraag naar de wenselijkheid van een beleggingscommissie in overweging. Het percentage van 4 % bij de beleggingen is een veilig percentage. De adviezen van de Studie- en Adviescommissie beogen geen nieuw beleid; men blijft in dezelfde lijn, maar houdt nu ook rekening met enkele uitzonderingen. Het is niet de bedoeling dat het voorgestelde met terugwerkende kracht zal worden toegepast, maar van toepassing is met ingang van heden. Als het gaat over gemeenten die opgeheven zijn, dan zal de aanvraag dienen te worden ingediend bij de rechtsopvolger van de betreffende gemeente.

Oud. mr. C.J. van Heel dient een amendement in bij het voorstel van de commissie om art. 24 van de instructie van deputaten aan te vullen. Hij wil in art. 24 sub b na de eerste zin toevoegen: "Indien de betreffende kerk is opgeheven dient de aanvraag te geschieden bij de door de classis waartoe de opgeheven kerk behoorde, aangewezen rechtsopvolger".

Bij stemming wordt dit amendement aangenomen.

De voorzitter geeft nu de voorstellen van de commissie in stemming. Na het aanbrengen van diverse stilistische en redactionele wijzigingen **besluit de synode:**

1. het beleid en de werkzaamheden van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun arbeid;
2. de Studie- en Adviescommissie te danken voor haar arbeid en haar te dechargeren;
3. artikel 13 sub 6 K.O. als volgt te wijzigen:
"Het recht op een uitkering uit de emeritikas vervalt in beginsel, zodra de belanghebbende ophoudt lid van een Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland te zijn";
4. de uitkeringsgrondslag te stellen op 135 %;
5. de volgende wijzigingen in de instructie voor deputaten vast te stellen:

art. 3: na "De eerste en de tweede penningmeester" invoegen: "en de deputaat-actuaris".

art. 7: De eerste alinea wordt vervangen als volgt:

"Een gehuwde of ongehuwde emerituspredikant ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas dat deze, tezamen met zijn eventuele AOW- of AAW-uitkering 70 % van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor". Als AOW-uitkering voor een... enz.

(Deputaten wordt gevraagd voor de volgende synode een definitieve regeling voor te stellen).

art. 8 sub a: aanvullen met:

"...voorzover die 15 % van het aanvaardbare minimum-traktement van predikanten met tien dienstjaren te boven gaan".

(Deze wijziging gaat in op 1 januari 1993).

art. 12: de eerste alinea wordt vervangen als volgt:

"Een predikantsechtgenote die weduwe geworden is op een leeftijd van 40 jaar of ouder en geen kinderen heeft te verzorgen ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritikas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering 50 % van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor.

Indien zij een kind dan wel twee of meer kinderen heeft te verzorgen, ontvangt zij een zodanige uitkering uit de emeritikas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering gelijk is aan 60 % resp. 70 % van de uitkeringsgrondslag, alsmede een in de vorige alinea genoemde toeslag".

In geval van twee of meer... enz.

art. 14: na de eerste zin wordt ingevoegd:

"Het voorgaande is ook van toepassing op het wezenpensioen waarop een/de kind/kinderen recht heeft/ hebben".

art. 20:

"16 %" wordt vervangen door "21,5 %".

Toevoegen:

art. 23:

"Ter voorziening in bijzondere gevallen zijn deputaten bevoegd uitkeringen te doen aan plaatselijke kerken ten behoeve van diegenen, die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gediend en hun weduwen en wezen; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emeritipredikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande, dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gediend, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet op hen van toepassing is".

Toevoegen:

art 24:

"Bij de uitvoering van de in artikel 23 getroffen voorziening zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- a. Onder uitkeringen worden uitsluitend verstaan die waarop aanspraak bestaat vanaf het bereiken van de 65- jarige leeftijd en in geval van eerder overlijden.
- b. De aanvraag dient te geschieden bij de kerk waaraan de predikant het laatst was verbonden. Indien de betreffende kerk is opgeheven, dient de aanvraag te geschieden bij de door de classis, waartoe de opgeheven kerk behoorde, aangewezen rechtsopvolger.
Deze kerk dient hiervan binnen 14 dagen kennis te geven aan deputaten.
- c. De hoogte van de uitkering wordt bepaald door de van toepassing zijnde uitkering per jaar te vermenigvuldigen met een breuk met in de teller de diensttijd doorgebracht in onze kerken en in de noemer het aantal te behalen dienstjaren, te stellen op 40.
- d. Indien de uitkering tezamen met de aanspraken opgebouwd voor en tijdens de ambtsperiode en na het vertrek van de predikant, hoger is dan de van toepassing zijnde uitkering per jaar, dan komt het meerdere volledig in mindering op de

in lid c. berekende uitkering.

- e. De aan artikel 23 te ontleen aanspraken komen na die welke kunnen worden ontleend aan regelingen die van toepassing zijn bij andere kerkgenootschappen c.q. instellingen.
- f. Artikel 23 is van toepassing op de predikant, die in 1996 of later de leeftijd van 65 jaar bereikt of voor het bereiken van die leeftijd komt te overlijden*.;
6. de door de generale synode 1989 getroffen regeling voor afgezette predikanten in te trekken en de nog lopende uitkering onder te brengen bij deputaten art. 13 K.O.;
7. aan de deputaatschappen voor welke een vrijgesteld predikant werkzaam is, wordt opgedragen met ingang van 1996 jaarlijks een bijdrage aan de emeritikas te voldoen van 500 maal de minimum jaarbijdrage per lid per op 1 januari aanwezige vrijgestelde predikant;
8. aan deputaten art. 13 K.O. op te dragen na te gaan of het sluiten van een risicoverzekering voor uitkeringen aan weduwen en wezen zinvol is en daarover aan de generale synode 1998 te rapporteren;
9. aan deputaten art. 13 K.O. en aan deputaten-financieel van de Theologische Universiteit op te dragen na te gaan wat de voor- en nadelen zijn van de samenvoeging van de door hen beheerde emeriteringsfondsen en daarover aan de generale synode 1998 te rapporteren;
10. opnieuw drie deputaten waaronder een eerste en een tweede penningmeester en een deputaat-actuaris te benoemen.

De praeses bedankt deputaten alsook de leden van de Studie- en Adviescommissie.

Artikel 73

Comité-generaal

Artikel 74

Comité-generaal

Artikel 75

Comité-generaal

Artikel 76

Comité-generaal

Artikel 77

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG VIERDE ZITTING

donderdag 28 september 1995, 19.00 - 21.45 uur

Artikel 78

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 105: 1, 3 en 5. Hij heet met name de belangstellenden, waaronder vele jongeren, welkom.

Artikel 79

Presentie

De primus-afgevaardigde drs. A. Baars heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 80

Vervolg Theologische Universiteit/vervulling vacatures

De praeses doet nogmaals mededeling van de benoemingen die in de comité-vergaderingen zijn gedaan in verband met de aanstaande vacatures aan de Theologische Universiteit (zie art. 70). Hij heet de benoemde broeders met hun echtgenotes hartelijk welkom.

Hij deelt tevens mee, dat de synode besloot dat drs. A. Baars en drs. T.M. Hofman hoogleraar zullen worden zodra zij gepromoveerd zijn.

Na deze mededeling richt de praeses zich tot de benoemden. Hij feliciteert hen met hun benoeming. Hij wijst op de leiding van de Heere in de gang van zaken en wenst hen licht van de Heere toe bij het nemen van hun beslissing. De benoemde broeders danken voor het vertrouwen en vragen de voorbede van de kerken bij de beslissing waarvoor zij staan. De praeses gaat voor in gebed, waarin hij de benoemde broeders aan de Heere opdraagt.

Artikel 81

Contact met de kerkjeugd

De praeses geeft in bespreking het rapport van de deputaten voor het contact met de kerkjeugd (bijlage 23) en het daarop betrekking hebbende rapport 1 van commissie III (bijlage 24). De deputaten drs. D. Visser en ds. G.P.M. van der Linden worden welkom geheten.

In de bespreking wordt dankbaarheid uitgesproken voor het feit, dat deputaten in de afgelopen periode met voortvarendheid aan het werk zijn gegaan en dat zij erin geslaagd zijn een goed contact te leggen tussen de beide jeugdorganisaties, CGJO en LCJ. Wel wordt het betreurd, dat er in onze kerken nog altijd twee organisaties naast elkaar bestaan. Er wordt op aangedrongen dat deputaten alles in het werk zullen stellen om op eenwording tussen die twee aan te sturen. Daarbij zullen deputaten zelf ook een inhoudelijke beoordeling moeten geven van de verschillen, die er tussen de CGJO en het LCJ bestaan, om op die manier gericht stuur te kunnen geven. Andere afgevaardigden vragen zich af of dit ideaal wel bereikt zal wor-

den, aangezien het er immers op lijkt dat er behalve cultuurverschillen ook wezenlijke verschillen bestaan tussen beide organisaties. Is er wel echt een basis van vertrouwen voor voortgezette gesprekken? Wat bedoelen deputaten als zij zeggen, dat er kritische opmerkingen te maken zijn in de richting van beide organisaties? Gevraagd wordt naar de subsidie die de CGJO ontvangt. Wat gaan deputaten doen als de subsidie die de overheid verstrekt minder wordt? Hoe is de financiële steun voor het LCJ? Zou deze organisatie ook niet een jeugdwerker kunnen krijgen?

Een andere vraag die gesteld wordt heeft betrekking op het feit dat zes van de negen deputaten niet voor herbenoeming in aanmerking wensen te komen. Hangt dat samen met de zwaarte van het werk in dit deputaatschap? Komt zo de continuïteit niet in gevaar? Verder wordt gevraagd naar de bemoeienis van deputaten met het werk van de Young Eagles Kampen. Valt deze bemoeienis wel binnen de instructie van deputaten?

Naast dankbaarheid over het feit, dat nog vele jongeren in onze kerken met de wezenlijke zaken bezig zijn, wordt ook zorg uitgesproken over die jeugd, die van de kerk dreigt te vervreemden of daarvan al vervreemd is. Zouden deputaten aan dat deel van de jeugd ook geen aandacht moeten besteden? In dat verband wordt er op aangedrongen de gegevens van de gehouden enquête beschikbaar te stellen voor de kerken, maar dan wel met een uitwerking van de door deputaten in hun rapport gegeven aanbevelingen.

Namens de commissie gaat de rapporteur, drs. A. Baars, op de gestelde vragen in. Namens deputaten wordt dat gedaan door drs. D. Visser. Benadrukt wordt dat we ons niet bij de situatie van twee jeugdorganisaties mogen neerleggen; de pijn van deze gescheidenheid moet blijvend gevoeld worden. Daarom zullen deputaten verder dienen te gaan met hun pogingen om tot eenwording te komen. Deputaten hebben tot nu toe bewust geen waardeoordeel uitgesproken over de verschillen tussen de twee organisaties; zouden ze dat wel gedaan hebben dan zou mogelijk het verdere gesprek zijn geblokkeerd. Wel geven deputaten toe dat deze verschillen meer zijn dan cultuurverschillen. Toch is in de verslagperiode gebleken dat er een basis van vertrouwen bestaat, al is die op dit moment nog wankel.

Als het gaat over eenzijdigheden bij beide organisaties en op grond daarvan over de noodzaak van kritische opmerkingen naar twee zijden, dan denkt de commissie daar iets genuanceerder over dan deputaten, zoals uit het rapport blijkt.

De CGJO houdt er rekening mee dat er wel eens minder subsidie van de zijde van de Overheid zou kunnen komen; binnen de organisatie is dan ook al heel wat bezuinigd. Maar het zou kunnen gebeuren dat er een groter beroep op de kerken wordt gedaan. Deputaten hopen dat de synode goedkeuring zal geven aan het aanstellen van een werker voor het LCJ.

Wat betreft het feit dat zes deputaten wensen terug te treden wordt gezegd, dat elk van hen goede redenen had voor deze stap. Daarbij is de werklust in dit deputaatschap niet uitdrukkelijk genoemd. Ten aanzien van de Young Eagles Kampen wordt opgemerkt, dat deputaten dat werk waarderen en graag zouden willen steunen. Maar op dit moment past het niet geheel in hun instructie. Daarom wilde de commissie niet verder gaan dan in haar voorstel is aangegeven. Wel moet gezegd worden, dat het hier niet uitsluitend om vakantiebesteding gaat; er wordt in de kampen ook veel aan bijbelstudie e.d. gedaan en om die reden zou hier een taak voor deputaten kunnen liggen. Maar bezinning op die vraag is vooraf nodig.

De resultaten van de enquête dienen zo spoedig mogelijk aan de kerken te worden

bekend gemaakt, vooral ook vanwege de grote zorg die deze resultaten oproepen. Als deputaten daar eerst nog hun commentaar bij moeten formuleren komt de publicatie nog weer een tijd later. Nadere uitwerking van de gegevens blijft evenwel gewenst, maar dit moet dan maar in een later stadium gebeuren.

In verband met het gevorderde uur wordt de bespreking afgebroken (zie art. 85).

Artikel 82

Sluiting

De vele jongeren die tijdens de gehouden besprekingen aanwezig waren, zingen de synodeleden toe uit de Morgenzang: 3 en 6. Daarna gaat prof. dr. H.G.L. Peels voor in dankgebed en sluit de voorzitter de vergadering.

VIJFDE ZITTING

vrijdag 29 september 1995, 9.15 - 12.15 uur

Artikel 83

Opening

De praeses opent de vergadering. Op zijn voorstel wordt gezongen Psalm 89: 15. Daarna leest de voorzitter Psalm 89: 20-38 en gaat hij voor in gebed.

Artikel 84

Appel-nominaal

Alle primi-afgevaardigden blijken aanwezig te zijn.

Artikel 85

Vervolg Contact Kerkjeugd

277
307

De praeses stelt opnieuw aan de orde het rapport van de deputaten voor contact met de kerkjeugd (bijlage 23) en het daarbij behorende rapport 1 van commissie III (bijlage 24) (zie art. 82). Dit maal zijn namens deputaten drs. D. Visser en ds. P.D.J. Buijs aanwezig.

In de bespreking komen enkele zaken terug die in de vorige zitting ook ter sprake kwamen. Er wordt op aangedrongen dat deputaten toch een eigen beoordeling zullen geven van de verschillen tussen de CGJO en het LCJ. Zal er wezenlijke toenadering tussen die twee organisaties komen dan is die beoordeling door deputaten noodzakelijk. In dit verband wordt gewezen op het inhoudelijke verschil tussen de bondsdagen van de CGJO en de appeldagen van het LCJ.

Aangedrongen wordt op spoedige publicatie van de resultaten van de gehouden enquête, maar dan wel met een praktische toespitsing van de zijde van deputaten. In dit verband doet ds. J. Brons het volgende voorstel:
in plaats van 4 e. en f. van de commissie-voorstellen:

- e. de bezinning die door deputaten naar aanleiding van de enquête, genoemd in het rapport sub 8.2, heeft plaats gevonden, voort te zetten en daarbij met name zich te beraden op de vraag hoe de gedane aanbevelingen sub 8.3.7 naar de praktijk toe nader kunnen worden uitgewerkt;
- f. tot het volbrengen van de opdracht sub e. genoemd, met name ten aanzien van de noodzakelijke afstemming tussen gezin, kerk en school, in de zorg voor de jeugd, samenwerking te zoeken met deputaten Kerk en Onderwijs;
- g. de resultaten van de onder e. genoemde bezinning met de praktische uitwerking daarvan zo spoedig mogelijk dienstbaar te maken voor de kerken door ze in de vorm van een brochure aan de kerkeraden te doen toekomen om zo tot heil van heel de kerkjeugd te zijn".

Ds. J. van Dijken pleit ervoor dat in de uit te geven brochure ook aandacht gegeven zal worden aan de jeugd, die van de kerk wegdwaalt. Hij stelt voor aan voorstel 4 f. toe te voegen:

"en daarbij met name aandacht te geven aan de zorg voor de afdwalende of reeds afgedwaalde jongeren".

Er wordt op aangedrongen, dat deputaten ruimte zullen ontvangen om het werk van de Young Eagles Kampen te steunen vanwege het goede karakter van dat werk. Prof. dr. J.W. Maris adviseert aan voorstel 4 d. van het commissie-rapport toe te voegen:

"en in de tussenliggende periode ook stimulansen in de vorm van persoonlijke contacten en van financiële steun te blijven geven".

Drs. W. van 't Spijker neemt dit advies over en maakt het tot een voorstel.

De rapporteur van de commissie, drs. A. Baars, gaat op de gemaakte opmerkingen in. De commissie is van mening dat deputaten bij de gesprekken tussen de CGJO en het LCJ duidelijk de leiding moeten nemen. Het zou goed zijn als zij zich bij de beoordeling van de verschillen wat minder terughoudend opstellen. Naar het oordeel van de commissie past het werk van de Young Eagles Kampen eigenlijk niet binnen de instructie van deputaten, aangezien het niet valt onder het georganiseerde kerkelijke jeugdwerk.

De voorzitter van deputaten, drs. D. Visser, zegt positief te staan tegenover het voorstel-Brons, maar doordat er voor deputaten wel veel werk aan verbonden zal zijn, is er het gevaar dat het toch nog geruime tijd zal duren voordat de resultaten van de enquête naar de kerken toe bekend worden. Ten aanzien van het geven van een waarde-oordeel door deputaten met betrekking tot de verschillen tussen de beide jeugdorganisaties willen deputaten voorzichtig blijven. De dingen liggen soms erg gevoelig.

Na beraad van de commissie deelt de rapporteur mee, dat de commissie het voorstel-Brons in zijn intentie overneemt in een nieuw 4 e. terwijl dan commissie-voorstel 4 f. zal vervallen. Aan het voorstel-van Dijken wil de commissie dan tegelijk enigszins recht doen. Maar in feite ligt wat dit voorstel wil niet besloten in de instructie van deputaten. Het zijn immers de kerkeraden bij wie de roeping ten aanzien van de afdwalende jongeren ligt. Wel stelt de commissie voor, dat deputaten bij het verzenden van de brochure in een begeleidend schrijven aan de kerkeraden het probleem van de kerkverlating aan de orde zullen stellen. Het voorstel-van 't Spijker neemt de commissie niet over, omdat dit boven de instructie van deputaten uitgaat. De commissie is van mening dat deputaten zich eerst dienen af te vragen op welke wijze steun aan het werk van de Young Eagles Kampen binnen het raam van hun instructie zou passen. Gelet op wat de commissie over deze materie in

haar rapport schrijft, neemt drs. W. van 't Spijker zijn voorstel terug.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen
 - a. te doen wat in hun vermogen ligt om, in overeenstemming met de instructie van deputaten, aan de gehele kerkjeugd schriftuurlijke voorlichting en leiding te geven;
 - b. het gesprek met de CGJO en het LCJ voort te zetten opdat het mag komen tot een goede samenwerking tussen die beide organisaties;
 - c. in de contacten met beide jeugdorganisaties de kritische opmerkingen die bij hun werk gemaakt worden te bespreken en waar nodig hen van advies te dienen en aan te dringen op correctie;
 - d. zich te bezinnen op de vraag of en in hoeverre het werk van de Young Eagles Kampen een plaats kan krijgen binnen de instructie van deputaten en de volgende synode met een gefundeerd voorstel daaromtrent te dienen;
 - e. de enquête en de bezinning, zoals die in de punten 8.2. en 8.3 van het rapport gestalte gekregen heeft, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen in het commissie-rapport en ter synode, bij voorrang dienstbaar te maken aan de kerken en met name aan de praktische uitwerking van de aanbevelingen extra aandacht te geven en dit geheel aan de kerkeraden te doen toekomen met het verzoek daaraan grondige en brede aandacht te besteden in heel het ambtelijk werk.

Met een enkel woord memoreert de praeses het vele werk van deputaten en dankt hij daarbij met name de aftredende broeders.

Artikel 86

Schorsing

In verband met de lunch schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG VIJFDE ZITTING

vrijdag 29 september 1995, 13.30 - 16.00 uur

Artikel 87

Heropening

De voorzitter heropent de vergadering. Op zijn voorstel zingen we Psalm 68: 10.

Artikel 88

Presentie

In verband met ambtelijke werkzaamheden verlaat drs. T.M. Hofman de vergadering.

Artikel 89

Evangelisatie

309
317

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de evangelisatie (bijlage 25). Tevens komt in bespreking het op deze materie betrekking hebbende rapport 2 van commissie II (bijlage 26). Namens deputaten zijn aanwezig de voorzitter ds. J. Jonkman en de penningmeester br. W. van Zwol. Zij worden verwelkomd.

Er worden enkele vragen gesteld over het werk op de verschillende evangelisatieposten. Hoe is de relatie tussen deputaten en het werk in Gent? Hoe hebben deputaten inzage in het werk in Antwerpen? Hoe zijn de ontwikkelingen in Amsterdam geweest? Ook wordt gevraagd naar de motieven die er bij een aantal kerken zijn om geen afdrachten te doen voor de kas van dit deputaatschap.

Vooraf wordt ingegaan op de wens van deputaten om te mogen komen tot het aanstellen van een vrijgestelde. De commissie ondersteunt dit verzoek en doet een voorstel dienaangaande. Maar, zo wordt gevraagd, moet de gang van zaken in het verleden ons niet voorzichtig maken met het aanstellen van een vrijgestelde? Waarom hebben deputaten geen inzage gegeven in de instructie volgens welke de vrijgestelde zou moeten werken? Laten deputaten eerst aantonen waarom een vrijgestelde huns inziens absoluut noodzakelijk is. Hoe zijn deputaten trouwens omgegaan met het besluit van de synode van 1992? Ook wordt gewezen op het financiële aspect en wordt de vraag gesteld of in dat licht het aanstellen van een vrijgestelde verantwoord is. In verband met de vragen omtrent de noodzaak van een vrijgestelde wordt er op gewezen, dat de gemeente met name door de prediking dient te worden aangespoord tot het geven van een getuigenis naar buiten. Is georganiseerd evangelisatiewerk wel de juiste weg?

Namens de commissie beantwoordt rapporteur drs. D. Visser de vragen. Namens deputaten wordt dat gedaan door de voorzitter ds. J. Jonkman, terwijl ook de penningmeester een paar vragen voor zijn rekening neemt. Met het werk in Gent hebben deputaten geen officiële bemoeienis; wel is er een goed contact. Van Antwerpen worden geregeld verslagen ontvangen en deputaten hebben dus een goed inzicht in het werk daar. Dat de aanstelling van een werker in Amsterdam wat stagneerde was een kwestie van overmacht; de zaak is nu geregeld. Dat verschillende kerken niet afdragen hangt ten dele samen met het feit, dat uit hun kring het werk in Gent wordt gesteund. Er zijn echter ook kerken die in het geheel niet reageren als hun gevraagd wordt voor het werk van deputaten bij te dragen.

Deputaten zijn zich ervan bewust dat het hoofdaccent in hun rapport ligt op de behoefte aan een vrijgestelde. Er was teleurstelling na het besluit van de synode van 1992. Deputaten hebben grondig onderzocht of zij zelf het vele werk zouden kunnen behartigen, maar zijn tot de conclusie gekomen, dat zij daartoe niet in staat zijn. Een vrijgestelde blijft volgens hen noodzakelijk. Het is natuurlijk waar dat de gemeente een evangeliserende gemeente behoort te wezen. In dit opzicht zijn er op diverse plaatsen positieve dingen. De praktijk laat echter ook zien, dat het in vele gevallen niet is zoals het zou behoren te zijn. Mede daarom is stimulerend en toerustend werk van een vrijgestelde gewenst. De vrijgestelde die deputaten zoeken, zou iemand moeten zijn die inderdaad kan stimuleren; iemand die het evangelisatiewerk in de praktijk ook kent en die bovendien een goed theoloog is, op de hoogte van de tijd en in staat om op een gereformeerde wijze leiding te geven en voor goed materiaal te zorgen. Deputaten erkennen het als een omissie dat de

instructie voor de vrijgestelde niet bij het rapport is gevoegd. Het is trouwens jammer, dat die instructie pas in een heel laat stadium gereed is gekomen.

In een tweede ronde wordt de wenselijkheid uitgesproken eerst inzage te hebben in de instructie die deputaten voor de vrijgestelde hebben opgesteld en pas daarna te beslissen of er een vrijgestelde zal kunnen komen. Overeenkomstig dit verzoek beslist de praeses en zodoende wordt de verdere bespreking verdaagd (zie art. 121).

Artikel 90

Mededelingen

Namens het moderamen doet scriba II een aantal mededelingen met betrekking tot de agenda van de volgende vergaderweek. Bovendien deelt hij mee dat bij het moderamen een schrijven binnengekomen is van deputaten Buitenlandse Zending en deputaten Eenheid en Correspondentie betreffende de plaats die de afgevaardigden van buitenlandse kerken op onze synode hebben. Het moderamen stelt voor de inbreng van deze afgevaardigden te vergroten en hen onder andere gelegenheid te geven deel te nemen aan de besprekingen in de commissies waar de zaken behandeld worden, die voor hen relevant zijn. Dit wordt goed gevonden.

Artikel 91

Sluiting

Op voorstel van de praeses wordt gezongen Psalm 84: 5, waarna ds. P. den Butter voorgaat in dankgebed. Daarna wordt de vergadering gesloten.

ZESDE ZITTING

dinsdag 17 oktober 1995, 10.00-12.15 uur

Artikel 92

Opening

De praeses opent de zesde zitting van de synode, laat zingen Psalm 119: 8 en 23, leest Rom. 12: 1-12 en gaat voor in gebed. In de voorbede wordt gedacht aan de familie van de overleden ds. G. Bilkes, en aan de nabestaanden van Rev. M.A. MacLeod van de Free Church of Scotland. Rev. MacLeod, die zijn kerk zou vertegenwoordigen op onze synode, is gisteren op weg naar het vliegveld plotseling overleden.

Artikel 93

Appel-nominaal

Oud. C.J. van Heel is verhinderd de zittingen van deze week bij te wonen. Hij is vervangen door zijn secundus, oud. H. Wubs. Drs D. Visser is vervangen door zijn secundus dr. T. Brienan. Beide broeders betuigen door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 94

Vervolg Theologische Universiteit / benoemingen

Met grote dankbaarheid mag de praeses mededelen, dat drs. A. Baars, drs. T.M. Hofman en dr. H.J. Selderhuis hun benoeming hebben aanvaard. Hij heet de broeders met hun echtgenotes hartelijk welkom en nodigt hen uit persoonlijk de genomen beslissing toe te lichten.

Als eerste krijgt drs. A. Baars het woord. Hij benadrukt dat hij de benoeming heeft moeten aanvaarden. Het is voor hem zwaar de gemeente te moeten loslaten na al die jaren, waarin hij heeft mogen dienen, zowel in Nederland als in de Free Reformed Churches of North America. Er is schroom in zijn hart, wanneer hij denkt aan eigen zwakheid en broosheid en aan de zwaarte van de taak, die hij krijgt en aan zijn voorganger, die hij moet opvolgen. Maar hij mag ook opzien tot de Heere en een beroep doen op Zijn genade en Zijn wijsheid. "Onze hulp is in de Naam van de Heere."

Drs. T.M. Hofman herinnert aan het volslagen onverwachte en verrassende van zijn benoeming. Evenals de andere broeders hebben ook hij en zijn vrouw zich gedragen gevoeld door de gebeden van velen in de kerken. De Heere gaf rust vanuit Efeze 3. Luisteren naar Gods openbaring mag en moet zijn een verstaan samen met alle heiligen. Hij hoopt verder te gaan in het spoor dat gedurende een eeuw exegetisch in Apeldoorn getrokken is: christelijk en gereformeerd.

Tenslotte dankt ook dr. H.J. Selderhuis voor alle meeleven vanuit de kerken. Hij acht het een hele opgave om prof.dr. W. van 't Spijker op te moeten volgen. Hij hoopt zijn arbeid te mogen verrichten in het licht van een woord, dat Bucer heeft overgenomen van Dominicus, de stichter van de Dominicaner orde, waar Bucer toe behoort heeft: alle theologische studie moet gericht zijn op de prediking, en alle prediking moet gericht zijn op het eeuwige heil van mensen.

Namens de synode spreekt de praeses de drie broeders hartelijk toe. Hij wijst hen op 1 Cor. 15:58. De echtgenotes wijst hij op het woord van Christus: "Volg Mij".

De president-curator, ds. J. Oosterbroek, vertolkt de dankbaarheid van het curatorium. Hij wijst op de zware taak, die hen wacht, een taak die een opdracht van de kerk is, maar ten diepste een opdracht van de Koning van de Kerk. Waar Hij roept, geeft Hij ook kracht en bekwaamheid.

De rector, prof.dr. J.W. Maris, sluit zich bij deze woorden aan. Het is een voorrecht om met de theologie bezig te mogen zijn. Hij spreekt de wens uit dat zij die in Apeldoorn al werkzaam zijn en zij, die te zijner tijd in Apeldoorn het werk zullen beginnen, hun werk gezamenlijk zullen mogen verrichten in geestelijke verbondenheid, in trouw aan Schrift en Confessie en in liefde tot het geheel van de kerken.

Nadat de praeses nog gelezen heeft Filipp. 4:19 en 20, en hij Psalm 67: 1a heeft laten zingen, ontvangen de synodeleden gelegenheid om de drie broeders en hun echtgenotes te feliciteren.

Artikel 95

Toespraak rev. C.A. Schouls

Als eerste van de buitenlandse afgevaardigden, die de synode bijwonen, krijgt rev. C.A. Schouls van de Free Reformed Churches of North America gelegenheid de synode toe te spreken, nadat de praeses hem hartelijk verwelkomd heeft. Rev. C.A. Schouls, die in Zierikzee geboren is, acht het een voorrecht op de synode van

Zierikzee aanwezig te zijn. Hij herinnert aan de oude en hechte relatie die er tussen beide kerken is. Met grote dankbaarheid gewaagt hij van de zegen, die zijn kerken mogen ondervinden op het zendingswerk onder de Achi-Indianen van Guatemala. Hij spreekt de wens uit, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken zullen besluiten toe te treden tot de I.C.R.C.

De praeses beantwoordt de toespraak. "Wij merken dat u ons niet vergeten bent". Aan beide zijden van de oceaan is het noodzakelijk te staan op de basis van Gods Woord en de Belijdenis der kerken. Hij vraagt rev. Schouls de groeten over te brengen aan zijn kerken.

Artikel 96

Toespraak ds. D.A. Brien

De praeses verwelkomt ds. D.A. Brien, die aanwezig is als afgevaardigde van de Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France. Ook hij krijgt gelegenheid de synode toe te spreken. Ds. D.A. Brien begint met zijn dankbaarheid te uiten voor de ruimte die hem geboden wordt, terwijl beide kerken toch geen correspondentie in engere zin met elkaar onderhouden. Op een heldere manier zet hij uiteen hoe er in zijn kerken een worsteling gaande is om voluit gereformeerd te zijn en in de traditie van Calvijn - uit Frankrijk afkomstig - te staan. Er is een verlangen om de kerk te structureren naar bijbelse normen. Daarbij zijn contacten met andere gereformeerde kerken van cruciaal belang. De kerken besteden de laatste jaren veel aandacht aan bijbelse vorming en toerusting. En de roeping tot evangelisatie wordt verstaan en in praktijk gebracht. Moeilijk is de financieel-zwakke positie van de kerken. Daarom is er grote dankbaarheid voor de inzet van nederlandse stichtingen tot steun van het kerkelijk leven in Frankrijk.

Op verzoek van de praeses beantwoordt ds. D. Quant de toespraak. Hij wijst met name op de intensieve contacten die onderhouden worden en het hartelijke meeleven, dat er gegroeid is.

Artikel 97

In memoriam rev. M.A. MacLeod.

De praeses wijst er op, dat op dit moment op de agenda gepland was de toespraak van rev. M.A. MacLeod, die namens de Free Church of Scotland onze synode zou toespreken. Zoals bij de opening van deze zitting al is meegedeeld, is rev. M.A. MacLeod gisteren, onderweg naar het vliegveld vanwaar hij naar Nederland zou reizen, plotseling overleden. De praeses heeft de overledene leren kennen uit een toespraak, die hij een aantal jaren geleden hield. Toen bleek, dat de Westminster Confessie zijn hart had. Dit gebeuren bepaalt bij de kortstondigheid van het leven. Het is groot als Jezus onze Hoop is, levensgrond en stervensgrond naar Zondag 1 HC. Namens de synode zal ds. P. den Butter brieven van meeleven zenden aan mevr. MacLeod en aan de Free Church.

Artikel 98

Schorsing

De vergadering wordt geschorst in verband met de maaltijd.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 17 oktober 1995, 13.45-17.20 uur

Artikel 99

Heropening

De praeses heropent de zitting en laat Psalm 103: 10 en 11 zingen.

Artikel 100

Toespraak rev. T. Donachie

De praeses verwelkomt rev. T. Donachie, die met zijn echtgenote aanwezig is en de Reformed Presbyterian Church of Ireland vertegenwoordigt. Hij geeft hem gelegenheid de synode toe te spreken. Rev. T. Donachie herinnert er aan hoe 1300 jaar geleden een Ierse monnik naar Nederland kwam om het Evangelie te verkondigen. Nu, in 1995, hebben de Ierse kerken voor het eerst een afgevaardigde gezonden naar de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Rev. T. Donachie vertelt een en ander over de kerken die hij vertegenwoordigt. De kerken hebben hun wortels in de Schotse Covenanters van de zeventiende eeuw. In 1760 werd er voor de eerste maal een soort classis gehouden, en in 1812 kwam de eerste synode bijeen. Het kerkverband, dat 37 gemeenten omvat, merendeels in Noord-Ierland en enkele in de republiek Ierland, heeft de Westminster Confessie en Catechismus als belijdenis. Zending wordt bedreven in Zuid-Ierland en in Nantes in Frankrijk.

De kerken hebben ook een relatie met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en zijn lid van de I.C.R.C. In de erediensten worden alleen Psalmen gezongen, zonder muzikale begeleiding. Rev. T. Donachie eindigt zijn toespraak met het uiten van gevoelens van diepe geestelijke verbondenheid en de wens van Gods rijke zegen over synode en kerken.

Prof. dr. J.W. Maris, die de toespraak op verzoek van de praeses vertaalt, beantwoordt deze ook. Hij onderstreept de gevoelens van hartelijke verbondenheid die gefundeerd is in het Woord en in het werk van de Heilige Geest. Wij zijn kleine kerken. Beslissend is echter dat de Heere met ons is en dat wij in Zijn kracht gehoorzaam zijn bij de vervulling van de taken die Hij geeft.

Artikel 101

Toespraak rev. G. Ringnalda

Nu krijgt rev. G. Ringnalda het woord. Met rev. J. Kuntz vertegenwoordigt hij de Christian Reformed Church of North America. Na herinnerd te hebben aan de gemeenschappelijke wortels van beide kerken, wijst hij de synode erop dat het Interchurch Relations Committee hen gezonden heeft om de Christelijke Gereformeerde Kerken te verzekeren dat de Christian Reformed Church er elke dag naar streeft trouw te blijven aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. Bij alle verschil van inzicht tussen beide kerken zijn er vele zaken die ons samenbinden, en in beide kerken zijn er verschillende stromingen. Hij spreekt de hoop uit dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Christian Reformed Church in een goede verstandhouding samen verder zullen gaan.

Ds. J. Westerink beantwoordt de toespraak. Allereerst spreekt hij van dankbaarheid voor het feit, dat er toch nog een afvaardiging van de Christian Reformed Church gekomen is. Het duurde heel lang voordat een antwoord ontvangen werd op de uitnodiging. Veel van wat rev. G. Ringnalda heeft gezegd, is met instemming beluisterd. Maar wat hier gezegd is, wordt weersproken door de officiële getuigenissen van synoden van de Christian Reformed Church, en blijkt ook niet uit de opstelling van de afvaardiging van de kerken in de G.O.R. De officiële uitspraken en handelingen van de Christian Reformed Church stellen de Christelijke Gereformeerde Kerken voor veel vragen. "Wij zien een ontwikkeling, waarin de kerken losweken van Schrift en belijdenis, en onze reactie daarop moet gezien worden als een krachtig appel tot terugkeer."

Artikel 102

Vervolg kerkelijke verhoudingen / buitenland algemeen

De praeses nodigt nu alle buitenlandse afgevaardigden uit om aan de moderametafel plaats te nemen. Vervolgens stelt hij aan de orde het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken (bijlage 14), en wel het gedeelte dat handelt over de bezinning op oecumenische contacten, informatieverstrekking, buitenlandse kerken (met uitzondering van de CRC) en de I.C.R.C. Hierbij behoort rapport 3 van commissie IV (bijlage 27).

Een vraag wordt gesteld met betrekking tot de ontwikkelingen in de E.R.E.I. Waarom stelt de commissie niet voor deputaten op te dragen de zorgen dienaangaande aan de orde te stellen? Ten aanzien van de I.E.R.B. wordt gevraagd of deputaten op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen deze kerken. Verder wordt gevraagd of deputaten nog meer argumenten hebben voor hun voorstel tot aansluiting bij de I.C.R.C. En er wordt geïnformeerd naar de plaats van de buitenlandse afgevaardigden op de synode. Is er inderdaad wel voldoende geregeld in het huishoudelijk reglement?

De rapporteur van de commissie, ds. J. Oosterbroek, is van mening dat het commissierapport impliciet deputaten opdraagt de bezwaren en zorgen die er bij de synode leven ten aanzien van de E.R.E.I., aan deze kerken bekend te maken.

Ds. P. den Bulter, secretaris van deputaten, antwoordt dat de synode een concrete opdracht aan deputaten moet geven, wanneer de synode van mening is, dat deputaten een speciale taak hebben ten aanzien van de ontwikkelingen in de E.R.E.I. Wat de I.E.R.B. betreft is er weinig contact, zelfs briefwisseling verloopt uiterst moeizaam.

Het voornaamste argument voor het voorstel van deputaten om te komen tot aansluiting bij de I.C.R.C. ligt in de oecumenische roeping, die wij als kerken hebben te vervullen.

Wat de plaats van buitenlandse afgevaardigden op de synode betreft: er is een te groot verschil tussen de plaats die onze afgevaardigden op buitenlandse synoden hebben, en de plaats die buitenlandse afgevaardigden op onze synode hebben. Het huishoudelijk reglement biedt echter wel ruimte. Het zou te ver gaan, buitenlandse afgevaardigden tot adviserend lid te benoemen. Zij blijven gasten. In zaken waarin beide kerken met elkaar contact hebben, behoren ze echter mee te kunnen spreken. Vandaar het voorstel van deputaten, zoals het door de commissie is overgenomen.

In de tweede ronde doet ds. J. van Amstel het volgende voorstel: De generale

synode richtte zich tot de E.R.E.I. met een schrijven om onze zorgen te uiten over de ontwikkelingen in dit kerkverband, zoals daarover gerapporteerd is door deputaten en is aangegeven in het commissierapport, en deputaten op te dragen deze zorgen nader toe te lichten.

De commissie neemt dit voorstel over.

Een voorstel dat buitenlandse afgevaardigden een adviserende stem 'zullen hebben' in plaats van het in het commissievoorstel geformuleerde 'kunnen hebben' wordt door de commissie ontraden. Op verzoek van de praeses wordt dit voorstel teruggenomen.

De synode besluit:

Over te gaan tot vereenvoudiging van het bepaalde bij art. 51 K.O. en uit te spreken dat dit bepaalde voortaan zal luiden:

Er wordt onderscheid gemaakt tussen volledige en beperkte correspondentie met buitenlandse kerken.

Volledige correspondentie omvat:

1. Het over en weer aanvaarden van elkanders attestaties;
2. Het voor elkaar openstellen van de avondmaalstafel;
3. Het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts wensen voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
4. Het over en weer beroepbaar stellen van elkanders predikanten;
5. Het raadplegen van elkander inzake ingrijpende maatregelen als bijvoorbeeld eventuele herziening van belijdenis of kerkorde, uitbreiding van correspondentie of vermindering ervan, enz;
6. Het zo mogelijk bijwonen van elkanders synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem kunnen hebben;
7. Het aan elkaar toezenden van de acta van de synoden;
8. Het bieden van geestelijke steun bestaande in:
 - a. Het onder de aandacht brengen van elkanders geestelijke en kerkelijke problemen met wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing;
 - b. Het elkander waarschuwen ten opzichte van geestelijke gevaren die opkomen, zich verbreiden en de kerk van Christus willen beheersen;
 - c. Het oefenen van correctie op elkander in liefde bij verslapping ten opzichte van de belijdenis en de praktijk des geloofs eenmaal de heiligen overgeleverd;
9. Gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt, waarbij o.a. gedacht kan worden aan het bieden van stoffelijke steun en samenwerking of overleg inzake zending, theologische opleiding, e.d.

Beperkte correspondentie omvat:

1. Het voor elkaar openstellen van de avondmaalstafel;
2. Het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts wensen voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. Het zo mogelijk bijwonen van elkanders synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem kunnen hebben;

4. Het aan elkaar toezenden van de acta van de synoden;
5. Het bieden van geestelijke steun bestaande in:
 - a. Het onder de aandacht brengen van elkanders geestelijke en kerkelijke problemen met wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing;
 - b. Het elkander waarschuwen ten opzichte van geestelijke gevaren die opkomen, zich verbreiden en de kerk van Christus willen beheersen;
 - c. Het oefenen van correctie op elkander in liefde bij verslapping ten opzichte van de belijdenis en de praktijk des geloofs eenmaal de heiligen overgeleverd;
6. Gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt, waarbij o.a. gedacht kan worden aan het bieden van stoffelijke steun en samenwerking of overleg inzake zending, theologische opleiding, e.d.

Volledige correspondentie geldt dan ook voortaan de volgende kerken in het buitenland:

Free Reformed Churches of North America;

Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika;

Reformed Churches of New Zealand;

Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil;

Free Church of Scotland

Reformed Presbyterian Church of Ireland.

Onder deze volledige correspondentie vallen voorts ook die kerken waarmee de correspondentie om praktische redenen vooralsnog door deputaten Buitenlandse Zending wordt gevoerd, te weten

de Gereja Toraja Mamasa en van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika Sinode Soutpansberg en Sinode Middellande.

Beperkte correspondentie wordt dan onderhouden met:

Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France;

Dutch Reformed Church in Botswana.

Reformed Churches of Australia

De synode besluit verder:

1. Aan de Orthodox Presbyterian Church in the USA beperkte correspondentie aan te bieden;
2. Aan de Reformed Church in Japan beperkte correspondentie aan te bieden;
3. Aan de Reformed Church in Sri Lanka beperkte correspondentie aan te bieden.

Ook besluit de synode:

1. Deputaten op te dragen het functioneren van de contacten met de Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil nader te bezien vanuit de opdracht die zij van de G.S. 1962 hebben ontvangen.
2. Deputaten op te dragen zich te richten tot de EREI met een schrijven om onze zorgen te uiten over de ontwikkelingen in dit kerkverband, zoals daarover gerapporteerd is door de deputaten en zoals is aangegeven in het commissierapport en deputaten op te dragen deze zorgen nader toe te lichten.

Verder neemt de synode het volgende besluit:

de synode
overwegende dat

1. onze kerken een oecumenische roeping hebben;
2. de International Conference of Reformed Churches een organisatie is, waarin kerken participeren die ernst maken met de gereformeerde belijdenis;
3. de ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. aantonen, dat aan onze oecumenische roeping binnen deze organisatie goed gestalte kan worden gegeven;

besluit

via het Interim Committee van de I.C.R.C. het lidmaatschap van deze organisatie voor onze kerken aan te vragen.

Aan het einde van de bespreking spreekt ds. P. den Butter namens deputaten zijn dankbaarheid uit voor het besluit dat genomen is ten aanzien van de I.C.R.C. en wijst hij erop dat ds. A. de Jager als voorzitter van het Interim Committee van de I.C.R.C. de bespreking heeft bijgewoond.

Artikel 103

Vervolg kerkelijke verhoudingen / buitenland / Christian Reformed Church

De praeses stelt nu aan de orde het gedeelte van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken (bijlage 14), dat handelt over de Christian Reformed Church in North America, en het daarop corresponderende gedeelte van rapport 3 van commissie IV (bijlage 27).

In de eerste ronde wordt gevraagd naar de ruimte die er bij de Christian Reformed Church nog is voor broederlijke correctie en beïnvloeding. Zolang er nog affiniteit is ten aanzien van de fundamentele geloofswaarheden, is die ruimte er immers nog. Bovendien past ons als kerken bescheidenheid. Breken betekent ook dat ons geluid daar niet meer wordt gehoord. Bezwaar wordt gemaakt tegen het spreken over bekering, zoals de commissie dat doet in haar rapport.

Ook één van de beide afgevaardigden van de Christian Reformed Church, rev. J. Kuntz, krijgt op zijn verzoek gelegenheid het woord te voeren. In een emotioneel betoog doet hij een beroep op de synode om de banden met de Christian Reformed Church nog niet te verbreken. Hij vertelt hoe het voorstel van deputaten consternatie heeft gebracht bij het Interchurch Relations Committee, dat vervolgens deze afvaardiging heeft gezonden. Hij herinnert eraan dat de relatie tussen beide kerken slechts vijftien jaar geleden tot stand is gekomen. Naar zijn overtuiging geeft het rapport dat de afgevaardigden naar de synode van de Christian Reformed Church 1995 hebben geschreven een eenzijdig beeld van de ontwikkelingen in zijn kerk. Uitgebreid gaat hij in op de verhouding van zijn kerk tot de Gereformeerde Kerken in Nederland en op de kwestie van de vrouw in het ambt. Hij is van mening dat het kerkelijke stijl is om de Christian Reformed Church eerst op de hoogte te brengen van de voorstellen, die er nu liggen. Naar zijn mening wordt zijn kerk er door overvallen.

De rapporteur, ds. J. Oosterbroek, gaat op de vragen en opmerkingen in. Meermalen hebben deputaten en hebben onze kerken geprobeerd met de Christian Reformed Church te spreken over onze zorgen. De generale synode van

1992 heeft een duidelijk signaal uit doen gaan. Deputaten zijn in de verslagperiode tweemaal op bezoek geweest bij de synode van de Christian Reformed Church. Er is echter nauwelijks geluisterd.

Namens deputaten spreekt ds. P. den Butter. Hij wijst allereerst op het feit, dat deputaten in een heel laat stadium hoorden, dat er een afvaardiging zou komen. Grote moeite heeft hij met de voorstelling van zaken, zoals die door rev. J. Kuntz gegeven is. Rev. J. Kuntz was echter zelf niet ter synode aanwezig en is ook geen lid van het Interchurch Relations Committee. Hij heeft zijn informatie uit de tweede hand. Er zijn synodeleden, die een zeer negatief oordeel hebben over de synode van 1995 in Grand Rapids, zoals met voorbeelden geïllustreerd kan worden. De ervaring van uw afgevaardigden is, dat er naar hen niet of nauwelijks geluisterd wordt. De Christian Reformed Church kiest steeds voor de Gereformeerde Kerken in Nederland. Onze kerken breken niet met de Christian Reformed Church. Wij constateren dat er een breuk is. De Christian Reformed Church kan weten, dat een dergelijk besluit op komst is. Het is hen de laatste jaren met steeds grotere nadruk gezegd. Pijnlijk is dat in de woorden van de afgevaardigden van de Christian Reformed Church de zorg en het hartzeer ontbreken over de velen die in gewetens nood zijn geraakt en de Christian Reformed Church hebben verlaten.

Deputaat ds. J. Westerink onderstreept deze woorden. Hij noemt het een pijnlijke zaak dat ondanks aandrang onzerzijds geen lid van het Interchurch Relations Committee is afgevaardigd.

In de tweede ronde wordt nog nader geïnformeerd naar de situatie in de Christian Reformed Church. Heeft rev. J. Kuntz een onjuiste voorstelling van zaken gegeven? Moeten wij niet eerst zelf studeren op de zaak van de vrouw in het ambt voordat wij een uitspraak doen over een andere kerk? (zie art.106)

Artikel 104

Schorsing

De praeses schorst de vergadering voor de maaltijd.

VERVOLG ZESDE ZITTING

dinsdag 17 oktober 1995, 19.00-21.30 uur

Artikel 105

Heropening

Na heropening van de zitting door de praeses wordt Psalm 68:16 gezongen.

Artikel 106

Vervolg kerkelijke verhoudingen / buitenland / Christian Reformed Church.

De bespreking van de verhouding tot de Christian Reformed Church wordt voortgezet (zie art.103).

De rapporteur, ds. J. Oosterbroek, antwoordt op de vragen en opmerkingen in de tweede ronde. De commissie heeft het voorstel van deputaten met pijn en droefheid overgenomen en komt op dat standpunt niet terug. Er is naar het oordeel van

de commissie in de gegeven situatie geen andere weg. De commissie bedoelt met de oproep tot bekering aan het adres van de Christian Reformed Church, dat het door de synode te nemen besluit uiteraard vergezeld zal gaan van een duidelijk schrijven met daarin een oproep tot terugkeer tot het Woord en de belijdenis. Ook deputaat ds. P. den Butter verklaart nogmaals dat deputaten geen heil meer zien in een voortgaand contact. De hoofdoorzaak van de breuk ligt in de gecontinueerde relatie van de Christian Reformed Church met de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Ds. H. v.d. Heuvel doet het volgende voorstel tot wijziging van het commissievoorstel:

tot en met 'spreekt uit 1' conform het commissievoorstel;
spreekt uit 2. dat het onder de gegeven omstandigheden niet zinvol is om onze ecclesiastical fellowship met de CRC voort te zetten of andere vormen van correspondentie te onderhouden;

en besluit

1. niet langer een ecclesiastical fellowship met de CRC te onderhouden, maar de CRC op te roepen terug te keren van de ingeslagen weg, verwoord in het rapport van de deputaten en in de evaluatie en conclusie in bijlage 10;
2. van dit besluit mededeling te doen aan het Interchurch Relations Committee van de CRC.

Oud. G. van Putten doet het volgende voorstel:

De generale synode,

gehoord hebbende wat de officiële afgevaardigden van de CRC ter vergadering hebben meegedeeld, waarin ze toezegden om naar de stem van onze kerken te willen luisteren;

lettend op het feit dat ook binnen het deputaatschap geen eensluidend oordeel is over het nu al beëindigen van het contact;

van overtuiging zijnde dat wij als Christelijke Gereformeerde Kerken tot het uiterste moeten gaan in het dienen van elkaar om gereformeerd te zijn en te blijven;

besluit:

- a. al onze zorgen nog eens aan de CRC over te brengen;
- b. de reacties daarop af te wachten en te toetsen;
- c. op de generale synode 1998 een definitieve beslissing te nemen.

De commissie neemt het voorstel-v.d. Heuvel over.

Door de aanvaarding van het gewijzigde commissievoorstel is het voorstel van Putten verworpen.

De synode besluit:

De synode overwegende

1. dat de CRC in het verleden in vele opzichten een duidelijk gereformeerd geluid heeft laten horen, waardoor deze kerk door velen is gerespecteerd;
2. dat synoden van de CRC in de laatste jaren besluiten hebben genomen die te kennen geven dat deze kerk bezig is het gereformeerde spoor te verlaten;
3. dat onze kerken zich de laatste jaren moeite hebben gegeven de bij hen levende zorg ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de CRC bij verschillende gelegenheden aan de orde te stellen, maar dat de CRC hier weinig of geen gehoor aan blijkt te hebben gegeven;

spreekt uit

1. dat het haar met droefheid vervult dat de CRC er al meer blijf van geeft een nieuwe, van het authentiek gereformeerde spoor afwijkende, koers te willen volgen;
2. dat het onder de gegeven omstandigheden niet zinvol is om onze ecclesiastical fellowship met de CRC voort te zetten of een andere vorm van correspondentie te onderhouden;

en besluit

1. niet langer een ecclesiastical fellowship met de CRC te onderhouden, maar de CRC op te roepen terug te keren van de ingeslagen weg, verwoord in het rapport van deputaten en in de evaluatie en de conclusies in bijlage 10 van het deputatenrapport;
2. van dit besluit mededeling te doen aan het Interchurch Relations Committee van de CRC.

De praeses gewaagt van een belangrijke beslissing. Hij verklaart tegenover de afgevaardigden van de Christian Reformed Church, dat de synode niet anders kon dan deze voor hen en voor ons pijnlijke beslissing te nemen. "De synode heeft de deur voor u niet dicht gegooid, maar gemeend op dit moment de deur te moeten sluiten."

Artikel 107

Informatieboekje

De praeses neemt nu het informatieboekje over onze kerken in ontvangst, dat deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en voor de correspondentie met de buitenlandse kerken in opdracht van de generale synode 1992 hebben vervaardigd. Alle afgevaardigden ontvangen een exemplaar.

Artikel 108

Geestelijke verzorging varenden

De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden (bijlage 28) en het corresponderende rapport 2 van commissie III (bijlage 29). Hij heet de deputaten ds. A. van Heteren en br. H. Bor hartelijk welkom.

Tijdens de bespreking worden vragen gesteld over de plaats van de diakenen in de verzorging van de varenden, over de moeilijke economische positie van de varenden en over de problematiek van de zondagshelving. Ook komt de problematiek rond de attestaties van de varende leden van de kerken ter sprake. In verband met dat laatste doet ds. H. v.d. Heuvel het volgende voorstel:

deputaten op te dragen zich te bezinnen op welke wijze aan de desbetreffende kerken een handreiking kan worden gedaan om uitvoering te geven aan art. 82 K.O. sub 2.

De rapporteur van de commissie, drs. A. Baars, onderstreept de noodzaak van het meeleven met de varende leden van de kerken in verband met de bijzondere problematiek. Wat het voorstel van ds. H. v.d. Heuvel betreft, de commissie acht bezinning op dit punt noodzakelijk, maar wil niet zover gaan dit in een opdracht vast te leggen.

Namens deputaten antwoordt ds. A. van Heteren. Hij verzekert de synode dat deputaten oog hebben voor de varenden en hun zorgen. In ds. H. Wubs hebben de varenden een vertrouwenspersoon, die verbindingen weet te leggen met thuisgemeente en hulpverlenende instanties. Deputaten zijn van mening dat de zaak van de attestaties aandacht verdient en willen die aandacht ook geven. Het voorstel van ds. H. v.d. Heuvel wordt verworpen.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

Namens de synode dankt de praeses in het bijzonder de aftredende deputaten drs. C.J. v.d. Boogert en ds. A. v.d. Veer voor hun inzet. Hij wenst de predikant van de varenden, ds. H. Wubs, sterkte en Gods zegen toe.

Artikel 109

Hulpverlening in binnen- en buitenland

Het volgende rapport, dat de praeses aan de orde stelt, is het rapport van deputaten voor de hulpverlening in binnen- en buitenland (bijlage 30). Hierop correspondeert rapport 4 van commissie V (bijlage 31). Van de deputaten zijn aanwezig drs. W.C. Moerdijk, br. H. Medema, mevr. T. Witzier- van 't Hof en mevr. D. Affourtit-Bouterse. De praeses heet hen hartelijk welkom.

In de bespreking wordt gevraagd hoe het komt dat deputaten slechts een gering aantal projecten in Nederland steunen. Gevraagd wordt naar de criteria die deputaten hanteren bij een aanvraag tot hulpverlening. Verder wordt geïnformeerd waarom drs. W.C. Moerdijk, die immers aftredend is, wordt voorgesteld als vertegenwoordiger bij het ICCO. Wat zijn 'eigen' projecten? Wat is de meerwaarde van hulpverlening via deputaten bij rampen? Welke meerdere bevoegdheid moet het moderamen van deputaten krijgen en speelt dit een rol bij het voorstel tot ontkoppeling van de functie van secretaris en penningmeester? Hoe zit het met de fondsvorming voor buitenlandse theologiestudenten, die in Apeldoorn willen studeren?

Nadat de rapporteur, ds. J. van Dijken, enige vragen beantwoord heeft, gaan deputaten op de vragen in. Eerst antwoordt drs. W.C. Moerdijk. Hij stelt dat het binnenland niet tekort komt. Om steun moet gevraagd worden. In het binnenland vragen deputaten nadrukkelijk of een plaatselijke kerk bij het project betrokken is en steun geeft, terwijl dat project tevens een bovenplaatselijke functie moet hebben. Voor een eigen project dragen deputaten de volle verantwoordelijkheid. Deputaten willen graag de ontkoppeling van de functies van secretaris en penningmeester, omdat de taken veelomvattend zijn. De secretaris zou de contacten met het Landelijk Diaconaal Bureau kunnen onderhouden. Br. H. Medema stelt nog, dat deputaten drs. W.C. Moerdijk hebben voorgedragen voor benoeming in het ICCO vanwege zijn ervaring op het gebied van hulpverlening.

In de tweede ronde stelt oud. G. van Brenk voor: deputaten op te dragen, grotere aandacht te geven aan binnenlandse projecten waarbij één of meer Christelijke Gereformeerde Kerken bestuurlijk of uitvoerend betrokken zijn.

Dit voorstel wordt verworpen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor hun werkzaamheden;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. het deputaatschap uit te breiden met één deputaat;
4. de functies van secretaris en penningmeester van het deputaatschap te ontkoppelen en artikel 2 van de instructie van deputaten als volgt vast te stellen: "De generale synode wijst een voorzitter, secretaris en penningmeester aan.";
5. het deputaatschap op te dragen om samen met Deputaten Buitenlandse Zending en Deputaten voor het Financieel Beheer van de Theologische Universiteit de mogelijkheden te onderzoeken om tot fondsvorming voor de steun aan buitenlandse theologiestudenten over te gaan.

Aan het einde van de behandeling van dit rapport gekomen dankt de praeses de terugtrekkende deputaten drs. W.C. Moerdijk, br. H. Medema en drs. C.W. Buijs hartelijk voor hun arbeid ten behoeve van dit deputaatschap.

Artikel 110

Sluiting

Nadat op verzoek van de praeses Ps.116: 1 is gezongen, gaat ds. D. Quant voor in dankgebed, waarna de praeses de vergadering sluit.

ZEVENDE ZITTING

woensdag 18 oktober 1995, 9.15-12.15 uur

Artikel 111

Opening

De praeses opent de zevende zitting van de synode. Hij laat zingen Ps.78: 1, leest 2 Tim.2:1-15 en gaat voor in gebed.

Artikel 112

Appel-nominaal

De primus-afgevaardigde van het westen, drs. D. Visser, blijkt zijn plaats weer te hebben ingenomen.

Artikel 113

Comité-generaal

Artikel 114

Presentie

Oud. J.W. Overeem is vervangen door zijn secundus, oud. J. Mallie.

*Artikel 115***Comité-generaal***Artikel 116***Comité-generaal***Artikel 117***Comité-generaal***Artikel 118***Schorsing**

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 18 oktober 1995, 13.45-17.15 uur

*Artikel 119***Heropening**

De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps.67: 2.

*Artikel 120***Vervolg Theologische Universiteit/benoeming dr. D.J. Steensma**

De praeses doet mededeling van de beslissing van de synode om in de vacature-Velema II het curatorium toestemming te geven tot de benoeming van dr.D.J.Steensma tot universitair docent in het vak ethiek.

*Artikel 121***Evangelisatie /vervolg vrijgestelde**

De praeses stelt opnieuw aan de orde het rapport van de deputaten voor de evangelisatie (bijlage 25) en rapport 2 van commissie II (bijlage 26) (zie art.89). Daarbij hoort bijlage 5 van het deputatenrapport (bijlage 32) en het daarop corresponderende rapport 2a van commissie II (bijlage 33). Speciaal is aan de orde het punt van de benoeming van een vrijgestelde voor het evangelisatiewerk.

De praeses heet de deputaten ds. J. Jonkman en ds. J.J. Lof welkom.

In de eerste ronde wordt gevraagd naar de instructie voor een vrijgestelde: kan iemand daar mee werken? Ook wordt opnieuw de vraag gesteld naar de noodzaak van een vrijgestelde. Kan er geen gebruik worden gemaakt van het onderwijs dat in Apeldoorn gegeven wordt in de vakken evangelistiek en apologetiek? Kan de betreffende stichting niet helpen als het gaat om verkondiging van het evangelie aan moslims? Wat is de meerwaarde van een vrijgestelde met het oog op het praktische werk? We hebben mensen nodig die vanuit de praktijk instructie geven.

De rapporteur, drs. D. Visser, gaat op de vragen in. Hij stemt met diverse sprekers in, dat het evangelisatiewerk plaatselijk meer van de grond moet komen. Maar daartoe kan een vrijgestelde stimulansen geven. Het is van belang dat de vrijgestelde een man is die de praktijk kent en die bezig is met de dingen die vandaag aan de hand zijn. Daarbij is het ook nodig dat er bezinning komt op een gereformeerde methode van evangeliseren.

Ds. J.Jonkman onderstreept dat deputaten menen dat de benoeming van een vrijgestelde noodzakelijk is. Het is niet mogelijk, zoals uit de vergadering gesuggereerd is, dit werk te laten doen door werkers in het veld; dezen zouden daardoor overbelast raken. Bovendien is er vandaag zoveel aan de hand in de wereld van de godsdiensten en de geesten van de tijd. Deputaten kunnen dat niet voldoende volgen. Daarbij hebben deputaten zorg vanwege evangelisatiemethoden, die niet schriftuurlijk zijn, maar die ook onder ons veld winnen.

In de tweede ronde wordt nogmaals gewezen op het gebrekkige van de instructie en wordt de vraag gesteld, of we als kerken wel een visie hebben op wat gereformeerd evangelisatiewerk is? Ook wordt de vraag gesteld of een gemeente die te weinig getuigt, niet een dode gemeente is.

Ds. J. Plantinga stelt voor om bij afwijzing van het voorstel ten aanzien van de vrijgestelde:

deputaten op te dragen te onderzoeken hoe gemeenten gesubsidieerd kunnen worden, die een evangelisatiewerker voor het praktische werk willen aanstellen, maar niet in staat zijn de kosten daarvoor alleen te dragen.

De synode aanvaardt dit voorstel bij meerderheid van stemmen.

Oud. J.G. v.d. Poel stelt voor: geen vrijgestelde aan te stellen.

Prof.dr. W.H. Velema merkt als preadviseur op: dit werk staat of valt met de persoon van de vrijgestelde. Ook wanneer deputaten toestemming tot aanstelling van de synode zouden krijgen, moeten ze niet tot aanstelling overgaan voordat ze de juiste man op de juiste plaats hebben gevonden. In de instructie moeten er prioriteiten gesteld worden; anders komt er van het totaal van het werk niets terecht.

Prof.dr. H.G.L. Peels onderstreept als preadviseur de noodzaak van een vrijgestelde, die de gemeenten kan stimuleren temidden van de vloedgolf van ontkerkelijking.

De rapporteur kan zich vinden in de gedachte, dat de synode in principe toestemming geeft aan deputaten, maar dat deputaten eerst benoemen, wanneer ze de juiste man menen te hebben gevonden.

Ds. J. Jonkman reageert namens deputaten op opmerkingen ten aanzien van een gereformeerde evangelisatiemethode. Nu er zoveel op de markt komt dat niet gereformeerd is, wreekt zich het ontbreken van een omschreven methode. Doordenking van de vragen die hier liggen is nodig in confrontatie met en in onderscheiding van wat anderen bieden.

Het voorstel van de commissie om deputaten op te dragen opnieuw een vrijgestelde te benoemen, wordt met meerderheid van stemmen verworpen.

De synode besluit:

1. het werk van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor de vele arbeid die zij verricht hebben;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen, omdat een vrijgestelde wenselijk is, een instructie te maken voor het werk van een vrijgestelde, die aansluit bij de motivatie, waarin een beleid wordt uitgezet aan de hand van kerntaken, en die aan de generale

- synode van 1998 ter goedkeuring voor te leggen.
4. deputaten op te dragen te onderzoeken, hoe gemeenten gesubsidieerd kunnen worden, die een evangelisatiewerker voor het praktische werk willen aanstellen, maar niet in staat zijn de kosten daarvoor alleen te dragen.
 5. er bij alle kerken op aan te dringen om de omslag af te dragen.

Aan het adres van deputaten merkt de praeses op: "het werk is u lief". Hij wenst hen Gods rijke zegen toe.

Artikel 122

Toespraak dr. A.N. Hendriks

De praeses verwelkomt deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, dr. A.N. Hendriks, drs. H.J. Bolten en ds. M.H. Sliggers. Hij nodigt hen uit om aan de moderamentafel plaats te nemen en geeft vervolgens dr. A.N. Hendriks gelegenheid de synode toe te spreken.

Dr. A.N. Hendriks begint met zijn dankbaarheid uit te spreken voor het feit, dat hij deze gelegenheid ontvangt en spreekt van de diepe verbondenheid tussen beide kerken. We hebben gemeenschappelijke wortels in de Afscheiding van 1834 en we willen samen staan voor het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd. Dat betekent dat onze ontmoeting niet vrijblijvend kan zijn. Christus is immers ook gestorven voor de eenheid van al de Zijnen.

Dr. A.N. Hendriks neemt zijn uitgangspunt in de evaluatie, die deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben gegeven van de samensprekingen. Daar wordt gesproken over verschillen die gebleven zijn ondanks opmerkelijke vorderingen. Die verschillen waren er ook in de tijd na de Afscheiding. De synodale uitspraken van 1854, 1857 en 1860 kunnen voor ons in onze verhouding tot elkaar als voorbeeld dienen. Onze vaders kenden het verschil tussen de uniformiteit van de secte en de katholiciteit van de kerk. Dr. A.N. Hendriks doet een beroep op de synode om uit te spreken, dat de overgebleven verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils een gescheiden kerkelijk leven niet rechtvaardigen.

Van de zijde van de Gereformeerde Kerken zijn er ook nog vragen te stellen aan de Christelijke Gereformeerde Kerken. Dr. A.N. Hendriks noemt de samenwerking in een aantal gemeenten met de Nederlands Gereformeerde Kerken, en bepaalde publikaties binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Dankbaarheid voor de ervaring van diepe verbondenheid in de gesprekken met deputaten en verdriet over de kerkelijke gescheidenheid gaan hand in hand.

De praeses antwoordt. Hij zegt dat de woorden van dr. A.N. Hendriks op ons inwerken. Wij waarderen de openheid waarmee gesproken is. Er zijn nog zaken om over door te spreken. En het streven naar eenheid moet niet tot nieuwe breuken leiden. Nodig is het werk van de Heilige Geest.

Artikel 123

Vervolg kerkelijke verhoudingen / binnenland / Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt

De praeses stelt nu aan de orde het gedeelte van het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken (bijlage 14), dat handelt over de verhouding tot de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Eveneens stelt hij aan de orde de brief van de

354. generale synode 1993 van de Gereformeerde Kerken in Nederland (bijlage 34) en
355. rapport 4 van commissie IV (bijlage 35).

In de eerste ronde wordt dankbaarheid uitgesproken voor het feit, dat er meer herkenning en erkenning is gekomen tussen beide kerken. Onderstreept wordt, dat deze constatering nooit vrijblijvend mogen zijn. Hoe verhoudt zich de landelijke ontwikkeling met de plaatselijke situatie. Kent men elkaar aan de basis? Is er geen reden om een begin te maken met kanselruil? Hoe stellen deputaten vast, dat er in de plaatselijke kerken zo gevarieerd over de verhouding tussen beide kerken wordt gedacht? Wanneer eenheid vanwege de verscheidenheid binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken niet haalbaar zou zijn, zouden we dat dan niet eerlijk moeten zeggen? Hoe zit het met de eenheid binnen het deputaatschap zelf?

Verder wordt gevraagd naar de positie van de Nederlands Gereformeerde Kerken in dit verband. Moeten deputaten niet een concrete opdracht hebben om over die relatie met de gereformeerde deputaten te spreken? Is het niet mogelijk meer structuur aan te brengen in de samensprekingen? Is het vragen naar de 'functionering' niet een gevaarlijke zaak? Hebben deputaten hun opdracht om de gebleven verschillen duidelijk onder woorden te brengen, wel uitgevoerd?

Rapporteur drs. T.M. Hofman gaat op de vragen en opmerkingen in. De commissie heeft geconstateerd dat er inderdaad een positieve ontwikkeling is geweest in de gesprekken aangaande de toeëigening des heils. Maar het is een eerlijke zaak te vragen naar de functionering daarvan in de praktijk van het kerkelijke leven. Deputaten hebben uit de enquête afgelezen hoe gevarieerd er in de kerken gedacht wordt over de contacten. Gebleken is dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt een duidelijke lijn willen zien in de samensprekingen op synodaal niveau, om die lijn daarna op plaatselijk niveau verder door te trekken. Naar de mening van de commissie horen de vragen ten aanzien van de Nederlands Gereformeerde Kerken bij wat nader besproken dient te worden. De commissie acht het niet nodig, dat apart in een opdracht te formuleren.

Artikel 124

Schorsing

De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 18 oktober 1995, 19.00-21.00 uur

Artikel 125

Heropening

De praeses heropent de vergadering en laat zingen Ps.27: 3a en 2b.

Artikel 126

Vervolg kerkelijke verhoudingen / binnenland / Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt

De bespreking van de verhouding tot de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt wordt

voortgezet (zie art.123).

Namens deputaten gaat ds. J. Westerink op de vragen in. Hij spreekt de dank van deputaten uit voor de wijze waarop de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt het gesprek in de afgelopen periode hebben willen voeren. In het bijzonder voor de beide nota's die zij op tafel hebben gelegd en die het gesprek beduidend verder hebben gebracht.

De eenheid van deputaten blijkt uit het feit, dat er een gezamenlijk rapport op tafel ligt en dat deputaten met een unaniem voorstel zijn gekomen. Dat er verschillen zijn in taxatie heeft te maken met het feit, dat in het deputaatschap de breedte van onze kerken vertegenwoordigd is. De verscheidenheid in de kerken wordt ook zichtbaar in de kring van deputaten.

De enquête heeft deputaten veel geleerd over de gedachten in de kerken ten aanzien van de verhouding tot de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Enerzijds zijn er gemeenten die aarzelingen hebben die te maken hebben met de vragen ten aanzien van de toeëigening des heils. Anderzijds zijn er bedenkingen die te maken hebben met plaatselijke samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerk. Soms vormt de opstelling van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt plaatselijk of classicaal een belemmering in de contacten. Er is een grote gevarieerdheid van gedachten.

Als het gaat om de 'functionering' van wat deputaten gevonden hebben: de deputaten hebben inderdaad veel gevonden waar ze dankbaar voor zijn. Vandaar de uitspraak dat de 'ernstige' verschillen zoals ze 27 jaar lang genoemd zijn, mogelijk toch minder ernstig zijn. Dat is een hele ontwikkeling. Maar nu gaat het om de vraag of dit alles ook blijkt in de zondagse prediking, waar het hart van de kerk klopt en waar de gemeente met deze zaken in aanraking komt.

Als het gaat over de verhouding tussen de landelijke besprekingen en wat er plaatselijk gebeurt: het is deputaten bekend dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt van gedachte zijn dat wat landelijk speelt ook plaatselijk aan de orde dient te komen. Beide deputaatschappen willen graag, dat de plaatselijke ontwikkelingen niet uit de pas lopen met wat landelijk gebeurt. Wij willen de lijn van 1892 vasthouden en tegelijkertijd verwarring voorkomen.

Wanneer de synode van gedachte is, dat de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken ook uitdrukkelijk aan de orde moet komen in de samensprekingen, kan de synode dat aan deputaten opdragen.

Het is beslist niet waar dat deputaten de vragen met betrekking tot de toeëigening des heils zouden gebruiken om de problematiek in eigen kerken te verbergen. Dat is ook niet nodig gezien de open en eerlijke relatie die er ontstaan is. Wij zeggen heel eerlijk, dat er ons veel aan gelegen is elkaar vast te houden. Er zijn duidelijk openingen om verder te spreken. Deputaten hopen in dat opzicht te doen wat de synode opdraagt.

In de tweede ronde doet oud. D. Koole het voorstel: 'spreekt uit 1b' als volgt te wijzigen: Waarbij ook aandacht dient te worden gegeven aan de vraag hoe datgene waarover deputaten overeenstemming hebben bereikt, in de praktijk gestalte krijgt.

Ook stelt hij voor:

'spreekt uit 5': deputaten op te dragen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt na te gaan op welke wijze het streven naar eenheid naar het gebod van Christus aan de basis in beide kerken meer gestalte zou kunnen krijgen.

Ds. J. Brons stelt een amendement voor op 'spreekt uit 2': in te voegen na 'GKV-deputaten': tegen de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken en....

Oud. R. Procee stelt voor om bij besluit 1a toe te voegen: en daarbij te overwegen welke structuur voor die gesprekken het meest wenselijk is.

Prof.dr. W.H. Velema acht het een winstpunt, dat de druk om in korte tijd tot eenheid te komen, verdwenen is, maar waarschuwt tegelijkertijd voor het gevaar van vrijblijvendheid.

Prof.dr. J. van Genderen verklaart dat we op de goede weg zijn en dat er na het samenspreken nu ook gedacht moet worden over samenwerken, om zo tenslotte te komen tot samengaan.

Na beraad deelt de commissie mee dat zij het voorstel van oud. D. Koole ten aanzien van uitspraak 1b overneemt. De commissie meent dat het amendement van ds. J. Brons overbodig is omdat dit punt vanzelfsprekend aan de orde dient te komen. De andere voorstellen neemt de commissie ook niet over. De broeders handhaven hun voorstellen. Bij stemming blijkt alleen het voorstel-Brons een meerderheid te halen.

De synode besluit:

De synode

overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken, dat de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat er tussen de GKV en de CGK ernstige en wezenlijke verschillen bestaan;
3. dat deputaten indringend met de deputaten GKV gesproken hebben over de toeëigening des heils en het belijden omtrent de kerk;
4. dat in die gesprekken toenadering tot en een beter verstaan van elkaar geconstateerd kon worden;
5. dat ten aanzien van beide gespreksonderwerpen gezegd kan worden, dat in de GKV veranderingen in denken en praktijk te constateren zijn, maar dat er tegelijk ten aanzien van beide onderwerpen aspecten zijn, waarover nader gesproken dient te worden;
6. dat de deputaten GKV hebben aangegeven, dat bij voortgaande contacten ook aan de orde moeten komen de verhoudingen met de NGK en bestaande gewoonten en situaties in ons kerkverband;
7. dat de gehouden enquête te zien geeft dat in onze kerken op een zeer gevarieerde wijze de relatie tot de GKV wordt beoordeeld en dat zelfs van tegengestelde waardering van die relatie gesproken moet worden;

van oordeel

1. dat het verheugend is dat op een aantal punten opmerkelijke vorderingen zijn gemaakt;
2. dat afgaande op de door de deputaten GKV geformuleerde visie op de toeëigening van het heil en het belijden omtrent de kerk geconcludeerd mag worden dat in het licht van de confessie de verschillen minder ernstig zijn dan in het verleden werd gesteld, maar dat op grond van wat uit de kerken gehoord en in de praktijk waargenomen wordt de vraag open blijft of datgene wat op het niveau van deputaten is bereikt, ondanks positieve ontwikkelingen in prediking en

gemeentebeschoewing, in de GKV ook voluit functioneert;

3. dat er ten aanzien van de overgebleven verschillen deels van een verschillend spraakgebruik en deels van een verschillend geestelijk klimaat sprake kan zijn en dat het mede daardoor van belang is over de overgebleven verschillen nader door te spreken;

spreekt uit

1. dat de gesprekken met de deputaten GKV op basis van de bereikte punten van overeenstemming dienen te worden voortgezet;
 - a. waarbij de vragen die nog zijn blijven liggen nader besproken dienen te worden en
 - b. waarbij ook aandacht dient te worden gegeven aan de vraag hoe datgene waarover deputaten overeenstemming hebben bereikt in de praktijk gestalte krijgt;
2. dat het tot de taak van deputaten behoort in voortgezette besprekingen in te gaan op eventuele bezwaren die de GKV-deputaten tegen de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken en tegen bepaalde situaties en gewoonten in de CGK zouden willen inbrengen;
3. dat de plaatselijke kerken in hun contacten met GKV in het zoeken naar meerdere eenheid zorgvuldig moeten omgaan met de eenheid die we in eigen kerkverband ontvangen hebben;
4. de plaatselijke kerken op te roepen voortdurend de zaak van de eenheid van de verschillende kerken ootmoedig aan de Heere voor te leggen in de gebeden;

en besluit

1. de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) in Nederland 1993 te beantwoorden;
2. de GKV te verzoeken deputaten te benoemen om het gesprek voort te zetten;
3. deputaten op te dragen het gesprek over de genoemde punten voort te zetten.

Na dit unaniem genomen besluit richt de praeses zich nog met een enkel woord tot de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Hij zegt daarin, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken ook van hen willen leren en spreekt de wens uit dat het einde mag zijn dat beide kerken voor Gods aangezicht tot een schriftuurlijke eenheid komen.

Artikel 127

Sluiting

Nadat gezongen is Psalm 119: 32, gaat ds. J. Westerink voor in gebed. Daarna sluit de praeses deze zitting.

ACHTSTE ZITTING

donderdag 19 oktober 1995, 9.15 - 12.15 uur

Artikel 128

Opening

De praeses opent deze zitting. Op zijn voorstel wordt gezongen Psalm 89: 4 en 6. Daarna leest hij Psalm 89: 1-15 en gaat voor in gebed.

Artikel 129

Appel-nominaal

Drs. A. Baars is vervangen door zijn secundus ds. A.G. Boogaard. Verder zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig.

Artikel 130

De Wekker

De praeses stelt aan de orde het rapport van de redactie-commissie van 'De Wekker' (bijlage 36) en het daarop corresponderende rapport 6 van commissie I (bijlage 37). Hij heet de redactie-secretaris ds. K. Boersma welkom.

In de bespreking wordt begrip getoond voor de moeilijke taak waar de redactie voor staat om leiding te geven aan het geestelijke leven van kerken die zo verscheiden zijn. Gewezen wordt op de wenselijkheid van een snellere berichtgeving inzake het kerkelijke nieuws. Gevraagd wordt naar de bereidheid van de redactie om samen te werken met, c.q. op te gaan in een eventueel op te richten kerkelijk magazine. Opmerkingen worden gemaakt over de leesbaarheid van 'De Wekker' alsook over het steeds dalende abonnementenbestand. Hangt het een met het ander samen? Wat zijn verder de oorzaken van het teruglopen van het aantal abonnementen? Ook over het beleid ten aanzien van de Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw worden vragen gesteld.

Namens de commissie gaat de rapporteur, ds. H. van den Heuvel op de gestelde vragen in. Namens de redactie doet ds. K. Boersma dat. Er zijn verschillende oorzaken voor de daling van het aantal abonnementen. Voor sommige lezers is 'De Wekker' te duur. Anderen achten het blad niet goed leesbaar. Weer anderen vinden het niet geestelijk genoeg. De redactie ervaart haar taak vaak als niet erg eenvoudig. Niettemin wordt het werk met vreugde gedaan. Een meer professionele wijze van nieuwsgaring ten dienste van het blad lijkt niet goed mogelijk. Er wordt naar gestreefd zo actueel mogelijk te zijn wat betreft het nieuws uit de kerken. De redactie blijft echter haar eerste taak zien in het leiding geven op geestelijk en kerkelijk terrein. Ds. Boersma erkent dat het bestaan van regionale bladen wel eens een concurrentie voor 'De Wekker' is. De redactie zou wel bereid zijn om samen te werken in het kader van een kerkelijk magazine, maar acht zich daar vanwege haar instructie niet toe bevoegd.

In een tweede ronde wordt er op gewezen dat voorstel 2 van de commissie nauw samenhangt met instructie 8.02 van de particuliere synode van het Noorden. Een besluit over dit voorstel zal worden aangehouden totdat deze instructie is behan-

deld. Ook wordt nog gewezen op de wenselijkheid van een steunfonds ten behoeve van minder vermogende abonnees.
De bespreking wordt afgebroken (zie art. 132).

Artikel 131

Publiciteit/ instructie 8.02

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake publiciteit, die aldus luidt:

"De particuliere synode van het Noorden verzoekt de generale synode van Zierikzee 1995

-uit te spreken dat het wenselijk is dat de thans zeer gespreid gegeven informatie en toerusting van landelijke kerkelijke organen gebundeld wordt en voor alle leden van de kerken beschikbaar komt;

-een commissie van onderzoek en rapport te benoemen met de opdracht aan de volgende generale synode een uitgewerkt voorstel te doen tot realisering van deze wenselijkheid".

358 Commissie I bespreekt deze instructie in haar rapport 5 (bijlage 38).

Namens de particuliere synode van het Noorden licht oud. A. de Geus de instructie toe. Er waren aanvankelijk twee instructies, die door de particuliere synode tot één zijn verwerkt. De intentie van die instructie is dat elk deputaatschap rapporteert over de wijze van informatie geven aan de kerken, opdat die informatievoorziening dan gebundeld zou kunnen worden. Het onderzoek daarnaar zou het beste kunnen gebeuren door een in te stellen commissie. Het voorstel van commissie I om de nodige informatie via de rapportage van de diverse deputaatschappen aan de komende generale synode te laten geven acht hij een omweg.

In de bespreking wordt nog gevraagd of het niet nodig zal zijn eerst onderzoek te doen bij de kerkleden naar de wenselijkheid van een kerkelijk magazine. Er wordt voor gepleit bij het te verrichten onderzoek 'De Wekker' buiten beschouwing te laten vanwege de geheel eigensoortige positie die dit blad heeft.

De rapporteur van de commissie, ds. H. van den Heuvel, verdedigt het commissie-voorstel; oud. A. de Geus verdedigt de instructie. Besloten wordt de commissie op te dragen zich nader op haar voorstel te bezinnen (zie art. 138).

Artikel 132

Vervolg De Wekker

De praeses stelt opnieuw de zaken van 'De Wekker' aan de orde. Besloten wordt voorstel b. van het commissierapport aan te houden tot aan de afhandeling van de instructie inzake publiciteit (zie art. 205).

De synode besluit:

1. de commissie van redactie te danken voor haar werkzaamheden;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 133

Uitvoeringsregeling Studiefonds

De praeses stelt aan de orde het rapport van de Commissie voor de uitvoeringsre-

360 geling van het Studiefonds (bijlage 39) en het daarbij behorende rapport 3 van
363 commissie I (bijlage 40). Namens de Commissie is aanwezig drs. W.J. Quist; namens het Curatorium ds. H. van der Schaaf. Beiden worden welkom geheten.

Gevraagd wordt waarom de voorgestelde regeling nog steeds als een voorlopige wordt gepresenteerd. Ook wordt gevraagd of het nieuw in te stellen deputaatschap niet een instructie behoeft en of dit deputaatschap het beheer over een eigen fonds krijgt. De suggestie wordt gedaan in het deputaatschap ook een diaken te benoemen.

Namens de commissie gaat ds. H. van den Heuvel als rapporteur op de gestelde vragen in. Drs. W.J. Quist doet dat namens de Commissie voor het Studiefonds. Het is nog altijd niet gelukt een definitieve regeling vast te stellen, mede ook tengevolge van de ziekte van drs. H. Schuurhuis. Het is de bedoeling dat het te benoemen deputaatschap zelf een concept-instructie opstelt. De gelden van het fonds blijven vooralsnog in de kas van de Theologische Universiteit. Bij de vaststelling van de uitkering wordt uitgegaan van de norm, die in 1994 door de rijksoverheid gehanteerd werd. Bij de steunaanvraag dienen uiteraard alle relevante gegevens op tafel te komen. Met bijzondere situaties moet rekening worden gehouden.

Oud A. de Geus en prof. dr. J. van Genderen doen een aantal suggesties om de voorstellen van de commissie op enkele punten enigszins anders te redigeren. De commissie vraagt en ontvangt gelegenheid om zich hierover te beraden. De bespreking wordt afgebroken (zie art. 139).

Artikel 134

Radiokerkdienstuitzendingen

365 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor radiokerkdienstuit-
367 zendingen (bijlage 41) en het daarop betrekking hebbende rapport 4 van commissie II (bijlage 42). De voorzitter van deputaten, drs. W.J. Quist, is aanwezig.

Voorafgaande aan de bespreking geeft de rapporteur van de commissie, drs. D. Visser, een aantal wijzigingen in het deputatenrapport door. In de bespreking wordt ingegaan op het feit, dat deputaten op een laat tijdstip nog een gewijzigd rapport hebben ingediend en dat ook in dit gewijzigde rapport weer wijzigingen moesten worden aangebracht. Zo iets bemoeilijkt de gang van zaken ter synode. Gevraagd wordt naar de wijze waarop deputaten advies gegeven hebben aan de kerk van Zwolle inzake de positie van ds. A. van der Veer. De informatie die deputaten de synode hierover hebben gegeven kwam ook erg laat.

Opgemerkt wordt dat als deputaten zich moeten bezinnen op een nieuwe naam voor het deputaatschap zij dan wel moeten rekenen met besluiten die eerdere synoden genomen hebben. De naam 'Deputaten voor kerkdiensten via de media' kan dan ook niet in aanmerking komen.

De rapporteur van commissie II deelt mee dat de commissie het niet eens is met de terughoudendheid die deputaten in acht genomen hebben ten aanzien van het advies aan de kerk van Zwolle. Drs. Quist geeft te kennen, dat deputaten achteraf gezien niet adequaat op het verzoek om advies hebben gereageerd. Dit had inderdaad anders gemoeten.

De synode besluit:

1. deputaten dank te zeggen voor hun werkzaamheden en de handelingen van

deputaten goed te keuren, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen inzake de benoeming van ds. A. van der Veer naar art. 6 K.O.;

2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen de generale synode 1998 te dienen met een voorstel tot naamswijziging.

Artikel 135

Huishoudelijke Regeling Generale Synode

De praeses stelt aan de orde het voorstel van het moderamen om te bezien of de Huishoudelijke Regeling voor de generale synode nog aan de eisen van deze tijd voldoet (bijlage 43).

De synode besluit:

het deputaatschap 'Vertegenwoordiging van de kerken' opdracht te geven:

1. te bezien in hoeverre de huishoudelijke regeling van de generale synode, vastgesteld in 1968/69, nog voldoet aan de eisen van deze tijd;
2. zich te beraden over eventuele wijzigingen in deze regeling;
3. hierover voorstellen te doen aan de generale synode 1998.

Artikel 136

Schorsing

In verband met de lunch schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 19 oktober 1995, 13.45 - 17.15 uur

Artikel 137

Heropening

De praeses heropent de zitting. Gezongen wordt Psalm 118: 7.

Artikel 138

Vervolg Publiciteit/instructie 8.02

Opnieuw wordt aan de orde gesteld de instructie van de particuliere synode van het Noorden inzake publiciteit (zie art. 131).

De rapporteur van commissie I, ds. H. van den Heuvel licht toe, dat de commissie de beide instructies die op de vergadering van de particuliere synode van het Noorden dienden, naast elkaar heeft gelegd en dat het haar gebleken is, dat de instructie wel degelijk bedoelde ook 'De Wekker' bij het onderzoek te betrekken. Daarom blijft de commissie bij haar voorstel om geen commissie te benoemen, maar de verschillende deputaatschappen zelf te vragen hoe zij informatie aan de kerken geven. Al die informatie kan dan op de volgende synode vrij snel gebundeld worden.

Ds. P.D.J. Buijs dient een amendement bij het commissievoorstel in dat beoogt 'De

Wekker' vrij te stellen van de in dat voorstel bedoelde opdracht aan de deputaatschappen. Dat voorstel wordt bij stemming verworpen.

De synode besluit:

1. geen 'commissie van onderzoek' in te stellen;
2. wel aan de intentie van de instructie te voldoen door aan elk deputaatschap - met of zonder publiciteitsorgaan - de opdracht te geven aan de generale synode 1998 te rapporteren omtrent
 - a. de wijze, waarop men de informatie en/of toerusting van onze kerken tot nu toe doet plaatsvinden;
 - b. de wenselijkheden, moeilijkheden en mogelijkheden, waarmee gerekend zou moeten worden bij toekomstige informatieverstrekking;
 - c. de behoefte van het desbetreffende deputaatschap aan één landelijk bulletin voor informatie en/of toerusting van onze kerken.

Artikel 139

Vervolg Uitvoeringsregeling Studiefonds

De discussie over de uitvoeringsregeling Studiefonds wordt voortgezet (zie art. 133). De rapporteur deelt mee, dat de commissie een aantal gedane suggesties overneemt waardoor de voorstellen van de commissie enigszins anders geredigeerd worden. Ook wordt een voorstel toegevoegd om drie deputaten met hun secundi te benoemen.

Diaken J. Boer mist nog steeds in de voorstellen van de commissie een nauwkeurigere omschrijving met betrekking tot de beoordeling van de steunaanvragen. Hij dient het volgende voorstel tot wijziging van de voorlopige uitvoeringsregeling in:

In 3.1. het woord 'maximaal' te doen vervallen;

3.1. aan te vullen met:

'verhoogd met 20 % met de mogelijkheid, dat dit bedrag, op basis van de individuele gezinsomstandigheden kan worden aangepast in positieve zin'.

Een nieuw 3.3:

'Voor de eigen vermogenspositie zal een bedrag vastgesteld worden. De opbrengst van het meerdere vermogen wordt in mindering gebracht op het in 3.1. bedoelde uitkeringsbedrag'.

Een nieuw 3.4:

'Ieder jaar wordt ook het bedrag van het eigen vermogen getoetst en indien nodig aangepast aan de actuele omstandigheden'.

De commissie zal zich op dit voorstel alsnog beraden. De bespreking wordt opnieuw afgebroken (zie art. 204).

Artikel 140

Vervolg Theologische Universiteit/Algemeen

De praeses stelt aan de orde rapport 4 van commissie I (bijlage 44), betrekking hebbend op het rapport van het Curatorium. Dit rapport handelt over de encyclopedische plaats van het vak "Gemeenteopbouw".

De synode besluit:

1. om praktische redenen, die samenhangen met de wisseling van hoogleraren in

- de komende periode het vak "Gemeenteopbouw" bij de hoogleraar kerkrecht onder te brengen tot de generale synode 1998;
2. het curatorium opdracht te geven op de generale synode 1998 omtrent een definitieve regeling te rapporteren.

Artikel 141

Vervolg Theologische Universiteit/ Algemeen

In rapport 4 van commissie I wordt ook gesproken over het in het rapport van het curatorium gedane voorstel inzake een in te stellen stimuleringsfonds. Ds. J. van Amstel handhaaft zijn in een eerdere zitting ingediende voorstel (zie art. 30). Bij stemming wordt dit voorstel verworpen. Namens commissie VI herinnert oud. A. de Geus nog eens aan het aan het begin van de tweede zitting genomen besluit (zie art. 29).

De synode besluit:

1. toestemming te verlenen voor de instelling van een stimuleringsfonds ten behoeve van a.s. promovendi, hetzij christelijke gereformeerde predikanten hetzij admissiale studenten, die de studie voor het D II-examen hebben afgesloten;
2. het stimuleringsfonds te laten beheren door het curatorium en de deputaten financieel van de Theologische Universiteit, die verantwoording schuldig zijn aan de generale synode;
3. toestemming te verlenen aan de beheerscommissie, dat uit de reserves van de Theologische Universiteit een bedrag van (maximaal) f. 300.000,00 gestort wordt in de kas van het stimuleringsfonds;
4. dat alleen zij in aanmerking komen voor een uitkering uit het fonds, voor een periode van maximaal twee maal een half jaar, die
 - behoren tot de Christelijke Gereformeerde Kerken;
 - het doctoraalexamen cum laude behaald hebben of naar het oordeel van het college dit niveau benaderen;
 - een uitgewerkt schema voor het proefschrift kunnen overleggen, gekoppeld aan een tijdpad, waarbij de vraag naar de relevantie van het onderzoek voor het geheel van de kerken medebepalend is;
5. dat de aanvragen beoordeeld worden door curatoren en de leden van het college van hoogleraren.

(Het onder 3 genoemde bedrag is in een latere zitting teruggebracht tot f 150.000,00; zie rapport 12 van commissie VI (bijlage 88)).

Artikel 142

Vervolg Theologische Universiteit/ Algemeen

Nu alle zaken betreffende de Theologische Universiteit zijn afgehandeld **besluit de synode:** de handelingen van het curatorium goed te keuren en curatoren hartelijk te danken voor hun inzet en arbeid ten dienste van de Theologische Universiteit.

Artikel 143

Toespraak drs. J.C. Schaeffer

In verband met de bespreking van de relatie tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken zijn namens de Ned. Geref. commissie voor Kontakt en Samenspreking aanwezig drs. J.C. Schaeffer en ds. J. Horsman. Zij worden door de praeses verwelkomd. Drs. Schaeffer krijgt gelegenheid de synode toe te spreken.

Hij herinnert aan de tijd waarin de Gemeenschappelijke Verklaring werd opgesteld. Van het enthousiasme van die dagen is nu weinig meer overgebleven. Op landelijk niveau is de eenheid niet bereikt, alhoewel de ontwikkelingen op plaatselijk niveau voortgaan. De NGK wachten nog steeds op een antwoord op de vraag of de bestaande verschillen binnen of buiten de confessie vallen. Op die vraag geeft het rapport van deputaten geen antwoord, netzomin als het rapport van de synodale commissie. De beschuldiging van remonstrantisme, zoals die gedaan wordt in het rapport van deputaten, is in de NGK hard aangekomen: men ervaart dit als een aantasting van de gereformeerde identiteit van de NGK. Ook is de gedachte dat de samenwerkingsgemeenten voor de keus geplaatst moeten worden bij welk kerkverband ze willen behoren, zoals die in het rapport van deputaten naar voren komt, in de NGK slecht gevallen. Bergt zo'n gedachte niet het gevaar in zich van te willen heersen over elkaar? Met verwijzing naar de moeiten die er in de eerste jaren van de geschiedenis van de kerken van de Afscheiding ook waren, waar men echter biddend een uitweg in gezocht en gevonden heeft, roept drs. Schaeffer de synode op biddend te werken aan het helen van de breuk die er tussen de NGK en de CGK bestaat.

De praeses gaat in het kort op deze toespraak in. Hij waardeert het, dat drs. Schaeffer onze kerken de spiegel heeft voorgehouden, maar hij betreurt het, dat hij daarbij verzuimd heeft in te gaan op de ontwikkelingen binnen de NGK, die binnen de CGK juist reden tot zorg geven. Na de opstelling van de Gemeenschappelijke Verklaring is er ook in de NGK wel het een en ander gebeurd, wat remmend werkt op de contacten.

Artikel 144

Vervolg kerkelijke verhoudingen binnenland/ Nederlands Gereformeerde Kerken

De praeses geeft thans in bespreking deel 3.4 van het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken (bijlage 14). Dit gedeelte handelt over de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Tevens geeft hij in bespreking de brief van het Samenwerkingsoverleg (bijlage 45), de brief van de NGK te Kampen (bijlage 46) en de brief van de Landelijke Vergadering van de NGK (bijlage 47). Op deze agendastukken correspondeert rapport 5 van commissie IV (bijlage 48).

Verschillende afgevaardigden maken gebruik van de gelegenheid om zowel aan deputaten als aan de commissie vragen te stellen. Deze vragen hebben betrekking op:

-de gehouden samensprekingen: Hoe zijn die gevoerd? Was er irritatie in de ontmoetingen met elkaar? Kwam bij de bespreking van de verschillen de Bijbel op tafel? Zijn die gesprekken voor deputaten een 'must' geweest? Is er vermoeidheid bij de meerderheid van deputaten en willen zij daarom de samensprekingen afbreken?

-de gebieven verschillen ten aanzien van de toeëigening van het heil: Hoe komt het dat deputaten die verschillend taxeren? Licht dat misschien hieraan dat ook deputaten verdeeld zijn? Waarom is het moeilijk om die verschillen te formuleren? Als er nu niet meer over doorgesproken wordt, blijft dit punt dan liggen? Is dat niet onbevredigend?

-de beschuldiging van remonstrantisme aan het adres van de NGK: Waarop steunt dat? Is dat niet een te harde veroordeling?

-de verhouding Schrift - confessie: Is er op dit punt echt reden tot verontrusting? Zijn er bewijzen voor de stelling, dat binnen de NGK de confessie niet voldoende veilig is? Hoe moet over deze materie worden doorgesproken?

-de groeiende verwijdering: Ziet de commissie die ook en hoe vindt zij dan toch nog reden om voor te stellen deputaten opdracht te geven met de samensprekingen voort te gaan?

-de positie van de samenwerkingsgemeenten: Moeten die kerken voor de keus geplaatst worden bij welk kerkverband zij willen behoren? Wat is de aard van het Samenwerkingsoverleg? Ontstaat er op die manier een "derde kerkverband"? Wat bedoelt de commissie met haar voorstel om aandacht te geven aan de positie van deze gemeenten? Wat betekent in dit verband de "voorlopigheid" van bijlage 6 K.O.?

-de spanning in eigen kerkverband: Wordt die niet vergroot door de contacten met de NGK? Wat bedoelt de minderheid van deputaten als het gaat om de beoordeling van de positie van de samenwerkingsgemeenten? Zal die beoordeling van classis tot classis niet verschillen? Zet dit de eenheid binnen eigen kerkverband niet onder druk? Wat bedoelt de commissie als zij zegt dat de plaatselijke kerken in het zoeken van contact met de NGK terughoudendheid moeten betrachten?

-het A.K.S.: Zijn de besluiten van de Landelijke Vergadering ten dezen niet teleurstellend? Kan het wel als gereformeerd beschouwd worden als kerken niet verplicht zijn het A.K.S. te ondertekenen en als ambtsdragers niet verplicht zijn om hun handtekening te plaatsen onder het ondertekeningsformulier?

-het besluit ten aanzien van de vrouwelijke diaken: Heeft de Landelijke Vergadering daarin niet te kennen gegeven, dat de NGK hun eigen gang willen gaan en zich in dezen niet aan de CGK storen? Heeft de L.V. hierdoor ook niet een zware hypotheek gelegd op de samenwerkingsgemeenten? Hoe kan na dit besluit nog gewaakt worden tegen verdergaande openstelling van de ambten voor de vrouwelijke leden der gemeente? Laat dit besluit samen met andere besluiten niet zien welke koers de NGK willen volgen?

-de federatie-gedachte: Waarom zijn deputaten hier niet verder op in gegaan?

-de brief van de Landelijke Vergadering: Hoe reageert de commissie daarop?

Naast het feit, dat er allerlei vragen gesteld worden, wordt er door verschillende afgevaardigden ook voor gepleit om elkaar als kerken vast te houden. We hebben elkaar in deze tijd hard nodig en we hebben zoveel gemeenschappelijk. De vraag moet gesteld worden waarmee we elkaar als kerken kunnen dienen. Ook de positie van de samenwerkingsgemeenten maakt dit elkaar vasthouden noodzakelijk, omdat deze gemeenten anders in grote problemen komen.

Verder wordt ervoor gepleit in de besluitvorming te blijven in de lijn van het commissievoorstel. Het wordt in de commissie geprezen, dat zij met een eenstemmig voorstel is gekomen.

Namens de commissie gaat de rapporteur, drs. T.M. Hofman, op de gestelde vra-

gen in. De commissie ziet inderdaad mogelijkheden voor deputaten om de samensprekingen voort te zetten. Daarbij zal zeker de verhouding Schrift - confessie ter sprake moeten komen, evenals het A.K.S. en het besluit inzake de vrouwelijke diaken. Voor een verder spreken over de verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils lijkt vooralsnog geen reden, al is het onbevredigend dat dit zo gesteld moet worden. Ten aanzien van het beantwoorden van de vraag of de gebieven verschillen binnen of buiten de belijdenis vallen acht de commissie zich niet competent. De commissie is inderdaad van mening dat er van een groeiende verwijdering gesproken moet worden; zij geeft dit in haar rapport aan door te spreken van zorgwekkende ontwikkelingen. Wat de samenwerkingsgemeenten betreft dienen deputaten ruimte te krijgen om op pastorale wijze met die gemeenten over hun positie te spreken. De brief van de Landelijke Vergadering is vanwege de late ontvangst nog niet in de commissie besproken.

Dat de commissie met een eenstemmig voorstel is gekomen betekent wel, dat alle commissieleden offers hebben moeten brengen. Drie motieven hebben voor de commissie een belangrijke rol gespeeld: men heeft niet willen nivelleren; men heeft het beleid van de kerken uit het verleden willen verdisconteren en men heeft de samenwerkingsgemeenten willen vasthouden.

De bespreking wordt afgebroken (zie art. 148).

Artikel 145

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 19 oktober 1995, 19.00 - 21.00 uur

Artikel 146

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 119: 17.

Artikel 147

Presentie

Drs. A. Baars heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 148

Vervolg kerkelijke verhoudingen binnenland/Nederlands Gereformeerde Kerken

De bespreking van de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken wordt voortgezet (zie art. 144).

De secretaris van deputaten, ds. P. den Butter, gaat op de gestelde vragen in. Deputaten hebben de samensprekingen als moeizaam ervaren. Ondanks de ver-

schillende beoordeling van een aantal verschillen zijn deputaten zo lang mogelijk op één lijn gebleven. Het punt waar de wegen uiteen gingen lag bij de taxatie van de gebleven verschillen inzake de toeëigening van het heil. Ten aanzien van de wijze waarop deze verschillen besproken zijn stelt hij dat dit - vanzelfsprekend - bij de open Bijbel is gebeurd. Dat het formuleren van de verschillen niet zo eenvoudig was, tekent de moeite.

Dat deputaten de NGK van remonstrantisme beschuldigd zouden hebben wijst de secretaris van de hand. In verband met de relatie tussen Gods soevereiniteit en de verantwoordelijkheid van de mens is erop gewezen dat in de NGK het gevaar van remonstrantisme dreigt. Hij wijst ook de beschuldiging van de hand dat deputaten de samenwerkingsgemeenten voor de keus zouden hebben gesteld. Deputaten hebben op het punt van de positie van deze gemeenten juist geen voorstel gedaan. De verwijten die drs. Schaeffer in deze richting gedaan heeft zijn dan ook ongegrond. Wel zijn deputaten van mening dat er duidelijkheid moet komen wat de positie van de gemeenten die samenwerken betreft. Hoe dat dient te gebeuren is deputaten niet duidelijk. Deputaten zijn van mening dat de Landelijke Vergadering door een aantal besluiten metterdaad een hypotheek op de samenwerkingsgemeenten gelegd heeft. Die gemeenten staan daardoor voor de keus welke lijn zij willen volgen: die van het A.K.S. of van de D.K.O.; die van de NG praktisch inclusief vrouwelijke diakenen of die van de CG praktisch, zonder vrouwelijke diakenen. Wel is de meerderheid van deputaten van mening dat in verband met de in eigen kerken toenemende spanning, mede tengevolge van de contacten met de NGK, allereerst aandacht gegeven dient te worden aan het bewaren van de eenheid binnen het eigen kerkverband.

Deputaten hebben inderdaad zorgen naar aanleiding van bepaalde uitspraken van NG zijde, die de relatie tussen Schrift en confessie raken. Hier zijn ernstige vragen gerezen. Alle deputaten zijn van mening dat dit niet zonder meer kan passeren. Dat geldt ook van de besluiten van de Landelijke Vergadering met betrekking tot de vrouwelijke diaken en het A.K.S. De ontwikkelingen ten dezen hebben voor groeiende verwijdering gezorgd.

Dat deputaten niet verder zijn ingegaan op de federatie-gedachte hangt samen met het feit, dat die gedachte in het verleden meer dan eens als een soort verlegenheidsoplossing is beschouwd.

Namens de minderheid van deputaten gaat ds. D. Quant nog op een aantal vragen in. Hij benadrukt, dat de minderheid van deputaten de gebleven verschillen ten aanzien van de toeëigening van het heil zo klein acht, dat daar binnen één kerkverband mee te leven moet zijn. Verder spreken over die punten is op landelijk niveau niet meer nodig. Wel moet dit gedaan worden op het plaatselijk vlak, want daar vindt de toeëigening van het heil middels de prediking plaats. Ook de minderheid van deputaten tilt aan de spanningen in eigen kerken. Maar die spanningen worden niet alleen veroorzaakt door de contacten met de NGK; ook andere factoren zijn hier van invloed. Hij stemt toe, dat de kerkelijke praktijk laat zien dat de ene classis anders oordeelt over de ontwikkelingen in de samenwerkingsgemeenten dan de andere classis. Maar dat behoort bij de verscheidenheid van ons kerkelijk leven, waar we mee hebben leren leven. Een belangrijke factor, die het voorstel van de minderheid mede heeft bepaald is datgene, wat bereikt is in de samenwerkingsgemeenten. Een verbreken van de daar gegroeide contacten is niet te rechtvaardigen en zou trouwens tot grote onrust leiden.

In een tweede ronde worden voorstellen ingediend.

Ds. J. Brons stelt voor:

Na van oordeel 1 een nieuw 2:

"Dat zolang er verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils blijven bestaan, deze een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid".

Van oordeel 3 tot en met 7: conform voorstel 2 tot en met 6.

Tussen 'van oordeel' en 'besluit':

"spreekt uit:

1. met droefheid te moeten vaststellen dat tot dusver in de samensprekingen de verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils niet voldoende duidelijk zijn weggenomen;
2. dat getel op het genoemde onder van oordeel sub 3,4,5 er meer belemmeringen bestaan om tot het constateren van de gewenste kerkelijke eenheid te komen".

Ten aanzien van 'besluit':

1. deputaten op te dragen met de NG commissie te spreken over de consequenties van het niet met voldoende duidelijkheid weggenomen zijn van de verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils;
2. conform voorstel 1;
3. conform voorstel 3;
4. conform voorstel 4;
5. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag wat de consequenties kunnen zijn van de besluiten sub 1 tot en met 4 voor het van toepassing zijn van bijlage 6 K.O. op de contacten c.q. wijze van samenwerken en beleven van eenheid van de NG-kerken en de CG-kerken op plaatselijk en classicaal niveau;
6. de kerkeraden van NGK/CGK te Almere en de NGK te Kampen afschrift te zenden van dit besluit".

Ds. J. van Amstel stelt voor het besluit als volgt te redigeren:

"Besluit

- 1a. in een schrijven aan de Landelijke Vergadering van de NGK, als antwoord op hun schrijven van 5 oktober 1995, hen te laten weten hoezeer wij het besluit van deze vergadering inzake de openstelling van het diakenambt voor zusters in de gemeente betreuren en hen op te roepen van de ingeslagen weg terug te keren;
- 1b. tevens onze diepe zorg te uiten over de niet verwachte beslissing om de ondertekening van de gereformeerde confessie niet in elk geval te vereisen met alle gevolgen van dien;
- 1c. en naar aanleiding van het gestelde in het rapport van deputaten onze ernstige zorg onder woorden te brengen over de visie op de relatie Schrift en confessie, die almeer openbaar komt.
- 2a. deputaten te verzoeken dit schrijven desgewenst toe te lichten;
- 2b. vooralsnog geen samensprekingen te houden, in afwachting van het antwoord van de Landelijke Vergadering van de NGK;
- 2c. eigen gemeenten, met het oog op bovenstaande te adviseren terughoudendheid te betrachten in de contacten tussen beide kerken, vanwege spanningen in en mogelijke vervreemding van eigen kerkverband;
3. conform voorstel 2;
4. conform voorstel 3;
5. conform voorstel 4;
6. conform voorstel 5".

Ds. J.P. Boiten dient het volgende amendement in:
aanvulling op besluit 1, na c.:

"en de volgende synode te dienen met een gefundeerd verslag waaruit blijkt of en in hoeverre de uitkomst van deze samensprekingen het voortgaan op de weg naar (verdere) eenheid belemmert".

Ds. J. van Dijken stelt voor in te voegen na de passages bij 'overwegende':

"voorts overwegende:

1. dat de gesprekken tussen de deputaten en de commissie van de NGK het verlangen naar eenheid niet hebben bevorderd;
2. dat de Heilige Schrift vermaant om elkaar te dienen door de liefde met de gaven die de Heere schenkt en daarbij de ander uitnemender te achten dan zichzelf;"

en bij 'besluit':

"1d. de mogelijkheden om als kerken elkaar te dienen".

Oud. K. van Smeden stelt voor aan besluit 4 toe te voegen:

"en bij de gesprekken met de NGK de bij 1a, b en c genoemde onderwerpen te behandelen".

Besloten wordt dat de commissie zich op de ingediende voorstellen zal beraden en daar in een latere zitting haar mening over zal geven.

De bespreking wordt afgebroken (zie art. 167).

Artikel 149

Sluiting

De praeses verzoekt te zingen Psalm 119: 53, waarna ds. J. Oosterbroek voorgaat in dankgebed. Daarna sluit de praeses deze zitting.

NEGENDE ZITTING

vrijdag 20 oktober 1995, 9.15 - 12.15 uur

Artikel 150

Opening

De praeses opent de vergadering. Nadat op zijn verzoek gezongen is Psalm 22: 14 en 16 leest hij Psalm 22: 26-32 en Openb. 7: 9 en 10. Dan gaat hij voor in gebed.

Artikel 151

Appel-nominaal

Bij gehouden appel-nominaal blijkt dat ds. J.H. van Dijk drs. J.C.L. Starreveld vervangt. Verder zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig.

Artikel 152

Vergadertijden

Namens het moderamen deelt scribe II mee, dat het vele dat nog op de agenda staat het gewenst maakt om de derde zittingsweek te laten aanvangen op maandag 6 november, om 14.00 uur. Aidus wordt besloten.

Artikel 153

Buitenlandse zending/toespraak ds. P. Buntuborrong

Namens de Gereja Toraja Mamasa zijn aanwezig de predikanten P. Buntuborrong en J. Rengga. Zij worden hartelijk welkom geheten, alsook ds. H.P. Brandsma, die als tolk zal fungeren. Ds. Buntuborrong krijgt gelegenheid de synode toe te spreken.

Hij dankt voor de uitnodiging om op de synode aanwezig te zijn. Hij brengt de hartelijke groeten van de Gereja Toraja Mamasa over en wijst op de banden die beide kerken met elkaar verbinden en spreekt over de noodzaak van het gebed voor elkaar. Met de wens dat de Heere de synode zal zegenen besluit hij zijn toespraak. De praeses antwoordt. Ook hij wijst op de onderlinge banden. Verder herinnert hij aan de noodzaak om uit het Woord te leven. Moge de Gereja Toraja Mamasa bij dat Woord blijven, ook nu er in Indonesië verleidende krachten aan het werk zijn. Tenslotte herinnert hij met een enkel woord aan ds. Thumo, die in 1989 als afgevaardigde de synode toesprak, maar inmiddels is overleden.

Artikel 154

Vervolg Buitenlandse Zending/toespraak ds. M.S. Muhali

Namens Sinode Soutpansberg (Venda-kerk) zijn aanwezig ds. T.E. Netshitangani, br. A. Makhado en ds. M.S. Muhali. Ook zij worden hartelijk verwelkomd. Dit welkom geldt ook ds. G. Drayer, die als tolk zal optreden. Ds. Muhali krijgt gelegenheid de synode toe te spreken.

Hij dankt voor de ontvangst en de reeds in de commissie gevoerde gesprekken. De eenheid tussen beide kerken moet bewaard blijven. De kerken die hij vertegenwoordigt bestoten zendingswerk te gaan beginnen in Mozambique. Steun aan dat werk door onze kerken zou op prijs worden gesteld. Het Theologisch Seminarie "Heidelberg" is opgeheven en opgegaan in de theologische school van Potchefstroom. Er is echter nog altijd geen volledige eenheid binnen Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika. De besprekingen hierover zijn niet gemakkelijk. Ds. Muhali vertelt ook nog over de opkomst van de Islam in Zuid-Afrika. Hij ziet dat als een ernstige bedreiging en vraagt dringend om gebed.

De voorzitter wijst in zijn antwoord op het feit, dat we temidden van alle dingen die ons bedreigen en die duisternis veroorzaken, het Woord bezitten. Hij wenst de Vendakerk toe dat zij getrouw mag blijven en mag leven in de vreze Gods.

Artikel 155

Vervolg Buitenlandse Zending

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de buitenlandse zending (bijlage 49) met het daarop corresponderende rapport 3 van commissie II (bijlage 50). De deputaten drs. W. van Heest, ds. H. Last en C.J. Hagesteijn worden welkom geheten. De praeses bepaalt dat voor het ogenblik de paragrafen over de overbruggingsregeling en de integratie in het kerkelijk bureau buiten de bespreking dienen te blijven.

Er worden vragen gesteld bij de volgende onderwerpen.

-Welke motieven hebben er gespeeld bij het samengaan van "Potchefstroom" en "Hamanskraal"? Hoe heeft "Heidelberg" daarin een plaats gekregen?

- Kan het voorgenomen werk in Brazilië nog wel tot echt zendingswerk gerekend worden? Of komt het meer in de richting van hulpverlening of evangelisatie?
- Wat kunnen deputaten melden van de Reformed Church in Botswana? Hoe is de relatie van die kerk tot de Dutch Reformed Church, waarmee we correspondentie voeren? Hoe staat men in de Reformed Church tegenover de vrouw in het ambt?
- Wat zal de functie van de toekomstige voorzitter van deputaten zijn? Voor hoeveel tijd zal hij in dienst van deputaten zijn? Wordt dat in de toekomst minder? En als de taak minder wordt, wat moet de voorzitter dan doen met de vrijkomende tijd?
- Is de structuur van het deputaatschap en is de wijze van vergaderen wel doelmatig? Hoe zal bij de voorgestelde veranderingen de verantwoordelijkheid voor het beleid geregeld zijn? Is de formulering van commissie-voorstel 19 wel correct?
- Is er niet een grote onevenwichtigheid tussen Zending en Evangelisatie wat betreft de inkomsten? Waar is de vermogensaanwas aan te danken?

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, drs. D. Visser. Namens deputaten gaat de voorzitter, drs. W. van Heest, op de vragen en opmerkingen in. Ook de tweede penningmeester van deputaten, br. C.J. Hagesteijn, gaat op een enkele vraag in.

-De samenvoeging van "Potchefstroom" en "Hammanskraal" lijkt niet puur uit principiële motieven te zijn gebeurd; ook financiële motieven speelden een rol. De afschaffing van de apartheid in Zuid-Afrika blijkt in de praktijk nog niet zo eenvoudig te zijn.

-Het werk in Brazilië is echt zendingswerk; het beoogt het brengen van het Evangelie in enkele van de grote steden van dat land, met name onder straatkinderen, die van dat Evangelie nog nooit gehoord hebben. De hoop is dat er gemeenten mogen gaan ontstaan, die langzamerhand het werk kunnen overnemen.

-Er zijn geen contacten tussen de Reformed Church in Botswana en de Dutch Reformed Church aldaar. In de Reformed Church is één kerk waar men de vrouw in het ambt kent. Er is een modus gevonden om hiermee te leven.

-In verband met de structuurverandering van het deputaatschap is het niet onmogelijk dat de taak van de voorzitter na verloop van tijd minder zal gaan worden, maar deputaten achten het voorlopig noodzakelijk, dat er een algemeen voorzitter komt. In de overgangperiode zal zijn taak toch zeker een 3/5 weektaak zijn, mede ook omdat het gewenst is, dat hij alle zendingsterreinen bezoekt.

-De structuur van het deputaatschap moet inderdaad veranderen. Het deputaatschap is te groot en er werd vaak te lang vergaderd. De synode zal moeten besluiten dat het aantal P.S.-deputaten teruggebracht wordt van drie naar twee. In de nieuwe structuur hoopt men efficiënter te kunnen werken. De verantwoordelijkheid voor de besluiten blijft bij het hele deputaatschap liggen.

-Het kan niet ontkend worden dat er een onevenwichtigheid is in de kerken als het gaat om de offervaardigheid voor de Zending en die voor de Evangelisatie. Wel moet er rekening mee gehouden worden, dat deputaten in de afgelopen periode grote bedragen aan legaten en giften hebben ontvangen, waardoor het vermogen aanzienlijk is toegenomen. Er is steeds een milde offervaardigheid voor de zending.

In een tweede ronde dient ds. J. van Amstel het voorstel in om de functie van de algemeen voorzitter zo mogelijk gefaseerd terug te brengen. Voorts wordt ervoor gepleit, dat deputaten meer zullen doen met het geld dat zij beheren. Waarom vra-

gen deputaten, nu ze over zo'n grote reserve beschikken, om een verhoging van de bijdrage uit de kerken? Er blijft moeite bestaan met de benoeming van een algemeen voorzitter voor 3/5 weektaak. Ds. P. den Butter stelt een andere redactie van commissie-voorstel 19 voor.

Ook nu wordt zowel namens de commissie als namens deputaten antwoord gegeven. Wat het voorstel-Van Amstel bedoelt ligt eigenlijk al opgesloten in de rapportage. De commissie zal zich er echter nader op bezinnen. Deputaten gaan inderdaad meer doen met het geld, waarover ze beschikken. De komende periode zal grotere uitgaven te zien geven als de synode goedkeuring hecht aan het werk, dat deputaten voornemens zijn te gaan doen Mozambique, Brazilië en Bangui. Daarbij willen deputaten evenwel zuinig te werk gaan. Er mogen geen tekorten ontstaan; vandaar de vraag om een verhoging van de bijdrage uit de kerken. Als het gaat over de voorzitter moet niet vergeten worden, dat de synode van 1992 reeds toestemming gaf voor een voorzitter met een 3/5 weektaak. Voorlopig moet hier volgens deputaten geen verandering in worden aangebracht. De commissie neemt de andere lezing van haar voorstel 19 over.

De bespreking wordt afgebroken om later op de dag te worden voortgezet (zie art. 160)

Artikel 156

Schorsing

De praeses schorst de vergadering om de afgevaardigden gelegenheid te geven de lunch te nuttigen.

VERVOLG NEGENDE ZITTING

vrijdag 20 oktober 1995, 13.30 - 16.00 uur

Artikel 157

Heropening

De vergadering wordt heropend. Gezongen wordt Psalm 65: 1.

Artikel 158

Comité-generaal

Artikel 159

Contact met de Overheid

Aan de orde wordt gesteld het rapport van de deputaten voor het contact met de Overheid (bijlage 51). Tevens geeft de praeses in bespreking rapport 5 van commissie V (bijlage 52). Namens deputaten zijn aanwezig de secretaris mr. H. Herweijer en de gedelegeerde in het C.I.O. mr. dr. C.J. Verplanke. Beiden worden welkom geheten.

Gevraagd wordt hoe groot de ontvankelijkheid bij de Overheid is voor de stem van

de kerken. Gevraagd wordt ook of deputaten niet kunnen bevorderen dat er op plaatselijk niveau C.I.O.'s worden opgericht. Tenslotte is er een vraag met betrekking tot de opvolging van ds. Klein Onstenk als justitie-predikant.

Namens de commissie antwoordt de rapporteur ds. J. van Dijken. Namens deputaten doet dat mr. Herweijer. Soms is het inderdaad teleurstellend om te ervaren, dat de stem van de kerken bij de Overheid weinig weerklank vindt. Meestal spreken onze kerken via het C.I.O.; in enkele gevallen hebben onze kerken zich rechtstreeks tot de Staten-Generaal gewend, o.a. in verband met de Wet Gelijke Behandeling en de Wet op de lijkbezorging. Wat de opvolging van ds. Klein Onstenk betreft, ziet het er voorlopig niet naar uit, dat een full-time justitie-predikant kan worden aangesteld. De formatieplaatsen staan teveel onder druk omdat ook vanuit de kringen van Moslims en Hindoes om geestelijke verzorging gevraagd wordt.

Mr. dr. Verplanke wijst nog op de contacten die er bestaan met de politieke partijen. Hij acht het ontstaan van plaatselijke C.I.O.'s van belang voor het contact met gemeentebesturen, maar het initiatief daartoe moet van de plaatselijke kerken uitgaan.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun werkzaamheden;
2. opnieuw deputaten en een algemeen secundus te benoemen;
3. opnieuw een gedelegeerde en een plaatsvervangend gedelegeerde in het C.I.O. te benoemen.

De praeses neemt met een enkel woord afscheid van de aftredende deputaten mr. dr. C.J. Verplanke en prof. dr. W. van 't Spijker.

Artikel 160

Vervolg Buitenlandse Zending

De bespreking van het rapport van de deputaten voor de buitenlandse zending en het bijbehorende commissie-rapport wordt voortgezet (zie art. 155).

De synode besluit:

1. opnieuw een deputaat algemeen voorzitter te benoemen;
2. twee deputaten sectievoorzitters te benoemen;
3. opnieuw een deputaat eerste secretaris, een deputaat tweede secretaris, een deputaat eerste en tweede penningmeester te benoemen;
4. de gevolgde procedure rondom de benoeming van een eerste secretaris goed te keuren;
5. de kerk van Hilversum-Oost eervol te ontslaan van haar status als zendende kerk;
6. de kerk van Purmerend eervol te ontslaan van haar status als zendende kerk op het moment dat ds. H. Jonkman zich aan een andere gemeente verbindt;
7. goedkeuring te verlenen aan de status van zendende kerk voor de kerk van Veenendaal-Bethel;
8. goedkeuring te verlenen aan de status van zendende kerk voor de kerk van Wormerveer;

9. het besluit van deputaten goed te keuren om Mozambique te aanvaarden als nieuw zendingsgebied;
10. het besluit van deputaten goed te keuren om in samenwerking met de Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil een zendingsproject op te zetten in de steden Curitiba en Sao Paulo in Brazilië;
11. in de regeling voor de buitenlandse zending, art. 5, de volgende bepaling op te nemen:
"De deputaten zijn bevoegd medewerking te verlenen aan kerkeraden voor de uitzending van bijzondere zendingsarbeiders";
12. de regeling voor de uitzending van bijzondere zendingsarbeiders, die als bijlage 1 bij het rapport is gevoegd, goed te keuren;
13. de deputaten op te dragen hun eerste versie van het formulier voor de bevestiging tot missionaire dienst (bijlage 2) en van het formulier voor de uitzending van andere zendingsarbeiders zorgvuldig te herzien en aan de generale synode van 1998 ter goedkeuring voor te leggen;
14. het voorstel van deputaten om het aantal PS-deputaten terug te brengen van drie naar twee, goed te keuren en art. 3. van de Regeling voor de buitenlandse zending (bijlage 22 van de kerkorde) als volgt te wijzigen:
"Elke particuliere synode benoemt twee deputaten met hun secundi die zitting hebben voor de tijd van twee jaren en terstond herkiesbaar zijn..." enz.

Een aantal zaken de buitenlandse zending betreffende blijft overstaan tot een volgende zitting (zie art. 222).

Artikel 161

Vervolg kerkelijke verhoudingen binnenland/bezinning

De praeses stelt aan de orde het gedeelte "Bezinning" uit het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en het contact met de buitenlandse kerken (bijlage 14) en het gedeelte uit rapport 3 van commissie IV (bijlage 27) dat daarop correspondeert.

Gevraagd wordt waarom de commissie niet ingaat op de suggestie van deputaten om het deputaatschap te splitsen in een deputaatschap voor de binnenlandse contacten en één voor de contacten in het buitenland. Ook wordt gevraagd waarom de commissie zich niet uitspreekt over de vraag van deputaten of bijstelling van hun instructie gewenst is.

Namens de commissie zegt de rapporteur ds. J. Oosterbroek toe, dat de commissie zich alsnog op de gestelde vragen zal beraden (zie art. 168).

Artikel 162

Geestelijke verzorging militairen

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen (bijlage 53) en het daarop betrekking hebbende rapport 3 van commissie III (bijlage 54). Namens deputaten is ds. H. van den Heuvel aanwezig.

Gevraagd wordt of door het afschaffen van de dienstplicht en de veranderingen

daardoor in de krijgsmacht het deputaatschap in feite niet overbodig is geworden. De militairen zijn straks niet meer dan een van de vele beroepsgroepen in ons land.

Namens commissie III gaat de rapporteur, drs. A. Baars op de vraag in. Er is blijvend reden voor het bestaan van het deputaatschap. Het werk onder de beroepsmilitairen neemt toe. De ontwikkelingen in de krijgsmacht geven bovendien aanleiding tot diepgaande bezinning. Ds. Van den Heuvel geeft nog aan, dat er wel een verschuiving is opgetreden in het werk van deputaten nu geen zorg meer besteed hoeft te worden aan dienstplichtigen, maar dat de grote secularisatie in het militaire bedrijf van deputaten vraagt dat deputaten extra aandacht geven aan de beroepsmilitairen.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

De praeses spreekt goede wensen uit aan het adres van de geestelijke verzorgers in de krijgsmacht alsook aan de aftredende deputaten.

Artikel 163

Sluiting

De praeses neemt afscheid van de afgevaardigden van de Gereja Toraja Mamasana en van die van Sinode Soutpansberg. Ook wordt afscheid genomen van rev. C.A. Schouls van de Free Reformed Churches. Op verzoek van de praeses wordt gezongen Psalm 122:1, waarna drs. A. Baars voorgaat in dankgebed. De praeses sluit daarop de vergadering.

TIENDE ZITTING

maandag 6 november 1995, 14.00 - 17.15 uur

Artikel 164

Opening

De praeses opent deze zitting. Gezongen wordt Psalm 115: 5 en 6, waarna de praeses Psalm 115 leest en voorgaat in gebed. In zijn gebed denkt hij speciaal aan het volk Israël, met name in verband met de moord op de eerste minister Rabin.

Artikel 165

Appel-nominaal

Van de ouderlingen zijn de primi-afgevaardigden A. de Geus, J. Vroegop en G. van Putten vervangen door de secundi L. van der Zwaag, J. Berkhout en D.B. van Noord. Verder zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig. De brs. Van der Zwaag, Berkhout en Van Noord betuigen door opstaan hun instemming met de belijdenis.

Artikel 166

Schrijven particuliere synode van het Westen inzake grote stadsproblematiek

417 De praeses stelt aan de orde de brief van de particuliere synode van het Westen inzake de problematiek in de grote steden (bijlage 55). Namens commissie II rapporteert drs. D. Visser mondeling dat commissie II voorstelt van dit schrijven kennis te nemen. De particuliere synode had met de brief geen andere bedoeling dan de generale synode van de genoemde problematiek op de hoogte te stellen.

De synode besluit

De brief van de particuliere synode van het Westen voor kennisgeving aan te nemen.

Artikel 167

Vervolg kerkelijke verhoudingen binnenland/Nederlands Gereformeerde Kerken

418 De bespreking van de relatie tot de Nederlands Gereformeerde kerken wordt voortgezet (zie art. 148). Dit geschiedt aan de hand van rapport 7 van commissie IV (bijlage 56). De afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken, drs. J.C. Schaeffer en ds. J. Horsman worden welkom geheten.

Commissie IV rapporteert wat zij gedaan heeft met de ingediende voorstellen. Ds. J. van Dijken geeft te kennen, dat hij zijn ingediende voorstel in gewijzigde vorm handhaaft, omdat naar zijn mening in het voorstel van de commissie het gebod tot eenheid te weinig doorklinkt. Hij beroept zich hiervoor op Joh. 17.

Ds. J. van Amstel geeft te kennen, dat hij zijn voorstel terugneemt, omdat hij ervan uitgaat dat in het antwoord op de brief van de Landelijke Vergadering de zorg die in de synode leeft ten aanzien van de gesignaleerde ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde Kerken onder woorden gebracht zal worden.

Er blijkt in de synode behoefte te bestaan aan een verduidelijking van wat de commissie bedoelt met het voorgestelde besluit 3. Hoe moeten deputaten aandacht geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten? Gevraagd wordt wat de commissie bedoelt met het woord "droefheid". Ook wordt de vraag gesteld of de commissie wil, dat deputaten nu toch weer wel verder moeten spreken over de gebleven verschillen ten aanzien van de toeïgening des heils. Zorg wordt uitgesproken, dat het voortgaande contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken wel eens zou kunnen leiden tot een breuk in eigen kerkverband.

Het gewijzigde voorstel van ds. J. van Dijken luidt:

na 'overwegende' toevoegen:

"voorts overwegende:

1. dat de gesprekken tussen de deputaten en de commissie van de NGK het verlangen naar eenheid niet hebben bevorderd;
2. dat het ziende op Christus' gebod tot en gebed om eenheid roeping der kerk is om eenheid te zoeken, zoals diverse synoden hebben uitgesproken;
3. dat de Heilige Schrift vermaant om elkaar te dienen door de liefde met de gaven die de Heere schenkt en daarbij de ander uitnemender te achten dan zichzelf;"

en bij 'besluit':

"1d. de mogelijkheden om als kerken elkaar te dienen met de gaven die de Heere geschonken heeft".

Oud. H. Hulshof stelt voor "de plaatselijke kerken op te roepen de zaak van de een-

heid van de verschillende kerken ootmoedig aan de Heere voor te leggen in de gebeden", zoals dat ook in het besluit ten aanzien van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt is gedaan.

De rapporteur, drs. T.M. Hofman, gaat op de gemaakte opmerkingen in. De commissie stemt in met de noodzaak van het zoeken van eenheid, maar de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken verkeert op dit moment in een moeilijke fase. Er zijn inderdaad belemmeringen voor de eenheid. In deze fase is het dan ook moeilijk om de kerken op te roepen tot het zoeken van eenheid. Het is niet de bedoeling dat nog weer gesproken zal worden over de verschillen wat betreft de toeïgening van het heil. Wel moeten de gevolgen van het ontbreken van overeenstemming op dat gebied onder ogen gezien worden. Als de commissie het woord "droefheid" gebruikt, is dat echt gemeend; er is pijn als gelet wordt op de huidige stand van zaken. Herhaald wordt wat eerdere synoden uitspraken met betrekking tot het bewaren van de eenheid in eigen kerkverband.

Prof. dr. J. van Genderen gaat in op de vragen die gesteld zijn bij het door de commissie voorgestelde besluit 3. Hij wijst erop, dat in het voorstel gesproken wordt over de 'ontwikkelingen die gaande zijn'. Die zijn op dit moment niet hoopgevend voor een als kerken naar elkaar toegroeien. Die ontwikkelingen kunnen moeilijkheden opleveren voor de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten, met name als deze gemeenten besluiten een eigen weg te kiezen. Gebeurt dat, dan hebben de deputaten iets te doen, opdat er geen vervreemding van de zusterkerken zal ontstaan. Die ruimte hebben deputaten. Hun instructie (bijlage 30 K.O.) zegt in art. 6 dat deputaten zich tot kerkeraden kunnen wenden in verband met bepaalde ontwikkelingen. Zij zouden dat per brief kunnen doen. Art. 5 van die instructie wijst ook nog op de mogelijkheid dat deputaten advies kunnen geven. Er staat niet bij of dat gevraagd of ongevraagd advies zal zijn. Maar gelet op de zorg die in de synode leeft zullen kerkeraden van samenwerkingsgemeenten een eventueel ongevraagd advies van deputaten niet zonder meer naast zich neer kunnen leggen.

Gehoord het advies van prof. Van Genderen stelt ds. P. den Butter twee amendementen voor bij besluit 3:

1. invoegen: "conform hun instructie art. 5 en 6 (bijlage 30 K.O.)";

2. toevoegen: "en de samenwerkende gemeenten".

Na beraad deelt de rapporteur van de commissie mee, dat de commissie de voorstellen van ds. Van Dijken en oud. Hulshof niet overneemt. Ds. van Dijken handhaaft zijn voorstel, dat bij stemming verworpen wordt. Oud. Hulshof trekt zijn voorstel in.

Het tweede amendement van ds. Den Butter neemt de commissie wel over; het eerste niet, aangezien zij dit overbodig acht. Ds. Den Butter handhaaft zijn eerste amendement, dat bij stemming wordt aangenomen.

Prof. H.G.L. Peels adviseert een redactionele wijziging van besluit 2.

De synode komt tot de volgende uitspraak:

De synode overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat deputaten de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil met de Nederlands Gereformeerde commissie hebben besproken;

3. dat deputaten stellen dat het vrijwel onmogelijk is om de gebleven verschillen zo te formuleren, dat ook de Nederlands Gereformeerde commissie zich in de formulering herkent;
4. dat tijdens de samensprekingen vragen gerezen zijn over de visie in de Nederlands Gereformeerde Kerken op de relatie tussen Schrift en confessie;
5. dat het gesprek over het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.) en het functioneren ervan niet echt gevoerd kon worden en dat daardoor ook nauwelijks kon worden voldaan aan de opdracht om mede aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn;
6. dat deze ontwikkelingen wel zijn doorgegaan, getuige onder meer het besluit van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente;
7. dat er verschillende gemeenten zijn waar een min of meer intensieve vorm van samenleving met de plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk wordt onderhouden;

constaterende

1. dat er verschillen gebleven zijn ten aanzien van de visie op de toeïgening van het heil;
 2. dat de discussie over het A.K.S. in de Nederlands Gereformeerde Kerken op gang gekomen is getuige de door de Landelijke Vergadering aangenomen wijzigingen van het A.K.S.;
 3. dat er steeds spanningen ontstaan binnen onze kerken tussen wat plaatselijk hier en daar wel en landelijk niet bereikt kan worden in de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken en dat dit binnen eigen kerkverband moeite blijft geven;
 4. dat de kerken van het Samenwerkingsoverleg aandringen op nauwere samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- van oordeel
1. dat het na jarenlange samensprekingen niet gelukt is de bestaande verschillen weg te nemen en dat het vooralsnog niet te verwachten is dat de verschillen, die gebleven zijn met betrekking tot de toeïgening van het heil in nog te houden samensprekingen geheel zullen kunnen worden weggenomen;
 2. dat de wijzigingen, die door de Landelijke Vergadering zijn aangebracht in het A.K.S. aan onze bezwaren tegen het A.K.S. wel tegemoet komen, maar die bezwaren niet geheel wegnemen;
 3. dat er reden is om door te spreken over de relatie tussen de Heilige Schrift en de confessie in het licht van wat daarover in de landelijke samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde commissie naar voren is gebracht;
 4. dat door het besluit van de Landelijke Vergadering om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente een nieuwe hindernis gelegd is op de weg naar kerkelijke eenheid;
 5. dat het dienstig is nogmaals te wijzen op wat de synoden van 1983, 1986 en 1992 uitspraken, namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het oog te houden;
 6. dat het gewenst is dat er aandacht besteed wordt aan de positie van de samenwerkingsgemeenten;
- spreekt uit

1. met droefheid te moeten vaststellen, dat tot dusver in de samensprekingen de verschillen met betrekking tot de toeïgening des heils die een belemmering vormen op de weg naar kerkelijke eenheid niet voldoende duidelijk zijn weggenomen;
2. dat gelet op het genoemde onder van oordeel sub 2, 3 en 4 er nieuwe belemmeringen zijn op de weg naar kerkelijke eenheid;

besluit

1. deputaten op te dragen met de Nederlands Gereformeerde commissie in de samensprekingen (door) te spreken over:
 - a. de relatie Schrift en confessie;
 - b. de vragen ten aanzien van het A.K.S.;
 - c. het besluit van de Landelijke Vergadering inzake openstelling van het diakenambt voor de zusters der gemeente;
2. deputaten op te dragen met de Nederlands Gereformeerde commissie te spreken over de vraag welke de gevolgen zijn van het gegeven dat in de samensprekingen tot nu toe de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil niet met voldoende duidelijkheid zijn weggenomen;
3. deputaten, gelet op de ontwikkelingen die gaande zijn, eveneens op te dragen, conform hun instructie art. 5 en 6 (bijlage 30 K.O.), de nodige aandacht te geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten;
4. aan de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken te verzoeken haar commissie voor Contact en Samenspreking op te dragen de onder 1 genoemde onderwerpen te bespreken met ons deputaatschap;
5. bij de kerken en de kerkelijke vergaderingen erop aan te dringen - in verband met de in het rapport gesignaleerde verschillen - terughoudendheid te betrachten in het zoeken naar en uitbreiden van contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
6. de brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 3 oktober 1995 te beantwoorden;
7. de kerkeraden van NGK/CGK te Almere en de NGK te Kampen een afschrift te zenden van dit besluit.

De praeses spreekt nog een enkel woord tot de afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Hij verzoekt hen de in de synode uitgesproken zorg ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde Kerken serieus te nemen.

Artikel 168

Vervolg kerkelijke verhoudingen/Bezinning

De praeses stelt aan de orde het gedeelte "Bezinning" van het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken (bijlage 14). Hierop correspondeert rapport 8 van commissie IV (bijlage 57).

In de bespreking wordt gevraagd waarom de commissie niet ingaat op de vraag van deputaten naar wijziging van hun instructie. Ook wordt gevraagd of datgene wat deputaten onder "Bezinning" schrijven niet het gevaar in zich bergt, dat de praktijk gaat heersen over het gebod.

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, ds. J. Oosterbroek. De commissie wil geen oordeel uitspreken over de "bezinning" van deputaten. Zij constateert alleen dat deputaten hun opdracht hebben uitgevoerd. Deputaten zullen bij hun bezinning op de vraag naar splitsing van het deputaatschap zich ook beraden op hun instructie.

Namens deputaten antwoordt ds. P. den Butter. Schrift en confessie zijn de norm en het is niet de bedoeling dat de praktijk zal gaan heersen over het gebod, maar de praktijk laat wel zien, dat de vraag actueel is, hoe de Schrift en de confessie worden verstaan. Wat betreft het voldoen aan de opdracht tot bezinning acht hij een voorstel van de commissie en een besluit van de synode gewenst. Ook dringt hij erop aan, dat de synode zal uitspreken of de instructie van deputaten wel of niet gewijzigd zal worden.

Na beraad van de commissie deelt de rapporteur mee dat de voorstellen van de commissie worden aangevuld. Daarna komt de synode tot een besluit.

De synode besluit

1. de naam en de instructie van het deputaatschap vooralsnog ongewijzigd te laten;
2. deputaten op te dragen te overwegen en de eerstvolgende synode een voorstel te doen om de taken te verdelen tussen twee deputaatschappen, waarbij het ene de zaken van de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland behartigt en het andere zich concentreert op de correspondentie met de kerken in het buitenland en in verband daarmee voorstellen te doen voor een afzonderlijke instructie voor beide deputaatschappen.

Artikel 169

Vervolg kerkelijke verhoudingen/Algemeen

Nu alle zaken betreffende het werk van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken afgehandeld zijn

besluit de synode

1. de handelingen van deputaten goed te keuren met inbegrip van het volbrengen van de opdracht tot bezinning en hen hartelijk dank te zeggen voor hun veelvuldige arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 170

Schrijven van Die Theologische Skool van die Gereformeerde Kerke

De praeses stelt aan de orde de brief van Die Theologische Skool van die Gereformeerde Kerke in Zuid-Afrika (bijlage 58). Daarop correspondeert rapport 6 van commissie IV (bijlage 59).

De synode besluit

daar de materie onze aandacht verdient dit stuk ter hand te stellen aan deputaten hulpverlening in binnen- en buitenland, die dan tevens contact kunnen opnemen met de deputaten voor de buitenlandse zending.

*Artikel 171***Schrijven van de Universal and Consultative Synod of the Hungarian Reformed Church**

De praeses stelt aan de orde de brief van de Universal and Consultative Synod of the Hungarian Reformed Church (bijlage 60).

421

420

Op dit schrijven correspondeert rapport 6 van commissie IV (bijlage 59).

De synode besluit

gezien het dringend karakter van dit verzoek en de grote nood aldaar dit stuk aan deputaten hulpverlening in binnen- en buitenland ter hand te stellen.

*Artikel 172***Evangelieverkondiging onder Israël**

De voorzitter stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de evangelieverkondiging onder Israël (bijlage 61) en het op dit rapport corresponderende rapport 1 van commissie II (bijlage 62). Tevens wordt aan de orde gesteld het aanvullende rapport van de deputaten (bijlage 63) en het daarmee verband houdende rapport 1a van commissie II (bijlage 64). De deputaten ds. H. Biesma en dr. G.C. den Hertog worden welkom geheten.

423

437

439

440

In de bespreking blijkt dat er in de synode naast waardering voor de bezinning van deputaten ook kritiek op dit onderdeel leeft. Zij die waardering uitspreken hebben moeite met de kritische opmerkingen in het rapport van de commissie en met het voorstel van de commissie in haar tweede rapport. Zij die kritiek hebben op wat deputaten schrijven, hebben vooral moeite met het aanvullende rapport van deputaten, waarin de taakomschrijving voor de werker in Israël vermeld is. Is de exegetische van bepaalde in dit gedeelte genoemde teksten - bijvoorbeeld Ef. 2 - wel de juiste? Is er niet meer te zeggen aan de hand van 2 Cor. 5 over de dienst der verzoening? Is het gebruik van de Schrift niet te selectief? Wordt toch niet teveel uitgegaan van een gelijkwaardigheid tussen jodendom en christendom? Wordt wel genoeg recht gedaan aan het gegeven, dat het Evangelie moet gepredikt worden met bevel van bekering en geloof? Wat bedoelen deputaten als zij spreken over het 'alomvattende' van het heil?

Ook wordt gevraagd naar de contacten in Israël en hoe die werken in de praktijk. Wat komt er terecht van de in de instructie van deputaten genoemde kerkplanting? Zijn er mogelijkheden om aansluiting te zoeken bij plaatselijke gemeenten in Israël? Zijn er contacten met Messias-belijvende gemeenten? Waarom denken deputaten toch nog weer aan een wijziging van de naam van het deputaatschap? Is commissie-voorstel 4 niet erg merkwaardig en kan dat daarom niet beter worden weggelaten?

De bespreking wordt afgebroken (zie art 175).

*Artikel 173***Schorsing**

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG TIENDE ZITTING

maandag 6 november 1995, 19.00 - 21.30 uur

*Artikel 174***Heropening**

De praeses heropent de vergadering. Gezongen wordt Psalm 89: 14.

*Artikel 175***Vervolg Evangelieverkondiging onder Israël**

De voorafgaande aan de pauze afgebroken bespreking wordt voortgezet. Ook de deputaten ds. M.W. Vrijhof en br. P. Vree worden verwelkomd.

Er worden nog enkele vragen gesteld. Daarna antwoorden de rapporteur van de commissie, drs. D. Visser en de voorzitter van deputaten, ds. H. Biesma.

Drs. Visser maakt duidelijk, dat naar het oordeel van de commissie het aanvullende rapport van deputaten anders getoond is dan het eerste rapport. Met name de taakomschrijving van de werker in Israël schiet tekort. Er wordt niet genoegzaam over Christus en de verzoening door Hem gesproken. Voor het ontstaan van misverstanden op dit punt moet worden gewaakt. Een en ander was voor de commissie reden om in haar rapport 1b met een aanvullend voorstel te komen. De commissie stemt in met veel van de in de vergadering geuite kritiek. Commissie-voorstel 4 kan inderdaad beter vervallen.

Ds. Biesma legt uit dat in de taakomschrijving van de werker het uitgangspunt gekozen is in de gedachte van de dienst der verzoening. Overigens erkent hij dat die taakomschrijving geen theologisch uitgebalanceerd stuk is. Deputaten zien echter wel degelijk de noodzaak van de oproep tot geloof in Christus, maar er is onder de Joden een grote gevoeligheid op dit punt en we moeten niemand onnodig kopschuwen maken. Als het gaat om de vraag of er gelijkwaardigheid of ongelijkwaardigheid is tussen jodendom en christendom maken de deputaten geen keuze. Wel is het van belang te weten wat een Jood is. Over de exegetische van verschillende teksten kan verschil van mening bestaan, maar deputaten hebben zeker geen selectief Schriftgebruik toegepast.

De contacten die er zijn in Israël moeten zo veel mogelijk worden voortgezet. Het is echter niet gemakkelijk om daar als predikant te moeten werken zonder dat er een gemeente om hem heen staat. Van kerkplanting is geen sprake; wel wordt contact onderhouden met kerken ter plaatse. Daarbij zijn de contacten met Messias-belijvende Joden gering. Zulke contacten zouden onmiddellijk de contacten met andere Joden onmogelijk maken.

De secretaris en de penningmeester van deputaten, dr. G.C. den Hertog en br. P. Vree, geven nog enige aanvullende informatie.

In een tweede ronde merken sommige afgevaardigden op, dat hun vragen niet of niet voldoende beantwoord zijn. Hun bezwaren zijn niet weggenomen. Gevraagd om preadvies te geven maakt prof. dr. J. van Genderen duidelijk dat ook hij bezwaren heeft tegen verschillende zaken die in de bezinning van deputaten staan vermeld. Wanneer het in commissie-voorstel 3 zou gaan om de aan de laatste synoden uitgebrachte bezinning, verwijst hij naar de synode van 1989, die ook ernstige kritiek uitsprak over het bezinningsstuk. Mede daarom kan dat voorstel van de

commissie niet zonder meer aangenomen worden. Vanuit de ontstaansgeschiedenis van het deputaatschap maakt prof. Van Genderen duidelijk dat het van het begin af de opzet is geweest om Israël de stem van het Evangelie te doen horen. Het ging dus om het getuigenis naar Israël toe en daar zal het om moeten blijven gaan. In dat opzicht ontbreekt er in het rapport van deputaten te veel. Hij adviseert dan ook dat het stuk herzien zal worden. Dit zal zeker noodzakelijk zijn als deputaten overwegen de resultaten van hun bezinning te publiceren.

Prof. dr. H.G.L. Peels denkt wat positiever over het stuk van deputaten, maar ziet toch de noodzaak van nauwkeuriger formulering. Hij staat achter het voorstel van de commissie in rapport 1a.

Nogmaals komt de rapporteur van de commissie aan het woord. Hij erkent, dat voorstel 3 zo niet kan en stelt voor de laatste zinsnede van dat voorstel te schrappen. De voorzitter van deputaten erkent dat er mogelijk vragen zijn blijven liggen. Wel vindt hij het moeilijk als gezegd wordt dat deputaten evenwichtiger en uitvoeriger moeten rapporteren. Om dat te kunnen realiseren zouden zij een studie-secretaris moeten hebben.

Het voorstel betreffende de publicatie van de bezinning wordt aangehouden tot na advies van commissie VI.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij verrichtten en hun handelingen goed te keuren;
2. opnieuw een eerste en tweede secretaris, een eerste en een tweede penningmeester en een adviseur te benoemen;
3. deputaten op de dragen de generale synode van 1998 te dienen met een nadere bezinning op de dienst der verzoening en in die bezinning aandacht te geven aan de wijze waarop in de Heilige Schrift gesproken wordt over de noodzaak van en de oproep tot persoonlijk geloof om in de verzoening door Christus te delen, opdat dat ook een duidelijke plaats krijgt in de taakomschrijving van de werker in Israël en in het werk zelf.

Artikel 176

Comité-generaal

Artikel 177

Sluiting

Na het zingen van de Lofzang van Maria: 3 en dankgebed door ds. J. van Amstel sluit de praeses de vergadering.

ELFDE ZITTING

dinsdag 7 november 1995, 9.15 - 12.15 uur

Artikel 178

Opening

Nadat de praeses deze zitting heeft geopend wordt op zijn voorstel gezongen Psalm 68: 9 en 17. Daarna leest hij Psalm 68: 19-36 en gaat hij voor in gebed.

Artikel 179

Appel-nominaal

Ook in deze zitting zijn de ouderlingen A. de Geus en J. Vroegop vervangen door hun secundi, resp. oud. L. van der Zwaag en oud. J. Berkhout. Voor het overige zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig. Oud. A. Benschop geeft te kennen dat zijn plaats vanaf 11.00 uur zal worden ingenomen door zijn secundus oud. J.C. van Beveren.

Artikel 180

Attentie gastgezinnen

De praeses deelt namens de quaestor mee, dat de afgevaardigden een bedrag van f 25,- kunnen besteden voor een attentie voor hun gastgezinnen.

Artikel 181

Comité-generaal

Artikel 182

Bijlage 6 K.O.

Commissie VII, die het in de zojuist gehouden comité-zitting behandelde appel had te beoordelen, was bij de behandeling van dat appel gestuit op de behoefte aan verduidelijking van het bepaalde in bijlage 6 K.O., sub 2b. Deze commissie doet dan ook het voorstel om een aantal paragrafen uit haar rapport in de Acta op te nemen.

De vraag wordt gesteld of dit langs deze weg wel kan. Kunnen op deze wijze door de synode besluiten genomen worden en wijzigingen in een bijlage bij de K.O. worden aangebracht? De rapporteur van de commissie, ds. J.P. Boiten, zegt dat het niet om een nieuw besluit gaat, maar slechts om een verduidelijking, om op die manier misverstanden te voorkomen en de kerken te dienen. In zijn preadvies wijst prof. dr. J. van Genderen erop, dat het in het verleden wel meer gebeurd is, dat vanuit een comité-vergadering bepaalde zaken in de Acta werden opgenomen om zo verduidelijking te scheppen. Verwezen wordt naar Acta 1956, art. 158 en Acta 1986, art. 162. In het onderhavige geval gaat het inderdaad niet om een nieuw besluit of een verandering van bijlage 6, maar slechts om verduidelijking.

De synode besluit

het voorstel van de commissie over te nemen en de bedoelde passages ter verdui-

delijking van bijlage 6 K.O. sub 2b in de Acta op te nemen.

Deze passages luiden:

"De functie van de classis inzake de vraag of er voldoende eenparigheid van gevoelen is in de gemeente, is als volgt aan te geven. Zij moet wel uitgaan van de beoordeling van deze eenparigheid door de kerkeraad, maar kan vragen, of en hoe dit oordeel aan de gemeente is meegedeeld.

Omdat de aanwezigheid van genoegzame eenparigheid in de gemeente behoort tot de vereisten voor het gaan van de weg tot nauwer samenleven, moet de kerkeraad daarover aan de classis informatie geven. Daarbij kunnen bij de classis vragen rijzen, die de kerkeraad heeft te beantwoorden.

Bovendien is er in de bepalingen van Bijlage 6 K.O. sprake van de rondvraag naar art. 41 K.O. en van de kerkvisitatie. De eenparigheid van gevoelen in de gemeente blijft een niet te verwaarlozen element in het verslag dat de classis ontvangt. De openheid en het vertrouwen zouden geschaad worden en het zou een formalistische indruk maken, wanneer de classis niet op de hoogte werd gehouden van de eenparigheid van gevoelen in de gemeente die er bij een nauwere samenleving met een kerk van een ander kerkverband behoort te zijn".

Artikel 183

Comité-generaal

Artikel 184

Comité-generaal

Artikel 185

Schorsing

In verband met de lunchpauze schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG ELFDE ZITTING

dinsdag 7 november 1995, 13.45 - 17.15 uur

Artikel 186

Heropening

De zitting wordt heropend. Gezongen wordt Psalm 97: 1.

Artikel 187

Presentie

Oud. A. de Geus heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 188

Kerk en bedrijfsleven

448 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor kerk en bedrijfsle-
452 ven (bijlage 65); tevens stelt hij aan de orde rapport 3 van commissie V (bijlage 66). De voorzitter en secretaris van deputaten, resp. J.W. Overeem en H. Kazen worden verwelkomd.

In de bespreking wordt gevraagd wanneer de tijd gekomen zal zijn om, gelet op de afnemende sociale zekerheid in ons land, als kerken zelf iets aan sociale voorzieningen te gaan doen. De voorzitter van deputaten stemt toe dat allerlei maatschappelijke ontwikkelingen te zien geven dat het economisch belang steeds meer gaat tellen ten koste van de factor mens. Maar wanneer de kerken aan sociale voorzieningen moeten gaan werken is moeilijk te zeggen.

In verband met het feit, dat dit deputaatschap zal worden geïntegreerd in het deputaatschap ADMA wordt de verdere bespreking opgeschort (zie art. 190).

Artikel 189

Algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA)

459 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor algemene diaco-
473 nale en maatschappelijke aangelegenheden (bijlage 67) en het daarbij behorende rapport 2 van commissie V (bijlage 68). De deputaten ds. C. Westerink, drs. A. Heystek en H. Kazen worden welkom geheten.

Ook nu wordt de vraag gesteld naar de behoefte aan een eigen bijstandsregeling om op die manier een diaconaal vangnet te hebben in verband met de afnemende sociale zekerheid. Er wordt eveneens gevraagd of deputaten zich ook zouden willen bezig houden met de problematiek van hen die voortijdig buiten het arbeidsproces komen te staan. Een andere vraag heeft te maken met de vele fusies die zich hebben voltrokken ook in de zorgverlenende sector, waardoor heel wat van de identiteit van bepaalde instellingen in gevaar is gekomen. Dienen er geen initiatieven van de kerken uit te gaan en kunnen deputaten daarbij geen dienst bewijzen? Verder wordt gevraagd naar de oorzaken waarom er uit onze kerken relatief weinig gebruik gemaakt wordt van Gereformeerd Psychiatrisch Ziekenhuis. Ook komt aan de orde de ingrijpende verandering bij de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwezijn (CGVJ), met daaraan verbonden de vraag of deputaten niet wat meer betrokken zouden willen zijn bij deze Vereniging.

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, ds. J. van Dijken en namens deputaten doet dat de voorzitter, ds. C. Westerink. Deputaten moeten al met heel veel zaken bezig zijn, zeker als straks de integratie van het deputaatschap voor kerk en bedrijfsleven heeft plaats gevonden. Verschillende van de in de vragen gedane suggesties zullen tijdrovend zijn en het is de vraag of deputaten aan dat alles zullen kunnen voldoen.

Op dit moment zijn deputaten zeker nog niet toe aan het adviseren inzake een bijstandsregeling in onze kerken. Deputaten zeggen wel toe zich bezig te willen houden met de vraag naar aandacht voor hen die psycho-somatische klachten hebben tengevolge van de spanningen in het arbeidsproces. Aan bewustwording met het

oog op het ontplooiën van initiatieven in de richting van identiteit-gebonden instellingen en organisaties wordt door deputaten gewerkt. Een frequenter gebruik maken van de mogelijkheden die het GPZ biedt, is iets wat deputaten zelf ook beoogen. Meer invloed van deputaten in de contacten met de CGVJ zouden deputaten wel willen, indien daar een goede weg voor zou bestaan. Deputaten betreuren het nog altijd dat in het verleden dit werk niet goed onderkend is als kerkelijk werk. In een tweede ronde doet drs. W. van 't Spijker het voorstel "deputaten op te dragen studie te maken van de vraag naar de noodzaak van een eigen diaconale bijstandsregeling".

Ds. P. den Butter dient twee voorstellen in. Het eerste luidt:

"deputaten op te dragen

a. nauw contact te onderhouden met het GPZ;

b. het bestaan en het werk van het GPZ met nadruk onder de aandacht van de kerken te brengen;

c. naar mogelijkheden te zoeken om

-de versterking van de financiële basis van het GPZ te bevorderen;

-de opleiding van psychiaters uit eigen kring te stimuleren".

Het tweede voorstel luidt:

"deputaten op te dragen om in samenwerking met het bestuur van de CGVJ de mogelijkheid te onderzoeken van een verbreding van de kerkelijke basis van de SGJ (met bijv. Gereformeerde Gemeenten en de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk), om vervolgens in die nieuwe situatie een officiële kerkelijke relatie met deputaten ADMA te creëren analoog aan de participatie in de GLIAGG".

Het voorstel van 't Spijker wordt zowel door de rapporteur van de commissie als door de voorzitter van deputaten ontraden. De indiener handhaaft het evenwel. Als het in stemming gegeven wordt, wordt het verworpen.

Het eerste voorstel-den Butter wordt aangenomen. Voor de bespreking van het tweede voorstel-den Butter vraagt ds. D. Quant een comité-zitting aan.

De synode besluit:

1. de participatie in "De Poort" te continueren;
2. deputaten op te dragen voort te gaan om te stimuleren dat het diaconaal huisbezoek inhoudelijk en beleidsmatig in de kerken aan de orde komt;
3. deputaten op te dragen de opdracht van de generale synode van 1992 "zich te bezinnen op de wijze van het functioneren van de diakenen op de kerkelijke vergaderingen en op de wijze waarop het diaconaat op de kerkelijke vergaderingen aan de orde komt" verder uit te voeren en tot een afronding te brengen en daarvan te rapporteren op de volgende synode;
4. deputaten op te dragen
 - a. nauw contact te onderhouden met het GPZ;
 - b. het bestaan en het werk van het GPZ met nadruk onder de aandacht van de kerken te brengen;
 - c. naar mogelijkheden te zoeken om
 - de versterking van de financiële basis van het GPZ te bevorderen;
 - de opleiding van psychiaters uit eigen kring te stimuleren.

Artikel 190

Kerk en bedrijfsleven/Algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA)

In verband met het voorstel tot integratie van het deputaatschap voor kerk en bedrijfsleven in het deputaatschap voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden stelt de voorzitter de rapporten van beide deputaatschappen nogmaals aan de orde, met de daarbij behorende rapporten 2 en 3 van commissie V (bijlagen 65 t/m 68).

De synode besluit:

1. de handelingen van de deputaten Kerk en Bedrijfsleven goed te keuren en deputaten dank te zeggen voor al hun arbeid;
2. het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven op te heffen en de taak te integreren in ADMA, zodat dit werk ten dienste van de kerken op een goede en actieve wijze kan worden voortgezet.

De praeses spreekt woorden van waardering en dank aan het adres van de deputaten, die vanwege opheffing van het deputaatschap allen aftreden.

De synode besluit verder:

gelet op de integratie van de taak van deputaten Kerk en Bedrijfsleven de instructie van deputaten Algemene Diaconale en Maatschappelijke Aangelegenheden als volgt aan te passen:

Instructie voor de deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA-deputaten)

Artikel 1

De generale synode benoemt deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden

Artikel 2

Het getal van deputaten is minstens tien.

Artikel 3

De taak van deputaten is

- a. het geven van voorlichting en adviezen in algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden;
- b. het geven van voorlichting en adviezen over de plaats van de kerk in de samenleving;
- c. het toerusten van diakenen via de classicale diaconale commissies;
- d. het onderhouden van contacten met de classicale diaconale commissies;
- e. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voorzover nodig met overheidsinstellingen;
- f. zich te bezinnen op de vragen en consequenties van het kerk en christen zijn in onze samenleving, waarbij het met name gaat om vragen rond arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke ontwikkeling;
- g. de resultaten van de in f. genoemde bezinning door te geven aan de kerken;
- h. kerkeraden eventueel te adviseren en te stimuleren bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten welke aansluiten bij de punten f. en g. van deze instructie;
- i. de vertegenwoordiging van de kerken bij de bespreking van bovenbedoelde

taken in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.

Artikel 4

Deputaten zijn bevoegd zich te laten bijstaan door adviseurs.

Artikel 5

Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voorzover deze liggen binnen de grenzen van hun werkterrein.

Artikel 6

Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diakonie (kerkeraad) en van de meerdere vergaderingen.

Artikel 7

Deputaten zijn verplicht aan iedere generale synode een begroting van hun kosten en baten voor de volgende drie jaren te doen toekomen.

Artikel 8

Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Artikel 9

Deputaten brengen ter generale synode rapport uit van de verrichte werkzaamheden.

De verdere afhandelingen van het rapport van deputaten ADMA wordt uitgesteld tot een volgende zitting (zie art. 249).

Artikel 191

Kerkelijk Administratief Bureau (KAB)

475 De praeses geeft nu in bespreking het rapport van de deputaten voor het kerkelijk
481 administratief bureau (bijlage 69) en het daarop corresponderende rapport 6 van commissie VI (bijlage 70). De deputaten L. van der Zwaag, J.W. Bargeman, G.L. Bouwman en C. Groeneveld worden welkom geheten.

Gevraagd wordt of de huisvestingskosten niet minder zouden zijn als overgegaan wordt tot kopen in plaats van huren. Waarom spreekt de commissie van een uitdrukkelijk advies om van de diensten van het kerkelijk bureau gebruik te maken? Moet in sommige gevallen niet omgezien worden naar vrijwilligers? Hoe worden de kosten omgeslagen?

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, oud. A. de Geus. Namens deputaten gaan de voorzitter en de penningmeester op de vragen in. Voor het ogenblik is huren voordeliger dan kopen. Het advies om van de diensten van het bureau gebruik te maken hangt samen met het feit, dat het bureau alles in huis heeft wat de kerken kan dienen. Wat betreft de methode van kostenberekening is het de bedoeling dat de deputaatschappen van te voren op de hoogte gesteld zullen worden wat de kosten zullen zijn.

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen, namens haar, de diensten van het K.A.B. aan te bieden aan potentiële afnemers, met het uitdrukkelijk advies daarvan gebruik te maken;
2. de voorgestelde methode van kostenberekening aan de deputaatschappen goed te keuren.

Een aantal zaken betreffende dit deputaatschap zal in comité besproken worden. Zie art. 248.

Artikel 192

Kerkelijke Archieven

481 Aan de orde wordt gesteld het rapport van de deputaten voor de kerkelijke archie-
482 ven (bijlage 71). Tevens wordt aan de orde gesteld rapport 10 van commissie VI (bijlage 72). De deputaten drs. J.C.L. Starreveld, drs. J.N. Noorlandt, mr. C.J. van Heel en zr. G. van der Laan-de Boer worden welkom geheten.

Namens deputaten memoreert drs. Starreveld het vele werk dat de onlangs overleden br. A.L. de Bruyne met name voor het documentatiecentrum heeft verricht. Mr. Van Heel wijst er nog op, dat er nog veel werk aan het archief te verrichten zou zijn, maar dat de kosten die dit met zich mee zal brengen de uitvoering ervan op dit moment nog niet mogelijk maken. Deputaten zijn dankbaar voor het werk dat br. B. van Schaik doet in het transcriberen van het verkoolde archief. Hierbij worden verrassende ontdekkingen gedaan waar deputaten in de nagezonden bijlage een voorbeeld van geven. Ten aanzien van het openbaar maken van comité-stukken willen deputaten zich aan de door de Overheid gestelde eisen houden, dat wil zeggen, dat er 75 jaren verstreken moeten zijn en dat de privacy van nog levende personen niet in het geding mag zijn.

Ds. M. van der Sluys stelt voor in commissievoorstel 5 het woordje "niet" te schrappen. Dit voorstel wordt aangenomen.

De synode besluit:

1. deputaten en de door hen ingeschakelde personen te danken voor hun werk;
2. alle deputaatschappen op te dragen hun afgeronde archiefstukken betreffende hun werk tot de generale synode van 1989 voor 1 september 1996 aan het synodaal archief over te dragen;
3. het Landelijk Bureau te Veenendaal aan te wijzen als vestigingsplaats van het documentatiecentrum;
4. deputaten op te dragen aan de generale synode 1998 richtlijnen voor het gebruik van en de publicatie uit comité-stukken ter goedkeuring voor te leggen;
5. de nagezonden bijlage bij het deputatenrapport in de Acta op te nemen;
6. deputaten te machtigen tot participatie in de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst en in overleg met kerkeraden een aantal inventarisaties te laten verrichten;
7. deputaten te machtigen tot de noodzakelijke uitgaven in de jaren 1996 - 1998 tot ten hoogste het in de begroting van de quaestor voor hen gevoleerde bedrag;
8. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 193

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG ELFDE ZITTING

dinsdag 7 november 1995, 19.00 - 21.20 uur

Artikel 194

Heropening

De praeses heropent de zitting. Op zijn voorstel wordt gezongen Psalm 145: 2.

Artikel 195

Presentie

In verband met ambtelijke werkzaamheden heeft ds. J. Westerink de vergadering moeten verlaten.

Artikel 196

Comité-generaal

Artikel 197

Sluiting

Op voorstel van de praeses zingen we Psalm 99: 1. Daarna gaat ds. J. van Dijken voor in dankgebed, waarna de praeses de vergadering sluit.

TWAALFDE ZITTING

woensdag 8 november 1995, 9.15 - 12.15 uur

Artikel 198

Opening

De praeses opent de vergadering. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 3:2. Daarna leest de praeses Psalm 3 en gaat hij voor in gebed.

Artikel 199

Appel-nominaal

Bij gehouden appel-nominaal blijkt dat alle primi-afgevaardigden aanwezig zijn behalve ds. J.C.L. Starreveld, ds. A. Baars en oud. J. Vroegop; deze zijn vervangen door de secundi, resp. ds. J.H. van Dijk, ds. A. van der Weerd en oud. J. Berkhout. Ds. A. van der Weerd, die voor het eerst ter vergadering is, betuigt met opstaan instemming met de belijdenis.

Artikel 200

Onderlinge Bijstand en Advies

487 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor onderlinge bijstand
495 en advies (bijlage 73) en het daarop betrekking hebbende rapport 5 van commissie
VI (bijlage 74). De deputaten ds. H.J. van Manen en J.C. de Jong worden verwelkomd.

Gevraagd wordt of de uitgaven van dit deputaatschap niet al te sterk stijgen en of dit zo door kan gaan. Zouden gemeenten, die zelf niet draagkrachtig genoeg zijn om een predikant te onderhouden niet meer moeten zoeken naar mogelijkheden om in samenwerking met andere kleine gemeenten te beroepen? Kunnen deputaten dat niet bevorderen? Hebben deputaten een visie hoe een en ander in de toekomst moet gaan?

Namens de commissie antwoordt de rapporteur, diaken J. Boer, terwijl ook deputaten op een aantal zaken ingaan. Door verruiming van de regels zijn er meer kleine gemeenten voor wie beroepen tot de mogelijkheden is gaan behoren. Maar dat betekent hogere uitgaven voor deputaten. Deputaten zijn zich er van bewust dat dit niet ongelimiteerd kan doorgaan. Toch is het moeilijk om een ondergrens vast te stellen, want het ene geval is het andere niet. Wel dringen deputaten meer dan eens aan op het beroepen in combinatie met een andere gemeente, maar beslissingen ten dezen neemt een kerkeraad. Deputaten zien ook hoe langer hoe meer een problematiek opkomen in verband met het feit, dat er meer en meer predikanten komen die part-time in dienst van een gemeente staan en voor het overige een andere werkkring hebben. Hoe moet het als de andere partiële werkkring wegvalt? Deze vraag verdient bestudering.

De praeses zegt toe, dat het moderamen zich zal beraden op de suggestie in de rapporten van deputaten en de commissie hoe er gelijkheid zou kunnen komen in het benoemingsbeleid ten aanzien van generaal synodale en particulier synodale deputaten.

De synode besluit:

1. het beleid en de werkzaamheden van deputaten met dank voor hun werk goed te keuren;
2. Art. 4 sub d van de Instructie te vervangen door:
"Aan kerken met een ledental van tussen de 175 en 199 kan bijstand worden toegezegd tot ten hoogste 30 % van de predikantskosten, aan kerken met een ledental tussen de 150 en 174 ten hoogste 35 % van de predikantskosten en aan kerken met minder dan 150 leden ten hoogste 40 % van de predikantskosten. Een en ander met inachtneming van hetgeen in art. 4 sub a is bepaald ten aanzien van neveninkomsten";
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Artikel 201

Presentie

Oud. J. Vroegop heeft zijn plaats weer ingenomen.

Artikel 202

Pastoraat in de gezondheidszorg

Aan de orde wordt gesteld het rapport van de deputaten voor het pastoraat in de gezondheidszorg (bijlage 75) en het daarop corresponderende rapport 4 van commissie III (bijlage 76). De deputaten ds. A. Dingemanse en G. van Brenk worden welkom geheten.

Deputaten wordt gevraagd aandacht te geven aan het verschijnsel dat steeds meer mensen arbeidsongeschikt worden en hoe zulke mensen pastoraal begeleid kunnen worden. Een vraag wordt gesteld naar aanleiding van de door deputaten belegde classicaie toerustingsavonden. Het is voorgekomen, dat zo'n avond onbevredigend verliep vanwege de vragen die opgeroepen werden en verder onbeantwoord bleven. Ook wordt gevraagd of deputaten vanuit de ervaringen van ziekenhuispredikanten geen adviezen zouden kunnen geven aan predikanten en ouderlingen, die patiënten in de ziekenhuizen bezoeken; dit mede in verband met de veranderingen die zich in vele ziekenhuizen voltrekken, waardoor het pastoraat daar bemoeilijkt wordt. Zou het ook niet mogelijk zijn dat de kerken meer kennis krijgen van de resultaten van de bezinning van deputaten op onderwerpen die op het terrein van de medische ethiek liggen? Ook wordt de vinger gelegd bij het feit, dat deputaten kennelijk nog geen procedure ontwikkeld hebben in verband met de opvolging van ds. J.J. de Jonge als dovenpastor. Trouwens, hoe dringend is het dat er een opvolger voor hem komt?

Namens de commissie antwoordt de saamroeper, ds. J. van Amstel. De commissie acht het niet juist dat deputaten nog geen procedure ontwikkeld hebben om te voorzien in de komende vacature voor dovenpastor. Wel is de commissie overtuigd van de noodzaak, dat er een opvolger voor ds. De Jonge zal komen.

Ook deputaten gaan op de vragen in. Zij zeggen toe een aantal suggesties die in de synode gedaan zijn te zullen meenemen, zoals het aandacht geven aan het pastoraat aan arbeidsongeschikten en de vraag op welke wijze de ervaringen van ziekenhuispredikanten dienstbaar gemaakt kunnen worden voor de kerken. Zij zullen eventueel de kerkeraden van advies dienen. Wat de voorlichting aan de kerken betreft dient wel beseft te worden, dat vanwege de veelheid van thema's waar deputaten mee in aanraking komen zij niet op alles kunnen ingaan. Ten aanzien van de vulling en het verloop van de toerustingsavonden zullen deputaten alert zijn. Deputaten waren het zich niet bewust dat het niet gereed gemaakt hebben van een procedure voor de opvolging van ds. De Jonge als een ommissie zou worden beschouwd. Bij de vervulling van de vacature zal grote voorzichtigheid betracht worden.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. deputaten mandaat te verlenen om in de vacature die zal ontstaan door de emeritering van ds. J.J. de Jonge opnieuw een dovenpredikant te benoemen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

De praeses spreekt waarderende woorden aan het adres van de dovenpastor, ds. J.J. de Jonge, die binnenkort met emeritaat hoopt te gaan.

Artikel 203

Samenwerking Zending-Evangelisatie/instructie 8.04

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Noorden betreffende samenwerking tussen deputaten voor de evangelisatie en deputaten voor de buitenlandse zending, met de daarbij gevoegde toelichting.

Ds. J. Brons deelt mee dat bij de bespreking van deze instructie in commissie II gebleken is, dat een soortgelijk voorstel gediend heeft op de synode van 1992 en dat die synode dat voorstel toen niet heeft aangenomen. Overleg met de afgevaardigden van de particuliere synode van het Noorden heeft er toen toe geleid dat deze afgevaardigden besloten hebben de instructie terug te nemen, waardoor behandeling overbodig geworden is.

Artikel 204

Vervolg Uitvoeringsregeling Studiefonds

De praeses stelt opnieuw aan de orde het rapport van de commissie voor de uitvoeringsregeling Studiefonds (bijlage 39) en rapport 3 van commissie I (bijlage 40) (zie art. 139). In verband met een ingediend voorstel heeft commissie I nu ook een rapport 9 uitgebracht (bijlage 77).

De vragen, die naar aanleiding van dit rapport gesteld worden hebben betrekking op het feit, dat de commissie het voorstel-Boer niet in zijn geheel heeft overgenomen. Diaken Boer handhaaft zijn voorstel. De praeses geeft het in stemming en het wordt door de vergadering aangenomen.

Besloten wordt dat het gewijzigde en aangevulde commissievoorstel overzichtelijk aan de vergadering zal worden voorgelegd alvorens tot besluitvorming zal worden overgegaan. De bespreking wordt afgebroken (zie art. 208).

Artikel 205

Vervolg de Wekker

De praeses stelt opnieuw aan de orde rapport 6 van commissie I betreffende "De Wekker" (zie art. 132). Nu er een besluit genomen is betreffende de publiciteit (zie art. 138) kan ook het laatste voorstel van de commissie inzake "De Wekker" in stemming komen.

De synode besluit:

de commissie van redactie van "De Wekker" opdracht te geven zich te bezinnen op de wenselijkheid, moeilijkheden en mogelijkheden om zodig in de toekomst het actuele kerknieuws te verstrekken op een andere wijze dan tot nu toe is gebeurd en aan de generale synode 1998 daarover te rapporteren.

De praeses spreekt woorden van waardering tot de scheidende redactie-secretaris, ds. K. Boersma.

Artikel 206

Schorsing

De praeses schorst de vergadering in verband met de lunch.

VERVOLG TWAALFDE ZITTING

woensdag 8 november 1995, 14.00 - 17.15 uur

Artikel 207

Heropening

De zitting wordt heropend. Gezongen wordt psalm 68: 10.

Artikel 208

Vervolg Uitvoeringsregeling Studiefonds

Het gewijzigde voorstel van commissie I betreffende de uitvoeringsregeling studiefonds (zie art. 204) is ter tafel en wordt in bespreking gegeven. Ook nu worden diverse veranderingen en aanpassingen in de tekst aangebracht.

Tenslotte besluit de synode:

1. de leden van de commissie voor de uitvoeringsregeling van het studiefonds te danken voor hun werk en hen te dechargeren;
2. goedkeuring te hechten aan de in de punten a t/m d van het rapport beschreven werkwijze;
3. de door de commissie ingediende voorlopige Uitvoeringsregeling Studiefonds over te nemen en deze te doen ingaan per 8 november 1995;
4. deputaten voor het studiefonds te benoemen met de opdracht
 - a. het studiefonds te beheren in overleg met deputaten-financieel van de Theologische Universiteit gedurende de periode, dat de inkomsten van het studiefonds bestaan uit de reeds door deputaten-financieel gereserveerde bedragen en de regeling voor het studiefonds uit te voeren;
 - b. zich te bezinnen op het ontwikkelen van een financieel en praktisch beleid met het oog op eventuele toename van aanvragen en van dit beleid rapport uit te brengen op de generale synode van 1998 en voorstellen te doen voor een definitieve uitvoeringsregeling studiefonds;
 - c. in de rapportage aan de generale synode van 1998 een voorstel op te nemen met betrekking tot de geraamde behoefte in de komende jaren en de grootte van het gewenste vermogen van het studiefonds.
5. drie deputaten met twee secundi te benoemen;
6. het Reglement voor het Studiefonds van de Theologische Universiteit (bijlage 7 K.O.) als volgt te wijzigen:

art. 2
Het beheer van dit studiefonds wordt opgedragen aan de deputaten voor het studiefonds, die door de generale synode tot dit beheer worden gemachtigd en geïnstrueerd en aan haar van al hun handelingen verantwoording schuldig zijn.

art. 4

Voorlopige Uitvoeringsregeling Studiefonds

Betreft: admittale studenten die niet in aanmerking komen voor studiefinanciering ingevolge de Wet Studie Financiering (WSF).

1. Een student, die via het admittie-examen is toegelaten tot de studie aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn en geen recht heeft op studiefinanciering ingevolge de Wet Studie Financiering, maar wel kan aantonen dat hij zonder een soortgelijke financiering niet in zijn levensonderhoud kan voorzien, kan een bijdrage aanvragen ten laste van het studiefonds.
2. De aanvraag dient, op voorstel van het curatorium te geschieden bij de secretaris van het deputaatschap voor het studiefonds, vergezeld van een uitvoerige beschrijving van de financiële en gezinssituatie.
 - 3.1. Deputaten kunnen een of meer bijdragen toekennen tot een hoogte die gelijk is aan de in 1994 in de WSF geldende bijdragen voor 18 tot 27-jarigen, verhoogd met 20 % met de mogelijkheid, dat dit bedrag, op basis van de individuele gezinssituaties kan worden aangepast in positieve zin.
 - 3.2. Ieder jaar wordt de bijdrage getoetst en indien nodig aangepast aan de actuele omstandigheden. Daartoe moet de student elk jaar opnieuw een aanvraag indienen.
 - 3.3. Voor de eigen vermogenspositie zal een bedrag vastgesteld worden. De opbrengst van het meerdere vermogen wordt in mindering gebracht op het in 3.1. bedoelde uitkeringsbedrag.
 - 3.4. Dit bedrag wordt ieder jaar getoetst en eventueel bijgesteld aan de actuele omstandigheden.
4. In afwijking van de WSF kunnen reiskosten afzonderlijk worden vergoed. De hoogte van de reiskosten wordt in overleg met de betrokkene door deputaten vastgesteld.
5. Ten aanzien van eventuele bijverdiensten van de aanvrager gelden de overeenkomstige regels van de WSF.
 - 6.1. Het deel van de basisbeurs, dat is vrijgesteld van belastingheffing, wordt verstrekt als renteloze lening. Het niet van belasting vrijgestelde deel van de basisbeurs en de bijdragen die in de WSF als aanvullende beurs gelden, worden verstrekt als een uitkering.
 - 6.2. Daar waar in de WSF sprake is van een rentedragende lening, worden de overeenkomstige bijdragen in het kader van deze regeling verstrekt als renteloze lening.
 - 7.1. De renteloze lening ad 6.1. wordt kwijtgescholden in gelijke delen over het aantal jaren dat de aanvrager de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland dient tot het bereiken van de 65-jarige leeftijd.
 - 7.2. De renteloze lening ad 6.2. wordt afgelost in 15 jaar vanaf het derde jaar na het beëindigen van de studie. Deze aflossing geschiedt lineair in nader overeen te komen tijdvakken van hooguit een jaar.
 - 8.1. Indien de aanvrager bij overlijden nog een restant schuld heeft, wordt deze geheel kwijtgescholden.
 - 8.2. Indien de aanvrager met vervroegd emeritaat gaat kunnen deputaten voorstellen aan het curatorium om het eventuele restant van de af te lossen lening geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.
 - 8.3. Indien de aanvrager geen predikant wordt of als predikant het verband van onze kerken verlaat, dient hij, naast de verplicht af te lossen lening, ook het op dat moment nog resterende deel van de oorspronkelijk kwijt te schelden lening af te lossen in nader overeen te komen termijnen.

9. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, wordt beslist conform de WSF. Voorziet de WSF in zo'n geval ook niet, dan beslissen deputaten in overleg met en onder goedkeuring van het curatorium.
10. Deze (voorlopige) regeling is goedgekeurd door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te Zierikzee op 8 november 1995.

Artikel 209

Comité-generaal

Artikel 210

Kerkelijk lied/instructie 8.01

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Noorden (8.01), die betrekking heeft op het kerkelijk lied. Deze instructie luidt: "De particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen in Hoogeveen op 30 maart 1995, constaterend

1. dat naar de uitspraak van de generale synode 1980 de Schrift 'het zingen van liederen, die niet rechtstreeks berijmde Schriftgedeelten zijn' niet verbiedt (art. 144);
 2. dat onder meer het argument van 'de eenheid der kerken' de generale synode er in 1983 van afhield om de kerken toe te staan de onder 1 bedoelde liederen te zingen en art. 69 K.O. hier toe aan te passen;
 3. dat naast de eenheid van de kerken ook de gehoorzaamheid aan de Schrift eis is;
- overwegend dat de eenheid van de kerken door het besluit van de generale synode 1983 onvoldoende wordt gediend, omdat verschillende kerken daardoor in gewetensnood zijn geraakt;
- van oordeel
1. dat dit afhouden mogelijk de eenvormigheid, maar niet de eenheid van de kerken dient;
 2. dat het gezag van de Schrift het zingen van bedoelde liederen niet verbiedt; verzoekt de generale synode
1. de redactie van art. 69 K.O. als volgt te wijzigen: 'in de eredienst zullen de 150 Psalmen gezongen worden alsmede berijmde Schriftgedeelten en liederen door de generale synode vast te stellen';
 2. deputaten te benoemen met de opdracht op de eerstvolgende generale synode liederen naar Schrift en belijdenis aan te bieden, waarbij gebruik zal worden gemaakt van het werk van een vorig deputaatschap".
- Op deze instructie correspondeert rapport 5 van commissie III (bijlage 78).

In de bespreking wordt het de commissie betwist als deze zegt, dat er in de instructie geen nieuwe argumenten zijn aangevoerd dan in 1986. In de sinds 1983/1986 verlopen periode is gebleken dat het besluit van destijds de eenheid in de kerken niet heeft bevorderd. Kan dat niet als een nieuw argument worden gezien? Ook wordt gewezen op de gewetensnood waar verschillende kerken in zijn gekomen als zij enerzijds de legitieme begeerte kennen om het vrije lied te zingen en anderzijds

willen blijven bij een naleving van de kerkorde. In vele kerken is niet meer duidelijk te maken waarom het zingen van het vrije lied niet is toegestaan. Ook wordt nog gewezen op de wildgroei die hier en daar is ontstaan; een wildgroei die mogelijk te beteugelen is als er een bundel verantwoorde liederen zou worden vrijgegeven voor gebruik in de kerken.

Namens de commissie antwoordt de saamroeper, ds. J. van Amstel.

Hij wijst er op, dat in 1983 het argument van de eenheid der kerken heel zwaar woog. Alle argumenten, die nu genoemd zijn, zijn ook in 1983 en in 1986 al genoemd. Omdat de commissie begrip heeft voor de 'gewetensnood' heeft zij geprobeerd iets meer te doen dan alleen de instructie beoordelen. Bij afwijzing van de instructie dient ook nu het accent te liggen op de eenheid der kerken.

In een tweede ronde wordt er op gewezen dat de commissie toch wel erg weinig gevoel heeft voor de 'gewetensnood'. Nogmaals wordt gezegd, dat het de kerkleden niet is uit te leggen, waarom het vrije lied niet zou kunnen worden toegelaten. Dat mag wel geciteerd worden in de prediking, maar niet gezongen in de eredienst. Bovendien wordt bij aanneming van de instructie niemand verplicht het vrije lied te zingen. Wordt daarentegen de instructie afgewezen dan is het gevaar zeer reëel, dat verschillende kerken definitief eigen wegen gaan.

Er worden ook opmerkingen gemaakt waarin gepleit wordt voor het voorstel van de commissie. We moeten in onze synodebesluiten consistent zijn. Als de instructie wordt aangenomen zullen er gemeenteleden in diverse gemeenten in gewetensnood kunnen komen. We moeten geen argument voor de instructie ontfemen aan het feit, dat verschillende kerken een vrijheid genomen hebben die de kerkorde niet toestaat.

Drs. D. Visser dient een voorstel in, dat de intentie heeft de instructie aan te nemen.

In een preadvies pleit prof. dr. J.W. Maris voor aanneming van de instructie. Prof. dr. W.H. Velema wijst op de taak, die het deputaatschap voor de herziening van de kerkorde heeft meegekregen. Dit deputaatschap zal zich ook moeten bezig houden met art. 69 K.O. Laten we afwachten wat door dat deputaatschap over drie jaar op de tafel van de synode wordt gelegd.

De saamroeper van de commissie gaat ook nu op de gemaakte opmerkingen in. Hij blijft bij het standpunt van de commissie. De eenheid der kerken zal ongetwijfeld niet gediend zijn met het vrijgeven van een bundel liederen. Met verwijzing naar wat hierover geschreven staat in "Eenstemmig", aangeboden aan de synode van 1980, dringt hij aan op het bewaren van vrede en orde, gedragen door de liefde. Zo kan er eenstemmigheid zijn. En dat is wel een bijbels gebod.

De bespreking wordt hier afgebroken (zie art. 214).

Artikel 211

Schorsing

In verband met de warme maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG TWAALFDE ZITTING

woensdag 8 november 1995, 19.00 - 21.00 uur

Artikel 212

Heropening

Na heropening van de vergadering door de praeses zingen we Psalm 119: 65.

Artikel 213

Presentie

Oud. G. van Brenk is vervangen door zijn secundus oud. M. Lambregtse. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 214

Vervolg kerkelijk lied/instructie 8.01

De bespreking over de instructie betreffende het kerkelijk lied wordt voortgezet (zie art. 210).

Namens de commissie beantwoordt ds. J. van Amstel nog enkele vragen. Commissielid oud. G. van Westrienen vraagt en ontvangt toestemming, gehoord hebbende de in de discussie gebruikte argumenten, anders te mogen stemmen dan hij in de commissie gedaan heeft.

De praeses geeft het voorstel van de commissie in stemming.

De synode doet de volgende uitspraak:

De generale synode kennis genomen hebbend van de instructie van de particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland van 30 maart 1995; overwegende dat in deze instructie geen nieuwe argumenten worden aangevoerd vergeleken met de revisievoorstellen ten aanzien van het besluit van de generale synode van 1983 inzake het kerkelijk lied, die op de generale synode van 1986 zijn afgehandeld; van oordeel dat derhalve geen gegronde redenen bestaan om genoemd besluit van de generale synode van 1983 te herzien; besluit deze instructie niet te aanvaarden.

Artikel 215

Vragen rondom de vrouw in het ambt/instructie 8.06

De praeses stelt aan de orde instructie 8.06, afkomstig van de particuliere synode van het Westen, die aldus luidt:

De particuliere synode van het Westen overwegende

1. dat de vraag inzake de vrouw in het ambt binnen het geheel van onze kerken en in onze contacten met andere kerken de laatste jaren steeds weer aan de orde komt;
2. dat tot dusver door onze kerken geen officieel standpunt in deze zaak is ingenomen in de vorm van een uitspraak van een generale synode;
3. dat de particuliere synode van het Westen zich nu reeds ruim tien jaar met deze zaak heeft moeten bezighouden en dat de kwestie in deze periode ook steeds is doorgegaan naar de generale synode;
4. dat in dezen inzake het gewicht van de vraag of er bijbels-legitiem gepleit kan worden voor de toelating van de vrouw tot het ambt een verschil in beoordeling is gebleken tussen enkele classes in ons kerkverband;
5. dat op grond van dit alles de behoefte aan een bijbels gefundeerde uitspraak van de breedste vergadering van onze kerken zich steeds sterker doet gevoelen;

verzoekt de generale synode een commissie te benoemen met de opdracht de vragen rond de vrouw in het ambt te bestuderen en hierover aan de volgende synode te rapporteren, ten einde de synode in de gelegenheid te stellen over deze zaak een schriftuurlijk gefundeerde uitspraak te doen ten dienste van onze kerken en het gesprek met andere kerken.

509

509

Deze instructie is voorzien van een toelichting (bijlage 79). De behandeling van deze instructie is voorbereid door commissie I in haar rapport 8 (bijlage 80).

In de bespreking wordt het enerzijds betreurd dat deze zaak nu officieel op de tafel van onze synode ligt. Het gaat immers om zaken die onder ons volkomen zekerheid hadden en nog dienen te hebben. De vraag die nu opkomt is of er ook onder ons een ander lezen van de Schrift is gekomen. Anderzijds wordt gezegd, dat het mogelijk voor onze kerken onontkoombaar is om op dit punt officieel tot een uitspraak te komen. Maar dan moeten we wel met voorzichtigheid te werk gaan. Er zijn voorbeelden te noemen van kerken, die door innerlijke verdeeldheid stuk gegaan zijn aan de vragen rondom de vrouw in het ambt.

De vragen die in de bespreking gesteld worden concentreren zich met name op het rapport van de commissie. Wat wil de commissie in feite? In de overwegingen van de commissie wordt gesproken over het kerkelijke standpunt dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden, maar dit komt in het voorstel tot besluit niet terug. Dat voorstel is erg breed geformuleerd en wekt de indruk alsof de te benoemen commissie alle ruimte krijgt.

Er zijn afgevaardigden die ervoor pleiten dat de studiecmissie opdracht zal moeten krijgen om een onderbouwing te geven van het standpunt dat onder ons altijd gegolden heeft. Andere afgevaardigden argumenteren dat zo'n opdracht niet gegeven kan worden: we mogen die commissie niet nu al voorschrijven waar de conclusies van haar studie toe moeten leiden.

In verband met wat commissie I voorstelt wordt gevraagd naar de ontstaansgeschiedenis van de instructie.

Gevraagd wordt ook nog of overweging 4 in het commissie-rapport geen oneigenlijke en daarom onwettige is.

Namens de commissie gaat de rapporteur, ds. H. van den Heuvel, op de vragen in. De instructie is ontstaan in de kerkeraad van 's-Gravenzande en is doorgezonden naar de classis 's-Gravenhage. Daar is de instructie bijgesteld en doorgezonden naar de particuliere synode van het Westen en zo naar de generale synode.

Sprekend over de geconstateerde discrepantie in het commissie-voorstel zegt de rapporteur, dat er twee invalshoeken zijn. De ene is: Het besluit moet worden gelezen in het licht van de overwegingen en dan gaat het om een onderbouwing van het standpunt dat onder ons steeds gegolden heeft. De andere is: Als de Schrift op dit punt bestudeerd wordt is het oneigenlijk om van te voren al te zeggen wat de uitslag zal zijn.

Vanuit de particuliere synode van het Westen geven oud. D. Koole en drs. T.M. Hofman nog enige toelichting bij de gang die de instructie heeft gemaakt voordat zij ter synode kwam. Ten dezen blijkt er enig verschil van mening te zijn.

In een tweede ronde wordt er op aangedrongen dat er consistentie zal zijn in het commissie-voorstel; met een voorstel dat op verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden is de duidelijkheid niet gebaat. Als de rapporteur spreekt over twee invalshoeken dan helpt dat de duidelijkheid evenmin. Er wordt voor gepleit, dat wat de commissie in haar overwegingen stelt ook in het besluit zal terugkeren.

Ds. J. van Amstel dient mede namens de predikanten P.D.J. Buijs en J. Jonkman, de ouderlingen G. van Brenk, C.J. Marchal, J.W. Overeem en J.G. van der Poel en diaken A. den Hartog het volgende voorstel in:

"De generale synode besluit een commissie te benoemen met de opdracht een schriftuurlijke onderbouwing aan te dragen van het kerkelijk standpunt dat in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden ten aanzien van de vrouw in het ambt en hierover te rapporteren aan de generale synode van 1998".

Ds. J. Brons stelt voor:

"overwegende 1,2,3 conform het commissie-voorstel;

overwegende 4 laten vervallen;

besluit

een commissie te benoemen met de opdracht een schriftuurlijk gefundeerde verantwoording te geven van het standpunt ten aanzien van de vrouw in het ambt, zoals dit functioneert in de kerken die de gereformeerde belijdenis onverkort en ondubbelzinnig handhaven".

Besloten wordt dat de commissie zich op de ingediende voorstellen zal beraden. De bespreking wordt afgebroken (zie art. 231).

Artikel 216

Sluiting

Na het zingen van Psalm 91: 1 gaat ds. B. de Romph voor in dankgebed en sluit de voorzitter de vergadering.

DETIENDE ZITTING

donderdag 9 november 1995, 9.15 - 12.00 uur

Artikel 217

Opening

De voorzitter opent de vergadering. Nadat gezongen is Psalm 68: 14 wordt gelezen Jes. 45: 15-25. Daarna vraagt de praeses Gods zegen over deze dag.

Artikel 218

Appel-nominaal

Alle primi-afgevaardigden zijn aanwezig met uitzondering van drs. J.C.L. Starreveld en ds. J.P. Boiten, die vervangen zijn door hun secundi, resp. ds. J.H. van Dijk en ds. D. Dunsbergen. De laatste betuigt instemming met de belijdenis.

Artikel 219

Comité-generaal

Artikel 220

Comité-generaal

Artikel 221

Vervolg Buitenlandse Zending

510

De praeses stelt aan de orde rapport 3a van commissie II (bijlage 81). Op grond van wat het rapport vermeldt neemt ds. J. van Amstel het door hem ingediende voorstel (zie art. 155) terug.

De synode besluit:

deputaten toestemming te geven om in overleg met de deputaten voor de evangelisatie de bijdrage van de laatstgenoemde deputaten aan de Stichting Evangelie en Moslims op hun begroting te plaatsen.

In de gehouden comité-zitting **besloot de synode:**

het besluit van deputaten goed te keuren om een docent uit te zenden naar de FATEB in Bangui.

Artikel 222

Vervolg Buitenlandse Zending

Nu al de zaken betreffende de buitenlandse zending zijn afgehandeld **besluit de synode:**

deputaten te danken voor het vele werk dat zij hebben verricht en hun arbeid goed te keuren.

De praeses richt zich tot de aftredende voorzitter van deputaten drs. W. van Heest; hij dankt hem voor zijn inzet en wenst hem Gods zegen op zijn verdere weg toe. Hij memoreert ook het werk van de afgetreden secretaris ds. J.H. Carlier. In een kort woord dankt ds. Van Heest voor het in hem gestelde vertrouwen.

Artikel 223

Comité-generaal

Artikel 224

Financiële Zaken

In een comité-zitting is gesproken over het rapport van de deputaten voor de financiële zaken (bijlage 82) met het daarbij behorende rapport 11 van commissie VI (bijlage 83). Bij de bespreking waren aanwezig de deputaten A.H.J. Schwartz R.A. en C. Kleinjan A.A.

De synode besloot:

1. alle kashoudende deputaatschappen decharge te verlenen van hun financieel beheer over de periode 1992 - 1994;
2. deputaten Financieel Beheer Theologische Universiteit, Onderlinge Bijstand en Advies en Buitenlandse Zending op te dragen hun balans per 1 januari 1995 te corrigeren met respectievelijk orgel f 150.000.-, geraamde verplichtingen over 1994 f 600.000.- en boekwaarde pand Veenendaal f 405.176.- (+ f 1.- = f 405.177.-);
3. uit te spreken dat aan deputaten geen vergoedingen voor besteding van (vrije) tijd mogen worden gegeven;
4. in te stemmen met door deputaten voorgestelde wijzigingen in - en toevoeging van een bijlage aan de concept-beroepsbrief, vermeld in bijlage 42 K.O. (uitgave 1993, blz. 152 en volgende);
5. de kerken, die in de jaren 1992-1994 (opnieuw) drie of meer malen de vastgestelde minimum-bijdragen niet voldeden, indringend schriftelijk te vermanen;
6. een bedrag van f 115.150.- te voteren voor accountantskosten voor de periode 1995 - 1997;
7. te besluiten dat alle niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen formeel in dienst zijn van de generale synode, die als werkgever wordt vertegenwoordigd door haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau, zulks ingaande 1 januari 1996;
8. te besluiten dat voor niet-ambtelijke medewerkers de in bijlage 39 K.O. (uitgave 1993, blz. 144 en volgende), opgenomen rechtspositieregeling en model arbeidsovereenkomst gelden;
9. bij art. 84 van de kerkorde te stipuleren:
"Voor de uitvoering van niet-ambtelijk kerkelijk werk kan de generale synode medewerkers (doen) aanstellen. Deze aanstelling zal geschieden met inachtneming van de door de generale synode vastgestelde rechtspositieregeling(en). De generale synode wordt in haar werkgeversfunctie vertegenwoordigd door haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau.
Niet-ambtelijke werkers vervullen hun taak onder leiding van de deputaten op wier terrein zij werken";
10. de instructie van deputaten Kerkelijk Administratief Bureau aan te vullen met:
E.ten behoeve van de generale synode het vertegenwoordigen van deze vergadering als werkgever in de zin der wet van alle niet-ambtelijke kerkelijke medewerkers van de deputaatschappen;
11. in de rechtspositieregeling, opgenomen als bijlage 39 K.O. (uitgave 1993, blz. 144 en volgende) de volgende wijzigingen aan te brengen:
art. 2:
Werkgever: de Raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk, c.q. de Generale Synode, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten door wie de werknemer is benoemd en haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau.

art. 8 sub a:

de naam en vestigingsplaats van de kerk, c.q. het deputaatschap Kerkelijk Administratief Bureau, alsmede de naam van degenen, die bevoegd zijn deze werkgever te vertegenwoordigen.

art. 14, na regel 6 toevoegen:

Voor werknemers, verzekerd bij het Pensioenfonds P.G.G.M. wordt het aandeel van de werkgever, respectievelijk werknemer bepaald volgens de voor hen van toepassing zijnde pensioenregeling.

art. 20 (nieuw):

Wijziging rechtspositieregeling

Deputaten Financiële Zaken zijn gemachtigd om in overleg met betrokkenen wijzigingen aan te brengen in de bedragen, percentages en aantallen voorkomend in de rechtspositieregeling en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen;

12. deputaten Financiële Zaken op te dragen deputaten Kerkelijk Administratief Bureau bij te staan bij de uitvoering van bovengenoemde besluiten 7, 8 en 10;

13. deputaten te danken voor hun omvangrijke arbeid en hun handelingen goed te keuren;

14. opnieuw deputaten te benoemen.

De praeses richtte enkele waarderende woorden ten afscheid aan de aftredende voorzitter, br. A.H.J. Schwartz.

Artikel 225

Quaestoraat

De praeses stelt aan de orde het rapport van de quaestor (bijlage 84) en het daarbij behorende rapport 8 van commissie VI (bijlage 85).

Gesproken wordt over de steeds stijgende kosten van de generale synode. Er wordt op aangedrongen om in verband hiermee voor de toekomst maatregelen te nemen. Bij de vaststelling van de begroting van de quaestor zal hiermee rekening gehouden worden.

De synode besluit:

De werkzaamheden van de quaestor goed te keuren en hem van zijn beheer over de periode 1992 t/m 1994 te dechargeren.

Artikel 226

Comité-generaal

Artikel 227

Vervolg quaestoraat

In comité-zitting is de begroting van de quaestor over de jaren 1996 t/m 1998 aan de orde geweest (bijlage 86). Daarbij behoort rapport 13 van commissie VI (bijlage 87).

In verband met de stijgende synodekosten is de suggestie gedaan om een vaste vergaderplaats te kiezen in het midden des lands. Opgemerkt werd ook dat het

wenselijk is dat de quaestores van de particuliere synodes op de hoogte gesteld worden van de wijze waarop de gevraagde bijdragen tot stand gekomen zijn.

Oud. G. van Putten stelde voor om voorstel 3 van de commissie als volgt te formuleren:

"het deputaatschap 'Vertegenwoordiging van de Kerken' de opdracht te geven zich te verstaan met de roepende kerk voor de generale synode 1998 en het onder punt 2 van het commissie-rapport gestelde reeds in 1998 mogelijk ten uitvoer te brengen".

De rapporteur van commissie VI deelde mee dit voorstel over te nemen.

De synode besloot:

1. de begroting van de quaestor voor de periode 1996 - 1998 vast te stellen op de in punt 1 van het commissie-rapport omschreven wijze en de quaestor te machtigen tot het doen van uitgaven tot de geraamde bedragen;
2. de quaestor van de generale synode opdracht te geven om de quaestores van de particuliere synoden te informeren over de vaststelling van de bijdragen 1996, 1997 en 1998 op respectievelijk f 4,75, f 4,- en f 4,- per (doop)lid - met een toelichting over de tot standkoming van deze bedragen - en hun te verzoecken deze bijdragen voor 1 juli van elk jaar over te maken;
3. het deputaatschap 'Vertegenwoordiging van de Kerken' de opdracht te geven zich te verstaan met de roepende kerk voor de generale synode 1998 en het onder punt 2 in het commissie-rapport gestelde reeds in 1998 mogelijk ten uitvoer te brengen.

Artikel 228

Schorsing

De praeses schorst de vergadering om de afgevaardigden gelegenheid te geven de lunch te gebruiken.

VERVOLG DERTIENDE ZITTING

donderdag 9 november 1995, 13.45 - 17.15 uur

Artikel 229

Heropening

De praeses heropent de vergadering. We zingen Psalm 95: 2 en 3.

Artikel 230

Presentie

Ds. J.P. Boiten heeft zijn plaats weer ingenomen. Ds. W. van 't Spijker is vervangen door zijn secundus ds. K.T. de Jonge. Deze betuigt instemming met de belijdenis.

Artikel 231

Vervolg vragen rondom de vrouw in het ambt/instructie 8.06

Opnieuw komt in bespreking de instructie van de particuliere synode van het Westen betreffende de vragen omtrent de vrouw in het ambt (zie art. 215). De rapporteur van commissie I licht toe dat de commissie zich heeft beraden op de ingediende voorstellen. Zij komt nu met een nieuw voorstel waarin verschillende elementen van het voorstel-Brons zijn verwerkt. Hij geeft te kennen dat de commissie er aan hecht om de woorden "binnen de gereformeerde Schriftbeschouwing" in haar voorstel te laten staan. Ook komt ds. Van den Heuvel terug op wat hij in een eerdere bespreking twee invalshoeken noemde. Hij heeft gemerkt, dat die benadering in de synode zorg veroorzaakte. Wat hij eerst invalshoeken noemde, noemt hij nu aspecten, in de hoop dat op die manier de zorg wordt weggenomen.

Gehoord het nieuwe voorstel van de commissie neemt ds. Van Amstel, mede namens de andere indieners, zijn voorstel terug.

Overeenkomstig het voorstel van de commissie **besluit de synode:**

De generale synode overwegende

1. dat de vragen rondom de vrouw in het ambt een zaak betreffen, die het geheel van onze kerken aangaat;
2. dat het kerkelijk standpunt, dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden, niet met een schriftuurlijke onderbouwing is vastgelegd in een uitspraak van de generale synode, terwijl dit wel gewenst is en dienstig kan zijn;
3. dat de vraag inzake de vrouw in het ambt binnen onze kerken en in onze samensprekingen en in onze correspondentie met andere kerken van gereformeerde belijdenis steeds weer aan de orde komt om welke reden het nodig is dat er een schriftuurlijk-gefundeerde verantwoording gegeven wordt van het standpunt ten aanzien van de vrouw in het ambt zoals dit functioneert in kerken die de gereformeerde belijdenis handhaven;

besluit

in aansluiting aan de overwegingen een commissie te benoemen met de opdracht binnen het raam van de gereformeerde Schriftbeschouwing een schriftuurlijk-gefundeerde verantwoording te geven van het standpunt ten aanzien van de vrouw in het ambt en hierover te rapporteren aan de generale synode 1998 ten einde de generale synode in de gelegenheid te stellen over deze zaak een schriftuurlijk-gefundeerde uitspraak te doen ten dienste van onze kerken en de contacten met andere kerken.

Artikel 232

Comité-generaal

Artikel 233

Vervolg Financiële Zaken/Begrotingen

In de comité-zitting heeft de synode aan de hand van rapport 12 van commissie VI (bijlage 88) de volgende **besluiten genomen:**

1. de minimum-bijdragen van de kerken aan de deputaatschappen voor 1996, 1997 en 1998 te stellen op de volgende bedragen per (doop)lid per jaar:

Theologische Universiteit	f 3,84	was f 2,—
Kerk en bedrijfsleven	* —,—	was * 0,72
Emeritikas	* 22,80	was * 20,80
Varenden	* 1,40	was * 1,16
Kerkjeugd	* 2,80	was * 1,28
Pastoraat in gezondheidszorg	* 2,—	was * 1,32
ADMA	* 5,—	was * 4,80
Onderlinge Bijstand en Advies	* 8,40	was * 7,20
Evangelisatie	* 3,96	was * 3,60
Evangelieverkondiging Israël	* 1,64	was * 0,60
Zending	* 4,80	was * 5,72
Hulpverlening	* 1,76	was * 0,80
Totaal	f 58,40	was f 50,—

Uit andere bronnen:

Zending	f 16,—	was f 17,60
Hulpverlening	* 1,60	was * 2,40
Totaal	f 17,60	was f 20,—

- de begroting van deputaten Kerkelijk Administratief Bureau goed te keuren;
- deputaten Kerk en Bedrijfsleven op te dragen hun vermogen per 31 december 1995 over te dragen aan deputaten ADMA en laatstgenoemden op te dragen de verslaglegging van de activiteiten en het financieel beheer over 1995 van eerstgenoemden in hun rapportage aan de generale synode 1998 op te nemen;
- alle kashoudende deputaten te informeren over de bovengenoemde afwijkingen van hun begrotingen en over de voor hen vastgestelde minimum-bijdragen en hen te machtigen tot de in hun gecorrigeerde begrotingen geraamde uitgaven.

Aan het slot van de bespreking richt de praeses zich met een enkel woord tot oud. A. de Geus die zoveel malen de generale synoden met zijn inzichten heeft mogen dienen.

Artikel 234

Comité-generaal

Artikel 235

Comité-generaal

Artikel 236

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG DERTIENDE ZITTING

donderdag 9 november 1995, 19.00 - 21.00 uur

Artikel 237

Heropening

De praeses heropent de vergadering. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 72: 8 en 10.

Artikel 238

Dagblad Trouw

Namens het moderamen stelt de assessor voor om te besluiten dat aan het dagblad "Trouw" voortaan geen toestemming meer gegeven zal worden om de openbare zittingen van onze synode bij te wonen. Het moderamen stelt dit voor op grond van het in deze krant verschenen artikel over de synode, geschreven door een journalist, die slechts op één dag onze synode bijwoonde en die niet voldaan heeft aan de voorwaarde dat hij zijn artikel van te voren zou laten lezen aan de assessor. Zowel de inhoud als de toon van het artikel zijn beneden peil. Omdat de vergadering kennis heeft kunnen nemen van het bewuste artikel kan zij er ook over oordelen.

De synode besluit:

Voortaan geen gevolg meer te geven aan een verzoek van het dagblad "Trouw" om de vergaderingen van onze generale synoden bij te wonen en dit zo spoedig mogelijk aan het dagblad "Trouw" te berichten.

Artikel 239

Berijmde Schriftgedeelten

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor berijmde Schriftgedeelten (bijlage 89) en het daarop betrekking hebbende rapport 6 van commissie III (bijlage 90).

Verschillende afgevaardigden nemen het deputaten kwalijk dat zij opnieuw het voorstel doen om het aantal liederen, dat door de synode van 1974 is vrijgegeven, te verminderen. Deputaten hebben dit al eerder voorgesteld, maar de synode van 1992 heeft duidelijk te kennen gegeven, dat het niet tot de opdracht van deputaten behoort om het besluit van de synode van 1974 te toetsen. Als deputaten trouwens heel consequent zijn in de toepassing van de omschrijving van wat berijmde Schriftgedeelten zijn, zoals die door de synode van 1980 is gegeven, dan zullen er nog meer liederen, die nu gezongen worden, moeten worden geschrapt. Gewezen wordt op bijvoorbeeld de Morgenzang.

Namens de meerderheid van de commissie antwoordt de rapporteur, drs. A. Baars. De commissie heeft ook wel gezien, dat deputaten verder gegaan zijn dan hun opdracht. De meerderheid van de commissie heeft echter begrip voor het principiële probleem, waar deputaten op gestuit zijn, namelijk dat verschillende liederen, die in 1974 voor gebruik in de eredienst zijn vrijgegeven, niet voldoen aan de norm van de synode van 1980. Is het dan eerlijk om deze liederen, die in feite geen berijmde

Schriftgedeelten zijn, wel op te nemen in de bundel "Schriftberijmingen"? Namens de minderheid van commissie III spreekt oud. G. van Westrienen. De mening van de minderheid is, dat het besluit van 1992 niet terzijde gelegd mag worden - iets wat deputaten wel doen. Uitspraken van vorige synoden mogen niet veronachtzaamd worden. Trouwens, bij het besluit inzake het kerklied is ook geargumenteed met besluiten, die vorige synoden genomen hebben. Dat wil de minderheid van de commissie ook nu doen.

Namens deputaten gaat drs. T.M. Hofman op de vragen en opmerkingen in. Deputaten hebben gekozen voor een principiële lijn. De synode van 1992 gaf de opdracht een bundel berijmde Schriftgedeelten uit te geven. Deputaten vonden het niet eerlijk om in die bundel liederen op te nemen die niet voldoen aan de voor berijmde Schriftgedeelten vastgestelde omschrijving. Zij hebben trouwens herhaaldelijk deze problematiek aan de synoden voorgelegd, maar naar hun oordeel hebben zij daar nooit een afdoende antwoord op ontvangen. Hebben deputaten niet het recht om te rapporteren dat zij bij de uitvoering van een bepaalde opdracht op moeilijkheden stuiten?

In een tweede ronde dient drs. D. Visser een amendement in bij voorstel 2 van de commissie. Hij stelt voor dit voorstel als volgt te redigeren:
"te komen tot de uitgave van een definitieve bundel Schriftberijmingen, waarin de 40 Schriftberijmingen uit de Proefbundel (tweede editie van 1990) worden opgenomen".

Artikel 240

Presentie

Ds. J. Brons verlaat de vergadering en wordt vervangen door zijn secundus ds. A. Brons. Deze betuigt door op te staan instemming met de belijdenis.

Artikel 241

Vervolg berijmde Schriftgedeelten

Na intern beraad geeft de rapporteur van de commissie te kennen dat de hele commissie zich kan vinden in het voorstel-Visser. Een enkele afgevaardigde deelt mee dat hij moeite heeft met het goedkeuren van het beleid van deputaten. In verband daarmee wordt voorgesteld aan voorstel 1 van de commissie een aantal woorden toe te voegen.

De synode besluit:

1. deputaten te danken voor het werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren met inachtneming van de ter synode gemaakte opmerkingen;
2. te komen tot de uitgave van een definitieve bundel Schriftberijmingen waarin de 40 Schriftberijmingen uit de Proefbundel (tweede editie van 1990) worden opgenomen;
3. in deze definitieve uitgave de door deputaten voorgestelde correcties door te voeren (vgl. bijlage B van het deputatenrapport);
4. over te gaan tot het uitgeven in eigen beheer van een muziekgave met harmonisaties van alle niet-psalmmelodieën, volgens het voorstel van deputaten (vgl. bijlage C van het deputatenrapport);
5. opdracht te geven om bij uitgave van de definitieve bundel Schriftberijmingen

6. om het deputaatschap op te heffen en voor de verdere afwikkeling van huidige en toekomstige zaken een kleine commissie te benoemen die rapport aan de generale synode 1998 uitbrengt.

De praeses brengt de leden van het deputaatschap, dat nu opgeheven is, dank voor de arbeid die zij de jaren door verricht hebben.

Artikel 242

Ontmoeting met 'Zierikzee'

Er vindt een ontmoeting plaats met allen uit de gemeente Zierikzee, die op enigerlei wijze de synode van dienst zijn geweest, zowel in de bediening als in de administratie of de technische dienst of op nog weer andere wijze. De praeses spreekt hen op hartelijke wijze toe en brengt daarbij de grote waardering onder woorden, die er in de synode leeft voor de goede verzorging die ondervonden is. "Het was goed om hier te vergaderen".

Onder de leiding van zr. de Bakker brengen de Zierikzeeënaars, ondersteund door een aantal vanuit het verleden of het heden aan Zeeland verwante synodeleden, het Zeeuwse en het Schouwse volkslied ten gehore.

Artikel 243

Sluiting

Na het zingen van Psalm 138:1 en dankgebed door drs. T.M. Hofman sluit de voorzitter de vergadering.

VEERTIENDE ZITTING

vrijdag 10 november 1995, 9.15 - 12.00 uur

Artikel 244

Opening

De assessor opent de vergadering. Hij verzoekt te zingen Psalm 132: 6 en 10 en leest daarna Mal. 3: 16 - 4: 2. Daarna gaat hij voor in gebed.

Artikel 245

Appel-nominaal

Bij gehouden appel-nominaal blijkt dat ds. J. Brons vervangen is door zijn secundus ds. A. Brons en dat ds. J.H. van Dijk ook nu de plaats van ds. J.C.L. Starreveld inneemt. Verder zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig. Ds. J. Westerink zal halverwege de morgenvergadering wegens ambtelijke werkzaamheden in zijn gemeente de vergadering verlaten.

Artikel 246

Comité-generaal

Artikel 247

Landelijk Bureau

In een aantal comité-zittingen is gesproken over het rapport van de beheerscommissie Diaconaal Bureau (bijlage 91). Daarbij kwamen eveneens ter sprake de rapporten van de deputaten voor kerk en bedrijfsleven, algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en het kerkelijk administratief bureau voor zover deze betrekking hebben op de integratie van het Landelijk Bureau. Zowel commissie V als commissie VI hadden over deze materie een rapport uitgebracht. In beide rapporten klonk kritiek door op het feit, dat het besluit van de generale synode van 1992 (art. 122 en 123) niet kon worden uitgevoerd. In de discussie kreeg deze zaak dan ook grote aandacht.

De synode besloot:

1. de deputaten te bedanken voor hun werkzaamheden met betrekking tot het Diaconaal Bureau en hun handelingen goed te keuren met inachtneming van de gemaakte opmerkingen;
2. goedkeuring te hechten aan de functiewijziging van drs. J.N. Noorlandt van bureausecretaris tot secretaris diaconaat;
3. een commissie Landelijk Bureau in te stellen om de praktische uitvoering van het besluit van de generale synode 1992 (Acta art. 122 en 123) te coördineren en te begeleiden;
4. een instructie voor deze commissie vast te stellen;
5. in te stemmen met het in stand houden van een Diaconaal Bureau ten behoeve van de kerken; binnen dit bureau zullen de beide diaconale functionarissen een plaats hebben onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de diaconale deputaatschappen; wel zijn de functionarissen formeel in dienst van het Kerkelijk Administratief Bureau;
6. uit te spreken dat het Diaconaal Bureau gebruik zal maken van de diensten van het Kerkelijk Administratief Bureau, dat faciliteiten biedt in personeel en materieel opzicht;
7. in te stemmen met de opheffing van de beheerscommissie "Diaconaal Bureau" en de regeling "taken en bevoegdheden" van deze commissie, zoals vastgesteld door de generale synode van 1989, in te trekken;
8. de deputaten ADMA en Hulpverlening in binnen- en buitenland op te dragen, via het moderamina-overleg, de taken die tot nog toe behoorden bij de beheerscommissie te verrichten in de lijn van de door de generale synode van 1989 vastgestelde regeling "taken en bevoegdheden";
9. de deputaten ADMA en Hulpverlening in binnen- en buitenland op te dragen de afbakening van de bevoegdheden tussen de deputaatschappen en de gezamenlijke moderamina inzake het Diaconaal Bureau te regelen en deze ter kennis te brengen van de generale synode 1998.

De synode besloot voorts:

de instructie voor de Commissie Landelijk Bureau als volgt vast te stellen:

Artikel 1:

De door de generale synode ingestelde Commissie Landelijk Bureau bestaat uit drie onafhankelijke, door de generale synode benoemde leden, met een secundus, aangevuld met een afgevaardigde van elk van de deputaatschappen Algemene Diaconale en Maatschappelijke Aangelegenheden, Hulpverlening in Binnen- en Buitenland, Kerkelijk Administratief Bureau en Buitenlandse Zending. De drie door de generale synode benoemde leden vormen het moderamen en hebben beslissende stem.

Artikel 2:

De commissie heeft tot taak de uitvoering van het besluit van de generale synode 1992 (Acta art. 122 en 123) te bevorderen door de activiteiten ter zake van het functioneren van het Landelijk Bureau te coördineren en, zo nodig, te corrigeren.

Artikel 3:

De commissie heeft daarbij met name aandacht te geven aan:

1. een verantwoorde organisatievorm;
2. de communicatie tussen de drie in het Landelijk Bureau werkende zelfstandige bureaus, respectievelijk hun deputaten;
3. de advisering van het bureau-management;
4. de rechtspositie van de naar het Kerkelijk Administratief Bureau overgaande medewerkers;
5. de, voor het goed functioneren en de mogelijke interne vervanging van de medewerkers, nodige vorming.

Artikel 4:

De kosten van de commissie komen ten laste van de kas van de generale synode.

Artikel 5:

De commissie streeft naar zo spoedig mogelijke afronding van haar taak, maar blijft als aanspreekpunt bestaan tot de generale synode 1998, aan welke zij rapport uitbrengt over haar werkzaamheden, zo nodig vergezeld van wenselijk geachte voorstellen.

Geconstateerd wordt dat met bovenvermelde besluiten tevens voldaan is aan voorstel 15 van rapport 3 van commissie II (bijlage 50).

Artikel 248

Vervolg Kerkelijk Administratief Bureau

Nu de zaken betreffende het rapport van de deputaten voor het kerkelijk administratief bureau behandeld zijn

besluit de synode:

1. artikel 4 van de instructie van deputaten aan te vullen met:
D. ten behoeve van het Landelijk Bureau:
de zorg voor de huishoudelijke, technische, facilitaire en organisatorische zaken, die dit bureau betreffen;
2. deputaten te danken voor hun gewaardeerde arbeid;
3. voor de periode 1996-1998 zeven deputaten te benoemen.

Artikel 249

Vervolg algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden

Nu al de zaken uit het rapport van de deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden in behandeling zijn geweest

besluit de synode:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

*Artikel 250***Comité-generaal***Artikel 251***Comité-generaal***Artikel 252***Overbruggingsregeling repatriërende predikanten**

De praeses stelt aan de orde rapport 7 van commissie VI betreffende de overbruggingsregeling voor repatriërende predikanten (bijlage 92).

De rapporteur van commissie VI, oud. A. de Geus, maakt duidelijk dat dit rapport geschreven is, nadat aan de commissie het verzoek gedaan was zich op de materie te willen bezinnen. Achteraf kan niet meer worden vastgesteld hoe dit verzoek bij commissie VI is terecht gekomen. Oud. De Geus stelt nu voor het voorstel als een voorstel-De Geus te behandelen.

De bespreking wordt afgebroken (zie art. 255).

*Artikel 253***Schorsing**

In verband met de lunch schorst de praeses de vergadering.

VERVOLG VEERTIENDE ZITTING

vrijdag 10 november 1995, 13.30 - 16.45 uur

*Artikel 254***Heropening**

De praeses heropent de vergadering. Hij laat zingen Psalm 97: 7.

*Artikel 255***Vervolg Overbruggingsregeling repatriërende predikanten**

Opnieuw komt aan de orde rapport 7 van commissie VI betreffende een overbruggingsregeling voor repatriërende predikanten. Namens commissie II deelt de rapporteur van deze commissie, drs. D. Visser mee, dat deze commissie het voorstel, door oud. De Geus in rapport 7 gedaan, wel over wil nemen. Uitgangspunt is dat wat commissie II in haar rapport 3 onder voorstel 13 heeft uitgesproken.

De synode besluit:

1. een overbruggingsregeling voor een repatriërend dienaar des Woords goed te keuren;
2. Als overbruggingsregeling voor uit bijzondere dienst teruggekeerde predikanten, die nog geen volgende beroeping hebben ontvangen, vast te stellen:

Artikel 1:

Bij beëindiging van de bijzondere dienst, waartoe een predikant beroepen is, dient de zendende kerk hem een uitkering toe te kennen.

Artikel 2

Deze uitkering bedraagt:

- gedurende drie maanden 100 %,
- gedurende de volgende negen maanden 90 %,
- gedurende de volgende twaalf maanden 80 %
- en daarna 70 %

van het door deputaten Financiële Zaken geadviseerde predikantstractement, verminderd met eventueel te verkrijgen wettelijke uitkeringen, eigen inkomsten uit arbeid en/of bedrijf en inkomsten van de echtgenote voor 75 % en vermeerderd met 50 % van een ziektekostenverzekering en een woonkostenvergoeding. Neveninkomsten tot een bedrag van 15 % van het basistractement blijven hierbij buiten beschouwing.

Artikel 3

Deze uitkering vervalt

1. bij het overlijden van de predikant;
2. bij weigering door de predikant zich beroepbaar te stellen, dan wel een passend beroep of aangeboden passende arbeid te aanvaarden;
3. bij het bereiken van het recht op emeritering.

Artikel 4

De zendende kerk kan voor de financiering van deze uitkering gedurende de eerste twee jaren een beroep doen op de deputaten in overleg met wie de predikant is beroepen, en daarna op deputaten Onderlinge Bijstand en Advies.

3. Aan deputaten Buitenlandse Zending, Evangelieverkondiging onder Israël en Onderlinge Bijstand en Advies op te dragen gezamenlijk aan de generale synode 1998 te rapporteren:

- a. over de effectuering van deze regeling in de periode 1995-1998;
- b. over de gewenste definitieve regeling.

*Artikel 256***Comité-generaal***Artikel 257***Instructie commissie van bijstand classis Haarlem**

In comité-zitting **besloot de synode** de instructie voor de commissie van bijstand voor de classis Haarlem vast te stellen. Haar opdracht luidt:

Conform het rapport van commissie VII

1. de uitspraak van de generale synode 1995 toe te lichten op de classis;
2. er bij de classis op aan te dringen te komen tot een duidelijker uitspraak ten aanzien van wat de gereformeerde Schriftbeschouwing is en hoe deze dient te functioneren wat betreft de in geding zijnde Schriftplaatsen;

3. de classis te assisteren bij het onder 2 genoemde;
4. van haar werkzaamheden rapport uit te brengen aan de generale synode 1998.

Artikel 258

Comité-generaal

Artikel 259

Benoemingen

In enkele comité-zittingen nam de synode besluiten ten aanzien van benoemingen voor de verschillende deputaatschappen en commissies.

De synode besloot te benoemen voor:

A. DE DEPUTAATSCHAPPEN WAARIN TEVENS GEDEPUTEERDEN BENOEMD DOOR DE PARTICULIERE SYNODEN ZITTING HEBBEN VOOR

1. **het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O.:**
P. Zuidema, eerste penningmeester; G. Verhoef R.A., tweede penningmeester; drs. L.W. Bil, actuaaris.
2. **de Theologische Universiteit:**
 - a. het curatorium:
ds. H. van der Schaaf, primus-secretaris; ds. J. Brons, secundus-secretaris;
 - b. het financieel beheer:
primi: P.A.A.J. Hurkmans, R.A.; I.L. Stolk; mr. P. van Zwieteren; secundi: L. Bloch; J. Boer; R.A.G. van Westrienen.
3. **de evangelieverkondiging onder Israël:**
ds. M.W. Vrijhof, eerste secretaris; ds. H.D. Rietveld, tweede secretaris; P. Vree, eerste penningmeester; P.A. van Es, R.A., tweede penningmeester; dr. G.C. den Hertog, adviseur.
4. **de buitenlandse zending:**
drs. J. van Mulligen, algemeen voorzitter; drs. W.P. de Groot, sectie-voorzitter; ds. A. van Heteren, sectie-voorzitter; ds. H. Last, eerste secretaris; R. Procee, tweede secretaris; A. van der Veen, eerste penningmeester; C.J. Hagesteijn, tweede penningmeester; C. Groeneveld, algemeen secundus.
5. **de evangelisatie:**
ds. J. Jonkman; ds. J.J. Lof; W. van Zwol, penningmeester; secundi: drs. J. van Mulligen; ds. J. Oosterbroek; G.S. Bouwman, secundus-penningmeester.
6. **de onderlinge bijstand en advies:**
drs. H.J. van Maanen, voorzitter; J.C. de Jong, secretaris; G. Verhoef, R.A., penningmeester; G. Schenk; H. Schuitema; secundi: resp. C. Visser; O. Zuidema; ir. J.C.W. van Driehuisen; A. van der Wal; T.A. Sanders.

B. DE GENERALE DEPUTAATSCHAPPEN

7. **de radio-kerkdienstuitzendingen:**
F.W.A. Drechsler; ds. H. de Graaf; drs. J. van Mulligen; drs. W.J. Quist; ds. J. Trommel; ds. M. Groen, algemeen secundus.

8. **de geestelijke verzorging van de varenden:**
H. Bor; ds. A. van Ek; J.C. Guyt; ds. A. van Heteren; H. Huygen; ds. H.C. Mijnders.
9. **de geestelijke verzorging van de militairen:**
ds. P.J. van Dam; H.K. Evers; H. Haar; ds. H. van den Heuvel; A.J. de Jong; N. van der Lugt; H.P. Noppe; ds. M. Oppenhuizen; ds. H. van der Schaaf; I.J. Tollenaar.
10. **het contact met de kerkjeugd:**
A. Britstra; ds. P.D.J. Buijs; Th. Heijstek; ds. J. van Langevelde; ds. G.P.M. van der Linden; drs. D. Visser; ds. D. van der Zwaag; secundus: ds. M. Groen.
11. **kerk en onderwijs:**
drs. G. van Hardeveld; C.M. van den Hoek; drs. P.D. Hoffland; ds. S. Otten; drs. G. van 't Spijker.
12. **het pastoraat in de gezondheidszorg:**
dr. T. Brand; G. van Brenk; ds. A. Dingemanse; drs. C.K. van der Ent; mevr. M. de Graaf-Floor; H. van der Laan; J. Roode; ds. E.E. Slofstra; K. Visser.
13. **de algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden:**
H.G. Barendregt; mevr. W.M. Boendermaker-Geleijnsa; ds. J. Brons; B.M. van Genderen; M.J. Goudzwaard; drs. A. Heystek; H. Kazen; F.J. Nabers; mevr. F.M. Paas-Koekoek; mevr. drs. C. Romkes; ds. C. Westerink; dr. D.J. Steensma; secundus: ds. H. Fahner.
14. **de hulpverlening in binnen- en buitenland:**
dr. B. Loonstra, voorzitter; mevr. mr. M.P. van der Schaaf, secretaris; drs. T. Baars, penningmeester; mevr. D. Affourtit-Bouterse; L. den Butter; dr. ir. H. Jochemsen; ds. K.T. de Jonge; H.J. Takken; mevr. T. Witzier-van 't Hof.
15. **de redactie van 'De Wekker':**
prof. dr. W. van 't Spijker, hoofdredacteur; ds. J. Jonkman, waarnemend hoofdredacteur; ds. J. van Amstel; ds. A. Baars; D. Koole; ds. M.J. Oosting.
16. **de redactie van het Jaarboek:**
ds. H. van der Schaaf; drs. J.C.L. Starreveld; ds. H.J.Th. Velema; secundus: drs. R.W.J. Soeters.
17. **de uitgave van de Kerkorde:**
dr. H.J. Selderhuis, secretaris; prof. dr. W. van 't Spijker; drs. J.C.L. Starreveld.
18. **het contact met de Overheid:**
prof. dr. W.H. Velema, voorzitter; mr. H. Herweijer, secretaris (tevens gedelegeerde in het C.I.O.); mevr. dr. G.W. Brands-Bottema; prof. dr. J.W. Maris; ds. J. van Mulligen; A. Noordergraaf (tevens plaatsvervangend gedelegeerde in het C.I.O.); mr. A. Rouvoet; drs. J.C.L. Starreveld; algemeen secundus: ds. G. van Roekel.
19. **de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met de buitenlandse kerken:**
ds. P. den Butter; ds. B. de Graaf; prof. dr. J.W. Maris; ds. J. Oosterbroek; J.W. Overeem; drs. A.W. Overwater; A. Pothof; ds. D. Quant; dr. H.J. Selderhuis; ds. J. Westerink; ds. B. Witzier.
20. **de vertegenwoordiging der kerken:**
ds. M.C. Tanis, voorzitter; ds. J. Westerink, secretaris; ds. P. den Butter; ds. D. Quant.
21. **de financiële zaken:**
D. Blom R.A., voorzitter; J.H. Braber R.A.; mevr. J. de Jong; C. Kleinjan A.A.; C. Visser R.A.; secundus: B. Velthove.

22. het kerkelijk-administratief bureau:

J.W. Bargeman; G.L. Bouwman; M.J. van der Ven; A.J. de Vuyst; R.A.G. van Westrienen; B. Wever; L. van der Zwaag.

23. het quaestoraat van de generale synode:

D. Lokhorst, eerste quaestor; J. Boer, tweede quaestor.

24. de kerkelijke archieven:

drs. J.C.L. Starreveld, voorzitter; drs. J.N. Noorlandt, secretaris; F. van der Hart, archivaris; mr. C.J. van Heel, archivaris; mevr. G. van der Laan-de Boer, drs. R.W.J. Soeters.

25. de revisie van de kerkorde:

ds. H. van den Heuvel; ds. D. Quant; dr. H.J. Selderhuis; ds. M. van der Sluys; prof. dr. W. van 't Spijker; drs. J.C.L. Starreveld; drs. A. Wagenaar.

26. het Studiefonds:

J. Boer; drs. D. Hol; L.P. Kok; drs. W.J. Quist, adviseur; secundi: J. Pronk R.A.; H. Schuitema.

27. de bestudering van de vragen rond de vrouw in het ambt:

ds. P. den Butter, voorzitter; drs. J.W. van Pelt, secretaris; drs. G.L. Bom; ds. J. Groenleer; ds. W. Kok; drs. H. Korving; mevr. G. van der Laan-de Boer; drs. R.W.J. Soeters; mevr. drs. A. Veldhuizen-de Graaf; adviseurs: de hoogleraren en universitaire hoofddocenten, ieder op hun eigen vakgebied.

De synode benoemde voorts in:**1. de commissie van bijstand classis Haarlem:**

ds. M.C. Tanis, samenroeper; ds. J. Jonkman, rapporteur; ds. J. Brons; ds. H. van den Heuvel

2. de commissie voor de uitgave van de bundel Schriftberijmingen:

J. Groeneveld, drs. T.M. Hofman.

3. de commissie Landelijk Bureau:

J. van den Berg, voorzitter; J.G. van der Poel; drs. J.W. van Westrienen; secundu: D. Koole.

In het kader van de benoemingen besloot de synode:

In aansluiting op de tijdens eerdere generale synoden genomen besluiten inzake
- de niet benoembaarheid van generaal-synodale deputaten boven de 70-jarige leeftijd;

- de noodzaak voor een rooster van aftreden voor alle deputaatschappen; de particuliere synoden dringend te verzoeken

1. zich bij de (her)benoeming van hun deputaten te conformeren aan de voor generaal-synodale deputaten geldende regels met betrekking tot de leeftijdsgrens van 70 jaar;
2. hiervan kennis te geven aan de betrokken deputaatschappen, zodat deze m.b.t. hun rooster van aftredende deputaten hiermee rekening kunnen houden.

*Artikel 260***Roepende kerk generale synode 1998**

Op voorstel van het moderamen wordt besloten als roepende kerk voor de generale synode 1998 aan te wijzen de kerk van Haarlem-Noord.

*Artikel 261***Art. 43 K.O.**

De praeses kan met dankbaarheid constateren dat art. 43 K.O. op niemand behoeft te worden toegepast.

*Artikel 262***Slotwoorden**

De praeses geeft een korte terugblik op de gehouden synode. Hij wijst op de eensgezindheid die meer dan eens ondervonden werd. Daarin is gebleken dat de Koning der kerk nog aan ons wilde denken. Hij releveert enkele hoogtepunten, die mochten worden beleefd. Het past ons in de Heere te eindigen.

De praeses prijst het werk van de commissies, die stuk voor stuk de synode met hun werk zeer hebben gediend.

In enkele persoonlijke woorden dankt de praeses voor het in hem gestelde vertrouwen en voor de goede samenwerking die mocht worden ondervonden, zowel in de plenaire vergaderingen als in de vergaderingen van het moderamen met de preadviseurs.

Aan ds. J. Oosterbroek, voorzitter van de kerkeraad van Zierikzee, overhandigt hij een envelop met inhoud als blijk van waardering voor de ondervonden gastvrijheid. De assessor spreekt enkele woorden van waardering aan het adres van de praeses. Hij dankt hem voor de pastorale, vaderlijke en zelfverloochenende wijze waarop hij de vergaderingen heeft geleid en waartoe de Heere hem bekwaamd heeft. Met de wens, dat ds. Tanis nog vele jaren zal mogen dienen in de verkondiging van het Woord besluit hij zijn toespraak.

Namens de preadviseurs spreekt prof. dr. H.G.L. Peels enkele woorden van dank voor de plaats die de preadviseurs ter synode ontvingen en voor de gelegenheid die hun geboden werd de synode van advies te dienen. Hij dankt de praeses voor diens eerlijke en geestelijke leiding. Hij wijst erop, dat we in alle zaken zozeer het Licht van boven nodig hebben.

*Artikel 263***Sluiting**

De praeses leest Zef. 3: 11-20 en mediteert een ogenblik over vs. 12. Ook in onze tijd van secularisatie en kerkverlating zal de Heere dit woord waarmaken. De praeses stelt voor te zingen Psalm 46:1, waarna hij voorgeeft in dankgebed. Tenslotte wordt nog gezongen Psalm 40:8. Dan verklaart de praeses de generale synode A.D. 1995 voor provisorisch gesloten.

VIJFTIENDE ZITTING

woensdag 17 april 1996, 10.00 - 12.15 uur

Artikel 264

Opening

Op verzoek van de praeses opent de eerste scriba de vijftiende zitting van de synode, die gehouden wordt in de aula van de Theologische Universiteit in Apeldoorn. Hij laat zingen Ps. 85: 1 en 4, leest 2 Tim. 2: 1-13 en gaat voor in gebed. De nabestaanden van de overleden dienaren des Woords, ds. J. Tijmes, prof. dr. B.J. Oosterhoff en ds. H. Wubs, worden aan de Heere opgedragen.

Artikel 265

Appel-nominaal

De primus-afgevaardigde van het Noorden drs. J.C.L. Starreveld is vervangen door zijn secundus ds. J.H. van Dijk; van het Westen is oud. G. van Putten vervangen door oud. D.B. van Noord; van het Zuiden is ds. A.G. Boogaard aanwezig in de plaats van drs. A. Baars. Verder zijn alle primi aanwezig.

Artikel 266

Vervolg Evangelieverkondiging onder Israël

Gebleken is, dat er sprake is van een onvolledigheid ten aanzien van één van de besluiten die de synode genomen heeft met betrekking tot het werk van deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël (zie art. 175). Samenroeper en rapporteurs van commissie VI hebben zich op verzoek van het moderamen over deze zaak gebogen.

De synode besluit:

Deputaten toestemming te geven in 1996 een boekje te laten verschijnen ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van 'Vrede over Israël', daarvoor een bedrag van f 75.000,- te voteren en de begroting van deputaten dienovereenkomstig aan te vullen.

Artikel 267

Comité - generaal

Artikel 268

Schorsing

In verband met de maaltijd schorst de assessor de vergadering.

VERVOLG VIJFTIENDE ZITTING

woensdag 17 april 1996, 13.55 - 15.30 uur

Artikel 269

Heropening

De assessor heropent de vergadering en laat zingen Ps. 143: 10.

Artikel 270

Comité - generaal

Artikel 271

Conité - generaal

Artikel 272

Rondvraag naar art. 43 K.O.

De rondvraag naar art. 43 K.O. behoeft niet te worden toegepast.

Artikel 273

Sluiting

Omdat de praeses aan het einde van de veertiende zitting al een slotwoord heeft gesproken, beperkt hij zich ditmaal tot enkele meditatieve gedachten naar aanleiding van Judas: 20 en 21. Hij wijst erop, dat Judas op een ontmaskerende wijze laat zien hoe de zonde doorwerkt in wereld en kerk. Midden in deze werkelijkheid staande komt Judas met een opwekking tot de gelovigen, die ook voor vandaag van betekenis is: "Bewaart uzelf in de liefde Gods". Het gaat er om te blijven bij de leer van de Schrift en te volharden in het gebed. Daarbij zijn de gelovigen blijvend aangewezen op Gods barmhartigheid, die in Christus is geopenbaard. De drieëniige God en Zijn werk is het geheim van de kerk van alle tijden.

In aansluiting aan deze woorden wordt gezongen Avondzang: 7. Nadat de praeses is voorgegaan in dank- en smeekebed, wordt nog gezongen Psalm 119: 17. Daarna verklaart de praeses de generale synode van Zierikzee 1995 voor gesloten.

BIJLAGE 1
art. 19

RAPPORT VAN HET MODERAMEN VAN DE SYNODE 1992

Het moderamen van de generale synode 1992 meldt u de volgende werkzaamheden.

1. Besluitenboekje

In februari 1993 zag het zogenaamde Besluitenboekje het licht. Tevens verscheen een overdruk ervan als uitgave van 'Ambtelijk Contact'. Op deze wijze werd voldaan aan het bepaalde in art. 50 K.O. sub 10 en konden de kerken tijdig kennis nemen van de in openbare vergadering genomen of medegedeelde besluiten van de synode van 1992. Voor de ook nu weer ondervonden spontane medewerking van de redactie van 'Ambtelijk Contact' uiten we onze dankbaarheid. Het Besluitenboekje is toegezonden aan alle kerkeraden en tevens aan de verschillende meerdere vergaderingen.

2. Acta generale synode 1992

Voor het laten drukken van de Acta is na ontvangen offerles in overleg met de quaestor van de generale synode gekozen voor drukkerij en uitgeverij Buijten en Schipperheijn b.v. te Amsterdam. De samenwerking met deze drukker en in het bijzonder met de heer G. Sreep is zeer goed geweest. In de zomer van 1993 konden de Acta verschijnen. Het resultaat is onzes inziens geslaagd te noemen. De Acta verschenen in een oplage van 450 exemplaren; 50 stuks minder dus dan vorige jaren. De praktijk van een aantal jaren heeft bewezen, dat er na elke synode heel wat exemplaren van de Acta onverkocht blijven. Alle kerken ontvingen een exemplaar, evenals alle afgevaardigden en adviseurs van de synode van 1992. Ook aan de kerken in het buitenland, waarmee we correspondentie onderhouden is een exemplaar verzonden. Dat geldt eveneens van de kerken in ons eigen land waarmee we een bepaalde vorm van contact hebben. Ook is aan werkers die namens onze kerken in het buitenland verblijven een exemplaar verzonden.

Uit een enkele ontvangen reactie bleek erkentelijkheid.

Na het verschijnen van de Acta bleek toch dat de correctie niet in elk opzicht volkomen is geweest. De meest storende omissie is die van het ontbreken van de namen van de overleden broeders, die de praeses van de roepende kerk, ds. C.A. den Hertog in zijn openingswoord heeft gememoreerd. Al is er vanuit technisch oogpunt wel een verklaring voor deze omissie te geven, niettemin betreuren wij deze gang van zaken. Het lijkt ons goed de in het openingswoord genoemde namen op deze plaats alsnog weer te geven. Genoemd werden ds. J.P. Geels, ds. S. Wynsma, ds. A. Hilbers, ds. C. van der Weele, ds. G. Blom, ds. J. Kampman, kand. A. Hibbel en echigenote. Verder P. Westerloo, C. den Hertog, prof. dr. L. Strenght, T. van Dieren, P. Stafeu, J. van Vulpen, A. Mol, C.A. Hilbers, D. de Boer, K. Visser, W.J. Graves, A. de Vin, P. Poort, Mw. C.L. Overweel, W. van de Kamp, H.E. Madem en A.F. Mijhardt.

3. Samenwerking met het Landelijk Bureau

Met dankbaarheid mag gemeld worden dat de samenwerking met het Landelijk Bureau zeer goed geweest is. Dit Bureau verleende goede diensten bij o.a. de verzending van het Besluitenboekje en de Acta. Gelet op het feit, dat de Acta de neiging hebben steeds dikker te worden en dat dienstengevolge ook de kosten van de Acta stijgen is er overleg geweest met het Landelijk Bureau. Dit heeft erin geresulteerd dat vanwege het Landelijk Bureau aan alle deputaatschappen medegedeeld is dat het zeer wenselijk is dat alle rapporten op diskette aangeleverd worden. Dat zal bij het laten drukken van de Acta een aanzienlijke besparing op de kosten van het typewerk moeten meebrengen.

4. Uitvoering besluiten synode 1992

Aan het moderamen was onder meer opgedragen een schrijven te richten aan de Landelijke Vergadering 1994 van de Nederlands Gereformeerde Kerken en een schrijven aan de Generale Synode 1993 van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Deze opdracht is uitgevoerd. Verder heeft het moderamen een paar aan de synode gezonden brieven die een sterk persoonlijk karakter droegen, beantwoord, zulks in overeenstemming met art. 258 van de Acta.

5. Overleg met de roepende kerk van de synode 1995

Met een delegatie van de kerk van Zierikzee, die door de synode van 1992 was aangewezen om de synode van 1995 samen te roepen werd uitvoerig overleg gepleegd. Het was de commissie van voorbereiding te Zierikzee gebleken, dat de kosten die verbonden zijn aan het houden van de synode in Zierikzee de door de synode van 1992 goedgekeurde begroting ver overstijgen. En dat terwijl toch alles gedaan was om deze kosten zo laag mogelijk te houden. Een belangrijke factor hierbij is het feit, dat de vergaderingen van de synode om allerlei redenen niet in het eigen kerkgebouw kunnen plaats vinden. Op het moment dat bekend werd dat de te verwachten kosten aanmerkelijk hoger zouden uitvallen dan was begroot, was er in Zierikzee al heel wat werk verzet ter voorbereiding van de synode. Het zou in Zierikzee bovendien algemeen betreurd worden als bij nader inzien alsnog zou moeten worden besloten de synode elders in ons land te laten plaats vinden.

In die fase - begin 1995 - heeft de commissie van voorbereiding contact gezocht met het oud-moderamen

om over deze hun zorgen te spreken. Met de quaestor van de synode was al eerder contact opgenomen. Het oud-moderamen was van mening dat - hoewel het te betreuren is, dat de kosten hoger uitvallen dan was beraamd - de gemaakte plannen toch zouden moeten worden uitgevoerd. De synode van Apeldoorn heeft Zierikzee als roepende kerk aangewezen en als dat besluit nu tot hogere uitgaven blijkt te leiden moet dat als aan het besluit inherent worden beschouwd. Daarbij mag er ook begrip zijn voor de teleurstelling die het voor velen in Zierikzee zou betekenen als, na al het voorbereidende werk dat al plaats vond, toch zou moeten worden besloten de vergaderingen van de synode elders te doen plaats vinden. Aan de roepende kerk van Zierikzee is geadviseerd nogmaals contact op te nemen met de quaestor synodi en met deputaten Financiële Zaken.

6. Voorstel

Het oud-moderamen stelt u voor zijn handelingen goed te keuren.

P. den Butter, scriba I

BIJLAGE 2
art. 20

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE VERTEGENWOORDIGING VAN DE KERKEN

Deputaten Vertegenwoordiging bieden u het volgende rapport aan.

1. Vertegenwoordigingen

1. Nog tijdens de zittingen van de synode van 1992 viel het regeringsjubileum van H.M. de Koningin. De praeses van de synode van 1988, tevens assessor van de synode van 1992, was bij die gelegenheid namens de kerken aanwezig.
2. De voorzitter van de synode van 1992 was in 1993, 1994 en 1995 namens de kerken aanwezig op de nieuwjaarsrecepties van H.M. de Koningin.
3. Op 17 september 1993 werd het Landelijk Bureau te Veenendaal geopend. De voorzitter van deputaten hield bij die gelegenheid een toespraak.
4. De voorzitter en de secretaris van deputaten waren aanwezig bij de installatie van de Commissie Gelijke Behandeling op 21 maart 1995.
5. De herdenking van de Bevrijding op 5 mei 1995 in de Ridderzaal te 's-Gravenhage werd bijgewoond door de voorzitter van deputaten.
6. Aan het zgn. Prinsjesdagontbijt is op verzoek van deputaten een enkele maal deelgenomen door ds. D. Quant.

2. Ingekomen stukken

1. Van Uitgeversmaatschappij J.H. Kok B.V. te Kampen werd bericht ontvangen dat men bezig was met de productie van een nieuw deel in de catechese-serie 'Samen Luisteren', waarin men enkele gedeeltes uit de uitgave DE NEDERLANDSE BELJUDENISGESCHRIFTEN wilde opnemen. Daarvoor werd onze toestemming gevraagd. De toestemming is verleend.
2. Van ds. J. Malpeard, geref.pred. te Zevenhuizen (Gr.) werd het verzoek ontvangen om toestemming voor het in eigen beheer uitgeven van de Heidelbergse Catechismus (uitgave 1983) met uitgeschreven Bijbelteksten. Bericht is gedaan dat er onzerzijds geen bezwaar tegen dit voornemen bestaat.
3. Het Hervormd Streeksentrum Sebaldeburen verzocht om toestemming voor het opnieuw laten drukken van een brochure, die al eerder uitgegeven was door de hervormde gemeente van Kerkenveld-Alleeveer, waar indertijd door deputaten Vertegenwoordiging toestemming voor verleend werd (zie Acta 1992, bijlage 2, p. 134). Ook aan het verzoek van Sebaldeburen is voldaan.
4. Het Nederlands Bijbelgenootschap nodigde deputaten uit om aanwezig te zijn op een bijeenkomst waar informatie gegeven zou worden over de ontwikkelingen rond het project Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) en met name ten aanzien van de benoeming van de supervisors. Gelet op het besluit van de synode 1992 in deze materie (art. 255) is op de uitnodiging niet ingegaan.
5. Op andere ingekomen stukken is door deputaten geen actie ondernomen, omdat zij meenden dat dit buiten hun competentie lag of voor onze kerken niet relevant was.

3. Contact met de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied

Ingevolge een besluit van de synode 1992 (Acta, art. 148) is een brief verzonden aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied, waarin er bij deze Stichting op aangedrongen is dat er opnieuw een afzonderlijke uitgave van de Nieuwe Berijming beschikbaar komt. Op dit schrijven werd antwoord ontvangen en naar aanleiding daarvan zijn de voorzitter en secretaris van deputaten op een vergadering van het bestuur van de Stichting aanwezig geweest. Daar werd hen duidelijk gemaakt dat het in verband met auteursrechten en andere gemaakte afspraken niet mogelijk is aan het verzoek van de synode te voldoen. De Nieuwe Berijming is definitief een onderdeel van het Liedboek voor de Kerken. Er zal dus geen afzonderlijke uitgave van de Nieuwe Berijming meer verschijnen.

4. Voorstel

Deputaten stellen uw vergadering voor:

1. hun handelingen goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig art. 50 sub 11 K.O. opdat zij de kerken kunnen vertegenwoordigen in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

P. den Butter, secretaris

BIJLAGE 3
art. 21

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET JAARBOEK

1. Samenstelling van het deputaatschap

De generale synode van 1992 benoemde in het deputaatschap de d. H. van der Schaaf, J.C.L. Starreveld en H.J.Th. Velema en tot algemeen secundus ds. R.W.J. Soeters. Deputaten behoeven op laatstgenoemde geen beroep te doen.

2. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in deze verslagperiode zesmaal, eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar van ieder jaar. In de vergaderingen die in het najaar gehouden worden zetten deputaten de lijnen uit voor het volgende Jaarboek en verdelen zij de werkzaamheden. De vergaderingen die in het voorjaar gehouden worden staan bijna geheel in dienst van het - laatste - correctiewerk.

Tussen deputaten en uitgeverij Buijten en Schipperheijn bestaat een zeer goede samenwerking. Dhr. A. Boertien, assistent-uitgever en verantwoordelijk voor het productie-proces van het Jaarboek, vervult die taak met grote nauwkeurigheid. Alle vergaderingen van deputaten woort hij bij. Deputaten maken met dankbaarheid gebruik van zijn kennis van zaken en de daaruit voortvloeiende adviezen.

Wat betreft de verkoopcijfers van het Jaarboek: in 1992 werden 6868 exemplaren verkocht; in 1993: 6292 en in 1994: 6221.

Voor de daaraan verbonden baten verwijzen deputaten u naar het rapport van deputaten Financiële Zaken.

3. Werkzaamheden

3.1. Algemeen

Deputaten hebben gestreefd naar zo correct mogelijke uitgaven van het Jaarboek. Met dankbaarheid melden zij u, dat de huidige technische mogelijkheden niet te onderschatten hulpmiddelen zijn, ook bij het gereedmaken van een Jaarboek. Niet onvermeld mag blijven het geheel ingewerkt zijn van dhr.Boertien. Verschillende vernieuwingen werden aangebracht - zie 3.2 en 3.4.

3.2. Jaarboek 1993

Met betrekking tot de rangschikking van de gegevens werden twee veranderingen doorgevoerd:

- bij de gegevens van de plaatselijke kerken werd structuur gebracht in de vermelding van de functies: de volgorde werd: adres kerkeraad - adres preekvoorziening - adres diakonie; deze drie vermeldingen werden gecursiveerd. In de volgorde van de ambtsdragers met een bijzondere opdracht werd besloten de alfabetische volgorde aan te houden: evangelisatie-oudering/-daken - jeugdoudering.
- bij de vermelding van de namen van de niet-predikanten onder de classicale -, particulier synodale - en generaal synodale deputaten werden de woonplaatsen vermeld.

De artikelen sloten aan bij de gebeurtenissen in de kerken in 1992. Dr.J.W.Mans, die in 1992 in Apeldoorn promoveerde, schreef een artikel over de zuigkracht van de Pinkstergroepen onder de titel: Aantrekkelijker dan het geloof van de Kerk?

De Generale Synode van 1992 besloot een deputaatschap op te heffen, dat 39 jaren gefunctioneerd had in het kerkelijk leven. De redactie-secretaris haalde het één en ander naar voren over het Deputaatschap voor Steunverlening aan de Kerken in de Polders rond het IJsselmeer.

3.3. Jaarboek 1994

De artikelen stonden geheel in het teken van het honderd-jarig bestaan van de eigen opleiding tot dienaren des Woords.

Mevr.W.Koning-Hoeve, lid van de kerk te Broek op Langedijk, bracht door middel van een interview met ds.N.Brandama, die van 1922 tot 1930 in Apeldoorn studeerde en student B.Reinders, die in 1991 zijn studie begon, de overeenkomsten en verschillen tussen 'toen' en 'nu' in beeld.

De d.M.C.Tanis (Siedrecht-C), G.Bijkerk (Enschede-O), D.Visser (Huizen), M.Groen (Haarlem-C) en G.J.H.Vogel (Surhuisterveen) haalden herinneringen op aan hun studentertijd en vertelden wat zij aan hun opleiding gehad hebben in de praktijk van het gemeentelijk leven.

3.4. Jaarboek 1995

Twee vernieuwingen werden doorgevoerd:

- bij de gegevens van de plaatselijke kerken werd bij 'Kerkgebouw(en)' een nieuwe alinea begonnen en het woord kerkgebouw(en) zelf werd cursief gedrukt;
- er werd een lijst opgenomen met predikanten naar art 6 K.O. en predikanten in bijzondere dienst met vermelding van standplaats en werkterrein.

Organist Bert Gelderman te Hattem wijdde een artikel aan de taak van de organist in de eredienst. Aan ds G.van T Spijker te Zutphen werd gevraagd een artikel te schrijven over het werk van het deputaatschap Kerk & onderwijs, waaraan hij als secretaris verbonden is.

4. Voorstellen

Deputaten doen uw vergadering de volgende voorstellen:

1. het werk en het beleid van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

H.van der Schaaf, voorzitter
H.J.Th.Velema, secretaris

BIJLAGE 4
art. 23

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE UITGAVE VAN DE KERKORDE

De deputaten voor de uitgave van de kerkorde kunnen u het volgende rapporteren:

Conform de opdracht van de Generale Synode van Apeldoorn 1992 hebben deputaten zich beziggehouden met een nieuwe en bijgewerkte uitgave van de kerkorde. In samenwerking met Uitgeverij Buijten en Schipperheijn kon in de zomer van 1994 de kerken een kerkorde aangeboden worden waarin alle wijzigingen, c.g. aanvullingen van de laatste drie synoden verwerkt zijn. Als gevolg van genoemde wijzigingen was het onordcomelijk de nummering van de bijlagen aan te passen. De nieuwe editie is in een oplage van 2000 stuks verschenen waarvan op 31 mei j. 1482 exemplaren verkocht waren. Aangezien de kerkorde nu bij de uitgever op diskette aanwezig is, zal een eventuele volgende editie sneller en eenvoudiger tot stand kunnen komen.

Van harte hopen wij dat ook deze uitgave de opbouw van Christus' Kerk mag dienen.

Deputaten volstaan met het voorstel opnieuw deputaten te benoemen en verzoeken wijzigingen en aanvullingen, waartoe uw vergadering eventueel besluit, hen zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode mee te delen.

W. van T Spijker, voorzitter
H.J. Seiderhuis, secretaris
J.C.L. Starreveld

BIJLAGE 5
art. 29

RAPPORT 3 VAN COMMISSIE VI INZAKE TOTAAL FINANCIËEL BELEID

Uw commissie vindt in de samenvoeging van de voorstellen van de verschillende deputaatschappen met financiële gevolgen, zoals weergegeven in punt 6 van het rapport van Deputaten Financiële Zaken (pag. 5 en 6) aanleiding tot de volgende prelatabele opmerkingen en voorstellen.

Opmerkingen

1. Het vermogen van de kassen steeg - na aftrek van de reserveringen voor toekomstige verplichtingen - in de jaren 1992/1994 met ca. 3,9 miljoen gulden.
2. Het draagvlak van de kerken wordt geleidelijk kleiner.
3. De verdeling van het landelijke kerkelijke werk over meer deputaatschappen leidt in een aantal gevallen tot een zodanige verzelfstandiging van hun werkzaamheden, dat naar uitbreiding wordt gestreefd.
4. Enkele deputaatschappen ontvangen aanzienlijk meer, andere - mede vanwege nalatigheid van een aantal kerken - minder dan was begroot.
5. De ontvangst van legaten zonder last leidt tot verschil in beleid.

Voorstellen

1. De generale synode neemt met betrekking tot de voorstellen van de diverse deputaatschappen geen besluiten met financiële gevolgen dan nadat in haar laatste vergaderweek het advies van uw commissie betreffende de onderscheiden begrotingen en de daaruit voortvloeiende minimum bijdragen van de kerken is behandeld.

2. De generale synode spreekt uit, dat erfstellingen, legaten en giften zonder last tot de gewone inkomsten behoren.

A. de Geus, rapporteur

BIJLAGE 8
art. 30,33,34,70,80,94,120,140,141,142

RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Het curatorium biedt u het volgende rapport aan:

1. Samenstelling van het curatorium

Door de benoeming van ds. H. van der Schaaf tot secretaris werd op 13 november 1992 een primusplaats namens de P.S. van het Zuiden vakant. De P.S. van het Zuiden benoemde in 1993 ds. J. Oosterbroek tot primus. De particuliere synode van het Oosten -in vergadering bijeen op 26 april 1995- benoemde in de plaats van ds. M. Vlietstra, die vanwege leeftijdsredenen aftrad, ds. P. den Butter tot curator. Ook de secundus ds. R. van Beek werd vervangen. Ds. P.D.J. Buijs zal indien nodig als secundus optreden. Op de curatorenvergadering van 26 juni j. werd van ds. M. Vlietstra, die sinds 1978 als curator fungeerde, afscheid genomen. De president-curator vertolkte de dank van het curatorium en het college van hoogleraren voor de betoende inzet. Op een pastorale wijze werd het curatorschap door hem uitgeoefend. In het curatorium hebben thans zitting: namens de P.S. van het Noorden ds. J. Brons en ds. J. Plantinga; hun secundum zijn respectievelijk ds. R. Hol en ds. A. van der Veer; namens de P.S. van het Oosten ds. P. den Butter en ds. J. Westerink; hun secundum zijn respectievelijk ds. P.D.J. Buijs en ds. J. van Amstel; namens de P.S. van het Westen ds. J. van Dijken en dr. G.C. den Hertog; hun secundum zijn respectievelijk ds. T.M. Holman en ds. W.J. Quist; namens de P.S. van het Zuiden ds. A. van Heteren en ds. J. Oosterbroek; hun secundum zijn respectievelijk ds. A. Baars en ds. J.P. Bolten. Namens de generale synode heeft ds. H. van der Schaaf als secretaris zitting en ds. J. Brons als secundus-secretaris. Van juni 1993 tot juni 1994 trad als president-curator op dr. G.C. den Hertog, van juni 1994 tot juni 1995 ds. A. van Heteren en vanaf 26 juni 1995 fungeert als president-curator ds. J. Oosterbroek. Tijdens de verslagperiode vierde ds. J. van Dijken zijn 25-jarig ambtsjubileum (1993) en de predikanten M. Vlietstra en H. van der Schaaf waren respectievelijk in 1992 en 1993 veertig jaar predikant. Beide broeders werden benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Op al de recepties was het curatorium officieel vertegenwoordigd.

2. Prof. dr. J. van Genderen

Op dinsdag 31 augustus 1993 gaf prof. dr. J. van Genderen in de Bamabaskerk te Apeldoorn zijn afscheidscollege over 'De nieuwe hemel en de nieuwe aarde'. Een afscheidsbundel werd hem aangeboden, getiteld 'Naar de norm van het Woord, samengesteld uit gepubliceerde en ongepubliceerde verhandelingen en opstellen van zijn hand. Verschillende toespraken werden gehouden. In de aula van de universiteit namen velen van hem afscheid. Met grote dankbaarheid jegens de Here ziet het curatorium terug op het door prof. Van Genderen uitgeoefende professoraat gedurende de periode 13 januari 1954 - 31 augustus 1993. Het werd gekenmerkt door vroomheid, grote wetenschap, trouw en accuratesse. In het cursusjaar 1993/1994 gaf prof. Van Genderen nog een aantal (15) uren nieuwtestamenteisch Grieks. Op 13 januari 1994 was het 40 jaar geleden dat hij inaugureerde. Prof. dr. J. van Genderen woont met grote regelmaat de vergaderingen van het curatorium bij.

3. Prof. dr. B.J. Oosterhoff

De emeritus-hoogleraar dr. B.J. Oosterhoff woonde diverse curatorenvergaderingen bij. Ook zijn advies werd steeds op prijs gesteld. In het leven van prof. Oosterhoff wisselden schaduw en licht. Op 2 september 1993 overleed na een langdurig en geduldig gedragen lijden zijn echtgenote, mev. H. Oosterhoff - Schenkel. Op 21 februari 1995 mocht hij de leeftijd van 80 jaar bereiken en ook voor hem was 13 januari 1994 een belangrijke dag van veertig jaar hoogleraarschap. In 1994 verscheen het tweede deel van het wetenschappelijk commentaar op Jeremia (de hoofdstukken 11-29), in 'Tekst en Toelichting' kwam Jeremia I uit (de hoofdstukken 1-25).

4. Inauguratie prof. dr. H.G.L. Peels

Op donderdagavond 14 januari 1993 werd in de Bamabaskerk te Apeldoorn dr. H.G.L. Peels genesteld en bevestigd tot hoogleraar. In deze dienst ging voor de president-curator, ds. J. van Dijken, die het Woord bediende over Deuteronomium 8:3b: 'om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond des HEREN uitgaat.' De middag daarop inaugureerde prof. dr. H.G.L. Peels in voornoemde kerk met het uitspreken van een ora-

tie: 'Voed het oud vertrouwen weder': De Godsopenbaring bij Nahum. Een druk bezochte receptie volgde in de aula van de universiteit.

5. Inauguratie prof. dr. J.W. Maris

Op dinsdagavond 31 augustus 1993 werd dr. J.W. Maris in de Bamabaskerk te Apeldoorn genesteld en bevestigd tot hoogleraar. In deze dienst ging voor de president-curator, dr. G.C. den Hertog, die preekte over Johannes 6:67-69: 'Jezus zeide dan tot de heesaven: Gij wilt toch ook niet weggaan? Simon Petrus antwoordde Hem: Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van eeuwig leven; en wij hebben geloofd en erkend, dat Gij zijt de Heilige Gods.' Op woensdag 1 september 1993 inaugureerde prof. dr. J.W. Maris in voornoemde kerk met het uitspreken van een oratie: 'Schepping en verlossing-het kader van een bijbelse spiritualiteit.' Een druk bezochte receptie volgde in de aula van de universiteit.

6. In memoriam

Op 5 april 1993 overleed br. G. Ruiter te Utrecht. Van 1959-1973 was hij aan onze voorbereidende opleiding in Apeldoorn verbonden en gaf les in Nederlands en moderne talen. Br. D. Odijk te Apeldoorn overleed op 22 december 1993. Vele jaren trad hij op als voorzitter van de Schooldagcommissie. Ds. B. Bijleveld te Amersfoort, die van 1977-1992 als primus-secretaris fungeerde, ontslap op zaterdag 7 mei 1994. Het curatorium was steeds officieel vertegenwoordigd.

7. Hoogleraren

In deze verslagperiode schonk de Here aan al de dienstdoende hoogleraren kracht om de hun toevertrouwde taak te vervullen. Een korte tijd waren prof. dr. W.H. Velema en prof. dr. J. de Vuyt uitgeschakeld. Op 13 september 1993 was prof. dr. W.H. Velema 40 jaar predikant. Gezien zijn zilveren ambtsjubileum als hoogleraar in 1991 en het te verwachten afscheid werd naar de wens van prof. Velema aan dit jubileum geen ruime aandacht geschonken. De werkrapporten van de hoogleraren ontvingen in de juni-vergadering van het curatorium alle aandacht. Steeds sprak het curatorium zijn grote waardering uit voor het vele verrichte werk.

8. Publicaties hoogleraren

Van onze dienstdoende en emeriti-hoogleraren verschenen diverse publicaties. Enkele titels werden reeds genoemd: Het is ordoenslijk alles te vermelden. Zo verscheen in 1993 de tweede druk van de Beknopte Gereformeerde Dogmatiek, geschreven door prof. dr. J. van Genderen en prof. dr. W.H. Velema. In Apeldoornse Studies kwam het volgende uit: nr.27 Wegen en wesen. Enige homiletische reflexies n.a.v. het lezen van 60 jaargangen preken in de serie 'Lijf de Levensbron' door prof. dr. W.H. Velema; nr.28 Voed het oud vertrouwen weder - De Godsopenbaring bij Nahum door prof. dr. H.G.L. Peels; nr.29 De nieuwe hemel en de nieuwe aarde door prof. dr. J. van Genderen; nr.30 Schepping en verlossing - het kader van een bijbelse spiritualiteit door prof. dr. J.W. Maris; nr.31 Pastoraal met raad en daad door prof. dr. W.H. Velema. Van prof. dr. W. van 't Spijker verscheen in 1992 o.a. een vertaling van de 'Instituut 1536 van Johannes Calvijn'. In 1993 schreef hij o.a. De toelichting van het heil en werkte mee met dr. T. Brien en dr. B. Loonstra aan Theologische aspecten van de Nieuwe Reformatie. Verder redigeerde hij een bundel met verhandelingen over het onderwerp Spiritualiteit. Ook leverde hij diverse Bucer-studies. Van prof. dr. W.H. Velema verscheen in 1992 o.a. Lichtende woorden - Voor dagen van zorg en depressie; Geloof en gevoel; Een levende gemeente. In 1993 kwam o.a. uit Mag ik sterven, moet ik leven? Een praktisch pastorale benadering rond de levensbeëindiging: Wie is God?; Geding om God - een reactie op de rede van prof. dr. H.S. Versnel. In 1994 schreef hij o.a. Bijbelen in de woestijn en verleende medewerking aan verschillende series en bundels. In 1995 zag Stilstaan bij kruis en opstanding het licht. Een volledig verslag van publicaties staat vermeld in het jaarlijkse verslag aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Het proefschrift van prof. dr. H.G.L. Peels uit 1992 (De wraak van God) werd in een internationale serie uitgegeven in het Engels: The Vengeance of God. The Meaning of NOM and the Function of the NOM-texts in the Context of Divine Revelation in the Old Testament. Leiden 1995. Ook enkele artikelen van onze hoogleraren werden in de Engelse taal overgezet.

9. Prof. dr. M. Boertien

De generale synode 1992 besloot op vrijdag 13 november 1992: na verkregen opheldering van de zijde van het curatorium en mede op grond van de benoemverklaring van het curatorium om verder te spreken met prof. Boertien, goedkeuring te hechten aan de herbenoeming van prof. dr. M. Boertien tot studiebegeleider voor het bijvak Judaica voor de cursus 1992-1993 (Acta, art.252). Voor het gevoerde gesprek verwijzen we u naar het vertrouwelijk schrijven. Op de dag van de rectoraatsoverdracht, 13 september 1993, werd op sobere wijze van prof. dr. M. Boertien afscheid genomen. Sinds 1993 trad hij op als studiebegeleider voor het bijvak Judaica.

10. Universitaire docenten

Door de synode van 1992 werd goedkeuring gehecht aan de herbenoeming van dr. T. Brien, dr. J.W. Maris en ds. J.C.L. Starreveld tot universitaire docenten. Dit gold voor de cursus 1992/1993 idem onder

bepaalde voorwaarden voor drs. W. Meijer. Ook ging uw vergadering akkoord met de gedane benoeming van drs. B.J. Dikken (Acta, art. 39).

Ieder jaar wordt door de universitaire docenten verslag gedaan van hun werkzaamheden gedurende het cursusjaar.

Door het bereiken van de 65-jarige leeftijd moest dr. T. Brienen aan het eind van de cursus 1994/1995 in principe terugtreden (Acta 1992, rapport curatorium blz. 138). Het curatorium deed op dr. Brienen echter een dringend beroep zijn taak nog één cursusjaar waar te nemen. Dr. Brienen berichtte in een schrijven van 14 maart 1995 daarin niet te kunnen bewilligen, daar hij weer een volledige taak als gemeentepredikant heeft gekregen. Naar opdracht voerde het moderamen met dr. Brienen een gesprek. Op 1 mei 1995 antwoordde dr. Brienen bij zijn besluit te blijven.

Op 8 september a.s. zal van dr. T. Brienen, die met ingang van de cursus 1978/1979 tot wetenschappelijke medewerker catechetiek en liturgiek werd aangesteld, afscheid worden genomen.

Op voorstel van het college van hoogleraren werd voor de colleges liturgiek/catechetiek een tijdelijke regeling getroffen.

Met ingang van de cursus 1993/1994 trad dr. J.W. Maris op als hoogleraar. Er werd nog geen nieuwe universitaire docent benoemd.

Drs. J.C.L. Stamveld vierde op 6 november 1993 zijn vijftienvigtiigjarig ambtsjubileum waaraan het curatorium aandacht besteedde.

Drs. W. Meijer gaf in het tweede semester van de cursus 1992/1993 Hebreeuws aan de eerstejaarsstudenten. Hem werd verzocht aan prof.dr. H.G.L. Peels in de cursus 1993/1994 nog enige assistentie te verlenen, met name wat betreft de grammatica van het Hebreeuws en bijbels Aramees.

Op 9 september 1994 werd van drs. W. Meijer officieel afscheid genomen. Sinds de synode van 1983 was hij aan onze universiteit verbonden. In deze samenkomst werd grote waardering uitgesproken voor de persoon en het werk van deze docent. Zijn mini-college over Psalm 82 getuigde van grote precisie en bekwaamheid. Een dank bezocht receptie volgde.

Drs. B.J. Dikken, die op 14 juni 1993 slaagde voor het doctoraal examen te Utrecht in de Arabische taal en cultuur, werd door het bestuur van de Gereformeerde Zending(s) Bond met ingang van 1 juli 1993 benoemd tot zendingsarbeider als (a.s.) Islamoloog en wel met een werkopdracht van 80%. Wegens verblijf in Cairo voor verdere studie en het opdoen van praktische ervaring werden door drs. Dikken in het cursusjaar 1993/1994 geen colleges gegeven. Ze werden ingehaald in het afgelopen cursusjaar 1994/1995.

Op zijn vergadering van 23 juni 1993 besloot het curatorium op voorstel van het college van hoogleraren met ingang van de cursus 1993/1994 drs. G.J. van 't Spijker te Zutphen, belijdend lid van de Chr./Geref. kerk aldaar te benoemen tot docent in het Nieuwtestamenteisch Grieks.

In een schrijven aan het curatorium d.d. 15 mei 1995 berichtte drs. G.J. van 't Spijker dat hij voor drie dagen per week benoemd werd tot docent Latijn aan het Calvin College te Goet. De overige twee dagen blijft hij beschikbaar voor het werk aan de universiteit te Apeldoorn.

Daar afgewacht moet worden hoe drs. G.J. van 't Spijker deze dubbele taakstelling gaat waarmaken, lijkt het aan het curatorium - zulks op advies van het college van hoogleraren - ongewenst drs. Van 't Spijker thans voor een driejarige benoeming aan uw vergadering voor te dragen.

In zijn vergadering van 28 juni j. benoemde het curatorium drs. G.J. van 't Spijker voor de cursus 1995-1996 tot universitair docent in het Nieuwtestamenteisch Grieks.

Op dezelfde vergadering werd drs. M.C. Mulder te Eist benoemd tot begeleider voor de studie van Judaica in de D II-fase.

In verband met de vacature-Meijer plaatste het college een advertentie. Er kwamen enkele sollicitaties binnen. Het college sprak zijn voorkeur uit voor mevrouw drs. A. Driest te Sauwerd, belijdend lid van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). Het curatorium benoemde haar met ingang van 1 augustus 1994 voor de tijd van één jaar tot universitair docent, ter assistentie van prof.dr. H.G.L. Peels. Op 2 maart 1995 promoveerde zij te Groningen op het proefschrift *The Mount Sinai Arabic Version of IV Ezra Text, Translation and Introduction*.

In zijn vergadering van 29 juni 1995 besloot het curatorium haar met ingang van 1 augustus 1995 weer een benoeming van een jaar te geven, in afwachting van het moment dat een definitieve aanstelling door een besluit uwerzijds mogelijk is.

11. Ondertekening van het verbindingsformulier door aan de Theologische Universiteit verbonden docenten

De toenmalige president-curator, ds. J. van Dijken, bracht het punt van de ondertekening van het daartoe strekkende verbindingsformulier onder de aandacht van het curatorium (zie Acta 1992, rapport 1 van commissie I sub 5).

Door alle aanwezige docenten werd op de docentenvergadering van 14 oktober 1992 de verklaring ondertekend.

Drs. W. Meijer had dit al in 1983 gedaan. Prof.dr. M. Boertien en de nieuwe benoemden uit deze verslagperiode deden dit op andere vergaderingen.

12. Mevr. D.M. Knof-Schipper

Mevr. D.M. Knof-Schipper gaf als logopediste les aan de studenten van het laatste studiejaar.

Steeds werd zij in juni voor één jaar benoemd.

In zijn vergadering van 29 juni 1995 besloot het curatorium op voorstel van het college van hoogleraren de herbenoeming van mevrouw D.M. Knof-Schipper niet langer jaarlijks te doen plaatsvinden maar om de drie jaar, evenals dit geschiedt bij de andere docenten.

13. Gastcolleges

In het eerste semester van de cursus 1993/1994 werd door prof.dr. G. Glas, psychiater in het AZU en hoog-

leraar reformatische wijsbegeerte in Leiden een gastcollege gegeven over 'Pastoraat en psychiatrie'.

In het tweede semester van die cursus behandelde dr. R. Seldenrijk uit Zeist het onderwerp 'De relatie tussen natuurkunde en theologie'.

De Nieuwtestamenteicus prof.dr. J.C. Coetzee uit Potchefstroom gaf op donderdagmorgen 17 maart 1994 een college over een onderwerp dat betrekking had op de brief aan de Hebreërs.

De gastcolleges in de cursus 1994/1995 stonden in het teken van het diaconaat. Het eerste college werd op 9 maart gegeven door dr. A. Noordgraaf, het tweede op 19 maart door twee deputaten ADMA, terwijl op 29 maart j. een bezoek aan het bureau ADMA te Veerendaal werd afgelegd.

14. Schoolbezoek

Een delegatie van het curatorium woonde in wisselende samenstelling colleges van ieder der docenten bij en rapporteerde aan het voltallige curatorium.

Op 27 juni 1994 besloot het curatorium naar de oude gewoonte terug te keren door in plaats van één dag twee dagen per keer collegebezoek af te leggen.

15. Emeritaatsaanvragen

In het Reglement voor het verlenen van emeritaat, verlof en ontslag aan de hoogleraren van de Theologische Universiteit staat in Art.2:

Emeritaat wordt met ingang van een door de generale synode nader te bepalen datum verleend:

a. op diens aanvraag aan een hoogleraar die een diensttijd heeft vervuld van tenminste veertig jaar, waarbij zijn dienst als predikant is inbegrepen;

b. aan een hoogleraar die de 70-jarige leeftijd heeft bereikt.

Op de curatorenvergadering van 24 februari j. lagen drie emeritaatsaanvragen. Allereerst van prof.dr. W.H. Velema. Op 13 september a.s. hoopt hij tweelievigtiig jaar in het ambt te staan van dienaar des Woords. Door hem wordt gevraagd uiterlijk per 31 januari 1996 van al zijn taken aan de universiteit ontheven te worden. Ook prof.dr. W. van 't Spijker vraagt emeritaat aan en wel onder verwijzing naar het bepaalde in art. 2b. D.V. 21 september 1995 wordt hij 69 jaar. Tenslotte werd door prof.dr. J. de Vuyt emeritaat aangevraagd, met ingang van een in overleg nader te bepalen datum. Prof. de Vuyt hoopt in de periode 1995-1996 de leeftijd van 70 jaar te bereiken.

Het curatorium sprak uit dat de drie emeritaatsaanvragen aan het Reglement beantwoorden.

De president-curator memoreerde de vele jaren van trouwe en goede dienst van de hoogleraren Van 't Spijker (inauguratie 14 januari 1972) en Velema (inauguratie 22 september 1966). Als kerken en als universiteit hebben we veel aan hen te danken. Eveneens werd beklemtoond dat nog steeds met dankbaarheid wordt teruggezien op de aanvaarding van het professoraat door dr. J. de Vuyt op 21 juni 1988 in de vacature van wijlen prof. dr. J.P. Versteeg.

Ten aanzien van prof. Van 't Spijker sprak het curatorium de wenselijkheid uit dat het afscheid samenvalt met het zilveren hoogeraarsjubileum (14 januari 1997). Over de datum van het afscheid van prof. Velema werd uw vergadering zo juist geïnformeerd. De emeritering van prof. De Vuyt staat eveneens gepland op eind eerste semester 1995/1997.

Het curatorium gaf aan het college opdracht zich op de ontstane situatie te beraden en met nadere voorstellen te komen. In een aanvullend rapport zullen u voorstellen worden aangeboden.

16. Vakkenpakket van prof.dr. W.H. Velema

Meer dan eens werd gesproken over het veel omvattende vakpakket van prof.dr. W.H. Velema.

Het pakket omvat twee hoofdvakken waarin doctoraal colleges gegeven moeten worden. De daarbij behorende tentamens en examens moeten worden afgenomen, scripties begeleid en zo ook eventuele dissertaties. Dit is te veel voor één man. Besloten werd in dit zware pakket van prof. dr. W.H. Velema na diens vertrek veranderingen aan te brengen. Diverse mogelijkheden werden door het college geformuleerd.

Het curatorium koos in principe voor de volgende optie:

a. Een hoogleraar voor homiletiek, poëzie, catechetiek en liturgiek;

b. Een hoogleraar voor ethiek, apologetiek, evangelistiek en psychologie.

Uiteraard zal eerst nageproefd moeten worden of uitvoering mogelijk is. Het college ontving opdracht om met uitgewerkte voorstellen te komen.

In een aanvullend rapport hoopt het curatorium u verder te kunnen informeren.

17. Studenten

Per 1 december 1992 waren totaal 77 studenten ingeschreven. Het jaar daarop 82 en per 1 december 1994 telde onze Universiteit 86 studenten.

Van deze 86 studeerden er 52 in de kandidaatfase, waarvan 12 via het admmissie-examen en 40 naar art. 16. De kerkelijke afkomst van de laatstgenoemden is: 19 uit onze kerken, 7 uit de Ned.Geref.Kerken, 2 uit de Geref.Kerken (vrijgemaakt), 7 uit de Geref.Kerken (synodaal), 3 uit de Ned.Herv.Kerk, 1 uit de Vrije Evangelische Gemeenten en 1 uit een Evangelische Gemeente.

In de doctoraalfase stonden 34 studenten ingeschreven: 23 uit onze kerken, 5 uit de Ned.Geref.Kerken, 2 uit de Ned.Herv.Kerk, 1 uit de Vrije Oud Geref. Gemeente, 1 uit de Vrije Evangelische Gemeenten, terwijl 2 stonden ingeschreven bij een kerk in het buitenland.

In 1993 werden drie studenten via het admmissie-examen aangenomen, in 1994 zeven en in 1995 vier.

Kand. P.F. Boomsma berichtte op 5 september 1994 de Christ. Geref. Kerken te zullen verlaten. In De Wakker van 23 september 1994 werd hiervan mededeling gedaan.

18. Examens

Via de oude regeling werden in deze periode door tien admmissie studenten kandidaatsexamen afgelegd. Het betrof C.J. Droger, E. Hakvoort, M.J. Kater, A. van der Maat, W.N. Middelkoop, H. Polinder, E.B.

Renkema, H.K. Sok, K. Visser en B.A.T. Witzier.
De studenten L.B.C. Boot en M. Visser legden op 23 februari 1995 als eersten het nieuwe D I- examen af, gevolgd door stud. R.F.J. Stregholt op 26 juni j.
Veertien keer werd een doctoraal examen afgenomen. Van onze predikanten slaagden ds. A. Baars, ds. H. de Bruyne, ds. B. de Graaf, ds. T.M. Hofman, ds. W. van 't Spijker, ds. D. Visser en ds. A. Wagenaar. Ook ds. G.R. Proeze uit Hamilton (Ont.) legde dit examen af.

19. Beroepbaarstelling/stageplaats

Veertien kandidaten werden beroepbaar gesteld. Voor twaalf van hen werd de beroepbaarstelling na de stageperiode geëffectueerd. De kandidaten C.J. Droger en W.J.A. Ester ontvingen toestemming hun stage te doen vóór de beroepbaarstelling, in de doctoraalfase.

Het volgende overzicht over de stageplaats en de begeleider kan u worden aangeboden:

kand. drs. G.J. Capellen	- Urk-Maranatha	bij ds. J. Brons;
kand. C.J. Droger	- Veenendaal-Privé	bij ds. R. van Beek;
kand. W.J.A. Ester	- Kampen	bij ds. J.C.L. Starreveld;
kand. E. Hakvoort	- Zierikzee	bij ds. J. Oosterbroek;
kand. M.J. Käfer	- Nunspeet	bij ds. B. de Graaf;
kand. E.J. van der Linde	- Groningen	bij ds. J. Plantinga;
kand. A. van der Maat	- Utrecht-Centrum	bij ds. B. Witzier;
kand. S.B. van der Meulen	- Eindhoven	bij ds. J. Vogel;
kand. W.N. Middelkoop	- Buschoten	bij ds. J. Westerink;
kand. J. Nutma	- Utrecht-Noord	bij ds. P. Roos;
kand. H. Polinder	- Aalten	bij ds. A. Wagenaar;
kand. H.K. Sok	- Ede	bij ds. J. van Amstel;
kand. K. Visser	- Harderwijk	bij ds. H. de Graaf;
kand. J. van der Wal	- Dordrecht-Zuid	bij ds. H. van der Schaaf.

De kandidaten E.B. Renkema en B.A.T. Witzier vroegen geen beroepbaarstelling aan. Zij bereiden zich voor op het doctoraal examen. Kand. Witzier liep recentelijk stage in 's-Gravenhage-Rijswijk bij ds. D. Quant.

20. Informatiemiddagen

In deze verslagperiode werden de jaarlijkse informatiemiddagen gegeven.

Op 29 januari 1993 gaf prof. dr. W. van 't Spijker een minicollege over 'De theologie van Luther'. Meer dan 20 belangstellenden uit nogal onderscheiden kringen waren aanwezig.

Op 26 januari 1994 bezochten 22 personen de middag. Prof. dr. W.H. Velema gaf een mini-college over 'Het pastorale gesprek'. Opvallend was het grote aantal deficiencies in de opleiding van de aspirant studenten.

Op 27 januari 1995 gaf prof. dr. J.W. Maris een mini-college over 'Gensde als sleutelwoord in de theologie'. Er waren 24 aanwezigen. Opnieuw viel het grote aantal deficiencies in Grieks en Latijn op.

21. Uitbreiding universiteitsgebouw

Op dinsdagmorgen 31 augustus 1993 werd in de aula een officiële samenkomst gehouden waarin het uitgebreide universiteitsgebouw in gebruik werd genomen. Vele goede woorden werden gesproken. Dankbaarheid overheerste. Heel de schoolgemeenschap verheugt zich in deze uitbreiding. Ook de bibliotheek ontving een ruimere behuizing.

22. Orgel

Op 23 februari 1994 werd besloten over te gaan tot de aanschaf van een geschikt pijporgel in de aula van de universiteit en dat daarvoor gebruik zal gemaakt worden van een ontvangen erfenis van wijlen mev. W. van der Zaai-Veerman.

Als overweging gold o.a. dat het huidige elektronische instrument langzamerhand aan vervanging toe is en dat een pijporgel ook heel goed functioneert past bij onze universiteit.

Er was een aanbieding van een fraai drie-klaviers pijporgel.

Het orgel werd in een speciale samenkomst op 1 december 1994 in gebruik genomen. Geconcerteerd werd door de ontwerper en eerste eigenaar, de heer Jan Bonifas te Gorinchem.

Op het orgel is een plaatje aangebracht waarop gegraveerd staat:

In dankbare herinnering voor het werk dat

Ds. C. van der Zaai

en

Mevrouw W. van der Zaai-Veerman

hebben gedaan voor de Theologische Universiteit Apeldoorn

23. Promoties

Op 21 januari 1994 promoveerde in de Barnabaskerk te Apeldoorn ds. H.J. Selderhuis te Zwolle tot doctor in de theologie bij prof. dr. W. van 't Spijker. Het proefschrift droeg als titel: *Huwelijk en echtscheiding bij Martin Bucer*. Als referent trad op prof. dr. F. van der Pol, die ook aan de oppositie deelnam.

Op 16 juni 1994 promoveerde in de aula van onze universiteit cum laude ds. W. Janse, Ned.Geref. predikant te Oegstgeest, tot doctor in de theologie. Zijn promotor was prof. dr. W. van 't Spijker. Het proefschrift handelde over *Abert Hardenberg als Theoloog. Profil eines Bucer-Schölers (gestorben 1574)*. Als copromotor trad prof. dr. W.H. Neuser uit Münster op.

Op vrijdag 26 mei 1995 promoveerde eveneens in de aula van de universiteit ds. D.J. Steensma te Veenhuizen tot doctor in de theologie na verdediging van het proefschrift *Ouders en kinderen, een theologisch-ethische bezinning*. Als promotor trad prof. dr. W.H. Velema op.

24. Rectoraatsoverdracht

Op maandag 13 september 1993 droeg prof. dr. W.H. Velema het rectoraat over aan prof. dr. W. van 't Spijker na het uitspreken van een rede over 'Pastoraat met raad en daad'.

Op 12 september 1994 hield prof. dr. W. van 't Spijker een rectorale rede over 'De gemeenschap met Christus als centrale gedachte in de gereformeerde theologie'. Hierna werd het rectoraat overgedragen aan prof. dr. H.G.L. Peels.

25. Schooldagen

In 1992 werd vanwege de herdenkingsdag te Barmveld geen Schooldag gehouden. Mede gezien de nauwe band tussen School en Kerk opende de rector, prof. dr. W.H. Velema, de middagbijeenkomst. Mevrouw N. den Hertog-Kok bood namens het Vrouwencomité f 75.000,- aan voor de bibliotheek en f 75.000,- voor doelen die daarmee het nauwst verwant zijn. Als een extraatje vanwege die dag overhandigde zij nog een bedrag van f 5.000,-.

Op zaterdag 4 september 1993 werd weer de traditionele Schooldag gehouden. Gesproken werd o.a. door ds. J. Germs over 'De barmhartige Samaritaan in rovershanden' en door prof. dr. H.G.L. Peels over 'De levende God'. De zangvereniging 'Sussum Corda' te Sliedrecht en het jongerenkoor uit Aalten verleenden medewerking. Mevr. F. den Braber-Maaswinkel bood namens het Vrouwencomité symbolisch z 75.000,- aan en wel voor de bibliotheek en voor een daarmee verwant doel. Helaas lag de opkomst aan de matige kant.

Op zaterdag 3 september 1994 werd de jubileumschooldag gehouden.

De Looiaankerk was geheel bezet.

Een gevarieerd programma werd aangeboden. Prof. dr. W. van 't Spijker hield de feestrede over 'Honderd jaar School van en voor de Kerk'. Verder werd gesproken door de professoren dr. B.J. Oosterhoff, dr. J.W. Maris en dr. W.H. Velema. Ds. M.W. Nieuwenhuyze sprak als de op één na oudste in leven zijnde oud-student en student M. Visser vertegenwoordigde de huidige generatie studenten. Van de curatoren voerden ds. A. van Heteren, ds. H. van der Schaaf en ds. M. Vlestra het woord.

Prof. dr. J. van Genderen bood het jubileumboek 'Luisteren en leren' aan. Namens de oud-studenten bood ds. G. van Roekel een houtsnijwerk aan dat de figuur voorstelt van de herder en leraar, vervaardigd door zr. E. Peterson-de Haan uit Surhuistervoren. Van het restorende bedrag werd bij een latere gelegenheid een schilderij van de kunstenaar Anneke Kaai-van Wijnngaarden aangekocht dat een expressie geeft over Psalm 121.

Namens de Vrouwenactie Bibliotheek Theologische Universiteit deed mev. N. den Hertog-Kok uit Mijdrecht mededeling van de schenking van tweemaal fl. 75.000,- en van een klok en een kristallen schaal voor de senaatszaal.

Koren uit Almelo en Dordrecht-Zuid verleenden medewerking. Drs. H. Schuurhuis bespeelde weer het orgel. Bij dit jubileum werd 's morgens gecollecteerd voor de Bijbelschool te Kwakwelders en 's middags voor de Faculté de Théologie Evangélique de Bangui. Dit laatste op verzoek van de deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland.

's Middags werd onder leiding van de assessor, ds. J. Oosterbroek, in de aula van de universiteit voor het eerst een jongerenbijeenkomst gehouden. Alle jeugdverenigingen van 16+ waren daarvoor uitgenodigd. Ook deze aamenkomst mag als zeer geslaagd genoemd worden. Ruim tweehonderd jongeren waren aanwezig.

Prof. dr. H.G.L. Peels gaf een mini-college: 'Hoe moet je de Bijbel uitleggen?', terwijl dr. H.J. Selderhuis aandacht vroeg voor 'De inzet van jongeren in de tijd van de Reformatie, en het belang van de reformatische theologie voor ons vandaag'. Student B.A.T. Witzier vertelde iets over het studentenleven. Het jongerenkoor 'Spaans' uit Maassluis verzorgde de muzikale bijdragen.

De gehouden collecte was bestemd voor Dienstverlening Jongeren Wereldwijd.

Met grote dankbaarheid ziet het curatorium op deze herdenkingsdag terug.

26. Jubileumactiviteiten 1994

Het curatorium besloot een herdenkingsbundel ter gelegenheid van het eeuwfeest van de Universiteit door het college van hoogleraren te doen uitgeven.

De redactie werd gevormd door de hoogleraren dr. J. van Genderen en dr. W. van 't Spijker. Van de uitgever Buijten en Schipperheijn te Amsterdam werd de gunstigste offerte ontvangen. Dank zij een subsidie van deputaten-financieel kon de voorintekenprijs van 'Luisteren en leren' worden vastgesteld op f 29,90. Na 3 september 1994 kost het werk f 37,50. De oplage van 1360 exemplaren werd op de Schooldag 1994 geheel verkocht. Het werk werd gratis aangeboden aan allen die tot onze universiteit in een bijzondere relatie stonden en staan, alsook aan de weduwen van de oud-curatoren. Een tweede druk verscheen inmiddels. Het curatorium is dankbaar voor de inzet en het geleverde werk van redacteurs en medewerkers.

Op 12 september 1994 werd in intieme kring het honderdjarig bestaan van de Universiteit herdacht. Na de rectoraatsoverdracht werd een broodmaaltijd gehouden en 's middags legde een gezelschap van direct betrokkenen een bezoek af aan Deventer waar o.a. de Lebunuskerk en onze eigen kerk bezichtigd werden. De dag werd met een diner afgesloten.

27. Bibliotheek

De vorige synode besloot het curatorium en deputaten-financieel van de Theologische Universiteit op te dragen met het oog op de aanwending van de gelden voor de bibliotheek een bibliotheek-commissie in te stellen en het administratieve beheer op te dragen aan deputaten-financieel van de Theologische Universiteit (Acta 1992, art. 101).

Aan deze opdracht werd voldaan. Een voorlopig Reglement werd op 21 juni 1993 aanvaard waaraan op 9 februari 1995 nog een artikel werd toegevoegd. In de startperiode bestond deze commissie uit de deputaten-financieel I.L. Stok en ds. H. Schuurhuis, de bibliothecaris prof. dr. J. van Genderen en de assistent-bibliothecaris ds. H.H. Langelaar. Leden van de commissie zijn thans I.L. Stok (namens deputaten-financieel),

ds. H. van der Schaaf (namens het curatorium), de nieuwe bibliothecaris, prof. dr. J.W. Mars en de assistent-bibliothecaris, drs. H.H. Langelaar. De commissie vergadert minimaal twee keer per jaar. Op één van de twee vergaderingen is er een ontmoeting met leden van het Vrouwencomité STU.

De assistent-bibliothecaris, drs. H.H. Langelaar, is vanaf 1 mei 1994 in volledige dienstbetrekking werkzaam. Vastgesteld werd een instructie voor de bibliothecaris.

Veel aandacht is in de afgelopen paar jaar gegeven aan de automatisering van de bibliotheek. In 1994 werd er een daadwerkelijk begin mee gemaakt. De vertrouwde kaartcatalogus werd afgesloten. Alle nieuwe aanwinsten worden nu in het computerbestand ingevoerd. Ook werd gewerkt aan de conversie naar het definitief gekozen automatiseringssysteem van de aanwinsten over de afgelopen vijf jaar (ruim 400 titelbeschrijvingen), die volgens een voorlopig gekozen systeem waren ingevoerd. Behalve het raadplegen van de kaartcatalogus hebben gebruikers nu zelf de mogelijkheid op het computerscherm te zoeken naar de gewenste titels.

Met het invoeren van de naar schatting ongeveer 30.000 titels van het bestaande boekenbestand is een begin gemaakt. In verband daarmee werd per 1 september 1994 voor de tijd van één jaar mevr. H.M. de Stijger te Kampen tot medewerkster in de bibliotheek benoemd, met een werkopdracht van drie dagen per week. Haar taak is tweeledig: zij zorgt aan de balie voor de uitleg van de aangevraagde literatuur en zij is bezig met het invoeren van de titels uit de kaartcatalogus in de computer van de bibliotheek. Elk boek dat wordt uitgeleend, wordt in de computer ingevoerd. Sinds 1 mei 1994 verlaat geen boek meer het gebouw zonder dat aan de balie de magnetische strip is geactiveerd. Bovendien werd mevr. De Stijger aan het systematisch invoeren van de kaartcatalogus in het geautomatiseerde bestand.

Er is onderzocht of gebruik kon worden gemaakt van het computerbestand van de titelbeschrijvingen van een andere bibliotheek om op die manier winst te boeken in tijd en in kwaliteit van de titelbeschrijvingen bij de opbouw van de automatisering. Daarover is met name contact geweest met de bibliotheek van Kampen II. In onze aanvankelijke positieve verwachtingen omtrent de mogelijkheden hiervan werden we echter teleurgesteld. Niettemin heeft de automatisering gestage vooruitgang. Het percentage reeds ingevoerde titels van de boeken die worden uitgeleend, gaat merkbaar omhoog, zodat het nut van deze grote operatie nu reeds wordt ondervonden.

Gedurende enkele jaren zal de overgangssituatie evenwel ook enige belemmeringen met zich meebrengen. Elk jaar ontving het curatorium een verslag van de bibliothecaris, prof. dr. J. van Genderen. Vanaf 1994 is dit een verslag van de bibliotheekcommissie.

Van tijd tot tijd wordt een lijst van aanwinsten verstrekt.

Langs verschillende wegen komen schenkingen binnen.

Ook in 1994 werd de aanschaf van nieuwe of oudere werken grotendeels bepaald door de wensen van de docenten.

Voor het werk en de financiële inbreng van de Vrouwenactie Bibliotheek Theologische Universiteit kan het curatorium alleen maar zijn grote dankbaarheid en waardering uitspreken.

In december 1994 werd een prachtige collectie gebonden tijdschriften ontvangen uit de bibliotheek van de vroegere Katholieke Theologische Universiteit te Amsterdam. Het zijn vooral de contacten die drs. H.H. Langelaar met collega's onderhoudt in de vergaderingen van de Landelijke Vereniging Theologisch Bibliothecariaat die hier toe hebben geleid. In februari 1995 kwam opnieuw vanuit Amsterdam een grote hoeveelheid jaargangen van waardevolle tijdschriften binnen.

Het aantal uitleeningen bedroeg in 1992 2839, in 1993 3160 en in 1994 2315. Ongetwijfeld hing dit lagere cijfer samen met de reorganisatie in de bibliotheek.

Op 1 december 1994 werd in een besloten samenkomst van prof. dr. J. van Genderen als bibliothecaris afscheid genomen. Precies dertig jaar werd deze taak door hem op een voortreffelijke wijze waargenomen. Diverse toespraken werden gehouden, afgesloten met een receptie. Als bibliothecaris treedt thans prof. dr. J.W. Mars op.

28. Uitgave van Apeldoornse Studies

Vanaf 1971 worden de Apeldoornse Studies uitgegeven door Uitg. Mj. J.H. Kok te Kampen.

Op de vergadering van 26 juni besloot het curatorium de Apeldoornse Studies in eigen beheer te gaan uitgeven met inschakeling o.a. van de Christelijke Boeken Centrale 'Het Gulden Boek' (CBC) te Doorn.

Het ligt redelijk in de verwachting dat dan de omzet groter zal zijn en de kosten lager uitvallen dan bij de huidige uitgave het geval is.

29. Terugkomdag

Op 29 november 1993 werd een Terugkomdag belegd voor predikanten die in de cursus 1988/1989 en 1989/1990 zijn afgestudeerd. Alle uitgenodigden waren aanwezig.

De vraag 'Hoe breng je de boodschap bij de mensen en hoe bereik je de mensen?' vormde een heel belangrijk gespreksonderwerp. De predikanten vroegen ook heel duidelijk om een handreiking met het oog op allerlei ontwikkelingen in de maatschappij. 's Middags werd uitvoerig van gedachten gewisseld over conflictbeheersing, aan de hand van een korte inleiding van prof. dr. W.H. Velema.

Mede met het oog op de geuite wensen werd door prof. Velema in het tweede semester van 1993/1994 enkele uren pastorale psychologie gegeven.

30. Gemeentebouw

Op diverse docenten-vergaderingen is gesproken over het vak Gemeentebouw.

Curatoren stemden er mee in dit vak in het curriculum een vaste plaats te geven.

In een latere vergadering adviseerde het curatorium dit vak encyclopedisch bij het kerkrecht onder te brengen, hoewel er ook diverse verbindingslijnen te trekken zijn naar de diaconologie.

31. Studium Generale

Met instemming van het curatorium bezon het college zich op het beleggen van een Studium Generale voor een breder publiek. Een programma werd opgesteld en tot aankondiging overgegaan. Helaas was het aantal aanmeldingen te gering.

In een latere fase zal opnieuw een poging ondernomen worden dit project van de grond te krijgen.

32. Presentatie-beleid

Verscheidene keren hield het curatorium zich bezig met de aanscherping van de betrokkenheid van onze kerkleden bij de Theologische Universiteit.

Blijkens oude stukken geschiedde deze bezinning ook heel vaak in vroegere jaren.

Op de vergadering van 23 februari 1995 werden de voorstellen van de presentatie-commissie aanvaard.

Ze betreffen de volgende mogelijkheden:

1. het opstellen van een folder;
2. idem van een catechesieboek;
3. het vervaardigen van een informatieve dia-serie;
4. een periodieke mailing naar het grondvlak van onze kerken;
5. het uitnodigen van de ambtsdragers, classisgewise, voor een middag aan de universiteit;
6. het aanbieden van een programma voor een gemeente-avond.

33. Contacten Apeldoorn/Kampen

Regelmatig zijn er contacten tussen de senaten van Apeldoorn en Kampen II. Op 3 juni 1993 vond een vruchtbare informatie-uitwisseling plaats over de opzet en de gang van de studie. Prof. dr. J. Douma leidde het gesprek in over 'Het Schriftberoep'. Op 10 februari 1994 werd over 'De plaats van de hoorder in de prediking' van gedachten gewisseld, ingeleid door prof. dr. W.H. Velema.

Op woensdag 9 november 1994 ontmoette men elkaar opnieuw.

Door de uitgeverij De Vuurbaak Bameveld werd twee keer een werk gepresenteerd waaraan professoren van beide Universiteiten meewerkten. Het eerste werk verscheen in 1992: *Hoe staan wij ervoor? Actualiteit van het gereformeerd belijden* onder redactie van J. Kamphuis, dr. W. van 't Spijker, dr. C. Trimp en dr. W.H. Velema. Het tweede werk verscheen in 1994: *De zonde uit beeld - Bijbels schuldbesef en modern levensgevoel* onder redactie van dr. J.W. Mars en dr. F. van der Pol.

34. Conferentie Noordwijk 20-24 juni 1994

Van 20-24 juni 1994 werd in Noordwijk een International Theological Congress gehouden onder het thema 'The vitality of Reformed theology'. Het initiatief voor dit congres ging uit van de Theologische Universiteiten van Kampen II en Apeldoorn en van het Gereformeerd Wetenschappelijk Genootschap. Gerefereerd werd o.a. door prof. dr. J.W. Mars over 'The vitality of Reformed dogmatics challenged'. De vice-president, prof. dr. W.H. Velema, sprak het slotwoord.

De referaten werden bij Kok Kampen in boekvorm uitgegeven.

De kosten voor de deelname werden door de deputaten-financieel geheel vergoed aan onze hoogleraren en (primi) curatoren.

Dank zij een royale sponsoring bleef een bedrag over van de door de beide universiteiten beschikbaar gestelde gelden.

Het ons toekomend bedrag zal voorlopig gereserveerd worden voor een bijdrage aan het congres dat D.V. over 3 à 4 jaar in Zuid-Afrika belegd zal worden, inclusief voor de reiskosten van onze eigen deelnemers.

35. Berichtgeving inzake aanpassing Reglement

De synode van 1992 gaf aan het curatorium opdracht van de wijzigingen van het Reglement voor de Theologische Universiteit kennis te geven aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en aan alle instanties die daarvoor in aanmerking komen (Acta, art. 169).

Aan deze opdracht werd voldaan. Kennis werd gegeven aan het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen te Zoetermeer, de Hoofdrecteur van de Informatiseringsbank te Groningen en aan het curatorium van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) te Kampen. Het college van hoogleraren verzond een desbetreffend schrijven naar de Raad van Toezicht en Advies Theologische Studiebegeleiding van de Ned.Geref. Kerken.

36. Herstructureringsgevoel

Op grond van de herstructurering van de studie werden enkele regelingen getroffen.

1. Driemaal per jaar is er gelegenheid om een D I of D II-examen af te leggen, in februari, juni en september.
2. Ook de preek voor het D I-examen moet ruim vóór het examen worden ingeleverd, zodat zij voor alle examinatoren, emeriti-hoogleraren en curatoren vemenigvuldigd kan worden.
3. Een student die het D I-examen heeft afgelegd, blijft student genoemd.
4. Na een jaar zal verlenging van het preekconsent moeten worden aangevraagd.
5. De stages in het kader van het vak praktische geestelijke vorming zal vallen in het eerste voorjaar na het jaar waarin het D I-examen werd afgenomen, in de maanden januari tot april.

37. Toelating tot de doctorale studie van studenten met een HBO-opleiding theologie

De synode van 1992 verleende het curatorium machtiging om na te gaan in hoeverre het mogelijk is studenten met een HBO-opleiding theologie (na aan eventuele aanvullende eisen te hebben voldaan) tot de doctorale studie toe te laten (Acta, art. 39 sub 7).

Door het college van hoogleraren werd een instroomregeling ontworpen voor studenten met een HBO-opleiding theologie eerste graads. Deze regeling ontving de voorlopige instemming van het curatorium.

Er zijn drie eisen:

- ieder begint in de propaedeuse of in geval van deficienties Grieks en Latijn in de vooropleiding;
 - hoofdvak doctoraal moet overeenkomen met hoofdvak HBO;
 - het gemiddelde van de cijfers moet in het algemeen op 7,1/2 of meer uitkomen en het cijfer voor de scriptie mag niet minder zijn dan 7,1/2.
- In elk individueel geval zal een instroompakket op maat worden vastgesteld.

38. Gaststudenten

Bij het college van hoogleraren kwamen regelmatig verzoeken binnen voor een inschrijving als gaststudent. Met het college is het curatorium van mening dat daarvoor plaats moet zijn. Dit vooral met het oog op buitenlandse studenten die voor enige tijd aan onze universiteit wensen te studeren. Onder een gaststudent is dan te verstaan degene die voor een beperkte tijd het onderwijs in één of meer onderdelen van de theologische studie volgt, zonder recht op het afleggen van tentamens of examens. Desgewenst kan een certificaat worden afgegeven. Uiteraard kan in bijzondere omstandigheden het begrip 'gaststudent' in een iets ruimere zin worden toegepast.

39. Toelatingseisen

In september 1993 is de Wet op het Hoger Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) in werking getreden, die bepaalt dat de bezitter van een met goed gevolg afgelegd propaedeutisch of afsluitend examen aan een instelling voor hoger onderwijs is vrijgesteld van de toelatingseisen voor de inschrijving van een universiteit. De propaedeuse HBO is dus ten aanzien van de toelatingseisen voor het academisch onderwijs in de wet gelijkgesteld met een gymnasium/VWO-diploma. Kampen II houdt zich geheel aan het in de WHW bepaalde. Dit brengt met zich mee dat een HBO-student met hetzij propaedeutisch of afsluitend examen, tot de vooropleiding in Kampen II kan worden toegelaten. Bij ons wordt hij echter niet geaccepteerd. Dit levert een onmogelijke situatie op, daar men in de universitaire wereld inclusief Kampen II een diploma propaedeuse HBO accepteert als voldoende voor de inschrijving. Naar de mening van het college en het curatorium kunnen wij ons niet permitteren striktere inschrijvingseisen te hanteren dan de wet voorschrijft.

Het curatorium gaf op 22 juni 1994 af aan het college toestemming bij de inschrijving van nieuwe studenten het huidige inschrijvingsbeleid genuanceerd - d.w.z. rekening houdend met de gewijzigde omstandigheden, maar uiteraard wel in de lijn van de oude bepalingen - toe te passen.

Voorts gaf het curatorium aan het college de opdracht om de toelatingseisen conform de Wet op het Hoger Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek te formuleren. Op grond van dit voorstel verzoekt het curatorium u de toelatingseisen in art. 11 van het Reglement conform het in de WHW bepaalde als volgt aan te passen:

'Wie tot de studie wil worden toegelaten moet een gymnasium/VWO-diploma of daarmee gelijkgesteld getuigschrift overleggen. Voordat de tentamens van het propaedeutische jaar kunnen worden afgelegd, moeten eventuele deficienties op het gebied van Grieks en Latijn opgeheven zijn (zie artikel 17). Eveneens kunnen zij die een colloquium doctum hebben afgelegd tot de propaedeuse van de theologische studie worden toegelaten; hetzelfde geldt voor hen die een academische studie met een doctoraal examen hebben afgeolten.

.....
Wanneer een nieuw-ingeschreven student bewijzen kan tonen van afgelegde propaedeutische of theologische examens aan een instelling voor hoger onderwijs, wordt in ieder geval afzonderlijk door het college van hoogleraren een beslissing genomen ten aanzien van de toelatingseisen.
Gezien de voortgaande verandering op het gebied van de onderwijswetgeving vraagt het curatorium uw vergadering mandaat daarop adequaat te mogen reageren.

40. Rechtenplichten TUA

In de WHW, art. 7.60 e.v. is sprake van een College van Beroep voor de Examens. De instelling hiervan is voor aangewezen instellingen weliswaar geen verplichting, maar wel noodzakelijk in verband met een onderwijsvisite en meer nog in verband met de studievoortgangskontrolle.

- Het curatorium aanvaardde op 24 februari 1995 het voorstel een 'college van beroep' in te stellen
- waarin voor een periode van telkens 3 jaar (n.b. wisseling student) een jurist, een hoogleraar/dozent en een student plaats nemen en
 - dat beslissingsbevoegdheid heeft bij geschillen inzake tentamina, examina en studievoortgangsregistratie.

Dit orgaan is verantwoording schuldig aan het curatorium. Er werden ook secundi benoemd.

41. Kerkrechtelijke positie van de hoogleraren

Het curatorium gaf aan een commissie opdracht zich te bezinnen op de kerkrechtelijke positie van de hoogleraren.

Deze is thans geregeld naar art. 13 K.O. sub 2 a. Deze is thans geregeld naar art. 13 K.O. sub 2 a. In zijn vergadering van 29 juni 1995 werd door deze commissie uitvoerig gerapporteerd. Gewezen werd o.a. op het besluit van de synode 1971/1972 'de gewoonte om aan dienaren des Woords die door de generale synode tot de dienst van hoogleraar aan de theologische hogeschool geroepen worden ementaat te verlenen voortlopig te bestendigen en te blijven bij het bepaalde in art. 13 K.O. sub 2 a.' Zie Acta, art. 178 sub 1.

Met de commissie is het curatorium van mening dat overgegaan moet worden naar een definitieve regeling. Daar in 1971/1972 door u als synode het genoemde besluit genomen werd, ligt het in de lijn als door uw vergadering een opdracht in dezen gegeven wordt.

42. Inhoud van de praktische geestelijke vorming

Door de generale synode 1992 werd het curatorium opgedragen in samenwerking met het college van hoogleraren binnen het kader van D II een plan uit te werken waarin aan de praktische geestelijke vorming van de student inhoud wordt gegeven en over het resultaat in de volgende synode verslag te doen (Acta, art. 16B).

Bij herhaling heeft de generale synode bij haar verantwoordelijkheid voor het onderwijs aan de TUA blijk gegeven vooral ook zorg te willen dragen voor het praktisch karakter van het onderwijs, in het besef dat de eerste taak van de school is het opleiden van predikanten, met name in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Het college van hoogleraren en het curatorium delen die motivatie voor het praktische en geestelijke karakter van de opleiding van harte.

Ten dienste van de rapportage hebben curatoren en college daarom nog eens geïnventariseerd in welke aspecten van de opleiding deze gerichtheid op de praktijk te vinden is, en ook in welke opzichten daar nog wensen liggen.

I. TOERUSTING IN HET CURRICULUM

1. Het eerste dat genoemd moet worden is dat bij het geven van de colleges in vrijwel alle vakken de docenten zeer dikwijls aanleiding vinden de lijn naar de praktijk van prediking, pastoraat, catechese en overig ambtelijk werk te trekken. Evenzeer is er regelmatig aanleiding de consequenties van de op colleges behandelde stof voor het eigen geestelijk leven en voor het geven van geestelijke leiding en voor het op een geestelijk wijze omgaan met elkaar aan de orde te stellen.
2. Een aantal van de gedooide vakken draagt geheel of gedeeltelijk een praktisch karakter gezien de stof die daarbij aan de orde wordt gesteld. Dit geldt zonder twiifel van de vakken: kerkrecht, poemeniek, praktische homiletiek en ethiek.
Bij de psychologie - in het eerste studiejaar - zijn ook de raakvlakken met de pastorale psychologie aan de orde.
Bij poemeniek worden regelmatig situaties uit de pastorale praktijk besproken.
Bij praktische homiletiek gelden de volgende regels: In het derde studiejaar levert iedere student een preekvoorstel in dat door de hoogleraar homiletiek met hem besproken wordt. In het vierde en vijfde studiejaar wordt op het college praktische homiletiek een preeksocht gehouden en besproken van ieder van de desbetreffende studenten, waarbij telkens drie studenten als critici optreden en de hoogleraar eindoorloos is.
3. De admissiale studenten houden in de D I-fase een preek op een ochtendkritekcollege, waarbij het voltallige college van hoogleraren aanwezig is en kritiek op inhoud, stijl, voordracht en geestelijk gehalte uitbrengt, nadat drie studenten dat tevoren hebben gedaan.
In de D II-fase presenteert iedere admissiale student een preek op een avondkritekcollege, waarbij drie studenten kritiek uitbrengen en drie hoogleraren, onder wie altijd de hoogleraar homiletiek.
4. In de cursus 1994/1995 is door twee docenten van De Vijverberg een lesprogramma verzorgd in vergaderingsprocedures en voorzitterschap, conflicthandling, rollen en rolopvattingen, beleidsontwikkeling, werken met vrijwilligers, communicatie-middelen in de gemeente. Er is nader contact geweest met De Vijverberg om te onderzoeken of in goed overleg met het college van hoogleraren een model voor het inpassen van een aantal van deze aspecten kan worden vastgesteld, dat een meer permanente plaats in het onderwijsplan van de TUA kan krijgen.
5. De jaarlijkse gastcolleges kunnen soms ook uitlopen op een praktische spits. In het voorjaar van 1995 werden gastcolleges gegeven over het diakonaat, waarvan het slot was een bezoek aan het bureau van deputaten ADMA te Voerendaal.

II KENNISMAKEN MET DE PRAKTIJK

6. Eens per twee jaar wordt met de vierde- en vijfdejaars studenten een excursie gemaakt van twee dagen naar door de studenten zelf uit te kiezen locaties van jeugdzorg ('De Stuw'), verslaaardenopvang, werk van het Leger des Heils in donker Amsterdam of dergelijke projecten.
7. De vijfdejaars studenten brengen in het negende semester een bezoek aan Sonnevancx te Harderwijk. Zij krijgen daar informatie over het verpleeghuis door een maatschappelijk werker of een leidinggevende uit de verzorgingssector.
Daarnaast geeft de geestelijke verzorger informatie. Hij leidt hen rond door het huis. Zij moeten zelfstandig enkele bezoeken afleggen. Het verslag daarover door ieder persoonlijk wordt gemeenschappelijk besproken.
8. Iedere student maakt gedurende zijn studie, op basis van vrijwilligheid, een excursie mee naar het evangelisatiewerk in Amsterdam (AHA) onder daklozen. Zij maken daar een 'kerkdenst' en de maaltijd mee voor deze mensen. Dit is een bezoek dat sinds geruime tijd regelmatig plaatsvindt.
9. De admissiale studenten die preekconsent hebben gekregen, gaan gedurende het tiende, elfde en twaalfde semester in totaal 24 zondagen in vakante gemeenten voor in de dienst des Woords. In de zomer tussen het tiende en elfde semester en na het twaalfde semester komt daar nog een aantal zondagen bij. In totaal kunnen ze zo een praktische ervaring opdoen van ongeveer 80 preekbeurten.

III VORMEN VAN STAGE

10. De studenten moeten in het vierde jaar minstens drie avonden catechisatie meemaken in een in overleg met de docent van dit vak te kiezen gemeente. Op minstens één van die drie avonden moeten ze zelf catechisatie geven. De predikant, onder wiens leiding dit gebeurt, evalueert de gegeven catechisatieles.
11. Het stageprogramma voor de admissiale studenten bestaat uit tweemaal één maand werk in de stagegemeente en een tussenmaand bestemd voor het bestuderen van praktische literatuur. Daarin moet voor homiletiek steeds o.a. een aantal preken uit de periode van de Nadere Reformatie bestudeerd worden.

Wanneer gekozen wordt voor kerkgeschiedenis, moet een gedeelte uit het werk van Voetius bestudeerd worden. Bij de keus voor dogmatiek wordt als regel een belangrijk gedeelte van de *Federlijke Godsdienst van W. à Brakel* bestudeerd. Over deze stof vinden gesprekken plaats. In de stage valt ook een gesprek met een ervaren predikant uit de kerken. Bovendien vinden over het geheel van de stage evaluerende gesprekken plaats waarbij de predikant die stagebegeleider is, de curator die mentor is van de desbetreffende student, en de rector betrokken zijn.

IV PERSOONLIJKE BEGELEIDING

- Tijdens de studie is voor elke student een van de hoogleraren aangewezen als mentor. Gedurende elk semester wordt in ieder geval een gesprek gevoerd, primair gericht op het tijdig onderkennen en oplossen van problemen in de voortgang van de studie.
- Elke admissie student krijgt jaarlijks huisbezoek van een van de hoogleraren. In het jaar waarin hij preekconsent aanvraagt wordt hij door het college van hoogleraren voor een gesprek in hun vergadering ontvangen.
- Voor het persoonlijke ongedwongen contact tussen hoogleraren en studenten zijn de jaarlijkse themadagen, waarvoor van dinsdag tot donderdag in een conferentieoord verbleven wordt, van groot belang. In het lezingenprogramma tijdens die dagen is er bovendien steeds één, die sterk op de praktijk van de gemeente of de theologie of de christelijke presentie in de maatschappij is gericht. In elk geval geldt dit van de casuïstiek, die tijdens een van de avonden wordt gehouden.
- Door het college van hoogleraren wordt aan de persoonlijkheidsvorming van de studenten geen afzonderlijke aandacht gewijd, afgedacht van de waarde van pastoraal getinte opmerkingen tijdens de colleges en in persoonlijke gesprekken en gesprekes daarbuiten.

Genoemd mag worden dat de hoogleraar pomenek de laatste jaren het onderwerp 'De habitus van de pastor' in iedere cursus bespreekt. Hij doet dat echter los van een mogelijk ook gezamenlijk beleefde verantwoordelijkheid voor dit opleidingsaspect.

Het is voor het college van hoogleraren de vraag of er in dit opzicht niet een manco in onze opleiding is. Zou het niet tot het eigene van Apeldoorn moeten behoren aan de vorming van de persoonlijkheid van de toekomstige predikanten meer specifieke aandacht te besteden? Wanneer die vraag positief beantwoord zou worden, zou ook zeer zorgvuldig over de invulling van een dergelijke doelstelling moeten worden nagedacht en gesproken, in het licht van bijbelse uitgangspunten.

Aan deze gegevens kan nog worden toegevoegd dat op 2 december 1993 een bijeenkomst gehouden werd voor de vierde en vijfdejaarsstudenten met hun (a.s.) echtgenotes over het leven in de pastorie. Mevr. B.J. Vekema-Benschop sprak over 'Samenwerken in zelfstandigheid' en mevr. A.T. Maris-de Kleine over 'Open huis en open hart'.

Ook door het curatorium zelf wordt aan de praktische geestelijke vorming aandacht besteed.

Te noemen valt:

- Elke admissie student ontvangt van de hem toegewezen mentor één keer per jaar huisbezoek. Ook de preken zijn dan voorwerp van bespreking.
- Het moderamen van het curatorium voert met de navrager van het vak predikunde een gesprek met hen die preekconsent ontvangen of verdeling daarvan.
- Tussen preekconsent en beroepsaanstelling gaat de student voor in de gemeente van zijn mentor. Na de dienst wordt door een geselecteerde groep gemeentelieden de preek besproken.
- Op 27 juni 1994 besloot het curatorium dat de curatoren die schoolbezoek afleggen, ook een kritiekkollege proberen bij te wonen.
- In de vergadering van 29 juni 1995 werd het volgende voorgesteld: 'aan de curatoren in het cursusjaar, waarin zij vrijgesteld zijn van collegebezoek, op te dragen tweemaal een gehele -speciaal voor dit doel te beleggen- dag een college praktische homiletiek of een kritiekkollege bij te wonen, waartoe minstens twee preken grondig doorgesproken kunnen worden. Uiteraard zal daarbij met voorrang gedacht moeten worden aan die studenten die de studie voor het doctoraal I-examen reeds afgerond hebben.

De praktische invulling van één en ander zal moeten plaatsvinden in nauw overleg met de hoogleraar homiletiek.

Besloten werd dit voorstel bij wijze van proef in het eerste semester van de nieuwe cursus uit te voeren.

43. Vooropleiding

Samenhangend met het vertrek van drs. G.J. Vrijmoeth en voorts met de aanbevelingen van de verkenningcommissie ('commissie Oberman'), maakt onze universiteit sinds 1991 gebruik van de vooropleiding van Kampen II. 'Onze' studenten voor de vooropleiding worden in Apeldoorn ingeschreven en vallen onder ons toezicht; per student ontvangt Kampen II een bedrag van f.7.500; bij de examens is steeds een gecombineerde uit Apeldoorn aanwezig; in de praktijk wordt door Kampen II met de wensen van Apeldoorn steeds rekening gehouden.

In de beoordeling werd door het college vastgesteld:

- zonder uitzondering zijn alle studenten positief over inhoud, niveau en aanpak van de studie in Kampen II.
- de vooropleiding voldoet geheel aan hetgeen Apeldoorn voor zijn studenten noodzakelijk acht.
- nadeel is dat de band met Apeldoorn tijdens de vooropleiding smal is. Contactpunten zijn: mededelingen, introductiemiddag nieuwe studenten, jaarverantwoordiger in studieraad, gesprekken met mentoren, bijwoning themadagen, lidmaatschap studentenverenigingen.

Deze vooropleiding wordt door het college van hoogleraren positief beoordeeld. Ook in kringen van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) wordt met waardering over deze vooropleiding gesproken.

Op een vergadering deelde het college van Kampen mee dat desgewenst de mogelijkheid besproken zou kunnen worden van verdere institutionele integratie.

Het curatorium besloot uw vergadering het volgende voor te stellen:

- de samenwerking met Kampen II voor een periode van drie jaar te continueren, en wel:
 - om inhoudelijke redenen, geleid op het zeer goede niveau van de vooropleiding van Kampen II;
 - om onderwijspolitieke redenen; in de universitaire wereld wordt men hoe langer hoe meer gedrongen tot het denken in termen van concentratie en complementariteit, met op de achtergrond de dreiging van het dichtdraaien van de financiële kraan; wat Apeldoorn en Kampen II betreft zal samenwerking op het punt van de vooropleiding een positief signaal afgeven naar het ministerie;
 - om financiële redenen: een eigen vooropleiding kost immers meer dan het bedrag dat tot nu toe in de samenwerking met Kampen op tafel moest komen;
- het curatorium een commissie van onderzoek te laten instellen die in overleg met de verleggenwoordigers van Kampen II nagaat wat de mogelijkheden zijn om aan de vooropleiding meer het karakter van gezamenlijkheid te geven, zulks om het genoemde bezwaar van de smalle band te ondervangen.

44. Studiefinanciering - vooropleiding

Problemen zijn gerezen rondom de studiefinanciering van de studenten in de vooropleiding. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is voornemens aan de wegwerking van deficiencies Grieks en Latijn geen studietoelagen toe te kennen, omdat deze vakken buiten het curriculum vallen. Dit betekent in de huidige situatie dat een eventueel verleende studiebeurs na studievoortgangcontrole zal worden omgezet in een lening (met rente op rente, etc.).

Een en ander zal begrijpelijkerwijze gevolgen hebben voor het aantal aanmeldingen. Geleed op het feit dat vandaag de dag de meeste a.s. studenten theologie deficiencies hebben, betekent dit tegelijk een bedreiging voor de klassieke opleiding theologie.

In de kring van de VSNU-DGO (Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten - Discipline Orgaan Godgeleerdheid) werden nadere akteplannen ontwikkeld. Ook colleges van bestuur van universiteiten raagden. Op 16 maart j. werd door het curatorium een schrijven verzonden naar het ministerie van OCW.

Tot op heden blijft onzeker of de vooropleiding in de oude vorm kan voortbestaan.

Voor de vooropleiding hebben zich zes studenten aangemeld. De inschrijving droeg een voorlopig karakter; in een later stadium krijgen deze jongeren te horen of zij als student dan wel als cursist zijn ingeschreven - afhankelijk van de ontwikkelingen op politiek niveau.

45. Wetsvoorstel voor de Prestatiebeurs

Zoals uw vergadering ongetwijfeld bekend zal zijn werd -mede in verband met de bezuinigingsoperatie van het kabinet- door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen het wetsvoorstel over de Prestatiebeurs ingediend. In de afgelopen maanden vond intensief contact plaats tussen onze universiteit en de 'kleine' christelijke politieke partijen. In onderling overleg werd een amendement opgesteld dat voorziet in een half jaar extra studiefinanciering (en inschrijvingsduur) voor de studenten theologie. Het amendement werd ingediend door SGP, CDA, RPF en GPV (woordvoerder ir. Van der Vlies) en werd door een ruime kamermeerderheid gesteund.

Binnen de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten werd het resultaat van het Apeldoorns initiatief door de 'grote' universiteiten met verbazing om vreugde ontvangen. Door de Eerste Kamer werd het wetsvoorstel echter verworpen.

Insidels heeft de minister het wetsvoorstel Prestatiebeurs de Raad van State ter advies voorgelegd met de kennelijke bedoeling dit zo spoedig mogelijk bij de Tweede Kamer opnieuw in te dienen, opdat in september 1996 de Prestatiebeurs ingevoerd kan worden. Afgewacht moet worden of daarin dan het aanvaarde amendement opgenomen wordt.

Ondertussen leven de studenten nog onder het regiem van de tempobeurs, hetgeen betekent dat zij voor 7 à 7 1/2 jaar recht op een studiebeurs hebben (dit wordt onder de prestatiebeurs max. 6 1/2 jaar).

46. Stimuleringsfonds

In de vergaderingen van het college van hoogleraren werd meer dan eens aandacht besteed aan AIO (assistent in opleiding)- en OIO (onderzoeker in opleiding) plaatsen.

Geleed op de ingrijpende vragen waarvoor onze kerken zich geplaatst zien in een sterk gesecculariseerde samenleving enerzijds en in het groeiende isolement van de gereformeerde theologie anderzijds, wordt door het college steeds meer de noodzaak gezien dat bekwame predikanten zich op grondige, wetenschappelijke wijze verdiepen in de studie van de theologie om aldus de kerken te kunnen dienen. Tevens ligt er de noodzaak om een klein corps van gepromoveerden in onze kerken te vormen met het oog op de continuïteit van het werk aan de Theologische Universiteit.

In de praktijk van het predikantswerk blijkt de arbeid aan een proefschrift een taak te zijn die veelal erg zwaar is. Vrijstelling voor een of meer aaneengesloten tijdperioden zou een geweldige stimulans vormen. Uiteraard brengt zo'n vrijstelling financiële consequenties met zich mee.

Ook naar de mening van het curatorium behoeft deze financiële last niet op de schouders van één enkele gemeente te rusten.

Vandaar dat het curatorium de gedachte van het college ondersteunt om een stimuleringsfonds voor a.s. promovendi van christelijke gereformeerde theologen in het leven te roepen.

Gedacht zou kunnen worden aan de volgende opzet:

- Een stimuleringsfonds van zegge fl. 300.000 worde gevormd uit de reserves van TUA (van tijd tot tijd aan te vullen).
- Het fonds wordt beheerd door het curatorium en de deputaten financieel, die verantwoording schuldig zijn aan de generale synode.
- Uit het fonds wordt een gegadigde in principe maximaal 2 maal een half jaar gefinancierd. De hoogte van het bedrag kan aangepast worden aan de landelijke normen voor een AIO/OIO, met inachtneming

- van de gezinssituatie.
- d. Slechts zij komen in aanmerking voor een uitkering die
 - behoren tot de christelijke gereformeerde kerken,
 - het doctorsexamen cum laude behaald hebben of naar het oordeel van het college dit niveau vrijwel benaderen en
 - een uitgewerkt schema voor het proefschrift kunnen overleggen, gekoppeld aan een tijdpad.
 - e. De commissie ter beoordeling van aanvragen bestaat uit vertegenwoordigers uit de kerken (curatoren) en de leden van het college. Bij de beoordeling zal de vraag naar de relevantie van het onderzoek voor het geheel van de kerken een rol spelen.
- Het curatorium verzoekt uw vergadering om toestemming dit voornemen te realiseren.

47. Studiefonds

Uit het rapport van deputaten-financieel zal uw vergadering blijken dat de financiële vooruitzichten heel ongunstig zijn, vooral als nog meer studenten worden toegelaten die steun van het Studiefonds behoeven. Met klem brengt het curatorium u deze problematiek onder de aandacht. Ook het curatorium wil bij dezen pleiten voor de instelling van een apart deputaatschap c.q. commissie voor het Studiefonds daar het daaraan verbonden werk veel, ingewikkeld en tijdrovend is. Tegelijk wacht het met belangstelling uw besluiten af ten aanzien van de voorstellen van de commissie voor de uitvoeringsregeling Studiefonds.

48. Deputaten-financieel

Deputaten-financieel zullen u nader berichten over de financiën. Er is een intensief en goed contact tussen dit deputaatschap en het curatorium. In de afzonderlijke vergaderingen van deputaten-financieel zijn het curatorium en de universiteit vertegenwoordigd door de president-curator en de rector. Zowel het curatorium als het college van hoogleraren hebben diep respect voor dit deputaatschap dat heel veel werk verzette.

49. Drs. H. Schuurhuis

Door de synode van 1974 werd drs. H. Schuurhuis benoemd tot deputaat-financieel van de Theologische Hogeschool. Helaas werd br. Schuurhuis op 15 maart jl. door een ernstige ziekte getroffen. Met grote waardering denkt het curatorium en het college van hoogleraren terug aan de arbeid die br. Schuurhuis gedurende ruim twintig jaar als secretaris-penningmeester in het belang van onze universiteit uitoefende. Ook via dit rapport bidden we hem en zijn echtgenote Gods zegen toe.

50. Het werk van het onderwijs-ondersteunend personeel en de anderen

Met zeer grote waardering maakt het curatorium melding van de arbeid die door het onderwijs-ondersteunend personeel (O.O.P.) verricht werd. Zonder hun toegewijde arbeid zou de universiteit niet hebben kunnen werken zoals dit geschiedde. Met name wordt in dit verband gedacht aan de secretaresse, mev. J.W. van der Zande-de Roo. De conclerger, de heer M.S. Rozema, die een hartoperatie onderging, mag in goede gezondheid weer volop zijn werkzaamheden uitoefenen. Dankbaar is het curatorium eveneens voor de inzet van allen die in de dienstverlenende sector werkzaam zijn. Gelukkig kan de assistent-bibliothecaris, drs. H.H. Langelaar, die enige tijd volledig was uitgeschakeld, zijn taak voor 75% waarmaken.

51. Slot

Met grote dankbaarheid jegens de Koning der kerk ziet het curatorium terug op de achterliggende periode.

52. Voorstellen

Het curatorium stelt u het volgende voor:

1. aan prof.dr. W. van 't Spijker op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
2. aan prof.dr. W.H. Velma op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
3. aan prof.dr. J. de Vuyt op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen;
4. een besluit te nemen in betrekking tot de opvolging van prof. dr. W. van 't Spijker, prof. dr. W.H. Velma en prof.dr. J. de Vuyt; waarvoor u voorstellen door het curatorium zullen worden aangeboden;
5. goedkeuring te hechten aan de herbenoeming van drs. B.J. Dikken en drs. J.C.L. Starreveld tot universitaire docenten;
6. goedkeuring te hechten aan de benoeming van mev. dr. A. Drint tot universitair docente, als assistente van prof. dr. H.G.L. Peels;
7. goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. M.C. Mulder tot begeleider van de studie in Judaica in de doctoraalfase;
8. goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. G.J. van 't Spijker tot universitair docent in het nieuwtestamenteisch Grieks in het cursusjaar 1995-1996 en eventueel in de twee daarop volgende cursusjaren;
9. artikel 11 van het Reglement van de Theologische Universiteit te wijzigen zoals onder punt 39 werd aangegeven;
10. het curatorium mandaat te verlenen op wijzigingen in de onderwijswetgeving adequaat te reageren;
11. opdracht te geven voor het opstellen van een definitieve regeling inzake de kerkrechtelijke positie van

- de hoogleraren en dienaangaande voorstellen te doen op de synode van 1998;
12. de samenwerking met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) inzake de vooropleiding voor een periode van drie jaar te continueren en het curatorium opdracht te geven een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om aan de vooropleiding meer het karakter van gezamenlijkheid te geven;
 13. toestemming te verlenen voor de instelling van een stimuleringsfonds ten behoeve van a.s. promovendi, hetzij christ. geref. predikanten of admissie studenten;
 14. een apart deputaatschap voor het Studiefonds in het leven te roepen;
 15. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

Namens het curatorium:
J. Oosterbroek, h.t. president,
H. van der Schaaf, h.t. secretaris.

AANVULLEND RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

1. Studiefinanciering-vooropleiding

Onder punt 44 van het eerste rapport vermeldde het curatorium de gezamenlijke problemen rondom de studiefinanciering van de studenten in de vooropleiding. Daar door het ministerie nog geen gunstige beslissing werd genomen en waarschijnlijk ook niet meer te verwachten is, werden deze studenten als cursist van de vooropleiding ingeschreven.

2. Emeriteringsleeftijd hoogleraren

Het curatorium hield zich bezig met de emeriteringsleeftijd van de hoogleraren. Op grond van het bepaalde in het Reglement voor het verlenen van emeritaat, verlof en ontslag aan de hoogleraren van de Theologische Universiteit (bijlage 13 in K.O.) hebben onze hoogleraren die tenminste 40 dienstjaren hebben en zij die de leeftijd van 65 jaar bereiken, het recht emeritaat aan te vragen (Art. 2 a). In Art. 2 b wordt gesproken over het verlenen van emeritaat aan een hoogleraar die de 70-jarige leeftijd bereikt. Afgedacht van de ingangsdatum wordt hierin bedoeld op een verplichting. Nu kan het aan uw vergadering bekend zijn dat het curatorium in 1990 in principe besloot de universitaire docenten of hoofddocenten niet opnieuw te benoemen, nadat zij de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt, tenzij er voor het curatorium redenen zijn om ook na deze datum een beroep op de betrokkenen te doen voor medewerking voor een nieuw cursusjaar (Acta 1992, rapport curatorium, blz. 138). Ten aanzien van de emeriteringsleeftijd van onze hoogleraren werden toen geen veranderingen voorgesteld. Sinds geruime tijd worden de hoogleraren van een rijksuniversiteit bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd gepensioneerd. Dit geschiedt ook aan de beide theologische universiteiten te Kampen. Zo besloot t.v. de synode van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) Groningen-Zuid 1978 de leeftijdsgrens van emeritering der hoogleraren van 70 tot 65 jaar te verlagen (Acta, art. 67). Nu er binnenkort hopelijk sprake is van een heel nieuwe generatie hoogleraren heeft het curatorium zich afgevraagd of het met het oog op hetzelfde en met het oog op het belang van een hoge kwaliteit van het wetenschappelijke onderwijs in onze tijd, wel te verantwoorden valt dat onze hoogleraren pas na het bereiken van de 70-jarige leeftijd worden ontslagen. Het curatorium meent dat het goed is als u hem een opdracht geeft voor een herbezinning op de emeriteringsleeftijd en in verband met de financiële consequenties daarvoor in nader overleg te treden met de deputaten-financieel.

3. Voorstel

De generale synode besluit aan het curatorium op te dragen zich op de emeriteringsleeftijd van de hoogleraren te herbezinnen en bij een wijzigingsvoorstel in overleg te treden met de deputaten-financieel.

J. Oosterbroek, h.t. pres.-cur.,
H. van der Schaaf, h.t. secretaris.

BILAGE 7

art. 30,33,34,70,80,94,120,140,141,142

RAPPORT 1 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE HET RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT EN AANVULLEND RAPPORT 9.05.01

Uw commissie begint haar verslag met haar dankbaarheid jegens de Here neer te schrijven voor de goede voortgang van het werk aan onze T.U.A. verricht door onze hoogleraren, universitaire docenten en het onderwijs-ondersteunend personeel. Uw commissie heeft grote waardering voor de wijze, waarop prof. dr. J. van Genderen zijn professoraat aan de T.U.A. vele jaren heeft kunnen verrichten tot aan zijn afscheid op 15 augustus 1993. Uw commissie is dankbaar, dat prof. dr. H.G.L. Peels vanaf 31 januari 1993 en prof. dr. J.W. Mars vanaf 31 augustus 1993 hun arbeid aan onze T.U.A. verrichten.

Wij noemen ook de namen van drs. W. Meijer, die op 9 september 1994 en dr. T. Brienens, die op 8 september 1995 hun gewaardeerde werkzaamheden aan de Universiteit hebben beëindigd in verband met het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Wij denken ook aan de benoeming en het werk van mevrouw dr. A. Drint, assistente van prof. dr. H.G.L. Peels.
Uw commissie heeft met respect kennis genomen van de inzet en het werk van het curatorium en deputaats-financieel.

De gezondheidssituatie van prof. dr. B.J. Oosterhoff is zorgelijk te noemen. Bij drs. H. Schuurhuis is sprake van een positieve ontwikkeling in het herstelproces. De Here zegene hen met Zijn genade.

Uw commissie heeft met het moderamen van het curatorium gesproken over verschillende paragrafen c.q. onderdelen van het rapport. Uw commissie meldt u het volgende ten aanzien van paragraaf

- 9 in een separaat schrijven ontvangt u onze reactie op het comité-schrijven 10.07.
- 10.1 dr. T. Brienens ziet definitief af van de mogelijkheid om -op dringend verzoek van het curatorium- gedurende het cursusjaar 1995-1996 college in de vakken catechetiek en liturgiek te blijven geven.
Uw commissie respecteert zijn persoonlijke beslissing.
De (binnen het college van hoogleraren) gemaakte "tijdelijke regeling" houdt een extra werkbelasting in voor prof. dr. W.H. Velema gedurende de laatste maanden van zijn professoraat. Uw commissie is hem daarvoor heel erkentelijk.
- 10.2 in verband met de emeritering van drie hoogleraren en de vragen rondom hun opvolging heeft het college van hoogleraren besloten nog geen voorstel inzake de benoeming van een universitair docent naast prof. dr. J.W. Maris te doen.
- 11 aan de ondertekening van het verbindingsformulier door de docenten, die aan de T.U.A. verbonden zijn, is uitvoering gegeven door mevrouw dr. A. Drint en drs. G.J. van 't Spijker.
- 15 uw commissie onderschrijft, dat de emeritaatsaanvragen van prof. dr. W.H. Velema, prof. dr. W. van 't Spijker en prof. dr. J. de Vuyt aan K.O. art. 20, bijlage 13, het Reglement, beantwoorden. Prof. Velema wenst met ingang van uiterlijk 31 januari 1996 ontslagen te worden van al zijn taken. Prof. van 't Spijker en prof. De Vuyt hebben te kennen gegeven januari 1997 hun werk te willen afronden. Wij zijn de Koning der Kerk zeer dankbaar, dat deze drie broeders de gaven van de Heilige Geest, die zij hebben ontvangen, ook hebben gebruikt om toekomstige dienaars van het Woord op te leiden en te vormen.
Uw commissie heeft genormeerd of de gezondheid van prof. De Vuyt het toelaat, dat hij tot genoemde tijd de werkdruk en de intensiteit van het professoraat aan zal kunnen. Het curatorium deelde ons mee, dat prof. De Vuyt niets liever wil dan zolang mogelijk de kerken te dienen, voor zover zijn gezondheid het toelaat.
Uw commissie spreekt de wens uit, dat de Here deze hoogleraren de kracht en de gezondheid wil geven om hun arbeid te volbrengen tot aan hun emeritaat.
- 16 uw commissie meldt, dat zij - in afschrift - van het curatorium een schrijven d.d. 9 september 1995 aan de generale synode heeft ontvangen, waarin staat, dat "aan deze synode geen voorstel zal worden gedaan voor de instelling van de zesde leerstoel".
Uw commissie constateert, gehoord de toelichting van het curatorium, dat de principiële keuze om te komen tot de benoeming van twee hoogleraren in de plaats van prof. Velema een principiële wenselijkheid blijkt te zijn.
De gronden voor het besluit zijn uw commissie niet meegedeeld, omdat zij nauw samenhangen met de personele invulling van het besluit.
Om deze reden was het de commissie niet mogelijk zich een oordeel te vormen.
Uw commissie is met het curatorium van oordeel, dat de namen van de desbetreffende kandidaten ter synode-vergadering moeten worden meegedeeld. Wel is de commissie van mening, dat de mededelingen met betrekking tot de benoeming van twee hoogleraren in de plaats van prof. Velema naar de particuliere synoden en de kerkeraden prematuur is geweest.
Deze proceduregang is door de commissie als onbevredigend ervaren.
Zij is van mening, dat ter vergadering volledig opening van zaken gegeven moet worden met betrekking tot het besluit in de brief van 9 september 1995.
Het lijkt de commissie goed, dat met het oog op de toekomst voorzichtigheid betracht wordt met mededelingen aangaande besluiten, die nog niet volledig vast staan.
- 25 van harte ondersteunt uw commissie het streven van het curatorium het middagprogramma van Schooldagen af te stemmen op jongeren om hun aandacht te vestigen op het belang van de gereformeerde theologie en hun betrokkenheid te wekken c.q. te vergroten bij het werk op de T.U.A.; uw commissie is van mening, dat hierdoor de P.R. van de T.U.A. bevordert wordt; in dit kader verdient het nieuwe presentatie-beleid ons aller steun, evenals de uitgave van de Apeldoornse Studies op de in het rapport aangegeven manier; al deze pogingen moeten de binding tussen de Kerken en Universiteit intensiveren.
- 30 uw commissie is van mening, dat de (geestelijke) opbouw van de gemeentekerk reeds met heel de opleiding verweven is, maar dat het ook belangrijk is, dat het vakgebied "gemeentebouw" expliciet als een zelfstandig onderdeel wordt ondergebracht bij kerkrecht om de bijbelse structuur van het

gemeente zijn te doordenken en haar gereformeerd karakter te benadrukken en praktisch in te vullen. Uw commissie steunt derhalve dit advies.
Wat de praktische invulling betreft lijkt het de commissie van belang, dat deze invulling in goede samenwerking met de docenten voor de diakonologische vakken tot stand komt.

- 42 uw commissie heeft met waardering kennis genomen van de wijze, waarop inhoud gegeven wordt aan de praktische geestelijke vorming gedurende heel de opleiding; uw commissie zou nog wel graag zien, dat de keuzen om met de praktijk kennis te maken (zie II 6 t/m 9) zo mogelijk worden uitgebreid met meerdere dagdelen gezien de onderscheiden probleemvelden in de gemeente en de toenemende gevaren van de secularisatie, waarmee beginnende predikanten worden geconfronteerd.
Uw commissie heeft nota genomen van de vraag van het college van hoogleraren of de noodzaak c.q. wenselijkheid van persoonlijkheidsvorming van onze toekomstige predikanten in de opleiding een manco vertoort.
Uw commissie vindt het belangrijk, dat het college van hoogleraren zich verder bezint op de vragen met betrekking tot de persoonlijkheidsvorming van de toekomstige predikanten.
- 46 Uw commissie ziet de noodzaak van de vorming van een Stimuleringsfonds. Zij steunt derhalve het verzoek van het curatorium onder voorwaarde, dat Commissie VI een positief advies geeft t.a.v. de Fondswerving uit de reserves van de TUA.
In een later stadium ontvangt u nadere voorstellen naar aanleiding van rapport 9.30.
- 47 Uw commissie is van mening, dat het nodig is dat er een apart deputaatschap voor het Studiefonds komt gezien de complexiteit van regelingen van het Ministerie van O.C.W. en de tijd, die besteed moet worden aan de beoordeling en de afhandeling van elke aanvraag.

Uw commissie stelt de generale synode voor:

- de handelingen van het curatorium goed te keuren en curatoren hartelijk te danken voor hun inzet en arbeid ten dienste van de TUA, gedurende de periode na de generale synode-1992;
- aan prof. dr. W. van 't Spijker op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 31 januari 1997;
- aan prof. dr. W.H. Velema op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 31 januari 1996;
- aan prof. dr. J. de Vuyt op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 31 januari 1997;
- een besluit te nemen met betrekking tot de opvolging van prof. dr. W. van 't Spijker, prof. dr. W.H. Velema en prof. dr. J. de Vuyt, waarvoor u voorstellen door het curatorium zullen worden aangeboden;
- goedkeuring te hechten aan de herbenoeming van drs. B.J. Dikken en drs. J.C.L. Starreveld tot universitaire docenten;
- goedkeuring te hechten aan de benoeming van mevr. dr. A. Drint tot universitair docente, als assistente van prof. dr. H.G.L. Peels;
- goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. M.C. Mulder tot begeleider van de studie Judaica in de doctoraalfase;
- goedkeuring te hechten aan de benoeming van drs. G.J. van 't Spijker tot universitair docent in het nieuwtestamenteisch Grieks in het cursusjaar 1995-1996 en eventueel in de twee daarop volgende jaren;
- artikel 11 van het Reglement van de Theologische Universiteit als volgt te wijzigen:
"Wie tot de studie wil worden toegelaten moet een gymnasium/VWO-diploma of daarmee gelijkgesteld getuigschrift overleggen. Voordat de tentamens van het propaedeutische jaar kunnen worden afgelegd, moeten eventuele deficiënties op het gebied van Grieks en Latijn opgeheven worden (zie artikel 17). Eveneens kunnen zij, die een colloquium doctum hebben afgelegd tot de propaedeutische van de theologische studie worden toegelaten; hetzelfde geldt voor hen, die een academische studie met doctoraal examen hebben afgesloten.
.....
Wanneer een nieuw-ingeschreven student bewijzen kan tonen van afgelegde propaedeutische of theologische examens aan een instelling voor hoger onderwijs, wordt in ieder geval afzonderlijk door het college van hoogleraren een beslissing genomen ten aanzien van vrijstellingen van tentamens of examens in enig vak....";
- het curatorium mandaat te verlenen op wijzigingen in de onderwijswetgeving adequaat te reageren;
- het curatorium de opdracht te geven voor het ontwerpen van een definitieve regeling inzake de kerkrechtelijke positie van de hoogleraren en deraangemaakte voorstellen te doen op de generale synode-1996;

13. de samenwerking met de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) inzake de vooropleiding voor een periode van drie jaar te continueren;
14. het curatorium opdracht te geven een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om aan de vooropleiding meer het karakter van gezamenlijkheid te geven, daarvan verslag uit te brengen en zondig met voorstellen te komen op de generale synode 1998;
15. toestemming te verlenen voor de instelling van een Stimuleringsfonds ten behoeve van a.s. promovendi, hetzij christelijke gereformeerde predikanten hetzij admittentia studenten, die de studie voor het D II-examen hebben afgesloten;
16. te besluiten, dat het Stimuleringsfonds beheerd wordt door het curatorium en de deputaten-financieel, die verantwoording schuldig zijn aan de generale synode;
17. toestemming te verlenen aan de Beheerscommissie, dat uit de reserves van de TUA, een bedrag van (maximaal) f 300.000,00 gestort wordt in de kas van het Stimuleringsfonds;
18. te besluiten, dat alleen zij in aanmerking komen voor een uitkering uit het Fonds, voor een periode van maximaal 2 maal een half jaar, die
- behoren tot de christelijke gereformeerde kerken;
 - het doctoralexamen cum laude behaald hebben of naar het oordeel van het college dit niveau benaderen;
 - een uitgewerkt schema voor het proefschrift kunnen overleggen, gekoppeld aan een tijdplan, waarbij de vraag naar de relevantie van het onderzoek voor het geheel van de kerken medebepalend is;
19. te besluiten, dat de aanvragen beoordeeld worden door curatoren en de leden van het college van hoogleraren;
20. een deputaatschap voor het Studiefonds in te stellen;
21. het curatorium de opdracht te geven zich te bezinnen op de emeriteringsleeftijd van de hoogleraren en bij een wijzigingsvoorstel in overleg te treden met de deputaten-financieel en de generale synode 1998 te dienen met een voorstel;
22. opnieuw een secretaris en een secundus-secretaris te benoemen.

H.v.d.Heuvel, rapporteur

BIJLAGE 6
art. 35

RAPPORT VAN DEPUTATEN FINANCIËEL VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit hebben het genoegen u het volgende te rapporteren.

1. Samenstelling en werkwijze

Door de generale synode 1992 werden tot *primi*-deputaten benoemd resp. herbenoemd de brs. I.L. Sloik, voorzitter, drs. H. Schuurhuis R.A., secretaris-penningmeester, en mr. P. van Zwielen, alsmede twee *secundi*, de brs. H. Bos en drs. G. van Westenen.

Op de medewerking van de broeders *secundi* werd om praktische redenen geen beroep gedaan, hoewel recent br. H. Schuurhuis helaas door een herseninfarct is getroffen, waardoor deze is uitgeschakeld. Ingevolge de voor ons deputaatschap vastgestelde instructie hebben wij ons werk verricht in nauw overleg met het curatorium. Om die reden zijn praktisch alle vergaderingen van curatoren door deputaten bezocht om de financiële aangelegenheden van de universiteit te bespreken. Daarnaast hebben de president - curator en de fungerend rector met adviserende stem aan ons werk deelgenomen en onze vergaderingen bijgewoond.

In verband met het aan deputaten opgedragen beheer van het vermogen van het Studiefonds werd, indien nodig, drs. W.J. Quist als adviseur ingeschakeld voor het eventueel toekennen van studietoelagen en/of leningen aan studenten.

In dit verslag komen wij nader terug op het door ons terzake gevoerde beleid.

2. Vermogenspositie

Per 31 december 1994 is de vermogenspositie van de universiteit in ronde bedragen als volgt:

Eigen vermogen	f. 4.688.000
Vermogen bibliotheek	227.700
Vermogen studiefonds	213.100

Voorziening emeriteringsfonds	f. 5.128.800
Voorziening onderhoud gebouwen	f. 3.018.900
	372.700
	3.391.600
Vermogen per ultimo 1994	f. 8.520.400

3. Behaalde resultaten en bijdragen uit de kerken

De verslagjaren 1992 t/m 1994 konden worden afgesloten met een batig saldo, respectievelijk van f. 313.000, f. 149.800 en f. 69.900.

De minimum-bijdragen uit de kerken bedroegen voor die jaren resp. f. 3,00, f. 2,00 en f. 2,00.

4. Baten en lasten 1992 - 1994

Voor de specificatie van de baten en lasten over de jaren 1992, 1993 en 1994 verwijzen wij naar de rapporten van deputaten, welke ter synode ter vertrouwelijke inzage liggen.

Samengevat is het beeld als volgt:

Baten	1994	1993	1992
(in duizenden gulden)			
Bijdragen kerken, giften en legaten	253,6	221,4	260,6
Bijdr. N.G. kerken	13,9	13,0	12,0
Comité Vrouwenactie	168,8	150,0	155,0
Subsidie O&W	944,0	902,0	628,6
College/examengelden	157,1	138,1	127,2
Ontvangen interest	391,7	432,7	468,4
Overige inkomsten	20,8	29,3	21,5
Totaal baten	1.949,9	1.886,5	1.671,3
Lasten			
Personeelskosten	1.044,0	1.055,1	965,1
Bibliotheek	155,9	113,1	100,1
Betaalde rente	210,4	201,8	0,0
Huisvestingskosten	217,6	166,3	136,8
Diverse kosten	252,1	200,4	158,3
Totaal lasten	1.880,0	1.736,7	1.358,3
Batig saldo	69,9	149,8	313,0

Ter toelichting zij vermeld dat vanaf 1993 weer rente kon worden toegevoegd aan de diverse fondsen, hetgeen tot uitdrukking komt in de post 'betaalde rente'.

5. Contacten en overleg met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen i.v.m. subsidie

Regelmatig wordt overleg gevoerd met de ambtenaren van het ministerie van O&W, zowel telefonisch als in vergaderingen.

Zoals in ons vorige verslag in 1992 al werd aangekondigd, is een nieuw bekostigingssysteem ingevoerd door het Ministerie. In dit systeem wordt niet meer uitgegaan van de netto - exploitatielasten van de Universiteit, maar van een kostenbedrag (budget) per student.

De jaren 1992 tot en met 1995 vormen een overgangperiode, waarbij 1995 geldt als de eind - situatie. In laatstgenoemd jaar wordt uitgegaan van een integrale prijs per student van f. 20.000,-, eventueel verhoogd/verlaagd met het resultaat van de salarismaatregelen van het Rijk vanaf 1991. Voor het aantal studenten wordt in 1995 uitgegaan van het gemiddelde over de jaren 1985 t/m 1990, zijnde 90.

Dit betekent dat de Universiteit voor het jaar 1995 beschikt over een budget van minimaal 90 x f. 20.000,- is f. 1.800.000,-.

Deputaten hebben in overleg met het Curatorium aan het Ministerie laten weten dat de Universiteit blijft bij het principe van '48%'.

Berekening houdend met de salarismaatregelen van het Rijk zal daarom over 1995 ca. f. 932.000 aan subsidie worden ontvangen. In de regeling blijft het ontvangen collegegeld eigendom van de Universiteit.

Het nieuwe bekostigingssysteem heeft ook een regeling, die aangeeft hoe een en ander werkt vanaf 1996. Helaas hebben ambtenaren van het Ministerie te kennen gegeven dat wordt gestudeerd op een wijziging van deze regeling.

Deputaten menen, zowel op grond van de oorspronkelijke regeling voor 1996 en volgende jaren, als op basis van het feit dat gestudeerd wordt op een wijziging hiervan, dat de subsidie vanaf 1996 belangrijk lager zal uitkomen dan voor het jaar 1995.

Een andere onzekere factor is de vraag voor welke studenten de subsidieregeling zal gelden. Tot nu toe werd de subsidie berekend op basis van het aantal 'voltijd'-studenten, maar er zijn signalen dat de subsidie berekend gaat worden op basis van het aantal studenten dat volledig collegegeld betaalt. In de begrotingen voor de periode 1996 - 1998 is daarom een minimum- en een maximum subsidiebedrag opgenomen.

De wijziging in het bekostigingsstelsel heeft ook tot gevolg dat onze administratie vanaf 1993 niet meer wordt gecontroleerd door de accountantsdienst van het Ministerie, maar dat genoeg wordt genomen met de controle die in opdracht van de generale synode wordt uitgevoerd door accountantskantoor De Roo & van der Veen. Wel vraagt het Rijk jaarlijks een begroting op.

Een ander gevolg van het nieuwe systeem is dat het vanaf 1993 weer mogelijk is geworden rente toe te voegen aan de diverse fondsen.

6. Emeriteringsfonds

Ten laste van dit fonds komen de uitkeringen aan mevrouw G.J. Versteeg-Floor, prof.dr. B.J. Oosterhoff en prof. dr. J. van Genderen.

Ten gunste van het fonds wordt jaarlijks 24% geboekt van de honoraria van de actieve hoogleraren.

Tevens wordt vanaf 1993 weer rente toegevoegd.

Het saldo van het fonds per ultimo 1994 bedraagt ruim 3 miljoen gulden.

Een aantal factoren maken het onzeker of de hoogte van deze voorziening voldoende is:

- de aanvragen om emeritaat van drie thans actieve hoogleraren;
- de vraag of, en zo ja hoeveel hoogleraren zullen worden benoemd;
- de lage rente alsmede de gestegen levenskansen.

Deputaten willen daarom in het komende jaar, als bekend is hoe de vacatures voor de hoogleraren worden vervuld, een nieuwe actuariële berekening laten maken en aan de hand daarvan het emeriteringsfonds, indien nodig, bijstellen.

7. Studiefonds

Het verloop van dit fonds is in de verslagperiode als volgt:

Stand per 1 januari 1992		f. 279.824
Bij:	dotatie 1992	f. 10.000
	rente 1993	- 16.658
	rente 1994	- 15.079
		<hr/>
		- 41.737
		<hr/>
		f. 321.561
Af: onttrekkingen		- 108.478
		<hr/>
Stand per ultimo 1994		f. 213.083

Van de onttrekkingen wordt het grootste deel verstrekt in de vorm van een lening, die in de loop der jaren wordt kwijtgescholden.

Een relatief klein deel dient te worden terugbetaald.

Er zijn 5 studenten die in meer of mindere mate worden gesteund uit het studiefonds.

De verwachting is dat dit aantal zal toenemen en dat bovendien de gemiddelde uitkering hoger zal worden, zodat het fonds, zonder extra toevoegingen, in 4 tot 6 jaar zal zijn uitgeput.

Met betrekking tot de voorlopige uitvoeringsregeling Studiefonds (Art 19 K.O., Bijlage 7 - Art. 4), merken deputaten het volgende op.

Deze regeling voldoet om een aantal redenen niet:

1. door de koppeling met de Wet Studie Financiering is de regeling buitengewoon bewerkelijk, in verband met de vele wijzigingen die ieder jaar in die wet plaatsvinden;
2. uit contacten met de betrokken studenten blijkt dat er in een aantal gevallen, ondanks de bijdragen uit het studiefonds, financieel een schrijnend tekort is, waardoor zowel op het gezin als op de studie een (te) zware psychische druk ligt;
3. van elke student die een aanvraag indient zijn de omstandigheden weer anders, terwijl er nauwelijks individuele aanpassingen mogelijk zijn.

Daarnaast zijn er thans welwijzigheden in voorbereiding, waardoor ook studenten die nu wel in aanmerking komen voor studiefinanciering van het Rijk, wel eens gedwongen zouden kunnen zijn toch een beroep op het studiefonds te doen.

Deputaten zijn van mening dat een onderzoek gewenst is naar een andere opzet van de uitvoeringsregeling, waarbij meer rekening kan worden gehouden met individuele omstandigheden van de studenten.

Alles bij elkaar brengt het deputaten tot het zeer dringend advies c.q. verzoek om een apart deputaatschap in het leven te roepen, dat het beheer en de uitvoering van het Studiefonds overneemt en daarnaast de gehele materie grondig bestudeert. Zo'n deputaatschap kan zich tevens bezinnen op de voeding van het Studiefonds.

8. Vermogen bibliotheek

Per 1 januari 1992 bedroeg het vermogen

van de bibliotheek:		f. 423.735
Bij: dotatie 1993	f. 10.000	

dotatie 1994	- 10.000	
giften/legaten	- 147.992	
		<hr/>
		- 167.992
		<hr/>
		f. 591.727
Af: verbouwing 1993	f. 330.000	
Patrologia Latina v.Migne	- 20.000	
Diversen	- 14.043	
		<hr/>
		- 364.043
		<hr/>
Vermogen per ultimo 1994		f. 227.684

Het bedrag van de verbouwing ad. f. 330.000 is opgegeven door de architect, de heer T.M. Bokhorst. Dit bedrag is in hetzelfde jaar ten gunste gebracht van het vermogen van de Universiteit.

9. Verbouwing

In 1993 is een deel van het Universiteitsgebouw aanzienlijk verbouwd. De senaatskamer en de aula zijn vergroot, terwijl een extra ruimte is gecreëerd voor verschillende doeleinden. De aula is geschikt gemaakt voor promotie-bijeenkomsten, waarvan er inmiddels al een aantal hebben plaatsgevonden.

Deputaten menen dat door deze verbouwing de bruikbaarheid van het gebouw duidelijk is toegenomen en dat een aantal knelpunten hiertoe zijn opgeheven, zoals met name de problemen bij recepties en de vergaderruimte van het curatorium.

Ook de ruimte voor de bibliotheek werd uitgebreid, evenals de werkkamer van de assistent-bibliothecaris.

Met dankbaarheid maken wij melding van de inzet en de creativiteit van de architect, de heer T.M. Bokhorst, alsook van het personeel van de Universiteit en de technische commissie.

Eveneens dankbaar zijn deputaten voor de vergaderafel, die door het Vrouwencomité werd geschonken ten behoeve van de senaatskamer. De nieuwbouw kostte in totaal f. 1.044.500, terwijl rekening was gehouden met ongeveer f. 975.000. Mede gezien een aantal extra werkzaamheden achten wij deze overschrijding verantwoord.

10. Automatisering bibliotheek

Ten behoeve van de automatisering is in de verslagperiode door de bibliotheekcommissie een keuze gemaakt voor zowel de computerafstand, als voor de programmatuur.

Een en ander is inmiddels aangeschaft.

Voor de inbreng van de titelbeschrijvingen is voor één jaar een extra kracht aangesteld.

De bulk van deze titelbeschrijvingen kon echter inmiddels worden aangekocht en kan via eveneens aan te kopen programmatuur automatisch in de computer worden ingevoerd. Hiertoe wordt een aanzienlijke besparing bereikt van arbeidsloon en is de verwachting dat over ongeveer een jaar ca. 75% van alle titels kan worden geraadpleegd via de computer.

11. Orgel aula

In 1993 werd het noodzakelijk om een vervanging te zoeken voor het elektronische orgel, dat enkele decennia diende als begeleidings- (maar ook studie-) instrument in de aula van de Universiteit.

Door een unieke gelegenheid konden deputaten voor een relatief lage prijs een orgel aanschaffen, dat enerzijds een echt pijporgel is en anderzijds duidelijk past in de aula.

Het curatorium besloot begin 1994 op advies van deputaten dit orgel aan te kopen en daarvoor het geld te gebruiken dat was nagelaten door mevrouw van der Zaal - Veerman.

Op deze wijze zal het orgel de herinnering bewaren aan ds. en mevrouw van der Zaal, hetgeen ook op een plaatje op het orgel als zodanig is vermeld.

Begrotingen 1996-1998 (in duizenden gulden)	1996	1997	1998
Lasten			
Personeelskosten	1.100	1.124	1.146
Bibliotheek	145	150	155
Betaalde rente	230	240	250
Huisvestingskosten	205	210	215
Diverse kosten	230	235	240
Onvoorzien	25	25	25
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal lasten	1.935	1.984	2.031
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Baten			
Giften en legaten	PM	PM	PM
Comité Vrouwenactie	150	150	150
Subsidie O&W 48%	664	676	688
College-/examengelden	170	170	170
Ontvangen interest	360	360	360
Overige inkomsten	35	35	35
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Totale baten	1.379	1.391	1.403
Blijft te dekken	556	593	628
is met 75.000 leden per lid en dooplid	f. 7,41	f. 7,91	f. 8,37

In deze begroting is de subsidie begroot op het minimaal te ontvangen bedrag. Onder bepaalde voorwaarden kan het zijn dat deze bedragen hoger uitvallen, waardoor over de jaren 1996 t/m 1998 meer aan subsidie kan worden ontvangen resp. 218, 221 en 224 duizend gulden. In dat geval blijft te dekken resp. 338, 372 en 404 duizend gulden, ofwel per lid/dooplid:

	f. 4,51	f. 4,96	f. 5,39
--	---------	---------	---------

Gezien de te verwachten extra-inkomsten uit giften en legaten achten deputaten een minimumbijdrage van f. 4,00 per lid/dooplid voldoende voor de jaren 1996 t/m 1998.

Deputaten spreken hun dankbaarheid uit voor de offervaardigheid van - en de giften uit de kerken, alsook voor het feit dat velen in testamentaire beschikkingen de Universiteit bedenken met een legaat. Hieruit blijkt liefde voor - en verbondenheid met de Universiteit. In het bijzonder is hier een woord van dankbaarheid op zijn plaats voor het vele werk dat br. Schuurhuis zo vele jaren als secretaris/penningsmeester van het deputaatschap heeft verricht.

De Heer geve dat hij zodanig mag herstellen dat hij nog enigermate kan functioneren in zijn gezin.

Wij leggen het gevoerde beleid aan U voor ter beoordeling en stellen U voor:

- opnieuw deputaten en secundi te benoemen;
- de minimumbijdrage der kerken voor de jaren 1996, 1997 en 1998 vast te stellen op f. 4,00 per lid en dooplid;
- deputaten te benoemen voor het studiefonds en aan hen het beheer en de uitvoering daarvan op te dragen;
- deputaten voor het studiefonds op te dragen zich, mede aan de hand van de ervaringen van deputaten-financieel en de commissie voor het studiefonds, grondig te bezinnen op een uitvoeringsregeling die rekening kan houden met de individuele omstandigheden van studenten die voor een bijdrage in aanmerking komen.

Deputaten voornoemd,
I.L. Stok, voorzitter
Mr. P. van Zwieten

BILAGE 9
art. 35

RAPPORT 2 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE DEPUTATEN- FINANCIEEL VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Na raadpleging van deputaten over hun rapportage, komt uw commissie tot de volgende opmerkingen en voorstellen.

1. Algemeen

Het door deputaten uitgebrachte rapport geeft op duidelijke wijze de stand van de financiën weer en vertoont een goed beeld van het gevoerde beleid.

2. Emeriteringsfonds

Uw commissie heeft kennis genomen van het voornemen van deputaten, als bekend is hoe de vacatures voor de hoogleraren worden vervuld, een nieuwe actuariële berekening te laten maken en aan de hand daarvan het emeriteringsfonds, indien nodig bij te stellen. Ook deputaten Financiële Zaken vragen aandacht voor deze problematiek.

Deputaten waren niet op de hoogte van het voorstel van "de studie- en adviescommissie emeritikaas" zowel aan deputaten Emeritikaas als aan deputaten-financieel T.U. op te dragen om, voor wat betreft het onderbrengen van het emeriteringsfonds van de T.U. bij de emeritikaas, een en ander te bestuderen en hierover op de eerstvolgende synode te rapporteren.

3. Studiefonds

Commissie I zal u naar aanleiding van het uitgebrachte rapport door "Commissie voor de uitvoeringsregeling Studiefonds" rapport uitbrengen. Commissie VI heeft enkele aantekeningen naar aanleiding van dit rapport gegeven aan commissie I.

4. Interne verbouwing van het Universiteitsgebouw

In totaal waren de kosten begroot op f. 975.000,—; de werkelijke kosten hebben f. 1.044.500,— bedragen, een overschrijding van f. 69.500,— (ca 7%).

Uit de toelichting van deputaten is ons gebleken dat extra werkzaamheden aan de technische installaties voor een groot deel de overschrijding hebben veroorzaakt. De overschrijding komt uw commissie redelijk voor.

5. Contacten en overleg met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in verband met subsidie

In de verslagperiode is het nieuwe bekostigingssysteem van toepassing geworden, zijnde een bedrag per student per jaar, waarvan 48% wordt uitbetaald.

Voor de jaren 1992 t/m 1994 was aan te ontvangen subsidie een bedrag geraamd van 1.925 x 1.000 gulden, terwijl als baten aan subsidie in deze periode is geboekt 2.472,6 x 1.000 gulden.

Deputaten geven echter aan, dat uit nadere contacten met het Ministerie gebleken is, dat gestudeerd wordt op een wijziging van de regeling, waardoor vanaf 1997 (en niet vanaf 1996 zoals het rapport vermeldt) de subsidie belangrijk lager zal kunnen uitkomen dan voor het jaar 1996.

Mede naar aanleiding van deze mededeling meent de commissie onder uw aandacht te moeten brengen, dat voor het beleid van de Universiteit in de komende periode, voor wat betreft de financiële consequenties, grote voorzichtigheid en terughoudendheid aan te bevelen is.

Factoren, die de commissie aanleiding geven dit te melden zijn:

- Het draagvlak van de kerken wordt niet groter, eerder kleiner;
- Het beleid van de huidige regering is niet zodanig, dat op grond daarvan grote verwachtingen voor de toekomst gewettigd zijn, in aanmerking genomen het algemene beleid van deze regering met betrekking tot het universitaire onderwijs;
- Het aantal studenten, dat thans bepalend is voor de hoogte van de subsidie, zal naar verwachting zeker niet stijgen, eerder afnemen. (Uit eigen kerken geen doctoraal studenten meer, want men verlaat als "drs" de Universiteit.) Een onzekere factor voor de toekomst is tevens de vraag voor welke studenten de subsidieregeling zal gelden. (Zie het begin van pagina 3 van het rapport.)

6. Begrotingen

Bij de behandeling van het rapport van deputaten Financiële Zaken zal uw commissie afzonderlijk rapporteren over de begroting voor de jaren 1996 t/m 1998 en het daartuit voortvloeiende bijdrage-besluit.

7. Voorstellen

Uw commissie stelt u voor:

- het beleid van deputaten in de jaren 1992 t/m 1994 goed te keuren onder dank voor hun intensieve arbeid;
- deputaten met hun secundi te benoemen.

J.Boer, rapporteur

BILAGE 10
art. 36

INSTRUCTIE P.S. VAN HET NOORDEN INZAKE ART-6 PREDIKANTEN

Toelichting

De najaarsclassis Groningen 1993 stelde naar aanleiding van een instructie van de kerkeraad van Stadskanaal met betrekking tot de rechtsongelijkheid van predikanten naar art. 6 K.O. in vergelijking met predikanten naar art. 4 K.O. een commissie in, die tot taak kreeg om zich op deze materie te bezinnen en met voorstellen naar de classis te komen.

De commissie onderzocht de rechtsongelijkheid die geconstateerd werd door de kerkeraad van Stadskanaal.

In dat onderzoek werden de regelingen die met predikanten naar art. 6 K.O. getroffen zijn door de kerkeraden die hen tot de bijzondere arbeid hebben beroepen, bestudeerd.

Uit dat onderzoek bleek, dat slechts voor predikanten die beroepen worden voor de geestelijke verzorging van militairen een goede regeling is getroffen. In dat geval wordt namelijk tevoren bepaald, dat een predikant die terugkeert tot de 'gewone' dienst in de gemeente, voor de duur dat hij nog geen beroep heeft ontvangen, onderhouden wordt door de classis, die daarbij de hulp kan inroepen van de particuliere synode [zie bijlage 48 K.O. art. 4 (pagina 160 uitgave Kerkorde 1993)].

In andere gevallen is sprake van een 'uitsluitingsclausule'.

De commissie was met de kerkeraad van Stadskanaal van oordeel, dat hier sprake is van rechtsongelijkheid, en heeft aan de classis voorgesteld een instructie hierover in te dienen bij de particuliere synode van het Noorden. De classis nam dit voorstel over, en diende de instructie in. Op de vergadering van de particuliere synode werd de instructie enigszins gewijzigd aangenomen, en derhalve dient de particuliere synode

hierbij de instructie in met de volgende motieven:

Een predikant naar art. 6 K.O. is een predikant, die een arbeidsovereenkomst is aangegaan met een werkgever, bijvoorbeeld een zorginstelling of een onderwijsinstelling. In de beroepsbrief van de kerkeraad die hem beroept voor deze bijzondere arbeid sluit de kerkeraad rechtspositionele en financiële verantwoordelijkheid voor deze predikant uit. De betrokken predikant aanvaardt dit risico, omdat hij in het andere geval geen beroepsbrief zou ontvangen. De betreffende kerkeraad zou in veel gevallen geen predikant naar art. 4 K.O. kunnen beroepen, wegens (mogelijke) verplichtingen aan de predikant naar art. 6 K.O. Dit betekent, dat in geval van onvrijwillige beëindiging van de arbeidsovereenkomst anders dan om redenen van leeftijd of gezondheid de betrokken predikant terugvalt op de sociale voorzieningen van de Staat der Nederlanden. In de twee genoemde gevallen kan de predikant een beroep doen op de emerititas naar art. 13 K.O., in andere gevallen niet: een predikant die godsdienstiaar is, en zijn uren kwijtraakt, komt gedeeltelijk in een wachtgeldregeling, een predikant die in een zorginstelling werkt valt tijdelijk onder de Werkloosheidswet, en komt daarna in de Bijstand.

Dit leidt tot (rechts)ongelijkheid tussen predikanten, en het valt onder de verantwoordelijkheid van de kerken om hier een goede regeling voor te treffen. Uitgangspunt bij de regeling zou moeten zijn de bestaande minimumtracemantsregeling.

BILLAGI 11
art. 36

RAPPORT 1 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE AGENDAPUNT: 8.03

*INSTRUCTIE P.S. VAN HET NOORDEN INZAKE ART-6 PREDIKANTEN

Uw commissie heeft kennis genomen van de inhoud van deze instructie met de toelichting en constateerde ook dat in artikel 4 van BILLAGI 48 van de kerkorde (uitgave 1993) blz. 161 reeds een dergelijke regeling is opgenomen voor predikanten, belast met de geestelijke verzorging van militairen.

Om te komen tot rechtsgelijkheid van alle artikel 6 predikanten ten aanzien van dit onderwerp acht de commissie deze instructie aanvaardbaar.

Uw commissie stelt u voor:

Artikel 6 van de kerkorde, sub 2 c. als volgt te wijzigen:

- c. dat in de onder b. genoemde regeling onder andere zal worden bepaald:
- dat in geval van niet vrijwillige beëindiging van het dienstverband met het oog waarop artikel 6 van de kerkorde is toegepast, anders dan op gronden waarop artikel 13 van de kerkorde van toepassing is, de betrokken predikant een beroep uit de kerken in overweging dient te nemen;
 - wanneer een predikant als sub b. bedoeld nog geen beroeping van een gemeente heeft verkregen, zal de classis van de gemeente, waarmee hij is verbonden, een nadere regeling treffen voor zijn onderhoud en dat van zijn gezin, geldig tot zijn bevestiging in een andere gemeente.
- De classis heeft het recht een beroep te doen op de particuliere synoden om van hen financiële steun te ontvangen, omdat geacht kan worden, dat de predikant naar artikel 6 van de kerkorde zijn dienst als zodanig verricht namens al onze kerken.

sub c. wordt d.
sub d. wordt e.
sub e. wordt f.
sub f. wordt g.

J. Boer, rapporteur

BILLAGI 12
art. 37, 43

TOELICHTING INSTRUCTIE 8.05: HERZIENING KERKORDE

Bijgaande instructie met het daaraan ten grondslag liggende rapport, ingediend door de classis Utrecht, diende op de vergadering van de P.S. van het Oosten d.d. 25 april 1995. In de bespreking van een en ander werd een aantal dingen duidelijk.

- De kerkorde-artikelen, waarnaar in het rapport wordt verwezen zijn op de classis Utrecht niet allemaal in extenso besproken; ze staan slechts vermeld als voorbeelden van artikelen, die mogelijk aanpassing of aanscherping verdienen. Er zouden trouwens meer artikelen en bepalingen genoemd kunnen worden. Wat geboden is is niet meer dan een bloemlezing.
- Het onderscheid dat in het rapport gemaakt wordt tussen artikelen die rechtstreeks op de Schrift teruggaan en dus niet gewijzigd kunnen worden en artikelen, die bedoeld zijn om het kerkelijk leven te organiseren, zou in zekere zin als enigszins willekeurig gezien kunnen worden. Er zijn vragen bij te stellen. De afgevaardigden van de classis Utrecht gaven dit toe, maar gaven als verklaring hiervoor, dat men gezocht heeft naar een formulering die allen konden accepteren. Dit had op de classis Utrecht de voor-

keur boven een eventueel meerderheids- en een minderheidsvisie.

- De vraag werd gesteld of de classis Utrecht niet eerst zelf de zaak grondiger had moeten bestuderen in plaats van de synode te vragen een studie te verrichten. De afgevaardigden van de classis Utrecht antwoordden daarop, dat dit wel degelijk was overwogen. Er waren twee redenen die hadden doen besluiten de instructie in te dienen zoals hij is ingediend:
 - de zaak is erg complex en vraagt de nodige deskundigheid wil er een gefundeerde conclusie getrokken kunnen worden;
 - de zaak raakt het kerkelijk leven in het algemeen en daarom is het beter als niet alleen een bepaalde classis zich er mee bezig houdt, maar een commissie die vanuit het hele kerkverband is samengesteld.

De P.S. van het Oosten achtte de aangevoerde argumenten van belang en kon toen besluiten de instructie door te zenden zoals zij bij haar was ingediend. Wel werd er besloten dit begeleidend schrijven bij de instructie en het rapport te voegen. De P.S. doet dit met het dringende verzoek aan de generale synode de zaak in behandeling te nemen en haar niet terug te verwijzen naar de classis Utrecht. Dat zou tijdverlies betekenen en het belang van de zaak niet dienen. Naar het oordeel van de P.S. is er in deze instructie inderdaad een probleem aangesneden waar het hele kerkverband mee te maken heeft. Daarom is een gezamenlijke aanpak dringend gewenst.

RAPPORT VAN DE COMMISSIE-KERKORDE VAN DE CLASSIS UTRECHT

De classis Utrecht benoemde in haar vergadering van 17 maart 1994 een commissie, bestaande uit de broeders ds. P. den Butter, voorzitter, ds. K. Groeneveld en ds. A.W. Overwater, rapporteur, met de opdracht de classis van advies te dienen inzake de navolgende vragen:

- wat de aard en het gewicht van het bepaalde in de Kerkorde is,
 - of alle artikelen en bepalingen van hetzelfde gewicht zijn,
 - hoe een en ander in de kerken dient te functioneren.
- of en hoe gehandeld dient te worden als de kerkorde niet of niet geheel wordt nageleefd,
- of deze kwestie dient te worden voorgelegd aan de meerdere vergaderingen en zo ja, hoe dit dient te geschieden.

Bij de beraadslagingen in de commissie heeft prof.dr. W. van 't Spijker ons van advies gediend, met name voor wat de vragen 1b, 2 en 3 betreft.

De commissie heeft de indeling van het werk en rapport als volgt opgebouwd:

- Is de Kerkorde bij de tijd?
- Aard en gewicht
- Naleving
- Conclusie en voorstel.

I. Is de Kerkorde bij de tijd?

Uw commissie heeft zich primair bezig gehouden met de vraag welke artikelen in de K.O. zaken regelen, die thans minder van betekenis zijn dan in het verleden of zelfs helemaal hun betekenis hebben verloren, en welke artikelen wijziging dan wel aanvulling of aanscherping zouden verdienen. Onze bevindingen zullen zeker niet uitputtend zijn, doch geven een aanduiding tot de uiteindelijke conclusie, dat een herijking van de K.O. gewenst is.

Wij volgen de indeling van de K.O. en noemen:

a. Van de diensten

art. 4. Toelating tot het ambt van dienaar des Woords

Onder dit artikel zijn diverse bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de overkomst van predikanten uit andere kerken, o.a. ook uit kerken in het buitenland. Het ware te overwegen of de onder 4.1.2. aangegeven procedure precies zo dient te worden gevolgd in het geval de (te) beroepen predikant behoort tot een kerk in het buitenland waarmee onze kerken volledige correspondentie onderhouden, terwijl de betreffende predikant eerder in de Chr. Geref. Kerken gediend heeft. De aangegeven procedure lijkt in zo'n geval niet alleen erg omslachtig maar zelfs overbodig.

art. 6. Beroeping tot bijzondere arbeid

In dit artikel wordt met name genoemd het geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan prof. chr. scholen, geestelijke verzorging van militairen, in stichtingen van barmhartigheid, e.d. in verbondenheid aan een gemeente. Dit artikel blijkt ruim geïnterpreteerd en gehanteerd te worden voor velerlei arbeid ten dienste van Gods Koninkrijk. Vermijning van de inhoud van dit artikel, dan wel aanscherping van de formulering zou wenselijk zijn. De ruime interpretatie en hantering houdt zeker verband met het vervallen van emeriteringsrechten (uitkering) bij het overgaan tot een andere staat des levens.

art. 27. Dienstdag voor ouderlingen en diakonen

Ouderlingen en diakonen dienen naar plaatselijke regeling twee of meer jaren, terwijl elk jaar een evenredig deel afreedt. De afredenden worden door anderen vervangen, tenzij de toestand en het belang van een kerk bij de uitvoering van de art. 22 en 24 een herkiezing raadzaam maken.

Aan dit artikel ware toe te voegen hetgeen bij art. 22 vermeld staat, nl. dat bij herkiezing de betrokkenen aan de gemeente worden voorgesteld en indien geen wettige bezwaren worden ingebracht, ook herbevestiging zal plaats vinden. Tevens zou geattendeerd kunnen worden op de noodzaak aan kerkvisitatoren uitleg te geven van het "tenzij" uit dit artikel.

b. Van de kerkelijke vergaderingen

art. 39. In plaatsen, waar geen kerkeraad kan zijn en toch leden wonen, zullen deze leden door de classis onder de zorg van een naburige kerkeraad worden gesteld.

Dit artikel moge in het verleden van gewicht zijn geweest, teneinde de zorg voor de leden der kerk optimaal te doen zijn; in het heden is het door de vergrote mobiliteit niet meer nodig aldus te handelen, dan wel zou de aanwijzing als een inbreuk op de persoonlijke verantwoordelijkheid kunnen worden geïnterpreteerd. De relevantie van dit artikel blijkt door de feiten te zijn achterhaald.

art. 44. Visitatoren

In dit artikel betreffende de kerkvisitaties komt de passage voor "de aangenomen kerkorde in elk opzicht handhaven". Bij deze formulering wordt geen ruimte gelaten voor afwijkingen van de orde, neergelegd in de artikelen 1 tot en met 87. Echter komen afwijkingen wel voor, hetgeen blijkt uit de opgemaakte verslagen van de visitaties. Op dit onderwerp zal nader worden ingegaan in paragraaf III. Bovendien ware het aan te bevelen dat elke classis bij het aanstellen van kerkvisitatoren, zich zou houden aan het bepaalde, dat deze visitatoren dienen te behoren tot de meest ervaren en bekwaame dienaren des Woords of eventueel ouderlingen. Ook de bepaling van de jaarlijkse visitaties zou aangescherpt kunnen worden.

art. 48. Correspondentie

Het staat iedere synode vrij correspondentie te verzoeken en te onderhouden met haar naburige (particuliere) synode, in zulk een vorm als zij het meest bevorderlijk acht voor de algemene stichting. Van dit artikel wordt weinig of geen gebruik gemaakt. Het zou ongetwijfeld aanbevelenswaardig zijn indien afgevaardigden van enige P.S. de vergadering bezochten van de andere particuliere synode(n). Het verband der kerken zou ermee gediend zijn en de onderlinge verbondenheid zou meer tot uitdrukking worden gebracht. Heeft het wel zin dit artikel te handhaven als het geheel niet functioneert?

c. Van de leer

art. 55. Verkeerde lectuur

De ambtsdragers zullen met de hun ten dienste staande middelen de invloed tegengaan van onrechtzinnige, revolutionaire en zedenbederfende lectuur en zowel in de prediking als bij de catechese en het huisbezoek waarschuwen tegen alles, wat de zuiverheid van het christelijke leven bedreigt. Dit artikel zal thans een ruimer terrein moeten beschrijven dan alleen de lectuur, gezien de ontwikkelingen die zich in deze tijd presenteren via radio en televisie, tot uiting komend in woord, beeld en muziek.

d. Van de sacramenten en andere ceremoniën

art. 65. Lijkpredikatiën

Lijkpredikatiën of lijkdiensten zullen niet worden ingesteld. Dit artikel kent een terminologie die op een historische situatie slaat. Wijziging of verwijdering van dit artikel zou gewenst zijn, zodat de K.O. niet langer de praktijk van rouwamankosten in verband met begrafenissen lijkt te verbieden.

art. 69. Kerkgezeg

In de eredienst zullen de 150 Psalmen gezongen worden, alsmede berijmde Schriftgedeelten door de generale synode vast te stellen. De naleving van dit artikel geeft reden tot zorg. De vrijheid om de van de in dit artikel onder a t/m d genoemde liederen te gebruiken in de erediensten heeft, na besluiten van de generale synode 1983 om het getal der liederen niet te vermeerderen - ondanks het feit, dat de generale synode 1980 had vastgesteld dat er geen bezwaren zijn tegen het zingen van het vrije lied in de eredienst - zulks om de eenheid der kerken niet te bemoeilijken, eerder aanleiding gegeven tot verzet en het kiezen van een eigen weg, dan tot schikking in de door de generale synode gewenste situatie. Deze handwijze wordt verdedigd met het argument dat de meerdere vergaderingen niet moeten "heersen" over de plaatselijke gemeenten, indien de Heilige Schrift daartoe niet oproept. Het zal zaak zijn dat duidelijkheid geschapen wordt over de vraag in hoeverre het niet of niet geheel naleven van het bepaalde in dit artikel onder de tolerantie binnen het kerkverband valt.

art. 70. Huwelijksbepalingen

Bij dit artikel zijn vier uitzonderingen vermeld, die mogelijk enige herziening behoeven. Het bevestigen van huwelijken, waarvan bij sluiting reeds bekend is, dat men zich bij vestiging eiders niet bij de plaatselijke Chr. Geestl. Kerk zal aansluiten, komt in meerdere situaties voor. Het ware wenselijk dat over de betreffende zaak een nadere studie en uitspraak zou worden gedaan. Ook het bepaalde onder 1c zou nader onderzocht dienen te worden, in combinatie met wat bepaald is onder art. 67 sub 2. De praktijk mag niet op gespannen voet staan met deze bepalingen.

e. Van de censuur en kerkelijke verneming

art. 87.

In het slotartikel van de K.O. wordt nogmaals vermeld dat deze artikelen zo zijn vastgesteld en aangenomen met gemeen akkoord, dat zij (indien het belang der kerken dit vereist) veranderd, vermeerdert of verminderd mogen en behoren te worden. Evenwel mag geen kerk, classis of particuliere synode dit zelfstandig doen, maar moeten zij die stipt naleven, totdat dienaangaande door de generale synode een besluit is genomen. In deze bepaling komen de woorden voor "stipt naleven", zoals in art. 44 van de kerkvisitatoren wordt gevraagd na te gaan of "de aangenomen kerkorde in elk opzicht wordt gehandhaafd". De tekst stemt vrijwel overeen met de bepaling zoals deze op de Synode van Dordrecht werd geformuleerd, aldus prof. Van 't Spijker in "De Wakker" van 7 oktober 1994. Hij vervolgt "Een klein verschil is er in de formulering van de mate waarin de artikelen zullen worden onderhouden". Een klein beetje gematigder schijnt de Dordtse uitdrukking "dat de kerken naastigheid doen om die te onderhouden".

II. Aard en gewicht

Na deze opsomming van artikelen, waarin naar de mening van de commissie aanvulling, wijziging of verduidelijking dan wel verwijdering nodig wordt geacht - en de lijst is niet compleet! - komen we tot de beantwoording van de vraag wat de aard en het gewicht van het bepaalde in de K.O. is.

Uw commissie is niet toegekomen aan een diepgaande historische studie van de kerkorde. Meerdere commentaren zijn verschenen, waarbij ook het thema van de "stijpe naleving" of "naastigheid die te onderhouden" aan de orde komen.

Duidelijk is in ieder geval, dat er artikelen zijn, die een rechtstreekse band met de Heilige Schrift hebben en dienengevolge moeten worden nageleefd (b.v. art. 16: taak van dienaren des Woords; art. 23 en 25: dienst van ouderlingen en diakonen; art. 50 t/m 63: van de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal; art. 72, 73, 74: van de censuur).

Daarnaast zijn er artikelen die de innerlijke zijde van het kerk-zijn raken. De kerkdiensten, waarbij des morgens de Wet des Heeren en des middags de apostolische geloofsbelijdenis zal worden gelezen (art. 64). Ook zal naar art. 66 eenmaal des zondags in de bediening van het Woord de Heidebergse Catechismus worden verklaard. Hier kan ook het artikel van het kerkgezeg (art. 69) worden gememoreerd, alsmede de "huwelijksbepalingen" (art. 70).

Deze innerlijke kant van ons kerk-zijn heeft zeker gewicht en bepaalt voor een belangrijk deel de beleving van het gereformeerde-zijn. Zij sluiten dan ook nauw aan bij de artikelen die een rechtstreekse band met de Schrift hebben, aangezien ze betrekking hebben op het heel van de gemeente en de zuiverheid van de leer. Tenslotte zijn er artikelen die het kerkelijk werk structureren (kerkeraad, classis, particuliere synode, generale synode) en die daarbij de presbyteriale vormgeving doen uitstralen. Deze serie artikelen geven de uiterlijke structuur van het kerkelijk leven aan. Deze structuur is mede gekozen om niet te zeer te gaan in de richting van het independentisme. Bij de verhouding van de gereformeerde kerkstructuur t.o.v. het independentisme past art. 85 dat geen kerk over andere kerken enige heerschappij zal voeren. De hiërarchie in de uiterlijke vormgeving wordt afgewezen en er dient een evenwicht te zijn tussen de gemeente enerzijds en het kerkverband anderzijds.

De kerkorde heeft in zich dus bepalingen die gerelateerd zijn aan de Heilige Schrift en bevat regels, die verboden zijn met de innerlijke of uiterlijke structuur en beleving van het gereformeerde karakter onzer kerken. Indien wij deze verdeling in de kerkorde aanvaardden, heeft dit gevolgen voor het gewicht van de verschillende bepalingen. Bepalingen, die door de Schrift zijn ingegeven zijn dienengevolge in essentie onveranderlijk en dienen strikt te worden nageleefd. Bepalingen, die een zakelijke inhoud hebben (uiterlijke structuur) of van middelmatige aard zijn (niet rechtstreeks aan de Schrift te ontleenen) dienen met naastigheid te worden onderhouden met het oog op de broederlijke eensgezindheid. Wijziging van deze artikelen is eventueel mogelijk maar dient te geschieden met gemeen akkoord.

III. Naleving

De door uw vergadering opgeworpen tweede vraag, hoe inzake de naleving gehandeld dient te worden, indien de K.O. niet of niet geheel wordt nageleefd, hangt nauw samen met de in paragraaf II geschetste verdeling. Het karakter van de artikelen is mede bepalend voor de naleving ervan. Behoort een artikel tot de artikelen, die direct gerelateerd zijn aan de Schrift dan kan er over de naleving ervan geen discussie zijn. Heeft een artikel te maken met de uiterlijke structuur van het kerkelijk leven dan is wijziging denkbaar en zal er ten aanzien van de naleving ervan tolerantie in het kerkverband moeten zijn. Op basis van de verzoening door Christus dienen christenen elkaar te aanvaarden, zoals Christus henzelf aanvaardt heeft. De sterken hebben de zwakken te verdragen. Men moet echter de zwakken niet stijven in hun zwakheid. Vragen van de tolerantie doemen hier op, waarbij de broederband behouden dient te blijven door wijsheid, vriendelijkheid en welwillendheid als het gaat om middelmatige dingen.

Anderzijds dient echter ook te worden beseft, dat het geen kerk vrij staat om eigenmachtig deze bepalingen terzijde te stellen. Is wijziging gewenst dan dient dit langs de gelijgende kerkelijke weg aan de orde gesteld te worden.

De derde aan de commissie voorgelegde vraag, namelijk of deze kwestie dient te worden voorgelegd aan de meerdere vergaderingen, beantwoorden wij bevestigend. Het betreft zaken die het geheel der kerken raken (art. 30), weshalve het nuttig en noodzakelijk is de generale synode 1995 te verzoeken de betreffende materie tot een voorwerp van studie te maken, waarbij het vraagstuk van de functionering van de K.O. mede wordt begrepen. Daarbij dient ook te worden betrokken de vraag of er onderscheid dient te worden gemaakt tussen de artikelen in de K.O. en de besluiten van generale synoden.

IV. Conclusie en voorstel

Uw commissie beveelt uw vergadering aan de volgende instructie te willen zenden aan de particuliere synode van het Oosten, met het verzoek deze te willen overnemen en door te zenden aan de generale synode 1995 te Zierikzee.

De instructie luidt als volgt:

"De classis Utrecht, in vergadering bijeen te Noordeloos op 23 februari 1995, kennis genomen hebbend van het rapport van haar commissie-Kerkorde, overwegende,

1. dat de praktijk van het kerkelijk leven laat zien, dat van een stipte naleving van de artikelen van de kerkorde niet altijd en overal sprake is;
2. dat er ten aanzien van de verplichting tot en de wijze van deze stipte naleving in onze kerken verschil van mening bestaat;
3. dat de kerkorde artikelen en bepalingen bevat, die mogelijk wijziging of aanvulling verdienen;
4. dat aanpassing van de kerkorde een zaak is die behoort tot de kerken in het algemeen en dat alleen de generale synode daartoe zal kunnen besluiten;
5. dat het onder 3 en 4 gestelde een grondige en deskundige voorbereiding behoeft;

besluit

de particuliere synode van het Oosten te verzoeken de generale synode 1995 te vragen haar deputaten voor de uitgave van de kerkorde, aangevuld met een afgevaardigde van elke particuliere synode, op te dragen de generale synode van 1998 van advies te dienen ten aanzien van

1. de vraag of en zo ja op welke punten de kerkorde gereviseerd, respectievelijk aangevuld of gewijzigd dient te worden en hieromtrent voorstellen te doen;
2. de wijze waarop de K.O. dient te worden nageleefd en hoe gehandeld dient te worden indien de kerkorde niet wordt nageleefd".

de commissie:

ds. P. den Butter, voorzitter
ds. K. Groenewald
drs. A.W. Overwater, rapporteur.

BILAGE 13
art. 37, 43

RAPPORT 2 VAN COMMISSIE VII BETREFFENDE AGENDAPUNT 8.05: INSTRUCTIE VAN DE PARTICULIERE SYNODE VAN HET OOSTEN INZAKE HERZIENING VAN DE KERKORDE

De commissie meent dat de instructie moet worden aangenomen. De redenen daarvan worden genoemd in "overwegende" en "voorts overwegende". Wel merkt de commissie op, dat de intentie van de kerkorde niet gewijzigd kan worden. Er zijn onveranderlijke artikelen in de kerkorde, artikelen die rechtstreeks op de Heilige Schrift teruggaan en er zijn artikelen van minder gewicht. De praktijk van het omgaan met de kerkorde in de kerken roept vragen op. Er zijn artikelen die een andere formulering kunnen krijgen. In het stuk van de commissie-kerkord van de classis Utrecht zijn daarvan voorbeelden te vinden. Dat stuk en de brief van Utrecht-Centrum kan dienen als illustratiemateriaal bij de instructie.

Uw commissie meent dat er een noodzaak van een redactionele herziening bestaat en dat de wenselijkheid daarvan onderstreept wordt met het oog op de handhaving van een stipte naleving van de kerkorde door alle kerken.

In de commissie is besproken of bij aanvaarding van de instructie het te benoemen deputaatschap ook andere kerken van Gereformeerde belijden in het overleg kan betrekken. Het nieuwe deputaatschap kan deze vraag in overweging nemen.

Met het oog op de duidelijkheid heeft de commissie een aantal wijzigingen in de instructie aangebracht zonder aan de intentie ervan afbreuk te doen.

De commissie stelt de synode voor de volgende instructie te aanvaarden:

De generale synode, kennis genomen hebbende van de instructie van de particuliere synode van het Oosten van 26 april 1995, overwegende

1. dat de kerkorde artikelen en bepalingen bevat, die mogelijk wijziging of aanvulling verdienen;
2. dat aanpassing van de kerkorde een zaak is die behoort tot de kerken in het algemeen en dat alleen de generale synode daartoe zal kunnen besluiten;
3. dat het onder 1 en 2 gestelde een grondige en deskundige voorbereiding behoeft;

voorts overwegende

1. dat de praktijk van het kerkelijk leven laat zien, dat van een stipte naleving van de artikelen van de kerkorde niet altijd en overal sprake is;
2. dat er ten aanzien van de verplichting tot en de wijze van deze stipte naleving in onze kerken verschil

van mening bestaat;

besluit

een deputaatschap te benoemen bestaande uit haar deputaten voor de uitgave van de kerkorde, aangevuld met een afgevaardigde van elke particuliere synode en dat op te dragen de generale synode van 1998 van advies te dienen ten aanzien van en voorstellen te doen aangaande

1. a. de vraag of en zo ja op welke punten de kerkorde gereviseerd, respectievelijk aangevuld of gewijzigd dient te worden zonder dat aan de oorspronkelijke inhoud van de kerkorde tekort wordt gedaan;
- b. de vraag of er onderscheid dient te worden gemaakt tussen de artikelen in de kerkorde en de besluiten van generale synoden;
2. de wijze waarop de kerkorde dient te worden nageleefd en hoe gehandeld dient te worden indien de kerkorde niet wordt nageleefd.

rapporteur: ds. J. Jonkman

BILAGE 14
art. 39, 45, 102, 103, 105, 123, 126, 144, 148, 161, 167, 168, 169

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELJIDERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Dit rapport bestaat uit 5 onderdelen.

In deel 1 "ALGEMEEN" berichten deputaten over de samenstelling van het deputaatschap, de gehouden vergaderingen, de door de generale synode 1992 verstrekte opdrachten en het gevoerde beleid.

Deel 2 "BUITENLAND" handelt over de contacten die er geweest zijn met kerken in het buitenland, waarmee onze kerken correspondentie voeren of een andere relatie onderhouden. Zaken die aan deze contacten gerelateerd zijn komen in dit gedeelte eveneens aan de orde. Elk onderdeel wordt besloten met een aantal voorstellen.

In deel 3 "BINNENLAND" wordt gehandeld over de contacten die er in ons eigen land waren met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindts, de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken. Ook hier loopt elk gedeelte uit op voorstellen.

Deel 4 "BEZINNING" geeft het resultaat van de bezinning binnen het deputaatschap op een aantal zaken, die deels resulteerden uit synodale opdrachten, deels binnen het deputaatschap zelf aan de orde kwamen. Aan het eind van dit gedeelte doen wij een paar voorstellen.

In het vijfde en laatste deel "BESLUIT" wordt een korte terugblik gegeven op de verslagperiode en worden nog een paar voorstellen gedaan.

1.2. Deputaten

Door de generale synode 1992 werden tot deputaten benoemd de volgende broeders: ds. A. Baars, ds. P. den Butter, ds. B. de Graaf, J.M.J. Kieviet, prof. dr. J.W. Maris, ds. A.W. Overwater, A. Pothof, ds. D. Quant, ds. J.C.L. Stameveld, ds. J. Westerink en ds. B. Witzler. De bro. Kieviet, Overwater en Pothof waren voor het eerst benoemd. Ds. J. Westerink was weer voorzitter en ds. P. den Butter fungeerde als algemeen secretaris, met gedeeltelijke assistentie van ds. D. Quant.

Het deputaatschap kende ook in de afgelopen periode twee secties, "Binnenland" en "Buitenland". Deze secties vergaderden een enkele keer afzonderlijk om besluiten voor te bereiden. Besluiten werden echter steeds door het hele deputaatschap genomen.

In verband met het besluit van de synode om te komen tot een rooster voor verplicht afreden werd besloten de maximale zittingsduur voor de leden van ons deputaatschap te stellen op 15 jaar. Dat betekent, dat de bro. Stameveld en Westerink dit jaar aftredend zijn.

Het is ons hier een behoefte de aftredende broeders hartelijk te danken voor alles wat zij in ons deputaatschap hebben betekend. Ds. Westerink diende jaren lang als voorzitter, nadat hij eerst enige tijd de functie van secretaris had waargenomen. Ook ds. Stameveld was enige tijd secretaris, terwijl hij incidenteel als waarnemend voorzitter dienst deed. Beiden hebben onze kerken ook verschillende keren vertegenwoordigd in het buitenland. Hun werk is ten zeerste gewaardeerd en we zullen hen ongetwijfeld in onze kring missen.

Te zijner tijd zal in een afzonderlijk schrijven aan de synode een voorstel betreffende de opvolging van de aftredende broeders worden gedaan.

Op deze plaats mag ook opgemerkt worden, - en we doen dit met dankbaarheid - dat er binnen het deputaatschap steeds een goede en open verstandhouding is geweest. Al denken niet alle deputaten gelijk, zoals uit het vervolg van de rapportage wel zal blijken, niettemin hebben we steeds in goede harmonie kunnen samenwerken, met begrip voor elkaars visie.

1.3. Vergaderingen

In de verslagperiode hebben deputaten vele malen vergaderd. Ook werden er heel wat samensprekingen gehouden met deputaten van andere kerken. Eveneens vonden er ontmoetingen plaats met vertegenwoordigers van kerken in het buitenland. Ook werden via afvaardiging diverse vergaderingen van kerken in het buitenland bijgewoond.

De vergaderingen van deputaten vonden plaats op 21 januari, 30 maart, 19 mei, 25 augustus, 20 oktober en

8 december 1993; 19 januari, 9 februari, 30 maart, 19 mei, 30 juni, 23 augustus, 19 oktober, 18 november en 15 december 1994; 18 januari, 8 februari, 15 maart, 19 april, 4 mei en 23 mei 1995. Met de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt vond negen maal een samenspreking plaats en met de Nederlands Gereformeerde Commissie voor Kontakt en Samenspreking vijf maal, terwijl met leden van het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond één maal werd vergaderd.

7.4. Opdrachten

Het vervolg van dit rapport zal wel laten zien dat het takenpakket dat ons deputaatschap van de synode van 1992 meekreeg ook dit keer zeer omvangrijk was. Dat zoveel keren moest worden vergaderd, is voor het grootste deel daaruit te verklaren. Het zal duidelijk zijn, dat dit niet alleen van invloed was op de tijd van deputaten maar ook op de uitgaven, die moesten worden gedaan. De zaken van de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland vroegen veel en intensieve aandacht. Maar ook ten aanzien van de relaties met kerken in het buitenland was er heel wat dat behartigd moest worden. Ook in een vorige verslagperiode lag er veel werk op de tafel van deputaten. Toen is een ogenblik overwogen het voorstel te doen de taken te verdelen tussen twee deputaatschappen, waarvan het ene de zaken van de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland zou hebben te behartigen en het andere zich zou kunnen concentreren op de correspondentie met kerken in het buitenland. Dit voorstel is toen niet gedaan vanwege de nadelen die eraan verbonden lijken te zijn (zie Acta G.S. 1992, p. 233). Na nog weer een periode met een overvolle agenda te hebben moeten werken menen deputaten dat - mocht de synode 1995 weer tot omvangrijke opdrachten aan deputaten besluiten - het nu toch wel aanbeveling verdient om te overwegen tot een dergelijke splitsing te komen. Deputaten doen dienaangaande nog geen voorstel, omdat nog niet duidelijk is welke besluiten de synode zal gaan nemen. Maar mochten de besluiten opnieuw veel werk meebrengen, dan zou onze inzichten alsnog een dergelijk voorstel moeten worden overwogen.

1.5. Beleid

Ten aanzien van ons beleid stellen wij op deze plaats nog enkele dingen aan de orde.

1.5.1. Contacten met andere deputaatschappen

Ook in deze periode waren er contacten met andere deputaatschappen. Soms bereikte ons een verzoek om steun ergens uit het buitenland. We hebben ons in verband daarmee steeds gewend tot deputaten Hulpverlening. Met name waren er contacten met deputaten Buitenlandse Zending. Vanwege de raakvlakken tussen het werk van beide deputaatschappen was dit contact zeker gewenst. Daarbij ging het voornamelijk om de wederzijdse relatie tot Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika. Maar ook de relatie tot andere kerken kwam ter sprake. In de rapportage wordt hiervan verder melding gemaakt. Voor de goede orde delen we hier nog mee dat de contacten met de kerken die uit het zendingswerk van onze kerken zijn voortgekomen, nog altijd door deputaten Buitenlandse Zending worden onderhouden.

1.5.2. Uitvoering taken

In verreweg de meeste gevallen zijn de verschillende taken uitgevoerd door de leden van ons deputaatschap zelf. Dat geldt ook van afvaardigingen naar het buitenland. Een enkele keer werd echter een beroep gedaan op anderen en kon van hun diensten dankbaar gebruik worden gemaakt. Zo hebben zowel prof. dr. W.H. Valema als ds. K. Boersma namens ons deputaatschap een afvaardiging waargenomen. De Boersma is ons deputaatschap ook nog op andere wijze zeer van dienst geweest (zie 2.2 en 2.4).

1.5.3. Voorlichting aan de kerken

Een enkele keer is er in "De Wekker" een artikel verschenen over kerken in het buitenland, waarmee we in correspondentie staan. Deputaten hopen in de toekomst met deze publicaties voort te gaan, zo mogelijk zelfs met een grotere frequentie, om de kerken meer op de hoogte te brengen van onze oecumenische relaties.

2. Buitenland

2.1. Oecumenische relaties

2.1.1. Overwegingen

In hun rapport aan de synode van 1992 wezen deputaten erop dat het nuttig zou zijn als er bezinning plaats vond ten aanzien van het bepaalde bij art. 51 K.O. De synode nam het voorstel dienaangaande over en besloot deputaten op te dragen "zich te bezinnen op de vraag of het bepaalde bij art. 51 K.O. in het licht van de ontwikkelingen in de oecumenische relaties niet een wijziging behoeft en daarbij met name aandacht te geven aan de vraag of het onderscheid tussen 'Contact' en 'Relatie' (zoals die onder B. en C. gestipuleerd zijn) nog wel zinvol is en aan de generale synode 1995 van deze bezinning verslag uit te brengen en voorstellen te doen". Deputaten menen inderdaad dat de bepalingen bij art. 51 K.O. verwarrend kunnen werken. Volgens dat bepaalde kennen onze kerken thans drie soorten relaties met kerken in het buitenland: Correspondentie, Contact en Relatie. Wat "Correspondentie" genoemd wordt is het meest omvattend. In die relatie worden elkaars leden aanvaard, uitkomend in het aanvaarden van attestaties over en weer. Ook worden elkaars ambtsdragers erkend, uitkomend in het over en weer beroepbaar stellen van elkaars predikanten. Op grond

hiervan zou van een zusterkerk-relatie gesproken kunnen worden. De relatie die "Relatie" heet (vertaling van de engelse term "Churches in ecclesiastical fellowship" [C.E.F.] en afkomstig uit de Christian Reformed Church) gaat iets minder ver. Wel wordt gesproken van het toelaten van elkaars leden aan de Avondmaalstafel en het openstellen van de kansels voor elkaars predikanten, maar niet over attestaties en het beroepen van elkaars predikanten. De relatie die "Contact" heet gaat het minst ver. Hierbij wordt in het geheel niet gesproken over elkaars leden en ambtsdragers. Het enige wat in deze relatie aan de orde om is het met elkaar meeleven, wat dan weer in diverse vormen gestalte kan krijgen. Overigens is dat meeleven met elkaar zoals dat wordt gestipuleerd wel heel wat omvattend. Gaat het over het met elkaar meeleven en het op de hoogte blijven van ontwikkelingen over en weer en zelfs over het toezicht houden op elkaar en het vermanen en bemoedigen van elkaar dan zijn de drie relaties met elkaar vergelijkbaar.

De onderscheidingen tussen "Correspondentie" en "Contact" zijn duidelijk. Wat de zaak extra ingewikkeld gemaakt heeft is de derde vorm ("Relatie" - C.E.F.), die op voorstel van de Christian Reformed Church of North America in 1980 door onze synode is aanvaard en die sindsdien geldt met de CRC en sinds een aantal jaren ook met de Reformed Churches of Australia. Ongetwijfeld is deze situatie verwarrend. Het is dus niet ondienstig de vraag te stellen of we niet tot een reductie van deze drie vormen moeten komen. Er lijken twee mogelijkheden te zijn.

I. We gaan terug van drie vormen naar twee (de oude onderscheiding tussen "Correspondentie" en "Contact"). Wat thans onder "Contact" wordt verstaan zou dan enigszins moeten worden opgewaardeerd, zodat "Contact" en "Relatie" kunnen samenvallen.

II. We komen van drie vormen tot één vorm. Dat zou betekenen, dat we alleen een officiële relatie onderhouden met de kerken in het buitenland waarmee we een duidelijke overeenkomst hebben in leer, dienst en tucht: een relatie dus op de hoogte van wat nu onder "Correspondentie" wordt verstaan. Kerken in het buitenland met wie we niet die vergaande vorm van relatie kunnen onderhouden zouden dan niet in een officiële vorm van contact met ons kunnen staan.

Deputaten geven de voorkeur aan de eerste mogelijkheid. "Contact" zou dan meer gaan omvatten dan wat het thans omvat, maar het blijft toch duidelijk minder dan "Correspondentie". De twee vormen zouden dan het beste kunnen worden aangeduid met de termen "Volledige correspondentie" en "Bepaalde correspondentie". In het voorstel van deputaten is aangegeven wat naar hun oordeel onder deze "volledige" en "bepaalde" correspondentie verstaan dient te worden.

In het hieronder vermeldde voorstel van deputaten wordt ook gesproken over de plaats van de buitenlandse afgevaardigden op onze synoden. Over dit punt is overleg gevoerd met deputaten Buitenlandse Zending (zie onder 2.3.3.1). Wij zijn van mening dat de plaats van de buitenlandse afgevaardigden op onze synoden voldoende geregeld is in de Huishoudelijke Regeling voor de generale synode (art. 32-36); de invulling die eraan gegeven wordt behoort tot de competentie van de synode zelf, i.c. het moderamen synodi. Deputaten zijn van gevoelen, dat aan de buitenlandse afgevaardigden mogelijk wel wat meer inbreng zou kunnen worden toegekend dan nu wel eens het geval is, maar anderzijds moet die inbreng ook weer niet te groot worden. Daarom hebben deputaten het zo geformuleerd dat de buitenlandse afgevaardigden ter synode een adviserende stem kunnen hebben.

Komt de voorgestelde regeling in de plaats van wat thans bij art. 51 K.O. bepaald is, dan hebben we voortaan volledige correspondentie met de volgende kerken in het buitenland:

Free Reformed Churches of North America;
Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika;
Reformed Churches of New Zealand;
Igrejas Evangélicas Reformadas no Brasil;
Free Church of Scotland;
Reformed Presbyterian Church of Ireland.

Onder deze volledige correspondentie vallen voorts ook die kerken waarmee de correspondentie om praktische redenen vooralsnog door deputaten Buitenlandse Zending wordt gevoerd, te weten de Gereja Toraja Mamasa en van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika sinode Soutpansberg en sinode Middelands.

Bepaalde correspondentie wordt dan onderhouden met:

Christian Reformed Church of North America;
Reformed Churches of Australia;
Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France;
Dutch Reformed Church in Botswana.

Voor deze bepaalde correspondentie komen dan eventueel ook in aanmerking:

Orthodox Presbyterian Church of North America;
Reformed Church in Japan;
(Dutch) Reformed Church in Sri Lanka.

2.1.2. Voorstel

Op grond van bovenstaande overwegingen stellen deputaten de synode voor te komen tot vereenvoudiging van het bepaalde bij art. 51 K.O. en uit te spreken dat dit bepaalde voortaan zal luiden: Er wordt onderscheid gemaakt tussen volledige correspondentie en bepaalde correspondentie met buitenlandse kerken.

A. Volledige correspondentie omvat:

1. het over en weer aanvaarden van elkaars attestaties;
 2. het voor elkaar openstellen van de avondmaalstafel;
 3. het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een vertief in Nederland slechts wenselijk voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
 4. het over en weer beroepbaar stellen van elkaars predikanten;
 5. het taadplegen van elkander inzake ingrijpende maatregelen als bijvoorbeeld eventuele hervorming van belijdenis of kerkorde, uitbreiding van correspondentie of vermindering ervan, enz.;
 6. het zo mogelijk bijwonen van elkaars synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem kunnen hebben;
 7. het aan elkaar toezenden van de Acta van de synoden;
 8. het bieden van geestelijke steun bestaande in:
 - a. het onder de aandacht brengen van elkaars geestelijke en kerkelijke problemen met wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing;
 - b. het elkander waarschuwen ten opzichte van geestelijke gevaren die opkomen, zich verbreiden en de kerk van Christus willen beheersen;
 - c. het oefenen van correctie op elkander in liefde bij verstapping ten opzichte van de belijdenis en de praktijk des geloofs eenmaal de heiligen overgeleverd.
 9. gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt, waarbij o.a. gedacht kan worden aan het bieden van stoffelijke steun en samenwerking of overleg inzake zending, theologische opleiding, o.d.
- B. Beperkte correspondentie omvat het bepaalde in de punten 2, 3, 6, 7, 8 en 9.

2.2. Informatieverstrekking

De synode van 1992 droeg deputaten op

"een handzaam boekje gereed te maken - dat ook in het Engels vertaald zal worden - dat informatie verschaft over de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland zowel wat betreft hun huidige positie als hun historische achtergronden".

Deputaten hebben zich met deze opdracht bezig gehouden. Aan ds. K. Boersma werd de vraag gesteld of hij voor ons een concept wilde schrijven van bedoeld informatieboekje. Dat deze vraag aan hem gesteld werd vloeide voort uit het feit, dat hij in het verleden, toen hij zelf lid van ons deputaatschap was, al eens het een en ander over onze kerken op schrift had gesteld dat ter informatie van andere kerken had dienst gedaan. Met dankbaarheid vermelden we dat ds. Boersma aan ons verzoek heeft voldaan. Het door hem aangeboden concept werd grondig besproken. Wensen werden geuit en voorstellen werden gedaan en het tweede door hem aangeboden concept werd toen vrijwel ongewijzigd door deputaten aanvaard. Ds. P. den Butter zorgde voor een vertaling in het Engels. Van dit informatieboekje hebben deputaten duizend exemplaren laten drukken tegen voordelige financiële voorwaarden. Zij hebben de eer u dit boekje aan te bieden. Het ligt in de bedoeling aan alle kerken één exemplaar toe te zenden. Voorts is het bestemd voor onze buitenlandse relaties en voor ieder die er belang in stelt, met name in kerken in het buitenland.

De synode droeg deputaten ook nog op

"het Besluitenboekje van elke generale synode - eventueel in een samenvatting - in het Engels te vertalen of te doen vertalen en toe te zenden aan de buitenlandse kerken".

Met deze opdracht hebben deputaten moeite gehad. Om te beginnen is het vertalen van het Besluitenboekje geen sinecure. Het laten vertalen is dat evenmin. Dat is bovendien een kostbare aangelegenheid. En dan blijft nog de vraag over of al die moeite wel besteed is. Het Besluitenboekje is bedoeld om de kerken zo spoedig mogelijk in te lichten over de besluiten die de synode genomen heeft. Dat dit nodig is kan ieder inzien. Maar voor kerken in het buitenland is die noodzaak er niet. Daar komt bij dat geïnteresseerden in buitenlandse kerken in vele gevallen het Nederlands min of meer beheersen. Er zijn er in die kerken meestal ook wel, die in staat zijn om van de belangrijkste zaken een samenvatting te geven (in het Engels) waarmee ze hun kerken kunnen voorlichten. Deputaten menen dan ook dat toezending van de Acta, zodra deze gereed zijn, voldoende is om de kerken in het buitenland op de hoogte te houden van de besluiten van onze synoden. Vandaar dat we de vrijheid genomen hebben deze opdracht van de synode niet uit te voeren. Daarmee hebben we tijd en kosten bespaard. Wel overwegen deputaten om na elke synode aan de betrokken kerken per brief een kort overzicht te geven van de voornaamste synodebesluiten die voor die kerken relevant zijn.

De derde opdracht die de synode in het kader van de informatieverstrekking gaf luidde:

"deputaten in overweging te geven een samenvatting van relevante gegevens uit het jaaroverzicht in het Jaarboek in de engelse taal aan de kerken in het buitenland te doen toekomen".

Deputaten hebben dit inderdaad overwogen, maar ook op dit punt zijn we tot de conclusie gekomen, dat dit, geleid op de tijd die er in gestoken moet worden, in de praktijk toch eigenlijk maar weinig effect zal blijken te hebben. Hetzelfde wat hierboven ten aanzien van het vertalen van het Besluitenboekje gezegd is, kan hier toegepast worden.

Van veel meer betekenis voor de correspondentie met kerken in het buitenland is de ontmoeting met vertegenwoordigers van die kerken. Om allerlei redenen kunnen die ontmoetingen weliswaar niet zo frequent plaats vinden, maar wel moet worden geprobeerd elke mogelijkheid, die zich hiervoor aandient te benutten. Deputaten hebben dat in de verslagperiode ook gedaan, zoals uit de rapportage onder 2.3. "Kerken" zal blijken.

Wij hopen op begrip van de synode voor het om de genoemde redenen niet voldoen aan deze opdrachten.

2.3. Kerken

2.3.1. Europa

2.3.1.1. Free Church of Scotland (F.C.S.)

Met de Free Church of Scotland hebben we al jaren een goede relatie. Eens in de drie jaren wordt een van hun jaarlijkse General Assemblies bezocht. In de verslagperiode gebeurde dat ook: ds. A.W. Overwater was in 1994 namens deputaten aanwezig op de General Assembly te Edinburgh. Hij bracht van dat bezoek verslag uit aan deputaten (zie bijlage 1).

Naast dit officiële bezoek was er ook een ontmoeting van enkele deputaten met afgevaardigden van de F.C.S. op de conferentie van de I.C.R.C. in Zwolle in september 1993. Met deze afgevaardigden werd indringend gesproken over de I.C.R.C. Naar hun waarneming waren er in de I.C.R.C. duidelijk verbeteringen op te merken. Het deelnemen aan de I.C.R.C. kreeg daardoor meer zin. Weliswaar blijven er wensen over. Er zou minder gepraat en meer besloten moeten worden. Er zou tussen de lidkerken ook meer samenwerking moeten komen op diverse terreinen. Deputaten hebben hun winst gedaan met deze visie van de afgevaardigden van de F.C.S.

Wat de bilaterale relatie betreft hebben deze bsr. bij ons de vraag neergelegd of er niet meer samenwerking zou kunnen komen ten aanzien van de theologische opleiding. Men denkt aan gastcolleges over en weer. Ook is de suggestie gedaan om op het gebied van de buitenlandse zending samen te werken. Met name werd een zendingsterrein in Peru genoemd. En verder ziet men waarde in het beleggen van regionale conferenties.

Wat dit laatste betreft zouden er wellicht meer concrete mogelijkheden komen als onze kerken besluiten te gaan participeren in de I.C.R.C., waar de afgevaardigden van de F.C.S. ook op aandringen. De I.C.R.C. wil komen tot dergelijke regionale conferenties.

De vragen ten aanzien van samenwerking op het gebied van de zending en van de theologische opleiding zijn doorgegeven aan respectievelijk de deputaten Buitenlandse Zending en de Theologische Universiteit.

Inderdaad zou de correspondentie meer inhoud krijgen als er meer samenwerking zou zijn op concrete punten.

2.3.1.2. Reformed Presbyterian Church of Ireland (R.P.C.I.)

Het contact met deze kerk heeft zich tot op dit moment beperkt door een ontmoeting tussen enkele deputaten en de afgevaardigden van de R.P.C.I. naar de I.C.R.C. in Zwolle, september 1993.

Verder werd besloten dat prof. dr. J.W. Maria de General Assembly in juni 1995 zal bijwonen. Na zijn bezoek zal hij verslag uitbrengen en dit verslag zal dan als bijlage bij dit rapport worden gevoegd. (zie "Aanvullend rapport").

2.3.1.3. Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France (E.R.E.I.)

In de verslagperiode waren deputaten niet officieel aanwezig op een van de generale synoden van deze kerk. Wel kregen zij geregeld de Acta van deze synoden toegezonden. Prof. dr. H.G.L. Peels heeft de Acta op hun verzoek bestudeerd en heeft een enkele maal van advies gediend. Deputaten zijn hem daarvoor dankbaar.

Op de synode van 1994 was ds. K. Boersma op persoonlijke titel aanwezig. Hij gaf deputaten een aantal van zijn indrukken door. Op de synode werd besloten de ambten voor de vrouw open te stellen. Ten dele is dit gebouwd uit een zekere nood: er blijken niet genoeg mannen beschikbaar te zijn voor de vervulling van het ambt.

Het besluit is echter genomen zonder dat er van te voren zorgvuldig studie gemaakt was van de Schriften op dit punt. Ds. Boersma heeft ter synode daar zijn zorg over uitgesproken; tevens heeft hij te kennen gegeven te verwachten dat onze kerken niet gelukkig zullen zijn met de genomen beslissing.

Onder invloed van de ingebrachte bezwaren werd wel besloten, dat de zaak alsnog bestudeerd zal moeten worden. Deputaten zijn ds. Boersma dankbaar voor zijn bemoeienissen in dezen.

Deputaten hebben op de genomen beslissing nog niet gereageerd, maar zijn wel van mening, dat een officiële reactie van onze synode op zijn plaats is.

Deputaten vonden het wenselijk om een ontmoeting te hebben met ds. D.A. Brienen, die indertijd predikant in onze kerken was en nu een van de kerken van de E.R.E.I. dient, om ook via hem een beeld te krijgen van de gang van zaken in de Franse kerk.

Het is ons steeds weer duidelijk dat deze kerk, die in allerlei opzichten tamelijk zwak is, moeite heeft haar gereformeerd karakter te handhaven. Bij de worsteling hiertoe blijft zij onze steun en ons meelevende verdere.

2.3.2. Amerika

2.3.2.1. Free Reformed Churches of North America (F.R.C.)

In de verslagperiode hebben diverse predikanten van de F.R.C. tijdens hun bezoek aan ons land onze kerken in de prediking gediend. Ook waren er van onze predikanten die in kerkdiensten van de F.R.C. voorgingen. Ook op het terrein van het beroepingswerk bleek dat er nauwe banden bestaan tussen onze kerken en de F.R.C. Uit onze kerken werd ds. J.W. Wülchleger in Langley B.C., Canada beroepen; hij nam dit beroep aan.

Tijdens hun bezoek aan de synode van de Christian Reformed Church in 1993 hadden de deputaten ds. P. den Butter en ds. J.C.L. Starreveld ook een ontmoeting met een drietal deputaten van de F.R.C. Zij brachten daarover rapport uit (zie bijlage 14.2). In deze ontmoeting kwam de vraag aan

de orde of het nodig is, dat bezoekende predikanten uit beide kerken bij elk bezoek weer preekoosent dienen aan te vragen. Is het niet voldoende als dit één maal gebeurt? Deputaten zijn van mening dat we bij de bestaande praktijk dienen te blijven, om te voorkomen dat met twee malen gemeten wordt.

Tijdens de conferentie van de I.C.R.C. waren er verschillende contacten met de afgevaardigden van de F.R.C., de predikanten C. Pronk en P. VanderMeyden. Hun indrukken van de I.C.R.C. waren gunstig en zij drongen er bij ons op aan te bevorderen dat ook de Christelijke Gereformeerde Kerken het lidmaatschap zouden aanvragen.

Deputaten hebben besloten dat in het lopend jaar nog een bezoek zal worden gebracht aan de Christian Reformed Church; de zorgwekkende ontwikkelingen in die kerk roepen daartoe. Tijdens dit bezoek zal ook de a.s. synode van de F.R.C. worden bezocht. Dat bezoek zal nog worden verslagen en dit verslag zal als bijlage bij ons rapport worden gevoegd (zie "Aanvullend rapport").

2.3.2.2. Christian Reformed Church of North America (C.R.C.)

In juni 1993 brachten de deputaten Den Butter en Starreveld een bezoek aan de synode van de C.R.C. Van dit bezoek werd verslag uitgebracht (zie bijlage 14.3). Tijdens dit bezoek werd uitvoering gegeven aan de opdracht van de synode van 1992, die onder meer luidde:

"de zorg over de voortgaande verontrustende ontwikkelingen en besluitvorming in de Christian Reformed Church of North America in de contacten met vertegenwoordigers van deze kerk en met name het Interchurch Relations Committee opnieuw en met nadruk aan de orde te stellen en zo mogelijk die grondig te bespreken".

Tenstond na de synode van 1992 was er al een gesprek geweest met rev. M.N. Greidanus, die als afgevaardigde van de C.R.C. op onze synode aanwezig was. In dat gesprek werd duidelijk gemaakt waarom onze kerken verontrust zijn over de ontwikkelingen in de C.R.C. en waarom onze synode tot die uitspraak was gekomen.

Deputaten waren van mening dat de opdracht van de synode een afvaardiging van twee deputaten rechtvaardigde en zij meenden tevens dat met een afvaardiging niet moest worden gewacht tot 1994 of 1995. Vandaar dat de genoemde bts. al op de synode van 1993 aanwezig waren. Zoals uit hun rapport blijkt zijn zij echter niet van mening dat de bezorgheid van onze kerken, zoals zij die hebben verwoord, veel indruk maakt.

Voor de synode van 1994 ontvingen deputaten eveneens een uitnodiging. Daaraan is niet voldaan. Wel is een brief verzonden waarin we nogmaals onze zorg uitspraken en de wens te kennen gaven dat de synode zou blijven bij de Schrift en de confessie.

Berichten die ons over deze synode bereikten en die later door de Acta bevestigd werden lieten weten, dat daar besluiten genomen zijn (m.n. ten aanzien van de openstelling van de ambten voor de vrouw), die lijnrecht tegen de besluiten van de synode van het vorige jaar ingingen. Volgens de besluiten van 1994 is het bijvoorbeeld niet toegestaan vrouwelijke leden der gemeente tot ouderling of predikant te bevestigen.

Zoals te verwachten was heeft dit tot grote onrust aanleiding gegeven. Plaatselijke kerken en zelfs classes hebben het recht geclaimd aan de genomen besluiten ongehoorzaam te mogen zijn en hebben wel vrouwen in het ambt bevestigd.

Ook op andere terreinen is er grote onrust in de C.R.C. Dit alles was voor deputaten aanleiding om te besluiten, dat ook in 1995 een afvaardiging de te houden synode zou bezoeken. Zij menen dat zij daardoor beter in staat zullen zijn uitvoering te geven aan een andere opdracht van de synode 1992, namelijk "aan de generale synode van 1995 advies uit te brengen of en hoe de relatie met de Christian Reformed Church of North America zal worden voortgezet".

De bts. Den Butter en Westerkamp zijn voor deze taak aangewezen. Van hun bezoek zullen zij te zijner tijd verslag doen en dit verslag zal als bijlage bij het "Aanvullend rapport" dienen.

Eventuele voorstellen zullen ook in het "Aanvullend rapport" worden gedaan.

2.3.2.3. Orthodox Presbyterian Church (O.P.C.)

Met de O.P.C. hadden deputaten in de verslagperiode maar eenmaal contact. Dat was in een ontmoeting met de afgevaardigden van deze kerk op de conferentie van de I.C.R.C. in september 1993. Aan uitnodigingen om aanwezig te zijn op de General Assemblies van de O.P.C. werd niet voldaan. Wel werd per brief steeds meelevens tot uitdrukking gebracht.

In genoemd contact kwam o.a. ter sprake het lidmaatschap van de I.C.R.C. In de waarneming van deze bts. verandert er in de I.C.R.C. veel ten goede. Wel zouden zij graag wat meer inbreng zien van kerken uit de Dertde Wereld-landen. Er werd op aangedrongen dat ook onze kerken tot het aanvragen van het lidmaatschap zouden komen.

Wij hebben duidelijk gemaakt waarom we ten aanzien van de door de O.P.C. aangeboden "ecclesiastical fellowship" nog geen beslissing genomen hebben, namelijk omdat ons deputaatschap de wijze waarop de buitenlandse contacten thans functioneren, in studie heeft.

Verder kwam ter sprake de grote zorg die er binnen de O.P.C. leeft met betrekking op de ontwikkelingen in de C.R.C. In de O.P.C. wordt de vraag gesteld of de contacten met de C.R.C. niet zouden moeten worden verbroken.

2.3.2.4. Igreja Evangelica Reformada no Brasil (I.E.R.B.)

In het begin van de verslagperiode maakte ds. B. Witzier een privé-reis naar Brazilië. Hij bezocht daarbij o.a. ook ds. J.C. Hardeman. Na terugkomst vertelde hij deputaten een en ander over de indrukken tijdens die reis opgedaan. Er bestaat ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de I.E.R.B. grote zorg, o.a. vanwege de toenemende verwereldlijking. Anderzijds mag gesproken worden van groei van het zendingswerk. Ds. Witzier kon ook berichten dat er dankbaarheid is over het besluit van de synode 1992 terzake van de bijdrage van de kerk van Carambel-Colônia aan de kas

art. 13 K.O. (Acta 1992, p. 35).

Verder heeft ds. Witzier er tijdens zijn gesprekken op ons verzoek op gewezen, dat er in de I.E.R.B. een betere regeling dient te komen als deze kerk blijft beroepen "op contract".

Ds. Hardeman is intussen gerepatriëerd. Pogingen om een predikant uit onze kerken aan te trekken om een gemeente in Brazilië te dienen hebben tot op dit ogenblik geen resultaat gehad.

2.3.3. Afrika

2.3.3.1. Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (G.K.S.A.)

Met de G.K.S.A. zijn de contacten in de verslagperiode tamelijk intensief geweest. Om te beginnen was er een gesprek met prof. dr. J.L. Helberg, die als waarnemer op de conferentie van de I.C.R.C. aanwezig was. Met hem is gesproken over de op handen zijnde synode van de G.K.S.A.; over de verbetering van de relaties tussen de verschillende synoden binnen de G.K.S.A.; over de voorgestelde integratie van "Hammankraal" in "Potchefstroom" en over deelname aan de I.C.R.C.

Namens deputaten was prof. dr. J.W. Maris aanwezig op de Nasionale Sinode in Januari 1994 te Potchefstroom. Het door hem uitgebrachte verslag gaat als bijlage 14.4 bij dit rapport. De gevoelens naar aanleiding van deze synode waren gemengd: enerzijds is er dankbaarheid voor de in gang gezette ontwikkeling; anderzijds is er teleurstelling omdat een en ander toch tamelijk traag blijkt te verlopen. Terwijl de synode besloot te breken met de Reformed Ecumenical Council werd nog niet besloten te gaan participeren in de I.C.R.C.

In het voorjaar van 1994 vond op officieel verzoek van de zijde der G.K.S.A. nog een gesprek plaats met prof. J.C. Coetzee. Daarin ging het o.a. over de moeiten die ondervonden worden bij de uitvoering van het besluit tot samenvoeging van "Hammankraal" en "Potchefstroom". Verder gaf prof. Coetzee te kennen dat er in de G.K.S.A. vragen leven over en zorgen bestaan omtrent de wijze waarop in de Nederlands Gereformeerde Kerken de kerkorde functioneert. Tenslotte werd van gedachten gewisseld over de ontwikkelingen in de C.R.C.

Over dat laatste punt werd ook geconsponeerd. Deputaten kregen de vraag voorgelegd hoe onze kerken hun verhouding zullen bepalen tegenover de C.R.C. Dat deze vraag aan ons werd voorgelegd is o.a. te danken aan het feit, dat de G.K.S.A. op dit moment geen rechtstreekse correspondentie meer hebben met de C.R.C., aangezien de C.R.C. in 1989 de contacten met de G.K.S.A. opschortte. Op de gestelde vraag hebben wij geantwoord, dat veel zal afhangen van de besluiten die de C.R.C.-synode 1995 zal gaan nemen. Na ons bezoek aan die synode zullen deputaten zich beraden op het advies dat aan de a.s. synode zal moeten worden uitgebracht.

Een andere vraag waarover met de G.K.S.A. is geconsponeerd is die naar de praktijk bij de bediening van het Avondmaal, met name ten aanzien van het al of niet gebruiken van kleine bekerjes in plaats van de grote beker(s). Wij hebben geantwoord, dat hierover in onze historie nooit een besluit is genomen en dat het gebruik van kleine bekerjes onder ons onbekend is.

Vooraf met het oog op onze contacten met de G.K.S.A. is er meer dan eens overleg geweest met deputaten Buitenlandse Zending. In gemeenschappelijk overleg is er een beleidsnota opgesteld, die verzonden is naar de synode van Potchefstroom, samen met een afschrift van een al eerder geschreven brief, die daar echter nog nooit behandeld was. In deze nota werd aangedrongen op nauwere samenwerking van de "nasionale sinoden" binnen de Algemene Sinode. Op voorstel van deputaten Buitenlandse Zending is deze nota ook in het Engels vertaald ten behoeve van vooral de synode Soutpansberg. Van de G.K.S.A. is bericht ontvangen dat deze nota welwillend is beoordeeld.

Ook is met deputaten Zending overleg gevoerd over de vraag hoe de plaats van de buitenlandse afgevaardigden ter synode zou moeten zijn. Naar aanleiding van de gang van zaken op enkele synoden, waarbij bleek dat de afgevaardigden van bijvoorbeeld de Gereja Toraja Mamasa en van de Venda-kerk toch eigenlijk maar een geringe inbreng hadden op de vergaderingen van de synode, besloten deputaten Zending een voorstel te concipiëren met de bedoeling de buitenlandse gasten op de synode de mogelijkheid van een grotere inbreng te geven. Over dit voorstel is overleg gevoerd tussen beide deputaatschappen. Na aanvankelijk verschil van gevoelen op dit punt zijn tenslotte de gedachten die hierover binnen beide deputaatschappen leven op elkaar afgestemd (zie wat gerapporteerd staat onder 2.1.1.).

2.3.3.2. Dutch Reformed Church of Botswana (D.R.C.B.)

De synode van 1989 besloot correspondentie aan te gaan met de D.R.C.B. Via deputaten Buitenlandse Zending bereikte deputaten het bericht dat de D.R.C.B. kennelijk vrouwelijke ambtsdragers telt. Deputaten Zending zijn dit te weten gekomen via het zendingswerk van de kerk in D'kar. In overleg met deputaten Zending is de kerk van D'kar, die op het punt stond te verenigen met de D.R.C.B., gereformeerd over het bestaan van een studie rapport van de G.K.S.A. inzake de materie van vrouwelijke ambtsdragers. Meer hierover treft u aan in het rapport van deputaten Zending.

Met de D.R.C.B. zelf zijn in de verslagperiode geen contacten geweest.

2.3.4. Azië

2.3.4.1. Gereja Toraja Mamasa (G.T.M.)

De correspondentie met de G.T.M. is ook in deze verslagperiode weer gevoerd door deputaten Buitenlandse Zending.

2.3.4.2. Reformed Church in Japan (R.C.J.)

Op de conferentie van de I.C.R.C. was ds. H. Suzuki als waarnemer namens de R.C.J. aanwezig. Met hem vond een gesprek plaats, waarin wij van onze kant duidelijk maakten waarom er tot nog toe geen officiële relatie tussen onze kerken en de R.C.J. tot stand was gekomen. Verder werd gesproken over eventuele mogelijkheden om te komen tot samenwerking op het gebied van de zending en over de mogelijkheid van vertaling van belangrijke studies die in de kring van onze kerken verschijnen.

Aan de uitnodiging om aanwezig te zijn op de General Assembly van de R.C.J. werd geen gevoelig gegeven. Wel kregen deputaten een korte samenvatting van de belangrijkste besluiten van de gehouden General Assembly. Ook in de R.C.J. is de "vrouw in het ambt" een zaak van discussie en bezinning. In verband daarmee hebben wij ter informatie de lezing van prof. dr. W. van T. Spijker toegezonden.

De R.C.J. hoopt in 1996 haar vijftigjarig bestaan te gedenken.

2.3.4.3. Reformed Church of Sri Lanka (R.C.S.L.)

Voorheen heette deze kerk de Dutch Reformed Church of Sri Lanka. Het "Dutch" is recentelijk uit de naam weggelaten. In de verslagperiode waren er geen contacten op deputaten-niveau, behalve een gesprek met rev. Ch. Jansz, die als waarnemer op de conferentie van de I.C.R.C. aanwezig was. Een vorige maal werd al gerapporteerd, dat deze kerk in het door twist verscheurde Sri Lanka in een moeilijke positie verkeert. In allerlei opzichten is het een zwakke kerk; een zwakte die ook uitkomt in het feit, dat er niet voldoende mannen gevonden kunnen worden voor het vervullen van de ambten, waarom het besluit genomen is, het diaconambt ook voor de vrouw open te stellen.

2.3.4.4. Presbyterian Church in Korea (P.C.K.)

Met deze kerk, die in 1997 de volgende conferentie van de I.C.R.C. hoopt te organiseren, hebben onze kerken geen officieel contact. Een enkele maal hebben we op het platform van de I.C.R.C. wel afgevaardigden van de P.C.K. ontmoet. Deputaten ontvingen een uitnodiging om op de General Assembly van de P.C.K. aanwezig te zijn; een uitnodiging die niet is aanvaard. Na de General Assembly ontvingen we een overzicht van de belangrijkste besluiten, die genomen waren.

2.3.5. Australië

2.3.5.1. Reformed Churches of New Zealand (R.C.N.Z.)

Van de R.C.N.Z. ontvingen we vrij kort na de synode van 1992 een brief waarin meeleven werd uitgesproken. Men was er van op de hoogte gekomen dat ook onze kerken onderlinge spanningen kennen.

Daarin wilde deze brief meeleven tot uitdrukking brengen. Er is ook verschillende keren gecorrespondeerd met de R.C.N.Z. Onder andere over de vraag of in onze kerken leden die zich aan de gemeenschap der kerk onttrekken onder censuur geplaatst worden.

Een ontmoeting vond plaats met de afgevaardigden van de R.C.N.Z. naar de conferentie van de I.C.R.C. Daar werd in een open sfeer gesproken over de zaken die in onze kerken spanningen veroorzaken. Ook werd van gedachten gewisseld over de wederzijdse relaties tot zowel de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt als de Nederlands Gereformeerde Kerken. De ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. werden door de afgevaardigden van de R.C.N.Z. als positief ervaren; aangevingen werd op deelname van onze kerken in deze organisatie.

Over de kerken in Australië waren de broeders nogal bezorgd. Zij wezen erop dat het belangrijk was, dat er vanuit onze kerken ook een afgevaardigde naar de eerstkomende synode van de R.C.A. zou worden gezonden. Ook ten aanzien van de ontwikkelingen in de C.R.C. zijn de kerken in Nieuw Zeeland bezorgd. De vraag is of de relatie met de C.R.C. verbroken moet worden.

Tenslotte spraken de broeders nog eens hun teleurstelling uit over het feit, dat onze deputaten Zending indertijd afwijzend hebben geantwoord op het verzoek van de R.C.N.Z. om gezamenlijk zending te bedrijven ergens in de Pacific.

Prof. dr. W.H. Velema bezocht op verzoek van deputaten tijdens zijn reis naar Australië ook de kerken in Nieuw Zeeland. Van dit bezoek bracht hij verslag uit, welk verslag als bijlage 14.5 bij dit rapport is gevoegd. Prof. Velema drong aan op een meer gestructureerd overleg ingeval er weer een afvaardiging zou zijn.

Naar aanleiding van de teleurstelling in de R.C.N.Z. over de afwijzing van hun verzoek door deputaten Zending hebben deputaten contact opgenomen met deputaten Zending. Deze besloten in een schrijven aan de R.C.N.Z. de redenen voor de afwijzing van hun verzoek nader toe te lichten.

2.3.5.2. Reformed Churches of Australia (R.C.A.)

De synode van 1996 machtigde deputaten van tijd tot tijd een afgevaardigde te zenden naar de kerken in Australië en Nieuw Zeeland. In 1989 werd de synode van de kerken in Nieuw Zeeland bezocht; in principe werd toen besloten dat de volgende afgevaardigde de synode van de kerken in Australië zou bezoeken.

In verband met de krappe begroting hebben deputaten overwogen van een afvaardiging naar de R.C.A. af te zien, om op die manier kosten te besparen. Ons bereikten echter vanuit de kerken in Nieuw Zeeland berichten dat de synode 1994 van de R.C.A. van groot gewicht zou kunnen worden. Het bleek ons dat de R.C.A. in een moeilijke situatie verkeert. In principe werd toen besloten toch een afgevaardigde te zenden. Aangezien het de deputaten moeilijk viel deze taak waar te nemen

werd prof. dr. W.H. Velema ervoor aangezoekt. Deze verklaarde zich bereid om de opdracht te vervullen, waarvoor deputaten hem erkentelijk zijn. Toen we de agenda van de synode van de R.C.A. ontvingen bleek het ons dat een afvaardiging dit maal volkomen gerechtvaardigd was. De agenda liet zien dat er verschillende gewichtige zaken aan de orde zouden komen.

Prof. Velema bracht van zijn bezoek verslag uit en dit verslag is als bijlage 14.6 bij dit rapport gevoegd. Dit verslag laat zien, dat er binnen de R.C.A. een uit elkaar groeien geconstateerd moet worden. Er zijn onderling grote spanningen. In een toespraak tot de synode, waar hij de gelegenheid voor kreeg, heeft prof. Velema gerefereerd aan de verschillende officiële bezoeken die vanuit de R.C.A. aan onze kerken waren gebracht, terwijl zijn bezoek het eerste bezoek vanuit onze kerken was aan een synode van de R.C.A. Daarnaast heeft hij de afgevaardigden op het hart gebonden om in de behandeling van de huidige problematiek te blijven bij de erfenis van de Reformatie en in de spanning tussen de tekst van de Bijbel en de context van de cultuur de tekst niet in de context te laten opgaan. Prof. Velema had zelf de indruk dat zijn toespraak niet overal in goede aarde viel. Het feit, dat hij slechts weinig inbreng heeft gehad, omdat zijn mening nauwelijks gevraagd werd, liet bij hem bovendien een onbevredigd gevoel achter.

Deputaten hebben met een reactie naar aanleiding van dit verslag willen wachten tot na het verschijnen van Acta van de synode van de R.C.A.

2.3.6. Voorstellen

De synode besluit:

1. Aan de Orthodox Presbyterian Church beperkte correspondentie aan te bieden;
2. aan de Reformed Church in Japan beperkte correspondentie aan te bieden;
3. aan de Reformed Church in Sri Lanka beperkte correspondentie aan te bieden.

2.4. International Conference of Reformed Churches (I.C.R.C.)

2.4.1. Overwegingen

Ten aanzien van de I.C.R.C. droeg de synode van 1992 deputaten op:

- a. in de komende periode nauw contact te onderhouden met het Interim Committee en met de lidkerken van de I.C.R.C. alsook met kerken die als waarnemer bij de I.C.R.C. betrokken zijn;
- b. de conferentie van de I.C.R.C. in 1993 als waarnemer bij te wonen;
- c. aan de generale synode van 1995 een gefundeerd advies uit te brengen ten aanzien van een eventueel aanvragen van het lidmaatschap van de I.C.R.C.

De eerste opdracht hebben deputaten uitgevoerd in de zin, dat zij steeds wanneer er de gelegenheid voor was, met afgevaardigden van buitenlandse kerken, die op enigerlei wijze in verband staan met de I.C.R.C., overleg hebben gevoerd over de vraag hoe de ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. getaxeerd moeten worden. Zo spraken wij met vertegenwoordigers van de Free Church of Scotland, de Reformed Presbyterian Church of Ireland, de Free Reformed Churches of North America, de Orthodox Presbyterian Church, de Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika, de Reformed Church in Japan, de Reformed Church in Sri Lanka en de Reformed Churches of New Zealand. (zie dit rapport sub 2.3. "Kerken").

Van vrijwel alle kanten werd ons de verzekering geven dat de I.C.R.C. zich in goede richting ontwikkelde. Sommige van de genoemde kerken hadden het lidmaatschap binnen de I.C.R.C. al aangevraagd en verkregen; anderen zouden over de aanvraag voor het lidmaatschap binnenkort een beslissing nemen. Er werd herhaaldelijk bij ons op aangedrongen, dat ook onze kerken tot die stap zouden overgaan.

De tweede opdracht, namelijk om de conferentie van de I.C.R.C. in 1993 bij te wonen, is eveneens vervuld. Deputaten vaardigden ds. K. Boersma en ds. J.C.L. Starreveld af om als waarnemer op die vergadering aanwezig te zijn. Alhoewel ds. Boersma geen deputaat is, wil hij tot dankbaarheid van deputaten ons verzoek in.

Deze afgevaardigden hebben van hun bevindingen verslag uitgebracht en hun verslag loopt uit op een aanbeveling te besluiten tot het aanvragen van het lidmaatschap. Dit verslag is bijlage 14.7 bij dit rapport.

Doordat de conferentie van de I.C.R.C. in 1993 in Zwolle gehouden werd, was het naast onze officiële afgevaardigden ook andere deputaten mogelijk van tijd tot tijd de conferentie te bezoeken. Hun ervaringen komen overeen met wat in het verslag van de afgevaardigden staat vermeld.

In hun rapport aan de synode van 1992 wezen deputaten reeds op een aantal argumenten die voor aansluiting bij de I.C.R.C. pleiten. We citeren: "Deputaten hebben bijvoorbeeld met de constitutie van deze organisatie in het geheel geen moeite. En het streven om als kerken van gereformeerd belijden met elkaar in contact te staan in deze wereld vol verwarring verdient waardering en steun. We staan als kerken in verschillende delen van de wereld toch vaak voor dezelfde vragen, waarbij we elkaar zouden kunnen helpen. Bovendien staan kerken in bepaalde delen van de wereld - te denken valt aan landen die tot de Derde Wereld behoren - voor allerlei ingrijpende theologische en maatschappelijke vragen, waarbij kerken met een rijkere traditie hen zouden kunnen assisteren. Zo gezien is er veel voor te zeggen ons als lid bij deze organisatie aan te sluiten" (Acta 1992, p. 239).

Dat deputaten in 1992 toch nog niet tot deze aansluiting konden adviseren was vanwege de overgebleven vragen en onzekerheden, zoals daarover al was gerapporteerd aan de synode van 1989. Deze vragen en onzekerheden hadden betrekking op het karakter dat de I.C.R.C. zou gaan vertonen en hoe de verschillende reformatorische tradities binnen de I.C.R.C. elkaar kunnen vinden. Ook waren er vragen naar de participatie van kerken uit Derde Wereld-landen. De rapporten aan de syno-

den van 1989 en 1992 geven van die vragen een samenvatting (zie Acta 1989, p. 287, 321; Acta 1992, p. 239).

Ons is nu gebreken, zowel uit de waarneming en de rapportage van onze eigen afgevaardigden als uit die van afgevaardigden van andere kerken, dat veel van de nog overgebleven vragen niet meer zo dringend zijn en dat de bezwaren die op eerder gehouden synoden het besluit tot aanvraag van het lidmaatschap van de I.C.R.C. tegenhielden, steeds meer wegvalen. De I.C.R.C. ontwikkelt zich steeds meer in een richting die het ons mogelijk maakt binnen die organisatie onze oecumenische roeping te vervullen, al moet tegelijkertijd gezegd worden, dat er nog wel het een en ander te verbeteren valt.

Gelet op de opdracht, die de synode van 1986 aan deputaten meegaf, namelijk "om samen met andere kerken te zoeken naar wegen om aan de oecumenische roeping van onze kerken gestalte te geven..." en gelet op de gesignaleerde positieve ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. die verwachting wekken voor de toekomst, menen deputaten thans in staat te zijn om te voldoen aan de derde opdracht van de synode 1992.

Deputaten menen thans het advies te kunnen geven om te besluiten voor onze kerken het lidmaatschap van de I.C.R.C. aan te vragen.

Aan het Interim Committee van de I.C.R.C. is intussen meegedeeld dat deputaten van zins zijn de komende synode aldus te adviseren. Naar de financiële consequenties van een besluit als bedoeld is gesignaleerd.

2.4.2. Voorstel

Deputaten stellen de synode voor tot de volgende uitspraak te komen:

De synode

overwegende dat

1. onze kerken een oecumenische roeping hebben;
2. de International Conference of Reformed Churches een organisatie is, waarin kerken participeren die ernst maken met de gereformeerde belijdenis;
3. de ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. aantonen, dat aan onze oecumenische roeping binnen deze organisatie goed gestalte kan worden gegeven;

besluit

via het Interim Committee van de I.C.R.C. het lidmaatschap van deze organisatie voor onze kerken aan te vragen.

3. Binnenland

3.1. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (C.O.G.G.)

3.1.1. Opdracht

In 1992 rapporteerden deputaten aan de generale synode dat zij veel vragen hadden over de wijze waarop het C.O.G.G. nu al jaren lang functioneert: ondanks de geregelde gesprekken (drie maal per jaar in Apeldoorn en één maal per jaar op de landelijke conferentie) kwam de zaak van de eenheid maar niet verder. Deputaten maakten melding van een brief die zij in het najaar van 1991 aan het C.O.G.G. gezonden hadden. Deze brief had de bedoeling een kritische bezinning op gang te brengen.

De generale synode van 1992, die de handelingen van deputaten goedkeurde, gaf aan deputaten de opdracht:

1. voortaanog te blijven meewerken aan de arbeid van het C.O.G.G.;
2. uit te zien naar mogelijkheden dat tussen kerken van gereformeerd belijden minder vrijblijvend gesproken zal worden;
3. van een en ander rapport uit te brengen aan de generale synode van 1995, opdat deze zal kunnen beslissen of verdere participatie van onze kerken in het C.O.G.G. gewenst is.

De inhoud van dit besluit maakte duidelijk dat van deputaten een krachtige impuls werd verwacht binnen het C.O.G.G. Juist wanneer het gaat om de eenheid van Christus' kerk op aarde moet iedere vrijblijvendheid ons vreemd zijn. Met deze intentie zijn deputaten in de afgelopen periode binnen het C.O.G.G. werkzaam geweest. De sectie binnenland heeft - naar gewoonte - de opdracht gekregen deputaten te vertegenwoordigen op de vergaderingen in Apeldoorn; zij heeft telkens op de vergaderingen van deputaten verslag uitgebracht van de wijze waarop de opdracht is vervuld.

3.1.2. Samenstelling van het C.O.G.G.

In de samenstelling van het C.O.G.G. kwam in de verslagperiode enige wijziging. De deelname vanuit de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt - op persoonlijke titel - werd beëindigd omdat br. Bolland zich moest beperken in zijn activiteiten; in zijn plaats kon tot op heden niemand anders worden verwelkomd. Uit de kring van de Gereformeerde Gemeenten - eveneens slechts op persoonlijke titel - kwam versterking in de persoon van br. K. Bokma. Pogingen om te komen tot een duidelijk kerkelijke betrokkenheid in de vorm van afvaardiging door alle kerken leidden in deze periode niet tot resultaat. Het blijft moeilijk dat sommige leden van het C.O.G.G. wel met een kerkelijk mandaat komen en anderen niet. Dat betekent dat in deze zin de gesignaleerde vrijblijvendheid niet kon worden opgeheven.

3.1.3. Ecclesiologische consensus

Het moet gezegd worden dat de dingen die in 1991/1992 op de tafel van het C.O.G.G. kwamen, hun uitwerking hebben gehad. Ook vanwege het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de

Nederlandse Hervormde Kerk was er een schrijven gekomen waarin inhoudelijk dezelfde dingen aan de orde kwamen als in de brief van ons deputaatschap. Binnen het C.O.G.G. was zelf ook meer en meer de overtuiging gegroeid dat het moest komen tot een vernieuwende impuls, opdat de gesprekken meer dan eerder zouden bijdragen tot de zaak van de eenheid tussen gereformeerde belijders.

Naar aanleiding van de ontvangen brieven is binnen het C.O.G.G. de gedachte ontstaan om te komen tot een 'ecclesiologische consensus'. De vraag daarbij was: wat zegt de Bijbel over de kerk, de gemeente? Kunnen wij vanuit de verschillende kerken toch komen tot een eensluidende weergave van het bijbels getuigenis over de kerk? Wat zou het goed zijn wanneer de deelnemers, die uit de verschillende keden komen, maar elkaar kunnen aanspreken op de gereformeerde belijdenis, zouden kunnen komen tot een stuk waar zij allen achter staan en dat de kerken - die nu - gescheiden optrekken - dichter bij elkaar zou kunnen brengen!

Gedurende alle vergaderingen in deze verslagperiode is over deze 'consensus' gesproken. In het voorjaar van 1995 is deze gereed gekomen en aan de participanten van het C.O.G.G. toegezonden. Gekozen is voor een heilshistorische benadering; telkens worden kernteksten uit de Heilige Schrift toegelicht; het geheel leidt tot stellingen. Er mag gezegd worden, dat in vele zaken tot een eensluidend oordeel kan worden gekomen. Alleen op het punt van het recht en zelfs de plicht tot afscheiding konden de deelnemers aan het C.O.G.G. niet komen tot een unanieme gedachte. Dat heeft in de vergaderingen van het C.O.G.G. wel geleid tot de vraag in hoeverre dan nog van een 'consensus' kan worden gesproken. Toch achten allen datgene wat gemeenschappelijk bereikt was van groter belang. Er is voor gekozen om dit 'pijnpunt' eerlijk te vermelden in de uiteindelijke, definitieve versie.

Het moet duidelijk zijn dat deze 'consensus' een zaak van het C.O.G.G. is en blijft. Het C.O.G.G. heeft aan de deelnemende kerken en groepen niet gevraagd om deze te onderschrijven of over te nemen; dat leek, gezien de lange route die men afgelegd heeft, niet goed mogelijk. Wel zou het binnen het C.O.G.G. als een grote zegen worden ervaren wanneer het geheel bij alle participanten leidt tot een hernieuwde, voortgaande bezinning over de zaak van de kerkelijke verdeeldheid op het gereformeerde erf. Het C.O.G.G. hoopt dat het met deze 'consensus' daartoe een impuls heeft geleverd en dat de Heere dat wil zegenen.

De 'ecclesiologische consensus' is binnen de kring van deputaten voorwerp van gesprek geweest. Dit heeft geleid tot de volgende gedachten en conclusies:

Deputaten hebben waardering voor wat in gezamenlijk overleg tot stand is gekomen. Zij zien in deze 'consensus' een ernstige poging van het C.O.G.G. om het vrijblijvend spreken te boven te komen. Overigens hebben deputaten geconstateerd dat diverse zaken in de 'consensus' of onbesproken blijven of slechts summier worden aangeraakt. Dat geeft het stuk op diverse punten duidelijk het karakter van een compromis.

Deputaten zijn ook van mening dat de naam 'consensus' erg pretentieus is. Als men het stuk al zo wil noemen dan moet duidelijk zijn dat het die naam alleen binnen het C.O.G.G. kan dragen en dat het niet als een 'consensus' van de deelnemende kerken kan worden gepresenteerd. Voor deputaten heeft het stuk de status van een nuttige gespreksnota, die dienen kan in de contacten met andere kerken in het kader van het zoeken naar eenheid van gereformeerde belijders.

3.1.4. Regionale opzet

Naast deze arbeid - die in stift binnen de vergaderingen van het C.O.G.G. plaats vond heeft het C.O.G.G. zich bezig gehouden met de vraag hoe de zaak van de eenheid op het plaatselijk vlak meer kan gaan leven. De oorzaak van de verstilling rond het C.O.G.G. moet immers mede gezocht worden in het feit, dat er in de plaatselijke gemeenten nauwelijks enige weekdank is. En van de contacten tussen een aantal mensen uit het gehele land, die elkaar drie à vier maal per jaar ontmoeten, kan men geen grote dingen op het grondvlak verwachten. Wil er minder vrijblijvend gesproken worden tussen kerken van gereformeerd belijden (de opdracht van de synode 1992), dan moet het ook komen tot plaatselijke ontmoeting.

Om dit op gang te brengen is er in eerster instantie voor gekozen om de klem van de kerkelijke verdeeldheid weer eens op een landelijke conferentie aan de orde te stellen. Daarbij heeft het C.O.G.G. zich tevens gerealiseerd dat er nog een zaak is die ons dwingt tot nadenken over ons gedurig gescheiden optrekken: de steeds maar voortgaande secularisatie, die in feite in heel ons land zijn sporen trekt en gemeenten beschadigt.

In 1993 is een conferentie gehouden met als thema "Gereformeerd en verdeeld in een tijd van secularisatie". Het C.O.G.G. heeft deze conferentie gehouden op een zaterdag, in de hoop dat dit meer deelnemers zou trekken dan op de traditionele door-de-weekse dag. Dit laatste bleek niet het geval te zijn. Eén van de zaken die op de conferentie van 1993 aan de orde kwam was de wijze waarop de jongeren betrokken kunnen worden in deze vragen. In 1994 is dan ook - als vervolg op de conferentie van 1993 - op de landelijke conferentie gesproken over "Jongeren en de kerken". Hier gaf ook een tweetal jongeren een bijdrage.

Duidelijk was wel - gezien het toch geringe aantal deelnemers aan de landelijke conferenties - dat het daarnaast moest komen tot een inslaan van andere wegen. In het najaar van 1994 is een plan ontwikkeld dat inhoudt het beleggen van een aantal regionale bijeenkomsten, in de hoop dat dit meer leden van de kerken deze zullen bezoeken dan op de landelijke conferenties het geval is en in de hoop dat de zaak waar het om gaat op het grondvlak meer zal gaan leven. In de laatste maanden van 1994 is in Kampen, Bunschoten en Rotterdam gesproken over de vragen "Waarom zijn we nog niet tot elkaar gekomen?" en "Hoe komen we tot elkaar?" Het was duidelijk dat deze wijze van werken (die in de landelijke pers heel wat aandacht heeft gekregen) in ieder geval meer mensen heeft gemotiveerd om te komen dan op de landelijke conferenties het geval is.

Op het C.O.G.G. is besloten voorlopig deze vorm van gesprek en ontmoeting te herhalen; in Veenedaai is in maart 1995 nog weer een dergelijke avond gehouden. Op de landelijke conferentie

in 1995 is opnieuw gesproken over de vraag hoe de kerken van gereformeerd bijden zich bezighouden met de toekomst in het licht van de secularisatie.

3.1.5. Evaluatie

Deputaten hebben zich uiteraard bezonnen op de vraag in hoeverre aan de opdracht van de generale synode voldaan is. In ieder geval hebben deputaten alle ruimte binnen het C.O.G.G. gekregen om de wensen van de synode aan de orde te stellen; er was ook bereidheid eraan te werken. We mogen ook stellen dat in deze periode binnen het C.O.G.G. beduidend anders, in de zin van minder vrijblijvend, gesproken is dan voorheen. Bij ieder heeft de gedachte post geval dat we zoals het was niet kunnen blijven doorgaan; daarvoor is de zaak waarom het gaat te heilig.

Is er sprake van een kentering? Zal de ingeslagen weg leiden tot meer plaatselijke en regionale "ongenutheid"? Of zal na verloop van tijd blijken dat de vrijblijvendheid weer de boventoon gaat voeren? Vragen die deputaten zich stellen maar die zich op dit moment niet laten beantwoorden. Een deputaat heeft als zijn mening te kennen gegeven, dat de tijd gekomen is dat onze kerken de participatie binnen het C.O.G.G. beëindigen. Andere deputaten hebben sterke twijfels bij de vraag of het C.O.G.G. de vrijblijvendheid wel te boven kan komen, aangezien deze naar hun oordeel bij de structuur van dit orgaan hoort en in ieder geval merkbaar zal blijven zolang de Gereformeerde Kerken en blijven participeren.

Deputaten kunnen zich echter vinden in de gedachte dat er, gezien de ontwikkelingen, reden is om door te gaan met de participatie binnen het C.O.G.G. We zijn daartoe verplicht door datgene wat de synode van 1992 heeft geïntendeerd en datgene wat op gang gekomen is in de periode die er op volgde. Mocht in de komende periode echter blijken dat ook de nieuwe initiatieven het C.O.G.G. niet wezenlijk van het vrijblijvende karakter kunnen verlossen dan breekt de tijd aan dat onze kerken hun participatie in het C.O.G.G. moeten heroverwegen.

3.1.6. Voorstel

De synode overwegende

1. dat het C.O.G.G. pogingen in het werk heeft gesteld om minder vrijblijvend met elkaar te spreken;
 2. dat nog niet te overzien is waar de nieuwe initiatieven van het C.O.G.G. toe zullen leiden;
- besluite deputaten op te dragen
1. vooralsnog te blijven participeren in het C.O.G.G.;
 2. eraan mee te werken dat het C.O.G.G. zich verder in de ingeslagen weg ontwikkelt, opdat dit orgaan ertoe zou mogen dienen dat de zaak van de eenheid van gereformeerde belijders in ons land waarlijk bevordert wordt.

3.2. Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk (G.B.)

3.2.1. Opdracht

Met het oog op de contacten met de Gereformeerde Bond deed de synode 1992 de volgende uitspraak:

De generale synode constatende

1. dat het bijden omtrent de kerk in de samensprekingen met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk aan de orde is geweest, maar dat het verschillend verstaan van de artikelen 27-29 NGB gebleven is;
2. dat er overigens op andere punten een grote mate van overeenstemming is geconstateerd;

van oordeel

1. dat het vanwege de gebleven verschillen op dit moment niet mogelijk is stappen te doen op weg naar kerkelijke eenwording;
2. dat het toch goed is als er vormen van contact worden onderhouden met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, in de hoop, dat er later mogelijk perspectief zal komen naar kerkelijke eenheid;

besluit deputaten op te dragen de contacten met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk waar mogelijk voort te zetten.

Het Hoofdbestuur van de G.B. is van deze uitspraak op de hoogte gesteld. Het heeft echter genuite tijd gedruurd voordat er een samenspreking kon worden gehouden. Enerzijds was dit te wijten aan het feit dat deputaten veel werk te verzetten hadden in de contacten met andere kerken in binnen- en buitenland. Anderzijds is het lange uitblijven van samensprekingen het gevolg van het feit, dat het Hoofdbestuur van de G.B. heel veel tijd en aandacht heeft moeten geven aan het S.O.W.-proces. Omdat deputaten dit laatste wisten is er van hun kant niet al te sterk aangedrongen op het bespoedigen van een wederzijdse ontmoeting. Toch is er in de verslagperiode één ontmoeting geweest.

3.2.2. Samensprekingen

3.2.2.1. 23 november 1994

In deze samenspreking, gehouden te Bunschoten, werd van de zijde van deputaten allereerst enige toelichting gegeven bij de besluiten van de synode van 1992. De ruimte om ook met de G.B. samen te spreken is gelegen in de naam van ons deputaatschap, waarin sprake is van eenheid van gereformeerde belijders.

Ter tafel lagen twee gespreksnotities; de ene vervaardigd door dr. ir. J. van der Graaf, namens het Hoofdbestuur en de andere, vervaardigd door drs. J.C.L. Starreveld, namens deputaten. Naar aanleiding van deze notities werd in grote openheid met elkaar gesproken. Beide notities gingen ervan uit, dat het in feite niet zo zinvol is om weer de vraag aan de orde te stellen wanneer het al of niet moet komen tot afscheiding van een bestaande kerk. Van GB-zijde werd dat weinig zinvol geacht, omdat een antwoord op die vraag zou kunnen worden uitgelegd als een prematuur standpunt-bepalen in het S.O.W.-proces. Van CG-zijde werd benadrukt, dat de vraag naar afscheiding in het verleden al meer tot een onvruchtbare discussie heeft geleid. Vandaar dat naar andere invalshoeken was gezocht.

In de bespreking werd aandacht gegeven aan de verhouding tussen het geestelijk aspect van het kerk-zijn en het organisatorische. Is het organisatorische niet vaak een struikelblok op de weg naar elkaar? Wat is er nu in feite tegen kersnelruil? Moeten we niet de moed hebben tot kersnelruil over te gaan als we de eenheid met elkaar ervaren hebben? Van CG-zijde is daarop gezegd dat kersnelruil alleen mogelijk is als de kerken elkaar hebben erkend als kerken. Daarop werd gereageerd met de opmerking, dat men toch graag zou zien dat in de lijn van de geestelijke herkenning op den duur mogelijkheden tot kersnelruil zouden worden gecreëerd. Moet dat, geleid op de naam van het deputaatschap, waarin immers sprake is van 'gereformeerde belijders', eigenlijk niet kunnen?

De vraag werd gesteld hoe de CGK tegen de NHK aankijken. Is die kerk nog in Christus' hand? Daarop werd gereageerd dat met het antwoord op deze vraag de existentie van de CGK samenhangt. De achterliggende vraag is of men zich in de Afscheiding heeft afgescheiden van de Ned. Herv. Kerk of 'van hen die niet van de kerk zijn'. Het zou helpen als dit door de G.B. duidelijk werd gezien. Noëds die bij de beoordeling van deze vragen moeten meespreken zijn die van de binding aan de belijdenis en die van de kerkelijke tucht.

Nog even kwam de vraag naar de plicht tot uitreding aan de orde. Is die plicht er als de confessie in het geding is of als de tolerantie ophoudt? Besloten werd in een komende samenspreking de bij het C.O.G.G. in voorbereiding zijnde ecclesiologische consensus te bespreken. Ook werd nog de vraag gesteld of bij de bespreking van de relatie met de GB er geen afvaardiging uit het Hoofdbestuur op de CG-synode zou kunnen worden uitgenodigd.

3.2.3. Evaluatie

Het is in het voorafgaande gedeelte al opgemerkt, dat deputaten er begrip voor hebben, dat in de verslagperiode de contacten met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond beperkt moesten blijven. Dat het echter bij één enkele samenspreking moest blijven betreuren wij wel. Een tweede samenspreking die gepland was, werd één dag van te voren namens de secretaris van het Hoofdbestuur afgelast, omdat het slechts een onvoldoende aantal leden van het Hoofdbestuur mogelijk was om aanwezig te zijn.

Het is duidelijk dat er op dit moment van een intensivering van de contacten moeilijk gesproken kan worden. Deputaten zien dan ook geen reden om voorstellen te doen die in de richting van intensivering zouden gaan.

Nettemin, wat aan eerdere synoden kon worden gerapporteerd, zou hier herhaald kunnen worden: in de contacten met de Gereformeerde Bond is er wel terstond een element van geestelijke herkenning. Behoudens het blijvend verschil van interpretatie van met name de artikelen 27-29 N.G.B. is er een grote mate van overeenstemming in verstaan en beleven van de confessie. Het zou daarom niet juist zijn de contacten te verbreken, ook al zullen we er begrip voor moeten hebben dat de Gereformeerde Bond aan de huidige situatie van het S.O.W.-proces en de interne spanningen in de Nederlandse Hervormde Kerk de handen vol heeft. Bovendien is nu niet te overzien waar de verwarde en verwarrende ontwikkeling van het kerkelijk leven in ons land in de nabije toekomst toe kan leiden. Om meer dan een reden lijkt het dan ook goed dat er contacten zullen worden onderhouden met de Gereformeerde Bond. Deputaten stellen daarom voor een besluit te nemen in de geest van het besluit dat de synode van 1992 nam.

3.2.4. Voorstel

De synode constatende

1. dat de synode van 1992 uitsprak, dat er behoudens het verschillend verstaan van de artikelen 27-29 N.G.B. op andere punten een grote mate van overeenstemming is geconstateerd met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk;
2. dat er dit maal slechts een gering contact is geweest met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond;

van oordeel

1. dat de situatie waarin de Gereformeerde Bond op dit ogenblik verkeert begrip en meeleven vraagt;
2. dat het niettemin te betreuren is, dat er slechts zo weinig contact is geweest;
3. dat er op dit moment geen sprake kan zijn van het doen van verdere stappen op weg naar kerkelijke eenheid;
4. dat het toch goed is als er vormen van contact worden onderhouden met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de hoop dat er later mogelijk perspectief zal komen naar kerkelijke eenheid;

besluite

deputaten op te dragen de contacten met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk waar mogelijk voort te zetten.

3.3. Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (G.K.V.)

3.3.1. Opdracht

De generale synode van 1992 kwam tot de volgende uitspraak die tevens een opdracht aan deputaten inhoudt:

De generale synode overwegende

1. dat de synode van 1989 uitsprak, dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt van de Christelijke Gereformeerde Kerken vragen, dat zij zich alsnog uitspreken over wat prof. dr. B.J. Oosterhoff geschreven heeft;
3. dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt van de Christelijke Gereformeerde Kerken vragen dat zij in de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken een onderzoek zullen instellen naar de confessionele betrouwbaarheid van deze kerken;
4. dat in de samensprekingen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt het hanteren van het belijden omtrent de kerk aan de orde is geweest, maar dat er vragen zijn blijven liggen ten aanzien van het verstaan van de artikelen 27 - 29 N.G.B.;
5. dat de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil in de samensprekingen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt nog niet grondig zijn doorgesproken;
6. dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt erop aandringen dat de Christelijke Gereformeerde Kerken zich duidelijk uitspreken ten aanzien van de vraag of de verschillen die er zijn tussen beide kerken, een gescheiden kerkelijk leven vereisen;

van oordeel

1. dat de opvattingen van prof. dr. B.J. Oosterhoff jaren geleden reeds besproken zijn en dat toen deze zaak als afgehandeld is beschouwd en er in de vraag van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt geen aanleiding is gelegen om er nu op terug te komen;
2. dat - zoals ook de synode van 1989 uitsprak - het onjuist zou zijn om op grond van een verzoek van de deputaten van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en ten overstaan van hen een laxite te geven van de ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde Kerken;
3. dat de vragen die nog zijn blijven liggen met betrekking tot het verstaan van de artikelen 27 - 29 N.G.B. beantwoord dienen te worden;
4. dat de zaken met betrekking tot de toeïgening van het heil wezenlijke elementen van het belijden betreffen, waarover overeenstemming dient te worden bereikt en dat het ontbreken van deze overeenstemming een belemmering is op de weg naar kerkelijke eenheid;
5. dat het opmaken van een balans, zoals de generale synode van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt dat wenst, momenteel niet mogelijk is;

sprekt uit

1. dat aan de verzoeken van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt genoemd onder overwegingen 2 en 3 niet zal worden voldaan;
2. dat het gesprek over het belijden omtrent de kerk dient te worden voortgezet;
3. dat de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil verder dienen te worden besproken - waarbij het resultaat van de bezinning van deputaten op wat de confessie op dit onderdeel zegt goede diensten kan bewijzen - opdat op deze wijze de verschillen zullen worden weggenomen;
4. dat zolang er geen vooruitgang wordt bereikt in het gesprek over de in 2 en 3 genoemde zaken er geen verdere stappen kunnen worden gedaan op weg naar kerkelijke eenheid;

en besluit

1. de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt te verzoeken deputaten te benoemen om het gesprek voort te zetten;
2. deputaten op te dragen het gesprek over de genoemde punten voort te zetten;
3. deputaten op te dragen de verschillen duidelijk te formuleren en zich te bezinnen op de vraag hoe ernstig de verschillen zijn teneinde de volgende synode te dienen met een gefundeerd antwoord op de vraag of en zo ja in hoeverre de besproken zaken het voortgaan op de weg naar verdere eenheid belemmeren;
4. deputaten op te dragen zich tot de kerkeraden te wenden met de vraag welke contacten er met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt zijn en waartoe deze contacten geleid hebben;
5. de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt te beantwoorden.

Dit besluit is door het moderamen van de synode aan de GKV meegedeeld. Deputaten kregen daarvan bericht. Met de opdracht zijn deputaten aan het werk gegaan. Hun activiteiten hebben zich in hoofdzaak geconcentreerd op drie terreinen. Zij waren aanwezig op de generale synode van de GKV die in het najaar 1993 te Ommen gehouden werd. Zij hebben een negental samensprekingen gehouden met de deputaten GKV. Zij hebben een onderzoek ingesteld naar de contacten die er in onze kerken bestaan met de GKV.

3.3.2. Generale Synode GKV - Ommen 1993

Deputaten kregen een uitnodiging om aanwezig te zijn op de generale synode van de GKV, die in 1993 te Ommen werd gehouden. Deze uitnodiging werd aanvaard. Op de zitting van 3 september kwam de relatie tot onze kerken aan de orde. Namens onze kerken waren aanwezig de deputaten Den Butter, Maris, Pothof, Quant en Westerink. De J. Westerink kreeg als voorzitter van deputaten gelegenheid om de synode toe te spreken. In zijn toespraak dankte hij voor de ontvangen uitnodiging en gaf hij uiting aan de waardering voor de goede contacten die er tussen beide kerken zijn gegroeid. Anderzijds benadrukte hij dat er nog heel wat moeilijkheden te overwinnen zijn, zullen onze kerken tot

vereniging kunnen komen. Zijn toespraak werd beantwoord door de praeses van de synode, ds. M.H. Sliggers.

Wat deputaten tijdens de bespreking van het rapport betreffende de relatie tot onze kerken opviel, was de milde toon die vrijwel bij alle sprekers doorklonk. Hoewel het rapport van de deputaten toch ook elementen bevatte waarin teleurstelling uitkwam over de stagnatie in de samensprekingen en over de besluiten van onze synode 1992, prevaleerde ter synode toch duidelijk de wil om de samensprekingen voort te zetten en te blijven streven naar eenwording van beide kerken.

In een volgende zitting van de synode, die ook door een delegatie van deputaten werd bijgewoond, werden besluiten genomen terzake van de relatie tot onze kerken. Van deze besluiten is via de roepende kerk van Zierikzee kennis gegeven aan uw vergadering. Deputaten kregen daarvan een afschrift.

3.3.3. Samensprekingen met deputaten GKV

Van de gehouden samensprekingen geven we hier een samenvatting.

3.3.3.1. 2 maart 1993

In deze eerste samenspreking na de synode, die plaats vond te Burschoten, werd een toelichting gegeven op de door de synode van Apeldoorn genomen besluiten. In haar besluiten was de synode weliswaar terughoudend, maar toch is ruimte gegeven om naar eenheid te zoeken. Naar aanleiding van de genomen besluiten werd met name gesproken over de samenhang tussen het oordeel dat er overeenstemming dient te zijn ten aanzien van de toeïgening van het heil en het besluit dat de verschillen duidelijk geformuleerd dienen te worden. Op grond van de synodeuitspraak werd geconstateerd dat er met twee mogelijkheden gerekend zal moeten worden: de verschillen worden weggenomen of zij blijven. In het laatste geval zal moeten worden vastgesteld hoe zwaar ze wegen.

Ten aanzien van de vraag of het mogelijk zal zijn de verschillen geheel weg te nemen werd twijfel uitgesproken. Zou het ook kunnen zijn dat we met overgebleven verschillen moeten leren leven? Dat doet u in uw eigen kerkverband toch ook, werd door de deputaten GKV gezegd.

In deze samenspreking kwam ook het bezinningsstuk van de synode over de toeïgening des heils ter sprake. Van de zijde van de GKV-deputaten werd gezegd, dat men zich goed in dit stuk kon vinden. Als bezwaar werd genoemd, dat de toeïgening door de Heilige Geest veel meer nadruk krijgt dan de toeïgening door de gelovige zelf. Daardoor komt zowel de verantwoordelijkheid als de werkzaamheid van de bondeling tekort. Ook werd gezegd, dat het veel dienstiger zou zijn geweest als in het stuk de verschillen beter zouden zijn aangegeven. Nu blijven de 'hele hangijzers' in feite onbesproken.

In antwoord op de gemaakte opmerkingen is van de zijde van de CGK-deputaten gevraagd of er inderdaad van tweemaal toeïgening gesproken moet worden. Het is één toeïgening, namelijk door het geloof en dat is weer het werk van de Geest, is het niet typerend, zo werd gevraagd, dat de GKV steeds weer de nadruk leggen op de verantwoordelijkheid en de werkzaamheid van de bondeling? De GKV-deputaten zeiden er moeite mee te houden, dat de CGK de GKV telkens weer "de maat willen nemen". Dat komt ook uit bij de vraag hoe de zaken rond de toeïgening des heils in de GKV functioneren. Gesteld werd dat we elkaar slechts aan de belijdenis hebben te beoordelen. Het enige wat dan nog overblijft is dat we aan elkaar moeten winnen. We moeten uitgaan van het gebod tot eenheid en naar die eenheid moeten we blijven streven, anders zijn we wereldgevoelig bezig. Eenheid moet toch bereikbaar zijn, aangezien de CGK veel dichter bij de GKV dan bij de NGK staan. Ook moeten we van elkaar geen karikaturen schetsen. Van CGK-zijde is in de lijn van het synodebesluit benadrukt, dat overeenstemming op het punt van de toeïgening des heils wel noodzakelijk is.

3.3.3.2. 17 november 1993

Deze samenspreking, gehouden te Amerstroom, was de eerste na de synode van de GKV. Door deze synode waren als deputaten benoemd de predikanten H.J. Boilen, F.H. Folkerts, dr. A.N. Hendriks, P. Nemeijer, M.H. Sliggers en B. van Zuijkom. Van CGK-zijde wordt voortaan door het gehele deputaatschap aan de samensprekingen deelgenomen.

Ter sprake kwam allereerst wat de synode van Ommen-1993 besloot inzake de contacten met de CGK en de NGK. Er is bij de CGK-deputaten een zekere verwondering over de wijze waarop deze zaken besproken werden en de besluiten tot stand kwamen. Wijst dat niet op grote veranderingen binnen de GKV? Worden die ontwikkelingen nu welwillender beoordeeld dan in de zestiger jaren het geval was?

Daarop werd door de GKV-deputaten geantwoord, dat het verschil met vroeger is, dat de dingen in de GKV nu niet meer vanzelfsprekend zijn. Ook is er nu, veel sterker dan vroeger, de begeerte om anderen te zoeken. Dat is zeker ten opzichte van de CGK het geval, maar het geldt ook in de richting van de NGK. Dat laatste mag echter beslist niet zo uitgelegd worden alsof de belijdenis in de GKV in het geding zou zijn. Er is ook geen pluriformiteit gekomen ten aanzien van de belijdenis. Het is dan ook niet juist om een parallel te trekken met de situatie in de zestiger jaren; toen lag alles veel ernstiger. Wel is er inderdaad een grotere verscheidenheid in de GKV gekomen. Daar moeten deze kerken mee leren leven, zoals ook de CGK met verscheidenheid hebben moeten leren leven. Overigens is er in de GKV nergens sprake van 'gesloten kansen'.

Wat betreft het besluit om contact te leggen met de NGK, dat heeft ook te maken met het feit, dat er ook in de NGK broeders zijn die grote zorg hebben over de ontwikkelingen binnen die kerken. De CGK-deputaten bleven het opmerkelijk vinden, dat er heel wat aan het veranderen is in de GKV.

In de besluiten van de synode van de GKV wordt ook gesproken over de opvattingen van prof. dr. B.J. Oosterhoff. De vraag van CGK-zijde was of voor de GKV deze zaak nu helemaal van de baan is. Daarop werd geantwoord, dat voor het moment gezegd is, dat dit geen breekpunt mag zijn, maar

als het tot vereniging van de beide kerken zal komen, kan het zijn dat de zaak van het verstaan van de Schrift alsnog wordt doorgesproken.

In de toelichting op de besluiten van de synode werd ook nog gewezen op de noodzaak dat er bij de CGK een duidelijke positiekeuze zal komen ten opzichte van de vraag of de NGK trouwe kerken zijn of niet.

Na de toelichting op de synodalesluitingen werd weer gesproken over het bezinningsstuk van de CG-synode inzake de 'toeliegening des heils', waarbij de GKV-deputaten verschillende opmerkingen herhaalden, die zij in de samspreking van 2 maart 1993 hadden gemaakt. Evowel, was toen gezegd, dat zij zich goed in het stuk konden herkennen, dit keer werden er diverse kritische kanttekening bij het stuk gemaakt.

Gezegd werd dat het stuk meer vanuit de confessie dan vanuit de Schrift spreekt. Gezegd werd ook, dat het stuk niet helemaal evenwichtig is, aangezien er meer gesproken wordt over de Geest die toeliegt dan over de mens die zich het heil dient toe te eigenen. Ten aanzien van de omschrijving van wat de toeliegening des heils is, werd opgemerkt, dat deze te antropocentrisch is en daarom te mager. Verder werd bezwaar gemaakt tegen de uitdrukking "bijzondere Geesteswerking": er is maar één Geesteswerking met tweedriemaal uitwerking. Ook werd gezegd, dat het stuk te beperkt over de wedergeboorte spreekt: wedergeboorte is niet alleen het begin van het nieuwe leven. Bij wat in het stuk gezegd wordt over de kenmerken en standen in het geloofsleven werd de vraag gesteld, of die 'typen' bij tijd en wijle in de prediking aan de orde moeten komen.

Tenslotte werd nog gezegd, dat de 'hete hangijzers' (tweedriemaal kinderen des verbonds; onderscheidenlijk preken; beschouwing van de gemeente; verhouding belofte en eis; prediking over het werk van de Geest, enz.) die steeds weer in de samsprekingen een rol spelen, in het stuk niet genoemd worden. Daarom meent men met dit stuk niet veel verder te komen.

Besloten werd, dat in een volgende samspreking op de gemaakte kanttekeningen zou worden ingegaan. Wat de 'hete hangijzers' betreft werd door de GKV-deputaten voorgesteld, dat de CGK-deputaten daarover gespreksnota's zullen prepareren. Volgens de GKV-deputaten is dit de taak van de CGK-deputaten, aangezien deze zaken steeds weer door de CGK en niet door de GKV aan de orde gesteld zijn. Van de zijde van de CGK-deputaten werd daarop gepleit voor nota's afwisselend geschreven door CGK-deputaten en GKV-deputaten. Daar voelden de GKV-deputaten niet voor: de door de synoden van de CGK geuite bezwaren dienen door de CGK-deputaten verduidelijkt te worden, zoals de GKV-deputaten indertijd de bezwaren die er bij de synode van de GKV leefden nader geformuleerd hebben in een aantal nota's.

3.3.3.3. 9 februari 1994

In de samspreking, gehouden te Bunschoten, werd allereerst door de CGK-deputaten gereageerd op de kritische kanttekeningen die van GKV-zijde bij het bezinningsstuk over de toeliegening des heils waren gemaakt.

Op het bezwaar dat het stuk teveel vanuit de confessie en te weinig vanuit de Schrift spreekt werd gezegd, dat dit samenhangt met de opzet van het stuk. Overigens zien wij Schrift en confessie in één perspectief. Verder werd gezegd, dat er geen sprake is van onevenwichtigheid in de nota als het gaat om de verhouding tussen wat de Geest doet en wat de gelovige doet in de toeliegening van het heil. Wel leeft bij de CGK-deputaten telkens weer de vraag of men in de GKV wel voldoende oog heeft voor het werk van de Geest en of het hiermee soms samenhangt dat de GKV-deputaten steeds weer de menselijke verantwoordelijkheid zo benadrukken. Voor het overige werd toegezegd, dat van CG-zijde een schriftelijk antwoord zal worden gegeven op de kritiek, die de GKV-deputaten op onderdelen van de nota hadden gemaakt.

Verder kwam in deze samspreking aan de orde een gespreksnota, opgesteld door de CGK-deputaten, getiteld "Tweedriemaal kinderen des verbonds". De GKV-deputaten betuigden instemming met de zienswijze zoals die in deze nota tot uitdrukking komt. Zij erkenden dat in de GKV geleerd zou worden dat het "automatisch in orde komt wanneer je een kind van het verbond bent". Van CG-zijde werd daarop gezegd, dat de praktijk in het GKV toch wel eens iets anders lijkt te zeggen. Het verschil, dat in de praktijk lijkt te bestaan werd als volgt geformuleerd: aan GKV-zijde de gedachte: je hebt het en leef er nu ook naar; aan CGK-zijde de gedachte: hier is de belofte en hoe wil de Heere nu dat dit realiteit in je leven wordt en blijft?

Met dankbaarheid werd vastgesteld dat van beide kanten ingestemd wordt met wat de nota zegt. Blijft over de vraag hoe we er in de praktijk mee omgaan. Dat leidde tot een gesprek over het adres van de prediking. De GKV-broeders maakten duidelijk dat zij in het aanspreken van de gemeente willen blijven in de lijn van het apostolische spreken tot de nieuwtestamentische gemeente; de gemeente als gemeente Gods. De situatie van de oudtestamentische profeten moet echter niet zomaar geprojecteerd worden op het Nieuwe Testament.

Dit riep aan CG-zijde de vraag op met welk recht de situatie van na Christus wel en die van vóór Christus niet over de situatie van de 20e eeuw kan worden toegelegd. De gemeente is de verbondsgemeente, maar zij dient wel tot inwilgiging van het verbond te komen. Hier dient rekening gehouden te worden met het feit, dat niet alle leden der gemeente hetzelfde zijn.

Dat laatste werd door de GKV-broeders erkend, maar toch ligt in de GKV het accent op het feit, dat de gemeente in de lijn van art. 28 N.G.B. de gemeente van ware gelovigen is. De belijdenis die is afgelegd moet gehonoreerd worden. Daarom is er terughoudendheid om de vraag te stellen: Bent u wel echt een kind van God? De vraag is veeleer: Leeft u er wel echt uit?

Daartegenover stelden de CGK-deputaten dat niet voor niets gevraagd wordt naar een waar geloof en naar de waarsichtige bekering (H.C. Zondag 7, 33). De Bijbel spreekt immers ook over een dwaze bouw en over dwaaze maagden. Ook werd nog gewezen op art. 29 N.G.B., waar gesproken wordt over de merktekenen van de ware christenen.

Geconstateerd werd, dat het gesprek erg verhelderend was, al bleven er wel punten van verschil over.

Tenslotte gaven de CGK-deputaten te kennen dat zij het toch wel teleurstellend vinden als de deputaten-GKV niet bereid zijn om over de in discussie zijnde punten in de vorm van een nota hun mening te geven.

3.3.3.4. 4 mei 1994

In deze te Amersfoort gehouden samspreking was een schriftelijke reactie ter tafel op de kritische kanttekeningen op de bezinningsnota over de toeliegening des heils. In de bespreking hiervan werd voornamelijk aandacht gegeven aan de uitdrukking "bijzondere Geesteswerking met het Woord". De GKV-broeders bleven hier moeite mee houden. Hun voorkeur blijft uitgaan naar "één Geesteswerking met tweedriemaal uitwerking". De CGK-deputaten stelden hierbij echter de vraag of we zo niet onbedoeld terecht komen bij het remonstrantisme. Waar blijft zo het element van de vrijmacht van de Geest, waar D.L. III/IV, verw. der dw. 7 zo duidelijk op wijst? Na een uitvoerige bespreking werd de conclusie getrokken dat er aan de ene zijde wellicht vrees is voor verbondsautomatisme en aan de andere kant voor verbondsbijzandheid.

Verder was er een eerste deel van een nota over de toeliegening des heils ter tafel, geschreven door de GKV-deputaten. Deze deputaten hadden besloten de CGK-broeders tegemoet te komen en toch een en ander van de 'hete hangijzers' schriftelijk vast te leggen. Het ter tafel liggende stuk was echter niet compleet; te zijner tijd zal het gevolgd worden door een tweede deel. Zodoende kon de bespreking geen afrondend karakter krijgen. Bovendien waren deputaten-CGK niet in de gelegenheid geweest er eerst inrem over te spreken. De bespreking droeg daardoor een sterk persoonlijk en oriënterend karakter.

In dit stuk komt een paragraaf over "Leven uit Gods belofte", met name deze paragraaf kreeg de aandacht. Daarbij werd uitvoering van gedachten gewisseld over de betekenis van de uitdrukking "kind van God". In de GKV wordt deze term gelijk gesteld aan de term "kind des verbonds", terwijl in de CGK een "kind van God" een gelovige is. De verbondsbeloften moeten aan de verbondskinderen nog vervuld worden.

3.3.3.5. 19 oktober 1994

De nota "Toeliegening in het geding" van de zijde van de GKV-deputaten was tijdig gereed gekomen en door de deputaten-CGK in eigen kring besproken. Deze hadden een schriftelijke reactie gegeven. Beide, de nota en de reactie erop, werden in deze samspreking, gehouden te Bunschoten, besproken.

In eerste instantie werd opgemerkt, dat er bij de deputaten-CGK grote waardering is voor deze nota. Men is aangesproken door het confessioneel gehalte.

Bij het onderdeel "De weg van de Geest" stelden de deputaten-CGK de vraag of in de wijze waarop hier gesproken wordt de Geest niet teveel in het Woord wordt opgesloten. Komt de vrijmacht van de Geest zo niet tekort? De GKV-deputaten spraken over de moeite die zij ertoe hebben dat op dit punt steeds weer hetzelfde gevraagd wordt. Deze zaak was immers al eerder aan de orde? Men bleef bij het bezwaar tegen de term "bijzondere Geesteswerking met het Woord". Wel werd toegezegd dat men zich nog eens op de formulering wilde bezinnen.

Ten aanzien van de paragraaf "Leven uit Gods belofte" kwam het gesprek opnieuw op de term "kind van God". Van GKV-zijde werd gezegd dat als zij spreken van "tweedriemaal kinderen van God" zij zakelijk hetzelfde bedoelen als wanneer van CG-zijde gesproken wordt over "tweedriemaal kinderen des verbonds". Daartegenover werd gezegd, dat zulk spreken veel misverstand verwekt in CG-kring. Er moet separerend gesproken worden. Geconcludeerd werd, dat wij elkaar de wederzijdse zienswijze wel kunnen verklaren, maar dat het verschillend taalveld toch verwarrend werkt. Het zal er toch om moeten gaan dat de gemeente de noodzaak van het wedergeboorte worden van verbondskinderen erkent.

Bij het onderdeel "Herkenning van het werk van de Geest" werd van CG-zijde opgemerkt, dat hier dingen gezegd zijn, die vroeger in de GKV niet aan de orde kwamen. Wijst dit op een kantoring in denken? De GKV-broeders antwoordden dat zij het niet zo zeer als een kantoring willen zien, maar wel als een ontwekking. Bovendien zei men van de samsprekingen geleerd te hebben.

Het onderdeel "Kennen van eigen ellende" leidde tot vragen ten aanzien van de plaats van de zondkennis. Is er een voorbereidend werk om tot Christus te komen? Het bleek moeilijk om op dit punt tot een gemeenschappelijke visie te komen, ook al omdat binnen de kring van de CGK-deputaten de meningen divergeerden.

De bespreking van de nota kon niet worden beëindigd; besloten werd die op een volgende vergadering voort te zetten.

3.3.3.6. 10 november 1994

Deze samspreking, weer te Bunschoten gehouden, was bedoeld om de bespreking van 19 oktober over de nota "Toeliegening in het geding" voort te zetten.

Het onderdeel "Onderscheidend preken" vormde de aanleiding tot een uitvoerig gesprek over de wijze waarop de gemeente wordt aangesproken. Het bleek dat deze kwestie kennelijk een aangelegen punt blijft. Opnieuw werd benadrukt, dat men in de GKV wenst te blijven in de lijn van Paulus' aanspraak van de gemeente, bijvoorbeeld in 1 Corinthiërs. De rest-gedachte van het Oude Testament is nu van toepassing op de kerk van het Nieuwe Testament. De gemeente is naar haar aard gemeente van gelovigen, die deel hebben aan het werk Gods. Dat betekent echter niet dat allen in de kerk waarlijk gelovigen zijn. De gemeente dient echter wel als zodanig te worden gezien en aangesproken.

Van CG-zijde werd daartegen ingebracht, dat Paulus in 1 Cor. 10 juist met verwijzing naar Israël waarschuwend woorden spreekt. Ook zijn er andere gegevens in de Schrift waarmee gerekend dient te worden, zoals Openb. 2 en 3. Daar wordt soms op een heel andere manier tot en over de gemeente gesproken. Bovendien laat ook de pastorale praktijk zien, dat het ideaal van de gelovige gemeente niet bereikt wordt. Het is daarom veel beter om van de 'verbondsgemeente' te blijven spreken in plaats van de 'gelovige gemeente'.

De GKV-broeders meenden, dat de benaming de zaak echter nog teveel open laat. De gemeente is de belijdende gemeente en die belijdenis dient serieus te worden genomen. Dit hoge spreken kan er echter gemakkelijk toe leiden, dat men in slaap gesust wordt, zo werd van CG-zijde opgemerkt. Dat gebeurt als de aansporing is: Raak niet kwijt wat je hebt, in plaats van: Zorg dat je het krijgt.

De GKV-deputaten vroegen tenslotte of dit verschillend benoemen van de gemeente niet in elkaar verdragen kan worden, is volledige overeenstemming in terminologie nodig of kunnen we elkaar ruimte geven? Daarop werd geantwoord, dat het naast elkaar zetten van 'verbondsgemeente' en 'gelovige gemeente' in de CGK grote verwarring wekt. Evenwel bleven de deputaten-GKV bij hun vraag of deze verschillende benadering in elkaar gedragen kan worden of dat dit een belemmering vormt voor kerkelijke eenheid.

In de algemene beoordeling van de nota werd van CG-zijde nog ingebracht, dat de praktijk in de GKV doet vermoeden dat er ten aanzien van de functionering van de in de nota aan de orde gestelde zaken nogal wat te wensen over blijft. Met die opmerking hadden de deputaten-GKV grote moeite. Functioneert een en ander in de CGK overal? vroegen zij. De vraag naar de functionering moeten de CGK intern maar stellen. Zij moeten niet de GKV de maat nemen. In antwoord hierop is gezegd, dat we de vraag naar de functionering aan de GKV in ootmoed en bescheidenheid stellen, omdat toegegeven moet worden, dat er ten aanzien van de besproken zaken ook in de CGK intern vragen te stellen zijn. Niettemin, de vragen moeten wel aan de orde komen, zowel naar binnen als naar buiten.

De GKV-deputaten vroegen daarop of de verschillen kerkscheidend kunnen zijn als de CGK ze intern ook in elkaar dragen. Ook vroegen zij of er op deze punten eerst orde op zaken gesteld moet worden voordat we samen kunnen gaan. In ieder geval wenst men de vraag naar de functionering niet gesteld te zien, zolang diezelfde vraag binnen de CGK gesteld kan worden. Met klem werd gezegd, dat de GKV op de inhoud van de nota aangesproken kunnen worden. Of alles wat daarin staat ook zo functioneert is iets wat deputaten niet kunnen meten. Als we het eens zijn over wat er in de nota staat, kunnen we in de weg van verdere toesadering gezamenlijk over de praktijk spreken. Overigens mogen de CGK niet meten met twee maten. En bovendien moeten de CGK er rekening mee houden dat er ten aanzien van de toelichting van het heil binnen de GKV van een kentering gesproken kan worden.

3.3.3.7. 8 februari 1995

Ook deze samenspreking vond te Bunschoten plaats. Naar aanleiding van de nota 'Toelichting in het geding' was nog de vraag van GKV-zijde blijven liggen: Kunt u het in ons dragen als we de gemeente als de gelovige gemeente zien? Daarop antwoordden de CGK-deputaten dat zij op dit punt graag nog een keer zouden willen doorspreken.

Verder kwam in deze samenspreking aan de orde het eerste deel van een nota inzake het verstaan van de artikelen 27 - 29 N.G.B., geschreven door de GKV-deputaten. Het gesprek concentreerde zich voornamelijk op de onderscheiding 'zichtbare - onzichtbare' kerk; anders genoemd de kerk 'coram Deo' en de kerk 'respectu hominum', zoals Calvijn dit onderscheid maakte; het is ook in de confessie terug te vinden (in art. 27 de kerk 'coram Deo'; in art. 29 de kerk 'respectu hominum'). Gaat bij de GKV-opvatting het onzichtbare niet teveel op in het zichtbare? zo vroegen de deputaten-CGK. Door GKV-deputaten werd inderdaad gezegd, dat men de term 'onzichtbaar' liever wil vermijden. Voorkeur verdient het woord 'onoverzienbaar'.

Vervolgens kwam ter sprake de betekenis van het kerkverband. De GKV-deputaten meenden, dat het kerkverband niet slechts een zaak van organisatie is, maar een gegeven met de gemeenschap der heiligen en de eenheid in Christus. Het kerkverband behoort daarom ook bij het werk van de Heilige Geest. De CGK-deputaten wilden op dit punt wat minder stellig spreken. Zij benadrukten dat er een verschil is tussen het werk van de Geest in het toestand komen van een plaatselijke kerk en van een kerkverband. Een uitdrukking als 'Christus heeft Zijn bloed ook voor het kerkverband gestorven' gaat hen veel te ver.

Besloten werd in een volgende samenspreking verder te spreken over de nota over de kerk, die dan ook gecompleteerd zal zijn met een laatste deel.

Tot slot gaf de voorzitter van de CGK-deputaten een paar indrukken weer van de door hen recentelijk in de CGK gehouden enquête met betrekking tot de contacten met de GKV. Er was een hoge respons, waarbij de resultaten een veelkleurig beeld laten zien. De zaak ligt in de CGK beslist niet oendadig.

3.3.3.8. 29 maart 1995

Dit keer werd te Amersfoort vergaderd. De nota over de kerk was compleet en deputaten hadden zich tevoren op deze nota kunnen bezinnen.

Nadat aanvankelijk nog enkele vragen uit de vorige samenspreking waren beantwoord, werd er van de zijde van de GKV-deputaten met klem op aangedrongen dat de CGK-deputaten zich zouden uitspreken over het eerste deel van de nota. Daarop is toen gezegd, dat het veel beter zou zijn eerst de gehele nota te bespreken omdat het laatste deel ingaat op de toepassing van wat in het eerste deel is gesteld.

Een zeer belangrijk onderdeel van deze samenspreking had te maken met de vraag of we niet wat

oetmoediger over het 'ware-kerk-zijn' moeten spreken dan in de nota gebeurt. De CGK-deputaten meenden in de toon waarop de nota spreekt iets terug te vinden van het exclusieve en absolute dat in vroeger jaren diverse uitingen in de GKV kenmerkte. De opmerkingen die hierover van CG-zijde werden gemaakt, wogen de GKV-deputaten zwaar. Men wilde niet gezegd hebben dat het spreken over het 'ware-kerk-zijn' door hoogmoed gekenmerkt werd.

Toen van CG-zijde gewezen werd op allerlei uitspraken uit vroeger tijd, waardoor deze indruk stellig gevestigd is, werd daarop geantwoord, dat dit slechts 'incidenten' waren, maar dat uit de officiële uitspraken nooit bewezen kan worden wat van CG-zijde beweerd werd.

Het kostte wel enige moeite om de GKV-deputaten ervan te overtuigen dat wat zij dan 'incidenten' noemen, het beeld dat van de GKV in de CGK heeft bestaan toch voor een groot deel heeft bepaald en dat het moeilijk is dat beeld zomaar kwijt raken. Wel werd erkend, dat er heel wat aan het veranderen is in de GKV ook in dit opzicht, maar hoe denken de deputaten er nu over? was de vraag. Daarop is van de zijde van de GKV-deputaten toegegeven dat er in het verleden inderdaad wel eens aanleiding is gegeven voor de gedachte dat de GKV zich de enige ware kerk in ons land achtten. Anderzijds moeten de CGK ook beseffen dat tegen excessen officieel stelling genomen is, wat onder andere blijkt uit de veroordeling van de leer van ds. J. Hoorn.

Van GKV-zijde werd het wenselijk geacht ook nu weer met een gezamenlijk persverslag te komen. De CGK-deputaten hebben meegedeeld, dat ze daar nu toch wel ernstige bedenkingen bij hebben. Al hebben zij er in het verleden mee ingestemd om tot zo'n persverslag te komen, het is hun evenwel gebleken dat er naar aanleiding van dat verslag soms al allerlei beschouwingen worden gegeven in de pers, waar de bespreking van het officiële rapport ter synode dan weer invloed van ondergaat. De GKV-deputaten zeiden het te betreuren dat er dit keer geen persverslag zal komen; ze wilden er evenwel in berusten.

3.3.3.9. 10 april 1995

In deze te Bunschoten gehouden samenspreking werd verder gesproken over de nota 'Omtrent de Kerk'. Grote aandacht werd gegeven aan de vraag: 'Als deputaten de synode zouden adviseren om tot kerkelijke vereniging over te gaan, terwijl verwacht kan worden, dat een derde of de helft van de chr. gesel. en van de gesel. kerkliden niet mee wil verenigen, moet dan de praktijk van de huidige kerkelijke samenleving niet erg zwaar wegen?'

Van GKV-zijde werd gezegd, dat het erg belangrijk zal zijn welk argument wordt aangevoerd. Als er de overtuiging is dat we in gehoorzaamheid aan Christus elkaar moeten zoeken dan dienen we door te gaan op de weg van vereniging, al zal daarbij grote voorzichtigheid vereist zijn. Laat de synode van de CGK echter eerst uitspreken, dat niet langer gesproken moet worden over 'ernstige verschillen'. Als de CGK daarna toch menen dat van een vereniging van kerken (nog) geen sprake kan zijn vanwege interne moeiten, laten ze dit dan eerlijk zeggen. Overigens beseffen ook de GKV deputaten dat eenwording een langdurig proces zal zijn. Wel dient er echter de overtuiging te zijn dat het voor God niet bestaan kan dat we gescheiden leven.

Op de vraag of de benadering van de deputaten GKV nu een andere is dan eerder het geval was, werd geantwoord, dat dit inderdaad zo is. Het besef is ontstaan dat het allemaal niet zo snel zal kunnen als in het verleden wel eens gedacht is, omdat eenwording heel wat ingewikkelder is dan wel gemeend is. Bovendien hebben we over en weer van elkaars kerken wel eens een verkeerd beeld gehad. Maar wel moet vaststaan dat de verschillen niet kerkscheidend zijn.

Vanuit de kring van CGK deputaten werd gezegd, dat er in de CGK een zekere vrees is voor eenwording met de GKV. De vraag komt op: Wat hangt ons dan boven het hoofd? Ontstaat er dan een letterjacht? Daarop werd geantwoord, dat als eerst is uitgesproken dat er geen belemmeringen meer zijn, we wel met elkaar moeten doorspreken over bepaalde ontwikkelingen, maar dat daarbij geen reden tot vrees is. Waar dan over doorgesproken moet worden? Gedacht wordt aan het verschijnsel van gesloten kansels, het feit, dat er twee verschillende CGK zijn op één plaats, de brede samenwerking op het gebied van evangelisatie, bepaalde publicaties die in CG-kring verschijnen en met name de relatie tussen de CGK en de NGK en de in het kader van die samenwerking in sommige plaatsen gegroeide praktijk. De GKV zijn in deze samensprekingen bevestigd op het hanteren van het belijden omtrent de kerk; de CGK zouden op dat punt ook bevestigd kunnen worden. Het is de deputaten GKV wel duidelijk geworden dat de CGK erg pluriform zijn en daar zal bij eenwording mee gerekend moeten worden, al zal dat in de praktijk niet altijd gemakkelijk zijn. Dingen die nu niet kerkscheidend zijn zouden het bij nader inzien wel kunnen worden.

Ook kwam de 'ware-kerk-idee' nog weer aan de orde. De indruk blijft bestaan dat de gedachte dat de GKV de ware kerk zijn nog sterk leeft; een indruk die gevoeld wordt door bepaalde publicaties. Daarop werd gezegd, dat het verschil maakt of de kerk confessioneel bezien wordt (dan is er maar één kerk), of vanuit de praktijk (dan kan van meer dan één ware kerk gesproken worden).

Op de vraag hoe de verhouding moet zijn tussen wat plaatselijk en wat landelijk geschiedt op de weg naar eenwording zeiden de deputaten GKV dat ze niet de kant op willen die de CGK met de NGK zijn gegaan: plaatselijke ontwikkelingen mogen niet uit de pas lopen met de landelijke ontwikkelingen. We moeten zien dat we kerkverbandelijk verder komen voordat er plaatselijk eenheid zal kunnen zijn. Anders zou er een ander kerkverband kunnen gaan ontstaan binnen het bestaande verband.

Tenslotte gaven de deputaten GKV te kennen, dat ze het niet wenselijk achten nog verder te spreken over de toelichting van het heil. De nota die daarover geschreven is, moet genoeg zijn. Ten aanzien van wat gezegd is over de verhouding O.T. en N.T. werd nog opgemerkt, dat dit wellicht niet helemaal het standpunt van de GKV vertoekt. Wel wil men de gemeente, net als de apostelen, blijven aanspreken als de gelovige gemeente.

Aan het eind van de bespreking werd geconstateerd dat we in deze serie samensprekingen door

tijdgebrek niet zijn toegekomen aan de opdracht van de synode van de GKV om tot een duidelijke positieve te komen ten opzichte van de vraag of de NGK trouwe kerken zijn of niet.

3.3.4 Enquête

In het besluit dat de synode van 1992 nam werd aan deputaten ook opgedragen 'zich tot de kerken te wenden met de vraag welke contacten er met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt zijn en waartoe deze contacten geleid hebben'. Deputaten hebben deze opdracht uitgevoerd. Per schrijven van 21 juni 1994 werden aan de kerkeraden de volgende vragen voorgelegd:

1. Is er in uw ressort een Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt?
2. Zo ja, zijn er contacten met deze kerk? Waarin bestaan die contacten? Is er enige vorm van samenwerking op plaatselijk niveau?
3. Hebt u samsprekingen met de GKV? Kunt u ons iets meedelen over de frequentie en het verloop van die samsprekingen? Over welke onderwerpen is en wordt gesproken en waartoe leiden deze gesprekken? Welke positieve ontwikkelingen constateert u en zijn er ook strukelblokken?
4. Wanneer u nu geen samsprekingen houdt, zijn ze er dan mogelijk in het verleden wel geweest, tot welk resultaat hebben die vroegere samsprekingen geleid, waarom en door wie zijn ze afgebroken? Worden er pogingen ondernomen ze te hervatten?
5. Wanneer u nog nooit samsprekingen hebt met de GKV ter plaatse, zijn er dan wel eens pogingen daartoe ondernomen; zo ja, van welke zijde, en waarom zijn die pogingen getrand?
6. Hebt u nog andere informatie die voor deputaten van belang kan zijn met het oog op de vervulling van de opdracht van de G.S.?

De respons op deze enquête is zeer goed te noemen. Ongeveer 140 kerkeraden reageerden. De grote gevarieerdheid in de reacties maakt het echter moeilijk er een bepaald patroon uit af te leiden. In 26 gevallen is er geen GKV in het ressort.

Enige vorm van contact of samspreking hebben 49 kerken. Soms is er sprake van een beginnend contact, soms is er een verdergaand contact. Enkele GKV hebben te kennen gegeven eerst te willen verenigen voordat er van samenwerking sprake zal kunnen zijn.

Samsprekingen zijn er in 38 kerken. Sommige kerken spraken al jaren samen; bij andere kerken zijn de samsprekingen pas begonnen en dragen ze nog een verkennend karakter. De onderwerpen, die besproken worden zijn overwegend dezelfde die ook in de landelijke samsprekingen aan de orde komen.

In sommige gevallen hebben de contacten geleid tot het opstellen van een verklaring dat beide kerken elkaar wederzijds erkennen als ware kerken van Christus. In een enkel geval blijkt een classis van de GKV vragen te stellen bij de bereikte eenheid.

Komen in de samsprekingen onderwerpen aan de orde zoals de verhouding tot de NGK of de opvattingen van prof. Oosterhoff en wijlen prof. Versteeg dan verlopen de samsprekingen meestal stroef. Bij de bespreking van de toeïgening des heils wordt de variatie binnen de CGK duidelijk zichtbaar.

Daarnaast zijn tot nog toe in 26 gevallen de besprekingen op niets uitgelopen. Het vastlopen ligt de ene keer aan de CGK, de andere keer aan de GKV. Voor de CGK ligt dat vaak aan verschillen ten aanzien van de toeïgening des heils; voor de GKV aan contacten die de CGK onderhouden met de NGK, de brede manier van evangeliseren en vragen bij de confessionele betrouwbaarheid van de CGK. Vaak wordt in de ontvangen brieven ook gewezen op het verschil in de prediking. Dat laatste is vooral ook het argument waarom 35 kerken aangeven geen contact met de GKV te wensen.

De resultaten van de enquête laten een veelkleurig beeld zien. De reacties zijn soms duidelijk tegenstrijdig. De CGK zijn rijk geschakeerd; zo geschakeerd, dat de vraag op kan komen of er nog wel een eenheid in te ontdekken valt. In ieder geval is de vraag op zijn plaats of onze kerken niet te gevarieerd zijn om contacten met andere kerken te onderhouden, terwijl die contacten dan ook nog generaal gedragen worden.

Uit de gegevens, die uit deze enquête af te leiden zijn, concluderen deputaten dat grote voorzichtigheid geboden is. Daar zijn allen het over eens. De vraag hoe dat voorzichtig beleid gestalte moet krijgen, wordt verschillend beantwoord. De een meent, dat we niet van de ingeslagen weg terug kunnen, al moet ons verder gaan op die weg zeer behoedzaam zijn. We hebben in 1986 deze weg zelf gewild; bovendien is er van Godwege een zoeping tot het zoeken van eenheid. We mogen ook moed grijpen uit de positieve ontwikkelingen, die gemeld worden. De ander is van mening dat als er geen mogelijkheid is om het hele kerkverband mee te krijgen op de weg naar vereniging met de GKV het de vraag is of we wel op de goede weg zijn. Zijn we met deze contacten gebaat als binnen onze kerken de verdelheid erdoor toeneemt? Moet ook de gang van zaken in de contacten met de NGK niet een waarschuwend voorbeeld zijn?

Al zijn de conclusies die uit de enquête getrokken worden verschillend, deputaten zijn wel unaniem van oordeel, dat het zeer wenselijk dat de synode duidelijke leiding geeft in deze zaak.

3.3.5 Evaluatie

In de verslagperiode zijn de contacten met de deputaten GKV zeer intensief geweest. Intensief wat betreft de frequentie waarmee vergaderd is, maar ook intensief ten aanzien van het inhoudelijke van de discussies. De onderwerpen die met name de aandacht vroegen waren de 'toeïgening van het heil' en het 'belijden omtrent de kerk'. Een zaak, die niet of slechts terloops aan de orde kwam was de relatie tot de Nederlandse Gereformeerde Kerken, althoewel de synode van de GKV haar deputaten opdracht gaf ook die zaak te bespreken. Dezelfde synode heeft ten aanzien van de opvattingen van Apeldoornse hoogleraren uitgesproken, dat daar in deze fase niet meer over gesproken behoeft te worden.

De samsprekingen zijn over het algemeen in een goede tot zeer goede sfeer gehouden. Momenten van spanning ontbraken niet, maar de atmosfeer was doorgaans welwillend met begrip voor elkaars standpunten. Bestond aanvankelijk de indruk, dat de GKV-deputaten tijdens de verslagperiode tot een afronding wilden komen, zodat duidelijk zou worden of onze beide kerken zouden kunnen verenigen, langzamerhand kwam er een kentering in deze wijze van benaderen en toonden de GKV-deputaten begrip voor het feit, dat alles niet zo vlug kan gaan en ook niet behoeft te gaan. Dat nam veel van de spanning weg.

Van de zijde van de GKV-deputaten zijn er ernstige pogingen geweest om naar onze bezwaren te luisteren en er mee te rekenen. Men is in de wijze van formuleren van standpunten soms ook ver aan onze wensen tegemoet gekomen. Na aanvankelijke weigering bleken de GKV-deputaten toch bereid terzake van de in discussie zijnde punten gespreksnota's voor te bereiden, waardoor wij in staat waren hun standpunten duidelijk te leren kennen. Ook hierin bleek de bereidwilligheid van hun kant.

Het kan gezegd worden dat er in deze serie samsprekingen opmerkelijke vorderingen zijn gemaakt. Met dankbaarheid kon meer dan eens worden geconstateerd dat er een bepaalde mate van overeenstemming werd bereikt in de visie op de toeïgening des heils. De nota die over dit onderwerp door de GKV-deputaten op tafel was gelegd, kon op vele punten onze instemming krijgen. Ook ten aanzien van de wijze waarop de visie op de kerk was geformuleerd in de daarop betrekking hebbende nota kon positief worden gereageerd.

We hebben geconstateerd dat het maken van vorderingen samenhangt - althans voor een deel - met een aantal veranderingen binnen de GKV. De ontwikkelingen in deze kerken staan niet stil. Er is daar meer aandacht gekomen voor vragen die betrekking hebben op de persoonlijke geloofsbeleving. Zo werd van GKV-zijde duidelijk uitgesproken, dat de noodzaak van wedergeboorte ook ten aanzien van verbondskinderen gepredikt moet worden. En ten aanzien van de kerk is er niet overal meer het dooc ons zo vaak als exclusivistisch ervaren spreken over de ware kerk. Ook bij het thema van de kerk lijkt er een andere toezetting gekomen.

De veranderende benadering der dingen hebben we ook geconstateerd in de wijze waarop de synode van Omnen de relatie tot andere kerken besprak. In de gesprekken met deputaten heeft men het ons ook toegegeven; daarbij wees men erop, dat de samsprekingen niet nagelaten hebben invloed uit te oefenen.

Evenwel, ook na de intensieve samsprekingen waarin we elkaar dicht genaderd zijn, zijn er vragen overgebleven. Het verslag van de samsprekingen laat zien, dat er een verschil bleef bestaan in het spreken over de 'bijzondere Geesteswerking met het Woord'. De GKV-deputaten bleven de voorkeur geven aan 'één Geesteswerking met tweerlei uitwerking', waarbij dan direct de vraag naar de vrijmacht van de Geest naar voren komt.

Ook in de bespreking van het bezinningsstuk van de synode van 1992, dat aanvankelijk nogal wat kritiek ontmoette, kwam uit dat er verschillend gedacht wordt. De vraag of we moeten spreken van de 'verbondsgemeente' of van de 'gelovige gemeente' is eveneens open gebleven, waardoor ook de gedachte bleef bestaan dat de benadering van de gemeente in de GKV te optimistisch is.

Wat betreft de vraag wie een 'kind van God' is bleef er ook onduidelijkheid. En wat in de samsprekingen een enkele maal aan de orde kwam betreffende de relatie tussen het Oudtestamentele Israël en de Nieuwtestamentele gemeente bleef ook onduidelijk, al werd op een later moment gesteld, dat hetgeen daarover naar voren was gebracht niet de opvatting is die in de GKV in het algemeen wordt aangehangen.

Ten aanzien van het belijden omtrent de kerk bleef er een verschil in spreken over de onderscheiding zichtbare-onzichtbare kerk. Er bleef naar ons gevoelen ook nog een aantal sporen over van het 'ware-kerk-denken', al liggen de accenten niet meer zo scherp als een aantal decennia geleden. Toegegeven werd dat er in het verleden wellicht wel eens aanleiding gegeven is om te denken dat de GKV zich als de enige ware kerk in ons land beschouwden, al is dit nooit met uitsluiting van de CGK zo gesteld.

Vanzelfsprekend heeft binnen het deputaatschap de vraag naar de taxatie van de verschillen veel aandacht gekregen. Zo leidde immers ook de opdracht van de synode van 1992. Hier zijn onze wegen echter wel uiteen gegaan. Dat wil zeggen, dat de taxatie van de verschillen bij ieder niet gelijk is. Toegepast op de vraag of deze verschillen een gescheiden kerkelijk leven rechtvaardigen zegt de een duidelijk 'nee', terwijl anderen dat 'nee' nog niet zo duidelijk durven uitspreken en voortsnog neigen naar een 'ja'.

Zij die slechts van accentverschillen willen spreken gronden dat op het feit, dat de wijze waarop de nota van de GKV-deputaten over de toeïgening van het heil - schrift, de opvattingen die daarover in onze eigen kerken worden aangehangen, zeer dicht benaderd. De verschillen zijn voor een deel te verklaren uit een verschillend taalgebruik. De GKV denken bij 'kind van God' eerder aan een verbondskind, de CGK aan het kindschap van God krachtens wedergeboorte. Zij betrouwen het, dat hierdoor juist in de praktijk meermalen onvoldoende onderscheiden wordt tussen deze 'tweeërlei kinderen Gods'. Het feit, dat van GKV-zijde de noodzaak van wedergeboorte uitdrukkelijk werd erkend en dat opgemerkt kan worden, dat hiervoor in de GKV hoe langer hoe meer aandacht ontstaat, brengt deze deputaten tot de overtuiging, dat de Heers hier openingen gegeven heeft die niet mogen worden verwaarloosd. Zij zijn dan ook van oordeel, dat op dit punt het doen van verdere stappen op weg naar eenwording niet in de weg gestaan mag worden. Deze deputaten wijzen ook op de positieve geluiden over toetsing op plaatselijk niveau, die ons via de gehouden enquête bereikten.

Ook met betrekking tot de visie op de kerk blijken er geen onoverkomelijke hindernissen meer te liggen, al zou het wel worden toegesucht als de GKV een milder standpunt zouden innemen tegenover de NGK. Zolang dat niet verandert blijft hier wel een knelpunt zitten, dat men name scherp wordt gevoeld in die kerken binnen ons kerkverband waar het tot een bepaalde vorm van samenwerking met de plaatselijke NGK gekomen is.

Er zijn evenwel ook deputaten die zwaarder aan de overgebleven verschillen tilen. Uiteraard ontkennen zij niet dat wat in de gespreksnota's zwart op wit staat in vele opzichten grote waardering en instemming verdient. Maar de verschillen die ook na herhaalde gesprekken op bepaalde, hierboven genoemde, punten zijn gebleven doen hen vermoeden, dat we elkaar toch niet in alle dingen verstaan. Zij geloven ook niet dat dit alleen een kwestie van een verschillend taalgebruik is; het is veeleer een verschil in geestelijk klimaat.

Als voorbeelden van de overgebleven verschillen zien zij:

1. Het benaderen van de gemeente als de "gelovige gemeente" waarvoor de GKV-deputaten zich op Paulus beroepen. Op die manier wordt tekort gedaan aan andere noties in het Nieuwe Testament (b.v. de wijze waarop tot de gemeenten in Klein-Azië wordt gesproken in Openb. 2 en 3 en waarop Paulus spreekt in 1 Cor. 10).
2. Het gelijkstellen van de termen "verbondenkind" en "kind van God". Dit is niet alleen verwarmend, maar tekent ook een verschillend geestelijk klimaat.
3. De afwijzing van de uitdrukking "bijzondere Geesteswerking met het Woord". Ook dit tekent een ander geestelijk klimaat.

Het feit, dat op deze punten geen overeenstemming kon worden bereikt, doet vermoeden dat, hoe dicht we elkaar in de formuleringen ook naderen, de praktijk toch grote verschillen blijft vertonen. Als helpeken in de nota over de toeïgening van het heil tot uitdrukking komt het algemene gedachtegoed zou zijn in de GKV dan vallen veel van de eerder genoemde bezwaren weg en zouden de door eerdere generale synoden gebruikte uitdrukkingen als "ernstige verschillen" en "wezenlijke verschillen" kunnen worden teruggenomen. Maar laat de praktijk zien, dat dit het algemene gedachtegoed is?

De uitslag van de enquête en de wijze waarop van de kant van verschillende van onze kerken over de prediking in de GKV wordt gesproken, lijkt te bevestigen, dat er in de praktijk nog grote verschillen zijn. Houdt wat via de samsprekingen wordt bereikt aan overeenstemming dan wel gelijke tred met de praktijk in de kerken?

Daarbij doet zich dan terstond de vraag voor of een consensus op papier wel zoveel waarde heeft. Die consensus zal dan op het punt van de functionering moeten worden getoetst. En dat is nu juist een zaak waar de GKV-deputaten van gezegd hebben, dat men daar niet van gediend is. We moeten elkaar niet de maat nemen, zo is bij herhaling benadrukt. Bovendien, zo stelden zij, dienen de CGK dan de hand in eigen boezem te steken, want dezelfde verwijten kunnen dan ook geadresseerd worden aan de CGK zelf. Als er op enkele punten verschillen blijven bestaan moeten we dat in elkaar dragen, zo is de mening van de GKV-deputaten.

Ook de verschillen met betrekking tot het belijden omtrent de kerk zijn niet allemaal weggenomen. Het blijft een moeilijk punt, dat er over de onderscheiding zichtbare-onzichtbare kerk anders wordt gedacht, waarbij de onzichtbare kerk teveel opgaat in de zichtbare. Ondanks deze uiteenlopende noties van de verschillen zijn deputaten het er over eens, dat - als er van voortzetting van de contacten met de GKV sprake zal zijn - er bij die contacten grote voorzichtigheid geboden is. Die overtuiging baseren zij onder andere op de uitslag van de gehouden enquête: een uitslag die immers laat zien dat onze kerken ten aanzien van de relatie tot de GKV uitermate verdeeld zijn. Op dit moment zou het alleen al daarom onverantwoord zijn om op eenwording van beide kerken aan te sturen.

Voorzichtigheid is ook geboden omdat van de zijde van de GKV-deputaten de mogelijkheid is aangegeven om in de verdere contacten ook een aantal zaken aan de orde te stellen die betrekking heeft op in ons kerkverband bestaande gewoonten en situaties.

Voor sommige deputaten wiegt ook erg zwaar dat de GKV het als een hindernis beschouwen dat onze kerken in een aantal gevallen tot vergaande samenwerking met de NGK gekomen zijn. Dat is voor hen een extra reden tot voorzichtigheid.

Binnen het deputaatschap wordt de moeite gevoeld, dat ook ten aanzien van de relatie tot de GKV ons kerkelijk leven een grote gevarieerdheid te zien geeft. Dat weerspiegelt zich ook in ons deputaatschap. Wel leeft de vrees bij allen, dat onze kerken een vereniging met de GKV niet kunnen dragen, of die vereniging zal met grote schade gepaard gaan. Dit is met de GKV-deputaten besproken en zij zeiden dat men het onze kerken niet kwalijk zou nemen als die reden eerlijk genoemd zou worden en als om die reden bij het verder zoeken naar eenheid grote voorzichtigheid zou moeten worden betracht.

De vraag voor deputaten is geweest of onze kerken, gelet op de tegengestelde reacties, wel verder moeten gaan op de ingeslagen weg. Hier wordt niet gelijktijdend over gedacht. De een meent, dat we van die weg niet terug kunnen, mede ook gelet op het gebod van Christus. De ander is van mening dat we wel terug zouden kunnen van die weg als de praktijk immers bewijst dat de weg op dit moment niet begaanbaar is.

Hoe hier verder ook over gedacht moge worden, duidelijk is wel, dat we met de GKV-deputaten instemmen als deze zeggen dat eventuele plaatselijke ontwikkelingen niet uit de pas mogen lopen met de landelijke ontwikkelingen.

3.3.6. Voorstel

De synode overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken, dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat er tussen de GKV en de CGK ernstige en wezenlijke verschillen bestaan;
3. dat deputaten indringend met de deputaten GKV gesproken hebben over de toeïgening des heils en het belijden omtrent de kerk;

4. dat in die gesprekken toenadering tot en een beter verstaan van elkaar geconstateerd kon worden;
5. dat ten aanzien van beide gespreksonderwerpen gezegd kan worden, dat in de GKV veranderingen in denken en praktijk te constateren zijn, maar dat er tegelijk ten aanzien van beide onderwerpen aspecten zijn waarover nader gesproken dient te worden;
6. dat enkele zaken niet of onvoldoende besproken zijn gebleven, zoals de wederzijdse relatie tot de NGK;
7. dat de deputaten GKV hebben aangegeven dat bij voortgaande contacten ook een aantal zaken, betrekking hebbende op bepaalde situaties en gewoonten in de CGK, aan de orde zou kunnen komen;
8. dat de gehouden enquête te zien geeft dat in onze kerken op een zeer gevarieerde wijze de relatie tot de GKV wordt beoordeeld en dat zelfs van tegengestelde waardering van die relatie gesproken moet worden;

van oordeel

1. dat het verheugend is dat er op een aantal punten duidelijk van herkenning gesproken kan worden;
2. dat uitsluitend afgaande op de door de deputaten GKV geformuleerde visie op de toeïgening van het heil en het belijden omtrent de kerk geconcludeerd zou mogen worden dat in het licht van de confessie de verschillen minder ernstig zijn dan in het verleden wel is gesteld, maar
3. dat op grond van wat uit de kerken gehoord en in de praktijk waargenomen wordt de vraag open blijft of datgene wat op het niveau van deputaten is bereikt, ondanks positieve ontwikkelingen in prediking en gemeentebeschouwing, in de GKV ook voluit functioneert;
4. dat er ten aanzien van de overgebleven verschillen deels van een verschillend spraakgebruik en deels van een verschillend geestelijk klimaat sprake kan zijn en dat het daarom van belang is over de overgebleven verschillen nader door te spreken;

spreekt uit

1. dat de gesprekken met de deputaten GKV op basis van de bereikte punten van overeenstemming dienen te worden voortgezet,
 - a. waarbij de vragen die nog zijn blijven liggen nader besproken dienen te worden en
 - b. waarbij ook aandacht dient te worden gegeven aan de functionering van datgene waar deputaten overeenstemming over hebben bereikt;
 2. dat het tot de taak van deputaten behoort in voortgezette besprekingen in te gaan op eventuele bezwaren die de GKV-deputaten tegen bepaalde situaties en gewoonten in de CGK zouden willen inbrengen;
 3. dat de plaatselijke kerken in de contacten met de GKV met wijsheid zullen handelen, opdat de eenheid binnen eigen kerkverband niet op het spel wordt gezet;
- en besluit
1. de GKV te verzoeken deputaten te benoemen om het gesprek voort te zetten;
 2. deputaten op te dragen het gesprek over de genoemde punten voort te zetten.

3.4. Nederlands Gereformeerde Kerken (N.G.K.)

3.4.1. Opdracht

In de relatie tot de N.G.K. kwam de synode van 1992 tot het volgende besluit:

De generale synode overwegende

1. dat de synode van 1989 uitsprak, dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat de synoden van onze kerken in het verleden herhaaldelijk hebben uitgesproken dat het zoeken van eenheid met de Nederlands Gereformeerde Kerken roeping van de kerk is;
3. dat op diverse plaatsen die eenheid is gezocht en in mindere of meerdere mate ook is gevonden;
4. dat verschillende kerkelijke vergaderingen bewijld hebben in deze gevonden eenheid;
5. dat anderzijds in de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken keer op keer ondervonden wordt dat er verschillen gebleven zijn, met name met betrekking tot de toeïgening des heils en de kerkregering;
6. dat overigens slechts dan een volledig beeld kan ontstaan van de houding in onze kerken ten aanzien van de Nederlands Gereformeerde Kerken als deputaten daarover contact onderhouden met alle Christelijke Gereformeerde Kerken;

constaterende

1. dat er steeds weer spanningen ontstaan binnen onze kerken tussen wat plaatselijk hier en daar wel en landelijk niet bereikt kan worden in de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken en dat dit binnen eigen kerkverband moeite geeft;
2. dat op het niveau van deputaten de verschillen met betrekking tot de toeïgening des heils niet besproken konden worden in gezamenlijk beraad (zoals de synode van 1989 had gewild), aangezien de Nederlands Gereformeerde commissie na de vele besprekingen in de vorige perioden er de voorkeur aan gaf om een schriftelijk stuk op tafel te leggen en dat dan ook als laatste woord in deze kwestie te beschouwen;
3. dat volgend op dit laatste woord er op schriftelijk gestelde vragen van de kant van deputaten een nadere schriftelijke verklaring volgde van de kant van de Nederlands Gereformeerde commissie, waarin een aantal onduidelijkheden verhelderd werd, al bleven er verschillen bestaan;
4. dat deputaten een begin hebben gemaakt met de uitvoering van de opdracht van de synode om de vragen met betrekking tot het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.) te bespreken;

5. dat binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken de discussie over het A.K.S. weer op gang gekomen is;

van oordeel

1. dat het bij de toeliegening des heils om een wezenlijk deel van de gereformeerde belijdenis gaat;
2. dat het ontbreken van overeenstemming op dit punt een belemmering is op de weg naar kerkelijke eenheid;
3. dat in het licht van het voorgaande niet alleen voortgezette gesprekken op landelijk niveau van belang zijn, maar ook plaatselijke gesprekken, waarbij de verschillen met betrekking tot de toeliegening des heils alsmede de vragen aangaande het functioneren daarvan voorwerp van bezinning moeten zijn;
4. dat de bestaande verschillen ten aanzien van de kerkregering nog niet voldoende doorgesproken zijn;
5. dat nog steeds van belang is wat de synoden van 1983 en 1986 uitspraken, namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het oog te houden;

spreekt uit

1. dat zolang er verschillen met betrekking tot de toeliegening des heils alsmede vragen aangaande het functioneren daarvan blijven bestaan, deze een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid;
2. dat deze verschillen en vragen verder dienen te worden besproken - waarbij de bezinning van deputaten op wat de confessie over de toeliegening des heils zegt goede diensten kan bewijzen - opdat op deze wijze de verschillen uit de weg geruimd worden;

en besluit

1. aan de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken onder betuiging van dank voor haar schrijven van 15 oktober 1991 te verzoeken haar commissie voor Contact en Samenspreking op te dragen het gesprek over de toeliegening des heils en de kerkregering voort te zetten;
2. deputaten op te dragen
 - a. om te zien naar de mogelijkheden om de verschillen met betrekking tot de toeliegening des heils alsmede de vragen naar het functioneren ervan grondig met de commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken te bespreken aan de hand van het resultaat van hun bezinning op wat de confessie op dit onderdeel zegt, opdat de verschillen zullen worden weggenomen;
 - b. de gesprekken over het A.K.S. en het functioneren ervan voort te zetten en daarbij mede aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn;
3. deputaten op te dragen de verschillen duidelijk te formuleren en zich te bezinnen op de vraag hoe ernstig die verschillen zijn teneinde de volgende synode te dienen met een gefundeerd antwoord op de vraag of en zo ja in hoeverre de besproken zaken het voortgaan op de weg naar verdere eenheid belemmeren;
4. de kerken dringend te adviseren bij het onderhouden van contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken de eenheid binnen eigen kerkverband te bewaren en alles in het werk te stellen om het onderlinge vertrouwen te bevorderen.

Van dit besluit zijn de NGK door het moderamen van de synode op de hoogte gesteld; deputaten ontvingen hiervan bericht. Vervolgens zijn deputaten met de in dit besluit vervatte opdracht aan het werk gegaan. Wel realiseerden zij zich dat het niet eenvoudig zou zijn om de gegeven opdrachten uit te voeren. Met name het opnieuw bespreken van de verschillen met betrekking tot de toeliegening des heils zou bij de NG-commissie ongetwijfeld op bezwaren stuiten. Trouwens, ook deputaten vroegen zich af wat er na alles wat er al besproken was, nu nog te bespreken zou kunnen zijn. Niettemin zijn de opdrachten van de synode aangevat.

3.4.2. Correspondentie

Alvorens we konden komen tot het houden van samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Commissie voor Contact en Samenspreking moest eerst enige tijd met deze commissie worden gecorrespondeerd. Deputaten stelden de commissie voor om in een samenspreking een toelichting te geven bij de besluiten van de synode en om verder te spreken - aan de hand van de bezinningsnota, vastgesteld door de synode - over de zaken betreffende de toeliegening des heils. Ook werd voorgesteld om verder te spreken over het A.K.S., met toelichting op de vraag naar de betekenis van een kerkorde en de verhouding tussen de plaatselijke kerk en het kerkverband. Van de commissie werd bericht ontvangen, dat men bereid was opnieuw te spreken over de overgebleven vragen, maar dat men er de voorkeur aan gaf onze vragen van te voren schriftelijk te ontvangen. Tevens stelde de commissie voor om over het A.K.S. pas te spreken nadat overeenstemming zou zijn bereikt over de toeliegening des heils. Ook wilde de commissie graag nog eens spreken over de federatie-gedachte.

Deputaten besloten om aan het verzoek om de vragen van te voren te ontvangen te voldoen. Vragen zijn geformuleerd en per brief d.d. 26 aug. '93 aan de commissie toegezonden. Op het voorstel ten aanzien van het A.K.S. zijn deputaten niet ingegaan; de opdracht van de synode bevatte ook het spreken over het A.K.S. en dit gesprek zou niet afhankelijk mogen zijn van eventuele resultaten in het gesprek over de toeliegening des heils. Wel waren deputaten bereid te spreken over de federatie-gedachte, al voorzagen zij dat de wijze waarop onze kerken in het verleden met die gedachte zijn omgegaan, weinig perspectief op federatie opent.

3.4.3. Samensprekingen

3.4.3.1. 20 oktober 1993

De eerste samenspreking vond plaats te Bunschoten. Namens de Ned. Geref. commissie deelde de voorzitter, ds. J.C. Schaeffer mee dat de commissie geen heil ziet in het opnieuw bespreken van de zaken die al bij herhaling besproken zijn. Als zij daar evenwel toch op in wil gaan is dat alleen om deputaten een handreiking te geven bij de formulering van hun standpunt. Het dient nu om een afronding te gaan.

Deputaten-CGK drongen er daarna bij de NG-commissie op aan niet vanuit deze opstelling de samensprekingen in te gaan. Er is begrip voor de moeite die er bij de commissie leeft, maar is de zaak de nieuwe moeite van met elkaar verder spreken niet waard? De NG-broeders uitten hun vrees voor nieuwe overloze discussies. Zij waren van mening dat van hun kant alles gezegd is. Wat overgebleven is, is niet van dien aard, dat samengaan daardoor verhinderd behoeft te worden. Daarop reageerden de CGK-deputaten met te zeggen, dat de synoden van de CGK meermalen gesproken hebben van 'wezenlijke zaken', die tussen de CGK en de NGK in staan. Dat rechtvaardigt een nieuwe bespreking. Luidt het niet in de nu volgende samensprekingen de verschillen weg te nemen dan dienen deze geformuleerd te worden, waarbij het ook om een taxatie van die verschillen zal moeten gaan. In deze geest werd tussen de gesprekspartners overeenstemming bereikt.

De vragen met betrekking tot de toeliegening des heils, die door deputaten schriftelijk waren gesteld, konden nog niet beantwoord worden: de commissie zegde toe dit antwoord schriftelijk te zullen geven.

Verder werd gesproken over de federatie-gedachte. Deze was door de Landelijke Vergadering 1990 weer op de agenda van de commissie gepaast. Volgens deputaten is er weinig perspectief in deze richting. Het is ook maar een verlogenheidsoplossing en in feite institutionaliseert federatie de bestaande werkelijkheid. De argumenten die vanuit de commissie ten gunste van federatie werden aangevoerd, waren voor deputaten niet steekhoudend. De CGK hebben bovendien deze gedachte in het verleden duidelijk afgevoerd.

Tenslotte werd door de commissie informatie gegeven ten aanzien van de stand van zaken rond een eventuele revisie van het A.K.S. Er liggen bij de L.V. enkele voorstellen die beogen hier en daar wijzigingen aan te brengen, o.a. met betrekking tot art. 17. Ook wordt voorgesteld om te komen tot een ondertekeningsformulier voor predikanten. Een aparte bespreking kreeg de vraag naar de plaats van die kerken die het A.K.S. niet hebben ondertekend. Het bleek dat hier inderdaad spanningen liggen. Maar, zo werd gevraagd, wanneer is het punt bereikt, dat we met die kerken geen geestelijk contact meer hebben?

Afgesproken werd dat op het A.K.S. pas zal worden teruggekomen nadat de L.V. in dezen besluiten genomen heeft. Dan dient ook nog de vraag naar de gebondenheid van de plaatselijke kerken aan het landelijk kerkverband aan de orde te komen.

3.4.3.2. 17 december 1993

In deze samenspreking, gehouden te Bunschoten, werd ingegaan op de vragen, die nog bij de CGK-deputaten waren overgebleven en die verwoord waren in hun brief d.d. 26 aug. '93. Daarop was in een schrijven d.d. 10 nov. '93 een antwoord van de commissie ontvangen.

Van CG-zijde werd erkend, dat de NG-commissie ernstig getracht heeft zich in de gevoelens van deputaten in te leven. Toch zijn er vragen over gebleven. Er wordt wel erkend dat er een weg is van schenking naar deelachtigmaking, maar het blijft onzeker wat die weg is en of die weg ook in de prediking dient te worden aangewezen. In het gesprek hierover werd van de zijde van de NG-commissie gezegd, dat er mogelijk een verschil in terminologie is; in de CGK wordt meer gesproken met uitdrukkingen ontleend aan de traditie, terwijl men in de NGK liever rechtstreeks de Schrift citeert. Erkend werd dat zowel schenking als deelachtigmaking in de prediking aan de orde moeten komen. Verder werd gesproken over het leren kennen van onze verlorenheid en de plaats die dit inneemt in het geheel van het werk van de Geest. De manier waarop hier van de zijde van de NG-commissie over gesproken werd ontlokte aan de deputaten de vraag hoe het te verstaan is dat de gelovige de belofte aanvaardt? Wanneer doet de gelovige dat? Is er verband met de beleving van de doodstaaf? En wat is dit aanvaarden van de belofte? De realiteit van de doodstaaf mag geen pro-memoriestop zijn. De ernst van de ellende en de onmacht mogen niet verzwegen worden. Bovendien zijn er in de gemeente die de belofte niet aannemen. Daarom moet er onderscheidenlijk gepreekt worden. Hierop werd van de zijde van de commissie de opmerking gemaakt, dat op deze wijze de gemeente onrustig gemaakt wordt. Het gaat bij iedereen toch ook niet op dezelfde manier? Namens de commissie werd gezegd, dat een wezenlijk andere formulering van hun kant niet te verwachten valt. Laten de deputaten hen daar nu maar op beoordelen. Deputaten antwoordden daarop dat zij liever eerst nog de andere punten uit de brief zouden willen bespreken en pas daarna evalueren.

3.4.3.3. 19 januari 1994

Ook deze samenspreking werd te Bunschoten gehouden. Bij de vaststelling van het verslag van de vergadering van 17 december '93 werd door deputaten opgemerkt, dat in het verslag niet doorklinkt het indringende van het gevoerde gesprek. Dit vermindert de waarde van het verslag.

De bespreking van de brief van 19 nov. '93 werd voortgezet. Uiteindelijk werd aandacht gegeven aan wat in die brief staat over de kenmerken en de prediking daarvan. Geconstateerd werd dat er in de NGK vanuit ervaringen in het verleden een zekere vrees is om de kenmerken teveel accent te geven. Door te spreken over kenmerken kan al snel de aandacht op de gelovende mens gericht worden, terwijl juist op God moet worden gewezen. Van CG-zijde werd gewezen op het pastorale aspect van het noemen van de kenmerken; wettende mensen kunnen langs deze weg geholpen

worden - zie D.L. I, 12. Ook werd gewezen op de noodzaak van de toetsing van het geloof: is het een echt geloof? Het moet toch duidelijk zijn over welk geloof het gaat.

Verschillende commissieleden benadrukten, dat deze zaken in de NGK wel degelijk aan de orde komen. Alleen bedient men zich daarbij niet van termen uit de traditie of de confessie; men verkies de taal van de Schrift te spreken. Dit ontlokte aan CG-zijde de vraag of er dan een verschil is tussen het spreken van de Schrift en dat van de confessie. Uit de kerkgeschiedenis is aan te tonen, dat de manier waarop sommige NG-broeders spreken vroeger ook voorkwam, maar zo is toen wel de continuïteit van de gereformeerde kerk op het spel gezet. De gereformeerde lijn is echter altijd geweest om geen tegenstelling te creëren tussen de Schrift en de confessie. De confessie is meer dan een richtingaanwijzer. Is er ook niet het gevaar dat met het verdwijnen van de termen ook de zaken gaan verdwijnen? Moet het vanuit deze instelling verklaard worden dat er in de NGK ruimte blijkt te zijn voor de opvattingen van ds. Telder en diens kritiek op Zondag 22 N.C.?

Van NG-zijde werd gezegd, dat men zich door deze benadering ernstig getroffen voelde. De verzekering werd gegeven dat de NGK zich aan de inhoud van de confessie houden. Men wil de Schrift en de confessie bepaald niet tegen elkaar uitwerpen. Zijn de CG-deputaten van mening dat de NGK het gereformeerde spoor hebben verlaten? werd gevraagd. Uit de gemaakte opmerkingen zou afgeleid kunnen worden, dat sommige deputaten hun standpunt al hebben bepaald en dat dit standpunt voor de NGK niet erg gunstig is.

Met de opmerking dat het nog te vroeg is om conclusies te trekken werd de bespreking afgerond. Er bleven ook nu nog vragen te bespreken naar aanleiding van de brief van 19 nov. '93.

3.4.3.4. 30 maart 1994

De resterende vragen naar aanleiding van de brief van 19 nov. '93 werden in deze samenspreking opnieuw gehouden te Bunschoten, aan de orde gesteld.

De eerste vraag betrof de 'standen' in het geestelijk leven en in verband daarmee de aard van het geloof. Termen als 'staan' en 'stand' e.d. bleken in NG-kring vrijwel onbekend te zijn. Naar aanleiding hiervan werd de veronderstelling geuit, dat we wederzijds in een verschillend taalveld spreken. Achter de genoemde termen meent men in de NG-commissie al gauw de classificatiemethode van de Nadere Reformatie te bespeuren. Door deputaten werd gewezen op D.L. I, 16 ('wachten op de tijd van overvloediger genade') en in verband daarmee op het noodzakelijke werk van de Heilige Geest, die het geloof werkt. Van NG-zijde werd toen de opmerking gemaakt, dat waar het Woord komt, ook het geloof komt, want God zegt in het Woord, dat het voor mij is.

In het kader van de aan de orde gestelde zaken werd de vraag gesteld hoe in de NGK gedacht wordt over de Dordtse Leeregels. Op grond van bepaalde uitspraken rijst wel eens het vermoeden dat men zich in de NGK bij de D.L. niet meer zo thuis voelt. Daarop werd geantwoord, dat de D.L. een bepaalde tendens hebben en die tendens bepaalt het woordgebruik. Maar de strijd van toen is vandaag niet meer zo actueel. En wat D.L. I, 16 betreft, daar gaat het meer om uitzonderingen. Van CG-zijde werd opgemerkt, dat als we de D.L. en de daarin gegeven geestelijke leiding gaan kwijt raken, we aan het veramen zijn. Bovendien is wat toen aan de orde was veel actueler dan we ons wellicht realiseren.

Vanuit de NG-commissie kwam het verzoek om het gesprek over deze zaken te beëindigen, omdat er in het verleden al bij herhaling over gesproken is. Bovendien gaat het immers alleen maar om accentverschillen en die zijn legitiem. Op essentiële punten zijn we het eens, zo werd gesteld. Als we over deze zaken blijven doorspreken zullen de CGK-deputaten steeds wel weer dingen bij de NGK vinden, waar vragen bij gesteld kunnen worden. En het is toch niet nodig dat de NG-commissie telkens weer antwoord moet geven op de vraag of het geloof van de Heilige Geest komt?

Ook werd nog gesproken over de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking. Door de NG-commissie werd erkend, dat dit werk in de preek aan de orde moet komen, maar het is de vraag of dit in elke preek expressis verbis dient te gebeuren.

Tenslotte werd besloten dat er geen samensprekingen meer zullen gehouden worden zolang de Landelijke Vergadering van de NGK bijeen komt.

3.4.3.5. 23 mei 1995

In deze laatste samenspreking - gehouden te Bunschoten - werd met een gedeelte van de NG commissie gesproken over het rapport dat wij aan de G.S. dachten uit te brengen. Daarbij stond het onderdeel 'Evaluatie' centraal. Vanuit de commissie werd teleurstelling geuit over bepaalde passages uit het rapport alsook over het feit, dat de samensprekingen in de afgelopen periode ons niet verder tot elkaar gebracht hebben. Onzezijds werd duidelijk gemaakt, dat ook wij de gang van zaken op diverse punten als teleurstellend hebben ervaren. Dat geldt met name ook het door de extra Landelijke Vergadering van 20 mei 1995 bekrachtigde besluit om de zusters der gemeente toe te laten tot het diaconambt en de wijze waarop dat besluit genomen werd. Dit besluit werkt er aan mee dat onze kerken hoe langer hoe verder uit elkaar groeien.

Toegezegd werd dat op een enkel punt het rapport zou worden bijgesteld.

3.4.4. Landelijke Vergadering N.G.K.

Van de Landelijke Vergadering 1994 werd een uitnodiging ontvangen om tijdens de zittingen aanwezig te zijn. Voorafgaande aan elke zitting werd een agenda toegezonden. Op de uitnodiging is ingegaan en verschillende zittingen, waar zaken aan de orde kwamen die voor de relatie tussen beide kerken van belang waren, zijn bijgewoond door een afvaardiging van deputaten. Van hun ervaringen brachten de bezoekende deputaten verslag uit.

De relatie tussen de NGK en de CGK werd besproken op de zitting van 10 september 1994. Bij die gelegenheid heeft de voorzitter van deputaten, ds. J. Westerink, de Landelijke Vergadering toege-

sproken. In zijn toespraak heeft hij er op gewezen, dat de besprekingen over de toeëigening van het heil hun afronding naderen. Tevens heeft hij naar voren gebracht, dat het voor de relatie tussen beide kerken van groot belang zal zijn wat de Landelijke Vergadering zou besluiten ten aanzien van de voorstellen tot wijziging van het A.K.S. Tenslotte heeft hij gewezen op zekere ontwikkelingen in de NGK, die in de CGK reden tot zorg geven, zoals het voorstel om de vrouw toe te laten tot het diaconambt.

De bespreking op de Landelijke Vergadering van de wederzijdse verhouding werd gekenmerkt door een zekere mate. De tendens van de bespreking was, dat er op landelijk niveau niet veel meer te verwachten is, omdat de samensprekingen stagneren. De contacten op plaatselijk niveau zijn echter belangrijker en die moeten wel doorgaan.

Van de andere inmiddels door de Landelijke Vergadering genomen besluiten worden hier vermeld het besluit om de zusters der gemeente toe te laten tot het diaconambt en het besluit om een aantal wijzigingen aan te brengen in het A.K.S. en om te komen tot een onderrekeningsformulier voor ambtsdragers.

Het besluit ten aanzien van het openstellen van het diaconambt voor vrouwen maakt wel onderscheid tussen enerzijds het ambt van diaken en anderzijds dat van ouderling. Bij de bespreking van deze zaak werd opgemerkt dat een dergelijk besluit de relatie met andere kerken zou kunnen bemoeilijken. Het besluit werd evenwel genomen.

De wijzigingen in het A.K.S. geven enerzijds aan dat er een tendens is om te komen tot een meer gereformeerde structuur van het kerkelijke leven, terwijl men anderzijds toch uitdrukkelijk ook diegenen wil vasthouden, die moeite hebben met een strakke kerkordelijke band. Aangezien deze besluiten van groot gewicht geacht worden, zal eerst nog een extra vergadering van de Landelijke Vergadering worden gehouden waarbij alle gemeenten aanwezig zullen zijn, op welke vergadering de genomen besluiten dienen te worden bekrachtigd.

3.4.5. Contact met CGK

3.4.5.1. Contact met het Samenwerkingsoverleg

In het begin van de verslagperiode zijn deputaten uitgenodigd om de vergaderingen van het Samenwerkingsoverleg bij te wonen. In dit overleg ontmoeten diverse samenwerkende gemeenten elkaar een paar maal per jaar. Het leek deputaten goed om van de gang van zaken in dit overleg op de hoogte te blijven; vandaar dat besloten werd de uitnodiging te aanvaarden en één maal per jaar als waarnemer de vergaderingen te bezoeken. Van hun bezoeken brachten de afgevaardigde deputaten verslag uit.

In dit overleg wordt van tijd tot tijd de situatie in de samenwerkende gemeenten besproken en worden ervaringen uitgewisseld. Deputaten zijn op de hoogte van de brief die vanuit dit Samenwerkingsoverleg aan de synode is verzonden.

Deputaten realiseren zich dat de vergaderingen van dit Samenwerkingsoverleg geen officiële status hebben.

3.4.5.2. Contacten met andere CGK

In het Samenwerkingsoverleg ontmoeten deputaten van tijd tot tijd een aantal CGK. In de verslagperiode zijn de contacten met andere CGK slechts incidenteel geweest. Zo nu en dan ontvingen wij een brief met betrekking tot de relatie tot de NGK. Enerzijds werden deputaten zo op de hoogte gehouden van het feit, dat er hier en daar vormen van samenwerking tot stand waren gekomen. Anderzijds bereikten ons soms signalen die van bezorgdheid ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de NGK blijk gaven. Deputaten hebben afgezien van het houden van een enquête in de kerken inzake de relatie tot de NGK. In het verleden is er reeds meer dan eens zo'n enquête gehouden. Het kwam deputaten voor dat het niet te verwachten was, dat de resultaten dit keer veel zouden afwijken van de resultaten van vroegere enquêtes. Bovendien was bij vorige gelegenheden al wel eens gebleken, dat kerkeraden niet altijd even bereidwillig zijn om steeds weer antwoord te moeten geven op dezelfde vragen.

3.4.6. Evaluatie

Zoals boven reeds werd vermeld kwamen de samensprekingen dit keer moeizaam op gang. Wat moest er, zo werd vooral van de zijde van de NG commissie gevraagd, na alles wat er over de toeëigening van het heil al besproken is, verder nog gezegd worden? Ook toen de gesprekken op gang gekomen waren, was dit min of meer de instelling van de NG broeders. Hun standpunt werd bekend geacht en dat moest maar beoordeeld worden.

Dit bracht met zich mee dat de sfeer tijdens de samensprekingen wel eens erg gespannen was en dat er af en toe zelfs wel eens irritatie was. De NG broeders hadden de indruk dat zij steeds weer hetzelfde moesten zeggen en dat wat zij zeiden toch nooit voldoende was.

De sfeer tijdens de samensprekingen heeft er binnen het deputaatschap toe geleid, dat we ons de vraag gesteld hebben of wij ook aanleiding hebben gegeven tot de genoemde spanning en irritatie. De vraag die daarbij op kwam was die naar de intentie waarmee we de samensprekingen zijn ingegaan.

Wat betreft het A.K.S. moet worden gezegd, dat de NG commissie er de voorkeur aan gaf hier pas over te spreken, nadat de Landelijke Vergadering terzake het A.K.S. besluiten had genomen. Het is ons tevens gebleken dat er in hun eigen kring over het A.K.S. verschil van visie bestaat. Dat verschil van visie bleek ook tijdens de Landelijke Vergadering.

De resultaten van de samensprekingen zijn gering. Wellicht dat dit mede verband houdt met de sfeer waarin de gesprekken gehouden werden. Maar meer nog heeft dit geringe resultaat te maken met de

inhoudelijke kant van de materie. Deputaten spreken er hun erkentelijkheid over uit, dat de NG commissie tenslotte toch bereid was de nog bestaande verschillen (weer) te bespreken en dat de commissie zelfs bereid was haar visie ten aanzien van de toelivering van het heil op papier te zetten. Maar met alle ernstige pogingen die gedaan werden om elkaar te verstaan en dichtert tot elkaar te komen, ontstond toch keer op keer een situatie waarbij de vraag opkwam of we elkaar inderdaad echt verstaan. Op papier konden we wellicht nog wel een zelfde geluid laten horen - al bleven er toch ook verschillen bestaan - maar werd er dan verder over gesproken, dan kwam toch weer de vraag op of er van echte overeenstemming sprake was.

De vraag naar de functionering in de praktijk van datgene wat in de stukken van de commissie gesteld wordt, is in feite niet aan de orde geweest. Mogelijk is dit ook niet direct nodig; wat wij uit de praktijk weten - mede op grond van bij eerdere gelegenheden gehouden enquêtes - laat weten dat bij deze functionering op zijn minst vragen te stellen zijn.

Toegesplitst op de vraag of de verschillen een gescheiden kerkelijk leven rechtvaardigen zijn deputaten niet tot een gelijklopend standpunt gekomen. Er zijn deputaten die van mening zijn dat de verschillen grotendeels moeten worden als accentverschillen, niet anders dan wij in eigen kerken ook tegenkomen en die daarom geen gescheiden kerkelijk leven rechtvaardigen. Deze deputaten delen in dit opzicht de mening die ook is uitgesproken door de NG commissie. Als wij in de gemeenschappelijk aanvaarde confessie onze gezamenlijke basis hebben moeten we elkaar naar het gebod des Heeren aanvaarden. Er zijn weliswaar verschillen en die moeten zeker verder worden doorgesproken. Daartegenover is er echter ook zoveel dat samenbindt. Het verder doorspreken over de verschillen moet bij voorkeur op plaatselijk niveau gebeuren.

Andere deputaten menen uit de gebleven verschillen te moeten concluderen, dat er van eenwording op dit moment geen sprake kan zijn. De samsprekingen leren, dat we elkaar in de formuleringen op papier dicht kunnen naderen, maar daarna blijkt dan in de praktijk weer dat we het toch verschillend verstaan. En de verschillen die dan geconstateerd worden, raken wezenlijke zaken, zoals de realiteit van de doodstaaf van de mens - ook van het verbondskind - en de wijze waarop een verbondskind tot het geloof komt. Dit heeft dan uiteraard weer onmiddellijke gevolgen voor de wijze waarop in de prediking de gemeente wordt aangesproken en waarop aan de gemeente geestelijke leiding wordt gegeven. De indruk bestaat, dat de commissie ten diepste niet verstaat wat wij bedoelen. Dit zou wel eens een oorzaak kunnen hebben in het feit, dat de zogenaamde reformatie van de dertiger jaren zoveel betekent voor de NGK.

Mogelijk dat het belangrijkste verschil gelegen is in de visie op de relatie tussen Gods soevereiniteit en de menselijke verantwoordelijkheid, waarbij aan de NG-zijde het sterkste accent valt op de menselijke verantwoordelijkheid, met het dreigende gevaar van Remonstrantie.

Overigens blijkt het hoe langer hoe meer een onmogelijke opdracht om de overgebleven verschillen zodanig te formuleren dat beide gesprekspartners zich in die formulering herkennen. Wijst dit op een verschillend geestelijk klimaat? In ieder geval kan de conclusie getrokken worden dat de discussie niet tot een einde komt omdat we steeds weer langs elkaar heen praten. Maar zelfs al zou een gemeenschappelijke formulering wel mogelijk zijn, dan blijft het de vraag of daarmee alles opgelost is. Zo was er dit keer een factor, die de moeite nog verzwaaarde, namelijk het feit, dat in de samsprekingen aanleiding gevonden werd om met nadruk een zaak aan de orde te stellen, die zo nog niet eerder in bespreking was geweest, namelijk de relatie tussen Schrift en confessie. Bepaalde uitspraken van de zijde van de NG commissie over die relatie riepen de vraag op of de confessie - waarbij met name gedacht wordt aan de Dordtse Leeregels - in de NGK wel zo veilig is. In de bespreking van dit onderwerp bleek dat er in de NGK een sterke vrees voor confessionalisme is. Maar de mate waarin die vrees voorkomt leidt onzes inziens tot het gevaar, dat er een discrepantie wordt aangenomen tussen Schrift en confessie.

Dit onderwerp is in de samsprekingen niet uitputtend behandeld, deels door tijdgebrek, deels ook doordat de NG broeders er zelf van overtuigd waren dat er op dit punt geen reden tot verdenking bestaat, ook al stelt men dat men er de voorkeur aan geeft de taal van de Schrift te spreken en niet die van de traditie (lees: confessie).

Gezegd kan worden, dat deputaten over deze ontwikkelingen zorg hebben. Er zijn deputaten die in dit spreken over de verhouding tussen Schrift en confessie een bevestiging menen te zien van hun vermoeden, dat we toch niet op dezelfde basis staan. Andere deputaten gaan niet zover. Wel zijn allen van mening dat bij voortgaande contacten dit onderwerp in ieder geval serieuze aandacht dient te hebben en dat het nodig is dat hier duidelijkheid komt. Het verleden laat zien welke gevaren dreigen als op dit punt de belijndheid gaat ontbreken.

Het gesprek over het A.K.S. is in feite helemaal niet goed op gang gekomen. Dit hangt mede samen met het feit, dat de Landelijke Vergadering 1994 te maken kreeg met een aantal voorstellen om het A.K.S. aan te passen. Besloten werd om dit op bepaalde punten ook te doen, maar die besluiten moeten nog bekrachtigd worden en deputaten hebben geen gelegenheid gehad hier uitvoerig met de commissie over te spreken. De tendens, zoals die zich nu aftekent is dat het A.K.S. toch niet te strak moet binden om zodoende ruimte te hebben elkaar ondanks veel dat verschilt toch vast te houden.

Doordat het gesprek over het A.K.S. eigenlijk niet goed plaats kon vinden, kon ook niet expliciet voldaan worden aan de opdracht van de synode van 1992 om bij het gesprek over het A.K.S. ook aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen, die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn.

De federalie-gedachte is even aan de orde geweest, maar die is op grond van het beleid dat onze kerken op dit punt in het verleden gevoerd hebben afgewezen.

Intussen zijn de ontwikkelingen in de NGK doorgedaan. Een van de meest opvallende ontwikkelingen is de openstelling van het diakonaat voor de zusters der gemeente. Deputaten hebben de NG commissie duidelijk gemaakt dat dit besluit en de daar straks uit voortvloeiende praktijk duidelijk een nieu-

wé hindernis is op de weg naar kerkelijke eenheid.

Het zal duidelijk zijn, dat deputaten in de geringe resultaten van de samsprekingen in de verslagperiode alsook in de doorgaande ontwikkelingen in de NGK weinig aanleiding vinden om voor te stellen de contacten te intensiveren. Het tegendeel lijkt de aangewezen weg. De afstand is eer vergroot dan verkleind.

Eén ding vraagt echter nog afzonderlijk de aandacht. Dat betreft de positie van die kerken, waar men in de loop der jaren tot een bepaalde vorm van samenwerking met de NGK is gekomen, soms zelfs tot een zeer vroege vorm. In de verslagperiode zijn er ook een paar gemeenten bij gekomen die een bepaalde vorm van samenwerking hebben. In die kerken oordeelt men positief tot zeer positief over wat bereikt mocht worden. Al gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat er onder die kerken ook wel zijn, waar de samenwerking niet verder lijkt te komen en waar men ook wel tevreden is met een beperkte mate van samenwerking.

Het is te verstaan dat deze gemeenten waar samenwerking is, graag zouden zien, dat er ook op landelijk niveau voortgang zou zijn gemaakt en dat zij het zeer betreuren dat dit niet het geval is. Deputaten kunnen dan ook verstaan dat deze gemeenten gemeend hebben afzonderlijk een brief aan de synode te moeten schrijven om ook hun geluid te laten doorklinken.

Anderzijds lijkt het er hoe langer hoe meer op dat de positie van de samenwerkingsgemeenten (in de zin van bijlage 5 K.O. sub 3c) een probleem oplevert voor de eenheid in eigen kerkverband. De gang van zaken op diverse kerkelijke vergaderingen lijkt dat te bevestigen. Mogelijk moet worden toegegeven dat dit in de lijn van de ontwikkelingen ligt, maar moet dan toch niet gezegd worden, dat zich hier het heil wreekt, dat ons kerkelijk leven erg gevaarlijk is en dat daardoor hetgeen op plaatselijk niveau wel bereikt kan worden, op landelijk niveau niet bereikt is en waarschijnlijk ook niet bereikt zal worden? Is er ook niet het gevaar dat dit op den duur fruikend kan worden voor ons eigen kerkelijke leven? Moet ook niet vastgesteld worden dat onze kerken, vanwege de leggestelde visie die er bestaat op de relatie tot de NGK, er te zwak voor zijn om met de NGK als geheel te verenigen? Dit alles klinkt te meer als we letten op de in de NGK aan de gang zijnde ontwikkelingen.

Om meer dan één reden (onder meer de moeite die op verschillende klassicale vergaderingen wordt ervaren) komt de vraag op of het niet gewenst is, dat er duidelijkheid zal komen ten aanzien van de vraag hoe het moet met de samenwerkingsgemeenten. De grote vraag is echter hoe dit zou moeten gebeuren. Op het eerste gezicht zijn er twee mogelijkheden. De eerste is dat het kerkverband zou moeten meekomen met de op plaatselijk niveau bereikte resultaten. Dat dit gebeuren zal is echter niet erg waarschijnlijk. De tweede mogelijkheid is dat de plaatselijke kerken in de pas zouden moeten blijven met de ontwikkelingen op landelijk gebied en niet vooruit moeten lopen. Gelet op de gegreide praktijk is dit echter ook niet te verwachten.

Hoe er dan wel duidelijkheid zal kunnen komen? Sommige deputaten danken aan de mogelijkheid om de samenwerkingsgemeenten, nadat zij een aantal jaren hebben samengewerkt, voor de vraag te stellen bij welk kerkverband zij uiteindelijk willen behoren, dit mede op grond van het karakter van de voorlopigheid van de samenwerking, zoals aangegeven in bijlage 6 K.O. sub 1c. Andere deputaten wijzen deze oplossing af op grond van het feit, dat diverse synoden opgeroepen hebben naar kerkelijke eenwording met de NGK te streven en de samenwerkingsgemeenten aan die oproepen gehoor gegeven hebben.

Deputaten hebben vanwege de ingewikkelde problematiek ten dezen geen advies.

3.4.7. Voorstellen

Deputaten zijn er niet in geslaagd hun voorstel inzake de relatie tot de NGK zodanig te formuleren, dat allen zich er in konden vinden. Daardoor zagen zij zich genoodzaakt een meerderheids- en een minderheidsvoorstel aan te bieden. Het meerderheidsvoorstel (voorstel I) is afkomstig van de deputaten A. Baars, P. den Bouter, B. de Graaf, J.M.J. Kieviet, A.W. Overwater, J.C.L. Stavereld en J. Westerink. Het minderheidsvoorstel (voorstel II) wordt ingediend door de deputaten J.W. Maris, A. Pothof, D. Quant en B. Witzier.

3.4.7.1. Voorstel I

De synode overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alle wilsleien op de grondslag van en bogen te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat deputaten de verschillen met betrekking tot de toelivering van het heil met de NG commissie hebben besproken;
3. dat deputaten stellen dat het vrijwel onmogelijk is om de gebleven verschillen op zulke wijze te formuleren, dat ook de NG commissie zich in de formulering herkent;
4. dat tijdens de samsprekingen vragen gerezen zijn over de visie in de NGK op de relatie tussen Schrift en confessie;
5. dat het gesprek over het A.K.S. en het functioneren ervan niet echt gevoerd kon worden en dat daardoor ook nauwelijks kon worden voldaan aan de opdracht om mede aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn;
6. dat deze ontwikkelingen wel zijn doorgedaan, getuige onder meer het besluit van de Landelijke Vergadering van de NGK om het diakonaat open te stellen voor de zusters der gemeente;
7. dat er verschillende gemeenten zijn waar een min of meer intensieve vorm van samenleving met de plaatselijke NGK wordt onderhouden;

constaterende

1. dat er verschillen gebleven zijn ten aanzien van de visie op de toelivering van het heil;

2. dat de discussie over het A.K.S. in de NGK op gang gekomen is getuige de door de Landelijke Vergadering aangenomen wijzigingen van het A.K.S.;
3. dat er steeds spanningen ontstaan binnen onze kerken tussen wat plaatselijk hier en daar wel en landelijk niet bereikt kan worden in de relatie tot de NGK en dat dit binnen eigen kerkverband moeite blijft geven;
4. dat de kerken van het Samenwerkingsoverleg aandringen op nauwere samenwerking met de NGK;

van oordeel

1. dat het na jarenlange samensprekingen niet gelukt is de bestaande verschillen weg te nemen en dat er daardoor in plaats van meerdere overeenstemming nu feitelijk van groeiende verwijdering gesproken moet worden;
 2. dat het ook niet te verwachten is dat de verschillen, die gebleven zijn met betrekking tot de toeëigening van het heil in nog te houden samensprekingen geheel zullen kunnen worden weggenomen;
 3. dat bovendien de aard van de gebleven verschillen zodanig is, dat zij een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid;
 4. dat de wijzigingen, die door de Landelijke Vergadering (voorlopig) zijn aangebracht in het A.K.S. aan onze bezwaren tegen het A.K.S. wel tegemoet komen, maar die bezwaren niet geheel wegnemen;
 5. dat er reden is om vragen te stellen bij wat vanuit de NG commissie naar voren is gebracht over de relatie tussen Schrift en confessie;
 6. dat door het besluit van de Landelijke Vergadering om het diaconambt open te stellen voor de zusters der gemeente een nieuwe hindernis gelegd is op de weg naar kerkelijke eenheid;
 7. dat het dienstig is nogmaals te wijzen op wat de synoden van 1983, 1986 en 1992 uitspraken, namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het oog te houden;
 8. dat het vanwege de spanning en vervreemding in eigen kerkverband beter is eerst aan herstel van vertrouwen in eigen kerkverband aandacht te besteden;
 9. dat het gewenst is dat er duidelijkheid komt in de positie van de samenwerkingsgemeenten;
- spreekt uit
1. dat zolang er verschillen met betrekking tot de toeëigening van het heil alsmede vragen aangaande het functioneren daarvan blijven bestaan, deze een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid;
 2. dat de gebleven verschillen ten aanzien van de kerkroeping eveneens een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid;
 3. dat ook de vragen met betrekking tot de relatie tussen Schrift en confessie, zoals die in de laatste serie samensprekingen zijn gerezen, op dit moment mede een belemmering vormen op de weg naar kerkelijke eenheid;
 4. dat ook het besluit van de Landelijke Vergadering om zusters der gemeente toe te laten tot het diaconambt kerkelijke eenwording in de weg staat;
- en besluit
1. geen besluiten te nemen die uitbreiding van de contacten met de NGK beogen;
 2. deputaten geen nieuwe opdrachten te geven om met de NG commissie samen te spreken.

3.4.7.2. Voorstel II

De synode overwegende (als voorstel I); constaterende (als voorstel I); van oordeel

1. dat ten aanzien van de visie inzake de toeëigening des heils, op schrift gesteld ten behoeve van een aantal samensprekingen, de NG commissie in belangrijke mate tegemoet gekomen is aan de bezwaren van CG-zijde;
2. dat in het gesprek daarover evenwel zoveel moeite gebleven is in het werkelijk verstaan van elkaar, dat de vraag naar de functionering van de belijdenis belangrijk blijft, ondanks de formele confessionele overeenkomst;
3. dat mitsdien, als het niet mogelijk blijkt de gesprekken op dit punt landelijk voort te zetten, hieraan in plaatselijke contacten niet voorbijgegaan kan worden;
4. dat de wijzigingen die door de Landelijke Vergadering (voorlopig) zijn aangebracht in het A.K.S. aan de bezwaren van CGK-zijde tegemoet komen;
5. dat er niettemin reden is om over het A.K.S. en de functionering daarvan door te spreken op landelijk niveau;
6. dat er reden is om door te spreken over de relatie tussen de Heilige Schrift en de confessie in het licht van datgene dat daarover in de landelijke samensprekingen met de NG commissie naar voren is gebracht;
7. dat het besluit van de Landelijke Vergadering om het diaconambt open te stellen voor de zusters der gemeente een hindernis opwerpt voor kerkelijke eenheid met onze kerken;
8. dat ingegaan dient te worden op de uitdrukkelijke wens van de Landelijke Vergadering over dit besluit door te spreken o.a. met onze kerken;
9. dat het dienstig is nogmaals te wijzen op wat de synoden van 1983, 1986 en 1992 uitspraken,

namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het oog te houden;

10. dat de positie van met name de samenwerkingsgemeenten de aandacht verdient van de kerkelijke vergaderingen in het licht van het gebrek aan integrale toenadering van de landelijke kerkverbanden;

spreekt uit

1. dat voortzetting van de landelijke gesprekken met betrekking tot de verschillen aangaande de toeëigening van het heil niet zinvol is omdat
 - a. formeel gezien deze verschillen binnen de ruimte van de confessie vallen;
 - b. niet te verwachten is, dat voortzetting van het gesprek nieuwe gezichtspunten of resultaten zal opleveren;
 2. dat over de functionering van de vragen rond de toeëigening des heils (met name in de prediking) in de plaatselijke situaties dient te worden doorgesproken;
 3. dat een en ander op het niveau van de classicale vergaderingen dient te worden gerapporteerd;
 4. dat de classicale vergaderingen eveneens speciale aandacht dienen te geven aan de samenwerkingsgemeenten (in de zin van bijlage 6 K.O. sub 3c), opdat de band van deze gemeenten aan het eigen kerkverband blijve bewaard;
- en besluit
1. deputaten op te dragen:
 - a. met de NG commissie in de landelijke samensprekingen door te spreken over de overgebleven vragen ten aanzien van het functioneren van het A.K.S.;
 - b. in te gaan op de wens van de Landelijke Vergadering van de NGK om te spreken over het besluit inzake de openstelling van het diaconambt voor de zusters der gemeente;
 - c. met de NG commissie te spreken over de relatie tussen Schrift en confessie;
 2. de plaatselijke kerken op te roepen
 - a. voortdurend de zaak van de eenheid van de verschillende kerken ootmoedig aan de Here voor te leggen in de gebeden;
 - b. elkaar ook bij verschil van inzicht hierin in liefde te dragen en te verdragen;
 - c. zoveel als mogelijk is te bevorderen dat het zoeken naar eenheid met de NGK gepaard gaat met het bewaren van de eenheid in eigen kerkverband;
 3. de classicale vergaderingen te verzoeken gepaste aandacht te geven (bijvoorbeeld via de verslagen naar art. 41 K.O.) aan die gemeenten waarin een vorm van samenwerking met de NGK tot stand is gekomen in het licht van de moeizame landelijke toenadering, en daarbij met name de samenwerkingsgemeenten met raad en daad terzijde te staan.

4. Bezinning

4.1. Opdracht

De synode van 1989 droeg deputaten op 'zich te bezinnen op de vraag welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerd belijden mag en kan zijn'. Omdat deputaten aan de synode van 1992 moesten berichten, dat zij niet tot een afronding van hun bezinning op deze vraag waren gekomen, herhaalde de synode van 1992 de in 1989 gegeven opdracht.

Voor het verstaan van de bedoeling van de gegeven opdracht is het verhelderend te lezen wat de Acta van de synode van 1989 erover zeggen. In het rapport van de commissie die met het voorstel kwam, lezen we dat het hierbij gaat om 'een vraag die van belang is voor onze verhouding tot andere kerken, maar ook in verband met spanningen die toenadering tot andere kerken kan oproepen in de verhoudingen binnen onze kerken' (Acta 1989, p. 424).

Ook het praeadvies dat ter synode door prof. dr. J. van Genderen inzake deze materie werd gegeven is verhelderend. Daarover vermelden de Acta: 'De vragen rondom de eenheid van de kerk vertonen vele aspecten. Waar begin je? Men kan sterk wijzen op de verschillen tot in nuances toe. Men kan beginnen bij wat verbindt en dan stuiten op dit pijnlijke dat men in belijdenis bij elkaar hoort en dat het mogelijk is dat onze gereformeerde belijdenis op verschillende punten verschillend wordt verstaan. Dat stelt voor principiële vragen'. 'Daar is nog geen studie van gemaakt door deputaten, terwijl we er wel telkens mee in aanraking komen in onze contacten. Hoe zwaar weegt dat nu?' (Acta 1989, art. 170).

4.2. Uitvoering

Bij de uitvoering van de opdracht hebben deputaten gebruik gemaakt van twee bezinningsstukken. Het ene luidt 'Wat hebben de Kerken uitgesproken in de 19e eeuw inzake de toeëigening des heils, de verhouding schenking en deelachtigmaking en de plaats van de Heilige Geest in de prediking?' en was geschreven door ds. D. Quant. Het andere stuk was van de hand van drs. J.C.L. Starreveld en droeg als titel 'Welke ruimte voor verscheidenheid kan en mag er zijn in een kerk van gereformeerd belijden?'. Dat deputaten in 1992 moesten berichten de bezinning op de genoemde vraag niet te hebben kunnen afronden hing onder andere samen met het veelomvattende van de vraag. Nu deputaten opnieuw met deze vraag zijn bezig geweest zijn zij tot de conclusie gekomen dat er twee manieren zijn om de vraag te benaderen en er een antwoord op te zoeken.

De eerste benadering is een vrij eenvoudige. Dan is er zelfs geen sprake van dat de materie, in de vraag aangeduid, veelomvattend is. Immers, op genoemde vraag zou eenvoudig geantwoord kunnen worden, dat de ruimte voor verscheidenheid die er in een kerk van gereformeerd belijden zijn kan, duidelijk gemarkeerd is in de Schrift en de confessie. Alles wat meer gezegd zou kunnen worden, zou als een extra norm kunnen worden gehanteerd.

Uit de geschiedenis kan worden aangetoond, dat de vraag meermalen in deze geest is beantwoord. In

de 19e eeuw is bijvoorbeeld keer op keer verwezen naar de confessie. Schrift en confessie werden steeds als de norm gehanteerd, waarbij men ten aanzien van de uitleg van bepaalde artikelen ook nog voorzichtig was. De kerken hebben er voor gewaakt iets te bepalen dat boven de confessie uitgaat. Het is uit de geschiedenis van onze kerken na 1892 duidelijk, dat deze lijn steeds gevolgd is. Er zijn geen kerkelijke uitspraken geweest die naast of boven de belijdenis werden geplaatst. Deze praktijk zou er ons dan ook toe kunnen brengen de vraag die deputaten in de opdracht meekregen eenvoudig te beantwoorden door te zeggen dat de bedoelde ruimte in Schrift en confessie gelegen is.

Het is echter de vraag of dat geleid op de praktijk iets oplost. Dat er contacten zijn met andere kerken - i.c. de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken - is omdat we hebben kunnen uitspreken dat beide kerken 'zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis'. Het is niet denkbaar dat er van samensprekingen sprake zou zijn geweest als dit niet zou kunnen worden gezegd van de genoemde kerken. Het hebben van dezelfde confessionele basis was eenvoudig voorwaarde voor het aangaan van contacten en het beginnen en voortzetten van samensprekingen.

Maar toch is in de loop van de gesprekken gebleken, dat het hebben van dit gemeenschappelijke niet heeft kunnen voorkomen, dat er ernstige verschillen werden geconstateerd; verschillen die bijvoorbeeld ook te maken hebben met het feit dat aan bepaalde elementen van de belijdenis niet of onvoldoende recht wordt gedaan (Acta 1989, p. 101). En deze verschillen hebben tot nog toe kerkelijke eenwording in de weg gestaan (Acta 1992, p. 102).

Het is gebleken, dat we wel dezelfde belijdenis kunnen hebben, maar dat er verschillen zijn - soms zelfs ernstige verschillen - in de interpretatie ervan. Verwijzing naar Schrift en confessie zonder meer is daarom niet voldoende. Er moet meer gezegd worden.

Echter, zodra de dingen zo gesteld worden, doemt het gevaar op dat er toch weer formuleringen zullen komen, waarin een bepaalde interpretatie van de confessie wordt gegeven die een bindend karakter voor de kerken zou kunnen krijgen. En tegen dat gevaar dient ook gewaakt te worden.

Het zal duidelijk zijn dat het een precieze zaak is om met de gegeven opdracht bezig te zijn.

Daar komt nog bij, dat er in de contacten met andere kerken zaken een rol spelen, die niet allemaal direct met de leer (dus de confessie) te maken hebben. Het gaat bijvoorbeeld ook om zaken, die gerelateerd zijn aan de wijze van kerkregering en de ordening van het kerkelijke leven. Verschillen op dat terrein blijken ook kerkelijke eenheid in de weg te staan. Natuurlijk is er een nauw verband tussen confessie en kerkorde en zou het wel eens zo kunnen zijn dat verschillen in kerkorde teruggaan op verschillen in de leer. Maar als het gaat om de vraag hoeveel ruimte voor verscheidenheid er in kerken van gereformeerd belijden mag en kan zijn, dient in het licht van de verschillen die er zijn in de kerkregering, naast een verwijzing naar Schrift en confessie, ook uitdrukkelijk naar de kerkorde verwezen te worden. Dit niet met de bedoeling om de kerkorde in een positie van nevenschikking naast Schrift en confessie te plaatsen (er is trouwens ook bij Schrift en confessie van geen nevenschikking sprake), maar omdat de kerkorde eenvoudig niet ongenoemd mag blijven.

Dit is o.a. terug te vinden in art. 49 K.O., waar het doel van de taak van de deputaten van de particuliere synode omschreven wordt als 'opdat eenigheid, orde en zuiverheid der leer bevestigd worden'. Dit zelfde principe is terug te vinden in de door onze kerken aanvaarde 'Voorlopige regeling voor het gestelde geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden'. Als het gaat om de vraag wanneer nauwer samenleven mogelijk is wordt in die regeling niet alleen naar Schrift en confessie verwezen, maar ook naar de 'regels die voor het kerkelijke leven gelden' en naar 'de noodzaak om de eenheid en zuiverheid van de leer en van de kerkregering te bewaren'.

Het is welhaast vanzelfsprekend, dat ook op overeenstemming in de wijze van kerkregering geleid dient te worden. Welke verwarring ontstaat er binnen een kerk als er op dat terrein twee verschillende regels worden gehanteerd? En dat het verschil dat er op dit terrein bestaat tussen de CGK en de NGK mede een rol gespeeld heeft in het gescheiden blijven, bewijst de geschiedenis van de contacten tussen deze twee kerken. Trouwens, in de praktijk doen zich heel concreet moeilijkheden voor als blijkt dat samenwerkende gemeenten tot beide kerkverbanden zeggen te behoren en daarom ook van twee verschillende regelingen voor het kerkelijk leven gebruik kunnen maken, namelijk de K.O. en het A.K.S. (zie slot 3.4.6).

Terugkerend tot de confessie en de interpretatie ervan, het verloop van de samensprekingen met zowel de NGK als de GKV laat zien dat er verschillen gebleven zijn. Verschillen in interpretatie van de confessie, die resulteren in verschillen in de prediking en beschouwing van de gemeente. Kunnen die verschillen in elkaar verdragen worden? Van de zijde van zowel de NGK als de GKV is gezegd, dat dit inderdaad moet kunnen, al zal het gesprek over de verschillen ook na een vereniging van de kerken voortgezet moeten worden. Maar deze verschillen staan vereniging niet in de weg. Daarbij wordt door zowel de NGK als de GKV gewezen op het feit, dat binnen de CGK soortgelijke verschillen in interpretatie van de confessie en dus ook in de prediking zich voordoen en dat dit toch kennelijk in een en hetzelfde kerkverband ook verdragen kan worden. Verdragen we dit in anderen niet, dan meten de CGK met twee maten, zo wordt gezegd.

Deputaten zijn een andere mening toegedaan. In de eerste plaats zal nog moeten worden aangetoond, dat de verschillen die binnen onze kerken ontegenzeggelijk aanwezig zijn, van dezelfde aard zijn als de verschillen die we in de relatie met andere kerken constateren. Maar aangenomen dat de verschillen binnen de CGK inderdaad van dezelfde aard zijn en dat we daar kennelijk mee kunnen leven, dan kan nog niet gezegd worden dat we met twee maten meten.

Als we die verschillen intern verdragen dan wil dat immers niet zeggen, dat we er tegenover elkaar over zouden mogen zwigen. Integendeel! Alles zal in het werk gesteld moeten worden om de eenheid intern

te bevestigen en zonodig te herstellen, opdat datgene waarin we verschillen niet een oorzaak van scheiding zal gaan worden. Dat de verschillen overgens toch min of meer wel scheidend werken, blijkt in de praktijk in tal van zaken. Maar intussen horen we als CGK bij elkaar, ondanks die verschillen.

Gaat het nu om eenwording met andere kerken terwijl er verschillen in interpretatie van de confessie bestaan en verschillen die voortvloeien uit een overaccentueren of te weinig accentueren van bepaalde gedeeltes van de confessie, dan ligt de zaak anders. Uit het hebben van dezelfde confessie kan geconcludeerd worden dat we op grond daarvan bij elkaar behoren. Welnu, dat mag er dan toe brengen elkaar met ernst te zoeken. Blijven de verschillen echter bestaan dan moet de vraag gesteld worden of het wijs is om toch tot een vereniging van kerken te komen of dat het wellicht beter is de pogingen daartoe (tijdelijk) te beëindigen. Bij vereniging ondanks de bestaande en gebleven verschillen kunnen de moeilijkheden die dan gaan ontstaan wel eens niet te overzien zijn. Mogelijk dat dit meer een praktische dan een principiële overweging is, maar we zijn van mening dat de praktijk net zo min als het principe uit het oog verloren mag worden.

4.3. Wat nu?

Deputaten hebben al meer gerapporteerd over de moeilijkheden die aan hun arbeid verbonden zijn en die zij bij het verrichten van hun werk steeds weer ondervinden. De 'eenheid van gereformeerde belijden in Nederland' is een zaak, die momenteel onmogelijk te bereiken lijkt te zijn. Zo ervaren deputaten het keer op keer.

We zullen niet herhalen wat we hierover schreven aan de synode van 1989 (Acta, p. 285) en aan die van 1992 (Acta p. 294). Maar nu we weer gestuurd zijn op de onmogelijkheid om te komen tot realisering van wat de instructie van deputaten beoogt, gaan de vragen, die we in ons rapport aan de synode van 1989 stelden des te meer klemmen. Deputaten vragen zich dan ook in alle ernst af of de instructie die zij meekregen niet bijgesteld dient te worden. In 1989 deden deputaten denaansgaande een suggestie, maar die werd door de synode niet overgenomen. Thans doen deputaten hetzelfde voorstel en zij voeren daarbij als overwegingen aan wat zij in hun rapport aan de synode van 1989 vermeldde.

4.4. Voorstellen

De synode beslute

1. de bezinning van deputaten op de vraag 'welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerd belijden mag en kan zijn' te aanvaarden;
2. deputaten op te dragen zich te bezinnen op een eventuele bijstelling van hun instructie en daarover voorstellen te doen op de synode van 1998.

5. Slot

Aan het einde van hun rapportage gekomen willen deputaten nog eenmaal een aantal zaken noemen.

De goede verstandhouding binnen het deputaatschap, waar we al eerder over schreven, is tot het einde toe gebleven, al zal duidelijk zijn, dat bij de formulering van de evaluaties en de voorstellen de meningen niet altijd met elkaar spoonden en op een bepaald punt zelfs geheel uiteen gingen. We zijn dankbaar voor de goede verhoudingen binnen ons deputaatschap.

De moeten die deputaten met de uitvoering van hun opdrachten hebben ondervonden waren ook in de verslagperiode niet gering. Kerkelijke eenheid - ach wanneer? En toch leven we als kerken van gereformeerd belijden allemaal in een tijd van toenemende onkerstening, in het licht waarvan de kerkelijke verdeeldheid des te schrijnender uitkomt. Deputaten zijn het zich bewust dat die onkerstening des te meer een prikkel moet zijn om met ernst de eenheid van gereformeerde belijden te zoeken. Dat deputaten ten dezen van gedachte zijn dat de weg waariang die eenheid eventueel bereikt zou kunnen worden nog eens goed doorzocht dient te worden, kan duidelijk zijn uit wat zij in hun rapport onder 'Bezinning' daarover schreven. Maar de zaak zelf blijft ons voortdurend dringen tot gebed en inspanning. Geve de Heere Zelf een weg, die ook begaanbaar blijkt.

Voorsteller

Deputaten stellen tenslotte voor:

De synode beslute

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

J. Westdijk, voorzitter

P. den Butter, secretaris

Bijlage 14.1

VERSLAG VAN HET BEZOEK AAN DE GENERAL ASSEMBLY VAN DE FREE CHURCH OF SCOTLAND, GEHOUDEN VAN 24 - 27 MEI 1994 TE EDINBURGH

De Synode stond onder leiding van ds. Alex. M. Macleod, predikant te Kinloch, op het eiland Lewis, bijgestaan door prof. C. Graham, die 'retiring-Moderator' was en door twee scribae, de professoren John L. Mackay en Hugh M. Cartwright.

De Synode behandelde de rapporten van vele deputaatschappen, waaronder die van de honorering van predikanten en die van de Zending veel aandacht ontvingen.

De honorering van predikanten geschiedt uit de Centrale Kas Financiën van de Kerk. Het honorarium is voor

allen gelijk. Het bedrag thans £ 11.250,- (fl. 32.060,-), zijnde ca. 60 % van het gemiddelde inkomen van een Schotse employé. Naast het honorarium heeft de predikant vrij wonen en ontvangt hij t.z.t. emeritaats-uitkering.

De kerkelijke inkomsten hadden duidelijk te lijden van de zorgelijke economische situatie in 1992 - 1993, zodat het niet mogelijk was gebieden de honoraria aan te passen zonder een extra beroep op vrije giften te doen en bedragen te onttrekken uit een "ondersteuningsfonds". Het besluit is na veel gesprek en discussie genomen de salarissen op te trekken tot 72 % van het gemiddelde inkomen van een werknemer. Indien de kerken voor het "salarisfonds" niet voldoende zouden opbrengen, zou in de komende jaren de bijdrage voor het onderhoud van de kerkgebouwen worden verminderd. Voor 1994 werden beslissingen genomen uitgaande van dien aard op te schorten.

Het moet duidelijk zijn dat dit inkomen, gelet op de kosten van levensonderhoud, aan de zeer lage kant is. Er zijn slechts weinig gemeenten, die daarop een aanvulling kunnen geven naast de kosten, die men moet opbrengen voor vervoer (kilometer-vergoeding).

Het rapport van zendingdeputaten omvatte een uitgebreide informatie over de zendingsterreinen van de FCS.

Peru blijft het belangrijkste zendingsterrein, met inzet van zendingswerkers op evangelische scholen, met toewijding aan een opleiding van Peruviaanse predikanten, zowel voor de Iglesia Evangelica Presbiteriana del Peru, alsook voor andere denominaties. Samenwerking met de Genef. Zendingbond werd dankbaar gememoreerd.

Zuid-Afrika is een niet minder belangrijk terrein (Transkei, Kentani). De Afrikaanse kerk heeft dringend behoefte aan Afrikaanse predikanten, maar zou de zendingsovername toch zeker nog niet kunnen missen. Naast het originele zendingswerk is het bouwen aan opleidingen uiterst urgent. In Durban heeft de Free Church haar bibelschool waar momenteel 70 studenten een opleiding van 3 jaar ontvangen.

India - de Free Church of Central India kent enkele gemeenten en voorgangers en maakt een redelijke groei door. Deze kerk is nu ook lid van de I.C.R.C.

Christian Witness to Israel bestaat niet uit het plaatsen van een predikant in Israël, maar uit getuigenis aanwezig zijn in plaatsen waar Joodse studenten studeren (Glasgow) of waar orthodox-joodse groepen bijbelstudies willen houden met orthodoxe protestanten (Australië).

Het rapport over de Zending werd afgesloten met het laten spreken van aanwezige zendingen en zendingswerkers in een avondsessie waarbij veel leden van de gemeente aanwezig waren.

Wat mij onder de vele documenten opviel was het rapport van het deputaatschap over "Public Questions, Religion and Morals". Dit comité houdt zich bezig met de zaken die zich in het kerkelijke, maatschappelijke en sociale leven in enig jaar presenteren. Zij plegen aan specifieke onderwerpen dan een studie te wijden en deze studie na aanvaarding door de Synode, toe te zenden aan de kerkeraden en predikanten, teneinde deze daarmee hun voordeel kunnen doen in het werk binnen en buiten de gemeente.

Zo werd er gerapporteerd over een appel aan de B.B.C. over het weren van godslasterlijke woorden en uitingen in programma's en over de bevordering van de persoonlijke christelijke ethiek in plaats van het ondernemen daarvan.

Een tweede studie-rapport handelde over "Jezus, de enige Redder" - betrekking hebbend op de huidige ideeën van de pluriforme verlossingsmogelijkheden (Boeddhisme, Moslim, Hindoeïsme).

Een derde rapport ging over "Euthanasie" en een vierde over "Thuiszorg", ook in Schotland een deel van het vraagstuk van de bejaardenzorg. Dat het werk zich niet beperkt tot de geestelijke zaken alleen laat zich ook uitdrukken in een rapport over de Europese Gemeenschap. Redelijk beharigenswaardige opmerkingen worden daarin gemaakt. Het totale rapport sluit af met een hoofdstuk over het diakonale werk van de kerk.

Naast deze specifieke hoofdzaken gaf de Synode aandacht aan de Theologische Opleiding van de Free Church en zou zij een uitwisseling van hoogleraren uit Apeldoorn en met Apeldoorn verwelkomen. Er zijn thans 30 studenten in Edinburgh, waarvan 18 uit de Free Church afkomstig zijn. Jeugddeputaten vroegen aandacht voor het werk in de gemeenten onder de "teeners", voor het jeugd-organ, voor de zomerkampen van de jeugd. Deputaten Psalmberijming zijn volhardend bezig met een nieuwe berijming. 22 Psalmen zijn nu geneed. Het ritmisch zingen, zonder orgelbegleiding, vaak meerstemmig, is een uiterlijk teken van de Free Church. Jongeren krijgen hier meer en meer problemen mee. Zij achten het afwezig zijn van het orgel meer een cultureel dan een principieel verschijnsel.

In onze toespraak aan deze vergadering hebben wij de zegenwensen uitgesproken namens onze kerken. Wij hebben meegedeeld, dat het in het voornemen van deputaten ligt aan de eerstkomende Generale Synode voor te stellen het lidmaatschap aan te vragen van de I.C.R.C. Deze mededeling werd met grote erkentelijkheid begroet (hun applaus is "stampvoeten").

Ook hebben we instemming betuigd met de wens om in de nabije toekomst tot een uitwisseling van hoogleraren te komen.

Tenslotte hebben we erige gedachten geuit waarmee we in deze tijd in kerk en samenleving te maken hebben. We leven in een tijdperk van grote verandering; de gemiddelde leeftijd was nog nooit zo hoog, de technologie en de innovatie in de technologie nog nooit zo groot, de kracht van het technisch denken nog nooit zo sterk. De communicatie overstijgt alles wat er was. Daartegenover staat dat de werkloosheid nog nooit zo groot was, de kracht om vrede te maken nog nooit zo laag, terwijl de oorlog in vele delen van de wereld voortgaat. We leven in de wereld van de autonome mens, die geen God en geen Meester kent. De strijd van de kerk is tegen deze grond-leugen - vrijheid zonder God - in te gaan. De strijd zal harder en intensiever worden. Het gebed en een gezonde Evangelieprediking zijn buitengewoon nodig, zodat de Geest kan werken met het Woord van God. De tijd kan ons pessimistisch maken; de teruggang van de kerk, de kracht van de Boze, het gevaar niet vervuld te zijn met de Geest kunnen ons depressief maken. Maar het Woord van God geeft ons een betere kracht en het geloof om met Habakuk te belijden hetgeen geschreven is in Hab. 3:17 en 18.

De toespraak werd met een hartelijk wederwoord beantwoord; zegenwensen aan het adres van onze kerken werden uitgesproken.

De Synode vergaderde in grote harmonie. De zegen van de Heere werd duidelijk ervaren in het kerkelijke werk, zowel in gemeenten als in het kerkverband. Het leven vanuit het Woord van God, als de enige ware Bron voor leven, denken en werken, beleiden in de Westminster Confessie, beheerst het doen en laten. Het bevindelijke, mystieke element komt daarbij niet zo zeer naar voren in de rapporten en documenten, maar zeer wel in de gebeden, die elke morgen en middag werden opgezonden. Het "devotional hour" voor de morgenvergadering legt getuigenis af van het besef van afhankelijkheid van de Heere God voor het persoonlijke en kerkelijke leven.

A.W. Overwater.

Bijlage 14.2

KORT VERSLAG VAN DE ONTMOETING MET AFGEVAARDIGDEN VAN DE FREE REFORMED CHURCHES OF NORTH AMERICA

Op woensdag 16 juni 1993 vond een ontmoeting en gesprek plaats met afgevaardigden van het External Relations Committee van de Free Reformed Church of North America. De broeders rev. C. Pronk, C.A. Schouten en P. VanderMeijden waren speciaal naar Grand Rapids gekomen om ons te ontmoeten.

Het gesprek was van informatieve aard en droeg een informeel karakter. Van onze kant konden wij de besluiten van onze synode toelichten.

De synode van de Free Reformed Church was twee weken eerder gehouden en men kon ons op de hoogte stellen van de besluiten van die synode. Allereerst merkten de broeders op dat ze gaarne afgevaardigden van onze kerken op hun synode hadden begroet. Het was een goede synode.

Vermeldenswaardig is het besluit tot een kleine wijziging van de naam van de kerk; voortaan zullen ze zich met het meevoud FR Churches noemen.

De kwestie van het in kerkelijk gebruik vrijgeven van een nieuwe bijbelvertaling blijft verder bestudeerd worden.

Het verzoek van een broeder die buiten het ambt van dienaar des Woords geraakt was tot ambtsherstel kon (nog ?) niet ingewilligd worden.

Verheugend was het besluit tot instelling van een nieuwe gemeente in Brantford, Ontario, bestaande uit ruim honderd leden nu ingeschreven bij de kerk van Hamilton.

Er zijn beperkte kerkelijke contacten aangegaan, hoewel die nog een informeel karakter hebben, met gemeenten die behoren tot het verband van de Reformed Church of America maar die wortelen in contacten met de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk, zoals in Fort MacLeod, Alberta en in Norwich, Ontario. In Canada ligt dat gemakkelijker dan in Nederland, volgens de broeders.

Naast deze zaken die onze beide kerken betreffen, waarbij we ook de kerkelijke gemeenschap beleefden in het mogen voorgaan in de erediensten in de FRC, bespraken we de bredere kerkelijke situatie zoals de gebeurtenissen in de CRC en de problemen rond de Netherlands Reformed Congregation van Grand Rapids met haar predikant dr. J.R. Beekse. De moeiten aldaar hebben geen rechtstreekse invloed ten gunste of ten nadele van de FRC.

Tenslotte wierpen we een blik vooruit naar de komende vergaderingen van de I.C.R.C., die gehouden worden in Zwolle. De FRC heeft het lidmaatschap aangevraagd en daarover zal in Zwolle een beslissing genomen worden. De broeders Pronk en VanderMeijden zijn naar Nederland afgevaardigd en hopen de vergaderingen van de I.C.R.C. te bezoeken. Wij verklaarden de afwachtende en voorzichtige houding van onze kerken in het aanvragen van het lidmaatschap vanuit onze ervaringen in het verleden met oecumenische organen. Ook voor ditmaal hebben we alleen verzocht waarnemer te zijn.

Dankbaar waren we voor deze ontmoeting met de broeders van de FRC met wie we van hart tot hart konden spreken. In dankgebed en voorbede voor onze beide kerken werd de ontmoeting besloten.

P. den Butter
J.C.L. Starreveld

Bijlage 14.3

RAPPORT VAN HET BEZOEK AAN DE SYNODE VAN DE CHRISTIAN REFORMED CHURCH IN NORTH AMERICA (CRCNA), GEHOUDEN VAN 8 T/M 17 JUNI 1993

Ter uitvoering van het besluit van de synode van Apeldoorn 1992 ten aanzien van de CRCNA dat luidde 'de zorg over de voortgaande verontrustende ontwikkelingen en besluitvorming in de Christian Reformed Church in North America in de contacten met vertegenwoordigers van deze kerk en met name het Interchurch Relations Committee opnieuw en met nadruk aan de orde te stellen en zo mogelijk die grondig te bespreken' en op uitnodiging van de CRCNA zonden deputaten de broeders Den Butter en Starreveld als afgevaardigden naar de synode van de CRCNA van 1993 die op de campus van Calvin College te Grand Rapids in het Fine Arts Centre vergaderde van dinsdag 8 juni tot en met donderdag 17 juni 1993.

Tijdens deze synode kon ook een ontmoeting plaats vinden met een drietal leden van het Committee for External Relations van de Free Reformed Church of North America.

De behandeling van de zaak van de toelating van vrouwen tot alle ambten in de kerk overschaduwde alle andere zaken.

De vergaderingen werden rustig, zachtaardig en toch met de nodige vaart voorgezet door rev. Peter W. Brouwer (63) bijgestaan door rev. M.N. Greidanus, als eerste scriba, die op onze synode de CRCNA verte-

gewoondigde. Naast hen aan de moderamentafel hadden ook plaats de general secretary rev. Leonard J. Hofman en de executive director of ministries dr. Peter Borgdorff. Zij hebben een groot aandeel in de praktische en administratieve gang van het synodewerk als vrijgestelde functionarissen. Hartelijk was de ontvangst ter synode wanneer afgevaardigden van andere kerken officieel worden geïntroduceerd. Zij worden gevraagd op te staan en worden met applaus begroet. Die hartelijkheid is niet formeel; ze bleek ook later in de gesprekken en ontmoetingen met afgevaardigden bij de maaltijden en tijdens de onderbrekingen.

1. Contrast

Vergeleken met de synode van 1989 waar wij ook als afgevaardigden aanwezig waren, staat de synode van 1993 in diep contrast. Toen konden we de CRCNA in haar synodevergaderingen typeren als een vitale, actieve en optimistische gemeenschap; de indruk van 1993 is een heel andere.

In een commentaar in *The Banner* schreef prof. Krommings dat sommige afgevaardigden de CRCNA niet een zinkend schip noemden, maar dat het schip van de kerk door woeste zee heenging kan niet ontrend worden.

We moesten verschillende zaken noemen die het bovenstaande contrast aangeven en op de synode deden.

Een bijzonder moment in de synode is de beroepsaanstelling van kandidaten voor het predikambt. Daar zijn veel familieleden bij, er zijn feestelijke toespraken en er is verwachtingsvol uitzien naar de toekomst. Ditmaal was de beroepsaanstelling sober en ernstig. Familie was nauwelijks aanwezig. De toespraak van de rector van het seminarie gewaagde van de voorkeur van veel kandidaten voor arbeid buiten de gemeente in bijzondere taken.

Bij deze bijeenkomst evenals bij de presentatie van andere landelijke takken van arbeid zoals de zending, de evangelisatie en de radio- en televisiearbeid was er een sterk wij-gevoel, het met elkaar werken als één familie aan de grote roeping van de verbreiding van het Koninkrijk. Ook bij de bespreking van deze takken van arbeid was de soberheid opvallend. De functionarissen van de deputaatschappen, die in de synodevergadering het verslag van hun werk kwamen toelichten, konden rekenen op een aandachtig gehoor en wisten zich gedragen door de liefde van de kerken voor hun werk. Ditmaal was er veel minder merkbaar van hun aanwezigheid.

Heel duidelijk was dat in de pijnlijke zaak van ds. Melvin Fikkema, die door de synode van 1992 was benoemd als onderdirecteur van het deputaatschap dat verantwoordelijk is voor de predikanten in dienst van instellingen van barmhartigheid en het krijgsmachtspastoraat. Hij was in juni 1992 door de synode benoemd en begin september 1992 door het deputaatschap ontslagen vanwege financiële problemen zonder dat er een bevredigende afvloeiingsregeling of andere werkkring geboden konden worden. Meerdere vergaderingen werden aan deze zaak besteed, die in openbare zitting behandeld werd. De synode gevoelde zich aan één kant beschaamd en vergoedde ruimschoots de kwalijke gevolgen voor ds. Fikkema, anderzijds werden er besluiten genomen die dergelijke ontsparingen in het synodale benoemingsbeleid onmogelijk maken. Het getal zendingarbeiders moest verminderd worden door teruglopende bijdragen uit de kerken.

Een derde contrast was dat deze synode zich moest bezighouden met een zaak waarmee in wezen geen enkele kerk uit de voeten kan en dat was een eenduidige regel maken waarmee classes kunnen werken in het geval predikanten hun ambt neerleggen en kerken zich onttrekken aan het kerkverband. Er blijken verschillende praktijken gevolgd te worden vanaf het constateren dat iemand zich onttrokken heeft en zijn ambt heeft neergelegd tot het officieel ontzetten van een dienaar des Woords uit het ambt. In één jaar verloren om welke reden ook 33 dienaren van het Woord de naam en de eer van een dienaar des Woords in de CRCNA. Hier werd in de synode de pijn voelbaar van de scheiding der geesten die zich aan het voltrekken is in de CRCNA. Meermalen was er de stem van een ouderling of collega die refereerde aan het heengaan uit de kerk van een dienaar des Woords die men in ere heeft en die om redenen van de belijdenis en de handhaving daarvan in geweten zich onttrok aan de CRCNA. Ook al betreft dit een andere kerk, wij voelden ons geraakt door de behandeling van dit verwerken van de crisis in de CRCNA.

2. Crisis

De gegevens over de crisis ontlenen we aan het rapport van het Pastor-Church Relations Committee, een deputaatschap dat hulp biedt aan vakantie gemeenten in het beroepingswerk en hulp aan gemeenten waar de relatie tussen predikant/predikantsgezin en gemeente erg moeilijk is. Een belangrijk deputaatschap dat de vinger aan de pols houdt van wat er in de plaatselijke gemeenten aan de hand is.

Een hoofdstuk uit dat rapport is gewijd aan het geestelijke klimaat van de CRCNA. Daarin wordt geconstateerd dat meer dan twintig kerken de pijn van een splitsing of afscheiding moesten doormaken en evenzoveel onafhankelijke gemeenten werden geesticht; dat er 33 predikanten weggingen van hun gemeente en ongeveer 1000 gezinnen de CRCNA verlieten. Deze kerkverlaten was om redenen van rechtzinnigheid.

Los daarvan staan de leden die de CRC verlieten vanwege traditionalisme, onverdraagzaamheid en intellectuele om een toevlucht te zoeken in verschillende evangelische gemeenten. Daarnaast vraagt de verwereldlijking zijn tot wanneer het geloof niet meer een vitale rol speelt in het leven van mensen en het kerkdrama wordt ervaren als een last die terzijde wordt gelegd. En tenslotte zijn er de onvoorziene omstandigheden als een echtscheiding, ruzie, werkloosheid, mislukking in zaken, voorkeur van de kinderen die meer en meer leiden tot onttrekkingen.

Als oorzaken worden aangewezen het materialisme, het secularisme, de consumptiecultuur, de polarisatie in leerstellige kwesties waardoor niet meer naar elkaar geluisterd wordt maar alleen beschuldigingen

geuit. Dan constateert het rapport dat er gebrek is aan 'doctrinal reflection' en dit denkend en geestelijk bezig zijn met de heilige leer is precies wat de CRCNA nodig heeft tegenover de overheersende geest van oppervakkigheid die nu heerst. Schrijven over geestelijke onderwerpen kan alleen in een geest van verdraagzaamheid en wederzijdse aanvaarding.

Uw afgevaardigden hebben bij verschillende gelegenheden gewezen op twee publicaties in dit verband die een handreiking zouden kunnen bieden. Allereerst wezen we op de 'Beknopte gereformeerde dogmatiek' van Van Genderen en Valema en vervolgens op 'Hoe staan wij ervoor?' over de actualiteit van de gereformeerde theologie van de hand van hoogleraren uit Apeldoorn en Kampen. Het bleek ons dat deze uitgaven onbekend waren.

Het moge duidelijk zijn uit het boven gerefereerde dat de broeders van de CRC synode niet zaten te wachten op broeders uit andere kerken die nog eens zouden benadrukken wat er bij hen aan schort.

Toch hebben we bij twee gelegenheden uitvoering gegeven aan het besluit van de synode van 1992.

3. Toespraak en ontmoeting met het Interchurch Relations Committee

Op maandagmiddag 14 juni ontving br. Den Butter gelegenheid de vergadering toe te spreken. Hij gaf uitdrukking aan onze verontusting over de ontwikkelingen en besluitvorming in de CRCNA ten aanzien van de toelating van de vrouw tot de ambten, de hermeneutische vragen rond schepping en evolutie onder verwijzing naar wat andere kerken, o.a. de RCNZ hadden geschreven. Een geest van hoogmoed is ons vreemd in het licht van de problemen die in de CGK aan de orde zijn al zijn die van andere aard. Gewezen werd op het feit dat er nog geen verandering was op te merken bij de CRC. Veel wordt gehoord over acties van de kerk voor anderen, maar de eerste roeping van de kerk is toch de verkondiging van het Evangelie en de nadruk op wat de Here gedaan heeft, doet en doen zal in deze wereld.

Aan de hand van het bovengenoemde rapport van het Pastor-Church Relations Committee ging hij in op de veranderende rol van de CRC-predikant, die vroeger een patriarch-pastor was en nu veel meer een artisan-coördinator. Ligt daar niet een oorzaak dat de schapen van de kudde verstrooid worden? Als het werk van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest in het midden van de gemeente ontevold wordt door de dienaar van het Evangelie, dan beantwoordt dat aan de noden van de kudde. Daarmee worden ook zij geholpen die de roeping hebben voor de kudde te zorgen.

Onder dank voor de uitnodiging en ontvangst en de vergadering aanbevelend aan de werking van het onteerbare Woord en de Heilige Geest werd de toespraak besloten. De praeses antwoordde.

Op de vrijdagmiddag voorafgaande aan de toespraak was er een uitgebreide ontmoeting met het Interchurch Relations Committee. Voor dit Committee waren aanwezig de voorzitter prof. F.H. Klooster, de secretaris ds. C. Boomsma, en de leden zr. E. Vandenaan en zr. A. Kamp. Er was behoorlijk tijd uitgetrokken voor dit gesprek.

De voornaamste twee onderwerpen waren de kwestie van de besluiten ten aanzien van schepping/evolutie van de CRC-synode van 1991 en de zaak van de toelating van de vrouw tot de ambten in de kerk. Voor wat de eerste kwestie betreft wezen wij op de beide besluiten van de synode van 1991 die het gevaar van dubbelzinnigheid met zich brengen. Wat met de ene hand wordt genomen, wordt met de andere hand gegeven (zie onze Acta 1992, p. 251, sub 2 en 3). De tweede zaak is nog volop in behandeling; ook daarover hebben we de bezorgdheid van onze kerken geuit tegenover de commissieleden.

Het bleek ons dat zij zich wilden overtuigen van het feit of wij ons werkelijk met de zaken zoals ze zich ontwikkeld hadden in de CRCNA op de hoogte hadden gesteld. Er werd een pleidooi gevoerd voor het legitieme in de ontwikkelingen binnen de CRCNA. Wij kregen sterk de indruk dat het Committee schillig is met de ontwikkelingen die onze verontusting oproepen. Er is naar ons geluisterd maar op de een of andere manier komt het niet over of biedt het onvoldoende tegenwicht tegen de zuigkracht van wat als nieuw en verfrissend wordt ervaren. Een werkelijk geestelijk aanvoelen van elkaar misten wij. Naar ons idee heeft dat te maken met het feit, dat er bij de CRCNA een afscheidnemen is van betweterige gereformeerde theologie zoals wij die kennen uit de jaren voor de oorlog.

Men vereenzelvigd ons met steile orthodoxen, die nog leven in de sfeer van dat ze alles weten en ieder ander die een millimeter van de belijdenis afwijkt, veroordelen. Als je zo bekken wordt heeft dat iets dat moedeloos maakt. De CRCNA lijkt haast veroordeeld wat haar leidsleden betreft, in de Amerikaanse context weliswaar, dezelfde wegen te volgen als de Gereformeerde Kerken in Nederland.

In dit gesprek mochten we wijzen op de publicaties vanuit Apeldoorn en Kampen, die niet bekend waren en werden we gewezen op een publicatie van ds. Boomsma die verslag doet van zijn overstap naar voorstander zijn van de vrouw in het ambt.

Er was wel een sfeer van vertrouwen en openheid. Bescheiden en naar beste weten hebben we met elkaar gesproken.

4. Consensus

Temidden van zoveel kerkelijke moete als waarin de CRCNA verkeert en waarvan het bovenstaande getuigenis aflegt, is het geen wonder dat er veel werd ondernomen om de eenheid en een gezamenlijke opdracht als kerk te beleven. Een Christian Reformed State senator van Michigan, Vernon Ehlers, fungeerde als voorzitter van een task force die lijnen uitstippelde voor de activiteit van de CRCNA op alle kerkelijke niveaus ter bestrijding van de honger in de wereld. Er werd een speciale korte eredienst gehouden met het oog op deze taak. Het thema was 'Freedom to serve, meeting the needs of the world'. Gedurende de hele synode was dit op een groot spandoek te lezen. Concreet betekende dit dat er een studiesecretaris benoemd wordt om hierin te adviseren aan de synode en de kerken. De jongere generatie krijgt hierin een voorbeeld van wat het leven in Christus op de grens van de 21e eeuw betekent.

Om tot de gewenste consensus te komen werd er na de opening van de synode en de verkiezing van het moderamen de hele dinsdag 8 juni besteed onder leiding van ervaren groepstrainers aan het zich oefenen in het uitspreken van hun visie op de kerk en wat er te doen staat. Afgesloten werd deze dag met een 'service of celebration', waarin de brief aan de Kolossenzen de leidraad en de lezing vormde. Woensdag en donderdag 9 en 10 juni werden grotendeels besteed aan het vergaderen in de commissies. Een instructie om een speciale week van de eenheid te vieren in alle kerken in 1994 haakte niet een meerderheid.

5. De vrouw in het ambt

Zoals dit onderwerp wat aan het eind van dit rapport komt, zo was het ook op de synode. Woensdag 16 juni kwam het aan de orde terwijl donderdag 17 juni de synode gesloten werd. Alle voorgaande dagen hing het in de lucht, werd er over gefilosofeerd en gesproken en door de commissie gehandeld. Een meerderheids- en een minderheidsrapport lagen ter tafel.

De meerderheid wilde blijven bij de beslissing van de synode van 1992 om de verandering van artikel 3 van de kerkorde niet te ratificeren en te blijven bij de tekst die het woord 'mannelijk' aangeeft voor hen die geroepen worden een ambt te vervullen. Voor de verduidelijking van de uitdrukking 'expound the Word of God' stelde het meerderheidsrapport voor een studietoelichting te benoemen. Deze uitdrukking gebruikte de synode van 1992 toen ze de kerken opwekte onder leiding van de ouderlingen gebruik te maken van de gaven die vrouwen hebben ontvangen.

Het minderheidsvoorstel stelde voor om de beslissing van 1992 te 'heroverwegen' naar art. 31 van de kerkorde hetgeen betekent revisie van deze beslissing. Het minderheidsvoorstel voor een herziene beslissing luidde: 'That synode revise the decision of Synod 1992 concerning women in office by giving councils the option to nominate, elect, call and ordain qualified women to the offices of elder, minister and evangelist.' Het argument voor de revisie werd gevormd door het naar voren brengen van voldoende en nieuwe gronden voor revisie. Drie gronden werden genoemd:

- de beslissing van 1992 bindt de gewelens van vele leden die oprecht geloven dat de Schrift niet verbiedt dat vandaag gekwalificeerde vrouwen dienen in enig kerkelijk ambt. De beslissing van 1992 bindt het geweten waar de Schrift niet bindt;
- de beslissing van 1992 heeft ernstige onrust in de kerken veroorzaakt;
- de beslissing van 1992 dat vrouwen mogen 'expound' is een probleem omdat het een uitdrukking is, die vreemd is aan de kerkorde en voorbijgaat aan de regel dat publieke verkondiging van het evangelie bevestiging en zending door de kerk vereist. Bovendien kan het onderscheid tussen 'prediken', 'vermanen' en 'expound' op grond van geslacht niet verdedigd worden op de basis van de Schrift en 'verduistert het zowel het evangelie van genade als de gaven van de Geest'.

Het verstrekkende minderheidsvoorstel vormde de inhoud van de urenlange discussie. Dat er een tweekantige discussie voorafgegaan was, was te merken aan het feit dat meer culturele en emotionele argumenten een rol speelden dan het spreken van de Schrift. De weg van de 'option' werd gepresenteerd als de weg tot vrede in de kerken en uiteindelijk zou men verder kunnen gaan om de noden in de wereld het hoofd te bieden na deze tijd- en energieverslindende controverse, aldus enkele van de gronden waarmee dit voorstel werd onderbouwd.

Als Schriftuurlijke onderbouwing werd gerefereerd aan de meest stevige conclusies van rapport 31 aan de synode van 1992:

- Het Nieuwe Testament leert dat mannen en vrouwen gelijk zijn in Christus zoals ze dat waren bij de schepping; daarom mogen vrouwen zowel als mannen het volle voorrecht uitoefenen van het gebruiken van hun gaven in de kerk (Gen. 1:26-28, Hand. 2:17, 18, Gal. 3:28).
- 'Er is geen duidelijk en onaanvechtbaar getuigenis in de Schrift dat de kerk dwingt om vrouwen in hun gelijkheid in Christus af te houden van het ambt in de kerk ten allen tijde, op alle plaatsen en in alle omstandigheden'.
- 'Het Schriftuurlijk onderwijs dat de man hoofd van zijn vrouw is binnen het huwelijk kan niet verbroed worden om het hoofd-zijn van alle mannen over alle vrouwen als argument te gebruiken om vrouwen te verhinderen te dienen in de ambten van de kerk'.

Na de uitgebreide discussies waarin de praeses na de hamer overgedragen te hebben een klemmend beroep op de afgevaardigden deed niet voor het minderheidsvoorstel te stemmen vanwege de grote schade die de kerk zou worden toegebracht, verliepen de stemmingen als volgt: 93 stemmen waren voor het heroverwegen van het besluit van 1992 en 90 stemmen tegen. De schriftelijke stemming over het voorstel van de 'option' had als uitslag: 95 stemmen voor, 88 stemmen tegen 1 onthouding.

De spanning was hoog opgelopen en ontladde zich in het zingen van een lied door de negen vrouwen, die in het wit en geel gekleed, met een beelde van een duif met een gebroken vleugel in een mandje, alle zittingen van de synode hadden bijgewoond als een 'stille instructie' voor dit aangenomen voorstel.

Er waren gemengde gevoelens onder de afgevaardigden; sommigen konden hun tranen van droefheid niet bedwingen terwijl er bij ieder een gevoel van beschaamdheid leek te zijn.

De voorstellen om met terzijdestelling van de kerkordelijke regels onmiddellijk de kerkorde te veranderen door het woord 'mannelijk' te schrappen uit art. 3 en tegelijk deze verandering te ratificeren werd tactisch door de voorzitter buiten de stemming gehouden en op formele gronden afgewezen als buiten de orde zijnde. De commissie kreeg opdracht om voorstellen te doen voor de procedure van ratificatie. Die voorstellen werden op de laatste synodedag, donderdag 17 juni, aangenomen zodat de synode van 1994 moet beslissen over de 'advisability' van de voorgestelde verandering in artikel 3 van de kerkorde. Ondertussen wordt

van iedere gemeente verwacht dat men zich houdt aan de geldende kerkorde. Tevens werden gedetailleerde pastorale richtlijnen aangenomen, te gebruiken door kerkeraden, classes en synode en synodale organen en kerkeraden in het geval vrouwen bevestigd werden tot ambtsdragers. De weg is nog niet ten einde.

6. Enkele andere zaken

De synode verrichte vele benoemingen voor de committees. Een belangrijke benoeming was die van een nieuwe hoofdredacteur van 'The Banner'. Uit een enkelvoudige kandidaatstelling verkoos de synode met meerderheid rev. John Suk, na het gebruikelijke interview.

Voor wat de wereldlijke en organisatorische kant van de kerk betreft werd een nieuwe constitutie en huiselijk reglement voor een Board of Trustees aanvaard.

De synode gaat niet over tot het instellen van regionale synodes (een Amerikaanse en een Canadese); wel krijgt de Canadese raad van CRC-kerken meer gewicht.

Wat het stelsel van financiële bijdragen uit de kerken betreft wordt overgegaan op een stelsel van minimum-bijdragen per belijdend lid en niet meer op bijdragen per familie. Dit zal geleidelijk worden ingevoerd. De bijdrage voor 1994 werd gesteld op \$ 545,10 per familie en op \$ 227,12 per lid.

De general secretary rev. Leonard J. Hofman zal in 1994 terugtreden; voor deze belangrijke post moet het Synodical Interim Committee een voordracht doen aan de synode van 1994.

Over de kerkelijke verhouding tot de Gereformeerde Kerken in Nederland zal in 1995 een rapport ingediend worden. Het Interchurch Relations Committee zal voortgaan met onderzoek en gesprekken. Uit de GKN waren de praeses en de oud-praeses van de synode, ds. P. Boomma en ds. E. Overeem, als afgevaardigden aanwezig.

Tenslotte werd de belangrijke kwestie van de kindercommunie en de functie van de openbare geloofsbelijdenis na een stevige discussie terugverwezen naar een studietoelichting.

Het bijwonen van deze synode was voor uw afgevaardigden een boeiende en spannende aangelegenheid. Onze aanwezigheid werd op prijs gesteld. Met de hartelijkste woorden van bemoeiding van de praeses ('hold on to the reformed faith') namen wij afscheid.

Of onze stem gehoord is kunnen wij niet beoordelen. De spanningen in de CRCNA zijn nog niet afgenomen. Het lijkt niet gemakkelijk om staande in de traditie van onze kerken zich te herkennen in de ontwikkelingen en het klimaat binnen de CRCNA. Velen zijn daar die het Woord en de gereformeerde belijdenis liefhebben, maar de weg naar aanpassing aan moderne theologische en kerkelijke ontwikkelingen lijkt onomkeerbaar. Beware de Here de CRCNA bij Zijn Woord.

P. den Butter
J.C.L. Starreveld

Bijlage 14.4

VERSLAG VAN HET BEZOEK AAN DE ALGEMENE SINODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKE IN SUID-AFRIKA, GEHOUDEN TE POTCHEFSTROOM VAN 3 TOT 14 JANUARI 1994

1. Opdracht

Deputaten voor de Eenheid van Gereformeerde belijders en Correspondentie met buitenlandse kerken hadden de opdracht gegeven bij het bezoek en de toespraak aan de Synode van de GKSA niet alleen uiting te geven aan de hartelijke wederzijdse verbondenheid, maar ook aan de volgende zaken aandacht te geven: de verhouding met de CRC; de verbreking van de banden met de GOR; de samenwerking met de andere Nationale Sinodes in de Algemene Synode (waar van onze kant - samen met Zendingdeputaten - in uitvoering correspondentie reeds aandacht aan was gegeven); de mogelijkheid van oriëntatie op de ICRC.

2. Algemene indruk van de Synode

Na aankomst in Potchefstroom - waar ik in de morgen van dinsdag 4 januari rechtstreeks van de luchthaven door de secretaris van Deputate Korrespondentie, dr. M.J. duPlessis, werd heengebracht - had ik meteen gelegenheid in de vergadering van de synode thuis te geraken. Tijdens de koffiepauze (voor ons: koffiepauze) konden heel wat bekende en bevriende handen worden geschud, onder meer van prof. dr. L. Floor.

De Synode is bezig met de eerste ronde van bespreking van alle agendapunten, waarbij alleen vragen mogen worden gesteld. De vriendelijke leiding van de praeses, dr. C.J. Malan, voorkomt niet dat iets van de loonzetting van de echte bespreking al merkbaar wordt. Na de bespreking in commissies komen alle zaken immers voor besluitvorming terug. Een aantal zaken ligt duidelijk gevoelig. De vergadering verwacht dat er nog wel vuurwerk in de besprekingen zal komen. Juist die onderwerpen waar wij ook belangstelling voor hebben behoren tot de gevoelige materie: de verhouding met de CRC, de samenwerking in de Algemene Synode, Potchefstroom (TSP) en Hammanskraal (HTS) en de kwestie van de openstelling van het ambt voor de vrouw, die in een bezwaarschrift van de Classis Boland, tegen een besluit van de Nationale Synode van 1988, wordt bepleit.

Bij de meeste van deze onderwerpen - en een aantal andere - blijkt de politiek een onderhuidse spanningsfactor te zijn. Meestal wordt het niet uitgesproken, maar ieder is zich ervan bewust wat voor verbindingslijnen er liggen tussen de politieke discussies en de agenda van de synode. De verkiezingen van 27 april 1994 zullen immers grote veranderingen inkluden en de instemming met of de afkeer van het beleid van de gere-

formeerd) staatspresident F.W. de Klerk blijkt bij velen diep te zitten. Het afscheid van de apartheid kan politieke realiteit heten, maar als proces in de harten van het volk, ook van het gereformeerde volk, is het nog een lange weg om te gaan. Niet voor niets zijn er die getuigen in dit opzicht een bekering nodig gehad te hebben.

De vrees voor een conflictsituatie op de synode heeft bijgedragen aan een grote voorzichtigheid in de besluitvorming. Dit is m.i. de verklaring van het besluit de voorstellen aangaande samenwerking in de Algemene Synode (nog) niet te aanvaarden, maar eerst via verdere besprekingen met de vertegenwoordigers van de andere Nationale Sinodes te proberen grotere eenstemmigheid in eigen geleiden te verkrijgen. Deze voor ons uiterst teleurstellende besluitvorming op een zo belangrijk onderdeel maakt het moeilijk als algemene impressie van de synode een positief beeld te schilderen. Toch moet niet vergeten worden, dat er op het gebied van de verhoudingen met de andere Nationale Sinodes ook een belangrijke stap vooruit is gezet: de beide theologische opleidingen, de Hammankraalse Theologische Skool (HTS) en de Theologische Skool van Potchefstroom (TSP), worden met ingang van 1995 samengevoegd te Potchefstroom. Bij dit laatste besluit heeft de verwachte financiële besparing zeker een stevige rol gespeeld, maar men moet ook zeggen, dat met een dergelijke besluitvorming een perspectief van samenwerking en gemeenschappelijkheid in de opleiding aanvaard is, dat een paar jaar geleden nog geen schijn van kans maakte. De hoop kan worden uitgesproken - en leeft ook bij velen in de GKSA - dat dit besluit, waarin de medeverantwoordelijkheid van de Sinodes Soutpansberg en Middellande voor de ene opleiding uitdrukkelijk verduidelijkt is, ook voor de andere aspecten van de samenwerking van de Nationale Sinodes een onomkeerbaar proces heeft ingeluid.

3. Gast uit een corresponderende kerk, maar geen vreemdeling

De plaats die een afgevaardigde van een corresponderende kerk op de synode ontvangt is royaal. De 'vreemdeling' wordt behandeld als een onder dit volk geboren 'Israëlief'. Geen plaats terzijde, maar midden onder de afgevaardigden (waar ook de diverse theologische hoogleraren die een adviseerende stem hebben, verspreid hun plaats hebben). Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat de christelijke gereformeerde gast het recht heeft wanneer hij dat wenst aan de besprekingen deel te nemen of de commissievergaderingen bij te wonen, natuurlijk afgedacht van de gelegenheid om namens onze kerken de Synode toe te spreken. De commissies worden erop geadviseerd van de buitenlandse gast 'gebruik te maken' waar dit nuttig lijkt. Het gaf mij een associatie met de plaats van de buitenlandse afgevaardigden op de Synode van Dordrecht. Natuurlijk werd participatie hier niet door een taalprobleem in de weg gestaan, maar onze generatie synode zou zich toch eens op de invulling van de aanwezigheid van buitenlandse gasten kunnen bezinnen.

Bij enkele gelegenheden werd door mij van het recht tot spreken gebruik gemaakt: bij de kwestie van de vrouw in het ambt en bij de bespreking van het voorstel de opleidingen samen te voegen. Bij de discussie rond de verhouding van de Nationale Sinodes en de Algemene Synode is er een indirecte participatie geweest door de uitvoerige nota die namens onze Deputaten Correspondentie en de Deputaten Buitenlandse Zending was verzonden. Mijn verzoek dit stuk, en de aangehechte kopie van een brief die reeds in 1990 was verzonden maar toen niet is aangekomen, voor alle synodeleden te yemmerigvuldigen, werd zonder moeite ingewilligd. Op een later tijdstip is met grote waardering over deze brieven gesproken en is besloten, dat we een officieel antwoord zullen ontvangen. Helaas zal daar niet in staan waar we op gehoopt hadden.

4. 'Groeteboodschap'

Op maandag 10 januari werd mij gelegenheid gegeven de groeten van de Christelijke Gereformeerde Kerken over te brengen. Na een hartelijke en humoristische introductie door dr. A. Lindhout, voor velen in onze kerken geen onbekende, heb ik de synode toegesproken. De kern van mijn woorden geef ik kort weer. Vanuit de verbondenheid in hetzelfde geloof aan hetzelfde evangelie, is er reden elkaar te doen delen in de bemoeidingen en de vermaningen die we ieder afzonderlijk van de Here ontvangen.

In de synodestukken was te vinden, dat de uitnodiging aan vertegenwoordigers van corresponderende kerken eigenlijk van de Algemene Synode zou moeten uitgaan. Daar hebben ook wij naar uitgezien, mede omdat wij evenzeer als aan de Synode Potchefstroom ook aan de Synode Soutpansberg en de Synode Middellande verbonden zijn. Dat wij bekommerd zijn over de stagnatie van deze ontwikkeling, hebben wij reeds eerder doen blijken, in de missie van de K. Boersma en mij in 1990 namens twee deputaatschappen, en in de inmiddels verspreide brieven. Een belangrijk element in onze correspondentie is de verwerking van gegevens uit het studierapport van de Synode Soutpansberg, 'Study Report on the Proposal to Suspend Participation in the General Synode when it is based on ethnicity', ook al hebben we er enkele kanttekeningen bij gemaakt.

De aandrang die we hiern op u uitoefenen heeft niet het karakter van een ultimatum uit de hoogte, maar van een bescheiden en toch zeer dringende broederlijke aandrang op grond van het Woord van God. We hebben elkaar ook in het licht van de internationale ideologische en religieuze ontwikkelingen nodig, zeker nu de GOR als ontmoetingsplaats helaas is afgevalen, voor ons en voor u. Onze bevindingen met de ontwikkelingen van de ICRC zijn zeer positief. Het is te verwachten, dat op onze GS van 1995 het voorstel tot aansluiting zal dienen. We zouden ons verheugen als de Algemene Synode van Die Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika zich eveneens in die richting bewoog.

Mij is gevraagd door de Kommissie voor Kontakt en Samenwerking met Andere Kerken van de Nederlandse Gereformeerde Kerken u ook namens deze kerken hartelijk te groeten. Ook namens deze kerken de hartelijke zegenwens voor uw vergadering en uw kerken.

Van diverse kanten werd mij naderhand de verzekering gegeven, dat de bedoeling van onze 'boodschap' zowel begrepen als gewaardeerd werd.

5. Besluitvorming

Op de besluitvorming ten aanzien van enkele voor ons interessante zaken wil ik iets nader ingaan. Lidmaatschap oecumenische organisaties. Het besluit om het lidmaatschap van de GOR te beëindigen was kennelijk zo'n evident gevolg van de voorgeschiedenis, dat het voorstel daartoe zonder enige discussie werd aanvaard. Tot een besluit ten aanzien van de ICRC kwam het nog niet, daar men niet wilde vooruitlopen op wat feitelijk de bevoegdheid van de Algemene Synode zou zijn. Wel was er een positief rapport van prof. Helberg die als waarnemer aanwezig is geweest op de ICRC-conferentie in Zwolle.

Correspondentie CRC. Dit was een gevoelige zaak. Het voorstel, afgaande op indirecte informatie, de ontwikkelingen in de Christian Reformed Church te veroordelen, werd verworpen. Men wil zich eerst nader oriënteren na o.m. de besluiten van de laatste synodes van de CRC te hebben bestudeerd. De commissie was aangesproken door mijn informatie over de zorgvuldige handelwijze die onze kerken in het contact met de CRC volgen.

Rapport van Deputate korrespondentie met ander Nationale Sinodes. Onder dit hoofd was de samenwerking met Soutpansberg en Middellande en de toekomst van de Algemene Synode aan de orde. Er was een prachtig meerderheidsrapport, waarin het ontwerp van een 'Document van overeenkomst' stond, opgesteld door afgevaardigden van elk van de drie synodes. Een moedig, principieel, maar ook een bezonnen en waardig stuk, dat de lezer laat begrijpen, dat daar gezamenlijk naar de Schritten is geluisterd. Ik was onder de indruk van het gehalte van dit document, gezien de wijze waarop het tot stand gekomen was, maar vooral ook vanwege de inhoud.

Uit de wijze waarop de stemming bij enkele zaken verlopen was, die ook gevoelig lagen op het punt van de verhouding blank en zwart, had ik - net als een heel aantal synodeleden met wie ik erover sprak - moed gevat, dat dit rapport een heel goede 'kans' maakte aanvaard te worden.

Echter was er ook een minderheidsrapport van twee broeders deputaten. Daarin werd er o.a. tegen geprotesteerd, dat het meerderheidsrapport in verband met de doorwerking van de apartheid spreekt van de uitwerking van 'strukturele onvrege'. Het minderheidsrapport stelt, dat structureel onrecht niet mogelijk te achten is, omdat zonde altijd persoonlijk is. Ook werd een beroep gedaan op de legitieme kanten van verscheidenheid, met name in cultuur en taal, die bij de instituering van een kerk in rekening gebracht kunnen worden. Dat deze factoren inderdaad van belang kunnen zijn, zullen weinigen tegenspreken. Als echter de onuitgesproken realiteit op de achtergrond van dit rapport staat, dat de één een dergelijke verscheidenheid aan de ander oplegt, is er heel wat uit te leggen.

Onmiskenbaar werd bij de discussie over deze zaak de synode geregeerd door vrees. Vrees vooral dat de zeer herkenbare politieke verschillen die een rol speelden in de bespreking, hoezeer ook door sommigen ontkennd, de eenheid in eigen geleiden onherstelbaar zouden aantasten. Te snel werd een voorstel aangenomen, dat op deels formele gronden de besluitvorming opschooft en de principieel discussie van de synodetafel afhaalde nog voor die goed en wel begonnen was. Nieuwe deputaten voor het gesprek met de andere nationale synodes zijn benoemd, voor wie de eerste opdracht is 'om dringend als Deputate van die GKSA onderlinge ooreenstemming te probeer bereik oor sake waarvoor met Deputate van die ander Sinodes gesprek gevoer word'.

De teleurstelling bij velen was groot. Bij mij niet het minst omdat in het debat de broeders van de andere sinodes niet alleen letterlijk afwezig waren, maar ook in de woorden van de meeste synodeleden volstrekt niet leken te bestaan.

Ik wist hier tussen broeders te zijn. Maar op dat moment moest ik de zaal even verlaten. Tegen sommige van de synodeleden heb ik het gezegd, meer als een appél dan als een verwijt: 'Julie kennen de zwarte broeders niet eens, die de Here aan jullie gegeven heeft'.

Na dit dieptepunt op woensdag 12 januari, kwam op donderdag 13 januari het reeds genoemd besluit om de 'zwarte' en de 'blanke' theologische opleidingen ultimo 1994 samen te voegen tot stand. Een gevoel van bevreemding maakte zich meester van menigien. Argumenten die in het vorige besluit de doorslag gaven in de richting van gescheidenheid, speelden nu geen rol, hoe verwant de materie ook was. De financiële factor was in dit besluit wel stevig aanwezig. Maar niet slechts uit ongeestelijke zuinigheid. M.i. werd deze factor door velen aangegrepen om langs een route die de politieke gevoeligheden wat uit de weg kon blijven, toch gezamenlijk de weg te kunnen gaan die er een van gehoorzaamheid aan de Here was. Een imponerend schouwspel was het niet. Toch weet ik, dat velen de Here hebben gedankt. Ik heb in de bespreking er bij de synode op aan gedrongen, dat er bij de uitvoering van dit besluit met grote zorgvuldigheid voor zal worden gezorgd de opvang van de zwarte studenten in Potchefstroom op een geloofwaardige manier te doen plaats vinden. Er kan immers nog allerlei schade geleden worden door alle betrokkenen. Verwacht mag worden, dat dit besluit ook op korte termijn zal leiden tot de opheffing van het Heidelberg Theological Seminary in Sibasa, Venda.

Ambten open voor de vrouw? De afwijzing van een eerder voorstel vrouwen toe te laten tot de ambten in de kerk, in 1988, leverde een bezwaarschrift van de classis Boland, aan de Kaap, op. Kern van de argumentatie was gelegen in een schriftbenadering die o.m. bekend is uit de discussie over de contextualiteit binnen de GOR in de jaren tachtig. In het huidige rapport van de synodale commissie, dat de besluitvorming voorbereidde, werd vooral aan dit aspect van de hermeneutiek aandacht gegeven. Ik heb er o.m. op gewezen, dat in de geschiedenis van de GKN de kritische benadering van de Bijbel het eerst aan de dag trad bij de besluitvorming omtrent vrouwelijke ambtsdragers, en dat het kennis nemen van de Chr. Genef. bijdrage aan het door de GOR verzamelde materiaal voor de beoordeling van deze hermeneutische methode van belang kan zijn.

Het bezwaarschrift werd na een overigens goed gevoerde bespreking met grote meerderheid verworpen. *Kelkie by het nagras?* In de pers werd nogal aandacht besteed aan de vraag waar de synode op moest antwoorden, of de viering van het avondmaal wezenlijk tekort deed aan de NT-ische noties, wanneer in plaats van grote bakers kleine bekertjes ('kelkie') werden gebruikt. Oude synodebesluiten en een verschil in traditie tussen de GKSA en de NG-kerk, maakten dat hier grote principes in het geding werden gezocht. Voor

ons niet zo gemakkelijk voor te stellen. Er zal op deze en andere vragen rond de avondmaalsviering nog worden gestudeerd door een deputaatschap met o.m. een duidelijke exegetische opdracht.

6. Tenslotte

De Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika verkaren in een historische maastroom. Het is verdrietig als sommige veranderingen niet door de kerk zullen worden ingezet op grond van een zoeken naar de weg van de Here in Zijn Woord, maar in het kielzog van de ophanden zijnde politieke veranderingen wel moeten komen. Niettemin is hier een kerk die zoekt trouw te zijn aan de Here en zijn dienst. Laten we haar in ootmoed vasthouden en voor haar bidden en niet minder voor de volken van Zuid-Afrika en voor de leiders van de volken die gereepen zijn tot gerechtigheid.

Prof.dr. J.W. Maris

Bijlage 14.5

RAPPORT VAN HET BEZOEK AAN DE REFORMED CHURCHES OF NEW ZEALAND 10 - 15 AUGUSTUS 1994

Mijn vrouw en ik werden hartelijk ontvangen. Er was voor ons een appartement beschikbaar. De bewoners - gemeentelieden van de kerk in Pukekohe - waren op reis. Wij konden daar rustig logeren. Ze zijn de schooneouders van Rev. Flinn.

Naast enkele tochten op het eiland, waren er vooral de kerkelijke ontmoetingen, die ons programma vulden. Allereerst het bijwonen van een gemeentevergadering in de plaats waar we logeerden. Ons trof een duidelijke overeenkomst met Nederland. Toch was er ook verschil. De predikant, ds. M. Flinn, en een van de ouderlingen deden verslag van hun werk. Er was gelegenheid om vragen te stellen, opmerkingen te maken en suggesties te doen. Al werd er van deze gelegenheid matig gebruik gemaakt, de gang van zaken tekende de openheid van het gemeentelieven. De gemeente bestaat nog geen 10 jaar. Men is begonnen met 4 gezinnen, en nu uitgegroeid tot 150 leden. De gemeente is zich haar roeping, tot het uitdragen van het evangelie, bewust. Toetreding tot de gemeente is onder Gods zegen voornamelijk te danken aan persoonlijke contacten van gemeentelieden met onkerkelijken, met mensen die in hun eigen kerk of charismatische groep geen houvast noch geestelijke opbouw aantreffen.

Daarnaast waren er de kerkdiensten op zondag 14 augustus. Zelf mocht ik in de avonddienst voorgaan. Deze was minder goed bezet dan 's morgens. Dat was te verwachten, want die morgen waren er veel kinderen, die af naar behoefte rustig de dienst verlieten en ook weer terugkwamen. De oppas op deze kinderen was 's avonds thuis.

Het was een hele ervaring zowel om zelf in de dienst aanwezig te zijn, als die te leiden. Er bleek ongezocht een behoorlijke overeenstemming tussen beide preken te zijn ('s morgens Joh. 4:34; 's avonds Ps. 25:14).

Waar het eigenlijk om te doen was, was de ontmoeting met deputaten voor betrekkingen met buitenlandse kerken. Dit gesprek vond plaats op zaterdagmiddag, 13 augustus. Men had slechts 2 afgevaardigden voor dit gesprek benoemd, namelijk ds. Flinn en br. Voschezang, zelf afkomstig uit de Geref. Gemeente (zijn vrouw is van oorsprong Chr. Geref.). Ze zijn reeds meer dan 40 jaar in Nieuw Zeeland.

Voornaamste onderwerp van gesprek was de Synode van de Reformed Churches of Australia in Perth waarheen ook ds. Flinn namens de R.C.A. Nieuw Zeeland is afgevaardigd.

Over een aantal punten heb ik wat achtergrondinformatie gevraagd, terwijl ik mijn indruk van de rapporten (in totaal 450 blz.) heb gegeven.

Het gesprek had een oriënterend karakter. Beiden hopen we dat de R.C.A. hun gereformeerd karakter zullen bewaren. Op dit punt is de komende Synode wellicht van beslissende betekenis. Men kan zich afvragen of een dergelijk gesprek op zijn plaats is tegenover de R.C.A. Wij hebben van beide kanten oriënterend en indrukken-uitwisselend gesproken, met de hartelijke bedoeling de hand te bieden en voor zover gewenst en mogelijk, de crisis waarin de R.C.A. verkaren, te boven te komen. Dat met het spreken van een crisis niet teveel gezegd is, zal ieder die de rapporten nauwkeurig bestudeert, onderschrijven.

Een ander punt was de vraag naar een eigen opleiding van predikanten. De behoefte daaraan wordt in Nieuw Zeeland steeds dringender gevoeld. De meeste jonge predikanten hebben in Geelong gestudeerd. Overigens is dat geen verplichting voor a.s. predikanten. Wel voelen de Nieuw Zeelandse Kerken zich moreel gebonden tot steun aan Geelong. Daar veranderen (alweer blijkens de rapporten) de zaken behoorlijk. Dat stelt velen in Australië en Nieuw Zeeland voor vragen.

Uiteraard kon noch wilde ik concreet advies geven. Wel hebben we verschillende aspecten van het probleem wat nader bekeken op mogelijkheden, en op dit moment vooral onmogelijkheden onder ogen gezien. Een derde punt was de vraag, wat onze zendingsdeputaten hebben gedaan met het verzoek om informatie over nieuwe zendingssterren. De zaak is ter synodiszitting aan de orde geweest in het contact met Ds. Den Butter. Er zou vanuit Nieuw Zeeland een brief geschreven worden. De broeders konden niet met zekerheid zeggen dat dit is gebeurd. Wel hopen zij antwoord op hun vraag te krijgen.

Als ik terugzie op de vooral informele contacten, is mijn conclusie in drie punten samen te vatten.

1. Voor mijzelf was deze ontmoeting een verrijkende ervaring; dit is echter wel erg persoonlijk getuigd.
2. Het is goed dat er contacten zijn. De Nieuwzeelandse kerken proeven daarin belangstelling en meeleven onderzocht. Berichtgeving over deze contacten kan de belangstelling binnen onze kerken verlevendigen. Zij is ook goed naar die mensen die familieleden in Nieuw Zeeland hebben.
3. Een bezoek aan Nieuw Zeeland buiten een synodiszitting om, zou duidelijker gestructureerd moeten

worden. Een korte, maar duidelijke agenda, die in gemeenschappelijke correspondentie door beide secretarissen (eventueel in telefonisch overleg) opgesteld wordt. Dat zou de reis van hem die onze kerken daar vertegenwoordigt, een scherper profiel geven. Hij zou 'gepointeerd' kunnen overleggen, en wellicht ook een breder contact met de kerk kunnen hebben, dan met slechts één gemeente en met slechts twee deputaten.

Met opzet heb ik dit eerste deel van mijn rapport geschreven voordat de synode in Perth begint. Het lijkt me niet goed het verslag over Nieuw Zeeland te laten beïnvloeden door welke ervaringen dan ook in Perth. De vliegreis van Sidney naar Perth op 15 augustus bood een goede gelegenheid om indrukken, ervaringen en reflexies aan het papier toe te vertrouwen. Aan de concepttekst heb ik geen wijzigingen meer aangebracht.

Slechts één toevoeging. Ds. Flinn heeft in Perth gevraagd of onze kerken niet duidelijk hun voorkeur voor de Nieuwzeelandse Kerken kunnen uitspreken. Dat zou hen sterken in hun positie tegenover de R.C.A. Ik heb gezegd dat ik dit aan deputaten zou overbrengen. Ook heb ik verteld, dat ik in mijn rapport pleit voor een gestructureerd overleg.

Dr. W.H. Volema

Bijlage 14.6

VERSLAG VAN HET BEZOEK AAN DE SYNODE VAN DE REFORMED CHURCHES OF AUSTRALIA 15 - 25 AUGUSTUS 1994

1. Algemene opmerkingen

Laat ik mogen beginnen met enkele algemene opmerkingen. Zij zouden ook aan het eind van het verslag een plaats kunnen krijgen. Toch maak ik ze nu reeds. Wellicht vergemakkelijken zij het verstaan van de besluiten.

De buitenlandse afgevaardigden, in groter aantal dan ooit tevoren aanwezig, werden zeer hartelijk ontvangen, zowel in de vergaderingen als bij informele ontmoetingen, in pauzes en bij de maaltijden. Mijn vrouw en ik waren te gast bij een echtpaar, dat nog zeer goed Nederlands spreekt. Zij waren meermalen na hun emigratie in het begin van de vijftigerjaren, in Nederland geweest. Dat vergemakkelijkte het contact. Onze gastheer was ook afgevaardigd naar de synode als ouderling. Dat was zeer handig in verband met het vervoer. Een enkele reis naar de synode en terug kostte 20 - 30 minuten.

Perth is een stad van bijna 1 miljoen inwoners en in de breedte gebouwd. De eerste dinsdagavond ben ik wegens vermoeidheid thuis gebleven. Ik heb ook een deel van een middagzitting moeten verzuimen in verband met taken betreffende de bank en onze reis. Verder ben ik steeds aanwezig geweest. Op het terrein van de kerk stond een caravan. Daarvan mocht ik tussen de middag gebruik maken. Zo goed en zo groot was de zorg voor mij. Door het intensieve vergaderschema heb ik weinig van de stad en haar omgeving gezien. Alleen zaterdag was er een uitstapje naar Fremantle. We hebben daarvan genoten. Ook omdat daar in de vijftigerjaren zoveel Nederlanders voet aan wal hebben gezet. Voor sommige synodeleden was het een emotioneel weerzien. Zij waren er aangekomen en sindsdien niet meer geweest.

De sfeer op de synode was goed en bleef goed, ondanks het feit dat er zich grote tegenstellingen openbaarden. Het ging wat vergadertechniek betreft zeer formeel toe; verder was het zeer informeel, tot de kleding toe. Er werd heel veel gelachen, ook op momenten en over zaken, waarbij wij zeker niet zouden lachen.

De vergadertechniek is die van de Engels-sprekende wereld. Dat blijkt vooral in besprekingen en besluitvorming. De rapporteur presenteert de aanbevelingen (voorstellen). Er moet zelfs uit de vergadering een motie worden ingediend om de aanbevelingen in bespreking te nemen.

Dan gaat men uit van de eerste en daarna van de volgende aanbeveling. Zo wordt als in een terugtiek de inhoud van een rapport besproken. Dit betekent in feite dat er allerlei opmerkingen worden gemaakt, waarop over en weer eigenlijk niet meer wordt ingegaan. Ze worden geponeerd, ieder moet zien hoe hij ze in zijn stemgedrag verwerkt.

Wel moet gezegd worden dat de rapporten tevoren op de classisvergaderingen zijn besproken, en, als het goed is, ook op de kerkenraadvergaderingen. De praeses vraagt soms aan elke classis (sinds 1991 zes in totaal) wat er op de classisvergadering van is gezegd. De afgevaardigde is aan dat oordeel niet gebonden.

De secundair-afgevaardigden worden geacht aanwezig te zijn, en mogen meespreken, maar niet meestemmen. Zelfs alle ambtsdragers in de vergadering aanwezig mogen meespreken en bij de comiteevergaderingen blijven. De synode bestaat uit 24 afgevaardigden. Ik vermoed dat men de stem van de kerken zo breed mogelijk wil laten horen. Vandaar het meespreken van zovelen.

De afgevaardigden uit het buitenland hebben recht van meespreken, als vierde in volgorde. Hun wordt zelden of nooit naar hun mening gevraagd. Ik heb mijn positie in de discussie als een moeilijke ervaren. Als je meespreekt, en vooral als dat kritisch is, is men geneigd je bijdrage op te vatten als een zich mengen in andermans zaken. De afgevaardigde van Nieuw Zeeland heeft meer dan eens kritisch gesproken. Ik weet vrijwel zeker dat sommige synodeleden dat hem niet in dank hebben afgenomen.

Ik zelf zou gemakkelijker en vrijmoediger gesproken hebben, als de vergadering naar mijn oordeel zou gevraagd hebben. Ook anderen toonden zich zeer terughoudend. Dat zal te meer het geval zijn geweest, omdat men vanuit het buitenland de achtergronden, de details, en de implicaties niet kent.

De stemming geschiedt met het roepen van "Ay" (voor), "No" (tegen). De voorzitter weegt het stemgeluid. De "Ay"-s of de "No"-s hebben het. Als er onzekerheid of onduidelijkheid bestaat in de vergadering wordt er alsnog bij hand opsteken gestemd. Bij schriftelijke stemmingen (zoals ik er enkele heb meegemaakt) tellen de eerste en tweede voorzitter de stemmen en delen mee dat het voorstel is aangenomen of verworpen.

Niemand vraagt naar de stemverhouding. Ze wordt in de Acta ook niet vermeld.

Het is opmerkelijk dat ingediende moties niet in de Acta worden vermeld. De Acta zijn zeer beknopt. Men kan alleen het beslotene terugvinden. Hoe het besluit in de vergadering tot stand is gekomen, is niet na te gaan. Voor mijn besef een indicatie ervan dat men aan de discussie een geringere waarde hecht dan bij ons. Als er een motie wordt ingediend, wordt de bespreking van het onderwerp stopgezet. Dat moet er eerst over de motie gediscussieerd en beslist worden.

Het is bijzonder gemakkelijk dat de Acta van de vorige dag de volgende morgen in concept op tafel liggen. Dat afgevaardigden uit het buitenland hebben gesproken, wordt vermeld en kort weergegeven, als ook enkele zinnen uit de beantwoording door een synodaleid. Ze vormen geen apart artikel in de Acta. Er is een soort conferentie geweest in synodetijd. Het feit wordt vermeld. Het thema ook, 'Gifts and ministers'. Hoe alles verder in zijn werk is gegaan, blijft onvermeld. Zelf heb ik alleen de bespreking in groepen meegemaakt. De avond tevoren ben ik, zoals hierboven gezegd, afwezig geweest. Ik heb opgekeken van het gemak waarmee de liturgie en de kerkorde ter discussie, en plaatselijk terzijde werd gesteld. Er is geen verslag in de plenaire vergadering uitgebracht noch een conclusie aangenomen. Mij kwam deze procedure wat vreemd voor. De tweede voorzitter zei op mijn vraag dat ze sinds 1985 in gebruik is.

Ditwils werd langer vergaderd dan zoals was overeengekomen, tot 9 uur. Een broeder dient een motie in om door te gaan tot 9.30 uur; daarna weer een motie om nog langer door te gaan. Een appél in besloten zitting werd op een avond van 8.30 - 11.30 uur behandeld. Ik vond het langer doorvergaderen niet aangenaam noch gepast. Gelukkig kon ik het wel volhouden, dankzij de cariven 's middags.

Er werd veel tijd ingenuimd voor Schriftlezing en gebed. Er werd veel en enthousiast gezongen. Er werd voor plaatselijke gemeente en gemeenteleden (ook buiten Perth) gebeden. Ik ben onder de indruk gekomen van deze ogenblikken van devotionals. Soms werd er tijdens de vergadering vlak voor moeilijke beslissingen extra gebeden.

Het viel mij op dat de voorzitter zonder officieel de hamer over te geven, nogal eens de leiding voor kortere tijd in handen gaf van de tweede voorzitter. Verder is een duidelijk gebrek dat er geen hoogleraar kerkrecht is. Dat hangt samen met het feit dat het College geen kerkelijk College is. Bij navraag bleek mij dat er geen officieel hoogleraar kerkrecht is.

Tot zover mijn opmerkingen vóór. Ik zal nu aan de hand van de (voortopige) Acta de voornaamste punten die besproken zijn vermelden. Er waren ook heel wat zaken van interne aard. De synode duurde tot 25 augustus. In de loop van deze dag zijn we vertrokken. De laatste vergadering heb ik niet meegemaakt. Er restten toen nog de vaststelling van de begroting en de benoemingen van commissies. In antwoord op de groot van de praeses woensdagavond 24 augustus heb ik gezegd dat wij hoopten hem in Zierikzee te mogen begroeten.

2. Een aantal agendapunten

Ik zal nu heel in het kort een aantal punten vermelden die op de synode aan de orde zijn geweest. Het gaat vooral om de beslissingen die zijn genomen. De voorgeschiedenis kende ik voor een deel niet. Door intensief informatie te vragen ben ik daarover wel iets te weten gekomen. Ik zal trachten in een terugblik een samenvattende indruk en voorlopig oordeel te geven. Ik kies de volgorde van de Acta en zet er tussen haakjes het artikel achter, waaronder het betreffende punt is te vinden.

Er werd voorgesteld een formulier te ontwerpen voor een kerkelijke handeling, in het geval een huwelijk niet in de kerk kon worden bevestigd, omdat een van beiden ongelovig is. Het ging om een huwelijk, en niet om een vorm van ongehuwd samenwonen. Het voorstel is afgewezen omdat een vorige synode er in toegestemd heeft, dat de bestaande bepaling met soepelheid mag worden toegepast. Dus wel een huwelijksbevestiging, als de ongelovige partij op weg is om christen te worden (art. 19).

Voor het missionwerk werd een nieuwe methode aanvaard met het oog op training van a.s. zendingen. Er werd over het model zelf weinig ter synode gezegd. Ik kreeg de indruk dat het al in gebruik is en nu goedgekeurd werd (art. 23).

De ingebruikgenomen regeling voor het Vicariaat werd goedgekeurd (art. 24). Ook hier nauwelijks een inhoudelijke discussie, maar een aanvaarding van het verslag van de desbetreffende Deputaten.

Het meerderheidsvoorstel betreffende vrouwen in het ambt werd besproken. Uitgesproken werd, de uitspraak van 1991 te herhalen dat het een bijbels principe is dat de man het hoofd is van de vrouw. Toen bij motie voorgesteld werd, als basis daarvan en als invulling daarvan het rapport 1991 te gebruiken (op grond waarvan de uitspraak werd gedaan) werd dit voorstel afgewezen. De stemmen staakten. De stem van de voorzitter (die anders niet moest stemmen) gaf de doorslag. Door dit besluit is er onduidelijkheid ontstaan over wat de bevestiging van de uitspraak van 1991 in feite betekent. Die onduidelijkheid is vergroot, doordat de synode weigerde uit te spreken dat dit onderwerp een confessioneel thema (issue) is.

Daarna kwam het minderheidsrapport aan de orde, verdeeld door een zuster. Haar voorstel om de ambten open te stellen werd afgewezen. Dat voor een diaken met een kleine meerderheid. Dat voor ouderlingen met groter meerderheid. Dat voor predikant met algemene stemmen. Wel werd besloten dat een commissie (art. 25) de exegetische gegevens of een vrouw diaken kan zijn, zal onderzoeken.

Toen dit punt afgehandeld was, nam een synodaleid het woord (ongevraagd). Hij bedankte deze zuster. Zij kreeg een daverend applaus en werd gezoend en omhelsd door tal van synodaleiden die voor de vrouw in het ambt zijn. Het hele tafereel droeg een emotioneel karakter en maakte op mij de indruk, dat deze synodaleiden wilden goedmaken wat deze vrouw van de synode niet had gekregen.

Het College in Geelong is geen kerkelijk instituut. De kerk (van Australië en ook die van Nieuw Zeeland) heeft een contract met het College. Toch werd er een apart moment van dankzegging en voorbede ingelast. Verder is besloten (voor de derde keer) door een commissie te laten onderzoeken of het College niet een door de kerk beheerd en bestuurd College kan worden. Ik hoorde dat 20% van het totaal van de algemeen kerkelijke bijdragen voor het College is bestemd (art. 27).

Het rapport over "Healing, signs and wonder" werd aangenomen. Dit is een evenwichtig rapport, dat een aparte dienst van genezing afweest. Enkele formuleringen tegen zulk een praktijk werden door de synode nog aangescherpt (art. 28).

Het jeugdwerk kreeg uitvoerige aandacht. Tijdens de bespreking van het rapport werd van audio-visuele middelen gebruik gemaakt. Er was enige kritiek op het feit dat materiaal, zelfs van Lutherse oorsprong werd gebruikt. Er werd verder geen actie ondernomen (art. 30). De CRC heeft op het jeugdwerk in de RCA grote invloed, zo bleek mij.

Gevraagd werd de toelating van gasten aan het Avondmaal in te perken. De synode wees dit verzoek af. Ik heb de indruk dat er wel toezicht is (dus geen open Avondmaalstafel), maar dat ieder die zegt in Christus te geloven, Avondmaal mag vieren (art. 34). Dit is meer dan het eenmalig als gast kunnen toetreden, zoals dat in sommige gemeenten bij ons het geval is.

Sommige gemeenten willen van de naam Gereformeerd af. Dat werd goedgevonden, mits er overleg is met de classis, en de naam Gereformeerd in briefhoofd en andere officiële stukken bewaard blijft (art. 44).

De synode had vanuit verschillende kanten te oordelen over liturgische gebruiken die zijn ontstaan (art. 45, 51, 52, 53 en 54). Zij besloot de bepalingen van 1985 nog eens te onderstrepen. Men zei mij dat juist daarvoor vrijheid, onzekerheid en verdeeldheid in plaatselijke gemeenten is ontstaan. Derhalve is te vrezen dat deze herhaling niet veel zal uitwerken. Verschillende appels van Ds. Deenick tegen gegroede praktijken (gefuigenissen in de eredienst; gebedsronden van gemeenteleden) werden afgewezen. De synode wilde kennelijk geen beperkingen aanbrengen, respectievelijk geen orde scheppen. De synode besloot zelfs een stadecommissie te benoemen die moet nagaan hoe de Kerkorde gewijzigd kan worden om meer te voldoen aan de behoeften van deze tijd.

Op basis van enkele overwegingen besloot de synode dat een ouderling het Avondmaal mag bedienen. Een bijbels, confessioneel of historisch onderzoek is aan deze beslissing niet voorafgegaan (art. 55).

Kinderen aan het Avondmaal was een eenstemmig voorstel van de desbetreffende deputaten (art. 50). Enkele voorstellen werden aangenomen. Uit te spreken dat er geen grond bestaat voor het weren van kinderen, zoals de Reformatie deed, ging velen te ver. Toen werd een studiec ommissie benoemd, met een drie-voudige opdracht (art. 50). De reeds genomen besluiten werden met algemene stemmen ingetrokken.

Besloten werd lid van Reformed Ecumenical Council te blijven (art. 47). Herhaaldelijk werd ten aanzien van de GKN gezegd: Zij is mijn moeder. Dat een predikant en ikzelf opmerkten dat de GKN geen enkele kritiek meer aanvaardt, vond geen gehoor. Een ruime meerderheid stemde voor.

Tenslotte werd een appél tegen het rapportbesluit van 1991 "Word en Spirit" behandeld (art. 56). De bijzondere openbaring gaat door in de profete, al heeft zij niet dezelfde status als het Woord. Fundamenteel voor deze stelling is dat ook de algemene openbaring doorgaat. Ds. Deenick deed een beweging appél om terug te komen op het besluit van 1991. Het mocht niet baten. Met ruime meerderheid werd het besluit gehandhaafd. Zes synodaleiden vroegen aantekening in de Acta dat ze tegenstemd hebben. Ik kreeg de indruk dat dit besluit voor een deel van de kerkleden ingrijpend is en grote teleurstelling toebrengt.

De OPC-broeders hebben duidelijk over hun moete met dit standpunt gesproken. Er werd niet op ingegaan.

3. Conclusie

Tot zover het overzicht. Mijn eindindruk is deze, dat de synode een aan de gang zijnde verandering in koers heeft bevestigd. Soms werd een stapje teruggedaan, maar over het geheel genomen wil men het spreken en handelen van de kerk afstemmen op deze tijd, om vooral de jeugd te behouden en om invloed te hebben op de Australische samenleving. Ds. Pelican heeft op de avond van de bidstond na de sluiting van de dienst een kort woord gesproken. Dat eindigde in bezorgdheid over de koers van de Gereformeerde kerken in de wereld. Het was mijns inziens ook voor Australië bedoeld. De synode heeft er geen blijk van gegeven hiermee te willen rekenen. Er was nog noch oor voor de positie van bezwaarde kerkleden, al werden hun gevoelens van tijd tot tijd in de discussies vertolkt.

Een broeder predikant zei op een bepaald moment: wij hebben een totaal andere instelling (mind) nodig dan er nu in onze kerken is. Een ander zei: Er wordt in al de besprekingen veel te veel nadruk gelegd op de mens. We moeten uitgaan van God en Zijn openbaring.

Ik herhaal, dat er naar mijn indruk niet echt gediscussieerd werd. Er werden statements uitgesproken. Ik heb de positie van buitenlandse afgevaardigde als moeilijk ervaren. Er werd nooit naar hun oordeel gevraagd. Wat ik gezien en gehoord heb, doet mij vrezen voor een ontwikkeling als in de CRC; zij het op enige afstand. Ook het feit dat er pas na 40 jaar een afgevaardigde van onze kerk een synode van de RCA bezoekt, maakte mij bescheiden in mijn optreden. Wel heb ik in mijn toespraak de vinger bij de wond gelegd.

Het lijkt mij, na deze synode te hebben meegemaakt, een juist besluit van deputaten om een afgevaardigde te zenden. Hoewel het geen eenvoudige taak was, heb ik die toch met dankbaarheid vervuld. Ik hoop dat van de moeite en van de dankbaarheid iets doorklinkt in dit verslag.

Dr. W.H. Veloma

Bijlage 14.7

BIJWONING VAN DE INTERNATIONALE CONFERENTIE VAN GEREFORMEERDE KERKEN (I.C.R.C.)

1. Deelname

In opdracht van uw deputaatschap werd de derde Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken (I.C.R.C.), gehouden van 1 tot en met 9 september 1993 te Zwolle, voorzover het hun mogelijk was als waarnemers bijgewoond door de brs. drs. J.C.L. Starreveld en (ofschoon geen deputaat meer) ds. K. Boersma, terwijl verschillende andere leden van het deputaatschap van tijd tot tijd een of meer zittingen bij-

woorden.

Afgevaardigden van deelnemende kerken waren er uit gereformeerde of presbyteriaanse kerken van Korea, Indonesië, Zuid-Afrika, Nederland, Schotland, Ierland en Canada.

Als leden werden toegelaten de Orthodox Presbyterian Church (USA), de Reformed Church in the United States, de Free Reformed Churches of North America (onze zusterkerk) en de Free Church of Central India. Waarnemers waren er uit Japan, Taiwan, Nieuw Zeeland (onze zusterkerk), Indonesië, Sri Lanka, Afrika (waaronder onze zusterkerk Die Gereformeerde Kerk Suid Afrika), Nederland (behalve onze kerken ook de Nederlandse Gereformeerde Kerken), Venezuela, Brazilië, Noord-Amerika, Groot-Brittannië en Peru.

Het moderamen, onder wie de voorzitter ds. A. de Jager van de Geref. Kerk (vrijgemaakt) van Zwolle-Berkum, werd op voordracht benoemd. De agenda bestond uit het leveren en bespreken van referaten, de presentatie van verschillende kerken die als waarnemers aanwezig waren, het toelaten van kerken die om aansluiting hadden gevraagd en het bespreken van commissierapporten.

Er was veel tijd vrijgelaten voor onderlinge gesprekken als kerken.

2. Conferentie

Het lijkt ons niet nodig om van alles een nauwkeurig verslag te geven. Daarom slechts het volgende:

De onderwerpen hadden betrekking op verschillende facetten van het kerkelijke en geestelijke leven: de vraag naar hedendaagse profetie i.v.m. de charismatische beweging, de gereformeerde kijk op zending, catechismusprediking, soms gehoorde kritiek op de Westminster Confessie, tolerantie, Christologie en zending, heilshistorische en/of exemplarische prediking.

De gereformeerde en de presbyteriaanse tradities, die beide ongeveer gelijkwaardig aanwezig waren, kwamen bij deze onderwerpen met een zeker evenwicht aan bod, hetgeen ook bleek bij de soms uitvoerige besprekingen. Deze gesprekken waren heel geschikt om te kunnen vernemen, wat er onder de deelnemers leefde. Boeiend was het om bij de discussies te merken, hoe men elkaar in zogenoemde behoeften verstond en herkende, elkaar kon aanvullen en corrigeren, en dat er soms een geestelijke diepgang gevonden werd, die bemoedigend werkte.

Een belangrijk rapport dat besproken moest worden was dat van een commissie over "Theological affirmation", over de vraag, of er een verklaring moest worden opgesteld over de kwestie, wat een ware kerk is en welke gevolgen dat heeft voor toelating tot elkaars avondmaalsviering. Het verzoek was gedaan door de Presbyteriaanse kerk van Oost-Australië. De commissie, bestaande uit de hoogleraren A.C. Boyd (Schotland), J. Faber en N.H. Gootjes (Canada) en F.S. Leahy (Noord-Ierland) was van oordeel, dat het niet nodig is om een stuk op te stellen naast de confessies, die er immers al over spreken. Wat betekent dit voor het lidmaatschap van de I.C.R.C.? Zulk een kerk moet trouw zijn aan de belijdenis, zoals vastgelegd in de grondslag van de I.C.R.C. (art. IV.1 a). Ten minste twee derde van de ledenkerken moet voor toelating zijn. De I.C.R.C. is een conferentie en geen synode. Haar besluiten zijn adviserend van aard (art. V). Toelating tot de I.C.R.C. neemt het recht niet weg van de ledenkerken om haar eigen zusterkerkrelaties te omschrijven. Tegelijkertijd behoort het lidmaatschap van de I.C.R.C. een stimulans te zijn om broederlijke betrekkingen te zoeken of een kerkelijke gemeenschap met de andere ledenkerken. Aldus het rapport, dat door de conferentie werd aanvaard.

Van belang was een ander rapport, van de commissie over de zending, dat de aandacht van de ledenkerken vraagt voor elkaars zendingsactiviteiten en -methodieken en dat de leden vraagt om regionale zendingsconferenties te beleggen, alsook om elkaar te informeren over het werk dat onder het Joodse volk gedaan wordt.

Besloten werd om de volgende conferentie D.V. in 1997 in Seoul, Korea, te houden. Ruim van te voren zou ieder lid op de hoogte gesteld moeten worden van de aanvragen om als lid toegelaten te worden. Verder zouden noden en mogelijkheden wat betreft kerken in de Derde Wereld tijdig bekend gemaakt moeten worden.

Tegen het eind van de conferentie werd nog het voorstel gedaan om een commissie te benoemen, die een stuk zou moeten voorbereiden om de zuiverheid van de I.C.R.C. te bewaken om een afwijking in de toekomst te voorkomen, maar dit voorstel verwierf niet voldoende steun.

In zijn slottoespraak kwam de voorzitter terug op het breed ondervonden besef van onderlinge gemeenschap. Hij wilde echter vooral benadrukken, dat het niet hierbij zou blijven, maar dat de afgevaardigden de inhoud van de conferentie zouden rapporteren, zo dat de betrokken kerkgemeenschappen in de toekomst meer bij de I.C.R.C. betrokken zouden worden. Samenwerking op zendingsterrein en het onderhouden van contact met de secretaris is zeer wenselijk. De agenda van de volgende conferentie moet in overeenstemming zijn met wat er in de kerken leeft.

Aan het eind is een kort pensverslag gegeven.

3. Overwegingen over een eventuele aanmelding als lid

1. Door sommigen werd verwacht, dat er aan het slot een soort samenvatting of getuigenis zou komen. Daar bestond echter geen commissie voor. Het pensverslag zegt wel: Alle referaten gaven aanleiding tot aanzienlijke en leerzame besprekingen die, terwijl verschillen eerlijk onder ogen werden gezien, dienstbaar waren aan de bevordering van een groter wederzijds begrip tussen de deelnemende kerken.

Het hierboven onder B. vermelde doet al merken, dat uw afgevaardigden van de conferentie een goede, opbouwende indruk hebben meegenomen. Met vele broeders uit binnen- en buitenland hebben wij gesprekken gehad, die ons goed hebben gedaan.

Confessionele trouw is hier buiten verdenking, terwijl een geestelijke herkenning meermalen aanwezig was.

2. Nu het hier een derde keer betrof dat de conferentie bijeenkwam, was duidelijk te maken, dat er veel meer openheid is gekomen in het ontvangen en waarderen van andere verwante kerken, ook als de

(nog) niet tot een zusterkerkrelatie kwamen. Van verschillende kanten (GKV, OPC, RCNZ, FRCNA, RPCI) is er op aangedrongen dat onze kerken zich als lid zullen aanmelden.

3. In de onderlinge gesprekken werd het belang van een inzet voor derde-wereldlanden en de kerken daar meer dan eens besproken, maar een werkelijk agendapunt is het niet geweest. Juist in dit opzicht zou de I.C.R.C. van grote betekenis kunnen gaan worden. Samenwerking op zendingsterrein is wel onder ogen gezien. Zouden onze kerken lid worden, dan zouden deze onderwerpen, die ons eerder ook in de G.O.R. na aan het hart lagen, meer aandacht moeten krijgen.

4. Men kan zich afvragen of onze kerken, na twee andere ervaringen achter de rug te hebben, nu in een derde organisatie moeten stappen. Voor uw deputaatschap is het een zaak van overweging, op welke manier allerlei contacten met kerken die daar om vragen, b.v. de OPC, de kerken van Japan of van Sri Lanka, vruchtbaar onderhouden kunnen worden. Zou dat niet juist, of althans hoofdzakelijk, via deze verbindingen kunnen lopen? Niet alleen het ontvangen en beloven van broederlijke gemeenschap, maar misschien nog meer het geven van steun van onderscheiden aard aan dikwijls zo geïsoleerd levende gereformeerde gemeenschappen is een roeping die in onze tijd steeds meer op ons af komt en die op de manier van de I.C.R.C. gerealiseerd zou kunnen worden.

5. Nu onze kerken tot tweemaal toe waarnemers hebben gezonden, is de tijd gekomen om een beslissing te nemen. Uw vertegenwoordigers menen uw deputaatschap, geleid op bovengenoemde ervaringen en overwegingen te kunnen adviseren om een positief besluit te nemen en de komende generale synode voor te stellen, tot het aanvragen van het lidmaatschap over te gaan.

Met dank voor het in ons gestelde vertrouwen en broederlijke groet.

J.C.L. Starreveld
K. Boersma

AANVULLEND RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELJEDERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN

Nadat wij ons rapport hadden afgesloten zijn er nog enkele zaken geweest, die we in dit aanvullend rapport ter kennis van de synode willen brengen. In de wijze waarop we dit doen volgen we de orde van ons eerder uitgebrachte rapport.

1.2. Deputaten

Behalve de deputaten Starreveld en Westerink is ook br. J.M.J. Kievit niet meer als deputaat beschikbaar voor een nieuwe periode. In verband met het feit, dat hij in Apeldoorn zal gaan studeren heeft hij te kennen gegeven als deputaat te willen terug treden. Voor de vervulling van de door zijn vertrek ontstane vakature zullen we t.z.t. aan de synode een voorstel doen.

1.3. Vergaderingen

Ter afhandeling van diverse zaken vergaderden deputaten ook nog op 12 juli 1995.

2.3.1.2. Reformed Presbyterian Church of Ireland (R.P.C.I.)

Prof. dr. J.W. Maris bezocht de General Assembly van deze kerk, die gehouden werd 12 tot 14 juni 1995. Hij bracht van dit bezoek verslag uit (zie bijlage 14.8). Deputaten zijn dankbaar voor de goede indrukken die hun afgevaardigde van deze vergadering mocht meenemen. Het blijkt een goede zaak met deze kleine kerk, die overigens heel wat activiteiten ontploopt, contact te onderhouden.

2.3.1.3. Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France (E.R.E.I.)

In ons rapport maakten we melding van de wenselijkheid van een ontmoeting met ds. D.A. Brien en met hem de situatie in de E.R.E.I. te evalueren. Op de uitnodiging die verzonden werd om een afgevaardigde naar onze synode te zenden kregen we bericht dat ds. Brien als zodanig is aangevozen. Wij hopen van zijn aanwezigheid gebruik te maken om ons voornemen uit te voeren.

2.3.2.1. Free Reformed Churches of North America (F.R.C.)

Ds. J. Westerink vertegenwoordigde onze kerken op de synode van de F.R.C., gehouden van 7 tot en met 9 juni 1995. Van dit bezoek bracht hij verslag uit (zie bijlage 14.9). Deputaten hebben met dankbaarheid van zijn verslag kennis genomen. Het is goed om met deze kerken op geregelde wijze contact te onderhouden.

2.3.2.2. Christian Reformed Church of North America (C.R.C.)

In de verslagperiode werd twee maal een bezoek gebracht aan een synode van de C.R.C. Dit gebeurde in verband met het besluit van onze synode van 1992. We rapporteerden daarover al eerder. Het tweede bezoek vond plaats in juni van dit jaar. De brs. Den Butter en Westerink bezochten de synode, die van 13-21 juni in Grand Rapids, MI, U.S.A. gehouden werd. Van dit bezoek brachten zij verslag uit (zie bijlage 14.10).

Deputaten namen met grote teleurstelling van dit verslag kennis. Zij betrouwen de gang van zaken in de C.R.C. ten zeerste en zijn met hun afgevaardigden van mening dat deze kerken door de genomen besluiten er blijk van geven dat zij bezig zijn het gereformeerde spoor te verlaten. Zij betrouwen het eveneens dat wat onze kerken aan zorg hebben uitgesproken op geen enkele wijze merkbaar

resultaat heeft gehad. Tenslotte betreuren zij het ook, dat er in de CRC weinig begrip en medeleven blijkt te zijn met die leden die met de ingeslagen koers de grootste moeite hebben en er zelfs door in gewetensnood zijn gekomen.

In het licht van het besluit van de synode van onze kerken van 1989 om het lidmaatschap van de GOR op te zeggen stelt met name het besluit van de synode van de CRC ten aanzien van de continuering van de relatie tot de GKN en de voor dit besluit aangevoerde argumentatie onze kerken voor de vraag of wij de ecclesiastical fellowship met de CRC nu nog wel kunnen voortzetten. Deze vraag was in 1992 al relevant in verband met de toen gesignaleerde ontwikkelingen in de CRC. Anders van de in juni door de synode van de CRC genomen besluiten maken de vraag nog meer urgent. Almet al lijken er voor voortzetting van onze relatie steeds minder goede motieven te bestaan, ja lijkt deze voortzetting meer dubieus dan ooit tevoren. Er lijkt ook weinig of geen grond te zijn voor hoop, dat onze inbreng in de wederzijdse contacten de CRC nog tot enige koerswijziging zou kunnen brengen.

Vandaar dat deputaten tot geen ander voorstel kunnen komen dan de synode te adviseren om met droefheid te besluiten dat de ecclesiastical fellowship met de CRC niet langer zal worden voortgezet.

2.3.3.2. Dutch Reformed Church of Botswana (D.R.C.B.)

Zeer recentelijk werden deputaten op de hoogte gesteld van het ontstaan van de Reformed Churches in Botswana, een kerk van gereformeerd biddend en in nauwe relatie met ons zendingswerk in Botswana, maar zelfstandig bestaande naast de DRCB. Dit nieuwe kerkverband vroeg ons om de relatie van correspondentie. Bij navraag bij deputaten Buitenlandse Zending bleek ons, dat dit kerkverband wel contacten heeft gehad met de DRCB maar niet tot een eenheid ermee kon komen. Deputaten hebben zich nu tot de DRCB gewend om meer inzicht in de situatie te krijgen. Het verzoek van de Reformed Churches in Botswana dient dus nog beantwoord te worden.

2.3.5.2. Reformed Churches of Australia (R.C.A.)

Deputaten hebben intussen de Acta van de synode van de RCA 1994 ontvangen. Doorlezen van deze Acta bevestigt datgene wat onze afgevaardigde, prof. dr. W.H. Velma, na zijn bezoek rapporteerde. Deputaten besluiten de ontwikkelingen in de RCA nauwkeurig te volgen, maar op dit moment geen verdere stappen te ondernemen.

2.3.6. Voorstel

(i.a.v. de Christian Reformed Church):

De synode overwegende

1. dat de CRC in het verleden in vele opzichten een duidelijk gereformeerd geluid heeft laten horen, waardoor deze kerk door velen is gerespecteerd;
2. dat synoden van de CRC in de laatste jaren besluiten hebben genomen die te kennen geven dat deze kerk bezig is het gereformeerde spoor te verlaten;
3. dat onze kerken zich de laatste jaren moeite hebben gegeven de bij hen levende zorg ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de CRC bij verschillende gelegenheden aan de orde te stellen, maar dat de CRC hier weinig of geen gehoor aan blijkt te hebben gegeven;

spreekt uit

1. dat het haar met droefheid vervult dat de CRC er al meer blijk van geeft een nieuwe, van het authentiek gereformeerde spoor afwijkende, koers te willen volgen;
 2. dat het onder de gegeven omstandigheden weinig zinvol is om onze ecclesiastical fellowship met de CRC voort te zetten;
- en besluit
1. niet langer een ecclesiastical fellowship met de CRC te onderhouden;
 2. van dit besluit met droefheid mededeling te doen aan het Interchurch Relations Committee van de CRC.

2.4. International Conference of Reformed Churches (I.C.R.C.)

Een van de vragen, die wij in de afgelopen periode aan het Interim Committee van de I.C.R.C. gesteld hebben, was om ons op de hoogte te stellen van eventuele regionale conferenties onder auspiciën van de I.C.R.C. Onlangs kregen we bericht dat er een regionale conferentie zal worden gehouden in Noord-Ierland in de tweede week van september D.V. De kerken die in deze conferentie zullen participeren zijn de Free Church of Scotland, de Reformed Presbyterian Church of Ireland en de Evangelical Presbyterian Church of Ireland, alle lidkerken van de I.C.R.C. Onze kerken werden uitgenodigd ook aan deze conferentie deel te nemen.

Br. A.W. Overwater heeft zich beschikbaar gesteld om op de genoemde conferentie namens onze kerken aanwezig te willen zijn. Te zijner tijd hoopt hij aan deputaten zijn bevindingen te rapporteren.

J. Westerink, voorzitter
P. den Butter, secretaris

Bijlage 14.8

VERSLAG VAN HET BEZOEK AAN DE SYNODE VAN DE REFORMED PRESBYTERIAN CHURCH OF IRELAND, 12 - 14 JUNI 1995

1. Een synode met sfeer

Voor de tweede keer werd door een afgevaardigde van de CGKN een synodevergadering van de Reformed Presbyterian Church in Ireland bezocht. In 1992 was ds P. den Butter er te gast. Opnieuw - maar dat was toevallig - werd de vergadering gehouden in de kerk van Ballymoney in Noord-Ierland. Hoewel enkele gemeenten in de Ierse republiek liggen, is Noord-Ierland, dat deel uitmaakt van het koninkrijk Groot-Brittannië, het gebied waar deze kerkgemeenschap thuis is.

De synode van dit relatief kleine kerkverband - er zijn zo'n 35 gemeenten met ongeveer 6000 leden - wordt jaarlijks gehouden. Daar zijn dan van elke plaatselijke gemeente twee vertegenwoordigers aanwezig. Men kent elkaar. Het is voor hen niet vreemd ter synode een opsomming te krijgen van de mutaties van predikanten in het afgelopen jaar en van de verkiezing of het overlijden van ouderlingen. Dat de vergadering in onze ogen wat onoverzichtelijk is, is voor hen zelf blijkbaar geen belemmering. Gasten en afgevaardigden zitten probleemloos door elkaar in de kerk. Men kan de zaken zonder moeite binnen drie dagen afhandelen. En dat gebeurt als regel in een hartelijke en ontspannen sfeer. Humor is de leren niet vreemd! Het is overigens zinnig van hun wijze van vergaderen kennis te nemen. In het vervolg van dit verslag zitten elementen die in ons kerkelijk leven tot nadenken kunnen stemmen.

2. De moderator

Wie de synode zal voorzitten is te voren onofficieel bekend. Naar toebeurt wordt een van de vier 'presbyteries' (te vergelijken met onze classes, terwijl er behalve de synode geen meerdere vergaderingen zijn) gevraagd een moderator uit haar midden voor te dragen. Dat moet een predikant zijn met minstens tien dienstjaren. Gepoogd wordt iemand aan te wijzen die deze taak niet eerder heeft vervuld. De eventuele verscheidenheid in het kerkelijk leven komt zo optimaal tot haar recht. Met algemene instemming werd de voordracht, waarbij de kwaliteiten van de betreffende predikant werden genoemd, aanvaard. Het betrof ds. T. Donachie van een van de gemeenten in de republiek. Hij zal ook tijdens de zitting van de synode van Zierikzee 1995 zijn kerk vertegenwoordigen.

Mag het zo zijn, dat het verloop van de vergaderingen een bijna informeel karakter had onder zijn leiding, het was duidelijk wanneer er besluiten genomen moesten worden, en ook de besluiten waren duidelijk. Dat werd op een efficiënte manier ondersteund door de scriba (de 'clerk') van de synode, die deze functie vele jaren saaneen kan bekleeden. Hij slaagde erin bij het begin van elke volgende zitting de notulen van de vorige uit de voor hem staande computer te laten rollen, zodat de notulen meteen werden vastgesteld. Die bevatten overigens alleen de formele gang van de besluitvorming, niet de discussie.

3. Enkele besluiten

Het aanbod van genade gehandhaefd

Het is van belang kennis te nemen van enkele van de genomen besluiten. In de Presbyterie van het Noorden was gesproken over de leer van de kerk aangaande het aanbod van genade. Bij enkele jongeren was sprake geweest van enige invloed van de Protestant Reformed Church uit de Verenigde Staten, waar men in het voetspoor van H. Hoeksema verwerpt, dat er in het evangelie een algemeen aanbod van genade is. Het evangelie staat daar geheel onder beheersing van de uitverkiezing, op soortgelijke manier als bij de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. De bewuste Presbyterie had in een verklaring opgesomd wat hierop betrekking had in de Westminster Confessie en in de Grote en Kleine Catechismus van Westminster en gehandhaefd, dat "in het evangelie een roeping, een nodiging of aanbod is, gericht tot allen die het horen". Vervolgens werden twee stellingen afgewezen als hiërarchisch in strijd, namelijk: "1. Het evangelie bevat niets meer dan een voorstelling van de waarheid en een bevel die te gehoorzamen; 2. Wanneer het evangelie gepredikt wordt bevat het geen ernstige en welmenende nodiging van God voor allen die het horen om tot Christus te komen en behouden te worden".

Deze uitspraken werden door de synode overgenomen, waarmee het aanbod van genade in de prediking van het Woord dus ondubbelzinnig werd onderstreept.

De tekst van de Catechismus

Het catechetisch onderwijs van de jeugd was aan de orde bij de bespreking van het materiaal voor de 'Sunday School'. De vraag was of gebruik mocht worden gemaakt van een hedendaagse versie van de Kleine Catechismus (van Westminster, uit 1649). Het bleek in de praktijk aan de plaatselijke kerken te worden overgelaten, maar er werd wel een commissie benoemd om over enkele van deze hedendaagse 'vertalingen' te rapporteren. De catechismus wordt immers niet alleen geleerd, maar de kennis ervan door de jeugd wordt ook op officiële kerkelijke examens getoetst!

De psalmen

De psalmen nemen een grote plaats in in de kerk. Men is zeer overtuigd, dat naast de psalmen geen gezangen nodig zijn voor het geestelijk leven van de kerk. Het zingen gebeurt voorts, net als in de Free Church of Scotland, zonder begeleiding. Dat brengt met zich mee dat niet alleen het zingen van de psalmen in de kerkdiensten, onder leiding van een voorzanger (de 'presenter'), belangrijk is, maar ook het leren en oefenen van de psalmmelodieën. Een psalmbundel met de 150 psalmen, en een aantal in een nieuwere berijming, is voorhanden, terwijl bovendien gewerkt wordt aan een nieuwe berijming, waarvan al een aantal psalmen

beschikbaar is en ook wel in de diensten beproefd wordt. Voorzover ik kon nagaan zonder enige weerstand. (Hetzelfde geldt overigens van het gebruik van bijbelvertalingen. Zonder problemen worden de klassieke King James Version en de New International Version naast elkaar gebruikt.)
Het zingen zonder orgelbegeleiding - soms met ondersteuning van een koor dat de voorzanger vervangt - klinkt vaak indrukwekkend. Het heel bewust zingen van allen met hart en mond tot eer van God wordt er zeker mee gediend! In de erediensten is het daarbij gebruik (evenals bij het gebed) dat allen eerbiedig gaan staan. Iedere kerk vindt blijkbaar zo haar eigen accenten die vervolgens de kracht van principes kunnen krijgen...

De theologische opleiding

De synode hield zich bezig met de opleiding van predikanten doordat tijdens de vergadering een nieuwe hoogleraar werd genoteerd, prof. dr. David MacKay, als opvolger van prof. Leahy voor het onderwijs in de leer van de kerk. De hoogleraren, vier in getal, combineren hun werk met het predikantschap in de gemeenten. Dat geeft beperkingen aan hun mogelijkheden, maar zij zijn duidelijk overtuigd van de noodzaak van een wetenschappelijke opleiding. Enkele van de hoogleraren zijn ook gepromoveerd in de theologie. Het aantal studenten uit de eigen kerk is gering. Er zijn er ook van daarbuiten die de colleges volgen.

Het gebed

Indruk heeft op mij gemaakt de plaats die het gebed op de synode had. Er werd een morgen aan besteed om gezamenlijk te bidden. Gemeenschappelijk werd voor de Here schuld beladen van de kerkelijke zonden, maar daarin had uitdrukkelijk ook de persoonlijke schuld van de ambtsdragers bijvoorbeeld in hun eigen gezin en huwelijk een plaats. In vier groepen werd daarna uiteengegaan om achtereenvolgens gezamenlijk te bidden voor het werk van de kerk, met name ook in zending en evangelisatie, maar ook voor de kerken in het buitenland werd gebeden. Ook onze kerken werden aan de Here opgedragen, waarbij speciaal voor de Theologische Universiteit werd gebeden. Op een stichtelijke manier gingen velen beurtelings voor in gebed.

Contacten

Er zijn contacten met kerken in binnen- en buitenland. De plaats die aan mij als Nederlandse afgevaardigde werd gegeven, was zeer hartelijk. Men was verheugd te horen dat op onze synode het voorstel zou dienen tot aansluiting bij de ICRC, waar zij reeds lid van zijn. Het kostte mij geen moeite namens onze kerken woorden te spreken die uitgingen van een besef van verbondenheid. Bij de verschillen in theologische en kerkelijke traditie ondervindt men, dat er een gemeenschappelijk herkennen is van het werk van dezelfde Heilige Geest, die schuld, genade en dankbaarheid doet kennen om Christus' wil.

J.W. Maris

Bijlage 14.9

RAPPORT VAN HET BEZOEK AAN DE SYNODE VAN DE FREE REFORMED CHURCHES OF NORTH AMERICA, GEHOUDEN OP 7, 8 en 9 JUNI 1995

1. Afvaardiging

Deputaten droegen ondergetekende op de kerken te vertegenwoordigen op de synode van de Free Reformed Churches of North America. Deze kerken komen jaarlijks in synode bijeen, maar in de regel wordt eenmaal in de drie jaar een afgevaardigde gezonden, die zijn bezoek zo mogelijk combineert met een bezoek aan de synode van de Christian Reformed Church. Die combinatie bleek ook dit jaar mogelijk te zijn. De synode van de FRC geeft een royale plaats aan de afgevaardigde van onze kerken, door hem te benoemen tot adviserend lid.

2. Bidstond en opening

Op de avond voorafgaande aan de synode werd een bidstond gehouden in de kerk van Hamilton, de roepende kerk en tevens de plaats waar de synode vergaderde. Voorganger was drs. G.R. Procee, die het Woord bedende uit Jes. 57:15: Gods tegenwoordigheid bij Zijn volk.
Op woensdagmorgen werd de synode geopend. In het moderamen werden verkozen: tot praeses drs. L.W. Bliks, tot scribe I drs. G.R. Procee, tot scribe II ds. C.A. Schouls en tot assessor drs. C. Pronk. Naast ondergetekende werd ook ds. K. Gangar, die het Home Mission Station in Bellevue, Seattle, WA dient, tot adviserend lid benoemd.

3. Opleiding

Deputaten voor de opleiding konden met vreugde meedelen, dat weer een student mocht worden toegelaten tot de studie ter voorbereiding op het ambt van dienaar des Woords. Omdat de FRC geen eigen opleiding hebben en er momenteel ook geen verdere plannen in die richting ontwikkeld worden, werd de vraag opnieuw urgent, waar deze student zijn opleiding moet krijgen. Deputaten hadden onderzoek gedaan naar de mogelijkheden die de opleiding van de Heritage Netherlands Reformed Congregations - een afsplitsing van de Netherlands Reformed Congregations - zou kunnen bieden. Besloten werd echter om als voorheen te kiezen voor de opleiding die het Seminary van de Canadian Reformed Churches in Hamilton, ON biedt.

4. Zending

Het zendingswerk van de FRC mag zich verheugen in een voorspoedige ontwikkeling onder de zegen van

de Heere. Berichte ds. Baars drie jaar geleden in zijn verslag dat de synode besloten had, het zendingswerk ter hand te nemen onder de Achi-indianen in Cubulco, Guatemala, op deze synode lag een verzoek van de kerk van Vineland om te mogen overgaan tot instelling van een kerk in Cubulco. Een verblijvend aantal mensen woont de diensten bij en er zijn mogelijkheden tot verkiezing van ambtsdragers. Een probleem dat de synode bezig hield, was de vraag: Moeten zij die overkomen en ooit de doop hebben ontvangen in de Rooms-katholieke kerk, alsnog gedoopt worden? Velen vragen daar om, temeer omdat zij zien dat andere kerken die in hetzelfde gebied werken, in zulke situaties de doop bedienen en omdat zij de doop in de Roomse kerk in de context van de bijgelovige wereld van Midden-Amerika niet als een echte christelijke doop beschouwen. De synode nam in deze zaak geen beslissing. Het bleek overigens, dat er op dit punt verschil van mening is tussen de gereformeerde en de presbyteriaanse traditie. De te instellende kerk zal de naam "Iglesia Reformada Libre" dragen.

5. Evangelisatie

Ook het werk in Seattle mag zich in een goede voortgang verheugen. Rev. Gangar zet zich met veel enthousiasme in en zijn werk wordt gewaardeerd. Er is een duidelijke groei in ledertal en het ziet er naar uit dat ook hier binnenkort ambtsdragers kunnen worden verkozen en een gemeente kan worden geïnstitueerd. Via het evangelisatiewerk, dat door middel van de radio geschiedt, worden ook velen bereikt.

6. Classes

Vanwege de geringe omvang van het kerkverband is al jaren geleden besloten, geen classisvergaderingen meer te houden en als kerken alleen jaarlijks in synode bijeen te komen. Dat betekent, dat op deze synode allerlei zaken aan de orde komen, die bij ons op de classis worden afgehandeld, zoals rapporten naar art. 41 K.O. en verslagen van kerkvisite. Nu diende er een instructie om weer over te gaan tot het instellen van classes. Het voorstel was om drie classes in te stellen, die vanwege een verschil in omvang een onevenredige afvaardiging naar de synode zouden zenden, die dan eens per twee jaar zou bijeenkomen. In de synode leidden nog al wat bezwaren. Het kerkverband is zo klein, dat een directe afvaardiging van de kerkeraad naar de synode mogelijk is. Tegelijkertijd ontmoeten de kerken, die vaak op grote afstand van elkaar gesitueerd zijn, elkaar en dat werkt alleen maar ten goede. De instructie werd niet overgenomen.

7. Contact met de Can. Ref. Churches

Er diende een instructie van de kerk van Abbotsford BC, waarin werd voorgesteld een commissie te benoemen om contact te zoeken met de Canadian en American Reformed Churches (zusterkerken van de Geref. Kerken Vrijgemaakt in Nederland) met het oog op nader contact en eventueel eenheid met deze kerken. De kerk van Abbotsford heeft al enige jaren samsprekingen gehouden met de Can. Ref. Ch. van Langley. Die samsprekingen hebben geresulteerd in een erkenning van elkaar als ware kerken van Christus. In de synode werden nog al wat vragen gesteld met betrekking tot de prediking in de Can. Ref. Ch. en de vrees werd geuit, dat het bevindelijke element in de prediking van de Can. Ref. Ch. niet voldoende tot zijn recht kwam. Anderzijds werd gewezen op het feit, dat de FRC gebruik maakt van de opleiding van de Can. Ref. Ch. De synode besloot de instructie niet te aanvaarden, maar de zaak als zodanig in handen te geven van deputaten voor contact met andere kerken en deze deputaten in overweging te geven om contacten te leggen met de Can. Ref. Ch. evenals met andere gereformeerde kerken.

8. King James Vertaling

De kerk van Abbotsford vroeg via een instructie om de instelling van een commissie ter bestudering van de redenen, waarom de kerken hechten aan de King James Vertaling. In een uitgebreide bespreking bleek, hoe gevoelig deze zaak in de kerken ligt. De instructie werd ingetrokken.

9. Toespraak

Ondergetekende kreeg gelegenheid de synode toe te spreken op een moment waarop jongeren van de Rehoboth Christian School de synode bezochten. Ik heb de hartelijke groeten overgebracht en Gods zegen toegewenst. Verder heb ik iets verteld over het proces van secularisatie in Nederland. Namens de synode antwoordde ds. C. Pronk. Als afgevaardigde naar onze synode 1995 werd aangewezen ds. C.A. Schouls.

10. Tenslotte

mag nog opgemerkt worden dat de synode 1995 in mijn ogen een goede synode is geweest, waar de broeders afgevaardigden naar elkaar luisterden en samen zochten naar Gods weg voor de kerken. Het is duidelijk, dat de FRC een kleine kerk is in een immens groot land. Dat stelt voor bijzondere problemen. Daarbij is men bezig een weg te zoeken om van een hollands emigrantenkerk te worden tot een kerk die een plaats heeft in de Amerikaanse en Canadese wereld, met behoud van het gereformeerde erfgoed, dat men van Nederland heeft meegekregen. De Heere zegene de kerken in het zoeken van die weg en het vinden van die plaats en stelde ze zo ten zegen. Het was mij een vreugde om de broeders te ontmoeten.

J. Westerink

Bijlage 14.10

BEZOEK AAN DE SYNODE VAN DE CHRISTIAN REFORMED CHURCH OF NORTH AMERICA (12 - 21 juni 1995)

1. Opdracht

Ingevolge de opdracht, die de generale synode van 1992 aan deputaten gaf met betrekking tot de relatie van onze kerken tot de Christian Reformed Church of North America (CRC), besloten deputaten in de verslagperiode twee maal een delegatie naar de synode van deze kerk te zenden. Zodoende was er niet alleen een delegatie uit onze kerken aanwezig op de synode van 1993, maar werden ook in 1995 twee deputaten afgevaardigd. Ondergetekenden kregen van deputaten de opdracht nogmaals de zorg te verwoorden, die in onze kerken leeft ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de CRC. Heel concreet kregen zij als opdracht mee de wens uit te spreken, dat de synode van de CRC in 1995 zou blijven bij de duidelijke uitspraken van de synode van 1994.

Wij hebben ons zo goed mogelijk van onze taak gekweten. Wij waren aanwezig in de bidstond, die gehouden werd op maandagavond 12 juni, aan de vooravond van de opening van de synode. Wij hebben het grootste deel van de zittingen van de synode bijgewoond, die van 13 tot en met 21 juni op het terrein van Calvin College te Grand Rapids, Michigan, U.S.A. gehouden werden. Wij hebben deelgenomen aan het beraad binnen een van de commissies van advies, nl. de commissie waarin de interkerkelijke verhoudingen besproken werden. Wij hebben een uitvoerig gesprek gehad met een aantal leden van het Interchurch Relations Committee. Tenslotte heeft een van ons de synode toegesproken. Van een en ander bieden wij hier een verslag aan.

2. Gesprek met leden van het Interchurch Relations Committee (IRC)

Tijdens de eerste zittingsweek van de synode - voordat de belangrijke beslissingen genomen werden - hadden we een uitvoerig en indringend gesprek met een aantal leden van het IRC, t.w. de predikanten Clarence Boomsma, Ed VanBaak, Leonard J. Hofman en Alfred Luke. In dit gesprek kwamen diverse zaken aan de orde, die we met de bps. bespraken in het licht van de uitspraak van de synode van 1992.

Zaken die besproken werden waren de volgende:

2.1. Het gebrekkig functioneren van de bestaande relatie

We kwamen tot dit punt allereerst doordat de Agenda voor de synode 1995 ons niet op tijd bereikte, waardoor we ons niet goed op de vergaderingen hadden kunnen voorbereiden. Vervolgens constateerden we dat de relatie gebrekkig functioneert doordat wij pas uit deze Agenda hadden begrepen, dat het IRC aan de synode voorstelde om de relatie met de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) voort te zetten.

Onze vraag was of op grond van de regels van "ecclesiastical fellowship" het IRC niet met ons over dit voorstel had moeten overleggen; men kon immers weten, dat een dergelijk besluit voor ons bezwaarlijk zou kunnen zijn. In dit verband hebben wij gewezen op het besluit van onze synode 1989 om het lidmaatschap van onze kerken van de Gereformeerde Oecumenische Raad (GOR) te beëindigen met name vanwege het gehandhaafde lidmaatschap van de GKN in deze organisatie.

De bps. van het IRC hebben toegegeven, dat hier inderdaad wel van een gebrek aan communicatie gesproken kan worden.

2.2. Het voorstel om de relatie met de GKN te continueren

Over het voorstel van het IRC aan de synode om de relatie met de GKN te continueren hebben we onze verwondering uitgesproken en we hebben om de motivatie achter dit voorstel gevraagd. In het verleden is namens de CRC immers meer dan eens heel duidelijk op een kritische wijze gereageerd op bepaalde ontwikkelingen in de GKN. Met name het rapport "God met ons" is sterk bekritiseerd en dit was zo mogelijk nog sterker het geval met het pastorale advies met betrekking tot de homoseksuele praktijk. Onze vraag aan het IRC was waarom er nu zo'n welwillende houding wordt ingenomen. Is er dan inderdaad zoveel veranderd in de GKN?

In antwoord op onze vragen deelden de bps. mee, dat zij nog steeds moeite hebben met diverse zaken in de GKN, zoals de tolerantie ten aanzien van de homoseksuele praxis. Overigens was in de contacten met de GKN duidelijk geworden, dat men in deze kerken toch wil vasthouden dat de Bijbel Gods Woord is. Daardoor waren wel verschillende bezwaren die aanvankelijk tegen "God met ons" en de "Sequel" bestonden, wat weggenomen. De zaak van de homoseksuele praktijk is in de contacten niet meer zo direct aan de orde geweest, aangezien deze materie ook op de agenda van de GOR stond. Wel ziet het IRC het als een roeping van de CRC om met name op dit punt met de GKN verder te spreken.

Wij hebben van onze kant gevraagd of men zich niet te snel heeft laten overtuigen. Met voorbeelden hebben we geprobeerd aan te tonen, hoe de praktijk in de GKN is. Ook hebben we gevraagd of men er begrip voor heeft dat onze kerken met de GOR gebroken hebben in verband met het lidmaatschap van de GKN in die organisatie en dat in het licht daarvan een eventueel besluit van de CRC om de relatie met de GKN te continueren onze kerken wel eens voor de vraag zou kunnen stellen of de relatie tussen onze kerken en de CRC dan wel bestendig kan worden.

Daarop werd geantwoord, dat men voor zo'n stap wel begrip zou kunnen hebben, maar dat toch sterk wordt gehoopt, dat onze kerken de relatie niet zullen verbreken. "Wij hebben ook de CGKN nodig".

2.3. De relatie tussen de CRC en de GKSA

Het rapport van het IRC in de Agenda had ons ook verteld, dat het IRC aan de synode voorstelt om nog niet te komen tot een normalisering van de relatie met de Gereformeerde Kerke in Zuid-Afrika (GKSA). In 1989

was die relatie opgeschort vanwege het standpunt van de GKSA inzake "apartheid". Ondanks verandering en verbetering op dit punt - wij waren in dit verband o.a. op de integratie van Hammanskraai in Potchefstroom - stelde het IRC voor de opschorting nog niet ongedaan te maken. Wij stelden de vraag of hier nu niet sprake is van meten met twee maten. Terwijl de relatie met de GKN wordt bestendig blijft de relatie met de GKSA nog steeds opgeschort.

Het voorstel inzake de GKSA werd verklaard met het argument dat alle problemen in de relatie met deze kerk nog niet zijn opgelost. Wel hoopt men in verdergaand overleg binnenkort zover te komen dat aan een volgende synode kan worden voorgesteld de betrekkingen te normaliseren.

2.4. Overige punten

Wij vonden het niet nodig nog eens uitvoerig stil te staan bij de zaken die de synode van 1992 ertoe bracht haar zorg uit te spreken, namelijk de problematiek terzake van "creatie/evolutie" en van "de vrouw in het ambt". Deze zaken waren in de ontmoeting met het IRC in 1993 al uitvoerig aan de orde geweest (zie het verslag van die ontmoeting). Wel hebben we met betrekking tot de zaak van de vrouw-in-het-ambt gezegd dat we van harte hoopten, dat de CRC zou blijven in de lijn van de duidelijke uitspraken van de synode van 1994.

2.5. Evaluatie

De bps. van het IRC drongen er op aan dat de relatie tussen CRC en CGKN bestendig zou blijven. Men zou graag de indruk wegnemen alsof de CRC de relatie met de GKN hoger waardeert dan die met de CGKN.

De gesprekken kenmerkten zich door openhartigheid en duidelijkheid. Er was wederzijds bereidheid naar elkaar te luisteren. Na afloop hadden we de indruk, dat in de toekomst mogelijk nog wel iets bereikt zou kunnen worden.

Hierbij moet wel bedacht worden dat deze ontmoeting plaats vond voordat de synode besluiten nam inzake de relatie met de GKN en inzake de vrouw-in-het-ambt. De positieve indruk, die we na onze ontmoeting met het IRC hadden, verdween voor een groot deel toen namens het IRC op de synode werd ingespannen op de bezwaren tegen voortzetting van de relatie met de GKN.

3. De Synode

Over de synode zelf is heel wat te vertellen. Alles weergeven lijkt ons niet nodig, aangezien de Acta binnenkort zullen verschijnen en een compleet beeld zullen geven. We zullen ons in dit rapport hoofdzakelijk beperken tot het weergeven van een aantal zaken, die van direct belang zijn voor de relatie tussen de CRC en onze kerken en die te zien geven welke koers de CRC vaart.

3.1. Algemeen

De Agenda, die we jammer genoeg niet op tijd hadden ontvangen, was dit maal dikker dan anders. Naast de rapporten van de verschillende deputaatschappen en studiecommissies was er een buitengewoon groot aantal instructies ingediend, waarvan er heel wat betrekking hadden op de zaak, die de CRC al jaren lang heeft bezig gehouden, nl. die van de "vrouw-in-het-ambt".

De synode werd op dinsdagmorgen 13 juni geopend door rev. Calvin H. Bolt. Bij de verkiezing van het moderamen werd deze predikant als chairman aangewezen. Vice-chairman werd rev. Jack B. Vos. First en second clerk werden resp. rev. Howard Vanderwell en dr. Robert Godfrey.

Rev. Bolt was voor de zesde keer in zijn leven voorzitter van een Synode. Hij staat bekend als een man van het midden. In zijn openingswoord had hij sterk aangedrongen op het zoeken en bewaren van de eenheid in de door verschillende zaken sterk verdeelde kerk.

Na deze tijdroevende moderamenverkiezing werden er tien 'advisory committees' benoemd, die de besluitvorming omtrent de verschillende agendastukken moesten voorbereiden. Committee VII kreeg "interdenominational matters" toegewezen.

De rest van de dinsdag en vrijwel de gehele woensdag werd besteed aan commissievergaderingen.

De afgevaardigden van buitenlandse kerken werden hartelijk ontvangen en kregen het recht om aanwezig te zijn in de vergaderingen van de commissies. Het leek ons het meest zinnig de vergaderingen van Committee VII bij te wonen. Zodoende hebben we vrijwel alle besprekingen in die commissie meegemaakt, samen met de afgevaardigden van de GKN, de predikanten R. Vissinga en E. Overeem en de afgevaardigden van de Orthodox Presbyterian Church. De afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken, prof. dr. H. Geertsema en ds. A. Boshuizen, kozen voor andere commissies.

3.2. Agenda

Zoals al gezegd was de Agenda dit keer een zeer volle. Jaarlijks terugkerende zaken kwamen er in voor, alsook zaken die op een heel speciale manier de aandacht tot zich trokken.

3.2.1. Reguliere zaken

We zullen aan de reguliere zaken in dit rapport niet veel aandacht schenken. Uiteraard waren er ook dit keer rapporten van diverse deputaatschappen. Te denken valt aan World Missions, Home Mission, World Relief, Back to God Hour, Calvin Seminary en Calvin College, e.d. We maakten de beroepbaarstelling van de kandidaten mee; er was een ontmoeting met zendingswerkers, die of met verlof waren of binnenkort uitgezonden zullen worden. Er was eveneens een ontmoeting met "chaplains", die in het leger, in gevangenis, in ziekenhuizen, e.d. werken. Althans dingen waar dankbaarheid voor past. Maar het was duidelijk, dat de synode met deze zaken vrij snel klaar was en dat de aandacht van de afgevaardigden uitging naar andere agendapunten die de gemoederen veel meer bezig hielden.

3.2.2. Speciale zaken

3.2.2.1. Rapport Interchurch Relations Committee

Drie zaken willen we uit dit rapport en de bespreking ervan ter synode releveren.

3.2.2.1.1. Gereformeerde Kerken Nederland (GKN)

Aan het IRC was opdracht gegeven een voorstel voor te bereiden terzake van de vraag of de relatie met de GKN zou kunnen worden voortgezet. Problemen met bepaalde ontwikkelingen in de GKN had de CRC-synode van 1983 al doen besluiten restricties toe te passen op de bestaande ecclesiastical fellowship met de GKN. Deze restricties betroffen het openstellen van de kansels voor predikanten van de GKN en het deelnemen aan het Avondmaal door leden van de GKN.

In 1993 rapporteerde het IRC dat men nog niet gereed was met een advies. Het IRC kreeg toen nog twee jaar respijt. Het advies dat nu werd uitgebracht was om, ondanks nog gebreken bezwaren, de relatie met de GKN voort te zetten met de in 1983 gemaakte restricties. Dit advies werd gegeven op grond van de constatering dat er in de GKN wel degelijk geluisterd is naar de door de CRC ingebrachte bezwaren.

Voordat de zaak op de synode in bespreking kwam kreeg een van de afgevaardigden van de GKN, ds. R. Visanga, gelegenheid de synode toe te spreken. Op een eerlijke manier vertelde hij een ander over de huidige situatie in de GKN. Daarbij ging hij in op de in de GKN getolereerde homoseksuele praktijk, waarbij hij Gal. 3:28 citeerde en aan deze tekst toevoegde "noch hetero- noch homo-sexueel". Deze en nog andere uitspraken veroorzaakten merkbaar een schok in de Synode. Dat bleek ook tijdens de bespreking van het rapport van het IRC, waarbij meer dan eens op deze toespraak werd teruggegrepen.

Voor degenen die de besprekingen in Committee VII hadden meegemaakt kwamen de opmerkingen van ds. Visanga niet helemaal onverwacht. In de vergaderingen van de commissie had deze ook al dingen gezegd, die voor sommigen onthullend waren. Te denken valt o.a. aan de opmerking dat men "in de GKN een methode ontwikkeld heeft om de Bijbel te lezen met modere ogen". Heel wat synodeleden waren echter duidelijk geschokt door de toespraak van de praeses van de synode van de GKN. Trouwens, ook de aanwezige leden van het IRC waren aangestoten. Zij zagen hun voorstel door deze toespraak in gevaar gebracht, nu bleek dat er in de GKN inderdaad situaties bestaan, die grote zorg geven.

Vanuit de commissie van advies was er zowel een meerderheids- als een minderheidsrapport ingediend. Het minderheidsrapport stelde voor de relatie met de GKN te verbreken. Over dit voorstel is uitvoerig gesproken, waarbij - zoals hierboven al werd opgemerkt - de toespraak van ds. Visanga een grote rol speelde. Er werd door diverse afgevaardigden grote zorg uitgesproken, terwijl daarentegen door de voorstanders van voortgezette contacten met de GKN maar weinig argumenten op tafel werden gelegd. Namens het IRC deed rev. Cl. Boomers een poging om een goed woord voor de GKN te spreken en zodoende het voorstel van het IRC te verdedigen. Ook de andere afgevaardigde van de GKN, ds. E. Overeem, sprak de synode toe. Hij deed een emotioneel beroep op de Synode om de GKN toch niet "op afstand" te beoordelen.

Het resultaat van de bespreking was dat bij stemming het voorstel van de minderheid van de commissie met 80 tegen 89 stemmen verworpen werd.

De volgende dag werd het meerderheidsvoorstel in bespreking gegeven; het voorstel dat helemaal in de lijn van het IRC-voorstel lag en beoogde de relatie te bestendigen. Het verloop van de discussie was heel merkwaardig. Mede dankzij het dringend beroep, dat rev. E. VanBaak, lid van het IRC, op de synode deed, werden steeds meer afgevaardigden voor het standpunt van het IRC gewonnen. Een argument dat herhaaldelijk gebruikt werd was dat de GKN "moeder" van de CRC is en "je zet toch je moeder niet zomaar buiten de deur". Het bleek dat emotionele banden met de GKN nog steeds sterk zijn. Er werden in deze discussie trouwens heel wat emotionele en weinig zakelijke argumenten gebruikt.

Tenslotte werd het voorstel van de meerderheid van de commissie aangenomen. Dit geschiedde op de gebruikelijke wijze van stemmen, waarbij de voorzitter door telling van het volume van zowel de voor- als de tegenstemmers vaststelt of een voorstel aangenomen of verworpen is. De CRC blijft dus de relatie met de GKN onderhouden.

Toen na dit besluit werd voorgesteld om een termijn te stellen waarbinnen de gesprekken met de GKN resultaat dienen te hebben, werd dit voorstel niet aangenomen. Ook een voorstel om de op de synode uitgesproken zorg en moeite aan de GKN mee te delen werd niet aangenomen. Wel zal het IRC in de contacten met de GKN dringend moeten spreken in de hoop dat dit effect zal hebben.

3.2.2.1.2. Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)

Het voorstel van het IRC om de relatie met de GKSA nog niet te normaliseren, maar de opschorting, waartoe de synode van 1989 besloot, te continueren, werd door de synode zonder noemenswaardige discussie aangenomen. Het lijkt er op, dat de GKSA voor het gevoel van de meesten in de CRC tamelijk ver weg staat en dat de relatie met deze kerk niet als erg relevant wordt ervaren.

3.2.2.1.3. Reformed Ecumenical Council (REC)

Het IRC had ook een aantal voorstellen gedaan met betrekking tot de Reformed Ecumenical Council. Van het Interim Committee van de REC waren aanbevelingen ontvangen die een wijziging van de constitutie beoogden. Daar hoorde o.a. ook bij een bepaling waarin 'suspension of membership' werd geregeld. Het IRC stelde voor deze aanbeveling niet over te nemen. De synode besloot conform. Hier speelde duidelijk de vrees een rol, dat als de constitutie van de REC een

bepaling van 'suspension of membership' zou gaan bevatten, sommige lidkerken zouden voorstellen deze bepaling terstond toe te passen op de GKN. En dat moest worden voorkomen.

3.2.2.2. Instructies betreffende vrouwelijke ambtsdragers

De synode van 1994 sprak uit: "the clear teaching of Scripture prohibits women from holding the offices of minister, elder and evangelist". Dit deze uitspraak gedaan werd was verrassend, vooral gezien in het licht van wat voorgaande synoden uitgesproken hadden. In 1993 was bijvoorbeeld besloten, dat alle ambten ook opengesteld moesten worden voor vrouwelijke leden der gemeente. Dit besluit kon echter pas van kracht worden als een jaar later de synode zou besluiten de kerkorde op dit punt aan te passen en het woord "male" uit art. 3 te schrappen, zodat er niet langer zou staan dan alleen mannelijke leden tot het ambt geroepen zouden kunnen worden.

De verrassende wending van de synode van 1994 was echter niet goed gevallen in de kerken. Een grote hoeveelheid instructies protesteerden ertegen, vroegen om herziening en om de aanpassing van de kerkorde alsnog te ratificeren. Anderen instructies spraken uit dat men een dergelijk besluit niet voor vast en bondig kon houden omdat het de gewetens bindt waar Gods Woord niet bindt. Na het lezen van al die verschillende instructies kwam de vraag op: Hoe kan een synode daar nu nog uit komen?

De taak van advisory committee X was dan ook geen eenvoudige. Vanmeetaf was te voorzien dat deze commissie niet met een eenstemmig rapport zou kunnen komen. Inderdaad, er was een meerderheids- en een minderheidsrapport. Het minderheidsrapport stelde voor te blijven bij de uitspraken van 1994 met één modificatie, nl. dat nu uitgesproken zou worden, "that both sides had faithfully sought to interpret Scripture on this issue". Met deze bepaling wilde de minderheid van de commissie tot uitdrukking brengen dat, hoewel men koos voor de interpretatie van de schriftgegevens, dat vrouwelijke leden der gemeente geen toegang hebben tot het ambt, ook de andere uitleg van de schriftgegevens mogelijk is, dat namelijk de ambten wel mogen worden geopend voor vrouwen.

Het meerderheidsrapport stelde voor dat de synode uit zou spreken, dat er terzake van de vraag of vrouwen ambtsdrager kunnen zijn, twee verschillende overtuigingen zijn, die beide de Schrift respecteren als het onfeilbare Woord van God. De synode nam dit voorstel over en sprak daarmee dus uit, dat de Bijbel op twee verschillende manieren gelezen kan worden en dat beide interpretaties gelijke rechten hebben.

Dit was kennelijk bedoeld als een compromis, maar de tegenstanders maakten duidelijk dat men aan zo'n compromis geen behoefte had, aangezien er volgens hen maar één juiste interpretatie mogelijk is. Niettemin, de synode besloot conform het voorstel.

Toen dat eenmaal uitgesproken was, bleef de synode ten aanzien van de toepassing van dit beginsel geheel in de lijn van het commissievoorstel. Het woord "male" in art. 3 van de kerkorde werd niet geschrapt; het werd alleen "operative" verklaard. Dat wil zeggen, dat het voorlopig niet functioneert, c.q. behoort te functioneren. Een afgevaardigde zei hiervan, dat dit een manier is om de kerkorde te veranderen zonder deze te veranderen.

Vervolgens werd besloten dat de zaak tot het jaar 2000 van de tafel van de synode zal blijven, maar dat de classes zich erover kunnen uitspreken. Als een classis vindt dat vrouwen tot het ambt kunnen worden toegelaten kan deze classis kerken in haar ressort daar toestemming voor geven. Is een classis een andere mening toegedaan, dan kan een kerk binnen die classis toch tot het openen van de ambten voor vrouwen overgaan, mits op goede gronden kan worden aangetoond, dat dit noodzakelijk is met het oog op de gemeente.

Overigens werden er ook nog wel een aantal restricties aangenomen, zo kunnen vrouwelijke ambtsdragers bijvoorbeeld niet worden afgevaardigd naar meerdere vergaderingen.

De wijzigingen van de kerkorde, die gemelde besluiten noodzakelijk maken zullen echter voorlopig niet in de kerkorde worden aangebracht. Ze worden alleen in het supplement van de kerkorde vermeld.

Tenslotte besloot de synode de kerken op het hart te binden dat deze zaak niet de zaligheid raakt en "that even in our differences we remain sisters and brothers in Christ".

De discussie over de voorstellen, die tenslotte allemaal aangenomen werden, duurde lang. Het verzet tegen de voorstellen was vaak grondig, vaak ook emotioneel. Maar de stemming wees uit voor welke mogelijkheid de synode koos. De principiële beslissing om uit te spreken dat de Schrift op dit punt op twee manieren verstaan kan worden, werd genomen met 112 stemmen voor en 66 stemmen tegen.

Deze uitslag sloeg een deel van de afgevaardigden met een vorm van verlamming, terwijl anderen een gevoel van triomf niet konden verbergen. Er werden toen zelfs pogingen gedaan om nu maar ineens alles te veranderen en ook de restricties die werden voorgesteld, onnodig te verklaren.

3.2.2.3. Kinderen aan het Avondmaal

Een twee jaar geleden ingestelde studiecommissie bracht verslag uit van het resultaat van de bezinning op de vraag langs welke weg kinderen tot de viering van het Avondmaal zouden kunnen worden toegelaten. Al op een eerdere synode was besloten dat de kinderen der gemeente recht hebben op het Avondmaal. De vraag, die nog beantwoord moest worden was of zij recht hebben op het Avondmaal vanuit het feit, dat zij verbondskinderen zijn en als zodanig gedoopt zijn, of dat zij pas recht op het Avondmaal hebben als zij eerst hun geloof beleden hebben.

De studiecommissie was niet tot een eensluidend oordeel gekomen en ook de commissie van advies was verdeeld. Tenslotte besloot de synode dat kinderen, alvorens te kunnen worden toegelaten tot het Avondmaal, eerst een aantal vragen moeten beantwoorden, uit welk antwoord zal moeten blijken dat er geloof aanwezig is. Bij dit besluit gaf wat 1 Cor. 11 zegt over het onderscheiden van het lichaam des Heeren de doorslag. De synode stelde ook vast op welke wijze deze geloofsbe-

lijden in de eredienst dient te worden afgelegd. Uiteraard zijn de vragen, die gesteld worden, eenvoudig; ze komen in feite neer op "Houd je van de Heere Jezus?"

Door dit besluit maakt de CRC nu in feite onderscheid tussen drie soorten leden der gemeente: 1. doopleden; 2. belijdende leden met beperkte rechten; 3. belijdende leden in volle rechten. De tweede categorie bestaat uit kinderen, die de bovengenoemde beknopte vorm van belijdenis hebben afgelegd, waardoor ze toegang verkregen hebben op het Avondmaal. De derde categorie wordt gevormd door hen die officieel belijdenis hebben afgelegd na onderwezen te zijn in de leer der kerk en die met hun belijdenis die leer ook onderschrijven.

Uit het genomen besluit vloeit voort dat de kerkorde dient te worden aangepast. De synode besloot daar dan ook toe.

3.2.2.4. Tweede kerkdienst

Ook de kerkorde van de CRC bepaalt, dat er minstens twee maal op een zondag een kerkdienst dient te worden gehouden. De praktijk laat echter zien, dat in vele gevallen de tweede kerkdienst slecht bezocht wordt en dat er zelfs kerken zijn waar men de tweede dienst heeft afgeschaft. Hiervoor worden verschillende argumenten aangevoerd. Vele leden geven er de voorkeur aan om in kleine groepen samen te komen voor bijbelstudie e.d. Gemeenten, die voor een groot deel samengesteld zijn uit mensen die behoren bij ethnische minderheden zijn niet gewoon aan twee diensten op zondag, maar hebben naast de ene dienst op zondag vaak wel een dienst in de week. In verband met de bestaande situatie was er een instructie ter synode die vroeg om aanpassing van de kerkorde op dit punt.

Het voorstel van de commissie van advies was om aan dit verzoek te voldoen. Er was wel verzet tegen dit voorstel op de synode omdat men in een wijziging van de kerkorde op dit punt duidelijk een afwijking zag niet alleen van de gereformeerde traditie, maar ook van de bijbelse lijn. Evenwel werd besloten overeenkomstig het voorstel van de commissie en luidt het betreffende artikel van de kerkorde nu, dat de gemeente gewoonlijk ('ordinarily') tweemaal op zondag zal samenkomen.

3.2.3. Buitenlandse afgevaardigden

Van verschillende kerken in het buitenland waren afgevaardigden aanwezig. Deze afgevaardigden kregen gelegenheid de synode toe te spreken. Daarvoor was niet een bepaalde zitting gereserveerd, maar het wanneer het zo uitkwam en de agenda het toefiel werd aan een afgevaardigde gelegenheid gegeven het woord te voeren.

De afgevaardigde van de GKN kwam al in een vrij vroeg stadium het woord, vlak voorafgaande aan het debat over de relatie tot de GKN. Afgevaardigden van de Ned. Genef. Kerken en de Reformed Churches of Australis spraken in een later stadium. Wij kregen het woord nadat de belangrijkste beslissingen al waren genomen en dat geldt ook van de afgevaardigden van de Orthodox Presbyterian Church.

Toen onze beurt gekomen was bracht ds. den Butter de groeten van onze kerken over. Hij verklaarde dat onze aanwezigheid op deze synode - nadat we ook in 1993 al aanwezig waren - mede samenhangt met het feit dat onze synode van 1992 zorg uitsprak ten aanzien van een aantal ontwikkelingen binnen de CRC. Hij liet weten, dat die zorg na de genomen besluiten zeker niet minder is geworden. De OGKN hadden gehoopt dat de synode wat betreft de zaak van de vrouw-in-het-amt zou zijn gebleven bij de duidelijke uitspraken van 1994. Daarom is het besluit dat nu genomen is, een grote teleurstelling. Wat betreft het besluit ten aanzien van de relatie tot de GKN zei hij, dat het mogelijk is, dat dit besluit effect zou kunnen hebben op de relatie met onze kerken.

Sprekend over de secularisatie van de Nederlandse samenleving, waar blijkens de woorden van de afgevaardigden van de GKN een argument aan ontleend wordt om het Evangelie op een andere wijze te lezen, zei hij, dat er geen hoop verwacht mag worden van een aanpassing van Gods Woord aan de omgeving waarin dat Woord gebracht wordt. Paulus deed dat ook niet. Gebeurt het wel, dan rmt dat de secularisatie niet af, maar bevordert zij deze. Daarom is een van de oorzaken van de huidige secularisatie de ontrouw van de kerken.

Tenslotte sprak hij zijn bezorgdheid uit over de wijze waarop deze synode als een locomotief doorraasde zonder op de noodkloten van hen te letten, die in hun geweten bezwaard waren.

Deze toespraak werd met gemengde gevoelens aangetoond. Uit de wijze waarop er op werd gereageerd bleek hoe verdeeld de synode was.

3.3. Steer en klimaat

De sfeer en het klimaat, zoals we dat op de synode aantroffen werd gekenmerkt door een aantal, soms zelfs wel tegenstrijdige, zaken.

Vanaf het begin werd sterk het accent gelegd op de eenheid en het bewaren van die eenheid. In de bidstond, voorafgaande aan de synode, werd dit sterk benadrukt. In het openingswoord van rev. Bolt kwam dit accent weer sterk terug. En ook tijdens de discussies ter synode werd hier steeds weer op gewezen. Naarmate de tijd voorging en de synode tot belangrijke besluiten kwam, viel het op, dat het benadrukken van de eenheid steeds minder geschiedde, totdat aan het eind van de synode deze zaak helemaal niet meer genoemd werd. Het zou, na de ingrijpende besluiten, ook van weinig realiteitszin hebben getuigd, als nog een beroep op de eenheid te blijven doen.

De gedachte aan het bewaren van de eenheid speelde ook een rol in de poging om ten aanzien van een aantal controversiële zaken te streven naar een compromis. Zo was het voorstel ten aanzien van de vrouwelijke ambtsdragers duidelijk als zo'n compromis bedoeld. Maar het bleek dat de tijd voor compromissen voorbij was en dat er op bepaalde punten ook geen compromis mogelijk was. Toen raakte de notie van de eenheid meer en meer buiten het gezichtveld.

Opvallend was overigens wel, dat de geest van biomoralisme ontbrak. Was het in het verleden zo, dat op de

synoden nogal eens grote aandacht gegeven werd aan alles wat er door de CRC in deze wereld werd gedaan en wakte dat de indruk van activisme en een zekere zelfvoldaanheid, dit keer was daarvan veel minder sprake. Wel werd er nog met een zekere trots gesproken over de activiteiten, zoals van 'World Missions' en 'Home Mission' en 'Back to God Hour' en 'World Relief', maar het gebeurde dit keer veel bescheidener. Dat zal wel samenhangen met het feit, dat de CRC in de afgelopen jaren heel wat leden zijn kwijt geraakt, zodat gerapporteerd moest worden, dat het totale ledental beneden de 300.000 is gezakt. Ook het aantal lezers van het officiële blad 'The Banner' loopt gestaag achteruit. Deze gegevens hebben ongetwijfeld invloed gehad op de toch wat ingetogenere manier van spreken.

Een andere factor, die meegewerkt heeft in het bepalen van de sfeer op de synode was dat diverse synodeleden kennelijk vast besloten waren om alles te doen wat zou kunnen leiden tot een herziening van het besluit van 1994 inzake de vrouwelijke ambtsdragers. Op allerlei wijzen werd dit openbaar. Over de synode van 1994 werden dan ook minder vleiende opmerkingen gemaakt. En toen geconstateerd werd, dat men de meerderheid had om tot ingrijpende veranderingen te komen, heeft men de kans niet laten voorbijgaan.

Dat leidde ertoe, dat niet alleen het besluit van 1994 terzake de vrouwelijke ambtsdragers radicaal werd omgebogen, maar ook dat er in andere zaken met een voortvarendheid gehandeld werd, waardoor de synode de indruk gaf van een sneltrain, die niet meer gestopt kan worden. Dat men daarbij "door de bocht" ging was voor iedereen duidelijk. Voor de een was dit een reden tot grote zorg, voor de ander was dit niet anders dan het bereiken van wat was voorgenomen.

Tenslotte was een opvallend kenmerk van deze synode, dat het verzet van de "behoudende" vleugel aanvankelijk levergeefs was en mede ook door de vastberadenheid van de anderen op den duur bijna geheel verstomde. Het had geen zin meer zich te verzetten. De animo om nog verder mee te doen met de besprekingen nam af. De synode kon zelfs een dag eerder dan was gerekend worden gestopt. Met de nood van gewetensbezwaarders werd weinig of geen rekening gehouden. Tot zelfs in de slotspraak van de prassen toe was duidelijk, dat degenen, die bezorgd en teleurgesteld naar huis moesten, slechts een geringe plaats hebben in het denken van de meerderheid. Er werd met geen woord gerept over hen, die in grote geestelijke nood verkeren door de besluiten van deze synode.

4. Evaluatie en conclusie

Na het bovenstaande zal het duidelijk zijn dat het bijwonen van deze synode voor ons een teleurstellende ervaring was. Niet alleen werd de hoop beschaamd, dat de synode van 1994 mogelijk een wending ten goede te zien gegeven had, maar de wijze waarop nu een andere koers werd ingestoken was zo doelbewust, dat er weinig hoop meer overblijft, dat de CRC in het gereformeerde spoor zal blijven. Het streven naar een bewaren van de band met de GKN, zowel in directe contacten als binnen de REC was evident. Het tegemoet komen aan een ander en moderner verstaan van de Schrift was eveneens onmiskenbaar. De begeerte om elkaar vast te houden, zoals dit tot heden toe nog werd gevonden, was, ondanks alle oproepen om de eenheid te bewaren, duidelijk veel minder aanwezig. Begrip voor mensen, die grote moeite hebben met bepaalde ontwikkelingen, was vrijwel afwezig.

Geluisterd wordt er nauwelijks naar hen die een ander geluid laten horen, zowel van binnen de CRC uit als ook van de kant van andere kerken.

Het is duidelijk, dat de synode van dit jaar voor de CRC rampzalige gevolgen zal hebben. Waren er in de afgelopen jaren al velen geweest die zich van de CRC hadden losgemaakt, het ligt voor de hand dat deze uitsicht zich nu in versterkte mate zal voortzetten.

Met alle waardering voor datgene waar de CRC in het verleden voor gestaan heeft en voor vele goede dingen die ook nu nog in deze kerk gevonden worden, kunnen wij tot geen andere conclusie komen, dan dat de CRC thans een andere koers volgt. Met name het besluit ten aanzien van de vrouwelijke ambtsdragers laat dit zien. Zoals wij én in de contacten met het IRC én ter synode zelf hebben gezegd, lijkt het ons, dat deze koerswijziging onze kerken voor de vraag stelt of we de relatie met de CRC nog kunnen voortzetten. De synode van 1992 stelde de vraag reeds. De ontwikkelingen na 1992 leiden ons tot geen andere conclusie dan dat wij als kerken er beter aan doen niet langer de ecclesiastical fellowship met de CRC te onderhouden. Het is een trieste zaak om tot deze conclusie te komen, maar de werkelijkheid laat ons geen andere keus. Overigens trekken we deze conclusie met pijn in ons hart, speciaal als we denken aan degenen, die alles gedaan hebben om de CRC in het gereformeerde spoor te houden.

Eén ding willen we hier nog met nadruk signaleren. Het heeft ongeveer 25 jaar geduurd voordat de ontwikkelingen in de CRC geleid hebben tot de besluiten van de afgelopen synode. In die jaren heeft met name de zaak van de vrouwelijke ambtsdrager in de kerk veel onrust veroorzaakt. De verschillende synoden hebben op dit punt een weinig consistent beleid gevoerd. Wat het ene jaar werd uitgesproken werd het volgende jaar weer herroepen of door een ander besluit ongedaan gemaakt. Daardoor werd de verwarring alleen maar groter. Zonder overdrijving kan gezegd worden dat deze zaak de CRC innerlijk gebroken heeft. We kunnen alleen maar hopen, dat onze kerken, ziende op de gang van zaken in de CRC, lering mogen trekken en bewaard mogen worden voor besluiten, die in plaats van leiding te geven aan de kerken, deze in verwarring en onrust brengen.

J. Westerink
P. den Butter

TWEEDE AANVULLENDE RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELLIDERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN.

3.2.3.2. Christian Reformed Church of North America (C.R.C.)

Op onze deputatenvergadering van 24 augustus 1995 bleek dat ds. B. Witzier grote moeite heeft

met het voorstel, dat deputaten aan de synode voorleggen inzake de relatie tot de Christian Reformed Church. Op de vergadering waarop het voorstel werd geformuleerd was ds. Witzler vanwege ziekte afwezig. Wel had hij telefonisch zijn gevoelens te kennen gegeven.

Na kennisname van het voorstel heeft ds. Witzler deputaten op de hoogte gesteld van de argumenten, op grond waarvan hij het gedane voorstel meent te moeten afwijzen en heeft hij gevraagd om alsnog een minderheidsvoorstel te mogen indienen. Deputaten hebben de aangevoerde argumenten besproken, maar zien er geen reden in hun eerder geformuleerde voorstel te herzien. Zij kunnen dan ook niet anders doen dan in dit tweede aanvullende rapport het minderheidsvoorstel van ds. Witzler doorgeven. Dit voorstel luidt:

De synode overwegende

1. dat de CRC in het verleden in vele opzichten een duidelijk gereformeerd geluid heeft laten horen, waardoor deze kerk o.a. in het zendingswerk veel heeft mogen betekenen en door velen is gerespecteerd;
2. dat synoden van de CRC in de laatste jaren besluiten hebben genomen die duidelijk maken dat deze kerk, in ieder geval een groot deel daarvan, de indruk geeft moeite te hebben om op het gereformeerde spoor te blijven;
3. dat in deze kerk eveneens een groot deel is dat het gereformeerde spoor wil blijven volgen en bewegen deelneemt aan de worsteling om het gereformeerde erfgoed te bewaren;
4. dat een niet gering aantal leden van onze kerken via familierelaties banden heeft met leden van de CRC die o.a. uitkomen in het deelnemen aan elkaars avondmaalsvieringen;
5. dat onze kerken zich de laatste jaren moeite hebben gegeven de eveneens bij vele CRC-leden leverende zorg t.a.v. bepaalde ontwikkelingen in de CRC bij verschillende gelegenheden aan de orde te stellen, maar nauwelijks gehoor hebben gekregen;

spreekt uit

1. dat het haar met droefheid vervult dat de CRC in haar worsteling om het gereformeerde erfgoed te bewaren niet tot duidelijke besluitvorming heeft kunnen komen;
2. dat het onder deze omstandigheden, waarin zoeer de waarheid van Gods Woord in geding is, van belang blijft de CRC op te roepen trouw te blijven aan haar oorspronkelijke gereformeerde positie die van elementaire waarde is om door te geven ook in de engelstalige wereld;

en besluit

1. de ecclesiastical fellowship met de CRC alsnog te blijven onderhouden;
2. de CRC in liefde volhardend op te roepen te blijven bij het erfgoed van de reformatie.

J. Westerkamp, voorzitter
P. den Butter, secretaris

BIJLAGE 15 art. 39

RAPPORT 1 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE RAPPORT DEPUTATEN EENHEID EN CORRESPONDENTIE; ONDERDEEL C.O.G.G. (3.1.)

Blijkens de G.S. acta 1992, art. 112, was de achtergrond van het besluit om voortsnog te blijven participeren "dat in de periode tot 1995 duidelijk zal moeten blijken dat er vooruitgang is."

Ondanks de nieuwe activiteiten van het C.O.G.G. zijn de twijfels inzake de vrijblijvendheid van het spreken binnen dit contactorgaan (nog) niet weggenomen.

Uw commissie heeft kennis genomen van de inhoud van de "ecclesiologische consensus" en heeft van deputaten vernomen, dat dit stuk niet aan alle synodeleden ter beschikking is gesteld, omdat het nog een zeer voorlopig karakter draagt en allereerst voor intern gebruik is bedoeld.

Uw commissie stelt u het volgende voor:

De synode

overwegende

1. dat het C.O.G.G. pogingen in het werk heeft gesteld om minder vrijblijvend met elkaar te spreken;
2. dat nog niet te overzien is waar de initiatieven van het C.O.G.G. toe zullen leiden;

besluite

deputaten op te dragen

1. voortsnog te blijven participeren in het C.O.G.G., opdat, mede door de bijdrage onzerzijds, dit orgaan ertoe mag dienen dat de zaak van de eenheid van gereformeerde belijders in ons land waarlijk bevordert wordt.

T.M. Hofman, rapporteur

BIJLAGE 16 art. 44

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR KERK EN ONDERWIJS

1. Algemeen

1.1. Samenstelling

De synode van 1992 benoemde tot leden van het deputaatschap ds. C. M. van den Hoek, ds. P. D. Hofland, ds. J. J. F. Scheper, ds. G. van 't Spijker, ds. D. Visser, ds. D. Visser te voorzitter en ds. G. van 't Spijker is secretaris. De deputaten zijn dankbaar dat zij in de afgelopen periode gezondheid en gelegenheid kregen om aan hun opdracht te werken.

1.2. Taak

Naast de zaken die de generale synode al eerder aan de deputaten toevertrouwde, droeg zij de deputaten op:

- a. een onderzoek in te stellen naar de betrokkenheid van kerkeraden en kerkleden bij de onderwijsproblematiek, over de resultaten te rapporteren en voorstellen te doen aan de volgende generale synode;
- b. het rapport over de reformatorische en gereformeerde (vrijgemaakte) scholen toe te zenden aan de kerkeraden, opdat het aan de kerken dienstbaar gemaakt kan worden;
- c. zich zo mogelijk met classicale commissies te bezinnen op de vraag naar de zin van de voortzetting van de regionalisatie en diensangende voorstellen te doen aan de volgende generale synode.

Bovendien gaf zij de deputaten toestemming de kerkleden toe te rusten in hun taak aangaande het protestants-christelijk onderwijs door middel van publikaties.

Een groot deel van de aandacht van de deputaten is uitgegaan naar het bedoelde onderzoek naar de betrokkenheid en naar de toerusting door middel van publikaties.

Ook is er meer dan voorheen aan de deputaten advies gevraagd, met name waar het ging om het behoud van goed christelijk onderwijs.

Het is de deputaten opgevallen, dat hun taak de laatste jaren beduidend zwaarder is geworden. Dat bleek uit de hoeveelheid tijd die er aan besteed is en bijvoorbeeld ook uit de sterke toename van de hoeveelheid te verwerken post.

1.3. Vergaderingen

Vergaderd werd op 20 jan. 1993, 11 mei 1993, 7 okt. 1993, 8 dec. 1993, 3 feb. 1994, 4 mei 1994, 31 mei 1994, 28 sept. 1994, 3 nov. 1994, 11 jan. 1995, 2 feb. 1995 en 2 mrt. 1995.

2. Contact met de kerken

2.1. Met de kerkeraden en predkanten

De synode gaf de deputaten opdracht het rapport over het reformatorische en het gereformeerde (vrijg.) onderwijs aan de kerkeraden toe te zenden. Op verzoek van de deputaten heeft het Kerkelijk Bureau voor de verzending gezorgd. Van twee kerkeraden volgde daarop een reactie.

In opdracht van de synode hebben de deputaten gewerkt aan een onderzoek naar de betrokkenheid van kerkeraden en kerkleden bij de onderwijsproblematiek. Om dit onderzoek te verrichten hebben de deputaten een enquête gehouden. Naar aanleiding daarvan hebben verscheidene kerkeraden gereageerd met opmerkingen, hetzij telefonisch hetzij per afzonderlijke brief, hetzij per begeleidend schrijven bij het al of niet ingevulde enquête formulier. De deputaten hebben wanneer een reactie voor de hand lag antwoord gegeven.

Naar aanleiding van de artikelen, die de deputaten lieten verschijnen in de plaatselijke kerkbladen, kwamen heel wat reacties los, o.a. ook van enkele kerkeraden. Er werd gevraagd om inlichtingen, maar soms ook om de aanwezigheid van een der deputaten op een voorlichtingsavond voor onderwijsgeverenden. De deputaten hebben inlichtingen gegeven. Enkele van hen zijn ook aanwezig geweest op voorlichtingsavonden.

De deputaten hadden besloten een tijdlang geen preekchetsen te verstrekken, omdat uit een enquête in de vorige werkperiode was gebleken, dat niet veel predkanten van de preekchetsen gebruik maakten. Een van de predkanten vroeg via de telefoon of de deputaten binnenkort weer eens een schets wilden rondsturen.

Geantwoord is, dat over enige tijd daaraan weer aandacht geschonken zal worden.

2.2. Met kerkleden

Het contact met de kerkleden is intensiever geweest dan in voorgaande verslagperiodes. De oorzaak is duidelijk: men reageert op de artikelen, die de deputaten hebben laten verschijnen in de plaatselijke kerkbladen. Een enkele keer komt er een aanvraag binnen betreffende een van de rapporten, die de deputaten in opdracht van de synode hebben laten verschijnen.

Naar aanleiding van de artikelen en de rapporten reageert men soms met persoonlijke vragen. Dikwijls gaat het om vragen het onderwijs betreffende. Men wil meer weten over een bepaalde kwestie, omdat men als bestuurslid bij het onderwijs betrokken is. Of men stelt samen met enkele andere ouders vast, dat de ontwikkelingen in het plaatselijke onderwijs zorgwekkend zijn en men wil zien wat er aan te doen valt. Fusieperiodes komen steeds meer voor. Een van oorsprong protestants-christelijke school moet wegens het te lage leerlingenaantal fuseren, en de enige fusiepartner is bijv. een rooms-katholieke school. Dit is maar een voorbeeld van de vele. Het baart de ouders terecht zorgen. De deputaten geven als adviseer; zien of de school als een dependance van een andere protestants-christelijke school kan worden voortgezet, of: zoek een structuur, waarbinnen zelfstandigheid en identiteit zoveel mogelijk gehandhaafd kunnen worden, of: tracht een nieuwe schoolvereniging op te richten en ontwerp daarvoor een duidelijke identiteit, of: vorm een

stichting, om samen met andere ouders het vervoer te regelen, zodat de kinderen in een andere plaats naar school kunnen.

3. Regionalisatie

3.1. De opdracht van de synode van 1992

A. De taak van de deputaten

Destijds was gekozen voor de regionale benadering, toen bleek, dat voor landelijke conferenties, door de deputaten belegd, geen grote belangstelling was. Gehoopt was dicht bij de mensen te komen door op regionaal niveau zulke conferenties te beleggen, waarbij men beter in kon gaan op de zaken die in de regio's zelf speelden. Maar ook binnen kleine regio's kunnen al grote verschillen liggen. Er zijn grote verschillen en men voelt zich (helaas) niet bij anderen problemen betrokken.

Overeenkomstig de opdracht die door de synode van 1989 aan de deputaten gegeven is, om de regionalisatie tot hoofdpunt van de werkzaamheden te maken hebben de deputaten zich destijds ingespannen om in elke classis een classicale commissie te laten functioneren. Het resultaat viel tegen, wat gerapporteerd is aan de synode van 1992. Dat heeft geleid tot een wijziging in de opdracht aangaande de classiscommissies.

De deputaten moesten zich nu in opdracht van de synode bezighouden (samen met de classiscommissies) met de vraag wat de zin is van de voortzetting van het werken met classiscommissies en dienaangaande rapporteren aan de synode.

B. Werkzaamheid in dit kader

a. Rondvraag

Om te onderzoeken wat de ervaringen zijn van de bestaande classiscommissies, is door de secretaris een rondvraag onder alle classiscommissies gehouden.

1. De classiscommissie Groningen functioneert niet, volgens de scriba van de classis. De scriba van de classis zou de samenroeper zijn, maar de huidige scriba is niet op de hoogte. Er is verder niets van bekend.
2. De classiscommissie Hoogeveen ontploft geen activiteiten, volgens de scriba van de classis. De classis heeft geen samenroeper voor de commissie kunnen aanwijzen. Het leeft niet. Wat de basisscholen betreft: die hebben het vertrouwen van de ouders.
3. De classiscommissie Leeuwarden heeft de laatste jaren heel weinig gedaan. Enkele jaren geleden heeft men een avond belegd. Toen bleek de respons zeer gering. Daarna is er niets meer gedaan. Men zag het niet als taak de ouders op te trommelen. Voor maart 1994 zal de commissie weer eens bijeenkomen. In het najaar van 1994 bleek men nog niet bijeengekomen te zijn.
4. De classiscommissie Zwolle is in afwachting van opdrachten van de classis. Men verwacht niet op deze wijze ooit nog in actie te komen.
5. De classis Amersfoort heeft nooit een commissie voor Kerk en Onderwijs ingesteld, evenmin als de classis Utrecht en Dordrecht.
6. De classiscommissie Apeldoorn wil graag precies weten wat er gedaan moet worden. De commissie heeft een voorlopige inventaris gemaakt van de situatie in diverse gemeenten binnen de classis. Ook wil men graag meer weten over de instructie. Ds. van 't Spijker heeft hun vergadering bezocht op 24 feb. 1994, te Rijssen, om een en ander door te spreken.
7. De classiscommissie Amsterdam is opgeheven bij gebrek aan respons.
8. De classiscommissie 's Gravenhage staat op non-actief.
9. De classiscommissie Haarlem functioneert naar de mening van de deputaten goed. Maar de commissieleden missen bij hun werk betrokkenheid en ruggesteun vanuit de classis en de kerkeraden. Men heeft een cursus geloofsopvoeding georganiseerd. Die wordt nog steeds hier en daar (door het hele land) gegeven. De commissie vergadert regelmatig. Men wil graag op de hoogte blijven van de activiteiten van de deputaten. Van wat de deputaten aan kerkeraden rondsturen of aan predikanten ter beschikking stellen, wil men graag een exemplaar krijgen. De deputaten hebben die wens ingewilligd.
10. De classiscommissie Middelburg heeft de werkzaamheden opgeschort wegens te geringe belangstelling uit de gemeenten en uit de kerkeraden van de classis. Aanvankelijk waren er vier leden, later tien. Er zijn wat samenkomsten gehouden, met een geringe opkomst. De best bezochte bijeenkomst was niet op classicaal niveau, maar op een gemeente-avond van Zierikzee, waar een lezing werd gehouden.
11. De classiscommissie Rotterdam bestaat niet meer. Bij inventarisatie van de voorlopige commissie bleek, dat er in de classis weinig behoefte was. Er was een overwegend negatieve respons. "We hebben ons al gewend tot het Ref. onderwijs, en dus hebben we zulke commissies niet nodig."

b. Overwegingen

De deputaten hebben aan de hand van deze rondvraag vastgesteld, dat wat landelijk niet (meer) gelukte, op regionaal niveau ook niet lukt. Daarbij spelen plaatselijke verschillen een rol, maar bovendien is men vooral op de eigen plaatselijke situatie gericht.

Als taak voor de commissies zien de deputaten:

- inventarisatie van de problemen in het ressort van de classis.
- het opzetten en onderhouden van netwerken om op de hoogte te blijven van de situatie in de gemeenten.
- het vormen van een kader om ouders toerusting te kunnen geven op het gebied van de christelijke opvoeding, inclusief het onderwijs.
- het waken van aandacht voor de zaken die hierna te maken hebben.

Voor veel van de bovengenoemde taken kan men ook goed werk verrichten in plaatselijke commissies. In enkele plaatsen is de kerkeraad overgegaan tot het instellen van plaatselijke commissies voor kerk en onderwijs. De deputaten zouden dat willen stimuleren. Het feit, dat er reformatische scholen zijn maakt het werk van de commissies niet overbodig. Soms weert men leden van onze kerken. Bovendien moeten ouders en kerkeraden niet menen, dat volledig aan de verantwoordelijkheden is voldaan wanneer men de

kinderen naar het reformatische onderwijs stuurt.

We moeten ook de ambtsdragers ervan overtuigen, dat de onderwijsopdracht niet een secundaire zaak is voor de kerken. Een van de wortels van de secularisatie ligt in het onderwijs. Met zulke overwegingen kunnen de gemeenten en de classes benaderd worden.

Als voornaamste taak zien de deputaten het geven van toerusting op het gebied van de geloofsopvoeding binnen de gezinnen. Daarnaast kan de taak van plaatselijke commissies zijn het signaleren van problematiek (naar aanleiding van situaties op scholen of naar aanleiding van overheidsmaatregelen), het opzetten en onderhouden van netwerken, het meewerken aan projecten, het betrekken van de kerken bij het werk op de scholen.

Maar er zijn gevallen denkbaar, waarbij een plaatselijke commissie aangewezen is op steun van andere plaatselijke commissies. In dat geval is het goed, wanneer er classicale commissies zijn ter ondersteuning.

3.2. Contact met de classicale commissies

Over en met de classiscommissies is er contact geweest in verband met de rondvraag betreffende het functioneren van de classiscommissies. De deputaten hebben daarover hierboven gerapporteerd. Daarnaast zijn er nog andere contacten geweest.

De classiscommissie Apeldoorn vroeg en kreeg steun bij het bezinnen op het functioneren.

De classiscommissie Haarlem deelde mee, dat men het werk iets anders wilde aanpakken. Veel energie heeft men gestoken in het geven van cursussen over geloofsopvoeding. Samen met de deputaten is er nagedacht over het opzetten van een cursus: Ouders en de christelijke school, maar deze taak leek zeer omvangrijk.

De classiscommissie Haarlem vroeg in hoeverre samenwerking mogelijk is met leden van bijv. de Genf. Kerk Vrijg., of de Ned. Genf. Kerk. De deputaten gaven als antwoord, dat de classiscommissie een werkgang van de classis is voor de eigen kerkleden. De classiscommissie is verantwoordelijk verschuldigd aan de classis. Daar moet dus een kerkelijke relatie bestaan tussen de classis en de leden van de classiscommissie. De leden van de commissie kunnen dan ook niet anders dan lid van de eigen kerk zijn. De commissie mag wel samenwerken met een ander orgaan en zo ook leden van andere kerken dienen. Dat andere orgaan kan nooit verantwoording aan de classis afleggen, omdat het geen orgaan is van de classis. De classiscommissie kan ook geen verantwoording voor handelingen van dat andere orgaan afleggen. Het hoeft voor de classiscommissie niet van belang te zijn aan welke instantie dat andere orgaan verantwoording verschuldigd is. Voordat men tot samenwerking overgaat, moet men dus eerst de afbakening tussen de samenwerkende organen definiëren, plus de wijze van samenwerken. Die samenwerking moet zodanig zijn, dat de classiscommissie altijd verantwoording kan afleggen aan de classis. In geval van samenwerking moet ook van de samenwerking verantwoording afgelegd worden.

Op het verzoek van de classiscommissie Haarlem om een betere communicatie met de deputaten hebben de deputaten besloten, datgene wat ze toezonden aan kerkbladen, predikanten en kerkeraden, ook toe te zenden aan de functionerende classicale en plaatselijke commissies.

De classiscommissie Haarlem is gestart met het opzetten van plaatselijke commissies voor Kerk en Onderwijs. Zij benadert daarvoor de kerkeraden van de gemeenten in de classis. Voor werkwijze en taakinhouden voor een plaatselijke commissie is een model ontworpen.

3.3. Contact met plaatselijke commissies

De plaatselijke commissie te Zwolle heeft de hulp van de deputaten gevraagd en gekregen bij het beleggen van een avond voor onderwijsgeevenden. Datzelfde geldt voor Surhuisterveen. Deze commissie vroeg ook advies met betrekking tot projecten, waarin de scholen met de kerken samenwerken. Met een van de projecten was men niet zo gelukkig en de commissie wilde weten hoe men aan beter materiaal kon komen.

We hebben geen centrum, waar we dergelijk materiaal kunnen betrekken. We moeten het materiaal van anderen op de merites beoordelen. Je bent niet altijd gelukkig met het materiaal dat door de scholen wordt vervaardigd. Het beste is het om het materiaal zelf samen te stellen in samenwerking met de school. Er zal verder nagaan moeten worden, hoe dit moet worden geconcretiseerd.

3.4. Conclusie

De deputaten verwachten, dat het opzetten van plaatselijke commissies voor kerk en onderwijs perspectieven biedt.

4. Contact met anderen

4.1. Periodieken

De deputaten ontvangen kosteloos het Bulletin van de Unie School en Evangelie en het blad "De Reformatische School", evenals 'Inkom', 'ZEG', 'De School met de Bijbel', en het bulletin van de hogeschool De Vijverberg/Felix. Ze zijn er toe overgegaan, dat elk van de deputaten een of twee van deze bladen doormeent en de inhoud van de artikelen die van belang lijken, kort samenvat. Zodoende kunnen de deputaten de informatie verwerken en adequaat reageren op de ontwikkelingen. Van uitgebreidere publicaties, zoals het extra bulletin van de Unie voor Christelijk Onderwijs, 'De verzuiling voorbij', hebben de deputaten voor zichzelf een iets uitgebreidere studie gemaakt, omdat daarin een standpunt wordt ingenomen, dat de deputaten niet bevorderlijk achten voor het in stand houden van een goede christelijke identiteit van de scholen.

4.2. VSGB

De deputaten hebben uitnodigingen ontvangen van het Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis, voor het bezoeken van de jaarvergaderingen. Zij trachten die te bezoeken. Ze hebben gevraagd om materiaal, dat ze aan de kerkleden konden toesturen, die reageerden op het artikel over de AWGB. Ze hebben dat

materiaal ook ontvangen.

4.3. De Vijverberg/Felua

De deputaten zijn dankbaar voor al het werk dat ds. D. Quant heeft verzet ten behoeve van de deputaten. Regelmatig werd door hem op de vergadering van de deputaten verslag afgelegd van de werkzaamheden voor de Vijverberg, protestants christelijke Hogeschool op gereformeerde grondslag te Ede. Ds. D. Quant was in 1992 herbenoemd als lid en secretaris van het bestuur. In december 1992 tekenden de besturen van de Vijverberg en van Felua een gezamenlijke intentieverklaring voor een fusie. De deputaten hebben in de loop van 1993 de bijbehorende stukken bestudeerd. Ze hebben zich akkoord verklaard met de fusie en met de wijziging van de structuur. Ds. D. Quant is als secretaris van het nieuwe bestuur geen afgevaardigde meer namens de deputaten. Drs. C. M. van den Hoek nam namens de deputaten plaats als lid van de Stichtingsraad van De Vijverberg - Felua. Hij doet verslag aan de deputaten.

4.4. Overigen

4.4.1. Zuid-Afrika

Via ds. P. den Butter in zijn hoedanigheid van secretaris van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders etc. bereikte de deputaten in 1994 het verzoek van de Deputate vir christelike onderwys, Nasionale Sinode van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, om steun te ontvangen in de nieuwe situatie die daar was ontstaan, nu het christelijke onderwijs niet meer van staatswege op de scholen wordt verzorgd. De steun waarom men vraagt is: elk document, rapport, advies en zo meer, dat in onze Kerken specifiek over het christelijke onderwijs handelt. De deputaten hebben vastgesteld, dat ds. P. den Butter reeds gewezen had op de al verschenen rapporten. Zij hebben bovendien gaantwoord, dat zij die gegevens hopen te verstrekken, waarvan ze denken, dat men in Zuid-Afrika er belang bij kan hebben. De deputaten maken daarvan hier melding, omdat de deputaten daarmee eigenlijk buiten de opdracht van de Synode gaan. Maar zij achten het en in de geest van de opdracht van de synode en op broederlijke gronden geboden om deze steun waar mogelijk te verlenen.

Ook uit Zuid-Afrika ontvingen de deputaten een verzoek van de Gereformeerde Skoolvereniging Dik Postma, om financiële steun, of om adressen van hen die financiële steun zouden kunnen verlenen. Er is gaantwoord, dat wijzel niet in staat waren deze steun te verlenen of te organiseren. Wij hebben hen het adres gegeven van de Unie voor Christelijk onderwijs, die inderdaad allerlei buitenlandse projecten ten bate van het christelijke onderwijs steunt.

4.4.2. Anderen

Soms bereikt de deputaten een verzoek om inlichtingen van dorden, die geen lid zijn van onze kerken, bijvoorbeeld n.a.v. van een artikel, dat men in een plaatselijk gemeenteblad van een van onze kerken heeft gelezen. Getracht wordt in zulke gevallen zo goed mogelijk de betrokkenen door te verwijzen naar hen, die het beste antwoord kunnen geven op de gestelde vragen, indien de deputaten zelf daartoe niet in staat zijn.

4.4.3. Deputaten voor contact met de Overheid

In verband met ontwikkelingen rondom de TWAO is aan de deputaten voor contact met de Overheid gevraagd hoe er verder gehandeld kon worden. De deputaten voor contact met de Overheid hebben daarop een brief gestuurd aan de vaste kamercommissie voor Onderwijs. De deputaten voor kerk en onderwijs hebben aan de deputaten voor contact met de overheid hun instemming betuigd met dit schrijven.

4.4.4. Besturenraad

Naar aanleiding van een brochure waarin de Besturenraad het beleidsplan voor de komende jaren uiteen zette, hebben de deputaten een brief geschreven, met daarin waarderende opmerkingen over de visie, die men had op het schoolmanagement, maar waarin ook gewezen werd op de principiële bezwaren, die wij hebben ten opzichte van de grondslag die men aan de protestants-christelijke scholen adviseert. Men grondt zich niet meer op Gods Woord en de drie formulieren van eenigheid, maar op een waziger formulering, waarbij men uit het oog verliest, dat voor elk mens de noodzaak tot wedergeboorte bestaat.

5. Werkzaamheden in verband met art. 6 K.O.

5.1. Personalie

Binnen het kader van Art. 6 K.O. hebben of hadden de deputaten verantwoordelijkheid voor de predikanten A. Broersma, Th. Peppink, en A. W. Wubs en J. P. van den Boogaard.

5.2. Contacten

Het directe contact tussen de deputaten en de predikanten wordt onderhouden door het jaarlijks afleggen van een bezoek. Een van de deputaten bezoekt een van de predikanten en alle predikanten krijgen op deze wijze bezoek. Deze bezoeken worden verslagen op de deputatenvergaderingen. Niet alle predikanten vinden een jaarlijks bezoek noodzakelijk. De deputaten willen dit respecteren. Daarnaast blijven de deputaten van het werk van de predikanten op de hoogte via de toezending van de verslagen aan de betrokken kerkeraden. De deputaten ontvangen deze verslagen niet met een zeer hoge frequentie.

6. Bezinning

6.1. Algemeen

Everals in de vorige verslagperiode werd een deel van de aandacht van de deputaten opgeëist door bezinning over onderwerpen, hun door de generale synode aangereikt. De meeste tijd hebben de deputaten gespendeerd aan het opstellen en houden van een belangstellings-enquête onder kerkeraden. Daarnaast is er steeds gewerkt aan het schrijven van korte informatieve artikelen voor de plaatselijke kerkbladen. Ook hebben de deputaten zich bezonnen op het functioneren van de klassicale commissies voor Kerk en Onderwijs. Tenslotte hebben de deputaten gewerkt aan een brochure, bestemd voor ouders en kerkeraden, met het oog op de identiteit van de scholen, die door de kinderen der gemeente bezocht worden.

6.2. De belangstellings-enquête

Aangezien de generale synode van 1992 aan de deputaten de opdracht had gegeven een onderzoek in te stellen naar de betrokkenheid van kerkeraden en kerkleden bij de onderwijsproblematiek, over de resultaten te rapporteren en voorstellen te doen aan de volgende generale synode, hebben de deputaten een enquête gehouden, waarvan het verslag in een bijlage aan de synode wordt aangeboden.

6.3. Artikelen

De deputaten hebben de volgende artikelen geschreven, resp. doen schrijven en doen plaatsen:

1. Aankondiging van de artikelen, met het verzoek onderwerpen op te geven, die men graag behandeld zag.
 2. TWAO, twee artikelen betreffende de tijdelijke wet arbeidsbemiddeling onderwijs;
 3. MZP, een artikel betreffende de medezeggenschapsraad;
 4. AWGB, een artikel betreffende de algemene wet gelijke behandeling;
 5. Christelijke identiteit van het onderwijs, vier artikelen;
 6. Kind op Maandag, een artikel betreffende een bijbelvertel-methode.
- Op deze artikelen is steeds door kerkleden gereageerd met het verzoek om inlichtingen, of met persoonlijke opmerkingen het onderwerp betreffende. De deputaten hebben geprobeerd zo goed mogelijk op deze reacties in te gaan.

6.4. De regionalisatie

Dit punt van bezinning is hierboven al aan de orde geweest bij het bespreken van de contacten, die de deputaten hebben gehad met anderen.

6.5. Brochure: Handreiking Schoolkeuze

Tijdens de rapporteringsperiode kwam het de deputaten ter ore, dat de kerkeraad van Veenendaal-Prillé een commissie had benoemd met als opdracht het samenstellen van een brochure, waarin de ouders iets in de hand kregen om te bepalen naar welke school ze hun kind konden sturen. De deputaten hebben hierover met hem contact opgenomen. Ze hebben toestemming gekregen de brochure te gebruiken. Naar aanleiding van deze brochure, voor welke de deputaten veel waardering hadden, maar die ze toch te veel plaatselijk bepaald achtten, hebben de deputaten zelf een brochure samengesteld, die bedoeld is voor kerkeraden om ouders te adviseren en voor ouders, om een handreiking te hebben wanneer ze een school voor hun kind moeten kiezen.

De deputaten bieden de brochure hierbij als een bijlage aan. Zij vragen toestemming om deze in de kerken te verspreiden.

7. De toekomst

Wanneer de deputaten trachten een beeld te vormen van de nabije toekomst, dan denken zij in eerste instantie aan een verzoek aan de kerkeraden om plaatselijk waar mogelijk een commissie voor kerk en onderwijs in te stellen. Ook willen ze werken aan een verdere consolidering van de situatie, wat betreft de goed functionerende klassicale commissies. Verder denken zij aan een proces van bewustwording bij de kerkleden, waarbij zeker ook gedacht moet worden aan de ambtsdragers onder hen, welk proces zij denken te bevorderen door middel van korte, eenvoudige publicaties in onze kerkelijke pers, en door het verstrekken van een brochure als handreiking bij de schoolkeuze. Dat deze activiteiten noodzakelijk zijn blijkt de deputaten uit de enquête die zij gehouden hebben.

8. Voorstellen

8.1. Benoemingen

De deputaten stellen u voor opnieuw deputaten voor Kerk en Onderwijs te benoemen, vijf in getal. Daarbij dient opgemerkt te worden, dat ds. D. Visser en ds. J.J.F. Scheper te kennen hebben gegeven na hun zittingsperiode van negen jaar nu niet meer herbenoemd te willen worden. Voorstellen over hun opvolging zullen het moderamen van de synode tijdig bereiken.

8.2. Beleid

De deputaten verzoeken de synode op grond van het haar aangeboden rapport aan de deputaten enkele hoofdzaken van beleid in de komende periode te geven.

Daarbij doen de deputaten in ieder geval de volgende voorstellen:

De synode besluit:

1. de aanbevelingen over te nemen, welke de deputaten geformuleerd hebben aan het einde van het rap-

- port aangaande de belangstellingsenquête;
- de deputaten op te dragen de kerkeraden te stimuleren in het in het leven roepen van plaatselijke commissies voor kerk en onderwijs om de betrokkenheid van ouders en kerkeradsleden bij het onderwijs te bevorderen en om adequater te kunnen reageren wanneer zich moeilijkheden voordoen of dreigen voor te doen;
 - de deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag, hoe de aanvankelijk begonnen regionalisatie in enkele classes op de beste wijze voortgang kan vinden, als ondersteuning voor de plaatselijke commissies; daarbij attent te zijn op mogelijkheden voor uitbreiding van deze regionalisatie, maar overigens te berusten in de feitelijke situatie;
 - de deputaten opnieuw toestemming te geven de kerkeraden toe te rusten in hun taak aangaande het protestants-christelijk onderwijs d.m.v. publikaties in de kerkelijke pers, dit ter bevordering van een proces van bewustwording op het brede terrein van de onderwijsproblematiek;
 - de deputaten opdracht te geven de Handreiking Schoolkeuze onder de kerkeraden en kerkeraden te verspreiden.

9. Ten slotte

Aan het einde van dit rapport gekomen, uit de deputaten hun dankbaarheid jegens God de HEERE voor zijn zorg en wijsheid.

Drs. G. van T. Spijker, secretaris.

Onderzoek naar de betrokkenheid van ouders en kerkeraden bij het christelijke onderwijs

1. Doel

a. Het doel van het onderzoek is:

Het uitvoeren van de opdracht van de generale synode 1992, aan de deputaten gegeven, om uit te zoeken hoe het staat met de betrokkenheid van kerkeraden en ouders bij het christelijke onderwijs. De deputaten hebben, om een onderzoek uit te kunnen voeren, zich afgevraagd hoe betrokkenheid gestate krijgt.

De betrokkenheid kan verstaan worden als een actief functioneren in het christelijke onderwijs. Over deze vorm van betrokkenheid gaat het niet. De betrokkenheid kan ook verstaan worden als een meeleven met het wel en wee van de kinderen, die naar een christelijke school gaan. Over deze vorm van betrokkenheid gaat het ook niet. De betrokkenheid die bedoeld wordt, bestaat in: weten wat er zich in het christelijke onderwijs in het algemeen afspeelt, met aandacht toezien hoe dat doorwerkt in de school waar ons kind onderwezen wordt, of in de scholen waarin de kinderen der gemeente onderwezen worden en de bereidheid om passende maatregelen te nemen ten bate van de Schriftgetrouwheid van het onderwijs dat de kinderen krijgen. Op grond hiervan is de opdracht van de synode geconcretiseerd tot: Onderzoeken of er bij kerkeraden en gemeenteleden voldoende oog is voor de ontwikkelingen, die de Schriftgetrouwheid van het christelijke onderwijs bedreigen.

b. Nadere toelichting

Er zijn nogal wat ontwikkelingen die de Schriftgetrouwheid van het christelijke onderwijs bedreigen. Die ontwikkelingen kunnen zijn van politieke aard, van theologische of levensbeschouwelijke aard, van onderwijskundige aard, van pedagogische aard, van persoonlijke aard.

Men zou er aan kunnen toevoegen: ontwikkelingen van financiële aard, maar die ontwikkelingen moeten deels ondergebracht worden onder de politieke, deels onder de persoonlijke.

- Ontwikkelingen van politieke aard: Hoewel de Overheid wil dereguleren en de autonomie van de scholen vergroten, neemt zij levens maatregelen, te weten: voorschriften over schoolgrootte, voorschriften over benoemings- en ontslagbeleid, voorschriften over de wijze van besturen, voorschriften over de wijze van financieren. We moeten rekening houden met de eventuele komst van voorschriften over "kwaliteits-handhaving". Door de voortdurende regelgeving van de overheid en de zorg van de overheid voor de kwaliteit van het onderwijs kan de overheid zich gaan intelen met de invulling van de inhoud van het onderwijs, bijvoorbeeld door de eis, dat het onderwijs moet voldoen aan door de overheid vastgestelde onderwijsdoelen.
- Ontwikkelingen van theologische of levensbeschouwelijke aard. Onder invloed van theologien die opgedaan doen, zullen ouders en/of besturen verschillende eisen aan het gehalte van hun school stellen. Het is maar zeer de vraag of men dan ook goed gereformeerd en Schriftgetrouw onderwijs voor ogen heeft. Indien men nog over de Bijbel spreekt komt men met andere interpretaties. Men zal de mens tot norm verhellen. Of men zal een visie op tolerantie zo ver doorvoeren, dat een gelijkwaardige of ruimere plaats geboden wordt aan andere vormen van geloven.
- Ontwikkelingen van onderwijskundige aard: Veel onderwijsgevenden, ook bij het christelijke onderwijs, zijn via hun opleiding met hedendaagse onderwijskundige opvattingen doortrokken. Onderwijskunde als wetenschap pretendeert waarde vrij te zijn. Bijbelse waarden en normen hebben volgens de moderne inzichten geen relatie met onderwijskunde als wetenschap. Geen enkele vorm van menselijk denken is echter waarde vrij. Vervolgens wordt vandaag vooral van de kant van de overheid het sociaal-economische denken gepolst boven het onderwijskundig, zodat de economische structuur en de sociale gelaagdheid bepalend gaan worden voor de inhoud en de functie van het onderwijs. Dit alles zal in de komende tijd de ontzulling van het onderwijs bespoedigen en ook het christelijke

onderwijs nog verder doen versimpeliseren en vervlakken. Sociaal-economische aspecten worden steeds meer bepalend, waarbij identiteitsverschillen nog slechts worden gezien als een historische franje. In veel situaties waarbij het christelijke onderwijs bij fusies is betrokken, ervaart men de verschillen in identiteit niet meer als beletsel.

- Ontwikkelingen van pedagogische aard: In de hedendaagse kind- en mensvisie gaat men uit van de autonome mens, die slechts in opvoeding en onderwijs geholpen mag worden om zo goed mogelijk zichzelf, zijn ZELF, te ontwikkelen en zo tot zelfverwerkelijking te komen. Belangrijk en zingevend is vandaag datgene wat de mens aan waarden zelf heeft ontdekt en wat door de meerderheid van de samenleving als zodanig wordt aanvaard. Normatieve pedagogie wordt als indoctrinerend en verouderd patriarchaal gezien, ook door zich noemende christelijke pedagogen. Daarnaast heeft het secularisatieproces bij de hedendaagse mens een heimwee naar het spirituele doen ontstaan. Vormen van neo-gnostiek en oosters mystiek denken hebben reeds met resultaat ingewerkt op de hedendaagse pedagogiek, en zo ook hun invloed gekregen in het algemene christelijke onderwijs.
- Ontwikkelingen van persoonlijke aard: Ouders kunnen onderschatten welke invloed het onderwijs heeft op de vorming van hun kinderen. Ze kunnen onvoldoende inschatten wat er op hun school gebeurt of zich gemakkelijk bij een stand van zaken neerleggen. Ze hebben soms geen offer over voor wat dringend nodig is. Ouders kunnen eenvoudigweg hun kinderen naar een school sturen zonder zich af te vragen wat daar met hun kind gebeurt. Ouders kunnen een gebrek aan onderscheidingsvermogen hebben. Of ze missen een duidelijk criterium bij de beoordeling van bijbels genormeerd christelijk onderwijs. Of het ontbreekt ze aan inzicht in hoeverre de secularisatie ook de Schriftgebondenheid van het christelijke onderwijs heeft aangetast. Ouders kunnen menen, dat een zekere algemene gelovigheid al voldoende is voor hun eigen behoud en voor dat van hun kinderen. Ze kunnen soms een te beperkte blik hebben op de dienst van de Heere en de noodzaak van het gebruik van de genademedelen.

c. Geen andere formulering

Deze lijst van ontwikkelingen kan met praktijkvoorbeelden aangevuld worden. Ze zijn gedefinieerd als ontwikkelingen die de Schriftgetrouwheid van het christelijke onderwijs bedreigen.

- Men kan ze ook beschouwen als ontwikkelingen die het christelijke onderwijs bedreigen. Er kan dus een discussie ontstaan over de vraag wat christelijk onderwijs eigenlijk is. Want een ander kan vanuit een zogenaamde tolerante instelling ten aanzien van de Schriftgebondenheid genoeg nemen met een humanistische vorm van onderwijs waarbij gebruik gemaakt wordt van bijbelse woorden en begrippen.
- Men kan ze ook beschouwen als ontwikkelingen die de geloofsopvoeding van de kinderen bedreigen. Maar de een zal daar tegen in opmerken, dat hij die variant van geloofsopvoeding, die nu ontstaan is juist de goede zal vinden, zodat er niets bedreigd wordt, een ander zal menen, dat er van geloofsopvoeding geen sprake kan zijn, omdat de Heere de Werker van het geloof is, en wij met onze opvoeding hooguit een geschikte attitude voor de dienst van de Heere bij kunnen brengen.

Als we deze beschouwingen in onze doelstelling opnemen hebben we geen duidelijk doel voor ons onderzoek, wegens de vele opvattingen die mensen er dan op van toepassing kunnen verklaren. Daarom is het nodig ons te beperken tot de opdracht die de synode aan de deputaten heeft verstrekt. Dit leidde ons tot de doelstelling zoals die hierboven geformuleerd is.

Men zou kunnen overwegen, of er niet nog een ander doel bij moet komen, nl. onderzoeken, of kerkeraden en gemeenteleden bereid zijn zich te laten mobiliseren tegen gevaren, die uit deze ontwikkelingen kunnen voortvloeien.

Maar men zal zich ook laten mobiliseren of in elk geval voldoende waakzaam zijn, als er voldoende oog is voor die gevaren.

d. Waarom dit onderzoek?

Het is de vraag of kerkeraden en gemeenteleden voldoende oog hebben voor de onder lb, 1 t/m 5 genoemde ontwikkelingen. De deputaten hebben twijfel daaromtrent geuit wegens de moelzaamheid van hun arbeid, die voortvloeide uit de geringe respons op hun arbeid van de kant van ambtsdragers en gemeenteleden.

2. Gebruikte middelen

a. Aard van de methode

Het geschetste probleem en het genoemde doel maken het nodig de ambtsdragers en de gemeenteleden naar hun mening te vragen.

We onderscheiden hier mening van kennis. We moeten naar een mening vragen. Niet naar inzicht of naar kennis. Inzicht en/of kennis zijn wel medebepalend voor een mening, maar het is mogelijk bij behoorlijke kennis van de stand van zaken van mening te zijn, dat de eventuele gevaren, voortvloeiend uit de ontwikkelingen, niet groot zijn, of juist wel.

Vragen naar kennis en inzicht kan gebeuren via enquêtes, interviews en vooral via toetsen. Vragen naar een mening kan niet via een toets. Het onderzoek van de deputaten mag dan ook niet als een toets worden gezien, waarmee de deputaten de kennis van de ondervraagden wilden meten.

b. Keuze van de methode

In eerste opzet is door de deputaten gekozen voor een voorlopige enquête onder kerkeraden, die gevolgd zou moeten worden door een tweede, meer toegespitste enquête onder de kerkeraden, gepaard gaande met een interview onder gemeenteleden. Na het verwerken van de resultaten van de gehouden enquête zijn de deputaten tot de overtuiging gekomen, dat zij al over voldoende gegevens beschikken die konden dienen

tot het uitvoeren van de opdracht welke de Synode gegeven heeft. Zij meenden daarom af te kunnen zien van het houden van een vervolgonderzoek, omdat dit slechts zou leiden tot een academische verfining van de conclusies.

De deputaten leggen in dit rapport deze gegevens van de gehouden enquête aan de Synode voor.

c. Opzet en uitwerking

De opzet en de uitwerking van de enquête zijn opgenomen in een bijlage bij dit rapport.

3. Conclusies

a. Betrouwbaarheid

De volgende conclusies zijn statistisch naar behoren betrouwbaar te noemen.

b. Ernstig bezig

De kerkeraden zijn van mening, dat zij en hun gemeenteleden ernstig bezig zijn (behoren te zijn) met vragen betreffende het christelijk onderwijs (omdat hun overtuiging hen daartoe aanzet).

c. Dikwijls een school in de buurt

De kerkeraden zijn, voorzover ze zich tot een oordeel in staat achten, en dat is in een behoorlijk hoog aantal het geval, met een kleine meerderheid van mening, dat de gemeenteleden in hun buurt een basisschool hebben waar Schriftgebonden onderwijs gegeven wordt.

Dit is vooral het geval in de PS van het Noorden en in die plaatsen waar men de kinderen over het algemeen naar het reformatiesche onderwijs stuurt.

d. Minder vertrouwen in het voortgezette onderwijs

Voor het voortgezette onderwijs is men aanzienlijk minder van vertrouwen. Een derde van de kerkeraden vindt de situatie in de eigen school of woonplaats in orde. Dat betreft zowel reformatiesche als andere prot. chr. scholen. Een derde van de kerkeraden vindt de situatie in de eigen school of woonplaats niet in orde. In de PS van het Oosten en van het Westen heeft men meer moeite met de situatie.

e. Moeilijk te beschrijven

Opvallend is, dat in de plaatsen waar men moeite heeft, het ook moeilijk blijkt de situatie precies te beschrijven.

f. Er wordt op gewezen

Vijf op de zes kerkeraden zeggen tijdens huisbezoeken en/of doopgesprekken op de noodzaak van goed christelijk onderwijs te wijzen. Bij een op de zes doet men het niet. De PS van het Noorden en het Oosten lopen hierin iets achterop.

g. Betrokkenheid veranderd

Vijf op de zes kerkeraden zeggen bij ouders uit hun gemeente betrokkenheid bij het christelijke karakter van het onderwijs te veronderstellen, hetzij doordat ouders zich ervoor inspinnen, het zij doordat ze er aandacht voor tonen. Een op de zes kerkeraden ziet dat anders.

h. Onvoldoende duidelijk

Het is niet voldoende duidelijk in welke mate ouders zich metterdaad inzetten voor het christelijke onderwijs.

i. Wel of niet op de hoogte?

De kerkeraden zijn voor een derde deel van mening dat hun gemeenteleden voldoende op de hoogte zijn van de problematiek binnen het christelijke onderwijs, ze zijn voor een derde deel een tegenovergestelde mening toegedaan, (en voor de rest is het ze dus onduidelijk).

j. Met de neus op de feiten

Wellicht krijgt men pas door dat er wat aan de hand is als men met de neus op de feiten wordt gedrukt en waarschijnlijk is dat in een groot aantal gevallen nog niet gebeurd. Men zou zich voor die tijd moeten laten waarschuwen, maar daar ligt waarschijnlijk het probleem.

k. Bekand bij de kerkeraad

Driekwart van de kerkeraden zegt op de hoogte te zijn van de problematiek.

l. Maar niet precies

Slechts weinig kerkeraden geven in hun antwoord echt blijk ervan te weten wat de problemen precies zijn. Daar is niet rechtstreeks naar gevraagd, maar uit het onderling vergelijken van de antwoorden volgt dat het gerechtvaardigd is aan te nemen, dat men het inderdaad niet precies weet.

m. Beter dan de anderen

Merkwaardig is, dat driekwart van de kerkeraden vindt dat ze voldoende op de hoogte zijn, terwijl ze er minder van overtuigd zijn, dat ook de gemeenteleden op de hoogte zijn.

n. Opdracht

Vrijwel unaniem zien de kerkeraden het als een opdracht de ouders te wijzen op hun taak inzake het christelijke karakter van het onderwijs.

o. Informatie voor ouders wenselijk

De meeste kerkeraden vinden dat de ouders goed geïnformeerd moeten worden. Tweederde vindt meer informatie wenselijk, een kwart vindt meer informatie niet nodig. De rest is hierover onduidelijk.

p. Niet vaak aan de orde

Duidelijk is, dat er op kerkeraadsvergaderingen niet vaak gesproken wordt over problemen betreffende het christelijke onderwijs. In vijf van de zes kerkeraden komt het niet vaak aan de orde.

q. Streekgebonden?

Hoewel het om kleine getallen gaat spreekt men er in het Oosten kennelijk vaker over (7) dan in het Zuiden (2). Dat kan liggen aan de het type onderwijs waarheen de ouders de kinderen gewoonlijk sturen.

r. Inconsequent

Het beeld dat de beantwoording van de vragen heeft opgeroepen is, dat men als kerkeraden wel over de kennis beschikt, maar die zelden hoeft te gebruiken. Dat is vreemd als men zegt te weten dat er problemen zijn.

Een kwart van de kerkeraden zegt inderdaad de situatie op de scholen ongunstig in te schatten, te menen dat men voldoende op de hoogte is van de problematiek, maar er nooit over te spreken op de kerkeraadsvergaderingen, en dat terwijl ze van mening zijn dat de ouders niet voldoende op de hoogte zijn.

Dit roept toch de vraag op, waarom de zaak van het christelijke onderwijs niet vaak aan de orde komt.

s. Nogmaals inconsequent

Van de 113 kerkeraden, die in gesprekken aandacht geven aan de noodzaak van goed christelijk onderwijs, zijn er 95, die antwoorden, dat er niet vaak problemen zijn, die de aandacht van de kerkeraad vragen. Dit lijkt inconsequent. Van de 99 kerkeraden, die melden, dat ze op de hoogte zijn van de problematiek zijn er 23 die aangeven, dat ze niet precies weten wat zich op de christelijke scholen van hun woonplaats/omgeving afspeelt. Ook dit lijkt inconsequent.

De deputaten hebben het sterke vermoeden, dat de zaak van het christelijke onderwijs minder aan de orde komt dan noodzakelijk zou zijn.

t. Op de hoogte in eigen woonplaats/regio

Sommige kerkeraden zeggen niet alles te (kunnen) weten over de situatie van het christelijke onderwijs in hun eigen woonplaats/regio. Bijna tweederde zegt voldoende te weten. Van de kerkeraden, die toegeven de plaatselijke situatie niet te kennen, maar waarvan de kinderen die scholen wel bezoeken, zeggen er te veel de algemene problematiek niet te kennen en er op de kerkeraad niet vaak over te spreken. Dit gaat over een zesde van de ondervraagde kerkeraden.

Een derde van de kerkeraden geven in dit opzicht antwoorden die onbegrip wekken.

4. Resumé

a. Twijfel

Op grond van bovenstaande conclusies kan op zijn minst gesteld worden, dat er twijfel bestaat of kerkeraden en gemeenteleden wel voldoende op de hoogte zijn van ontwikkelingen binnen het christelijke onderwijs, die de Schriftgetrouwheid ervan bedreigen.

b. Nauwelijks ter sprake

Vervolgens is het uit het onderzoek duidelijk geworden, dat over het christelijke onderwijs in relatie tot de gedoopte kinderen van de kerkelijke gemeente onvoldoende of nauwelijks wordt gesproken.

c. Globaal genomen slechts formeel betrokken

Tenslotte is uit het gehouden onderzoek gebleken, dat kerkeraden en gemeenteleden formeel wel een zekere betrokkenheid blijken te geven, maar daar blijft het globaal genomen bij.

5. Aanbevelingen

De deputaten menen op grond van de getrokken conclusies en naar aanleiding van de opdracht van de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 1992 de volgende aanbevelingen te kunnen geven.

1. Ouders en kerkeraden dienen meer hun verantwoordelijkheid te verstaan t.a.v. de gedoopte kinderen der gemeente. Hieraan dient voortdurend grote aandacht te worden besteed in publicaties en vergaderingen, allereerst in gemeentelijk en zo mogelijk ook in ruimer verband in de meerdere vergaderingen.
2. Nadrukkelijk en regelmatig dient het met de gereformeerde belijdenisgeschriften harmoniserend christelijke onderwijs aan de orde te komen als het enige onderwijs dat voldoet aan de doopbelofte en dit dan zowel op kerkeraadsvergaderingen, in de ambtelijke bearbeiding als in de prediking.
3. De ouders en de kerkeraden dienen zich bewust te zijn of te worden, dat er wel scholen zijn, die zich christelijk noemen, maar waarvan de identiteit en het onderwijs niet in overeenstemming zijn met de gereformeerde belijdenisgeschriften. Ook mag van hen worden verwacht, dat zij zich inzetten voor verbetering van het christelijke gehalte van het onderwijs en zich verzetten tegen verdere achteruitgang.
4. De ouders en de kerkeraden dienen zich te bezinnen op andere mogelijkheden als ouders geen christelijk onderwijs meer aantreffen in harmonie met de gereformeerde belijdenisgeschriften, opdat gedoopte kinderen onderwijs ontvangen in overeenstemming met de doopbelofte. De deputaten voor kerk en onderwijs kunnen hierbij adviseren.

- Als die mogelijkheden er niet zijn, dienen ouders en kerkeraden zich te bezinnen op mogelijkheden om in het gezin en in de gemeente de kinderen van de gemeente zo'n godsdienstige opvoeding te geven, dat het gemis van goed christelijk onderwijs op de scholen wordt opgevangen.
- Opnieuw dient er intense aandacht te komen bij ouders en kerkeraden voor de bekende triade: kerk-gezin-school, waarbij alle drie staan binnen de lichtkring van en zich houden aan het onleesbare Woord des HEEREN.
- Het lijst de deputaten van groot belang, dat bij te houden kerkvisities met bijzondere nadruk vraag VI.9 van het reglement op de kerkvisitatie zal worden besproken.

Verwerving en verwerking van de gegevens

Bijlage bij:
Onderzoek naar de betrokkenheid van ouders en kerkeraden bij het christelijke onderwijs.

1. Gebruikte middelen

a. Aard van de methode

Het geschetste probleem en het genoemde doel maken het nodig de ambtsdragers en de gemeenteleden naar hun mening te vragen.

We onderscheiden hier mening van kennis. We moeten naar een mening vragen. Niet naar inzicht of naar kennis. Inzicht en/of kennis zijn wel medebepalend voor een mening, maar het is mogelijk bij behoorlijke kennis van de stand van zaken van mening te zijn, dat de eventuele gevaren, voortvloeiend uit de ontwikkelingen, niet groot zijn, of juist wel.

Vragen naar kennis en inzicht kan gebeuren via enquêtes, interviews en vooral via toetsen. Vragen naar een mening kan niet via een toets. Het onderzoek van de deputaten mag dan ook niet als een toets worden gezien, waarmee de deputaten de kennis van de ondervraagden wilden meten.

b. Keuze van de methode

In eerste opzet is door de deputaten gekozen voor een voorlopige enquête onder kerkeraden, die gevolgd zou moeten worden door een tweede, meer toegespitste enquête onder de kerkeraden, gepaard gaande met een interview onder gemeenteleden.

- De voorlopige enquête is opgezet met weinige, korte vragen waarop in principe slechts met ja of nee geantwoord kon worden. Dit is gedaan om een behoorlijke respons te krijgen. Want een zeer genuanceerde enquête vergt veel aandacht van de ondervraagden en loopt daarom kans genegeerd te worden. De nu gepresenteerde enquête kan vlot beantwoord worden. Een extra kwestie is, dat de vragen bij de verschillende kerkeraden gedachten opwekken aan hun eigen situatie. En de situaties waarvoor de kerkeraden geplaatst zijn, lopen nogal uiteen. Sommige hebben te maken met een zeer behoudend ledenbestand, andere in veel mindere mate. Sommige hebben te maken met streekgemeenten, andere met gemeenten die tot een plaats beperkt zijn. Sommigen leven in een kring die gesecculariseerd denkt en van het bijbels denken en geloven vervreemd is geraakt: Schriftgetrouwe christenen, ouders, onderwijsgevers, leden van het bestuur of de medezeggenschapsraad kunnen daardoor slechts een geringe minderheid vormen in de diverse schoolgeledingen. Als gevolg hiervan zouden we bij het nastreven van volledigheid moeten overgaan tot het maken van zeer gedetailleerde vragenlijsten. Bij de veelheid van gegevens zou de onduidelijkheid toenemen. Het alternatief is het maken van een summere lijst met beperkte beantwoordingsmogelijkheden, eventueel gevolgd door een meer verfijnd onderzoek.
- Hoe goed men ook zijn best doet, altijd zijn misverstanden mogelijk over de bedoeling van de ondervrager. Je kunt je vragen nog zo eenvoudig maken, nog zo secuur mogelijk stellen, toch zien de ondervraagden kans er iets anders in te lezen dan bedoeld is. Ze kunnen ook heel verschillend reageren omdat ze een andere opvatting hebben over doel en nut van het onderzoek. De gegeven antwoorden maken het dan ook noodzakelijk om ons af te vragen: hoe komt men tot zulke antwoorden.

c. Verdere uitwerking

Met behulp van dit laatste is het mogelijk om genuanceerdere vragen te stellen, hopen op een gering aantal misverstanden.

De tweede enquête zou moeten voortvloeien uit de resultaten van de eerste. In de tweede enquête zou de mogelijkheid tot een ruimere beantwoording aanwezig zijn. Dat is in de eerste enquête ongewenst, omdat het bij een grote diversiteit in beantwoordingen moeilijk is tot een helder overzicht te komen en laatst wordt om volgende nuttige stappen te bepalen.

d. De eerste ronde

Omdat te verwachten was, dat de kerkeraden op heel verschillende manieren op de afzonderlijke vragen zouden reageren, is gekozen voor het combineren van een aantal vragen. Nederhand kunnen de antwoorden met elkaar in verband gebracht worden. Dan kan uit het vergelijken van de antwoorden eventueel blijken, of men besef heeft van wat men zelf antwoordt.

Ook een eventueel gebrek aan besef van wat men zelf zegt is veelzeggend voor de vraagstelling die tot dit onderzoek geleid heeft, nl. of men voldoende oog heeft voor de ontwikkelingen, die de Schriftgetrouwe van het christelijke onderwijs bedreigen.

e. Na het verwerken van de resultaten

Na het verwerken van de resultaten zijn de deputaten tot de overtuiging gekomen, dat zij al over gegevens beschikken die konden dienen tot het uitvoeren van de opdracht welke de synode gegeven heeft. De deputaten willen in dit rapport deze gegevens aan de synode voorleggen en het aan de synode over laten wel of niet uit te spreken of zij van mening is, dat voortzetten van het onderzoek noodzakelijk is.

f. De volgende vragen zijn in eerste instantie gesteld

Belangstellingen - onderzoek Kerk en Onderwijs.
Gaarne het bedoelde antwoord omkijken.

- Zijn vragen betreffende het christelijke onderwijs belangrijk voor Uw gemeente? * JA * NEE
- Is het christelijke onderwijs in Uw woonplaats/ omgeving Schriftgebonden?
a. wat betreft het basisonderwijs * JA * NEE
b. wat betreft het voortgezet onderwijs * JA * NEE
- Besteedt U tijdens huisbezoeken en/of doorgesprekken aandacht aan de noodzaak van goed christelijk onderwijs? * JA * NEE
- Is er betrokkenheid van de ouders uit Uw gemeente bij het christelijke karakter van het onderwijs? * JA * NEE
- Zijn Uw gemeenteleden naar Uw mening voldoende op de hoogte van de problematiek binnen het christelijke onderwijs? * JA * NEE
- Bent U zelf naar Uw mening voldoende op de hoogte van de problematiek binnen het christelijke onderwijs? * JA * NEE
- Ziet U het als een opdracht de ouders te wijzen op hun taak inzake het christelijke karakter van het onderwijs? * JA * NEE
- Dient er vanuit de kerken meer informatie inzake het christelijke onderwijs te komen? * JA * NEE
- Zijn er op het gebied van het christelijke onderwijs vaak problemen, die de aandacht van de kerkeraad vragen? * JA * NEE
- Weet U voldoende over wat zich op de christelijke scholen in Uw woonplaats/omgeving afspeelt? * JA * NEE
- Zou U als kerkeraad, als het zo te pas komt, toestemming willen geven voor een onderzoek van de deputaten onder ouders van Uw gemeente? * JA * NEE
- Zou U als kerkeraad aan zo'n onderzoek onder de ouders willen meewerken? * JA * NEE

g. Verwerking van de antwoorden.

- De antwoorden zijn verwerkt met behulp van het computerprogramma Epi Info 5.00 Public Domain Software for Epidemiology and Disease Surveillance, World Health Organization, Geneva Switzerland. Om de gegevens eenvoudig te verwerken zijn in de berekeningen ja en nee vervangen door getallen. 0: geen antwoord; 1: ja; 2: ja en/of nee; 3: nee. Een gemiddelde dicht in de buurt van 1 betekent dus, dat de kerkeraden vrij algemeen met ja hebben geantwoord. In de antwoorden treedt een zekere spreiding op. Een grote spreiding betekent een onzekerheid bij het beantwoorden. Daarnaast is genoteerd wat de kerkeraden alsnog aan opmerkingen hebben doorgegeven. Hieruit wordt afgeleid, hoe men de verschillende vragen heeft opgevat.
- De getallen en andere antwoorden, met de daarbij behorende tabellen en overzichten, zijn bijeengebracht in een apart bijvoegsel van dit verslag, dat ter controle ter beschikking staat van de synodecommissie die het werk van de deputaten in eerste instantie ter beoordeling krijgt.
- Het overzicht van deze resultaten wordt verder in dit rapport aan de orde gesteld.

2. Reacties

a. Aantal

Van de ca. 180 kerkeraden hebben er ongeveer 140 gereageerd. Dat is een goede respons. Hierdoor zijn statistisch gezien de uitkomsten zeker betrouwbaar te noemen. Wel moet rekening gehouden worden met de verschillende interpretaties die men aan de vragen gegeven heeft.

b. Interpretaties

In dit gedeelte wordt nagegaan of men de vragen ook op verschillende manier heeft gelezen. Dat men tot verschillende interpretaties kwam blijkt uit op de enquêteformulieren geschreven reacties. Uit het overzicht van deze reacties volgt:

1. Zijn vragen betreffende het christelijke onderwijs belangrijk voor Uw gemeente? * JA * NEE

Men kan gezien de reacties de vraag als volgt lezen:

1. Bent U of zijn uw gemeenteleden ernstig bezig met vragen betreffende het christelijk onderwijs (omdat hun overtuiging hen daartoe aanzet)
2. Bent U of zijn uw gemeenteleden ernstig bezig met vragen betreffende het christelijk onderwijs (omdat de omstandigheden ze daartoe nopen).

Interpretatie 2 kan verklaren waarom enkele kerkeraden met nee geantwoord hebben. De meerderheid heeft kennelijk de eerste interpretatie gekozen. Dat was ook de bedoeling van de deputaten.

- * We gaan er in het vervolg van uit, dat in de meeste gevallen bij vraag 1 ja betekent: op grond van onze overtuigingen behoren we dit een belangrijke kwestie te vinden.

Van de 142 antwoorden waren er een aantal niet bruikbaar. 130 keer werd met ja geantwoord, 4 keer met ja en/of nee en 2 keer met nee. Dit levert een gemiddelde 1,06 en een spreiding 0,29. De twee nee antwoorden kwamen uit de particuliere synode van het zuiden. Hun antwoord betekent: Deze vraag is niet belangrijk, want onze kinderen gaan naar het ref. onderwijs. Men zag waarschijnlijk over het hoofd, dat ook dan de vragen nog belangrijk zijn.

2. Is het christelijke onderwijs in Uw woonplaats/ omgeving Schriftgebonden?
a. wat betreft het basisonderwijs * JA * NEE

Gezien het commentaar heeft niet iedereen de vraag exact beantwoord. Sommigen hebben er in gelezen: stuurt u uw kinderen naar een basisschool met Schriftgebonden onderwijs? Anderen hebben de vraag letterlijk genomen en gezegd: al sturen we onze kinderen naar een reformatische school in een andere plaats, we doen nu een uitspraak over wat we plaatselijk menen aan te treffen. In streekgemeenten is het niet eenvoudig gokken deze vraag te beantwoorden, evenmin als in grote steden. Door de grote diversiteit in situaties en de bijbehorende diversiteit in antwoorden is deze vraag minder geschikt om met andere vragen vergeleken te worden.

2. Is het christelijke onderwijs in Uw woonplaats/ omgeving Schriftgebonden?
b. wat betreft het voortgezet onderwijs * JA * NEE

Hierbij kan hetzelfde commentaar gegeven worden als bij vraag 2a. Opvallend is, dat men duidelijk meer bedenkingen heeft. Naar een verklaring kan gezocht worden.

Bij de beantwoording van deze vraag viel op, dat een uitgesproken mening over het wel of niet Schriftgebonden zijn van de scholen gepaard ging met een geringe behoefte aan toelichting. In de groep waarin geen commentaar is geleverd vond men in 32 gevallen de scholen goed en in 45 gevallen niet. (en in 12 gevallen aarzende men.)

3. Besteedt U tijdens huisbezoeken en/of doorgesprekken aandacht aan de noodzaak van goed christelijk onderwijs? * JA * NEE

Gezien het commentaar is deze vraag niet voor meerderheid uitleg vatbaar. De meesten zeggen de noodzaak van goed christelijk onderwijs in de gesprekken aan de orde te stellen, nl. 114 van de 137 (83%). Van de overige komen er 15 uit de PS van het Noorden of het Oosten.

4. Is er betrokkenheid van de ouders uit Uw gemeente bij het christelijke karakter van het onderwijs? * JA * NEE

Uit de antwoorden blijkt, dat deze vraag op twee manieren kan worden opgevat.

- 1a. Spannen de ouders zich in ten bate van het onderwijs, bijv. door plaats te nemen in besturen, commissies e.d.
- 1b. Deze vraag eventueel versmald tot: zijn er ouders, die zich inspannen.
2. Hebben de ouders enige interesse voor de gang van zaken op school, voor wat betreft het christelijke karakter van het onderwijs?

Gezien het grote aantal keren dat met ja wordt geantwoord (84%, spreiding 0,45) ligt het voor de hand dat men gekozen heeft uit betekenis 1b of 2.

Welke van de twee, dat is niet zo duidelijk. Dat betekent, dat op dit moment weinig met het antwoord gedaan kan worden. In een eventueel volgende enquête zal hier preciezer naar geïnformeerd moeten worden.

5. Zijn Uw gemeenteleden naar Uw mening voldoende op de hoogte van de problematiek binnen het christelijke onderwijs?
* JA * NEE

Uit de gegeven opmerkingen blijkt, dat een deel van de beantwoorders de term: problematiek te vaag vond. Men kan stellen: op onze school zijn geen problemen. Of: er speelt zich heel wat af binnen het christelijk onderwijs, maar wat er nu tot problemen leidt weten we niet.

Gezien het genoemde onder l.b. 1 t/m 4 kan er zich van alles voordoen op de scholen. Het is maar zeer de vraag of kerkeraden en gemeenteleden daarvan op de hoogte zijn. Een enkeling zal het doorzien. De meesten denken waarschijnlijk alleen aan de vraag: is de school wel christelijk genoeg.

Dit verklaart, waarom het gemiddelde antwoord op 1,90 ligt en de spreiding 0,88 bedraagt. Men is onzeker over de vraag.

Overigens hebben we naar de mening van de ambtsdragers gevraagd. Die hoeft niet overeen te komen met de stand van zaken. Men kan te optimistisch zijn, of te pessimistisch.

6. Bent Uzelf naar Uw mening voldoende op de hoogte van de problematiek binnen het christelijke onderwijs?
* JA * NEE

Uit de gegeven opmerkingen blijkt opnieuw, dat een deel van de beantwoorders de term: problematiek te vaag vond.

Toch zijn hier minder reacties. Dat kan komen, doordat men zijn bezwaren al geuit heeft bij de vorige vraag. Maar men is ook veel minder onzeker in de antwoorden. Dat is opmerkelijk. Het gemiddelde is 1,40, de spreiding 0,74. Daarom ligt het voor de hand te stellen, dat men echt meent op de hoogte te zijn van de problematiek. 73% zegt van mening te zijn dat ze voldoende op de hoogte zijn. Bedacht dient te worden, dat bij vraag 5 men antwoord diende te geven over anderen en over zichzelf. Dan is de term problematiek toch niet zo vaag als sommigen meenden. Dat leit dan ook mee bij de interpretatie van vraag 5.

7. Ziet U het als een opdracht de ouders te wijzen op hun taak inzake het christelijke karakter van het onderwijs?
* JA * NEE

Gezien de reacties was er weinig onduidelijkheid over deze vraag.

Men was inderdaad zeer positief. Gemiddelde mening 1,01, spreiding 0,19. De enkele nee-zegger kan de vraag het intrappen van een open deur hebben gevonden en gemeend hebben, dat iets dergelijks zo vanzelfsprekend was, dat zo iets niet meer een taak van de kerkeraad hoefde te wezen.

Ook kan dit veroorzaakt zijn door verschil van mening over het woordje taak. Is het taak van de ouders hun kinderen naar een goede christelijke school te sturen. Deze visie kan het geleverde commentaar verklaren. Of is het soms taak van de ouders zich op de scholen in te zetten voor het behoud van het christelijke karakter van de scholen. Dan kan een kerkeraad, gezien de wanhopige situatie zeggen: nee, die taak hebben de ouders niet meer.

8. Dient er vanuit de kerken meer informatie inzake het christelijke onderwijs te komen? * JA * NEE

Sommigen zijn van mening, dat de informatie niet vanuit de kerken dient te komen, wel vanuit de scholen. Waarom? Dat zou nader onderzocht moeten worden. Over de interpretatie kan geopperd worden, dat er aan allerlei informatie te denken is, waarvan een deel door de school gegeven zal moeten worden en een ander deel door de kerken.

Sommigen antwoorden met nee, omdat ze kennelijk de nu aangeboden informatie voldoende vinden. Gaan ze dan uit van de vroegere situatie met mislukkende voorlichtingspogingen, of gaan ze uit van de huidige, met artikelen in de plaatselijke bladen?

9. Zijn er op het gebied van het christelijke onderwijs vaak problemen, die de aandacht van de kerkeraad vragen?
* JA * NEE

Deze vraag bevat geen onduidelijkheid. Duidelijk is, dat er op kerkeradsvergaderingen niet vaak gesproken wordt over problemen betreffende het christelijke onderwijs. Het gemiddelde bedraagt 2,69, de spreiding 0,70. In 82% van de kerkeraden komt het niet vaak aan de orde.

10. Weet U voldoende over wat zich op de christelijke scholen in Uw woonplaats/omgeving afspeelt? * JA * NEE

Men zegt in de commentaren niet alles te weten. Als reden wordt aangevoerd: De gemeente is te uitgebreid

om alles te kunnen weten. Of we sturen onze kinderen niet naar de plaatselijke scholen. Uit deze beantwoording blijkt, dat men niet in onzekerheid hoeft te verkeren over de strekking van de vraag.

11. Zou U als kerkeraad, als het zo te pas komt, toestemming willen geven voor een onderzoek van de deputaten onder ouders van Uw gemeente? * JA * NEE

12. Zou U als kerkeraad aan zo'n onderzoek onder de ouders willen meewerken? * JA * NEE

Deze vragen zijn van belang indien er een vervolgonderzoek komt.

c. Assistentie bij het invullen

Bij het lezen van alle teruggesonden enquêteformulieren ontstond de indruk, dat een deel van de kerkeraden de formulieren hebben laten invullen door iemand die betrokken was bij het onderwijs. Deze indruk werd bevestigd door mondelinge mededelingen van invullers aan de deputaten. Dat kan betekenen, dat we niet in alle gevallen met de mening van de kerkeradsleden te maken hebben, maar met de mening van een deskundige, met welke mening de kerkeraad zich heeft verenigd.

3. Resultaten

Hier wordt nagegaan wat de beantwoording van de vragen oplevert. Omdat hetzelfde materiaal gebruikt is als bij de vraag of men de gestelde vragen ook verschillend kon lezen, komen hier voor een deel dezelfde bewoordingen voor als bij lb. Maar de vragen worden nu bekeken met een andere doelstelling, nl. om na te gaan welke informatie verkregen is.

Vraag 1

Er lijken twee interpretaties mogelijk, maar de meest gekozen interpretatie is:

1. Bent U of zijn uw gemeenteleden ernstig bezig met vragen betreffende het christelijk onderwijs (omdat hun overtuiging hen daartoe aanzet)

Op deze vraag wordt in overgrote meerderheid positief gereageerd. Dit levert een gemiddelde 1,06 en een spreiding 0,29.

De twee nee antwoorders kwamen uit de particuliere synode van het zuiden. Hun antwoord betekent: Deze vraag is niet belangrijk want onze kinderen gaan naar het ref. onderwijs. Men moet kennelijk nog leren inzien, dat ook dan de vragen nog belangrijk zijn.

Vraag 2a

Gezien het commentaar heeft niet iedereen de vraag exact beantwoord.

Door de grote diversiteit in situaties en de bijbehorende diversiteit in antwoorden is deze vraag minder geschikt om met andere vragen vergeleken te worden.

59% vindt de situatie in de eigen school of woonplaats in orde.

26% heeft twijfels

15% vindt de situatie in de eigen school of woonplaats niet in orde.

Met een gemiddelde van 1,54 neigt men tot een positief oordeel, met een spreiding van 0,75 blijkt de verscheidenheid.

De minste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amersfoort, Dordrecht, Groningen, Hoogeveen, Leeuwarden, Zwolle.

De meeste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amsterdam, Apeldoorn, Haarlem, Middelburg. In de PS van het Noorden heeft men weinig behoefte hierbij opmerkingen te maken. In de andere ligt dat duidelijk anders.

* Volgens de kerkeraden in de PS van het Noorden valt het daar heel erg mee met de Schriftgebondenheid van de basisscholen (36 van de 43 kerkeraden)

Vraag 2b

Hierbij kan hetzelfde commentaar gegeven worden als bij vraag 2a.

Opvallend is, dat men duidelijk meer bedenkingen heeft. Naar een verklaring kan gezocht worden.

29% vindt de situatie in de eigen school of woonplaats in orde.

32% heeft twijfels

37% vindt de situatie in de eigen school of woonplaats niet in orde.

Met een gemiddelde van 2,05 neigt men tot een twijfelend oordeel, met een spreiding van 0,85 blijkt de verscheidenheid.

De minste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amersfoort, Dordrecht, Zwolle.

De meeste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amsterdam, Apeldoorn, Haarlem, Middelburg 's Gravenhage.

Vraag 3

Gezien het commentaar is deze vraag niet voor meerderlei uitleg vatbaar.

De meesten zeggen dit in de gesprekken aan de orde te stellen, nl. 114 van de 137 (83%).

Van de overige komen er 15 uit de PS van het Noorden of het Oosten.

Vraag 4

Uit de antwoorden blijkt, dat deze vraag op twee manieren kan worden opgevat.

1a. Spannen de ouders zich in ten bate van het onderwijs, bijv. door plaats te nemen in besturen commissies e.d.

1b. Deze vraag eventueel vermaakt tot: zijn er ouders, die zich in spannen.

2. Hebben de ouders enige interesse voor de gang van zaken op school, voor wat betreft het christelijke karakter van het onderwijs?

Gezien het grote aantal keren dat met ja wordt geantwoord (84%, spreiding 0,45) ligt het voor de hand dat men gekozen heeft uit betekenis 1b of 2.

Welke van de twee, dat is niet zo duidelijk. Dat betekent, dat op dit moment weinig met het antwoord gedaan kan worden. In een volgende enquête zal hier preciezer naar geïnformeerd moeten worden.

Vraag 5

Uit de gegeven opmerkingen blijkt, dat men de term 'problematiek' te vaag vond.

Gezien het genoemde onder 1b. 1 en 2 kan er zich van alles voordoen op de scholen. Het is maar zeer de vraag of kerkeraden en gemeenteleden daarvan op de hoogte zijn. Een enkeling zal het doorzien. De meesten denken waarschijnlijk alleen aan de vraag: is de school wel christelijk genoeg.

Dit verklaart, waarom het gemiddelde antwoord op 1,90 ligt en de spreiding 0,66 bedraagt. Men is onzeker over de vraag.

Overigens hebben we gevraagd naar de mening van de ambtsdragers over de kennis van de gemeenteleden.

39% vindt, dat de gemeenteleden voldoende op de hoogte zijn.

27% zegt het niet te weten

32% vindt dat de gemeenteleden er te weinig van weten.

De verdeling is als volgt:

N: 13, 13, 17 (wel, twijfel, niet genoeg)

O: 15, 10, 9

W: 19, 8, 3

Z: 7, 6, 14

De inschatting die de ambtsdragers in de PS van het Noorden en de PS van het Zuiden maken is pessimistischer dan die van de PS van het Oosten en het Westen. Nu meent men in het Noorden, dat de scholen nog behoorlijk Schriftgetrouw zijn. (Zie vraag 2a en 2b.) In het Zuiden gaat een hoger percentage van de kinderen naar het reformatorische onderwijs. Men hoeft als ouders dan van de plaatselijke situatie niet op de hoogte te zijn. En men kan menen, dat de algemene problematiek aan de voordeur voorbij gaat, zodat men er zich niet mee bezig hoeft te houden. In het Westen en het Oosten heeft men meer moeite met de scholen.

Is het mogelijk hieruit te concluderen, dat men pas door heeft dat er wat aan de hand is als men met de neus op de feiten wordt gedrukt en dat men in het Oosten en Westen dat sterker heeft ondervonden dan in het Noorden en Zuiden?

Dan zou dat betekenen, dat veel kerkeradsleden niet weten wat er aan de hand is en vanuit een beperkte visie hun mening hebben gegeven.

Overigens kan hier pas meer zekerheid over komen indien de vraag aangescherpt is en daarna opnieuw beantwoord.

Vraag 6

73% van de ambtsdragers zegt van mening te zijn dat ze voldoende op de hoogte zijn.

Men zal kunnen menen: We weten dat er heel wat gaande is, en dat de situatie van het onderwijs niet rooskleurig is. Dat kan het (kleine) verschil verklaren tussen de kerkeraden van de PS van het Westen met de andere, 25 van de 30 achten zich daar op de hoogte. Alle 11 reflectanten uit de classis 's Gravenhage hebben deze mening.

Merkwaardig is, dat 73% vindt dat ze voldoende op de hoogte zijn, terwijl bij vraag 5 39% vindt, dat de gemeenteleden voldoende op de hoogte zijn.

Waarom hebben ze een betere dunk van zichzelf dan van anderen?

Zijn ambtsdragers werkelijk gemiddeld beter op de hoogte dan andere belijdende leden? Als dat zo iets betreft als de ontwikkelingen op het gebied van het onderwijs, moet daar een speciale verklaring voor zijn.

Wellicht blijkt hier de invloed van de assistentie bij het invullen. Als dat de enige verklaring is hebben de kerkeraden daarmee tevens te maken gegeven zelf maar matig op de hoogte te zijn, omdat de ambtsdragers zich in principe niet onderscheiden van de overige belijdende leden.

De verdeling is als volgt:

Van de kerkeraden, die zelf menen voldoende op de hoogte te zijn en bovendien van hun gemeente het tegendeel veronderstellen:

N: 7, 10 (twijfel, niet genoeg)

O: 5, 6

W: 5, 2

Z: 3, 9

Het Noorden onderscheidt zich door weinig kennis te veronderstellen, het Westen door meer kennis te veronderstellen.

Opnieuw deze vraag:

Is het mogelijk hieruit te concluderen, dat men pas door heeft dat er wat aan de hand is als men met de neus op de feiten wordt gedrukt?

Dan zou dat betekenen, dat veel kerkeradsleden niet weten wat er aan de hand is en vanuit een beperkte

visie hun mening hebben gegeven.

Vraag 7

Gezien de reacties was er weinig onduidelijkheid over deze vraag. Men was inderdaad zeer positief. Gemiddelde mening 1,01, spreiding 0,19. De enkele nee-zegger kan de vraag het intrappen van een open deur hebben gevonden en gemeend hebben, dat iets dergelijks zo vanzelfsprekend was, dat zo iets niet meer een taak van de kerkeraad hoefde te wezen. Een kerkeraad kan ook, gezien de wanhopige situatie, zeggen: nee, die taak hebben de ouders niet meer.

Vraag 8

Sommigen zijn van mening, dat de informatie niet vanuit de kerken dient te komen, wel vanuit de scholen. Dat kan betekenen, dat ze denken aan concrete situaties op de plaatselijke scholen. Het gaat in deze enquête echter om de algemene ontwikkelingen. Sommigen antwoorden met nee, omdat ze kennelijk de nu aangeboden informatie voldoende vinden. Gaan ze uit van de vroegere situatie met mislukkende voorlichtingspogingen, of gaan ze uit van de huidige, met artikelen in de plaatselijke bladen. 60% vindt meer informatie wenselijk. 25% vindt meer informatie niet nodig. Er ligt tussen de diverse PS-en geen duidelijk verschil. Wat de classes betreft, daar zijn wel verschillen op te merken. Maar of het daar over doorslaggevende getallen gaat is de vraag.

Vraag 9

Deze vraag bevat geen onduidelijkheid. Duidelijk is, dat er op kerkeradsvergaderingen niet vaak gesproken wordt over problemen betreffende het christelijke onderwijs. Het gemiddelde bedraagt 2,69, de spreiding 0,70. In 82% van de kerkeraden komt het niet vaak aan de orde. Men kan zich inderdaad afvragen of deze problematiek op de kerkeradastafel thuis hoort. Als uitvoersel van de pastorale zorg kan het ter sprake komen. Maar wanneer men eenmaal een standpunt heeft ingenomen hoeft men er niet veel over te zeggen. Bij 12% van de kerkeraden komt dit onderwerp vaak (regelmatig) aan de orde. Hoewel het om kleine getallen gaat spreekt men er in het Oosten kennelijk vaker over (7) dan in het Zuiden (2). Dat verwondert niet. In het Zuiden vindt men het in het algemeen een rustig idee dat de kinderen het reformatische onderwijs volgen. In het Oosten maakt men zich vaker zorgen over de gang van zaken op een (niet-reformatische) school. Geteld is hoeveel kerkeraden er zijn die zeggen, dat de problemen niet vaak op de kerkeraad komen, die daarbij menen, dat de kerkeradsleden zelf er wel genoeg van weten, die niet zeggen, dat de gemeentelieden ook wel genoeg weten. Bovendien is daarbij de inschatting van de kerkeraad over de schoolsituaties nagegaan. Daarbij gaat het om 36 gevallen. Hiervan schatten 22 de situatie op de basisschool positief in. 9 van de 36 kerkeraden schatten de situatie op het voortgezette onderwijs positief in. Mogelijkerwijze bestaat er nog een redelijke verklaring voor een dergelijke situatie, maar globaal genomen roept dit toch de vraag op waarom de zaak van het christelijke onderwijs niet vaker op de kerkeraden ter sprake komt. Er zou meer pastorale zorg moeten blijken. Ook is geteld hoeveel kerkeraden er zijn, die zeggen, dat de problemen niet vaak op de kerkeraad komen, die daarbij menen, dat de kerkeradsleden zelf er wel genoeg van weten, die ook zeggen, dat de gemeentelieden wel genoeg weten. Bovendien is daarbij de inschatting van de kerkeraad over de schoolsituaties nagegaan. Het gaat over 45 kerkeraden. 31 van hen zijn positief over de situatie op de basisschool. De andere 14 laten het dus met een gerust geweten over aan de ouders, die wel weten wat er aan de hand is maar toch hun kinderen naar een problematische school sturen. Misschien kunnen ze niet anders en zien ze er ook geen gat meer in? Maar legt men zich er dan bij neer? Van de 45 kerkeraden zijn er 20 positief over het voortgezet onderwijs. De andere 25 hadden er misschien toch over moeten praten, dat er wat aan de hand is. Ook is geteld hoeveel kerkeraden er zijn, die zeggen, dat de problemen wel vaak op de kerkeraad komen. Daarbij is de inschatting van de kerkeraad over de schoolsituaties nagegaan en de inschatting van eigen inzicht en dat van de gemeentelieden. Het zijn 16 kerkeraden, waarvan er 5 vinden dat de gemeentelieden voldoende op de hoogte zijn, waarvan er 13 vinden, dat ze zelf voldoende op de hoogte zijn. Er zijn twee kerkeraden, die vinden, dat ze genoeg op de hoogte zijn, dat ook de gemeentelieden genoeg op de hoogte zijn, die vinden dat zowel het basisonderwijs als het voortgezette onderwijs geen aanleiding tot problemen geeft en die er op de kerkeradsvergaderingen vaak over praten! Uit de vergelijking van vraag 3 met vraag 9 blijkt, dat er 113 kerkeraden zijn, die in gesprekken aandacht geven aan de noodzaak van goed christelijk onderwijs en dat van deze 113 er 95 antwoorden, dat er niet vaak problemen zijn die de aandacht van de kerkeraad vragen. Dit lijkt inconsequent in het licht van het voorgaande.

Vraag 10

Men zegt in de commentaren niet alles te weten. Als reden wordt aangevoerd: De gemeente is te uitgebreid om alles te kunnen weten. Of: we sturen onze kinderen niet naar de plaatselijke scholen. 61% zegt voldoende te weten. 16% laat het in het midden. 20% zegt niet genoeg te weten. Er zijn geen opvallende verschillen tussen de vier PS-en. Er zijn 51 kerkeraden, die toegeven de plaatselijke situatie niet te kennen. 39 van hen bespreken de onderwijsproblematiek niet vaak. Er zijn erbij, waarvoor de twee bovengenoemde redenen niet opgaan. 27 van de 51 kerkeraden geven toe de algemene problematiek niet te kennen. Van deze 27 zeggen er 22 er op de ker-

keraad niet vaak over te spreken.

Uit de vergelijking van vraag 10 met vraag 6 volgt, dat 99 kerkeraden opgeven wel op de hoogte te zijn van de problematiek, maar dat van deze 99 er 23 niet precies of helemaal niet weten wat er zich op de christelijke scholen van hun woonplaats/omgeving afspeelt. Dit kan op verschillende manieren verklaard worden. Men kan wegens de problematiek de kinderen ergens anders naar toelaten en het onderwijs in eigen woonplaats/omgeving geheel ignoreren. Men kan door de uitgestrektheid van de gemeente niet meer in staat zijn de situatie te overzien en zich gedwongen voelen het probleem te negeren. Of men is inconsequent en zegt, dat men van de problemen weet terwijl men er niets aan doet. We zullen in elk geval moeten overdenken, wat de taak van een kerkeraad in deze is. Hoe vaak en hoe grondig behoort de kerkeraad de problemen van het christelijke onderwijs te bespreken?

4. Nauwkeurigheid

Er zijn drie factoren van belang voor de nauwkeurigheid van de uitkomsten. De ene factor is getalsmatig, de andere taalkundig, de derde persoonlijk.

a. Taalkundig

De taalkundige factor betekent, dat de ondervraagden niet allen de vragen in dezelfde zin hebben opgevat. Wat dit betreft zit er een verwaarloosbare onzekerheid in de uitkomst bij vraag 1. De onzekerheid als gevolg van deze factor is bij vraag 4 groter. Er kan niet goed gekozen worden uit twee interpretaties. Onduidelijk is welke mate van betrokkenheid de kerkeraden tot een ja heeft gebracht. Overigens is de beantwoording van deze vraag buiten de onderlinge vergelijkingen gehouden. De nauwkeurigheid wordt daardoor dus niet beïnvloed. Het enige gevolg is, dat we nu niet een extra argument hebben om vast te stellen of de kerkeraden wel een juiste visie hebben of niet. Bij een verkeerde visie van de kerkeraad moet de betrokkenheid in feite anders zijn dan de veronderstelde betrokkenheid. Een getrokken verkeerde visie zou een zwaar argument zijn geweest. Ook in vraag 5 zit een onduidelijkheid. Uit de gegeven opmerkingen blijkt, dat men de term 'problematiek' te vaag vond.

De meesten denken waarschijnlijk alleen aan de vraag: is de school wel christelijk genoeg. Men is onzeker over de vraag.

Toch is dit niet van grote invloed op de uitkomst. We vroegen geen informatie, maar een mening. Die mening is voldoende duidelijk naar voren gekomen. Men vond onmakenbaar, dat de gemeentelieden onvoldoende op de hoogte waren. Als men dat kan vinden ten aanzien van de plaatselijke problematiek zal men het zeker vinden van de landelijke. Het antwoord kan dan alleen nog maar pessimistischer zijn.

Als we uit de beantwoording van vraag 5 willen afleiden, dat de kerkeradsleden eerst met hun neus op de feiten gedrukt moeten worden voordat ze met een gegronde mening kunnen komen zal de vraag aangescherpt moeten worden en daarna opnieuw beantwoord.

Uit de gegeven opmerkingen bij vraag 6 blijkt opnieuw, dat men de term 'problematiek' te vaag vond. Toch zijn hier minder reacties. Men is ook veel minder onzeker in de antwoorden. Het gemiddelde is 1,40, de spreiding 0,74. Daarom ligt het voor de hand te stellen, dat men echt meer op de hoogte te zijn van de problematiek.

Deze vraag is wel in vergelijkingen betrokken. Dat is gebeurd op grond van de veronderstelling, dat het voldoende was een vage mening over het woord 'problematiek' te hebben. Het gaat er immers om vast te stellen of de kerkeraden oog hebben voor de ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende bedreigingen van de Schriftgebondenheid van het christelijke onderwijs. Daarbij is de interpretatie van het woord 'problematiek' niet van het grootste gewicht. We kunnen een redelijke indruk krijgen van hoe ernstig men de problematiek inschat, ongeacht over welke problematiek het gaat.

Gezien de reacties was er weinig onduidelijkheid over vraag 7. 8. Toch moeten we met interpretatieverschillen rekening houden. Wat is taak bij vraag 7? En wat voor informatie moet er komen bij vraag 8? Wat is "meer informatie"? Maar de indruk bestaat dat deze onduidelijkheden de nauwkeurigheid niet al te zeer beïnvloeden. Over het algemeen wordt toch vrij uniform op deze vraag gereageerd. Ook in het commentaar bleek het dikwijls te gaan over informatie, door de deputaten te verschaffen.

Vraag 9 bevat geen onduidelijkheid. Duidelijk is, dat er op kerkeradsvergaderingen niet vaak gesproken wordt over problemen betreffende het christelijke onderwijs.

Vraag 10 was niet onduidelijk. Als men de vraag moeilijk te beantwoorden vond kwam dat door de plaatselijke situatie. Dat betekent, dat er bij de invloeden van de getallen op de nauwkeurigheid ingegaan moet worden.

Samenvattend kan over de invloed van de taalfactor op de nauwkeurigheid gezegd worden, dat daar waar er problemen uit konden voortkomen geen conclusies zijn getrokken. In de andere gevallen speelt de taalfactor nauwelijks een rol.

b. De invloed van de getallen op de nauwkeurigheid

Van de ca 180 kerkeraden hebben er ongeveer 140 gereageerd. Dat is een goede respons. Hierdoor zijn statistisch gezien de uitkomsten zeker betrouwbaar te noemen. Zodra we gaan opsplitsen gaat het om kleinere getallen. Dan moeten we voorzichtiger worden. Overigens is de grote respons ook dan nog waarborg voor voldoende nauwkeurigheid. Bij getallen die in de groote-orde liggen van enkele tientallen kunnen we veilig conclusies trekken.

Van de 142 antwoorden waren er een aantal niet bruikbaar. Dat heeft met de nauwkeurigheid niet veel uit te staan.

Of men heeft zeer onnauwkeurig geantwoord, of men heeft aangegeven niet in een voor de enquête relevante positie te verkeren. De niet bruikbare antwoorden konden veilig genegeerd worden. Het betekent gewoon, dat de respons in werkelijkheid wat lager is. Maar bij 130 reacties van de 180 mogelijke hebben we nog steeds een respons in de groote-orde van 70%.

Soms gaat het om kleine getallen, zoals de twee neezeggars van vraag 1. Hun mening kan nooit een algemeen beeld geven. Maar in sommige gevallen gaat het ook niet om een algemeen beeld. Daarvoor is de problematiek toch te divers. Wat wel een algemeen beeld op moet leveren is de gemeenschappelijke vraag: heeft men voldoende oog voor de ontwikkelingen. In zulke gevallen mogen we gerust met percentages komen. Zeker als er verschillende voorbeelden gegeven kunnen worden waaruit blijkt, dat de antwoorden van een redelijk percentage van de kerkeraden tot nadenken moeten stemmen, kan er met meer recht gezegd worden: zo en zo staat het met onze kerken.

Bij vraag 2a bijvoorbeeld was in een tussenberekening gebaseerd op 130 i.p.v. 142 reflectanten de volgende stand van zaken gevonden:

60% (59%) vindt de situatie in de eigen school of woonplaats in orde.

25% (26%) heeft twijfels

15% (15%) vindt de situatie in de eigen school of woonplaats niet in orde.

De cijfers tussen haakjes zijn gebaseerd op 142 reflectanten. Gezien de geringe invloed kan gezegd worden, dat zulke percentages behoorlijk betrouwbaar zijn.

Met opmerkingen van de volgende soort moeten we wat voorzichtiger zijn:

De minste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amersfoort (8 van 11 positief), Dordrecht 9 van 9 pos.), Groningen (8 van 9 pos.), Hoogeveen (8 van 8 pos.), Leeuwarden 10 van 13 pos.), Zwolle 10 van 13 pos.).

De meeste kritiek op de scholen vindt men in de classes Amsterdam (3 van 8 pos.), Apeldoorn (2 van 12 pos.), Haarlem (3 van 11 pos.), Middelburg (3 van 8 pos.).

Maar al gaat het hier om te kleine getallen om er absolute uitspraken aan te verbinden, toch is de trend onloochenbaar.

Dat 36 van de 43 kerkeraden in de PS van het Noorden het met de Schriftgebondenheid mee vindt vallen is een getal, dat voldoende stevig staat om er een uitspraak aan te verbinden.

In overeenkomstige gevallen lijken de conclusies een overeenkomstige betrouwbaarheid te hebben.

c. De invloed van de personen die het formulier hebben ingevuld

Aangezien niet alle kerkeraden de formulieren op hun vergaderingen hebben ingevuld (de indruk bestaat dat een aantal kerkeraden een "deekundige" in de arm genomen hebben), kan niet voor 100% zeker gezegd worden: dit is de mening van de kerkeraden. Toch mag verondersteld worden, dat die helpers getracht hebben naar beste weten het formulier in te vullen.

Maar zo kan verklaard worden, dat volgens de formulieren de kerkeraden schijnen te denken, dat ze deskundiger zijn dan de gemeentelieden. Zo kan ook verklaard worden, dat de kerkeraden overtuigd zijn van een hoge mate van betrokkenheid. Immers, de helper staat voor zijn eigen betrokkenheid pal en zal meer geneigd zijn mede te delen, dat er wel sprake is van betrokkenheid in de gemeente, waarvoor hij het formulier invult.

Als gevolg daarvan is er een kans dat de uitkomsten negatiever zouden zijn als er geen helpers waren geweest.

d. Samengevat

Samenvattend kan gesteld worden, dat de getallen een goede betrouwbaarheid bezitten, (hier en daar wat ongunstiger behoorden uit te vallen), maar dat aanscherpen van de formuleringen noodzakelijk zou zijn om redelijke vermoedens tot vaststellingen te kunnen promoveren. De kans is groot dat de verhoudingen dan niet erg gewijzigd zijn, maar kritiek op onzekere formuleringen kan dan weerlegd worden. Bovendien kan dan meer geconcludeerd worden.

e. Conclusies

De conclusies die uit deze gegevens getrokken zijn, staan in het onderzoeksrapport vermeld onder 3. Conclusies.

HANDREIKING SCHOOLKEUZE

Bijlage rapport Deputaten "KERK EN ONDERWIJS"

1. Ten geleide

De deputaten voor Kerk en Onderwijs geven u als ouder of kerkeraadslid in dit boekje een handreiking bij uw schoolkeuze of uw advies bij een schoolkeuze.

Het is vandaag steeds moeilijker geworden om een school te kiezen die nog ernst maakt met Gods Woord. Er zijn haden vele scholen die zich christelijk noemen, maar bij welke christelijke school staat de Bijbel nog centraal?

Waar let je op om zo'n school te vinden?

Welke aspecten zijn dan vooral belangrijk?

Hoe begin je het gesprek met de school?

Hoe ligt vandaag de verhouding tussen bestuur en schoolteam?

Wie is waarvoor verantwoordelijk?

En zo zijn nog vele vragen te stellen.

Kerk, school en gezin hebben elkaar nodig!

Dat gold vroeger, maar dat geldt met nog meer klem vandaag.

In opvoeding en onderwijs dient de Bijbel ons richtsnoer te zijn, niet alleen in de kerk en in het gezin, maar ook op school.

We leven nu in een tijd waarin vanuit onze omgeving veel indrukken op ons en onze kinderen afkomen. Daar is veel bij dat in strijd is met het Woord van de HEERE.

We dienen dan voor alles de wapenuusting Gods aan te doen, zoals beschreven in Efeze 6:10 t/m 18; wanneer wij met onze kinderen staande willen blijven.

Het enige wapen dat de christen daarbij in handen wordt gegeven, is het zwaard des Geestes, Gods Woord. Daarom is het van levensbelang, dat in kerk, gezin en school, elk op eigen terrein, alleen wordt gewerkt naar de norm van Gods Woord.

Sinds 1993 leefde bij de deputaten voor Kerk en Onderwijs de gedachte om U iets in handen te geven dat een richtlijn zou kunnen zijn bij de schoolkeuze.

Begin 1994 ontvingen de deputaten een brochure, opgesteld door een commissie benoemd door de kerkeraad van de Pniëlgemeente te Veenendaal over hetzelfde onderwerp. Die brochure was geschreven speciaal voor gebruik in Veenendaal. Met toestemming van de kerkeraad hebben de deputaten een dankbaar gebruik gemaakt van deze brochure bij het schrijven van deze Handreiking Schoolkeuze.

2. Inleiding

De deputaten zijn bij het opstellen van deze Handreiking uitgegaan van de Bijbel en de belijdenis. Wat we daar vinden is geconcretiseerd in:

2.1. De doopbelofte

In de doopbelofte, die ouders bij de doop hebben afgelegd, nemen zij, de HEERE biddend om kracht en bijstand, de verantwoordelijkheid op zich om hun gedoopte kind te onderwijzen en te doen onderwijzen in de voorzeide leer.

Met deze voorzeide leer wordt bedoeld de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament en in de Artikelen van het Christelijk geloof begrepen is en in de kerk geleerd wordt.

2.2. De kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken

In art. 54 van deze (oorspronkelijk op de Generale Synode van Dordrecht 1618/1619 vastgestelde) Kerkorde is aangegeven, dat

"De kerkeraden hebben toe te zien, dat de ouders overeenkomstig hun doopbelofte hun kinderen doen onderwijzen op de scholen, die tot grondslag hebben Gods Woord en de drie formulieren van eenigheid."

2.3. Het huwelijksformulier

Bij de huwelijksbevestiging in onze kerken wordt in het gelezen huwelijksformulier duidelijk gesteld, dat God de huwelijks staat heeft ingesteld, o.a. opdat de kinderen die de HEERE de gehuwden toevertrouwt, in de waarachtige kennis en vrede Gods, Hem ter eer en tot hun zaligheid zullen worden opgevoed.

2.4. De Heidebergse Catechismus

Tenslotte wordt in Zondag 38, vraag 103 gesteld:

"Ten eerste dat de kerkdienst of het predikambt en de scholen onderhouden worden en dat ik vooral op de sabbat, dat is op de rustdag, trouw tot Gods gemeente zal komen om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God de HEERE publiek aan te roepen en de christelijke barmhartigheid aan de armen te betonen."

Nu wordt met het "scholen onderhouden" hier primair de opleiding tot de dienst des Woords bedoeld, maar vervolgens toch zeer beslist ook schoolonderwijs aan de kinderen. Opdat zij bijvoorbeeld zelf Gods Woord zullen kunnen lezen.

3. Identiteit

Het eerste waar we op dienen te letten, wanneer we een school zoeken voor onze kinderen, is de identiteit van de betrokken school.

Waarom is echter deze identiteit af te lezen?

Bij het bespreken van de identiteit van een school blijkt het voor velen duidelijker te worden wanneer we een eenvoudige indeling voor onze gedachten maken.

We kunnen deze indeling vergelijken met een lichtbundel die in drie kleuren uiteen valt.

	formeel aspect
identiteit	handelingsaspect
	gespreksaspect

De ene kleur van de lichtbundel identiteit wordt gevormd door wat men noemt het formele aspect.

Dit formele aspect wordt gevormd door de grondslag van de school, de doelstelling en wat verder in de statuten beschreven staat. Verder behoort nog tot het formele aspect het schoolwerkplan en bijvoorbeeld de beschreven schoolregels. Kortom, alles wat men op schrift gesteld heeft om de gang van zaken op school te sturen.

De twee andere kleuren stellen de overige aspecten voor die aan het begrip identiteit zijn te onderscheiden. Deze beide aspecten zijn het handelingsaspect en het gespreksaspect.

Het handelingsaspect geeft weer alles wat op school gebeurt in onderwijs en opvoeding. Met gespreksaspect wordt bedoeld de toetsing van het handelingsaspect aan het formele aspect. Dat doet men door na te gaan of datgene wat op school gebeurt overeenstemt met de vastgestelde uitgangspunten (dat wil zeggen: met het formele aspect). Die toetsing vindt bijvoorbeeld plaats in de ledenvergadering van de schoolvereniging.

Sinds enkele jaren is iedere school verplicht een medezeggenschapsraad te benoemen. Bij gegronde redenen mag men echter daarvan ook ontheffing aanvragen bij het ministerie.

Een medezeggenschapsraad is door de rijksoverheid van bepaalde bevoegdheden voorzien. Zo'n raad kan bijvoorbeeld het recht hebben in te stemmen met bestuursbesluiten of deze af te wijzen. Ook kan de medezeggenschapsraad bij nog weer andere bestuursbesluiten een positief of negatief advies geven. Het bevoegd gezag blijft te allen tijde het schoolbestuur. Toch kan voor een schoolbestuur zo'n medezeggenschapsraad knap vervelend worden, wanneer deze raad door een negatieve opstelling het schoolbestuur voor de voeten dreigt te gaan lopen. De medezeggenschapsraad heeft een reglement, waarin zijn bevoegdheden zijn vastgelegd. Men kan afwijken van het model, dat het ministerie daarvoor heeft opgesteld. Op veel christelijke scholen gebeurt dat ook, omdat de medezeggenschapsraad anders in staat is de christelijke identiteit van de school uit te hollen. Men moet in deze gevallen wel opletten, want om de twee jaar moet het reglement opnieuw vastgesteld worden. Bij oenigheid over dit reglement of bij nalatigheid wordt automatisch het door het ministerie voorgestelde reglement van kracht.

b. Ouderbezoeken

Op elke school worden ouderavonden gehouden, naast de ledenvergaderingen. Ook kan een ouder, indien gewenst (en het beste is na afspraak), na of voor schooltijd een gesprek hebben met de leraar van hun kind of de directeur van de school.

Heel belangrijk is echter dat ook de onderwijsgevenden van de school minstens een maal per jaar een bezoek brengen bij alle ouders van de leerlingen in hun klas. (Voor de leraren in het voortgezet onderwijs is dit meestal niet te verwezenlijken. Indien mogelijk is het echter wel gewenst dat de klasseleraar of -lerares tracht de ouders van de leerlingen in zijn of haar klas thuis te bezoeken.) Dit soort bezoeken is bijzonder belangrijk voor de onderwijsgevenden om enig zicht te krijgen op het milieu waar de leerling uit voortkomt. Men let dan bijvoorbeeld op:

- Hoe wordt gedacht en gehandeld in het gezin?
- Hoe zijn de materiële omstandigheden?
- Hoe is de gezinssamenstelling?
- Zijn er bijzondere noden in het gezin?
- Uit welke woonomgeving komt de leerling?

Kortom de leraar of leraar krijgt op deze wijze informatie, die voor de omgang met de betrokken leerlingen van belang is.

Aan de andere kant hebben de ouders de mogelijkheid om in de eigen omgeving met een van de onderwijsgevenden van hun kinderen te spreken en eventuele vragen aan hen te stellen.

c. Directie

Bij elke school, zowel voor basisonderwijs als voor voortgezet onderwijs, treffen we vandaag een directeur en een adjunct-directeur aan. De directie is verantwoordelijk voor het hele schoolgebeuren en dient namens het bestuur er ook op toe te zien dat het bestuursbeleid in de praktijk wordt gerealiseerd.

Het eerste contact dat ouders bij de aanmelding van hun kind als leerling van een school hebben is meestal met de directeur of de adjunct-directeur. Zo'n gesprek is van belang voor de eerste indruk. De eerste indruk is dikwijls bepalend voor het beeld dat men later van de school heeft.

Voor ouders zelf kan het belangrijk zijn om de punten die men wenst door te spreken, eerst thuis te overleggen.

Daarna is het aan te raden om de punten die men aan de orde wil stellen van te voren op te schrijven. Deze punten kunnen dan een leidraad vormen voor het gesprek.

Achtereis is het heel vervelend wanneer bepaalde punten niet aan de orde zijn geweest, omdat bijvoorbeeld de directeur van de school zo vlug van de tongriem was gesneden, dat men de helft van de gesprekspunten vergat.

d. Externe relaties

Een ander belangrijk aspect, waaraan een apart hoofdstuk in het schoolwerkplan dient te worden besteed is de wijze waarop de school de externe relaties onderhoudt. Bij de externe relaties wordt dan gedacht aan:

- de schoolbegeleidingsdienst, waarbij de school is aangesloten,
- de pedagogische academies, (hoger beroepsonderwijs voor leraren basisschool) waarvan studenten stage lopen op de school,
- de schoolartsdienst, waaraan meestal verbonden de logopedie (spraakleraar/lerares),
- andere basisscholen in de directe omgeving,
- de scholen voor voortgezet onderwijs waarheen de leerlingen vertrekken na de basisschool te hebben doorlopen,
- kerken,
- een muziekschool etc.

Van belang voor ouders is vooral te letten op:

1. Bij welke schoolbegeleidingsdienst de school is aangesloten. Is dat een algemene, neutrale of een protestants-christelijke schoolbegeleidingsdienst?
2. Met welke pedagogische academie onderhoudt de school contacten. De studenten van deze pedagogische academie geven van tijd tot tijd onder verantwoordelijkheid van de klasseleraar of -lerares les op school.

5.2. De onderwijsactiviteiten

Er heeft meestal eerst een oriënterend gesprek plaats met de directeur van de school, wanneer ouders van plan zijn hun kind of hun kinderen te gaan aanmelden bij die school. In zo'n gesprek kan zeker gevraagd

worden naar de wijze waarop de school meent in het lesgebeuren bij alle vakken de Bijbel centraal te kunnen stellen. Vervolgens kunnen in zo'n verkennend gesprek de volgende aspecten aan de orde worden gesteld:

- het schoolwerkplan,
- het godsdienstonderwijs,
- vieringen en openingen,
- enkele vakvormingsgebieden,
- buitenschoolse activiteiten.

Ten behoeve van de ouders zullen we elk van deze aspecten kort toelichten:

a. Het schoolwerkplan

Sinds de invoering van de basisschool heeft elke basisschool de verplichting een schoolwerkplan op te stellen. Meestal wordt zo'n schoolwerkplan opgesteld door het gehele schoolteam onder leiding van de directeur en met hulp van de schoolbegeleidingsdienst, waarbij de school is aangesloten. Vervolgens passeert het schoolwerkplan het schoolbestuur ter ondertekening. Uiteindelijk is het bestuur van de school als bevoegd gezag ook verantwoordelijk voor het schoolwerkplan.

Het schoolwerkplan is een dar subsidievoorwaarden voor de basisschool. Ouders hebben er recht op het schoolwerkplan in te zien. Sommige scholen hebben een verkorte versie van het schoolwerkplan voor belangstellende ouders beschikbaar. Het schoolwerkplan is wel van een dergelijke omvang dat het ondoenlijk is om het tijdens zo'n eerste gesprek door te nemen en er vragen over te stellen. Men zou, alvorens tot plaatsing van het kind als leerling van de school over te gaan, kunnen vragen het schoolwerkplan enige uren thuis te mogen inzien. In dit schoolwerkplan staat de identiteit van de school beschreven, maar ook de doelen en uitgangspunten van alle vakvormingsgebieden staan er in. Bladerend in zo'n schoolwerkplan krijgt men wel een indruk van de school en van het onderwijsgebeuren. Ook op scholen voor voortgezet onderwijs is een soortgelijk plan aanwezig, dikwijls instituuitsplan genoemd.

b. Het godsdienstonderwijs

Het godsdienstonderwijs, of zoals het vroeger heette, en op veel plaatsen ook nu nog heet: bijbelse geschiedenis, vormt op school een apart vak. Meestal wordt dit vak aan het begin van de dag gegeven. Een belangrijke vraag is dan: hoe straalt via de gegeven godsdiensten of bijbelvertelling Gods Woord door in de rest van de vakken?

De volgende vragen zouden ook gesteld kunnen worden:

- Hoe vaak wordt er per week uit de Bijbel verteld, en volgens welke methode? Wordt er uit zowel het Oude als Nieuwe Testament verteld?
- Wordt er ook systematisch bijbelkennis aangebracht?
- Worden er bijbelteksten uit het hoofd geleerd?
- Wordt er ook aandacht besteed aan het leren van psalmversjes?
- Wordt er zo mogelijk in groep acht ook aandacht besteed aan enkele punten uit de geloofsleer, bijvoorbeeld enkele vragen en antwoorden uit de Heidelbergse Catechismus?
- Welke bijbelvertaling wordt er op school gebruikt en welke psalmberijming?
- Wordt er in groep zeven en acht ook aandacht besteed aan zendings- en kerkgeschiedenis?
- Wat voor geestelijke liederen worden er gezongen?

Het is voor ouders erg belangrijk om te weten of het onderwijs op school aansluit bij de opvattingen thuis en in de kerk.

Voor scholen voor voortgezet onderwijs ligt de situatie enigszins anders. Er wordt bijvoorbeeld meestal slechts eenmaal per week godsdienstonderwijs gegeven. Ook hier kan gevraagd worden naar de wijze waarop het godsdienstonderwijs wordt gegeven. Welk leerboek wordt bijvoorbeeld gebruikt? Wordt getracht ook bijbelkennis bij te brengen, of gaat het godsdienstonderwijs op in een aantal moderne thema's, of soms nog erger, in onderwijs in godsdienstige stromingen?

c. Vieringen en openingen

Vraag ook eens naar de manier waarop men de dag begint. Of naar de manier waarop vieringen gehouden worden. Op steeds meer christelijke scholen wordt de dag wel met gebed begonnen, maar niet met dankgebed besloten. Ook zijn er scholen waar dit eenmaal per week gebeurt. Voor ouders die zich op een school oriënteren is het zeker zaak om te vragen of dit alles wel op een behoorlijke wijze plaats vindt.

Scholen voor voortgezet onderwijs hebben een geheel ander lesrooster, maar ook hier bestaat de mogelijkheid dat een der leraren de dag begint met een korte schriftlezing en gebed. Bovendien kan de dag minstens met dankgebed worden besloten. Vaak is dit anders geregeld!

Ook de vieringen zijn van belang.

Hoe vinden de Kerst-, Paas- en Pinkstervieringen op school plaats? Wordt er ook tijdens de andere lessen voldoende aandacht besteed aan de christelijke feestdagen?

Er zijn nog meer zaken in dit verband van belang.

Op welke wijze nemen de leerlingen van klas acht afscheid van de school?

Op welke wijze gebeurt dat bij de school voor voortgezet onderwijs?

Hoe worden de feesten op school, bijvoorbeeld de verjaardagen van de klasseleraar of -lerares gevierd?

Welke regels gelden op de school voor voortgezet onderwijs voor klasseavonden en bijeenkomsten van de leerlingenclub?

d. De vakvormingsgebieden

Geen enkel onderwijsvak is waardeverloren.

Zelfs bij een vak als rekenen komen christelijke principes aan de orde. Dit geldt echter nog sterker bij taal,

TOETSINGSLIJST

1. Het formele aspect

- 1.1. Is de rechtspersoon van de school een stichting, een vereniging?
- 1.2. Hoe luidt de statuten van de school?
- 1.3. Hoe is de grondslag in de statuten verwoord?
- 1.4. Wordt deze grondslag gevormd door Gods Woord en de daarop gegronde drie formulieren van enigheid?
- 1.5. Of is deze grondslag waziger opgesteld?
- 1.6. Hoe luidt de doelstelling van de school?
- 1.7. Hoe is het bestuur van de vereniging of stichting samengesteld, d.w.z. welke kerkelijke richtingen zijn in het bestuur terug te vinden?
- 1.8. Is er mogelijk nog een recent jaarverslag van de schoolvereniging of stichting verkrijgbaar?
- 1.9. Kan men als beïjndend lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken ook lid worden van de schoolvereniging?
- 1.10. Hoe is het personeelsbeleid in de school geregeld, d.w.z. dienen de personeelsleden ook de grondslag te onderschrijven? En dienen de personeelsleden ook beïjndend lid te zijn van de bij de school betrokken kerken?
- 1.11. Hoe is het benoemingsbeleid geregeld in de school? Worden er ook eisen gesteld aan de kerkelijke achtergrond van een toekomstig personeelslid, voor leer en leven?
- 1.12. Worden alle leerlingen toegelaten tot de school, die worden aangemeld?
- 1.13. Kunnen alle ouders, die kinderen op school hebben ook lid worden van de schoolvereniging? Welke niet en waarom niet?
- 1.14. Kunnen er ook kinderen van school worden verwijderd, indien nodig?
- 1.15. Dienen de kinderen steeds alle lessen te volgen, ook de godsdiensten?

2. Het handelingsaspect

We kunnen hierbij onderscheid maken tussen

- de schoolorganisatie,
- het onderwijs,
- het schoolklimaat.

a. De schoolorganisatie

- 2.1. Is er aan de school ook een oudercommissie verbonden? Wat is de taak van deze commissie?
- 2.2. Is er aan de school een medezeggenschapsraad verbonden?
- 2.3. Hoe luidt de bevoegdheden van deze medezeggenschapsraad?
- 2.4. Hoe onderhoudt de school de contacten met de ouders? Worden er ouderavonden gehouden? Zijn er vaste tijden waarop de ouders de vorderingen van hun kinderen kunnen bespreken?
- 2.5. Worden de ouders thuis door de onderwijsgevenden bezocht?
- 2.6. Hebt u de punten die u in het toelatingsgesprek met de directeur/adj. directeur wenst door te spreken ook voor u zelf van de voren genoteerd?
- 2.7. Met welke externe instanties onderhoudt de school relaties?
- 2.8. Is de school aangesloten bij een Prot. Chr. Schoolbegeleidingsdienst? Zo ja, welke?
- 2.9. Met welke Pedagogische Academies heeft de school relaties?

b. Onderwijsactiviteiten

- 2.10. Hoe tracht de school de Bijbel een centrale plaats te geven in het onderwijs?
- 2.11. Is het ook mogelijk inzage te krijgen in het schoolwerkplan en is het mogelijk een exemplaar enkele dagen mee te krijgen om door te lezen? Is er eventueel ook een verkorte versie van het schoolwerkplan?
- 2.12. Hoe staat de identiteit van de school beschreven in het schoolwerkplan?
- 2.13. Hoe luidt in het schoolwerkplan de doelen en uitgangspunten van de vakvormingsgebieden? Zijn deze doelen en uitgangspunten soms in strijd met de grondslag? Welke methoden worden gebruikt bij het voortgezet onderwijs? Zijn deze methoden ook in overeenstemming met de grondslag en zo niet, wat doet men daaraan op school?
- 2.14. Hoe vaak wordt per week uit de Bijbel verteld?
- 2.15. Wordt er zowel uit het O.T. als uit het N.T. verteld?
- 2.16. Wordt in het schoolwerkplan beschreven, hoe en op welke wijze men ook systematisch tracht bijbelkennis bij te brengen?
- 2.17. Worden er ook psalmversies en Bijbelteksten geleerd?
- 2.18. Worden er ook enkele punten uit de geloofsleer, bijv. de Heidelbergse Catechismus onderwezen?
- 2.19. Welke Bijbelvertaling wordt op school gebruikt en welke psalmberijming? Welke geestelijke liederen worden geleerd en gezongen?
- 2.20. Welke methode voor godsdienstonderwijs wordt door de school gebruikt? Gaat het godsdienstonderwijs op in een aantal modieuze thema's?
- 2.21. Wordt er ook onderwezen in geestelijke stromingen en is er duidelijk verschil tussen godsdienstonder-

wijs en onderwijs in geestelijke stromingen?

- 2.22. Hoe zijn de vieringen en dagopeningen en -sluitingen geregeld?
- 2.23. Hoe vinden de Kerst-, Paas- en Pinkstervieringen plaats?
- 2.24. Op welke wijze wordt er door de kinderen van groep acht van de basisschool afscheid genomen van de school? Hoe wordt zo'n avond of middag georganiseerd?
- 2.25. Hoe wordt de verjaardag van de onderwijsgevende in de klas gevierd? Welke regels gelden bij het voortgezet onderwijs voor klasseavonden?
- 2.26. Welke regels gelden bij schoolreisjes voor een of meer dagen? Hoe wordt dan de dag begonnen en beëindigd?
- 2.27. Welke inzamelingsacties worden op school wel gehouden en voor welke doelen?

c. Het pedagogisch klimaat

- 2.28. Hoe luidt het opvoedingsdoel van de school?
- 2.29. Hoe is de visie op het kind verwoord?
- 2.30. Zijn het opvoedingsdoel en de kindvisie van de school ook in overeenstemming met de grondslag van de school?
- 2.31. Hoe worden de leerlingen gewaardeerd op school? Hoe doet u dat zelf thuis? Hebt u dat wel eens getoetst aan bijbelse normen?
- 2.32. Zijn er ook schoolregels en zo ja hoe luidt deze?
- 2.33. Hoe zijn straffen en beloningen geregeld op school?
- 2.34. Op welke wijze wordt er aandacht besteed aan de leerlingen op school?
- 2.35. Is er ook leerlingbegeleiding op school?
- 2.36. Is er ook ruimte op school voor het kunnen ontplooiën van de zelfstandigheid van de leerlingen?
- 2.37. Worden de leerlingen indien nodig ook ter verantwoording geroepen?

3. Het gespreksaspect

- 3.1. Hoe wordt in de school getracht concreet vorm te geven aan het gespreksaspect?
- 3.2. Wordt het schoolwerkplan of het instituuatplan bij het gespreksaspect ook daadwerkelijk gebruikt?
- 3.3. Is het ook mogelijk concrete voorbeelden te geven waaruit blijkt dat het gespreksaspect in de school ook daadwerkelijk aan de orde komt?
- 3.4. Bezoeken de bestuursleden zelf ook van tijd tot tijd de school tijdens het lesgebeuren?
- 3.5. Worden bij sollicitaties de kandidaten ook in de praktijk voor de klas door enkele bestuursleden beluisterd?

BILAGE 17

art. 44

RAPPORT 1 VAN COMMISSIE V BETREFFENDE RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR KERK EN ONDERWIJS

1. Algemeen

Uit het rapport blijkt dat twee deputaten, drs. D. Visser en drs. J.J.F. Scheper hebben verzocht niet voor herbenoeming in aanmerking te komen. Beiden hebben het deputaatschap negen jaar gediend. Met waardering en dankbaarheid mag op hun werk terug gezien worden, waarbij de commissie ook wil vermelden dat drs. D. Visser de deputaten als voorzitter diende.

Deputaten vermelden dat hun taak beduidend zwaarder is geworden en wijzen daarbij op het hun door de vorige generale synode opgedragen onderzoek en de door hen verzorgde publicaties, ook werden meer verzoeken om advies ontvangen.

De commissie meent met name uit de laatste af te mogen leiden dat het werk van deputaten blijkbaar meer bekendheid heeft gekregen. Wellicht dat hier ook de publicaties van deputaten een rol in spelen. De commissie acht dit verheugend, anderzijds laat dit ook zien dat er veel vragen en zorgen zijn op het gebied van het onderwijs.

Met grote waardering heeft de commissie kennis genomen van het omvangrijke werk van deputaten, tegelijk heeft de commissie ook gemeend iets te voelen van het moeizame in dit werk. De belangstelling vanuit de kerken en het besef van de nood in het onderwijs lijken niet sterk genoeg te zijn. Bij verschillende onderdelen van het rapport komt dit terug.

2. Contacten met de kerken

Deputaten geven aan dat er reacties vanuit de kerken kwamen met betrekking tot het houden van een enquête. Deze reacties waren van verschillende aard. Er waren kerkeraden die extra gegevens mee zonden. Soms werd bericht dat vanwege de aanwezigheid van reformatisch onderwijs men de enquête niet nodig vond. Ook was er een reactie waarin de gedachte werd geuit dat de ernst van van de situatie van het onderwijs niet voldoende werd gezien. Bovendien werd gewezen op het ontoereikende van de enquête gezien de verschillende soorten van onderwijs.

De belangstelling voor de preek schetsen lijkt matig te zijn zoals deputaten reeds in hun rapport van 1992 vermeldten. De situatie is per plaats dikwijls verschillend. Deputaten willen met een preek schets alleen maar dienstbaar zijn en zo mogelijk eraan meewerken dat het onderwijs een duidelijke plaats krijgt of behoudt in de gemeenten. Het zou misschien een mogelijkheid zijn een aantal reeds bestaande schetsen te

bundelen en ter beschikking te stellen.

Wat de contacten met kerkliden betreft blijkt er een ruime variatie aan vragen te zijn, die met name over praktijksituaties gaan.

3. Regionalisatie

Uit het rapport van deputaten blijkt dat de classicale commissies er niet zijn of dat ze op een enkele uitzondering na niet functioneren. Uiteraard is dit een teleurstellende gang van zaken. Wellicht is de situatie plaatselijk te verschillend zelfs per classis, overwegen deputaten. Als taak van een classicale commissie zou dan blijven een inventarisatie van de problemen in het ressort van de classis, alsook het op de hoogte blijven van de situatie in de gemeenten en het toerusting geven op het gebied van christelijke opvoeding.

Nu wijzen deputaten op het belang hiervoor van plaatselijke commissies. Hoewel een plaatselijke commissie ook naar onze mening van betekenis kan zijn, meent uw commissie dat hier een zeer belangrijke taak met name voor de kerkeraden ligt. Via huisbezoek en prediking zal het belang en de noodzaak van een opvoeding in de vreze des HEEREN benadrukt moeten worden.

Ook contacten van deputaten met jeugdouders via b.v. een onderwijsbrief zouden hier van betekenis kunnen zijn.

Deputaten zouden plaatselijke commissies wellicht goed dienen met het uitgeven van een instructie voor de werkwijze van een plaatselijke commissie. Het zal belangrijk zijn dat de behoefte aan een plaatselijke commissie wordt gezien.

Wellicht dat vanuit plaatselijke commissies ook weer behoefte gevoeld gaat worden aan contacten met andere plaatselijke commissies. Hier zouden dan op termijn nieuwe mogelijkheden liggen voor de classicale commissies.

4. Contacten met anderen

Met betrekking tot "De Vijverberg-Felus" is door de commissie gevraagd naar de verdere uitbreiding van de Vijverberg/Felus door fusies en de verantwoordelijkheid van deputaten hierin. Uit het antwoord van deputaten bleek dat deputaten bij de fusies en de daarbij ontstane nieuwe bestuursstructuur met name erop hebben geleefd dat de identiteit gegarandeerd is en bewaakt wordt. Overigens zijn ook Deputaten ADMA in de stichtingsraad vertegenwoordigd.

5. Contacten met predikanten naar art.6 K.O.

Hoewel de predikanten naar art.6 K.O. werken onder verantwoordelijkheid van een kerkeraad lijkt het de commissie toch ook van belang, zowel voor de kerken als voor de betreffende predikanten, dat er een geregeld contact bestaat tussen deze predikanten en deputaten, mede met het oog op de bepaling in de K.O. art.6 sub 2 e. "dat de deputaten de generale synode verslag doen van de inhoud en de voortgang van deze bijzondere arbeid."

Het is positief dat deputaten de betreffende predikanten bezoeken.

6. Bezinning

De belangstellingsenquête.

In een uitvoerige bijlage, en bijlage daarbij, geven deputaten een toelichting op de gehouden enquête. In deze toelichting worden allerlei ontwikkelingen genoemd die de Schriftgetrouwheid van het christelijke onderwijs bedreigen. Vrij uitvoerig hebben deputaten zich hierop bezonnen. De kerkeraden hebben de vragen beantwoord zonder deze bezinning te kennen.

Er is gekozen voor een enquête met korte vragen, om een behoorlijke respons te krijgen. Eventueel zou, volgens deputaten, nog een tweede enquête met meer genuanceerde en toegespitste vragen gehouden kunnen worden.

Naar de mening van de commissie was een scherpere differentiatie tussen basis- en voortgezet onderwijs verhelderend geweest.

De commissie deelt de bezorgdheid van deputaten zoals die verwoord is in de aanbevelingen.

Ook naar de mening van de commissie is de situatie van het christelijke onderwijs ernstig, al is er verschil per regio.

Maar ook daar waar het goed lijkt te gaan is waakzaamheid zeker op zijn plaats. De veranderingen gaan dikwijls bijna onopgemerkt. Nu is de zorg over het christelijke onderwijs onderdeel van het geheel van de geestelijke situatie. Ook in de kerken is immers veel aan de hand. Het zal van groot belang zijn dat er in de gezinnen en in de gemeente een levende band is aan de HEERE en een leven uit Zijn Woord. Zo zal er in afhankelijkheid van en biddend om het werk van de Heilige Geest geluisterd worden naar Gods Woord. Tegen deze achtergrond heeft de commissie ook de aanbevelingen van deputaten gelezen, waarbij met name aanbeveling 1 en 5 aandacht krijgen.

In aanbeveling 2 en 4 wil de commissie, in overeenstemming met het onder ons vigerende reglement op de kerkvisiteatie, graag spreken van onderwijs naar de gereformeerde belijdenisgeschriften.

De artikelen die deputaten lieten verschijnen zorgden voor reacties uit de kerken. Deze artikelen worden blijkaar gelezen.

Het mag een stimulans zijn om hierna door te gaan.

De commissie staat positief tegenover een verspreiding van de brochure "Handreiking Schoolkeuze". Het lijkt de commissie juist om in de inleiding van de "Handreiking" eerst de belijdenis, dan het huwelijksformulier en de doopbelofte en daarna de kerkerode te noemen.

Onder 5.1.D. Externe relaties, is sprake van pedagogische academies. Het is beter thans te spreken van

pabo's. Ook mist de commissie bij het noemen van een schoolbegeleidingsdienst de reformatorische schoolbegeleidingsdienst.

Bij 5.3.A., Het opvoedingsdoel, wijzen deputaten op een binnen de Besturenraad gebruikte formulering van het opvoedingsdoel, waaraan het belangrijkste, namelijk het opvoeden in de vreze des HEEREN ontbreekt. Binnen de commissie is in dit verband gesproken over een gevaarlijke tendens in de hedendaagse pedagogiek, m.b.t. gewetensvorming. De methode om tot morele beslissingen te komen kan doel op zich worden en voorrang krijgen boven de inhoud en norm van Gods Woord.

Wat de toetsingslijst betreft lijkt het de commissie nuttig en belangrijk om aan te geven hoe zo'n lijst dienst kan doen.

Deze "Handreiking" zal zeker ook dienen bij het bewust worden en onderkennen van de problemen en zorgen rond het christelijke onderwijs. Zo kan de handreiking nog een bredere uitwerking hebben dan alleen voor de ouders die staan voor een schoolkeuze voor hun kind.

7. De toekomst

De gedachten van de deputaten voor de taken voor de nabije toekomst hebben de instemming van de commissie. Bovendien laat het werk dat deputaten in de afgelopen periode verricht hebben, zien dat deze taken bij hen in goede handen zijn.

8. Voorstellen

De commissie stelt voor:

1. deputaten dank te zeggen voor het omvangrijke werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht, en hun handelingen goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. in het licht van de belangstellingsenquête met het oog op de stimulerende en adviserende taak van deputaten jegens de kerken de volgende aanbevelingen over te nemen:
 1. Ouders en kerkeraden dienen duidelijk hun verantwoordelijkheid te verstaan t.a.v. de gedoopte kinderen der gemeente. Hieraan dient voortdurend grote aandacht te worden besteed in publicaties en vergaderingen, allereerst in gemeentelijk en zo mogelijk in ruimer verband in de meerdere vergaderingen.
 2. Nadrukkelijk en regelmatig dient het christelijke onderwijs dat naar Schrift en belijdenis is aan de orde te komen als het enige onderwijs dat voldoet aan de doopbelofte en dit dan zowel op de kerkeradsvergaderingen, in de ambtelijke bearbeiding als in de prediking.
 3. De ouders en kerkeraden dienen zich bewust te zijn of te worden, dat er wel scholen zijn die zich christelijk noemen, maar waarvan de identiteit en het onderwijs niet in overeenstemming zijn met de gereformeerde belijdenisgeschriften. Ook mag van hen worden verwacht, dat zij zich inzetten voor verbetering van het christelijke gehalte van het onderwijs en zich verzetten tegen verdere achteruitgang.
 4. De ouders en de kerkeraden dienen zich te bezinnen op andere mogelijkheden als ouders geen onderwijs meer aantreffen naar de gereformeerde belijdenisgeschriften, opdat gedoopte kinderen onderwijs ontvangen in overeenstemming met de doopbelofte. De deputaten voor kerk en onderwijs kunnen hierbij adviseren.
 5. Als de mogelijkheden er niet zijn, dienen ouders en kerkeraden zich te bezinnen op mogelijkheden om in het gezin en in de gemeente de kinderen van de gemeente zo'n godsdienstige opvoeding te geven, dat het gemis van goed christelijk onderwijs op de scholen wordt opgevangen.
 6. Opnieuw dient er intense aandacht gegeven te worden bij ouders en kerkeraden aan de bekende triade: kerk-gezin-school waarbij alle drie staan binnen de lichte ring van en zich houden aan het onfeilbare Woord des HEEREN.
 7. Het is van groot belang, dat bij te houden kerkvisitaties met bijzondere nadruk vraag VLS van het reglement op de kerkvisiteatie zal worden besproken.
4. de deputaten op te dragen de kerkeraden te stimuleren tot het in het leven roepen van plaatselijke commissies voor kerk en onderwijs om de betrokkenheid van ouders en kerkeradsleden bij het onderwijs te bevorderen en om adequater te kunnen reageren wanneer zich moeilijkheden voordoen of dreigen voor te doen;
5. de deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag, hoe de aanvankelijk begonnen regionalisatie in enkele classes op de beste wijze voortgang kan vinden, als ondersteuning van de plaatselijke commissies en daarbij attent te zijn op mogelijkheden voor uitbreiding van deze regionalisatie;
6. de deputaten opnieuw te verzoeken de kerkliden toe te rusten in hun taak aangaande het christelijke onderwijs d.m.v. publicaties in de kerkelijke pers, dit ter bevordering van een proces van bewustwording op het brede terrein van de onderwijsproblematiek;
7. de deputaten opdracht te geven de Handreiking Schoolkeuze ter beschikking van de kerkeraden en kerkliden te stellen.

J. van Dijken, rapporteur

BIJLAGE 18
art. 45

RAPPORT 2 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE RAPPORT DEPUTATEN EENHEID EN CORRESPONDENTIE: ONDERDEEL GEREFORMEERDE BOND IN DE NEDERLANDSE HERVORMDE KERK (G.B.) (3.2.)

Uw commissie constateert in deze samensprekingen een stagnatie. De frequentie van de ontmoetingen is door de jaren heen verder teruggelopen. Het rapport wijst op de werkdruk bij het Hoofdbestuur vanwege S.O.W.

Uit de notulen van deputaten is duidelijk dat zij vele pogingen hebben ondernomen om tot frequenter overleg met de G.B. te komen. Hetgeen niet is gelukt.

Uw commissie stelt u het volgende voor:

De synode
constaterende

1. dat de synode van 1992 uitsprak, dat er behoudens het verschillend verstaan van de artikelen 27-29 N.G.B. op andere punten een grote mate van overeenstemming is geconstateerd met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk;
2. dat er dit maal slechts een gering contact is geweest met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond; van oordeel
 1. dat de situatie waarin de Gereformeerde Bond op dit ogenblik verkeert, begrip en meeleven vraagt;
 2. dat het nietsmin te betreuren is, dat er slechts zo weinig contact is geweest;
 3. dat het wel goed is als er vormen van contact worden onderhouden met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de hoop dat er later mogelijk perspectief zal komen naar kerkelijke eenheid;

besluit
deputaten op te dragen de contacten met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk waar mogelijk voort te zetten.

T.M. Holman, rapporteur

BIJLAGE 19
art. 72

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR HET BEHEER VAN DE ALGEMENE KAS TOT STEUN AAN DE KERKEN TEN BEHOEVE VAN DE VERZORGING VAN EMERITI PREDIKANTEN, PREDIKANTSWEDUWEN EN -WEZEN NAAR ARTIKEL 13 K.O.

1. Het deputaatschap

1.1. Samenstelling

Het deputaatschap bestaat uit de volgende broeders:

G. Schouten, benoemd door de particuliere synode van het Noorden, secundus R. Hogewind.
Ds. R. van Beek, benoemd door de particuliere synode van het Oosten, secundus J.G. van der Poel.
Ds. E.E. Slofstra, benoemd door de particuliere synode van het Westen, secundus ds. A. Bijkerk.
J.C. van Beveren, benoemd door de particuliere synode van het Zuiden, secundus J. Boer.

Namens de generale synode hebben zitting de broeders:

P. Zuidema, 1e penningmeester
D. Lokhorst, 2e penningmeester en
Drs. L.W. Bl, deputaat-actuaar.
Ds. R. van Beek is voorzitter en br. J.C. van Beveren sekretaris.

In de zomer van 1994, na de gehouden vergadering van de particuliere synode van het Noorden, namen wij afscheid van br. J.D. Wisman die 22 jaar zich met hart en ziel heeft ingezet voor de Emeritikas. Twintig jaar was hij daarvan voorzitter. Met grote dankbaarheid zien wij terug op een periode dat hij met grote deskundigheid leiding gaf aan ons deputaatschap. Ds. R. van Beek werd in zijn plaats benoemd tot voorzitter. Br. D. Lokhorst heeft te kennen gegeven zich niet meer verkiesbaar te stellen als generaal deputaat in verband met de richtlijnen van de generale synode inzake de maximale zittingsperiode van deputaten. Separaat zullen wij u een voorstel doen toekomen ter vervulling van de vacature van 2e penningmeester.

1.2. Vergaderingen

Vanaf oktober 1992 tot april 1995 (de sluitingsdatum van dit rapport) zijn deputaten elf keer in vergadering bijeen geweest: in 1992 op 27 november. In 1993 op 26 maart, op 3 juni (moderamenvergadering) en op 26 november.

In 1994 op 11 maart, op 6 april, op 26 augustus (afscheid van br. J.D. Wisman) en op 2 december. In 1995 op 13 februari (moderamenvergadering), op 14 maart en 7 april.

Op één na zijn alle vergaderingen gehouden in de Chr. Geref. Kerk van Amerstfoort. Enkele vergaderingen zijn besteed aan het synodale rapport over de positie van de predikanten naar artikel 6 K.O.

2. Voortgang van het werk

2.1. Contacten met emeriti - wel en wee

Gedurende de verslagperiode hebben deputaten hun werkzaamheden, zoals dit door de generale synode is opgedragen, regelmatig kunnen verrichten met de primi-deputaten zonder dat daarbij secundari behoeften te worden ingeschakeld.

Na de generale synode 1992 zijn de volgende predikanten met emeritaat gegaan:

In 1992 met ingang van 1 december: Ds. B. Bijleveld en Ds. Th. Rutters.
In 1993 met ingang van 1 februari Ds. M. Vlietstra.
met ingang van 1 september Ds. J.P. van den Boogaard.
met ingang van 1 oktober Ds. P. van Zonneveld.
met ingang van 1 november Ds. W. van Benthem.
met ingang van 15 november Ds. H. van der Schaaf.
met ingang van 1 december Ds. H.C. van der Ent.
In 1994 met ingang van 1 januari Ds. G. Leendertse en Drs. J. Kevit.
In 1995 met ingang van 1 januari Ds. J.H. Carlier, Ds. M. Rebel en met ingang van 7 januari Ds. D. Slagboom.

Overledenen

Uit de kring van de emeritipredikanten zijn overleden in:

1992: Ds. J. Kampman op 9 juli.

1993: Ds. G.J. Buijs op 4 april.

1994: Ds. H.W. Eerland op 5 februari, Ds. B. Bijleveld op 7 mei en Ds. R.J. van Pagée op 23 september.

Uit de kring van de predikantsvrouwen zijn overleden in:

1992: de echtgenote van Ds. C.J.Ph. Sobering op 1 januari.

1994: mevrouw J. Nieuwenhulze-Plöeg op 13 januari en mevrouw M.P. Brandsma-Bikker op 25 oktober.

Van de predikantsweduwen zijn overleden in:

1992: mevrouw W. van der Zaai-Veerman op 15 juni en mevrouw W.A. Kleisen-Ester op 7 augustus.

1993: mevrouw J.M. Overduin-Por op 3 augustus, mevrouw M. Kraan-Veerman op 14 augustus en mevrouw G.J. Kampman-van Elburg op 10 november.

1994: mevrouw W.A. Prins-Kleyn op 27 december.

In 1992 nam het aantal predikantsweduwen toe met één door het overlijden van Ds. J. Kampman op 9 juli.

In 1993 werd het aantal predikantsweduwen met drie vermeerderd door het overlijden van de predikanten Ds. J.W. van de Gronden op 14 januari, Ds. P. Beekhuis op 2 april en Ds. H.E. Sterk op 12 mei.

De Here zegene alle nabestaanden met Zijn troost en genade.

Bij bijzondere gelegenheden op hoogtijdagen, bij ambts- en voorzover wij daarvan kennis dragen bij huwelijksjubilea, kroonverjaardagen en ernstige ziekte besteden deputaten daar aandacht aan door het brengen van een persoonlijk bezoek.

Door de emeriti worden deze persoonlijke contacten zeer gewaardeerd. Deputaten ontvingen in verband daarmee veel dankbare brieven en/of telefonisch waarderende reacties van de emeriti. Eénmaal per jaar medio december verzenden wij aan alle emeriti de traditionele "Decembercontactbrief" met de beste wensen voor de Kerstdagen en de jaarwisseling, waarin het wel en wee van de emeriti en deputaten in het afgelopen jaar wordt gememoreerd.

In antwoord daarop krijgen wij veel vriendelijke brieven en telefoontjes.

2.2. Betaling minimumbijdragen door I.E.R. Carambel (Brazilië)

In ons verslag aan de vorige generale synode Apeldoorn 1992 vermeldden wij onze zorgen in verband met de achterstand in betaling van de minimumbijdrage door de Igreja Evangélica Reformada te Carambel. Met genoegen kunnen wij u nu mededelen dat deze achterstand in betaling geheel is ingelopen en aangezuiverd. Door de repatriëring van Ds. J.C. Hardeman naar Nederland is in Brazilië geen Chr. Geref. predikant meer, zodat de betaling van de minimum bijdrage nu niet van toepassing is.

2.3. Studierapporten

In verband met de vervulling van de opdracht van de generale synode 1992 gehouden te Apeldoorn om de generale synode 1995 nader te informeren en te adviseren over de positie van de predikanten die een roeping hebben aanvaard tot het verrichten van bijzondere arbeid, zoals in artikel 6, sub a, van de instructie voor deputaten is vastgelegd, hebben wij onze bevindingen neergelegd in een rapport en dat rapport separaat toegezonden aan uw synode. Ons voorstel daarover aan de generale synode staat in genoemd rapport. Bij aanvraag van ons voorstel verzoeken wij u hierna terugkerende kracht te geven tot 1 januari 1993, zulks in verband met de positie van één der artikel 6-predikanten.

In dit verband kunnen wij u tevens berichten dat deputaten kennis hebben genomen van het rapport van de generale studie- en adviescommissie, onder voorzitterschap van drs. J.C.L. Starreveld, omtrent mogelijke wijzigingen in stelsel en overige voorwaarden van de instructie voor deputaten naar artikel 13 K.O., dat door bovengenoemde commissie aan ons ter kennisneming werd toegezonden.

Wij hebben deze gaste van de commissie zeer gewaardeerd en ons uiteraard toch onthouden een reactie daarover te geven, daar het tot de bevoegdheden behoort van uw generale synode om bedoeld rapport te bespreken en daarover eventueel beslissingen te nemen. In hoeverre ons meerderheidsstandpunt en het minderheidsstandpunt, gericht aan de generale synode 1992, daarbij nog aan de orde zullen komen op deze synodale vergadering laten wij gaarne aan u over. Deputaten wensen u veel wijsheid toe.

2.4. Offervardigheid

De kerken laten steeds weer zien, dat zij de roeping tot verzorging van onze emeritpredikanten, predikantsweduwen en -wezen verstaan. Mede geleid op de toegepaste verhoging van de minimumbijdrage van de laatste drie jaren ten behoeve van de emeritas, noodzakelijk voor de toekomstige verplichtingen ten aanzien van onze emeriti, komt in de offervardigheid de liefde tot Gods zaak duidelijk uit. Wij willen dit met dankbaarheid vermelden.

Wij mogen thans aan 35 emeritpredikanten en aan 25 predikantsweduwen de door de generale synode vastgestelde uitkeringen doen uitbetalen. Het aantal halfwezen bedraagt momenteel 10. In verband met de verzorging van deze kinderen wordt aan een vijftal weduwen een verhoogde uitkering betaald.

2.5. Contact met de Stichting Emeritaatsvoorziening "S.E.V."

In mei 1994 ontvingen deputaten het verzoek voor een gesprek van het bestuur van de Stichting Emeritaatsvoorziening "S.E.V." van de Nederlands Gereformeerde Kerken, gevestigd te Emmelo, om elkaar beter te leren kennen. Vervolgens om elkaars regelingen met betrekking tot de emeritering over en weer te bespreken, uiteraard vrijblijvend, zonder dat daar over en weer consequenties uit zouden kunnen worden getrokken.

De Stichting "S.E.V." is opgericht na de splitsing eind zestiger jaren in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en heeft een deel van de bezittingen en verplichtingen van de destijds in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt functionerende stichting overgenomen.

De Stichting "S.E.V." is dus te vergelijken met onze Emeritkas.

In de ontwikkelingen binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken en onze kerken doen zich thans situaties voor waar de NG-kerk en de CG-kerk in één of andere vorm nauwer met elkaar (gaan) samenwerken. In sommige gevallen heeft dit geleid tot overleg en samenwerking tot kerkelijk. Maar er zijn ook nog verdergaande vormen te noemen. De voorbeelden van samenwerkingsgevallen willen wij hier verder buiten beschouwing laten. Tot nu toe staan zij en wij op het standpunt, dat de kerkelijke gebondenheid van de predikant bepalend is voor de vraag welke instantie de zorg draagt voor de uitkeringen bij emeritering of, bij eerder overlijden van de predikant, voor diens weduwe en kinderen.

Tijdens genoemd gesprek kwamen onder meer aan de orde de minimum-bijdragen van de kerken aan de lasten van de emeritaatsvoorziening van beide instellingen. Daarbij bleek dat de minimum-bijdrage per lid/dooplid aan onze Emeritkas belangrijk lager is dan de bijdrage aan de Stichting "S.E.V.". Onze minimum-bijdrage bedraagt momenteel f. 20,80 en bij hen is de huidige bijdrage f. 38,— per lid/dooplid.

De Stichting "S.E.V." heeft haar toekomstige verplichtingen aan emeritaatsuitkeringen voor ongeveer 90 procent kapitaalgedekt gereserveerd. Bij onze Emeritkas bedraagt deze reserve ongeveer dertig procent.

Onze uitkeringsgrondslag bedraagt thans f. 64.453,— en bij de NG-kerken werkt men met een minimum-uitkeringsgrondslag van f. 64.000,— en een maximum-uitkeringsgrondslag van f. 90.000,— per jaar, al naar gelang van het betreffende honorarium van de predikant in zijn gemeente.

Zo hebben deputaten tijdens dat kennismakingsgesprek, dat op 7 maart jl. heeft plaats gevonden, over en weer mededelingen gedaan over de eigen regelingen. We zijn uit elkaar gegaan met de afspraak de huidige situatie te continueren doch mochten er in de toekomst eventueel situaties ontstaan die voor de beide kassen of voor één der kassen consequenties zouden opleveren, dat we dan daarover met elkaar zullen spreken.

3. Financiën

3.1. Uitkeringen

In verband met de inbouw (in 1993) van de AOW/AWW-premie in het minimumtraktament is het nodig dat tot een andere berekeningwijze van de uitkeringen wordt gekomen.

Een logisch gevolg van de inbouw in het minimumtraktament is, dat het percentage van 145 (artikel 5 van de instructie) wordt teruggebracht tot 135. Immers door de generale synode 1986 werd het percentage van 135 verhoogd naar 145 ter gedeeltelijke compensatie van de premie AOW/AWW.

Verder behelst onze regeling dat -praktisch vertaald- 80% van de AOW/AWW-uitkering in mindering wordt gebracht op de uitkering uit onze kas. Hoewel dit bij de invoering (GS-1980) vrij algemeen gebruikelijk was bij de pensioenfondsen, is dit inmiddels achterhaald en wordt door de meeste pensioenfondsen of volledig of met 10/7 van de AOW/AWW-uitkering of een afgeleide daarvan rekening gehouden.

Wij achten het dan ook verstandig dat dit onderdeel, nu er toch een wijziging moet worden aangebracht, wordt aangepast, zij het dat de wijziging niet tot een verlaging van de uitkeringen uit onze kas mag leiden. Als uitgangspunt dient te worden gehandhaafd dat de uitkeringen jaarlijks met ten minste eenzelfde percentage stijgen als het minimumtraktament voor predikanten met tien dienstjaren.

Voor zover dit in de nieuwe regeling die wordt voorgesteld niet het geval is, zal voorlopig door middel van een toeslag hierin moeten worden voorzien en te zijner tijd -na onder andere meer helderheid over de AOW en de Nabestaandenwet- dit binnen het bestaande systeem te worden geregeld.

Vergelijking van de huidige regeling met de nieuwe regeling, zoals die wordt voorgesteld.

Huidige regeling

Hoogte van de uitkeringen volgens de huidige regeling in 1995, waarbij het minimumtraktament is aangepast sinds 1992 aan de verhogingen zoals door Deputaten voor Financiële Zaken is geadviseerd, (zonder inbouw).

Basisgegevens:

Minimumtraktament	f 44.450,—
Uitkeringsgrondslag 145% van f.44.450,—	= f 64.453,—
AOW-uitkering gehuwd met toeslag	= " 21.720,—
AOW-uitkering alleenstaand	= " 15.160,—
AWW-uitkering met kinderen beneden 18 jaar	= " 21.031,—
AWW-uitkering alleenstaand	= " 14.370,—

Predikanten gehuwd:

70% van f 64.453,—	= f 45.118,—
af: 80% AOW	= " 17.376,—

uitkering	f 27.742,—
-----------	------------

Predikanten weduwnaar (alleenstaand):

70% van f 64.453,—	= f 45.118,—
af: 80% AOW	= " 12.128,—

uitkering	f 32.990,—
-----------	------------

Weduwe 65 jaar e.o. (alleenstaand):

50% van f 64.453,—	= f 32.227,—
af: 80% AOW	= " 12.128,—

uitkering	f 20.099,—
-----------	------------

Weduwe met 2 of meer kinderen beneden de 18 jaar:

70% van f 64.453,—	= f 45.118,—
af: 100% AWW	= " 21.031,—

bij 20% AOW-gehuwd	f 24.087,—
	= " 4.344,—

uitkering	f 28.431,—
-----------	------------

Nieuwe regeling:

Met als basis het minimumtraktament (met inbouw) 1995 zoals dat door Deputaten Financiële Zaken is geadviseerd.

Minimumtraktament	f 51.408,—
Uitkeringsgrondslag 135%	f 69.401,—
AOW/AWW-uitkering, zie de huidige regeling.	

Predikanten gehuwd:

70% van f 69.401,—	= f 48.581,—
af: 100% AOW	= " 21.720,—

bij: toeslag	f 26.861,—
	= " 881,—

uitkering	f 27.742,—
-----------	------------

Predikanten weduwnaar (alleenstaand):

70% van f 69.401,—	= f 48.581,—
af: 100% AOW	= " 15.160,—

bij: toeslag	f 33.421,—
	= " —,—

uitkering	f 33.421,—
-----------	------------

Weduwe 65 jaar e.o. (alleenstaand):

50% van f 69.401,—	= f 34.701,—
af: 100% AOW	= " 15.160,—

uitkering	f 19.541,—
-----------	------------

bij: toeslag	= f 558,—
utkering	f 20.099,—
Weduwe met 2 of meer kinderen beneden de 18 jaar:	
70% van f 69.401,—	= f 48.581,—
af: 100% AWW	= f 21.031,—
	f 27.550,—
bij: toeslag	= f 881,—
utkering	f 28.431,—

Gezien de oplossing waarvoor gekozen is, heeft dit nauwelijks financiële gevolgen voor onze kas. Het betreft op jaarbasis een meenutgaf van f 9.200,— (inclusief vakantietoelage), namelijk f 1.800,— inzake vier predikanten weduwnaar, alsmede f 6.700,— voor een zestal waarop de 15% vrijstelling van toepassing is en f 700,— aan restitutie premieheffing volksverzekeringen.

3.2. Minimumbijdrage

Ten aanzien van de hoogte van de minimumbijdrage mogen wij u krachtidshalve verwijzen naar de in de bijlage gevoegde prognoseberekeringen van deputaat-actuaris Drs.L.W. Bil. Hieruit blijkt, dat de minimum-bijdragen momenteel f 29,08 zouden moeten bedragen.

4. Kerkerde

4.1. Aanpassing artikelen

In verband met de nieuwe uitkeringsregeling, zie eind punt 3.1., dient een drietal artikelen van onze instructie te worden aangepast, namelijk de artikelen 5, 7 en 12. Zie hiervoor onze voorstellen. Vervolgens is in artikel 3 niet geregeld de benoeming van de deputaat-actuaris. Wij verzoeken u na de 1e en de 2e penningmeester ook de actuaris te vermelden.

In artikel 14 van de instructie is geregeld dat het weduwenpensioen op de weduwenutkering in mindering kan worden gebracht. Aangezien bij het merendeel van de pensioenfondsen aan de kinderen een zelfstandig recht wordt toegekend, dient dit artikel dusdanig te worden aangepast dat ook hiermede rekening kan worden gehouden. Een tekstvoorstel hietoe treft u bij de voorstellen aan.

In artikel 20 van onze instructie (bijlage 5) staat een percentage van 16 vermeld. Dit moet op een verhoging berusten, aangezien het percentage 21,5 bedraagt, hetgeen door de GS-1990 is vastgesteld en tijdelijk teruggebracht naar 16 procent door de GS-1986, doch door de GS-1992 weer gesteld op 21,5 procent. Ons verzoek is dit te wijzigen van 16 in 21,5 procent.

5. Voorstellen

Deputaten stellen u het volgende voor:

- De koppeling van de uitkeringsgrondslag aan het geadviseerde minimum-traktement van een predikant met tien dienstjaren ook voor de komende drie jaren te handhaven.
- De minimum-bijdragen als volgt vast te stellen:
voor 1996 f 25,25 per lid/dooplid
voor 1997 f 25,90 per lid/dooplid
voor 1998 f 26,90 per lid/dooplid
- Ter bepaling van de uitkeringsgrondslag, als gevolg van de inbouw van de AOW/AWW-premie, het minimum-traktement van een predikant met tien dienstjaren met ingang van 1 januari 1996 te vermenigvuldigen met de factor 1,35 in plaats van 1,45 en in artikel 5 van de instructie het percentage van 145 dus te wijzigen in 135.
- Artikel 7 van de instructie te wijzigen en de eerste alinea als volgt vast te stellen:
"Een gehuwde of ongehuwde emerituspredikant ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritiekas dat deze, tezamen met zijn eventuele AOW- of AAW-uitkering 70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor."
Als AOW- voor een enz., enz.
- Artikel 12 van de instructie te wijzigen en de eerste alinea als volgt vast te stellen:
"Een predikantsrechtgenote die weduwe geworden is op een leeftijd van 40 jaar of ouder en geen kinderen heeft te verzorgen, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritiekas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering 50 procent van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor.
Indien zij één kind heeft dan wel twee of meer kinderen te verzorgen heeft, ontvangt zij een zodanige uitkering uit de Emeritiekas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering gelijk is aan 60 procent respectievelijk 70 procent van de uitkeringsgrondslag, alsmede een in de vorige alinea genoemde toeslag."
- Aan het eind van de 2e regel op bladzijde 70 dient de nieuwe zin aldus te luiden:
"Het voorgaande is ook van toepassing op het wezenpensioen waarop een/de kinderen recht

heeft/hebben," dat een in het vorige lid bedoelde enz., enz.

- Bij aanvaarding van ons voorstel met betrekking tot het Rapport inzake dienaren des Woords naar artikel 6 K.O., zoals genoemd onder punt 2.3. gelieve u de daarmee gepaard gaande wijzigingen in onze instructie over te nemen.

Deputaten wensen u bij al uw arbeid de leiding van de Heilige Geest toe.

Ds. R. van Beek, voorzitter
J.C. van Beveren, sekretaris
P. Zuidema, 1e penningmeester.

Bijlage 1.1

BALANS PER 31 DECEMBER	1994	1993	1992
	f	f	f
AKTIVA			
FINANCIËLE VASTE AKTIVA			
Obligaties	15.906.000	14.353.000	14.155.000
Beleggingsrekeningen	1.360.744	1.185.444	649.944
	17.266.744	15.538.444	14.804.944
VLOTTENDE AKTIVA			
Vorderingen en overlopende activa	1.083.031	986.610	924.535
Liquide middelen	816.518	1.553.445	796.131
	1.899.549	2.540.055	1.720.666
TOTAAL AKTIVA	19.166.293	18.078.499	16.525.610
PASSIVA			
RESERVE			
Reserve	19.156.849	18.072.530	16.522.437
SCHULDEN			
Schulden op korte termijn	9.444	5.969	3.173
TOTAAL PASSIVA	19.166.293	18.078.499	16.525.610

Bijlage 1.2

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	1994	1993	1992
	f	f	f
BATEN			
Opbrengst bijdragen kerken	1.592.110	1.578.562	1.060.973
Giften	11.650	3.539	10.675
Legaten	34.274	30.094	2.000
Intrest	1.210.788	1.156.703	1.122.046
	2.848.822	2.768.898	2.215.694
LASTEN			
Utkeringen	1.601.981	1.413.025	1.232.002
Diverse kosten	24.458	18.718	19.969
	1.626.437	1.431.743	1.251.971
BATIG SALDO	1.222.385	1.337.155	963.723

BEGROTINGEN 1996, 1997 EN 1998

BATEN	1996 f	1997 f	1998 f
Bijdragen kerken	1.890.000	1.940.000	1.990.000
Giften/legaten	10.000	10.000	10.000
Intrest	1.410.000	1.510.000	1.610.000
	<u>3.310.000</u>	<u>3.460.000</u>	<u>3.610.000</u>
LASTEN			
Utkeringen	1.920.000	2.020.000	2.090.000
Diverse kosten	23.000	24.000	25.000
Batig saldo	1.367.000	1.416.000	1.495.000
	<u>3.310.000</u>	<u>3.460.000</u>	<u>3.610.000</u>

Toelichting

Bijdragen kerken

De minimum-bijdrage is overeenkomstig artikel 20 van de instructie voor de jaren 1996 t/m 1998 gebaseerd op een heffing van 21,5% van het minimum-traktement van predikanten met 10 dienstjaren, voor dienstdoende predikanten beneden de leeftijd van 65 jaar. Uitgaande van het jaarboek 1994, is dat aantal predikanten voor 1995 geraamd op 167 en voor de volgende drie jaren op:

1996 - 168
1997 - 169
1998 - 170

Predikanten vallende onder artikel 6 K.O. zijn niet in deze getallen begrepen.

Uitgaande van een jaarlijkse verhoging van de traktementen met 2% geeft de volgende bedragen:

voor 1996 $1.02 \times f 51.408 = f 52.436$
voor 1997 $1.02 \times f 52.436 = f 53.485$
voor 1998 $1.02 \times f 53.485 = f 54.555$

De minimum-bijdragen zijn, in verband met het voorgaande geraamd op:

voor 1996 $168 \times 0.215 \times f 52.436 = f 1.893.988$
voor 1997 $169 \times 0.215 \times f 53.485 = f 1.943.377$
voor 1998 $170 \times 0.215 \times f 54.555 = f 1.993.985$

Het aantal leden en doopleden van onze kerken bedroeg, volgens het jaarboek 1994, op 1 januari 1994 75.496, rekening houdende met een geleidelijke tenuggang, heeft ons overeenkomstig het advies van deputaten Financiële Zaken doen besluiten voor de jaren 1996 tot en met 1998 uit te gaan van 75.000 leden.

Dit leidt tot een minimum-bijdrage per lid en dooplid van:

in 1996 $f 1.893.988 : 75.000 = f 25,25$ afgerond $f 25,25$
in 1997 $f 1.943.377 : 75.000 = f 25,91$ afgerond $f 25,90$
in 1998 $f 1.993.985 : 75.000 = f 26,59$ afgerond $f 26,60$

Intrest

Hierbij is uitgegaan van aanvaarding van onze voorstellen en het advies van deputaten Financiële Zaken om als percentage 7% van de uitstaande gelden aan te houden.

Utkeringen

Gebaseerd op onze voorstellen en er van uitgaande dat gedurende de jaren 1996 tot en met 1998 de traktementen en de A.O.W./A.W.W.-uitkeringen jaarlijks met 2% stijgen, geeft de volgende berekening:

Basisgegevens:

1995 a. minimum-traktement	f 51.408
b. A.O.W.-uitkering gehuwd (met toeslag)	21.720
c. A.O.W.-uitkering ongehuwd	15.160
d. A.W.W.-uitkering weduwe zonder kinderen	14.730
e. uitkeringsgrondslag 135% van a	69.400
f. toeslag	verschillend

	In 1996 f	In 1997 f	In 1998 f
a.	52.436	53.485	54.555
b.	22.154	22.597	23.048
c.	15.463	15.772	16.087
d.	15.024	15.324	15.630

e. 70.789 72.205 73.650

Op basis van het voorgaande zullen de uitkeringen bedragen:

Voor gehuwde em.-predikant	Voor em.-pred ongehuwd/weduwenaar	Voor weduwe zonder kinderen (ouder dan 65 jaar)	Voor weduwe zonder kinderen (jonger dan 65 jaar)
1996 70% van 70.789	1996 70% van 70.789	1996 50% van 70.789	1996 50% van 70.789
= 49.553	= 49.553	= 35.395	= 35.395
af: A.O.W. 22.154	af: 15.463	af: 15.463	af: 15.024
<u>27.399</u>	<u>34.090</u>	<u>19.932</u>	<u>20.371</u>
bij: toeslag 898	bij: toeslag -	bij: toeslag 569	bij: toeslag 569
<u>28.297</u>	<u>34.090</u>	<u>20.501</u>	<u>20.940</u>
1997 70% van 72.205	1997 70% van 72.205	1997 50% van 72.205	1997 50% van 72.205
= 50.544	= 50.544	= 36.103	= 36.103
af: 22.597	af: 15.772	af: 15.772	af: 15.324
<u>27.947</u>	<u>34.772</u>	<u>20.331</u>	<u>20.779</u>
bij: toeslag 916	bij: toeslag -	bij: toeslag 580	bij: toeslag 580
<u>28.863</u>	<u>34.772</u>	<u>20.911</u>	<u>21.359</u>
1998 70% van 73.650	1998 70% van 73.650	1998 50% van 73.650	1998 50% van 73.650
= 51.555	= 51.555	= 36.825	= 36.825
af: 23.048	af: 16.087	af: 16.087	af: 15.630
<u>28.507</u>	<u>35.468</u>	<u>20.738</u>	<u>21.195</u>
bij: toeslag 934	bij: toeslag -	bij: toeslag 592	bij: toeslag 592
<u>29.441</u>	<u>35.468</u>	<u>21.330</u>	<u>21.787</u>

Bij de berekening van het bedrag dat aan uitkeringen is geraamd, zijn wij uitgegaan van de navolgende veronderstellingen:

- Het aantal predikanten dat in de jaren 1996, 1997 en 1998 een uitkering uit de kas ontvangt bedraagt resp. 38, 40 en 41 waarvan 4 weduwenaar en 4 beneden de 65 jaar.
- Het aantal weduwen in die jaren is geschat op resp. 27, 28 en 29, waarvan 3 met 1 kind van 18 jaar en ouder en 2 met 2 of meer kinderen beneden 18 jaar.
- De vakantietoeloeslag blijft gehandhaafd op 8%.
- Aan restitutie premieheffing volksverzekeringen zal in de jaren 1996 tot en met 1998 een bedrag moeten worden betaald van resp. f 90.000, f 95.000 en f 100.000.

Diverse kosten

Rekening is gehouden met een stijging van f 1.000 per jaar.

Batig saldo

Overeenkomstig het beleid dat de laatste jaren gevoerd is en in dit rapport opnieuw benadrukt, zijn wij van mening dat de batige saldi volledig aan de reserve dienen te worden toegevoegd.

ACTUARIËLE CIJFERS IN HET FINANCIËEL JAARVERSLAG 1994

De actuair berekende benodigde reserve per 31 december 1994 bedraagt: 31,4 miljoen.

Deze reserve is opgebouwd uit de contante waarde van de toekomstige uitkeringen voor de huidige predikanten en predikantsweduwen en de contante waarde van de ontvangsten. De uitkering is gebaseerd op het niveau van 1995.

De contante waarde van de toekomstige uitkeringen:	62,1 miljoen
De contante waarde van de toekomstige ontvangsten:	30,7 miljoen
Benodigde reserve	31,4 miljoen

Toelichting op de ontwikkeling van de actuariële benodigde reserve

De ontwikkeling van de actuariële benodigde reserve op basis van 4% bedraagt 31,4 miljoen ultimo 1994, ten opzichte van 27,1 miljoen ultimo 1993. Deze ontwikkeling wordt verklaard door apart te kijken naar de contante waarde van de uitkeringen en de contante waarde van de ontvangsten.

De toename van de contante waarde van de uitkeringen bestaat uit de volgende componenten:

Contante waarde uitkeringen ultimo 1993:	56,7 miljoen
Toename als gevolg van interestopbrengst (4%):	2,4 miljoen
Uitkering in 1994 (voorspelling):	-1,7 miljoen
Toename als gevolg van uitkeringstijging in 1995 (3%):	1,8 miljoen
Toename als gevolg van nieuwe predikanten:	0,8 miljoen
Verschuif model en werkelijkheid:	0,1 miljoen

Contante waarde uitkeringen ultimo 1994: **62,1 miljoen**

De afname van de contante waarde van de ontvangsten wordt verklaard uit het minder aantal leden 75.500 leden ultimo 1993 ten opzichte van 75.000 ultimo 1994.

Contante waarde ontvangsten ultimo 1993:	31,6 miljoen
Effect van minder leden:	0,9 miljoen

Contante waarde ontvangsten ultimo 1994: **30,7 miljoen**

Commentaar

De actuariële benodigde reserve is in 1 jaar toegenomen met 4,3 miljoen. Deze wordt voor 3,5 miljoen verklaard door onderdelen die niet in de berekeningen zijn meegenomen, dit zijn:

- minder aantal leden (75.000 l.p.v. 75.500):	0,9 miljoen
- stijging van de uitkeringen met 3%:	1,8 miljoen
- 6 nieuwe predikanten:	0,8 miljoen
	3,5 miljoen

De stijging van de uitkeringen uit de Emeritikas (+3%) blijkt er ieder jaar voor te zorgen dat de benodigde reserve iedere keer fors moet stijgen. Dit is ook de reden waarom jaar op jaar de benodigde omslag fors stijgt. Bij ongewijzigd beleid zal het tekort verder toenemen. Hierbij zij opgemerkt dat de reserve pas ver na de eeuwwisseling (2020) negatief zou worden.

Mogelijk te nemen maatregelen om deze tekorten te reduceren:

- het minder snel laten stijgen van de uitkeringen uit de emeritikas wellicht in samenhang met een verlaging,
- het jaarlijks verhogen van de omslag met een percentage dat hoger is dan de stijging van de uitkeringen uit de Emeritikas.

Ten aanzien van de uitkeringen blijkt al enige jaren achtereen dat de procentuele stijging van de uitkeringen uit de Emeritikas groter is dan de stijging van het traktement van een predikant met meer dan 10 dienstjaren. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de AOW die meegenomen wordt bij de berekening van de uitkeringen uit de Emeritikas minder snel stijgt als de vastgestelde traktementen.

Benodigde omslag

Een gevolg van het jaarlijkse tekort is dat ook de benodigde omslag jaar op jaar stijgt. Op bijlage 2 is aangegeven hoe deze zich over 1994 heeft ontwikkeld.

De toekomst

In het licht van het bovenstaande is er geprobeerd om op basis van een min of meer realistisch scenario een

maat te berekenen voor een jaarlijkse omslagstijging die behoort bij een jaarlijkse stijging van de uitkeringen met 2%. De omslag dient dan ongeveer met 2,8% te stijgen. In onderstaande tabel zijn andere verhoudingen aangegeven:

jaarlijkse stijging uitkeringen Emeritikas	jaarlijks benodigde omslagstijging
- 1%	- 0,8%
- 2%	- 2,8%
- 3%	- 4,4%
- 4%	- 5,8%

Omslag (vóór nieuwe toekomstige predikanten)

Per lid **29,08**

In guldens **2,2 mln.**

Gevoeligheid Omslag per lid

Uitkering: Omslag per lid

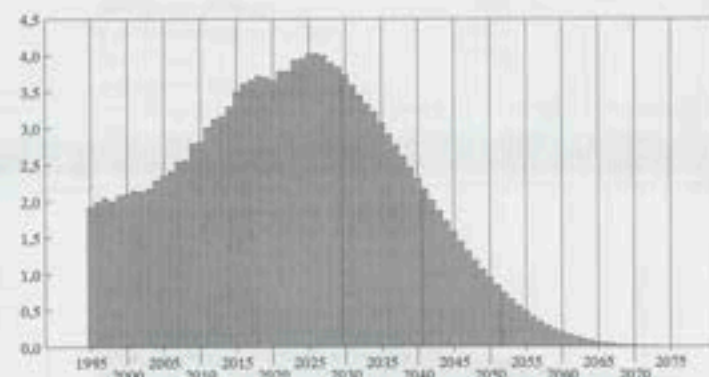
per eenmalige uitkeringstijging van 1% **0,29**
per jaarlijkse uitkeringstijging van 1% **5,65**

Leden:
per 1000 minder leden **0,39**

Predikanten:
per jaarlijks 1 nieuwe predikant **2,00**

Uitkeringen Emeritikas

in miljoenen guldens

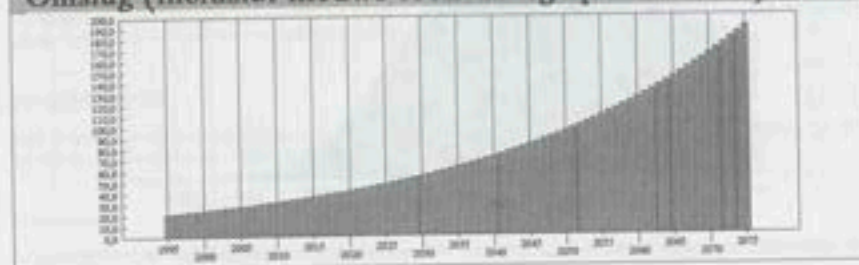

Uitkeringen:	Predikanten geh.	29.627
	Predikanten weduwnaar	35.394
	Weduwe met 2 kinderen	29.981
	Weduwe vanaf 65 jaar zonder kin	21.470
	Weduwe jonger dan 65 jaar zonder kin	21.635
	Arbeidsongeschikt	36.050
Scenario	: Rente=4,0%; GBMV8085 - 5/-6; Uitkeringen 1995, echtgenote 3 jaar jonger dan de man zonder stijging van de uitkeringen; zonder nieuwe predikanten; 75.000 leden	
Modellen	EM8952.WK1	
Datum	09/01/97 h:\data\lotus\emerit\layem.wk1	

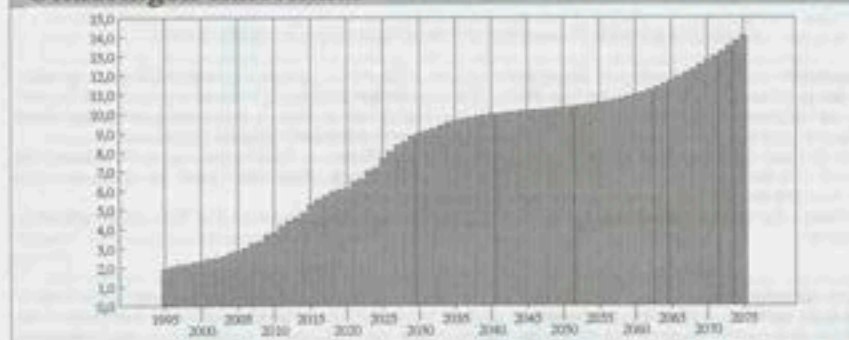
Ontwikkeling van de benodigde omslag

	Waarde Uitkeringen (x 1 mln.)	Omslag (in gulden)
Verwacht o.b.v. oude bestand ultimo 1994	59,4	26,84
Afwijkingen t.o.v. verwachting vorig jaar (tech)	0,1	0,05
Minder leden		0,18
Stijging a.g.v. stijging uitkeringen (+3%)	1,8	1,18
Stijging a.g.v. nieuwe predikanten	0,8	0,57
Verschil omslag fl. 20,80 i.p.v. fl. 26,84		0,27
Benodigde omslag Ultimo 1994	62,05	29,08

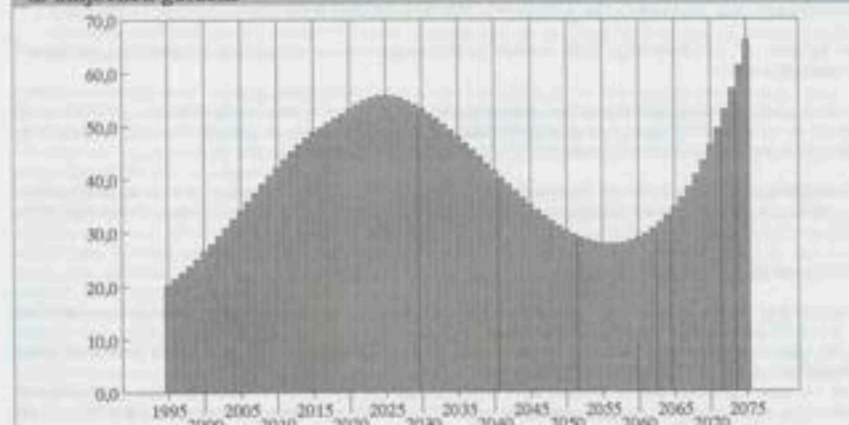
Omslag (inclusief nieuwe toekomstige predikanten)

Uitkeringen Emeritikas

Reserve verloop Emeritikas in miljoenen gulden

Scenario	Omslag 1995	20,80
	jaarlijkse stijging premie	2,80%
	Beleggingsopbrengst	7,50%
	jaarlijkse stijging uitkeringen	2,00%
	aantal leden	75000
	jaarlijkse nieuwe predikanten	4
Scenario	: Rente=4,0%; GBMV8085 - 5/-6; Uitkeringen 1995, echtgenote 3 jaar jonger dan de man zonder stijging van de uitkeringen; zonder nieuwe predikanten; 75.000 leden	
Modellen	EM8952.WK1	
Datum	09/01/97 h:\data\lotus\emerit\layem.wk1	

BIJLAGE 20
art. 72

RAPPORT INZAKE DIENAREN DES WOORDS NAAR ARTIKEL 6 K.O.

Naar aanleiding van de opdracht van de generale synode 1992 om de generale synode 1995 nader te informeren en te adviseren over de positie van de predikanten die een beroeping hebben aanvaard tot het verrichten van bijzondere arbeid, zoals in artikel 6 K.O. is omschreven en over de toepassing van artikel 8 van de instructie voor deputaten naar artikel 13 K.O. kunnen wij uw synode het volgende rapporteren. Sinds in 1572 de godsdienstvrijheid begon te gloeien en Prins Willem van Oranje een hofprediker aanstelde en weldra ook andere adellijke of hoge families een eigen predikant begeerden kwam de vraag op welke plaats deze predikers in het Gereformeerde kerkverband innamen. De Nationale Synode van Dordrecht 1578 nam ten aanzien van deze dienaren des Woords de volgende bepaling op:

art. 8:
Die in eerigher vorsten ofte anderer heeren hoven den dienst des Woords bedienen sullen oock ordentlick ende wettelick ghelijck andere beroepen werden, der beijdenisse des gheboots ende kerkelicke ordeninghe onderschrijven ende uut den alder bequaemsten des hofghesins ouderlinghen ende diakenen stellen. Sij sullen oock in classen ende synoden verschijnen, ende hen het oordeel der selver als andere dienaers onderwerpen.

Op de Synode Middelburg 1581 is dit artikel uitgebreid tot de diensten in de gast- of weeshuizen met de woorden:
"Ende soe feele der gheener anghaet, die in gasthuysen ofte weeshuysen dienen, die selus sullen oock gehouden zyn naar de kerkelycke ordeninghe oft ordinantie haer te reguleren."

Door de Synode van 's-Gravenhage 1586 werden de bepalingen van de vorige synode opnieuw gereïdegeerd en kort samengevat in:

art. 6:
Sal oock gheen Dienaar Dienst moghen aannemen in eenighe besondere heerlijkheden, gasthuysen oft andersins, tenzij dat hij voerheen geadmitteert ende toegelaten sij, volghende de voorgaende artikelen; ende sal oock nietmin als andere kerkenorderinghe onderworpen zyn.

Deze redactie is door de synode van Dordrecht 1618-19 woordelijk overgenomen en enkele eeuwen onveranderd gebleven. (Zie: De Kerkenordering door Joh. Jansen, deel 1. Van de diensten. Nijverdal 1917, bid. 204.)

1. Gereformeerde Kerken in Nederland

Uit de opmerking van ds. Joh. Jansen mag duidelijk zijn dat de Gereformeerde Kerken in Nederland de tekst van art. 6 D.K.O. ongewijzigd hebben overgenomen. Wel is dit artikel naderhand aangepast aan de taalkundige ontwikkeling. In "Gereformeerd Kerkrecht" door dr. H. Bouwman, Kampen 1928 luidt art. 6 der kerkenordering:

"Ook zal geen Dienaar dienst mogen aannemen in eenige particuliere heerlijkheden, gasthuizen of anderszins, tenzij dat hij voorheen geadmitteert en toegelaten zij, volgens de voorgaande artikelen; en hij zal ook niet minder dan andere aan de Kerkenordering onderworpen zijn."

In de "Korte Verklaring van de KERKENORDENING" door ds. Joh. Jansen, tweede vermeerde en herziene druk, Kampen 1937, komt art. 6 ongewijzigd voor. Ten aanzien van de positie van geestelijke verzorgers in Christelijke Stichtingen, die kerkelijk neutraal zijn, merkt ds. Jansen het volgende op:

"Zoals in een huisgezin de vader den huislijken godsdienst leidt, zoo kan het bestuur een huisvader of een afzonderlijk aangesteld geestelijk verzorger opdragen een gestichtsgodsdienst in te richten. Zulk een geestelijk verzorger is dan echter, al is hij ook predikant geweest en emeritus verklaard, in kwaliteit van geestelijk verzorger geen dienaar des Woords; zijn prediking is geen ambtelijke bediening, zijn woning geen pastorie enz.

Zoo is de verhouding in onze christelijke gestichten.

De losmaking van een dienaar, die tot geestelijk verzorger werd benoemd, geschiedde dan ook aldus:

- Daat zulk een dienaar emeritus verklaard, en van den dienst zijner gemeente ontslagen wordt.
- Daat de emeritering op gewone wijze plaats heeft, maar zonder financiële verplichting voor de kerk, die hem emeriteert.
- Daat hij zijn radicaal behoudt en op verzoek der kerken het Woord en de sacramenten mag bedienen.
- Daat zijn geesteliken arbeid in het gesticht geen ambtelijk karakter draagt en zijn prediking geen bediening des Woords, maar "een stichtelijk woord" is.
- Daat hij als "geestelijk verzorger" geen toegang heeft tot de kerkelijke vergaderingen, doch alleen als emeritusdienaar zijner kerk aldaar de kerkenraadsvergaderingen zou kunnen bijwonen en naar de classis afgevaardigd zou kunnen worden, enz. maar dan in zijn oude gemeente en classe alleen.

Aan de "Verklaring van de Kerkorde van de Gereformeerde kerken in Nederland" door dr. D. Nauta, Kampen 1971, bladzijden 82 tot en met 87, ontleenden we het volgende:
De Synode 's-Gravenhage 1949 wijzigde de redactie en nam een nieuw artikel in de toenmalige kerkorde op. Dit nieuwe artikel 13A luidt als volgt:

"In geval een dienaar door de generale synode of in overeenstemming met door haar goedgekeurde bepalingen geroepen wordt tot een arbeid ten behoeve van de kerken in het gemeen, die een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het Evangelie in nauw verband staat, waardoor hij zijn dienst in de gemeente niet langer kan uitoefenen, zal hij gesocht worden in dienst te staan van de kerken in het gemeen en als zodanig ook de eer en de naam eens dienaars behouden.
In geval een dienaar een arbeid gaat uitoefenen, die een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het Evangelie in nauw verband staat, waardoor hij zijn dienst in de gemeente niet langer kan uitoefenen, zal hij toch de eer en de naam eens dienaars behouden, met dien verstande evenwel dat de kerk, die hij gedient heeft en aan welke hij in het vervolg verbonden zal blijven, niet gehouden is hem verder in zijn nooddrift te verzorgen, waartoe evenwel vereist zal zijn het voorafgaand oordeel van de classis, met kennis en approbatie van de deputaten der particuliere synode."

Genoemd artikel 13A is op de Synode Assen 1957, (ingangsdatum 1 januari 1959) gesplitst in een tweetal artikelen en wel in de artikelen 15 en 16, welke als volgt luiden:

art. 15:

Een dienaar des Woords, die, met bewijling van de kerkenraad, met goedkeuring van de classis en met medewerking en goedvinden van de door de particuliere synode aangewezen deputaten, arbeid aanvaardt, die wel een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het evangelie in rechtstreeks verband staat, maar die voor hem een verhindering is om zijn taak in de gemeente te blijven verrichten, zal toch de eer en de naam van een dienaar behouden en ten aanzien van zijn ambtelijke positie aan de gemeente, welke hij het laatst diende, verbonden blijven.

art. 16:

Een dienaar des Woords, die door de generale synode of in overeenstemming met door haar goedgekeurde bepalingen geroepen wordt tot arbeid in opdracht van of ten behoeve van de gezamenlijke kerken, die wel een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het evangelie in rechtstreeks verband staat, maar die voor hem een verhindering is om zijn taak in de gemeente te blijven verrichten, zal gesocht worden in dienst te staan van de gezamenlijke kerken en de eer en de naam van een dienaar behouden.

Artikel 15 handelt over "Andere arbeid met behoud van het radicaal." In het rapport van uw deputaten aan de generale synode van onze kerken Apeldoorn 1992 hebben deputaten reeds aandacht aan dit artikel geschonken, alsmede aan het commentaar dat Dr. D. Nauta eraan heeft gewijd.

Tenwile van de belangrijkheid van de materie welke in dit artikel aan de orde is menen deputaten er nogmaals aandacht aan te moeten schenken.

Dr. Nauta heeft er in zijn commentaar op gewezen dat in het verleden binnen het kerkverband verschillend werd geoordeeld over de vraag in hoeverre andere arbeid met een geestelijk karakter uitsluitend verricht kan worden door een dienaar des Woords. Met name ten aanzien van leraren voor godsdienstonderwijs aan middelbare scholen werd in het verleden sterk betwijfeld of deze arbeid, hoe belangrijk op zich zelf, door dienaren des Woords mocht worden verricht. Indien het aanvaardt van de functie van leraar tot gevolg zou hebben dat hij zijn ambt binnen de gemeente niet meer zou kunnen verrichten.

De algemene opvatting was dat het geven van godsdienstonderwijs moeilijk geacht kon worden in rechtstreeks verband te staan met de roeping tot de verkondiging van het evangelie.

De synode van 's-Gravenhage 1949 achtte dit verband aanwezig indien een predikant voor het geven van godsdienstonderwijs door een kerkenraad daartoe werd beroepen en de kerkenraad rechtstreeks toezicht uitoefende op de door de predikant terzake verrichte arbeid.

Dr. Nauta wijst er op dat de synode Sneek 1969 een tegengestelde uitspraak heeft gedaan, door te verklaren dat de arbeid door een godsdienstleraar verricht wel een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het evangelie in rechtstreeks verband staat.

Zij is zelfs nog verder gegaan, door uit te spreken dat ook degenen die tevoren niet in het ambt van dienaar des Woords werkzaam zijn geweest, mits zij de vereiste theologische opleiding hebben ontvangen, door de kerk ter plaatse waar de desbetreffende school zich bevindt, kunnen worden beroepen.

Dr. Nauta is van mening dat deze uitspraak van de synode moeilijk valt te rijmen met de bewoordingen van de kerkorde welke spreekt in termen van: "het behouden van de eer en van "het verbonden blijven."

2. Christelijke Gereformeerde Kerken

In de kerkorde van Dordrecht anno 1618-19 en de synodale bepalingen der Christelijke Gereformeerde Kerk, docent P.J.M. de Bruin e.a., uitgave Dordrecht - D.J. van Brummen - 1923 is in artikel 6, onder het hoofd:

"HEERLIJKHEDEN EN GASTHUIZEN"

het volgende bepaald:

"Daar zal ook geen dienaar den dienst mogen aannemen in eenige particuliere Heerlijkheden, Gasthuizen of anderszins, tenzij hij te voren geadmitteert en toegelaten zij volgens de voorgaande artikelen.

Hij zal ook niet minder dan anderen der Kerkenordering onderworpen zijn."

Dit artikel in de kerkorde is nagenoeg gelijk aan die in de Gereformeerde Kerken in Nederland, zoals dr. Bouwman die weergeeft in zijn uitgave "Gereformeerd Kerkrecht", Kampen 1928.

De generale synode van onze Kerken, Apeldoorn 1927, nam het besluit tot herziening van het "Reglement Algemeene Kas tot ondersteuning van EMM.Predd.; Pred. Wed. en Weezen" en droeg aan een commissie op de kerkeraden vóór 1 januari 1931 haar rapport toe te zenden.

De commissie bestond uit de volgende personen:

Prof. P.J.M. de Bruin
ds. A.H. Hilbers
ds. L.H. van der Meiden
oud. B.J. Boerigter.

Uit dit rapport, waarin een principiële verklaring van art. 13 D.K.O. wordt gegeven, citeren we het volgende:

"Dit artikel luidt als volgt:
ZOO HET GESCHIED, DAT EENIGE DIENAREN DOOR OUDERDOM, ZIEKTE OF ANDERSZINS ONBEKWAAM WORDEN TOT UITOEFENING VAN HUNNEN DIENST, ZULLEN ZIJ NOCHTANS DESNIETTEMIN DE EER EN DEN NAAM EENS DIENAARS BEHOUDEN EN VAN DE KERKEN, DIE ZIJ GEDIEND HEBBEN, EERLUK IN HUNNEN NOODDRUFT, GELUK OOK DE WEDUWEN EN WEEZEN DER DIENAREN IN 'T ALGEMEEN, VERZORGD WORDEN."

Dit artikel handelt dus over de Em.Predikanten, en wel over hun emeritaat en onderhoud. Wat het emeritaat betreft, bepaalt het eerst de REDEN der emeritering, n.l. wanneer de Dienaren des Woords door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam zijn geworden hun dienst uit te oefenen. Hier gelden dus andere gevallen dan in Artikel 11 en Artikel 12 der D.K.O., waar van LOSMAKING en OVERGANG TOT ANDEREN STAAT DES LEVENS sprake is. In dit artikel gaat het over Dienaren, die door ouderdom of ziekte niet meer in staat zijn hun diensten te verrichten. De Kerkorde spreekt ook nog van "of anderszins" en laat daardoor ook nog een weg open voor andere gevallen, welke men in die dagen niet kende. In onze tijd kan dit direct van toepassing zijn voor Dienaren des Woords, die als legerpredikant of als geestelijk verzorger, het zij in dienst van het Rijk, of van een vereniging komen. Zulke predikanten gaan niet over tot een wereldlijk beroep, zoodat Art.12 op hen niet van toepassing is. Zij verrichten arbeid in Gods Koninkrijk, doch niet in den dienst der Kerk. Daarom kan hun om die reden emeritaat verleend worden, natuurlijk zonder financiële uitkeering. Wat de kerk betreft, zijn zij EMERITUS, dat is, UIT DEN DIENST OF UTGEDIEND, zooals het woord emeritus zegt."

Uit bovenstaand citaat blijkt dat de commissie van gevoelen was dat indien een predikant andere arbeid met een geestelijk karakter ging verrichten met behoud van het radicaal hem emeritaat kon worden verleend. Deze gedachte vonden we o.a. ook bij ds. Joh. Jansen terug.

Uit de acta van de generale synode Rotterdam 1931 is ons gebleken, dat er ten aanzien van de positie van de artikel-6-predikanten, zie het hiervoren vermeld citaat uit het deputatenrapport, geen besluit is genomen. In het aangepaste "REGLEMENT van de Generale Kerk tot steun van de verzorging naar ART. 13 D.K.O." komt geen enkele passage voor met betrekking tot de predikanten naar artikel 6 K.O.

In dit verband dient nog te worden vermeld, dat de bepaling of zinswijze dat predikanten naar artikel 6 bij aanvaarding van een benoeming tot geestelijk verzorger, godsdiensteraar, etc. worden geëmeriteerd niet meer bij de Gereformeerde Kerken in Nederland, noch in ons kerkverband van kracht zijn. In de Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Amsterdam 1984, is artikel 6, onder het hoofd "Beroeping tot bijzondere arbeid", als onderstaand vermeld:

"Een dienaar des Woords zal geen benoeming tot bijzondere arbeid als: geven van godsdienstonderwijs verbonden met pastorale arbeid aan protestants-christelijke scholen, geestelijke verzorging van militairen, in stichtingen van barmhartigheid en dergelijke, mogen aannemen, tenzij hij verbonden blijft aan een gemeente. De verhouding, waarin deze dienaar tot de betrokken gemeente staat, dient geregeld te worden onder goedkeuring van de classis."

- In de verdere bepalingen van dit artikel wordt behandeld dat:
- deze arbeid in overwegende mate het karakter draagt van verkondiging van het Woord van God;
 - deze arbeid uitsluitend kan worden verricht in opdracht en onder verantwoordelijkheid van één of meer kerken, zulks te regelen in overleg met het deputaatschap waaronder deze arbeid ressorteert en na goedkeuring van de classis;
 - de dienaar des Woords verplicht is op geregelde tijden schriftelijk rapport uit te brengen van zijn werk waarvan de kerkeraad afschrift zendt aan betrokken deputaten;
 - de kerkeraad zijn predikant alleen met bewijling van classis en deputaten kan terugroepen in de gemeentelijke arbeid;
 - de deputaten de generale synode verslag doen van de inhoud en de voortgang van deze bijzondere arbeid;
 - indien aan het sub a,b,c, genoemde niet wordt voldaan, de dienaar des Woords bij aanvaarding van bijzondere arbeid overgaat tot een andere staat des levens in de zin van art.12 van de kerkorde.

Zoals eerder is opgemerkt leidden in de Gereformeerde Kerken aanvankelijk gevoelens van twijfel en zorg ten aanzien van andere arbeid door predikanten. Stringente bepalingen werden gegeven waaraan moest worden voldaan om het radicaal van predikant te kunnen behouden.

De laatste decennia hebben een aanmerkelijk ruimere interpretatie te zien gegeven ten aanzien van de vraag wat moet worden verstaan onder "arbeid met een geestelijk karakter en met de roeping tot de verkondiging van het evangelie in rechtstreeks verband staande". (Zie o.a. synode Snaek 1969)
Ook in ons kerkverband wordt aan Dienaren des Woords de mogelijkheid gegeven bijzondere arbeid te verrichten met behoud van hun radicaal als predikant wanneer wordt voldaan aan de bepalingen in art.6 K.O. Predikanten die zich geropen voelen tot het verrichten van bijzondere arbeid hebben:

- de goedkeuring nodig van de classis en zijn verplicht aan de gemeente waartoe zij behoren schriftelijk te rapporteren over hun arbeid; terwij ze;
- van school- en stichtingsbestuurders of dergelijke instructies ontvangen inzake de uitoefening van hun taak; en
- door school- en stichting bestuurders of dergelijke worden bezoldigd.

De predikanten naar art.6 K.O. zijn derhalve aan tweedriemaal instanties, n.l. aan de gemeente waartoe zij behoren en aan school- en stichtingsbestuurders of dergelijke verantwoording schuldig over de wijze waarop zij hun taak vervullen.

In artikel 6 K.O. zijn tevens aanvullende bepalingen opgenomen ten aanzien van predikanten die, naast hun arbeid in eigen gemeente, werkzaamheden verrichten welke niet in opdracht van de kerken geschieden.

De inhoud van deze richtlijnen is dat de bedoelde werkzaamheden niet zodanig van omvang mogen zijn dat het ambtelijk werk in de gemeente er schade onder lijdt.

De generale synode maakt duidelijk verschil in de beoordeling van beide categorieën van predikanten.

Aan dienaren des Woords die zodanige andere arbeid verrichten welke een verandering vormen voor het verrichten van ambtelijke arbeid in eigen gemeente worden stringente voorwaarden gesteld. Hieraan hebben ze te voldoen, bij gebreke waarvan zij geacht worden te zijn overgegaan tot een andere staat des levens in de zin van art.12 van de kerkorde.

Aan dienaren des Woords die, naast hun arbeid in eigen gemeente, werkzaamheden verrichten welke niet in opdracht van de kerken geschieden, worden richtlijnen gegeven met dringend verzoek zich daaraan te houden. Wel is toestemming nodig van kerkeraad of classis indien door het aanvaarden van andere werkzaamheden het werk in eigen gemeente of in breder kerkelijk verband beperkt moet worden.

In de thans geldende instructie voor deputaten naar artikel 13 K.O. wordt in bijlage B, met name in artikel 8 sub a en sub b anderszins gemaakt in de aftrek van pensioenrechten en andere inkomsten.

De inkomsten, die predikanten genieten uit hoofde van de vervulling van bijzondere arbeid, als bedoeld in artikel 6 K.O., inclusief een hun als zodanig toegerekend pensioen, worden volledig afgetrokken.

De pensioenrechten, die voortvloeien uit de vervulling van functies vóór en/of nevenfuncties tijdens de ambtsperiode van gemeente-predikanten, worden afgetrokken voorzover die 15% van de uitkeringsgrondslag te boven gaan.

Deze onderlinge ongelijkvormigheid werd door de -door de generale synode van 1989 benoemde- Adviescommissie voor stelselwijziging van artikel 13 K.O. onbillijk genoemd. Gelijkestelling van deze ongelijke behandeling zou volgens de voornoemde commissie verkregen kunnen worden door de laatste zinsede van lid b ook van toepassing te verklaren voor lid a.

Een minderheid van de deputaten was dezelfde mening toegedaan. Evenwel het gestelde hierover, zowel in het rapport van de Adviescommissie als in het minderheidsstandpunt van deputaten, werd door de generale synode 1992 niet gehonoreerd.

Deputaten hebben zich de vraag gesteld waarom in het verleden de generale synode het besluit daartoe heeft genomen. In de Acta hebben zij daarover geen motivering kunnen vinden.

Een verklaring zou kunnen zijn dat de generale synode destijds na ampel overwegingen heeft besloten de predikanten de andere arbeid met een geestelijk karakter gaan verrichten, hun radicaal als predikant te laten behouden met alle financiële voor- en nadelen daaraan verbonden gedurende de periode waarin deze arbeid wordt verricht, doch dat hen bij emeritering, uit de vervulde arbeid, geen financieel voordeel dient toe te vloeien ten laste van de Emeritikas.

In de eerste helft van de tachtiger jaren is met name door predikanten naar art.6 K.O. zeer dringend met ons gesproken en geschreven over het opbouwen van emeritaatsrechten naar rato van dienstjaren die zij als gemeente-predikanten gedient hebben in onze kerken.

Tot op heden werd dit systeem van berekening van de emeritaatsuitkering in het algemeen niet door onze deputaten overgenomen.

Het studierapport over artikel 13 K.O., dat diende op de generale synode 1988/89 wees het dienstjarenstelsel voor de Emeritikas van de hand.

Ten aanzien daarvan werd gesteld:

"Het invoeren van dienstjaren en het afhankelijk stellen van de hoogte der uitkeringen aan de diensttijd is in strijd met het karakter van de verzorging, hetwelk in de emeritaatsvoorzieningen duidelijk naar voren komt." Acta generale synode 1988, pagina 265.

Deputaten hebben aan de generale synode 1988 's-Gravenhage uitvoerig gerapporteerd inzake deze materie; mede in verband met de gevoelens van onbillijkheid welke bij enkele predikanten naar art.6 zich openbaarden.

Deputaten hebben destijds geen aanleiding gevonden de synode terzake voorstellen te doen. (Zie Acta 1988 's-Gravenhage blz.281/290)

De generale synode 1992 Apeldoorn-Centrum heeft een studie- en adviescommissie benoemd waarin vijf leden zitting hebben.

De commissie kreeg de opdracht de generale synode 1995 te adviseren over de gewenste toekomstige regeling, met inachtneming van het unanieme principiële uitgangspunt, de bestaande regeling, de door de Adviescommissie ingebrachte praktische uitgangspunten en het door de synodale commissie aangevoerde pleidooi, waarbij bij welke wijziging van de huidige regeling dan ook, een overgangsregeling dient te worden gepresenteerd. Deze commissie zal zich ook moeten bezinnen op de, niet alleen door de artikel-6-predikanten, in de eerste helft van de tachtiger jaren in woord en geschrift uitgesproken mening over het opbouwen van emeritaatsrechten naar rato van het aantal dienstjaren welke zij als gemeente-predikanten gedient hebben in onze kerken.

Ons deputaatschap ontving de opdracht de generale synode 1995 nader te informeren en te adviseren over de toepassing van artikel 8 van hun instructie.

Deputaten hebben zich opnieuw over deze materie gebogen en hebben bij de beraadslaging hierover mede betrokken het feit dat geacht kan worden dat in onze kerken een toenemend aantal predikanten met een eigen gemeente, nevenfuncties vervult. Speciaal denken wij hierbij aan het toenemend aantal predikanten die in kleine gemeenten werkzaam zijn. In 1988 bedroeg het totale aantal predikanten 90, welk aantal nu is uitgegroeid tot 185 in 1993.

Bij het ongewijzigd handhaven van artikel 8, lid b, hebben de predikanten met nevenfuncties bij emeritering

recht op de 15%-regeling.

Deputaten hebben ook aandacht geschonken aan het verschijnsel dat predikanten op oudere leeftijd de werkdruk van een eigen gemeente te zwaar wordt en een functie aanvaarden, vallende binnen het kader van artikel 6. In deze functie kunnen nog enkele jaren pensioenrechten worden opgebouwd. Bij emeritering wordt de pensioenuitkering volledig in mindering gebracht op de uitkering uit de Emeritkas.

Hier treedt een ongelijkheid op met predikanten die pensioenrechten genieten die voortvloeien uit de vervulling van functies vóór en/of nevenfuncties tijdens de ambtperiode.

De vraag rijst of dit billijk is, temeer wanneer deze functie werd aanvaard om gevraagd emeritaat te voorkomen.

Vele predikanten naar artikel 6 zullen tijdens het vervullen van hun arbeid een hogere beloning hebben ontvangen dan het gemiddelde predikantsinkomen en, bij een redelijk aantal dienstjaren, pensioenrechten hebben opgebouwd welke uitgaan boven de uitkeringen aan predikanten die tot hun emeritering een eigen gemeente hebben gediend.

Ook hier doet zich een ongelijkheid voor, waarbij de billijkvraag kan worden gesteld.

Er zijn onder de predikanten naar artikel 6 ook een aantal die tijdens hun dienst een lager inkomen genieten. Bij emeritering ontvangen ze een zodanige aanvulling op hun pensioen dat het totaal inkomen gelijk is aan het inkomen van emeritpredikanten die een eigen gemeente hebben gediend.

In onze overwegingen hebben we aandacht geschonken aan de mogelijkheid dat predikanten met nevenfuncties een zwaardere taak hebben te vervullen dan de predikanten naar-6-K.O.

De zwaarte van de onderscheiden taken is moeilijk meetbaar.

Bovendien houden onze emeritaatsregelingen geen rekening met de zwaarte van de arbeid tijdens de werkzame periode, noch bij predikanten met of zonder nevenfuncties, noch bij predikanten naar artikel-6-K.O.

Ná ampel overleg hebben deputaten bijna éénparig zich kunnen scharen achter een voorstel om ook predikanten naar art.6 K.O. bij hun emeritering te doen delen in de 15%-regeling, als bedoeld in artikel 8, lid b, van hun instructie.

Eén der deputaten, zitting hebbende in de door de generale synode 1992 benoemde studie- en adviescommissie, meende zijn stem aan het voorstel te moeten onthouden, daar dit zijn taak in voormelde commissie zou bemoeilijken.

Op één der particuliere synoden werd de vraag gesteld of predikanten naar art. 6-K.O. bij eventuele vroegtijdige beëindiging van de dienstbetrekking welke zij hebben aanvaard, recht hebben op uitkeringen uit de Emeritkas.

Hierbij is gedacht aan beëindiging van de dienstbetrekking als gevolg van ontslag.

Deputaten menen deze vraag om een uitkering uit de Emeritkas bij onverhoopte werkloosheid niet te kunnen honoreren. Deze predikanten zijn geen emeritpredikanten als is vermeld in artikel 13 K.O. Zij vallen onder de sociale wetgeving van hen die een dienstbetrekking vervullen. In dit verband verwijzen deputaten nog eens met nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de predikanten bij het aanvaarden van hun roeping tot het verrichten van bijzondere arbeid.

Tenslotte willen wij nog melding maken van het besluit van de generale synode 1992, om lid 1 van artikel-6-K.O. te doen luiden:

"In uitzonderlijke situaties, zulks ter beoordeling van de betreffende kerkeraad en de classis, waaronder die kerkeraad resorteert, kunnen ook kandidaten, die in de kerken beroepbaar zijn gesteld, voor bijzondere arbeid worden beroepen."

De bepalingen 1. en 2. worden nu respectievelijk 2. en 3.

Normaliter dienen artikel-6-predikanten aan een gemeente te zijn verbonden. Een kandidaat heeft nog geen eigen gemeente. Die situatie verandert als een kerkeraad overgaat tot het beroepen van een kandidaat tot predikant met een bijzondere opdracht naar artikel-6-K.O. (Voorbeeld: Stadskanaal 1993.)

De kandidaat is dan predikant van een gemeente geworden en aan deze gemeente verbonden. Voor hem geldt ná bevestiging tot predikant de geldende emeritaatsregeling.

3. Samenvatting en conclusie

Met het voorgaande rapport hebben we getracht uw synode nader te informeren en te adviseren over de positie van de predikanten die een beroeping hebben aanvaard tot het verrichten van bijzondere arbeid, zoals in artikel-6-K.O. is omschreven.

Deputaten zijn van mening dat in een aantal gevallen zich onbillijkheden kunnen voordoen indien een pensioen volledig in mindering wordt gebracht op de emeritaatsuitkering; reden waarom deputaten het redelijk achten dat een pensioen in mindering wordt gebracht op de emeritaatsuitkering, voorzover dat 15% van het aanvaardbare minimuminkomen van predikanten met tien dienstjaren te boven gaat.

4. Voorstel

Gelet op de onderlinge ongelijkvormigheid tussen artikel 8, sub a, en artikel 8, sub b, van bijlage 5 (Instructie voor deputaten Emeritkas) van de Kerkorde, stellen wij u voor de laatste zinende van sub b, welke luidt:

"voorzover die 15% van het aanvaardbare minimuminkomen van predikanten met tien dienstjaren te boven gaat" eveneens van toepassing te verklaren op sub a van artikel 8.

Ds. R. van Beek, voorzitter

J.C. van Beveren, sekretaris

P. Zuidema, penningmeester

BILAGE 21
art. 72

RAPPORT STUDIE- EN ADVIESCOMMISSIE EMERITIKAS

1. Opdracht

Door de Generale Synode 1992 gehouden te Apeldoorn-Centrum is besloten "om een studie- en adviescommissie van 5 leden te benoemen met de opdracht om de generale synode 1995 te adviseren over de gewenste toekomstige regeling met inachtneming van het unanieme principiële uitgangspunt, de bestaande regeling, de door de adviescommissie ingebrachte praktische uitgangspunten en het door de synodale commissie aangevoerde pleidooi, waarbij bij welke wijziging van de huidige regeling dan ook, een overgangsregeling dient te worden gepresenteerd" (tekst ontleend aan artikel 74 van de acta).

Dit besluit werd genomen op voorstel van commissie VI betreffende deputaten artikel 13 K.O. Deze vond de voorliggende materie te complex om tot een definitief oordeel te kunnen komen. Nadere studie en advisering door een gemengd samengestelde commissie leek haar noodzakelijk. Zij dacht daarbij aan een representant uit de deputaten art. 11 K.O., art. 13 K.O., Financiën Th.U. en Financiële Zaken en een deskundige kerkrecht.

2. Samenstelling commissie

Met inachtneming van het hiervoor vermeldde werd een commissie gevormd bestaande uit de broeders:

H.J. van Maanen	(namens deputaten art. 11 K.O.)
J.C.L. Starreveld	(deskundige kerkrecht tevens samenroeper)
H. Schuurhuis	(namens deputaten Financiën Th.U.)
A.H.J. Schwartz	(namens deputaten Financiële Zaken tevens rapporteur)
P. Zuidema	(namens deputaten art. 13 K.O.)

In het vervolg van dit rapport aan te duiden als uw commissie.

3. Samenvatting rapport deputaten en commissie VI art. 13 K.O.

Deze rapporten zijn opgenomen in de pagina's 194 t/m 210 van de acta van de in 1992 gehouden synode. Hieronder zijn uitsluitend de onderwerpen en voorstellen vermeld die van belang zijn voor uw commissie.

3.1. Rapport deputaten (w.o. de adviesnota van de door deputaten ingestelde commissie)

De door deputaten benoemde adviescommissie is van mening dat de gemeenten tekort schieten t.a.v. hun zorgplicht in die gevallen dat een breuk is ontstaan - anders dan door overlijden - in de unieke verhouding tussen de gemeente en haar dienaar des Woords. Deze breuk kan ontstaan door afzetting, overgang naar een andere staat des levens en overgang naar een ander kerkverband.

In die gevallen verliest de dienaar des Woords namelijk zijn radicaal als predikant en heeft de gemeente niet langer de verplichting om in zijn levensonderhoud te voorzien.

Dankzij reserveringen voor toekomstige verplichtingen is naar de mening van de commissie voor de drie genoemde categorieën van voormalige predikanten een zakelijk recht ontstaan op een deel van de gevormde reserve; een recht dat bij het zuivere omalagsstelsel niet aanwezig was.

Verder acht zij het verschil in de emeritaatsuitkering tussen gemeentepredikanten en predikanten naar art. 6 K.O. niet billijk. Dit verschil dient te worden opgeheven.

Ook pleit zij voor verdere reservering voor toekomstige verplichtingen en wel op zodanige wijze dat deze na 25 à 30 jaar volledig zijn gedekt.

3.2.

Omtrent een (partiele) zorgplicht t.a.v. de oudedagsvoorziening van predikanten die hun radicaal binnen onze kerken hebben verloren bleek binnen de kring van deputaten geen eenstemmigheid te bestaan.

Een meerderheid van deputaten was van mening dat deze zorgplicht uitsluitend bestaat t.a.v. predikanten die levenslange trouw bewijzen (hun ja-woord gestand doen). Ook zijn zij van mening dat geen persoonlijke rechten kunnen worden ontleend aan het feit dat de kerken thans een reserve opbouwen teneinde aan toekomstige verplichtingen t.o.v. hun emerit predikanten te kunnen voldoen.

Een minderheid van deputaten pleit voor het instellen van een kleine commissie die de opdracht krijgt nader onderzoek te doen naar een (partiele) oudedagsvoorziening voor gewezen predikanten en geeft daarvan een mogelijkheid voor de praktische uitvoering, namelijk de storting van een koopsom bij een pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij.

Over het verschil in behandeling van gemeentepredikanten en predikanten naar art. 6 K.O. zullen deputaten de generale synode 1995 nader informeren en adviseren.

Over de noodzaak tot verdere reservering bestaat geen verschil van mening.

Verder wordt door een minderheid van deputaten nog aandacht gevraagd voor de uitkeringen aan predikantsweduwen en -wezen. Hieraan is thans de voorwaarde verbonden dat zij lid van onze kerken dienen te zijn en te blijven. Deze voorwaarde dient naar hun mening te vervallen c.q. te worden aangepast.

3.3. Commissie VI Generale Synode

Deze commissie stelt nog de vraag aan de orde of het juist is om voor de verplichtingen van het kerkverband uit art. 13 K.O. naar volledige dekking te streven, tenzij dat voor de verplichtingen uit art. 11 K.O. (via o.b. en a.) niet gebeurt.

Uitgaande van de verplichtingen van een kerkeraad ex art. 11 en 13 K.O. pleit de commissie ervoor dat aan

deze verplichtingen van het begin af aan wordt voldaan, namelijk door toekenning van een honorarium voor de verplichting ex art. 11 en een voor emeritaatsvoorziening aan te wenden bedrag voor de verplichting ex art. 13.

4. Aantal vergaderingen

Uw commissie vergaderde op de volgende data: 24/9-93; 14/1-94; 18/2-94; 16/3-94; 11/4-94; 3/6-94; 8/9-94; 27/10-94; 8/12-94.

5. Wijze van uitvoering van de opdracht

5.1.

Uw commissie heeft zich niet uitvoerig bezig gehouden met de principiële uitgangspunten van de bestaande regeling zoals deze uitstekend zijn verwoord in het rapport van deputaten art. 13 K.O. en de door hen benoemde adviescommissie.

Kort weergegeven gaat het hier om:

- de regel van de Heilige Schrift (Matt. 10:10; 1 Cor. 9:13,14; Gal. 6:6; 1 Tim. 5:17,18) wie in het evangelie werkt zonder zorg van het evangelie moet kunnen leven;
 - dat er een unieke band is tussen de dienaar des Woords en de gemeente door wie hij is beroepen (art. 10 K.O.);
 - dat de kerkraad als vertegenwoordiger van de gemeente verplicht is haar dienaren behoorlijk te onderhouden (art. 11 K.O.);
 - dat deze unieke band tussen dienaar des Woords en gemeente inhoudt dat hij zijn leven lang aan de dienst der kerken is verbonden (art. 12 K.O.);
 - dat de gemeente die de dienaar des Woords heeft gediend in zijn actieve periode, de plicht houdt naar behoren in het levensonderhoud van haar dienaar te voorzien ook nadat hem emeritaat is verleend.
- Ten behoeve van de nakoming van deze op de plaatselijke gemeente rustende zorgplicht is door de kerken een algemene kas (emeritiekas) in het leven geroepen (art. 13 K.O., instructie deputaten in bijlage 5).

5.2.

Wel heeft uw commissie aandacht besteed aan de oudedagsvoorziening van diegenen die in het ambt van predikant de kerken een tijdlang hebben gediend en met wie een breuk is ontstaan anders dan door overlijden (zie hoofdstuk 6).

Eveneens werd aandacht besteed aan de emeritaatsuitkering van predikanten naar art. 6 K.O. (zie hoofdstuk 7) en aan de stipulatie dat predikantsweduwen en -wezen lid van onze kerken dienen te blijven (zie hoofdstuk 8).

Verder werd nog aandacht besteed aan de hoogte van de uitkering, de wijze waarop de omslag wordt geheven, het beleggingsbeleid en het verzekeren van de emeritaatsuitkeringen (zie de hoofdstukken 9 t/m 12). Tenslotte werd nog aandacht besteed aan het Emeriteringsfonds van de Theologische Universiteit (zie hoofdstuk 13).

6. De oudedagsvoorziening van diegenen die in het ambt van predikant een tijdlang onze kerken hebben gediend

6.1. Het gaat hierbij o.a. om predikanten die:

- conform art. 12 K.O. zijn overgegaan tot een andere staat des levens;
 - zijn overgegaan naar een ander kerkverband;
 - zijn afgezet als dienaar des Woords;
 - zijn vertrokken naar een buitenlandse kerk waarmee onze kerken in correspondentie staan.
- In de periode 1964 t/m 1993 (dus in 30 jaar) gaat het bij de categorieën a., b. en c. om in totaal 17 predikanten.

Hervan vallen onder a. 1 predikant, onder b. 13 predikanten en onder c. 3 predikanten. In de periode 1964 t/m 1973 gaat het om 4 predikanten; in de periode 1974 t/m 1983 om 5 predikanten en in de periode 1984 t/m 1993 om 8 predikanten.

Van de 13 predikanten die er naar een ander kerkverband vertrokken, gingen er 2 naar de Gereformeerde Gemeenten, 1 naar een Oud Gereformeerde Gemeente, 4 naar de Gereformeerde Kerken (synodaal) en 6 naar de Nederlands Hervormde Kerk. In 1987 vertrok voor het laatst een predikant naar een ander kerkverband.

Voor afgezette predikanten is op basis van art. 11 K.O. een regeling getroffen. Deze regeling was tot dusverre op 1 predikant (afgezet in 1981) van toepassing. De overige 16 predikanten hebben de kerken in totaal 177 jaar als gemeentepredikant gediend of wel gemiddeld gedurende 11 jaar.

Door gebruik te maken van bij andere kerken bestaande regelingen (o.a. door toekenning van fictieve dienstjaren) bleef de derving van uitkering c.q. pensioen beperkt tot 77 dienstjaren, betrekking hebbend op 10 predikanten of wel gemiddeld 7,7 dienstjaar per predikant. In de afgelopen 30 jaar werd aan 66 predikanten wegens ouderdom of ziekte emeritaat verleend.

Te specificeren als volgt:

	Verlening emeritaat	Een tijdlang gediend
1964 t/m 1973	17	4

1974 t/m 1983	21	5
1984 t/m 1993	28	8
	66	17

Daarnaast overleden er nog 23 predikanten terwijl zij nog aan een gemeente verbonden waren.

6.2.

Uit het hiervoor vermelde valt op te maken dat er m.b.t. deze materie twee standpunten zijn, namelijk:

- kerken hebben uitsluitend verplichtingen t.o.v. emeriti predikanten en alleen t.b.v. de nakoming van die verplichtingen is een algemene kas in het leven geroepen;
- kerken hebben behalve verplichtingen t.o.v. emeriti predikanten ook verplichtingen t.o.v. van diegenen die de kerken een tijdlang als predikant hebben gediend en met wie een breuk is ontstaan anders dan door overlijden en ook voor die verplichtingen kan een beroep worden gedaan op een algemene kas.

Bij het innemen van het laatst genoemde standpunt wordt rekening gehouden met het feit dat het thans algemeen gebruikelijk is dat in de actieve periode vanaf de 25-jarige leeftijd voorzieningen worden getroffen door of ten behoeve van de betrokkenen, zodat deze na het bereiken van de daartoe gestelde leeftijd in financieel opzicht zonder zorg kunnen leven.

Door de minderheid van deputaten, de adviescommissie en de commissie van de Generale Synode wordt een en ander op verschillende wijzen uitgewerkt, variërend van het storten van een koopsom bij een verzekeringsmaatschappij, via de verlening van een zakelijk recht (gerelateerd aan het aantal dienstjaren) op de gevormde reserve tot het aan predikanten toekennen van een voor emeritaatsvoorziening aan te wenden bedrag.

6.3.

Het bovenstaande in aanmerking nemend, is uw commissie van mening dat:

- de huidige welvaartsvaste regeling nog steeds voldoet (behoudens details) aan de verzorgingsgedachte die ten grondslag ligt aan het bepaalde in art. 13 K.O.
- de huidige regeling echter zodanig dient te worden aangepast dat ook aan predikanten die een tijdlang onze kerken hebben gediend het uitzicht op een (pro rata) uitkering wordt verleend.
- gezien het feit dat het hier om bijzondere gevallen gaat, volstaan kan worden met een toevoeging aan de bestaande instructie voor deputaten art. 13 K.O.

6.4.

Op grond hiervan stelt uw commissie u voor om aan de instructie van deputaten toe te voegen een tweetal artikelen - 23 en 24 - met de volgende inhoud:

Artikel 23. Ter voorziening in bijzondere gevallen zijn deputaten bevoegd uitkeringen te doen aan plaatselijke kerken ten behoeve van diegenen die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gediend; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gediend, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet op hen van toepassing is.

Artikel 24. Bij de uitvoering van de in artikel 23 getroffen voorziening zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- onder uitkeringen worden uitsluitend verstaan die waarop aanspraak bestaat vanaf het bereiken van de 65-jarige leeftijd en in geval van eerder overlijden.
- de aanvraag dient te geschieden bij de kerk waaraan de predikant het laatst was verbonden. Deze kerk dient hiervan binnen 14 dagen kennis te geven aan deputaten.
- de hoogte van de uitkering wordt bepaald door de van toepassing zijnde uitkering per jaar te vermenigvuldigen met een breuk met in de teller de diensttijd doorgebracht in onze kerken en in de noemer het aantal te behalen dienstjaren, te stellen op 40.
- indien de uitkering tezamen met de aanspraken opgebouwd voor en na het vertrek van de predikant, hoger is dan de van toepassing zijnde uitkering per jaar, dan komt het meerdere volledig in mindering op de in lid c. berekende uitkering.
- de aan artikel 23 te ontlenen aanspraken komen na die welke kunnen worden ontleend aan regelingen die van toepassing zijn bij andere kerkenovertredingen c.q. instellingen.
- artikel 23 is van toepassing op predikanten die in 1990 of later de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt of voor het bereiken van die leeftijd komen te overlijden.

6.5.

Ter toelichting op de artikelen 23 en 24 diene nog het volgende:

- Uw commissie is van mening dat ook aan predikanten die een tijdlang onze kerken hebben gediend een welvaartsvaste uitkering dient te worden toegekend. Dit voorkomt een zgn. pensioenbreuk en een tekort doen aan partiële zorgplicht. Ook andere kerken volgen deze lijn. De mate waarin een reserve is opgebouwd voor toekomstige verplichtingen speelt bij deze benadering derhalve geen rol (zie onder 3.1).
- De regeling opgenomen in artikel 24 lid d. voorkomt dat diegenen die de kerken een tijdlang in het ambt van predikant hebben gediend in totaal een hogere uitkering zouden verkrijgen dan predikanten die onze kerken trouw zijn gebleven en voor hun oudedagsvoorziening, afgezien van de A.O.W.-uitkering, uitsluitend zijn aangewezen op de uitkering uit de emeritiekas.

- c. Uitgaande van het aantal bijzondere gevallen over de laatste 30 jaar (1964 t/m 1993) zouden hierna maximaal 177 (zie onder 6.1) gedeeld door 40 is gemiddeld 4,5e uitkering gemoed zijn. Op basis van de voor 1994 geldende uitkeringen is per uitkeringsgerechtigde op basis van een rekenrente van 4 % bij het bereken van de 65-jarige leeftijd een kapitaal benodigd van rond f. 400.000. Voor 4,5e uitkering is derhalve benodigd 4,5 maal f.400.000 is f. 1.800.000. Per jaar is dat f. 60.000 (f. 1.800.000 gedeeld door 30) of wel f. 0,80 per lid en dooplid.
- Het gaat hier om een maximum. De werkelijke kosten zullen - bij gelijk blijvende omstandigheden - vermoedelijk aanzienlijk lager zijn, o.a. doordat de betrokkenen na hun vertrek hogere aanspraken op een uitkering zullen opbouwen, dan in onze kerken het geval zal zijn.
- d. Aangezien bij bijzondere gevallen als bedoeld in het aan de instructie toe te voegen art. 23 geen eisen worden gesteld t.a.v. het lidmaatschap van onze kerken, dient de 6e stipulatie ad art. 13 K.O. te worden aangepast. Hierop wordt in het vervolg van dit rapport terug gekomen.
- e. Tot de bijzondere gevallen zijn ook te rekenen de predikanten die zijn vertrokken naar een buitenlandse kerk waarmee onze kerken in correspondentie staan (zie onder 6.1 punt d.) en die niet als predikant voor hun emeritering naar onze kerken zullen zijn teruggekeerd. Deze predikanten kunnen thans geen aanspraak maken op een uitkering uit de emeritkas. Op grond van het aan de instructie toe te voegen art. 23 kan wel aanspraak worden gemaakt op een uitkering uit de emeritkas en wel naar rato van het aantal dienstjaren. Thans dienen vier uit onze kerken afkomstige predikanten een kerk waarmee wij in correspondentie staan.

6.5.

Na de aanvaarding en inwerkingtreding van de artikelen 23 en 24 van de instructie voor deputaten zou de door de generale synode van 1989 getroffen oudedagsvoorziening voor afgezette predikanten kunnen worden ingetrokken. De enige krachtens deze regeling lopende uitkering dient dan wel op basis van het bepaalde in artikel 23 te worden voortgezet.

7. Emeritaatsuitkering van predikanten naar artikel 6 K.O.

In opdracht van de generale synode hebben deputaten een rapport opgesteld over de toepassing van artikel 6 van hun instructie, o.a. handelend over inkomsten en pensioenen die in principe in mindering komen op de uitkering aan emeriti predikanten.

In het door uw commissie ter inzage ontvangen conceptrapport wordt voorgesteld om voortaan de inkomsten en pensioenen van predikanten naar art. 6 K.O. op dezelfde wijze te behandelen als de pensioenrechten opgebouwd voor en/of tijdens de ambtsperiode van gemeentepredikanten. Dit betekent dat deze inkomsten en/of pensioenen alleen worden gekort voorzover deze 15 % van het aanvaardbare minimumtraktament van predikanten met 10 dienstjaren te boven gaan.

Na aanvaarding door de generale synode van de in dit rapport gedane voorstellen is aan de ongelijke behandeling van predikanten naar artikel 6 K.O. en gemeentepredikanten een einde gekomen. Hierna is de belangrijkste grief van de eerstgenoemde predikanten weggenomen.

De uitkering aan emeriti predikanten bedraagt, ongeacht het aantal dienstjaren, thans ca f. 29.000 per jaar, 15 % van het minimumtraktament (voor inbouw premie A.O.W./A.W.W.) bedraagt ca. f. 6.500 (na inbouw premie A.O.W./A.W.W. ca f. 7.500). Dit betekent dat eerst wordt gekort indien de uitkering en het pensioen etc. tezamen een bedrag van f. 35.500 (f. 36.500) te boven gaan. Gezien de pensioenen die predikanten naar artikel 6 elders kunnen opbouwen (ca f. 40.000 en hoger bij 40 dienstjaren), lijkt ons de door deputaten voorgestelde wijziging van hun instructie aanvaardbaar.

Wij achten het uit een oogmerk van gelijke behandeling wenselijk om het (gewijzigde) artikel ook van toepassing te verklaren op predikanten naar art. 6 K.O. die al met emeritaat zijn. Aangezien deputaten over dit onderwerp voorstellen zullen doen, laten wij deze in dit rapport achterwege.

8. De eis dat predikantsweduwen en -wezen lid van onze kerken dienen te blijven

In de 6e stipulatie bij art. 13 K.O. is bepaald dat het recht op een uitkering uit de emeritkas vervalt zodra de belanghebbende ophoudt lid van een christelijke gereformeerde kerk in Nederland te zijn. Tot de belanghebbenden behoren niet alleen de emeritus predikanten, maar ook de weduwen en de wezen.

Een minderheid van deputaten was van mening dat het vervallen van de uitkering aan weduwen en wezen indien zij ophouden lid van onze kerken te zijn, principieel en sociaal onaanvaardbaar genoemd moet worden. Alleen bij onze kerken treft men zo'n stringente bepaling aan.

Bij de Gereformeerde Gemeenten vervalt de uitkering in beginsel bij onttrekking aan het kerkverband (in één geval vindt een uitkering plaats op verzoek van een diakonie aan een predikant die zijn dienst tussentijds heeft beëindigd).

Bij de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) vervalt de uitkering indien en voor zover de betrokken kerk zich niet verplicht voelt om langer uitkeringen te doen (er vinden in deze kerk op grond van barmhartigheid o.a. uitkeringen plaats aan een Nederlands Gereformeerde weduwe en aan de voormalige echtgenote van een inmiddels overleden emeritus-predikant die alimentatieplichtig was).

Bij de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken (synodaal) en de Nederlandse Hervormde Kerk kant men een bepaling als hiervoor bedoeld niet.

Bij aanvaarding van de artikelen 23 en 24 van de instructie voor deputaten kan stipulatie 6 bij art. 13 K.O. niet onveranderd gehandhaafd blijven.

Hierbij heeft men in principe de keuze tussen het laten vervallen en het minder stringent maken van dit artikel.

Aangezien het bij de overgang van weduwen en wezen naar een ander kerkverband en bij degenen waarop artikel 23 van toepassing zal zijn om uitzonderingsgevallen zal gaan, geeft uw commissie de voorkeur aan een aanpassing van bedoelde stipulatie door na "verval" in te voegen de woorden "in beginsel". De 6e stipulatie bij art. 13 K.O. luidt dan: "Het recht op een uitkering uit de emeritkas vervalt in beginsel zodra belanghebbende ophoudt lid van een christelijke gereformeerde kerk in Nederland te zijn."

9. De hoogte van de uitkering aan emeriti predikanten

De uitkering aan gehuwde emeriti predikanten van 65 jaar en ouder bedraagt in 1994 70 % van de uitkeringsgrondslag (145 % van het aanvaardbare minimumtraktament voor inbouw premie A.O.W./A.W.W. van predikanten met 10 dienstjaren) verminderd met 80 % van de uitkering A.O.W. (van man en vrouw) en vermeerderd met 8 % vakantietoelage.

De uitkeringsgrondslag is als volgt opgebouwd:

	f
Minimumtraktament	43.500
Traktament boven minimum gemiddeld 11,32 %	4.924
Waarde vrij wonen 17,14 %	7.456
Premie A.O.W./A.W.W. 10 %	4.350
50 % premie ziektekostenverzekering 5,95 %	2.588
Afronding 0,59 %	256
Uitkeringsgrondslag	63.075

De uitkering voor de gehuwde emeritus predikant kan nu als volgt worden berekend:

70 % van de uitkeringsgrondslag is	44.153
Af: 80 % van de uitkering A.O.W. is	17.535
	26.618
Bij: 8 % vakantietoelage	2.130
	28.748

Wij merken hierbij het volgende op:

- In verband met de inbouw (in 1993) van de A.O.W./A.W.W. premie in het minimumtraktament, zullen deputaten, naar uw commissie heeft vernomen, aan de generale synode 1995 een andere berekeningswijze van de uitkeringen voorstellen.
- Bij de bepaling van de uitkeringen is uitgegaan van het gemiddeld traktament, zoals dit een aantal jaren geleden (1981) door middel van een enquête is vastgesteld. Met dienstjaren wordt geen rekening gehouden.
- Voor waarde vrij wonen wordt aangehouden 17,14 % van het minimumtraktament zijnde een bedrag van f. 7.456 (bij de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt vindt bij een gelijk traktament een bijtelling voor vrij wonen plaats van ca f. 11.000). Het is zeer de vraag of het bedrag van f. 7.456, zeker gezien de forse huurverhogingen van de laatste jaren, nog wel toereikend is. Een gemiddelde huur van f. 10.000 à f.12.000 lijkt uw commissie waarschijnlijker.
- Het opnemen van de premie ziektekostenverzekering ad f. 2.588 in de uitkeringsgrondslag is maatschappelijk en ook bij kerken niet gebruikelijk (wel bij de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt)). Gezien het gekozen uitgangspunt (gemiddeld traktament) is - globaal benaderd - de hoogte van de uitkering aanvaardbaar te achten. Dit neemt niet weg dat in andere kerken vaak hogere uitkeringen plaats vinden, o.a. doordat wordt uitgegaan van het werkelijke (hogere) traktament. Door uit te gaan van het gemiddeld traktament moet in onze kerken de ene predikant bij emeritering een grotere stap terug doen dan de andere predikant. Dit feit vormt nogal eens de aanleiding tot het sluiten van een aanvullende verzekering. Aangezien voor het laatst in 1981 onder predikanten een enquête is gehouden, komt het ons gewenst voor dat opnieuw een dergelijke enquête wordt gehouden. Hierbij zou dan levens aandacht kunnen worden besteed aan de huidige hoogte van de (kale) huur en de verschillen die hierin, landelijk gezien, bestaan.

10. De wijze waarop de omslag (verplichte minimum-bijdrage) wordt geheven

De verplichte minimum-bijdrage wordt in onze kerken uitsluitend geheven van de tot ons kerkverband behorende kerken en wel naar rato van het aantal (doop)leden. Derhalve niet van deputaatschappen waarvoor predikanten zijn vermeld.

Bij andere kerkgenootschappen gebeurt dit in de regel wel.

- Bij de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) wordt 350 tot 500 maal de omslag per lid en dooplid per voorgestelde predikant afgedragen aan de emeritkas.
- Bij de Gereformeerde Gemeenten werd voor zendingen een actueel bepaald bedrag afgedragen aan de emeritkas.
- Zendingen etc. kunnen tegen betaling van een premie verzekerd blijven bij het pensioenfonds van de

Nederlandse Hervormde Kerk.

De huidige regeling is inconsequent: voor bij deputaatschappen werkzame niet-predikanten wordt een pensioenverzekering afgesloten; voor daar werkzame predikanten worden geen kosten voor hun oudedagsverzorging in rekening gebracht.

- Voor het heffen van de omslag bij deputaatschappen zijn de volgende argumenten te noemen:
- de kosten van de oudedagsverzorging van vrijgestelde predikanten worden daar geheven waar ze werkzaam zijn;
 - er wordt een beter beeld verkregen van de werkelijke kosten van een deputaatschap;
 - nu bij de emeritkas een voorziening voor toekomstige verplichtingen wordt getroffen, is het niet onlogisch dat ook de betrokken deputaatschappen hiervoor hun steentje bijdragen.

Het gaat bij onze kerken om de volgende deputaatschappen:

Predikanten:	17
Evangelisatie	1
Evangelieverkondiging onder Israëli	6
Buitenlandse Zending	1
Geestelijke verzorging varenden	1
Pastoraat in de gezondheidszorg	1
Totaal	28

Per 1 januari 1994 tellen onze kerken 75.496 (doop)leden en 150 gemeentepredikanten. Dit betekent per predikant rond 500 (doop)leden.
Bij een bijdrage van rond f. 20 per lid betekent dit f. 10.000 per predikant. Voor 10 predikanten gaat het dan om f. 100.000.

Indien besloten wordt om ook de deputaatschappen in de omslag voor de emeritkas te betrekken, dan kan de omslag voor de kerken met ca. f. 1,30 per (doop)lid dalen.
Op grond van het bovenstaande stelt uw commissie u voor om met ingang van 1996 ook deputaatschappen waar een vrijgestelde predikant werkzaam is bij de heffing van de omslag te betrekken.

11. Het beleggingsbeleid van de emeritkas

Dit geschiedt tot dusverre door de penningmeester.
Nu de reserve per 1 januari 1994 is gestegen tot rond f. 18.000.000 en een verdere stijging hiervan is te verwachten, doet zich de vraag voor of het niet gewenst is om te komen tot de instelling van een commissie van deskundigen, die deputaten van advies kunnen dienen bij het beleggen van de reserve. Daarbij wordt niet alleen gedacht aan belegging in geldleningen (obligaties e.d.), maar ook aan beleggingsvormen die dekking bieden tegen de gevolgen van inflatie.
Deputaten van andere kerken worden reeds bijgestaan door een beleggingscommissie, zoals de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Gereformeerde Kerken (synodaal).
Deze commissie ware te benoemen door deputaten en dient te bestaan uit enkele deskundigen op dit terrein.
Op grond van het hiervoor vermelde stelt uw commissie u voor te komen tot de instelling van een beleggingscommissie.

12. Het verzekeren van de emeritaatsuitkeringen

Tot nu toe is geen van de onderzochte kerkgenootschappen er toe overgegaan om haar verplichtingen te verzekeren, op grond van de Pensioen- en Spaarfondsenwet zijn zij hertoe ook niet verplicht. Uitsluitend de Nederlandse Gereformeerde Kerken gingen er toe over om het risico verbonden aan het weduwen- en wezenpensioen onder te brengen bij een verzekeringsmaatschappij. Wel is in het verleden door de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken (synodaal) onderzocht of zij hun verplichtingen zouden kunnen onderbrengen bij het Pensioenfonds PGGM. De hoge koopsom verschuldigd bij toetreding bleek hiervoor een belemmering te vormen.
In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken (synodaal) krijgen de predikanten van het begin af aan aanspraak (bij niet volledige dekking voorwaardelijk) op een uitkering.
Indien zij hun ambt neerleggen of als predikant een functie aanvaarden waaraan pensioenrechten zijn verbonden, dan ontvangen zij een premievrije aanspraak op een uitkering naar rato van het aantal dienstjaren.
Op 31 december 1993 waren er bijvoorbeeld in de Gereformeerde Kerken (synodaal) tegenover 1.100 gemeentepredikanten (i.o. 196 part-time) niet minder dan 275 (ex)predikanten met premievrije rechten.
De positie van de laatstgenoemde predikanten is duidelijk een andere dan die van de eerder genoemde predikanten. De laatstgenoemde predikanten hebben in principe een onvoorwaardelijk recht op een uitkering. De verschillende voor dit doel aangehouden "kassen" hebben dan ook het karakter van een pensioenfonds. Of de risico's al dan niet bij derden zijn ondergebracht speelt hierbij geen rol.
Aangezien het in onze kerken, mede als gevolg van het toelatingsbeleid, gaat het om uitzonderingsgevallen, heeft uw commissie het verlenen van aanspraken als hiervoor bedoeld niet zinvol geacht, maar gemeend te kunnen volstaan met haar voorstel tot het opnemen in de instructie voor deputaten van bepalingen voor bij-

zondere gevallen.

Nu, naar het zich laat aanzien, de inkomsten en pensioenen van predikanten naar artikel 6 niet meer volledig in mindering op de emeritaatsuitkering komen, is er ook uit dien hoofde onvoldoende reden om over te stappen op een systeem, als hiervoor bedoeld, waaraan premievrije aanspraken zijn verbonden.

Op verzoek van uw commissie heeft deputaat L.W. Bij op basis van gegevens over 1994 een indicatieve berekening gemaakt van de kosten verbonden aan het onderbrengen van alle emeritaatsverplichtingen bij een pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij.

Voor het onderbrengen van de thans lopende verplichtingen t.o.v. emeriti etc. is een bedrag benodigd van 18,4 miljoen, ongeveer de thans in de emeritkas aanwezige reserve.

Voor de financiering van de backservice van de dienstdoende predikanten is in 1994 een premie vereist van 1,5 miljoen, in 30 jaar dalend tot nul.

Voor de financiering van de coningservice van de dienstdoende predikanten is jaarlijks een premie nodig van 1 miljoen, voor de helft te verhalen op de predikanten.

Op basis van bovenstaande bedragen zou over 1994 een minimum-bijdrage benodigd zijn van f. 26,40. Indien het traktement eerst zou moeten worden verhoogd met de te verhalen premie, dan bedraagt de minimum-bijdrage in feite f. 33,—. In werkelijkheid bedraagt deze voor 1994 f. 20,80.

Ook deze mogelijkheid is, alleen al op grond van het kostenplaatje, niet serieus overwogen. In het algemeen is verzekeren duurder dan eigen beheer.

Daar komt nog bij dat in het kostenplaatje geen rekening is gehouden met de kosten verbonden aan emeritering wegens ziekte of gebreken (arbeidsongeschiktheid). Bovendien zou een operatie als deze ook een te grote ingreep betekenen in de bestaande regeling.

Commissie 6 van de G.S. 1992 bepleitte het van het begin af aan (dus naast het traktement) beschikbaar stellen van een bedrag voor de oudedagsvoorziening (zoals voor de ziektekostenverzekering).

Dit pleidooi houdt in dat door de kerken naast een jaarpremie voor de dienstdoende predikanten een bedrag moet worden opgebracht voor reeds verstreken dienstjaren (backservice).

Gezien de eerder uitgesproken voorkeur voor een aanvulling op het bestaande systeem, heeft uw commissie deze optie niet nader onderzocht.

Wel vindt uw commissie een onderzoek naar het sluiten van een risico-verzekering voor het weduwen- en wezenpensioen het overwegen waard.

13. Het emeriteringsfonds van de Theologische Universiteit

Hierop is het reglement voor het verlenen van emeritaat, verlof en ontslag aan de hoogleraren van de Theologische Universiteit van toepassing (bijlage 13 behorende bij art. 20 K.O.).

Vanwege de aard van de functie wijken de regels in acht te nemen bij emeritering van hoogleraren af van die van de predikanten.

Indien emeritaat wordt verleend na het bereiken van de daartoe gestelde leeftijd (70 jaar), het vervuld hebben van de daartoe gestelde dienstijd (40 jaar) of wegens ziekte of gebreken, dan wordt het emeritaatstraktement (emeritaatsuitkering) onder goedkeuring van de generale synode vastgesteld door deputaten-financieel en het curatorium.

Bij de bepaling van de emeritaatsuitkering van de hoogleraren worden dezelfde (maatschappelijk aanvaardbare) grondslagen in acht genomen als bij predikanten.

Omdat het voor iedere hoogleraar gelijk traktement hoger is dan van predikanten is ook de emeritaatsuitkering hiervan hoger.

Bij het emeriteringsfonds voor hoogleraren wordt op korte termijn gestreefd naar 100 % dekking van de verplichtingen; bij de emeritkas zijn de verplichtingen thans voor ca. 45 % gedekt door kapitaal en wordt 100 % dekking eerst op lange termijn bereikt.

Nu de subsidie van het Ministerie van Onderwijs niet meer afhankelijk is van het exploitatiesaldo, maar in een bedrag per student wordt uitgedrukt, vormt de subsidie van de overheid geen beletsel meer voor het onderbrengen van het emeriteringsfonds bij de emeritkas.

Het onderbrengen van het emeriteringsfonds bij de emeritkas heeft als voordeel een belangrijk grotere werking van de wet der grote getallen (aantallen). De nadelige gevolgen in financieel opzicht van vroegtijdig overlijden of het bereiken van een hoge leeftijd worden hierdoor voor de Theologische Universiteit belangrijk verkleind.

Ook wordt de noodzaak van extra dotaties vermeden indien predikanten op latere leeftijd tot hoogleraar worden benoemd (wat een voordeel is voor de emeritkas).

Indien aan een hoogleraar tussentijds ontslag wordt verleend, dan bestaat geen aanspraak op een emeritaatsuitkering. Geval voor geval wordt dan nagegaan voor welke financiële regeling de betrokkene in aanmerking komt.

Indien een hoogleraar ophoudt lid van een van onze kerken te zijn, dan heeft hij vanaf dat tijdstip geen recht meer op bezoldiging of welke financiële regeling dan ook.

Gezien de inhoud van de laatstgenoemde bepaling en wat eerder is opgemerkt over het onderbrengen van het emeriteringsfonds bij de emeritkas lijdt uw commissie een nadere studie over dit onderwerp zinvol.

14. Voorstellen

Naar aanleiding van hetgeen in de voorgaande hoofdstukken is besproken heeft uw commissie de eer u het volgende voor te stellen:

1. Op grond van hetgeen is vermeld in hoofdstuk 6 aan de instructie voor deputaten toe te voegen een tweetal artikelen - 23 en 24 - luidende als volgt:
Artikel 23.

Ter voorziening in bijzondere gevallen zijn deputaten bevoegd uitkeringen te doen aan plaatselijke ker-

ken ten behoeve van diegenen die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gediend; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gediend, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet op hen van toepassing is.

Artikel 24.

- Bij de uitvoering van de in artikel 23 getroffen voorziening zijn de volgende bepalingen van toepassing:
- Onder uitkeringen worden uitsluitend verstaan die waarop aanspraak bestaat vanaf het bereiken van de 65-jarige leeftijd en in geval van eerder overlijden.
 - De aanvraag dient te geschieden bij de kerk waaraan de predikant het laatst was verbonden. Deze kerk dient hiervan binnen 14 dagen kennis te geven aan deputaten.
 - De hoogte van de uitkering wordt bepaald door de van toepassing zijnde uitkering per jaar te verminderen met een breuk met in de teller de diensttijd doorgebracht in onze kerken en in de noemer het aantal te behalen dienstjaren, te stellen op 40.
 - Indien de uitkering berekend tezamen met de aanspraken opgebouwd voor en na het vertrek van de in lid 1 bedoelde predikant, hoger is dan de van toepassing zijnde uitkering per jaar, dan komt het meerdere volledig in mindering op de in lid c. berekende uitkering.
 - De aan artikel 23 te ontlenen aanspraken komen na die welke kunnen worden ontleend aan regelingen die van toepassing zijn bij andere kerkgenootschappen c.q. instellingen.
 - Artikel 23 is van toepassing op de predikant die in 1996 of later de leeftijd van 65 jaar bereikt of voor het bereiken van die leeftijd komt te overlijden.
2. Indien het voorstel van uw commissie m.b.t. de toevoeging van de artikelen 23 en 24 aan de instructie voor deputaten wordt aanvaard, kan de door de generale synode van 1989 getroffen oudedagsvoorziening voor afgezette predikanten komen te vervallen. In dat geval stelt uw commissie u voor om deze in 1989 getroffen regeling in te trekken en daarbij legelijk te bepalen dat de enige lopende uitkering, bij inwerkingtreding van de artikelen 23 en 24, voortaan krachtens deze artikelen kan plaats vinden.
- Tenzijnde uitkeringen in bijzondere gevallen mogelijk te maken en het vervallen van de uitkering aan weduwen en wezen, indien zij ophouden lid van onze kerken te zijn, te voorkomen, stelt uw commissie in hoofdstuk 8 voor om de 6e stipulatie bij art. 13 K.O. als volgt aan te passen: "Het recht op een uitkering uit de emeritkas vervalt in beginsel zodra belanghebbende ophoudt lid van een christelijke gereformeerde kerk in Nederland te zijn."
 - Op grond van hetgeen in hoofdstuk 9 is vermeld m.b.t. de hoogte van de uitkeringen stelt uw commissie u voor om aan deputaten op te dragen opnieuw een enquête te houden en daarbij ook aandacht te besteden aan de hoogte van de huur die predikanten na verlening van emeritaat moeten betalen.
 - Naar aanleiding van het vermeldde in hoofdstuk 10, omtrent de wijze waarop de omslag wordt geheven, stelt uw commissie u voor om deputaten op te dragen om met ingang van 1996 de omslag ook te heffen bij deputaatschappen waar vrijgestelde predikanten werkzaam zijn, en wel een bedrag ter grootte van 500 maal de voor dat jaar geldende omslag en hun instructie dienovereenkomstig aan te passen.
 - Naar aanleiding van het vermeldde onder hoofdstuk 11 inzake het beleggingsbeleid stelt uw commissie u voor om deputaten op te dragen om op de eerstvolgende synode met voorstellen te komen omtrent de instelling van een beleggingscommissie.
 - In hoofdstuk 12 is een en ander vermeld omtrent het verzekeren van de emeritaatsuitkeringen. Naar aanleiding hiervan stelt uw commissie u voor om deputaten op te dragen om na te gaan of het sluiten van een risico-verzekering voor het weduwen- en wezenpensioen een zinvolle aanpak is.
 - Gezien het vermeldde in hoofdstuk 13 omtrent het emeriteringsfonds stelt uw commissie u voor om zowel aan deputaten Emeritkas als aan deputaten-financieel T.U. op te dragen om een en ander te bestuderen en hiervoor op de eerstvolgende synode te rapporteren.

15. Verantwoording

In de loop der jaren heeft de emeritkas zich door reservetvorming ontwikkeld van een kas op basis van het omslagstelsel tot een op een pensioenfonds lijkende instelling. Ging het aanvankelijk om reservetvorming i.v.m. de toeneming van het aantal predikanten, thans wordt op lange termijn gestreefd naar volledige dekking van toekomstige verplichtingen. Een dergelijke ontwikkeling deed zich ook voor bij andere kerken. Bij alle onderzochte kerken werd gestreefd naar gehele of gedeeltelijke dekking van toekomstige verplichtingen. Bij enkele kerken kregen predikanten persoonlijke aanspraken op basis van het aantal dienstjaren (dus ook premievrije rechten). Bij overkomst vanuit een ander kerkverband werd als consequentie hiervan geen of slechts gedeeltelijk rekening gehouden met de daar doorgebrachte dienstjaren. Het feit van de reservetvorming en het bij andere kerken geen (of slechts gedeeltelijk) rekening houden met bij onze kerken doorgebrachte dienstjaren, riep de vraag op of ook geen aanspraken moeten worden verleend aan predikanten die een tijd lang onze kerken hebben gediend. Een vraag die uw commissie op verschillende gronden met ja meende te moeten beantwoorden. Dit antwoord eenmaal gegeven zijnde, stond uw commissie voor de keuze tussen de introductie van een systeem op basis van het aantal dienstjaren waarbij persoonlijke (ook premievrije) rechten ontstonden op basis van door predikanten te betalen premies of handhaving van het bestaande systeem uitgebreid met de mogelijkheid van uitkeringen aan predikanten die een tijdlang onze kerken hebben gediend. Uw commissie koos voor het bestaande systeem omdat dit het beste past bij het karakter van het ambt van predikant. Deze heeft zich namelijk voor zijn leven aan de dienst der kerken verbonden. Mede als gevolg hiervan bleef het aantal predikanten met wie een breuk ontstond beperkt (17 in 30 jaar) en kon naar de

mining van uw commissie worden volstaan met het treffen van een regeling voor bijzondere gevallen. Bij het ontwerpen van deze regeling is er op gelet dat deze predikanten geen aanspraken verkrijgen die hoger zijn dan van predikanten die onze kerken hun leven lang zijn trouw gebleven. Door deze keuze werd een breuk met het verleden voorkomen en kan de aan art. 13 K.O. ten grondslag liggende verzorgingsgedachte volledig worden gehandhaafd. Tegelijk, en dit is belangrijk, wordt aansluiting gevonden bij de wijze waarop thans in de maatschappij voorzieningen worden opgebouwd voor de ouderdag. Met deze regeling wordt aan predikanten die onze kerken trouw bleven niet tekort gedaan. Immers ook voor predikanten die een tijdlang onze kerken hebben gediend, werd aan de emeritkas bijgedragen. De in de aanvang geschetste ontwikkeling roept ook vragen op omtrent de wijze waarop de verplichte minimum-bijdrage moet worden geheven, het al dan niet verzekeren van de verplichtingen, het beleggingsbeleid en het samenvoegen van de emeritkas en het emeriteringsfonds. Uw commissie heeft gepoogd op al deze vragen een - soms voorlopig - antwoord te geven. Uw commissie heeft zich in dit rapport uitsluitend bezig gehouden met de verplichtingen ex art. 13 K.O. Niet met de verplichtingen ex art. 11 K.O. waarvoor deputaten o.b. en a. verantwoordelijk zijn. Ook deze deputaten hebben verplichtingen op langere termijn. Uw commissie is echter van mening dat de verplichtingen van de beide deputaatschappen niet op dezelfde wijze gedekt behoeven te worden. Bij de emeritkas gaat het om verplichtingen op lange zo niet zeer lange termijn. Reservetvorming als nagestreefd is hier op zijn plaats. Bij o.b. en a. gaat het echter om verplichtingen op korte en middellange termijn (maximaal 10 jaar).

16. Slotopmerkingen

Bij het voltooien van onze opdracht kan uw commissie dankbaar vaststellen dat met een grote mate van eensstemmigheid kon worden gewerkt, wat niet wegneemt dat op onderdelen niet altijd gelijk wordt gedacht. Uw commissie meent met het bovenstaande zo goed mogelijk te hebben voldaan aan de door de Generale Synode 1992 verstrekte opdracht.

Uw commissie wenst uw vergadering bij de behandeling van dit rapport de leiding van de Heilige Geest toe.

Uw commissie:

H.J. van Maanen
A.H.J. Schwartz
J.C.L. Starreveld
P. Zuidema
H. Schuurhuis

BILAGE 22
art. 72

RAPPORT 4 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE ART. 13 K.O.

(Rapporten deputaten en rapport studie- en adviescommissie)

De bespreking van de drie voorliggende rapporten brengt uw commissie tot de volgende opmerkingen en voorstellen.

1. Opmerkingen

1. Deputatenrapport

Dit rapport geeft een goed beeld van de complexe materie en het door deputaten gevoerde beleid; het verdient waardering.

Wat de motivering voor de voorstellen tot wijziging van de instructie betreft, kan worden opgemerkt:

- de wijziging van art. 7 is een voorlopige; aan deputaten dient te worden gevraagd de volgende generale synode een definitieve regeling voor te stellen;
- de generale synode 1992 besloot niet expliciet, doch slechts door aanvaarding van de begrotingen tot wijziging van art. 20.

2. Wijziging art. 8 instructie

Uw commissie kan instemmen met de poging tot opheffing van de gesignaleerde rechtsongelijkheid. Niettemin overwoog zij of door aanvaarding van het voorstel van deputaten weer andere rechtsongelijkheden kunnen ontstaan. Na rijp beraad besloot zij toch het deputeren voorstel met toevoeging van terugwerkende kracht tot 1 januari 1993 aan u voor te leggen.

3. Rapport studie- en adviescommissie

Deze commissie heeft veel meer gedaan dan haar was opgedragen. Het hoofdpunt betrof de mogelijkheid van uitkeringen aan voormalige chr. gez. predikanten en hun nabestaanden. Uw commissie overwoog dat in het rapport, met inachtneming van de hoge opvatting van het ambt van dienaar des Woords, van de handhaving van de verzorgingsgedachte en van het primaat van de plaatselijke kerk met zijn verantwoordelijkheid en zijn barmhartigheidsplicht, een aanvaardbare regeling wordt voorgesteld, zij het dat in art. 23 na "gediend" nog moet worden opgenomen: "en hun weduwen en wezen".

Wat de overige punten betreft:

- gelet op mogelijke bijzondere gevallen kan uw commissie instemmen met de toevoeging van "in beginsel" in stipulatie 6 bij art. 13 K.O.;
- het bijdragen aan de emeritkas door deputaatschappen voor welke een vrijgestelde predikant werkzaam is, acht uw commissie een goede en aanvaardbare suggestie om een juist beeld te geven van de kosten van hun werksoort;
- wal het beloningsbeleid betreft meent de commissie, dat een voorstel van deputaten moet worden afgewacht;
- een onderzoek naar mogelijke samenvoeging van het emeriteringsfonds van de Theologische Universiteit en de emeritkas acht uw commissie zinvol.

2. Voorstellen

- Wijziging stipulatie 6 bij art. 13 K.O.: na "verval" invoegen "in beginsel".
- Wijzigingen in de instructie voor deputaten:
 - art. 5: "145" vervangen door "135".
 - art. 7: De eerste alinea te vervangen door:
"Een gehuwde of ongehuwde emerituspredikant ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritkas dat deze, tezamen met zijn eventuele AOW- of AAW-uitkering 70% van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor."
Als AOW-uitkering voor een enz., enz.
Deputaten wordt gevraagd voor de volgende generale synode een definitieve regeling voor te stellen.
 - art. 8: sub a. aanvullen met:
"voorzover die 15% van het aanvaardbare minimumtraktament van predikanten met tien dienstjaren te boven gaan".
Deze wijziging gaat in op 1 januari 1993.
 - art. 12: De eerste alinea te vervangen door:
"Een predikantschichtgenote die weduwe geworden is op een leeftijd van 40 jaar of ouder en geen kinderen heeft te verzorgen, ontvangt een zodanige uitkering uit de emeritkas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering 50% van de uitkeringsgrondslag bedraagt, alsmede een toeslag met betrekking tot het nadelige verschil als gevolg van de nieuwe berekeningswijze ingaande 1 januari 1996 ten opzichte van die daarvoor.
Indien zij een kind dan wel twee of meer kinderen te verzorgen heeft, ontvangt zij een zodanige uitkering uit de emeritkas, dat deze tezamen met haar eventuele AWW- of AOW-uitkering gelijk is aan 60% respectievelijk 70% van de uitkeringsgrondslag, alsmede een in de vorige alinea genoemde toeslag."
in geval van twee of meer enz., enz.
 - art. 14: Na de eerste zin invoegen:
"Het voorgaande is ook van toepassing op het wezenpensioen waarop een/te kind/kinderen recht heeft/hebben."
 - art. 20: "16" vervangen door "21,5"
- Toevoegen:
 - art. 23: Ter voorziening in bijzondere gevallen zijn deputaten bevoegd uitkeringen te doen aan plaatselijke kerken ten behoeve van diegenen, die de kerken in het ambt van predikant een tijdlang hebben gedient en hun weduwen en wezen; de uitkering wordt op dezelfde wijze bepaald als die van emerituspredikanten, predikantsweduwen en -wezen, evenwel met dien verstande, dat rekening wordt gehouden met de tijd dat zij onze kerken als predikant hebben gedient, terwijl het tweede gedeelte van artikel 8 sub b. van de instructie niet op hen van toepassing is.
- Toevoegen:
 - art. 24: Bij de uitvoering van de in artikel 23 getroffen voorziening zijn de volgende bepalingen van toepassing:
 - Onder uitkeringen worden uitsluitend verstaan die waarop aanspraak bestaat vanaf het bereiken van de 65-jarige leeftijd en in geval van eerder overlijden.
 - De aanvraag dient te geschieden bij de kerk waaraan de predikant het laatst was verbonden. Deze kerk dient hiervan binnen 14 dagen kennis te geven aan deputaten.
 - De hoogte van de uitkering wordt bepaald door de van toepassing zijnde uitkering per jaar te vermengvuldigen met een breuk met in de teller de diensttijd doorgebracht in onze kerken en in de noemer het aantal te behalen dienstjaren, te stellen op 40.
 - Indien de uitkering tezamen met de aanspraken opgebouwd voor en tijdens de ambtsperiode en na het vertrek van de predikant, hoger is dan de van toepassing zijnde uitkering per jaar, dan komt het meerdere volledig in mindering op de in lid c. berekende uitkering.
 - De aan artikel 23 te ontlenen aanspraken komen na die welke kunnen worden ontleend aan regelingen die van toepassing zijn bij andere kerkgenootschappen c.q. instellingen.
 - Artikel 23 is van toepassing op de predikant, die in 1996 of later de leeftijd van 65 jaar bereikt of voor het bereiken van die leeftijd komt te overlijden.
- De door de generale synode 1989 getroffen regeling voor afgezette predikanten in te trekken en de nog lopende uitkering onder te brengen bij deputaten art. 13 K.O.
- Aan deputaatschappen voor welke een vrijgestelde predikant werkzaam is, wordt opgedragen met

- ingang van 1996 jaarlijks een bijdrage aan de emeritkas te voldoen van 500 maal de minimum jaarbijdrage per lid per op 1 januari aanwezige vrijgestelde predikant.
- Aan deputaten art. 13 K.O. op te dragen na te gaan of het sluiten van een risicoverzekering voor uitkeringen aan weduwen en wezen zinvol is en daarover aan de generale synode 1996 te rapporteren.
- Aan deputaten art. 13 K.O. en aan deputaten financieel van Theologische Universiteit op te dragen na te gaan wat de voor- en nadelen zijn van de samenvoeging van de door hen beheerde emeriteringsfondsen en daarover aan de generale synode 1996 te rapporteren.
- Met betrekking tot de minimum-bijdragen te beslissen na behandeling van het rapport van deputaten Financiële Zaken.
- Het beleid en de werkzaamheden van deputaten met dank voor hun werk goed te keuren.
- De studie- en adviescommissie eveneens te danken voor haar uitvoerige werk.
- Opnieuw drie deputaten waaronder een 1e en een 2e penningmeester te benoemen.

A. de Geus, rapporteur

BIJLAGE 23
art. 81,85

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET CONTACT MET DE KERKJEUGD

Deputaten voor het contact met de kerkjeugd bieden u het volgende rapport van hun werkzaamheden aan.

1. Samenstelling en opdracht

1.1. Benoeming

De generale synode van 1992 benoemde tot deputaten de brs: D. van Arkel, ds. P.D.J. Buijs, ds. H. de Graaf, ds. H.H. Klomp, ds. H. Last, ds. G.P.M. v.d. Linden, ds. H.C. Mijnders, ds. D. Visser en dr. J.v.d. Wal. In deze verslagperiode heeft ds. D. Visser gefungeerd als voorzitter, ds. G.P.M. v.d. Linden als secretaris en br. D. van Arkel als penningmeester.
De brs. D. van Arkel, ds. H. de Graaf, ds. H.H. Klomp, ds. H. Last, ds. H.C. Mijnders, en dr. J. v.d. Wal hebben te kennen gegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen.
Ter vervulling van de vacatures zullen wij in een afzonderlijk schrijven bij uw moderamen een voordracht indienen.

1.2. De Generale synode van 1992 sprak t.a.v. deputaten voor het contact met de kerkjeugd o.a. het volgende uit:

- De handelingen van deputaten goed te keuren en de adviseurs te danken voor de bijdrage die zij in de afgelopen drie jaar hebben geleverd met inachtneming van de in het commissierapport gemaakte kanttekeningen t.a.v. de wijze waarop zij zijn omgegaan met de besluiten van 1989.
- Opnieuw deputaten te benoemen.
- Deputaten op te dragen:
 - Het resultaat van het onderzoek naar de leef- en denkwereld van jongeren zo spoedig mogelijk af te ronden en praktisch te maken voor het jeugdwerk in onze kerken;
 - te doen wat in hun vermogen ligt om, in overeenstemming met de instructie van deputaten, aan de gehele kerkjeugd schriftuurlijke voorlichting en leiding te geven;
 - het gesprek met de CGJO voort te zetten in de zin zoals het in de instructie bedoeld is en in overeenstemming met de intentie van de synodebesluiten -niet alleen van 1944 en 1968, maar ook van 1974 en 1989-, teneinde daarin de CGJO te stimuleren, te steunen, te adviseren en -waar nodig- aan te dringen op correctie, opdat in het werkmateriaal en de activiteiten van de CGJO haar grondslag duidelijk tot uitdrukking komt en zo de verontusting en de zorg daarover in de kerken wordt weggenomen;
 - met de LCJ, als voluit erkende jongerenorganisatie binnen onze kerken, het gesprek voort te zetten in de zin zoals het in de instructie bedoeld is;
 - pogingen in het werk te (blijven) stellen de CGJO en de LCJ met elkaar in gesprek te brengen, en daarbij een brugfunctie te vervullen;
- Voorts deputaten op te dragen de generale synode van 1995 D.V. te dienen met:
 - een bezinningsstuk, waarin de resultaten van het onderzoek naar de leef- en denkwereld van jongeren verwerkt zijn, en waarin zij de richting aangeven waarin het jeugdwerk -en dus ook het jeugd- en jongerenwerk- in onze kerken zich zouden moeten ontwikkelen, om in het huidige gesecculariseerde tijdsgewricht, jongeren toe te rusten tot een leven uit en naar het Evangelie in alle verbanden van het leven;
 - een gefundeerd voorstel om, met het oog op de gevaren en uitdagingen van deze tijd, gestalte te geven aan de relatie tussen kerk en jeugdwerk -en dus ook het jeugd- en jongerenwerk-, waarbij het nodig kan zijn de bepaling van die relatie, zoals die is vastgelegd in de instructie van deputaten, na constructief overleg met de jongerenorganisaties bij te stellen.

2. Werkwijze deputaten

Gezien het vele werk dat ons deputaatschap opnieuw wachtte zijn wij op dezelfde wijze verder gegaan als in de periode 1989-1992 d.w.z. het deputaatschap heeft zich onderverdeeld in secties. Deze secties werkten volgens de instructie zoals in die periode is vastgesteld, ze voerden zelfstandig

gesprekken, maar konden niet zelfstandig beslissen. Telkens werden besluiten in de voltallige deputatenvergadering genomen.

Zo hebben deputaten de volgende secties samengesteld:

- de sectie voor het gesprek met de CGJO, bestaande uit de brs. H. Last, G.P.M. v.d. Linden en D. Visser.
- de sectie voor het gesprek met de LCJ, bestaande uit de brs. D. van Arkel, P.D.J. Bujs en H. de Graaf
- de sectie voor het contact met studerende, bestaande uit de brs. H.H. Klomp en H.C. Mijnders.

3. Contact met de kerkjeugd

3.1. Lijn van de contacten

Evenals in onze rapportage van 1992, moeten deputaten ook nu melden dat de belangrijkste opdracht die de synode gegeven heeft en die verwoord is in bijlage 31 van onze kerkerode onder art. 3a, 1.w.: "te bevorderen dat aan de jeugd Schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven" en vlg. art. 3d: "contact te onderhouden met de kerkeroden, de Jeugdbonden en alle organen die zich met kerkjeugd en het jeugdwerk in de kerken bezig houden", naar het oordeel van deputaten niet voldoende uit de verf is gekomen.

De oorzaak hiervan ligt in het feit dat het leeuwedeel van de tijd van deputaten is opgegaan in het vervullen van de brugfunctie tussen de beide Jeugdorganisaties. Weliswaar zijn deputaten dankbaar voor het bereikte resultaat, maar zij zijn onvoldoende toegekomen aan de eigenlijke opdracht.

Van harte hopen deputaten in de komende periode meer aandacht te kunnen geven aan hun eigenlijke taak, te meer daar huns inziens de tijd dringt om onze jongeren Schriftuurlijke voorlichting en leiding te geven, e.e.a. uiteraard in nauw overleg met de beide jeugdorganisaties, jeugddouderlingen en kerkeroden.

In de afgelopen periode hebben wij desalniettemin gepoogd door middel van conferenties, voorlichting, jeugdzondagen, instructie aan jeugddouderlingen, aandacht voor studerende, onze taak in dezen te verstaan.

Deputaten vergaderden in deze periode 20 keer in brede samenstelling, daarnaast 11 keer gezamenlijk met beide Jeugdorganisaties in het kader van de opdracht een brugfunctie tussen beiden te vervullen. In breed verband vergaderden deputaten 2 keer met de CGJO en 3 keer in sectieverband. Met de LCJ werd eveneens 2 keer in breed verband vergaderd en 3 keer in sectieverband. Verder vergaderde de sectie studentenwerk 3 keer.

De volgende onderdelen willen we nog wat nader belichten:

3.2. Conferenties

In deze inter-synodale periode hebben deputaten drie conferenties belegd. De eerste conferentie was op 27 maart 1993 in Amersfoort. Het onderwerp was: "De leef- en denkwijze van ONZE jongeren".

Op deze druk bezochte conferentie presenteerde dr. J. van der Wal de eerste resultaten van zijn onderzoek en paste ds. H.H. Klomp de resultaten toe, in een pastorale bezinning hierop.

Het resultaat van deze conferentie is in de Waker van 1992/1993 gepubliceerd in een viertal artikelen van dr. J. van der Wal onder de titel "Kerkelijke betrokkenheid van jongeren uit de Christelijke Gereformeerde Kerken" (pag. 454, 517, 532 en 547) en een drietal artikelen van ds. H.H. Klomp onder de titel "Jong geleerd, oud gedaan" (pag. 611, 624 en 640), zodat we het niet nodig achten hiervan verder verslag te doen, te meer, daar genoemde resultaten door ons verwerkt zullen worden in een bezinningsstuk dat aan dit rapport zal worden toegevoegd.

De tweede conferentie was op 14 januari 1994 in Amersfoort. Dit betrof een studenten-ouders-ouderlingen conferentie zodat we u, voor het verslag daarvan, verwijzen naar hoofdstuk 4 van dit rapport.

De derde conferentie die deputaten belegden was op 29 mei 1994 in Huizen. Drs. A.G. Knevel uit Bussum sprak over het onderwerp "Gaat onze jeugd te gronde aan de T.V.?" Deze conferentie werd helaas niet zo goed bezocht, slechts een 50-tal ambtsdragers was daarbij aanwezig. Toch was het een zinvolle en belangrijke conferentie, waar de vinger gelegd werd bij een van de grootste beïnvloeders van onze jeugd. Deputaten betreuen het daarom te meer dat er relatief gezien zo weinig animo was voor deze conferentie. Aangezien ds. A.G. Knevel over dit onderwerp een tweetal boekjes heeft gepubliceerd ("De wereld in huis" en "Doe dat ding dan uit") leek het deputaten niet zinvol om nog een artikel hierover te publiceren. Verwezen kan worden naar deze boekjes.

Het in het vorige rapport genoemde boek van Drs. P.D. Holland over geloofsopvoeding is in 1993 in de pers verschenen en (op verzoek van deputaten) aangevuld met gespreksvragen, is het zeer bruikbaar in gespreksronden in de gemeente. Deputaten vermamen dat dit boekje goede dienst doet in vele gespreksronden.

3.3. Jeugdsteunfonds

In het financiële rapport van de penningmeester over 1994 staan de namen van 10 gemeenten die niet bijdragen aan het Jeugdsteunfonds.

Deputaten zijn dankbaar dat er relatief weinig kerken niet bijdragen aan het jeugdsteunfonds, maar betreuen het desondanks zeer dat er toch nog steeds kerken zijn die om verschillende redenen niet bijdragen. Deputaten treden af en toe in correspondentie met enkele van deze kerken, maar hebben het gevoel dat de correspondentie met deze kerken geen echte correspondentie is, maar dat zij ons alleen formeel meedelen (al of niet aangemaand door de classis) dat men bezwaren heeft en daarom niet betaalt. Deputaten baseren deze stelling op het feit dat zij nooit een wederwoord horen van deze kerken.

Nog steeds wordt kennelijk niet goed begrepen dat het geld voor Jeugdsteunfonds voor het hele kerkelijke jeugdwerk is, waaronder ook het werk van de LCJ. Vaak zijn de verenigingen van genoemde bezwaarde gemeenten aangesloten bij de LCJ, zodoende plukken zij er wel de vruchten van maar dragen niet bij aan de kosten.

3.4. Contact met de CGJO

3.4.1. Algemeen

In de afgelopen periode zijn de contacten met de CGJO apart, niet zo intensief geweest als in de vorige inter-synodale periode. Dat komt mede door het feit dat in de vorige periode schoonschip is gemaakt en alle wrijfpunten vanuit het verleden zijn uitgepraat. Deputaten hebben dan ook in een hele andere sfeer en toezetting gesproken met de CGJO dan in de vorige periode.

Er kan zelfs gesproken worden van een goede relatie, waarin de zaken die aan de orde moeten komen duidelijk gezegd kunnen worden en waarin er een eerlijk luisteren is naar elkaar.

Deputaten willen dan ook niet verhelen dat er zich bij de CGJO een ontwikkeling ten goede voordoet, hetgeen onder andere te merken is aan een verbetering van het werkmateriaal in de afgelopen periode en aan het verloop van de gesprekken met de LCJ.

Er blijven van deputaten-zijde zeker nog wensen ter verbetering bestaan, maar de CGJO heeft hierin haar eigen verantwoordelijkheid. We merken dat er geklusterd wordt naar wat deputaten aandragen en naar de suggesties die zij doen. We zullen daar mee blijven doorgaan. Deputaten zijn hier dankbaar voor en hopen dat e.e.a. zal bijdragen aan de afbraak van de onderlinge verdeeldheid in jeugdland en binnen onze kerken.

3.4.2. Gesprekken met de CGJO

Een tweetal gesprekken met de CGJO (met het hele deputaatschap) waren nodig ter voorbereiding op de gezamenlijke gesprekken met de LCJ. In deze gesprekken werden de laatste beleidsplannen genomen en de procedures afgesproken t.b.v. die gesprekken.

Het is niet nodig nader hierop in te gaan, daar het resultaat van de gesprekken tussen de CGJO en de LCJ uitvoerig wordt weergegeven.

In sectieverband vergaderden deputaten 3 keer met de CGJO.

Onderwerp van gesprek waren in hoofdzaak: de nieuwe subsidieregelingen en de voorwaarden van het ministerie van V.W.S. (voorheen W.V.C.) en het nieuwe visieprogramma van de CGJO.

3.4.2.1. Subsidieregeling voor de CGJO

In 1991 kwam het bericht bij de CGJO binnen dat de subsidie van het ministerie van V.W.S. met 25 % zou verminderd worden. Deze forse ingreep betekende voor de CGJO het verlies van één hele arbeidsplaats. Tegelijkertijd stelde V.W.S. de voorwaarde dat er een samenwerkingsverband moest worden opgericht met 13 andere jeugdwerkorganisaties met zeer verschillende identiteiten. Het ministerie verwachtte van die organisaties (vergaande) inhoudelijke samenwerking. Dat was een onmogelijkheid.

Een tussenvorm werd gekozen: Er werd een stichting opgericht waarin alle 14 organisaties participeren. Deze stichting is aanspreekpunt voor de overheid en ontvangt primair de subsidie, waarna deze volgens een bepaalde sleutel verdeeld wordt over de participerende organisaties.

Per 1 januari 1995 is het zo dat de subsidie in tweeën gedeeld wordt: 75 % is basis-subsidie en 25 % project-subsidie. Dat houdt in dat op basis van ingediende en door V.W.S. goedgekeurde projecten subsidie kan worden "verdient". Die projecten dienen wel aan te sluiten bij de beleidspeerpunten van de overheid.

De CGJO is er niet gerust op dat zij in deze zaken zal kunnen (of willen) voldoen aan de eisen van de overheid. Vandaar dat terdege rekening gehouden moet worden met een verlies van nogmaals 25 % subsidie voor 1995 en/of de daarop volgende jaren.

Bovendien werd net voor het gereedkomen van deze rapportage duidelijk dat er per januari 1996 opnieuw een forse generieke bezuiniging op de subsidie zal plaatsvinden. En het is zelfs niet denkbaar dat vanaf 1996 (of spoedig daarna) de rijkssubsidie voor het (identiteitsgebonden) Jeugd- en Jongerenwerk helemaal stopt. Tegen deze achtergrond is het voor de CGJO van groot belang te weten in welke mate onze kerken hun financiële last zullen willen dragen.

3.4.2.2. Nieuw visieprogramma

In een van onze eerste ontmoetingen na de synode van '92 met de CGJO hoorden deputaten van het instellen van een commissie die alles wat het werk van de CGJO aangaat kritisch moet bekijken en doordenken. Met name de vraag "Is ons Jeugd- en Jongerenwerk, zoals het nu geschiedt, wel adequaat voor de begeleiding en opvang van onze jongeren in dit veranderende tijdsgewricht." Daarbij zijn kernzaken op tafel gekomen als:

- de veranderende -heterogeen wordende- samenleving.
- de vermindering van de kerkelijke betrokkenheid van onze jongeren.
- de vraag of een ledenorganisatie wel een adequaat middel is in deze tijd.
- bezinning op de verhouding kerk - CGJO
- ontwikkelingen m.b.t. overheidssubsidie en subsidieregeling.

Deputaten waren er bij mee dat ook de CGJO over deze belangrijke zaak wil nadenken.

De werkgroep van de CGJO die met deze items is bezig gegaan, kwam tot een nieuw visieprogramma, waaruit uiteindelijk op hoofdlijnen drie actiepunten zijn voortgekomen:

- een bezinning op de verhouding kerk - CGJO
 - het bevorderen van samenhang in de ontwikkelingen en overdracht van waarden en normen in gezin, school en kerk.
 - het weerbaar maken van jeugd en jongeren tegen de invloeden van de tijd waarin ze leven.
- Toen het concept van dit visieprogramma klaar was hebben deputaten een exemplaar gekregen en hun commentaar daarop kunnen geven. Wij vonden het als deputaten een goed stuk en hebben daarbij een aantal kanttekeningen kunnen plaatsen.
- In de zomer van 1995 zal dit programma gepresenteerd worden (zijn) op een landelijk symposium. De leden van de synode zullen dan ook wel op de hoogte zijn.

3.4.3. Ledenbestand

De ledenstelling van 1 januari 1995 laat zien dat per die datum bij de CGJO 274 plaatselijke clubs en

verenigingen zijn aangesloten met een totaal aantal van 4814 leden.

3.5. Contacten met de LCJ

3.5.1. Gesprekken met de LCJ

Ook in de contacten met de LCJ heeft het gewicht gelegen in de gesprekken tussen de LCJ en de CGJO.

Toch zijn er daar buitenom contacten geweest, zowel met het voltallige deputaatschap als met de sectie. Maar op verzoek van de LCJ zijn de sectie-gesprekken tot een minimum gereduceerd, daar de gesprekken met de CGJO een enorme tijdsinvestering vroegen.

Allereerst zijn er direct na de synode, twee intensieve gesprekken geweest met de LCJ inzake de behandeling van de rapportage van deputaten ter synode en specifiek de aandacht die de LCJ daarin kreeg. Met name de standpuntbepaling van deputaten inzake de relatie met de beide Jeugdwerkorganisaties, had hen overvallen, terwijl zij ook van mening waren dat aan hun brochure te weinig aandacht was besteed.

Op de vraag van deputaten of dit een vertrouwenscrisis in de relatie met de LCJ had teweeg gebracht antwoordde de LCJ ontkennend, wel leefde bij de LCJ de vraag of zij wel meestede als Jeugdorganisatie. Deputaten konden echter de LCJ duidelijk maken dat dit niets te maken heeft met een soort "stiefkind-gedachte" maar dat het vele werk, dat in een kort tijdsbestek vlak voor de Synode moest klaar gemaakt worden, hieraan debet was. De LCJ kon tevreden zijn met deze uitleg.

Beide partijen ervoeren deze gesprekken als zinvol en wederzijds kon gesproken worden van een uit de weg ruimen van datgene wat naar het gevoel een toekomstige goede relatie in de weg zou kunnen staan.

In de genoemde gesprekken met de LCJ (met het hele deputaatschap) is als belangrijkste punt aan de orde geweest het toewerken naar gesprekken met de CGJO. Ook bij de LCJ lagen er gevoelige punten. Maar deputaten zijn dankbaar dat dit mogelijk was en er afspraken gemaakt konden worden t.a.v. de procedures t.b.v. die gesprekken.

Ook hier merken we op dat het niet nodig is nader op deze gesprekken in te gaan, daar het resultaat van de gesprekken tussen de CGJO en de LCJ uitvoerig wordt weergegeven.

3.5.2. Financiën

Deputaten zijn reeds in de vorige inter-synodale periode tot goede afspraken gekomen met de LCJ. Die afspraak luidde dat er subsidie gegeven zal worden over de kosten van de landelijke activiteiten en dan specifiek de kosten die rechtstreeks het jeugdwerk raken. Plaatselijk en regionaal werk zullen door de plaatselijke verenigingen c.q. de regionale contacten worden gedragen. De bijdrage is vastgesteld op 80% van de door deputaten goedgekeurde kosten.

Voorts zijn aan de subsidie diverse voorwaarden verbonden (goede financiële administratie, goed beheer van de middelen, boekencontrole, voorschotregeling e.d.). Reeds twee jaar vindt nu ook accountantscontrole plaats.

De LCJ heeft zich bezonnen op de praktische en principiële aspecten van het aanvragen van rijkssubsidie, maar zal daar voorlopig van afzien. De reden daarvoor is als volgt samen te vatten:

- de overheid bemoeit zich steeds meer met de inhoud van het werk;
- overheidssubsidie wordt steeds minder aan organisaties verstrekt, men wil voornamelijk geld geven aan projecten.

Zie voor de financiën hoofdstuk 7 van ons rapport, inzake de consequenties van de benoeming van een (part-time) jeugdwerker.

3.5.3. Ledenbestand

In totaal zijn bij de LCJ 138 verenigingen aangesloten met ± 2500 jongeren als lid. Ze zijn afkomstig uit 58 Chr. Gerel. kerken.

3.5.4. Ontwikkelingen bij de LCJ

Door de groei van de LCJ blijft een bezinning op haar organisatie-structuur en haar rechtspersoonlijkheid en haar verantwoordelijkheid naar binnen en buiten een voortdurend onderwerp van bezinning. Voor al de genoemde zaken is nog geen definitieve beslissing genomen, maar die zal op 25 mei 1995 genomen worden (zijn). De statuten van de LCJ zijn deputaten aangeboden ter advisering.

Wel heeft de LCJ het principe beslist genomen om in 1995/1996, (wanneer dat financieel haalbaar is) een werker aan te trekken. In de begroting voor 1995 is daar reeds rekening mee gehouden. Deputaten hebben in dezen nog geen toezeggingen gedaan daar wij hiervoor geen budget hebben. De ontwikkelingen die overigens plaatsvinden bij het ministerie van V.W.S. bevestigen ons vermoeden dat de totale subsidiering van het jeugdwerk wel eens volledig ten laste van de kerken zal kunnen komen.

3.6. Gesprekken tussen de CGJO en de LCJ o.l.v. Deputaten

3.6.1. Algemeen

Deputaten zijn dankbaar dat de lang door de synode geuite wens, om te komen tot een wezenlijk gesprek tussen de CGJO en de LCJ in vervulling is gegaan.

O.l.v. de deputaten zijn er elf gesprekken geweest, waarin een agenda is afgewerkt die door de deputaten, na overleg met de beide organisaties, was vastgesteld.

Die agenda zag er als volgt uit:

1. Opening door de voorzitter van Jeugddeputaten
2. Vaststelling agenda

3. Kennismaking

- a. Gesprekspartners stellen zich aan elkaar voor. Namens wie nemen ze aan dit gesprek deel?
- b. Elkaar informeren over de eigen organisatie, over structuur, werkwijze, methodiek, doel en inhoud van het werk.

4. Inventarisatie

- a. Welk beeld hebben de CGJO en de LCJ van elkaar?
- b. Wat zijn de bezwaren van de LCJ tegen de CGJO?
- c. Wat voor oud zeer zit er bij de CGJO t.a.v. de LCJ?

5. Bespreking van het bezinningsgedeelte van deputaten

6. Huidige stand van zaken

- a. Overeenkomst en verschil tussen de beide jeugdwerkorganisaties; principiële, in werkscoort en werkmateriaal en in activiteiten
- b. Hoe is de wederzijdse verhouding? Staat u tegenover elkaar als concurrenten of naast elkaar als verschillende of gelijkwaardige organisaties?
- c. Is er enige vorm van samenwerking mogelijk?

7. Hoe gaan we verder?

- a. Wederzijdse informatie?
- b. Structureel overleg?
- c. Gezamenlijke bezinning (met deputaten) met het oog op onze jeugd?
- d. Verdergaande samenwerking? In welke vorm?

8. Sluiting

Om u een goed inzicht te geven in de inhoud van de gesprekken volgt nu een weergave van die gesprekken. Daarna leggen we u enkele conclusies voor.

3.6.2. Inhoud gesprekken

In het eerste gesprek, op 23 augustus 1993, stellen de gesprekspartners zich aan elkaar voor. Omdat de CGJO meer dan eens gezegd heeft dat het voor haar niet duidelijk is wie de LCJ is, krijgen de afgevaardigden van de LCJ als eersten het woord.

Namens het bestuur van de LCJ nemen zij deel aan deze gesprekken en moeten aan de vergadering van de LCJ verantwoording afleggen. Voor het bestuur levert elk jeugdcontact een bestuurslid. Omdat er zes jeugdcontacten 16 plus zijn en er een jeugdcontact 16 min is, zijn er momenteel zeven bestuursleden. Bij de LCJ zijn ongeveer 100 verenigingen met 2100 leden aangesloten in de leeftijd van 11-23 jaar. De verenigingen werken regionaal in een jeugdcontact samen. Zo'n jeugdcontact heeft een eigen bestuur en is autonoom. De nadruk ligt op wat er regionaal, maar vooral plaatselijk gebeurt; het landelijk werk moet daaraan ondergeschikt blijven. Men wil waken voor een dominante rol van het bestuur en het grondvlak direct bij het werk betrekken. Aan dit grondprincipe wil men blijven vasthouden, ook al zou de structuur moeten veranderen. Doel van het werk is de vorming van jongeren met het oog op hun taak en plaats in kerk en samenleving.

De afgevaardigden van de CGJO zijn eveneens door hun bestuur afgevaardigd en aan dat bestuur verantwoording verschuldigd. Het bestuur moet verantwoording afleggen aan de leden, daar de CGJO een ledenorganisatie is. De CGJO heeft 270 clubs en verenigingen met 5000 jongeren van ongeveer 8-24 jaar en kent zo'n 1000 vrijwilligers die zich voor dit werk inzetten. Het doel van de CGJO is om, in gebondenheid aan Schrift en belijdenis, uitgaande van de opdracht en actuele situatie van de gemeente van Jezus Christus in deze wereld op het terrein van het vrije jeugdvoeringswerk zich in te zetten voor de ontplooiing van de aan dat jeugdwerk deelnemende jongeren om hen vanuit de Heilige Schrift toe te rusten opdat zij (mede daardoor) als leden van die gemeente zullen kunnen functioneren in alle verbanden waarin zij zijn geplaatst. Vroeger heette dat: jongeren uit de kerk voorbereiden op de wachtende taak in kerk, staat en maatschappij. Als het gaat om deze vorming spreekt de CGJO over vier daeltemeinen: bezinning, ontmoeting, ontspanning en (gezamenlijke) actie. De CGJO is een organisatie voor Jeugd- en Jongerenwerk, corresponderend met een breed scala van Jeugd- en Jongerenwerk in Nederland, maar door de CGJO gedaan ten dienste van jeugd en jongeren binnen de CGK. De CGJO is geen kerkelijke organisatie, maar een organisatie binnen onze kerken, die primair plaatselijke clubs en verenigingen ondersteunt d.m.v. materiaal en kaderinstructie. Het werkmateriaal bevat veel bijbelstudie, want toerusting vanuit de Schrift ontvangt alle accent. Ook een twintigtal 16 min clubs van de Ned. Gerel. Kerk zijn lid, omdat voor die clubs binnen de eigen kerk geen organisatie bestaat.

Vervolgens wordt geïnventariseerd welk beeld de organisaties van elkaar hebben, welke bezwaren de LCJ tegen de CGJO heeft en welk oud zeer er bij de CGJO t.a.v. de LCJ leeft.

De LCJ noemt allereerst inhoudelijke bezwaren tegen het werkmateriaal en de bondsdagen van de CGJO, die er samenvattend op neerkomen dat er binnen de CGJO wel gesproken wordt over het christen-zijn, maar niet over hoe je een waar christen wordt.

Verder noemt zij dat in de verslag van de CGJO -vorming, ontmoeting, ontspanning, gezamenlijke actie- teveel gelijkwaardigheid zit, waardoor de vorming niet tot haar recht komt. Ook maakt de CGJO een te strikte scheiding tussen jeugdwerk en kerkwerk. Die scheiding is er wel naar verantwoordelijkheid, maar niet naar inhoud. Door die scheiding ontstaat er teveel onafhankelijkheid van de kerken. De jeugddeputaten zijn de stem van de kerk. Daarom is er geen sprake van gelijkwaardigheid tussen de jeugdorganisaties en de deputaten.

Voorts is zij van oordeel dat de CGJO primair van de opdracht en de actuele situatie van de gemeente van Christus uitgaat en niet in de eerste plaats van Schrift en belijdenis. Ook gebruikt zij wereldse begrippen als mondigheid, menewaardigheid en solidariteit. Ten slotte noemt zij de houding van de CGJO t.a.v. geuite bezwaren van aangesloten verenigingen. Voor die bezwaren was geen begrip. Het was niet mogelijk om daarover tot een inhoudelijk gesprek te komen.

De CGJO reageert hierop door te zeggen dat we leven in een gepolariseerde kerkelijke situatie waarin we ideeën over elkaar hebben zonder dat we geestelijk samenleven. De CGJO wil er maar staan dat er gewerkt wordt naar de Schrift en dat het goede van de traditie in het jongerenwerk bewaard blijft. In de context van de kerken wil de CGJO werken vanuit dezelfde bron en naam, waarbij het uitgangspunt is dat jongeren tot geloof moeten komen. Dat dient in het Jeugd- en Jongerenwerk een plaats te hebben, maar er is verschil met het kerkewerk. Want de kerk heeft een ambtelijke opdracht om aan te dringen op geloof en bekering. Op de verenigingen wordt de noodzaak van bekering niet verzwegen, maar deze komt op een andere manier aan de orde.

Vervolgens wordt van de kant van de CGJO gezegd dat er bij haar geen officieel beeld van of over de LCJ is. Ook heeft zij tegen de LCJ geen geformuleerde bezwaren. Wel is er sprake van oud zeer. Zoals er bij de LCJ zijn die zich niet goed behandeld voelen door de CGJO, heeft ook de CGJO in het verleden bepaalde negatieve ervaringen opgedaan. Daar hoeft inhoudelijk niet over gesproken te worden, maar er moet wel aan worden toegevoegd dat de LCJ nooit officieel contact met de CGJO heeft opgenomen om met haar te spreken, terwijl men naar buiten toe lang niet altijd aardig over de CGJO sprak.

In haar reactie zegt de LCJ dat je in een situatie waarin je langs elkaar heen leeft toch een redelijk goed beeld van elkaar kunt krijgen uit elkaars activiteiten. Zij erkent dat er door hen die in het verleden bezwaren tegen de koers van de CGJO hadden veel fouten zijn gemaakt. Hiernaas was er geen contact (mogelijk) tussen LCJ en CGJO; de LCJ heeft alleen met de deputaten gesproken.

Deputaten merken op dat zij niet altijd de juiste weg hebben weten te vinden om de opgedragen brugfunctie te vervullen.

De voorzitter van de CGJO voegt eraan toe dat de CGJO wat dat betreft misschien wel wat toeschietelijker had mogen wezen. Maar toen lagen de zaken scherper dan nu.

Tenslotte wordt met instemming van beide organisaties besloten om een bericht aan 'De Wakker' te zenden waarin melding van deze ontmoeting wordt gemaakt en de kerken om voorbeide wordt gevraagd.

In het tweede gesprek, op 7 september 1993, gaat de CGJO nader in op de bezwaren door de LCJ op de eerste vergadering geuit. Eerst gaat het over de vraag of de vorming wel tot haar recht komt. In het werk van de CGJO staat de Bijbel in het middelpunt en is vorming de hoofdtaak van de CGJO die plaatsvindt op vier deelthereinen: bezinning, ontmoeting, ontspanning en actie. De doelstelling van dit vormingswerk is jongeren op een bewuste manier hun plaats te laten innemen in allerlei verbanden. Die vorming vindt niet plaats op een ambtelijke manier; het is geen kerkewerk. Het is heel goed mogelijk om jeugdwerk als kerkewerk op te zetten. De CGJO heeft de indruk dat de LCJ dat doet. Vanouds is het jeugdwerk bij de CGJO anders opgezet; niet gescheiden van het kerkewerk, maar wel met een eigen verantwoordelijkheid en doelstelling.

Toen de relatie met de deputaten onder geweldige spanning stond, heeft de CGJO alle nadruk op de eigen verantwoordelijkheid gelegd, zonder daarmee te willen zeggen dat de deputaten en zij gelijkwaardig zijn. Dat is ook niet bedoeld met een begrip als 'institutionele relatie'. Daarmee is gezegd dat er in juridische zin sprake is van twee instituten die een relatie met elkaar hebben. Het belangrijkste is daarmee niet gezegd, want een organisatie als de CGJO kan nooit gelijkwaardig aan de kerken zijn. De CGJO werkt binnen die kerken en wil luisteren naar de stem van de kerk, maar heeft wel een eigen verantwoordelijkheid.

De CGJO bestrijdt dat zij de actuele situatie van de gemeente tot uitgangspunt maakt. Heel art.3 luidt als volgt: De bond heeft ten doel: -uitgaande van de opdracht in de actuele situatie van de gemeente van Jezus Christus in deze wereld- op het terrein van het vrije jeugdvormingswerk zich in te zetten voor de ontplooiing van de aan dat jeugdwerk deelnemende jongeren en hen vanuit de Hellige Schrift toe te rusten opdat zij, mede daardoor, als leden van die gemeente kunnen functioneren in alle verbanden waarin zij worden geplaatst.

De actuele situatie is dus niet het uitgangspunt, maar is wel heel wezenlijk. De CGJO wil jongeren in de actuele situatie van kerk en wereld bereiken. Dat vind je ook zo in de Hellige Schrift.

Vervolgens wordt opgemerkt dat moderne woorden als mondigheid, menswaardigheid en solidariteit vanuit bijbelse noties op goede wijze ingevuld (kunnen) worden.

De CGJO geeft verder aan dat zij altijd heel sensus met bezwaren is omgegaan, maar dat zij daarbij fouten heeft gemaakt. Overigens waren de klachten niet massaal; verreweg de meeste leden waren het met de lijn van de CGJO eens.

De LCJ heeft tot voor kort nooit een rechtstreeks verzoek tot gesprek gedaan. Zo'n verzoek kwam vrijwel gelijk met de brochure. Die twee leken in strijd met elkaar, waardoor de CGJO op dat moment een gesprek niet wilde.

Vervolgens uitte beide organisaties hun verbazing over het feit dat het bezinningsgedeelte dat in het deputatenrapport aan de GS '89 stond, in herziene versie, op deze agenda staat. Is dat niet bedoeld voor een gesprek tussen de deputaten en de organisaties?

Wat is de status van het stuk?

De deputaten antwoorden dat het in 1988 geschreven werd om te dienen als uitgangspunt voor een gesprek met en tussen beide organisaties.

Deputaten geven eerst nog eens kort de geschiedenis van dit stuk weer. In 1988 zetten de deputaten een aantal punten op papier die moesten dienen als uitgangspunt voor een gesprek tussen de CGJO en de LCJ. Dat gesprek kwam niet tot stand; de CGJO wees tel de bezinning van de deputaten af, terwijl de LCJ hartelijke instemming betuigde. De deputaten gaven deze bezinning in hun rapport aan de GS van 1989 een plaats. Ook de synode stemde van harte in met deze bezinning en vond het een goed uitgangspunt voor gesprek met en tussen de organisaties. Tussen 1989-1992 zijn er tussen de deputaten en de CGJO diepgaande gesprekken gevoerd met een positief resultaat. Daarna vroegen de deputaten aan de CGJO of zij hun bezwaren tegen dit bezinningsgedeelte kenbaar wilden maken.

Dat deden zij. Rekening houdend met die bezwaren formuleerden de deputaten het bezinningsgedeelte opnieuw en deden deze nieuwe versie aan de beide organisaties toekomen. Beide maakten hun opmerkingen bij deze versie. Dat leidde tot een nieuwe versie. In dit gesprek tussen de CGJO en de LCJ zouden de deputaten graag zien dat deze nieuwe versie besproken werd om te zien of en in hoeverre beide organisaties zich in dit stuk kunnen vinden.

Na deze toelichting hebben beide organisaties geen bezwaar om het stuk te bespreken, maar achten het beter om dat na agendapunt 6 te doen.

De rest van het gesprek gaat over het verschil tussen de beide jeugdwerkorganisaties. De LCJ is benieuwd of er sprake is van een verandering bij de CGJO. In het verleden was vorming een van de vier deelthereinen, terwijl nu gezegd wordt dat vorming het doel van de vier deelthereinen is. Uit het antwoord van de CGJO blijkt dat er geen sprake is van een wezenlijke verandering. Voorheen werd het woord vorming in twee betekenissen gebruikt, als totale doel en als een van de deelthereinen. Dat is veranderd. Daarom is besloten om het woord vorming alleen nog in de eerste betekenis te gebruiken en bij de deelgebieden over bezinning te spreken.

Vervolgens wordt uitvoerig gesproken over de vraag of in het materiaal van de CGJO de basisprincipes wel voldoende verwoord worden. Wordt er wel van uit gegaan dat onze jongeren tot geloof moeten komen, omdat ook zij van nature verloren mensen zijn? Wordt er wel (voldoende) aandacht gegeven aan het bevel van geloof en bekering?

De CGJO antwoordt dat zij er niet van uitgaat dat iedere jongere gelooft, maar het is niet de eerste taak van het Jeugd- en Jongerenwerk om op te roepen tot geloof. Dat is de taak van de kerk. In die kerk vindt het jeugdwerk complementair plaats. De LCJ vraagt of het wel juist is om zo complementair te werken en of er op een bepaald moment in het werk van de jeugdbonden tussen een andere lijn is gekomen, waarin sommigen zich niet meer konden herkennen. Het antwoord van de CGJO luidt dat er van een andere lijn geen sprake is en dat er overal in het werk ruimte is voor de oproep tot bekering. Ook wordt opgemerkt dat nooit allen zich in het werk van de CGJO herkenden. Velen die nu lid van de LCJ zijn, waren dat vroeger niet van de CGJO.

Bij de LCJ leeft de vraag of er toch niet sprake is van een wezenlijk verschil tussen de LCJ en de CGJO en of het werk van de CGJO wel binnen de grenzen van de belijdenis valt? Over de vraag of de laatste vraag zo kan worden gesteld, wordt uitvoerig gesproken.

Van de kant van de deputaten wordt opgemerkt dat we ervan moeten uitgaan dat ook de ander op Schrift en belijdenis staat. De LCJ maakt duidelijk dat het haar ten diepste erom gaat de vraag aan de orde te stellen of de CGJO wel voldoende op de belijdenis staat, of ze in haar materiaal de belijdenis goed en voldoende verdisconteert. De CGJO vindt dat die vraag aan haar mag worden gesteld. In dit verband is ook de vraag van belang hoe de belijdenis in Jeugd- en Jongerenwerk gestalte moet krijgen.

In het derde gesprek, op 6 november 1993, wordt er eerst gezamenlijk teruggekeken naar de twee eerste gesprekken. Er is dankbaarheid voor de geboden mogelijkheid tot gesprek, maar ook vrees dat we misschien niet zoveel verder zullen komen. De deputaten doen de suggestie om van beide organisaties een jaargang werkmateriaal te bespreken.

Vervolgens wordt uitvoerig gesproken over de methodiek die beide organisaties hanteren. In de lijn van vroeger, toen in de taakomschrijving doorklonk dat jongeren moesten worden voorbereid op de wachtende taak in kerk, staat en maatschappij, is het doel van de CGJO nu ontplooiing en toerusting, gericht op het functioneren in alle (levens-)verbanden. In dit werk gaat het om leerprocessen, waarin bewustwording gestimuleerd en waarin betrokkenheid aangekweekt wordt.

Naar de mening van de CGJO, gebaseerd op het werkmateriaal en de brochure van de LCJ, doet de LCJ geen jeugdvormingswerk maar kerkewerk. Zij noemt catechisatie en jeugdwerk twee aspecten van hetzelfde werk. Het werk van de LCJ valt zeer te waarderen, maar heeft te weinig oog voor de leefwereld van de jongeren. Voor de CGJO is de situatie van de jongeren niet bepalend voor de inhoud van de vorming, maar wel voor de keuze van de onderwerpen.

De LCJ antwoordt dat zij geen kerkelijk jeugdwerk, vanuit de kerken geïnitieerd en gecontroleerd, doet, maar vrij kerkelijk jeugdwerk, door en voor jongeren, langs de lijnen die door de kerken zijn uitgezet. Zij gaat uit van de Bijbel(studie) om van daaruit naar de leefwereld van de jongeren te gaan, terwijl de CGJO de omgekeerde beweging maakt.

De CGJO betoogt dat het hier om een kwestie van methode gaat en dat de aanpak van de LCJ geen garantie biedt dat de Schrift in zijn volle rijkdom aan het woord komt. De CGJO vraagt of haar methode een te accepteren werkvorm is. De LCJ antwoordt dat de methode zuiver moet zijn, maar dat de inhoud er doorheen moet gaan. Het gaat bijv. niet zozeer om bijbelstudie, alswel om de inhoud ervan.

De CGJO geeft als haar mening dat als je het zo zegt het mogelijk is om onafhankelijk van de inhoud te zeggen of de methode wel of niet goed is. De LCJ belooft deze vraag mee te nemen naar de bestuursvergadering.

In het vierde gesprek, op 16 februari 1994, beginnen de deputaten te spreken over hun opdracht van de GS om een bezinningsstuk te schrijven met het oog op de toekomst van het werk voor onze jeugd. Zij doen aan de jeugdwerkorganisaties het verzoek om zich ook op deze opdracht te bezinnen en hun gedachten over de toekomst van het jeugdwerk op papier te zetten. De deputaten zullen hetzelfde doen, waarna deze drie stukken als uitgangspunt voor een gezamenlijk gesprek over dit onderwerp kunnen dienen. Daarna zullen de deputaten hun bezinningsstuk voor de GS schrijven.

Voor dit verzoek hebben de deputaten twee redenen. Omdat de CGJO en de LCJ voor een groot deel van onze kerkjeugd werken, zou het niet juist zijn als de deputaten met het oog op de toekomst van het jeugdwerk een bezinningsstuk zouden maken zonder overleg met de beide organisaties. Een wezenlijke inbreng van hun kant is voor zo'n stuk onmisbaar, al wordt het een stuk van de deputaten zelf. Een tweede reden is dat op deze wijze vanuit een andere invalshoek, niet vanuit de verschillen of het verleden, maar met het oog op de toekomst, met elkaar kan worden gesproken over de funda-

menten van het jeugdwerk.

De organisaties staan positief tegenover dit verzoek. Afgesproken wordt dat dat gesprek over de toekomst van het jeugdwerk na de zomervakantie zal plaatsvinden.

Voor het overige is een stuk door de LCJ geschreven deze keer uitgangspunt van gesprek. Daarbij gaat het vooral (opnieuw) over methode en inhoud, uitgangspunt en uitwerking, de verhouding Woord van God en de actuele situatie.

Naar de mening van de LCJ krijgt bij de CGJO de actuele situatie teveel nadruk ten koste van het Woord van God. De CGJO antwoordt dat zij het Woord van God voluit aan het woord wil laten komen, maar dat God ingaat op onze situatie. Denk aan de menswording van Jezus Christus. De LCJ onderstreept dat voor haar niet allereerst bepalend is wat jongeren vinden, maar wat God vindt. Ook de CGJO vindt wat God zegt van primair belang, maar Hij spreekt over en in ons concrete leven. Dat moet in het licht van het Woord aan de orde komen. De LCJ komt dan tot de conclusie dat het uitgangspunt van de CGJO juist is, maar de uitwerking niet.

In het vijfde gesprek, op 5 maart 1994, wordt het stuk van de LCJ verder besproken. In dat stuk wordt gewezen op uitspraken van ds. A.M. Berkhoff, prof. L.H. v.d. Meiden en br. A.de Bruyne, waarin gewezen wordt op de noodzaak om door een waar geloof met de Christus der Schriften in levensverbinding te komen, op Jezus' school te zijn en van een leven in de vrije des Heeren. De doelstelling van het jeugdwerk is Gods weg te kennen. Ze is bepalend voor de inhoud en de methode van het werk.

Naar de mening van de LCJ is de CGJO niet op die lijn gebleven. Als bewijs daarvoor geeft zij citaten uit de zestiger jaren, o.a. dit: "Bijbelstudie is geen hoofdzaak, maar wel noodzaak". Ook schreef de CGJO dat met elkaar praten over de persoonlijke verhouding tot God 'slechts' een deel is van het gehele proces van ontgeloof tot bewuste christenmens in deze wereld.

De CGJO vindt het moeilijk om te spreken over losse citaten uit het verleden, maar vindt wel dat ze wat ongelukkig geformuleerd zijn. Zij staat overigens van harte achter wat van de voortrekkers van de jeugdbonden geïteerd is, mits die citaten in hun geheel en in hun context worden gelezen. Die voortrekkers hebben namelijk nooit bedoeld om te zeggen dat de jeugdvereniging een bijbelstudiegroep is. In het jeugdwerk ging en gaat het om vorming, waarbij bijbelstudie van groot belang is, maar niet de enige werkvoim. Van de kant van de deputaten wordt opgemerkt dat veel van wat in de zestiger jaren geschreven werd een concrete achtergrond had, namelijk de Fakkeldragerskampen.

Vervolgens benadrukt de LCJ dat het beginsel en de inhoud, de doelstelling en de methode niet ontkoppeld kunnen worden. De CGJO is het daarmee eens, maar meent dat wel kan worden gezegd of los van de inhoud, de methode verwerpelijk is. Zij vraagt hoe de LCJ daarover denkt.

Die zegt dat zij dat op dat moment onvoldoende kan overzien; daarom wil zij die vraag liever later beantwoorden. Maar zij voegt eraan toe dat de methode van de CGJO in principe niet verwerpelijk is, mits ze bijbels wordt ingevuld. Bij de bespreking van de inhoud van het werkmateriaal wil de LCJ hierop terug kunnen komen.

Daarna wordt geconstateerd dat de CGJO het eens is met de vier volgende conclusies van de LCJ.

1. In het jeugdwerk mogen we onze agenda niet enkel laten bepalen door de wereld, al kan er voor het vergaren van de te behandelen onderwerpen breed rondgekeken worden.
2. Voor de nadere invulling van de onderwerpen is Gods Woord bron en norm en het enige vertrekpunt.
3. De verhouding naar de overheid is slechts een algemene typering en kan niet naar de kerken toe functioneren als verhouding van de doelstelling van de CGJO.
4. Methode en inhoud van het werkmateriaal kunnen niet van elkaar worden losgekoppeld.

Tenslotte wordt in principe afgesproken om van beide organisaties samen een jaargang werkmateriaal te bespreken. Er wordt nog over nagedacht hoe dat het beste kan gebeuren. In het zesde gesprek, op 17 mei 1994, worden eerst verdere afspraken gemaakt over hoe het werkmateriaal zal worden besproken. Op voorstel van de CGJO zal het materiaal van het seizoen '93/94 worden besproken, waarbij gekeken wordt naar de verhouding met de grondslag en doelstelling, naar de gehanteerde en geadviseerde werkvoim, naar de bruikbaarheid voor de leeftijdsgroep, naar wat inhoudelijk goed is aan het materiaal en wat de inhoud nog ten goede zou zijn gekomen en hoe de ander dit onderwerp in de eigen kring aan de orde zou stellen. Dat laatste kunnen de deputaten niet invullen, voor het overige zullen ook zij hun mening geven.

Door onvoldoende voorbereiding van deze vergadering door de deputaten verzandde de rest van dit gesprek in een evaluatie, waarin de CGJO vreugde uitsprak over de mogelijkheid tot gesprek en de vooruitgang die daarin geboekt is, terwijl de LCJ zorg uitte omdat er inhoudelijk nog weinig gesproken is en bij haar de vraag sterk leeft of de CGJO wel werkt binnen de kaders van Schrift en belijdenis, o.a. geleid op de laatste gehouden bondsdag. In tegenstelling tot de CGJO vindt de LCJ dat de deputaten - ook in dit stadium - meer dan leiders van het gesprek (moeten) zijn. Zij heeft behoefte aan een handreiking van de deputaten om te zien of het zin heeft de gesprekken voort te zetten, dit tegen het licht van de bondsdag 1994, tegenover de instemming van de CGJO met de uitspraken uit het verleden. Geag wil zij met de deputaten spreken over de vragen die bij haar leven en horen hoe de deputaten daarover denken. Na afspraken voor de vervolgvergaderingen wordt besloten om nu een gesprek te voeren tussen de deputaten en de LCJ over haar visie op de bondsdag. Maar eerst wordt nog gesproken over een voorstel van de CGJO om de kerken te informeren over de stand van zaken en een hernieuwde oproep tot voorbede te doen. Dit voorstel wordt aanvaard. De deputaten zullen met een concept komen.

In het zevende gesprek, op 13 oktober 1994, ligt een voorstel voor een hernieuwde oproep tot voorbede ter tafel, dat na enige wijzigingen door allen wordt aanvaard.

Daarna wordt uitvoerig gesproken over zowel het concept bezinningsstuk van de deputaten als over de bezinningsstukken die de CGJO en de LCJ op verzoek van de deputaten hebben geschreven.

Opvallend is dat er in grote lijnen veel wezenlijke overeenkomst tussen deze drie stukken is. Op sommige punten zijn er ook verschillen. Daarover worden wederzijds vragen gesteld die aanleiding geven tot een goed gesprek. Met de stukken van de beide organisaties en deze gezamenlijke bespreking kunnen de deputaten hun winst doen bij de samenstelling van de definitieve versie van hun bezinningsstuk met het oog op de toekomst van het jeugdwerk in onze kerken. Veel van wat aan de orde kwam, is daarin verwerkt.

In het achtste gesprek, op 3 november 1994, wordt het werkmateriaal 16 plus van beide organisaties besproken. De CGJO geeft als eerste haar mening over het materiaal van de LCJ. Men heeft er veel waardering voor; sommige schetsen zou de CGJO zo zelf kunnen gebruiken, maar andere helemaal niet. Vele zouden anders aan de orde worden gesteld. Dit is meer kerkwerk dan jeugdvormingswerk. Dikwijls worden de zaken nogal dogmatisch verwoord, terwijl de vragen vooral gesloten vragen en kennisvragen zijn. Zulke vragen zetten de jongeren te weinig aan het denken en zijn meestal ook niet persoonlijk genoeg. De LCJ antwoordt dat de jongeren vaak moeite hebben met heel persoonlijke vragen en dat het wel degelijk de bedoeling is om jongeren in hun situatie met het Woord te bereiken. De CGJO vat de doelstelling van de LCJ te beperkt op, al wil de LCJ vanuit de Bijbel nadrukkelijk leiding geven aan de jeugd, waarbij het dogma een wezenlijk onderdeel is dat aan de orde moet komen.

De deputaten hebben veel waardering voor het materiaal, al hebben ook zij op bepaalde onderdelen van inhoud en vormgeving kritiek.

Vervolgens geeft de LCJ haar mening over het werkmateriaal 16 plus van de CGJO. Slechts een enkele schets zou ook de LCJ kunnen gebruiken; de meeste onderwerpen zou men ook aan de orde kunnen stellen, maar anders. Er is grote waardering voor de aanpak van de CGJO, maar op veel punten forse kritiek op de inhoud. Naar de mening van de LCJ komen wezenlijke elementen van Schrift en belijdenis onvoldoende aan bod, zoals de verdorvenheid van de mens, het werk van Christus en het werk van de Heilige Geest.

De CGJO erkent dat sommige schetsen beter zouden kunnen; dat de dingen soms beter onder woorden hadden kunnen worden gebracht, maar antwoordt bovendien dat niet altijd alles aan bod behoort te komen. Ook heeft zij niet de behoefte om de dingen dogmatisch te benoemen, een verlangen dat zij wel bespeurt bij de LCJ.

De deputaten hebben veel waardering voor de wijze waarop de CGJO de schetsen opzet. Jongeren worden zo gestimuleerd om na te denken en in gesprek te gaan. Maar wel zijn zij van mening dat wezenlijke noties als het werk van Christus en het werk van de Heilige Geest nadrukkelijker en breder in het materiaal aan de orde zouden moeten komen.

In het negende gesprek, op 18 januari 1995, wordt het werkmateriaal min 16 van de beide organisaties besproken. De LCJ is over dit materiaal van de CGJO positiever dan over dat van plus 16; vindt meer ervan bruikbaar, maar heeft wel op dezelfde wezenlijke punten kritiek. De deputaten merken hier hetzelfde op als bij het plus 16 materiaal.

De CGJO antwoordt dat ze blij is dat de LCJ dit materiaal positiever waardeert. Zij constateert bij de LCJ de neiging om meer naar de belijdenisgeschriften te verwijzen. De CGJO acht dat niet haar doelstelling, al staat zij van harte achter en op de belijdenis. Zij wil wel graag inhoudelijk de belijdenis ter sprake brengen, maar de artikelen hoeven er niet altijd bij te worden gehaald.

Zowel over inhoud als vorm wordt nog wat dieper doorgesproken.

De CGJO uit waardering voor het min 16 werkmateriaal van de LCJ, maar heeft ook kritiek, o.a. op taalgebruik, de vraagstelling en op het vele dat dikwijls in een schets aan de orde wordt gesteld.

De beoordeling van de deputaten is in grote lijnen gelijk. Ook hierover wordt nader van gedachten gewisseld.

Er is geen tijd meer om de rest van de agenda af te werken. Over de bonds- en appeldagen en het bezinningsgedeelte van de deputaten zal in een volgende vergadering worden gesproken.

In het tiende gesprek, op 1 februari 1995, wordt bijna uitsluitend over de bondsdagen van de CGJO en de appeldagen van de LCJ gesproken.

Eerst krijgt de LCJ gelegenheid om het hare over de bondsdag(en) te zeggen. Zij merkt op dat van de principiële instemming met de voortrekkers van het jeugdwerk, gegeven op 17 mei 1994, in de praktijk van de bondsdag niets te merken was. Schrift en belijdenis komen nauwelijks aan de orde. Dat laat geen andere conclusie toe dan dat de bondsdag niet in overeenstemming is met de grondslag. Echte vorming vanuit de Schrift is marginaal en minimaal; de belijdenis komt in het geheel niet aan de orde. Bij alle goede dingen die er zijn, zoals bijbelstudie, samenzang, singing corner, diafilmen, markt en de organisatie, moet worden gezegd dat de gehele sfeer niet die van de LCJ is en niet overeenkomt met de geest van de belijdenis en de beleving daarvan. De volle aandacht zou op het Woord en de verkondiging van het Paasevangelie moeten liggen, maar er zijn slechts korte momenten van bezinning, appel en meditatie, waarin maar een magere boodschap wordt meegegeven. Zaken als gospelformaties en theatergroepen passen niet bij het (doorgeven van het) Woord van God. Al vindt de achterban van de CGJO dat aantrekkelijk, het is niet de bedoeling van een dag voor de verbondsejude.

Wezenlijke noties uit de belijdenis, zoals de verdorvenheid van de mens, de noodzaak van de wedergeboorte, de verkiezing, Gods eenzijdige genade en de toeliefing des heils, komen niet aan bod. De CGJO reageert met te zeggen dat ze blij is dat er nog iets goed is, maar dat het wel erg beperkt is. Zij is gersakt door de conclusie dat volgens de LCJ ook de laatste bondsdag niet in overeenstemming met de grondslag was. Zij is juist bij met de laatste bondsdag. De Heilige Schrift kwam helemaal niet minimaal aan de orde, want alles wat gebeurde kwam vanuit het Woord. Al werd de term 'de toeliefing des heils' niet genoemd de zaak kwam wel degelijk aan de orde, o.a. in de vraag om een geloofskeuze. Over de verkiezing is niet gesproken, maar zij is wel de dragende grond, zoals ook Gods eenzijdige genade. Bovendien is in de diafilmen tot uitdrukking gebracht dat het ons van Boven gegeven moet worden. Er was geen sfeer in strijd met de belijdenis. Jongeren houden van gospelmuziek en om daarop te reageren door mee te bewegen. Daar is principieel niets op tegen, al zijn er

grenzen. Er is geprobeerd om jongeren aan het denken te zetten en hen op een eigentijdse manier met het evangelie te confronteren. Wij menen dat dat deze keer goed gelukt is. Samengevat wordt door deputaten gezegd dat er drie belangrijke punten van verschil zijn. De LCJ zegt dat de bondsdag niet in overeenstemming met de grondslag is, terwijl de CGJO ervan overtuigd is dat die overeenstemming er wel is. De LCJ zegt dat wezenlijke zaken uit de belijdenis niet aan de orde komen, terwijl de CGJO zegt dat ze wel aan de orde komen, maar niet in de juiste termen. De CGJO maakt gebruik van vormen en middelen waarvan de LCJ vindt dat ze niet passen bij de Heilige Schrift en de geest van onze belijdenis.

De LCJ zegt in een reactie dat de wezenlijke dingen zoals het werk van de Heilige Geest wel met andere woorden aan de orde mogen komen, maar ze moeten wel met nadruk worden genoemd. Al is het moeilijk om het zo te zeggen, als deze zaken onvoldoende aan de orde komen vindt de LCJ dat het werk niet in overeenstemming met de grondslag is. Dat is al jarenlang zo in het werkmateriaal en op de bondsdag.

De CGJO vindt dat het wel moet worden waargemaakt dat het niet in overeenstemming met de grondslag is op een aantal fundamentele zaken, zoals t.a.v. de verkiezing, is gereageerd. De verkiezing is het dragende grondvlak op de bondsdag en in niets weersproken. Ze is op een andere manier en in andere woorden aan de orde geweest. Als dat niet herkend wordt, moet het blijkbaar toch met de vertrouwde woorden worden gezegd.

De LCJ antwoordt dat de verkiezing zeer fundamenteel is en volgens haar niet aan de orde kwam. Het gaat er niet alleen om wat we (gemeenschappelijk) belijden, maar vooral ook hoe de belijdenis in de praktijk functioneert. Zij heeft er moeite mee de oorzaak (ook) te zoeken in het gebruik van een verschillende taal.

De CGJO heeft er alle begrip voor dat de LCJ het gebruik van woorden en vormen nadrukkelijk aan de orde stelt, maar heeft grote moeite met de zware beschuldiging dat de bondsdag niet in overeenstemming met de grondslag was. Inhoudelijk is de CGJO in dit gesprek op drie belangrijke zaken ingegaan, op de toeïgening, de verkiezing en de genade. Op een bepaalde manier zijn de zaken op de bondsdag aan de orde geweest. Het kan zijn dat het minder goed of niet breed genoeg gezegd is, dat de LCJ het niet gehoord heeft.

De LCJ erkent dat op deze drie punten gereageerd is, maar zegt dat zij de zaken zo niet heeft gehoord, terwijl ze ook nog andere fundamentele zaken hebben genoemd. De vraag of het werk van de CGJO in overeenstemming met de grondslag is, ligt niet voor het eerst op tafel. De bestaansreden van de LCJ is er mee verbonden.

Daarom vraagt de CGJO of deze vraag ooit van tafel zal gaan. Bovendien vraagt zij of de LCJ deze uitspraak in het licht van dit gesprek opnieuw wil overwegen. Tevens wijst zij erop dat de LCJ er goed aan zou doen de vraag los te koppelen van eigen bestaansrecht. Deputaten merken op dat het voor de LCJ wel zo ligt dat zij is ontstaan door een verkeerde koers van de CGJO.

De CGJO vraagt of de harde uitspraak van de LCJ alleen de bondsdag geldt of ook het werkmateriaal. De LCJ antwoordt dat haar oordeel ook het werkmateriaal treft. Al heeft zij, met name bij het min 16 materiaal, daar ook positieve dingen van gezegd, eveneens heeft zij steeds de vinger gelegd bij het missen van essentiële dingen van de belijdenis. Ze zegt echter toe dat zij haar uitspraak na dit gesprek opnieuw in overweging zal nemen en er de volgende keer op terug zal komen.

Vervolgens geeft de CGJO haar beoordeling van de appèldagen van de LCJ. Wat daar gebeurt, is in overeenstemming met de grondslag en past bij de doelgroep. Het is niet geheel duidelijk of de doelstelling kerkwerk of Jeugd- en Jongerenwerk is. Het was niet een dag speciaal voor jongeren. Er wordt veel geproefd. Beloven jongeren dit alles zo? Ze maken het passief mee. Het thema, de organisatie, het boekje en de actie waren heel goed. Alles wat gezegd werd, was niet even gelukkig. Ook is er sprake van eenzijdigheid. Er ligt een sterke nadruk op de ellende en er is een benadering vanuit de angst voor het verkeerde. Een meer positieve benadering, waarin van de verbondsrelatie wordt uitgegaan, brengt meer evenwicht. De CGJO heeft een andere aanpak omdat deze vorm en inhoud niet bij haar doelgroep past.

De LCJ is dankbaar voor de milde beoordeling. Zij is van mening dat de appèldag bij haar jongeren aansluit. Ook bij hen zijn de reacties verschillend. Sommigen willen het wel eens iets anders, anderen hebben er geen moeite mee. Het gaat niet alleen om aansluiting bij de belevingswereld van jongeren, maar ook om de belevingswereld van het heil. De lijn van het verbond moet getrokken worden, maar het is niet goed om alleen van de verbondsrelatie uit te gaan. Door de zondeval is er alleen leven door het werk van de Heilige Geest.

In het vijfde gesprek, op 18 februari 1995, komt de LCJ zoals beloofd terug op haar uitspraak in de vorige vergadering over de CGJO gedaan. Naar aanleiding van het weerwoord van de CGJO heeft de LCJ zich bezonnen en komt nu met de volgende uitspraak:

Naar onze overtuigingsfunctioneert de grondslag in het werk van de CGJO onvoldoende.

Aan deze conclusie liggen drie overwegingen ten grondslag. Bij de beoordeling van het werkmateriaal en de bondsdag heeft de LCJ haar ernstige bezwaren duidelijk naar voren gebracht. Op sommige punten, o.a. de belijdenis van de verdorvenheid van de mens en de noodzaak van de wedergeboorte, is de CGJO niet ingegaan.

Wat de toeïgening des heils betreft heeft de CGJO gewezen op de oproep tot de geloofskeuze die op de bondsdag werd gedaan. Dat hoort wel bij de toeïgening, maar allereerst gaat het daarin toch om het werk van de Heilige Geest die ons toeïgert wat we in Christus hebben.

Bij andere punten, zoals Gods verkiezing en eenzijdige genade, heeft de CGJO uitgelegd hoe die een plaats in het programma hadden, maar zo heeft de LCJ het niet gehoord, terwijl deze zaken in het studiemateriaal naar de overtuiging van de LCJ onvoldoende zijn uitgewerkt.

Gelet op deze zaken heeft de LCJ nog steeds de grootste moeite haar standpunt te wijzigen. Maar de LCJ wil het volle gewicht hechten aan de goede bedoeling van de CGJO die zij in haar weerwoord

hoorde doordinken.

Zij is bereid te geloven dat de CGJO wil staan op de grondslag.

Tevens is ze dankbaar dat de genoemde wezenlijke noties uit de belijdenis dragend grondvlak zijn voor het werk van de CGJO. Tenslotte wil de LCJ graag de mogelijkheid tot gesprek met de CGJO openhouden.

De CGJO is enerzijds blij met de herformulering die de LCJ van haar standpunt heeft gegeven in deze formulering en de toelichting is duidelijk gezegd dat de CGJO wil staan op de grondslag en dat de LCJ aanvaardt dat de genoemde fundamentele zaken uit de belijdenis voor de CGJO dragend grondvlak zijn. Maar anderzijds is de CGJO van mening dat deze herformulering nog ernstig genoeg is. Het is een minimale formulering, waarin het vertrouwen dat de CGJO de grondslag voldoende laat functioneren ontbreekt.

Wat de verdorvenheid van de mens en de noodzaak van de wedergeboorte betreft zegt de CGJO dat ook die tot het dragend grondvlak behoren, niet bewust vermeden worden, maar in andere bewoordingen en op een andere manier een plaats krijgen; niet op een dogmatische manier, maar direct appellerend. Wat de wedergeboorte en de toeïgening des heils betreft is het ook voor de CGJO duidelijk dat het daarin over het werk van God gaat. Hij grijpt de mens aan, heeft de leiding daarin en doet het toeïgemen. De CGJO wil graag leren van de kritiek die op heel concrete punten t.a.v. het werkmateriaal en de bondsdag geleverd is, opdat fouten in de toekomst worden voorkomen.

Er ontstaat een gesprek over verbondsautomatisme en verondersteld geloof. De CGJO verzekert dat ze daar nooit van uitgegaan zijn. Wel moet voor ogen worden gehouden dat zij bezig is met vormingswerk. Dat werk is aanvullend; de jeugdvereniging is geen bekeersinstituut. Al moeten jongeren tot geloof komen, de oproep tot geloof is primair de taak van de kerk. De CGJO constateert echter zulke grote veranderingen dat zij er steeds minder van kan uitgaan dat zij aanvullend bezig is, zodat ook zij nu bezig is om deze dingen meer in haar werk op te nemen. De CGJO vreest echter dat zij haar image dat ze van een verondersteld geloof uitgaat wel nooit meer zal kwijtraken. De deputaten zijn van mening dat dat een te somber geluid is. Zij hebben die kritiek ook op de CGJO (gehad), maar zien veranderingen ten goede. De CGJO benadrukt ook nu dat het nodig is dat het eigena van het Jeugd- en Jongerenwerk behouden blijft. De deputaten onderstrepen dat door te zeggen dat het niet alleen de bedoeling is dat de avond van de jeugdvereniging een tweede catechisatieavond is.

Vervolgens gaat het gesprek kort over het herziene bezinningsstuk van de deputaten. Daarna wordt er gesproken over eventuele toekomstige samenwerking. Vastgesteld wordt dat de CGJO en de LCJ elkaar als volwaardige organisaties voor Jeugd- en Jongerenwerk binnen de CGK accepteren. Beide organisaties zijn geroepen om voor jeugd en jongeren in de CGK het beste te zoeken op grond van Schrift en belijdenis. Voor vergaande samenwerking en gezamenlijke activiteiten staan de CGJO en de LCJ op dit moment te ver uit elkaar.

Er wordt besloten:

1. dat er minstens eenmaal per jaar tussen (delegaties van) de besturen van de CGJO en de LCJ een ontmoeting zal zijn met of zonder de deputaten om te spreken over:
 - a. elkaars organisatie, werk en werkvormen;
 - b. ontwikkelingen in (kerkelijk) Jeugd- en Jongerenwerk;
 - c. ontwikkelingen in de leef- en denkwereld van de jongeren;
 - d. wat gezamenlijk kan worden gedaan;
 - e. andere overeen te komen agendapunten.
2. dat de organisaties elkaar hun werkmateriaal zullen toezenden;
3. dat zij elkaar zullen uitnodigen voor- en bij elkaar vertegenwoordigd zullen zijn op landelijke activiteiten;
4. dat in het openbaar niet over elkaar zal worden gesproken zonder die zaken eerst met elkaar te hebben besproken.

De CGJO zou ook graag zien dat er geen directe, schriftelijke benadering van elkaars leden plaatsvindt met uitnodiging voor deelname aan activiteiten zonder toestemming van de andere organisatie.

De LCJ ziet er geen bezwaar in om alle chr.geref.jeugdverenigingen uit te nodigen voor een bonds- of appèldag. Zij nodigt al jaren alle verenigingen voor haar appèldagen uit; weet niet eens precies welke verenigingen lid van de CGJO zijn. De CGJO is van mening dat een dergelijke uitnodiging alleen aan de eigen leden behoort verzonden te worden. Bovendien wordt in de gegeven omstandigheden dit als concurrentie ervaren. De CGJO krijgt van sommige van haar leden hierover klachten. De LCJ bedoelt het absoluut niet als concurrentie. De CGJO trekt de opechtheid van de LCJ niet in twiifel en vraagt daarom dergelijke uitnodigingen niet meer naar haar leden te verzenden zonder overleg met en toestemming van haar. De LCJ belooft hierover in eigen bestuur te spreken en er later op terug te komen.

Voor deze vergadering rest nog een punt, bespreking van het bezinningsgedeelte van de deputaten. Deputaten geven eerst nog eens kort de geschiedenis van dit stuk weer.

De LCJ maakt duidelijk dat haar voorkeur uitgaat naar de eerste versie, maar ook in deze kan zij zich grotendeels vinden. Met een paar punten heeft zij moeite. Dat resulteert in enkele veranderingen. Daardoor luidt de definitieve tekst van het bezinningsgedeelte van de deputaten als volgt:

Het Jeugd- en Jongerenwerk binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt door en voor jongeren gedaan en geschiedt in hartelijke verbondenheid met de plaatselijke gemeenten en het landelijke kerkverband.

1. Doel van het Jeugd- en Jongerenwerk is de vorming en toerusting van jongeren met het oog op hun plaats en taak in kerk en samenleving.
2. Voor deze vorming en toerusting is de Bijbel als het onfeilbare Woord van God bron en norm, terwijl ook de belijdenisgeschriften die op dit Woord gegrond zijn voor dit Jeugd- en Jongerenwerk normatief zijn.

3. De woorden bron en norm geven ook aan dat aan het koningschap van God op alle terreinen van het leven alleen gehoor en vorm kan worden gegeven, wanneer er een levende en persoonlijke verbondenheid met de Heere is.
4. Deze vorming en toerusting krijgen gestalte in bezinning, ontmoeting, ontspanning en gezamenlijke actie, iets anders gezegd, bezinning, ontmoeting, ontspanning en gezamenlijke actie zijn dienstbaar aan deze vorming en toerusting.
5. Tussen Jeugd- en Jongerenwerk en de kerkelijke ambtelijke arbeid is er zowel naar doelstelling als naar methodiek onderscheid. Maar kerk en Jeugd- en Jongerenwerk dragen elk, op eigen wijze, zorg en verantwoordelijkheid voor eenzelfde (doel)groep van jeugd en jongeren. Daarom is een goede samenwerking tussen kerk (deputaten) en Jeugd- en Jongerenwerk dringend geboden, opdat er samenhang zij in het werk dat aan onze kerkjeugd geschiedt.

Beide organisaties kunnen zich in dit bezinningsgedeelte vinden. Daarbij moeten twee aantekeningen worden gemaakt. In dit stuk wordt telkens over Jeugd- en Jongerenwerk gesproken. Dat is de naam die de CGJO gebruikt; de LCJ spreekt liever over vrij kerkelijk jeugdwerk. Ook haar werk wordt bedoeld. In punt 4 staan twee formuleringen die veel op elkaar lijken, maar niet helemaal gelijk zijn. De eerste past bij het werk van de CGJO, de tweede bij dat van de LCJ. Ten slotte wordt besloten opnieuw een gezamenlijk bericht in de kerkelijke pers te plaatsen.

3.6.3. Conclusies

1. De deputaten zijn dankbaar dat er gesprekken op gang zijn gekomen tussen de CGJO en de LCJ. Zij vonden dat zo belangrijk dat zij de meeste tijd en energie in deze gesprekken hebben gestoken.
2. Uit ons verslag zal het duidelijk zijn dat de deputaten hun brugfunctie hoofdzakelijk hebben beperkt tot het leiden van het gesprek. De deputaten hebben zich zo weinig mogelijk in het gesprek tussen de organisaties gemengd, maar zich er ook niet helemaal van onthouden. Op een aantal wezenlijke punten hebben de deputaten inhoudelijk een bijdrage geleverd, o.m. door het bezinningsgedeelte van de deputaten op de agenda te zetten, door voor te stellen elkaars werkmateriaal en bonds- en appeldagen te bespreken en ons samen te bezinnen op de toekomst van al het jeugdwerk in onze kerken, wat niet alleen een belangrijke bijdrage aan ons bezinningsstuk voor de GS was, maar vooral ook van belang voor onze gemeenschappelijke taak voor jeugd en jongeren.
3. De inhoud van de gesprekken geeft wel een indruk van wat er in de geschiedenis van de jeugdorganisaties gepasseerd is, waardoor er een tweede jeugdwerkorganisatie ontstond, maar laat vooral zien waar de verschillen liggen.
4. De CGJO ziet zichzelf als een ledenorganisatie die ten behoeve van haar leden Jeugd- en Jongerenwerk doet in de lijn zoals er in onze kerken altijd jeugdwerk is gedaan. Het gaat in dat werk om vormingswerk, waarin onze jongeren moeten worden loegerust voor hun (toekomstige) taak in kerk en maatschappij. Onze jongeren worden ook en primair thuis en door de kerk (in prediking en catechesis) gevormd, alsmede door de school. Het Jeugd- en Jongerenwerk is aanvullend daarbij.
De CGJO ziet de LCJ als een organisatie die ook werkt voor Chr. Gerel. jongeren, maar op een andere wijze, meer kerkelijk. Dat is haar goed recht en zij doet goed werk; de CGJO heeft daar geen enkele moeite mee. De CGJO beklemtoont dat vele leden van de LCJ nooit lid waren van de CGJO, een aantal wel. Die hebben in het verleden protest aangetekend tegen de koers van de CGJO. Hun protest is serieus genomen, maar heeft geen koerswijziging met zich meegebracht omdat de meerderheid van de leden met die koers instemde. Voor 1992 heeft de LCJ als organisatie zich nooit officieel tot de CGJO gewend met het verzoek om een gesprek. De verschillen tussen de organisaties worden niet alleen door de werkwijze veroorzaakt, maar zijn ook een weerspiegeling van de verschillen in onze kerken.
5. De LCJ is het met dat laatste eens. Bovendien is zij van mening dat de CGJO in de zestiger jaren een andere koers is gaan varen dan voorheen. Niet alleen de werkwijze veranderde, maar bovendien was er sprake van een inhoudelijke wijziging, zo ernstig dat de slotsom moet luiden dat naar de overtuiging van de LCJ de grondslag in het werk van de CGJO onvoldoende functioneert. In het verleden hebben alle protesten van verenigingen die bij de CGJO aangesloten waren geen fundamentele verandering gebracht. Om die reden is de LCJ ontstaan. Vanaf het prille begin was er het verlangen om met de CGJO in gesprek te komen, een gesprek dat in opdracht van de GS door de deputaten op gang gebracht en geleid moest worden, maar niet tot stand kwam. Daardoor gebeurde wat de LCJ's niet wilden, er ontstond een tweede jeugdwerkorganisatie die groeide omdat ook vele andere verenigingen zich aansloten. Steeds heeft de LCJ gezegd dat zij er niet zou moeten zijn; dat zij zich zou opheffen als de grondslag bij de CGJO goed zou functioneren. Maar de CGJO voer geen andere koers ondanks alle duidelijke signalen vanuit de kerken. Daardoor is de LCJ inmiddels een volwaardige en voluit erkende jeugdwerkorganisatie binnen de CGK geworden, die naar haar eigen mening de lijn van het verleden doortrekt, terwijl de CGJO daarvan is afgeweken.
6. Naar de mening van de deputaten bevatten zowel de weergave van de visie van de CGJO als die van de LCJ op het verleden elementen van waarheid, maar is beider beeld niet geheel vrij van eenzijdigheid. Veel belangrijker dan om nauwkeurig na te gaan hoe het in het verleden is (mis)gegaan, is het om te bezien hoe de situatie in het heden is en welke mogelijkheden er voor de toekomst zijn.
7. De deputaten betreuren het enerzijds dat er in onze kerken twee organisaties voor Jeugd- en Jongerenwerk ontstaan zijn, vooral omdat, gelet op de verscheidenheid in de kerken, het blijkbaar niet anders kon. Maar nu deze twee organisaties er zijn, zijn we anderzijds blij met het werk dat zij

beide verrichten, waardoor een groter deel van onze jeugd in organisaties met elkaar verbonden is dan wanneer een van de twee er niet zou zijn. Naar onze overtuiging streven beide organisaties er ernstig naar om op basis van Schrift en belijdenis onze jeugd toe te rusten. Graag willen de deputaten beide organisaties, in het goede werk dat zij doen, stimuleren, steunen en adviseren.

Bij beide organisaties hebben we aangedrongen op correctie.

Bij de LCJ zou meer oog moeten komen voor de breedte van het spreken van de Schrift en niet alles moet worden geconcentreerd op wedergeboorte en bekering. Tevens is er methodisch e.e.a. te verbeteren.

Bij de CGJO zouden wezenlijke elementen uit de belijdenis beter verdisconteerd moeten worden, in werkmateriaal en bondsdagen.

Wel merken deputaten met dankbaarheid op dat er heden bij de CGJO een open oor is voor kritische geluiden vanuit de kerken zeker zoals die door de deputaten, de stem van de kerk, tot haar komen. Mede tengevolge daarvan vinden er, naar oordeel van deputaten, veranderingen ten goede plaats bij de CGJO.

8. De deputaten zijn het met de organisaties eens dat zij momenteel te ver uit elkaar staan om tot vergaande samenwerking en gezamenlijke actie te kunnen komen. De deputaten zijn blij dat beide elkaar erkennen als volwaardige organisaties voor Jeugd- en Jongerenwerk binnen de CGK die voor onze jeugd het beste zoeken op basis van Schrift en belijdenis en dat ze afspraken hebben gemaakt dat en hoe zij verder contact met elkaar zullen onderhouden, waarbij ook de deputaten een belangrijke rol kunnen spelen.
De deputaten willen graag voortgaan om het gesprek tussen de CGJO en de LCJ te stimuleren en te begeleiden, in de hoop en met het gebed dat het onze jeugd en kerken ten goede mag komen. Zonder iets te willen forceren willen we het als een roeping blijven zien dat er in onze kerken slechts één jeugdwerkorganisatie zou moeten zijn. Vanuit dat ideaal is het onze wens en ons werk dat er vormen van samenwerking tot stand komen. Bovendien gaat het erom dat beide organisaties werken op basis van Schrift en belijdenis niet alleen naar eigen overtuiging, maar ook naar die van de ander, en van de kerken. Op de basis van vertrouwen is er de mogelijkheid om elkaar te corrigeren, opdat we samen in het goede spoor komen en blijven tot zegen van onze jeugd en kerken.

4. Contact met de studerenden en studentenorganisaties

4.1 Contact met studerenden

4.1.1. Overzicht van het werk

Sinds 1990 vormen de brs. H.H. Klomp en H.C. Mijnders binnen Jeugddeputaten de sectie studentenwerk. Zij proberen dienstbaar te zijn aan het contact van de kerk met die jeugd, die onderwijs geniet aan een universiteit of hogeschool.

Hier volgt een korte opsomming van het werk dat in dit kader wordt verricht.

- a. Met behulp van het kerkelijk bureau in Veenendaal wordt jaarlijks aan alle kerkeraden up-to-date adresmateriaal gezonden van studentenouderlingen en chr. geref. studenten(opvang)werk en positief chr. studentenorganisaties.
- b. Eveneens met behulp van het kerkelijk bureau worden jaarlijks alle kerkeraden geïnforméerd over de namen en studeadressen van de jonge gemeentelieden die buitenshuis studeren. Die gegevens worden geordend en doorgegeven aan de kerkeraden in de steden waar zich de universiteit of hogeschool bevindt.
In onze rapportage aan de vorige synode meidden wij een respons van 121 kerken. Inmiddels hebben 136 kerken gereageerd op ons verzoek.
- c. In deze periode organiseerde ons deputaatschap op 14 januari 1994 een conferentie voor studentenouderlingen.
Voor het verslag daarvan hieronder bij punt 4.3.
- d. Ten slotte vindt jaarlijks een ontmoeting plaats van enkele deputaten met vertegenwoordigers van de CSFR en van IFES-Nederland. Zie hieronder 4.2.

4.2 Contacten met studenten-organisaties

4.2.1. Contacten met de IFES

IFES-Nederland is een landelijke vereniging die gevormd wordt door diverse plaatselijke chr. studentengroepen. Alle onderschrijven dezelfde, bijbelgetrouwe grondslag en stellen zich ten doel om binnen de studentenwereld dienstbaar te zijn aan het Koninkrijk van God.

De werkwijze binnen de vereniging wordt gekenmerkt door:

- a. Bijbelgetrouwheid;
- b. fundamentele eenheid en functionele verscheidenheid;
- c. voor en door studenten;
- d. verbonden met- en gericht op de kerken;
- e. internationale familie.

Ook in deze verslagperiode vond er jaarlijks overleg plaats tussen deputaten en het bestuur van IFES-Nederland.

De contacten verlopen goed en worden op prijs gesteld. Men is van de zijde van IFES-Nederland heel dankbaar voor de financiële ondersteuning door onze kerken. Om zo doeltreffend mogelijk te kunnen werken is een meerjaren beleidsplan opgesteld. In onze rapportage van 1992 citeerden deputaten uit het beleidsplan 1991-1994.

Intussen is het beleidsplan 1994-1997 gereed gekomen. Dit is een zaak van het IFES-bestuur. Toch is er in de jaarlijkse ontmoetingen overleg geweest over inzet en doelstelling van dit beleid. Groei van

de vereniging en uitbreiding van de activiteiten onderstreept de wenselijkheid van een meerjarenbeleidsplan.

Het gaat erom -voor zover mogelijk- een strategie te ontwikkelen voor de middellange termijn en om voor de periode 1994 - 1997, waarbinnen het totale pakket aan activiteiten de prioriteiten (dienen te) liggen. Dit mede tegen de achtergrond van de toenemende studiedruk onder de studenten en een minder gemakkelijke beschikbaarheid daardoor voor het kaderwerk.

Derhalve is in dit nieuwe beleidsplan getracht een eenvoudiger structuur aan te brengen. Het accent valt op de concrete doelstellingen en activiteiten in het bereiken en toelaten van de studerende jongeren. Wie uitgebreider geïnformeerd wil worden, kan daarvoor terecht in "Estatette", het handboek voor chr. studentenwerk, waarnaar het nieuwe beleidsplan meermalen verwijst.

Doelen en activiteiten:

1. Stimuleren van persoonlijke en gezamenlijke Bijbelstudies (daarbij oog voor voldoende diepgang vanwege afnemende bijbelkennis) ook via bijbelstudieconferenties.
2. Toerusting stafwerkers, waarbij sterker accent gelegd wordt op pastoraat.
3. Bevorderen dat eerste jaars meteen in hun eerste studiejaar lid worden van een chr. studentengroep. Goede voorlichting aan J.V.'s, examenklassen middelbaar onderwijs, kerkeraden en via publicaties in kerkbodes.
4. Streven naar kwaliteit van relaties tegen de trend in van vrijblijvendheid in relaties/individualisering.
5. Wegwijs maken (middels verantwoorde chr. lectuur) in de wereld van de gesecculariseerde wetenschap.

In de achterliggende periode was er een verblijvende groei van de studentengroepen. Dit brengt levens en groei van werkzaamheden mee. Uitbreiding van de stafcapaciteit kan alleen worden overwogen wanneer een gezonde en verantwoorde financiële reserve kan worden opgebouwd.

4.2.2. Contact met de C.S.F.R.

In het synoderapport 1992 maakten deputaten melding van zeer goede contacten met de CFSR. Deze contacten hebben zich in de achterliggende periode voortgezet. Eenmaal per jaar vond er een ontmoeting plaats. Daarbij waren aanwezig het landelijke bestuur van de CFSR als ook afgevaardigden van de Ned. Hervormde Kerk en onze jeugddeputaten. Meer dan eens en op verschillende manieren is getracht ook de Geref. Gemeenten bij dit overleg te betrekken. Dit had helaas geen positief resultaat.

Doelstelling van dit overleg tussen het bestuur van de CFSR en vertegenwoordigers van de kerken uit de eigen achterban is om in tijden van kerkverlating onder studerende op een geestelijke manier de handen ineen te slaan in de hoop de student voor de Heere en Zijn dienst te mogen behouden.

In dat kader staan alle activiteiten die via de disputen worden aangeboden en de conferenties die worden belegd. Het is van belang elkaar op de hoogte te houden van bestaan en activiteiten. CFSR en de kerken staan mutatis mutandis voor dezelfde opdracht in een zelfde doelgroep.

Helaas zijn relatief gezien maar weinig studerende uit onze kerken aangesloten bij een studentenvereniging. (CFSR, Ichthus of Alpha - ongeveer 10%). Dit heeft te maken met de enorme tijdsdruk waaronder gestudeerd dient te worden enerzijds. En anderzijds met de (toenemende) gewoonte van studenten om lid te blijven in de thuisgemeente en daar soms ook actief mee te blijven doen in het gemeentelijke leven. Op zich verblijvend. Beide redenen hebben echter wel als gevolg dat het kaderwerk in de verenigingen door relatief minder mensen moet worden gedaan die zelf ook van een "tempo-beurs" rond moeten zien te komen.

In de ontmoeting van december 1994 is uitvoering van gedachten gewisseld over de wenselijkheid en mogelijkheid van het studentenpastoraat. Sinds twee jaar houdt de pastoraatcommissie van de CFSR (kortweg pascie) zich bezig met het studentenpastoraat. Dit had namelijk de opdracht om namens de Ned. Herv. Kerk, de Geref. Kerken en de R.K. Kerk het Evangelie van Christus present te stellen in de universitaire en HBO-wereld. Hierbij werd niet samengewerkt met de chr. studentenverenigingen. Echter weinig orthodoxe studenten voelden zich bij dit pastoraat thuis. Er werd nogal kritiek gehoord op de vrijzinnige manier waarop dit pastoraat werd ingevuld. De pascie heeft nu een nota opgesteld waarin de bezwaren worden genoemd en een aantal aanbevelingen wordt gedaan. Deze nota is voorgelegd aan de landelijke bestuursorganen van het studentenpastoraat en aan de synodes van de Ned. Herv. Kerk en Geref. Kerk. Mede door druk vanuit de Trisynode werd uiteindelijk een verklaring over studenten pastoraat opgesteld samen met de chr. studentenverenigingen. Daarin wordt aanbevolen dat chr. studenten zitting nemen in de beleidsraden van het studentenpastoraat. Tevens wordt de wenselijkheid uitgesproken dat er een "orthodoxe" pastor wordt aangesteld die pastoraat kan verlenen aan leden van chr. studentenverenigingen. Stafwerkers van IFES-NL gaan dit begeleiden.

4.3. Studentenuderlingen-conferentie

Zoals reeds hierboven aangegeven vond op 14 januari 1994 een studentenuderlingen-conferentie plaats in Amersfoort.

Het thema was: "Studeren in bijbels licht".

Voor deze conferentie waren uitgenodigd de vader van een student uit Zwolle, een student uit Dordrecht-C en een ex-studentenuderling uit Ede. Zij zouden korte inleidingen verzorgen.

Helaas was de ex-studentenuderling uit Ede vergeten te komen, zodat dat referaat jammergenoeg ontbrak. Maar vijf aanwezigen uit de zaal hebben toen van hun ervaringen verteld. Er waren 20 aanwezigen en het was een zinvolle conferentie.

5. Young Eagles kampen

5.1. Ontstaan van de relatie

In september 1992 vroeg het bestuur van de "Wegwijzer-kinderkampen" een informatief gesprek aan met twee deputaten. In dit gesprek kwam naar voren dat zij, als organisatoren van Evangelisatiekampen voor buitenkerkelijke kinderen, meermalen met de vraag geconfronteerd werden of iets dergelijks ook niet mogelijk was voor kinderen van de kerk. Vaak was het n.l. gebeurd dat kinderen van de kerk ook met de "Wegwijzer-kinderkampen" meegingen, hoewel dat niet de opzet was. Verder deelden zij ons mee dat het hen op het hart gebonden werd dat enerzijds onze jeugd reeds vroeg te maken krijgt met het secularisatieproces in de samenleving, doordat er vaak geen goed christelijk onderwijs voorhanden is en dat er anderzijds vanuit de kerk hiertegen geen alternatief geboden kan worden.

Zij vroegen mee te denken met en mee te werken aan de opzet van vakantie-kinderkampen voor de jeugd van onze kerken, in eerste instantie voor de leeftijd van 8-12 jaar. De bedoeling van deze kampen is om de kinderen een week lang spelenderwijs te leren om te gaan met Gods Woord en te leren wat stille tijd is. De beide deputaten zegden toe dit te bespreken op een deputatenvergadering.

In een gesprek met het volledige deputaatschap en de brs. E. van Rij uit Klaaswaal en F. de Haan uit Naarden, werd een aantal zaken diepgaand besproken. Vragen kwamen aan de orde als:

- wie draagt de verantwoordelijkheid,
- moet dit ook vallen onder de "Wegwijzer-kinderkampen"
- wat is de financiële basis,
- is er belangstelling voor in de kerk,
- welke relatie heeft men in gedachte met Jeugddeputaten.

De brs. antwoordden dat zij wilden komen tot een gescheiden opzet van het Wegwijzer-kinderwerk. Een aparte stichting zou worden opgericht, wel zou met het concept van de "Wegwijzer-kinderkampen" gewerkt worden en geprofiteerd worden van kennis en mankracht van deze kampen. Deputaten betwijfelden of zij hierna een actieve taak hebben, onze instructie geeft daarvoor geen ruimte.

In eerste instantie werd afgesproken dat er een brief naar alle kerkeraden gestuurd zou worden om te peilen of er voor deze kampen animo bestaat en welke kerkeraden er verantwoording voor zouden willen dragen. Deputaten staan heel positief achter dit initiatief en hebben daarom een adhesie-brief erbij gesloten.

De reacties op dit onderzoek waren moed gevend, zodat in een nader gesprek met de brs. Van Rij en de Haan werd afgesproken om het voorstel, als experiment, voor één jaar uit te voeren. Deputaten zegden de inmiddels opgerichte stichting "Young Eagles-kampen" een financiële bijdrage toe van f 1.000,- per jaar en een lening van f 2.000,- om de aanloopkosten te dekken.

5.2. uitbouw

De eerste reactie waren moed gevend. Toen het kwam tot een eerste kampweek, waren de geplande twee weken al heel gauw volgeboekt, gepland was 80 kinderen, 160 aanmeldingen kwamen er.

In de uitgave van de "Young Eagles kampen" de "Yekker" lezen we van een gezegend seizoen.

Voor het seizoen 1995 is de belangstelling ruim verdubbeld zodat reeds 4 kampweken volgeboekt werden. Aangezien het Jeugddeputaten ontbreekt aan financiële middelen en deputaten het principeel niet juist achten dat de kosten voor deze kampweken op de kerken afgewenteld worden, maar dat de ouders van de deelnemende kinderen daarvoor het leeuwedeel op tafel moeten leggen, heeft de Stichting, met goedvinden en een positief stimulerende brief van deputaten, een schrijven verzonden aan alle kerkeraden om te komen tot een vaste jaarlijkse bijdrage hunnerzijds teneinde een part-time, eventueel een full-time medewerker, te kunnen aanstellen om dit werk goed te kunnen begeleiden.

Daarbij wordt ook gedacht aan de verdere uitbouw van dit werk naar de leeftijd van 12 - 16 jaar.

5.3. Belang van dit werk

Het werd hierboven al even aangehaald dat het nodig is dat onze jeugd een goede begeleiding krijgt. Deputaten staan er achter, wat destijds aan de kerken werd geschreven: "Men ziet aan de ene kant dat (ook buitenkerkelijke) jonge mensen tot de erkenning komen dat ze Jezus Christus als hun Heere en Heiland nodig hebben, maar tegelijkertijd, aan de andere kant, dat een verontwaardigde kerkverlating onder de jeugd plaatsvindt."

"Gezamenlijk staan wij voor de opdracht om die kerkverlating tegen te gaan. Hierbij kan een dergelijk kinderkamp een belangrijk middel zijn." ... "De kinderen in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar verkeren in een levensfase waarin zij enorm belangstellend zijn voor alles dat om hen heen gebeurt. Op school hebben ze het basisgereedschap voor lezen, schrijven en rekenen reeds leren gebruiken. Hierna komen de oriëntatievakken zoals aardrijkskunde en geschiedenis. Kinderen in deze leeftijd zijn leergierig en, zoals sommigen dit verduidelijken, als sponsjes die alles absorberen. Voor ons als kerken ligt hier een mogelijkheid waaraan niet voortbijgegaan mag worden."

Deputaten verzoeken de synode derhalve goedkeuring te geven aan het initiatief dat deputaten hierna hebben genomen en voor de toekomst deputaten toestemming te geven dit werk te blijven begeleiden en tevens een beperkte jaarlijkse financiële bijdrage te verstrekken.

6. Contacten met de Jeugdhulpverlening (C.I.O.-J.H.V.)

(voorheen C.I.O.-B.J.)

In het vorige G.S. rapport berichtten deputaten u de oprichting van de nieuwe stichting "Samenwerkingsverband Levensbeschouwing Jeugdhulpverlening" (S.L.J.). Dit is een nieuwe zelfstandige stichting met het oog op de jeugdhulpverlening, in de oprichting waarvan de C.I.O.-B.J. de voornaamste participant is geweest.

Dit nieuwe samenwerkingsverband, waarvan br. P. de Berg te Ede bestuurslid is vanuit de CIO, stelt statutair de noodzaak en het recht van professionele geestelijke verzorging in het hele veld van de jeugdhulpverlening. De nieuwe stichting zette eerst een onderzoek op naar de bereidwilligheid tot medewerking van de diverse directies van de instellingen. Bij positieve reactie kan men op eigen kosten een functionaris aanstellen voor deze levensbeschouwelijke hulpverlening. Elke jongere binnen de instelling zal op verzoek die hulpverlening ontvangen. Basis-doelstelling daarbij is het (opnieuw) inhoud geven aan de zingeving van het bestaan.

Op bestuursniveau van de SLJ is niet te bepalen hoe die hulpverlening er inhoudelijk uitziet, gesteld dat men dat zou willen. Daarvoor is de bestuurlijke samenwerking te verscheiden. Het aanbod wordt bepaald door de vraag van de jongere en door de instelling van de hulpverlener zelf. Het concept van werkwijze ten dezen werd indertijd door het bestuur besproken en gaandeerd in die zin dat er bij projectverslagen minder praktijkvoorbeelden en meer principiële informatie dient te worden opgenomen, van waaruit de hulpverlener werkt.

Br. P. de Berg heeft hier zijn invloed ten goede aan kunnen wenden. De definitieve projecten die men wil gaan uitvoeren worden in het SLJ-bestuur besproken en al of niet toegestaan.

Deputaten volgen met belangstelling de verdere ontwikkelingen en zijn dankbaar voor de positie van br. P. de Berg op bestuursniveau.

7. Financiën

7.1. Overzicht baten en lasten 1992 - 1994

BATEN	1992	1993	1994
Bijdrage kerken	71.970	93.101	92.858
Interest	16.588	14.686	12.758
	<u>88.558</u>	<u>107.787</u>	<u>105.616</u>
LASTEN			
Subsidie OGJO	53.151	50.000	11.277
Subsidie LCJ	18.000	25.000	25.504
Subsidie IFES	14.000	15.000	14.500
Subsidie overige activiteiten	2.000	2.000	2.000
Algemene kosten	23.126	20.725	17.533
Kosten onderz. leef- en denkw. jongeren	-	5.000	-
	<u>110.277</u>	<u>117.725</u>	<u>70.814</u>
Saldi			
Nadelig/Batig	21.719 N	9.938 N	34.802 B
Gemiddelde opbrengst per (doop)lid	<u>f 0,94</u>	<u>f 1,23</u>	<u>f 1,22</u>
Vastgestelde minimum bijdrage	<u>f 1,-</u>	<u>f 1,26</u>	<u>f 1,26</u>
Aantal kerken dat niet bijdroeg	13	10	10

7.1.1. Toelichting

De jaren 1992 en 1993 geven een exploitatietekort te zien. Dit stemt overeen met de ramingen.

Er is i.v.m. de omvang van het vermogen die jaren namelijk bewust een beperkt tekort geraamd omdat de omvang van het eigen vermogen enige beperking van de omslagstijging mogelijk maakte. Over 1994 is een overschot gerealiseerd van rond f 34.800,-. De omvang van het tekort over 1993 is lager dan geraamd.

	Raming	Werkelijk
1992 (tekort)	15.000	21.719 (tekort)
1993 (tekort)	19.000	9.938 (tekort)
1994 (tekort)	26.000	34.802 (over)

Tekorten c.q. overschot zijn vooral een gevolg van een lagere bijdrage aan de CGJO dan is geraamd. De CGJO heeft in verband met de lagere rijkssubsidie bezuinigingen doorgevoerd in de eigen organisatie om daarmee het stijgende tekort te beperken.

De post "kosten van studie en onderzoek" is niet besteed omdat de intensieve contacten met de jeugdwerkorganisaties geen ruimte lieten om terzake taken aan te vatten.

7.2. Begroting 1996 t/m 1998

BATEN	1996	1997	1998
Bijdrage kerken (à f 3,-)	225.000	225.000	225.000
Interest	5.000	5.000	5.000
	<u>230.000</u>	<u>230.000</u>	<u>230.000</u>
LASTEN			
Subsidie CGJO	96.500	98.000	100.000
Subsidie LCJ (incl. Jeugdw)	96.500	98.000	100.000
Subsidie IFES	16.000	16.000	16.000
Subsidie overige activ.	10.000	10.000	10.000
Kosten studie en onderzoek	5.000	5.000	5.000
Kosten K.A.B.	12.600	12.950	13.650
Algemene kosten	8.000	8.500	9.000
	<u>244.600</u>	<u>248.450</u>	<u>253.650</u>
Tekorten	<u>14.600</u>	<u>18.450</u>	<u>23.650</u>
Bijdrage per lid (incl. jeugdwerker LCJ)	f 3,-	f 3,-	f 3,-
Bijdrage per lid(excl. jeugdwerker)	f 2,10	f 2,10	f 2,10

7.2.1. Toelichting

1. Baten

Het begrotingsbeeld geeft aan de lastenzijde aanmerkelijk hogere uitgaven te zien. Deze stijging houdt vooral verband met hogere subsidies aan de jeugdwerkorganisaties.

De bijdrage van de kerken is daarom verhoogd van f 1,28 naar f 3,-. Ook bij deze 'omslag' resteren er kleine tekorten.

Gezien de omvang van het vermogen is dat ons inziens verantwoord.

2. Lasten

De bijdrage aan de CGJO is verhoogd van f 60.000,- naar f 96.500,- omdat de rijkssubsidie steeds meer onder druk komt te staan.

De CGJO brengt zelf ook bezuinigingen aan in eigen organisatie, maar kan de beperkingen niet geheel opvangen.

Overigens is er nog steeds geen duidelijkheid over het subsidiebeleid op langere termijn.

De bijdrage aan de LCJ - die niet door het rijk gesubsidieerd wordt - is eveneens op f 96.500,- geraamd. In die raming is rekening gehouden met de huidige financiële steun voor 1996 te ramen op f 31.500,- en de wens van de LCJ om een (part-time) jeugdwerker aan te stellen. Rekening houdend met personeelskosten en een beperkt bedrag voor kantoorkosten is daarvoor f 65.000,- geraamd in 1996. Indien deze post niet wordt goedgekeurd, kan de omslag met f 0,90 worden verlaagd tot f 2,10.

In de post "subsidies overige activiteiten" is rekening gehouden met enige steun aan de Young Eagles kampen. Wij achten deze activiteit van groot belang voor de jongere jeugd van onze kerken.

De overige posten zijn afgestemd op de huidige lasten dan wel gereserveerd om enige studie en onderzoek te (laten) verrichten.

3. Ontwikkeling rijkssubsidie

Gezien de recente ontwikkelingen met betrekking tot de rijkssubsidie stellen wij u voor, ons toe te staan de CGJO aanvullende steun te verlenen indien de rijkssubsidie sterk wordt vermindert c.q. wordt beëindigd. Hiertoe kan voorhands het vermogen worden aangesproken.

8. Opdracht 3a en 4a + b van de Generale Synode 1992

8.1. Inleiding

Deputaten ontvingen van de synode de opdracht om het resultaat van het onderzoek naar de leef- en denk-

wereld van jongeren zo spoedig mogelijk af te ronden en praktisch te maken voor het jeugdwerk in onze kerken (3a) en een bezinningsstuk te schrijven, waarin de resultaten van het onderzoek naar de leef- en denkwereld van jongeren verwerkt zijn, en waarin zij de richting aangeven waarin het jeugdwerk - en dus ook het jeugd- en jongerenwerk - in onze kerken zich zouden moeten ontwikkelen, om in het huidige gesecculariseerde tijdsgewricht, jongeren toe te rusten tot een leven uit en naar het Evangelie in alle verbanden van het leven (4a).

Omdat beide opdrachten in elkaars verlengde liggen, maar ook nauw bij elkaar aansluiten hebben deputaten besloten om opdracht 3a en 4a samen te voegen, om deze opdrachten op deze wijze praktisch te maken voor onze kerken.

Daarom laten deputaten na het rapport over de leef- en denkwereld van de jongeren een bezinningsstuk volgen waarin de richting wordt aangegeven, waarin het jeugdwerk zich zou moeten ontwikkelen.

Daarin wordt aandacht gegeven aan het ontstaan en doel van het deputaatschap, aan de tijd waarin we leven, aan onze jeugd in deze tijd, aan de kerk waarin we leven, aan de bijbelse opdracht en aan de richting waarin zich het werk moet ontwikkelen.

Aan opdracht 4b (een gefundeerd voorstel om, met het oog op de gevaren en uitdagingen van deze tijd, gestalte te geven aan de relatie tussen kerk en jeugdwerk - en dus ook het jeugd- en jongerenwerk) hebben deputaten nog geen aandacht kunnen geven. Uiteraard is de tijdsinvestering in de gesprekken tussen de CGJK en de LCJ hieraan debet, maar ook omdat de goede relatie met beide Jeugdorganisaties, de noodzaak hiervan minder urgent maakt.

Deputaten doen hierbij het verzoek om punt 8.2. en 8.3. van ons rapport dienstbaar te mogen maken voor de kerken door ze in een brochure-vorm aan de kerkeraden te doen toekomen.

8.2. Kerkelijke betrokkenheid en enkele aspecten van het christen-zijn van jongeren uit de christelijke gereformeerde kerken

8.2.1. Algemeen

8.2.1.1. Kerkverlating

Het woord "kerkverlating" is inmiddels een even bekend als berucht begrip geworden. De laatste jaren is er een stroom aan onderzoeken en commentaren gepubliceerd waarin aan dit verschijnsel aandacht wordt besteed. Onderzoeksrapporten die ook onder ons een alarmerende werking hadden waren die van Van der Ploeg ("Het lege testament"), waarin hij de achtergronden van de kerkverlating in de Gereformeerde Kerken beschreef, van Van Driel en Kole ("Bijds leren geloven", een onderzoek onder leerlingen van prof. chr. en reformatorische scholen) en van Jeugddeputaten van onze kerken ("Kerkverlooming en kerkverlating"), gerapporteerd aan de GS van 1986).

8.2.1.2. Mogelijkheden en grenzen van onderzoek

Nu mogen wij niet verwachten dat onderzoek de problemen oplost. Wel dat het de problemen in kaart brengt. Althans tot op zekere hoogte. Men hoort wel eens de kritiek dat wetenschappelijk onderzoek het hart van de zaak niet raakt. Want, zo zegt men dan: (ont)gelooft is niet meetbaar met behulp van sociaal-wetenschappelijke methoden. Dat is ook zo. Daarin verschilt onderzoek in beginsel overigens niet van een pastoraal gesprek. Ook de dominee, de ouderling en de diaken kunnen immers niet in het hart zien. Maar zij kunnen wel naar de vruchten kijken en die hebben volgens de Schrift een sterk verband met het soort boom waar ze van af komen. Zo geven ook de resultaten van dit onderzoek een redelijk betrouwbaar beeld van wat aan de buitenkant zichtbaar is. Maar we erkennen dat dit niet altijd samenvalt met de geestelijke gesteldheid van het hart.

8.2.1.3. Voorgeschiedenis

Het onderzoek waarvan hierbij verslag gedaan wordt, heeft een lange historie. Reeds in 1983 gaf de GS aan deputaten voor het contact met de kerkjeugd opdracht een onderzoek in te stellen naar de leef- en denkwereld van jongeren uit onze kerken. Door allerlei oorzaken kwam het echter niet tot het gewenste resultaat.

De Jeugdouderlingenconferentie van februari 1986 werd door deputaten benut om d.m.v. een enquête onder (jeugd)ouderlingen inzicht te verkrijgen in de kerkelijke betrokkenheid van onze jongeren en de ervaringen van de jeugdouderlingen. Daaruit kwam naar voren dat kerkverlooming en kerkverlating een serieus probleem vormden en dat het contact met het op drift geraakte deel van de jeugd vaak als moeilijk en moeizaam werd ervaren.

De resultaten werden in 1986 aan de Generale Synode gerapporteerd. Deze gaf mede gezien de resultaten van de enquête, deputaten opnieuw opdracht een onderzoek naar de leef- en denkwereld van jongeren in te stellen.

Eind 1988 kon met het onderzoek een aanvang worden gemaakt. De start was voorspoedig. Het voorbereidende literatuuronderzoek kon nog in 1988 worden afgerond, een onderzoeksplan werd opgesteld en een vragenlijst werd samengesteld en getest. De definitieve vragenlijst werd in het voorjaar van 1989 toegezonden aan de jongeren die tot de steekproef behoren. Voor de zomer van dat jaar waren de gegevens binnen. Toen trad er helaas stagnatie op, waardoor de presentatie van het onderzoek u nu pas bereikt.

Tenslotte merken we op dat dit onderzoek in wetenschappelijke zin zo objectief mogelijk is uitgevoerd. Veel onderzoekers op dit gebied laten zich niet - in elk geval niet positief - uit over hun betrokkenheid bij de zaak waar het om gaat, namelijk de zaak van het Koninkrijk Gods. Het is ons verlangen dat dit onderzoek dienstbaar mag zijn aan het kerkvergaderend werk van onze Heere Jezus Christus. Vanuit die motivatie is aan dit onderzoek gewerkt. De normatieve voorondersteuning is gebaseerd op het Woord van God. Vanuit dat referentiekader worden de resultaten van het

onderzoek gewaardeerd.

8.2.1.4. Het effect van de vertraging

In ons deputaatschap is de vraag aan de orde geweest of de resultaten nog wel waarde hebben voor de situatie van nu. Er zijn immers ongeveer zes jaren verstreken sinds de gegevens werden verzameld. Het is niet onwaarschijnlijk dat de vraag ook onder u leeft. Twee reacties hierop.

In de eerste plaats is het ook in het gangbare wetenschappelijke bedrijf niet ongewoon dat er zo'n lange tijd zit tussen verzamelen en presenteren van gegevens. Veel onderzoek is dermate ingewikkeld en daarmee zo arbeidsintensief, dat er jaren verlopen voordat gegevens beschikbaar komen. Toch oordeelt men dan niet dat de resultaten inmiddels achterhaald zijn. Dat komt en dat is in de tweede plaats een meer inhoudelijke reactie op de gestelde vraag, omdat het object van onderzoek wel veranderlijk is, maar ook weer niet zo dat in een periode van zes jaar, een volstrekt onvergelijkbare toestand zou zijn ontstaan. Als onze samenleving zo sterk aan verandering onderhevig zou zijn, zou sociaal-wetenschappelijk onderzoek in het geheel geen zin meer hebben en zouden wij zelf niet meer in staat zijn ons aan die veranderingen aan te passen.

8.2.2. Opzet

8.2.2.1. Aanpak

De resultaten trekken uiteraard het meest onze aandacht. Maar we moeten eerst de aanpak van het onderzoek kort uitleggen, omdat de gegevens anders moeilijk zijn te plaatsen.

Waar gaat het om in dit onderzoek? Door de GS werd opgedragen een onderzoek in te stellen naar de leef- en denkwereld van jongeren.

Het begrip jongere is gedefinieerd als degenen tussen de 17 en 25 jaar die op het moment van het onderzoek als (doop)lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken waren ingeschreven. Deze afgrenzing is onder meer gekozen vanwege het feit dat uit ander onderzoek is gebleken dat in deze leeftijdsperiode de mate van kerkelijke betrokkenheid min of meer duidelijk gestalte krijgt. Een praktische reden is dat mensen in deze leeftijdsgroep goed d.m.v. een enquête zijn te benaderen.

Om de gegevens te verzamelen is gebruik gemaakt van een schriftelijk in te vullen vragenlijst, die voor de afname op zijn bruikbaarheid is getoetst.

De opzet van het onderzoek is destijds vanuit deputaten vooral begeleid door ds. K. Boersma uit Oud-Beijerland en drs. M. C. de Valk uit Gouda.

8.2.2.2. De vraagstelling

De vraag naar de leef- en denkwereld van onze jongeren is toegespitst op o.m. kerkelijke betrokkenheid, godsdienstige activiteiten, opvattingen over het belijden der kerk en levensstijl en de mate waarin men zich thuisvoelt in de gemeente.

Het begrip 'leef en denkwereld' vroeg om een verder gaande inperking. De vraag naar de leef- en denkwereld van onze jongeren is voor dit onderzoek uitgewerkt in de volgende deelvragen:

1. Wat is de mate van de kerkelijke betrokkenheid - met name t.o.v. de Chr. Genf. Kerken - van de onderzochte groep jongeren?
2. Wat vinden zij van enkele kernnoties van het christelijk geloof?
3. In hoeverre houden geloofsvragen deze jongeren bezig?
4. Wat vinden ze van de kerk?
5. Hoe is hun houding t.o.v. de vrije groepen?
6. Welke opvattingen hadden ze over enkele actuele ethische kwesties?
7. Welke relatie is er tussen dit alles en enkele sociaal-demografische kenmerken, zoals geslacht, leeftijd en het feit dat men onderwijs ontvangt of reeds werkt?
8. Idem, maar dan voor de opvattingen en het godsdienstig gedrag van hun ouders?
9. Idem, maar dan voor de godsdienstigheid van vrienden en vriendinnen?
10. Hoe ervaren deze jongeren de omgang met niet-kerkelijke jongeren?

In totaal zijn 91 vragen gesteld. Wellicht is het zinvol nog even stil te staan bij de terminologie van de vragenlijst, met name bij het gebruik van het woord 'geloof'. Hier wordt het gebruikt in de betekenis van godsdienstig zijn. Men kan daar gemakkelijk kritiek op oefenen, omdat dit niet hetzelfde behoort te zijn als geloof in de bijbelse zin, namelijk vertrouwen op God. Toch is deze woordlouse gehanteerd, vanuit de veronderstelling dat men op deze manier precies wist waar het om ging, zonder dat ingewikkelde en daarmee verwarrende omschrijvingen gebruikt behoeften te worden.

8.2.2.3. Methode van gegevensverzameling en -verwerking

Zoals gezegd is gekozen voor het gebruik van een schriftelijke enquête om de benodigde gegevens te verwerven. Over dit middel is veel te zeggen. We volstaan met op te merken dat het, mits zorgvuldig opgezet en gepresenteerd, een zeer geschikt middel is om op een betrekkelijk efficiënte wijze te kunnen beschikken over de gewenste gegevens, waarbij de antwoorden van de ondervraagden onderling vergelijkbaar zijn. Dat laatste is een essentieel punt met het oog op de verwerking van de gegevens. Vandaar dat steeds van vooraf geformuleerde antwoordmogelijkheden gebruik is gemaakt.

Daaraan vooraf gaat de vraag of de vragen die gesteld worden ook niet voor tweeledig uitleg vatbaar zijn. Om daarvoor te zorgen is de vragenlijst eerst uitgetest bij een groep jongeren uit één van onze gemeenten. Onduidelikheden in de vraagstelling zijn daarop gewijzigd. De resultaten zijn statistisch verwerkt m.b.v. het SPSS programma.

8.2.2.4. Onderzoeksgroep

Getracht is een zodanige onderzoeksgroep samen te stellen dat verwacht mag worden dat die een

goede afspiegeling vormt van het geheel van de Chr. Geref. Kerken. De onderzoeksgroep bestaat uit 178 jongeren, waarvan 97 mannen en 81 vrouwen (resp. 54% en 46%), met een gemiddelde leeftijd van bijna 21 jaar (s.d. >2.5).

8.2.2.5. De participerende gemeenten

De vorming van de onderzoeksgroep is als volgt aangepakt. Eerst zijn alle gemeenten in ons land alfabetisch gerangschikt binnen hun Particuliere Synode. Vervolgens is elke zevende gemeente geprikt. Zodoende kwamen we op 29 gemeenten, evenredig verdeeld over de Particuliere Synodes. Deputaten oordeelden dat deze selectie inderdaad een goede afspiegeling gaf van het geheel van ons kerkverband. Vervolgens werden die gemeenten verzocht hun medewerking te geven. Daarvan weigerde er 1 omdat men het onderzoek niet zinvol vond en 1 omdat er nauwelijks jongeren in die gemeente waren. Een respons van 93%. Voor deze gemeenten werden in overleg met deputaten qua ligging vergelijkbare gemeenten gevraagd mee te werken, waar deze vervolgens positief op reageerden. De gemeenten die meewerkten aan het onderzoek zijn de volgende.

Tabel 1 Gemeenten die in het onderzoek participeerden

<i>PS van het Noorden</i>	<i>PS van het Westen</i>
Damwoude	Aalsmeer
Drachten	Amsterdam
Lelystad	Delft
Lutten	's-Gravenhage
Nieuwe-Pekela	Lisse
Sneek	Purmerend
Winschoten	Westzaan
Zwolle	
<i>PS van het Oosten</i>	<i>PS van het Zuiden</i>
Aalten	Dordrecht Centrum
Deventer	Haarstede
Harderwijk	's-Hertogenbosch
Noordloos	Middelhamis
Oosterbeek	Poederoyen
Veenendaal Pniël	Rotterdam Centrum
	Rozenburg
	Zerikzee

De gemeenten die medewerking toezegden werd vervolgens gevraagd om van de naar alfabetische volgorde gerangschikte groep jongeren van 17 - 25 jaar uit hun gemeente, beginnend vanaf de A de eerste 10% van het totale aantal door te geven en hen intussen via de kerkbode of op een andere manier te informeren over het onderzoek.

8.2.2.6. Respons

Op deze wijze kregen we van 241 jongeren de benodigde gegevens. Deze ontvingen vervolgens een brief plus de enquête. In de brief werd uitleg gegeven over de bedoeling van het onderzoek en aangekondigd dat ze zouden worden opgebeld om te horen of men nog vragen had. Dat laatste was uiteraard een tijdovende zaak, maar had als belangrijk voordeel dat daardoor mensen gemotiveerd konden worden én - heel belangrijk - dat van weigeraars enigszins achterhaald kon worden waarom men weigerde.

Van de 241 verzonden vragenlijsten kwamen er 235 op het gewenste adres aan en daarvan kwamen er 178 ingevuld terug; een respons van bijna 76%. Een goed resultaat als men weet dat 50% al als heel behoorlijk wordt gezien.

8.2.2.7. Non-respons

Voor we overgaan naar de antwoorden op de vragenlijst, nog even aandacht voor degenen die niet reageerden. Vanwege de mogelijkheid van rechtstreeks contact die de wijze van benaderen bood, kon enig inzicht in de motieven van de weigeraars worden verkregen.

Van degenen die wel een vragenlijst hadden ontvangen en niet meededen (57 personen) had ik zelf contact met 10 jongeren die expliciet te kennen gaven dat ze niet meer tot de Chr. Geref. Kerk behoorden. Ze gaven antwoorden als: "Het zegt me totaal niets meer" en "Ik voel me er helemaal niet meer bij betrokken".

Ook van de overigen kreeg ik voor een groot deel de indruk dat ze tamelijk tot zeer afstandelijk stonden tegenover het lidmaatschap van de Chr. Geref. Kerk en het geloof. Vaak wilden ze zelf niet aan de telefoon komen en maakten de ouders me deelgenoot van de zorgen die ze in dit opzicht over hun kinderen hadden. 14 ouders gaven expliciet aan dat hun zoon of dochter niet of nauwelijks nog geïnteresseerd was in kerk en geloof.

Van de overige 33 jongeren uit deze groep konden er 12 niet bereikt worden. Van de resterende 11 kon niet met zekerheid worden achterhaald hoe ze stonden tegenover kerk en geloof.

8.2.2.8. Representativiteit

Belangrijk is de vraag in hoeverre de onderzochte groep representatief te noemen is voor het

geheel van het kerkverband. De volgende opmerkingen hierover.

1. Het aantal deelnemende gemeenten is op een a-selectie wijze gekozen.
 2. De respons vanuit de gemeenten is zeer groot.
 3. Deputaten hebben vervolgens nog eens expliciet de mate van representativiteit van deze groep gemeenten beoordeeld en deze goed bevonden.
 4. De steekproef van jongeren is op a-selectie wijze uit het totale bestand van de betreffende gemeenten getrokken.
 5. De respons van de benaderde jongeren is zeer hoog (76%).
- Al met al biedt dit voldoende basis om te kunnen spreken van een representatieve steekproef.

8.2.2.9. Resultaten

Het betreft de kerkelijke betrokkenheid van de onderzochte 178 jongeren, hun godsdienstige activiteiten, hun kijk op de relatie tussen kerk en geloof, hun mening over enkele belangrijke noties uit het christelijk geloof, hun geloofsbeleving, de mate waarin ze zich thuisvoelen in hun gemeenten en hun opvattingen over enkele ethische kwesties.

8.2.3. Het onderzoek

8.2.3.1. De kerkelijke betrokkenheid van de jongeren

Op de feitelijk gestelde vraag: "Hoe vaak ga je naar de kerk?" antwoordt 70% 2 x per zondag, 20% gaat 1 x, 4% zegt nooit te gaan en de overige 7% gaat zeer onregelmatig. De vraag of men zichzelf tot de Chr. Geref. Kerk (verder als CGK) rekent probeert meer te achterhalen of men innerlijk het besef heeft bij deze kerken te horen. Daarop antwoordt 70% met "ja", 9% met "nee" en 20% is daarover onzeker.

Aan degenen die zich niet tot de CGK rekenen, of daarover onzeker zijn (47 van de 178 jongeren) werd vervolgens gevraagd of ze zich wel bij een andere kerk of groep rekenen. Opmerkelijk is dat slechts 17% deze vraag met "ja" beantwoordt. De meesten van hen (57%) vinden blijkbaar dat ze "nergens" meer bij horen en de overigen (26%) weten het niet precies.

Aan de totale groep is de vraag voorgelegd of men zich misschien meer thuis zou voelen bij een groep, zoals Youth for Christ.

Uit de beantwoording blijkt dat dergelijke groepen een onmiskenbare aantrekkingskracht uitoefenen op jongeren uit onze kerken. 11% is het daarmee (grotendeels) eens, 20% is onzeker. De overigen voelen zich daar overwegend niet thuis.

We hebben de betrokkenheid bij de kerk ook van een andere kant getracht te peilen, door een reactie te vragen op de confronterende stelling: "De kerk heeft voor mij afgedaan". Dan zien we toch dat slechts 6% het daarmee geheel of grotendeels eens is. 88% is het daarmee geheel of grotendeels oneens.

Hieronder volgen nu de exacte gegevens:

Tabel 2 "ben je doop- of belijdend lid van de CGK?"

	Aantal	%
Dooplid	122	69
Belijdend lid	54	30
Anders	2	1

Tabel 3 "reken je jezelf als behorend tot de CGK?"

	Aantal	%
Nee	16	9
Onzeker	35	20
Ja	127	70

Tabel 4 (indien nee of onzeker) "Reken je jezelf wel tot een andere kerk of godsdienstige groepering?"

	Aantal	%
Nee	27	57
Onzeker	12	26
Ja	8	17

Tabel 5 "Voel je meer thuis bij groep als YFC?"

	Aantal	%
Geheel eens	5	3
Enigszins eens	15	8
Onzeker	36	20
Enigszins oneens	36	20
Geheel oneens	86	48

Tabel 6 "Hoe vaak ga je naar de kerk?"

	Aantal	%
Nooit	7	4
< 1x per maand	4	2
1x per maand	8	5
1x per zondag	35	20
2x per zondag	122	70

Tabel 7 "De kerk heeft voor mij afgedaan"

	Aantal	%
Geheel eens	5	3
Enigszins eens	4	2
Onzeker	12	7
Enigszins oneens	12	7
Geheel oneens	145	81

Uit deze gegevens kunnen we het volgende opmaken.

1. 70% is redelijk tot zeer meelevend, 20% is 'op drift' en 10% is praktisch geheel vervreemd geraakt van de CGK.
2. Als men vervreemd is geraakt van de CGK, betekent dat voor het grootste deel dat men meteen geheel onkerkelijk wordt.
3. De vrije groepen oefenen een zekere aantrekkingskracht uit: ruim 10% voelt zich daar (veel) meer thuis, 20% heeft geen duidelijke voorkeur voor een groep of de CGK en 70% voelt zich duidelijk meer thuis bij de CGK.
4. Vergelijken we de reacties op de harde stelling "De kerk heeft voor mij afgedaan" met de hier-voor vermelde gegevens, dan blijkt dat ongeveer 15% van de jongeren enerzijds (zeer) ontrouw is in het kerkbezoek, maar nog niet zover gaat de kerk grotendeels af te schrijven. Dit zijn in de letterlijke zin van het woord de randkerkelijken.

8.2.3.2. Godsdienstige activiteiten

Behalve zaken als kerkgang en de mate waarin men zich bij de kerk betrokken zegt te voelen, kunnen we ook kijken naar allerlei gedragingen waarvan we veronderstellen dat die behoren tot het leefpatroon van gereformeerde jongeren. We noemen dat gemakshalve "godsdienstige activiteiten".

Tabel 8 Godsdienstige activiteiten (%)

	nooit	soms	vaak/altijd
(Mee)bidden aan tafel	3	7	90
Bidden bij naar bed gaan	12	16	72
Zelf uit de Bijbel lezen	20	29	51
Catechisatiebezoek	18	5	77
Naar club of vereniging gaan	31	18	52
Praten over kerk en geloof	6	46	48
Lezen geestelijke lectuur	28	47	25

Naarmate het meer aangeleerde gewoonten betreft en er sociale controle bijkomt, zien we die gedragingen vaker voorkomen. Zo bidt 90% doorgaans (mee) aan tafel, 72% bij het naar bed gaan (12% doet dat overigens nooit) en 72% gaat meestal naar de catechisatie. Duidelijk anders ligt dat bij zelfstandig de Bijbel lezen: 20% doet dat nooit, 52% meestal of altijd. Voor het lezen van geestelijke lectuur geldt dat 28% dat nooit doet en 47% soms. We noemen hier tenslotte nog dat 31% nooit naar een vereniging of club gaat en 52% vaak of altijd.

8.2.3.3. Visie op relatie kerk en geloof

Van de meer algemene gegevens over kerkelijke betrokkenheid en godsdienstig gedrag gaan we nu naar wat meer gedetailleerde informatie. Allereerst interesseert ons hun visie op de relatie tussen kerk en geloof. In allerlei publicaties wordt gewag gemaakt van een ontwikkeling waarbij mensen het gelovig zijn meer en meer losmaken van het behoren tot een kerk. Geloven, zo zegt men dan, kun je ook best buiten de kerk. Waar staan onze jongeren in dit opzicht?

Tabel 9 Mening over de relatie kerk en geloof (%)

	Geheel eens	Enigszins eens	Onzeker	Enigszins oneens	Geheel oneens
"Je kunt best geloven zonder de kerk"	10	22	8	18	42
"Kerk en geloof horen bij elkaar"	58	25	8	6	2
"De kerk is heel belangrijk voor mij"	47	29	11	6	7
"Het geloof is heel belangrijk voor mij"	62	21	10	4	3

Er is een duidelijke tendens waarneembaar in de richting van een relativeren van de relatie tussen kerk en geloof. Slechts 60% is geheel of gedeeltelijk overtuigd van het feit dat geloof en kerk onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Zij laten in elk geval (enige) ruimte voor de gedachte dat geloven ook buiten de kerk kan. Al is 83% (grotendeels) van mening dat die twee eigenlijk wel bij elkaar horen. Het verschil tussen de waarde die men hecht aan "geloof" of "kerk" is overigens niet zo heel groot. Voor 83% is geloof belangrijk, terwijl 76% dat van de kerk zegt. Het blijkt dat wie het belang van de kerk relateert, tevens geneigd is het belang van het geloof te relativeren (de correlatie tus-

sen beide items is .70).

8.2.3.4. De invloed van het geloof op belangrijke sociaal-maatschappelijke keuzemomenten

In hoeverre heeft "het geloof" consequenties voor belangrijke zaken uit het leven van alledag? De volgende tabel geeft ons daarover informatie.

Tabel 10 "wat is de invloed van je geloof op de volgende dingen?" (%)

	niet	enigszins	sterk
Keuze van studie of baan	40	40	20
Keuze van vrienden/vriendinnen	32	32	26
Vrije tijdsbesteding	23	52	25
Geldebesteding	39	45	16

De betekenis van "het geloof" blijkt dan betrekkelijk. Dit geldt in het bijzonder voor geldebesteding en de keuze van studie of baan. Voor beide onderwerpen geldt dat 40% van de jongeren aangeeft dat het geloof daar niets mee te maken heeft. Slechts in respectievelijk 16 en 20% ziet men een sterk verband met het christelijk geloof.

Maar ook vrije tijdsbesteding en de keuze van vrienden en vriendinnen zijn voor veel jongeren "vrije kwesties", slechts een kwart van de jongeren geeft aan dat hun overtuiging hierop een sterke invloed heeft.

We mogen hier wel de aandacht op vestigen. De Schrift is er niet onduidelijk in dat o.a. op deze terreinen tot uiting moet komen waar ons hart ligt. Maar onze jongeren leggen de link tussen leer en leven in dit opzicht blijkbaar niet zo vanzelfsprekend.

8.2.3.5. Mening over enkele kernnoties van het gereformeerd bijden

We gaan nu naar enkele noties uit het christelijk geloof, die in onze tijd "onder vuur liggen": de Bijbel als het Woord van God, de schepping, de uniciteit van het christelijk geloof, de wederkomst van de Christus enz. Hoe staan onze jongeren daar tegenover?

Tabel 11 In hoeverre ben je het eens/oneens met onderstaande uitspraken? (%)

	Geheel eens	Enigszins eens	Onzeker	Enigszins oneens	Geheel oneens
De bijbel is Gods Woord	87	8	4	-	6
De aarde is geschapen in 6 dagen	76	5	11	2	3
De chr. godsdienst is de enige ware	57	8	18	9	8
Aleen Christus kan ons zaligmaken	86	8	7	1	2
Eenmaal zal Christus wederkomen	83	7	7	6	2
Na de dood is er niets meer	2	6	6	4	88

Het overgrote deel van de jongeren antwoordt op deze vragen conform het gereformeerde bijden: 87% acht de Bijbel Gods Woord, 76% is het helemaal eens met de stelling dat de aarde in 6 dagen is geschapen, 86% antwoordt in die zin op de stelling "Aleen Jezus Christus kan ons zalig maken", 83% doet dat op de uitspraak "Eenmaal zal Christus ten oordeel wederkomen".

Tenslotte is 88% het geheel oneens met de opvatting "Na de dood is er niets meer". Opmerkelijk is wel dat aan de exclusiviteit van het christelijk geloof fors wordt getwijfeld: slechts 57% is het eens met de stelling dat de christelijke godsdienst de enige ware is. Voorts moeten we bedenken dat het hier om nogal robuuste uitspraken gaat. In dat licht is het niet te verwaarlozen dat bij voorbeeld één op de 10 jongeren in meer of mindere mate zegt te twijfelen aan de wederkomst van Christus.

8.2.3.6. Persoonlijke geloofsbeleving

De persoonlijke omgang met God en vragen die waarschijnlijk iedere christen ten aanzien van het bestaan van God en het gezag van de bijbel wel eens heeft, zijn eveneens bevroegd.

Tabel 12 In hoeverre ben je het eens/oneens met onderstaande uitspraken? (%)

	Geheel eens	Enigszins eens	Onzeker	Enigszins oneens	Geheel oneens
Ik vraag me wel eens af of de bijbel waar is	16	27	13	10	34
Ik twijfel wel eens aan Gods bestaan	11	17	7	7	57
Ik heb geen last van geloofsproblemen	34	23	19	14	10
Ik ken de persoonlijke					

omgang met God	26	26	29	6	13
Belangrijk te weten dat God van me afweert	66	15	12	4	4

Het verbaast niet dat velen twijfel of aanvechtingen kennen: 43% is het meer eens dan oneens met de uitspraak "ik vraag me wel eens af of de Bijbel waar is". En 26% is het meer eens dan oneens met de uitspraak "ik twijfel wel eens aan Gods bestaan". Het is misschien wel des te opmerkelijker dat 57% overwegend van mening is dat men geen last heeft van geloofsproblemen. De uitspraken "ik kan de persoonlijke omgang met God" en "Het is belangrijk te weten dat God van me afweert" gaan eigenlijk over hetzelfde - de reële relatie met God - maar dan vanuit het gezichtspunt van de persoon zelf versus, als we het zo mogen zeggen, vanuit God gedacht. Daarbij valt op dat men meer vertrouwen heeft in Gods omgang met zichzelf dan de eigen omgang met God: 52% zegt de persoonlijke omgang met God te kennen terwijl 81% het (enigszins) eens is met de tweede uitspraak.

Deze uitspraken zijn door hun persoonlijk karakter en het feit dat ze appelleren aan mogelijke twijfel niet zo gemakkelijk te interpreteren. Wat betekent het bijvoorbeeld als 52% zegt de persoonlijke omgang met God te kennen? De samenhang met het eerder besproken item "Zelf uit de Bijbel lezen" is gering ($r = .46$). Dat betekent dat er nogal wat mensen zijn die wel zeggen vaak persoonlijk uit de Bijbel te lezen maar niet de persoonlijke omgang met de Heere te kennen, dan wel dat men zegt de persoonlijke omgang met God te kennen, zonder regelmatig uit de Bijbel te lezen.

8.2.3.7. Zich thuis voelen in de gemeente

Hoe ervaren jongeren hun plaats in de gemeente? 65% voelt zich meer wel dan niet opgenomen, terwijl 21% het tegenovergestelde vindt. Op de uitspraak "Ouderen begrijpen jongeren slecht", antwoordt 38% (enigszins) bevestigend en 47% (enigszins) ontkennend. Tenslotte vindt 74% dat de gemeente de jongeren er voldoende bij betreft.

Tabel 13 In hoeverre ben je het eens/oneens met onderstaande uitspraken? (%)

	Geheel eens	Enigszins eens	Onzeker	Enigszins oneens	Geheel oneens
Ik voel me opgenomen in de gemeente	33	32	14	12	9
Ouderen begrijpen jongeren slecht	20	18	18	34	13
Gemeente betreft jongeren er voldoende bij	43	31	10	11	5

De evaluatie van de antwoorden op deze stellingen hangt sterk af van welke verwachtingen men uitgaat. In het licht van het feit dat er vaak kritiek is op wat de gemeente voor jongeren doet en dat de gemeente de jongeren er maar wat bij laat hangen vielen de resultaten ons mee. Ook binnen de kerken bestaat er blijkbaar minder een generatiekloof dan soms wordt gesuggereerd. Aan de andere kant moet de kritiek die uit de antwoorden spreekt ook weer niet worden verwaarloosd. Als 21% zegt zich niet (geheel) opgenomen te voelen in de gemeente en 38% aangeeft dat men zich door de ouderen slecht begrepen voelt zijn dat aantallen waar we niet omheen kunnen en mogen. Vanuit psychologisch gezichtspunt bekijken moet men dit wel plaatsen tegen de achtergrond van het feit dat het hier om jongeren gaat. Eenzaamheid en het gevoel niet begrepen te worden horen een beetje bij die leeftijdsfase. We zeggen dit omdat men soms doordraaft met de kritiek van jongeren op de kerk. Men mag uit het voorgaande opmaken dat jongeren nogal eens van dergelijke gevoelens zullen hebben, maar niet - en dat zeggen we er nadrukkelijk bij - dat men er daarom maar geen aandacht aan moet schenken. Integendeel we zullen juist wel veel oog en oor moeten hebben voor hun situatie en beleving, willen we in staat zijn hun de leiding te geven die ze nodig hebben en het vertrouwen te winnen dat daar de basis voor moet leggen.

8.2.3.8. Ethische kwesties

In onze bespreking van de antwoorden op de gestelde vragen, staan we tenslotte stil bij de opvattingen over enkele ethische zaken.

Tabel 14 In hoeverre ben je het eens/oneens met onderstaande uitspraken? (%)

	Geheel eens	Enigszins eens	Onzeker	Enigszins oneens	Geheel oneens
Een homoseksuele leefwijze is niet verkeerd	6	10	15	4	66
Euthanasie is verkeerd	47	7	23	14	10
Belasting ontduiken is net zo erg als diefstal	51	21	11	10	8
Af en toe dronken worden is niet erg	12	14	8	12	53
Men moet zelf weten of men wil samenwonen	32	16	8	9	35
Volgen van sport op zondag is verkeerd	35	15	10	16	25

Geloof en zorg voor milieu staan los van elkaar	6	5	7	15	67
---	---	---	---	----	----

Er zijn duidelijke verschillen waarneembaar t.a.v. de mening over de diverse ethische onderwerpen waarvoor hun mening werd gevraagd.

We sommen de bevindingen op. Veel jongelui lijken zich bewust te zijn van de relatie tussen godsdienst en de zorg voor het milieu: 82% zegt een duidelijk verband te zien tussen geloof en de zorg voor het milieu. Hierbij moet evenwel aangetekend worden dat dit voor een (belangrijk?) deel wellicht te verklaren is uit de belangstelling die er voor dit onderwerp is. In het gesecculariseerde "zondebesef", neemt milieuvriendelijkheid immers een belangrijke plaats in. Tevens blijft het een vraag hoe de ondervraagde jongeren hun mening praktisch invullen.

Een meerderheid van 70% staat overwegend afwijzend tegenover de homoseksuele leefwijze, aan de andere kant vindt 16% dat daar toch wel ruimte voor moet zijn. Een andere vraag die relatievorming betreft gaat over ongehuwd samenwonen.

Op de stelling "Men moet zelf weten of men wil samenwonen", antwoordt 48% dat men het daar meer mee eens dan oneens is, 44% wijst dit overwegend af.

Een groter aantal tegenstanders is er te vinden voor de stelling "Af en toe dronken worden is niet erg", 26% vindt - om het wat losjes te formuleren - dat dat af en toe moet kunnen.

Euthanasie wordt door 54% als onjuist beschouwd, terwijl 24% dat niet (helemaal) verkeerd vindt.

Het volgen van sport op zondag wordt door 50% (enigszins) afgewezen, 41% is echter de tegenovergestelde mening toegedaan.

De belastingmoraal is (in elk geval op deze leeftijd) redelijk hoog: 72% is het meer eens dan oneens met de uitspraak "Belasting ontduiken is net zo erg als diefstal". 18% ziet dat evenwel anders.

Wanneer we deze resultaten op ons laten inwerken, moeten we constateren dat juist op het vlak van de levenswijze en ethische opvattingen de wereldwijde verschillen onder een groot deel van onze jongeren bepaald zorgelijk is. Deze resultaten komen globaal overeen met die welke we in het vorige artikel bespreken in het kader van enkele sociaal-maatschappelijke keuzemomenten.

Men mag dan in grote meerderheid de stelling onderschrijven dat de Bijbel Gods Woord is, of dat alleen Jezus Christus ons zalig kan maken, als het aankomt op het gehoorzamen van dat Woord en het volgen van Hem weten veel jongeren daar niet de schriftuurlijke consequenties aan te verbinden.

Veel jongeren uit onze kerken hebben blijkbaar niet het juiste zicht op de eenheid van het leven vanuit het zien op en het volgen van Christus.

8.2.4. Conclusies

We vatten de belangrijkste conclusies die uit het onderzoek naar voren komen kort samen. Vanuit die gegevens noemen we enkele punten van aandacht voor ieder die zich met de christelijke opvoeding en vorming van onze jongeren bezig houdt.

- Als we louter kijken naar zaken als kerkgang en de mate waarin men zich rekent tot de Christelijke Gereformeerde Kerken (verder CGK) dan is 70% redelijk tot zeer meelevend te noemen, 20% is "op drift" en 10% is praktisch geheel vervreemd geraakt van de CGK. We moeten beseffen dat dit gemiddelde cijfers zijn. Dat wil zeggen dat de situatie in de ene gemeente (veel) ernstiger is dan in de andere. (Zie ook conclusie 10).
- Als men vervreemd is geraakt van de CGK, betekent dat voor het grootste deel dat men tevens geheel onkerkelijk wordt.
- De vrije groepen oefenen een zekere aantrekkingskracht uit: ruim 10% voelt zich daar (veel) meer thuis en 20% heeft geen duidelijke voorkeur voor een dergelijke groep of de CGK.
- Wat de "godsdienstige activiteiten" betreft, wijzen we slechts op één maar wel essentieel gegeven, namelijk het persoonlijk lezen van Gods Woord. De helft doet dat vaak, 30% zegt dat soms te doen en 20% doet dat nooit.
- Een derde van de jongeren laat ruimte voor de gedachte dat je ook buiten de kerk wel kunt geloven.
- Centrale noties van het christelijk geloof worden door de jongeren in grote meerderheid onderschreven. Toch twijfelt maar liefst 35% in meer of mindere mate aan de uniciteit van het christelijk geloof en 1 op de 10 twijfelt aan de wederkomst van Christus of wijst die gedachte af.
- Iets meer dan de helft zegt de persoonlijke omgang met God te kennen en een even grote groep heeft naar eigen zeggen geen geloofsproblemen. Van de andere kant benaderd, betekent dit dat velen in meer of mindere mate hun twijfels hebben, b.v. over het bestaan van God (bijna 30%) en over de waarheid van Gods Woord (ruim 40%).
- 1 op de 5 jongeren voelt zich niet opgenomen in de gemeente.
- Ten aanzien van de inrichting van het dagelijks leven en ethische vragen blijken de jongeren het bijbelse spoor nogal eens bijster te zijn. Geldbesteding, keuze van studie en baan en van vrienden en vriendinnen blijken voor velen "vrije kwesties". De helft heeft niet echt grote problemen met ongehuwd samenwonen, het volgen van sport op zondag en euthanasie.
- Gezien de gevolgde methode en de hoge respons kunnen we van een representatieve onderzoeksgroep spreken. Dat wil zeggen dat we van mening zijn dat de resultaten een goede afspiegeling vormen van de situatie onder de jongeren in onze kerken.

Op grond van het non-respons-onderzoek (zie punt 8.2.2.7) moeten we hierbij wel een kanttekening maken. De groep die niet mee wilde doen aan het onderzoek staat veel minder positief tegenover kerk en geloof, dan zij die wel mee wilden doen. We moeten hieruit concluderen dat de resultaten een geflatteerd beeld geven van de werkelijkheid. Wanneer we de gegevens uit het non-respons-onderzoek voegen bij die van de enquête, moeten we concluderen dat minimaal 17% praktisch geheel van

de Christelijke Gereformeerde Kerken vervreemd is geraakt.

In het algemeen zal de totale groep jongeren uit onze gemeenten dan ook minder kerkelijk betrokken zijn en zullen hun opvattingen over kerk, geloof en levensstijl minder "gereformeerd" luiden dan uit dit onderzoek blijkt.

8.2.5. Aandachtspunten

Hoe taxeren we nu deze resultaten? Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht, zegt het spreekwoord. We doelen daarmee op de resultaten van allerlei onderzoeken naar kerkverlaten in de grotere kerkverbanden. Daaruit blijkt een breed en gestaag proces van verval van het christelijk leef- en denkpatroon. Daarmee vergeleken mogen we dankbaar zijn dat het zo erg bij ons niet is. We mogen dankbaar zijn voor het feit dat in de mainstream van de moderne ontwikkelingen elke zondag nog vele Chr. Gerel. jongeren zich naar de kerk begeven om te luisteren naar de boodschap van het Evangelie van vrije genade. We zijn dankbaar - maar niet tevreden. Er is ook reden tot zorg en er ligt veel huiswerk. Ons beperkend tot de resultaten van dit onderzoek, wijzen we 'slechts' op de volgende punten.

1. Gegeven het onmisbare belang van kennis van het Woord van God en de God van dat Woord én het feit dat slechts de helft van de jongeren vaak persoonlijk in dat Woord leest, klemt de vraag hoe wij onze jeugd dat Woord zelfstandig, biddend en trouw leren lezen.
2. Gezien de trekkracht die de vrije groepen uitoefenen is het nodig onze jongeren in te leiden in het bijbelse (gereformeerde) denken in dezen. We mogen daarvoor onder meer verwijzen naar het boekje "In of naast de kerk?" van ds. J. H. Veltema.
3. Kerkvervreemding betekent in de praktijk veelal (inleiding tot) kerkverlaten. Signalen van vervreemding (ontrouw kerkbezoek e. d.) dienen we daarom voluit serieus te nemen. Gedachten als "Dat komt wel weer in orde als hij/zij ouder is", blijken in de meeste gevallen misplaatst. Dit wordt ook door andere onderzoeken bevestigd.
4. Hoewel wij niet op een onevenwichtige wijze aan de haal moeten gaan met het gegeven dat een deel van de jongeren zich onvoldoende thuisvoelt in de gemeente en zich onvoldoende door de ouderen begrepen voelt, verdient dit gegeven wel onze serieuze aandacht. We moeten ons inspannen om hun vertrouwen te winnen en hen bij de zaak van de kerk te betrekken. Daarvoor is kennis nodig van, betrokkenheid bij en zorg voor hun bijzondere situatie. Die moeten we - ondanks alle zorgelijke ontwikkelingen in onze samenleving - overigens niet bij voorbaat pessimistisch benaderen. Positief moeten we stellen dat God onze jongeren roept om juist in deze tijd jongeren van Christus te zijn. Dat zijn enkele voorwaarden om hun de leiding te kunnen geven die zij nodig hebben én waar zij zelf om vragen.
5. Tenslotte de levenspraktijk als niet het minst belangrijke veld van aandacht. Wellicht blijkt juist op dit punt hoezeer de schema's van de wereld het leven en denken van onze jeugd (en hun ouders) zijn binnengedrongen. Als dit gebeurt berooft ons dat van de kracht van het Woord van God. Wij kunnen niet God dienen en de wereld.

Wij moeten de resultaten ook op dit punt ernstig nemen. Uit de literatuur blijkt duidelijk dat het loslaten van de bijbelse ethiek vaak een voorbode is van een erosie van het bijbelse denken en leven in het algemeen. Onze ethiek is immers een teken van de dogmatiek die wij er al dan niet expliciet op na houden. Wij moeten ons dus afvragen hoe wij onze jeugd de christelijke levenspraktijk op een waarachtige en overtuigende manier kunnen voorlezen.

Deze aandachtspunten roepen uiteraard om gepaste activiteiten. Met het oog daarop zijn de afgelopen jaren - naast alles wat beter ongepubliceerd had kunnen blijven - de nodige handreikingen verschenen. En wie ernst maakt met de situatie zal serieus gebruik maken van deze middelen. Maar hier liggen meteen ook de valstrikken. Moeten o.a. vanwege de onderlinge verdeeldheid. Wanneer we zonder meer allerlei activiteiten gaan opzetten kunnen we er bijna zeker van zijn dat nog voor er ook maar iets gedaan is, verlamdende discussies ontstaan over aard en doel van die activiteiten. Daarbij wordt er vaak meer gelet op wie het zegt en hoe het gezegd wordt, dan op de inhoud van de boodschap, geloofst aan het Woord van God.

En valstrikken onder meer vanwege de verleiding van actie om de actie zelf - omdat bezinning wel eens zou kunnen leiden tot een besef van onmacht tegen over het overweldigende probleem van de secularisatie. Laten we nu maar toegeven dat de wereld natuurlijk veel beter is dan de kerk in het organiseren van activiteiten die de jeugd trekken. Maar dat is niet echt doorslaggevend. Waar het om gaat is het bewust zijn van het feit dat we met ons ondanwerp verkeren op het slagveld waar de Geest strijdt tegen de machten van de zonde, de wereld en de boze. Dit inzicht moet ons doen beseffen dat we van het Evangelie geen programma kunnen maken, waarvan wij de regie in handen hebben. Laat staan dat we de uitkomst zouden kunnen controleren. Slechts in volstrekte afhankelijkheid aan Christus kunnen we een instrument zijn in Zijn handen. Naar onze stellige overtuiging begint onze taak in dezen daarom niet - met het opzetten van allerlei activiteiten - al zal het niet zonder kunnen. Maar onze concrete aanpak moet beginnen met en gedragen worden door het persoonlijke en gezamenlijke gebed voor de jongeren van de gemeente en onze persoonlijke en gezamenlijke navolging van Christus.

In dit verband worden onze gedachten dan als vanzelf geleid naar dat prachtige gebed uit het doopsformulier, waarin het grondmotief van het christelijke leven zo indringend onder woorden wordt gebracht:

"Wij bidden U, bij Uw grondeloze barmhertigheid, dat Gij deze Uw kinderen genadig wilt aanzien, en door Uw Heilige Geest in Uw Zoon Jezus Christus wilt inlijven, opdat zij met Hem begraven worden in Zijn dood en met Hem mogen opstaan in een nieuw leven. Laten zij hun kruis, Hem dagelijks navolgende, blijmoedig dragen en Hem aanhangen met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde, opdat zij dit leven - dat toch niet anders is dan een gestadige dood - om Uwentwil getroost zullen verdragen."

ten en op de jongste dag voor de rechterstoel van Christus, uw Zoon, zonder vrees mogen verschijnen, door Hem, onze Heere Jezus Christus, Uw Zoon, die met U en de Heilige Geest, één enig God, leeft en regeert in eeuwigheid. Amen."

8.3. Bezinning op de ontwikkelingen in het jeugdwerk

8.3.1. Ontstaan en doel van het deputaatschap

Op verzoek van de jeugdbonden benoemde de GS44 Jeugddeputaten.

Omdat er in de kerken arwaan tegen georganiseerd jeugdwerk bestond, waren de deputaten o.a. bedoeld als morele steun voor de jeugdbonden. Zij moesten met volkomen erkenning van hun zelfstandigheid contact met de jeugdbonden onderhouden en zoeken naar wegen en middelen om aan onze jeugd naar eigen beginsel voorlichting en leiding te geven.

Van de GS6869 kregen deputaten een nieuwe instructie die een geweldige taakverbreiding betekende. De belangrijkste taak werd te bevorderen dat aan de hele jeugd van onze kerken Schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven. Daartoe moet niet alleen contact met de jeugdbonden worden onderhouden, maar primair met de kerkeraden, en verder met alle organen die zich met de kerkjeugd en het jeugdwerk in de kerken bezighouden.

Er is wel enig contact met kerkeraden en jeugdouderlingen, maar toch is het belangrijkste accent blijven liggen op het contact met de jeugdbonden. Dat is verklaarbaar vanuit de geschiedenis van 1944 tot 1968, maar vooral ook vanwege de ontwikkelingen in jeugdland, waardoor de deputaten telkens weer veel tijd en aandacht moesten besteden aan de verontusting in een deel van de kerken over het werk van de CGJO en over het ontstaan daardoor van een nieuwe jongerenorganisatie, de LCJ, en pogingen om tussen deze twee organisaties een brugfunctie te vervullen. Daardoor kwamen de deputaten te weinig toe aan de hoofdzaak uit de instructie.

In opdracht 3a en 4a van de GS moeten de deputaten nadrukkelijk bezig zijn om invulling te geven aan die belangrijke opdracht.

De deputaten besloten om zich niet alleen over die opdracht te buigen, maar daarvoor een -gezamenlijk- gesprek aan te gaan met de CGJO en de LCJ. Voor dit stuk zijn uiteraard alleen de deputaten verantwoordelijk, maar het is ontstaan als vrucht van contact met beide organisaties.

8.3.2. De tijd waarin we leven

We leven in een gesecculariseerde wereld. Primair betekent dat, dat de westerse mens met God niet rekent; God voor hem niet bestaat.

We leven in een maatschappij die heel sterk suggereert dat het christelijk geloof een achterhaalde zaak is. Een samenleving waarin zij die geloven daarvoor een prijs moeten betalen.

Het belang van de godsdienst is afgenomen. Er is sprake van functieverlies. We leven in een verwetenschappelijkte cultuur, waarin godsdienst en geloof niet realistisch en redelijk worden geacht. God(dienst) is niet of nauwelijks meer nodig voor wereldverklaring; in plaats van de godsdienst helpen wetenschap en techniek uit de nood en beïnvloeden het concrete bestaan. De wetenschap brengt ook vergaande specialisering met zich mee. Het leven wordt ondoorzichtig en verbrokkeld.

Tevens is er de groeiende overtuiging dat de westerse cultuur meer voedsel dan geluk biedt, de natuur uitput en het milieu vervuult. Daarom is er tegelijk weer toenemende aandacht voor (oosterse) religie, New Age denken en voor het occulte; voor zingevingsvragen. Die vragen blijken voor een groot deel niet te beantwoorden, terwijl er bovendien vele andere antwoorden dan christelijke gegeven worden. Dat wordt in afnemende mate als een probleem ervaren. Ieder heeft zijn eigen antwoorden en waarheid.

Er is sprake van een toenemend relativisme en pluralisme, waarbij verschillende geloofsovertuigingen als gelijkwaardig worden beschouwd. Ieder moet zijn eigen keuze maken, daarbij volop ruimte latend voor de overtuiging van een ander. Die sterke hang naar eigen keuze en persoonlijke overtuiging vloeit ook voort uit het proces van de subjectivering en van de individualisering. Daardoor is er een sterke privatisering van de godsdienst; is er de neiging om te geloven à la carte.

Waar geloof nog wel belangrijk gevonden wordt, is dikwijls weinig waardering voor de kerk. Er is sprake van anti-institutionalisme en gebrek aan acceptatie van gezag.

Toegevoegd moet worden dat heel onze maatschappij - ook het leven van kerkmensen - sterk doortrokken is van materialisme, terwijl amuselement en ontspanning hoog geacht staan.

In dit tijdsgewicht zijn wij kerk en groeit onze jeugd op. Zij wij worden door de tijd diepgaand beïnvloed.

8.3.3. Onze jeugd in deze tijd

Uit het onderzoek naar de leef- en denkwijze van jongeren is naar voren gekomen dat slechts 70% meeleefd is, zij die vervreemd zijn geraakt van onze kerken keren de kerk de rug toe. De helft leest zelf weinig of nooit in de Bijbel, een derde meent dat je ook wel buiten de kerk kunt geloven; 35% twijfelt min of meer aan de uniciteit van het christelijk geloof, terwijl velen twijfels hebben over het bestaan van God of de waarheid van Gods Woord.

Wat ethische vragen en de inrichting van het dagelijks leven betreft laten velen zich niet gezeggen door de normen van Gods Woord. Er blijkt een sterke scheiding tussen leer en leven. Hieraan kan worden toegevoegd dat uit een onderzoek dat de CGJO onder zijn leden deed, bleek dat jongeren veel vrije tijd hebben en die bij voorkeur voor sport gebruiken. Ook TV-kijken geniet onder de jeugd grote belangstelling, waarbij hun favoriete programma's meestal niet door de EO of de NCRV worden uitgezonden en dikwijls in strijd zijn met de christelijke normen en waarden.

Deputaten voegen daaraan toe dat dat evenzeer geldt van de programma's waarnaar ouderen kijken. Zoals de ouderen kijken, kijken de jongeren. Ook aan hen die geen TV hebben of zelden TV kijken, gaat de geest van de tijd niet voorbij. Die geest houdt voor (onze) kerkeuren geen halt. Niet ieder is in

dezelfde mate en op dezelfde wijze door de tijdgeest beïnvloed.

Sommige jongeren dorpelen zich onder in wat onze tijd te bieden heeft. Daardoor zijn of raken ze helemaal los van de kerk. Anderen voelen zich met hart en ziel bij de kerk betrokken. Ze voelen zich geheel thuis in de gemeente waartoe zij behoren. Weer anderen zijn en blijven traditiegetrouw bij de gemeente, terwijl de dingen van het geloof nauwelijks of niet hun hart hebben.

Ten slotte zijn er ook die ieverig met Bijbel en geloof bezig zijn, maar die nauwelijks in de (Chr. Geref.) kerk geïnteresseerd zijn of die zich zeer tot een evangelische gemeente voelen aangetrokken vanwege het geestelijk klimaat.

Zoals in heel onze maatschappij is er ook onder ons en onze jeugd een groot individualisme en consumptisme. Dat blijkt onder meer hieruit dat primair gekoken wordt naar het profijt dat men van het lidmaatschap van een vereniging of jongerenorganisatie heeft, terwijl het besef van medeverantwoordelijkheid afneemt, alsook het besef van het belang om een vereniging of organisatie te versterken en zelf voor anderen van betekenis te zijn. De persoonlijke ervaring wordt door velen van veel groter belang geacht dan beleving in de gemeenschap. Onder de jeugd is een duidelijk waarmeembare behoefte aan warmte, directheid, spontaniteit en authenticiteit.

In onze kerken hebben we, terecht, altijd grote waarde gehecht aan een persoonlijke geloofskeuze. Als het geloof geen persoonlijke zaak is, is het zonder inhoud. Toch is de hedendaagse nadruk op persoonlijke keuzen niet alleen en in de eerste plaats positief te waarderen. Want in de wijze waarop in onze individualistische maatschappij op die persoonlijke keuzen wordt aangedrongen, openbaart zich relativisme en normloosheid. Ieder mag zijn eigen waarheid, normen en waarden hebben. Als het authentiek menselijk is, is het goed.

Het gaat echter om een persoonlijk geloof, om gemeenschappelijk het apostolisch geloof te belijden. Het gaat om een persoonlijke keuze binnen de christelijke gemeente, binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken.

8.3.4. De kerk waarin we leven

Als het gaat over de kerk waarin we leven, is het goed om te beseffen dat de kerk van de Heere is. Wat van de Heere is, is kerk. Zij is een heilige vergadering van de waarlijk gelovige christenen die al hun heil verwachten van Jezus Christus, gewassen zijn door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest (NGK, art.27). Dat is de Christelijke, Gereformeerde, Kerk.

Die kerk is het werk des Heeren. Zelfs de poorten der hel kunnen haar niet overweldigen. Het gaat erom dat jong en oud van die kerk een levend lidmaat zijn. De Heilige Geest is het die dat werkt. Hij werkt sinds pinksteren met grote kracht en rijkdom oot. Hij komt zelfs wonen in de harten der gelovigen, zodat stromen van levend water uit hun binnenste vloeien. Zo mogen we de Heere aan het werk weten en zelf in zijn dienst aan het werk zijn.

Het belangrijkste werk is het gebed, als blijk van volkomen afhankelijkheid van de Heere en als uiting van vertrouwen dat de Heere zijn werk in stand houdt. Want Hij is de trouwe God van het verbond. Hij gaat voort in de lijn der geslachten. Hij heeft zich ook in de Chr. Geref. Kerken niet onbetuigd gelaten, maar zijn rijke zegen geschonken.

Toch voelt een toenemend aantal jongeren (en ouderen) zich in de CGK niet thuis. Er is gebrek aan kerkelijk besef. Ook wordt te weinig besef waarom het ging in 1834 en 1892 en waarom het heden gaat: een persoonlijk geloof. Het gaat erom dat een rijke Christus en een arme zondaar tot elkaar komen; te beseffen dat de Heere het verlorene zoekt, dat Hij in de doop en telkens weer tot ons komt, opdat wij tot Hem zullen komen. Het gaat erom dat we de verborgen omgang met de Heere zullen leren kennen; zullen leren leven in de vrede des Heeren, gerechtvaardigd en in heiliging.

Dat is het hart van het Evangelie, dat ook in onze belijdenisgeschriften onder woorden is gebracht. Maar onze belijdenissen zijn steeds minder geliefd. Bovendien wordt dit beginsel steeds minder gekend.

Daarmee wordt niet gezegd dat er over deze zaken niet wordt gepreekt, gesproken en geschreven. Dat gebeurt genoeg, goed orthodox. Maar daarin zijn we vaak bezig met een abstractie, zonder dat er sprake is van een persoonlijke, levende relatie.

De woorden van de zaken kennen we (hoewel ook niet altijd, ook daarover zijn we het niet altijd met elkaar eens), maar de zaken van de woorden lijken dikwijls afwezig. Kortom, er is te weinig vrede des Heeren, te weinig echt geestelijk leven. Dat blijkt uit gebrek aan ootmoed en nederigheid. Het blijkt uit veel ongeestelijke strijd op kerkelijk erf, ook in jeugdland.

Vanouds waren er ligingsverschillen in onze kerken, maar er waren tijden dat die door liefde en lankmoedigheid werden overbrugd.

Bovendien was er het vertrouwen dat ook de ander stond op Schrift en belijdenis. Nu ontbreekt dat vertrouwen dikwijls, zodat onze kerken te vergelijken zijn met een eilandje, waarbij (dougdelijke) bruggen naar de verschillende eilanden ontbreken.

Onze kerken zijn een vat vol tegenstrijdigheden, waarin het voor jongeren heel moeilijk kan zijn om zich thuis te (blijven) voelen.

Primair is dat geen jongerenprobleem, maar een ouderenprobleem, zeker ook een ambtsdragersprobleem.

Zolang en voorzover er gekraak is in de kerk is het een onbegrijpelijk wonder dat er nog jongeren bij de kerk blijven. Dat geldt ook wanneer de dienst des Heeren ons hart niet heeft, als we ons leven laten beheersen door ons werk of onze ontspanning, door wat onze tijd te bieden heeft en eigen hart ons ingeeft.

Dat gebeurt allerwegen.

Echte christenen, met een krachtige, innerlijke overtuiging, die intens bezig zijn met het geloof, zijn te dun gezaaid, ook in onze kerken. Aan naam- en praatchristenen heeft onze jeugd niets.

Dat kunnen hun identificatiefiguren niet zijn. Onze jeugd heeft goede identificatiefiguren nodig, man-

nen en vrouwen die de levende omgang met God kennen, ouders en ouderen die hen jaloers maken.

8.3.5. De bijbelse opdracht

Dat jaloers maken is trouwens ook een bijbelse opdracht. De Heere vraagt van ons om zijn woorden die in ons hart moeten zijn, onze kinderen in te prenten (Deut.6:6). Aan het volgende geslacht moeten wij de roemrijke daden des Heeren, zijn kracht en de wonderen die Hij gewrocht heeft, vertellen (Ps.78:4).

In Israël vond de godsdienstige opvoeding primair plaats in het gezin. Daarbij kwam het onderwijs dat priesters en profeten gaven. Bij de jeugd van 12 en ouder was de (godsdienstige) opvoeding voltooid, hoewel men in het gezin en de gemeenschap bezig bleef met de dienst des Heeren.

In onze situatie zijn we er dan nog volop mee bezig, zoals ook met de rest van de opleiding en opvoeding. De school speelt daarin een belangrijke rol. Hoe belangrijk een goede godsdienstige vorming op de scholen ook is, die moet bovenal in de gezinnen geschieden. De ouders mogen dat niet aan de school overlaten. Het is hun opdracht. Tevens hebben zij het bij de doop aan de Heere beloofd.

Bij de godsdienstige opvoeding is ook een belangrijke taak weggelegd voor de gemeente, waartoe onze kinderen behoren. Op verschillende manieren - in catechese, op verenigingen en clubs - zijn we daarmee in de kerken bezig. Het is goed om ons te realiseren dat wij daarbij een sterk accent leggen op de jeugd van 12 jaar en ouder. Deputaten houden zich alleen met (een deel van) die jeugd bezig. In de gemeenten wordt daaraan meestal ook veel aandacht besteed.

We stapten aan dat dat in de Bijbel anders ligt. Daar ligt in de (godsdienstige) opvoeding alle accent op min 12. In onze tijd dueren opvoeding en vorming langer. Daarom is ook de godsdienstige opvoeding blijvend noodzakelijk. Toch dienen we ons te realiseren dat die godsdienstige opvoeding primair moet geschieden aan het jonge kind en primair in het gezin. Wat kerk en school hen meegeven, komt daarbij. In het onderwijs van de drie -gezin, kerk en school- dient fundamentele eenheid te zijn. Dat geldt zeker voor kinderen tot 12, maar ook voor pubers is dat van grote betekenis.

8.3.6. De richting waarin het werk moet geschieden

De deputaten zijn van mening dat er -vanuit de bijbelse opdracht en met het oog op onze tijd- veel aandacht moet zijn voor de godsdienstige opvoeding van onze jonge kinderen.

Ouders moeten daarop attent zijn en door kerkeraden daartoe worden gestimuleerd. Cursussen (kunnen) worden gegeven in gemeenten om elkaar te stimuleren. De Young Eagles-kampen zijn bedoeld als een bijdrage in deze richting.

Laten we als kerken en kerkeraden, maar bovenal als ouders onze taak verstaan. Het is van het grootste belang dat onze kinderen vroeg op een goede en intense wijze met God, Bijbel en geloof in aanraking komen, alsook dat ze zich in de gemeente en de kerk helemaal thuis (gaan en blijven) voelen. Daarop kan worden voortgebouwd bij de jeugd van plus 12 en plus 16.

Voor die jeugd hebben de verenigingen en organisaties een belangrijke taak. Daarbij moet bedacht dat een groot deel van de jeugd niet is aangesloten, de indifferente jeugd, niet, maar ook zij niet die zich bij (de andere jeugd van) de gemeente niet thuisvoelen.

Die laatste categorieën jeugd zijn dikwijls heel moeilijk te bereiken.

Ook zij die wel aan het verenigingswerk meedoen, zijn er lang niet allen hartelijk bij betrokken. Ook onder hen is onverschilligheid, is er een categorie die nauwelijks de Bijbel leest, vraagtekens zet bij de grondwaarheden van het christelijk geloof, in de leer 'orthodox' is, maar in het leven liberaal.

Wie dit alles overweegt en bedenkt dat dit slechts een grove schets is en de werkelijkheid nog veel gecompliceerder, moet wel tot de conclusie komen dat we als kerken, deputaten, organisaties en verenigingsleiders voor een onmogelijke taak staan. Zo lijkt het, maar wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Hij geeft ons zijn opdracht. Bovendien heeft Hij zijn (vleesgeworden) Woord gegeven. De Schriften kunnen jongeren en ouderen wijs maken tot zaligheid, zodat wij een mens Gods worden, tot alle goed werk volkomen toegerust (2 Tim.3 : 14-17).

De Heere vraagt van ons dat we bij het begin beginnen, dat we onze kleine kinderen in de vrede voor zijn Naam opvoeden. Hij vraagt van ons dat we daarmee ieverig voortgaan als ze ouder worden, in onze gezinnen en gemeenten. Maar dan moet wel de vrede des Heeren gekend worden. We hebben levende gemeenten nodig, levende ouderen, met wie onze jongeren zich identificeren kunnen. Daarvoor is een kerk nodig die dicht bij de Heere leeft, onder het kruis, die de goede strijd des geloofs strijdt, die op een geestelijke wijze strijdt en leeft.

Als en zolang dat (beveel) ontbreekt kunnen we van alles voor de jeugd organiseren en nota's publiceren, maar het baat ons niets. Maar in de weg van volkomen afhankelijkheid van God mogen we grote dingen verwachten. Daarbij is het zaak dat we onze jeugd leren de Bijbel te kennen en te verstaan. Het gaat om Bijbekennis en kennis aan de Heere. Het gaat erom dat zij verstaan dat Gods Woord een richtsnoer voor ons leven is; dat leer en leven een eenheid (moeten) zijn; dat een christen wel in maar niet van de wereld is. Het is zaak daarbij de jeugd serieus te nemen. Dat kan alleen als we hun leef- en denkwereid kennen, als we weten wat hen bezighoudt en wat hun vragen en twijfels zijn.

Ze moeten het gevoel hebben dat er ruimte voor hen is, dat ze er mogen zijn en er helemaal bijhoren. Ze moeten bovendien de overtuiging krijgen dat het de moeite waard is om lid van de gemeente te zijn; dat het van levensbelang is om het evangelie te aanvaarden. Al is het Evangelie niet naar de mens, het is wel voor de mens; wel tot zaligheid en vreugde voor wie erdoor geraakt is. Zo'n mens wil graag voor zijn overtuiging staan, ook in de maatschappij, al brengt dat spot en liden met zich mee. Hoe meer de gemeente een gemeenschap van zulke mensen is, des te beter zijn de voorwaarden die nodig zijn om jongeren toe te rusten tot een leven uit en naar het Evangelie in alle verbanden van het leven.

Van groot belang is daarbij het werk van verenigingen en clubs en de ondersteuning van de organisaties. Van groot belang voor jongeren is zo'n plek in de gemeente en zijn zulke verbanden. Ook van

groot belang is dat de jongerenorganisaties CGJO en LCJ niet als concurrenten optreden, maar samen het heil van heel onze kerkjeugd zoeken, in samenwerking met de deputaten. Bovendien zou het goed zijn als in de gemeente(n) de verschillende activiteiten voor de jeugd zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Samenhang in het werk voor en met de jeugd komt jeugd en kerk ten goede. Altijd is het jeugdwerk gedaan in de context van de gemeente, in het besef dat primair de taak in het gezin ligt en dat ook de christelijke school een bijdrage levert.

Nu dat laatste lang niet altijd en overal het geval meer is en er in onze tijd veel aan het verschuiven is, dringt steeds meer het besef door dat we in een tijd leven waarin het van toenemend belang is om wat er in de gezinnen, de gemeente (en de school) aan christelijke opvoeding en vorming geschiedt (beter) op elkaar af te stemmen.

8.3.7. Aanbevelingen

1. Het is dringend gewenst om als kerken de hand in eigen boezem te steken; om ons voor God en elkaar waarlijk te verootmoedigen en om elkaar, in vertrouwen op de Heere, te aanvaarden en te zoeken.
2. Een goede godsdienstige opvoeding is primair de taak van de ouders die niet vroeg genoeg kan worden aangewat. Tot die taak moeten ouders worden gestimuleerd en zonnig toegerust.
3. Ook in de gemeente is aandacht voor de jonge jeugd van -12 van groot belang. Het werk met en voor de jeugd heeft een gestructureerde aanpak nodig. Dat geldt voor alle arbeid met en voor de jeugd in de gemeente.
4. Tevens is het nodig dat de godsdienstige vorming in het gezin en de gemeente (en op school) zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd.
5. In de godsdienstige opvoeding en vorming is het noodzakelijk dat onze jeugd de Bijbel leert kennen; dat hen niet alleen feitenkennis wordt bijgebracht, maar dat zij ook de verbanden in de Bijbel leren zien. Om die verbanden te leren kennen, is onze belijdenis een belangrijk middel. Ze moeten ontdekken en vasthouden dat de bijbelse boodschap uniek is; dat er onder de hemel maar een Naam gegeven is waardoor wij moeten zelig worden. Goede kennis van de Bijbel is een belangrijk middel om de Heere te leren kennen.
6. Het is noodzakelijk om onze jeugd te leren dat in het geloof leer en leven een eenheid zijn. In deze tijd is het van het grootste belang om hen bijbelse normen en waarden bij te brengen.
7. Het zou goed zijn als er voor het geheel van de jeugd, vanaf de leeftijd van 5 jaar, een totaal leer- en opvoedingsplan zou komen.
8. Er moet naar wegen worden gezocht om de aanpak van het jeugdwerk en de noodzakelijke afstemming tussen gezin, kerk (en school) in het werk voor de jeugd op een adequate manier te begeleiden.
9. Jeugd, die kwam tot belijdenis van het geloof, dient ingeschakeld te worden in de dienst van de Heere.

8.3.8. Tenstolte

Tenstolte moet gezegd dat in dit stuk niets nieuws is gezegd. Het is slechts een gebrekkige poging om, met behulp van wat anderen hebben gezegd en bedacht, een enkele spijtelijn te trekken. Toch bieden we het u aan in de hoop dat het voor de jeugd van onze kerken van enige betekenis mag zijn. Het is onze hoop dat wij als kerken en ouderen in de eerste plaats de hand in eigen boezem willen steken; dat we niet blijven steken in vrome woorden, maar dat er (waarachtig gebed om) echte vroomheid mag zijn en komen. Want in de vrees des Heeren mogen en zullen we voor de jeugd van onze kerken grote dingen verwachten, ook in dit gesecculariseerde tijdsgewricht. De aarde is immers des Heeren en haar volheid en Hij is met zijn gemeente tot aan de voleinding der wereld. Hij zal er zelf voor zorgen dat eens de aarde vol zal zijn van de kennis des Heeren. Dan zullen allen de Heere kennen, van de kleinste tot de grootste. Dat is het tijdstip waarop Gods kerk wacht. Nog een korte, korte tijd en Hij die komt zal er zijn en niet op zich laten wachten en zijn rechtvaardige zal uit het geloof leven (Hebr.10 :37 en 38).

8. Voorstellen

Deputaten doen de synode de volgende voorstellen:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. Deputaten op te dragen:
 - a. te doen wat in hun vermogen ligt om, in overeenstemming met de instructie van deputaten, aan de gehele kerkjeugd Schriftuurlijke voorlichting en leiding te geven;
 - b. het gesprek met de CGJO en de LCJ voort te zetten opdat het mag komen tot een goede samenwerking tussen die beide organisaties.
 - c. Het werk van de Young Eagles kampen te stimuleren en de kerken op te roepen het belang van dit werk te onderkennen.
 - d. Punten 8.2 en 8.3 van dit rapport dienstbaar te maken voor de kerken door ze in de vorm van een brochure aan de kerkleden te doen toekomen.
4. De voorgestelde verhoging van de financiële omslag goed te keuren, als mede toe te staan dat aan de CGJO, zonnig, aanvullende steun wordt verleend indien de rijkssubsidie drastisch wordt verminderd c.q. wordt beëindigd.

Namens deputaten,

D. Visser, voorzitter
G.P.M. v.d. Linden, secretaris

BILAGE 24
art. 81.85

RAPPORT 1 VAN COMMISSIE III INZAKE DEPUTATEN VOOR HET CONTACT MET DE KERKJEUGD

1. Algemeen

Uw commissie heeft met grote waardering kennis genomen van het uitvoerige en overzichtelijke rapport van deputaten voor het contact met de kerkjeugd. Uit dit rapport blijkt dat de arbeid van deputaten in deze afgelopen drie jaar in sterke mate werd beheerst door het leiding geven aan de gesprekken tussen de CGJO en het LCJ. In het licht van de besluiten van de generale synode van 1992 is dat ook niet verwonderlijk en wij willen onze erkentelijkheid uitspreken voor de vele tijd en energie die deputaten in de uitvoering van deze opdrachten hebben geïnvesteerd. Wij zijn ook dankbaar dat het deputaatschap de resultaten van het onderzoek naar de leef- en denkwijze van jongeren in hun rapport heeft gepubliceerd en heeft verwerkt in een bezinningstext.

2. Samenstelling deputaatschap

Met enige bevreemding heeft de commissie geconstateerd dat niet minder dan zes van de negen deputaten de wens te kennen gegeven hebben niet meer voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. Desgevraagd hebben deputaten ons ervan overtuigd dat al deze deputaten doorslaggevend argumenten konden aangeven voor hun verzoek. Wij willen hierbij echter wel de karttekening maken dat het schadelijk kan zijn voor de voortgang van het werk van het deputaatschap, wanneer zoveel leden tegelijk aftreden. Indien enigszins mogelijk dient een dergelijke situatie in de toekomst voorkomen te worden.

3. Rapportage

In het rapport heeft de commissie enkele kleine tyfouten ontdekt en die aan deputaten doorgegeven. Op één belangrijker onjuistheid willen wij uw aandacht vestigen. Het gaat om het besluit van de Generale Synode van 1992 dat op blz. 2 van het rapport niet geheel correct is weergegeven. Het begin van de eerste uitspraak moet namelijk luiden: "De handelingen van deputaten en hun adviseurs onder dank voor de door hen verrichte arbeid goed te keuren met inachtneming van de in het commissie-rapport gemaakte karttekeningen...". Bij 4a is het onderstreepte gedeelte weggelaten: "... om in het huidige gesecculariseerde tijdsgewricht jongeren onder Gods zegen - in de vrees des Heeren - toe te rusten tot een leven uit en naar het Evangelie in alle verbanden van het leven" (Acta G.S. 1992, art. 237, blz. 121). Ons is gebleken dat de secretaris van deputaten per abuis een voorstel van commissie 3 van de GS 1992 heeft geciteerd, dat later is gemendeerd.

4. Gesprekken tussen de jongerenorganisaties

De commissie is dankbaar dat deputaten een brugfunctie konden vervullen en dat de CGJO en het LCJ onder hun leiding tot een wezenlijk gesprek kwamen. Wij zijn van mening dat de synode in de samenvattend weergave van de samensprekingen (3.6.2., blz. 6 - 21) een helder beeld van het karakter en de inhoud van de gesprekken geboden wordt. In onze ontmoetingen met vertegenwoordigers van de CGJO en het LCJ bleek dat de besturen van beide organisaties dit gedeelte van het rapport vooraf in concept hebben ingezien en zich in de verslaglegging kunnen vinden.

Wij willen allereerst uit dit gedeelte van het rapport een aantal dingen onderstrepen die ons verblijden:

1. De verhouding tussen deputaten en de CGJO blijkt aanmerkelijk verbeterd te zijn (blz. 4v.)
2. Er is bij deze organisatie meer een open oor gekomen voor de kritische geluiden die haar vanuit de kerken bereiken (blz. 21).
3. Deputaten cordelen dat zich bij de CGJO een ontwikkeling ten goede aftekent, die onder andere zichtbaar wordt in een verbetering van het werkmateriaal (blz. 5, 21).
4. De samensprekingen waren voor het LCJ aanleiding zijn scherpe kritiek op het CGJO te matigen (vgl. blz. 17v.).

Vervolgens kwam bij ons ook een aantal vragen boven:

1. Wij vroegen ons af of de opstelling van deputaten in de gesprekken soms niet iets te terughoudend en teveel op de achtergrond is geweest. Hierop antwoordden zij dat de situatie voor hen uiterst moeilijk was. Bovendien hebben zij - al was het meer op de achtergrond - wel degelijk leiding gegeven. Zo werd de agenda van de gesprekken door hen bepaald en, waar nodig, gaven zij bij monde van de voorzitter een oordeel over de wezenlijke punten van discussie. Overigens was er binnen uw commissie ook begrip voor een voorzichtig opstelling van deputaten om zoveel mogelijk een brugfunctie te vervullen.
2. Bij de bespreking van de kritiek op het LCJ (blz. 21 sub 7), gaven deputaten toe dat deze op één punt te zwaar is aangezet. De zin: "... en niet alles moet worden geconcentreerd op wedergeboorte en bekering", zou de indruk kunnen wekken dat de andere aspecten van de leer van de Schrift bij het LCJ niet ter sprake komen. Dat is niet de bedoeling. Deputaten willen benadrukken dat het noodzakelijke accent op wedergeboorte en bekering niet ten koste mag gaan van de andere facetten van geloof en leven.

3. Uw commissie heeft deputaten gevraagd hoe zij de kritiek van het LCJ op de CGJO taxeren. Hun antwoord was dat zij het op belangrijke punten met de kritiek eens zijn, maar tegelijk van oordeel zijn dat de kritiek te ver gaat en soms ook eenzijdig is. Volgens hen zou het verschil als volgt aan te duiden zijn: deputaten zijn van mening dat bij de CGJO wezenlijke elementen uit de belijdenis nadrukkelijker aan de orde moeten komen, terwijl het LCJ van mening is dat ze bijna niet aan de orde komen.

In de derde plaats willen wij uiting geven aan onze blijvende zorgen.

1. Ondanks verblijvende ontwikkelingen in de achterliggende periode, is de verdeeldheid onder de jongeren uit onze kerken niet weggenomen.
2. Een punt van zorg blijft het ook door deputaten geconstateerde feit dat wezenlijke elementen uit de belijdenis beter verdisconteerd moeten worden in het werkmateriaal en de bondsdagen van de CGJO.
3. Gezien de conclusie van deputaten inzake verdere samenwerking (blz. 21 sub 8) en gehoord het gevoelen van de CGJO en het LCJ daarover is het in de praktijk vooralsnog niet mogelijk dat beide organisaties samenwerken. Uw commissie wil daarbij overigens nog het volgende opmerken.

In hun conclusies bevreunen deputaten het dat er in onze kerken twee organisaties voor Jeugd- en jongerenwerk ontstaan zijn. In dat verband leggen zij niet ten onrechte verband met de verscheidenheid die in het geheel van onze kerken zichtbaar is. Anderzijds zeggen zij "bij te zijn met het werk dat beide (organisaties) verrichten, waardoor een groter deel van onze jeugd in organisaties met elkaar verbonden is dan wanneer een van de twee er niet zou zijn" (blz. 21 sub 7). Uw commissie ontkent dat laatste beslist niet. Anderzijds willen wij er met klem op wijzen, dat onze kerken deze situatie nooit zonder pijn mogen accepteren en dat het geboden blijft wegen te zoeken om te komen tot één jeugdwerkorganisatie. Deputaten geven dat trouwens ook aan in het slot van hun conclusies (blz. 21 sub 8).

5. De kwestie van de subsidie

Hoewel uw commissie zich bewust is dat het financiële gedeelte van het rapport van deputaten ter beoordeling wordt voorgelegd aan commissie 6, heeft zij er toch behoefte aan enkele opmerkingen te maken over de kwestie van de subsidiëring van het jeugdwerk (blz. 5, 7). De situatie is als volgt. Het lijkt beslist niet onmogelijk dat de CGJO in de komende jaren haar subsidie door de overheid geheel of gedeeltelijk verliest. Nu bleek ons in een gesprek met een deputatie van de CGJO dat deze dreiging op dit moment minder ernstig lijkt dan toen het deputatenrapport werd geschreven. Desondanks is bezinning over deze kwestie dringend geboden. Deputaten hebben in hun rapport daartoe een aanzet gegeven en in hun begroting 1995 - 1998 rekening gehouden met een wegvallen van de subsidie door de overheid. Daarnaast heeft het LCJ het voorstellen een werker aan te trekken, wanneer dat financieel haalbaar is.

Uw commissie is ervan overtuigd, dat het verlangen van het LCJ om een werker aan te stellen gerechtvaardigd is. Ook de CGJO zal zonder werkers niet goed kunnen functioneren. In de gesprekken is ons duidelijk geworden, dat beide organisaties zoveel mogelijk werk door vrijwilligers willen laten doen. Bovendien betreft de CGJO haar bestuursleden meer bij allerlei werkzaamheden en bezint zij zich op mogelijkheden om de inkomsten op andere wijze te versterken. Niettemin zal met name bij het wegvallen van de subsidie een zwaardere beroep gedaan moeten worden op de kerken. Het feit dat binnen onze kerken nu twee jeugdorganisaties werkzaam zijn, is hierbij een complicerende factor.

6. De 'Young Eagles Kampen'

Uw commissie heeft in haar gesprek met deputaten ook aandacht geschonken aan wat gerapporteerd wordt over de Young Eagles Kampen. Deputaten zijn van oordeel dat deze vakantiekampen voor kinderen in een behoefte voorzien en spreken daarover met groot enthousiasme. Wij zijn van mening dat het inderdaad van groot belang is dat onze jongeren mogelijkheden geboden worden voor een verantwoorde vakantiebestemming. Wij herinneren eraan dat ook binnen andere kerken en kerkelijke jeugdorganisaties dergelijke initiatieven ontplooid zijn. Daarom staan ook wij welwillend tegenover dit werk en hebben er begrip voor dat deputaten hieraan een bijdrage hebben toegezegd.

Uw commissie vraagt zich echter af, of deputaten in dit werk actief kunnen participeren. In het rapport wordt terecht opgemerkt dat de instructie hiervoor geen ruimte biedt (blz. 24). Daarom dienen deputaten zich o.j. eerst te bezinnen op de vraag of en in hoeverre het werk van de Young Eagles Kampen een plaats kan krijgen binnen hun instructie en de volgende synode met een gefundeerd voorstel daaromtrent te dienen. De commissie acht het niet bezwaarlijk wanneer deputaten de komende jaren met de stichting contacten onderhouden en het werk - binnen het raam van de begroting - ondersteunen.

7. Enquête en bezinning

De commissie wil allereerst uiting geven aan haar dankbaarheid dat de enquête in dit rapport gepubliceerd is. Naar onze mening is zij op een deskundige wijze uitgevoerd en verwerkt. De resultaten zijn voor onze kerken ook van groot belang. Bij de enquête en de bezinning die daar door deputaten aan toegevoegd is, willen wij de volgende opmerkingen maken.

In sommige opzichten zijn de resultaten van de enquête zeer verontrustend. Wij noemen slechts één voorbeeld: vele jongeren blijken de leer heel moeilijk te kunnen vertalen naar de praktijk van het leven (blz. 36, tabel 10). Naar ons oordeel is nadere bezinning op deze en andere punten dringend nodig. Wij willen er in dit verband ook op wijzen dat bij de zgn. 'non-respons' (blz. 32) eigenlijk geen sprake is van een non-respons in strikte zin, omdat degenen die niet reageerden telefonisch zijn benaderd. Daaruit werd duidelijk dat deze jongeren overwegend zeer negatief staan tegenover geloof en kerk. Wij vragen ons af of het totaalbeeld van de enquête nog niet iets negatiever wordt, wanneer dit gegeven in het geheel zou worden verwerkt!

Waardering heeft de commissie voor de bezinning van deputaten, waarin zij een aantal lijnen uit de enquête

doortrekken en in een breder kader plaatsen. Wel is duidelijk dat het hier gaat om een eerste aanzet; op verschillende punten is een nadere uitwerking gewenst. Daarbij denken wij bijvoorbeeld aan de aanbevelingen (blz. 47). Tefkens dringt zich hier de vraag op hoe één en ander in praktijk moeten worden gebracht (bijv. de aanbevelingen 2, 6, 7 en 9).

Niettemin zouden wij het toejuichen wanneer de enquête en de bezinning, zoals die in dit rapport gestalte gekregen heeft, op korte termijn in de vorm van een brochure gepubliceerd wordt en aan de kerkeraden wordt toegezonden. Daarbij is het wel gewenst dat enkele gedeeltes enigszins herschreven of uitgebreid worden, om de toegankelijkheid en de bruikbaarheid voor de kerken te vergroten. In het gesprek met deputaten heeft uw commissie enkele concrete passages aangewezen die daarvoor in aanmerking komen.

8. Verleden en toekomst

Deputaten laten verschillende malen in hun rapportage zien welke spanning zij voelen tussen 'het verleden' en 'de toekomst'. We denken onder meer aan de volgende uitspraak: "Veel belangrijker dan om nauwkeurig na te gaan hoe het in het verleden is (mis)gegaan, is het om te bezien hoe de situatie in het heden is en welke mogelijkheden er voor de toekomst zijn" (blz. 21 sub 6). Uw commissie stemt daarmee in, maar wil wel de kanttekening maken dat we op weg naar de toekomst het verleden meedragen en dat niet van ons mogen en kunnen afschudden. Daarom is het van het grootste belang dat deputaten de gesprekken met de jeugdorganisaties blijven voortzetten. Tegelijkertijd hopen wij met deputaten dat zij zich in de komende periode intensiever kunnen bezighouden met wat zij zelf 'hun belangrijkste opdracht noemen' (blz. 3). Wij willen hen aanmoedigen daaraan zeer hoge prioriteit te geven.

Tenslotte hecht uw commissie eraan te benadrukken van hoeveel gewicht het is voor de kerk van de toekomst dat de kerkeraden hun herderlijke zorg voor de gehele jeugd van de gemeente trouw behartigen en intensiveren. Want alleen vanuit die voedingsbodem zal de gezamenlijke herderlijke zorg voor het geheel van de jeugd van de kerk binnen en buiten de jeugdorganisaties goed kunnen functioneren.

9. Voorstellen

De commissie stelt u voor:

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen
 - a. te doen wat in hun vermogen ligt om, in overeenstemming met de instructie van deputaten, aan de gehele kerkjeugd schriftuurlijke voorlichting en leiding te geven;
 - b. het gesprek met de CGJO en het LCJ voort te zetten opdat het mag komen tot een goede samenwerking tussen de beide organisaties;
 - c. in de contacten met beide jeugdorganisaties de kritische opmerkingen die bij hun werk gemaakt worden te bespreken en waar nodig hen van advies te dienen en aan te dringen op correctie;
 - d. zich te bezinnen op de vraag of en in hoeverre het werk van de Young Eagles Kampen een plaats kan krijgen binnen de instructie van deputaten en de volgende synode met een gefundeerd voorstel daaromtrent te dienen;
 - e. de enquête en de bezinning, zoals die in de punten 8.2 en 8.3. van het rapport gestalte gekregen heeft dienstbaar te maken voor de kerken door ze in de vorm van een brochure aan de kerkeraden te doen toekomen;
4. zich te beraden op de vraag hoe deze bezinning naar de praktijk toe nader kan worden uitgewerkt.

A. Baars, rapporteur

BIJLAGE 25
art. 89,121

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELISATIE

Dit rapport bevat naast de werkzaamheden voortvloeiend uit de regeling voor de evangelisatie ook een verslag van de werkzaamheden voortvloeiend uit de opdrachten van de generale synode van 1992, te weten:

- deputaten op te dragen te onderzoeken op welke wijze het evangelisatiewerk in Amsterdam kan worden voortgezet en daartoe opnieuw in overleg te treden met de kerkeraad van Amsterdam Nieuw West;
- deputaten op te dragen nader te onderzoeken of de taak die aan de algemeen functionaris was opgedragen ook op een andere wijze kan worden vervuld;
- deputaten op te dragen - indien blijkt dat de benoeming van een algemeen functionaris noodzakelijk blijft - zich nader te bezinnen op de voorgestelde instructie en daarbij rekening te houden met de ter synode geuite wensen en bezwaren.

1. Samenstelling van het deputaatschap

1.1. Benoemd door de generale synode

De generale synode benoemde de brs. ds. J. Jonkman, ds. J.J. Lot en W. van Zwol (penningmeester) als primi en de brs. ds. J. van Mulligen, ds. J. Oosterbroek en W. Borvanie als respectievelijk secundi. Door de overgang van br. W. Borvanie naar een andere kerkgemeenschap is deze functie vacant.

1.2. Benoemd door de particuliere synoden

Door de particuliere synoden werden benoemd:

- van het Noorden: ds. H.B. Hoogendoorn en ds. J.J. de Jonge;
- van het Oosten: ds. H.R.H.A. de Boer en ds. H.J.Th. Velema;
- van het Westen: ds. J. Bos en ds. J. Verhage en
- van het Zuiden: ds. M. van der Sluis en ds. H. Wubs.

1.3. Moderamen

Het moderamen is als volgt samengesteld:

- voorzitter - ds. J. Jonkman;
- secretaris - ds. H.B. Hoogendoorn en
- penningmeester - br. W. van Zwol.

2. Vergaderingen, secties en commissies

Deputaten vergaderden vijf maal per jaar plenair. Het deputaatschap kent twee secties:

- sectie 1 houdt zich bezig met bezinning, lectuur en de voorbereiding van conferenties en
- sectie 2 is belast met alles wat de werkmensen aangaat.

De secties vergaderden zo vaak als nodig was.

De zogeheten overlegcommissie functioneerde zo lang ds. J. Kievit in dienst van deputaten was. Zie verder paragraaf 6.1.

3. Bezinning, lectuur en conferenties

3.1. Bezinning

Naast de bezinning, die eigen is aan de opdracht in de regeling voor de evangelisatie, hebben deputaten zich ook intensief bezonnen op de opdrachten, welke de generale synode in 1992 aan deputaten gaf (zie bij de inleiding). Voor de resultaten van deze bezinning verwijzen wij u naar de paragrafen 6.2. en 6.3.

3.2. Lectuur

3.2.1. GA

De redactie van GA bestond in de verslagperiode uit de di. J. Kievit, J.J. Lof, H. van Mulligen en H.J.Th. Velema.

Br. J. Schotanus verzorgde in grote trouw de administratie. Om kostenbesparende redenen werd van drukker veranderd. Van De Walburgers te Zutphen werd overgegaan naar drukkerij Herman Bolhuis te Ermelo.

Wat betreft de inhoud zette de redactie het beleid voort. De redactie probeerde zoveel mogelijk werkers uit de praktijk van het evangelisatiewerk aan het woord te laten. Lezers kunnen zo ideeën opdoen, die evangelisatiecommissies kunnen gebruiken voor hun arbeid.

Sinds augustus 1994 zijn gesprekken gaande met de redacties van Doorgeven om GA in een wat bredere opzet in Doorgeven een plaats te geven. Deputaten zien hierin een goede mogelijkheid om hun werk, o.a. het steunen van diverse projecten, in de kerken bekendheid te geven en de gemeentelieden te stimuleren en te activeren met het oog op hun evangelisatorische taak.

3.2.2. Echo

In de redactie hebben namens onze kerken zitting de brs. ds. H.R.H.A. de Boer, ds. A.J. Metske en N. Weeda. De redactie ziet er op toe, dat het aantal Chr. Gerel. scribenten op peil blijft en de inhoud van het blad verantwoord is.

3.2.3. De cursus Ontvangen en Overdragen

Er is veel toerustingsmateriaal op de markt, vooral uit de evangelische hoek. De behoefte werd gevoeld om een cursuspakket samen te stellen, dat in al onze kerken bruikbaar zou zijn. Ca 100 gemeenten maakten met veel waardering van de het cursuspakket gebruik. Dat heeft deputaten verheugd. Na het vertrek van ds. Kievit zagen deputaten geen kans meer hun toezegging het pakket uit te breiden waar te maken.

3.3. Conferenties

3.3.1. Toerustingskonferenties

De plannen, uiteengezet in het vorige rapport aan de generale synode, konden worden uitgevoerd.

Deputaten organiseerden op 1 mei 1993 een conferentie met als thema: Ik wil er wel over praten, maar hoe? Ds. A.P. van Langevelde leidde het onderwerp tijdens de morgenbijeenkomst in. Tijdens de middagbijeenkomst werd aan de hand van een videofilm praktische toerusting gegeven in het voeren van een evangelisatiegesprek. De conferentie werd gehouden in de Chr. Gerel. Kerk van Hardenwijk en werd goed bezocht. De keuze voor praktische toerusting bleek een goede: de behoefte aan dergelijke toerusting is groot.

Op 23 april 1994 werd een toerustingskonferentie gehouden met als onderwerp Kinder-evangelisatie. Tijdens de morgenvergadering kwamen drie sprekers aan het woord. Br. E. van Rij sprak over het werven van kinderen, br. P.D. Holland over het vertellen van het evangelie aan kinderen en ds. J. van Amstel over het zingen met kinderen. Tijdens de middagvergadering waren er twee workshops, één waarin het zingen met kinderen werd geleerd en één waarbij vragen door de inleiders werden beantwoord. De deelnemers aan de conferentie spraken ook nu waardering uit voor de praktische toerusting.

Voor 22 april 1995 is een conferentie uitgeschreven met als onderwerp Campingevangelisatie.

3.3.2. Conferenties met classicale deputaten

Voor deputaten heeft de toerusting van gemeentelieden een hoge prioriteit. Nu zij geen vrijgestelde meer voor deze taak kunnen inzetten, leek het deputaten goed de weg naar de gemeenten vooral via de classicale deputaten te bewandelen. Om de banden met de classicale deputaten aan te halen werd, aansluitend aan de deputatenvergadering van 12 november 1993, een vergadering met hen belegd. Gesproken werd over de vraag, wat deputaten voor de classicale deputaten kunnen betekenen. Veel classicale deputaten lieten blijken met hun opdracht vanuit art. 10 van bijlage 16 van de Kerkorde praktisch niet uit de voeten te kunnen. De behoefte werd gevoeld aan een nauwere samenwerking van de taak van de classicale deputaat. Verder spraken de classicale deputaten de wens uit vanuit het deputaatschap gevoed te worden met ideeën en materialen om de kerken daarmee te dienen.

Tijdens de vergadering van 14 juni 1994 werd de verhouding tussen deputaten en de classicale deputaten nader besproken. Een taakomschrijving van het werk van de classicale deputaat was het gevolg (zie bijlage 1). Verder werden de videocursus "Het bereiken van je leefwereld" en de werkmop van de Evangelische Alliantie met evangelisatie-ideeën op hun bruikbaarheid beoordeeld. Deze onderlinge contacten en toerusting blijken zo goed uit te pakken, dat jaarlijks een ontmoetings- en instructiedag met de classicale deputaten afgesproken zal worden.

4. Werkterreinen

4.1. Amsterdam

Conform de opdracht van de generale synode van 1992 inzake Amsterdam (zie bij de inleiding) traden deputaten in overleg met de kerkeraad van Amsterdam Nieuw West. De kerkeraad besloot het gemeentelijk werk en het evangelisatiewerk niet meer door één en dezelfde persoon te laten gebeuren. Sinds september 1994 is dr. T. Brienens als predikant aan de gemeente verbonden. De financiële verantwoordelijkheid voor de predikant berust geheel bij de gemeente.

De kerkeraad heeft voor het evangelisatiewerk een broeder op het oog. Wegens ziekte kon zijn benoeming nog geen doorgang vinden. Een delegatie van de kerkeraad heeft begin 1995 verslag uitgebracht van de huidige stand van zaken. Ondertussen heeft het evangelisatiewerk in Amsterdam wel voortgang gevonden, waarbij de noodzaak van een vrijgesteld werker zich des te sterker deed voelen.

4.2. Antwerpen

Inmiddels is de gemeente te Antwerpen een zelfstandige gemeente geworden. Zij beschikt over een eigen, nieuw gebouwd kerkelijk centrum, van waaruit het evangelisatiewerk nog krachtiger dan voorheen wordt voortgezet. Een paar voorbeelden uit een verslag van ds. K. Groeneveld mogen de vorige uitspraak illustreren: Er is een Bijbelstudie voor beginners (de zogeheten ontdekkingsgroepen); de Bijbelwinkels worden gepromoot en het markt- en kinderwerk worden begeleid. Grote betrokkenheid was er bij het project Antwerpen 1993. De voorbereidingen voor de Wereldwijde evangeliecampagne, een Billy Grahamcampagne in maart 1995, zijn in volle gang.

De financiële en morele steun van deputaten blijven onontbeerlijk.

4.3. Noord-Holland

De brs. ds. A.P. van Langevelde en ds. A.J. Metske zijn als predikanten met een evangelisatieopdracht verbonden aan de gemeente te Broek op Langedijk. Voor wat betreft hun werken in die opdracht komen zij voor 60% ten laste van deputaten.

Ds. Van Langevelde is belast met de pastorale zorg voor de wijkgemeente Alkmaar en besteedt 25% van zijn werktijd aan evangelisatiewerk. Behalve dat hij voorgeat in evangelisatiediensten, leidt hij diverse gespreksgroepen met rand- en buitenkerkelijken. Hij begeleidt het regelmatig organiseren van de vakantiebijbelschool in een deel van Alkmaar en heeft zich ook ondersteunend ingezet voor het realiseren van het Aanloophuis in Alkmaar.

Ds. Metske besteedt 75% van zijn werktijd aan evangelisatiewerk. De rest van zijn arbeidstijd draagt hij zorg voor gemeente-opbouw, catechese en pastoraat in Hoom. Hij heeft tot januari 1995 gewerkt vanuit Heerhugowaard. Daar organiseerde hij bijeenkomsten en koffie-ochtenden van evangelisatorische aard. Ook leidde hij een kinderclub. Verscheidene malen ging hij voor in evangelisatiediensten. In Alkmaar zat hij zich al weer enige jaren in om samen met zijn medewerkers prostitutees met het evangelie in aanraking te brengen. Via het bezoekwerk en het geven van Nederlandse les aan Spaanstaligen ontstaan contacten, waarin gebed, schriftlezing en het zingen van geestelijke liederen een plaats hebben. Omdat dit werk in Alkmaar enorm is uitgegroeid en ten einde dit werk effectiever te kunnen uitvoeren, is een pand in de binnenstad van Alkmaar aangekocht. In een gedeelte van dit pand heeft de familie Metske zich in januari 1995 gevestigd. Een ander deel van het pand wordt geschikt gemaakt als les- en ontvangstruimte, zodat over niet al te lange tijd dit aanloophuis volledig kan functioneren.

Gedurende de zomervakantie geeft ds. Metske leiding aan het evangelisatiecampingwerk in Groet en Schoorl. Uit dit werk is o.a. een jongerenclub in Schoorl ontstaan. Ook in Hoom heeft ds. Metske het evangelisatiewerk ter hand genomen. Dit werk verkeert nog in een beginstadium.

4.4. Twente

Br. N. Weeda werkt in Twente in dienst van de Contact Commissie Evangelisatie Twente (CCET). Sinds november 1977 vervult hij in deze regio de moeilijke taak van evangelist met grote inzet en enthousiasme.

Naast de gebruikelijke activiteiten als verrichten van huisbezoeken, het leiden van zang- en welkomstdien-

sten, het betrokken zijn bij evangelisatierecreatiewerk en van vakantiebijbelscholen, het lesgeven aan een grote opdracht/evangelisatieschool met tal van cursisten, werkt br. Weeda met zegen onder buitenlanders, o.a. Turken en Vietnamezen. Ook de lokale omroep wordt gebruikt om het evangelie door te geven. In Enschede en Hengelo vindt dit werk plaats in samenwerking met de Ned. Genf. Kerken.

4.5. Wegwijzerkampen

Door de stichting Wegwijzerkampen, uitgaande van de kerken van Oud-Beijerland, Ridderkerk, Rotterdam-Oost/Capelle aan de IJssel en de buitengewone wijkgemeente van de Ned. Herv. Kerk in Krimpen aan de IJssel, worden jaarlijks kinderkampen (9-12 jaar), tienerkampen (13-16 jaar), jongerenkampen (16-18 jaar) en seniorenkampen (18 jaar en ouder) georganiseerd. Daarnaast worden er nazorgevangelisatieclubs en clubs voor tieners (buitenkerkelijke kinderen) door die plaatselijke gemeenten verzorgd. Dit alles staat onder leiding van het zogeheten "voorzittersoverleg", waarvan br. Van Rij de situwende kracht is. Men streeft er naar bovengenoemde kampen kostendekkend te doen draaien; de zo genoemde "centrale kosten" worden uit een gemeenschappelijke kas bekostigd. Voorts stelt de stichting "Steun Wegwijzerkampen" br. Van Rij in staat zich anderhalve dag per week vrij te maken voor de organisatie en nazorg voor dit werk, in welke kosten deputaten sinds 1985 ook bijdragen.

4.6. Oost-Vlaanderen

Jaarlijks wordt een bezoek gebracht aan br. H. Bor in Gent, die daar reeds ruim 15 jaar als evangelist namens de stichting Oost-Vlaanderen werkzaam is. Deputaten krijgen een goede indruk van deze arbeid en zijn overtuigd van de grote inzet van br. Bor. Er mag gesproken worden van Gods zegen op dit moeilijke werk in een rooms-katholieke omgeving. Deputaten betrekken br. Bor ook bij het overleg met evangelisatiewerkers binnen onze kerken en bij de jaarlijkse conferenties.

5. Evangelie en Moslims

Deputaten participeren in de stichting Evangelie en Moslims, stichting voor getuigenis en dienst onder moslims in Nederland. Andere participanten in de stichting zijn namens onze kerken zandingsdeputaten, verder de Hervormde Bond voor Inwendige Zending op Gereformeerde Grondslag, de Gereformeerde Zendingbond, de Morgenlandzending en de Ned. Genf. Kerken.

Namens deputaten zending heeft ds. W. van Heest zitting in de stichting. Tot 1 januari 1995 vertegenwoordigde mevrouw dr. E. van Fliessen, eveneens namens deputaten zending in het bestuur, ons deputaatschap. Sinds die datum beschikken deputaten weer over een eigen afgevaardigde in het bestuur van de stichting in de persoon van ds. J. Bos. Binnen het deputaatschap is veel waarderijng voor het werk van de stichting. De infobulletins, die maandelijks verschijnen, bevatten veel leerzame informatie. De stichting stelt pogingen in het werk een allochtone werker aan te trekken om zo het evangeliseren onder moslims voor de gemeenten en de opvang van christen geworden moslims in de gemeenten te vergemakkelijken. Deputaten hebben besloten in de kosten van de allochtone werker bij te dragen.

6. De landelijk functionaris voor het evangelisatiewerk

6.1. Ds. J. Kievit

Na de generale synode van 1992 heeft ds. Kievit nog twee jaar in dienst van deputaten gefunctioneerd. De classis Amersfoort verleende ds. Kievit per 1 januari 1994 een eervol emeritaat. Op zondag 2 januari van dat jaar werd in "De Voorhof" te Ermelo een afscheidsdienst gehouden. Zo kwam een einde aan een lange periode van samenwerking tussen deputaten en ds. Kievit. Deputaten zijn dankbaar voor het werk, dat ds. Kievit verzett heeft. De indruk bestaat, dat evangelisatie als onderwerp toch meer in de kerken is gaan leven. Wij gunnen hem na een periode van vrijgesteld zijn voor bijzondere arbeid een periode van vrijgesteld zijn van bijzondere arbeid.

De begeleiding van ds. Kievit was in handen van de zogeheten "overlegcommissie". Deze commissie bestond uit een aantal deputaten en een afgevaardigde van de kerkeraad van de kerk te Ermelo, de gemeente, waaraan ds. Kievit als predikant verbonden is. Na de emeritering van ds. Kievit werd de commissie ontbonden.

6.2. De noodzaak van een landelijk vrijgesteld functionaris

De generale synode van 1992 besloot "uit te spreken, dat na de emeritering van de huidige vrijgestelde, deze functie voornamelijk niet zal worden gecontinueerd". Verder droeg de synode deputaten op "nader te onderzoeken of de taak die aan de algemeen functionaris was opgedragen ook op een andere wijze kan worden vervuld". Inmiddels hebben deputaten een dergelijk onderzoek verricht en wel:

- bij zichzelf. Deputaten noemen eerst zichzelf, niet uit ongepaste hoogmoed, maar omdat zij meenden de vraag naar wat mogelijk is eerst aan zichzelf te moeten stellen. Zij gingen na in hoeverre zij zelf in de gelegenheid zouden zijn enige taken van de vrijgesteld functionaris over te nemen. Geconcludeerd kan worden, dat reeds veel, om niet te zeggen té veel dagdelen aan het werk voor het deputaatschap worden gegeven. Deputaten vinden het onverantwoord l.o.v. de eigen gemeente het aantal dagdelen voor het werk voor het deputaatschap verder uit te breiden. Deputaten zien bijvoorbeeld beslist geen kans zelf toerustingmateriaal te maken of 's avonds zelf met een toerustingprogramma de gemeenten langs te reizen.

Deputaten hebben zich bezonnen op een voorstel van één van hen om te proberen zelf meer van de instructie te kunnen realiseren. Er werd een schema ontworpen, waarin allerlei werkgroepen de taken, die tot het evangelisatiepakket horen, uitvoeren. Deze werkgroepen zouden moeten bestaan uit één of meer deputa-

ten, één of meer classicale deputaten, een werker, een deskundige en (eventueel) een aantal gemeentelieden. Het omzakeken naar deze totaal nieuwe structuur zou (te) veel tijd en energie vragen. Bovendien zou door het zitting hebben in één of meer werkgroepen een nog grotere aanslag op de tijd van de (classicale) deputaten worden gedaan.

- de classicale deputaten. In de afgelopen drie jaar kwamen deputaten drie keer met de classicale deputaten bijeen. Deputaten zien geen kans conferenties als onder 3.3.2. genoemd vaker te beleggen of de classicale deputaten van nog meer materiaal of instructie te voorzien. Ook van de kant van de classicale deputaten werd de moeilijkheid en hier en daar zelfs de onmogelijkheid uitgesproken naast het werk in de gemeente met toerustingprogramma's langs de gemeenten of evangelisatiecommissies in het classicaal ressort te trekken.

Een onderzoek onder de classicale deputaten naar hun visie op de noodzaak van het hebben van een vrijgesteld functionaris leverde als resultaat op, dat in een tijd, waarin de kerk afkult en de gemeente haar getuigende roeping meer dan ooit moet (leren) verstaan, het hebben van een vrijgesteld functionaris onontbeerlijk is.

- de werkers. Door middel van een vragenlijst werd de werkers gevraagd, wat zij eventueel nog voor deputaten zouden kunnen doen. Bij hen doen zich dezelfde problemen voor als bij deputaten en de classicale deputaten. Zij kunnen hier en daar en zo nu en dan nog wel eens een avondje voor deputaten aan het werk, maar van een gestructureerde aanpak van de gemeenten kan geen sprake zijn.

Evenals onder de classicale deputaten werd onder de werkers een onderzoek gedaan naar hun visie op de noodzaak van het hebben van een vrijgesteld functionaris. Het hoeft niet te verwonderen, dat de uitkomst van het onderzoek niet anders was dan de uitslag van het onderzoek onder de classicale deputaten.

Door de ontkenning van ons volk en de toevloed van allochtonen neemt het werk van het deputaatschap om de gemeenten op beide terreinen toe te rusten alleen nog maar toe.

Alles overziende menen deputaten geen andere conclusie te kunnen trekken dan dat de opgelegde taak (zie art. 5 van de regeling voor evangelisatie) op een andere wijze ingevuld en uitgevoerd zou kunnen worden, maar dat zeker voor de uitvoering de tijd bij de (classicale) deputaten en de werkers ten ene male ontbreekt. Dus kunnen deputaten hun taak alleen verantwoord uitvoeren met behulp van een vrijgesteld functionaris.

6.3. De instructie

De generale synode van 1992 besloot ook "deputaten op te dragen - indien blijkt dat de benoeming van een algemeen functionaris noodzakelijk blijft - zich nader te bezinnen op de voorgestelde instructie en daarbij rekening te houden met de ter synode geuite wensen en bezwaren".

Eén van de ter synode geuite bezwaren betreft het "gewicht" van de door deputaten opgestelde instructie voor de vrijgestelde. De instructie zou voor één man te zwaar zijn. Naar de mening van deputaten is het in het licht van deze opvatting op z'n zachtst gezegd medewaardig hen de ene man vervolgens te ontnemen. Consequent geredeneerd zou juist een tweede man aan die ene moeten worden toegevoegd. De instructie is inderdaad niet licht, maar geeft aan wat deputaten voor de goede vervulling van de door de generale synode op hun schouders gelegde taak nodig achten. Bovendien moet de instructie gezien worden als een richtlijn. Het stellen van een hoog ideaal zou iemand, die moet proberen iets van dat ideaal te verwezenlijken, moedeloos kunnen maken. Anderzijds zou het iemand ook tot het geven van de beste krachten kunnen stimuleren. Daarbij is duidelijk, dat er prioriteiten gesteld moeten worden. Deputaten vrezen, dat de synodale beoordeling van de instructie en van het beantwoorden van de vraag, wat iemand daarvan terecht zou kunnen brengen, teveel beïnvloed is door "de teleurstellende gang van zaken in het verleden". Deputaten blijven dan ook volledig achter hun instructie staan. Deputaten onderstrepen de noodzaak iemand te hebben, die op krachtige, energieke en enthousiaste wijze de instructie ter hand gaat nemen.

7. Beraadcommissie gemeentetoerusting

De beraadcommissie bestond uit afgevaardigden van deputaten voor de buitenlandse zending, voor evangelieverkondiging onder Israél, voor binnen- en buitenlandse hulpverlening, voor algemene diakonale en maatschappelijke aangelegenheden en voor evangelisatie. De commissie werd destijds in het leven geroepen om de werkzaamheden van de verschillende deputaatschappen in de richting van de gemeente op elkaar af te stemmen. Het voortbestaan van de commissie stond enkele keren ter discussie. Besloten werd de commissie wegens het niet doelmatig functioneren op te heffen.

8. Financiën

8.1. Diverse subsidies

Naast reeds genoemde projecten werden ook kleinere projecten gesubsidieerd. Te denken is o.a. aan werk op de camping Julianahoeve via de Chr. Geref. Kerk te Haamstede.

Twee kerken vroegen subsidie aan voor dat deel van het werk van de te beroepen predikant, dat onder evangelisatiewerk te rangschikken valt. Deputaten wezen de verzoeken af met als reden, dat de gevraagde gelden niet aanwezig zijn c.q. niet zijn begroot. Wel beloofden deputaten één van de gemeenten aan de synode voor te leggen, hoe met dergelijke verzoeken moet worden omgegaan.

8.2. Toelichting op de financiën over de jaren 1992-1994

Voor een overzicht van de financiën over bovengenoemde jaren verwijzen wij u naar de bijlagen 2 en 3. Daar de generale synode destijds accoord ging met ons verzoek om de inkomsten van zendingedagen en dergelijke niet in mindering te brengen op onze begroting (wegens het structureel niet bijdragen aan ons deputaatschap door een groot aantal kerken), werd bereikt, dat de tekorten over 1992 en 1993 beperkt ble-

ven. Met name door het wegvallen van de lasten van een vrijgestelde kon over 1994 voor het eerst weer een batig saldo worden bereikt.

Ondanks de periodieke verzoeken om aldracht volhardde een groot aantal kerken wederom in het niet aldragen van hun synodale omstap: een enkele kerk gaf een reactie, de overige meenden juist te handelen door algeheel stilzweigen.

In bovengenoemde reactie werd gesteld niet bij te dragen voor deputaten evangelisatie, omdat het evangelisatieproject te Gert financieel wordt gesteund. Dit project, uitgaande van vijf kerken uit de Particuliere Synode van het Zuiden, wordt door het deputaatschap, zoals gemeld, jaarlijks bezocht, maar niet gesubsidieerd.

De subsidies plegen te stijgen door indexatie van de salanskosten; de stijging overtreft plaatselijk de begroting. Met name de subsidie aan "Evangelie en Moslims" overschreed de begroting (de vroegere begrotingscijfers waren niet geïndexeerd).

Door het vertrek van ds. H.P. Brandsma in 1992 uit Amsterdam en de omstandigheid, dat nog geen evangelist kon worden benoemd, trad op dit project een besparing op.

Ook wat betreft de kosten trad o.v.v. de begroting een besparing op, door dat de generale synode van 1992 het voorstel van deputaten om een vervanger voor ds. Kievit te benoemen vooralsnog niet honoreerde.

Dientengevolge wordt ook voor 1995 een batig saldo verwacht.

8.3. Toelichting op de begroting voor de jaren 1996-1998

Belangrijker dan de terugblik is de blik op de toekomst, te weten de jaren 1996-1998 D.V.

Naar verwachting zal in 1995 in Amsterdam een evangelist worden benoemd. Omdat de kerkeraad van Amsterdam Nieuw West de combinatie predikant-evangelist (als bij ds. Brandsma) niet langer verantwoord heeft geacht, zal het beroep op de subsidie van het deputaatschap belangrijk hoger uitvallen dan voorheen; bij beroep op deputaten heeft het deputaatschap de opdracht van de generale synode van 1992 om Amsterdam een speciale plaats te geven in acht te nemen.

Nieuw beleid is ook ingezet in het bijzondere project te Alkmaar (het Aantoopthuis). Als we zien, hoe dit project door de kerken wordt gedragen, menen deputaten reeds boven de begroting van 1995 te mogen en te moeten gaan met een subsidie in de kosten van exploitatie ter grootte van circa f 12.000,- per jaar.

Deputaten hebben in paragraaf 6 aangegeven, dat een vrijgestelde voor de uitvoering van het werk noodzakelijk is. Dit houdt in, dat vanaf 1 april 1996 in de begrotingen ook rekening moet worden gehouden met salariskosten e.d. voor de vrijgestelde.

Voorts menen deputaten, dat - nu ons land zendingsgebied is geworden - aan verzoeken uit de kerken om financiële steun in de komende jaren niet kan worden voorbijgegaan. Voor nieuwe projecten, zoals gemeld bij 8.1., dient naar ons stellig oordeel in de begroting ruimte te worden geschapen; deputaten hebben dit nieuwe beleid voorzichtig begroot.

Bij de begroting is rekening gehouden met 3% cumulatieve stijging van de (salaris)kosten. Samenvattend kan het volgende worden gesteld: Wilen deputaten hun werk ten behoeve van de evangelisatie verantwoord kunnen blijven uitvoeren, dan dient de bijdrage voor deze "binnenlandse zending" te worden verhoogd naar f 5,20 per lid/dooplid, waarbij is uitgegaan van 75.000 leden/doopleden.

9. Voorstellen

Deputaten stellen u het volgende voor:

- het werk van deputaten over de afgelopen drie jaar goed te keuren;
- deputaten op te dragen opnieuw een vrijgestelde te benoemen;
- de begrotingen voor de jaren 1996-1998 goed te keuren en de daaruit voortvloeiende minimumbijdrage per (doop)lid vast te stellen op f 5,20;
- opnieuw deputaten te benoemen en daarvan aan de secretaris van het deputaatschap bericht te geven;
- een uitpraak te doen over het omgaan met subsidieverzoeken van gemeenten voor dat deel van het werk van een te benoemen predikant dat als evangelisatiewerk is aan te merken (zie paragraaf 8.1.).

10. Besluit

Deputaten zijn dankbaar, dat de Here de mogelijkheden gaf de opgelegde taak zo goed mogelijk te vervullen.

Deputaten komen, bezig met het werk voor het deputaatschap, onder de indruk van de nood van deze tijd. De kerken dienen van die nood doordrongen te zijn. "Daar wij weten, hoezeer de Here te vrazen is, trachten wij de mensen te overtuigen", 2 Korinthe 5:11a. En "de liefde van Christus dringt ons", 2 Korinthe 5:14. De gemeenten dienen hoe langer hoe meer en beter toegerust te zijn voor het uitvoeren van een geweldige opdracht. Gnaag zeten deputaten daartoe hun werk voort onder de zegen van Hem, die beloofd heeft: "Ik ben met u tot aan de voleinding der wereld", Mattheüs 28:20.

Wij wensen u de onmisbare leiding van de Heilige Geest en de zegen van de Here toe.

Namens deputaten evangelisatie.

J. Jonkman, voorzitter,
H.B. Hoogendoorn, secretaris,
W. van Zwol, penningmeester.

Bijlage 25.1

VOORSTEL TOT EEN NADERE INVULLING VAN DE TAAK VAN DE CLASSISDEPUTAAT VOOR EVANGELISATIE

Tijdens de vergadering met de classicale deputaten d.d. 14 juni j.l. werd duidelijk, dat veel classicale deputaten niet precies weten, hoe ze hun opdracht moeten invullen. Afgesproken werd, dat wij hen zullen voorzien van een aantal tips. Als zodanig moet onderstaand stuk worden opgevat.

Bijlage 16, art. 10, sub a/c: INVENTARISEREN/RAPPORTEREN:

Met betrekking tot het jaarlijks classicaal onderzoek werden de volgende suggesties aan de hand gedaan:

1. Het is goed het jaarlijks onderzoek te blijven doen;
2. Daarbij moet niet zozeer worden gevraagd naar wat er al of niet wordt gedaan, maar vooral naar de wensen, die bij de evangelisatiecommissies leven;
3. Het is goed de verkregen gegevens te melden aan de classis, die uiteindelijk verantwoordelijk blijft voor het werk van haar deputaat;
4. Het is goed de gegevens toe te spelen aan de evangelisatiecommissies binnen de classis ten einde ideeën op te doen en van elkaar te leren;
5. Het is eveneens goed de landelijke deputaten van de gegevens op de hoogte te brengen en met hen te overleggen, of en hoe zij aan de geuite wensen kunnen voldoen.

Bijlage 16, art. 10, sub b: STIMULEREN:

De volgende ideeën werden geleverd om de activiteiten in de classis te stimuleren:

1. Een classicaal evangelisatiecommissie instellen om goede dingen te bedenken en een plan op te stellen c.q. uit te voeren;
2. Eén- of tweemaal per jaar de evangelisatiecommissies bijeen roepen om ze toe te rusten, bijvoorbeeld door ze aan te leren met de cursus "Ontvangen en overdragen" te werken om de gemeente toe te rusten dan wel ze te begeleiden in het opzetten van georganiseerd werk;
3. Classicaal een activiteit opzetten en uitvoeren (de classis Leeuwarden draagt verantwoordelijkheid voor campingwerk in Bakhuzen. Zo zijn er meer activiteiten te bedenken, die classicaal kunnen worden aangepakt);
4. Het deelnemen aan een stuk praktisch werk, dat door (een gemeente in) de classis gebeurt (in de evaluatie ter vergadering omschreven als werkbezoek of werk ter plaats);
5. Minicorferentie met de predikanten uit het classicaal ressort om hen meer bij het evangelisatiewerk te betrekken;
6. Indien mogelijk het bezoeken van een gemeentelijke evangelisatiecommissie om die te activeren of van een kerkeraad om met hem te spreken over het instellen van een commissie, als die nog niet in een gemeente aanwezig is;
7. Het verzorgen van een toerustingavond in een gemeente om betreffende gemeente als gemeente meer oog voor het evangelisatiewerk te geven.

Bijlage 16, art. 10, sub d: FUNGEREN ALS KONTAKTPERSOON:

Bij dit punt komt de relatie tussen de classicale en de landelijke deputaten aan de orde. De volgende suggesties worden aan de hand gedaan:

1. Eén- of tweemaal per jaar een ontmoeting organiseren;
2. Het - eventueel per P.S. - organiseren van studiedagen voor predikanten;
3. Het fungeren van de landelijke deputaten als vraagbaak;
4. Het voeden van de classicale deputaten met ideeën, bijv. d.m.v. een rondzendbrief (bijv. eens per kwartaal);
5. Het aanbieden (eventueel organiseren) van studiereizen;
6. Het maken van materiaal;
7. Het bekend maken van wensen aan de landelijke deputaten.

BILAGE 25.2

	BALANS		
BALANS PER 31 DECEMBER	1994	1993	1992
AKTIVA			
FINANCIELE VASTE AKTIVA			
Financiële vaste activa	162.242	16.266	20.063
VLOTTENDE AKTIVA			
Vorderingen en overlopende activa	4.262	6.184	14.530
Liquide middelen	129.277	216.030	204.663
	133.539	222.214	219.193

TOTAAL AKTIVA	295.781	238.480	239.256
PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN			
Eigen vermogen	284.990	227.859	232.582
SCHULDEN			
Schulden op korte termijn	10.791	10.621	6.674
TOTAAL PASSIVA	295.781	238.480	239.256

BILAGE 25.3

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN	1994	1993	1992
Opbrengst bijdragen kerken	247.444	249.011	245.773
Zendingsdagen	25.689	21.146	24.952
Interest	10.128	13.355	16.378
Overige inkomsten	1.452	5.296	1.442
Bijzondere bate	0	13.998	0
TOTAAL BATEN	284.713	302.806	288.545
LASTEN			
Personeelskosten	16.995	93.416	92.594
Subsidies	155.256	144.751	140.166
Stichting "Evangelië en Moslims"	30.224	35.291	24.748
Exploitatie periodieken	632	1.762	11.833
Diverse kosten	24.475	24.397	21.165
Bijzondere lasten	0	7.912	0
TOTAAL LASTEN	227.582	307.529	290.606
BATIG/NADELIG SALDO	57.131	- 4.723 -	2.061
Specificatie subsidies:	1994	1993	1992
	f	f	f
Twentse kerken (C.C.E.T.)	44.500	42.000	38.000
Noord Holland/Broek op Langedijk	52.006	50.001	42.000
Antwerpen	44.000	41.000	38.000
Evang. Alkantie Driebergen	250	250	250
Stg. Wegwijzerkampen/O.S.W.E.K. Ridderkerk *	9.500	6.500	6.500
Amsterdam	0	0	10.416
Groot/Broek op Langedijk	2.500	2.500	2.500
Julianahoeve Haarnstede	2.500	2.500	2.500
	155.256	144.751	140.166

BILAGE 25.4

Concept Begrotingen 1996-1998
(met herziene begroting 1995)

Subsidies	1995	1996	1997	1998
	f	f	f	f
Twente	46.000	47.500	49.000	50.000
Noord Holland	53.500	55.000	57.000	58.500
Amsterdam	25.000	51.500	53.000	54.500
Alkmaar	12.000	12.500	13.000	13.500

Antwerpen	44.000	45.000	46.000	47.000
Wegwijzerkampen en OSWEK	8.500	8.500	9.000	9.000
Groot	2.500	2.500	2.500	2.500
Haarnstede (Julianahoeve)	2.500	2.500	2.500	2.500
Overige kleine projecten	500	500	500	500
Nieuw beleid	5.000	10.000	15.000	20.000
Subtotaal	189.500	235.500	247.500	258.000
Evangelië en Moslims	31.500	32.500	33.500	34.500
Personeelskosten	0	67.500	93.000	95.500
Exploitatie "GA"	1.500	0	0	0
Exploitatie "Doorgeven"	4.500	6.000	6.500	7.000
Kosten K.A.B.	10.000	11.000	11.500	12.000
Kosten Deputaten	12.000	12.000	12.500	12.500
Kosten vrijgestelde	0	2.500	3.500	4.000
Overige kosten	3.000	3.500	4.000	4.500
Totaal jaarlijkse lasten	262.000	370.500	412.000	428.000
Af. Rente-inkomsten	12.000	13.500	13.500	13.500
Benodigde bijdragen	250.000	357.000	398.500	414.500
Gemiddelde 96-98	390.000			
Benodigde omslag 96-98	5,20			

Geschatte eigen vermogensontwikkeling

Eigen vermogen ultimo 1994	285.000
Verwacht batig saldo 1995	20.000
Verwacht eigen vermogen ultimo 1995	305.000
Verwacht batig saldo 1996	33.000
Verwacht eigen vermogen ultimo 1996	338.000
Verwacht nadelig saldo 1997	8.500
Verwacht eigen vermogen ultimo 1997	329.500
Verwacht nadelig saldo 1998	24.500
Verwacht eigen vermogen ultimo 1998	305.000

Dit laatste bedrag ligt beneden de synodale normstelling van eenmaal de jaarlijkse lasten ad f 428.000 over 1998.

Voor toelichting zie punt 8. Financiën.

BILAGE 26
art. 89,121RAPPORT 2 VAN COMMISSIE II BETREFFENDE
EVANGELISATIE

Met grote belangstelling heeft uw commissie kennis genomen van het rapport van de deputaten voor de Evangelisatie. Naar onze mening is het een goed rapport, maar op sommige (belangrijke) punten te beknopt. In hun bezinning zijn de deputaten vrijwel uitsluitend bezig geweest met de opdrachten van de Generale Synode.

1. De cursus Ontvangen en Overdragen (3.2.3)

Op onze vraag hoe de cursus Ontvangen en Overdragen is ontstaan, antwoordden deputaten dat de cursus is ontstaan uit materiaal dat ds.H.B.Hoogendoorn in het verleden maakte met het oog op het evangelisatiewerk in de classis Amsterdam. Ds. J. Kievit heeft aan de definitieve vormgeving een belangrijk aandeel geleverd. Door zijn vertrek gelukte het niet de beloofde uitbreiding aan de cursus te geven. Wel is er door deputaten veel toerustingsmateriaal bekeken, o.a. uit evangelische hoek. Graag zouden deputaten wat bruikbaar is in eigen materiaal een plaats geven, zodat onze evangelisatiecommissies gebruik kunnen maken van toerustingsmateriaal dat op gereformeerde leest geschoeid is. Die behoefte wordt tegenover deputaten meer dan eens uitgesproken, al is er waardering voor het pakket dat reeds is samengesteld.

2. Classicale deputaten (3.3.2)

De commissie acht het een goede zaak dat er classicale deputaten voor evangelisatie zijn, die in hun ressort toegerust, enthousiast en enthousiasmerend bezig zijn. De vraag rees echter bij ons of de taakomschrijving die deputaten voor de classicale deputaten gemaakt hebben (bijlage 1.1 en 1.2) niet veel te zwair is. Is een vrijgestelde niet overbodig als de classicale deputaten naar deze omschrijving hun werk doen?

Deputaten antwoordden dat het verzoek om een dergelijke taakomschrijving van de classicale deputaten zelf gekomen was. Zij wilden graag vruchtbaar en concreet bezig zijn, maar wisten niet zo goed hoe. Deze taakomschrijving is bedoeld om het werkveld aan te geven en handvaten aan te reiken. Het is niet een pakket taken dat de classicale deputaten geheel hoeven te volbrengen, maar gegeven als een stimulans om te zien wat er kan worden gedaan.

3. Amsterdam (4.1)

De rapportage over Amsterdam is naar de mening van uw commissie te beknopt, zeker gelet op de uitvoerige bespreking op de vorige synode.

Deputaten konden aanvullend melden dat de evangelist die in Amsterdam zou gaan werken is begonnen, al is hij nog niet officieel geïnstalleerd.

4. Noord - Holland (4.3)

Er is bij uw commissie en in de kerken veel waardering voor het evangelisatiewerk in Noord-Holland, met name dat van ds. A.J. Metske. Hij is steeds intensiever in Alkmaar gaan werken; ook is hij er gaan wonen. Maar de andere werkzaamheden die hij deed, o.a. in Heerhugowaard vinden ook voortgang.

5. Twente (4.4)

De commissie vroeg of er iets meer over het werk van br. N. Weeda kon worden verteld. Zowel in Hengelo als in Enschede is er opvang van Vietnamese geweest. Met hulp van een Turk die christen is werkt hij onder Turken. In Enschede doet hij o.a. aan marktevangelsie en schuwt daarbij zelfs de confrontatie met overtuigde satanisten niet. Hij heeft een bijzondere gave ontvangen om met mensen van allerlei slag om te gaan en hen heel direct met het evangelie te confronteren. Deputaten hebben grote waardering voor zijn werk.

6. Evangelie en Moslams (5)

Uw commissie was benieuwd of de stichting Evangelie en Moslams er reeds in geslaagd is een allochtone werker aan te trekken. Deputaten konden meedelen dat dat inderdaad kort voor de vakantie gelukt was. Deputaten zijn daar bij mee. Wel wordt er van hen een bijdrage van ong. f. 12.000,- verwacht, die niet in de begroting is opgenomen.

7. Vrijgestelde (6)

Aan het werk van ds. J. Kievit is door zijn emeritering een einde gekomen. Graag sluiten we ons aan bij de dank die deputaten uitspreken voor het werk dat hij heeft gedaan.

Op onze vraag op grond waarvan deputaten uitspraken dat de indruk bestaat dat evangelisatie als onderwerp toch meer in de kerken is gaan leven, verwezen zij naar een enquête die zij jaren geleden hielden en spraken zij over signalen die zij opvangen. Deputaten zijn het met de commissie eens dat evangelisatie bij een te kleine categorie mensen in de gemeenten leeft. Bovendien hebben zij het gevoel dat het dringend noodzakelijk is om de zaak van het evangelisatiewerk en de taak om te evangeliseren telkens onder de aandacht van de gemeente te blijven brengen.

Naar de mening van deputaten is het daarom nodig dat er opnieuw een vrijgestelde komt. Na de vorige synode hebben deputaten zich weer intensief beraden op de vraag of het werk ook op een andere manier zou kunnen worden gedaan. Ook hebben ze opnieuw de instructie voor een vrijgestelde onder de loep genomen. Deputaten kwamen tot de conclusie dat voor een goed functioneren van het evangelisatiewerk een vrijgestelde onontbeerlijk is.

Naar de mening van de commissie hebben de deputaten van hun intensieve bezinning een te beknopte weergave gegeven. Dat geldt met name voor het gedeelte over de instructie (6.3).

Die instructie is in de loop der jaren in de praktijk ontstaan en draagt o.i. daar de sporen van. Daarom zou het, mede gelet op de bespreking op de vorige synode en op de nieuwe situatie goed geweest zijn als de deputaten de instructie nog eens extra kritisch hadden bekeken en herzien. Ook hadden zij in dit stadium o.i. moeten aangeven om welke reden(en) deputaten van mening zijn dat een vrijgestelde noodzakelijk is. Uw commissie heeft er bij deputaten op aangedrongen dat zij alsnog uw vergadering dienen zoudt met nadere informatie. Zij hebben dit advies meegenomen en beloofd er iets mee te zullen doen.

De commissie is van mening dat er alle redenen zijn om (opnieuw) een vrijgestelde aan te stellen. We maakten een vergelijking met deputaten Adna. Om de gemeente diakonaal bewust te maken zijn er twee vrijgestelden. Het is niet minder nodig dat de gemeente bewust gemaakt wordt en zich ervan bewust blijft dat we geloofd door de kracht van de Heilige Geest getuige zal zijn. Dat is echter in onze ontkenstende samenleving waarin de secularisatie en ontkerkelijking voortgaan niet eenvoudig. Er is eerder de neiging tot introvertie dan om met het evangelie naar buiten te treden. Tevens is er de nieuwe, grote uitdaging van de Islam en van andere, oosterse godsdiensten en van de noodzaak van de zogenaamde 'urban mission'. Daarom is het van grote betekenis dat er vanuit het deputaatschap evangelisatie bezinning plaatsvindt en bevelid wordt

gemaakt. Slechts een vrijgestelde zal de tijd hebben om zich grondig te bezinnen; om vanuit de bezinning het evangelisatiewerk in de gemeenten te stimuleren en te begeleiden; om ook nieuwe impulsen te geven. Daarbij is het van belang dat (een vrijgestelde in opdracht van) het deputaatschap werkt aan een gereformeerde methode om te evangeliseren. Om daartoe te komen en voor de nadere invulling van het werk lijkt het ons nodig en goed dat er contact gezocht wordt met gelijkgezinden, o.a. de I.Z.B.

8. Financiën (8)

Uw commissie betreurt het zeer dat nog steeds een groot aantal kerken niet voor het evangelisatiewerk draagt. Een vijftal gemeenten geeft aan Gent. Deputaten zijn vol lof over het goede werk dat daar door br. H. Bor wordt gedaan en spraken over een goede samenwerking met hem. Dat is verheugend; toch werd het in uw commissie jammer gevonden dat de samenwerking niet zodanig is dat dit project eenzelfde relatie heeft met deputaten evangelisatie als de andere evangelisatieprojecten in onze kerken. Het werd wel begrepen, maar toch jammer gevonden dat dit extra project betekent dat vijf kerken hun omslag aan deputaten niet betalen. Onbegrijpelijk vindt uw commissie het dat ook heel wat andere gemeenten, (bijna) gehuld in stilzwijgen, menen hun omslag te mogen inhouden. Het lijkt ons noodzakelijk om er bij die gemeenten - opnieuw - op aan te dringen om op die weg niet voort te gaan.

Dat zoveel gemeenten hun omslag niet betalen is één van de redenen waarom deputaten altijd krap bij kas zitten. Dat rijgt ons te meer nu Nederland steeds meer ontkerkent. Daarom begrijpen we wel dat deputaten een uitpraak vragen hoe zij met nieuwe subsidieverzoeken moeten omgaan. We menen echter dat dit geen juiste vraag is. Krachtens hun instructie mogen deputaten een juist verzoek inwilligen, mits de begroting het toestaat. Op grond van toename van het aantal verzoeken zouden deputaten kunnen overwegen om een zekere reservering te begroten. Nu vragen zij met f. 5,20 reeds aanzienlijk meer dan de omslag tot nu toe. Gelet op het (toenemende) werk en de wenselijkheid om een vrijgestelde te hebben is die verhoging naar onze mening zeer reëel.

8. De commissie stelt de synode voor:

1. het werk van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen opnieuw een vrijgestelde te benoemen;
4. er bij alle kerken op aan te dringen om de omslag af te dragen.

D. Visser, rapporteur

BIJLAGE 27

art. 102, 103, 106, 161, 169

RAPPORT 3 COMMISSIE IV INZAKE RAPPORT DEPUTATEN EENHEID EN CORRESPONDENTIE. ONDERDELEN "ALGEMEEN", "BUITENLAND" EN "BEZINNING".

1. Algemeen

De commissie spreekt haar grote waardering uit voor het vele werk dat dit deputaatschap verricht in binnen- en buitenland. Het is de commissie duidelijk gezien de omvang en inhoud van dit rapport dat er veel werk is gedaan. De werkdruk waaronder dit deputaatschap zijn werk moest doen is groot te noemen.

De G.S. 1977 benoemde in dit deputaatschap ds. J.C.L. Starreveld en ds. J. Westerink. Zij hebben onze kerken vele jaren vertegenwoordigd. Aan ds. Starreveld werd in 1980 het secretariaat toevertrouwd. In 1983 veranderde dat en was hij vele jaren waarnemend voorzitter. Ds. Westerink werd in 1983 tot secretaris benoemd, in 1988 werd hij voorzitter van dit deputaatschap. Genoemde broeders hebben onze kerken op vele plaatsen vertegenwoordigd in het buitenland.

Br. J.M.J. Kievit werd in 1992 in dit deputaatschap benoemd. Genoemde broeders, die hun werk in grote getrouweheid hebben verricht treden terug. Uw vergadering zal daarin aanleiding zien om haar grote dankbaarheid uit te spreken voor het vele werk dat deze broeders in dit deputaatschap hebben gedaan.

Uw commissie heeft het rapport met een vertegenwoordiging van deputaten uitvoerig besproken. Mocht in de toekomst de omvang van het werk voor dit deputaatschap gelijk blijven dan verdient het aanbeveling een splitsing van werkzaamheden aan te brengen (zie 1.4. deputatenrapport en rapport 1 G.S. 1982, pag. 316 onder 1).

Met veel waardering nam uw commissie kennis van de uitvoering van de verschillende taken die door de leden van dit deputaatschap zelf konden worden verricht in binnen- en buitenland. De hulp die daarbij werd geboden door prof. dr. W.H. Velema, ds. K. Boersma en prof. dr. H.G.L. Peels, wordt zeer op prijs gesteld door uw commissie.

Met vreugde namen wij kennis van de rapportage over de goede contacten die er zijn met deputaten buitenlandse zending. Uit praktische overwegingen is het geboden dat zendingsdeputaten de contacten blijven onderhouden met die kerken die uit het zendingswerk zijn ontstaan.

De commissie spreekt de wens uit dat de kerken in de toekomst frequenter op de hoogte worden gehouden via "De Waker" van onze oecumenische contacten.

2. Buitenland

De synode van 1992 besloot deputaten op te dragen (i.a.v. de bezinning op de oecumenische contacten):
 a. Zich te bezinnen op de vraag of het bepaalde bij art. 51 K.O. in het licht van de ontwikkelingen in de oecumenische relaties niet een wijziging behoeft en daarbij met name aandacht te geven aan de vraag of het onderscheid tussen "contact" en "relatie" (zoals die onder B en C gestipuleerd zijn) nog wel zinvol is (acta G.S. 1992, art. 103 sub 1a).

Deputaten hebben zich van hun opdracht gekweten en hebben u voorstellen gedaan om de drie bestaande vormen van correspondentie met buitenlandse kerken terug te brengen tot twee, t.w. volledige en beperkte correspondentie met buitenlandse kerken. Uw commissie heeft begrip voor de argumentatie van deputaten en stemt met de voorstellen in (zie 2.1.1. en 2.1.2. van het rapport, pag. 5/6).

2.2. Informatieverstrekking

Met belangstelling ziet de commissie uit naar het handzame boekje dat informatie verschaft over onze kerken.

Uw commissie acht het juist wanneer deputaten ná elke synode aan die kerken met wie wij in relatie staan per brief een kort overzicht geven van de voornaamste synodebesluiten die voor die kerken relevant zijn. Uw commissie stemt in met de argumentatie van deputaten om op de in 1992 aangegeven wijze geen uitvoering te geven aan de opdracht van G.S. 1992 - zie acta G.S. 1992, art. 103 sub 2 en rapport deputaten pag. 6 en 7.

In de delen van het deputatenrapport met de bijlagen die handelen over de relatie met kerken in het buitenland wordt uitvoerig ingegaan op de contacten met een groot aantal van de kerken. Uw commissie is deputaten erkentelijk voor hun duidelijke rapportage in de bijlagen. Het lijkt uw commissie goed om alleen die contacten met die kerken te noemen, waarvan de rapportage binnen de kring van de commissie aanleiding gaf tot vragen en opmerkingen.

1. Europa; Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France (E.R.E.I. - 2.3.1.3)

Met belangstelling zien wij uit naar de ontmoeting van deputaten en ds. D.A. Brienen zodat in dat gesprek de situatie in deze kerken kan worden besproken.

Uw commissie hecht eraan dat de contacten met deze kerken worden voortgezet, maar ook dat officieel wordt uitgesproken welke onze zorgen zijn i.a.v. de ontwikkelingen in dit kerkverband. Eerder heeft ds. K. Boesma op persoonlijke titel het één en ander onder woorden gebracht; een officiële reactie van onze deputaten mag echter niet uitblijven.

Uw commissie heeft met belangstelling en dankbaarheid kennisgenomen van hetgeen deputaten rapporteren m.b.t. de overige contacten met kerken in Europa.

2. Amerika - Christian Reformed Church of North America (C.R.C. - 2.3.2.)

De inhoud van de rapportage over deze kerken verdriet ons zeer. Vele jaren zijn wij aan elkaar verbonden via het "ecclesiastical fellowship". Uit de uitvoerige rapportage in bijlagen 3 en 10 en de mondelinge toelichting van deputaten tijdens onze commissievergadering is het ons duidelijk geworden dat er naar "ons" niet wordt getuigd. Het moge ons aller gebed zijn dat deze kerken mogen terugkeren naar het gereformeerde spoor. Met velen uit de C.R.C. zijn wij hartelijk verbonden omdat zij nog willen staan op de grondslag van Gods Woord en willen vasthouden aan onze gereformeerde confessie.

Deze toon klemt ook door in het minderheidsstandpunt (zie pag. 103 van het deputatenrapport). Desalniettemin moet uw commissie de meerderheid van deputaten toestemmen dat het niet langer verantwoord is met deze kerken een relatie te onderhouden. Zelfs een beperkte vorm van correspondentie gaat ons te ver aangezien dit ook inhoudt "het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens verblijf in Nederland slechts wensen voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken".

Uw commissie stelt u derhalve voor geen vorm van contact met deze kerken te onderhouden en daarvan de C.R.C. op de hoogte te brengen. Dit laatste moge dan voor hen een duidelijk signaal zijn: Wij kunnen met u niet verder, tenzij er bekering bij u komt!

3. Igrejas Evangélicas Reformadas no Brasil (I.E.R.B. - 2.3.2.4.)

Uw commissie stelt u voor deputaten op te dragen het functioneren van de contacten met deze kleine en zwakke kerken in Brazilië nader te bezien vanuit de opdracht die zij van de G.S. 1962 hebben ontvangen (acta G.S. 1962 art. 167, sub 2, pag.81).

4. Afrika

Dutch Reformed Church of Botswana (2.3.3.2.)

Uw commissie is zeer belangstellend naar de verdere ontwikkelingen binnen dit kerkverband en het ontstaan van de Reformed Churches in Botswana. (zie pag. 86 van het deputatenrapport).

5. Overige contacten

Uw commissie stemt in met de voorstellen van deputaten zoals die onder 2.3.6. zijn vermeld i.a.v. het aanbieden van beperkte correspondentie aan de Orthodox Presbyterian Church, de Reformed Church of Japan en die in Sri-Lanka.

Op deze wijze wordt nu uitvoering gegeven aan wat reeds eerder is gerapporteerd i.a.v. deze kerken op de G.S. van 1969 en 1992.

6. Australië

Reformed Churches of Australia (R.C.A. - 2.3.5.2.)

Op grond van de ontvangen rapportage van de hand van prof. dr. W.H. Velema en daarbij hetgeen deputaten uw vergadering rapporteren en hetgeen deputaten ons mondeling hebben toegelicht sluit uw commissie zich aan bij wat deputaten ons melden onder 2.3.5.2. (pag. 84).

7. International Conference of Reformed Churches (I.C.R.C.-2.4.)

Dankbaar is uw commissie voor de voortgang in de contacten met deze organisatie waarin gereformeerde belijders "wereldwijd" elkaar mogen ontmoeten. Wij juichen het derhalve toe, dat na de aanvankelijke aarzelingen i.a.v. de I.C.R.C. deputaten nu met dit voorstel komen (pag. 16).

Voor wat betreft de mogelijke toetreding van onze kerken tot de I.C.R.C. en de financiële consequenties heeft uw commissie zich in verbinding gesteld met commissie VI.

8. Bezinning (pag. 52-55)

Uw commissie heeft kennis genomen van dit deel van het deputatenrapport en heeft geconstateerd dat deputaten hun opdracht in 1969 ontvangen en in 1992 door de G.S. herhaald hebben uitgevoerd.

9. Voorstellen

De commissie stelt voor:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. De broeders J.M.J. Kieviet, drs. J.C.L. Stamveld en ds. J. Westerink te bedanken voor het vele werk dat zij in dit deputaatschap - zowel in binnen- als buitenland hebben verricht.
4. Over te gaan tot vereenvoudiging van het bepaalde bij art. 51 K.O. en uit te spreken dat dit bepaalde voortaan zal luiden: er wordt onderscheid gemaakt tussen volledige en beperkte correspondentie met buitenlandse kerken.

4.1. Volledige correspondentie omvat:

1. Het over en weer aanvaarden van elkaars attestaties;
2. Het voor elkaar openstellen van de avondmaalstafel;
3. Het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts wensen voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
4. Het over en weer beroepbaar stellen van elkaars predikanten;
5. Het raadplegen van elkander inzake ingrijpende maatregelen als bijvoorbeeld eventuele herziening van belijdenis of kerkorde, uitbreiding van correspondentie of vermindering ervan, enz.
6. Het zo mogelijk bijwonen van elkaars synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem kunnen hebben;
7. Het aan elkaar toezenden van de acta van de synoden;
8. Het bieden van geestelijke steun bestaande in:
 - a. Het onder de aandacht brengen van elkaars geestelijke en kerkelijke problemen met wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing;
 - b. Het elkander waarschuwen ten opzichte van geestelijke gevaren die opkomen, zich verbreiden en de kerk van Christus willen beheersen;
 - c. Het oefenen van correctie op elkander in liefde bij verslapping ten opzichte van de belijdenis en de praktijk des geloofs eenmaal de heiligen overgeleverd.
9. Gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt, waarbij o.a. gedacht kan worden aan het bieden van stoffelijke steun en samenwerking of overleg inzake zending, theologische opleiding, e.d.

4.2. Beperkte correspondentie omvat:

1. Het voor elkaar openstellen van de avondmaalstafel;
2. Het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts wensen voor te gaan in de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. Het zo mogelijk bijwonen van elkaars synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem kunnen hebben;
4. Het aan elkaar toezenden van de acta van de synoden;
5. Het bieden van geestelijke steun bestaande in:
 - a. Het onder de aandacht brengen van elkaars geestelijke en kerkelijke problemen met wederkerige pogingen tot hun schriftuurlijke oplossing;
 - b. Het elkander waarschuwen ten opzichte van geestelijke gevaren die opkomen, zich verbreiden en de kerk van Christus willen beheersen;
 - c. Het oefenen van correctie op elkander in liefde bij verslapping ten opzichte van de belijdenis en de praktijk des geloofs eenmaal de heiligen overgeleverd.
6. Gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt, waarbij o.a. gedacht kan worden aan het bieden van stoffelijke steun en samenwerking of overleg

inzake zending, theologische opleiding, e.d.

4.3. Volledige correspondentie geldt dan ook voortaan de volgende kerken in het buitenland:

Free Reformed Churches of North America;
Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika;
Reformed Churches of New Zealand;
Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil;
Free Church of Scotland
Reformed Presbyterian Church of Ireland.

Onder deze volledige correspondentie vallen voorts ook die kerken waarmee de correspondentie om praktische redenen vooralsnog door deputaten Buitenlandse Zending wordt gevoerd, te weten de Gereja Toraja Mamasa en van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, Sinode Soutpansberg en Sinode Middelland.

4.4. Beperkte correspondentie wordt dan onderhouden met:

Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France;
Dutch Reformed Church in Botswana.

5. De synode overwegende

- dat de Christian Reformed Church of North America (CRC) in het verleden in vele opzichten een duidelijk gereformeerd geluid heeft laten horen, waardoor deze kerk door velen is gerespecteerd;
- dat synoden van de CRC in de laatste jaren besluiten hebben genomen die te kennen geven dat deze kerk bezig is het gereformeerde spoor te verlaten;
- dat onze kerken zich de laatste jaren moeite hebben gegeven de bij hen levende zorg ten aanzien van bepaalde ontwikkelingen in de CRC bij verschillende gelegenheden aan de orde te stellen, maar dat de CRC hier weinig of geen gehoor aan blijkt te hebben gegeven;

spreek uit

- dat het haar met droefheid vervult dat de CRC er al meer blijk van geeft een nieuwe, van het authentiek gereformeerde spoor afwijkende, koers te willen volgen;
- dat het onder de gegeven omstandigheden niet zinvol is om onze ecclesiastical fellowship met de CRC voort te zetten;

en besluit

- niet langer een ecclesiastical fellowship met de CRC te onderhouden, en geen andere relatie met hen aan te gaan;
- van dit besluit met droefheid mededeling te doen aan het Interchurch Relations Committee van de CRC.

6.

Deputaten op te dragen het functioneren van de contacten met de Igreja Evangelicas Reformadas no Brasil nader te bezien vanuit de opdracht die zij van de G.S. 1982 hebben ontvangen.

7. (Indien de synode voorstel 4 aanvaardt)

Het "ecclesiastical fellowship" met de Reformed Churches of Australia te beëindigen en deze kerken een beperkte correspondentie aan te bieden.

8.

- Aan de Orthodox Presbyterian Church in the USA beperkte correspondentie aan te bieden;
- Aan de Reformed Church in Japan beperkte correspondentie aan te bieden;
- Aan de Reformed Church in Sri Lanka beperkte correspondentie aan te bieden.

9. Overwegende dat:

- Onze kerken een oecumenische roeping hebben;
- De International Conference of Reformed Churches een organisatie is, waarin kerken participeren die ernst maken met de gereformeerde belijdenis;
- De ontwikkelingen binnen de I.C.R.C. aantonen, dat aan onze oecumenische roeping binnen deze organisatie goed gestalte kan worden gegeven;

besluit

via het Interim Committee van de I.C.R.C. het lidmaatschap van deze organisatie voor onze kerken aan te vragen.

J. Oosterbroek, rapporteur

BILJAGE 28
Art. 108

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN DE VARENDEN.

1. Deputaatschap

1.1 Samenstelling van het Deputaatschap

Door de generale synode van 1992 zijn (her)benoemd:

Drs. C.J. van den Boogert,
H. Bor,
Ds. A. van Ek,
Ds. A. van Heteren,
H. Huijgen,
Ds. A. van der Voer,

moderamen: Ds. A. van Heteren, voorzitter
Drs. C.J. van den Boogert, secretaris
H. Huijgen, penningmeester
H. Bor, algemeen adjunct.

1.2 Varende ouderlingen en adviseurs

Op voordracht van Deputaten is door de gemeente Dordrecht (Z) tot ouderling bevestigd br. G. Poker, m.s. "Gonde" en door de gemeente Papendrecht br. J. Aamoudse, m.s. "Wisseling".

Als adviseur voor de koopvaardij maakt br. A. Koning uit Santpoort-Noord deel uit van Deputaten.

Hij is een ervaren koopvaardijman.

Br. D. Spaans uit Baam is in de verstreken periode als administrateur werkzaam geweest.

2. Structuur

2.1 Werkstructuur

De taak van Deputaten is, conform de opdracht verstrekt door de Generale Synode, het bevorderen van de geestelijke verzorging van varenden van onze eigen kerken.

Als kern van het werk wordt het pastoraat beschouwd. Pastoraat ter plekke.

Van de varenden kan met recht gezegd worden dat zij zich altijd 'overal en nergens' bevinden.

De gemeente waartoe zij behoren kan daarom doorgaans aan de varenden geen intensief pastoraat schenken.

Met name in hun situatie behoort extra pastorale aandacht tot de prioriteiten.

Hierdoor kan de betrokkenheid bij de kerk worden gestimuleerd, vervreemding worden beperkt of voorkomen.

De pastorale aandacht kan tevens een nieuwe impuls geven aan het zoeken van de Heere en het verdiepen van het leven met Hem.

Daartoe is het werk van een vrijgestelde onmisbaar.

Daarnaast wordt door de vrijgestelde overeenkomstig de opdracht van onze Heiland het evangelie doorgegeven aan andere varenden, die niet tot onze kerken behoren.

De vrijgestelde is maar één dag in de week met de sector zeevaart bezig, terwijl hij de andere dagen zijn pastorale taak binnen de sector binnenvaart vervult.

Het hoofdaccent van zijn totale werk ligt op het pastoraat.

Het evangelisatorische aspect speelt vanwege de praktische invulling van het werk in de sector zeevaart een grotere rol dan in de sector binnenvaart.

Toch is ook in de sector zeevaart een toename van het pastorale aspect te constateren.

De vele kerkelijk betrokken buitenlandse zeevarenden stellen een pastoraal bezoek zeer op prijs.

Deputaten hebben als vrijgestelde voor het werk onder de varenden ds. H. Wubs in dienst.

Hij wordt in zijn arbeid in de sector binnenvaart bijgestaan door twee varende ouderlingen en een aantal contactpersonen uit gemeenten aan het water.

In de sector zeevaart wordt hij ondersteund door de adviseur voor de zeevaart.

Deputaten hebben een stimulerende, sturende en voorwaarden scheppende taak met betrekking tot het gehele beleid.

Om het werk vanuit het deputaatschap optimaal te laten functioneren bleven in de verstreken periode de volgende taakgroepen of secties functioneren:

1. Sectie belast met bestuur

Deze wordt gevormd door de voorzitter, de secretaris, de penningmeester en de vicevoorzitter/algemeen adjunct.

Na de Synode van 1992 namen we afscheid van onze voorzitter, ds. Th. Rutgers, die ons Deputaatschap verliet.

Ds. A. van Heteren nam zijn functie over.

Het advies van de vorige synode om de functie van secretaris/penningmeester over twee mensen te verdelen werd overgenomen.

Drs. C.J. van den Boogert nam het secretariaatswerk ter hand, terwijl br. H. Huijgen zich alleen met het pen-

ningmeesterschap belastte.

De plaats van de scheidende algemeen adjunct, ds. M. Vlietstra, werd door br. H. Bor ingenomen.

Taakomschrijving:

De sectie bereidt de vergaderingen voor.

Voorzitter en secretaris plegen overleg voorafgaande aan een vergadering.

De voorzitter leidt de vergaderingen.

De secretaris notuleert en verzorgt voorkomende secretariaatswerkzaamheden.

De penningmeester beheert en bewaakt de financiën.

De algemeen adjunct vertegenwoordigt het deputaatschap naar buiten.

Bovendien voert de sectie alle zaken uit die een tussentijdse behandeling noodzakelijk maken.

2. Sectie belast met pastorale zorg

Deze sectie bestaat uit drie deputaten, de twee varende ouderlingen en de predikant voor de varenden.

Taakomschrijving:

De sectie coördineert en stimuleert landelijk de pastorale zorg.

Middel daartoe is een landelijk netwerk van regionale steunpunten met een ouderling of contactpersoon.

De sectie belegt eenmaal per jaar een vergadering met alle regionale contactpersonen om te bespreken wat pastoraal gedaan is, gedaan wordt en gedaan dient te worden.

De varende ouderlingen brengen aan de sectie verslag uit van hun pastorale werkzaamheden.

De sectie rapporteert aan het gehele deputaatschap.

3. Sectie belast met de publiciteit

Deze sectie bestaat uit twee deputaten en de administrateur.

Taakomschrijving:

De sectie verzorgt de publiciteit aan kerkeraden, vervaardigt artikelen voor de kerkelijke pers, voert de redactie van het eigen orgaan 'Kompas' en houdt een adressenboekje bij.

3. SECTIE I - BESTUUR

3.1 Vergaderingen

Eik jaar werden er vier plenaire vergaderingen gehouden, die werden voorafgegaan door een vergadering van de sectie pastoraat.

Deze vergaderingen werden aanvankelijk belegd in de Ichtuskerk te Amersfoort.

De laatste twee jaar werd vergaderd in 'Krooswijkhof' te Dordrecht, het zalencentrum van de Christelijke Gereformeerde kerk van Dordrecht-Centrum.

Deze verandering vond plaats omdat Dordrecht, gezien de samenstelling van ons Deputaatschap, centraal ligt.

Voor de vergaderingen werden uitgenodigd de deputaten, de vrijgestelde ds. H. Wubs, de varende ouderlingen, de adviseurs, de administrateur en de kerkeraad van Dordrecht (Z).

De kerkeraad van Dordrecht (Z) nam aan de vergaderingen van deputaten deel, omdat deze gemeente als zijdende kerk van de predikant voor varenden fungeerde.

De kerkeraad van Dordrecht (Z) heeft een contactpersoon benoemd die de vergadering van de deputaten bijwoonde en daarvan verslag uitbracht op de kerkeraad.

De huidige contactpersoon, br. A. Bonnings, komt uit de binnenvaart en is thans werkzaam op de Regionale (scheepvaart) Verkeers Centrale te Dordrecht. Hij heeft derhalve grote affiniteit met het werk onder de varenden en had een uitermate deskundige inbreng op de deputatenvergaderingen.

Het behoorde tot zijn taak om eventuele vragen en wensen van de kerkeraad aan deputaten en omgekeerd over te brengen en te bespreken.

Op de kerkeraadvergaderingen van Dordrecht-Zuid werd de rapportering verzorgd onder het agendapunt 'Geestelijke verzorging varenden'. Daar werd tevens het werkverslag van ds. Wubs besproken, dat elk kwartaal werd ingediend en waarvan een afschrift gestuurd werd aan deputaten.

Bij deze bespreking was ds. H. Wubs steeds zelf aanwezig. Tevens werden dan alle specifieke problemen doorgehoord die dit werk met zich meebrengt.

De contactpersoon ging elk jaar bij ds. H. Wubs en zijn vrouw regelmatig op bezoek en funktioneerde aldus als vertrouwenspersoon en pastor.

Informeel was er tevens regelmatig contact met de schippersouderling G. Poker, die lid is van de kerk van Dordrecht-Zuid.

Het werk van ds. H. Wubs en van deputaten werd op geregelde tijden in het gebied aan de Heere opgedragen.

Op 24 oktober 1993 mocht ds. H. Wubs gedenken dat hij 25 jaar daarvoor te Hengelo in het ambt bevestigd werd. In nauwe samenwerking met de kerk van Dordrecht-Zuid werd ds. H. Wubs ter gelegenheid van zijn 25-jarig ambtsjubileum op 26 oktober 1993 door deputaten een receptie aangeboden in Krooswijkhof te Dordrecht.

Deze receptie werd door velen bezocht. Dankbaarheid was op die dag de grondtoon.

De dankbaarheid over Gods dragende en sparende liefde ook in moeilijke perioden werd op zondag 7 november in een kerkdienst te Dordrecht-Zuid vanuit Psalm 8 vers 5 door ds. H. Wubs onder woorden gebracht.

4. SECTIE II - PASTORALE ZORG

4.1 Het pastoraal werk

De geestelijke verzorging onder de varenden bestond naar zijn kern in het verlichten en doen verlichten van intensief pastoraat.

Ds. H. Wubs, als predikant voor de varenden, nam sinds zijn indiensttreding op 2 oktober 1981 daarbij een sleutelpositie in.

Hij heeft zich bij de varenden als pastor een zeer gewaardeerde plaats verworven.

Vanwege zijn in de loop der jaren opgedane bekendheid met de wereld van de varenden en zijn regelmatige contacten vooral met de schippers, werd hij in toenemende mate door de varenden zelf als pastor benaderd of te hulp geroepen.

Ds. H. Wubs werd bijgestaan door de sectie pastoraat.

Deze ondersteunende sectie coördineerde en stimuleerde de pastorale zorg onder schippers en zeevarenden landelijk.

De sectie bestond uit drie Deputaten die én nauw betrokken waren bij de pastorale zorg aan varenden én over een groot deel van het vaargebied verspreid woonden.

Daarnaast twee varende ouderlingen die binnen hun vaargebied waar mogelijk het pastoraat verzorgden.

Ds. H. Wubs was eveneens lid van de sectie.

Met name deze sectie droeg, naast het pastoraal werk dat door de sectieleden zelf onder varenden werd verricht, zorg voor de verwezenlijking van wat onder punt 4 van de instructie voor deputaten geestelijke verzorging van varenden door de synode aan deputaten is opgedragen.

Van het door de sectie gedurende de verslagperiode verrichte werk wordt hieronder melding gemaakt.

4.2 Het werk van de predikant

Het werk van de predikant was te verdelen over de sectoren binnenvaart en zeevaart.

A. Binnenvaart

1. Pastoraat

De kern van het werk van ds. H. Wubs was het pastoraat.

Er is in de verstreken periode door hem intensief pastoraat verricht onder de schippers.

Het gebied waarbinnen ds. H. Wubs voornamelijk zijn pastorale werk heeft verricht ligt in het havengebied tussen Maasvlakte en Moerdijk.

Heel bewust is door deputaten vanaf het begin dit gebied gekozen.

De pastor die daar werkzaam is ontmoet van tijd tot tijd vrijwel alle schippers, omdat zij de wereldhaven Rotterdam en het gebied er omheen vanwege het ruime aanbod van vracht regelmatig aandoen.

Hoewel we in het vorige rapport nog konden stellen dat het gekozen werkgebied geen beperking van zijn aktieradius of contactmogelijkheden betekende, maar hem juist in de gelegenheid stelde optimaal te functioneren, moeten we daar nu een kleine kanttekening bij plaatsen.

Orlans werd een wijziging in het systeem van schippersbeurzen doorgevoerd.

Deze wijziging had invloed op het bezoekwerk.

Schippers zijn niet meer verplicht in de plaats te liggen waar ze op de beurs zijn ingeschreven met als gevolg dat velen buiten het Rotterdamse havengebied, met z'n hoge havengeldtarieven, gaan liggen wachten op vracht.

De pastor moet nu veel van zijn bezoeken buiten het genoemde gebied afleggen o.a. in plaatsen als Werkendam, Gorinchem en Nieuwegein.

Het zoeken van de nieuwe ligplaatsen nam veel tijd in beslag.

Hoewel zich nu een nieuw patroon gaat aftekenen van ligplaatsen, zodat het zoeken weer doelgericht kan plaatsvinden, betekende deze wijziging wel een flinke uitbreiding van het bezoekgebied.

Met de typering van het schippersleven als 'altijd overal en nergens zijn' geven we tevens aan dat de knelpunten die we in het vorige rapport (zie de Acta van de synode Apeldoorn 1992) naar voren haalden inherent blijven te zijn aan het werk en leven van schippers.

Op een drietal terreinen, die we in 1992 in den brede hebben beschreven, constateerden we knelpunten (nood), te weten:

a. op het terrein van het persoonlijk geestelijk leven;

b. op het terrein van de gemeenschap der heiligen;

c. op het terrein van de ambtelijke bearbeiding.

Met het feit dat deze drie zaken anno 1995 een integrerend bestanddeel vormen van het schippersleven wordt de noodzaak van een vrijgestelde als pastor nog eens dik onderstreept.

Het gewone pastoraat, zoals dat aan de wal plaatsvindt, kon door hem worden verzorgd.

Doordat ds. H. Wubs in de loop der jaren vele schippersgezinnen goed heeft leren kennen en hij vertrouwd is geraakt met de specifieke zaken die binnen elk van deze gezinnen speelden, kreeg en krijgt hij in toenemende mate te maken met al de dingen waarmee ook de pastor aan de wal bezig is. Hij werd deelgenoot in vreugden en zorgen, voorspoed en tegenslag, hoogtepunten en dieptepunten.

Daarnaast werd hij geraadpleegd in zaken die met de specifieke leefwereld van de schippers te maken hebben, zoals bijvoorbeeld de plaatsing van de kinderen op de internaten vanaf hun zesde jaar.

Bovendien werd zijn pastorale bijstand ingeroepen na ernstige ongevallen die met de aard van het werk te maken hadden.

Hij kreeg te maken met situaties van langdurige ziekte van man of vrouw, waardoor het hele bedrijf dikwijls voor lange tijd stil lag, hetgeen ook weer problemen met zich meebrengt.

Het belang van het pastoraat ter plekke en het ingewijd zijn in de leef-, denk- en gevoelswereld van de schippers kwam in de zomer van 1993 op een zeer pregnante wijze naar voren.

In de genoemde zomer hebben vele schippers langdurig werkweigeringsaktes gehouden vanwege de reeds jarenlang durende gespannen verhouding tussen binnenschippers en overheid over de toewijzing van vracht.

De schipperspastores van diverse kerken zijn regelmatig op de locaties geweest, deels om van de problematiek uit de eerste hand op de hoogte te zijn, deels om met de opgedane ervaringen direct of op langere termijn pastoraat te beoefenen.

De tegenstellingen tussen de schippers bleken zeer groot te zijn.

Onderling bestond er dikwijls veel wantrouwen.

Veel schade werd toegebracht in de relaties tussen schippers en schippersgezinnen.

Het bleek moeilijk om zakelijke verschillen van inzicht te bespreken met behoud van een goede persoonlijke en broederlijke verstandhouding.

De gevolgen van ook dit conflict zullen nog geruime tijd de aandacht van de pastores en ouderlingen vragen, zo werd in 1993 opgemerkt.

Nu, twee jaar later, blijkt dat maar al te waar te zijn.

Sinds die tijd is er veel gesproken over de vraag of dergelijke acties wel geoorloofd zijn en op welke manier aan de schippers een pastorale handreiking gedaan kon worden.

Deputaten hebben in het najaar van 1993 een ontmoetingsdag belegd waar mr. A. Rouvoet sprak over 'de christen(varende) en de overheid'.

Het referaat en de daaropvolgende bespreking werd toegespit op de actuele werkweigeringsaktes.

Het referaat, gecompileerd met een bijdrage van prof. dr. W.H. Valera over enkele ethisch/pastorale aspecten, werd als een pastorale handreiking aan de varende en de kerkeraden toegezonden.

Ook nu nog wordt met het oog op het maken van keuzen-in-verantwoordelijkheid regelmatig advies gevraagd aan de pastor.

Een gunstige ontwikkeling voor het pastoraat was de autotelefoon, die door steeds meer schippers werd aangeschaft.

Hierdoor was kort telefonisch pastoraat mogelijk, konden telefonisch afspraken worden gemaakt voor een uitgebreid pastoraal bezoek en werden een groot aantal levergeefse zoektochten naar schepen voorkomen.

De aanwezigheid van telefoon droeg tot op zekere hoogte bij tot een doorbreking van eenzaamheid en isolement van de varende.

Toch blijft een varende gezin een eilandje op zichzelf waaraan veel aandacht gegeven dient te worden.

Door de aanwezigheid van een pastor voor de varende kon genoemde aandacht in de afgelopen verslagperiode daadwerkelijk gegeven worden hetgeen bij velen heeft geleid tot een gegroeide betrokkenheid bij de kerk en een opbloei van het geestelijk leven.

Het gemis aan mogelijkheden tot beoefening van de gemeenschap der heiligen, zoals dat aan de wal gebeurt, werd als een blijvende zorg ervaren.

In de verstrekke periode werd, ter compensatie van dit gemis, doorgegaan met het verstrekken van of het verwijzen naar lectuur voor zelfstudie aan boord.

De genoemde sectie ging voort met het stimuleren en coördineren van de pastorale zorg aan varende en hun gezinnen.

In gesprekken werd aangedrongen op het bezoeken van kerkdiensten in de ligplaats en het zo mogelijk deelnemen aan andere gemeentelijke activiteiten ter plaatse.

Aangezien ambtelijke bearbeiding door ambtsdragers van de gemeente waartoe de varende behoren maar zelden kan worden verricht is de sectie pastoraat voortgegaan met de poging in deze situatie verbetering aan te brengen.

Aan kerkeraden langs de vaarwegen werd een profiel voor contactpersonen - zij worden benoemd om een brug te slaan tussen schipper, gemeente en kerkeraad - verstrekt. (zie elders in het rapport)

Het profiel heeft ten doel het werk van het steeds beter draaiende instituut contactpersoon te optimaliseren.

Tevens werd na een huisbezoek bij een varende door de varende ouderlingen en/of ds. H. Wubs daarvan bericht gedaan aan de kerkeraad waaronder de betrokkene ressorteert.

2. Catechese
In de verslagperiode is het werk van de catechese aan de schippersjeugd voortgezet.

Zie hiervoor onder 'sectie pastoraat'.

3. Interkerkelijke contacten
Onder de geestelijke verzorging van mensen werkzaam in de binnenvaart valt ook het voorgaan in diensten die speciaal voor schippers en hun gezinnen worden gehouden.

Zo ging ds. H. Wubs van tijd tot tijd voor in Rotterdam op de Zwartie Zwaan (pontonschip voor allerlei activiteiten) in de Maashaven en in Mannheim (Trinitatskirche).

Aan de diensaten in de stad van Rhein en Neckar ging bezoekwerk vooraf, dat op zaterdag werd gedaan.

Veel contacten met niet-Christelijke-Gereformeerde schippers werden gelegd.

Hier kwam naast het pastorale heel duidelijk het evangelisatorische aspect naar voren.

Op zoek langs de havens naar Christ. Ger. schippers en tijdens bezoeken aan de diverse schippersbeurzen kwam ds. H. Wubs veel in gesprek met gelovigen uit andere kerken en met niet gelovigen.

Met name in Mannheim werden met niet-kerkelijken dikwijls diepgaande en langdurige gesprekken over het geloof gevoerd.

Hij kreeg op deze manier uitstekende mogelijkheden om het evangelie door te geven.

Na deze gesprekken werd doorgaans wat lectuur aangeboden (o.a. het blad Echo, Nieuwe Testamentjes,

brochures van de Bijbelkioskenvereniging) en ontving men een uitnodiging tot het bijwonen van de kerkdienst.

4. Contact en overleg
Ten dienste van het werk onder varende, zowel in de binnenvaart als bij de koopvaardij, werd contact onderhouden met collega's van allerlei instanties uit binnen- en buitenland die zich moeite geven in hun zorg voor varende in pastoraal, sociaal-maatschappelijk en cultureel opzicht.

B. Zeevaart
1. Christelijke Gereformeerde Zeevarenden

Slechts een gering aantal zeevarenden is lid van onze kerken.

Aan alle ons bekende zeevarende leden werd door ds. H. Wubs regelmatig aandacht besteed. Zo heeft hij een aantal van hen aan boord of thuis persoonlijk bezocht.

Waar bezoeken moeilijk of onmogelijk waren te realiseren werd telefonisch contact gezocht of gecorrespondeerd.

Correspondentie met mensen op zee had regelmatig, tenminste eenmaal per jaar, plaats.

De kerkeraden zullen regelmatig benaderd worden om namen van zeevarenden aan ds. H. Wubs of aan het deputaatschap door te geven.

Tevens zullen ze worden aangespoord contact met varende uit de eigen gemeente te onderhouden.

2. Scheepsbezoek
Wekelijks besteedde ds. H. Wubs één dag aan het bezoeken van zeeschepen in Dordrecht en in Rotterdam.

Hij voerde zijn werk uit in overleg en samenwerking met het Protestants Koopvaardijwerk (P.K.W.) in Rotterdam en omgeving.

Het P.K.W. is een formeel comité van plaatselijke Ned. Hervormde en Gereformeerde kerken en de geestelijke verzorgers die actief zijn in het havengebied van Rotterdam en omgeving met als taak het coördineren van de werkzaamheden.

In Rotterdam was het werk verdeeld onder de koopvaardijpredikanten van de Ned. Hervormde, de Gereformeerde en de Christ. Ger. kerken.

Ds. H. Wubs richtte zich op de noordzijde van de Maas van de Parkhaven tot Vlaardingen.

In het vorige rapport werd reeds melding gemaakt van een veranderende samenstelling van bemanningleden op Nederlandse schepen.

De tendens om met goedkope buitenlandse bemanningen te gaan varen heeft zich voortgezet. Alle West-Europese nederen vertonen in dezen hetzelfde beeld.

Per jaar doen nu reeds zestonderdertig buitenlandse opvarenden de haven van Rotterdam aan.

Door deze ingrijpende veranderingen moesten de onderscheiden Seamanmissions bij de opvang van de opvarenden hun koers drastisch wijzigen.

De traditionele West-Europese zeevarende landen zorgden in het verleden veelal - ook in het buitenland - voor de opvang van landgenoten.

Zo zijn er in Rotterdam nog Britse, Duitse en Scandinavische instituten werkzaam.

De laatste jaren heeft het accent zich echter verplaatst in de richting van ingezetenen van Oost-Europese en Derde-Wereldlanden.

De groei van de eerste groep is ontstaan als gevolg van herwonnen vrijheden.

De tweede categorie is erg toegenomen als gevolg van economische maatregelen, nl. het vervangen van dure werkrachten door goedkope uit Oost-Azië en Afrika.

Opvang van al deze onderscheiden buitenlanders door kerken van hun eigen nationaliteit is niet meer mogelijk.

Zij maken, terecht, aanspraak op internationale verdragen waarbij aan zee liggende landen op zich hebben genomen voor opvang van zeelieden van alle nationaliteiten te zorgen.

In Nederland is de geestelijke verzorging in handen van de kerken gegeven.

Hier komt het reeds eerder genoemde P.K.W. weer in zicht.

Bij de opvang van deze zeevarenden werd aandacht besteed aan opvang, pastoraat, maatschappelijke zorg en diaconaat.

Het evangelisatorische aspect ontving daarbij uiteraard onder de buitenkerkelijken grote aandacht.

Ook elders in den lande is men zich bewust aan het worden dat er een taak ligt t.a.v. met name zeevarenden uit de Derde-Wereldlanden.

Momenteel vindt er een bezinning plaats hoe er gestalte gegeven kan worden aan de gastvrijheid vanuit de kerken tegenover deze zeevarenden in Delfzijl, Dordrecht, Den Helder, IJmond.

Gezamenlijke plaatselijke kerken zoeken wegen om deze naasten te dienen in pastoraal en diaconaal opzicht.

Zij hebben deze aandacht meer dan nodig.

Hun omstandigheden zijn soms onvoorstelbaar slecht.

Zij zijn lange perioden, een jaar is geen uitzondering, van huis voor een uitermate laag salaris.

In de genoemde plaatsen is het niet de bedoeling om iets groots op te zetten.

Het gaat om kleinschalige projecten, maar met wel zeer noodzakelijke voorzieningen als telefoon en een koffiehokje.

De pastores aan het water, waarvan ds. H. Wubs er een is, namen bij opvang en pastoraat een sleutelpositie in.

Zij kunnen door de groei van het werk steeds minder worden gemist.

Van recente datum is het streven binnen het P.K.W. om verschillende kerken en instellingen die zich bezighouden met de geestelijke en diaconale verzorging van zeevarenden bijeen te brengen in een samenwer-

kingsverband.

Het doel van dit samenwerkingsverband is om als één groep naar buiten te kunnen treden zowel richting kerken, sponsors als zeevarenden.

Tevens wordt door de bundeling kostenbesparing beoogd.

Een stuurgroep is bezig met een onderzoek naar de mogelijkheden van een dergelijk samenwerkingsverband en met het opstellen van een intentieverklaring waarin het tot een afbakening van de eigen verantwoordelijkheid van elke deelnemende organisatie moet komen.

Ook aan ons deputaatschap is gevraagd in deze materie mee te denken.

Deputaten hebben de adviseur voor de zeevaart, br. A. Koning, en ds. J. Manni, die zeer bekend is met de wereld van de koopvaardij, gemachtigd namens deputaten aan de besprekingen in de stuurgroep deel te nemen.

Aan de stuurgroep is van dit besluit schriftelijk bericht gegeven, met de restricties dat de principiële en financiële verantwoordelijkheden door ons behouden moeten blijven.

3. Diensten voor zeevarenden

Elke zondag werden in het zeemanhuis van Rotterdam internationale en interkerkelijke diensten gehouden.

Deze vormden een onderdeel van de hierboven geschetste zorg voor de zeevarenden.

De diensten waren van groot belang voor steeds meer mensen.

Vanaf de start in 1987 tot en met 1994 groeide het aantal bezoekers per jaar van 634 tot 2966.

De predikanten voor varenden gingen, ondersteund door een team gemeentelieden, de havens langs om varenden voor deze diensten uit te nodigen.

Het P.K.W. organiseerde elk jaar de landelijke Koopvaardij-herdenkingsbijeenkomsten die het karakter dragen van samenkomsten zoals deze op 4 mei worden gehouden.

4.3 De sectie pastoraat

In de verslagperiode werd 13 maal vergaderd, doorgaans voorafgaande aan de plenaire vergaderingen.

De sectie pastoraat heeft zich beziggehouden met de volgende zaken:

A. De sector binnenvaart

1. de regio-indeling;
2. het adressenbestand;
3. de contactdagen;
4. de pastorale zorg op de internaten voor schipperskinderen;
5. de uitgave van bijbelcursus- en catecheemateriaal en het geven van catechetsch onderwijs aan schippersjongeren;
6. de aankondiging van kerkdiensten;
7. de kerstfeestviering(en);
8. profiel van een contactpersoon voor de varenden;
9. de problematiek rond de werkweigering in 1993.

B. De sector zeevaart

1. pastoraat onder de zeevarenden.

- a1. Het pastoraat onder de varenden werd ondersteund door plaatselijke of regionale contactpersonen. Zij zijn gestationeerd op plaatsen in ons land waar zich regelmatig belangrijke concentraties van schepen bevinden.

Bij de aanstelling van de contactpersonen werd speciaal gelet op de betrokkenheid bij de varenden.

In de afgelopen tijd werden alle regio's ingedeeld en waar nodig heringedeeld.

Op de contactdagen werden de contactpersonen van de regio's eveneens uitgenodigd.

De regio-indeling ziet er als volgt uit:

Delfzijl, Zwolle, Amsterdam, IJmuiden, Hengelo, Nieuwegein, Rotterdam, Dordrecht, Terneuzen, Antwerpen, Gent.

In grote havensteden waren meerdere contactpersonen werkzaam.

Ds. H. Wubs onderhield regelmatig contact met hen en stimuleerde hen.

In gebieden als Amsterdam, Rotterdam en Gent werden op zaterdag de schepen bezocht om de mensen uit te nodigen voor de kerkdiensten.

Bij deze bezoeken werd tegelijkertijd lectuur verspreid.

- a2. Een vast onderdeel op de vergaderingen van de sectie was het doornemen van de adressen van de varenden.

Op deze wijze behield men het overzicht en kon pastoraal worden ingespeeld op varenden die nauwelijks door hun eigen kerkeraad pastoraal werden begeleid.

Met kerkeraden die aan hun varende leden nauwelijks of geen aandacht besteedden werd contact opgenomen.

Dit jaar werd aan alle kerkeraden een brief verzonden met het verzoek om meer aandacht aan de eigen varende leden te geven.

Deputaten hebben gevolg gegeven aan de wens van de vorige synode om met de Nederlands Gereformeerde kerken in contact te treden met het aanbod aan schippers uit deze kerken pastorale aandacht te schenken.

Er werden ons evenwel geen adressen verstrekt.

- a3. Gedurende de verslagperiode is er tweemaal door Deputaten een contactdag georganiseerd.

De eerste contactdag werd gehouden op 31 oktober 1992 te Amersfoort met als thema:

'Geestelijke zorg onder varenden'.

Ds. H. Wubs stelde in referaat en bespreking aan de orde hoe de altijd maar weer onderweg zijnde varende leden van de gemeente van Christus noodzakelijkerwijs veel van de geestelijke verzorging missen.

Met het naar voren halen van drie aspecten - zorg voor jezelf, omzien naar elkaar; ambtelijke zorg - werden mogelijkheden aangedragen om in deze situatie verbetering aan te brengen.

Ook in 'Kompas' werd hieraan aandacht geschonken.

De tweede dag vond plaats op 25 september 1993 te Dordrecht.

Het thema van deze dag luidde: 'Onze houding als christen(varenden) tegenover de overheid'.

De lezing, gehouden door mr. A. Rouvoet, werd toegespitst op de uiterst actuele situatie van de werkweigering door de schippers in de zomer van dat jaar.

Teneinde de schippers in deze kwestie leiding vanuit de Schrift te geven werd later een brochure uitgegeven (zie elders in dit rapport).

Op deze dagen werden eveneens de contactpersonen uitgenodigd.

Vanwege de uitgave van de brochure werd in 1994 geen contactdag gehouden.

De contactdag voor 1995 is in voorbereiding.

- a4. Met de internaten werd, waar mogelijk en indien noodzakelijk, contact onderhouden.

Deputaten bezochten de opening van het vernieuwde internaat te Terneuzen.

Ds. H. Wubs verzorgde aan het intermaat van Dubbeldam de catechisaties en het pastoraat aan de kinderen die daar wonen en aan de mensen die daar werkzaam zijn.

Voor de catechisaties bestond doorgaans goede belangstelling.

Uit de catechisaties vloeiden regelmatig contacten met de ouders en leiding voort.

Op het internaat voor schipperskinderen te Zwolle werd catechisatie gegeven door ds. A. van der Veer.

Door het veelomvattende werk dat zijn functie bij de EO met zich meebrengt, kan ds. A. van der Veer het werk onder de schippers te Zwolle niet meer voortzetten. De kerkeraad van Zwolle bezint zich op mogelijkheden het werk te continueren.

- a5. Aan de varende ouderlingen, de predikant en de sectieleiden die regelmatig met varenden in aanraking komen werden bijbelcursussen en catechisatiemateriaal ter beschikking gesteld om uit te reiken aan varenden die niet in de gelegenheid zijn hun gemeente regelmatig te bezoeken.

Hun werd de gelegenheid geboden schriftelijk bijbelstudie/catechisatie te volgen.

De leden van de sectie zorgden voor de begeleiding.

Tevens was het weer mogelijk om eenmaal per maand op de eerste en de laatste vrijdag van de maand catechisatie te volgen resp. te Dordrecht (bij ds. H. Wubs aan huis) en te Zwolle (bij ds. A.v.d.Veer aan huis).

Van de geschonken mogelijkheden werd gebruik gemaakt.

- a6. De sectie pastoraat heeft zich bezig gehouden met het inventariseren van plaatsen langs de vaarroutes zowel in Nederland als in het buitenland waar Nederlandstalige diensten worden gehouden. Een lijst van deze plaatsen zal worden opgenomen in de nieuwe 'gids voor de varenden' die in 1995 wordt uitgegeven.

- a7. Gedurende de verslagperiode werden de varenden gaaffendeerd op kerstfeestvieringen die werden gehouden in diverse havenplaatsen.

Kerstfeestvieringen waar schippers speciaal bij werden uitgenodigd zijn gehouden te Zwolle, Rotterdam, Dordrecht, Antwerpen en Gent.

Het aandacht geven aan dergelijke bijeenkomsten gaat onverminderd voort.

- a8. De sectie pastoraat heeft de kerkeraden die daarvoor in aanmerking komen het volgende profiel van een contactpersoon voor varenden toegezonden:

Profiel van een contactpersoon voor varenden:

Wie komt in aanmerking?

- behoeft niet noodzakelijk een ambtsdrager te zijn

- zo mogelijk een (oud)varende

Wat zijn de werkzaamheden?

- langs de havens gaan

- allereerst uitzien naar Christelijke Gereformeerde schippers

- informatie verstrekken aan varenden over de kerkdiensten

- contacten leggen met varenden die de kerkdienst bezoeken

- informeren of ambtelijk bezoek wordt gewenst

- indien gewenst overleg met genabuurde contactpersonen

Verantwoording

- verslag wordt gedaan aan de kerkeraad

contacten met deputaten

- dingen die voor deputaten van belang kunnen zijn doorgeven

- deputaten verstrekken een adresboekje

- deputaten beleggen ontmoetingsdagen met varenden en contactpersonen.

a9. Ds. H. Wubs en de leden van de sectie hebben zich uitgebreid bezig gehouden met de werkweigering van de schippers in de zomer van 1993. Op locatie werd directe pastorale bijstand verleend. Op de contactdag in september 1993 werd het onderwerp speciaal toegespitst op deze problematiek. Vervolgens werd in het voorjaar van 1994 als handreiking een brochure aan de schippers uitgereikt (zie elders in dit rapport). In 'Voortvarend', het blad van de C.B.O.B. (Christelijke Bond van Ondernemers in de Binnenvaart), werd de rede van mr. A. Rouvoet integraal overgenomen. Tot op vandaag komt de werkweigering in pastorale gesprekken naar voren. Er zijn vele relaties beschadigd. In het pastoraat wordt gepoogd in de geschonden relaties verzoening te bewerken.

b1. Op de vergaderingen van de sectie werd door ds. H. Wubs verslag uitgebracht van zijn arbeid onder de zeevarenden. De predikant voor de varende schreef aan alle hem bekende Chr. Ger. zeevarenden die zich op zee bevinden tenminste eenmaal per jaar een pastorale brief. Waar mogelijk nam hij telefonisch contact met hen op of bracht hij een bezoek aan huis. Met kerkeraden die nauwelijks aandacht aan hun zeevarende leden schonken werd contact opgenomen. Voor een indruk van de werkzaamheden vericht onder de zeevarenden zie onder 'werk van de predikant, sectie B, zeevaart'.

De "INTERNATIONAL CHRISTIAN MARINE ASSOCIATION" (I.C.M.A.) belegt om de 3 à 4 jaar internationale conferenties.

Gezien:

- het internationale karakter van het werk onder zeevarenden;
- de wenselijkheid op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen op dit gebied;
- de noodzaak inzicht te hebben in problemen die zich in zeevarende landen en op buitenlandse schepen kunnen voordoen op kerkelijk en sociaal gebied om in staat te zijn adequate ondersteuning te geven aan de bezoekende zeeman;
- het gevoel van zich verbonden te weten met pastorale- en diakonale collega's wereldwijd;

zijn deputaten van mening dat het voor de pastor wenselijk is deze conferenties te bezoeken. Deelnemers kan afhankelijk gesteld worden van de waardebeoordeling van de agenda door de koopvaardijpredikant. Om aan dergelijke conferenties deel te kunnen nemen zou jaarlijks een bedrag van de begroting daartoe bestemd en daarvoor gereserveerd kunnen worden. Uit het zo opgebouwde conferentiebudget zou in voorkomende gevallen ook geput kunnen worden voor het bezoeken van conferenties in de sector van de binnenvaart.

5. Sectie III - Publiek

In de verstrekte periode vonden de volgende publicaties plaats:

- Elke drie maanden werd een periodiek uitgegeven dat de naam "Kompas" draagt.
- In "Kompas" stonden artikelen die betrekking hadden op de binnenvaart en zeevaart.
- Zo werd het werk en de ervaringen van de contactpersonen aan de orde gesteld en kregen de schippersinterimaten grote aandacht.
- Tevens werd aan de contactdagen en de tijdens die dagen besproken onderwerpen aandacht besteed.
- Daarnaast werd getracht door bijbelstudies en andere artikelen geestelijke leiding te geven.
- Het werd naar de kerkeraden gestuurd ter informatie en attendeering op deze wijze op ons werk.
- In het voorjaar van 1994 werd een brochure uitgegeven n.a.v. de werkweigering van de schippers in de zomer van 1993.
- De brochure werd de schippers en de kerkeraden toegezonden. Over de inhoud van de brochure kunt u elders in dit rapport lezen.
- Verschillende lokale omroepen hebben de afgelopen jaren aandacht besteed aan het werk van ds. H. Wubs.
- Enkele landelijke dagbladen publiceerden een interview met hem, terwijl hij ook zo nu en dan in de kerkelijke pers aan het woord kwam.
- Mevr. M.H. van Ek-Veldhuizen schreef in 'Woord en Leven', het orgaan van de classes Amsterdam en Haarlem, een artikel over ons deputaatschap in de serie 'deputaten doorgelicht'. Het artikel werd later eveneens in 'Kompas' afgedrukt.
- In verschillende gemeenten werd over het werk onder de varende verteld, terwijl in twee classes een vrouwenkring (een groep van zestig en een van negentig dames) om informatie vroeg.
- Op een basisschool, waar een groot project over transport liep, werd een middag les gegeven aan een zeer geïnteresseerd en vraaglustig publiek.
- De adressengids van schippers en zeevarenden was hard aan vernieuwing toe.
- De gids zal in 1995 verschijnen onder de naam 'gids voor de varende'.
- In de gids zullen alle namen en adressen van de (zee)varende, alsmede de namen van de binnenschepen, worden vermeld.
- Door de administrateur is heel wat werk verzet en enorm veel informatie ingewonnen bij kerkeraden en bij varende zelf om de gids zo volledig mogelijk te laten zijn.
- Alle gegevens werden vervolgens doorgenomen met de sectie pastoraat.
- Naast deze gegevens zullen daarin de namen en adressen vermeld worden van de contactpersonen, advi-

seurs en schippersouderlingen.

Het bevat tevens informatie en adressen van schippersinterimaten en allerlei andere informatie dat van belang is voor de varende, zoals de plaatsen waar Nederlandstalige diensten worden gehouden in Duitsland, België en Frankrijk.

Voorin de gids zal ten gunste van de gebruiker worden aangegeven welke informatie wordt verstrekt en hoe de gids genanteerd kan worden.

De gids zal worden verspreid onder alle varende, kerkeraden van gemeenten met varende leden en contactpersonen.

6. Voorstellen

Wij stellen de Synode voor om te besluiten:

1. Met het gevoerde beleid conform de gegeven instructie in te stemmen.
2. De begrotingen voor de jaren 1996, 1997 en 1998 goed te keuren.
3. Wederom deputaten te benoemen.

drs. C.J. van den Boogart, secretaris

7. Financiën

Hieronder volgen de financiële verslagen over de jaren 1992 tot en met 1994

De bijdragen per (doop)lid waren in die jaren:

1992 f 1,05

1993 f 1,16

1994 f 1,16

Bedragen x f 1.000,— met 1 decimaal

Omschrijving

BATEN	1994	1993	1992
1. Opbrengst bijdragen Kerken	85,4	85,6	75,2
2. Giften	0,1	0,8	0,1
3. Bijdragen van de varende	13,1	7,1	13,7
4. Interest	5,6	9,0	9,9
	104,2	102,5	97,9

LASTEN

5. Personeelskosten	87,1	88,6	83,8
6. Bijdrage aan GKN project Mannheim	0,0	0,0	1,2
7. Kompas	3,0	2,6	2,5
8. Overige	13,6	15,5	12,5
	103,7	106,7	100,0

Batig/Nadelig saldo	0,5	4,2	2,1
---------------------	-----	-----	-----

VERMOGEN

Saldo op 1 januari 1992	f 118.782
af: nadelig saldo 1992	- 2.074
Saldo op 1 januari 1993	f 116.708
af: nadelig saldo 1993	- 4.201
Saldo op 1 januari 1994	f 112.507
bij: voordelig saldo 1994	- 480
Saldo op 1 januari 1995	f 112.027

Resumé	
Vermogen 1 januari 1992	f 118.782
Vermogen 1 januari 1995	f 112.897
ingeteerd van 1992-1995	f 5.885 is bijna met 5%

8. Begroting

Bedragen x f 1.000,— met 1 decimaal
Omschrijving

BATEN	1996	1997	1998
1. Opbrengst bijdragen Kerken	92,4	94,7	97,0
2. Giften	0,1	0,1	0,1
3. Vrijwillige bijdragen varenden	11,0	11,0	11,0
4. Interest	7,0	7,0	7,0
	110,5	112,8	115,1
LASTEN			
5. Personeelskosten	90,7	92,5	94,4
6. Bijdrage GKN Mannheim	1,2	1,2	1,2
7. Kompas	3,0	3,1	3,1
8. Overige	15,6	16,0	16,4
	110,5	112,8	115,1
Batig/Nadelig saldo	0,0	0,0	0,0

Toelichting:

- Totaal 1996 t/m 1998 f 284.100,—; op te brengen door 75.000 leden komt neer voor deze jaren op een gemiddeld bedrag van f 1,26 per lid.
- Gemiddeld per jaar ontvangen in de jaren 1992, 1993 en 1994
- 88% van het vermogen, dat op langere termijn op deposito is belegd.
Rente 7% per jaar.
- Gebaseerd op voorlopige uitkomst 1995 en vervolgens jaarlijks bijgesteld met 2%
- Oversienkomst met deputaten AGKOOB/GKN, dat wij maximaal f 1.200,— per jaar zullen bijdragen in het exploitatiekosten.
- Gebaseerd op uitkomst in 1994
- Specificatie:

	1996	1997	1998
1. Kerkelijk Adm. Bureau	8,7	9,1	9,5
2. Reis- & verg.kosten	2,8	2,8	2,8
3. Kontaktdagen	1,0	1,0	1,0
4. Accountantskosten	1,0	1,0	1,0
5. Internationale reis	1,0	1,0	1,0
6. Kantoorbehoeften	0,3	0,3	0,3
7. Abonnementen	0,3	0,3	0,3
8. Post & telefoon	0,1	0,1	0,1
9. Representatie etc.	0,3	0,3	0,3
10. Diversen	0,1	0,1	0,1
Totaal:	15,6	16,0	16,4

H.Hulgen
penningmeester

BILAGE 29 Art. 108

RAPPORT 2 VAN COMMISSIE III INZAKE DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKEVERZORGING VAN DE VARENDEN.

1. Algemeen

Uw commissie heeft met waardering kennis genomen van het uitvoerige rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de varenden. Naar ons oordeel ontvangt de synode hier een goed overzicht van het werk van deputaten en van de predikant voor de varenden, ds. H. Wubs.

2. Samenstelling deputaatschap

In het gesprek met de secretaris van het deputaatschap bleek ons dat zowel ds. C. J. van den Boogert, als ds. A. van der Veer niet meer voor herbenoeming in aanmerking wensen te komen. Wat eerstgenoemde betreft houdt deze wens verband met zijn bevestiging tot predikant voor de Evangelieverkondiging onder Israëli op 15 september j.l. Ds. Van der Veer kan het werk voor dit deputaatschap niet langer continueren vanwege zijn veelomvattende taak als voorzitter van de Evangelische Omroep. Deputaten hopen in een apart schrijven aan het moderamen voorstellen te doen met betrekking tot hun opvolging.

3. Kerkdiensten

Uw commissie stelde een aantal vragen naar aanleiding van de rapportage over het voorgaan van ds. Wubs in verschillende bijzondere diensten (Vgl. blz. 7 sub 3 en 9 sub 3). Duidelijk werd dat het hier niet gaat om officiële kerkdiensten, maar om samenkomsten met een in hoofdzaak evangelisatorisch karakter. Deze bijeenkomsten zijn interkerkelijk, met dien verstande dat ds. Wubs niet meewerkt aan rooms-katholieke diensten. Op onze vraag of het niet mogelijk was kerkdiensten te beleggen onder verantwoordelijkheid van een Christelijke Gereformeerde kerkeraad gaven deputaten ten antwoord, dat dit praktisch heel moeilijk te realiseren is. Zij zegden echter toe om nader te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is - bijvoorbeeld in Rotterdam en Dordrecht of directe omgeving - kerkdiensten voor varenden te beleggen onder verantwoordelijkheid van een kerkeraad van de plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerk.

4. Contactdagen en pastorat

De contactdagen voorzien volgens deputaten in een behoefte (Vgl. blz. 10; ad A3). Het thema voor de contactdag van 1995 is: Arbeid en zondagshelving. Uw commissie wil graag het belang van bezinning op dit thema onderstrepen, temeer omdat ook onder de schippers het probleem van de glijdende werkweek zich steeds nadrukkelijker aandient.

Deputaten rapporteren dat de kerkeraad van Zwolle zich bezint op mogelijkheden om het pastorale werk onder de schippers in die regio te continueren (Vgl. blz. 11; ad A4). Het blijkt dat besloten is dat ds. H. C. Mijnders het werk van ds. A. van der Veer zal voortzetten.

5. Conferenties

In hun rapport bepleiten deputaten dat het wenselijk is dat ds. H. Wubs van tijd tot tijd internationale conferenties van de I.C.M.A. bijwoont. In het verlengde daarvan opperen zij de mogelijkheid dat hij ook conferenties in de sector van de binnenvaart zal bezoeken (Vgl. blz. 12 en 13; Ad B1). Uw commissie heeft over dit punt uitvoerig met deputaten van gedachten gewisseld. Daarbij is ons het volgende duidelijk geworden: 1. Het is niet de bedoeling dat ds. Wubs zonder meer alle conferenties bijwoont. Deputaten achten het echter wel belangrijk, dat hij deelneemt aan conferenties waar een thematiek wordt behandeld die direct van betekenis is voor de praktijk van zijn werk. Soms is de informatie die op deze conferenties wordt uitgewisseld nergens anders te verkrijgen. 2. Of en wanneer ds. Wubs een dergelijke conferentie bezoekt, wordt in overleg met deputaten bepaald. 3. Deputaten willen hiervoor binnen het raam van de begroting jaarlijks een bescheiden bedrag reserveren.

Wanneer deze drie punten in acht worden genomen, acht uw commissie het niet bezwaarlijk, dat ds. Wubs in voorkomende gevallen dergelijke conferenties bezoekt.

6. Approbatie attesten

In de kerkorde wordt voorgeschreven dat "schippers (...) hun attestaties jaarlijks ter approbatie aanbieden aan de kerkeraad ter plaatse, waar zij hun domicile hebben, om tot het gebruik van de sacramenten in de Christelijke Gereformeerde Kerken te worden toegelaten" (art. 82 K.O. sub 2). Desgevraagd merkten deputaten hierover op, dat zij de indruk hebben dat hier in de praktijk vrijwel niets van terecht komt. Naar hun oordeel laten nogal wat kerkeraden de schippers onder hun leden in pastoraal en geestelijk opzicht "zwenven". Uw commissie heeft hierover de nodige zorg. Zij is van oordeel dat deputaten zich in de komende periode dienen te bezinnen op de vraag op welke wijze in deze situatie verandering kan komen.

7. Voorstellen

De commissie stelt u voor:

- deputaten te danken voor het vele werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
- de aftredende broeders ds. C. J. van den Boogert en ds. A. van der Veer hartelijk te danken voor hun jarenlange, gewaardeerde bijdrage aan het werk van deputaten;
- opnieuw deputaten te benoemen.

A. Baars, rapporteur.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE HULPVERLENING IN BINNEN- EN BUITENLAND

1. Samenstelling van het deputaatschap

De synode van 1992 benoemde tot deputaat:

- W.C. Moerdijk, voorzitter
- H. Medema, secretaris/penningmeester
- Mevrouw D. Afourit-Boutense
- C.W. Bujs
- B. Loonstra
- J.W.C. van Meppelen Scheppink
- Mevrouw M.P. van der Schaaf
- Mevrouw T. Witzier-van 't Hof

De C.W. Bujs heeft in verband met zijn vertrek naar Zuid Afrika vanaf najaar 1994 slechts in beperkte mate werkzaamheden voor het deputaatschap kunnen verrichten.

2. Werkwijze van het deputaatschap

2.1. Inleiding

De werkwijze van het deputaatschap die na de synode van 1989 werd ingesteld, werd geëvalueerd en feitelijk ongewijzigd voortgezet. Dit betekende dat de drie beraadsgroepen werden gehandhaafd. Ook de commissie Bezinning, Publiciteit en Toerusting bleef bestaan. Uiteraard werd de samenstelling van de verschillende commissies gewijzigd, omdat er in 1992 twee deputaten terugtraden, waarvoor door de synode vervangers werden benoemd. Zoals in het vorige synoderapport is vermeld, houdt een beraadsgroep zich bezig met hulpverlening in een bepaald deel van de wereld en brengt over steunaanvragen advies en verslag uit aan het deputaatschap, waar de besluitvorming plaats vindt. De activiteiten van de beraadsgroepen zijn in hoofdstuk 6 van dit rapport uiteengezet.

2.2. Plenaire vergaderingen

In de verslagperiode vergaderde het deputaatschap 17 maal. Op 7 vergaderingen waren alle deputaten aanwezig; op 10 vergaderingen was één deputaat verhinderd. De meeste vergaderingen werden bijgewoond door één of door beide diakonale medewerkers van het Landelijk Bureau. Op de plenaire vergaderingen worden in principe alle besluiten genomen; alleen enkele praktische zaken van organisatorische aard zijn gedelegeerd aan het moderamen.

2.3. Moderamen

Samenstelling:

- W.C. Moerdijk (voorzitter)
- B. Loonstra (plaatsvervangend voorzitter)
- H. Medema (secretaris/penningmeester)

Het moderamen treedt in voorkomende gevallen als gesprekspartner voor deputaten naar buiten op; het heeft slechts beperkte eigen bevoegdheden, bij voorbeeld bij het optreden in de gecombineerde vergadering van de moderamina van de drie diakonale deputaatschappen. Mevrouw Witzier is aangewezen als 2e secretaris/penningmeester.

Het deputaatschap is van mening dat de combinatie van de functies van secretaris en penningmeester niet moet worden voortgezet.

In de huidige situatie kan aan de secretarisfunctie te weinig inhoud worden gegeven. Mede met het oog op de toegenomen activiteiten, is het wellicht zinvol om het moderamen wel eigen bevoegdheden te geven. Ook in verband daarmee is het gewenst de functies van secretaris en penningmeester te ontkoppelen.

2.4. Beraden

Er zijn drie beraadsgroepen ingesteld:

1. Afrika, Azië
Samenstelling: Mw. D. Afourit, drs. C.W. Bujs en drs. W.C. Moerdijk
2. Europa, Midden-Oosten en Noord-Afrika
Samenstelling: dr. B. Loonstra, br. J.W.C. van Meppelen Scheppink en mw. M.P. van der Schaaf
3. Amerika en Cambodja
Samenstelling: br. H. Medema, br. J.W.C. van Meppelen Scheppink en mw. T. Witzier

De taken van een beraadsgroep zijn als volgt geformuleerd:

- begeleiden van projecten
- evalueren van projecten
- onderhouden van contacten met werkers in de projecten
- rapporteren en adviseren aan de plenaire vergadering

Elk beraad vergadert voortgaande aan de plenaire vergadering. Een beraadsgroep behandelt in zijn vergadering alle nieuwe projectaanvragen en bespreekt de voortgang van de lopende projecten. De voorstellen van de beraadsgroepen worden gemotiveerd en onderbouwd ter kennis van de plenaire vergadering gebracht. Op deze wijze kan de plenaire vergadering op een efficiënte manier besluiten nemen.

2.5. Commissie bezinning, publiciteit en toerusting

Samenstelling:

- Mw. D. Afourit, drs. C.W. Bujs, dr. B. Loonstra, br. J.N. Noorlandt, br. H.H. van Well en mw. T. Witzier.
- De activiteiten van de commissie zijn beschreven in de hoofdstukken 4 en 5.

2.6. Landelijk en Diakonaal Bureau

Via de besluitvorming op de generale synode van 1989 kreeg het Diakonaal Bureau (DB) van de kerken een officiële status. De G.S. keurde de structuur van het bureau, dat in stand werd gehouden door de gezamenlijke diakonale deputaatschappen, goed. De deputaatschappen vormden hiertoe een beheerscommissie, die de directe relatie met de medewerkers onderhield en die verslag van haar werkzaamheden deed aan de gecombineerde moderamina van deze deputaatschappen. Over de kostenverdeling waren afspraken gemaakt.

In het kader van de vorming van een Centraal Bureau besloot de G.S. 1992 dat de secretariële en administratieve medewerkers van de verschillende deputaatschappen naar het Kerkelijk Administratief Bureau (KAB) zouden worden overgeplaatst en dat de kosten van het Diakonaal Bureau in de begroting van ADMA moesten worden opgenomen. Door dit besluit kwam de formele basis voor de samenwerking van de deputaatschappen in het DB te vervallen en werd de positie van de beheerscommissie onduidelijk. De commissie bleef overigens wel bestaan; namens deputaten Hulpverlening werd de heer Medema opnieuw in deze commissie benoemd. Doordat de secretaresse van het DB overging naar het KAB werd de relatie met de medewerkers er niet duidelijker op. De vorming van het Landelijk Bureau gaf tot nu toe niet de oplossing voor deze problematiek.

De bureaussecretaris (thans secretaris diakonaal), br. Noorlandt, kon wegens een herverdeling van de taken niet, zoals voorheen gebruikelijk was, alle plenaire vergaderingen van deputaten en van het Europa- en Amerika-beraad bijwonen.

Deputaten hebben dit als een gemis ervaren, omdat zij niet goed kunnen functioneren als br. Noorlandt niet direct bij de besluitvorming is betrokken. Gelukkig is inmiddels voor een deel de oude situatie hersteld.

Er is overigens in de dienstverlening door de functionarissen geen wijziging gekomen. Behalve bezinning en toerusting ontvangen deputaten advies en ondersteuning van de medewerkers, die voorts vele externe contacten onderhouden en die de besluiten van deputaten uitvoeren. Ook werden de normale secretariële werkzaamheden, zoals de voorbereiding en agendering van vergaderingen, de verslaglegging en de correspondentie via Diakonaal en Landelijk Bureau uitgevoerd. Door de perikelen rond de vorming van het Landelijk Bureau verloopt één en ander nog niet optimaal. Deputaten onderzoeken de mogelijkheden tot stroomlijning van deze zaken.

2.7. Kerkelijk Administratief Bureau

De administratieve poot van het Landelijk Bureau van onze kerken (voorheen: K.A.B.) verzorgt de financiële administratie van het deputaatschap. Het bureau voorziet de penningmeester van tussentijdse overzichten en stelt een concept-jaarrekening op. De penningmeester is belast met de betalingen en het liquiditeitsbeheer. Voorts voorziet hij deputaten op elke deputatenvergadering van financiële informatie, die nodig is voor de besluitvorming. De dienstverlening van het Kerkelijk Administratief Bureau onderging in de verslagperiode geen wijziging. Naar de mening van deputaten zou het K.A.B. verdergaande ondersteuning kunnen bieden.

3. Verleggen van de taken en contacten

3.1. Drie moderamina

Twee keer per jaar vergaderen de moderamina van de deputaatschappen Adma, Kerk en Bedrijfsleven en Hulpverlening. Tijdens deze vergaderingen worden gemeenschappelijke zaken besproken. De afgelopen periode is dat vooral de samenwerking in de diakonale poot van het Landelijk Bureau geweest. Ook nemen deputaten Hulpverlening deel aan de Werkgroep Diaconaal en Rentmeesterschap, waarvan in het rapport van deputaten Kerk en Bedrijfsleven verslag zal worden gedaan.

3.2. Zending

Het contact met deputaten Zending wordt onderhouden door de beraadsgroep Afrika/Azië. Er wordt ad hoc overleg gevoerd over hulpverleningsprojecten op de (ex-) zendingsterreinen in Indonesië en Zuid-Afrika. Ook inzake het zendingsterrein in Botswana is er onderling overleg. Bij werkbezoeken worden, ook uit efficiency-oogpunt over en weer desgewenst taken voor elkaar uitgevoerd. Jaarlijks wordt een vergadering belegd van de beraadsgroep waar de zendingsecretaris wordt uitgenodigd. Bij die gelegenheid worden alle gezamenlijke zaken doegenomen.

In de verslagperiode zijn enkele gezamenlijke ontmoetingen georganiseerd, bij voorbeeld met de familie Visser (Botswana) en dr. Rabal (Venda).

3.3. Christelijke Gereformeerde Vrouwenbond

Over de actie voor gehandicapte kinderen in Botswana is in de voorbereidende fase met het bestuur van de Chr. Ger. Vrouwenbond van gedachten gewisseld en advies gegeven.

3.4. Eukumindo

Twee maal per jaar houden de kerken en de zendingorganisaties in Europa die banden met de Indonesische kerken hebben, een vergadering. Tijdens deze bijeenkomsten komt de actuele situatie in Indonesië aan de orde en worden ervaringen uitgewisseld. Hierbij zijn enkele leiders van de Raad van Kerken van Indonesië aanwezig. Met deputaten Zending is afgesproken dat zij de Eukumindo-bijeenkom-

sten bezoeken en daar mede deputaten Hulpverlening vertegenwoordigen. Via de verslagen van de vergaderingen blijven deputaten Hulpverlening op de hoogte.

3.5. Overleg van de kleine reformatische kerken inzake de vertegenwoordiging in het ICCO-bestuur. Samen met de Gereformeerde Gemeenten (Deputaten bijzondere noden en Buitenlandse Zending) en de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (Vereniging "De Verre Naasten") bezetten deputaten één zetel in het Bestuur van de bekende protestants-christelijke medefinancieringsorganisatie ICCO. Afgevaardigde in de afgelopen verslagperiode was de heer ir. H. van Rossum van de Gereformeerde Gemeenten. In september 1995 zal deze zetel worden ingenomen door een lid van onze kerken. Deputaten hebben hiervoor drs. W.C. Moerdijk voorgedragen. Hierdoor zullen deputaten goed op de hoogte kunnen blijven van de activiteiten en de ontwikkelingen van en bij ICCO. Het overleg met de andere kerken vindt twee keer per jaar plaats. Aan dit overleg wordt in de regel door twee deputaten deelgenomen.

3.6. Werkoverleg met deputaten Zending - Evangelisatie - Israël
Na enkele malen vergaderen bleken er bij de verschillende deelnemende deputaatschappen onvoldoende overeenstemming te zijn inzake de taak van het werkoverleg. Een voorstel om te komen tot een gezamenlijke brochure ter informatie van de leden van onze kerken haalde het niet. Aan het nut van overleg op andere afgesproken termijnen werd bovendien getwijfeld. Dit resulteerde in de opheffing van het werkoverleg in oktober 1993.

3.7. Werkgroep Dienstverlening Jongeren Wereldwijd
Deze werkgroep organiseert diakonale werkweken in overleg met kerken overzee. Zo hebben groepen jongeren gewerkt in Botswana, Brazilië, KwaNdebele en Venda. De ontmoetingen van jongeren hier en jongeren daar hebben veel betekend voor beider diakonaal bewustzijn. Namens deputaten Hulpverlening heeft br. J.N. Noorlandt als waarnemer zitting in deze werkgroep.

4. Bezinning

4.1. Inleiding

Vanwege de vele zaken die onze aandacht vragen, dreigt de bezinning op het werk wel eens in de verdrinking te komen. Toch is het nodig om ons te beraden op principiële en praktische punten die met het hulpverleningswerk samenhangen. Daarom wordt ieder jaar één aparte bezinningsvergadering gehouden.

4.2. De rol van het geld

We hebben ons gebogen over de vraag welke rol het geld speelt in de hulpverlening. Enerzijds is hulpverlening altijd met geld verbonden; het gaat altijd om financiële hulp. Anderzijds streven we naar wederkerigheid in de contacten en aan een gelijkwaardige relatie. Het geld kan de wederkerigheid en de gelijkwaardigheid in de weg staan. Eenzijdigheid en ongelijkwaardigheid tussen geveer en ontvanger bedreigen de relaties. We moeten ons bewust zijn dat het gaat om diakonaal geld dat ons door de Here is toevertrouwd en dat niet ons bezit is. Gestreefd zal worden naar een zodanige verbreding en verdieping van de contacten dat het financiële aspect slechts een onderdeel vormt van de relatie. We achten het overigens een zaak van goed beheer (en niet van bevoogding) wanneer we de eis (blijven) stellen van een deugdelijke verantwoording van de besteding van de hulp.

4.3. De beoordeling van verzoeken om hulp

Reeds eerder waren criteria voor de beoordeling van verzoeken om hulp opgesteld. We hebben ons bezonnen op de vraag hoe deze criteria zo objectief mogelijk zouden kunnen worden toegepast. De beoordeling vindt immers in verschillende beraadsgroepen en dus door verschillende personen plaats. Bovendien kennen de aanvragen om hulp een zeer uiteenlopende achtergrond. Het werd nodig geacht om tot een zekere stroomlijning van de beoordeling te komen. Daartoe is een beoordelingsformulier opgesteld, dat in de beraadsgroepen wordt gebruikt als onderbouwing van het advies aan de plenaire vergadering. Bij het toepassen van de criteria ervaren we dat het vaak moeilijk is om een duidelijk onderscheid te maken tussen materiële en geestelijke nood. We zijn van mening dat dit onderscheid voor ons werk ook niet zo relevant is omdat deze noden nauw met elkaar verbonden zijn. We hebben ons ook beraden op de (soms) gehoorde kritiek dat binnenlandse projecten onvoldoende aandacht krijgen. We constateerden dat dit niet het geval is: het binnenland wordt bepaald niet achtergesteld.

4.4. Eigen structuur en werkwijze

In de praktijk liepen we tegen een aantal problemen in ons eigen functioneren als deputaatschap aan. Overbelasting, verlies van het overzicht en een onduidelijke taakverdeling tussen deputaten en de diakonale medewerkers van het Landelijk Bureau zijn daarvan wel de belangrijkste. We hebben ons hierop beraden en een aantal beleidsbeslissingen genomen die elders in dit rapport zijn vermeld.

5. Publiciteit en toerusting

5.1. Inleiding

Deputaten hebben onder andere tot opdracht om de kerken voor te lichten en tot barmhertigheid en gerechtigheid op te wekken. Deputaten vervullen deze opdracht o.m. via publiciteit en toerusting.

5.2. Publiciteit

5.2.1. Algemeen

Het periodiek *Werkwoord* verscheen vier keer per jaar in het Zendingsblad. Vanaf 1994 gaan *Werkwoord* en het Zendingsblad samen in het nieuwe blad *Doorgeven*. Dit wordt voor 3/4 door deputaten Zending en voor 1/4 door deputaten Hulpverlening gevuld. De samenwerking tussen beide deputaatschappen is uitstekend. De uitvoering van het blad is gemoderniseerd; er worden nu ook kleurenfoto's in opgenomen. De reacties op het nieuwe blad zijn positief.

In oktober 1994 verscheen ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van deputaten Hulpverlening het boekje "Dienen Wereldwijd". Dit boekje is eveneens aan adressen van alle leden van onze kerken toegezonden. Het boekje bevat naast de geschiedenis van het deputaatschap informatie over het werk van deputaten, over een aantal grotere projecten en de thema's "Bijbel en hulpverlening", "Werelddiakonaal thuis", "Wederkerigheid" en "De rol van het geld". Het boekje is erg positief ontvangen. Er zijn gespreksvragen in opgenomen voor besprekingen in diakonieën, verenigingen, bijelgroepen e.d.

5.2.2. Projectenlijst

De lijst van vaste en aanbevolen projecten verschijnt jaarlijks in *Adma-Info*. Deze lijst is ingedeeld naar geografisch gebied.

5.2.3. Hulpverleningszondag

De preeksets voor de hulpverleningszondag (februari) werden geschreven door ds. B. de Romph (1992), ds. K.T. de Jonge (1993) en ds. W.C. Moerdijk (1994). Voor de februaricollecte zijn zoals gebruikelijk folders en posters gemaakt die aan de plaatselijke kerken zijn verstrekt. De tweede zondag in oktober is in de Ned. Hervormde en de Gereformeerde kerken ook een zondag voor werelddiakonaal. Deputaten hebben het advies van het Kerkelijk Bureau aan onze kerken om ook op deze zondag te collecteren overgenomen.

5.2.4. Rondzendbrieven

Tot medio 1992 gaven de rondzendbrieven van de werkers uit Honduras veel publiciteit voor het werk van deputaten aldaar. Het Cambodja-project kan worden beschouwd als opvolger van het Honduras-project. De aanloop van dit project vergde veel tijd. Er is daardoor enig vacuüm ontstaan in de informatieverstrekking over langlopende grote projecten. De brieven van de werkers in Rwanda zijn naar alle diakonieën verstuurd.

5.2.5. Materiaal voor plaatselijke/diakonale projecten

Het Diakonaal Bureau maakt vaak folders voor acties van gemeenten en classicale diakonale commissies. Deze dienstverlening van het Landelijk Bureau wordt in het land erg op prijs gesteld. Het bureau verzorgt documentatie op het totale gebied van de hulpverlening van onze kerken. Per project is een informatieset beschikbaar.

5.3. Toerusting

Br. Van Well heeft in verschillende gemeenten het diakonaalbeeld "hulpverlening" vertoond. Het diakonaal bewustzijn van de gemeente is daardoor sterk gestimuleerd. Diakonieën ontvangen steunaanvragen van verscheidene organisaties. Deputaten hebben daarover een notitie aan de kerken beschikbaar gesteld. Via de classicale diaconale commissies komt werelddiakonaal met grote regelmaat aan de orde. Op 17 juni 1995 is een jubileumconferentie belegd onder de titel "Dienen Wereldwijd". Deputaten hebben een formulier ontworpen om steunaanvragen met behulp van criteria te beoordelen. Enkele gemeenten hebben advies gevraagd en gekregen over het onderhouden van gemeentecontacten in Oost-Europa.

6. Projecten

Een specificatie van de in de verslagperiode gesteunde projecten is opgenomen op bijlage a bij dit rapport. Ter toelichting op de cijfers wordt het volgende vermeld:

6.1. Beraadsgroep Afrika, Azië

6.1.1. Zuid-Afrika (Venda en KwaNdebele)

6.1.1.1. Tshikweha

In het synoderapport 1992 werd de oprichting van een christelijke school gememoreerd. Op deze school wordt gestreefd naar goed onderwijs voor zwarten, zodat de ontwikkeling van de Zuidafrikaanse bevolking kan worden bevordert. Inmiddels is een tweede school gestart in Nzhele (een andere provincie). De bouw van deze school vordert, zij het met horten en stoten. De politieke veranderingen in Zuid-Afrika zijn hier debet aan: de subsidie voor onderwijzend personeel aan een christelijke school dreigt te worden vermindert. De belangstelling voor de school blijft overigens groot, ondanks het feit dat de ouders in belangrijke mate moeten bijdragen in de kosten.

6.1.1.2. Kinderhuis Takalani

Het Kinderhuis (29 kinderen) uitgaande van de gereformeerde kerk in Venda, is een vast project van deputaten. Hoewel er fors bezuinigd moest worden i.v.m. het wegvallen van grote donor-organisaties is het bestuur in staat gebleken door reorganisatie met de zorg voor de kinderen door te gaan.

6.1.1.3. Pfarisano

Deputaten steunden het project van de Iyari-Bijbelschool, waar vrouwen nasales kregen. De veranderingen in de samenleving stelde nieuwe eisen aan dit project, waardoor het tijdelijk is gestopt. Er wordt een nieuwe start voorbereid.

6.1.1.4. SOS Disasterfund

Dit fonds is ingesteld voor de hulp aan slachtoffers van rampen. Vooral de langdurige droogte (1992/3) vroeg onze aandacht. Mede door onze steun konden er op enkele plaatsen waterputten aangelegd worden.

6.1.2. Botswana

Via de ontwikkelingsorganisatie KURU steunen deputaten drie kleuterscholen voor Bosjesmankinderen in de gebieden waar ds. en mw. Visser en ds. en mw. Wesoels voor de zending werkzaam zijn. Aangezien de scholing in de landstaat Tswana wordt gegeven is deze voorbereiding op het onderwijs van groot belang. De ouders van deze kinderen zijn actief betrokken en met hulp van buiten breidt het aantal scholen zich uit.

Twee keer per jaar wordt met de andere Nederlandse donoren van projecten onder de Bushmen in Botswana (Dioest over Grenzen, Garelomeerde kerk (Zending), Hervormde kerk (Wereldiakonaaf), Stichting Woord en Daad en de Chr. Ger. kerk (Zending en hulpverlening)) overleg gevoerd over de contacten in Botswana. Deze uitwisseling blijkt zeer nuttig en vruchtbaar. Eenmaal is een delegatie Bushmen op bezoek geweest en van tijd tot tijd zijn werkers die met verlof in Nederland zijn te gast.

6.1.3. Association Evangelicals of Africa and Madagascar (AEAM)

Jaarlijks steunen deputaten deze organisatie in Nairobi met f5000 voor een kadervormingsprogramma in Afrika.

6.1.4. Eastleigh Community Centre

De Presbyteriaanse Kerk in Oost-Afrika biedt vanuit dit centrum in verschillende vormen hulp aan mensen in de slums van Nairobi. Deputaten hebben een bijdrage gegeven voor o.a. een potterbakkerij, een weverij, behuizing, en een soepkeuken.

6.1.5. Nkhoma Hospital Malawi

Al lange tijd hebben deputaten contacten met dit ziekenhuis, waar Cory Legemate (afkomstig uit onze kerk in Zierikzee) werkt. Tijdens de droogte van 1992/3 hebben wij voedingsprogramma's kunnen ondersteunen. Eveneens dragen wij bij in de aanschaf van een vierwiel-aangedreven voertuig voor de uitvoering van de externe gezondheidszorg.

6.1.6. Bangui/Zaire

De collecte-opbrengst op de Schooldag 1994 is bestemd voor de Evangelisch/Theologische faculteit van Bangui (FATEB). Verder is steun verleend aan een bijscholingsprogramma van de École Internationale du Protestantisme voor predikanten in Zaire.

6.1.7. Projecten Sulawesi, Indonesië

Ook in de afgelopen jaren heeft het landbouwproefterrein in Mamasak ten dienste gestaan van de bevolking van het Mamasakgebied. De leiding van het project lag in handen van de Gideon Sumoja, die in 1991 voor een periode van vijf jaar door de synode is aangesteld. De technisch-landbouwkundige begeleiding beruiste vooral bij de Duitse landbouwkundig ingenieur, ir Hans Heinrich. Het beproeven van rijst- en koffiesoorten is voortgezet en de bevolking is geïnstrueerd en geholpen bij de verbouw van gewassen die een betere opbrengst kunnen opleveren.

Nadat de teelt van vis en de verkoop van kleine kweekvissen zijn nieuwe projecten van start gegaan waarbij jonge mensen worden geholpen met het verkrijgen van vaardigheden die uitzicht kunnen geven op een baan. Timmeren, werken met rotan en huizenbouw behoren tot de activiteiten. Deputaten zijn begonnen dit project te steunen en bekijken elk jaar of de ontwikkelingen aanleiding geven de hulp voort te zetten. Zo werd in de verslagperiode ook een serie cursussen mogelijk gemaakt waarbij jonge mensen, na persoonlijke toerusting, in de dorpen hulp boden bij allerhande zaken.

In geld uitgedrukt is de hulp van deputaten voor dit project betrekkelijk gering. Het gaat voornamelijk om de subsidie van de salarissen van de werkers op Lfaksakka. Bijzonder belangrijk blijft nog steeds de persoonlijke betrokkenheid die deputaten hebben met de Mamasakkerk en het landbouwproject, dat nog steeds in dezelfde lijn wordt voortgezet als destijds door ir. De Vries werd uitgestipt.

6.2. Cambodja

Sinds 1992 zochten deputaten een nieuw langlopend project; het gezondheidsproject in Honduras was in dat jaar beëindigd. Na zorgvuldige voorbereidingen werd besloten -opnieuw in samenwerking met ZOA Vluchtelingen- hulp te verlenen ten behoeve van de teruggekeerde vluchtelingen en de intern ontheemden in Cambodja. Het gaat hier om slachtoffers van de jarenlange burgeroorlog.

Nadat door ZOA de noodzakelijke terreinverkenning en voorbereiding had plaatsgevonden bezochten de deputaten W.C. Moerdijk en J.W.C. van Mepelen Scheppink, in gezelschap van de ZOA-medewerker Fokkema, in januari 1994 de provincies Kompong Speu en Banteay Meanchey in Cambodja. Een indrukwekkende confrontatie. Deze beide provincies waren door de Cambodjaanse overheid aan ZOA toegewezen als werkklein. Het bezoek, dat een oriënterend karakter had leidde tot een advies over een te starten project. In samenhang met het projectonderzoek werden in 1994 al enkele kleine projecten in Kompong

Speu gestuurd.

Als gevolg van gewijzigde veiligheidsomstandigheden moest het voorgenomen project worden heroverwogen. Met name de Rode Khmer zorgde voor onaanvaardbare werk- en leefsituaties (gewapende overvallen etc.). Op basis van de heroverweging werd besloten een medisch project te adopteren in de provincie Kompong Speu, New Orat district, Okoki. In deze regio leven ongeveer 1650 gezinnen (±7000 mensen). Als gevolg van het oorlogsgeweld vluchten deze mensen 4 jaar geleden uit hun dorpen die ongeveer 45 kilometer verderop zijn gelegen. In Okoki heersen vooral ziekten als malaria en diarree. Medische staf is beperkt aanwezig.

Het drinkwater is niet betrouwbaar en de oorzaak van ziekten.

De meeste mensen drinken water uit plassen of gaten in de grond waar ook het vee en ander gedierte zich laaft. Zonder nadere toelichting kan men zich een voorstelling maken hoe dit verloopt.

In het afgelopen jaar heeft in dit gebied een grote droogte geheerst met als gevolg een te verwachten nijpend voedseltekort (rijst) voor dit jaar. Honger. Te verwachten valt dat slechts voor een periode van 3 a 4 maanden voedsel beschikbaar zal zijn. De rijstvelden verkeren als gevolg van een gebrek aan kennis en materialen in een slechte staat van onderhoud. Een groot deel van de populatie verkeert thans reeds in een slechte fysieke conditie als gevolg van onder- en slechte voeding.

In samenwerking met ZOA is bijzondere aandacht besteed aan een gezondheidszorgprogramma. Voor de uitvoering hiervan worden zo mogelijk een "Medical Programme Assistent" en een "Health Programme Manager" naar Cambodja uitgezonden. Bij de samenstelling van dit rapport was de wervingsprocedure hiervoor in een eindstadium.

Het Cambodja-project is uit organisatorische overwegingen ondergebracht bij het Amerikaanse afd.

In 1994 werd in de classis Leeuwarden al een actie gehouden voor steun aan het nieuwe project in Cambodja.

6.3. Beraadsgroep Amerika

6.3.1. Honduras

6.3.1.1. Medisch project

Het langlopende medische project in La Mosquita is in deze verslagperiode beëindigd. Van 27 mei tot 10 juni 1992 hebben twee deputaten, mev. T. Witzler en br. H. Medema, het werkklein bezocht. Doel van het bezoek was om vast te stellen of het project kon worden voortgezet. De contracten met de medewerkers liepen tot eind 1992. Deputaten hebben dit project vanaf 1987 uitgevoerd in samenwerking met de vluchtelingenorganisatie ZOA. De samenwerkende organisaties (ZOA, Hulpverlening en de Hondurese organisatie Mopawi) waren van mening dat voortzetting van het project verantwoord was. ZOA wilde haar eigen activiteiten beëindigen, omdat de vluchtelingen uit Nicaragua inmiddels weer naar hun land waren teruggekeerd. De werkers hebben gevraagd om het werk voor een jaar te mogen onderbreken om een discipelschapstraining in de Verenigde Staten te volgen. Deputaten hadden begrip voor deze wens van de werkers, maar betrouden het zeer dat hierdoor het werkveld een jaar zou worden verlaten. Na rijp beraad hebben Deputaten het verzoek van de werkers om vervroegd ontslag (per 1 september 1992) ingewilligd. Uldering van de contracten zou een voortzetting van slechts enkele maanden hebben betekend. Drie van de werkers wilden na de training naar Honduras terugkomen om het werk voort te zetten op basis van samenwerking met een kleine geloofszending "Shield of Faith" uit de Verenigde Staten. Daardoor kwam er een einde aan de relatie tussen de medewerkers en ons deputaatschap. Deputaten hebben hun waardering uitgesproken voor het werk dat Corrie Floorda, Joke Filkweert, Joske en Rocky Malloy met grote inzet hebben verricht. Helaas moesten wij melden dat uiteindelijk geen van de werkers naar Honduras is teruggekeerd.

We kunnen dankbaar zijn dat er in de vijf jaar dat wij daar hebben gewerkt veel is bereikt in de preventieve gezondheidszorg en in de verbetering van voeding en hygiëne onder de Maskito-Indianen.

6.3.1.2. Drinkwaterproject

Het drinkwaterproject, dat onder leiding stond van Rocky Malloy kwam onder verantwoordelijkheid van de Hondurese organisatie Mopawi. In het seizoen 1991-1992 is voor dit project een grote actie gevoerd in de classis Den Haag.

6.3.1.3. Bibliotheek Moravische Bijbelschool

De verpleegkundigen hadden contact met de Moravische kerk, die vergelijkbaar is met de Hemhuttergemeenten in Nederland. In het dorp Ahuas staat een bijbelschool van deze kerk. Deputaten hebben een bijdrage gegeven voor de uitbreiding van de theologische bibliotheek van deze school.

6.3.1.4. Gatenproject

Deputaten hebben in de afgelopen periode een bijdrage gegeven aan een gatenproject van de christelijke hulporganisatie Feproh in de hoofdstad Tegucigalpa. Aan 5 arme dorpen werden per dorp 10 gaten en 1 bok gegeven. Feproh geeft voorlichting over voeding van kinderen en over de verzorging van de beesten. Het project betekent een duidelijke verbetering van de voedingssituatie (melk) van de kinderen. Een student van de Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein in Deventer, Gerhard Schouwstra, lid van de Chr. Ger. Kerk te Doornspijk heeft een half jaar stage gelopen bij Feproh (1992/1993).

6.3.2. Brazilië

6.3.2.1. Inleiding

In het zuiden van Brazilië, in de staat Paraná, hebben Nederlanders jaren geleden kolonies en kerken gesticht. De kerk van Carambei, waar ds. J.C. Hardeman tot voor kort predikant was, onder-

steunt projecten op landbouwkundig, medisch, sociaal en onderwijs-gebied, deputaten steunen dit werk al vele jaren.

6.3.2.2. Boazprojecten

De Boaz-commissie van Carambel, die geheel uit vrijwilligers bestaat, is actief om arme boeren te helpen met voorlichting en met leningen, vooral in natura (zaai-zaad, kunstmest, meloeve e.d.). Er is een technisch voorlichter in dienst van de Boazcommissie, die de bedrijven bezoekt. Er worden bijeenkomsten belegd waar veel belangstelling voor is. De hulp bestond in de verslagperiode voorts uit het assisteren met landbouwmachines bij alle voorkomende werkzaamheden op de bedrijven (lootwerk). Meer dan 65 boeren maken gebruik van deze mogelijkheid. Voor dit project blijft in de kerken veel belangstelling bestaan.

6.3.2.3. Medisch project

De Prozar-commissie van Carambel geeft hulp op medisch gebied. Het project is bij ons bekend onder de naam Ruth-project. Er zijn 4 verpleegkundigen, 4 maatschappelijk werkers en 9 plaatselijke gezondheidswerkers aan het werk. Er zijn poliklinieken op verschillende plaatsen in de omgeving, waar vooral aan moeder- en kindzorg veel aandacht wordt gegeven. Daarnaast wordt voorlichting gegeven over hygiëne en bij voorbeeld de aanleg van groentetuinen. De gezinnen worden regelmatig bezocht om te kijken waar er welke hulp nodig is.

6.3.2.4. Crèche Betel

In de Crèche Betel worden kinderen opgevangen die overdag geen thuis hebben bij voorbeeld omdat beide ouders moeten werken. Op dit moment komen er dagelijks 170 kinderen naar de crèche in de leeftijd van 0 - 12 jaar. Driemaal per week komt er een evangeliste. Zij vertelt de kinderen bijbelverhalen en leert hun liedjes. Deputaten dragen jaarlijks bij in de kosten van het salaris van de directrice. In de afgelopen periode is er in een paar gemeenten actie gevoerd om een grote professionele wasmachine te kunnen kopen voor de crèche. Ook is er geld gegeven voor de aankoop van lees- en leerboekjes voor de kinderen. De kinderen van de bijbelklas uit Utrecht-C hebben eigen knuffels gestuurd voor de kinderen van de crèche.

6.3.2.5. Ambachtsschool/huishoudschool Esco-lar

Vier jaar geleden is men van start gegaan met de Esco-lar. Tot hun 12e jaar kunnen kinderen naar de crèche Betel gaan. Na hun 12e is er geen opvang meer, waardoor veel kinderen aan de straat dreigen te vervallen. Voor deze kinderen is de Esco-lar geopend. Ze kunnen er leren timmeren, lassen, kranen maken, houtbewerken, kleding maken, koken, en ze leren over hygiëne en voeding. Er is ook een tuin waar de kinderen leren groenten e.d. te verbouwen. Er is veel interesse voor de school. In de afgelopen periode is de nieuwbouw van de school gerealiseerd. Eind oktober 1994 is de school officieel geopend. De staat heeft de bouw bekostigd. Voor de inrichting, voeding en materialen is hulp van buiten nodig. Deputaten hebben hieraan steeds bijgedragen. De gemeente van Zwolle heeft verschillende acties voor Esco-lar gehouden. Ook is er een vlucht van de Wilde Ganzen geweest voor dit werk. In 1993 heeft mevr. T. Witzler een privé bezoek aan Carambel gebracht en tegelijk voor deputaten alle projecten bezocht.

6.3.3. Moeder- en kindzorg Haiti

Wij Pletoema uit het Friese Broeksterwoudt werkt al een groot aantal jaren in een kliniek op Haiti. Het medische werk daar is vooral gericht op de moeder- en kindzorg. Vanwege de politieke onlusten in 1994 moest Wij het land voor onbepaalde tijd verlaten. In die periode heeft zij drie maanden gewerkt in een vluchtelingenkamp in Rwanda. Ook voor dit werk hebben we als kerken mogen bijdragen. Begin januari 1995 kon zij weer terugkeren naar Haiti. Deputaten dragen jaarlijks bij in de personeelskosten. De kliniek zelf is geheel kostendekkend geworden. Dat belooft veel voor de continuïteit in de toekomst.

6.3.4. Paraguay

Harmke Vischer uit Zwolle werkte als verpleegkundige in het binnenland van Paraguay onder de Indianen. De doelstelling van het werk was primair gericht op de overlevingsmogelijkheden van de gemeenschappen en op het vergroten van de waardigheid van de Indianen als sociale groep in de Paraguayaanse maatschappij. Het werk van Harmke bestond onder andere uit het houden van vaccinatieprogramma's, het begeleiden en onderzoeken van aanstaande moeders en alle voorkomende eerste hulp. Helaas is het werk eind 1994 afgebroken omdat er te weinig resultaten waren na de vele jaren van hulp. Men nam te weinig over en had de neiging om te "proffiteren". Deputaten hebben ook in dit project bijgedragen in de salariskosten.

6.4. Beraadsgroep Europa, Midden-Oosten en Noord-Afrika

6.4.1. Inleiding

In 1992 brachten de deputaten J. Hoefnagel en B. Loonstra een werkbezoek aan Roemenië en Hongarije. In 1994 bezocht mw. M.P. van der Schaaf enige projecten in Roemenië. Eén van de conclusies van deze bezoeken was, dat hulpverlening aan Midden- en Oost Europa nog steeds hard nodig is, vooral structurele hulp. In de hulpverlening in deze gebieden werken vele kerken en organisaties naast elkaar en langs elkaar. Deputaten kwamen via de Stichting Steun Buitenlandse Christenen op de hoogte van het bestaan van

ongeveer 250 zeer arme gemeenten in Roemenië, die gezien hun geografische ligging geen enkele steun ontvangen. Voor kerken, die met deze gemeenten een contact willen opbouwen, is een door deputaten opgestelde nota ter beschikking waarin informatie wordt gegeven voor het opbouwen van gemeentcontacten. Inmiddels zijn enkele gemeenten bezig met het opbouwen van dergelijke contacten.

6.4.2. Enquête

Om voorlichting aan kerken en diakonieën te geven, is het nodig dat deputaten een beeld hebben van wat er door onze kerken aan hulpverlening in Oost-Europa wordt gedaan. Hiertoe werd in 1994 een enquête gehouden. De behoefte tot dit onderzoek ontstond enerzijds doordat veel aan Oost-Europa hulpverlenende kerken en organisaties naast en langs elkaar heen werken. Anderzijds omdat deputaten in toenemende mate geconfronteerd worden met vragen waar en op welke wijze hulp geboden kan worden. Bovendien worden regelmatig vragen gesteld omtrent de betrouwbaarheid van hulpverlenende instanties en noodlijdende sectoren.

Tot begin februari 1995 kwamen de reacties binnen. Van de kerken reageerde 61,5%. Uit de enquête komen de volgende van belang zijnde zaken en vragen naar voren:

- circa 80% van onze kerken is niet betrokken bij structurele hulpverlening in Oost-Europa. Wel worden giften gedaan aan tal van hulpverleningsorganisaties zoals Dorkas, Ondergrondse kerk, Kom over en help en Friedensstimme.
- verzoeken om bemiddeling in onderlinge gemeentelijke contacten;
- controle mogelijkheden omtrent de betrouwbaarheid hulpverleningsorganisaties;
- verzoeken tot stimulering en motivering;
- praktisch adviseren bij hulpverleningsprojecten;
- meer voorlichting.

Het meest "populaire" land voor hulpverlening blijkt Roemenië te zijn.

Deputaten ontwikkelen thans een beleidsplan waarin o.a. de resultaten van het gehouden onderzoek verwerkt zullen worden zodat op een nog structureel wijze hulp geboden kan worden.

6.4.3. Midden- en Oost Europa en de voormalige Sovjet Unie

6.4.3.1. Opvangcentrum in Budapest

In dit tehuis worden zieken en hulpbehoevende uit Roemenië, Bosnië, Servië en Kroatië opgenomen. Het zijn patiënten, die voor een operatie of andere medische behandeling in hun eigen land niet geholpen kunnen worden. Deputaten geven via de kerk van Ermelo steun voor voedsel, medicijnen en kleding.

6.4.3.2. Bouw van kerken in Roemenië en Hongarije

In deze landen is kerkbouw van groot belang. De kerk is voor de hulpverlening aan mensen van centrale betekenis. Deputaten gaven steun voor kerkbouw van de Reformatus kerk in Miercurea Ciuc, Triteri Coloni, Matezalka en Ujsasz. Van de Evangelische Roemeense Kerk ontvingen gemeenten uit Poiana Topul en Constantza steun voor kerkbouw.

6.4.3.3. Steunfonds predikanten

Tractementen en pensioenen van Roemeense predikanten en predikantsweduwen zijn erg laag. De gezinnen van de predikanten en hun weduwen verkeren daarom vaak in grote armoede. Via een decaan van het district Cluj geven Deputaten jaarlijks een vaste bijdrage.

6.4.3.4. Carit San te Targu Mures, Roemenië

De gezondheidszorg is in Roemenië slecht en vaak corrupt. Carit San is een polikliniek, opgericht door de Reformatus Kerk, waar de armen gratis geholpen kunnen worden. Deputaten steunden dit project in 1993. Carit San is eveneens bezig met de bouw van een ziekenhuis. Dit project wordt door deputaten kritisch gevolgd gezien de juridische en economische onzekerheden.

6.4.3.5. Kinderkampen in de voormalige Sovjet Unie

Elk jaar worden door de niet-geregistreerde Baptisten gemeenten kinderkampen georganiseerd, met hulp van de Stichting Friedensstimme. Friedensstimme zorgt voor voedsel, medicijnen en kinderbijbels. Deputaten steunden dit project.

6.4.3.6. Kinderopvangcentrum te Albesti, Roemenië

De Roemeense Evangelische kerk is bezig met de bouw van een kinderopvangcentrum in Albesti. Deputaten droegen hieraan bij via de gemeente "Eben Halzer" te Sliedrecht.

6.4.3.7. Gáspár Károli Reformatus Universiteit in Budapest

Deze Universiteit, opgericht door de Reformatus Kerk van Hongarije, is in 1993 van start gegaan. De Universiteit houdt zich in eerste instantie bezig met de opleiding van leraren voor het christelijk voortgezet onderwijs in Hongarije en omgeving. Deze instelling is dienstbaar voor kerk en maatschappij. Deputaten steunden dit initiatief via Educa Transfer International te Amersfoort.

6.4.3.8. Christelijk Gymnasium in Nagyberög, Oekraïne

Dit is het eerste christelijke gymnasium in dit land, gestart door de Reformatus kerk van de Oekraïne. Deze school is bedoeld om straks predikanten en leraren te kunnen opleiden voor kader- en vorming ten behoeve van kerk en maatschappij. Deputaten gaven een bijdrage. Verder werd steun verleend voor de bouw van het diakonaal centrum in Cluj, voor de broodfabriek

in Albanië, voor voedseltransporten naar Siberië en voor de vertaling in het Pools van het leerplan "Bijbelwerk voor Vertellen en kind".

6.4.4. Het Midden-Oosten en Noord Afrika

6.4.4.1. Inleiding

De aanwezigheid van christelijke hulpverlening in Israël blijft onverminderd noodzakelijk. Deze hulp geeft uitdrukking aan de christelijke solidariteit met het Joodse volk. Ook de Messias-belydende Joden hebben de aandacht van deputaten. Met deputaten Israël is contact voor het volgen van enige projecten.

De positie van de kerk in de Arabische wereld is zorgelijk, vanwege het vertrek van vele christenen uit de landen én vanwege het opkomend fundamentalisme. Deputaten trachten via diakonale projecten de christelijke gemeenten in de Arabische wereld te steunen.

6.4.4.2. Eben-Haizer in Haifa

Dit is een christelijk bejaardentehuis. De bewoners zijn voor het grootste deel Messias-belydende Joden. Ook enkele Arabische christenen zijn opgenomen. Het tehuis is grotendeels aangewezen op steun uit het buitenland. Deputaten dragen al een groot aantal jaren bij in de exploitatie van dit tehuis.

6.4.4.3. Kfar Shaul, Jeruzalem

Kfar Shaul is een psychiatrisch ziekenhuis, waar ongeveer 240 patiënten worden verpleegd. Onder de bewoners zijn ook Russische immigranten en enkele Palestijnen. Renovaties van oude gebouwen en de bouw van 2 psycho-geriatrische afdelingen werden in 1994 gerealiseerd.

6.4.4.4. Hamân Hôspitaal, Libanon

Dit christelijk ziekenhuis in Hamana is een teken van hoop in dit land, dat jaren verscheurd werd door haat en oorlog. Iedereen, ongeacht ras of geloof, kan hier medische hulp verkrijgen. Er is een nieuwe christen-directeur gekomen, die bezig is het ziekenhuis weer een plaats te geven in de regio. Deputaten steunen dit ziekenhuis via de Morgenland Zending.

6.4.4.5. Dagverblijf verstandelijk gehandicapte kinderen in Cairo

In Cairo is een christelijk dagverblijf, waaraan de Koptische Kerk haar medewerking verleent. Naast christelijke kinderen worden ook moslim-kinderen opgenomen. Deputaten steunen dit project.

6.4.4.6. Uitgeverij Kinderwereld, Cairo

Deze uitgeverij drukt en verspreidt tienduizenden christelijke kinderboeken in de Arabische wereld. Deputaten stunden dit project totdat de uitgeverij in 1994 self-supporting werd.

6.4.4.7. Opvang Soedaneese vluchtelingen in Cairo

De plaatselijke Protestantse kerk heeft een ontwikkelingsprogramma voor de opvang en begeleiding van vluchtelingen uit Soedan. Deputaten droegen hieraan bij.

6.4.4.8. Dorpsproject Sarakna, Egypte

Sarakna is een christelijk dorp met ongeveer 5500 bewoners, midden in Egypte. Er heerst grote werkloosheid, armoede en analfabetisme. De Koptische Orthodoxe kerk heeft een ontwikkelingsplan gemaakt waaraan deputaten voor enige jaren steun verlenen. De begeleiding is in handen van de heer C. Hulsman (Chr.Ger. kerk van Leiden).

Verder verleenden deputaten steun aan het project "vertaling Matthew Henry in het Arabisch", aan een dorpsproject van de Faith Church in Cairo, aan de Arabische Wereldzending I.b.v. het Huis van de Hoop in Marseille (een opvanghuis voor Arabische christenen) en I.b.v. de christelijke gemeente in Marokko.

6.4.5. Frankrijk

Deputaten droegen bij aan structurele ondersteuning van de vrije faculteit voor de Gereformeerde Theologie te Aix-en-Provence, gezien het belang van deze faculteit voor het gereformeerde protestantisme in Frankrijk.

6.4.6. Nederland

6.4.6.1. Algemeen

De hulpverlening in eigen land ligt voornamelijk op maatschappelijk terrein. Zoals de zorg voor vluchtelingen, voor Nederlandse gevangenen in het buitenland en voor drugverslaafden. Wij hebben de indruk, dat de problematiek toeneemt.

6.4.6.2. Vluchtelingen

De christelijke organisatie ZOA verleent hulp aan vluchtelingen in Nederland. Dit werk breidt zich uit en omvat ook hulp bij het zoeken van werk en bij de relatieproblemen. Deputaten steunen vooral het werk onder Vietnamese vluchtelingen.

6.4.6.3. Bezoek aan gevangenen in het buitenland

De Stichting Epafras zorgt voor bezoek en aandacht voor de bijna 1000 Nederlandse gevangenen in het buitenland. Behalve bijbels, boeken en kleding stuurt Epafras regelmatig een blad toe aan de gevangenen. Deputaten dragen aan dit werk bij.

6.4.6.4. Het Evangelisch Begeleidingscentrum, 7 Harde

Het EBC geeft concrete hulp en begeleiding aan jonge mensen met verslavings- en psycho-sociale problemen. De activiteiten vinden plaats binnen 3 centra en een woonproject. Deputaten steunen dit project.

Verder verleenden Deputaten steun aan Stichting De Hoop in Dordrecht, Rehoboth in Emmeloord en Kuria in Amsterdam.

6.4.6.5. Stadspastoraat Alkmaar

De stichting "Stadspastoraat Alkmaar" begeleidt evangelisatie-activiteiten in Alkmaar. Er werd een pand aangekocht, dat gaat fungeren als aanloophuis voor prostituees. Deputaten dragen bij in de exploitatiekosten van dit aanloophuis.

6.4.6.6. Steun voor buitenlandse studenten aan de Theologische Universiteit

De generale synode van Apeldoorn 1992 verzocht deputaten om desgevraagd garant te staan voor de kosten van buitenlandse (theologische) studenten die niet afkomstig zijn uit één van de zendingsgebieden en aan de hand van de opgedane ervaringen aan de synode van 1995 voorstellen te doen om zo nodig tot fondsvorming over te gaan. In 1993 heeft het college van hoogleraren een garantstelling gevraagd voor een student afkomstig uit Korea. Deze garantie is verstrekt, maar betrokkene heeft hierop geen beroep gedaan. De garantietermijn is inmiddels verstreken. De Stichting Evangelische Toerusting Afrika vroeg steun voor een promotiestudie van een andere student. Bij het samenstellen van dit rapport waren de besprekingen over deze aanvraag nog niet afgerond.

Het is te verwachten dat meer aanvragen zullen volgen. Naar de mening van deputaten is het niet gewenst dat voor dit doel substantiële bedragen ten laste van de reguliere hulpverleningsbudgetten komen. Deputaten zijn bereid om samen met deputaten Buitenlandse Zending en deputaten voor het Financieel Beheer van de Theologische Universiteit de mogelijkheden te onderzoeken om tot fondsvorming over te gaan.

6.5. Kleine projecten

Zoals bekend verstaan deputaten onder kleine projecten (ook wel B-projecten genoemd) in het algemeen de projecten die niet rechtstreeks door hen worden gesteund, maar die worden aanbevolen op de jaarlijkse projectenlijst. Diakonien en verenigingen maken voor acties en collecten gebruik van deze lijst en dragen in veel gevallen de opbrengsten aan deputaten af, waarna doorbetaling plaatsvindt. De opbrengsten en de afschrijven van voor deze projecten vallen feitelijk buiten de begroting van deputaten. In 1995 zal een discussie plaats vinden over de vraag of hierin verandering moet komen. Vooruitlopend daarop hebben deputaten voor sommige projecten uit eigen middelen reeds bedragen aangevuld. Dit betreft dan projecten waarvoor weinig gelden uit de kerken (of van derden) zijn binnengekomen.

Een overzicht van de ontvangen en doorbetaalde bedragen is opgenomen in bijlage b bij dit rapport.

6.6. Rampenhulp

Deputaten doen bij grote rampen een oproep in De Waker aan de kerken en gemeenteleden. Zo'n oproep heeft altijd twee kanten: een verzoek tot voorbede en een verzoek om giften of een collecte. Besloeg vroeger een ramp meestal een beperkte periode, nu komen langdurige noodsituaties meer voor. Te denken is aan de situatie in het voormalige Joegoslavië en aan de oorlog in Rwanda. De hulp aan Rwanda is voor een deel besteed aan de kosten van leden van onze kerken: Philip van Dijk uit Baarn, Wil Pielersma uit Broekstervoude en Aleid Westerveld uit Dokkum. Hun rondzendbrieven zijn naar alle diakonien verstuurd. De scheiding rampenhulp en structurele hulp is niet altijd meer scherp te trekken.

Verder kunnen deputaten attenderen op hulp die geboden is aan getroffen door de watersnood in Limburg rond de Maas eind 1993/begin 1994. De binnengekomen collecten hebben we gegeven aan de diakonie van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt te Venlo. Ook aan de (dreigende) watersnood in februari 1995 werd door deputaten aandacht besteed. Veel gemeenten collecteerden en droegen de opbrengsten aan deputaten af. Bij de samenstelling van dit rapport was over de definitieve bestemming van de binnengekomen gelden nog geen besluit genomen.

De rampenhulp is gespecificeerd in bijlage c.

7. Financiën

7.1. Februaricollecte

De opbrengst van de februaricollecte (waarin begrepen de bijdragen van de kerken die de omslag afdragen) bedroeg:

1992	f 295.000	(1989	f 302.000)
1993	f 348.000	1990	f 274.000)
1994	f 368.000	1991	f 283.000)
Gemiddeld	f 336.000		(f 286.000)

Uit de cijfers blijkt dat er in 1993 sprake is van een sterke stijging van de opbrengsten. Dit is het directe gevolg van het gewijzigde beleid van de generale synode in 1992; voor het eerst in een lange periode vond een substantiële aanpassing van de minimum bijdrage uit de kerken plaats. Bedroeg deze in de jaren 1988 tot en met 1992 onveranderd f 1,90 per lid, in 1992 stelde de synode de omslag voor 1993 tot en met 1995

vaat op f 3,20. Dit bedrag is gesplitst in f0,80 voor de apparaatkosten en f2,40 voor de projecten. De gemeenten worden geacht dit laatste bedrag op te brengen uit andere bronnen dan de kerkelijke huishouding. Het spreekt voor zich dat deputaten bijzonder zijn ingenomen met het synodebesluit 1992: zoals blijkt, stijgen de jaarlijkse opbrengsten hierdoor met ongeveer f50.000.

7.2. Algemene giften

De algemene giften vertonen het volgende beeld:

1992	f 60.700	(1989	f 53.400)
1993	f 73.400	(1990	f 43.700)
1994	f 68.200	(1991	f 46.900)
Gemiddeld	f 67.400		f 48.000

Bij het oktobernummer 1994 van het blad "Doorgegeven" is het jubileumboekje Dienen Wereldwijd en een acceptgirokaart bijgesloten. Tot en met 31 december 1994 raagden 5.900 leden van onze kerken hierop met een gift; tot de genoemde datum werd ruim f147.000 ontvangen. De productie- en verzendkosten van het boekje (f135.000) werden hierdoor ruimschoots gedekt. Ook in de eerste maanden van 1995 werden terzake nog veel giften ontvangen.

7.3. Giften eigen projecten

Er is in deze verslagperiode opnieuw sprake van een sterke stijging van specifieke giften voor eigen projecten. De volgende cijfers geven dit aan:

1992	f 204.000	(1989	f 150.000)
1993	f 184.000	(1990	f 127.000)
1994	f 152.000	(1991	f 135.000)
Gemiddeld	f 173.000		f 137.000

7.4. Statistische gegevens

Samenvattend overzicht van de opbrengsten t.b.v. de kas van deputaten:

	1992	1993	1994
Gemiddelde opbrengst februari-collecte per lid	f 3,89	f 4,57	f 4,75
Door G.S. vastgestelde omslag	f 1,90	f 3,20	f 3,20
Aantal gemeenten dat niet afdroeg	3	3	3
Aantal gemeenten dat de vastgestelde omslag afdroeg	48	43	35
Aantal gemeenten dat minder afdroeg dan de omslag	2	32	22
Aantal gemeenten dat meer afdroeg dan de omslag	132	108	126

Opvallend is dat het aantal gemeenten dat minder afdraagt dan de vastgestelde omslag in 1993 sterk stijgt. Dit heeft te maken met de reeds genoemde "splitsing" die de GS 1992 in de omslag heeft aangebracht. In 1993 waren er 13 gemeenten die alleen de omslag voor apparaatkosten (f0,80) afdroegen; in 1994 waren dat er 11. Deputaten hebben met deze gemeenten contact gelegd, omdat mag worden aangenomen dat deze gemeenten de strekking van het synodebesluit niet geheel hebben begrepen.

Een overzicht van de opbrengsten van de februari-collecte, gespecificeerd naar classis, is opgenomen op bijlage d.

De hoogste opbrengst per lid was in 1992 f16,66, in 1993 f25,60 en in 1994 f30,60. Hierbij moet worden opgemerkt dat een groot aantal gemeenten naast de afdracht van de februari-collecte of de omslag ook bijdragen in eigen projecten van deputaten of in aanbevolen projecten. Omdat deze bijdragen niet in alle gevallen per gemeente zijn geregistreerd, kunnen hiervan geen statistische gegevens worden verstrekt.

7.5. Exploitatie-overzichten

De exploitatie-overzichten sluiten met de volgende saldo:

1992 nadelig	f 61.000
1993 bijlg	f 137.000
1994 nadelig	f 134.000

In bijlage e is de samenstelling van de exploitatieresultaten opgenomen.

Deputaten streven er al een aantal jaren naar het surplusvermogen in enkele tranches te besteden (het surplusvermogen is het bedrag dat uitgaat boven het weerstandvermogen van f150.000). Omdat in 1992 het gezondheidsproject in Honduras vrij onverwacht werd beëindigd en omdat de inkomsten uit de kerken sterk stegen, kon deze doelstelling in 1993 niet worden bereikt, waardoor in dat jaar een deel van de "overloppige" middelen beschikbaar bleef. Het is namelijk niet altijd op korte termijn mogelijk om grote bedragen op een verantwoorde wijze te besteden. Het beleid van deputaten is er op gericht om grotere projecten gedurende een aantal jaren (tenminste drie) te steunen en de beoordeling van grotere projecten vraagt in sommige gevallen vrij veel tijd. Als het gezondheidsproject in Cambodja slaagt, kan daarmee meer structuur in de begroting en het bestedingpatroon van het deputaatschap worden aangebracht.

7.6. Vermogenspositie

Het vermogen van het deputaatschap bedraagt per 31 december 1994 f240.000; dit is dus nog f90.000 meer dan de gewenste omvang van het weerstandvermogen. Voor het verloop van het vermogen over de periode 1 januari 1992 tot en met 31 december 1994 wordt verwezen naar bijlage f.

7.7. Belaggingen

In het synoderapport 1992 werd gewag gemaakt van het besluit van deputaten om een deel van het vermogen te beleggen in certificaten van de Ecumenical Development Cooperative Society (EDCS). Dit besluit werd in 1993 geïmplementeerd door een deelname van f50.000. De EDCS investeert met de gelden van de participanten (in het algemeen kerken) in ontwikkelingsprojecten in de derde wereld. Op deze wijze wordt een deel van het geld van deputaten dat niet voor directe hulpverlening benodigd is, gebruikt om armen in de wereld te helpen vooruit te komen. De participatie in EDCS levert een gering rendement op (in principe 2% per jaar).

7.8. Begroting

In bijlage g van dit rapport is de begroting van deputaten opgenomen over de jaren 1996, 1997 en 1998. De gedachte van de GS 1992 volgde zou de begroting uit twee onderdelen moeten bestaan, te weten:

- * de ondersteuning van de projecten waarvoor de gemeenten de februari-collecte en/of de omslag afdragen;
- * de algemene kosten waarvoor de GS een afzonderlijke omslag vaststelt.

De laatstbedoelde omslag is in 1992 op f0,80 per lid vastgesteld. Dit bedrag is niet voldoende om de algemene kosten te dekken: in de jaren 1992 tot en met 1994 bedroegen deze kosten gemiddeld f92.000, dit is ongeveer f1,25 per lid. Hierbij moet worden opgemerkt dat de kosten over 1993 en 1994 nog enigszins zijn gefatteerd, omdat de GS 1992 besloot om de bijdrage van deputaten Hulpverlening aan het Diaconaal Bureau ad f20.000 te schrappen. De kosten van het Diaconaal Bureau over 1993 tot en met 1995 komen op basis van het synodebesluit ten laste van deputaten Adma, met uitzondering van de kosten van secretariale ondersteuning, die door de GS worden gedragen.

Het is te verwachten dat de diaconale deputaatschappen een afzonderlijk voorstel aan de GS 1995 zullen doen over de organisatie van het Diaconaal Bureau en de toerekening en de verdeling van de kosten daarvan. Omdat bij het totstandkomen van dit rapport de details van dat voorstel nog niet bekend waren, is voor de begroting 1996-1998 uitgegaan van een constructie die lijkt op die van voor 1993. Voor deputaten Hulpverlening komt deze constructie neer op een "solidariteitsbijdrage" aan deputaten Adma ter grootte van f25.000 per jaar. Indien hierover met deputaten Adma overeenstemming wordt bereikt, zal de motivering hiervan in het bedoelde voorstel worden opgenomen.

Concreet houdt dit in, dat het verzoek van deputaten KAB om vaste, voorgecalculeerde bijdragen aan KAB in de begrotingen 1996-1998 op te nemen, (nog) niet is overgenomen.

Deputaten zijn de GS 1992 zeer erkentelijk voor de aangebrachte onderverdeling van de omslag en stellen het op prijs dat dit onderscheid gehandhaafd blijft. Op basis van bovenvermeld uitgangspunt komt de jaarbegroting van de algemene kosten van deputaten uit op ongeveer f125.000, of wel f1,65 per lid. Deputaten realiseren zich dat een verhoging van de omslag van f0,80 tot f1,65 niet realistisch is en hebben onderzocht of er ook op andere wijze kosten kunnen worden gedekt. In dit verband kan worden vermeld dat met deputaten Zending de afspraak is gemaakt dat deputaten één maal per jaar een acceptgirokaart bijsturen bij het blad Doorgegeven. Aangenomen kan worden dat de opbrengst van via deze kaart gevraagde vrijwillige bijdrage van de kerkliden de kosten van de productie en de verzending van het blad zullen goedmaken. Bij de berekening van de omslag voor de algemene kosten van het deputaatschap zou dit onderdeel daarom buiten beschouwing kunnen blijven. De kosten die door de omslag moeten worden gedekt, komen dan uit op f80.000, of wel f1,05 per lid.

Het deputaatschap is voornemens de project-activiteiten tenminste op het bestaande niveau te handhaven. In verband daarmee wordt gevraagd de minimumbijdrage voor de projecten te handhaven op het bestaande niveau. Met toepassing van een inflatiefactor van 2,5% per jaar komt dit uit op f2,60 per lid.

8. Beleid

Zoals in het rapport aan de G.S. van 1992 was vermeld bestond het voornemen om meer aandacht te besteden aan de voorlichting van kerken en kerkeraden, één van de opdrachten van het deputaatschap. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het deputaatschap stelden deputaten het boekje "Dienen Wereldwijd" samen. Dit boekje is aan alle chr. ger. adressen toegezonden.

Ook wordt een conferentie georganiseerd in de zomer van 1995, om de bezinning op en de betrokkenheid bij hulpverlening onder kerkliden in het algemeen en diakonen in het bijzonder te stimuleren. De stel van het boekje is ook het thema van de conferentie.

"Dienen Wereldwijd" weerspiegelt iets van de aard van hulpverlening. De wereld wordt steeds kleiner doordat de mens mobieler wordt en sommige gebieden die eerst nagenoeg gesloten waren -zoals Oost-Europa-

nu veel toegankelijker zijn. Dit heeft tot gevolg dat de hulpverlening in veel gevallen kan worden verdiept tot een gelijkwaardige wederkerige relatie die ook ons verrijkt. Bovendien betekent wederkerigheid in de hulpverlening dat de eigen verantwoordelijkheid van de hulpvrager in het aanwenden van de geboden hulp wordt gerespecteerd. Het vragen van verantwoording van de bestedingen, hoe belangrijk op zichzelf, mag niet het karakter van bevoogding hebben.

Wederkerigheid in de hulpverlening kan concreet gestalte krijgen in een gemeentecontact met kerken in Oost-Europa. Met name de Reformatuskerken in Roemenië komen daarvoor in aanmerking: zij zijn confessioneel nauw met ons verwant en erg behoeftig. Verschillende kerken alhier zijn zo'n contact aangegaan, vaak door bemiddeling van deputaten, die daartoe samenwerken met de Coördinatiecommissie Roemenië van de stichting Steun Buitenlandse Christenen, welke organisatie de Ned. Ger. en de Chr. Ger. kerken van dienst wil zijn. In deze gemeentecontacten blijkt hoe belangrijk het is om op voet van gelijkwaardigheid met elkaar om te gaan en de culturele eigenheid van de ander te respecteren en te waarderen. Ten behoeve van deze contacten willen deputaten de kerken graag van advies dienen. Dit heeft al geresulteerd in het opstellen en beschikbaar stellen van richtlijnen die voor het welslagen van een gemeentecontact van belang zijn.

De aandacht voor wederkerigheid is een voorbeeld voor de manier waarop een ander trefwoord in de hulpverlening functioneert: gerechtigheid. Gerechtigheid betekent in de hulpverleningsrelatie dat zowel de hulpverlenende als de hulpvragende partij tot haar recht komt. Voorts betekent dit begrip dat voorkomen moet worden dat binnen een samenlevingsverband sommigen eenzijdig worden bevoordeeld. Dit zou jaloezie kunnen wekken en spanningen oproepen.

Het behandelen en beoordelen van de vele verzoeken om hulp is zeer tijdrovend. Bovendien leidt het toewijzen van giften vaak niet tot een uitgebreid contact, wat wel gewenst wordt. Daarom is in principe besloten om niet meer (alleen) passief af te wachten welke verzoeken worden gedaan om die vervolgens te beoordelen, maar om actief contacten te leggen en het aantal projecten terug te brengen van vele kleine tot enkele grotere.

Het deputaatschap is, zoals gezegd, verdeeld in drie beraadsgroepen. Omdat er acht deputaten zijn betekent dit dat minstens één deputaat in twee beraadsgroepen zitting heeft. Bovendien bestaat er een commissie publiciteit en toerusting die ook de nodige tijd vraagt. Deputaten voelen zich bij de toename van het werk overbelast. Daarom achten zij uitbreiding van het deputaatschap met minstens één deputaat noodzakelijk.

9. Voorstellen

Deputaten doen de generale synode de volgende voorstellen:

1. Goedkeuring te geven aan het gevoerde beleid over de periode 1992-1994.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. Het deputaatschap uit te breiden met één deputaat.
4. De functies van secretaris en penningmeester van het deputaatschap te ontkoppelen en de instructie hieraan aan te passen.
5. De begroting over de jaren 1996 tot en met 1998 goed te keuren.
6. De omslag voor de algemene kosten van het deputaatschap vast te stellen op f1,05 per lid en de minimum bijdrage voor de projecten te bepalen op f2,60 per lid.
7. Het deputaatschap op te dragen om samen met deputaten Buitenlandse Zending en Deputaten voor het Financieel Beheer van de Theologische Universiteit de mogelijkheden te onderzoeken om tot fondsvorming voor de steun aan buitenlandse studenten over te gaan.

W.C. Moerdijk, voorzitter
H. Medema, secretaris

Bijlage 30.1

OVERZICHT EIGEN PROJECTEN

1. Europa, Noord Afrika, Midden-Oosten

	1994	1993	1992
Ebenzer Home, Israël	15.000	15.000	15.000
Kfar Shaul, Israël	3.451	15.000	
Uitgeverij Kinderwereld	5.000	10.000	10.000
Opvangwerk in Cairo	10.000	10.000	10.000
Hamlin Hospital, Libanon	20.000	10.000	10.000
Vluchtelingenwerk Vietnamese in Ned.	15.000	15.000	15.000
Kinderkampen in de vsm Sovjet Unie	4.700	10.000	
Kerkbouw Mateszalka Hongarije	4.000	4.000	4.000
Steunfonds predikanten	3.000		3.000
Bijbelstudies Cyprus	3.500		
Bouwproject De Schutse	5.000		
Kerkbouw Ujszasz Hongarije	5.000		
Hulp Sudanesezen in Cairo	5.333		

Epafras, hulp gevangenen in het buitend.	5.000		
V.C.D. in de sub-Karpaten	15.000		
Stichting Stadspastoraat Alkmaar	15.000		
Koptisch Orthodoxe Kerk in Egypte	24.768		
Stichting Rehoboth, Emmeloord	5.000		5.000
Gymnasium in Nagyberog, Oekraïne	5.500		
Gerelieerde kerken in Frankrijk	15.000		
Dagverblijf gehand. kinderen, Cairo	10.000		
Huizenbouw in Addis Abeba	25.000		
Four Homes of Mercy, Jeruzalem	5.000		
Kind en Wereld, leerplan Polen	10.000		
G.Z.B., Matthew Henry vertaling	18.250		
Kerkbouw in Roemenië e.d.	500	7.522	11.277
Universiteit in Hongarije		10.000	
Huis van Hoop, Marseille		5.000	
Steun Marokkaanse kerken		5.000	
Ned. Chr. Bond voor Doven		600	1.200
Faith Church Cairo		5.000	
Calvin Congres		2.000	
Christelijke Emigratie Centrale			2.500
Conferentie Zondagschoolleiders			3.000
Bibliotheekproject in Frankrijk			4.000
Bouw Diaconaal Centrum in Cluj, Roemenië			10.000
Transportkosten voedsel Siberië			10.000
Broodfabriek Albanië			10.000
Opvangcentra in Boekarest en Boedapest		5.000	10.000
Totaal Europa etc.	253.002	129.122	133.977

2. Afrika, Azië

	1994	1993	1992
	f	f	f
Landbouwproject Sulawesi en samenhang	26.739	27.839	29.370
Vendaschool	40.000	20.000	50.000
Pre-school East Hanahai, Botswana	33.000		28.590
Takalani Kinderhuis, Venda	15.000	24.831	15.000
SCS-disasterfund, Venda	10.000		
Ass. Evang. of Africa & Madagascar	10.000	5.000	5.000
Vertaalwerk Muna, Indonesia	7.000	7.000	7.000
Onderw. en voeding kinderen Z-Soedan	25.000		
Tahan Baby Home, Birma	17.550		
Christenen in Angola	5.000		
Diakonaal Ger. kerk KwaNdebele		5.145	
E.C.C. Nairobi		5.000	
Opleiding predikanten in Zaire		5.000	
Parisano, Venda		7.500	6.805
Bejaardentehuis Sri Lanka		10.000	
Stichting EVTA		2.100	
Ditsobotla Association		10.000	
Werkgelegenheidsproject Filippijnen		4.390	
Gezinstuinen in Botswana			17.367
Rohingya-vluchtelingen in Birma			25.000
Stichting Kuria			2.500
Totaal Afrika en Azië	189.289	133.805	186.432

3. Amerika en Cambodja

Boaz-project, Carambel, Brazilië	26.762	14.420	30.296
Ov. projecten Carambel en Arapoti	64.000	27.800	35.800
Opvang straatkinderen Sao Paulo		15.000	
Moeder- en kindzorg, Haiti	25.980	15.000	15.000
Gezondheidsproject Honduras			134.457
Overige projecten Honduras		10.000	19.105
Nieuw project Cambodja	107.240	62.500	

Totaal Amerika en Cambodja	223.982	144.720	234.658
Totaal eigen projecten	666.273	407.647	555.067

Bijlage 30.2

OVERZICHT PROJECTEN VAN DERDEN

	1994	1993	1992
	f	f	f
Ziekenhuis Klar Shaul, Israël	1.549	6.665	1.794
Gevangenen buitenland	1.953	1.642	573
Kinderhuis Jemima, Bethlehem	5.464	6.628	13.017
Stichting De Hoop	8.197	2.137	4.427
Opvangcentrum Boedapest	7.976	14.629	1.125
Polikliniek Carit San Roemenië	15.242	20.094	425
Kerkbouw Roemenië	2.063	260	3.100
Prodkanten Roemenië	8.810	255	766
Hulp ontheemden Mindanao, Filipp.	7.368	1.643	3.103
Babyhuizen in India en Birma	5.268	11.365	3.046
Gezondheidspr. Paraguay (H. Vischer)	1.910	1.300	125
Dagverblijf gehandicapten Cairo	2.324	5.272	500
Nkhoma Hospitaal Malawi (C. Legemate)	2.230	3.529	2.021
Ziekenhuis Botswana	4.438	12.858	10.792
Leprabestrijding Indonesia (Z. Kamphuis)	8.617	10.033	10.932
Stoppenwijken in Nairobi	8.002	24.918	
Vluchtelingenwerk Malawi (M. Kleine)	1.306	2.684	
Zondagschoolmateriaal Nepal	4.682	25	
Kinderkampen in de v.m. Sovet-Unie	300	1.418	
Kleine projecten in Botswana	4.658		2.097
Kerkproject KwaNdebele		6.722	4.779
Moeder en kindzorg Haiti (W. Pieterma)		9.720	5.932
Voedselhulp Roemenië		4.626	525
Rehoboth, opvang mensen in nood		1.127	9.759
Diverse organisaties	17.206	10.133	
Totaal	119.582	160.083	79.736

Bijlage 30.3

OVERZICHT GIFTEN VOOR RAMPEN

	1994	1993	1992
	f	f	f
Honger en droogte in Afrika	13.961	57.240	489.876
Oorlogsslachtoffers in Joegoslavië	44.529	77.197	51.218
Idem in Rwanda	376.451		
Aardbeving in India	8.250	94.180	
Giften voor andere rampen	17.724	3.944	21.620
Totaal	460.915	232.561	562.714

Bijlage 30.4

Opbrengsten februari-collecte (exclusief nagekomen afdrachten)

Classis	Opbrengsten			Gemiddelden per lid 1992	1993	1994	3 j
	1992	1993	1994				
Groningen	20.029	29.189	34.645	4,07	6,00	7,23	5,75

Hoogerveen	14.288	17.173	17.171	3,91	4,69	4,69	4,43
Leeuwarden	22.623	22.293	22.444	3,63	3,59	3,67	3,63
Zwolle	25.989	34.306	34.514	2,70	3,50	3,46	3,23
Amersfoort	34.729	43.196	52.055	3,00	3,70	4,45	3,72
Apeldoorn	23.029	21.585	23.967	4,29	4,06	4,60	4,31
Utrecht	26.846	29.123	31.249	4,46	4,82	5,24	4,84
Amsterdam	12.521	12.777	13.327	5,19	5,53	5,88	5,52
's Gravenhage	27.900	36.750	32.273	5,30	6,86	6,17	6,11
Haarlem	21.251	31.107	21.094	4,69	6,89	4,67	5,41
Dordrecht	23.005	22.871	29.777	3,55	3,51	4,57	3,88
Middelburg	16.829	18.295	18.094	4,76	5,12	5,03	4,97
Rotterdam	25.508	28.692	28.074	4,16	4,75	4,71	4,54
Totaal	294.547	346.354	368.684	3,89	4,57	4,75	4,40

Bijlage 30.5

SAMENVATTENDE EXPLOITATIE-OVERZICHTEN

BATEN	1994	1993	1992
f	f	f	f
Februari-collecte/			
bijdrage kerken	366.100	347.800	295.000
Giften algemeen	68.200	73.400	60.800
Bijdragen jubileumboekje	148.100		
Giften voor eigen projecten	152.400	164.100	204.000
Giften kleine projecten	119.600	160.100	79.700
Giften voor rampenhulp	461.000	232.600	562.700
Interest	35.000	35.700	34.200
Totaal baten	1.350.400	1.013.700	1.236.400
LASTEN			
Eigen projecten	662.200	403.200	563.600
Kleine projecten en rampen	580.500	392.700	642.400
Algemene kosten	105.100	80.800	91.100
Kosten jubileumboekje	136.400		
Totaal lasten	1.484.200	876.700	1.297.100
Nadelig saldo	133.800		60.700
Batig saldo		137.000	

Bijlage 30.6

VERMOGENSPOSITIE

Vermogen per 1 januari 1992	f 297.600
Nadelig saldo 1992	- 60.700
Vermogen per 31 december 1992	f 236.900
Batig saldo 1993	- 137.000
Vermogen per 31 december 1993	f 373.900
Nadelig saldo 1994	- 133.800
Vermogen per 31 december 1994	f 240.100

Bijlage 30.7

BEGROTINGEN

	1996 f	1997 f	1998 f
BATEN			
Februari-collecte en bijdragen van de kerken voor projecten	350.000	350.000	350.000
Omslag voor apparaatskosten	80.000	80.000	80.000
Giften algemeen en legaten	150.000	150.000	150.000
Giften voor eigen projecten	150.000	150.000	150.000
Interest	30.000	25.000	20.000
Totaal baten	760.000	755.000	750.000
LASTEN			
Uitkeringen/projecten	685.000	675.000	620.000
Productie en verzending Doorgeven	44.000	45.000	46.000
Folder en poster februari-collecte	14.000	15.000	16.000
Diaconaal bureau	25.000	25.000	25.000
Kerkelijk administratief bureau	11.500	11.500	11.500
Reis- en verblijfskosten deputaten	9.500	10.000	10.500
Porti en fotocopiëren	8.000	8.250	8.500
Productie projectenlijst	2.000	2.000	2.000
Deelnamen ICCO	1.300	1.300	1.300
Diverse alg. kosten en onvoorzien	4.700	6.950	9.200
Totaal lasten	805.000	800.000	750.000
Nadelig saldo (besteding surplus-vermogen)	45.000	45.000	

BIJLAGE 31
art. 109

RAPPORT 4 VAN COMMISSIE V BETREFFENDE RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE HULPVERLENING IN BINNEN- EN BUITENLAND

1. Algemeen, samenstelling van het deputaatschap

Met bijzondere waardering en interesse heeft de commissie kennis genomen van het rapport. Het rapport toont een veelheid van werkzaamheden van deputaten en hulpverleners ter plekke. Tevens laat dit rapport ons iets zien van de diepgravende nood in de wereld. Hierbij denken we aan de wrede gevolgen van de zonde. Dankbaar mogen we opmerken dat de HEERE in Zijn onferming mensen geeft en roept om hulp te verlenen.

In de samenstelling van het deputaatschap zal verandering komen. De voorzitter van deputaten, ds. W.C. Moerdijk, zal na 24 jaar zitting te hebben gehad in het deputaatschap, nu terugtreden. Ook de secretaris/penningmeester br. H. Medema verlaat, na 15 jaar de kerken hierin gedienst te hebben, het deputaatschap. Bovendien is het ds. C.W. Buijs niet langer mogelijk deel uit te maken van het deputaatschap, waarin hij sinds 1986 heeft gewerkt. Met dankbaarheid vermelden we de intensieve arbeid die de broeders, soms gedurende zeer lange tijd, hebben verricht.

2. Werkwijze van het deputaatschap

Uit het verslag van deputaten blijkt dat er veel van deputaten wordt gevraagd. Naast de plenaire vergaderingen zijn er nog de vergaderingen van de beraadsgroepen, waar de projecten worden besproken. De commissie kan met deputaten meegaan in de gedachte van een ontkoppeling van de functies van secretaris en penningmeester.

Hierbij wordt met name gedacht aan een versterking van de contacten naar buiten en het sturing geven aan het werk van deputaten zelf. Bovendien zal door de ontkoppeling van functies het moderamen beter kunnen functioneren.

Voorbereiding en uitvoering van het werk vindt veelal plaats via het Diaconaal Bureau. Br. J.N. Noorlandt beschikt over veel informatie en grote kennis betreffende de verschillende projecten. Uiteraard bepalen deputaten zelf het beleid, maar het is van belang om goed geïnformeerd te zijn.

3. Vertegenwoordiging en contacten

Het lijkt de commissie van betekenis voor deputaten dat de plaats van de kleine kerken in het ICCO ingenomen gaat worden door een predikant van onze kerken. Het is een goede zaak dat er een werkgroep is om jongeren direct bij hulpverleningswerk te betrekken. Het is de bedoeling dat een van de deputaten bij deze werkgroep wordt betrokken.

4. Bezinning

Hier worden belangrijke zaken genoemd. De bezinning dreigt in de verdrukking te komen, terwijl de bezinning juist zo nodig is. In het voorwoord van "Dienen wereldwijd" schrijft de voorzitter van deputaten: "Er is geen reden voor tevredenheid. Maar er is wel reden tot dankbaarheid. Want het is ook duidelijk dat in de kerken de ogen steeds meer open zijn gegaan voor de verantwoordelijkheid die we als christenen en kerken over alle grenzen heen voor elkaar dragen. We mogen zeggen dat het de Here is die onze ogen en onze harten daarvoor heeft geopend." Dit zijn woorden die blijvend een centrale plaats in het werk van deputaten mogen hebben.

Er blijkt steeds weer behoefte te zijn om de criteria voor beoordeling van aanvragen voor hulpverlening te toetsen. Er wordt door de verschillende beraadsgroepen een gemeenschappelijk formulier gebruikt bij de beoordeling van hulpaanvragen.

Terecht wijzen deputaten erop dat het onderscheid tussen materiële en geestelijke nood niet zo relevant is, omdat ze dikwijls nauw met elkaar verbonden zijn.

Deputaten spreken van overbelasting, verlies van overzicht en een onduidelijke taakverdeling tussen deputaten en de diaconale medewerkers. Toch mag hieruit niet worden afgeleid dat het werk niet goed zou functioneren. De deputaten hopen door uitbreiding van het deputaatschap en een groter moderamen de werkzaamheden beter te kunnen verdelen.

5. Publiciteit en toerusting

Met grote waardering heeft de commissie kennis genomen van de uitgebreide informatie die naar de kerken gaat. In het bijzonder wil de commissie het reeds eerder genoemde boekje "Dienen Wereldwijd" en de informatie in "Doorgeven" vermelden. O.m. uit de navraag naar het boekje blijkt de belangstelling vanuit de kerken.

6. Projecten

Een uitgebreide lijst van projecten wordt door deputaten vermeld. De commissie is onder de indruk van het vele dat op deputaten afkomt en door hen gedaan wordt. Bij een enkel project is enige nadere informatie gevraagd. Overigens is veel informatie te vinden in de reeds genoemde publicaties.

Verschuivende vormen van scholing krijgen aandacht van deputaten, hierbij is het verheugend wanneer de belangstelling hiervoor groot is zoals in Tshkveyha en Botswana.

De aangrijpende nood in Cambodja wordt aangegeven. Dat deputaten zich persoonlijk van de situatie op de hoogte hebben gesteld toont de grote betrokkenheid van deputaten bij het werk.

Door het wegvallen van het medische project in Honduras was er ruimte om de hulp aan Cambodja bij het Amerikaanse onder te brengen. Wel gaat het werk in Honduras door, maar de directe betrokkenheid van deputaten is beëindigd.

Dankbaarheid mag er zijn dat na een gedwongen onderbreking het werk op Haïti weer voortgezet mag worden en goede perspectieven lijkt te hebben. Daartegenover staat dat het werk in Paraguay afgebroken moest worden.

Deputaten maken melding van een enquête onder de kerken m.b.t. de hulpverlening in Oost-Europa. Een beleidsplan dat door deputaten in het vooruitzicht wordt gesteld lijkt de commissie zeer gewenst.

Naar aanleiding van diverse vermeldingen van betrokkenheid van gemeenten bij bepaalde hulpprojecten zoals de classis Leeuwarden bij Cambodja, de classis Den Haag bij Honduras, de gemeente Zwolle bij Escorial en de gemeente Ermelo bij het opvangcentrum in Boedapest kwam bij de commissie de gedachte op of hulp via gemeenten wellicht een aan te bevelen methode van hulpverlening is.

Deputaten begrijpen deze gedachte, maar kennen toch enige aarzeling. Er zal voldoende deskundigheid dienen te zijn en de continuïteit dient gewaarborgd te zijn. Bovendien is gewezen op het risico van versnippering en een zekere bevoogding.

Onder 6.4.6.6 wordt gesproken over ondersteuning van buitenlandse theologische studenten. De commissie wil erop wijzen dat hier bij uitstek een mogelijkheid is hulp te verlenen aan geloofsgenoten.

7. Financiën

Met dankbaarheid mag de grote offervaardigheid in de kerken voor de hulpverlening vermeld worden. Er wordt onderscheid gemaakt in de omslag tussen bedragen voor de apparaatkosten en de projecten. Verwacht wordt dat het bedrag voor de projecten uit andere bronnen dan de kerkelijke huishouding wordt opgebracht. Deputaten kunnen adviezen geven via het Diaconaal Bureau en "Door Geven."

8. Beleid

De deputaten vestigen in hun beleid sterke nadruk op het woord "wederkerigheid", en dit tegen de achtergrond van het trefwoord "gerschigdheid". Hier liggen belangrijke zaken die nadere uitwerking verdienen. Het is van betekenis dat deputaten richtlijnen hebben opgesteld voor een gemeenteccontact met een

gemeente m.n. in Roemenië.

Gezien de grote hoeveelheid werk kan de commissie begrijpen dat deputaten het werk liever willen terugbrengen naar een aantal grotere projecten waar zij zelf intensiever bij betrokken zijn. Anderzijds meent de commissie dat er het gevaar is dat door terugbrenging van het aantal kleine projecten de betrokkenheid van gemeenten zou kunnen afnemen. Deputaten willen dit meeremen in hun overwegingen. De noodzaak van uitbreiding van het deputaatschap lijkt de commissie duidelijk. In de commissie leeft de gedachte dat er wellicht nog meer gebruik gemaakt zou kunnen worden van de deskundigheid die elders aanwezig is, genoemd is de stichting "Woord en Daad" en andere.

9. Voorstellen:

De commissie stelt de synode voor:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. Het deputaatschap uit te breiden met één deputaat.
4. De functies van secretaris en penningmeester van het deputaatschap te ontkoppelen en artikel 2 van de instructie van deputaten als volgt vast te stellen:
"De generale synode wijst een voorzitter, secretaris en penningmeester aan."
5. Het deputaatschap op te dragen om samen met deputaten Buitenlandse Zending en deputaten voor het Financieel Beheer van de Theologische Universiteit de mogelijkheden te onderzoeken om tot fondsvorming voor de steun aan buitenlandse studenten over te gaan.

J. van Dijken, rapporteur

BIJLAGE 32
art. 121

BIJLAGE 5 BIJ HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE EVANGELISATIE

Instructie voor de vrijgestelde in dienst van deputaten voor de evangelisatie met een korte toelichting.

Inleiding en toelichting

Deputaten hebben kennis genomen van het besprokene en verhandelde op de generale synode van 1992. In hun bezinning op de instructie voor een vrijgestelde kracht voor de evangelisatie hebben ze de ter synode 1992 geuite wensen en bezwaren verwerkt. De synode van 1992 sprak onder andere uit dat de aan de synode van 1992 voorgelegde instructie te veelomvattend is voor één man. Ook was er te weinig relief in de instructie aangebracht, zodat de prioriteiten van de werkzaamheden van een vrijgestelde te weinig uit de instructie af te lezen waren. Daarom leggen deputaten aan de generale synode van 1995 de volgende, vereenvoudigde en in hun ogen sterk verbeterde instructie voor, waarin de taken in volgorde van belangrijkheid zijn weergegeven, rekening houdend met wat mogelijk is voor één man. Overtuigd van de noodzaak van een vrijgestelde en van een juiste en gerichte taakvervulling ten dienste van de kerken zijn er andere accenten in de instructie gelegd. De instructie dient gelezen te worden met inachtneming van de volgende behoeften en constatering, die de noodzaak van het werk bevestigen:

1. Er is behoefte aan een stimulator, die aan de kerken en haar werkers in het veld impulsen geeft in allerlei vorm en van allerlei aard.
2. De nog steeds verdere toenemende secularisatie van ons volk noopt ons te meer tot evangelisatorisch en apologetisch bezig zijn. De opdracht tot de verkondiging van het Evangelie blijft onverminderd haar klam behouden.
3. De opkomst en de uitdaging van de Islam en andere godsdiensten in ons land stellen de gemeenten voor de vraag hoe zij hiermee moeten omgaan en wat en hoe hun evangelisatorische houding dient te zijn. Met name is daarbij te denken aan de problematiek van de grote steden en van de kerken in de grootstedelijke gebieden. Bezinning en toerusting zijn zeer nodig.
4. Gelet op de vele vragen uit het werkveld is het in de visie van deputaten zeer belangrijk dat er een hedendaagse, Gereformeerde methode van evangelisatie wordt ontwikkeld en toegepast. Bij de ontwikkeling hiervan is het belangrijk dat contact gezocht en waar mogelijk samengewerkt wordt met andere Gereformeerde belijders.

Een vrijgestelde kracht kan de kerken hierbij dienen, omdat deze continue taak voor deputaten zelf te veelomvattend is om die naar de eisen van het Evangelie en van de tijd op voldoende wijze te kunnen uitvoeren. Deputaten leggen u de volgende instructie ter goedkeuring (en wijziging of aanvulling) voor:

Tot de taak van de landelijke vrijgestelde voor de evangelisatie behoort

1. het leggen en onderhouden van contacten met de kerken, omvattende ondermeer:
 - 1.1. het geven van instructie en toerusting in de plaatselijke kerken;
 - 1.2. het in overleg met deputaten samenstellen van instructiemateriaal;
 - 1.3. het regelmatig voeling houden met de klassicale deputaten en/of commissies voor de evangelisatie.
- 1.4. het in overleg met de klassicale deputaten bezoeken van de plaatselijke kerken en het voeren van

gesprekken met kerkeraden en evangelisatiecommissies om te informeren naar de plaatselijke evangelisatie-activiteiten en die te stimuleren;

- 1.5. het zo veel mogelijk bijwonen van bijeenkomsten van evangelisatiewerkers en/of commissies in klassicaal en/of regionaal verband;
- 1.6. het - wanneer de landelijke vrijgestelde predikant is, van tijd tot tijd voorgaan in de zondagse erediensten en het zo mogelijk houden van een instruerend gesprek na een eredienst met (een deel van) de gemeente over de opdracht tot en uitvoering van het evangelisatiewerk.
2. Het op de hoogte blijven van en voeling houden met het praktische evangelisatiewerk en het van tijd tot tijd deelnemen aan dat werk.
3. Het verrichten van studie ten dienste van het werk met betrekking tot:
 - 3.1. literatuur, die op het gebied van de evangelisatie verschijnt;
 - 3.2. ontwikkelingen in de leef- en denkwijze van onze tijd;
 - 3.3. methoden van evangelisatie en activiteiten, die in andere kerken, groepen en instituten worden gehanteerd c.q. ontplooid.
4. Het werken voor periodieken die in opdracht van deputaten worden uitgegeven.
5. Het werken ten behoeve van het deputaatschap, omvattende:
 - 5.1. het zo nodig bijwonen van vergaderingen van het deputaatschap;
 - 5.2. het zo nodig bijwonen van vergaderingen van de secties van het deputaatschap en het bijwonen van vergaderingen van commissies, waarin de vrijgestelde door het deputaatschap is benoemd.
6. Het per kwartaal schriftelijk verslag doen van zijn werkzaamheden.

BIJLAGE 33
art. 121

RAPPORT 2A VAN COMMISSIE II BETREFFENDE EVANGELISATIE

1. Inleiding

Uw commissie heeft kennisgenomen van bijlage 5 bij het rapport van de deputaten voor de evangelisatie, die we hebben ontvangen na ons gesprek met de deputaten en na de eerste ronde van behandeling op de GS. Wij hebben deze bijlage opgevat als de nadere informatie waarop uw commissie had aangedrongen.

2. Inleiding en toelichting

Wij zijn van mening dat het een goed stuk is. Dat geldt m.n. voor de inleiding en de toelichting. Daarin wordt in vier punten nadrukkelijk en duidelijk de noodzaak van een vrijgestelde tot uitdrukking gebracht. Die noodzaak wil uw commissie nogmaals onderstrepen. Wij zouden het zeer betreuren als uw vergadering een vrijgestelde overbodig zou achten. Naar onze mening zou dat een negatief signaal naar de kerken en naar de evangelisatiewerkers zijn. Wij achten in deze tijd bezinning op dit werk van groot belang; alsook een stuwende kracht die de gemeente (en ambtsdragers) bewust maakt van hun roeping en praktische, goede, gereformeerde handreiking doet om het evangelisatiewerk (goed) op gang te brengen en te houden.

3. Herschreven instructie

De noodzaak van een vrijgestelde voor een goede voortgang van het evangelisatiewerk in onze kerken is o.i. door deputaten goed gemotiveerd. Die motivatie komt in de instructie helaas niet voldoende terug. Als commissie hebben we in de instructie gemist dat de deputaten op grond van hun motivatie een beleid uitstippelen, waarin kerktaken zijn geformuleerd.

Zij hebben slechts de oude instructie herschreven. Dat is wel op een goede wijze gebeurd, maar o.i. had er in dit stadium meer moeten gebeuren. Na de bespreking op de GS van 1992 en in deze nieuwe fase hadden zij de mogelijkheid onder ogen moeten zien om een geheel nieuwe instructie op te stellen die aansluit bij hun motivatie voor een vrijgestelde. Het is jammer dat zij niet verder gekomen zijn dan hun oude instructie in een nieuw jasje aan ons ter goedkeuring voor te leggen. Deputaten zijn zo vriendelijk om open te staan voor wijziging en aanvulling. Maar naar onze mening zou het een geheel andere instructie moeten zijn. Uw commissie heeft - slechts kort - overwogen of het op onze weg zou liggen een nieuwe instructie te maken. Wij menen van niet, maar wel willen wij onder uw aandacht brengen in welke richting wij hebben gedacht.

4. Instructie aansluiting bij motivatie

Wij constateerden dat een instructie voor een vrijgestelde een betere afbakening van de taak van de vrijgestelde in relatie tot het deputaatschap moet hebben dan nu in punt 5 te vinden is. Voorts zijn wij van mening dat het leveel gevraagd is van een vrijgestelde om per kwartaal verslag van zijn werkzaamheden te doen. Bovendien moet naar onze mening de instructie aansluiten bij de vier punten die de noodzaak van een vrijgestelde duidelijk maken.

1. Een vrijgestelde zou de deputaten moeten dienen bij hun taak de kerken te stimuleren en toe te rusten tot het evangelisatiewerk.
2. Het is van groot belang dat een vrijgestelde de ontwikkelingen in onze maatschappij bestudeert, o.a. de secularisatie en zoekt naar mogelijkheden tot evangelisatie die daarop zijn afgestemd.
3. Nadrukkelijk zou een vrijgestelde zich met apologetiek moeten bezighouden en de koppeling met evangelisatie moeten leggen, want we leven in een post-christelijke samenleving.

Ook door de opkomst en uitdaging van de Islam en andere godsdiensten is er een grondige doordenking nodig hoe de ontmoeting en confrontatie met die godsdiensten en met andere culturen moet plaatsvinden. Onze gemeenten hebben zeker ook op dat gebied dringend toerusting nodig.

4. Een gereformeerde methode om te evangeliseren zou voor een vrijgestelde een eerste kerntaak moeten zijn, daarbij gebruik makend van goede elementen die hij bij anderen vindt en in samenwerking met andere gereformeerde belijders.

Hoewel deputaten niet een dergelijke instructie zoals uw commissie voor ogen staat hebben gemaakt, mag daaraan niet de conclusie worden verbonden dat een vrijgestelde niet nodig is. Het zal u integendeel uit het bovenstaande duidelijk zijn geworden hoe belangrijk uw commissie het vindt dat er voor de toerusting van het evangelisatiewerk een vrijgestelde komt. Daarom willen we voorstel 3 uit ons rapport nog eens krachtig onderstrepen. Tevens doen wij hier een nieuw voorstel 4, waardoor het eerste voorstel 4 voorstel 5 wordt.

Uw commissie stelt de synode voor:

4 deputaten op te dragen een instructie te maken voor het werk van een vrijgestelde die aansluit bij de motivatie, waarin een beleid wordt uitgezet aan de hand van kerntaken en die aan de GS van 1998 ter goedkeuring voor te leggen.

D. Visser, rapporteur

BILAGE 34
art. 123,126

SCHRIJVEN VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND - OMMEN 1993

Ommen, 14 september 1993

Weliswaarde en eerwaarde heren broeders,

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Ommen 1993, heeft kennis genomen van de brief van 28 januari 1993 die in opdracht van de generale synode van uw kerkon. gehouden te Apeldoorn 1992, geschreven werd inzake de relatie tussen uw kerken en de onze. Bijgevoegd doen wij u toekomen de besluiten die onze synode nam met betrekking tot deze brief en de gevoerde en de te voeren samensprekingen.

Wij willen u nog het volgende zeggen.

In de brief wordt herinnert aan de toespraak die dr. A.N. Hendriks als voorzitter van onze deputaten voor de samenspreking op de synode in Apeldoorn gehouden heeft.

U mag ervan overtuigd zijn dat in die toespraak onze diepste gevoelens in uw richting vertolkt zijn.

Met blijdschap lezen wij in de brief van uw voorganger:

"Broeders, het zou erop kunnen lijken, dat het besluit van onze synode niet een zodanige ernst maakt met de roeping tot eenheid als wel noodzakelijk geacht moet worden in het licht van wat de Schrift ten dezen zegt. Toch zou dit een onjuiste interpretatie van het besluit van onze synode zijn."

En: "Wij zijn het van harte met u eens, dat er een opdracht van de Koning der Kerken is en dat hij Zelf ook gebeden heeft om de eenheid van allen die Hem door Zijn Vader gegeven zijn. Daaraan willen wij gehoorzaam zijn."

Wij verstaan ook wat de brief vervolgens zegt: "Wij zijn ons er ook van bewust, dat we in dezen voorzichtig hebben te handelen en dat we zorgvuldig moeten omgaan met de eenheid die we in eigen kerkverband ontvangen hebben."

Onze synode heeft besloten de samensprekingen met uw kerken voort te zetten, omdat het gebed van onze Here Jezus Christus dat Hij gebeden heeft in de nacht van zijn verraad, Johannes 17:20-23, ons daartoe blijft aanzetten. Hij heeft toen gebeden voor allen die door het apostolische Woord in Hem geloven, "opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn". Onze Here Jezus voegde daaraan toe: "opdat de wereld erkenne dat Gij Mij gezonden hebt, en dat Gij hen lief gehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt."

Wie zal kunnen zeggen wat in de wereld waarin wij vandaag leven, de reactie, de verwondering zal zijn in de harten van velen, wanneer door Gods genade, door de krachtige werking van de Heilige Geest, in de twintigste eeuw een wonder werkelijkheid wordt, zoals ons gemeenschappelijk voorgeslacht dat beleefd heeft in 1869, toe de Christelijke Afgescheiden Kerk en de Gereformeerde Kerk onder het kruis elkaar weer gezocht en gevonden hebben! Er was tussen beide kerken destijds heel wat verschil van lagging, ambtsbediening en zoveel meer. Maar de hartelijke begeerte de Here te dienen naar zijn Woord heeft de tegenstellingen en verschillen doen overwinnen.

Wat een vreugde zal er zijn in de harten van Gods kinderen, wanneer de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken in Nederland, die van elkaar erkennen dat zij willen leven bij Gods betrouwbaar Woord en in oprechte verbondenheid aan de gereformeerde belijdenis, elkaar ook metliefdadig mogen vinden in de beleving van Woord en sacrament.

Wat zal het een bemoedigend zijn voor onze ouderen en voor onze jongeren in dit al meer ontkerkende land.

Wat een aantrekkingskracht zal zo'n 'amen op weg' kunnen hebben op hen die door een modernistische

prediking en door oprukkende vrijzinnigheid geen rust, geen geborgenheid, geen houvast meer in hun kerken vinden.

Een wonder van de Geest van God tegen het eind van de twintigste eeuw.

Broeders, in onderworpenheid aan deze Geest hebben wij als synode namens de Gereformeerde Kerken in Nederland ons gebogen over de brief en over de besluitekt, die wij van u mochten ontvangen.

Wij leggen nu onze besluiten en de brief die wij u zenden, voor u neer; meer nog, voor die God, wiens Naam wij gemeenschappelijk belijden en liefhebben. Voor Hem, die door zijn Zoon Jezus Christus en door het werk van zijn Geest Zich een gemeente vergadert, beschermt en onderhoudt in de eenheid van het ware geloof, uit alle volken, van het begin van de wereld tot het einde toe.

Wij bidden u toe de leiding van Gods Geest in het overwegen van en in de besluitvorming over wat wij u schrijven.

Namens de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, gehouden te Ommen in het jaar van onze Here 1993

praeses : ds. M.H. Sliggers
assessor : ds. B. van Zuijkom
scriba I : ds. J. Luiten
scriba II : ds. H. Folkers

BILAGE 35
art. 123, 126

RAPPORT 4 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE CONTACTEN DEPUTATEN EENHEID MET DE GEREFORMEERDE KERKEN VRIJGEMAAKT (G.K.V.), EN HET SCHRIJVEN VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND VAN OMMEN 1993

1. Inleiding

Graag onderstreept uw commissie met deputaten, wat wij lezen op p. 34: "het kan gezegd worden dat er in deze serie samensprekingen opmerkelijke vorderingen zijn gemaakt." De inbreng van deputaten GKV heeft verhelderend gewerkt. Hierbij valt te noemen de nota "Toeïgening in het geding".

Voor wat betreft de reactie van onze deputaten op dit stuk van de GKV kan het volgende worden gemeld: Deputaten hebben grote waardering voor dit stuk uitgesproken; Duidelijk is emaar gestreefd de taal van de Schrift en de confessie te spreken; Deputaten constateren een kanttering rondom vragen van de toeïgening des heils. In de bespreking van deze nota hebben deputaten diverse vragen gesteld.

2. Enquête

De reacties uit onze kerken geven een gemengd beeld te zien aangaande de functionering van de visie binnen de GKV o.a. in prediking en gemeentebeschouwing. Ook binnen de GKV worden geluiden gehoord die uitdrukking geven aan de wenselijkheid van de praktische doorwerking m.b.t. de toeïgening des heils, zoals verwoord door de nota "Toeïgening in het geding".

Deputaten hebben tegenover uw commissie te kennen gegeven, dat zij hun opmerkingen inzake de praktijk binnen de GKV grotendeels baseren op de gegevens uit de enquête, waarbij de beeldvorming sterk plaatselijk gekleurd is.

3. Diverse kanttekeningen

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over "hoogmoed" (p. 31). Uit het antwoord van deputaten bleek, dat het stellige spreken over de Vrijmaking c.a. bij anderen de indruk van hoogmoed kan oproepen. Deputaten wezen op het teveel ontbreken van het besef van kerk-zijn in de gebrokenheid. Binnen de CGK leeft duidelijker het besef dat ook rond 1862 menselijke factoren een rol hebben gespeeld. Daarbij stemt het tot verwondering dat God dwars door onze menselijke zwakheid heen Zijn kerk heeft willen bewaren en bouwen.

Deputaten hebben niet meer meegewerkt aan persverslagen (p. 31), omdat zij vreesden dat deze een eigen leven zouden gaan leiden, voordat de handelingen van deputaten besproken en beoordeeld waren door de G.S.

Deputaten GKV hebben te kennen gegeven oog te hebben voor de interne situatie, resp. "moeten" (p. 31) van de CGK. Dit begrip hebben onze deputaten dankbaar geconstateerd. Zo is er metterdaad verdere gespreksruimte gekomen, zonder druk om snelle stappen te (moeten) zetten. Deputaten GKV hebben iets geproefd van de grotere divergentie in onze kring, ook binnen deputaten.

De verhouding plaatselijk-landelijk (p. 32) speelt binnen de GKV toch een wat andere rol dan bij onze kerken. Zij houden duidelijker vast aan de ene lijn, meer van bovenaf. Wij staan meer in de lijn van 1862, echte vereniging moet vanuit de plaatselijke gemeenten opkomen. Toch realiseren deputaten zich terdege, dat ook dit spanningen met zich kan brengen en tot verwarring kan leiden.

4. Ontwikkeling

Aanvankelijk was er in de samensprekingen met de GKV meer sprake van eenrichtingverkeer. Onze deputaten moesten de gesprekspunten aandragen, waarop dan de deputaten GKV reageerden. Immers onze kerken spraken van verschillen, die moesten wij dan ook zelf verwoorden, zo achtten de deputaten GKV. Positief valt te waarderen de actieve inbreng van de broeders van de GKV ondermeer uitkomend in de beide nota's: "Toelichting in het geding" en "Omtrent de kerk". Ook hebben deputaten bemerkt dat onze duidelijke opstelling rond de G.O.R. door de GKV positief is gewaardeerd. Toch hebben de GKV te kennen gegeven, dat ook zij ruimte vragen voor het inbrengen van "eventuele bezwaren" hunnerzijds t.o.v. onze kerken. Uw commissie is van mening dat dit ook moet gebeuren binnen de gesprekken. Daarbij valt o.a. te denken aan onze verhouding met de NGK en aan bestaande gewoonten en situaties in ons kerkverband (p. 36/37). Uw commissie heeft met dankbaarheid kennis genomen van de positief getoonzette brief van de G.S. Ommen 1993 van de GKV en de besluiten daarbij. De GKV delen ons daarin o.a. het volgende mede: "Onze synode heeft besloten de samensprekingen met uw kerken voort te zetten, omdat het gebed van onze Here Jezus Christus dat Hij gebeden heeft in de nacht van zijn verraad, Johannes 17:20-23, ons daartoe blijft aanzetten." (zie ingekomen stuk 10.04.02/bijlage 34). Uw commissie wijst erop dat deze brief nog beantwoord dient te worden.

5. Voorstellen

Uw commissie stelt u het volgende voor:

De synode overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken, dat de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat er tussen de GKV en de CGK ernstige en wezenlijke verschillen bestaan;
3. dat deputaten indringend met de deputaten GKV gesproken hebben over de toeëigening des heils en het belijden omtrent de kerk;
4. dat in die gesprekken toenadering tot en een beter verstaan van elkaar geconstateerd kon worden;
5. dat ten aanzien van beide gespreksonderwerpen gezegd kan worden, dat in de GKV veranderingen in denken en praktijk te constateren zijn, maar dat er tegelijk ten aanzien van beide onderwerpen aspecten zijn waarover nader gesproken dient te worden;
6. dat de deputaten GKV hebben aangegeven, dat bij voortgaande contacten ook aan de orde moeten komen de verhoudingen met de NGK en bestaande gewoonten en situaties in ons kerkverband;
7. dat de gehouden enquête te zien geeft dat in onze kerken op een zeer gevarieerde wijze de relatie tot de GKV wordt beoordeeld en dat zelfs van tegengestelde waardering van die relatie gesproken moet worden;

van oordeel

1. dat het verheugend is dat op een aantal punten opmerkelijke vorderingen zijn gemaakt;
2. dat afgaande op de door de deputaten GKV geformuleerde visie op de toeëigening van het heil en het belijden omtrent de kerk geconcludeerd mag worden dat in het licht van de confessie de verschillen minder ernstig zijn dan in het verleden wel is gesteld, maar dat op grond van wat uit de kerken gehoord en in de praktijk waargenomen wordt de vraag open blijft of datgene wat op het niveau van deputaten is bereikt, ondanks positieve ontwikkelingen in prediking en gemeentebeschouwing, in de GKV ook voluit functioneert;
3. dat er ten aanzien van de overgebleven verschillen deels van een verschillend spraakgebruik en deels van een verschillend geestelijk klimaat sprake kan zijn en dat het mede daardoor van belang is over de overgebleven verschillen nader door te spreken;

sprekt uit

1. dat de gesprekken met de deputaten GKV op basis van de bereikte punten van overeenstemming dienen te worden voortgezet,
 - a. waarbij de vragen die nog zijn blijven liggen nader besproken dienen te worden en
 - b. waarbij ook aandacht dient te worden gegeven aan de functionering van datgene waar deputaten overeenstemming over hebben bereikt;
2. dat het tot de taak van deputaten behoort in voortgezette besprekingen in te gaan op eventuele bezwaren die de GKV-deputaten tegen bepaalde situaties en gewoonten in de CGK zouden willen inbrengen;
3. dat de plaatselijke kerken in hun contacten met GKV in het zoeken naar meerdere eenheid zorgvuldig moeten omgaan met de eenheid die we in eigen kerkverband ontvangen hebben;
4. de plaatselijke kerken op te roepen voortdurend de zaak van de eenheid van de verschillende kerken ootmoedig aan de Heere voor te leggen in de gebeden;

en besluit

1. de GKV te verzoeken deputaten te benoemen om het gesprek voort te zetten;
2. deputaten op te dragen het gesprek over de genoemde punten voort te zetten.

T.M. Holman, rapporteur

BIJLAGE 36

art. 130, 132, 205

RAPPORT VAN DE COMMISSIE VAN REDACTIE VAN 'DE WEKKER'

1. Deputaatschap

De generale synode benoemde opnieuw tot deputaten/redactieleden de broeders dr. W. van 't Spijker, hoofdredacteur, ds. K. Boersma, redactie-secretaris, P.Th. Versteeg, penningmeester, ds. A. Baars, ds. J. Jonkman en D. Koole.

Deputaten mogen erop wijzen, dat volgens de instructie (Kerkorde bijlage 15) niet een redactiesecretaris in functie wordt aangewezen, maar een waarnemend hoofdredacteur.

De redactie vergaderde sinds de laatste synode negen maal. Gewoonte is geworden, dat zr. W.S. Aalderink-de Bruyne, administratrice van de advertenties, eenmaal per jaar een vergadering bijwoont, terwijl de medewerkers aan de jeugdrubriek eveneens eenmaal per jaar worden uitgenodigd.

In de afgelopen periode heeft br. J.G.E. Brand te Hoogeveen zijn medewerking aan deze rubriek moeten beëindigen. In zijn plaats kon zr. J. Sneep-Oorbeek te Woerden worden gevonden. Br. H. van 't Spijker bleef dit werk voortzetten.

Evenals vorige jaren heeft de redactie, zich wel bewust van haar gebrek, haar werk met toewijding en in eensgezindheid mogen verrichten. Dat niet ieder van hen in de gelegenheid was om evenveel werk te leveren, komt hierop niet in mindering.

Aan het curatorium is in 1993 en in 1994 een kort verslag van de werkzaamheden van de redactie gezonden.

2. Uitvoering

Met ingang van jaargang 102 (najaar 1992) is ons blad in een nieuw formaat (A 4) verschenen. Na enig experimenteren is besloten, op het voorblad geen tekst meer op te nemen. De papierwaaier is vereenvoudigd. De tegenwoordige uitvoering op 16 pagina's laat meer kopij toe, hetgeen wat de invulling betreft een enkele keer zorgen baart. Algesproken is, dat de schrijvers zelf bij hun artikelen enige sprekende zinsneden zullen aangeven, die in kaderjes extra vermeld worden.

De samenwerking met het Kerkelijk Bureau en met de drukkerij in Utrecht is goed. Enig contact met uitgeverij Kok is op niets uitgelopen.

In 1994 kon met vreugde gewerkt worden aan de uitgave van een bijzonder nummer ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van onze opleiding. Daarvoor heeft waardering bestaan.

3. Beleid

De generale synode droeg de redactie op:

- bijvend aandacht te besteden aan het geestelijk gehalte van het blad en goede leiding te geven aan het geestelijke leven;
- duidelijke en begrijpelijke artikelen te (laten) schrijven en daarbij de medewerking te vragen van mensen uit de volle breedte van de kerken.

De redactie heeft haar best gedaan, hiernaar te voldoen en houdt zich steeds voor ogen, wat al eerder is gemeld: geestelijk, actueel en leesbaar te schrijven.

Zij is zich diep bewust, dat wij leven in een tijd, waarin nog steeds grote verschuivingen plaats vinden, geestelijk, theologisch, kerkelijk, moreel, maatschappelijk, psychologisch, psychisch, politiek, militair, economisch. Zij verbeeldt zich niet, over allerlei onderwerpen te moeten (laten) schrijven, maar de lezers/kerkleden hebben wel met vele en velerlei invloeden te maken. Dat maakt het hele ambtelijke werk zwaar, maar stelt ook zijn eisen aan de inhoud en de manier van schrijven van een kerkelijk blad. De redactie ziet haar taak uteraard in de eerste plaats kerkelijk en geestelijk en zij wil dat altijd voorop laten staan. Tegelijk bedenkt zij, dat het geestelijke leven niet geïsoleerd staat van het gehele menselijke leven. De lezers moeten zich zo mogelijk in hun eigen levenssituatie aangesproken weten. Zij wil letten op het geestelijke leven in de strikte zin van het woord. Zij wil ook letten op de positieve en de negatieve invloeden vanuit dat leven en op dat leven.

Er zijn onderwerpen die een vakbekwame of deskundige aanpak vragen. Dan wordt getracht, iemand te vinden die er met kennis van zaken over schrijven kan, maar tegelijk als geestelijk en kerkelijk betrokkene. Zo iemand te vinden is niet steeds eenvoudig. Suggesties zijn wat dit betreft steeds welkom.

Wanneer de redactie schrijft vanuit de kerkgeschiedenis of de kerkorde, gebeurt dat niet uit louter historische interesse, maar omdat uit de geschiedenis zowel ten goede als ten kwade veel te leren valt voor onze tijd. De redactie doet moeite, een verscheidenheid aan schrijvers te vinden. Het kost soms moeite om schrijvers te vinden die hun toezegging ook nakomen.

4. Reacties

Evenals in vorige perioden waren de binnengekomen reacties van uiteenlopende aard.

Er werd soms negatief geschreven over lengte of moeilijkheid van artikelen, over diepgang of stijl, over classeringslagen of over te weinig kerkelijk nieuws, b.v. over zieke predikanten.

Dikwijls wordt gevraagd om behandeling van thema's, die aansprekend en herkenbaar zijn voor de lezers in hun eigen levenssituatie. Er wordt gevraagd, toch leiding te geven in de vele vragen, die zich voordoen. Hoewel de redactie zich daarvoor inspant, wordt dit toch niet altijd herkend.

Anderen schrijven, hartelijk mee te leven in de pogingen, een goede koers te varen en leiding te helpen

geven. Men vraagt, het niveau niet te hoog en niet te laag te stellen. De redactie is blij wanneer geschreven wordt, dat het blad bijbels onderwijzend, meditatief en kerkelijk informatief is. Ook de interviews worden over het algemeen gewaardeerd.

Men vraagt soms, nationaal en internationaal meer kerkelijk nieuws te geven. Classisverslagen zouden korter moeten en ook soms beter op tijd ingeleverd moeten worden. Er wordt af en toe gevraagd om één kerkelijk magazine.

Waardering wordt ook bemerkt, doordat vrij vaak een extra gift boven het abonnementsgeld wordt geschonken.

Wat berichtgeving betreft is de redactie afhankelijk van wat er gemeld wordt. Dat kan beter. Over zieke predikanten hanteert de redactie de regel, dat rekening wordt gehouden met wat de betrokkenen zelf op prijs stellen.

5. Overige zaken

De Christelijke Bibliotheek voor aangepaste lectuur in Ermelo heeft verzocht, teksten digitaal te ontvangen ter omzetting in braille. Uitgesproken is dat die de redactie geen extra geld mag kosten.

Enkele kerkeleden te Veenendaal, de brs. H.P. Noppe en P. van der Steen, houders van een groot computersysteem waarin vele kerkebladen zijn verwerkt, hebben verzocht, teksten uit ons blad ook digitaal te mogen ontvangen met de bedoeling, dat een groot aantal gebruikers kennis kan nemen van de inhoud van ons blad. Daarover is nog geen beslissing genomen.

Er is gecorrespondeerd met sommigen, die gedichten inzonden over de literaire kwaliteit van het gebodene. Niet alles kwam voor plaatsing in aanmerking.

Met de Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw en met sommige kerkeraden is gecorrespondeerd over de plaats van de vrouw in de kerk. De redactie heeft geen bijken dat deze werkgroep tegen Schrift en belijdenis wil ingaan. Dat is ook aan die kerkeraden geschreven. Van haar kant heeft de werkgroep zich niet voldoende begrepen gevoeld. De redactie is wel van mening, dat het zeer wenselijk is, dat in de kerkelijke weg naar schriftuurlijke leiding op dit punt wordt gezocht.

De secretaresse van "Ambtelijk Contact" heeft geklaagd over het te weinig verschijnen van wijzigingen in het Jaarboek van de kant van de redactie van het Jaarboek. Geantwoord is, dat dit voor verantwoordelijkheid van het betrokken deputaatschap is. Gevolg is wel, dat wijzigingen nu incidenteel onder de rubriek 'Uit de Kerken' worden doorgegeven.

Aan de redactie wordt soms gevraagd een standpunt te verwoorden, dat de ene christelijke partij wel en de andere niet voorstaat. Toch wordt van tijd tot tijd gepoogd, zonder partijpolitieke voorkeur toch richtlijnen te geven voor christelijk politiek denken en handelen.

Het komt een enkele keer voor, dat een artikel zowel in 'Ambtelijk Contact' als in ons blad verschijnt. Dat gebeurt dan vanwege het belang en met medeweten en instemming van de redactie van 'Ambtelijk Contact'.

Alle brieven ontvingen antwoord, als het nodig is uitvoerig. Het komt af en toe voor, dat persberichten direct naar de drukkerij worden gestuurd. Daar is men in de regel zo alert, eerst de redactie te waarschuwen. Een enkele keer glipt er iets tussen door, hetgeen dan weer tot correcties moet leiden.

6. Abonnementen en toekomst van ons blad

Het aantal abonnementen daalt de laatste jaren met ca. 200 per jaar en ligt dus nu onder de 6000. Het is niet eenvoudig, wegen te vinden tot verhoging van het aantal. Vergrijzing van het bestand, gebrek aan kerkelijke interesse en zelfs onbekendheid met ons blad spelen een rol, zo bemerken wij soms.

Wij zijn daarom niet zonder zorg voor de toekomst van ons blad.

In dit verband mogen wij het volgende niet onvermeld laten.

Het is ons niet ontgaan, dat er binnen de kerken plannen bestaan, die wellicht de synode bereiken, om te komen tot samenwerking van een aantal bladen die door diverse deputaatschappen worden uitgegeven.

De redactie is ook als gast vertegenwoordigd geweest bij enige vergaderingen, belegd door bestuur en redactie van het Kerkblad voor het Noorden, waarin is gesproken over mogelijke samenwerking met en dienstverlening aan andere regionale kerkbladen. Mogelijk leidt dit overleg tot de vorming van één kerkblad voor de Particuliere Synode van het Westen, met eventueel inbreng van een aantal kerken uit die van het Zuiden.

Hoewel regionale kerkbladen ons blad nooit hebben willen verdringen is de praktijk toch dikwijls anders. Mogelijke concentratie van bladen kan de vraag doen opkomen, of "De Wekker" daarin niet betrokken moet worden of zelfs een belangrijke functie zou moeten vervullen.

De redactie is er zich echter van bewust, dat de positie van ons blad als blad van de kerken ten voordele van de Theologische Universiteit een mogelijke samenwerking of zelfs samenwerking bemoeilijkt, zo niet onmogelijk maakt.

Alleen de synode zou een opdracht tot een bepaald overleg kunnen geven. Wij willen de ontwikkelingen slechts onder uw aandacht brengen.

Over de financiën van ons blad bereikt U een afzonderlijke rapportering.

De redactie zegt U dank voor het vertrouwen, in de afgelopen periode geschonken.

W. van 't Spijker, hoofdredacteur
K. Boersma, secretaris

BULAGE 37
art. 130, 132, 205

RAPPORT 6 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN REDACTIE VAN "DE WEKKER"

Uw commissie spreekt haar respect uit voor het werk, dat door de commissie van redactie is verricht sinds de generale synode-1992. Een woord van dank aan het adres van br. J.G.E. Brand voor zijn medewerking aan de jeugdrubriek is op zijn plaats nu hij die beëindigd heeft.

Uw commissie spreekt de wens uit, dat alle redactieleden in de komende tijd in de gelegenheid zullen zijn artikelen te schrijven in "De Wekker".

De hoofdredacteur ziet het als zijn taak een kring van scribenten uit de volle breedte van onze kerken te zoeken om hun bijdrage te leveren.

Uw commissie betreurt het, dat niet alle scribenten hun toezegging (kunnen) nakomen.

Uw commissie heeft de redactie in overweging gegeven om aan de scribenten concrete aanwijzingen te geven of vragen voor te leggen met betrekking tot het onderwerp, waarvoor men gevraagd wordt te schrijven.

De redactie heeft afspraken gemaakt met verschillende deputaatschappen (o.a. Eenheid en Correspondentie) om van tijd tot tijd te schrijven over hun werkzaamheden.

Het ontbreekt de redactie aan tijd, middelen en redactieleden om elke week opnieuw actueel kerknieuws uit onze kerken en andere kerken in binnen- en buitenland te verzamelen en op adequate wijze te verwerken in de wekelijkse uitgave van "De Wekker".

Het redactiebeleid is erop gericht aandacht te besteden aan die onderwerpen, die actueel zijn in of buiten onze kerken. Op voorzichtige wijze probeert de redactie op kerkelijke wijze geestelijke leiding te geven aan onze kerken.

De redactie heeft besloten geen artikelen van of over de Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw (LWKV) op te nemen tot de tijd, dat onze kerken openlijk een officieel standpunt hebben ingenomen over de plaats van de vrouw in de kerk en het ambt.

Over dit besluit is met de werkgroep correspondentie gevoerd.

De redactie had aanvankelijk het plan om een serie artikelen te schrijven over de plaats van de vrouw in de kerk, maar nadat de classis 's-Gravenhage een instructie over deze zaak had ingediend is van dit plan afgezien.

Dit besluit acht de redactie niet in strijd met de beleidstaak om Schriftuurlijke leiding aan de kerken te geven ook op dit punt, maar om een eventuele studiecommissie niet voor de voeten te lopen in haar werk.

Uw commissie heeft enerzijds begrip voor deze voorzichtige wijze van beleidsvoering, maar acht het anderzijds wenselijk en nodig, dat de redactie Schriftuurlijke leiding zou geven over dit in onze kerken aangelegen onderwerp. Een fundamentele Schriftuurlijke bezinning op de plaats van de vrouw in de kerk is van wezenlijk belang voor de breedte van onze kerken.

Uw commissie deelt de zorg van de redactie over de jaarlijkse daling van het aantal abonnementen met +/- 200. Een onderzoek naar de oorzaken blijft nodig. Zo ook de vraag hoe deze daling tot stilstand gebracht kan worden. Is schaarsvergroting in de toekomst misschien nodig? In dit kader is gesproken over de mogelijkheid c.q. wenselijkheid van één kerkelijk magazine al of niet gekoppeld aan een samenvoeging van de informatie van alle deputaatschappen in één bulletin.

De redactie staat niet onwelwillend tegenover een opdracht van de generale synode om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden en wenselijkheden in dezen. Wel wordt terecht onderscheid gemaakt tussen kerk-nieuws en deputaten-nieuws.

Uw commissie verwijst u in dezen naar haar voorstellen inzake instructie 8.02.

Uw commissie heeft vernomen, dat de rubriek "marginaal" reeds te lezen is in het computerbestand van de brs. H.P. Noppe en P. van der Steen, waarin reeds vele kerkbladen zijn verwerkt.

De uitgeverij Kok heeft met de redactiecommissie contact gezocht over de uitgave van "De Wekker". Echter zonder resultaat vanwege het kostenaspect.

Uw commissie stelt u voor

- de commissie van redactie te danken voor hun werkzaamheden;
- de commissie van redactie opdracht te geven zich te bezinnen op de wenselijkheid, mogelijkheden en mogelijkheden om zondig in de toekomst het actuele kerknieuws te verspreken op een andere wijze dan tot nu toe is gebeurd en aan de generale synode-1998 te rapporteren;
- opnieuw deputaten te benoemen.

H.v.d. Heuvel, rapporteur

BULAGE 38
art. 131, 138

RAPPORT 5 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE DE INSTRUCTIE P.S. VAN HET NOORDEN INZAKE PUBLICITEIT

Uw commissie heeft kennis genomen van de instructie, van de toelichting en van de notulen van de P.S. van het Noorden betreffende deze instructie.

Uw commissie ondersteunt het beoogde doel van de instructie namelijk dat alle leden van de kerken meer betrokken moeten worden bij het werk, dat door alle generale deputaatschappen geschiedt.

- Uw commissie stelt vast, dat in deze instructie niet gedacht wordt aan de bestaande classisbladen. Uw commissie is de mening toegedaan, dat de instructie niet in deze vorm moet worden overgenomen gezien
- de onduidelijke positie van "De Wekker", gezien haar eigensoortige plaats in ons kerkelijke leven, in één landelijk bulletin, waarin informatie van en toerusting door alle deputaatschappen wordt gegeven;
 - de (kort geleden) gerealiseerde uitgave van "Doorgeven", een samenvoeging van de organen van drie deputaatschappen;
 - het feit, dat een bundeling van informatie van de andere deputaatschappen in de praktijk vooralsnog niet haalbaar is vanwege verschil in doelstelling, opzet, verschijningsfrequentie en financiering.
- Uw commissie stelt u voor om geen "commissie van onderzoek" in te stellen.
- Uw commissie is wel van mening, dat de intentie van de instructie gehonoreerd kan worden door aan elk deputaatschap -met of zonder publieksorgaan- de opdracht te geven aan de generale synode 1998 te rapporteren omtrent
- de wijze, waarop men de informatie en/of toerusting van onze kerken tot nu toe doet plaatsvinden;
 - de wenselijkheden, moeilijkheden en mogelijkheden, waarmee gerekend zou moeten worden bij toekomstige informatieverstrekking;
 - de behoefte van het desbetreffende deputaatschap aan één landelijk bulletin voor informatie en/of toerusting van onze kerken.

H. van den Heuvel, rapporteur

BIJLAGE 39
art. 133, 139, 204, 208

RAPPORT COMMISSIE VOOR DE UITVOERINGSREGELING STUDIEFONDS

1. Opdracht

De generale synode 1992 besloot

- het bepaalde in de artikelen 3 t/m 7 van het huidige reglement voor het studiefonds te laten vervallen en daarvoor in de plaats op te nemen de "Voorlopige uitvoeringsregeling Studiefonds", zoals verwoord in bijlage 1 van het rapport;
- een commissie ad hoc te benoemen, bestaande uit de huidige adviseur van het studiefonds, drs. W.J. Quist en nog twee leden, die - ter uitvoering van het gestelde onder punt 9 van de voorlopige uitvoeringsregeling, na overleg met het curatorium en deputaten, een bindend advies opstelt; - een definitieve regeling ontwerpt, aan te bieden aan de synode van 1995." (zie Acta 1992, p.37, besluit sub 3).

2. Samenstelling en vergaderingen

De generale synode 1992 benoemde tot leden van de commissie: drs. W.J. Quist, drs. H. Schuurhuis en br. P. Verhoeven.

Gedurende de verslagperiode vergaderde de commissie zeven maal, n.l. op 24 februari 1993, 12 mei 1993, 29 september 1993, 9 februari 1994, 13 april 1994, 1 februari 1995 en 7 juni 1995.

Meer dan eens moesten vergaderingen worden uitgesteld wegens ziekte. De uitschakeling van drs. Schuurhuis, die als secretaris van de commissie fungeerde, heeft de slotrapportage vertraagd en bemoeilijkt.

De vergaderingen werden grotendeels gevuld met bezinning op de vraag hoe de definitieve tekst van de uitvoeringsregeling er uit diende te zien, waarbij de concrete vragen en aanvragen van hen die een beroep op het studiefonds deden er voor zorgden dat de praktijk niet uit het oog werd verloren.

3. Situatie

In de rapportage aan de synode van 1992 werd gemeld, dat gedurende het verslagjaar 1991 één student, die niet meer in aanmerking kwam voor (rijks) studiefinanciering vanwege zijn leeftijd een beroep op het studiefonds had gedaan, welke aanvraag door deputaten werd gehonoreerd. Ook werd toen reeds gerapporteerd, dat zich in 1992 een student had aangemeld met het verzoek om een lening en een (student) met het verzoek om een toelage. Momenteel is het zo dat aan een vijftal studenten een toelage uit het fonds wordt uitgekeerd, terwijl deputaten gedurende deze verslagperiode ook werden geconfronteerd met het verzoek om een toelage gedurende de stage periode. Dit verzoek werd, met goedkeuring van het curatorium, gehonoreerd.

Het is duidelijk dat een dergelijk beroep op het studiefonds aan toont dat het indertijd een goed besluit was het fonds niet te liquideren, maar tevens dat in de nabije toekomst op de kerken een beroep zal dienen te worden gedaan om (na jaren) weer in het fonds bij te dragen. Een omslag van circa fl. 2,- lijkt daarbij het meest gelukkig.

4. Werkwijze en overwegingen

- Gedurende de verslagperiode zijn de volgende vragen overwogen en (zo mogelijk) beantwoord:
- Omdat het studiefinanciering betreft dient deze beperkt te blijven tot de voorgescreven studieduur.
 - Omdat het nog niet gekomen is tot een definitieve vaststelling van de regeling zijn de uitbetalingen steeds nog geschied op basis van voorschotten.

- Vast moet staan dat bij de aanvraag tot studiefinanciering alle relevante financiële gegevens op tafel dienen te komen. Daarbij kan bij "het aantonen dat hij zonder een soortgelijke financiering niet kan studeren" (voorlopige uitvoeringsregeling sub 1) de inkomens- en vermogenspositie van de aanvrager niet buiten beschouwing gelaten worden. Studenten die een aanvraag indienen moeten een formulier ontvangen, waarin gericht naar alle relevante gegevens wordt gevraagd.
 - Aan het curatorium is een voortgangverslag gevraagd inzake de studie van de studenten die bij het studiefonds een toelage ontvangen, dit lenende tijdig op de financiële consequenties van een en ander te kunnen anticiperen.
 - Een moeilijke zaak, welke ook meer dan eens op de vergaderingen van de commissie aan de orde kwam, is die van de reiskosten. Door de commissie is overwogen of het niet (veel) goedkoper zou zijn wanneer het betreffende gezin naar Apeldoorn verhuist. Deze gedachte werd echter los gelaten, omdat de daarmee gemoeide kosten aanmerkelijk zouden zijn en er negatieve gevolgen zouden optreden in financiële zin. Dit nog afgezien van de vraag of er in Apeldoorn geschikte woonruimte beschikbaar is. De commissie kan dan ook niet anders dan blijven bij hetgeen staat onder p. 4 van de Voorlopige uitvoeringsregeling Studiefonds. Nu sinds oktober 1994 hiervoor in het budget een bedrag van fl. 90,- per maand is verwerkt, kan de vraag worden gesteld, of dit bedrag niet weer gekort dient te worden op de reiskostenvergoeding.
 - Zoals gezegd heeft de commissie veel tijd besteed aan de herziening van de voorlopige uitvoeringsregeling. Een voorstel daartoe treft u in een bijlage aan. Uiteraard wordt in dit voorstel nog geen rekening gehouden met eventueel door de generale synode van 1995 te nemen besluiten.
 - Verder onderzoek zal nog nodig zijn ten aanzien van de vraag of de verhouding tussen gift en lening bij de toelagen wellicht beter anders kan uitvallen, aangezien hetgeen als gift wordt geschonken belast zou kunnen worden ingevolge de bepalingen vervat in de Wet op de Inkomstenbelasting.
 - Contacten met de studenten die een toelage aanvragen, werden schriftelijk, telefonisch en mondeling steeds onderhouden door leden van het deputaatschap-financieel van de Theologische Universiteit. In april heeft er tevens een gesprek plaats gehad tussen aan de ene kant de vijf studenten die momenteel een uitkering ontvangen en anderzijds het moderamen van het curatorium, de rector, br. I.L. Stolk namens deputaten financieel en drs. W.J. Quist namens de commissie.
- Met name tijdens dit gesprek is het de commissie duidelijk geworden dat de voorlopige uitvoeringsregeling voor de categorie studenten waarop zij momenteel van toepassing is, ontoereikend geacht moet worden. Gezinsamenstelling en financiële verplichtingen wijken in de regel demate af van die van studenten die wel in aanmerking komen voor de WSF, dat het toekennen van een bijdrage die "maximaal gelijk mag zijn aan de op dat moment voor de WSF geldende bedragen" (zie Voorlopige uitvoeringsregeling p. 2 en 3.1) niet billijk is. In een enkel geval zou dit maximum met zo'n 20% verhoogd dienen te worden.
- Twee zaken die weliswaar niet direct door de synode op onze tafel zijn gelegd, zijn de afgelopen periode ook overwogen. Zo lijkt vanwege het grotere aantal studenten dat momenteel om een toelage vraagt een apart deputaatschap, belast met alles wat het studiefonds aangaat, zeer wenselijk. Aan dat deputaatschap zou dan ook de bezinning kunnen worden opgedragen hoe tijdig in te spelen op de steeds verdergaande bezuinigingen op de studiefinanciering waarmee alle studenten in de toekomst in aanraking zullen komen.

5. Voorstellen

De commissie legt het voorgaande ter beoordeling aan u voor en stelt u voor:

- Goedkeuring te hechten aan het in de punten 4 a t/m e ontwikkelde beleid;
- eveneens goedkeuring te hechten aan het herziene uitvoeringsreglement studiefonds;
- evenals in het verleden een deputaatschap studiefonds te benoemen en hen tevens te belasten met de bezinning op de onder g, h en i genoemde zaken;
- een minimumbijdrage van de kerken vast te stellen voor de periode 1996, 1997 en 1998.

VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE VOORLOPIGE UITVOERINGSREGELING STUDIEFONDS

- Een student, die is toegelaten tot de studie in Apeldoorn en geen recht heeft op studiefinanciering ingevolge de Wet Studie Financiering, maar wel kan aantonen dat hij zonder een soortgelijke financiering niet kan studeren, kan een bijdrage aanvragen ten laste van het Studiefonds.
 - De aanvraag dient, op voorstel van het curatorium, te geschieden bij de secretaris van deputaten-Financieel en dient vergezeld te gaan van een uitvoerige beschrijving van de financiële- en gezinsituatie.
- Als toelage kan worden aangevraagd wat maximaal mogelijk is op grond van de WSF. Uiteraard heeft de student de vrijheid een lager bedrag aan te vragen dan maximaal mogelijk is op grond van genoemde wet (zie punt 3.1.).
- 3.1. Deputaten kunnen, in overleg met de adviseur voor het studiefonds, een bijdrage resp. bijdragen toekennen die maximaal gelijk zijn aan de in 1994 voor de WSF geldende bedragen.
 - 3.2. Met betrekking tot de WSF wordt in deze regeling bedoeld het regime dat geldt voor 18-27 jarigen (zie publikaties inzake maandbudgetten en normbedragen studiefinanciering die jaarlijks worden verstrekt door de Informatie Beheer Groep, gevestigd te Groningen).
 - 3.3. Ieder jaar wordt de bijdrage getoetst en indien nodig aangepast aan de actuele omstandigheden. Daartoe moet de student elk jaar opnieuw een aanvraag indienen.
- In afwijking van de regeling volgens de WSF geldt met betrekking tot de reiskosten dat deze apart kunnen worden vergoed.

- indien dit van toepassing is, wordt de koelprijs van de reiskosten vastgesteld in overleg met deputaten, teneinde deze kosten zoveel mogelijk te beperken.
5. Ten aanzien van de bijverdiensten, die gespecificeerd moeten worden aangegeven, zijn dezelfde regels van toepassing als die welke gelden volgens de WSF.
 6. 6.1. Van de bijdragen die in de WSF als basisbeurs gelden (inclusief de zogenaamde partneroelag), wordt een deel verstrekt als renteloze lening. Dit deel is gelijk aan het percentage (thans 95%) waarmee de basisbeurs is vrijgesteld van belastingheffing. Het overige deel (thans 5%), alsmede de bijdragen die in de WSF als aanvullende beurs gelden, vormen een uitkering, die in principe voor de inkomstenbelasting dient te worden aangegeven als inkomen.
 - 6.2. Daar waar in de WSF sprake is van een rentedragende lening, worden de overeenkomstige bijdragen in het kader van deze regeling verstrekt als renteloze lening.
 7. 7.1. Het in de vorm van een renteloze lening verstrekt deel van de basisbeurs wordt in gelijke gedeelten kwijtgescholden over een periode die wordt gevormd door het aantal jaren dat de student als predikant in onze kerken dient tot het bereiken van de 85-jarige leeftijd.
 - 7.2. De renteloze lening ad 6.2. dient te worden terugbetaald in 15 jaar. De eerste aflossingen behoeven echter pas te geschieden in het derde jaar nadat de studie is beëindigd.
 - 7.3. In principe dient lineair te worden afgelost in nader overeen te komen tijdvakken (jaarlijks, per kwartaal of maandelijks).
 8. 8.1. Indien de predikant bij overlijden nog een restant schuld heeft, wordt deze geheel kwijtgescholden.
 - 8.2. Indien de predikant met vervoegd emeritaat gaat kunnen deputaten voorstellen aan het curatorium om het eventuele restant van de af te lossen lening geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.
 - 8.3. Indien de predikant het verband van onze kerken verlaat, dient hij, naast de verplicht af te lossen lening, ook het op dat moment nog resterende deel van de oorspronkelijk kwijt te schelden lening af te lossen in nader overeen te komen termijnen.
 9. In bijzondere gevallen waarin deze regeling niet voorziet, en waarin ook geen duidelijkheid is te verkrijgen in de WSF, beslissen deputaten in overleg met - en goedkeuring van het curatorium.
 10. Deze (voorlopige) regeling is goedgekeurd door het curatorium van de Theologische Universiteit Apeldoorn, in de vergadering van 26 juni 1995.

Toelichting op de voorlopige regeling Studiefonds

ad 3.1. Er zijn drie soorten bijdragen:

- a. de basisbeurs, evenwel met een toeslag voor de partner
- b. de rentedragende lening
- c. de aanvullende beurs

ad 3.2. Globaal bestaat vanaf 27 jaar geen recht meer op studiefinanciering. Er zijn slechts enkele uitzonderingsgevallen. Het is duidelijk dat, wanneer een regeling wordt getroffen voor studenten die geen recht hebben op studiefinanciering, deze studenten over het algemeen ouder zijn dan 27 jaar. In het kader van "zoveel mogelijk gelijke rechten en plichten" ten opzichte van de andere studenten, ligt het voor de hand de WSF-regeling voor 18-27 jarigen toe te passen.

ad 4. De WSF geeft het recht op een O.V.-jaarkaart, zodat hiervoor een eigen regeling moet worden getroffen. In het budget is sinds oktober 1994 een bedrag verwerkt ad fl. 90,00 per maand, zodat het budget kan worden verhoogd met fl. 90,00.

ad 5.

1. Onder bijverdiensten wordt verstaan:
 - a. arbeidsinkomen, w.o. ook winst uit onderneming is begrepen
 - b. alle andere zuivere inkomsten in de zin van de Wet op de inkomstenbelasting (rente e.d.)
 Kinderbijslag, huursubsidie, bijstandsuitkeringen, eenmalige uitkeringen en studiefinanciering zelf blijven buiten beschouwing.
2. Van de (bij)verdiensten is vrijgesteld (thans) netto fl. 1.250,00 per maand.
3. De (financieel-afhankelijke) partner mag netto fl. 808,30 per maand bijverdienen.

ad 6.1. Voor deze opzet is gekozen omdat de basisbeurs (inclusief de partneroelag) als WSF-uitkering voor (thans) 95% geen inkomen vormt voor de inkomstenbelasting. Een particuliere beurs is dat wel (tenzij in de vorm van een eenmalige uitkering).

ad 6.2. Het niet betalen van rente mag misschien een voordeel zijn ten opzichte van studenten die studiefinanciering ontvangen, anderzijds verkeren deze laatste meestal in een positie waarin over de in principe belaste studiefinanciering geen inkomstenbelasting behoeft te worden betaald (gezien hun geringe inkomens).

ad 7.2. Dit is conform de WSF.

ad 8.2. De oorspronkelijke kwijtschelding kan hier normaal door blijven lopen. Het feit dat vervoegd emeritaat is verkregen, betekent in de meeste gevallen dat de inkomenssituatie minder wordt.

ad 8.3. Indien een terugbetaling te lang op zich laat wachten, zal een redelijke rente in rekening worden gebracht.

BILAGE 40
art. 133, 139, 204, 206

RAPPORT 3 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE HET RAPPORT COMMISSIE VOOR DE UITVOERINGSREGELING STUDIEFONDS

Uw commissie is in overleg getreden met de brs. W.J.Quist en I.L.Stolk en met commissie. VI voor de bespreking van dit rapport.

Uw commissie spreekt respect uit voor de wijze, waarop het rapport tot stand is gekomen ondanks de ziekte van drs. H. Schuurhuis.

Uw commissie heeft genoemde brs. gevraagd naar de motivering c.q. onderbouwing van de gevraagde omslag van circa 12,00.

Gehoord de toelichting van deputaten-Financieel is het Uw commissie gebleken, dat voorstel "d" niet op deze generële synode-1995 aan de orde behoeft te komen. Tot aan de volgende generële synode beschikt het Studiefonds over voldoende financiën, op basis van de reserveringen van deputaten-Financieel, om aan de aanvragen te kunnen voldoen. Hierbij moet bedacht worden, dat elk jaar door deputaten-Financieel een bedrag gedoteerd wordt aan het Studiefonds.

De hoogte van de omslag vormt slechts een indicatie voor het bedrag, dat vanaf 1996 nodig zal zijn om de mogelijke toename van aanvragen verantwoord te kunnen afhandelen.

Verwacht wordt, dat bij een toenemend aantal admittante studenten, die recht hebben op studiefinanciering ingevolge de WSF, eveneens de noodzaak kan ontstaan tot ondersteuning, daar van overheidswege verdergaand bezuinigd gaat worden op de hoogte van de studiefinanciering.

Momenteel ontvangen zes studenten een voorschot uit het Studiefonds.

De vraag of het bedrag van f. 90,00 per maand gekort dient te worden op de reiskostenvergoeding moet negatief beantwoord worden, daar er dan sprake zou zijn van ongelijkheid ten opzichte van de studenten, die recht hebben op een O.V.-jaarkaart, die meer reis-mogelijkheden biedt.

Uw commissie is overtuigd van de noodzaak om een apart deputaatschap te benoemen gezien

1. de reeds omvangrijke taak en hoge werkdruk van deputaten-Financieel;
2. de complexiteit van het budget van elk gezin, dat een persoonlijke benadering en aanpak vraagt, omdat de gezinssamenstelling en financiële verplichtingen van elk gezin anders zijn;
3. de tijd, die beschikbaar moet zijn voor een persoonlijke begeleiding van de studenten en (tijd) voor administratieve nazorg, die voortvloeit uit de verleende voorschotten;
4. de noodzaak van bezinning op een nieuw financieel(omslag)- en praktisch beleid; tevens moet dit beleid worden vastgelegd met het oog op de eventuele toename van aanvragen;
5. de voortdurende veranderingen in het onderwijsbeleid van overheidswege en de noodzaak van kennis van de regelingen van de WSF en het inspielen op de verdergaande bezuinigingen op de studiefinanciering;
6. de wenselijkheid tot een apart beheer van de financiën van het Studiefonds
7. de bezinning op een uitbreiding van mogelijkheden, zodat admittante studenten, die wel recht hebben op studiefinanciering, eveneens aanspraak kunnen maken op een aanvulling van deze studiefinanciering, zulks vanwege verdergaande bezuinigingen in het kader van de WSF.

Uw commissie stelt voor

- a. de commissie voor de uitvoeringsregeling Studiefonds te danken voor hun werk;
- b. goedkeuring te hechten aan de in de punten a t/m d beschreven werkwijze;
- c. de door uw commissie ingediende voorlopige Uitvoeringsregeling Studiefonds zulks na overleg met de door de generële synode-1992 benoemde Commissie voor de uitvoeringsregeling Studiefonds over te nemen;
- d. deputaten Studiefonds te benoemen met de opdracht
 1. het Studiefonds te beheren en uit te voeren in overleg met deputaten-Financieel gedurende de periode, dat de inkomsten van het Studiefonds bestaan uit de reeds door deputaten-Financieel gereserveerde bedragen;
 2. zich te bezinnen op het ontwikkelen van een financieel- en praktisch beleid met het oog op eventuele toename van aanvragen en van dit beleid rapport uit te brengen op de generële synode-1998 en voorstellen te doen voor een definitieve Uitvoeringsregeling Studiefonds;
 3. het Reglement voor het Studiefonds van de Theologische Universiteit als volgt te wijzigen:
 - art. 2. Het beheer van dit Studiefonds wordt opgedragen aan deputaten Studiefonds, welke door de generële synode tot dit beheer worden gemachtigd en geïnstrueerd en aan haar van al hun handelingen verantwoordelijk schuldig zijn.
 - art. 3. Deputaten Studiefonds zullen op iedere generële synode een schriftelijk verslag uitbrengen van hun werkzaamheden.
 - art. 4. Voorlopige Uitvoeringsregeling Studiefonds betreft: admittante studenten die niet in aanmerking komen voor studiefinanciering ingevolge de Wet Studie Financiering(WSF).

VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE VOORLOPIGE UITVOERINGSREGELING STUDIEFONDS

1. Een student, die is toegelaten tot de studie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn en geen recht heeft op studiefinanciering ingevolge de Wet Studie Financiering, maar wel kan aantonen dat hij zonder een soortgelijke financiering niet kan studeren, kan een bijdrage aanvragen ten laste van het studiefonds.
2. De aanvraag dient, op voorstel van het curatorium, te geschieden bij de secretaris van deputaten-finan-

- ciel, vergezeld van een uitvoerige beschrijving van de financiële en gezinsituatie.
3. 3.1. Deputaten kunnen, in overleg met de adviseur voor het studiefonds, een of meer bijdragen toekennen tot een hoogte die maximaal gelijk is aan de in 1994 in de WSF geldende bijdragen voor 18-27 jarigen.
 - 3.2. Ieder jaar wordt de bijdrage getoetst en indien nodig aangepast aan de actuele omstandigheden. Daartoe moet de student elk jaar opnieuw een aanvraag indienen.
 4. In afwijking van de WSF kunnen reiskosten afzonderlijk worden vergoed. De hoogte van de reiskosten wordt in overleg met de betrokkene door deputaten vastgesteld.
 5. Ten aanzien van eventuele bijverdiensten van de aanvrager gelden de overeerkomstige regels van de WSF.
 6. 6.1. Het deel van de basisbeurs, dat is vrijgesteld van belastingheffing, wordt verstrekt als renteloze lening. Het niet van belasting vrijgestelde deel van de basisbeurs en de bijdragen die in de WSF als aanvullende beurs gelden, worden verstrekt als een uitkering.
 - 6.2. Daar waar in de WSF sprake is van een rentedragende lening, worden de overeerkomstige bijdragen in het kader van deze regeling verstrekt als renteloze lening.
 7. 7.1. De renteloze lening ad 6.1 wordt kwijtgescholden in gelijke delen over het aantal jaren dat de aanvrager de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland dient tot het bereiken van de 65 jarige leeftijd.
 - 7.2. De renteloze lening ad 6.2 wordt afgelost in 15 jaar vanaf het derde jaar na het beëindigen van de studie. Deze aflossing geschiedt lineair in nader overeen te komen tijdvakken van hooguit een jaar.
 8. 8.1. Indien de aanvrager bij overlijden nog een restant schuld heeft, wordt deze geheel kwijtgescholden.
 - 8.2. Indien de aanvrager met vervoegd emeritaat gaat kunnen deputaten voorstellen aan het curatorium om het eventuele restant van de af te lossen lening geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.
 - 8.3. Indien de aanvrager geen predikant wordt of als predikant het verband van onze kerken verlaat, dient hij, naast de verplicht af te lossen lening, ook het op dat moment nog resterende deel van de oorspronkelijk kwijt te schelden lening af te lossen in nader overeen te komen termijnen.
 9. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, wordt beslist conform de WSF. Voorziet de WSF in zo'n geval ook niet, dan beslissen deputaten in overleg met en onder goedkeuring van het curatorium.
 10. Deze (voorlopige) regeling is goedgekeurd door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te Zierikzee op 1995.

Toelichting op de voorlopige regeling studiefonds

ad 3.1.

1. Er zijn drie soorten bijdragen:
 - a. de basisbeurs, eventueel met een toeslag voor de echtgenote
 - b. de rentedragende lening
 - c. de aanvullende beurs
2. Uiteraard heeft de aanvrager de vrijheid minder dan het maximum aan te vragen.

ad 3.2. Globaal bestaat vanaf 27 jaar geen recht meer op studiefinanciering. Er zijn slechts enkele uitzonderingsgevallen. Het is duidelijk dat, wanneer een regeling wordt getroffen voor studenten die geen recht hebben op studiefinanciering, deze studenten over het algemeen ouder zijn dan 27 jaar. In het kader van "zoveel mogelijk gelijke rechten en plichten" ten opzichte van de andere studenten, ligt het voor de hand de WSF-regeling voor 18-27 jarigen toe te passen.

ad 4. De WSF geeft het recht op een OV-jaarkaart, zodat hiervoor een eigen regeling moet worden getroffen. Van de uitkering van WSF is sinds oktober 1994 een bedrag in mindering gebracht ad fl. 90,00 per maand, zodat het budget, waar wij rekening mee houden, kan worden verhoogd met fl. 90,00.

ad 5.

1. Onder bijverdiensten wordt verstaan:
 - a. arbeidsinkomen, w.o. ook winst uit onderneming is begrepen
 - b. alle andere zulters inkomsten in de zin van de Wet op de inkomstenbelasting (rente e.d.)
 Kinderbijslag, huursubsidie, bijstandsuitkeringen, eenmalige uitkeringen en studiefinanciering van gezinsleden blijven buiten beschouwing.
2. Van de (bij)verdiensten is vrijgesteld (thans) netto fl. 1.250,00 per maand.
3. De (financieel-afhankelijke) echtgenote mag netto fl. 808,30 per maand bijverdienen.

ad 6.1. De eerste 95% van het bedrag dat in de WSF geldt als basisbeurs is thans vrijgesteld van belasting. Over de overige 5% en over de bedragen die in de WSF als aanvullende beurs gelden, dient, omdat het uitkeringen zijn, inkomstenbelasting te worden betaald.

ad 6.2. Het niet betalen van rente mag misschien een voordeel zijn ten opzichte van studenten die studiefinanciering ontvangen, anderzijds verkeren deze laatste meestal in een positie waarin over de in principe belaste studiefinanciering geen inkomstenbelasting behoeft te worden betaald (gezien hun geringe inkomens).

ad 7.2. Dit is conform de WSF.

ad 8.2. De oorspronkelijke kwijtschelding kan hier normaal door blijven lopen. Het feit dat vervoegd emeritaat is verkregen, betekent in de meeste gevallen dat de inkomenssituatie minder wordt.

ad 8.3. Indien een terugbetaling te lang op zich laat wachten, zal een redelijke rente in rekening worden gebracht.

H. v.d. Heuvel, rapporteur

BILAGE 41
art. 134

DEPUTATEN VOOR RADIO-KERKDIENTSTUITZENDINGEN

1. Samenstelling deputaatschap

Als deputaten werden benoemd door de generale synode van 1992:

Ds. R. van Beek, Ds. H. de Graaf, Drs. J. van Muligen, Drs. W.J. Quist en als algemeen secundus: Ds. H. Laist
Drs. W.J. Quist fungeerde als voorzitter van het deputaatschap en als voorzitter van de vergaderingen met een vertegenwoordiging van de IKON (Interkerkelijke Omroep Nederland) en deputaten of vertegenwoordigers van de kerken, die niet in de IKON participeren en zich presenteren onder de naam ZVK- (Zondtijd Voor Kerken) kerken. Ds. H. de Graaf fungeerde als secretaris van het deputaatschap.
Voorstellen om in deze samenstelling verandering aan te brengen zullen we in een afzonderlijk schrijven aan u voorleggen.

2. Opdracht

De generale synode besloot deputaten op te dragen om middels een schrijven aan de IKON haar ernstige verontrusting kenbaar te maken betreffende het voornemen van de IKON om de film "The last temptation of Christ" uit te zenden.

3. Werkzaamheden

We vergaderden als deputaten in de regel twee à drie maal per jaar met een vertegenwoordiging van de IKON en deputaten van de ZVK-kerken. Daarnaast vergaderden we als deputaten afzonderlijk om de zaken te bespreken, die speciaal ons deputaatschap betreffen.

In die vergaderingen hebben we ons voornamelijk beziggehouden met:

1. De opdracht van de generale synode van 1992, zie II.
2. De verdeling van de 9 radiokerkdiensten en de 2 tv.-diensten met belangstellenden en de 1 of 2 diensten via de Wereld- omroep Nederland die aan onze kerken werden toegewezen.
3. De bezinning:
 - * om samen met de vertegenwoordigers van de andere ZVK-kerken een Stichting op te richten, met als doel het verzorgen van de zendtijaanvraag voor de gezamenlijke kerken en, bij toekenning van de zendtijd, de coördinatie en produktie van de radio- en tv.-uitzendingen voor de kerken.
 - * om het contract met de IKON, dat al dateert van 1976, niet langer te continueren en een nieuw contract te sluiten met een omroep-organisatie, bij voorkeur met wie de ZVK-kerken zich meer eensgezest voelen.

In eerste instantie is gedacht aan de Evangelische Omroep.

3.1.

Deputaten deden in november 1992 een schrijven uitgaan naar de IKON over de voorgenomen uitzending van genoemde film.

Deputaten hebben in dit schrijven hun ernstige verontrusting kenbaar gemaakt, daar in de film passages voorkomen, die weliswaar op fantasie berusten, maar ernstig tekort doen aan het getuigenis van de Heilige Schrift over Jezus Christus als de Zoon van God.

Zo wordt een vertekend beeld gegeven van de Christus der Schriften. Deze film wordt door veel christenen als provocerend en godslasterlijk ervaren. Daarom hebben deputaten dringend verzocht om genoemde film niet uit te zenden.

De IKON-directie berichtte in een schrijven hierop, dat zij besloten had af te zien van uitzending. Al stoeide dit niet op principiële, maar meer op praktische gronden, toch zijn deputaten dankbaar dat vertoning van deze film geen doorgang heeft gevonden.

3.2.

Onze kerken ontvingen van de zijde van de Wereldomroep "Radio Nederland" zendtijd voor drie kerkdiensten per twee jaar. Deze diensten duren 45 minuten en zijn op verschillende tijden praktisch over de gehele wereld te beluisteren. Deputaten vernemen positieve reacties. Wat betreft het leiden van de 9 radiokerkdiensten en de 2 tv.-diensten met belangstellenden: in principe worden alle predikanten van onze kerken uitgenodigd, die al enige jaren praktische ervaring hebben, terwijl om de twee jaar een hoogleraar van onze Theologische Universiteit wordt gevraagd.

Sommige predikanten menen geen medewerking te kunnen verlenen aan dergelijke diensten, vanwege praktische of principiële bezwaren. Er zijn er die bezwaren vreezen bij kerkeraad of gemeente en die zich in verband met de vrij korte uitzendtijd te beperkt voelen.

De feitelijke realisering van de uitzendingen vindt tot begin september 1995 plaats in nauwe samenwerking

met de IKON. Wel worden onze programma's onder eigen naam en buiten verantwoordelijkheid van de IKON uitgezonden. De vermenigvuldiging en de verzending van aangevraagde preken wordt door de IKON verzorgd.

De kosten worden bestreden uit de gelden die de overheid aan zendgemachtigden ter beschikking stelt. Uit de reactieformulieren over radiodiensten blijkt dat er veel mensen naar deze diensten luisteren. Het aantal telefonische reacties ligt tussen de 20 en 50 per dienst, met enkele uitzonderingen van meer dan 50. De meeste reacties komen van mensen die kerkelijk zijn en die regelmatig luisteren. Veelal zijn het ouderen van boven de 65 die reageren, maar er zijn ook wel jongeren bij. Ook zijn er rand- en buitenkerkelijken, die reageren. Velen geven de voorkeur aan een duidelijke bijbelse boodschap van zonde en genade. Veelal missen zij deze prediking in eigen kerk. In verschillende reacties komt naar voren dat men zich door de prediking de weg naar de Heere gewonen zag. Ook werd er gebeld vanuit een bepaalde noodsituatie. De reacties op de preek zijn meestal positief. Er worden vragen gesteld over het gebedsleven, de toelichting van de heils, de moeiten van het eenzaam zijn enz.

De predikanten zijn dankbaar dat ze een radio of tv-dienst mochten houden. De betrokkenheid van de gemeenten is over het algemeen groot.

Het aantal schriftelijke reacties is lager dan de telefonische.

Dit varieert van 5 tot 10. Het aantal gevraagde radiopreken bedraagt per dienst ongeveer 200.

Stichting "De Brug" te Dronten verzendt cassettebandjes van radio en tv-diensten. De aanvragen per radiodienst variëren van enkele tientallen tot 200 cassettebandjes. Voor de tv-diensten met belangstellenden bedraagt dit aantal doorgaans 10 tot 40.

Het aantal kijkers bij de tv-diensten met belangstellenden varieert van ruim 70.000 tot ruim 150.000. Het aantal gedrukte preken van de tv-diensten met belangstellenden bedraagt per keer ongeveer 20 tot 50. In de regel komen er na deze diensten tientallen telefonische reacties binnen, waarvan het merendeel positief. Hier nemen meer buitenkerkelijken de moeite om telefonisch te reageren dan bij radiodiensten.

3.3

Deputaten hebben, na bezinning in eigen kring en na gesprekken met deputaten van andere ZVK-kerken, te weten de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Unie van Baptistische Gemeenten, besloten om samen met genoemde ZVK-kerken te komen tot oprichting van een Stichting. Deze Stichting "Zondtijd voor de Kerken" is 24 november 1994 in het leven geroepen en zal in opdracht van de ZVK-kerken de uitzendingen verzorgen.

Dit besluit is mede een gevolg van de nieuwe Mediawet, met de daarin geboden mogelijkheid om zondtijd voor een periode van 5 jaar aan te vragen.

De ZVK-kerken hebben het contract met de IKON opgezegd per najaar 1995 met de bedoeling een contract te sluiten bij voorkeur met een omroeporganisatie, met wie zij zich meer eensgezins voelen. In eerste instantie is gedacht aan de Evangelische Omroep die meer faciliteiten kan bieden met het oog op nazorg.

De ZVK-kerken willen in de toekomst, gezien de media-ontwikkelingen met een grotere zelfstandigheid kunnen handelen.

Een belangrijk argument bij het opzeggen van het contract met de IKON is het feit, dat de huidige uitzendingen van de ZVK-kerken vrijwel altijd ingebed liggen in anderen uitzendingen van de IKON, welke meer en meer het karakter krijgt van een omroeporganisatie met een compleet programma, inclusief actualiteitsrubriek en dramaserie. Uw deputaten zijn dan ook van mening dat onze kerken met vorm en inhoud van de uitzendingen van de IKON weinig of geen affiniteit hebben.

Hoewel de ZVK-kerken volgens het contract met de IKON voor de uitzendingen van de IKON geen verantwoordelijkheid dragen, worden zij in de praktijk daarvan toch niet duidelijk genoeg ontschoonden. Daarnaast is er tussen de IKON en de ZVK-kerken in toenemende mate een verschil van mening ontstaan over het recht hebben op en verantwoordelijkheid van de door de overheid ter beschikking gestelde uitzendingen. Door als ZVK-kerken te gaan samenwerken kan effectief met de door de overheid ter beschikking gestelde middelen worden omgegaan. Door een Stichting op te richten willen de kerken zich duidelijk profileren als zelfstandige zendgemachtigden.

Hun verlangen is om de middelen voornamelijk te gebruiken voor de verkondiging van het Evangelie.

Het mag duidelijk zijn dat de ZVK-kerken de IKON niet verwijten dat ze zich niet aan haar contractuele verplichtingen heeft gehouden. Op correcte wijze heeft zij tot nu toe de uitzendingen verzorgd en de belangen van de ZVK-kerken behartigd. Het zijn gewijzigde omstandigheden van buitenaf en daarbij een verschil van inzicht over de wijze waarop aan de kerkelijke zondtijd vorm gegeven moet worden, die tot deze beslissing hebben geleid.

Namens ons deputaatschap heeft Drs. J. van Mulligen zitting in het bestuur van de nieuw gevormde Stichting. De overige deputaten hebben zitting in de Raad van Toezicht en Advies.

Drs. W.J. Quist is voorzitter van de Raad van Toezicht en Advies.

Nadat de aanvraag tot uitbreiding van de zondtijd was ingediend, liet het Commissariaat voor de Media weten, dat er wellicht bij een gecombineerde aanvraag IKON-ZVK meer zondtijd ter beschikking gesteld zou kunnen worden.

Overleg tussen zowel IKON- en ZVK-leiding als met het besturen van beide organisaties leidde tot de conclusie dat een gecombineerde aanvraag van beide organisaties (IKON en ZVK) mogelijk zou moeten zijn, in aanvulling op de reeds eerder ingediende aanvraag.

Op 5 mei 1995 kwam openbaar dat het Commissariaat voor de Media de toezegging van zondtijd uitbreiding gehonoreerd heeft, maar tegelijkertijd bepaalde dat de IKON voor de technische verzorging van de uitzendingen verantwoordelijk zou moeten zijn.

Na opnieuw intensief overleg is toen gekozen voor de oprichting van een nieuwe koepelstichting, waarin zowel IKON als ZVK verleggenwoordigd zijn, die de ondersteunende diensten aan beide organisaties ter beschikking stelt.

Tevens bepaalde het Commissariaat voor de Media dat de bij de IKON aanwezige middelen, zoals huisves-

ing, techniek en administratie, in het vervolg gezamenlijk door IKON en ZVK gebruikt moeten worden.

Door de druk van het Commissariaat voor de Media om aanvragers te laten samenwerken en ook door het aantal uren dat werd toegewezen, bleek een samenwerking met de EO, zoals zowel de ZVK als de EO die gaarne hadden gezien, niet mogelijk.

Het bestuur van de Stichting ZVK stond voor de keuze om tegen de beslissingen van het Commissariaat voor de Media in beroep te gaan of, de ruimte die de beslissing van het Commissariaat voor de Media gaf, zo goed mogelijk te benutten.

Biddend om de wijsheid van de Heilige Geest is gekozen voor het laatste omdat, gezien de oorspronkelijke doelstellingen, was bereikt wat de kerken graag wilden bereiken:

- meer eigen inbreng bij programmabegeleiding en invulling
- volledige beschikking over de door de overheid gegeven middelen voor de uitzendingen
- behoud van zondtijd en, zo mogelijk, uitbreiding van de zondtijd

Zo hebben de ZVK-kerken nu de volgende mogelijkheden:

1. Zij beschikken, in de Stichting ZVK, vanaf 1 september 1995 over een eigen organisatie, met medewerkers, die zich uitsluitend gaan bezig houden met de invulling van de zondtijd toegewezen aan de kerken. Medewerkers die de tijd, de gelegenheid en de middelen hebben om zowel de radio, als de tv-uitzendingen optimaal te begeleiden en er voor te zorgen dat de mogelijkheden die elk medium biedt zo goed mogelijk worden gebruikt.
2. Via de Stichting ZVK beheren zij en verantwoorden zij zelfstandig de middelen, die de overheid voor die uitzendingen ter beschikking stelt.
3. De hoeveelheid radio-zondtijd is gelijk gebleven.
4. De hoeveelheid TV-zondtijd is vergroot (van 6 uur naar 9 uur voor de oorspronkelijke ZVK-kerken, dat is 50% meer dan vroeger).
5. De gekozen bestuurlijke organisatievorm voor de Stichting ZVK is zodanig dat vanuit de deputaatschappen, die gezamenlijk de Raad van Toezicht en Advies vormen, het bestuur wordt gevormd doordat ieder deputaatschap een bestuurslid aanwijst en ook weer kan terugroepen. Doordat het bestuur, dat zelf dus ook nog deel uitmaakt van de deputaatschappen, regelmatig met de complete Raad van Toezicht en Advies overlegt is een goede communicatie met de kerken gewaarborgd.

Samenvattend menen uw deputaten te moeten zeggen, dat ons als kerken grote dankbaarheid jegens de Heere, de Koning der Kerk, past, omdat Hij deze media toch nog wil gebruiken om door middel van de verkondiging van Zijn Woord zondaren te trekken, te ontdekken, te troosten, te leiden tot geloof en bekering, tot de eer van Zijn Naam.

Drs. W.J. Quist, voorzitter

Ds. H. de Graaf, secretaris

Deputaten voor Radio-kerkdienstuitzendingen doen u een aanvullende mededeling op hun rapport d.d. 25 september 1995 toekomen.

In april 1994 verzocht de kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk te Zwolle, in overleg met ds. A. v.d. Veer, aan deputaten voornamelijk de mogelijkheid te bezien of ds. A. v.d. Veer in de weg van art. 6 K.O. vrijgesteld kon worden van zijn werk in de gemeente van Zwolle.

Deputaten antwoordden dat zij, wanneer de classis Zwolle deze nieuwe relatie, naar art. 6 K.O., zou goedkeuren, gaarne bereid zouden zijn om naar art. 6 K.O. als deputaatschap te fungeren, waaronder ds. A. v.d. Veer ressorteert.

In juli 1995 ontvingen deputaten van de kerkeraad van Zwolle

- a. een afschrift van de regeling die de raad met ds. A. v.d. Veer is overeengekomen en
- b. een afschrift van de concept-notulen van de classis Zwolle van dat deel der vergadering waaruit blijkt dat de meerderheid deze instructie heeft aanvaard.

Middels een halfjaarlijk schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en een gesprek, eik jaar, hopen deputaten contact met ds. A. v.d. Veer te onderhouden.

ds. H. de Graaf, secretaris

BILJAGE 42

art. 134

RAPPORT 4 VAN COMMISSIE II BETREFFENDE RADIO-KERKDIENTUITZENDINGEN

1. Inleiding

Het is duidelijk dat deputaten in de stellige verwachting leefden dat het formele contact met de IKON verboden zou (kunnen) worden, waarna de kerken in de ZVK verenigd met de EO een contract zouden kunnen sluiten. Het Commissariaat voor de Media heeft deze plannen echter doorkruist. Daardoor is er een nieuwe samenwerking gekomen tussen de Stichting ZVK en de IKON, die niet alleen de voortgang van het werk garandeert, maar ook een uitbreiding betekent van de hoeveelheid TV-zondtijd. Omdat deze dingen hun

beslag kregen vanaf 1 sept. 1995 konden deputaten niet eerder hun definitieve rapport uitbrengen dan in september. Uw commissie heeft hen vervolgens erop attent gemaakt dat in dit rapport niets te vinden is over ds. A.v.d. Veer die onlangs predikant naar artikel 6 is geworden en als zodanig aan dit deputaatschap is verbonden. Daarom hebt u inmiddels daarover een aanvullende mededeling van deputaten ontvangen.

2. Opdracht

Uw commissie constateert dat deputaten hun opdracht om een brief aan de IKON te schrijven waarin de ernstige verontrusting van de GS betreffende het voornemen om de film 'The last temptation of Christ' uit te zenden kenbaar wordt gemaakt goed heeft uitgevoerd. Al is het te betreuren dat de IKON niet om principiële redenen de vertoning geen doorgang heeft doen vinden, toch zijn we verheugd dat het om praktische redenen niet is gebeurd.

3. Reactieformulieren

Reactieformulieren worden in principe bij alle uitzendingen gegeven, dus niet alleen bij radiodiensten, maar ook bij tv-diensten. Daarover was in de commissie een vraag, niet alleen omdat dat niet in het rapport wordt genoemd, maar ook omdat er de ervaring was dat na een tv-dienst de terugkoppeling via een reactieformulier niet had plaatsgevonden. Deputaten erkennen dat die terugkoppeling niet altijd optimaal verliep, maar hebben goede hoop dat in de nieuwe constellatie daarin verbetering zal komen.

4. Stichting ZVK

Uw commissie vindt het jammer dat de Stichting ZVK geen toestemming kreeg om met de EO samen te werken, maar menen dat de deputaten er goed aan gedaan hebben om de mogelijkheid die zich aandienende te benutten zoals is geschied. Zo kan toch ook dit werk op een goede wijze voortgang vinden.

5. Bijzondere arbeid naar art. 6 K.O.

Uw commissie heeft ook enige aandacht besteed aan de aanvullende mededeling over de beroeping tot bijzondere arbeid naar art. 6 van ds. A.v.d. Veer. We willen vooropstellen dat we veel waardering hebben voor het werk dat ds. Van der Veer doet. Het is onze indruk dat hij niet alleen als manager werkt, maar ook als predikant. Toch heeft uw commissie vragen bij de gang van zaken die er toe geleid heeft om ds. Van der Veer naar art. 6 van zijn arbeid in de gemeente vrij te stellen vanwege de bijzondere arbeid die hij verricht. Het is duidelijk dat ds. Van der Veer deze bijzondere arbeid reeds verrichtte, terwijl art. 6 spreekt over een benoeming tot bijzondere arbeid. Bovendien is het de vraag of het werk van ds. Van der Veer is onder te brengen bij art. 6. Met die vraag hadden deputaten zich vooral moeten bezighouden daar zij een advies hadden moeten uitbrengen (zie art. 6, 1b). Uit hun mededeling blijkt dat er van tevoren alleen maar overleg is geweest, waarin deputaten aan de kerkeraad van Zwolle hebben meegedeeld dat zij graag bereid zouden zijn om naar art. 6 als deputaatschap te fungeren als de classis Zwolle deze nieuwe relatie zou goedkeuren. Deze relatie had echter alleen tot stand kunnen komen na een positief advies van deputaten. Uw commissie betreurt het dat deputaten nagelaten hebben om een advies uit te brengen en de beslissing voor deze benoeming tot bijzondere arbeid geheel aan de kerkeraad van Zwolle en de classis Zwolle hebben overgelaten. Nu deze benoeming heeft plaatsgevonden, nadat deputaten zich bereid hadden verklaard om als deputaatschap naar art. 6 te fungeren meent uw commissie dat daarop niet moet worden teruggekomen. Maar wel menen wij dat de GS de deputaten met nadruk mag vragen om verder in deze te doen wat van hen wordt verwacht. Zij moeten naar art. 6, 1c goede aandacht geven aan dit werk, opdat het gebeurt en blijft gebeuren naar zijn bedoeling.

6. Naam deputaatschap

Ten slotte willen we nog opmerken dat in uw commissie de naam van het deputaatschap als verouderd werd ervaren. Het zou goed zijn als deputaten op de volgende synode met een voorstel tot naamswijziging mochten komen. Uw commissie dacht aan de mogelijkheid om van kerkdiensten via de media te spreken.

7. Voorstellen

De commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen inzake de benoeming van ds. A. v.d. Veer naar art. 6;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen de GS van 1996 te dienen met een voorstel tot naamswijziging.

D. Visser, rapporteur

BULAGE 43. art. 135

Het moderamen legt de vergadering het volgende voor:

De generale synode van Hilversum 1968/69 stelde de huishoudelijke regeling voor de generale synode vast, die u bij de stukken voor de synode hebt ontvangen (gedrukt op blauw papier). Sindsdien is deze regeling niet of nauwelijks gewijzigd.

Het moderamen is van gedachte dat het zinvol zou zijn om te bezien of de regeling nog aan de eisen van deze tijd voldoet. Sinds 1968 zijn er verschillende zaken veranderd.

Enkele voorbeelden:

- ad 1. de opening van de synode is de laatste jaren niet meer op een dinsdag in augustus geweest; dit zal o.a. verband houden met de vakantiespreiding;
- ad 18. de administratieve assistentie van het KAB is niet altijd zo, als in de regeling staat;
- ad 30. de plaats van de buitenlandse afgevaardigden kan nader gepreciseerd worden;
- ad 60. er is geen regeling voor de procedure bij stemmingen voor een universitair hoofddocent (UHD).

Het moderamen stelt uw vergadering het volgende voor:

De synode besluit aan het deputaatschap 'vertegenwoordiging van de kerken' (zijnde het oud-moderamen van de synode) de opdracht te geven

1. te bezien in hoeverre de huishoudelijke regeling van de generale synode, vastgesteld in 1968/69, nog voldoet aan de eisen van deze tijd;
2. zich te beraden over eventuele wijzigingen in deze regeling;
3. hierover voorstellen te doen aan de generale synode 1998.

voor het moderamen,
ds. D. Quant

BULAGE 44 art. 140,141

RAPPORT 4 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE HET RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE T.U.A.

Paragraaf 30. Gemeentebouw corresponderend met rapport 1 Commissie I

Uw commissie heeft in haar gesprek d.d. 11 september 1995 met het moderamen van het curatorium geen informatie ontvangen over het verschil van mening binnen het college van hoogleraren m.b.t. de encyclopedische plaats van het vak gemeentebouw.

Uw commissie heeft na de bespreking ter synodevergadering de notulen van het curatorium op dit punt gelezen en kunnen concluderen, dat intern uitvoering over dit meningsverschil is gesproken aan de hand van korte inleidingen van prof.dr. W.H. Velema en prof.dr. W. van 't Spijker. Er is voorts onderzoek gedaan "hoe aan andere instellingen van gelijke aard de zaak geregeld is en welke motieven daarbij een rol hebben gespeeld".

De rector heeft op 12.10.1994 aan het curatorium als oordeel van het college van hoogleraren o.a. meegedeeld: "de noodzaak om de encyclopedische plaats die aan het vak gegeven wordt, vast te stellen is ondergeschikt aan de eis, dat hierbij van een wezenlijke overeenstemming en van een goed overleg tussen de hoogleraren/docenten kerkrecht en ambtelijke vakken sprake moet zijn". En "het gaat bij dit vak voornamelijk om het zoeken naar een vruchtbare en effectieve integratie van de mogelijkheden en activiteiten (al of niet ambtelijk), die in een gemeente aanwezig of mogelijk dan wel wenselijk zijn".

Op grond van de inleidingen en de verkregen informatie en de mededelingen van de rector is een meerderheid van curatoren van mening, dat het vak gemeentebouw "principeel" dwz. "in het kader van de gereformeerde theologie" thuishoort bij het kerkrecht "hoewel er ook verbindingslijnen te trekken zijn naar de diacologie. Prof.dr. W.H. Velema is door dit meerderheidsadvies teleurgesteld".

Uw commissie vindt - achteraf - gezien de inbreng van prof.dr. W.H. Velema ter synodevergadering, dat het beter was geweest als de commissie in een eerder stadium door het curatorium op de hoogte was gebracht van dit interne meningsverschil.

Uw commissie deelt u mee, dat het curatorium in haar rapport een advies gegeven heeft en dat het college van hoogleraren nog geen definitief besluit genomen heeft.

Het lijkt uw commissie goed dit besluit af te wachten. Derhalve kan de generale synode op dit moment slechts een voorlopig besluit nemen. Om praktische redenen, die samenhangen met de wisseling van hoogleraren in de komende periode stelt uw commissie u voor dit vak bij de hoogleraar kerkrecht onder te brengen tot de generale synode-1998.

Uw commissie stelt u tevens voor het curatorium de opdracht te geven op de generale synode-1998 omtrent een definitieve regeling te rapporteren.

Uw commissie blijft bij haar ondersteuning van het advies van het curatorium.

Paragraaf 46. Stimuleringsfonds - corresponderend met de voorstellen 15 t/m 19 van Rapport 1 van Commissie I

Voorstel br. J. van Amstel

niet over te gaan tot instelling van een Stimuleringsfonds

- vanwege mogelijkheid tot ongelijkheid in behandeling;
- dat mogelijk nog andere motieven gelden voor benoemingen in de opleiding tot de dienst des Woords, zoals in punt 4 summier is aangegeven;
- daar wellicht verwachtingen worden gewekt bij bedoelde personen en in de kerken;
- dat gelet op de financiën een betere bestemming mogelijk lijkt vanwege het geheel van wat nodig blijkt voor de kerken en mogelijk subsidie kan wegvallen.

Uw commissie adviseert u het voorstel van br. van Amstel niet over te nemen, omdat

- dit voorstel uitgaat van de verkeerde vooronderstelling, dat het in dit Stimuleringsfonds gaat om het in aanmerking komen voor een benoeming tot hoogleraar;
- uw commissie van mening is, dat br. Van Amstel in de onderbouwing van zijn voorstel in de punten a t/m c voorbijgaat aan de motivering van het college van hoogleraren en het curatorium, verwoord in haar rapport in de tweede alinea én de relevantie van het onderzoek voor het geheel van de kerken, verwoord onder punt -e- van de opzet;
- uw commissie van mening is, dat br. Van Amstel in punt d van zijn toelichting vooruit loopt op het rapport van commissie VI.

Afhankelijk van het rapport van commissie VI geeft uw commissie u wel in overweging te denken aan een limit in de toewijzing van het aantal uitkeringen per drie jaar.

H. van den Heuvel, rapporteur

BIJLAGE 45
art. 144, 148

BRIEF NED. GER./CHR. GER. KERK ALMERE

Wederwaard en eerwaard broeders,

De samenwerking CGK/NGK ligt ons na aan het hart. Wij beleven in onze kerken de vreugde van de eenheid van belijden en kerkelijk leven, maar zijn bezorgd over de moeizame voortgang in de landelijke contacten. Wij richten ons tot u in deze brief, om uitdrukking te geven daaraan.

In onze dagelijkse praktijk van gemeentelijk leven is er veel, zeer veel reden tot dankbaarheid over de gestelde en hartelijke voortgang en uitbreiding van de samenwerking CGK/NGK. Dit is tot stand gekomen en gegroeid onder de verantwoordelijkheid van de beide kerkraden.

Intussen bemerken wij een stagnatie in de landelijke besprekingen. Het is voor ons teleurstellend en onmoedigend om te zien dat ondanks eenheid in belijden langdurig gediscussieerd wordt over theologische kwesties. Het probleem dat hieruit voortvloeit is dat er een verschil ontstaat tussen de lokale en landelijke beleving van de samenwerking. Wij zouden daarentegen zo graag enig perspectief zien en stimulansen vanuit de kerkverbanden ontvangen om verder te gaan op de weg naar eenheid. Nu wordt er soms gezegd dat de samenwerking oorzaak zou zijn van verwijdering binnen het eigen kerkverband, maar dat moeten wij tegenspreken. Er zijn binnen het christelijke gereformeerde kerkverband altijd verschillen geweest tussen kerken wat betreft de praktische inrichting van het kerkelijk leven. Deze ruimte mag er zijn, als er overeenstemming is over Schrift en belijden. Intussen dreigt nu tegenwerking tegen de samenwerking oorzaak te worden van verwijdering binnen het CGK kerkverband, en een slecht getuigenis jegens de wereld om ons heen.

Wij doen een dringend beroep op u om het werk van onze God in de plaatselijke gemeenten te erkennen en duidelijk uit te spreken dat wij als kerken CGK en NGK bij elkaar horen. Als wij de eenheid serieus nemen kunnen wij niet anders. De nadruk moet niet liggen op wat ons scheidt, maar op wat ons onderling bindt. Wij vragen u daarom met klem een verdere weg naar eenheid aan te geven en te gaan.

Mede namens de NGK Alkmaar, CGK Amsterdam, CGK Apeldoorn-C, CGK Apeldoorn-O, CGK Apeldoorn-Z, NGK Apeldoorn, CGK/NGK Arnhem, NGK Dalfsen, CGK Dronlen, NGK Dronlen, CGK Eindhoven, NGK Eindhoven, CGK Emmeloord, NGK Emmeloord, CGK Enschede-O, CGK Enschede-W, NGK Enschede-N, NGK Enschede-Z, CGK Groningen, CGK Haarlem-N, CGK Hengelo, NGK Hoogeveen, CGK/NGK Houten, CGK/NGK Lelystad, CGK/NGK Nieuwegein, CGK/NGK Rotterdam-Alexanderpolder, CGK Rotterdam-C, NGK Rotterdam-Overschie, CGK Rijswijk, NGK Rijswijk, CGK Utrecht-C, NGK Utrecht, CGK Wormerveer, NGK Zaanstreek-C, NGK Zwolle II.

namens de kerkeraad
A. Boertien
K.T. de Jonge

BIJLAGE 46
art. 144, 148

BRIEF NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERK KAMPEN

Hooggeachte broeders,

De raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Kampen nam kennis van de brief d.d. 6 juni 1995, verzonden aan U door de kerkeraad van de Ned. Ger./Chr. Ger. Kerk van Almere.

Hij herkende zich volledig in dit schrijven en wij dan ook door middel van deze brief U laten weten adhesie te betuigen aan het beroep op U en de wens aan U gericht door onze broeders van Almere.

Met een hartelijke, Christelijke groet,
Voor de kerkeraad,

F.R. Bruntjes K. Janssens
praeses h.t. scriba

BIJLAGE 47
art. 144, 148

**BRIEF NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN
LANDELIJKE VERGADERING APELDOORN 1994**

Hooggeachte en geliefde broeders in onze Here Jezus Christus,

Namens de Landelijke Vergadering van onze kerken, gehouden te Apeldoorn in de jaren 1994/1995, danken wij u voor de brief (gedateerd 28 januari 1993) van uw vorige Generale Synode (Apeldoorn 1992).

In twee zittingen, op 10 september 1994 en 14 januari 1995, heeft de Landelijke Vergadering zich over de samensprekingen en contacten tussen uw en onze kerken beraden. Op de zitting van 10 september 1994 heeft de voorzitter van uw deputaatschap, ds. J. Weeterink, onze vergadering toegesproken. Hij maakte enerzijds melding van verbondenheid en waardering, anderzijds van stagnatie en zorg. Wij waarderen het zeer, dat op alle zittingen van de Landelijke Vergadering steeds één of meerdere leden van uw deputaatschap aanwezig waren.

Als bijlage bij deze brief treft u aan het besluit dat de Landelijke Vergadering, op de zitting van 14 januari 1995, over de contacten met uw kerken heeft genomen.

Uit de besprekingen en dit besluit blijkt, dat de Landelijke Vergadering, ondanks de stagnatie en teleurstelling met name op landelijk niveau, van overtuiging blijft dat het zoeken naar meer eenheid met uw kerken een gebod van de Here is. De mateid, waarvan ter vergadering gesproken werd, mag dan ook niet worden uitgelegd als gebrek aan overtuiging. Eerder is ze een symptoom van vermoeidheid door langgerekt hopen.

Het belangrijkste knelpunt in de samensprekingen is de zaak van de toelivering des heils. Met u zijn wij van mening, dat het bij de toelivering des heils om een wezenlijk deel van de gereformeerde belijdenis gaat.

Keer op keer is dat ook door onze Commissie voor Contact en Samenspreking mondeling en schriftelijk onderstreept.

Met u zijn wij ook van mening, dat er verschilpunten zijn gebleven.

Maar naar onze stellige overtuiging zijn de overgebleven verschillen niet van dien aard, dat ze kerkscheidend mogen zijn. In opdracht van de Landelijke Vergadering doen wij dan ook een klemmend appél op u, om uit te spreken, dat de overgebleven verschillen vallen binnen het naam van de gereformeerde belijdenis.

Eventals u willen wij als Nederlands Gereformeerde Kerken ons in alles stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis, ook op dit punt. Onze commissie heeft naar eer en geweten jaren lang geprobeerd uw vragen te beantwoorden, in nauwe aansluiting aan deze belijdenis, ook wat de formuleringen betreft. Van de door uw Synode van Apeldoorn aanvaardde en aan de kerken aanbevolen studie (getiteld "De Toelivering des heils" in de Belijdenisgeschriften. Een overzicht) zeggen wij: hierin is op overtuigende wijze samengevat wat de Belijdenisgeschriften zeggen en wat wij belijden.

Broeders, wat wilt u nog meer? Mij u nog meer vragen? Heeft in onze kerken niet altijd gegolden, dat kerkelijke eenheid geboden is bij overeenstemming over Schrift en belijdenis?

Het doet ons zeer als, ondanks herhaaldelijke ontkenning en bestrijding van onze kant, tot op het laatste verdenkingen van Remonstrantisme geuit worden. Het zij verre van ons, dat het benadrukken van de menselijke verantwoordelijkheid ook maar iets af doet van ons geloof in Gods soevereiniteit. Met alle respect: wie zulke verdachtmakingen uit, heeft ons nog steeds niet begrepen. En omdat er in dezelfde lijn nog steeds wel meer misvattingen over onze kerken en onze prediking leven, onderstrepen wij nog maar eens:

- Het is niet waar, dat wij geloven dat de verbondskinderen "er af zijn". Er is wedergeboorte nodig. We erkennen, dat ook verbondskinderen van nature dood zijn door de zonde en slechts door de genade van de Heilige Geest kunnen delen in wat hen van Godwege in de doop is beloofd.

- Het is dus niet waar, dat wij de gemeente beschouwen als een gemeenschap van "gearriveerden". De gemeente is geen volkserk, maar wel een verbondsgemeente met grote verscheidenheid, niet alleen van meer of minder trouw, maar ook van geloof en ongelooft. Er zijn inderdaad tweeërlei kinderen des verbonds in de gemeente.
- We staan daarom nog steeds achter wat de Gemeenschappelijke Verklaring al schreef, ook met onze instemming: "onderscheidend preken is en blijft daarom nodig".

Broeders, we zeggen het daarom nogmaals: we menen oprecht, dat het voor Gods aangezicht niet te verantwoorden is de op dit punt overgebleven verschillen aan te merken als kerk-scheidend.

Zeker, de zaken zijn van zo groot belang, dat het gesprek erover moet doorgaan. Maar naar onze stellige overtuiging, op grond van Schrift en belijdenis, kan dat gesprek plaatsvinden binnen de muren van een kerk. Ook nu al, nemen we aan, zal een dergelijk gesprek in uw kerken, met immers enige verscheidenheid ook op dit punt, gevoerd worden.

En wat betreft de functionering van de toelating des heils: de gesprekken daarover kunnen onze inzien het beste plaatsvinden zo dicht mogelijk bij de kansels, op plaatselijk niveau dus (zie ook oordeel 3 van de G.S. van Apeldoorn 1992).

Als kerkelijke eenheid op dit moment landelijk niet haalbaar is, vragen wij u, opnieuw in nadrukkelijke opdracht van de L.V., de mogelijkheid voor een federatief verband van onze kerken aandachtig te overwegen.

Deze suggestie is al wel eerder gedaan, maar heeft tot nu toe onvoldoende aandacht gehad. Het was voor ons verblijvend en verrassend, dat het moderamen van uw vorige G.S. daarvoor ruimte bood. Toch is het er nog niet echt van gekomen.

Echter juist omdat de plaatselijke situatie zo verschillend is, lijkt het ons nuttig na te denken over de mogelijkheden van een federatief verband. Aan de ene kant zal recht gedaan moeten worden aan de terechtzorg voor de eenheid in eigen kerkverband. Aan de andere kant zal gerekend moeten worden met die kerken, die uitspreken, dat er sprake is van een voltoida geestelijke oerwording van de plaatselijke samenwerkende kerken.

De Landelijke Vergadering heeft onze commissie opgedragen de relevante besluiten van de L.V. Apeldoorn 1994/1995 aan u en uw deputaten toe te lichten en desgewenst daarover door te spreken.

Daarbij is met name te denken aan een drietal besluiten betreffende:

- de opening van het diakenambt voor de zusters der gemeente;
- de wijziging van het A.K.S. en de invoering van een ondertekeningformulier voor dienaren des Woords;
- het instellen van een commissie opleiding predikanten. (zie bijlagen)

Over elk van deze besluiten kort alvast iets.

De Landelijke Vergadering besloot, dat het in de vrijheid van een plaatselijke kerk is zusters te roepen tot het ambt van diaken. Wees ervan overtuigd, dat onze kerken langdurig en eerbiedig de Schrift hebben onderzocht. Ook publicaties uit andere kerken zijn daarbij betrokken. We zijn ervan overtuigd geraakt, dat het Woord van God deze roeping niet verbiedt.

Nadrukkelijk vermelden we, dat voor dit besluit niet gebruik gemaakt is van een andere hermeneutiek dan die gebruikelijk is in de klassiek gereformeerde traditie. Ook is ervoor gewaakt, dat dit besluit er wel haast automatisch toe moet leiden, dat ook de weg naar het ouderlingambt voor de zusters der gemeente wordt geopend.

De Landelijke Vergadering besloot tot een verduidelijkende wijziging van art. 17 van het A.K.S., in die zin dat, wanneer een ambtsdrager ondertekening van de Drie Formulieren van Enigheid weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, ook de regionale vergadering daarbij betrokken raakt. Als blijkt dat er sprake is van een onschriftuurlijke leer zal de schorsings- en afzettingprocedure van art. 30 in werking treden.

In het verband van deze wijziging van het A.K.S. heeft de Landelijke Vergadering een ondertekeningformulier voor dienaren des Woords vastgesteld en de kerken dringend het gebruik van dit formulier aanbevolen.

In de derde plaats besloot de Landelijke Vergadering tot het instellen van een commissie, die de wenselijkheid c.q. de mogelijkheid van een geheel of gedeeltelijke eigen opleiding moet onderzoeken. Onder een gedeeltelijke opleiding wordt verstaan een uitgebouwd Theologische Studiebegeleiding aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut, waarbij in eerste instantie aan Apeldoorn wordt gedacht. Ook zal de commissie in gesprek gaan met het Nederlands Gereformeerd Seminarie.

Achterliggende gedachte bij het instellen van deze commissie is, dat het wenselijk is te komen tot meer eenheid van opleiding.

Wij bidden u de leiding van de Heilige Geest toe bij uw overwegingen en beraadslagingen. Mogen de besluiten tot eer van de Koning der Kerk zijn.

Namens de Landelijke Vergadering Apeldoorn 1994/1995 tekenen wij met broederlijke groet en hoogachting.

P.W. Blokland - praeses.
ds. P.J.H. Krol - scriba.

BIJLAGE 47a

BESLUITEN van de Landelijke Vergadering Apeldoorn 1994/1995
I ten aanzien van de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, genomen in de zitting van 14 januari 1995.

De Landelijke Vergadering Apeldoorn 1994/1995 heeft kennis genomen van de rapporten van de Commissie voor Contact en Samenpreking met andere kerken.

Zij besluit:

Wat betreft de contacten met de CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN:

A. uit te spreken:

- dat het op grond van het gemeenschappelijke belijden geboden is naar meer kerkelijke eenheid te blijven streven;
- dat alles gedaan moet worden om de plaatselijke toenadering en samenwerking te bevorderen;
- dat na jaren van besprekingen nu van Christelijke Gereformeerde zijde gevraagd mag worden in hoeverre men de onder 2. genoemde ontwikkeling ook landelijk wil steunen;

B. het moderamen op te dragen:

per brief aan de eerstvolgende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken

- een klemmend appél te doen om uit te spreken, dat de verschillen op het punt van de toelating des heils vallen binnen het ras van de gereformeerde belijdenis en daarom niet kerk-scheidend mogen zijn;
- te verzoeken de mogelijkheid voor een federatief verband met onze kerken aandachtig te overwegen;

C. de commissie op te dragen:

- het onder B. genoemde appél op de vergadering van de Chr. Geref. Generale Synode ook mondeling te verwoorden;
- er zoveel mogelijk aan bij te dragen, dat de overgebleven verschillen op het punt van de toelating des heils zodanig ter kennis van de Chr. Geref. Generale Synode worden gebracht, dat ook wij ons daarin kunnen vinden;
- de relevante besluiten van deze Landelijke Vergadering aan de deputaten en de Generale Synode toe te lichten en desgewenst daarover door te spreken;
- na de Generale Synode naar bevind van zaken te handelen in de lijn van de uitspraken A. 1., 2. en 3.;
- de plaatselijke kerken op hun verzoek te adviseren en te ondersteunen bij het realiseren resp. uitbouwen van samenwerking op lokaal niveau;
- de reeds volledig geïntegreerde samenwerkings-gemeenten desgevraagd te dienen met advies.

II t.a.v. de openstelling van het diakenambt voor zusters der gemeente.

De Landelijke Vergadering Apeldoorn 1994 - 1995 der Nederlands Gereformeerde Kerken, in voortgezette zitting bijeen te Utrecht op 20 mei 1995,

kennis genomen hebbende van het Eindrapport (met bijlagen) van de commissie "openstelling diakenambt voor de zusters der gemeente", gemaakt in opdracht van de Landelijke Vergadering te Dronten 1988,

I overwegende

a met betrekking tot de diensten en ambten dat:

- uit de Schrift blijkt dat de dienst der barmhartigheid naast en in verbondenheid met de dienst van het Woord in de gemeente van Christus zijn plaats ontvangen heeft (Handelingen 6:1-6);
- diakenen door de Heer zijn geroepen en in de gemeente zijn aangesteld ten behoeve van de dienst der barmhartigheid en zij als zodanig een eigen ambt hebben met een eigen geheel van werkzaamheden en een eigen ambtelijke verantwoordelijkheid;
- diakenen in de dienst der barmhartigheid met de ouderlingen in de dienst van het Woord en het opzicht gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen voor het functioneren van Christus' gemeente.

b. met betrekking tot de gaven en posities dat:

- bijzondere verschillende plaatsen in de Schrift vrouwen leidende posities hebben ingenomen, in zelfstandigheid hebben gehandeld, initiatieven hebben genomen, hebben geprofeteerd en in de prediking van het evangelie en het geven van onderricht hebben meegewerkt (Spraken 31:10-31, 2 Koningen 4:8-37, Filippenzen 4:3, 1 Corinthe 11:5, Handelingen 18:26);
- uit vergelijking van deze Schriftplaatsen met teksten als 1 Corinthe 11:3-15, Efeze 5:22-24, 1 Corinthe 14:34-35 en 1 Timotheüs 2:11-15 kan worden afgeleid dat de laatstgenoemde teksten niet zonder meer in alle situaties en omstandigheden kunnen worden toegepast, zonder dat dit overigens betekent dat de genoemde teksten als tijdgebonden en achterhaald moeten worden beschouwd.

c. met betrekking tot de ambten en het onderscheid in positie dat:

- in de Schrift op bestuurlijk-rechterlijk vlak onderscheid wordt gemaakt tussen de positie van de vrouw enerzijds en die van de man anderzijds, welk onderscheid betekenis kan hebben voor bijvoorbeeld de openstelling van het ambt van ouderling voor de zusters der gemeente, tenzij daar-

- naast evenzeer blijkt dat vrouwen in de gemeente van Christus een grote rol hebben gespeeld.
2. niet uit de Schrift kan worden afgeleid dat de Here het vervullen van het ambt van diaken door zusters der gemeente uitdrukkelijk verbiedt.
- d. met betrekking tot de kerkelijke vrijheid dat:
1. met een verschil in gevoelens over de openstelling van het diakenambt voor zusters der gemeente noch de eerbiediging van het gezag van de Schrift noch de trouw aan de confessie op zich in geding is.
 2. het als een zaak van kerkelijke vrijheid is aan te merken als een plaatselijke gemeente een zuster der gemeente tot het diakenambt roept.

besluit:
het in de vrijheid der kerken te laten om onder biddend opzien tot de Here en in oetmoedige dankbaarheid voor de geschenken gaven zusters der gemeente te roepen tot de vervulling van het diakenambt.

ii overwegende dat:

1. er binnen sommige Nederlands Gereformeerde kerken ernstige bezwaren leven tegen de openstelling van het diakenambt voor zusters der gemeente.
2. de kerken hebben verklaard te begeren ook in de inrichting van het kerkelijk leven als één in Christus naar buiten op te treden en elkaar hebben beloofd eendrachtig samen te werken en niet over elkaar te heersen, maar geduld met elkaar te hebben.

besluit:
de kerken op te roepen om in deze aangelegenheid niet over elkaar te heersen, maar aan elkaar ruimte te geven, met elkaars gevoelens rekening te houden en elkaar in Christus te blijven aanvaarden en vast te houden.

iii overwegende dat:

1. niet alleen binnen de eigen kerkgemeenschap, maar ook in de relatie met de kerken waarmee de Nederlands Gereformeerde kerken contacten onderhouden, over de openstelling van het diakenambt voor de zusters der gemeente verschil in gevoelens bestaat, waardoor de contacten met deze kerken door dit besluit tot openstelling kunnen worden bemoeilijkt.
2. de Nederlands Gereformeerde kerken met deze kerken in gesprek wensen te zijn en te blijven in het verlangen reeds hier en nu aan de eenheid in Christus daadwerkelijk gestalte te geven.

besluit:
dit besluit tot openstelling aan de andere kerken toe te zenden met het verzoek het in een geest van welwillendheid en broederlijk vertrouwen te ontvangen en hun te vragen bij verschil in inzicht samen met de Nederlands Gereformeerde kerken te blijven zoeken naar de wil van God in het vertrouwen dat Hij op zijn tijd de weg duidelijk zal maken.

IV t.a.v. het AKS

De Landelijke Vergadering besluit de tekst van artikel 17 AKS te wijzigen in de volgende tekst:
De ambtsdragers zullen de drie Formulieren van Eenigheid (te weten: de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leeregels) ondertekenen als blijk van hun instemming met de leer van de kerk.

Indien een ambtsdrager de ondertekening weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, zal de uitvoering van zijn ambt worden opgeschort, tot hij zich nader zal hebben verklaard ten gunste van zijn kerkeraad.

De kerkeraad zal hiervan mededeling doen en desgewenst nader rekenschap geven aan de zusterkerken, in regionale vergadering bijeen.

Ook zij die door een regionale vergadering bereikbaar zijn gesteld, of het recht hebben verkregen een opbouwend woord te spreken, zullen door de ondertekening van de drie Formulieren van Eenigheid in die vergadering hun instemming met de leer van de kerk betuigen.

De Landelijke Vergadering Apeldoorn 1994/1995 der Nederlands Gereformeerde Kerken, op 23 september 1995 in voortgezette zitting bijeen, kennis genomen hebbende van het Rapport van november 1992 van de Commissie voor Toetsing van het Akkoord van Kerkelijk Samenleven,

- overwegende dat
- het zowel ter vermindering van onduidelijkheid omtrent het geestelijk karakter van de binding aan de belijdenisgeschriften als vanwege een goede verhouding met andere kerken van gereformeerde signatuur in binnen- en buitenland wenselijk wordt geacht om een ondertekeningformulier voor dienaren des Woords in te voeren;
 - binnen de Nederlands Gereformeerde kerken serieuze bezwaren bestaan tegen het verplicht voorschrijven van een bepaald formulier;
 - met het al of niet gebruiken van een ondertekeningformulier de trouw aan de confessie niet in geding is, besluit het onderstaande ondertekeningformulier vast te stellen en aan de kerken het gebruik hiervan dringend aan te bevelen.

"Wij ondergetekenden, dienaren van het goddelijke Woord in de Nederlands Gereformeerde kerken behorende tot de regio..., verklaren oprecht en met een rein geweten voor God het volgende:

Wij erkennen de Heilige Schrift als het betrouwbare en door God ingegeven Woord van harte als enige regel voor geloof en leven.

Wij erkennen de drie algemene belijdenisgeschriften en de drie Formulieren van Eenigheid als getrouwe onderwijzing in en verdediging van de waarheid der Schrift, en aanvaarden die krachtens hun overeenstem-

ming met Gods Woord als getuigenis van ons geloof en richtsnoer voor onze ambtsbediening, te weten de prediking van het evangelie, de handhaving van de rechte leer en de weerlegging en bestrijding van dwaalingen.

De gemeente van God, pijler en fundament van de waarheid (1 Timotheüs 3:15), leeft van het evangelie, zoals dat aan haar is overgeleverd (1 Corinthe 15:1-5).

Indien dan ook ooit ons verstaan van de Heilige Schrift, het evangelie van Jezus Christus, zou komen af te wijken van wat de leer der kerk uitmaakt, beloven wij dit gevoelens niet te zullen leren, maar vooraf voor te leggen aan de kerkeraad en daarna zonodig de regionale vergadering om het aan Gods Woord te toetsen en na samenspreking een uitspraak te doen.

Ook indien de kerkeraad of regionale vergadering, uit zorg voor de eenheid en zuiverheid der leer, ons een nadere verklaring van ons gevoelens over enig deel van onze belijdenisgeschriften zou vragen, zijn wij daartoe bereid.

Wij beloven ons te zullen onderwerpen aan het oordeel van de kerkeraad of de regionale vergadering, op straffe van metterdaad uit onze dienst geschorst te zijn, behoudens het recht van beroep op de landelijke vergadering indien wij menen dat de gedane uitspraak niet recht is voor God, waarbij wij ons met die uitspraak tevreden stellen zolang ons beroep in behandeling is.

Zo willen wij ons beijeren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes (Efeze 4:3) en vertrouwen wij dat de Geest der waarheid ons de weg tot de volle waarheid wijzen zal (Johannes 16:13).
Schriftplaatsen: 1 Corinthe 15:1,2; Galaten 1:9; Galaten 2:2; Efeze 3:17b-19; Filippenzen 1:9,10; 1 Thessalonicenzen 5:19,20; 1 Timotheüs 4:16; Titus 1:7-9; 2 Petrus 1:20; 2 Johannes 9."

IV t.a.v. de opleiding van dienaren des Woords.

De Landelijke Vergadering heeft kennis genomen van het door de Raad van Toezicht en Advies ingediende rapport voor de opleiding, studiebegeleiding en kerkelijk onderzoek van predikanten binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Ook heeft de Vergadering kennis genomen van het rapport van de kerkeraad van Zaandam, waarin de vraag wordt gesteld om het Nederlands Gereformeerd Seminarie positief te betrekken inzake de keuze van een opleidingsinstituut.

De Landelijke Vergadering is van mening dat de vraag van Zaandam gesteld moet worden in samenhang met de vraag naar de wenselijkheid van een geheel of gedeeltelijke eigen opleiding voor de kerken.

De Landelijke Vergadering besluit daarom een commissie in te stellen die de vraag met betrekking tot de opleiding c.q. begeleiding in het licht van de gegroeide situatie binnen de kerken gaat onderzoeken en zal rapporteren op de volgende Landelijke Vergadering.

TAAKOMSCHRIJVING VAN DE COMMISSIE OPLEIDING PREDIKANTEN:

De commissie onderzoekt de wenselijkheid c.q. de mogelijkheid van een geheel of gedeeltelijke eigen opleiding. Onder een gedeeltelijke opleiding wordt verstaan een uitgebouwde Theologische Studiebegeleiding aansluitend tegen een bestaand opleidingsinstituut, waarbij in eerste instantie aan Apeldoorn gedacht wordt. Zij onderzoekt de organisatorische en financiële consequenties die aan deze mogelijkheden vastzitten, alsmede de erkenning van overheidswege.

De commissie houdt daarbij het theologisch niveau van de opleiding c.q. begeleiding in het oog, zoals deze o.a. zijn geformuleerd in de door de LV aanvaarde regeling voor de opleiding, studiebegeleiding en kerkelijk onderzoek voor predikanten in de Nederlands Gereformeerde Kerken. Ook zal de commissie de kerkelijke status van de opleiding in haar onderzoek betrekken.

De commissie gaat in gesprek met het Nederlands Gereformeerd Seminarie om te komen tot eenheid van opleiding binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken.

BILAGE 48

art. 144, 148

**RAPPORT 5 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN;
INZAKE DE SAMENSPREKINGEN VAN DEPUTATEN VOOR DE
EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDEERS IN NEDERLAND
EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN
MET DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN (N.G.K.);
EN INGEKOMEN STUKKEN 10.08 EN 10.09**

Uw commissie heeft, mede door de gesprekken met deputaten, zich diepgaand beziggehouden met onze verhouding tot de NGK.

1. Toeïgening van het heil

Conform de opdracht van de G.S. 1992 hebben deputaten gesproken met de NG commissie. Het komt uw commissie onbevredigend voor dat deze zaak niet tot een afronding kon komen. Uw commissie is met deputaten van oordeel, dat het niet zinvol is nu verder door te spreken op dit punt.

Naar aanleiding van de weergave van het NG standpunt: "dat waar het Woord komt, ook het geloof komt, want God zegt in het Woord, dat het voor mij is." (p.43), merkt uw commissie op, dat de notulen van deputaten meer licht werpen op deze passage. "God spreekt immers in Zijn Woord - waar haait een mens de moed vandaan om te zeggen: Het is niet voor mij?". Ook van CGK zijde is toen onderstreept "dat als het Woord komt, wij er alle verwachting van kunnen hebben. Maar toch moet de Heilige Geest het doen... Met name de D.L. laten weten, dat wij het niet in onze zak hebben." (verslag samensprekingen d.d. 30 maart 1994 te

Bunschoten).

2. Samenwerkingsoverleg (p. 45)

Op de vraag van uw commissie of dit overleg past binnen het kader van de taakomschrijving melden deputaten, dat ook zij zich dit hebben afgevraagd. Toch hebben zij gemeend gehoor te moeten geven aan de uitnodigingen, met de restrictie: eenmaal per jaar het overleg bijwonen en dan uitsluitend als waarnemer. Deputaten ontvangen wel alle verslagen van dit overleg.

3. Schrift en confessie

Deputaten spreken op p. 47 hun zorg uit over de verhouding tussen Schrift en confessie in de NG kerken. De NG broeders zijn beducht voor confessionalisme. Onze deputaten zijn bevreesd dat er in de NG kerken een discrepantie wordt aangenomen tussen Schrift en confessie. In de zorg daaromtrent zijn deputaten unaniem en ook uw commissie moet constateren dat zich hier in de verhouding met de NGK zorgwekkende ontwikkelingen aftekenen. Dat is voor uw commissie een zeer dringende reden om vooral over dit punt met de NG broeders door te spreken, temeer daar hierover nog niet voldoende gesproken is. Als oorzaken vallen te noemen: het late tijdstip dat dit op de tafel van deputaten kwam, alsmede het feit, dat van de zijde van de NGK weinig behoefte bestond hierover te spreken.

4. Openstelling van het diakenambt

De openstelling van het diakenambt voor de zusters der gemeente in de NGK, is "een nieuwe hindernis" op de weg naar kerkelijke eenheid (p. 47). Deze opvatting van deputaten wordt door uw commissie onderschreven, die geconstateerd heeft dat deputaten de NG broeders daar ook op gewezen hebben.

5. het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.)

Daar binnen de NGK de kwestie van het A.K.S. nog in beweging was, is het gesprek van deputaten met de NG commissie hierover nog "niet goed op gang gekomen". Daarmee kon niet expliciet voldaan worden aan de opdracht van de G.S. 1992.

6. samenwerkingsgemeenten

Uw commissie heeft kennis genomen van de brief van de samenwerkingsgemeenten en heeft deze betrokken in de overwegingen rond de besluitvorming. De samenwerkingsgemeenten zullen hiervan D.V. de neerslag vinden in de Acta G.S. 1995. De brief van de kerkeraad van de samenwerkingsgemeenten NGK en CGK te Almere dient te worden beantwoord, alsmede die van de NGK te Kampen.

7. hoe verder?

Uw commissie heeft in haar besprekingen de worsteling geproefd van deputaten om tot een afgewogen oordeel te komen. Dit heeft ook zijn neerslag gekregen in de passage 3.4.6 - evaluatie, waar alle deputaten achter staan. In de commissie-gesprekken kwamen drie kernzaken op de voorgrond te staan: verhouding van Heilige Schrift en confessie; het A.K.S. en de vrouw in het diakenambt. Uw commissie acht deze zaken van dusdanige importantie, dat daarover thans niet mag worden gezwegen, hoewel ook binnen de commissie de vraag gezeten is of de beoogde gesprekken het gewenste resultaat zullen opleveren. Toch dient onze inziens het gesprek met onze NG broeders juist in deze cruciale fase te worden voortgezet. Daarnaast ziet uw commissie het als zeer wenselijk, dat deputaten in de nieuwe periode aandacht geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten. Gezien de aard en zwaarte van de gezeten verschillen wil uw commissie erop aandringen, dat de kerken en de kerkelijke vergaderingen terughoudendheid betrachten in het zoeken naar en uitbreiden van contacten met de NGK.

8. voorstellen

Uw commissie stelt u het volgende voor:

De synode overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat deputaten de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil met de NG commissie hebben besproken;
3. dat deputaten stellen dat het vrijwel onmogelijk is om de gebieven verschillen zo te formuleren, dat ook de NG commissie zich in de formulering herkent;
4. dat tijdens de samensprekingen vragen gezeten zijn over de visie in de NGK op de relatie tussen Schrift en confessie;

5. dat het gesprek over het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.) en het functioneren ervan niet echt gevoerd kon worden en dat daardoor ook nauwelijks kon worden voldaan aan de opdracht om mede aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn;
6. dat deze ontwikkelingen wel zijn doorgegaan, getuige onder meer het besluit van de Landelijke Vergadering van de NGK om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente;
7. dat er verschillende gemeenten zijn waar een min of meer intensieve vorm van samenleving met de plaatselijke NGK wordt onderhouden;

constaterende

1. dat er verschillen gebleven zijn ten aanzien van de visie op de toeïgening van het heil;
2. dat de discussie over het A.K.S. in de NGK op gang gekomen is getuige de door de Landelijke Vergadering aangenomen wijzigingen van het A.K.S.;
3. dat er steeds spanningen ontstaan binnen onze kerken tussen wat plaatselijk hier en daar wel en landelijk niet bereikt kan worden in relatie tot de NGK en dat dit binnen eigen kerkverband moeite blijft geven;
4. dat de kerken van het Samenwerkingsoverleg aandringen op nauwere samenwerking met de NGK;

van oordeel

1. dat het na jarenlange samensprekingen niet gelukt is de bestaande verschillen weg te nemen en dat het voornamelijk niet te verwachten is dat de verschillen, die gebleven zijn met betrekking tot de toeïgening van het heil in nog te houden samensprekingen geheel zullen kunnen worden weggenomen;
2. dat de wijzigingen, die door de Landelijke Vergadering (voorlopig) zijn aangebracht in het A.K.S. aan onze bezwaren tegen het A.K.S. wel tegemoet komen, maar die bezwaren niet geheel wegnemen;
3. dat er reden is om door te spreken over de relatie tussen de Heilige Schrift en de confessie in het licht van wat daarover in de landelijke samensprekingen met de NG commissie naar voren is gebracht;
4. dat door het besluit van de Landelijke Vergadering om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente een nieuwe hindernis gelegd is op de weg naar kerkelijke eenheid;
5. dat het dienstig is nogmaals te wijzen op wat de synoden van 1983, 1986 en 1992 uitspreken, namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het oog te houden;
6. dat het gewenst is dat er aandacht besteed wordt aan de positie van de samenwerkingsgemeenten;

besluit

1. deputaten op te dragen met de NG commissie in de samensprekingen (door) te spreken over:
 - a. de relatie Schrift en confessie;
 - b. de vragen ten aanzien van het A.K.S.;
 - c. het besluit van de Landelijke Vergadering inzake openstelling van het diakenambt voor de zusters der gemeente;
2. deputaten eveneens op te dragen aandacht te geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten;
3. aan de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken te verzoeken haar commissie voor Contact en Samenpreking op te dragen de onder 1 genoemde onderwerpen te bespreken met ons deputaatschap;
4. bij de kerken en de kerkelijke vergaderingen erop aan te dringen - in verband met de in het rapport gesignaleerde verschillen - terughoudendheid te betrachten in het zoeken naar en uitbreiden van contacten met de NGK;
5. de kerkeraad van NGK/CGK te Almere een afschrift te zenden van dit besluit.

T.M. Holman, rapporteur

BILAGE 49
art. 155, 159, 221, 222, 252, 255

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING

1. Samenstelling van het deputaatschap

1.1. In het deputaatschap hebben zitting:
voor de particuliere synode van het Noorden: ds. A. Hilbers, ds. J.K.C. Kronenberg en ds. W. van 't Spijker;
voor de particuliere synode van het Oosten: ds. K. Groeneveld, ds. B. de Romph en ds. J.W. Schoonderwoord;
voor de particuliere synode van het Westen: ds. H.P. Brandsma, ds. G. Drayer en ds. A.P. van Langevelde;
voor de particuliere synode van het Zuiden: ds. H. van der Ham, ds. A. van Heteren en ds. A. van de Weerd.

1.2.

Voor de generale synode hebben zitting: ds. W. van Heest (alg. voorzitter en sectievoorzitter Indonesië-Toraja-Sectie (ITS) en Afrika-Botswana-Sectie (ABS)), ds. W.P. de Groot (sectievoorzitter Afrika-Venda-Sectie (AVS)), ds. R. Hol (sectievoorzitter Afrika-KwaNdebele-Sectie (AKS)), ds. J.H. Cardier (eerste secretaris), R. Procee (tweede secretaris), A. van der Veen (eerste penningmeester), C.J. Hagesteijn (tweede penningmeester).

1.2.1. De generale synode 1992 besloot opnieuw een deputaat eerste secretaris te benoemen en deputaten mandaat te verlenen om per 1 januari 1995 te voorzien in de vacature van eerste secretaris en

deze voor te dragen voor benoeming aan de G.S. 1995. Om in deze vacature te kunnen voorzien plaatsten deputaten een advertentie in de kerkelijke bladen. Uit de kandidaten die zich meldden werd op 14 februari 1994 benoemd ds. H. Last te Noordscheschut. Met de kerkeraad van Noordscheschut werd een regeling getroffen conform het besluit van de Generale Synode 1968, art. 70 sub 1 en 6, bijlage XVIII sub 3 en bijlage XX sub G. (Acta G.S. 1968 pag. 25, 26, 133, 149). Om zich op zijn nieuwe taak goed te kunnen voorbereiden werd hij per 1 augustus aan deputaten verbonden. Deputaten stelden hem in de gelegenheid om samen met ds. J.H. Carlier de zendingssterreinen in Zuid-Afrika en Botswana te bezoeken en kennis te maken met de zendingswerkers en de kerken. Vanaf 1 oktober werkte hij zich in het secretariaat in. Per 1 januari 1995 nam hij het secretariaat van ds. J.H. Carlier over. Deputaten verzoeken u de gevulde procedure goed te keuren.

- 1.2.2. De algemene deputaten voorzitter, ds. W. van Heest, heeft aangegeven dat hij voornemens is op de naaarsclassis 1995 zijn emeritaat per 1 januari 1996 aan te vragen. Hij zal dus niet voor herbenoeming in aanmerking komen. Uw vergadering zal in de vacature van een algemene deputaten voorzitter dienen te voorzien.

1.3. Voor wat betreft de zending kerken kunnen deputaten u het volgende melden:

- 1.3.1. Het aantal zending kerken omvatte aan het begin van deze periode vijf gemeenten: Heerde (ds. J. Slagboom), Hilversum-Oost (ds. M. Rebel), Pumerend (ds. H. Jonkman), Thesinge (ds. J.C. Wessels) en Urk-Maranatha (ds. H. Visser).
- 1.3.2. Om gezondheidsredenen werd aan ds. M. Rebel per 1 januari 1995 gevraagd emeritaat verzoek. Deputaten stellen voor de kerk van Hilversum-Oost, die zich zoveel jaren met grote trouw van haar taak als zending kerk heeft gekweten, eervol van deze taak te ontheffen.
- 1.3.3. De missionaire predikant van Pumerend, ds. H. Jonkman, heeft per 1 juli 1995 ontheffing gevraagd en onvragen van zijn opdracht om als zendingswerker te arbeiden in Die Gereformeerde Kerk van KwaNdebele. Hij heeft zich in Hoogveen gevestigd. Deputaten verzoeken u de kerk van Pumerend eervol te ontheffen van haar taak als zending kerk die ze gedurende ruim twaalf jaar met liefde heeft verricht op het moment dat ds. H. Jonkman zich aan een andere gemeente verbindt.
- 1.3.4. In 1994 vonden er twee uitzendingen plaats. In de vacature die ontstond door het emeritaat van ds. M. Rebel benoemden deputaten in hun vergadering van 27 juni 1994 ds. C.W. Buijs van Veenendaal-Bethel. Gezien zijn ervaring als zendingspredikant in Indonesië was er slechts een korte voorbereidingstijd nodig. Op 25 september werd hij uitgezonden door de kerk van Veenendaal-Bethel. Daarmee heeft deze gemeente zich geschaard in de rij van zending kerken.
- 1.3.4. In de vacature die zou ontstaan door de terugkeer van ds. H. Jonkman benoemden deputaten in hun vergadering van 14 februari 1994 ds. G. Huisman van Wormerveer. Na de tijd van voorbereiding werd hij in een dienst van de gemeente op 6 januari 1995 uitgezonden. Daarmee is ook de kerk van Wormerveer zending kerk geworden. Mw. S. Koster-Broekema uit de kerk van Pumerend verklaarde zich bereid namens de kerk van Wormerveer als gedeputeerde aan het werk van het deputaatschap en in het bijzonder van de AKS deel te nemen naast br. G. Uskes.
- 1.3.5. Het aantal zending kerken is daarmee op dit moment zeven: Heerde (ds. J. Slagboom), Hilversum (ds. M. Rebel), Pumerend (ds. H. Jonkman), Thesinge (ds. J.C. Wessels), Urk-Maranatha (ds. H. Visser), Veenendaal-Bethel (ds. C.W. Buijs) en Wormerveer (ds. G. Huisman).

1.4. Het moderamen bestaat uit alle door de generale synode benoemde deputaten. De financiële commissie bestaat uit de beide penningmeesters en br. R. Proeze.

1.5. Binnen de secties, die ieder een eigen terrein toebedeeld kregen, wordt het werk intensief beharigd.

- 1.5.1. De Indonesië-Toraja-Sectie (ITS) bestaat uit alle moderamenleden behalve ds. W.P. de Groot en ds. R. Hol; voorzitter is ds. W. van Heest. Leden namens de P.S.: ds. J.K.C. Kronenberg (Noorden); ds. J.W. Schoonderwoerd (Oosten); ds. H.P. Brandema (Westen) en ds. A. van de Weerd (Zuiden).
- 1.5.2. De Afrika-Venda-Sectie (AVS) bestaat uit alle moderamenleden behalve ds. R. Hol; voorzitter: ds. W.P. de Groot. Leden namens de P.S.: ds. W. van 't Spijker (Noorden); ds. B. de Romph (Oosten); ds. A.P. van Langeveld (Westen) en ds. H. van der Ham (Zuiden).
- 1.5.3. De Afrika-KwaNdebele-Sectie (AKS) bestaat uit alle moderamenleden behalve ds. W.P. de Groot; voorzitter is ds. R. Hol. Leden namens de P.S.: ds. A. Hilbers (Noorden); ds. K. Groeneveld (Oosten); ds. G. Drayer (Westen) en ds. A. van Heteren (Zuiden). Gedeputeerden: namens Heerde (ds. J. Slagboom); ds. H. de Haan en K. Mulder, namens Pumerend (ds. H. Jonkman); mw. S. Koster-Broekema en C. Vlot; namens Veenendaal-Bethel: A.C. van Groothoest en mw. W.K. Uytendinck-Maris; en namens Wormerveer: mw. S. Koster-Broekema en G. Uskes.
- 1.5.4. De Afrika-Botswana-Sectie (ABS) heeft dezelfde samenstelling als de ITS; voorzitter is ds. W. van Heest. Gedeputeerden: namens Thesinge (ds. J.C. Wessels); mw. G. van der Laan-Hoogstra en mw. J. Otten-Drent; namens Urk-Maranatha: ds. J.H. van Dijk en C.A. ten Napel.
- 1.5.5. Omdat de P.S.-deputaten ieder afzonderlijk bij het werk van één sectie of twee secties betrokken zijn en in dat werk bijzonder goed thuis raken, blijven deputaten aan de particuliere synodi adviseren om alle deputaten uit te nodigen bij de bespreking van het zendingsrapport.

2. Vergaderingen

2.1.

Ook in de periode vanaf de G.S. 1992 hebben deputaten veel tijd aan vergaderen moeten besteden. In deze periode werden 17 moderamen-, 9 deputaten- en 28 sectievergaderingen (8x AVS, 8x ABS, 12x AKS en 8x ITS) gehouden. Voor het merendeel van het moderamen betekende dat in deze periode 54 vergaderingen. Daarnaast komen dan nog de vergaderingen van de verschillende werkgroepen en commissies, waarin ook leden van het moderamen vertegenwoordigd zijn: de werkgroep Nieuw Zendingsterreinen, later gesplitst in de werkgroep Mozambique en de werkgroep Brazilië, de werkgroep Betrokkenheid gemeentelieden, de werkgroep Communicatie Jonge kerkleden, de werkgroep Reparierend Missionair Dienaar des Woords en de Financiële Commissie, die elk ook weer een aantal keren in vergadering bijeenkwamen.

2.2.

In februari/maart 1993, 1994 en 1995 hielden deputaten hun jaarlijkse dagconferentie. Eén maal gebeurde dit in het conferentieoord "Dennerheu" te Ermelo; twee maal in het Protestantisch Militair Vormingscentrum "Beukbergen" in Huls ter Heide.

2.2.1. De conferentie, die op 12 februari 1993 gehouden werd, had als thema: "Op weg naar een nieuw zendingsgebied". De eerste stelling luidt: Het is, anno 1993, niet vanzelfsprekend om een nieuw zendingsgebied te zoeken vanwege

- het pluralistisch klimaat, waarin wij leven,
- de ontwikkelingen binnen het wereldchristendom, en
- de ontwikkelingen en het denken over zending.

Dr. J.J. Visser, docent aan het Hendrik Kraemer Instituut, verzorgde op een voortreffelijke wijze de inleiding tot dit gesprek, en heeft deputaten daarmee een grote dienst bewezen in hun zoeken naar een nieuw zendingssterrein. 's Avonds gaf dr. R. Postuma ons voorlichting over de mogelijkheden die Trans World Radio biedt.

2.2.2. Op de conferentie van 11 maart 1994 was dr. Th. van den End uitgenodigd. Hij heeft in Jakarta en Rante Pao kerkgeschiedenis gedoceerd. In dienst van de GZB verzorgt hij de uitgave van theologische literatuur in het Indonesisch. Zijn inleiding was getiteld: "Christelijk geloof en inculturatie". In een boeiend betoog liet hij vanuit zijn ervaringen in de kerken van Indonesië het verband tussen die beide zien. Het evangelie is gebracht en ingegaan in een magisch-mythische cultuur. Enerzijds wordt het christelijk geloof gereguleerd beleefd in mythische en magische vormen; anderzijds (juist daardoor?) is het christelijk geloof zo te zien er niet in gastaad die vormen te verdringen of beslissend te beïnvloeden. Uit de discussies bleek dat dr. Van den End de aanwezigen daarover aan het denken heeft gezet. 's Avonds hield ds. J.K.C. Kronenberg met deputaten een spel over gemeentebouw. Door dit spel krijgen de aanwezigen inzicht in factoren die het proces van gemeentebouw beïnvloeden.

2.2.3. Op de deputatenvergadering van 11 maart 1995 kwam onder meer een voorstel aan de orde om in samenwerking met de Igreja Evangélica Reformada in Brazilië grote-stadszending te bedrijven. In verband daarmee werd voor de conferentie op 10 maart ds. J.W. Smelt uitgenodigd, die voor de GZB dit werk heeft gedaan in Lima (Peru). Hij sprak tot en met ons over "De noodzaak van zending in de grote derdewereld-steden". In een boeiend betoog liet hij ons vanuit zijn eigen ervaringen het specifieke van zending in een grote stad zien: de moeilijkheden én de uitdagingen. Dat gaf een goed beeld van wat de valse dient te zijn op deze tak van zendingswerk.

3. Personeel

3.1.

Aan het begin van deze periode werd - onder hartelijke dank voor de (pro Deo) inzet - afscheid genomen van de bsn. ds. A.C. de Geus (tweede secretaris), J.W. Kuijper (eerste penningmeester) en B. Groenenboom (tweede penningmeester). In het maartnummer 1993 van het zendingsblad werd aan deze wisseling aandacht gegeven. Overigens werd br. Groenenboom aan het einde van 1994 ernstig ziek. We leven intens met hem mee.

3.2.

In januari 1994 vierde één van de deputaten een bijzonder jubileum: br. A. Kreuzen was 25 jaar heel actief betrokken geweest bij de zending. Op de deputatenvergadering van 12 maart van dat jaar werd daaraan aandacht gegeven. In datzelfde jaar is hij teruggetreden als deputaat.

3.3.

Op 21 januari 1994 overleed op 83-jarige leeftijd te Haarlem mw. M. Bakker-Klomp. Van mei 1948 tot mei 1990 mocht zij haar gaven en krachten als sociaal-maatschappelijk werkster wijden aan de maatschappelijke en geestelijke ontwikkeling van de vrouwen en meisjes in het Mamasagebied (Sulawesi). De geweldigheden die in 1950 losbraken dwongen haar het werk voortijdig neer te leggen en zich van haar leerlingen los te scheuren. Teruggekeerd in Nederland bleef ze vol liefde meeleven met de zendingsarbeid van onze kerken.

3.4.

Op 5 februari 1994 ontsiep in de leeftijd van 79 jaar ds. H.W. Eerland. Vele jaren - van 1968 tot 1985 - maakte hij deel uit van het deputaatschap. Hij was een man van weinig woorden. Maar als hij iets zei, was dat wel doordacht en sneed het hout. Zijn spreken was, als dat zo te pas kwam, met fijnzinnige humor gekruid.

3.5. Onze oud-voorzitter ds. M.W. Nieuwenhuijs werd op 13 januari 1994 getroffen door het overlijden van zijn echtgenote. In haar had hij als uit Gods Hand een huwelijkspartner ontvangen die bij hem paste. Met haar trouwe zorg en zelfdevolte inzet verlichtte zij de arbeid van haar man ook binnen het zendingsdeputaatschap.

3.6. Binnen het deputaatschap werd ds. B. Bijleveld, die op 7 mei 1994 heel plotseling overleed, dankbaar herdacht. Zijn oprechte liefde voor de zending en zijn hartelijk meeleven met de werkers maakten zijn inbreng binnen onze gemeenschap waardevol.

3.7. In het leven en werk van ds. J.H. Carlier braken hoogtijdagen aan. Samen met zijn vrouw en zijn kinderen en kleinkinderen mochten ze hun 40-jarig huwelijksfeest herdenken. En kort daarna op 12 november 1994 werd onder grote belangstelling in de kerk van Amsterdam-Nieuw-West een kerkdienst belegd ter gelegenheid van het 40-jarig ambtsjubileum. Velen kwamen tijdens de receptie ds. en mw. Carlier de hand drukken. Het tekende de grote plaats die hij binnen zendingsdeputaten en binnen de kerken heeft ingenomen. Deputaten zijn dankbaar voor het vele werk dat hij gedurende negen jaar als eerste secretaris mocht verrichten. Op de avondvergadering van de conferentie van 11 maart is in de kring van deputaten, oud-zendingelingen en oud-moderamenleden afscheid genomen van ds. en mw. Carlier.

3.8. In de maand juli 1994 werd ds. R. Hol wegens ziekte uitgeschakeld. Langzamerhand kan hij weer wat taken in de gemeente oppakken. Drs. W. van Heest heeft zijn taak als seculievoorzitter tijdelijk overgenomen. In een brief van 7 maart j.l. verzocht hij de deputaten hem niet voor herbenoeming als deputaat vanwege de G.S. voor te dragen.

3.9. Vanuit Zuid-Afrika ontvingen we bericht dat dr. E. Helms een diepingrijpende operatie moest ondergaan in het ziekenhuis in Bloemfontein. We zijn dankbaar dat de operatie voorspoedig is verlopen.

4. Kerken waarmee wordt samengewerkt

4.1. GTM (Gereja Toraja Mamas)

- 4.1.1. Met de afgevaardigden van de GTM, die ter gelegenheid van de G.S. 1992 ons land bezochten, werden belangrijk afspraken gemaakt:
- 4.1.1.1. De algemene subsidie gaat voor een belangrijk deel naar studiebeurzen voor de predikanten-opleiding in Ujung Pandang en Rante Pao, resp. 51 en 13 in totaal. Na de synode Nosu 1991 heeft de GTM een programma opgesteld ter voorziening in de behoefte aan predikanten. Momenteel heeft de Torajakerk 60 predikanten voor 300 gemeenten. De GTM streeft ernaar om in de komende jaren in het predikantentekort te voorzien. Studenten dienen een getuisschrift van hun gemeente en van de BPS te hebben om zich bij de opleiding te kunnen aanmelden.
- 4.1.1.2. Daarnaast subsidiëren deputaten het zendings- evangelisatiewerk in To Bunggu en Mada'-Suppirang. De GTM draagt voor het laatste gebied ongeveer een zode van de totale kosten bij. Een zondag per jaar is "To Bunggu-zondag" geworden: de zondag die het dichtst ligt bij 22 september, de datum waarop ds. A. Bikker in 1927 vertrok naar Indonesië. Dan wordt in alle gemeenten over het evangelisatiewerk in To Bunggu gesproken en ervoor gecollecteerd.
- 4.1.1.3. De GTM is ook nog betrokken bij een Transmigratieproject. Het kustgebied boven Mamuju is een vruchtbaar gebied. Na 1980 werd dit gebied ontsloten en gingen transmigranten zich daar vestigen. Deze behoren tot diverse religies. Onder hen zijn veel Mamas-Toraja's. Vooral om deze groep economische en geestelijke hulp te bieden, heeft de BPS een project ontworpen voor o.a. kadervorming en zondagschoolwerk. Ook christen-transmigranten van Bali en andere eilanden hebben zich tot de GTM gewend om kerkelijke zorg.
- 4.1.1.4. Door deze nieuwe opzet van de financiële assistentie aan de GTM, kunnen de zendingsgelden vanaf 1993 doelgericht besteed worden voor de opleiding van predikanten, het zendingswerk en de kadervorming: een zinvolle besteding.
- 4.1.3. In maart 1993 waren twee BPS-leden, ds. J. Tupa' tang' en ds. U.K.S. Wijayaputra, op bezoek bij de Zuidkustse kerken die financiële en personele assistentie verlenen bij maatschappelijke projecten van de GTM. Van de gelegenheid maakten zij gebruik om een kort bezoek aan deputaten te brengen. Uit het gesprek met deze broeders is ons duidelijk geworden dat de mogelijkheid om een visum te verkrijgen voor het uitzienden van een hollands kracht, ten behoeve van kadervorming, wel zeer minimaal is. Daarom werd van personele assistentie vanuit Nederland definitief afgezien. In de licht zijn deputaten dankbaar dat de voorzitter van het dagelijks bestuur van de GTM - ds. Z. Sude - hun berichtte: "De ontwikkelingen binnen de gemeenten, die ons verheugen, zijn dat door het houden van kadervorming de gemeenten hoe langer hoe meer bewust worden van hun verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de taak van de kerk. Ook worden zij zich meer bewust van de juiste leer van de kerk".
- 4.1.4. Dit komt te meer omdat de GTM geconfronteerd wordt met verschillende moeilijkheden, die ds. Sude omschrijft als: "o.a. de overlast van de Pinkstergemeenschappen die steeds proberen gemeentelieden te beïnvloeden om zich door onderdompeling te laten dopen omdat volgens hen de gemeentelieden zonder doop door onderdompeling niet in de hemel zullen komen. Een andere moeilijkheid is de moderne invloed, die veel negatieve invloeden met zich meebrengt, zoals: vrije omgang van de seksen, het afkalven van het geloof van de mensen, individualisme, materialisme, verhuizing van vele

mensen naar de kuststreek". In het kader van de "assistentie" is voorbede voor de GTM een opdracht, die wij als zusterkerken niet mogen verwaarlozen.

- 4.1.6. Een totaal nieuw probleem is dat in het verleden het bezit van - kerkelijke - grond niet altijd officieel werd vastgelegd: koopacten e.d. ontbreken. Zodoende kunnen zich "eigenaars" aanmelden die de overdracht van grond aan de plaatselijke kerken betwisten en alsnog geld willen zien. Zo kwam de gemeente Pare in de problemen i.v.m. de grond van haar Priëkerk. Men had de keus tussen: de "koop" som betalen, of de kerk afbreken. Er is actie gevoerd om gelden in te zamelen om de grond alsnog te kunnen kopen. De actie slaagde! Hopelijk heeft dit geen precedentwerking...
- 4.1.7. Besloten werd dat mw.drs. W.A. van der Klis zich bezig zal houden met de geschiedschrijving van de GTM tot aan ± 1960. Het zal nog een aantal jaren duren voordat deze opdracht, als proefschrift, gereed zal zijn. Maar mw. Van der Klis heeft zich energie aan dit werk gezet, daarbij geassisteerd door haar vriendin. Deze geschiedschrijving is van belang om de GTM, met name de jongeren, haar wortels te doen kennen.
- 4.1.8. De GTM-afgevaardigden stelden een kritische vraag i.v.v. hun komst naar Nederland. Zij vroegen zich af of het zij heeft om alleen de hartelijke groeten over te brengen tijdens een jubileum af aan een synode. Zij hadden verwacht intensiever betrekken te worden bij het synodewerk. Naar aanleiding hiervan hebben deputaten hebben zich bezonnen op de plaats van de afgevaardigden van de GTM (en de Synode Soutpansberg in Venda) op de vergaderingen van onze generale synoden. Met deputaten Eenheid en Correspondentie is recent overleg hierover geweest.
- 4.1.9. Vrij regelmatig bezoekt ds. C.W. Bujs namens deputaten Hulpverlening de GTM en het evangelisatie/zendingsgebied To Bunggu en Mada'-Suppirang. In het kader van de samenwerking tussen Hulpverlening en Zending voerde ds. C.W. Bujs tegelijkertijd verschillende zendingsopdrachten uit en rapporteerde daarover op de Indonesië Toraja Sectie (ITS). Op deze wijze bleef het contact met de GTM bewaard. Nu ds. Bujs uitgezonden is naar KwaNdebele vervalt deze vorm van relatie. Een reden voor deputaten om zich diepgaand te bezinnen op de vraag hoe de relatie in de toekomst dient te functioneren. Dit zal zeker een belangrijk onderwerp van gesprek zijn in de ontmoeting met de GTM afgevaardigden, die - D.V. - in 1995 onze generale synode bezoeken.

4.2. De Geref. Kerken in Venda, behorende tot de Synode Soutpansberg

- 4.2.1. In feite kunnen we in het kader van het nieuwe Zuid-Afrika niet meer spreken van Venda. Alles wat herinnert aan de apartheid is verdwenen en de status van "thuisland" werd opgeheven. Nu gold de status van thuisland wel voor Venda, echter niet voor KwaNdebele, omdat de Ndebele's zich hiertegen steeds fel verzetten! Echter, als aanduiding van het gebied waar wij zendingswerk mogen verrichten in het grote Zuid-Afrika zijn de namen bekend en vertrouwd geworden. Als zodanig worden ze dan ook gebruikt.
- 4.2.2. Ons samenwerkingsverband betreft drie van de acht gemeenten: Mutale, Niani en Soutpansberg. Omdat Iyani Bibelschool (vooral kadervorming) alle acht gemeenten bedient, hebben deputaten voor het behartigen van de belangen van dit instituut ook een bijzondere relatie met de - zwarte - Synode Soutpansberg. Deze synode vaardigde ds. T.C. Rabal (principaal-directeur van Iyani Bibelschool) en br. A.D. Mhali (secretaris) af om haar te vertegenwoordigen op onze generale synode 1992. In een gesprek met de leden van de Verdragssectie stelde ook ds. Rabal een kritische vraag over de aanwezigheid ter synode. "Wij zijn als jonge zelfstandige partnerkerk dit jaar voor het eerst op een G.S.-vergadering uitgenodigd. We zijn daarvoor erkentelijk, maar acht u onze reis lenend, als onze aanwezigheid ter synode beperkt blijft tot minder dan een uur? Op de synodale vergaderingen van de GKSA pleegt men afgevaardigden van zusterkerken de positie van adviserend synodelid te geven. Als onze kerken alleen naar Nederland uitgenodigd worden om de groeten over te brengen, zullen we volstaan met een fax of een telegram." Hij sprak de wens uit dat in de toekomst minstens een uitgebreid gesprek zal plaatsvinden met de synodale commissie voor de zendingszaken. Zie ook de opmerkingen onder 4.1.8.
- 4.2.3. Een belangrijk punt van aandacht betreft de geestelijke situatie binnen de Gereformeerde Kerken in Venda. De brengrers van het meest recente werkbezoek, ds. G. Drayer en ds. H. Last, konden melding maken van een gezegende groei. De kerken groeien gaandeweg uit tot zelfstandige kerken. Dat blijkt o.m. uit de wijze, waarop de afgesproken evaluatie over de overeenkomst verliep. Men had deze gesprekken grondig voorbereid. Voorstellen werden goed onderbouwd met de werkbezoekers besproken. Men ontwikkelde visie en plannen ten aanzien van de toekomst van de gemeenten. Ook andere zaken geven deze geestelijke groei aan:
- Op twee posten worden elke zondag twee diensten gehouden; dit geschiedt binnenkort ook op een derde post. In de tweede dienst wordt de Heidelbergse Catechismus onderwezen.
 - Elders zijn er middagbijeentkomsten met bijbelstudie. Voor elke maand wordt een thema gekozen dat achtereenvolgens op verschillende plaatsen 's zondagsmiddags wordt behandeld.
 - In de gemeente Niani werd in maart 1995 een tweede predikant, ds. N.F. Maguga, bevestigd, die samen met de andere predikant, ds. M.S. Mhali, nu het werk in en van de gemeente ter hand neemt.
- Zorgen zijn er ook. Terugval in het heidendom (met z'n loverdokterpraktijken) wordt minder gezien dan in de beginjaren. Wel verliest de kerk soms mensen aan de sekten. De waakzaamheid van de kerkliden wordt gevoeld in de gemeentecbouw-programma's van Iyani Bibelschool. Deputaten verheugen zich over de groei naar volwassenheid die zij in die kerken mogen ontdekken. Verheugend is ook dat de evangelisten, die door de kerkeraden van Mutale en Niani van de zending zijn overgenomen en voor wier onderhoud deputaten financiële assistentie verlenen, goed functioneren: de gemeenten worden gebouwd en maken ernst met hun missionaire opdracht.

- 4.2.4. Een belangrijk punt in de relatie zwart-blank binnen de Gerel. Kerken in Zuid-Afrika is de integratie van zwarte en blanke synoden en gemeenten tot één kerkverband. De Synode Soutpansberg vroeg ons om, samen met deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken, een reactie te geven op haar studiestuk over de bijbelse verhouding tussen volken en rassen. Beide deputaten hebben zich op deze vraag bezonnen en hebben "in volledige eensgezindheid en harmonie" een schrijven opgesteld, "met het doel onze zusterkerken in Zuid-Afrika een handreiking te doen tot de discussies die zonder twijfel moeilijk maar noodzakelijk zullen zijn op de diverse zittingen van de drie Nationale Sinodes". Deze brief was gericht aan de Algemene Synode die in 1994 is samengekomen en handelde over de volgende onderwerpen:
1. De verhoudingen binnen de GKSA.
 2. De bijbelse noties over de eenheid en verscheidenheid van de kerk.
 3. Onze zorg met betrekking tot de ontwikkeling in de GKSA.
- 4.2.5. Hoopvol werd uitgezien naar de vergaderingen van de - blanke - Synode Potchefstroom inzake de eenheid met de beide zwarte synoden Middelrande (w.o. KwaNdebele) en Soutpansberg binnen de GKSA-familie.
- Deze synode vergaderde in januari 1994 rondom een meerderheids- en een minderheidsrapport en besloot het meerderheidsrapport vóór eenheid niet te aanvaarden. Een commissie stelde nl. dat er diepgaande verschillen zijn en dat "loroten van deze zaak ernstige consequenties voor de kerken kan hebben". Met "de kerken" worden dan de blanke gemeenten bedoeld, behorend tot de Synode Potchefstroom. De desbetreffende deputaten ontvingen opdracht om een brug te slaan tussen meerderheid en minderheid. Dit beleid kan gevolgen hebben voor de Algemene Synode die in februari 1994 zou vergaderen en waarop een poging zou worden gedaan om de drie Synoden (Potchefstroom, Middelrande, Soutpansberg) over verschillende zaken te laten handelen. Deputaten hebben over deze synode op dit moment nog geen informatie ontvangen.
- De Synode Potchefstroom besloot de opleiding voor zwarte predikanten (Hammanskraal) eind 1994 samen te voegen met de opleiding voor blanke predikanten (Potchefstroom). Hierbij speelden ook financiële overwegingen een rol.
- Prof. dr. J.W. Mars woonde namens deputaten Correspondentie met Buitenlandse Kerken de Synode Potchefstroom bij.
- De uitlag van de in mei 1994 gehouden verkiezingen en de samenwerking op regeringsniveau tussen zwart en blank, zullen zeker hun invloed hebben op het integratieproces tussen de blanke synode Potchefstroom en de beide zwarte synoden Middelrande en Soutpansberg binnen de GKSA-familie.
- Verheugend is dat de Vendastudenten die tot nu toe hun opleiding kregen aan het Heidelberg Seminary in Venda, kunnen gaan studeren aan de "blanke" Universiteit van Potchefstroom. "Heidelberg" zelf ontvangt daardoor een nieuwe bestemming als Heidelberg Centrum voor Hoger Onderwijs (vergeleek met een Nederlandse HBO-opleiding), verbonden aan de Universiteit van Potchefstroom. Per 1 januari 1995 zou worden gestart met cursussen filosofie, bijbelonderwijs en christelijke opvoeding. Deze ontwikkeling was een jaar geleden nog ondenkbaar. Maar - hoe wonderbaarlijk ook - de integratie blijft een zaak van gebed. Laten we dit in onze zondagse kerkdiensten niet vergeten!
- 4.2.6. Ten gevolge van de zelfstandigwording van de kerken in Venda repareerde de veldzending ds. G. Drayer, met zijn gezin, begin april 1992 naar ons land en was vanaf dat moment beroepbaar in onze kerken. Op 4 jan. 1993 werd zijn zendingsdienst officieel bevestigd. Inmiddels is hij predikant in Zoetermeer. De kerkeraad van de zedende kerk Hoogveen trof, samen met zendingdeputaten, een regeling waardoor het gezin ds. Drayer in de periode vanaf 4 jan. tot aan de bevestiging en intrede in Zoetermeer, zonder zorg van het evangelie zou kunnen leven. Tijdens de conferentie van 12 februari 1993 namen deputaten officieel afscheid van dit zendingsgezin, erkentelijk voor de inzet en de liefde waarmee 13 jaar lang het zendingswerk in Venda verricht werd. Op zondag 14 maart 1993 nam ds. Drayer afscheid van zijn zedende kerk.
- 4.2.7. Het verraste deputaten dat de kerkeraad van Soutpansberg in het voorjaar 1993 een bezoek aankondigde van veertien gemeentelieden, waaronder zeven kerkeraadsleden en hun predikant. Ondanks de korte tijd die beschikbaar was voor de voorbereiding, werd een verantwoord programma opgesteld. De delegatie bezocht de gemeenten Emmen, Broek op Langedijk, Deventer, Rotterdam-Centrum, Rotterdam-Zuid, 's Gravenhage-Centrum en Zoetermeer en nam deel aan verschillende activiteiten. Ook werd een oriëntatiebezoek gebracht aan o.a. TWR Europa en de Theologische Universiteit te Apeldoorn. Een en ander heeft geleid tot een nauwe band met de kerken van Emmen.
- 4.2.8. De behoefte aan eigen kerkgebouwen binnen de gemeente Soutpansberg is groot. In feite beschikte deze gemeente over slechts één doelmatig kerkgebouw.
- Onze Bond van Chr. Gerel. Zondagsscholen voerde een actie voor de bouw van een kerk in Gadabi; ook de werkgroep "Dienstverlening Jongeren Wereldwijd" heeft in 1994 meegeholpen bij de bouw van een kerk in Gogogo. Door middel van de door deputaten beschikbaar gestelde gelden voor kerkbouw werd in 1993 een kerk gebouwd in Tshamulungwi. Vanuit de opbrengst van de verkoop van de kapel bij het Slaam ziekenhuis aan de autoriteiten, kan de bouw van een extra kerk gefinancierd worden. Deputaten zijn dankbaar voor deze activiteiten.
- Op deze wijze kan de kerk van Soutpansberg haar achterstand t.o.v. de gemeenten Mutale en Niani inlopen.
- De gemeente stelde een vijftienjarig plan op om in die periode op 15 van de 19 posten kerkbouw te realiseren. Mede door de al genoemde actie van de Bond van Chr. Gerel. Zondagsscholen, die f. 45.000,- bijeenbracht voor "Kerkbouw post Gadabi" en de inzet van "Dienstverlening Jongeren Wereldwijd" kon gedurende 1994 een goede start worden gemaakt.

- 4.2.9. Voor alle acht gemeenten binnen de Synode Soutpansberg is lyani Bijbelschool met haar vormingswerk van essentieel belang. De bijbelschool vierde op 3 en 4 september 1994 op feestelijke wijze haar 25-jarig bestaan. Toespraken onderbouwden de betekenis van "lyani" voor de geestelijke bouw van de Soutpansberggemeenten en de vele koorzang onderstreepte de zangkwalleten van de Venda's. De zendingssecretaris refereerde over de relatie tussen de bijbelschool en deputaten. Ons bereikte echter het bericht, dat de principaal (directeur) van deze bijbelschool, dr. T.C. Rabali, benoemd werd tot hoogleraar aan de Universiteit van Potchefstroom als eerste zwarte professor. Een benoeming die door hem aanvaard werd. Voor de Vendagemeenschap een zaak van vreugde, nu iemand uit hun kring tot deze toch wel "hoge" post werd benoemd.
- Voor de bijbelschool betekent dit, dat de kerkeraad van Mutale - waaronder de bijbelschool ressorteert - samen met de beheermaad een nieuwe directeur zal moeten aanstellen. Voorlopig wil men de cursussen geven door de inzet van eigen predikanten of gastsprekers. Intussen wil men proberen de bijbelschool dichter bij het geheel van de kerken van de Synode Soutpansberg te brengen. Na verloop van tijd (ongeveer 2 jaar) hoopt men dan tot de benoeming van een nieuwe principaal over te gaan.
- 4.2.10. Van de zendingsdeputaten van de Synode Soutpansberg ontvingen we bericht dat zij contact hebben met vluchtelingen uit Mozambique. Onder hen zijn er die tot geloof zijn gekomen. Nu ze weer naar Mozambique zijn teruggekeerd, blijft de kerk in Venda contact met hen houden. Men wil in hun gebied een Gereformeerde Kerk stichten.
- 4.3. De Gereformeerde Kerk van D'Kar, Botswana (Ghanzi-district)
- 4.3.1. Regelmatig bereiken de rapporten en de nieuwsbrieven (Vissernieuws) van de fam. drs. H. Visser deputaten en d.m.v. de Info en het Zendingblad de kerken.
- 4.3.1.1. Deputaten zijn dankbaar dat het - overigens toch wel moeilijke - vertaalwerk ten dienste van de Naro taal groeit, mede dankzij de gewaardeerde begeleiding van mw. C. Kutsch-Lojenga van Wycliffe Bijbelvertalers. Drs. Visser heeft al een paar gedeeltes van de Bijbel vertaald in het Naro. Hij kreeg echter het advies om eerst al zijn aandacht te richten op het uitzoeken van de taal en het leren spreken daarvan, om op deze wijze een goede basis te leggen voor het vertalen van de Bijbel. Het boek Jona heeft hij inmiddels in het Naro vertaald. En hij is bezig met de vertaling van het Evangelie naar Markus.
- Intussen is en wordt gewerkt aan een woordenboek. Drs. Visser moet bij elk woord uitzoeken en opschrijven welk toonpatroon dat woord had. Daar ging erg veel tijd inzitten. Zijn vrouw heeft hem daarbij geassisteerd door mooie overzichten te maken, zodat hij in één oogopslag kon zien welke tooncombinaties bij welke letter voorkomen. Er is een voorlopig Naro-Engels en Engels-Naro woordenboek tot stand gekomen, dat ongeveer 2500 woorden omvat.
- Ook is en wordt er gewerkt aan een grammatica. Dit wordt gedaan door verhalen te verzamelen. Deze worden opgeschreven en daarna wordt gekeken waar het werkwoord, onderwerp, lijdend voorwerp enz. staat.
- Hij is nu zover gevorderd met het op schrift stellen van het Naro, dat gestart kon worden om een kleine groep Bushmen te leren schrijven en lezen in hun eigen taal.
- 4.3.1.2. Behalve "taalgeleerde" is br. Visser doctorandus in de theologie; hij studeerde aan onze universiteit te Apeldoorn. Zijn theologische vorming stelt hem in staat om op een verantwoorde wijze bijbelstudies te houden met de Bushmen. Hij geeft bijbelstudies op de post East Hanahai. Hij heeft een begin gemaakt met het houden van deze bijbelstudies in het Naro. Dit onder het kritisch lusterend oor van ouderling Zachareis, die - indien nodig - de helperde hand biedt. Overigens worden de bijbelstudies gehouden aan de hand van tekeningen: veel Bushmen zijn analfabeet. Op deze wijze horen Bushmen in hun eigen taal de grote werken van de Here. In East Hanahai werd, mede met behulp van 'Dienst Jongeren Wereldwijd', een eenvoudige kerk gebouwd.
- 4.3.1.3. Om tot een breder draagvlak te komen werd met Wycliffe Bijbelvertalers Nederland een overeenkomst gesloten, waardoor br. Visser werd opgenomen in deze organisatie, die haar sporen verdiend heeft op het terrein van taalwetenschap en vertaling. Zodoende ontvangt hij de optimale begeleiding bij zijn taalwerk, die deputaten hem niet geven kunnen door hun onervarenheid ten dezen.
- 4.3.2. Mw. J. Visser-Wiegel is betrokken bij de preschool: haar opleiding en praktijkervaring als onderwijzeres komen haar daarbij van pas. Vier keer per jaar wordt voor de onderwijskrachten een workshop gehouden. Het bleek nuttig en nodig te zijn om ook eens een Bijbelworkshop te organiseren om de onderwijskrachten bekend te maken met de bijbelse geschiedenis. In de praktijk bleek nl. dat slechts een paar verhalen bekend zijn, die dan ook elke week verteld werden.
- 4.3.3. In september 1992 vertrok de fam. ds. J.C. Wessels naar Botswana.
- 4.3.3.1. De voorbereiding op de uitzending omvatte:
- een oriëntatiecursus van vier weken in het Hendrik Kraemer Instituut te Oegstgeest: een zgn. acculturatiecursus, waarin men thitsraakt in de toekomstige leef- en werksituatie. De uit te zenden werkers komen in aanraking met ontwikkelingsamenwerking, politieke situaties, land en volkenkunde, kerken en religie, de rol van de vrouw in de Afrikaanse samenleving, andere culturen etc.;
 - een cursus die gegeven wordt door het Summer Institute of Linguistics (SIL) in Engeland om te leren hoe je een "vreemde" taal moet aanpakken. Deze cursus gaat uit van Wycliffe Bijbelvertalers en is bijzonder waardevol;
 - een "inleiding" in de zendingswetenschap en de zendingsgeschiedenis, o.l.v. de algemeen voorzitter, drs. W. van Heest.
- Aldus toegerust vertrok de fam. Wessels naar D'Kar. Zij kregen huisvesting in Ghanzi, ongeveer 40 km ten zuiden van D'Kar.
- 4.3.3.2. Mw. en ds. J.C. Wessels werken vanuit Ghanzi. Het aantal Bushmen dat de veertiendaagse kerk-

diensten op het settlement Tshobukwane bezoekt, neemt gestadig toe: de eerste Bushmen hebben zich aangemeld voor de belijdeniscatechisatie. In Ghanzi is een squatterkamp (een niet door de regering erkende nederzetting), waar mensen in zeer armoedige omstandigheden zich vestigen in de verwachting in Ghanzi een maatschappelijk bestaan te kunnen opbouwen. Zij wonen meestal in een behuizing van karton. De geestelijke en materiële nood is hier zeer groot. Eén en ander leidt tot ledigheid en drankmisbruik. Ook hier wordt het Evangelie met Woord en Daad gebracht. Daarnaast wordt eenmaal per veertien dagen een kerkdienst gehouden op één van de farms. Ook hier groeit het aantal bezoekers.

- 4.3.3.3. Br. en zr. J.C. Wessels hebben in de afgelopen tijd ook hun werkbestemming gevonden: zendingswerk verrichten onder de Bushmen op de post Tshobukwane. Evenals East Hanahai is Tshobukwane één van de door de regering gestichte settlements, waarvan men hoopt dat de Bushmen er een eigen woon- en werkplek zullen opbouwen. Deze nederzettingen worden voorzien van water, een school en een kliniek. Ook hier werd, met behulp van jongeren uit Nederland en Potchefstroom, een kerk gebouwd.

Nu de taken voor br. en zr. Wessels doorzichtig zijn geworden hebben deputaten - samen met de kerkeraad van D'Kar en in overleg met br. en zr. Wessels - een taakomschrijving voor hen opgesteld.

De familie Wessels is van half november tot half januari in Nederland geweest. In veel gemeenten en tijdens andere gelegenheden hebben zij van hun werk kunnen vertellen. Inmiddels zijn ze weer naar hun woon- en werkgebied teruggekeerd. We zijn de Here dankbaar dat Hij ook deze zendingswerkers wil zegenen.

- 4.3.4. Eind augustus 1993 liet het Botswana ministerie van Binnenlandse Zaken mr. en ds. A.H. le Roux weten dat hun verblijfsvergunning werd ingetrokken en dat zij per 31 augustus Botswana moesten verlaten hebben, omdat hun verblijf niet langer "in het belang" van Botswana zou zijn. Onze kerken werden opgeroepen om voor deze moeilijke situatie voorbode te doen. Uiteindelijk mochten ze op voorspraak van de president toch blijven, zij het met de kanttekening, dat zij zich van provocerend optreden moesten onthouden.

- 4.3.5. Omdat een en ander samenhangt met de Bushmen problematiek lijkt het goed - zij het heel kort - uw vergadering enige achtergrondinformatie te geven.

Al in de prehistorie leefden de Bushmen in Zuidelijk Afrika, getuige de rotschilderingen die in de Tsodilo Hills te vinden zijn. Ze noemen zich bewust "de roden", in onderscheiding van de blanken en de "zwarte" Tswana's en Herero's. Ze leefden van de jacht en de vruchten en knollen van het veld. Vanuit het Zuiden werden omstreeks 1900 de jachtgronden van de Bushmen bezet door Europese kolonisten (veeboeren), terwijl twee eeuwen daarvoor vanuit het Noorden zwarte Bantoe-volken naar het Zuiden waren afgezakt. Dit betekende voor de Bushmen dat zij "hun" jachtgronden, met name in het Ghanzi-district, kwijtraakten.

In 1963 waren leden van de Geref.Kerk te Aranos (Namibië) op bezoek in dit district. Eén van hen was zo onder de indruk van de slechte situatie van de Bushmen dat hij een kleine ranch kocht van 3000 ha. Dit werd D'Kar. Hij wreef vanuit Zuid-Afrika een manager voor deze boerderij: Dirk Jerling. Deze bouwde een kleine kudde vee op en betrok de Bushmen daarbij. Zijn vrouw, Polly, begon een schoolje en een naaierij. Sommige Bushmen begonnen zelf vee te houden en leer te bewerken. Eén van de dochters van br. Jerling, Willemien, trouwde met ds. Braam le Roux en dit echtpaar zette zich van meet af aan in om het werk van vader en moeder Jerling voort te zetten. Daaruit ontstond het maatschappelijk "Kuru"-project.

De ranch werd intussen door de eigenaar geschonken aan de inmiddels ontstane Bushmengenootschap te D'Kar. Zo kwamen de Bushmen van D'Kar (weer) in het bezit van een eigen grondgebied.

Intussen had de regering in het Ghanzi-district settlements gesticht waar de Bushmen zich permanent konden vestigen. Op deze wijze wilde de regering een einde maken aan hun nomadenbestaan.

Bij een vragenronde die in 1990 onder de Bushmen van D'Kar werd gehouden, bleek dat zij prioriteit stelden aan het leren lezen en schrijven van hun eigen taal, het Naro. Drs. H. Visser, uitgezonden uit Nederland voor de bijbelvertaling in het Naro, zet zich ook in om dat doel te bereiken. Mw. Visser verleent hierbij voortreffelijke assistentie vanuit haar onderwijservaring.

Kuru stichtte in bijna alle settlements kleuterscholen (preschools), ieder met plaatselijke leidsters, die worden opgeleid vanuit het trainingscentrum te D'Kar. Mw. Visser oeffent hen in het vertellen van de heilsgeschiedenis aan de kinderen: een stukje praktisch zendingswerk!

De fam. Wessels werd op verzoek van de kerkeraad van D'Kar uitgezonden om het zendingswerk uit te bouwen, omdat het echtpaar Le Roux zich met name bezighoudt met het Kuru-project.

Zo wordt in "Woord en Daad" gewerkt aan de vervulling van de zendingsoverdracht, waarbij, wat ons aandeel betreft, goed overleg is met deputaten Hulpverlening.

Het resultaat van al deze activiteiten is, dat met name de ontwikkeling van het Kuru-project het ministerie van Binnenlandse Zaken niet wilgevalig schijnt te zijn: men vreest dat er binnen Botswana een aparte Bushmengenootschap ontstaat.

Wat de kerkeraad en "Kuru" nastreven is een open gesprek met het ministerie van binnenlandse zaken om duidelijk te maken dat dit geenszins hun doelstelling is. In het kader van de samenwerking wordt onze voorbode gevraagd voor een goede communicatie over en weer.

- 4.3.6. Tijdens het werkbezoek in 1994 werd een Akte van Samenwerking tussen de kerkeraad van D'Kar en deputaten getekend: daarmee werd de partnershiplatie (wederzijdse assistentie) een feit. Intussen is in het Ghanzi-district gewerkt aan een - kerkelijke - eenheid tussen de kerken van Reformatorisch belijden. De moederkerken (de Zuid-Afrikaanse N.G.Kerk en de GKSA) verleenden assistentie bij het ontwerpen van een kerkorde. Ook de door ons uitgezonden werkers leveren aan dit proces hun bijdrage, zulks in overleg met zendingdeputaten. In 1994 kwam de kerkelijke eenheid

tot stand tussen de drie, uit het zendingswerk van de Zuid-Afrikaanse NG-kerk en GKSA ontstane gemeenten. Daartoe werden eerst de gemeenten in New Xanagas en Ghanzi geïnstitueerd. "Onze" gemeente te D'Kar was reeds zelfstandig. Daarna kreeg op zondag 18 september de eenheid van deze drie gemeenten tot "The Reformed Churches of Botswana" officieel gestalte. Ons samenwerkingsverband met the Reformed Church of D'Kar blijft - ongewijzigd - een overeenkomst met de kerkeraad.

5. De kerk waarmee we nog verkeren in een zendingssituatie: de Geref.Kerk van KwaNdebele

5.1.

Kenmerkend voor de zendingssituatie is, dat zendingen en evangelisten in dienst zijn van de zending. De beide veldzendingen hebben - samen met de evangelisten - ook in de periode van 1992-1995 het werk kunnen doen: ds. H. Jonkman in Noord KwaNdebele en ds. J. Slagboom in het Zuiden.

Niet zonder zorg. Enerzijds omdat verschillende kerkgangers ten diepste toch nog vasthouden aan het heidendom. Soms komt de loverdokter op bezoek die hen beschermen moet tegen ziekten en vooroudergeesten. Vooral de diep ingewortelde voorouderverering wordt gekenmerkt door angst en onzekerheid. Anderzijds is er verslapping in het kerkbezoek en het meeloven met de gemeente, waardoor randkerkelijkheid ontstaat.

Dit betekent dat bezinning op de gronden waarop iemand toegelaten wordt tot het doen van belijdenis, noodzakelijk is. Daarnaast is trouwe pastorale zorg nodig om de mensen bij het geloof te behouden. De "committees" doen daarbij goed werk, omdat men leden met problemen opzoekt en behandelt.

5.2.

De kerkeraad wordt door deputaten hoe langer hoe meer bij de ontwikkelingen binnen het zendingswerk betrokken waarbij de visie van de kerkeraad voor deputaten zeer zwaar weegt. Op deze wijze groeide er een goede overlegssituatie, waarin belangrijke beslissingen gezamenlijk, tot nu toe zelfs met grote eenstemmigheid, werden genomen.

5.3.

Aan de kerkeraad van KwaNdebele werd in dat kader het voorstel gedaan om zelf intensief betrokken te zijn bij zowel de aanstelling als de opleiding van de evangelisten. De kerkeraad heeft dit aanvaard: een verantwoord "studepakket" werd samengesteld. De opleiding zal plaatsvinden "in dienst", d.w.z.: dat de evangelisten al tijdens hun opleiding aan het zendingswerk zullen deelnemen.

Het ligt in het voornemen om drie fulltime evangelisten voor KwaNdebele-Zuid aan te stellen. In het Noorden werken vier fulltime evangelisten.

Deputaten spreken de verwachting uit dat op deze wijze de verkondiging van het Evangelie op een verantwoordelijke wijze gediend zal zijn.

5.4.

Dit geldt met name ook ten opzichte van de benoeming van een vierde zending, die in KwaNdebele Zuid het gemeentepouwenwerk ter hand zal nemen en wat de bijbelschool Mukhanyo betreft, de geïntegreerde opleiding krijgt toevertrouwd. Ds. M. Rebel behartigde de gedecentraliseerde cursussen. In eerste instantie was er sprake van dat de vierde zending ook nog als hoogleraar verbonden zou worden aan de Hammanskraalse Theologische Skool (HTS). Na een jaar van overleg gaf het curatorium te kennen dat het om financiële redenen, met name vanwege de bezuinigingen, noodzakelijk door de moeilijke economische situatie in Zuid-Afrika, van een benoeming afzag. Deputaten voerden daarna met de kerkeraad van KwaNdebele overleg over de wijze, waarop een beroep diende te worden uitgebracht.

Na grondig beraad werd besloten dat de (zwarte) kerkeraad van KwaNdebele, in samenwerking met zendingdeputaten, aan de (blanke) kerkeraad van Potchefstroom-Noord zou voorstellen een "bedieningsovereenkomst" te sluiten, waarin de kerkeraad van Potchefstroom-Noord zijn predikant dr. P.J. Buys zou afstaan voor het zendingswerk in KwaNdebele. Een zes-man tellende delegatie uit KwaNdebele bezocht daartoe de kerkeraadvergadering van Potchefstroom-Noord. Het was een historisch moment in de geschiedenis van de GKSA, dat zwart en blank op deze wijze, in een goede geestelijke verbondenheid, eendrachtig kwamen tot het uitbrengen van een beroep.

Tot blijdschap van KwaNdebele en deputaten nam dr. Buys dit beroep op 27 maart 1993 aan. Op 1 augustus 1993 is hij met zijn werkzaamheden in KwaNdebele begonnen met een taalstudie van het Zulu.

Werkbezoekers waren aanwezig bij zijn afscheid op 1 augustus 1993 van de kerk van Potchefstroom-Noord wat het gemeentewerk betreft. Tegelijkertijd verbond hij zich aan deze gemeente als zending. Het was een dankbaar moment toen dr. Buys op 7 augustus bevestigd werd tot predikant van de kerk van KwaNdebele. In hem ontving de gemeente haar eerste, eigen predikant.

Als zodanig is de bevestiging van dr. Buys tot predikant van KwaNdebele een goede stap op weg naar zelfstandigheid.

Dr. Buys promoveerde in 1989 op een proefschrift over "Die verhouding tussen Gemeentepouwen en Evangelisering".

5.5.

In KwaNdebele-Zuid doet ds. ir. J. Slagboom het veldwerk. Dankbaar kunnen deputaten melden, dat momenteel drie jonge evangelisten opgeleid worden om samen met hem het veldwerk verder uit te breiden. Dit is nodig, omdat nog steeds veel Ndebeles (en anderen) zich vanuit de grote steden in dit gebied vestigen. Er liggen hier vele mogelijkheden om het evangelie te brengen en nieuwe posten te stichten.

5.6.

Ds. H. Jonkman heeft te kennen gegeven dat hij - na zijn verlof in 1992 - nog een periode van drie jaar wilde vervullen in de zendingsdienst. De betrokken kerkoraden en deputaten hebben daarin bewilligd. Om die reden repatriëerde hij met zijn gezin medio 1995 naar Nederland.

De kerkeraad van KwaNdebele heeft deputaten verzocht om in zijn plaats nog een kracht uit Nederland uit te zenden. Deputaten startten de werving in de zomer van 1993 door een oproep te plaatsen in "De Wakker", "het Kerkblad voor het Noorden" en "Bewaar het Pand". Hierop kwam geen enkele reactie. In overleg met de kerkeraad van KwaNdebele tijdens het werkbezoek, werd in november een meer persoonlijke brief gericht aan onze predikanten. Deze droeg vrucht. Tijdens de deputatenvergadering van 14 februari 1994 werd besloten om ds. en mrs. G. Huisman-W. Luten van Wormerveer uit te zenden. Inmiddels heeft ds. Huisman de taak van ds. Jonkman overgenomen. Hij is bezig zich in te werken.

5.7.

Door de beheerraad van Mukhanyo bijbelschool werd gevraagd om vervanging van ds. M. Rebel, die om gezondheidsredenen per 1 jan. 1995 met emeritaat is gegaan. Er kwamen enkele reacties op de oproep, die deputaten plaatsten in "De Wakker", "Bewaar het Pand" en het "Kerkblad voor het Noorden". Omdat, mede met het oog op de Woord- en sacramentsbediening, gezocht werd naar een predikant, bleef de eerste oproep zonder resultaat. Toen ook op een aan onze chr. geref. predikanten persoonlijk gericht brief geen respons kwam, overwogen deputaten iemand te gaan zoeken binnen de kring van de GKSA-predikanten. Voordat hieraan uitvoering werd gegeven, meldde br. en zr. C.W. Buys zich: de opdracht om voorgangers van de Onafhankelijke Kerken de bijbel te leren lezen, sprak hen aan. En - zij beschikken over zendingservaring gezien hun activiteiten in het Torijagegebied. Daarom behoeft de voorbereiding niet lang te duren; in november 1994 vertrokken zij naar KwaNdebele. Drs. Buys wordt in de eerste plaats ingezet voor de gedecentraliseerde cursussen van Mukhanyo bijbelschool. Uit het eerste rapporten die deputaten mochten ontvangen is gebleken dat zij bezig zijn zich in te werken in hun nieuwe werkgebied. Er is een geweldige mogelijkheid, schrijft ds. Buys, om kennis te maken met en iets te mogen betekenen voor voorgangers en gemeenteleden van de vele onafhankelijke kerken in het Ndebele-gebied. De ervaringen die hij tot nu toe heeft opgedaan motiveren hem sterk zo snel en zo goed mogelijk de Zulu-taal te leren.

5.8.

Besloten werd, in overleg met de beheerraad van Mukhanyo bijbelschool, een begin te maken met een - overigens bescheiden - accommodatie.

Ds. M. Rebel werkte tot nu toe d.m.v. gedecentraliseerde cursussen; hij zocht, bij wijze van spreken, de cursisten op.

Nu dr. P.J. Buys met ingang van febr. 1995 is gestart met het geven van "centrale" cursussen, is daarvoor een gebouw nodig met een leslokaal en slaap- en eetgelegenheden.

Met de beheerraad werd overeengekomen dat deze ruimten ook gebruikt kunnen worden voor het geven van cursussen door de kerkeraad van KwaNdebele in het kader van gemeentebouw. Er is in KwaNdebele duidelijke behoefte aan een - equivalent van de Iyani Bijbelschool in Venda.

Het zendingswerk zal in de komende jaren duidelijk gericht moeten zijn op vermeerderen en bewaren van de kerk.

5.9.

De voorgenomen bouw van een doelmatig onderkomen voor Mukhanyo-Bijbelschool kon echter nog niet worden gerealiseerd. Onderzoek wees uit dat het de vraag is of het daarvoor bestemde terrein wel zo gunstig ligt t.a.v. de in 1994 ontstane situatie binnen het nieuwe Zuid-Afrika. Daarom werd besloten een bescheiden onderkomen te bouwen bij het nieuwe kerkgebouw van de post Thembalethu.

Dit kerkgebouw kan gebruikt worden om de gedecentraliseerde cursussen te geven. Tevens vindt hier de opleiding plaats van de drie nieuwe evangelisten van het zuiden. Dr. P.J. Buys doceert aan beide opleidingen.

5.10.

Mukhanyo-Bijbelschool werd gesticht om voorgangers en belangstellende leden van de Onafhankelijke Kerken (Independent Churches) in Zuid-Afrika "de Bijbel te leren lezen". Daarom werd binnen de beheerraad samengewerkt met The Churchesboard of KwaNdebele, een overkoepelend orgaan binnen deze kerken in dit gebied. Nu in het nieuwe Zuid-Afrika grenzen wegvalen, kwam de beheerraad in aanraking met CRICA (Christ the Rock, Independent Churches of South Africa), eveneens een overkoepelend orgaan binnen deze kerken, maar met een veel bredere uitstraling. Het ligt in de bedoeling van de beheerraad van Mukhanyo-Bijbelschool om met deze organisatie een overeenkomst te sluiten, zodat de actieradius van de bijbelschool ruimer wordt.

5.11.

Ter gelegenheid van het afscheid van ds. M. Rebel op 24 juni 1995 van de zedende gemeente in Hiverum en deputaten ondernamen twee leden van de KwaNdebeles Churchesboard de reis naar Nederland, te weten de predikanten Mthombeni en Masiela. Van 5 juni tot 1 juli waren ze bij ons te gast. Zij werden o.a. in de gelegenheid gesteld op een aantal klassieke zendingsdagen het woord te voeren. Ook met deputaten werd gesproken over het werk van de bijbelschool. Het was een vreugde deze broeders in ons midden te hebben.

6. Nieuw Zendingsterrein

6.1.

Zolang de Here Jezus Christus nog niet in heerlijkheid is gekomen, blijft er voor zijn gemeente op aarde de opdracht om het evangelie te verkondigen aan alle volkeren van de wereld. De G.S. 1992 verumde de opdracht om deputaten. Niet alleen moesten de niet-gekerende volkeren bij het evangelie worden betrokken, ook de ontkerende volkeren moeten (opnieuw) met de boodschap van het evangelie in aanraking worden gebracht.

6.2.

Diezelfde G.S. 1992 gaf aan deputaten de opdracht om "uit te zien naar een vijfde zendingsgebied en de zendingsarbeid, indien de mogelijkheid zich daartoe voordoet, aan te vangen." De G.S. bepaalde daarbij dat deputaten rekening diende te houden met de door de G.S. vastgestelde begrotingen voor de jaren 1993 t/m 1995. De uitbreiding van het zendingswerk zal geen verhoging van de omslag met zich meebrengen.

6.3.

Deputaten benoemde een Werkgroep "Nieuw Zendingsterrein", bestaande uit de br.s ds. C.D. Affourit, C.J. van den Broek, ds. C.W. Buys, ds. J.H. Carlier, ds. A.C. de Geus, ds. W. van Heest, R. Procee en C. van T. Spijker. De werkgroep kreeg de opdracht om aan de hand van de rapportage aan de G.S. 1989 en het eindrapport over mogelijkheden van nieuwe zendingsterreinen (d.d. 28 sept. 1990) zich te bezinnen op het zoeken van nieuw zendingsterrein.

6.4.

De werkgroep is met voortvarendheid met deze opdracht van deputaten aan de slag gegaan. Aan de hand van het werk dat reeds in dit opzicht was verricht heeft de werkgroep een aantal opties bekeken. Met name drie mogelijkheden drongen zich steeds meer aan deputaten op: Mozambique, Brazilië en Bangui.

6.4.1. Voor wat betreft Mozambique: Al in het kader van het zendingsjaar 1988/89 werd door verschillende gemeente de aandacht op dit land gevestigd. Het grote probleem van dit gebied was dat er al jarenlang een burgeroorlog woedde, waardoor het land moeilijk toegankelijk was. Na het beëindigen van die burgeroorlog deed zich in 1994 een mogelijkheid voor om in dit land te gaan werken. Uit de berichten van Trans World Radio (TWR) bleek dat met name in de provincie Zambezia veel gemeenten ontstonden (ongeveer 250) als vrucht van de uitzendingen, die pastor Avelino Mullins verzorgde in het Lomue.

6.4.2. In het kader van een afscheids-/kennismakingsbezoek van de br.s ds. J.H. Carlier en ds. H. Last in augustus/september 1994 werd hen de opdracht gegeven om - samen met TWR - een oriëntatiebezoek aan Mozambique te brengen. Het is voor beiden een zeer indrukwekkend bezoek geworden. Het land is geëist door 17 jaar burgeroorlog. Alleenwegg zijn de diepe sporen van deze verschrikkelijke tijd te ontdekken. De infrastructuur van het land is gaandeweg geheel vernietigd. Mozambique is het armste land ter wereld. Het is geen derde, maar een vijfde-wereldland. Of, om iemand te citeren, "... het vijfde-wereldland dat zich op nog geen steenworp afstand van het ijzeren tijdperk bevindt." Maar er is tegelijkertijd een enorme opleving van het christelijk geloof. Er is een geestelijke honger naar het evangelie van onze Here Jezus Christus. Velen hebben dat evangelie nog nooit gehoord. Er is een enorme behoefte aan goed theologisch onderwijs om de kerkleiders toe te rusten om de groeiende gemeente te kunnen leiden. De meeste christelijke lectuur en de boeken zijn tijdens de oorlog vernietigd. Velen hebben niet eens een Bijbel en als ze al een Bijbel hebben is dat vooral alleen het Nieuwe Testament dat dringend opnieuw in het Lomue vertaald moet worden.

6.4.3. Het is goed nog iets meer over de achtergrond van deze nood situatie te vertellen. Het onvoorstelbare gebrek aan theologische kennis komt mede, doordat Mozambique nooit godsdienstvrijheid gekend heeft. Protestantisme werden onder de Portugese regering emstig beperkt in hun activiteiten. Soms werden ze ook vervolgd. De vervolging van christenen werd na de onafhankelijkheid in 1975 alleen maar grimmiger. Zendingen werden uitgewezen, christelijke leiders werden geïntimideerd en gevangen genomen, en veel kerkgebouwen, christelijke instituten, christelijke lectuur en Bijbels werden vernietigd. Christelijke bijeenkomsten en evangelisatie waren nagenoeg onmogelijk. In de jaren tachtig kwam hier langzaam maar zeker verandering in. Sinds 1990 is er officieel sprake van godsdienstvrijheid.

6.4.4. Op 14 november 1994 besloten deputaten eensgezind Mozambique te aanvaarden als vijfde zendingsterrein. Besloten werd zich te richten op het opleiden van kerkelijke leiders in de provincie Zambezia. Deputaten gaven aan de werkgroep de opdracht om te onderzoeken hoe door middel van bestaande opleidingsinstituten in Mozambique, bij voorkeur in de provincie Zambezia, de voorgangers toegerust kunnen worden. Voor de toerusting van gemeenteleden wordt gedacht aan bijbelscursussen, te geven in het Lomue via de uitzendingen van TWR.

6.4.5. In het kader van deze opdracht werd van 31 maart t/m 7 april 1995 door de br.s ds. W.P. de Groot en ds. H. Last een nader oriëntatiebezoek aan Mozambique gebracht, concreet toegespit op het onderzoek van deze mogelijkheden. Tijdens dit werkbezoek werden zij vergezeld door dr. Steve Hardy, die al jarenlang ervaring heeft in het opleiden van predikanten in dit gebied. Bij nader onderzoek bleek er in Mozambique geen bijbelschool te zijn die predikanten en evangelisten uit dit gebied zou kunnen opleiden. De werkbezoekers hebben aan deputaten voorgesteld om te zien naar een zendingswerker, die in Mozambique de opleiding van kerkleiders ter hand zou nemen, in samenwerking met enkele leidinggevende figuren uit Zambezia teneinde daarmee kerken van verschillende denominaties te dienen. Daarbij wordt met name gedacht aan de al eerder genoemde radiopastor Avelino Mullins. De zendingswerker zou zich dan moeten vestigen in Mocuba, een stad in het centrum van Zambezia.

Hij zou de opleiding op moeten zetten in samenwerking met de AEM, de Association of Evangelicals of Mozambique. Naast een centraal punt in Mocuba zou dan naar de andere steden en dorpen kunnen worden getrokken om ook daar met de opleiding te beginnen. In dat geval zou het ook een behoorlijke financiële investering worden.

6.5.

Op grond van het rapport van de werkbezoekers werden op de deputatenvergadering van 26 juni 1995 unaniem de volgende voorstellen aanvaard:

- 6.5.1.1. Deputaten keuren de afspraken goed die met TWR gemaakt zijn om een toerustingsprogramma in Lomwe te verzorgen.
- 6.5.1.2. Deputaten nemen contact op met TWR teneinde een agreement op te stellen over de uitvoering van het onder 6.5.1.2. genoemde.
- 6.5.2.1. Deputaten besluiten om het toerustingswerk in Zambezia ter hand te nemen en om daartoe een coördinator van buiten en een coördinator vanuit de eigen streek in te schakelen.
- 6.5.2.2. Deputaten besluiten om in Nederland te zoeken naar een theoloog die als coördinator van buiten in Zambezia kan gaan werken, rekening houdend met de volgende eisen:
- kennis van het Portugees;
 - kennis van de geschiedenis van Mozambique;
 - het vermogen om in de loop van de tijd het Lomwe te leren met behulp van de man uit het Lomwe-gebied;
 - kennis van 'non-formal education' (de vorm van kennisoverdracht zoals die bij TEE wordt toegepast);
 - het vermogen om in een isolement pionierswerk te verrichten; en
 - het vermogen om goed samen te werken met de kerkleiders uit de omgeving.
- 6.5.2.3. Deputaten overwegen ernstig om een acceptabele kandidaat voor de onder 6.5.2.2. genoemde taak eerst te laten kennismaken met het werktein, alvorens een definitieve arbeidsovereenkomst wordt gesloten.
- 6.5.2.4. Deputaten overleggen met TWR en pastor Avelino Mutlima over hun plannen en tasten de mogelijkheid af om pastor Avelino als coördinator (van binnen) in te schakelen.
- 6.5.2.5. Deputaten informeren naar mogelijkheden in Brazilië om een opleiding te geven aan de beide coördinatoren, waarbij de coördinator van buiten de Portugese taal kan leren en pastor Avelino een (verdere) theologische scholing ontvangt.
- 6.5.3.1. Deputaten besluiten om in principe te kiezen voor Mocuba, als de plaats van waaruit in de provincie Zambezia kan worden gewerkt en zullen zich via hun contacten verder op de hoogte blijven stellen van de mogelijkheden om zich daar te vestigen.
- 6.5.3.2. Deputaten winnen bij ZOA (en eventueel bij andere organisaties) inlichtingen in over voorbereidend werk, zodat een werker zich redelijk kan vestigen op een werktein in een land als Mozambique.
- 6.5.4. Deputaten nemen contact op met AEM teneinde een samenwerkingsverband aan te gaan met het oog op het toerustingswerk in Zambezia.
- 6.5.5. Deputaten stellen een concrete begroting op, waarbij wordt gelet op de kosten van het werk van TWR, het salaris van de coördinatoren alsmede hun opleiding en de vestiging in Mocuba.
- 6.5.6. Deputaten stellen de Igreja Reformada op de hoogte van hun besluiten, alsmede de CCM in Mozambique en het centrum voor zending en wereldadkonat van de Geref.Kerken in Leusden.
- 6.5.7. Deputaten betrekken bij een volgend werkbezoek ook de deputaten voor Hulpverlening in binnen- en buitenland.
- 6.5.8. Deputaten keuren de handelingen van de werkbezoekers goed.

6.6.

Naast Mozambique als vijfde zendingssterrein is er ook nog de mogelijkheid om projectmatig bezig te zijn.

6.6.1. Het eerste project in dit verband is de Evangelische Theologische Faculteit te Bangui. Deputaten zoeken een docent om binnen deze Faculteit te doceren in de vakken kerkgeschiedenis, apologetiek, dogmatiek, ethiek of exegese Oude Testament. Onze predikanten dr. G.C. den Hertog en dr. B. Loonstra dienden deze faculteit in het verleden.

Bangui ligt in de Republiek van Centraal Afrika. De Universiteit heeft een brede uitstraling naar de omringende franssprekende landen. Deze actieradius spreekt deputaten bijzonder aan. Voor de uitzending geven deputaten de voorkeur aan een belijdend lid van de Chr.Geref.Kerken. Omdat na een advertentieperiode geen kandidaat uit onze kerken kon worden uitgezonden, hebben ze ook leden van andere Reformatorische kerken in de gelegenheid gesteld om te solliciteren. Er zijn in de loop van de tijd gesprekken gevoerd met een aantal gegadigden. Op dit moment is het helaas nog niet tot een afronding gekomen.

6.6.2. Een tweede optie betreft een taak in Brazilië. Vanuit de Evangelisch Gereformeerde Kerk (IER) van Brazilië bereikte deputaten het bericht dat die kerken van plan zijn om op korte termijn te beginnen met zending in enkele grote steden in dat land. Met name werden de steden Curitiba, de hoofdstad van de staat Paraná en Sao Paulo genoemd. Deputaten geven aan de bps. ds. H. Last en R. Proce de opdracht in november/december 1994 een werkbezoek aan Brazilië te brengen. Tijdens dit werkbezoek zijn uitvoerige contacten geweest met de zendingsdeputaten van de IER. Ook met de plaatselijke gemeenten zijn gesprekken gevoerd. Daarnaast is er een bezoek gebracht aan Curitiba, een stad met ongeveer 3 miljoen inwoners en aan Sao Paulo, de grootste stad van Brazilië. In deze laatste stad wonen naar schatting 20 miljoen mensen op een gebied dat ongeveer zo groot is als de provincie Utrecht. Het is enerzijds een moderne wereldstad, anderzijds een stad met de typische derde-wereldlandproblematiek: immense sloppenwijken (favelas) en kansloze straatkinderen.

6.6.3. In overleg met de deputaten voor de zending van de IER is aan onze deputaten voorgesteld om

samen met de IER dit zendingswerk in deze grote steden te beginnen. Dat behelst allereerst het opstarten van het zendingswerk in Curitiba, onder leiding van de zendingscoördinator van de IER, ds. L. de Geus Los. Onze participatie zal bestaan in het samen doordenken van dit werk en financiële steun in een aflopende schaal gedurende tien jaren. Vervolgens willen deputaten voor het zendingswerk in Sao Paulo behalve het meedenken en financieel steunen ook werken aan personele inzet.

6.6.4. Op 11 maart 1995 hebben deputaten unaniem dit voorstel aanvaard. Van de kant van de deputaten voor de zending van de IER is het in de maand mei ter goedkeuring aan de Synode van de IER voorgelegd. Deputaten verzoeken u hun beleid in deze goed te keuren.

6.7.

Voor wat betreft de fondsen van de zending: de G.S. bepaalde dat de zending over een financiële reserve dient te beschikken om in het geval van calamiteiten aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Aan dit voorschrift beantwoordt de financiële reserve, die overigens een aardig bedrag aan rente opbrengt. Deputaten maken daarvan dankbaar gebruik om de lopende financiële verplichtingen te financieren.

6.8.

Het ziet er naar uit dat de verplichtingen, die deputaten op zich willen nemen ten aanzien van Mozambique, aanmerkelijk hoger zullen uitvallen dan ze aanvankelijk werden ingeschat. Dat heeft te maken met de bijzonder omstandigheden waaronder het zendingswerk in Mozambique zal moeten worden gedaan. Een in te dienen aanvullende begroting zal daarin inzicht geven.

7. De Werkgroep Communicatie Jonge Kerkleden

7.1.

Binnen deputaten werd een onderzoek gedaan naar de betrokkenheid van de jonge leden van onze kerken bij ons zendingswerk. De eerste resultaten van dit onderzoek waren niet erg gunstig. Om die reden besloten deputaten meer aandacht te geven aan de jonge leden van onze kerken.

7.2.

Voor de communicatie met de jonge kerkleden benoemden deputaten in 1992 een werkgroep, bestaande uit ds. H.H. Komp (voorzitter), ds. J.H. Carlier (secretaris), de heren T. Brand (uit de kring van Dienstverlening Jongeren Wereldwijd), M. Grijzen (CGJO) en H. Kraayeveld (LCJ).

Eén van de conclusies van de werkgroep was:

"Zendingsdeputaten zullen de jongeren duidelijk als een belangrijke doelgroep moeten zien: zij behoren tot de gemeente en dienen als zodanig ook een plaats en inbreng te ontvangen in de organisatie rondom het zendingsgebeuren, zoals dat geschiedt door de klassicale en plaatselijke zendingscommissies. Biedt hun de mogelijkheid om een bepaald onderdeel van een zendingsavond, -zondag en -dag voor hun verantwoordelijkheid te nemen. Het is jongeren eigen om actief bezig te zijn. Een plaatselijke zendingscommissie zal minstens twee jongeren moeten tellen."

7.3.

Besloten werd deze werkgroep te continueren en uit te breiden om met name in het werkseizoen sept. 1995 - mei 1996 jongeren daadwerkelijk bij het zendingswerk en de missionaire opdracht te betrekken. Zij werd samengesteld uit: ds. B. de Romph (voorzitter), ds. J.H. Carlier, later ds. H. Last (verslaggever), dhr. M. Grijzen (CGJO), dhr. H. Blokland (LCJ), mw. A.M.C. van Garderen-van Wageningen (Dienstverlening Jongeren Wereldwijd), ds. G. Vos (ervaring met middelbaar godsdienstonderwijs) en ds. F.J. de Bree (orthopedagog).

7.4.

Deze werkgroep deed de volgende voorstellen die door deputaten werden overgenomen:

- Laten de jongeren in iedere gemeente - in samenwerking met de zendingscommissie - een onderzoek instellen naar de politieke, maatschappelijke, geestelijke en kerkelijke achtergrond van Mozambique om de gemeente te informeren d.m.v. een info in het kerktijdschrift en/of collages over ons nieuwe zendingsgebied. Dit kan in voorjaar 1996 plaatsvinden.
- Houd in samenwerking met de jongerenorganisaties, binnen onze kerken van september 1995 - mei 1996 een jongerenzendingsjaar, waardoor jongeren intensief betrokken worden bij de missionaire opdracht van de gemeente.
- Gedurende dit zendingsjaar kunnen de jongeren iedere twee maanden kennis nemen van één van de zendingsgebieden, waaronder ook het nieuwe zendingsgebied.
- Stel een lijst samen van jongeren, die - los van het zendingswerk van onze deputaten - op de één of andere wijze betrokken zijn bij de verbreiding van het evangelie in Woord en Daad. Een brief daarover is inmiddels aan alle kerkeraden verzonden.
- Plaats d.m.v. de info een oproep in de plaatselijke bladen, waarin jongeren gevraagd worden iets te vertellen over hun persoonlijke betrokkenheid bij "zending". Deze oproep werd reeds geplaatst. Hierop is door enkele jongeren op een fijne wijze gereageerd: twee reacties werden opgenomen in de info van november/december 1994.

7.5.

Met voortvarendheid bereidt de werkgroep het zendingsjaar voor de jongeren van de kerken voor.

7.5.1. In de eerste plaats werd onder de bij de beide jeugdorganisaties van onze kerken aangesloten clubs en verenigingen een enquête verspreid. In deze enquête worden een aantal gerichte vragen gesteld

over het zendingswerk dat door onze kerken wordt gedaan en de betrokkenheid van jongeren daarbij. In het totaal zijn 8000 enquêteformulieren verzonden.

- 7.5.2. Vervolgens heeft de werkgroep aan alle kerkenleden gevraagd welke jongeren uit hun gemeente op de een of andere wijze betrokken zijn bij het zendings/evangelisatiewerk in de brede zin van het woord. Deputaten zijn dankbaar voor de brede respons op dit verzoek. Het blijkt dat veel jongeren uit onze kerken zich positief inzetten voor de verspreiding van het evangelie in woord en daad.
- 7.5.3. Het ligt in de bedoeling van de werkgroep gedurende het seizoen 1995/96 alle huidige zendingsgebieden onder de aandacht van de jongeren van onze kerken te brengen. Opnieuw zal dat gebeuren via de bij de jeugdorganisaties aangesloten clubs en verenigingen. Daarbij wordt het volgende schema gehanteerd:
- sept./okt.: Mozambique;
 - nov./dec.: Indonesië;
 - jan./febr.: KwaNdebele en
 - mrt./apr.: Venda.
- De predikanten H. Last, W. van Heest, J. Slagboom en G. Drayer is gevraagd om studiemateriaal hiervoor voor te bereiden.
- 7.5.4. Het ligt eveneens in de bedoeling in de maanden maart/april een aantal regionale avonden te beleggen om met jongeren na te denken over de opdracht om het evangelie van Christus in deze wereld te verkondigen. Bij deze regionale avonden zullen zowel oud-zendingswerkers worden ingeschakeld als jongeren die in het kader van Dienstverlening Jongeren Wereldwijd (DJW) één van deze zendingsgebieden hebben bezocht.
- 7.5.5. Deputaten hebben aan de werkgroep toestemming gegeven om dit zendingsjaar voor jongeren af te sluiten met een landelijke bijeenkomst. Voor deze afsluiting zullen ook jongeren uit de zendingsgebieden worden uitgenodigd: uit Indonesië, Venda, KwaNdebele en Botswana.

7.6.

De J. Slagboom attendeerde deputaten op de jongeren die in het kader van DJW deelgenomen hebben aan bouwprojecten in KwaNdebele en Venda en die op zendingsavonden iets vanuit hun ervaring naar voren brachten. "Ik denk dat het reservoirs zijn van liefde voor en kennis van het zendingsveld. Deze reservoirs moeten benut worden", aldus de Slagboom. Deze opmerking willen deputaten van harte ondersteunen! Daarom hebben zij deze "aanbeveling" doorgegeven aan kerkenleden en zendingscommissies.

7.7.

Op deze wijze hopen deputaten, onder Gods zegen, het zendingswerk dat door onze kerken wordt gedaan dichterbij de jongeren van onze kerken te brengen.

8. Betrokkenheid gemeenteleden.

8.1.

Het is een voortdurende zorg van deputaten om de gemeenteleden te betrekken bij het zendingsgebeuren. Ten einde daar doelgericht mee bezig te kunnen zijn werd de werkgroep 'Betrokkenheid Gemeenteleden' in het leven geroepen bestaande uit zvr. W. de Gooij-Huisman (lid van de zendingsactie te Boskoop), br. A. de Hoog (classisrespondent classis Apeldoorn, wonend te Zutphen), br. C.J. Hagesteijn en ds. J.H. Carlier.

8.2. De werkgroep besloot een Handboek samen te stellen voor de zendingscommissies. De essentie van dat handboek is dat de gemeenten gevormd en toegerust worden tot hun missionaire opdracht. Om u een indruk te geven volgen hier enige onderwerpen die in het Handboek worden behandeld:

- Schets "Toeristen tot dienstbetoon".
 - Bijbelstudieschetsen met het oog op de missionaire gemeente.
 - Presentatie activiteiten.
 - Overzicht van de activiteiten t.b.v. de zendingscommissies.
 - Voorbeeld enquête voor het inventariseren van de betrokkenheid van de gemeente.
 - Gedachtenschet opzet van en draaiboek voor een classicale zendingsdag.
- Intussen werd gedurende het seizoen 1994/95 op classicale zendingsinfoavonden in alle classes dit Handboek aan de zendingscommissies aangeboden.

9. Overbruggingsregeling.

9.1.

Deputaten zagen zich genoodzaakt zich opnieuw te buigen over de overbruggingsregeling voor die predikanten die terugkomen uit hun missionaire dienst.

9.2.

De oorzaak tot deze bezinning was de gewijzigde gang van zaken in het beroepingswerk vanwege het verminderde aantal vacatures in vergelijking met vroegere jaren. Voor het eerst werd dit een concreet probleem bij de terugkeer van ds. G. Drayer uit Venda. In het zendingstatuut wordt onder 8.1. gesproken over de beëindiging van de missionaire relatie. Onder 8.4. wordt de situatie geregeld, wanneer na zes maanden geen beroep komt. Volgens het statuut dient er dan een overbruggingsregeling te worden getroffen met goedkeuring van de classis. In feite is het zo dat de kerkraad van de zending kerk, die verantwoordelijk is voor het tractement van de missionaire dienaar des Woords, na beëindiging van de zendingsrelatie, geen beroep meer kan doen op suppletie van de kant van deputaten. Statuut 8.4. verplicht deputaten echter om een overbruggingsregeling te treffen, samen met de zending kerk, onder goedkeuring van de classis. In deze situatie kon het zonder goedkeuring van de classis, omdat, toen de regeling getroffen wordt,

ds.G.Drayer inmiddels een beroep had ontvangen van de gemeente van Zoetermeer. In deze gunstige situatie konden deputaten een goede overbruggingsregeling met de gemeente van Hoogeveen treffen. Maar wat moeten deputaten doen als zo'n situatie niet een dergelijk gunstig verloop heeft?

9.3.

Om in deze zaak meer klaarheid te brengen benoemden deputaten de werkgroep "Repatriërend Missionair Dienaar des Woords", bestaande uit de broeders C.J. Hagesteijn, ds. W. van Heest, C. Vlot en ds. A.W. Wubs, terwijl br. J.W. Braam uit Hoogeveen deze werkgroep als adviseur diende.

9.4.

De werkgroep stelde in 1993 een wachtgeldregeling op en zond die met een toelichting toe aan de zendingswerkers. Op grond van hun reacties en die van drie particuliere synodi (Westen, Oosten en Zuiden) heeft de werkgroep de zaak opnieuw bekeken. Daarbij worden een aantal zaken overwogen.

- 9.4.1. Een mogelijke oplossing zou zijn om een stichting in het leven roepen die zou dienen als rechtspersoon. De werkers zouden in dienst van die stichting moeten komen en zouden dan onder de normale werknemersverzekering vallen. Maar dat is een constructie, die binnen de kerken niet aanvaardbaar is.
- 9.4.2. Uit contacten met de BVG is gebleken, dat het moeilijk is om predikanten te verzekeren. Met anderzootige werkers dan predikanten gaat dat wel.
- 9.4.3. De vraag is: Wanneer houdt een predikant op predikant te zijn? Eén van de zendingswerkers heeft in zijn reactie geschreven dat in principe geldt: éénmaal predikant, altijd predikant. Ook als hij ander werk zou doen dan het werk van een Dienaar des Woords, blijft hij toch predikant. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen het predikant-zijn en de instantie die betaalt. Die instantie kan een andere zijn dan de kerk. Een predikant kan niet in de Werkloosheidswet, wel in de Bijstandswet.
- 9.4.4. Hier ligt een moeilijke vraag. Een predikant ontvangt een roeping van een gemeente, daarna is hij bevestigd als predikant van die gemeente. Maar dan zegt de predikant zelf: Nu wil ik een einde maken aan de termen waarop ik beroepen ben. Hij heeft dan als het ware bedankt voor dat beroep en wacht op een ander beroep. Als dat beroep dan niet komt, moet dan niet de conclusie worden getrokken dat zijn roeping niet (meer) bevestigd wordt? De predikant heeft van zijn kant de band die hem bond aan de gemeente (zijn beroep) verbroken. Natuurlijk is er een groot verschil met iemand die in het bedrijfsleven ontslag neemt. In de verklaring van de Kerkorde wordt sterke nadruk gelegd op de bevestiging van de roeping. Als die uitblijft, moet men gaan vragen: Hoe zit het met uw roeping? Dat is een kardinaal punt. Wat is het blijvende in het ambt? Is dat als iemand het werk van een predikant doet? Volgens art. 12 K.O. is een dienaar des Woords levenslang aan de dienst van de kerk verbonden. Het is dus niet de bedoeling om tot een andere staat des levens over te gaan.
- 9.4.5. Het is niet mogelijk om, als het gaat om de ondersteuning van missionaire predikanten die repatriëren, in de richting van de emertikas kijken. De vraag lijkt gewettigd of er niet een landelijke omslag moet komen. In onze kerken geldt de regel dat de kerken zorgen voor de Denaars des Woords. Naar analogie van de emertikas zou de wachtgeldregeling ondergebracht moeten worden bij deputaten Kas Onderlinge Bijstand en Advies (KOBAs). Dat geldt dan overigens alleen voor de predikanten. Voor andere werkers moeten andere voorzieningen worden getroffen.
- 9.4.6. Het is de vraag of de vraagstelling niet verbreed moet worden. Er moet dan niet alleen gedacht worden aan terugkerende missionaire predikanten, maar b.v. ook aan predikanten die naar art. 6 dienen. Er zijn ook situaties bekend waarin de predikanten in financiële problemen zijn gekomen.
- 9.4.7. De P.S. van het Westen heeft gevraagd om een overbruggingsregeling die levenslang zou gelden. Deputaten moesten aangeven hoe dat moest gebeuren. Daarom moest er een concrete regeling op tafel komen.
- 9.4.8. Het voorstel van deputaten is dat de G.S. regelingen treft, die gelden voor alle predikanten die een bijzondere taak gaan beëindigen. Naar het inzicht van deputaten zijn deputaten KOBAs de aangewezen zijn om deze regeling voor te bereiden. Op de G.S. 1998 zou hiervoor een instructie moeten worden vastgesteld.
- 9.5.
- Eén en ander heeft geleid tot de volgende overbruggingsregeling:
- 9.5.1. Bij beëindiging van de missionaire relatie volgens art.8.4. van het Statuut kan een uitkering worden toegekend in de vorm van een overbruggingsgeld of een suppletie op een wettelijke uitkering of op de Inkomsten uit arbeid en/of bedrijf.
- 9.5.2. Voor elk vol jaar dat de missionair dienaar des Woord heeft doorgebracht in zendingsdienst van de Chr.Geref.Kerken in Nederland wordt overbruggingsgeld of suppletie toegekend voor de duur van drie maanden, zulks tot een maximum van 24 maanden, met inachtneming van het bepaalde in 3.
- 9.5.3. Zij die bij de beëindiging van de missionaire relatie 60 jaar of ouder zijn en geen aanspraken op uitkering uit de Emertikas kunnen maken, ontvangen overbruggingsgeld of een suppletie tot het bereiken van de emertitaatsgerechtigde leeftijd van 65 jaar.
- 9.5.4. Het overbruggingsgeld bedraagt:
- a. gedurende de eerste drie maanden 100%
 - b. gedurende de daarop volgende negen maanden 90%
 - c. gedurende het daarop volgende jaar 80%
 - d. gedurende de daarop volgende periode voor hen die daarvoor volgens punt drie in aanmerking komen, tot de emertitaatsleeftijd 70% van het advies inzake het predikanttractement van de deputaten Financiële Zaken met uitzondering van de ziektekosten en de woonvergoeding die volledig naar het advies worden vergoed.
- 9.5.5.1. Het bedrag van de suppletie is gelijk aan het verschil tussen het bruto bedrag van de wettelijke uitkering en de in punt 4. genoemde percentages van het op de missionair dienaar des Woords op de

- datum van beëindiging van de missionaire relatie van toepassing zijnde traktement (inclusief vakantiegeld). Op het overbruggingsgeld worden in mindering gebracht de bruto inkomsten uit arbeid (inclusief de Overhevelings toeslag) en/of bedrijf.
- 9.5.5.2. De bruto inkomsten van de eventuele echtgenote zullen voor 75% op de overbruggingsregeling in mindering worden gebracht.
- 9.5.5.3. Wanneer een predikant, in de tijd dat hij een uitkering geniet volgens deze regeling, nog enige betaalde arbeid verricht, zullen de inkomsten uit deze arbeid in mindering worden gebracht op zijn uitkering, voorzover deze inkomsten meer zijn dan 15% van het minimumtraktement van een predikant met 10 dienstjaren.
- 9.5.6. Geen overbruggingsgeld of suppletie wordt uitgekeerd indien en voor zover het overbruggingsgeld of de suppletie in mindering zou worden gebracht op wettelijke uitkeringen.
- 9.5.7. Het overbruggingsgeld of de suppletie vervalt:
- zodra de vastgestelde termijn is verstreken;
 - na overlijden van de missionair dienaar des Woords;
 - voor de missionair dienaar des Woords, indien hij weigert zich beroepbaar te stellen en/of weigert een op hem uitgebracht passend beroep of andere bij zijn status als dienaar des Woords passende arbeid te aanvaarden;
 - indien geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot het verkrijgen van een wettelijke uitkering.
- 9.5.8. Deputaten Evangelieverkondiging onder Israël achten deze regeling ook van toepassing voor de repatriërende Israëlpredikant.

10. De structuur van het deputaatschap

10.1. Na kritiek van diverse deputaten op het vele en langdurige vergaderen heeft het moderamen van 13 februari 1995 een commissie benoemd met als opdracht voorstellen aan te dragen om de doelmatigheid van de vergaderstructuur van de zending te vergroten. In een notitie heeft deze commissie de structuur, de inhoud en de frequentie van vergaderingen kritisch bezien. Uitgangspunt daarbij is dat de betrokkenheid en de kennis van deputaten over zendingszaken niet aangetast mogen worden.

10.2. De commissie bestond uit de brs. G. Middelhoven, R. Procee (sa-menroeper) en A. van der Veen. Later is hieraan nog toegevoegd br. A.C. van Groothoest.

10.3. De commissie concludeert, dat er volgens diverse deputaten teveel en teveel over hetzelfde wordt vergaderd. Dit is misschien inherent aan de structuur. Een stuk/voorstel komt veelal eerst in een sectie aan de orde, vervolgens in het moderamen en tenslotte op de dep. vergadering. Daarbij is er onduidelijkheid over de verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de relatie tussen bestuurlijk en uitvoerend niveau. Anders gezegd er ontbreekt een duidelijke splitsing tussen beleidszaken en uitvoeringszaken. Deputaten moeten niet alles zelf willen doen. Ook al voelt men zich meer thuis bij uitvoeringszaken dan bij het ontwikkelen van beleid, toch moet op een bepaald moment het uitvoerende los gelaten worden. Beleid kan echter abstract overkomen. Om dit nu te voorkomen is het wenselijk dat beleid vertaald wordt naar uitvoeringsplannen. Deputaten dienen er namelijk wel op toe te zien dat de uitvoerende organisatie de taken goed verricht.

10.4. Sommige deputaten betreuen het dat op vergaderingen in hoofdzaak 'zakelijke' onderwerpen aan de orde komen, terwijl inhoudelijke zendingsvragen minstens zo belangrijk zijn. Immers, onze zendingswerkes staan in de frontlinie en hebben een geweldige strijd te leveren om in nieuwe situaties het evangelie te brengen. Er is tegenwerking en weerstand, maar soms ook openheid voor het evangelie. Voor de bespreking van dit feitelijke zendingswerk zou ruimte moeten worden ingelast op onze vergaderingen. Ook bij de ontmoeting van deputaten met zendingswerkes dient dit een belangrijk onderdeel van het gesprek te zijn. Dit werkt stimulerend naar onze eigen situatie. We zijn dan meer gericht op onze feitelijke doelstelling. Veel zakelijke onderwerpen kunnen heel goed in klein comité afgewerkt worden.

10.5. De commissie heeft zich in een aantal vergaderingen met deze problematiek uitvoerig beziggehouden. Aan de deputatenvergadering van 26 juni 1995 zijn daarvoor een aantal voorstellen gedaan.

- 10.6. Op grond van dit rapport besloten deputaten:
- 10.6.1. Over te gaan tot het instellen van twee secties. In deze twee secties zullen twee "oude" zendingsgebieden (KwaNdebele en Botswana) en drie "nieuwe" zendingsgebieden/-projecten (Mozambique, Bangui en Brazilië) worden ondergebracht. De uitvoerende zaken met betrekking tot de kerken in Indonesië en Venda zullen bij het moderamen worden ondergebracht. Op grond daarvan kan het aantal P.S.-deputaten teruggebracht worden van drie naar twee.
- 10.6.2. De commissie opdracht te geven zoer kritisch te kijken naar de agenda van diverse vergaderingen, waarbij als norm geldt dat de uitvoerende zaken gedaan moeten worden door het moderamen resp. de eerste secretaris en beleidszaken op de agenda van de sectie- en deputatenvergaderingen dienen te komen.

11. De samenwerking binnen het Landelijk Bureau

11.1. De verhuizing van het zendingssecretariaat naar het Landelijk Bureau te Veenendaal, waartoe de G.S. 1992 besloot, kon gerealiseerd worden: op 3 mei 1994 vond de verhuizing plaats. Het kantoor, annex woonhuis in Hilversum werd verkocht. Voor de secretaresse, mw. W.E. Ruizendaal-van Diemen en voor ds. H. Last, de nieuw benoemde zendingssecretaris, werd in Veenendaal passende woonruimte gevonden. Het zendingsbureau is op werkdagen van 8.30 tot 16.30 uur bereikbaar onder een eigen telefoonnummer. Buiten de kantooruren is de telefoon doorgeschakeld naar het woonhuis van de secretaris, zodat de zending - evenals vroeger - altijd bereikbaar is. De bereikbaarheid was voor deputaten een belangrijk punt ten aanzien van de verhuizing.

11.2. Ten aanzien van de door de G.S. beoogde integratie nemen deputaten Zending het standpunt in: Het is goed om zoveel mogelijk samen te werken. Daarbij willen ze oog hebben voor de positie van de mensen die op het bureau werken. De zendingssecretaris is geen beleidsmedewerker van deputaten, maar zelf ook een door de G.S. benoemde deputaat. De secretaresse is geen administratieve kracht, maar secretaresse van de zendingssecretaris. De secretaresse kan daaronder niet in opdracht van het K.A.B. haar werk doen. Haar werk is puur een zaak tussen haar en de zendingssecretaris. Naast deze positie is het voor deputaten ook van belang dat de taken die de secretaresse heeft niet eenvoudig zijn over te dragen. Het is werk dat een eigen karakter heeft. De huidige secretaresse is daar ingegrooid. De taken die de secretaresse moet uitvoeren moet ze krijgen van de zendingssecretaris.

11.3. Er is over de integratie slechts enig overleg geweest met de werkers van de zending. Alleen met de zendingssecretaris is daarover een kort gesprek geweest. Omdat het er naar uitzag dat de beoogde integratie niet zou lukken, is er geen gesprek gekomen met de secretaresse. Er is wel op deputatenniveau contact geweest. In die ontmoeting is gesproken over de integratie. Van de kant van deputaten Zending hebben we uitdrukkelijk gezegd dat mw. Ruizendaal - conform de besluiten van de G.S. 1971/72, art. 218 - wordt gezien als de secretaresse van de zendingssecretaris. Er is ook een aantal argumenten genoemd waardoor de deputaten dachten dat integratie zoals het K.A.B. die voorstond niet mogelijk was. Naar het standpunt van deputaten klopt de benaming beleidsmedewerker niet in het geheel. De secretaris is geen beleidsmedewerker. Als deputaat draagt hij verantwoordelijkheid voor het geheel. Naar het besluit van de G.S. 1992 is de plaats voor de beleidsmedewerker het Landelijk Bureau. Ze werken van hier uit. Het Landelijk Bureau is nu de werkplaats.

11.4. Deputaten Zending zijn van mening dat de integratiemogelijkheden zich beperken tot de logistiek en het materiaal. De secretaris van de zending is een door uw vergadering benoemde deputaat en is verantwoordelijk voor de deputaten. De secretaresse blijft op de begroting van de zending. Daarin wordt een afwijkend standpunt ten opzichte van het K.A.B. ingenomen. Maar we moeten de voordelen van de integratie niet overboord gooien. Deputaten willen zich zo open mogelijk naar het K.A.B. opstellen. De inventaris zoals die voor de zending aangeschaft is (computer voor de secretaris, bureaustoelen) is door deputaten Zending betaald. Zending zal daarvoor met het K.A.B. nog een gesprek moeten hebben in het licht van het rapport van de G.S. 1992 waarin stond dat de problemen met betrekking tot de inventaris en de aanschaf ervan nog moesten worden opgelost. Duidelijk is in ieder geval dat de inventariskosten ook bij de G.S. ondergebracht dienen te worden. Via de quaestor van de G.S. zou een driejaarlijkse begroting voor de inventaris dienen te worden gemaakt.

11.5. Naar de mening van deputaten moeten alle betrokkenen zich bezig houden met de vraag hoe je van het Landelijk Bureau het best een facilitair bedrijf zou kunnen maken. Daarvoor zou door de G.S. een instructie moeten worden opgesteld.

12. Doorgeven

- 12.1. Het Zendingsblad kreeg in de afgelopen periode twee keer een nieuwe vormgeving.
- 12.1.1. De eerste keer was in 1992. Het blad verscheen vanaf toen viermaal per jaar met 24 pagina's, in een oplage van ± 29.000 exemplaren. De redactie mocht en mag zich verheugen over het vakmanschap van br. D. van Genderen, terwijl zr. W. Kriebel toezegde als copywriter haar medewerking te willen verlenen. Intussen werd ook zij tot redacteur van ons blad benoemd. Br. A. Kreuzen achtte de tijd aanbroken om de redactie te verlaten. Deputaten zijn hem dankbaar voor de inbreng van zijn jarenlange zendingservaring binnen de redactie. Zij benoemden ds. A.P. van Langevelde in zijn plaats.
- 12.1.2. Opnieuw kreeg het Zendingsblad een nieuwe vormgeving in 1993, met daarbij een nieuwe naam, nu vanwege het feit dat het "Zendingsblad" en "Werkwoord" (van deputaten Hulpverlening) integreerden. Tot nu toe was "Werkwoord" een ingevoegd katern bij het Zendingsblad. Beide bladen vormen nu één geheel, zij het met twee afzonderlijke redacties. Ook wordt duidelijk aangegeven wat bij "Zending" en wat bij "Hulpverlening" thuishoort.
- 12.1.3. Deze integratie maakte een "gemeenschappelijke" naam nodig. Gekozen werd voor "Doorgeven". Dit is een werkwoord, beide deputaatschappen geven in opdracht van de kerken het Evangelie door in Woord en Daad, de berichten van de terreinen worden doorgegeven en wat de Schrift zegt

over de missionaire opdracht van de gemeente wordt doorgegeven. Doorgeven is ook een persoonlijke opdracht: doorgeven de boodschap van heil in onze Here Jezus Christus aan zondaren.

- 12.1.4. De reacties op de tot nu toe doorgevoerde verbeteringen van het Zendingsblad stimuleerden de redactie om veel aandacht te schenken aan de lay-out.
- 12.1.5. Deputaten hopen dat de gemeenschappelijke uitgave nog meer zal stimuleren tot het vervullen van de opdracht om het Evangelie in Woord en Daad te verkondigen.
- 12.1.6. De nieuwe vormgeving van het Zendingsblad "Doorgeven" vond veel waardering; het overleg tussen "Zending" en "Hulpverlening" verloopt prettig. Intussen zijn er gesprekken op gang gekomen met evangelisatiedeputaten om te komen tot een gemeenschappelijke uitgave van de drie deputatschappen, die zich bezig houden met het werk van de kerk "naar buiten". Dat heeft erin geresulteerd dat vanaf september 1995 ook deputaten Evangelisatie participeren in ons blad.

12.2. In de maanden dat het Zendingsblad niet verschijnt, ontvangen meer dan 130 plaatselijke "kerkbodes" de Info (uitgezonderd de vakantemaanden). Op deze wijze trachten deputaten de leden van onze Chr.Geref. Kerken te betrekken bij het gemeenschappelijke zendingswerk.

12.3. Ook de Zendingkalender werd van een nieuwe lay-out voorzien. De reacties hierop zijn overdeeld gunstig.

13. Financiën
(Zie het financieel rapport, bijlage 5)

14. Voorstellen

- Deputaten stellen u voor:
- 14.1. opnieuw een deputaat algemeen voorzitter te benoemen;
- 14.2. twee deputaten sectievoorzitters te benoemen;
- 14.3. opnieuw een deputaat eerste secretaris, een deputaat tweede secretaris, een deputaat eerste en tweede penningmeester te benoemen;
- 14.4. de gevolgde procedure rondom de benoeming van een eerste secretaris goed te keuren;
- 14.5. de kerk van Hilversum-Oost eervol te ontslaan van haar status als zendende kerk;
- 14.6. de kerk van Purmerend eervol te ontslaan van haar status als zendende kerk op het moment dat ds.H.Jonkman zich aan een andere gemeente verbindt;
- 14.7. goedkeuring te verlenen aan de status van zendende kerk voor de kerk van Veenendaal-Bethel;
- 14.8. goedkeuring te verlenen aan de status van zendende kerk voor de kerk van Wormerveer;
- 14.9. het besluit van deputaten goed te keuren om Mozambique te aanvaarden als nieuw zendingsgebied;
- 14.10. het besluit van deputaten goed te keuren om een docent uit te zenden naar de FATEB in Bangui;
- 14.11. het besluit van deputaten goed te keuren om in samenwerking met de Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil een zendingsproject op te zetten in de steden Curitiba en Sao Paulo in Brazilië;
- 14.12. de door deputaten voorgestelde tijdelijke overbruggingsregeling voor een repatriërend missionair Dienaar des Woords goed te keuren;
- 14.13. in overleg met deputaten Kas Onderlinge Bijstand en Advies een regeling te treffen voor alle predikanten die een bijzondere taak gaan beëindigen en daarvoor een instructie vast te stellen;
- 14.14. een instructie op te stellen voor het Landelijk Bureau ten einde met medewerking van alle betrokkenen een zo optimaal mogelijke samenwerking te bevorderen;
- 14.15. in de regeling voor de buitenlandse zending, art. 5., de volgende bepaling op te nemen:
De deputaten zijn bevoegd medewerking te verlenen aan kerkeraden voor de uitzending van bijzondere zendingarbeiders.

De regeling voor de uitzending van bijzondere zendingarbeiders is als bijlage 1 bij dit rapport gevoegd.

14.17. het formulier voor de bevestiging tot de missionaire dienst (regeling voor de buitenlandse zending, art.7.) en het formulier voor de uitzending van andere zendingarbeiders vast te stellen.

14.18. het besluit van deputaten om het aantal P.S.deputaten terug te brengen van drie naar twee goed te keuren.

15. Besluit

Deputaten willen aan het einde van hun rapportage hun diepe dankbaarheid uitspreken jegens de Here die hen in staat stelde hun werkzaamheden te verrichten. Het is in veel opzichten een bewogen tijd geweest. Zowel binnen de kring van deputaten als ten aanzien van het zendingsveld vonden en vinden veel veranderingen plaats. Om die reden zenden we u als bijlage 4 toe de aanvulling op en actualisering van de beleidsnota 1992. Door het zoeken en vinden van nieuwe zendingssterren en zendingsprojecten is een nieuwe fase in het werk van deputaten aangebroken. Dat vraagt uitermate veel inspanning, aandacht en gebed. En het roept op tot verwondering, dat wij als kerken het middel in Zijn hand mogen zijn om gestalte te geven aan de opdracht van de Heiland dit evangelie te verkondigen aan alle volkeren van de wereld.

Aldus vastgesteld op de deputatenvergadering van maandag 26 juni 1995.

drs. W. van Heest, voorzitter
ds. H. Laas, 1e secretaris

Bijlage 49.1.

REGELING VOOR DE UITZENDING VAN BIJZONDERE ZENDINGSARBEIDERS¹

1. Positie.

- a. De positie van een zendingarbeider die met medewerking van de deputaten voor de buitenlandse zending van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland via een andere zendingsorganisatie uitgezonden wordt, aan te duiden als "bijzondere zendingarbeider", is van een andere aard dan die van een gewone zendingarbeider.
- b. De verantwoordelijkheid van de deputaten voor een bijzondere zendingarbeider is derhalve anders geregeld dan die voor een gewone zendingarbeider.
- c. Met de bijzondere zendingarbeider hebben de deputaten geen zakelijke, wel een persoonlijke, geestelijke en kerkelijke band.² De organisatie via welke de bijzondere zendingarbeider uitgezonden wordt, is verantwoordelijk voor een redelijke rechtspositie en, indien geen financiële betrokkenheid van zijn thuisgemeente en de deputaten wordt gewenst en nader is geregeld, voor de verwerving van de daarvoor nodige financiële middelen.³

2. Overleg met de andere organisatie

- a. Het moderamen benoemt een commissie, bestaande uit tenminste drie deputaten, die de opdracht heeft de benoeming als bijzondere zendingarbeider voor te bereiden (verder aan te duiden als: de benoemingscommissie).
- b. Alvorens de benoemingscommissie een gesprek met de betrokkene aangaat, treedt zij in overleg met de organisatie via welke de betrokkene wenst uitgezonden te worden. In dit overleg wordt nagegaan of er over en weer voldoende geestelijke en theologische basis aanwezig is om in de persoon van een bijzondere zendingarbeider te komen tot het dragen van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor diens uitzending.
- c. Indien de andere organisatie een vorm van samenwerking wenst waarbij ook de thuisgemeente en de deputaten financiële verantwoordelijkheid dragen, dient het overleg met de andere organisatie te leiden tot het aangaan van een overeenkomst van samenwerking, met inachtneming van de "Vijf regels voor samenwerking binnen de NZF" en de regels die van kracht zijn bij uitzending met medewerking van de deputaten hulpverlening. Een overeenkomst van samenwerking zal door ondertekening van beide partijen van kracht zijn voor de duur van de uitzending van de betrokkene.
- d. In het overleg met de andere organisatie worden door de benoemingscommissie de volgende zaken aan de orde gesteld:
- de aard en de betekenis van het bijzondere zendingarbeiderschap;
 - de uitgangspunten, het beleid en de werkwijze van de deputaten en van de andere organisatie, waarbij met name ook de verhouding tot de plaatselijke kerk(en) op het zendingsveld ter sprake dienen te komen;⁴
 - de regeling van de sociale voorzieningen;⁵
 - de vraag of een aanvullende opleiding nodig is, b.v. een DOG-cursus of een taalcursus;
 - de relatie van de deputaten en de andere organisatie met de uitzendende kerk;
 - de fondswerving;
 - wat verder noodzakelijk geacht wordt.
- e. Van dit overleg wordt schriftelijk verslag uitgebracht aan het moderamen van deputaten en het bestuur van de andere organisatie. Indien beide partijen met de inhoud van dit verslag akkoord gaan, vormt dat de basis waarop door de benoemingscommissie met de kandidaat een gesprek zal worden gevoerd.

3. Benoemingsprocedure

- A. Gesprek met de kandidaat en het vervolg daarop:
- a. Om in aanmerking te komen voor de aanstelling en uitzending als bijzondere zendingarbeider dient de betrokkene zich via zijn kerkeraad met een schriftelijk verzoek te richten tot het moderamen van de deputaten voor een gesprek hierover.
- b. Nadat het overleg volgens art. 2 heeft plaats gevonden en tot een positief resultaat heeft geleid, organiseert de benoemingscommissie een gesprek met de kandidaat.⁶

1. In de voetnoten zijn verwerkt de reacties op de vragen en opmerkingen, gemaakt op de deputatenvergadering, Nitzien 14Dv 11/03/95, art. 9.1.2. (stuk 95/96).

2. In 1. c. is omschreven wat de betrokkenheid van deputaten inhoudt; deze kan ook een beperkte en nader omschreven financiële betrokkenheid van de deputaten met zich meebrengen. (Zie art. 2.c. en 4.B.)

3. De bijzondere zendingarbeider komt niet in dienst van de zendingsdeputaten; wordt wel door hen onder bepaalde, hiërarchisch nader omschreven voorwaarden, benoemd tot bijzondere zendingarbeider. Hij wordt door een andere organisatie als zendingarbeider van die organisatie benoemd en uitgezonden.

4. De betreffende organisatie dient inhoudelijk beoordeeld te worden op deze punten.

5. Gedacht worden aan de regeling van zaken als: doorbetaling premies sociale voorzieningen, voor zover de mogelijk is, en anders aan het sluiten van vervangende gelijkwaardige verzekeringen bij een particuliere verzekeraar.

6. Mocht het overleg niet tot een positief resultaat geleid hebben wordt het negatieve resultaat daarvan aan de kandidaat medegedeeld en zal met hem op zijn verzoek daarover een gesprek gehouden worden.

- Als gasten bij dit gesprek nodig de benoemingscommissie een vertegenwoordiger van de betrokken organisatie en een vertegenwoordiger van de kerkeraad van de thuisgemeente uit.
- Op grond van dit gesprek en eventuele ingewonnen/ontvangen nadere informatie formuleert de benoemingscommissie (buiten aanwezigheid van de bovengenoemde gasten) een advies aan de deputaten waarop, na behandeling van dit advies door het moderamen, de deputaten al dan niet overgaan tot de benoeming van de betrokkene tot bijzondere zendingarbeider.
 - De benoeming door de deputaten zal normaal schriftelijk afgehandeld worden. Daartoe zullen het verslag bedoeld in art. 2 e., het advies van de benoemingscommissie, het verslag van de behandeling van dat advies door het moderamen en de tekst van de eventueel af te sluiten overeenkomst van samenwerking toegestuurd worden aan de deputaten. Mocht binnen de termijn van 14 dagen na de verzending van deze stukken blijken dat de helft of meer van de deputaten gegronde bezwaren maakt tegen de benoeming van de betrokkene tot bijzondere zendingarbeider dan wordt de benoeming uitgesteld tot na de behandeling van de naar voren gebrachte bezwaren op de eerstvolgende vergadering van de deputaten.⁷
 - Zo mogelijk worden de deputaten in de gelegenheid gesteld vóór zijn uitzending kennis te maken met de benoemde bijzondere zendingarbeider.
 - Afschrijven van het besluit tot benoeming en de daarbij gemaakte afspraken voor zijn uitzending worden gezonden aan de bijzondere zendingarbeider, de organisatie via welke hij uitgezonden wordt en aan de kerkeraad van de uitzendende kerk.

A. Gespreksaandwerpen

In het gesprek van de benoemingscommissie met de kandidaat bijzondere zendingarbeider dienen onder meer de volgende zaken aan de orde te komen:

- de motivatie van de betrokkene om als bijzondere zendingarbeider uitgezonden te worden;
- zijn plaats in de thuisgemeente;
- zijn taak als bijzondere zendingarbeider;
- de wederkerigheid in het zendingswerk op het zendingveld;
- zijn lidmaatschap van de kerk en betrokkenheid bij de organisatie(s) op het zendingveld, waarmee hij samen dient te werken;
- de fondswerving;
- de (on)mogelijkheid van steun voor door hem aan te dragen projecten;
- de eventueel noodzakelijke aanvullende opleiding;
- de vormgeving van het bijzondere zendingarbeiderschap in de praktijk door rondzendbrieven, de kennisgeving met en het verdere contact met de deputaten, de zorg voor de goede functionering van de relatie met de uitzendende gemeente via de kerkeraad en de zendingcommissie e.d.

4. Fondswerving

A. Zonder financiële betrokkenheid van de uitzendende gemeente en de deputaten zending

- Indien de andere organisatie geen financiële betrokkenheid van de uitzendende gemeente en de deputaten wenst, zal zij alle kosten van de bijzondere zendingarbeider en zijn werk uit de eigen fondsen financieren, waarvoor zij tot dusver ook onder de leden van de Chr. Geref. Kerken reeds eigen geldwervende activiteiten verrichtte.
- Alleen na verkregen toestemming van de deputaten mogen nieuwe geldwervende activiteiten, gericht op de leden van de Chr. Geref. Kerken, door de betrokken organisatie worden ondernomen.

B. Met financiële betrokkenheid van de zending gemeente en de deputaten zending

- Indien door de andere organisatie wel financiële betrokkenheid van de uitzendende gemeente en de deputaten gewenst wordt en een overeenkomst van samenwerking als bedoeld in art. 4 c. tot stand is gekomen, zijn de deputaten bereid onder strikte voorwaarden een deel van de gelden bijeengebracht voor het totale zendingswerk van de Chr. Geref. Kerken hiervoor ter beschikking te stellen, in principe gedurende een periode van zes jaar. Hiervoor wordt een Fonds Uitzending Bijzondere Zendingarbeiders (verder aan te duiden als: Fonds UZB) gevormd en op de driejaarlijkse begrotingen opgenomen.
- Het Fonds UZB wordt mede gevoerd door de uitzendende kerk met een wezenlijke extra financiële bijdrage boven de reeds voor deze kerk bestaande financiële verplichtingen jegens de kas van de deputaten (collectie plus omslag), die bestemd zijn voor het door de kerken financieel gezamenlijk gedragen zendingswerk dat behartigd wordt door de deputaten.
- De benoemingscommissie pleegt, alvorens het gesprek met de kandidaat bijzondere zendingarbeider plaats vindt, overleg met de kerkeraad van de uitzendende kerk over deze wezenlijke extra financiële bijdrage en de wijze waarop de kerkeraad deze extra bijdrage bijeen denkt te brengen. De hoogte daarvan hangt mede af van de grootte en de financiële situatie van de betreffende kerk. In dit overleg wordt gezamenlijk de hoogte van de wezenlijke extra financiële bijdrage vastgesteld.⁸
- Het Fonds UZB is complementair op de door de uitzendende kerk als thuisfront van de bijzondere zendingarbeider opgebrachte extra gelden.

⁷ Mochten deputaten besluiten de kandidaat bijzondere arbeider niet te benoemen, dan zal van dit besluit hem en de betrokken zendingorganisatie zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan worden.
⁸ Er is geen vast bedrag vastgesteld voor de zendingbijdrage: de ene gemeente kan meer/minder extra bijdragen dan de andere.

- De coördinatie van en verantwoordelijkheid voor deze extra fondswerving onder de leden van de uitzendende kerk en de eventuele vriendenkring van de bijzondere zendingarbeider is in handen van de kerkeraad, die hierbij zo mogelijk haar zendingcommissie inschakelt.
- De extra bijeengebrachte gelden worden overgemaakt naar de kas van de deputaten onder vermelding van "extra bijdrage Fonds UZB". De deputaten voegen uit het Fonds Uitzending Bijzondere Zendingarbeiders hun bijdrage toe en nemen de verplichting op zich gedurende de overeengekomen periode jaarlijks (in maandelijkse of driemaandelijkse termijnen) het bedrag dat nodig is aan de andere organisatie over te maken.
- Giften bestemd voor de bijzondere zendingarbeider en zijn werk, die buiten het kanaal van de kerkeraad of van de deputaten om bij de andere organisatie zelf binnenkomen worden in mindering gebracht op het jaarlijks voor zijn uitzending nodige bedrag.
- De ontwikkeling van de inkomsten voor dit jaarlijks nodige bedrag bij de andere organisatie en bij de deputaten zal aan het eind van iedere werkperiode - dan wel eerder bij gebloken noodzaak - worden geëvalueerd.⁹

5. Uitzending

De eerste secretaris bereidt de uitzenddienst voor samen met:

- de kerkeraad van de uitzendende kerk;
- de organisatie via welke de bijzondere zendingarbeider uitgezonden wordt;
- in de uitzenddienst zal gebruik gemaakt worden van het voor de uitzending van een bijzondere zendingarbeider vastgestelde formulier.

6. Verplichtingen

A. Waartoe de deputaten zich verplichten

- Het stimuleren van de band tussen de bijzondere zendingarbeider en de uitzendende kerk met zijn zendingcommissie.
- De voorlichting over de bijzondere zendingarbeider en zijn werk via "Doorgeven", op zendingavond, via de info's en het Handboek voor de Zendingcommissies en op Classicorespondentendagen.
- De vormgeving van de uitzending van de rondzendbrieven van de bijzondere zendingarbeider volgens een door hem opgestelde adressenlijst met een met hem overgekomen aantal adressen.
- De toezending van:
 - "Doorgeven";
 - de rondzendbrieven van de gewone en bijzondere zendingarbeiders;
 - de rondzendbrieven van de voorzitter;
 - het jaarlijkse verslag aan de Particuliere Synoden.
- Het bij wijze van uitzondering brengen van een bezoek, niet ter werkbegeleiding, maar ter ontmoeting en bemoediging; indien zo'n bezoek gebracht zou worden, dan zal dit bij voorkeur geschieden in een jaar waarin de bijzondere zendingarbeider niet met verlof komt.
- Een gesprek met de voorzitter en de eerste secretaris en zo mogelijk een ontmoeting met de deputaten tijdens het verlof.
- Het geven van advies, hetzij op verzoek van de bijzondere zendingarbeider zelf, of (indien nodig geacht) naar aanleiding van rondzendbrieven of bezoeken.
- Het overwegen van en/of bemiddelen in uitsluitend kleinschalige en kortlopende projectaanvragen van de kerk op het zendingsterrein, waarvan hij lid is (aan de hand van hiervoor nog op te stellen criteria).
- Het schriftelijk vastleggen van bijzondere verplichtingen en afspraken tussen de deputaten en de bijzondere zendingarbeider op financieel gebied, indien deze overeengekomen zijn.

B. Waartoe de bijzondere zendingarbeider zich verplicht

- Hij zal zich in de plaats of streek waar het werk verricht wordt aansluiten bij een kerk van Bijbels christelijke signatuur en actief deelnemen aan het gemeentelijke leven om de geestelijke en kerkelijke betrokkenheid wederzijds goed te laten functioneren. Te denken valt hierbij ook aan het deelnemen aan toerustingactiviteiten e.d. In bepaalde gevallen kan het bekleeden van een kerkelijk ambt onderdeel vormen van het vervullen van zijn missionaire taak.
- Van de onder a. genoemde activiteiten brengt hij viemaal per jaar een verslag uit aan de deputaten, de kerkeraad en de zendingcommissie van de uitzendende kerk door middel van een rapport, te zenden naar het adres van de eerste secretaris, die voor verdere doorzending aan de kerkeraad en de zendingcommissie zorg draagt.
- Tijdens zijn verblijf in Nederland zal hij op een van te voren door het moderamen met hem afgesproken wijze incidenteel zich in laten schakelen bij het voorlichtings- en toerustingswerk in de Chr. Geref. Kerken.

⁹ Mocht blijken dat de inkomsten uit b.v. de bijdragen van een vriendenkring achterwege blijven bij de toezeggingen, dan kan tijdig de kerkeraad van de uitzendende gemeente, die verantwoordelijk is voor het bijeenbrengen van de wezenlijke extra bijdrage, daarop attent gemaakt worden, zodat hij de nodige actie kan ondernemen. Dit dient besproken te zijn in het overleg onder 4 B 3.

Bijlage 40.2.

AANVULLING OP ACTUALISERING VAN DE BELEIDSNOTA 1992 VAN DE DEPUTATEN BUITENLANDSE ZENDING VOOR DE PERIODE 1996 - 1998

Uitgaande van de principiële lijnen, getrokken in hoofdstuk 1, 2 en 3 van de Beleidsnota, ter kennisname aangeboden aan de Synode 1992, zal d.v. in de periode 1996 - 1998 met betrekking tot het zendingswerk het volgende beleid gevoerd worden en de daarmee samenhangende werkzaamheden verricht.

7. Toraja

A. De deputaten zullen in deze periode de samenwerking met de Gereja Toraja Mamasa voortzetten met betrekking tot de zendingsgebieden Suppirang'Mada' en To Bunggu. In Suppirang'Mada' arbeiden ds. P. Mory en vier onderwijzers aan de Christelijke school te Mada' in de verkondiging van het Evangelie door woord en daad aan de aldaar nog steeds overgebleven heidenen (hun aantal wordt geschat op 1.500). Het aantal gemeenten bedraagt 3 met daarbij nog 2 preekplaatsen, waar geregeld diensten belegd worden en evangelisatie activiteiten worden verricht. Ds. Mory verwacht dat in het gebied 'Suppirang'Mada' in totaal 7 gemeenten zullen ontstaan, die samen een classis kunnen vormen. Zowel van ds. Mory als van de BPHS-GTM ontvangen we elk jaar een rapport over de voortgang van dit werk. Gedurende een werkbezoek zal ook dit evangelisatiegebied bezocht worden.

B. In To Bunggu werkt al meer dan 20 jaar de evangelist Alberth Tadido. Het werk aldaar ondervond de vorige periode verschillende tegenslagen. De onderwijzer aan de Christelijke School moest helaas ontslagen worden, enerzijds wegens het opheffen van de Christelijke school (waarvoor dus ook geen subsidie hoeft te worden verstrekt), anderzijds wegens wangedrag. Een gunstige ontwikkeling is, dat de BPHS-GTM er in geslaagd is een predikant, ds. Elisa Rabay, naar To Bunggu te zenden voor de tijd van 5 jaar, die zich inmiddels met zijn gezin in Kalukunangka' heeft gevestigd. Ook konden 3 jongeren uit To Bunggu een training volgen in het Centrum voor Kadervorming van de Indonesische Protestantse Kerk van Dongala-Palu. Zij zijn nu ingezet in de gemeenten o.a. voor het onderwijs op de zondagscholen. Door de BPHS-GTM worden we d.m.v. een jaarrapport op de hoogte gehouden van de voortgang van het werk in To Bunggu. Zo mogelijk zal ook dit gebied tijdens een werkbezoek bezocht worden.

C. De BPHS-GTM wordt door ons gesteund met geld voor beurzen ten behoeve van de studenten in de theologie. Een deel van hen studeert aan de Theologische Hogeschool te Ujung Pandang, een deel aan de Theologische Hogeschool te Rantepao. Het bedrag aan steun wordt jaarlijks verminderd mede in verband met het sterkende aantal studenten in de theologie. De Gereja Toraja Mamasa voorziet dat over niet al te lange tijd voldoende in de behoefte aan predikanten kan worden voorzien; het aantal theologische studenten kan dus teruggebracht worden.

D. Een nieuwe ontwikkeling vraagt de aandacht. Nu er aan de Indonesische kerken door het visum-beleid van de overheid hoe langer hoe minder of zelfs in het geheel geen personele steun meer verleend kan worden, is de vraag gerezen: op welke wijze kan in de behoefte aan vorming van onze zijde nog voorzien worden? De ITS heeft zich op de hoogte gesteld van wat in de kring van de GZB en van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) ondernomen is om loch aan de behoefte aan geestelijke vorming in gereformeerde zin van gemeenteleden, ambtsdragers en predikanten te kunnen voldoen. Zowel de GZB als de Gereformeerde Kerken hebben een project opgezet om de kerken in Indonesië te dienen met goede literatuur in de Indonesische taal. Het beleid van de deputaten in deze periode is er op gericht met de Gereja Toraja Mamasa te overleggen, of ook wij door het verschaffen van goede literatuur in de daar bestaande behoefte kunnen voorzien. Het is niet onze bedoeling een eigen literatuurproject op te zetten, maar op de één of andere wijze aan te sluiten bij wat door de GZB en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) al in gang is gezet. Van de kant van de literatuurcommissie van de GZB en van de literatuurcommissie van de Gereformeerde Kerken zijn er toezeggingen gedaan dat aansluiting bij hun projecten voor ons mogelijk is. Hierbij valt te denken aan: het garanderen van het afnemen van een aantal publikaties, die door ons aan de GTM eventueel tegen gereduceerde prijs ter beschikking wordt gesteld; het introduceren bij de predikanten van de GTM van deze publikaties door een oud-zondeling, die in het Torajagebied heeft gewerkt; het aandrigen van Sileis, die door ons van belang en geschikt geacht worden om vertaald/bewerkt te worden in het Indonesisch/naar de Indonesische situatie toe. Hier ligt ons inziens een vruchtbaar terrein voor één van de laatste zendingsdiensten die wij aan de Gereja Toraja kunnen verlenen. Dat hiervoor ook een budget beschikbaar moet zijn zal duidelijk zijn. Wellicht kunnen de kosten voor deze dienst door de gelden, reeds begroot voor Indonesië, gedekt worden. Het overleg hierover met de broeders van de Gereja Toraja Mamasa is van beslissende aard. In de verhouding waarin wij tot hen staan past het niet een bepaalde vorm van hulp, hoe belangrijk door ons ook geacht, hun op te dringen. Wel zullen we er bij hen op aandringen ook van deze vorm van hulp gebruik te maken.

8. Venda

A. Met de 3 kerken in Venda (Mutale, Niani en Soutpansberg) zal de samenwerking, zoals overeengekomen in de Agreements ook in deze periode worden voortgezet. Tegen het einde van de periode zal een evaluatie gehouden worden, zoals geschied is ook in 1995 aan het einde van de eerste driejarige periode. Van belang zal het zijn de kerkelijke en de staatkundige ontwikkelingen in Zuid-Afrika te volgen. Hierover laten de deputaten zich informeren door de broeders van de kerken met welke we samenwerken in het zendingswerk, dat mede door ons gefinancierd wordt. Bijzondere aandacht zal door de kerkeraden van Mutale, Niani en Soutpansberg gegeven worden aan de gemeentecpbouw en het evangelisatiewerk. De kerkeraad van Niani heeft met het oog hierop een tweede predikant beroepen, die onlangs bevestigd is, terwijl de kerkeraad van Soutpansberg begonnen is met het voorbereidend werk in de gemeente om tot het beroepen van een derde predikant over te kunnen gaan. Ook de bouw van kerkgebouwen vraagt de voortdurende aandacht.

B. Het evangelisatiewerk in het Siloamziekenhuis zal de bijzondere aandacht hebben van de kerkeraad van Soutpansberg teneinde te komen tot een duidelijke visie op dit werk. Tot nu toe heeft die visie te veel ontbroken. De kerkeraad heeft zich voorgenomen zich hierop te bezinnen; de deputaten hebben op verzoek van de kerkeraad zich bereid verklaard mee te zullen denken over dit werk, dat mede door onze steun mogelijk wordt gemaakt.

C. De ontwikkeling van de Iyani Bijbelschool, het vormingscentrum voor alle kerken van de Synode Soutpansberg, zal door de deputaten in deze periode met grote interesse gevolgd en gesteund worden. Belangrijke beslissingen dienen in deze periode genomen te worden in verband met de opvolging van dr. Rabali. Voorlopig wordt deze post nog niet vervuld; dat heeft onze instemming, maar op de duur zal een opvolger voor dr. Rabali gezocht en aangesteld dienen te worden. Wij hopen en bidden dat deze gevonden zal kunnen worden.

D. Eén van de knelpunten, die in de vorige periode aan het licht trad, is de verantwoording van de door ons overgemaakte gelden, die te wensen over liet. De kerkeraden en de beheerraad van Iyani hebben maatregelen getroffen om daar verbetering in aan te brengen. De Financiële Commissie is hen daarbij behulpzaam.

E. De persoonlijke contacten zullen ook in deze periode onderhouden worden door het maken van werkbezoeken, eens per jaar. Daarbij is het goed mogelijk dat in deze periode niet alleen van onze zijde afgevaardigden naar Venda gaan, maar ook dat afgevaardigden van de kerken aldaar naar ons toekomen om de lopende zaken te bespreken. Het voornemen is, gezien de afspraken die gemaakt zijn bij de zelfstandigwording van de kerken, dat eens per jaar zo'n persoonlijk contact zal plaatsvinden, hetzij in Venda, hetzij in Nederland.

F. De huidige ontwikkeling van MBEU, de boekwinkel die in de vorige periode noodgedwongen verkocht moest worden en door de familie Cronjé overgenomen werd, geeft de hoop, dat het in de loop van de tijd door de deputaten in Mbeu geïnvesteerd kapitaal op de duur niet geheel verloren zal gaan. De eerste penningmeester blijft geregeld contact onderhouden met Braam Cronjé om op de hoogte gehouden te worden van het wel en wee van MBEU.

9. KwaNdebele

A. Het zendingswerk in KwaNdebele zal veel aandacht vragen van de deputaten. Het werk is daar nog volop in opbouw. Na de wisseling van de wacht zijn ds. C.W. Buys en ds. G. Huisman bezig zich in te werken en de taal te leren beheersen.

B. In goede samenwerking met de kerkeraad en de evangelisten zetten zij, ds. ir. J. Slagboom en dr. P.J. Buys zich in om het zendingswerk te intensiveren, de gemeentecpbouw te bevorderen, de kerk aldaar tot zelfstandigheid te brengen. Als onderling samenhangende wegen om hiertoe te komen zien de deputaten het als hun taak personele en financiële steun te verlenen voor:

1. de verdere verbreiding van het Evangelie;
2. de vorming van de leden, kerkeradsleden en de evangelisten van de Gereformeerde Kerk van KwaNdebele;
3. het instrueren van de gemeentecommissies;
4. het beroepen van een autochtone predikant;
5. de instelling van meer plaatselijke kerken. Dit alles in goed overleg met de kerkeraad van de nu nog ene GKK.

C. In samenwerking met de Beheerraad en de leiders van de Onafhankelijke Kerken vervullen dr. P.J. Buys en

drs. C.W. Buijs hun taak aan de Bijbelschool Mukharyo. In deze periode hopen de deputaten, samen met allen die betrokken zijn bij Mukharyo, aan deze Bijbelschool voor de voorgangers en de leden van de Onafhankelijke Kerken definitief vorm te geven, zowel wat de gedecentraliseerde als de geconcentreerde cursussen betreft. De ontwikkeling en aanvaarding door alle betrokkenen van een gezamenlijke visie op Mukharyo is hiervoor essentieel. Dat is de eerste prioriteit die de deputaten zich gesteld hebben, daar in de vorige periode enig misverstand hierover aan het licht getreden is.

D. Mede door een jaarlijks te brengen werkbezoek zal het persoonlijke contact met de kerkeeraad, de evangelisten, committees en de zendingswerkers ter plaatse onderhouden worden.

10. Botswana

A. Ook nu de drie gemeenten, die in dit zendingsgebied geïnstitueerd werden, zich verenigd hebben in de Reformed Churches of Botswana, blijft het Agreement, dat de deputaten gesloten hebben met de kerkeeraad van de Reformed Church van D'kar van kracht. Dat houdt in dat wij deze kerk bijstand blijven verlenen bij het zendingswerk van deze kerk, waarvoor de fam. ds. J.C. Wessels werd uitgezonden en dat het project om de Bijbel te vertalen in de Naro-taal, waarvoor drs. H. Visser en zijn echtgenote zijn uitgezonden, krachtig wordt voortgezet. Het blijft in deze periode het beleid van de deputaten deze zendingstaken van harte te steunen door meeleven, voorbede en financiële middelen daarvoor ter beschikking te stellen.

E. Daar onze zendingsarbeiders in Botswana telkens weer geconfronteerd worden met grote lichamelijke en sociale noden onder de bevolking ten gevolge van langdurige droogte en het ontbreken van voldoende medische voorzieningen, ligt het in de bedoeling van de deputaten, in goed overleg met de Deputaten Hulpverlening en met onze zendingsarbeiders aldus, te komen tot de vorming van een noodfonds, waarin van diverse zijden geld gestort kan worden, zodat de zendingsarbeiders kunnen beschikken over gelden om in de allereerste en schrijnende behoefte aan hulp te kunnen voorzien.

C. Met het oog op een goed inzicht in de ontwikkelingen van KURU zullen de deputaten het DOG-overleg over Botswana blijven volgen.

D. Indien dat wenselijk geacht wordt zal ook aan dit zendingsgebied in deze periode een werkbezoek gebracht worden om persoonlijk contact te onderhouden met de kerkeeraad van D'kar, de zendingsarbeiders, de fam. Le Roux en de andere kerken van de Reformed Churches of Botswana.

11. Bangui

A. Daar de Synode het groene licht gegeven heeft zullen de deputaten nauw contact gaan onderhouden met de Doyen de la Faculté de Théologie Évangélique de Bangui (FATEB) om hem op de hoogte te houden van onze inspanningen om aan onze toezegging een docent ter beschikking te stellen te voldoen.

B. De deputaten zullen dan zich inspannen om tot de uitzending te komen van een gereformeerde theoloog, die aan de FATEB de colleges op het terrein van de gevraagde vakgebieden kan geven.

C. Zo mogelijk zullen dan ook de banden met de FATEB versterkt worden door een werkbezoek aan Bangui, nadat de in 5.2 beoogde uitzending plaats heeft gevonden.

12. Mozambique

A. Daar de Synode het groene licht gegeven heeft zullen de deputaten een samenwerkingscontract met Trans World Radio afsluiten om tot de beoogde uitzending van Bijbelcursussen in het Lomue te komen.

B. De deputaten zullen zich dan inspannen een theoloog (bij voorkeur lid van een Chr. Geref. Kerk) na deugdelijke voorbereiding uit te zenden naar Mozambique als coördinator voor het toerustingswerk met als werkterrein de provincie Zambezia en als standplaats Mocuba.

C. De deputaten zullen zich dan eveneens inspannen om pastor Avelino aan te trekken als medecoördinator voor het toerustingswerk en hem in staat stellen de daarvoor noodzakelijk geachte nadere opleiding te volgen.

D. De deputaten zullen dan tevens een samenwerkingscontract sluiten met de Association of Evangelicals of Mozambique ten einde toegang tot Mozambique te verkrijgen voor het toerustingswerk voor de kerken in Zambezia.

E. Nadat het toerustingswerk daadwerkelijk begonnen is of zo nodig reeds eerder zal er een werkbezoek gebracht worden aan dit zendingssterren.

13. Brazilië

A. Zodra de Synode het groene licht gegeven heeft zullen de deputaten in contact treden met de zendingsdeputaten van de Igrejas Evangelicas Reformadas no Brasil om tot bindende afspraken met betrekking tot het gezamenlijke te ondernemen zendingswerk te komen.

B. De deputaten zullen dan zich inspannen een zending uit te doen zenden voor het zendingswerk in São Paulo.

C. Nadat het werk in São Paulo is begonnen en de Nederlandse zending zich daar gevestigd heeft, of zo noodzakelijk geacht reeds eerder, zal een werkbezoek aan de zendingsprojecten in Brazilië gebracht worden.

Bijlage 49.3

13. FINANCIËEL VERSLAG VAN DE DEPUTATEN VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING

In aansluiting aan paragraaf 13 uit het rapport bieden deputaten u bij dezen afzonderlijk rapport aan betreffende de financiële gang van zaken gedurende de verslagperiode 1992 t/m 1994, alsmede de begrotingen voor de jaren 1996 t/m 1998.

13.1. BALANS PER 31 DECEMBER	1994	1993	1992
	f	f	f
AKTIVA			
MATERIELE VASTE AKTIVA			
Gebouwen	1	34.000	34.000
Kantoorinventaris	2.088	0	131
Kantoorapparatuur	7.220	11.510	15.800
Aktiva zendingssterren	PM	PM	PM
	9.309	45.510	49.931
FINANCIËLE VASTE AKTIVA			
Effecten	577.300	452.000	704.000
Spaarvastrekening	0	1.000.000	1.000.000
Leningen u/g	331.425	353.175	372.573
	908.725	1.805.175	2.076.573
VLOTTENDE AKTIVA			
Vorderingen overlopende aktiva	442.117	296.439	422.327
Deposito's, spaarrekening en liquide middelen	5.277.188	3.367.927	2.193.441
	5.719.305	3.664.366	2.615.768
TOTAAL AKTIVA	6.637.339	5.515.051	4.742.272
PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN			
Algemene reserve	4.694.541	3.060.664	2.098.273
BESTEMMINGSERESERVES:			
Reserve Botswana	0	415.721	515.721
Reserve 4e zending KwanaNdebele	0	0	152.175
Reserve personele ondersteuning			

Indonesië	0	0	165.000
Reserve nieuw zendingstomein	600.000	600.000	450.000
Reserve Mukharjo	350.000	250.000	150.000
Totaal Eigen Vermogen	5.644.541	4.326.385	3.531.169
VOORZIENINGEN			
Voorziening verlofkosten	105.000	90.000	90.000
Voorziening pensioenverplichtingen	303.665	500.000	500.000
Voorziening repatriërende zend.werkers	240.000	200.000	0
	708.665	790.000	590.000
SCHULDEN			
Schulden op korte termijn	283.933	398.666	621.103
TOTAAL PASSIVA	6.637.339	5.515.051	4.742.272

13.2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	1994	1993	1992
BATEN	f	f	f
Ontvangst bijdragen kerken	616.914	646.842	530.445
Giften algemeen	549.820	397.531	425.842
Legaten	694.034	323.180	101.042
Busjes	100.069	136.547	139.060
Zendingscommissies	587.520	535.642	586.756
Overige inkomsten	228.281	190.200	191.934
Interest	355.969	349.097	264.270
TOTAAL BATEN	3.132.607	2.579.039	2.239.349
LASTEN			
Indonesië	74.113	109.163	119.218
Venda	421.451	468.590	668.731
Venda: bijzondere baten en lasten	(38.398)	63.511	228.551
Kwandebebe	679.968	480.205	318.919
Botswana	195.785	162.977	225.250
Nederland	441.532	298.377	300.680
Voorziening repatriërende zend.werkers	40.000	200.000	0
TOTAAL LASTEN	1.814.451	1.783.823	1.861.349
BATIG SALDO	1.318.156	795.216	378.000
13.3. UITGAVEN (nader gespecificeerd)			
	1994	1993	1992
	f	f	f
INDONESIË			
Subsidie Torjaskerk	71.913	107.598	101.270
Overige uitgaven	2.200	1.565	17.948
	74.113	109.163	119.218
VENDA			
Salaries en (incl. soc. lasten)	0	9.963	98.824
Verlofkosten/repatriëring	0	1.656	47.367
Terreinkosten	408.105	424.030	541.560

Overige uitgaven	13.345	(3.067)	5.833
Kosten medische dienst	0	37.008	(22.653)
	421.451	468.590	668.731
Venda: Bijzondere baten en lasten:	(38.398)	63.511	228.551
KWANDEBELE			
Salaries en (incl. soc. lasten)	333.341	219.530	175.726
Verlofkosten/repatriëring	15.000	20.692	5.992
Terreinkosten	280.638	231.022	128.668
Diverse kosten	50.989	8.961	8.533
	679.968	480.205	318.919
BOTSWANA			
Salaries en (incl. soc. lasten)	119.454	115.119	89.791
Verlofkosten	2.750	975	3.000
Terreinkosten	71.451	39.430	69.810
Overige kosten	2.130	7.453	62.649
	195.785	162.977	225.250
NEDERLAND			
Personeelskosten	211.779	150.419	117.017
Huisvestingskosten	12.462	5.567	4.889
Kosten "Doorgeven"	20.104	16.968	24.737
Diverse kosten	192.771	121.002	149.144
Afschrijvingen	4.416	4.421	4.893
	441.532	298.377	300.680
Toevoeging voorziening repatriërende zendingswerkers	40.000	200.000	0
Totaal uitgaven	1.814.451	1.783.823	1.861.349
BEGROTING INDONESIA (BPS/GTM)			
	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Algemene subsidie	44.550	39.600	34.650
2. Voorziening projecten e.d.	25.450	23.400	21.350
3. Totaal normale begroting	70.000	63.000	56.000
4. Overige uitgaven:			
4.1. Pensioenen, ziektekosten	20.000	20.000	20.000
4.2. Eukumindo, bezoekkosten e.d.	10.000	10.000	10.000
TOTAAL BEGROTING INDONESIA	100.000	93.000	86.000

Toelichting begroting Indonesië (BPS/GTM) periode 1996 t/m 1998

- De verleende algemene subsidie verminderd met f 4.950,— per jaar. Dit is 5% van f 99.000,—, de subsidie in 1995, het basisjaar van de afbouwovereenkomst.
- Dit betreft een voorziening voor kosten projecten: zendingswerk in To Bunggu en Mada/Suppirang, kadervorming en transmigratie.
- Het totaal van de normale begroting verminderd jaarlijks met 5% (f. 7.000,—) van het door de Generale Synode in 1996 vastgestelde totaalbedrag groot f. 140.000,—.
- 4.1. Dit betreft pensioenverplichtingen aan oud-werkers resp. hun weduwen, die op het moment van de

overdracht van het zendingswerk aan de GTM (1990) in dienst van de zending waren, alsmede een voorziening inzake de overeengekomen ziektekostenregeling.

4.2. Contributie etc. Eukumindo en kosten werkbezoeken/bezoeken GTM aan Nederland.

BEGROTING VENDA	1996	1997	1998
	f	f	f
1. van Bijbelschool	147.000	137.812	128.625
2. Mutale:			
- Donald Fraser Hospitaal	29.950	25.270	23.590
- Overigen:			
- kerkbouw	41.600	38.000	36.400
- kost.gemnt./zend.werk	58.080	54.450	50.820
3. Niani- kerkbouw	48.000	45.000	42.000
- kost.gemnt./zend.werk	105.160	98.588	92.015
4. Soutpansberg-kerkbouw	14.000	13.125	12.250
5. Venda Studiebeurse	14.000	13.125	12.250
6. Overige uitgaven	25.000	25.000	25.000
TOTAAL BEGROTING VENDA	479.790	451.370	422.950

Toelichting op de begroting Venda periode 1996 t/m 1998

1. Blijkens de akte van overdracht zal de financiële bijdrage met ingang van 1997 jaarlijks met Rand 13.125 afnemen.

2/3

4/5. Blijkens de akte van overdracht is de voor het jaar 1992 toegezegde financiële bijdrage jaarlijks met 5% verminderd, met uitzondering van het Donald Fraser Hospital waarvoor de financiële bijdrage jaarlijks vanaf 1997, zal afnemen met Rand 2.400.

6. Voorziening voor uitgaven voortvloeiende uit de evaluatie van ons zendingswerk in Venda, overeenkomstig de akte van overdracht.

Algemeen

De koers van de Rand is destijds voor de meerjaarsbegroting gesteld op 0,70. De koopkrachtdaling, als gevolg van de voor Z.Afrika ongunstige koersontwikkeling van de Rand t.o.v. de Hfl., werd door Deputaten grotendeels gecompenseerd.

BEGROTING KWANDEBELE	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Traktamenten e.d.	121.000	123.750	126.500
2. Soc.lasten	15.000	15.000	16.000
3. Verlofkosten	-	30.000	-
4. Huisvestingskosten	7.000	7.000	7.000
5. Terminkosten	284.000	272.000	258.000
6. Overige uitgaven	20.000	20.000	20.000
7. Onvoorzien	10.000	10.000	10.000
Totaal	457.000	477.750	435.500

Toelichting

1. Waarin begrepen: toeslag, kindertoelage, vakantiegeld, aandeel premie ziektekostenverzekering (50%).
2. Premie vrijwillige verzekering AOW/AWW, ongevalverzekering en vervoerskosten Thera Slagboom.
3. Voorziening kosten periodiek verlof.
4. Betreft onderhoud woningen ds.ir. J. Slagboom en ds. G. Huisman.
5. Betreft de salarissen van 8 evangelisten; de autokosten voor 10 auto's, alsmede het treffen van voorzieningen voor de vervanging van de auto's waarbij de gemiddelde levensduur is gesteld op 5 jaar; een jaarlijkse subsidie voor kerkbouw groot f. 20.000.
6. Betreft kosten werkbezoeken, kopieerkosten, vervanging apparatuur, cursussen, boeken evangelisten, telefoon- en bankkosten e.d.

BEGROTING MUKHANYO

	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Traktamenten e.d.	166.200	169.000	174.000
2. Soc.lasten	14.000	14.000	16.000
3. Verlofkosten	11.500	12.500	3.500
4. Huisvestingskosten	31.000	32.000	33.000
5. Administratie-kosten	15.000	15.000	16.000
6. Reiskosten	37.000	38.000	39.000
7. Mediatheek	16.000	16.000	16.000
8. Voeding e.d.	22.000	23.000	25.000
9. Overige uitgaven	7.000	7.000	7.000
10. Onvoorzien	10.000	10.000	10.000
TOTAAL BEGROTING MUKHANYO	329.700	336.500	339.500

1. Waarin begrepen: toeslag, kindertoelage/studiebeurs, vakantiegeld en aandeel premie ziektekostenverzekering(50%).
2. Betreft pensioenbijdrage en premie AOW/AWW.
3. Voorziening kosten periodiek verlof.
4. Betreft woontoelage (Dr. Buys), huur woning ds. C. Buys, onderhoud gebouwen.
5. Betreft schrijfbehoeften, papier, aanschaf incl. rep.en onderhoud van kleine kantoorapparatuur.
6. Reiskosten t.b.v. de leiding van Mukhanyo (dr. Buys/ pres. F. Ntsantsaha), docenten en anderen.
7. Aanschaf boeken, video's, cassette's en ander audio-visuele hulpmiddelen.
8. Aankoop voedsel studenten en eetgerei.
9. Betreft o.a. accountantskosten, bankprovisies e.d..

BEGROTING BOTSWANA

	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Traktamenten	105.000	109.000	113.000
2. Soc.lasten	18.500	19.000	19.500
3. Verlofkosten	-	12.000	10.000
4. Huur/onderhoud huizen	8.000	8.000	8.000
5. Transportkosten, veldwerk	30.000	32.000	33.000
6. Assistentie vertaalwerk	8.000	9.000	10.000
7. Opleiding/workshops/sem.	7.000	7.000	7.000
8. Overige uitgaven	6.000	6.000	6.000
9. Onvoorzien	10.000	10.000	10.000
TOTAAL BEGROTING BOTSWANA	192.500	212.000	216.500

Toelichting begroting Botswana periode 1996 t/m 1998

1. Waarin begrepen: toeslag, kindertoelage, vakantiegeld, aandeel premie ziektekostenverzekering (50%).
2. Premie vrijwillige verzekering AOW/AWW, ongevalverzekering en pensioenverzekering t.b.v. de fam. Visser.
3. Voorziening kosten periodiek verlof.
4. Huur, onderhoud en verzekering huizen.
5. Exploitatiekosten auto's incl. het treffen van een voorziening voor vervanging en div. andere kosten veldwerk.
6. Reis-en verblijfskosten begeleiding van Wycliffe en vergoeding taalhelpers(s).
7. Kosten deelname aan vakopleidingen, seminars e.d.
8. Telefoon, kantoorkosten, kosten werkbezoek e.d.

BEGROTING NEDERLAND

	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Traktamenten	188.000	192.500	197.750
2. Kosten K.A.B.	56.600	59.800	63.550
3. Huisvestingskosten	15.000	15.000	15.000
4. Algemene kosten	150.000	155.000	160.000
5. Kosten Zendingsblad	60.000	60.000	60.000
TOTAAL BEGROTING NEDERLAND	469.600	482.300	496.300

Toelichting op de begroting Nederland periode 1996 t/m 1998

1. Waarin begrepen: toeslag, vakantiegeld, vergoeding premieheffing en aandeel ziektekostenverzekering.
2. Toerekening K.A.B.
3. Onderhoud woning secretaris, verzekering(en) en lasten.
4. Betreft kartoorkosten, vergaderkosten (incl. reisgeld), advertentiekosten.
5. Dit betreft het resultaat uit druk- en verzendkosten vermindert met het aantal ontvangen acceptatie's maal een standaardbedrag van f 10,-.

RECAPITULATIE BEGROTINGEN VOOR DE PERIODE 1996 T/M 1998

	1996	1997	1998
	f	f	f
UITGAVEN			
1. Indonesië (BPS-GTM)	100.000	93.000	86.000
2. Venda	479.790	451.370	422.950
3. KwaNdebele-terrein	457.000	477.750	435.500
4. KwaNdebele-Mukhanyo	329.700	336.500	339.500
5. Botswana	192.500	212.000	216.500
6. Bangui	125.000	100.000	115.000
7. Mozambique: - radio	50.000	50.000	50.000
- overige	230.000	190.000	200.000
8. Brazilië	141.000	127.000	121.000
9. Uitzend. bijz. zend. arbeiders	20.000	20.000	20.000
10. Nederland	469.600	482.300	496.300
TOTAAL VAN DE UITGAVEN	2.594.590	2.539.920	2.502.750
INKOMSTEN			
11. Bijdrage kerken	2.064.590	2.009.920	1.972.750
12. Opbrengst beleggingen	330.000	330.000	330.000
13. Vrijval bestemmingsreserve nieuw zendingsterrein	200.000	200.000	200.000

Gevraagde omslag op basis van deze bedragen:

f 26,90 (nu f 23,32)

BULAGE 50
art. 155, 159, 221, 222, 247

RAPPORT 3 VAN COMMISSIE II BETREFFENDE BUITENLANDSE ZENDING

Uw commissie heeft met veel waardering kennis genomen van het rapport van de deputaten voor de buitenlandse zending en er een uitvoerige bespreking aan gewijd.

1. Samenstelling van het deputaatschap

Met grote waardering en dankbaarheid noemen we de namen van ds. J.H. Carlier en ds. W. van Heest. De eerstgenoemde werkte als eerste secretaris voor deputaten en deed dat met groot enthousiasme. Hij heeft op een heel goede wijze het zendingswerk in de kerken onder de aandacht weten te brengen. We mogen hem daarvoor zeer dankbaar zijn. Ook past dank aan ds. Van Heest die op kundige en pastorale wijze leiding aan het deputaatschap heeft gegeven en die veel voor het werk heeft betekend. In plaats van ds. Carlier is ds. H. Last m.l.v. 1 januari 1995 tot eerste secretaris benoemd. Voor de voortgang van het werk was dat noodzakelijk. De gevolgde procedure kan naar onze mening worden goedgekeurd. Bovendien is uw commissie van oordeel dat hij zich reeds zeer goed heeft ingewerkt en dat deputaten in zijn persoon opnieuw een bekwame eerste secretaris hebben ontvangen. Momenteel zijn deputaten bezig met de vacature van de algemene voorzitter. Daarover hebben wij aan de deputaten o.m. de volgende vragen gesteld. Is het noodzakelijk om een voorzitter te hebben die (voor een deel van zijn tijd) vrijgesteld is? Kan het gebeuren dat het voorzitterschap uitgroeit tot een full-time functie? Hoe ziet het takenpakket van de voorzitter eruit? Moet het per se een predikant zijn? Is het niet een pro-

bleem om een predikant te krijgen daar er momenteel slechts sprake is van een drie vijfde functie?

Deputaten antwoordden dat (het moderamen van) de synode van 1989 bepaalde dat de voorzitter van zendingsdeputaten een predikant moet zijn. Om verschillende redenen gaat ook de voorkeur van zendingsdeputaten daarnaar uit. Het is goed als het gezicht van deputaten bepaald wordt door een predikant. Dat is niet alleen van belang naar de eigen kerken toe, maar vooral ook naar de kerken op de terreinen toe. Tevens is het belangrijk voor het werk. Want de voorzitter is er niet alleen om de vergaderingen voor te bereiden en te leiden, maar vooral ook om de ontwikkelingen van het zendingswerk te volgen en nadrukkelijk aan beleidsvorming te doen.

Ds. Van Heest gaf ook een eigen invulling aan het takenpakket, o.a. doordat hij vertaaltwerk in het Indonesisch deed. Dat is iedereen niet gegeven. Daarom zal er altijd gedeeltelijk een eigen invulling zijn, afhankelijk van de persoon; maar er is ook een vaststaand takenpakket dat momenteel drie vijfde van een weektaak omvat. Deputaten erkennen dat dat een schaduwkant van deze vacature is. Dat geldt ook voor het feit dat iemand voor niet langer dan twaalf jaar kan worden benoemd. Toch hebben zij goede hoop dat het mogelijk is om de vacature vervuld te krijgen. Wij hopen dat met hen.

Ten slotte zij vermeld dat ook ds. Y. Rengga, vanuit zijn Indonesische situatie, adviseerde om een predikant als voorzitter te benoemen. Ook naar zijn mening gaat het bij zo'n taak niet alleen om leiding geven, maar ook om toerusting. Zeker in Indonesië beschikken niet-predikanten daarvoor vaak over onvoldoende kennis. Ook kennen zij de situatie in de kerk onvoldoende. Bovendien stelt de GTM het zeer op prijs dat de voorzitter bij een bezoek aan Indonesië in kerkdiensten mag voorgaan.

Het is jammer dat aan ds. M. Rebel om gezondheidsredenen verzoegd emeritaat moest worden verleend. Wij noemen zijn naam hier met eerbied, want in grote trouw heeft hij zijn werk op het zendingsveld gedaan. Graag volgen we deputaten in hun voorstel om de kerk van Hilversum-O eervol van haar taak als zending kerk te ontheffen.

Op de vraag of het niet bezwaarlijk is als van een zending kerk niet iemand vanuit de kerkeraad afgevaardigd is, zoals bij Thesinge het geval is, antwoordden deputaten dat een kerkeraadslid wel de voorkeur heeft. De relatie is echter zo goed geregeld dat het geen probleem geeft.

2. Vergaderingen

Voor de goede voortgang van het werk lijken uw commissie de bezinningsconferenties die de deputaten houden van groot belang.

3. Personalie

Behalve van ds. Carlier werd ook afscheid genomen van de brs.A.C. de Geus, J.W. Kuiper, B. Groenenboom en A. Kruizen, die zich allen op hun wijze en met hun gaven voor het zendingswerk hebben ingezet. Voor die inzet danken wij hen.

Verder worden vele anderen genoemd die intens bij het werk betrokken waren of zijn en die ontslepen, een geliefde verloren of met ernstige ziekte te kampen hadden. De Here trooste nabestaanden en geve de zieken herstel.

4. Kerken waarmee wordt samengewerkt

4.1. Gereja Toraja Mamasa

Uit de Gereja Toraja Mamasa waren de predikanten P. Buntuborong en Y. Rengga in ons midden. Wij vroegen hen naar de invloed van de pinkstergemeenschappen. Zij vertelden dat zij die worden beïnvloed te weinig geworteld zijn in het christelijk (gereformeerd) geloof en te weinig zijn onderlegd. De ambtsdragers zijn steeds meer ervan overtuigd dat het nodig is leiding te geven in de christelijke leer, zoals die door de Reformatie verstaan is. Daarom wordt er ook aan kadervorming gedaan. Er zijn tekenen dat mensen zich niet meer zo gemakkelijk laten meeslepen. Wel moet gezegd dat er in Indonesië heel veel Amerikaanse lectuur uit de pinksterhoek verspreid is die bijna gratis te verkrijgen is. Deputaten overleggen met de GTM hoe wij hun goede literatuur kunnen verschaffen (zie bijl. A VII d, blz. 46).

Verder vroegen wij waarom de verhuizing naar de kuststrook tot de negatieve invloeden op de kerk behoort. Zij antwoordden dat er vooral twee redenen zijn waarom velen verhuizen. Mamasa is bergachtig, waardoor het moeilijk is om genoeg rijst te telen. Bovendien is de regering met een project van waterkrachtcentrales bezig in dit gebied. Om die reden mogen de bewoners van Mamasa niets aan de berghellingen veranderen. Zij die naar de kust verhuizen, komen in een geheel andere situatie terecht, namelijk in een multireligieuze samenleving, met o.a. veel Islamieten. Omdat lang niet iedereen voldoende in het christelijk geloof geworteld is, is het moeilijk om staande te blijven. Behalve aan verkeerde religieuze invloeden zijn deze mensen ook sterk onderhevig aan de negatieve invloeden van de moderne maatschappij die zich in de kuststrook sterk doen gelden. Vanuit de GTM wordt er alles aan gedaan om deze mensen zo toe te rusten dat zij stand kunnen blijven.

Op een vraag van ons vertelden de broeders uit Indonesië ons ook iets over hun relatie met de Zuidduitse kerken, verenigd in de Evangelische Mission Süddeutschlands. Vanaf 1989 tot 1995 heeft vanuit deze kerken een landbouwkundig ingenieur, die wel een visum kreeg, in het Mamasa gebied gewerkt; hij heeft het werk van ir.J.de Vries voortgezet. Deze personele assistentie geschiedde in overleg met onze deputaten hulpverlening. Aan dit project is een einde gekomen. De GTM doet dit werk nu zelf. Vanuit de Zuidduitse kerken ontvangen zij alleen nog financiële assistentie.

Wij waren voorts benieuwd of de kwestie Pare (4.1.6) nog een precedentwerking heeft gehad zodat meer kerken een 'koop'som moesten betalen. De broeders konden ons melden dat dat gelukkig niet het geval is. Ten slotte spraken we er kort over hoe de relatie tussen de GTM en onze kerken het best kan worden onderhouden. Er is niet alleen geen werker meer vanuit onze kerken in Mamasa, maar het ziet eruit dat in de toekomst er ook niemand meer zal zijn die Indonesisch spreekt. Het is waarschijnlijk het beste dat

deputaten de GTM te steunen dat enkelen van hen goed Engels leren.

4.2. De Ger.Kerk in Venda

De broeders ds. T.E. Ntshitangani, ds. M.S. Muhlil en B.S. Makhado van de synode Soutpansberg waren in ons midden. Onze vraag hoeveel leden hun kerken telden, schiep enige verwarring, omdat men daar minder nauwkeurig telt dan bij ons. Na enig onderling gesprek kwamen zij tot een totaal van 8 à 10.000. Vervolgens vroegen wij naar de geestelijke situatie in de Ger.Kerk van Venda. Zij benadrukten dat het in het gemeentelijk leven ten diepste gaat om aanbidding, om de eer des Heren. Daarom is de relatie tot de Here en tot elkaar van het grootste belang. Ook is het van betekenis om de geesten te onderscheiden. Door de Venda wordt steeds duidelijker het verschil met de Islam gezien.

Opmerkelijk is dat gemeentelieden zelf bijbelstudiesamenkomsten en gebedskringen organiseren, te meer daar dat in de blanke Ger.Kerk van Zuid-Afrika alleen mag o.l.v. een predikant. Dat de Ger.Kerk in Venda zelfstandig is en groeit werd met drie voorbeelden geïllustreerd. In de tijd dat het Heidelberg Seminarie er nog was, werd dat door de gemeenten zelf bekostigd. Enkele gemeenten zijn overgegaan tot het beroepen van een tweede predikant. Bovendien is de kerk in Venda geestelijk zo gegroeid dat zij zelf zendingswerk (in Mozambique) ter hand gaat nemen. Dat zal in een geheel ander deel van Mozambique (vlak bij Venda) worden gedaan dan waar onze deputaten willen gaan beginnen. Wel zal er tussen hen en de kerk van Venda over beider zendingswerk contact zijn.

Bij de opbouw van de gemeente is het reformatorisch erfgoed basis en doel. Gemeenten vragen nader onderzoek om toegelaten te worden, want het geloof in Christus moet niet alleen het hart vervullen, maar ook het verdere leven doorstromen. In elke gemeente doen er ieder jaar ong. 50 mensen die van buiten de kerk komen belijdenis. Voor de drie gemeenten waarmee wij een samenwerkingsverband hebben betekent dat een aantal van 150. In het geheel van de Synode Soutpansberg gaat het dan om ong. 400 mensen. Ook in Venda is er sprake van kerkverlating; ieder jaar vertalen er gemiddeld 5 per gemeente de kerk. Omdat elke gemeente veel preekklassen heeft (Niani telt er 37 en heeft 2 predikanten) wordt ernaar gestreefd om meer predikanten per gemeente te beroepen. Op de meeste posten gaan ouderlingen die daarvoor de gawe hebben ontvangen voor. Van groot belang met het oog op de kadervorming is het werk van de bijbelschool. Er worden met het oog op het onderlinge contact veel conferenties gehouden, terwijl er per regio veel vooringscursussen zijn.

De broeders uit Venda waarderen het positief dat er door de samenvoeging van de opleidingen in Potchefstroom en Hammanskraal één opleiding voor predikanten is. Tien studenten van 'Heidelberg' zijn in Potchefstroom geaccepteerd, terwijl het de bedoeling is dat er volgend jaar weer drie studenten naar Potchefstroom zullen gaan. Voor deze studenten zijn de kerken in Venda verantwoordelijk. Die last willen zij graag dragen, want er zijn veel predikanten nodig. Maar het is niet eenvoudig; de broeders vroegen om blijvende hulp van onze kant.

Tevens vroegen zij of het niet mogelijk is dat sommigen (hetzij studenten of predikanten) in Apeldoorn (af)studeren. Zij vroegen dat niet alleen omdat de CGK een Schriftgetrouwe kerk is, maar ook omdat het voor hun studenten niet altijd eenvoudig is om in Potchefstroom te studeren. Er zijn daar hoogleraren die niet in staat zijn zwarte mensen als mens te ontvangen. Uw commissie herinnert in dit verband aan het besluit van de GS '92 waarin over fondsvorming voor buitenlandse studenten is gesproken, waarbij deputaten buitenlandse zending en deputaten hulpverlening beide zijn gemachtigd garant te staan voor de kosten van buitenlandse studenten, respectievelijk uit of buiten de zendingsgebieden tot max. f 70.000,- per jaar.

Bij het samengaan van de twee opleidingen tot één in Potchefstroom waren de financiële overwegingen doorslaggevend. Dat blijkt ook heel duidelijk uit het feit dat de synode Potchefstroom het meerderheidsrapport vóór eenheid met de beide zwarte synoden niet aanvaardde. De meerderheid wilde dat als er een nieuwe structuur zou komen ook daarin opnieuw de kleur bepalend zou zijn. Het verlangen van de zwarte synoden was en is om tot werkelijke, geografische eenheid te komen en niet alleen tot eenheid in naam. Daarom is de Ger.Kerk in Venda van mening dat de hele Ger.Kerk in Zuid-Afrika, net als bij ons, georganiseerd zou moeten zijn in classes, die afgevaardigden naar de PS sturen, die vervolgens weer afgevaardigden naar de Algemene Synode sturen. De deputaten van Potchefstroom hebben dit afgewezen, gelet op de behoeften van de eigen gemeenten. Zij achten voorts nog een interimperiode nodig, waarin de status quo gehandhaafd wordt of er slechts een kleine verandering komt waarbij voor algemene zaken ad hoc classes gevormd worden. Ook in de blanke kerken wordt hierover verschillend gedacht. Er is een sterke stroming die de eigen Nasionale (dat is de blanke) Synode wil handhaven. Daarom is er sprake van een impasse. Met het oog hierop, maar ook om andere redenen deden de broeders uit Venda een dringend beroep op ons om hen, kerk op weg naar de volwassenheid, te blijven steunen. Ze zijn zeer dankbaar voor de financiële bijdrage voor de bouw van kerken. Ze vragen geduld met hen, ook al moeten wij hen over een langere periode helpen dan wij misschien hadden gedacht.

Uw commissie noemt ten slotte de repatriëring van ds.G.Drayer ten gevolge van de zelfstandigwording van de kerken in Venda. Die zelfstandigwording is een reden tot vreugde; ook is er reden tot dankbaarheid voor de grote toewijding waarmee ds.G.Drayer zijn werk in dienst van de zending heeft verricht.

4.3. De Ger.Kerk van D'Kar, Botswana

Uw commissie heeft met grote waardering kennisgenomen van het prachtige werk dat de echtbaren Visser en Wessels in dit gebied doen. De Here heeft het tot hertoe rijk willen zegenen. We begrepen dat de zegen van de Here ook hiern bij dat de problemen rondom ds. A.H.le Roux zich niet hebben herhaald; de relatie met de overheid is aanzienlijk verbeterd.

5. De Ger.Kerk van KwaNdebele

Op onze vraag of voorouderverering en verslapping van het kerkbezoek specifiek voor KwaNdebele zijn, antwoordden deputaten dat dat inderdaad zo is. In Venda is er een betere verworteling in de gereformeerde

theologie. Ook zijn in KwaNdebele mensen te snel toegelaten om belijdenis te doen. Ter illustratie: het is voorgekomen dat een belijdend lid nog steeds toverdokter bleek te zijn.

Ook de naam van ds.H.Jorkman noemen we hier met ere die jarenlang met grote inzet op het zendingsveld heeft gewerkt. Ds. G. Huismans begint inmiddels zijn plaats te vinden; terwijl ds. C.W. Bujs zich reeds zo goed in de Zulutaal heeft ingewerkt dat hij in die taal preekt en lesgeeft.

Ook moet niet worden vergeten dat dr. P.J. Buys in samenwerking met zendingsdeputaten door de kerkraad van KwaNdebele is beroepen om als vierde zending te werken. Deze eerste, goede stap op weg naar zelfstandigheid valt alleen maar toe te juichen. We wensen deze zending, alsook ds.ir. J. Slagboom van harte Gods zegen toe bij alle arbeid.

6. Nieuw Zendingsterrein

Hoewel uw commissie zich met de financiële kant van het werk niet bemoeit willen we toch opmerken dat, gelet op 6.8 en het voorstel voor de omslag de opmerking in 6.2 dat de uitbreiding van het zendingswerk geen verhoging van de omslag met zich zal meebrengen niet juist is.

In het gesprek over het vijfde zendingsterrein in Mozambique hebben we het m.n. gehad over de radiopastor Avellino Mutima, met wie een zendingswerker zou moeten samenwerken. Deputaten vertelden ons dat hij een Schriftgetrouwe, gedreven man is, die uit liefde tot Christus en tot verloren zondaren geweldig werk doet. Wat het project in Bangui betreft melden deputaten ons dat zij in gesprek zijn met een serieuze en goede gegadigde.

Wat het plan betreft om in de grote Braziliaanse steden Curitiba en Sao Paulo samen met de IER zendingswerk te beginnen vroeg uw commissie of hier geen sprake is van een evangelisatietaak l.p.v. een zendings-taak. Als het bij dit werk erom gaat ontkerkende mensen in de grote stad met het evangelie te bereiken, is er dan voor onze kerken niet primair een taak dichterbij huis, in de eigen grote steden? Ook vroegen wij waarom men voor het werk in Curitiba financiële steun wil geven in een aflopende schaal van tien jaren. Op die laatste vraag antwoordden deputaten dat het de bedoeling is dat er gemeentevorming zal plaatsvinden. In de Braziliaanse grote steden zijn er niet alleen witte velden om te oogsten; er is ook sprake van een grote onvankelijkheid voor het evangelie. Zeker wonen er in deze steden ontkerkende mensen die min of meer met evangelie en kerk in aanraking geweest zijn. Maar er wonen ook veel heidense mensen voor wie het evangelie nog altijd een gesloten boek gebleven is. Daarom is het juist om in dit verband te spreken over grote stadszending. Ook is het een goede zaak om zendingswerk aan te vatten samen met een kerk in het buitenland waarmee we correspondentie hebben.

7. Werkgroep communicatie jonge kerkleden

Uw commissie wil slechts met nadruk zeggen dat wij dit een zeer goed initiatief vinden.

8. Betrokkenheid gemeentelieden

Uw commissie meende dat deputaten er ook goed aan gedaan zouden hebben het in 8 genoemde handboek aan kerkeraden, predikanten of synodale leden te doen toekomen. Deputaten herinnerden ons eraan dat in elke classis het handboek officieel is gepresenteerd. Alle ambtsdragers die daar waren, hebben een exemplaar ontvangen!

9. Overbruggingsregeling

Uitvoerig heeft uw commissie zich met de principiële kant van de overbruggingsregeling beziggehouden. Wij meenden dat zo uitvoerig te moeten doen omdat deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël in een aanvullend rapport lieten weten dat zij het op een principieel punt uiteindelijk toch niet met het voorstel van deputaten zending eens zijn; namelijk dat de mogelijkheid bestaat dat het overbruggingsgeld komt te vervallen. Deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël gaven als hun mening dat de kerken een blijvende financiële verplichting hebben en dat de overbruggingsregeling alleen mag vervallen als de kerken een andere financiële regeling hebben getroffen.

Mede door deze principiële kanttekening van Israëldeputaten maar ook omdat wij het voorstel van de zendingsdeputaten niet goed hadden begrepen, kwamen wij tot de verkeerde conclusie dat zendingsdeputaten pleiten voor een beperkte overbrugging als iemand uit de zendingsdienst terugkeert; terwijl de Israëldeputaten pleiten voor een verderegaande regeling. In dat verband meenden wij onderscheid te moeten maken tussen iemand die wordt teruggeroepen en een ander van wie het initiatief om zijn arbeid te beëindigen zelf uitgaat.

In het gesprek met de deputaten werd ons echter duidelijk dat zij met hun voorstel tot een overbruggingsregeling bedoelen dat tussen deze en de volgende synode de dingen voorlopig geregeld zijn; dat de synode van 1998 een besluit neemt dat deze dingen definitief regelt. Zij stellen het zich zo voor dat deputaten onderlinge bijstand en advies, samen met alle betrokkenen, daartoe in 1998 een voorstel doen. In de overbrugging gaat het dus niet om de overbrugging van de periode tussen terugkeer en het ontvangen van een nieuw beroep, maar om de overbrugging tussen heden, terwijl de dingen onvoldoende geregeld zijn en de GS van 1998 waarin het goed geregeld zou moeten worden.

Daarbij merkt uw commissie op dat het spreken van 24 maanden in 9.5.2 kan betekenen dat de overbrugging niet voldoende is. Een termijn van 30 maanden betekent wel een volledige overbrugging. Deputaten erkennen dat zij bij het vaststellen van deze termijn alleen met de eigen situatie hadden gerekend en waren het met uw commissie eens dat met het oog op de werker in dienst van deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël het beter is om er een termijn van 30 maanden van te maken. In ons voorstel om de overbruggingsregeling goed te keuren is deze wijziging begrepen.

10. De structuur van het deputaatschap

Naar de mening van uw commissie is de verandering van de structuur primair een interne regeling binnen het deputaatschap. Het leek ons niet onmogelijk dat door deze verandering de taak van de voorzitter zal worden verzwakt. Deputaten verzochten ons dat dat niet het geval is. Het moderamen krijgt aan de ene kant wel de verantwoordelijkheid voor het contact met Indonesië en Venda, maar aan de andere kant betekent de nieuwe opzet dat er minder sectievergaderingen zijn (voor de voorzitter). Het leek ons ook toe dat het wat voorbarig is om nu reeds uit te spreken dat er één PS-deputaat kan vervallen. Deputaten herinnerden ons er echter aan dat de toename van secties de behoefte aan een extra PS-deputaat had meegebracht. Logischerwijze betekent het terugbrengen van het werk tot twee secties dat ook de noodzaak van de derde PS-deputaat vervalt.

11. De samenwerking binnen het Landelijk Bureau

Uw commissie is het met deputaten zondig eens dat de secretaresse van de zendingssecretaris een heel specifieke taak heeft; dat het daarom niet goed is haar ander administratief werk op te dragen en ook niet om van anderen te vragen om haar werk te doen.

12. Doorgeven

Voor 'Doorgeven' heeft uw commissie veel waardering. Ook is het positief te waarderen dat 'Werkwoord' en 'Ga' eveneens een plaats in dit blad gekregen hebben. Wel heeft uw commissie de deputaten erop gewezen dat bij het plaatsen van artikelen en foto's grote zorgvuldigheid moet worden betracht.

13. Voorstellen

Uw commissie is van mening dat voorstel 14.15 van deputaten een goed voorstel is. Datzelfde geldt voor de regeling van bijzondere zendingsarbeiders (bijl.1). Ook is het een goede zaak dat er een formulier is gemaakt voor de uitzending van andere zendingsarbeiders. Op deze wijze komt er toch met de werkers die niet rechtstreeks door onze kerken worden uitgezonden een relatie die van groot belang kan zijn. Wel sprak uw commissie haar verbazing erover uit dat er over deze materie niets in het rapport te lezen staat. Deputaten antwoordden dat deze zaak pas zeer recent zijn beslag gekregen heeft, zodat zij niet verder gekomen zijn dan het voorstel, de regeling en het formulier aan uw vergadering voor te leggen. Wat het formulier betreft menen wij dat het nog gebreken vertoort. Datzelfde geldt voor het formulier voor de uitzending van dienaren des Woords in dienst van de zending. Wij juichen het gebruik van een dergelijk formulier zeer toe, maar menen dat zo'n officieel liturgisch formulier uiterst zorgvuldig geconcentreerd moet zijn. We hebben aan deputaten een aantal kritische opmerkingen doorgegeven en hen geadviseerd deze formulieren nog eens heel zorgvuldig te bekijken. Aan de volgende synode zou dan een goede versie ter goedkeuring moeten worden voorgelegd.

De commissie stelt u voor:

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij hebben verricht;
2. opnieuw een deputaat algemeen voorzitter te benoemen;
3. twee deputaten sectievoorzitters te benoemen;
4. opnieuw een deputaat eerste secretaris, een deputaat tweede secretaris, een deputaat eerste en tweede penningmeester te benoemen;
5. de gevolgd procedure rondom de benoeming van een eerste secretaris goed te keuren;
6. de kerk van Hilversum-Oost eervol te ontslaan van haar status als zondende kerk;
7. de kerk van Pumerend eervol te ontslaan van haar status als zondende kerk op het moment dat ds. H. Jonkman zich aan een andere gemeente verbindt;
8. goedkeuring te verlenen aan de status van zondende kerk voor de kerk van Veenendaal-Bethel;
9. goedkeuring te verlenen aan de status van zondende kerk voor de kerk van Wormerveer;
10. het besluit van deputaten goed te keuren om Mozambique te aanvaarden als nieuw zendingsgebied;
11. het besluit van deputaten goed te keuren om een docent uit te zenden naar de FATEB in Bangui;
12. het besluit van deputaten goed te keuren om in samenwerking met de Igreja Evangelicas Reformadas no Brasil een zendingsproject op te zetten in de steden Curitiba en Sao Paulo in Brazilië;
13. in principe de overbruggingsregeling voor een repatriërend denaar des Woords goed te keuren, met inachtneming van de door ons aangebrachte wijziging;
14. deputaten Kas Onderlinge Bijstand en Advies op te dragen in overleg met deputaten Zending en Israël voor alle predikanten die een bijzondere taak gaan beëindigen een instructie vast te stellen die een goede regeling omvat en die aan de GS van 1998 ter goedkeuring voor te leggen;
15. een commissie in te stellen die een instructie opstelt voor het Landelijk Bureau teneinde met medewerking van alle betrokkenen een zo optimaal mogelijke samenwerking te bevorderen en die aan de GS van 1998 ter goedkeuring voor te leggen;
16. in de regeling voor de buitenlandse zending, art.5, de volgende bepaling op te nemen:
De deputaten zijn bevoegd medewerking te verlenen aan kerken die voor de uitzending van bijzondere zendingsarbeiders;
17. de regeling voor de uitzending van bijzondere zendingsarbeiders, die als bijlage 1 bij dit rapport is gevoegd goed te keuren;
18. de deputaten op te dragen hun eerste versie van het formulier voor de bevestiging tot de missionaire dienst en van het formulier voor de uitzending van andere zendingsarbeiders zorgvuldig te herzien en

- aan de GS van 1998 ter goedkeuring voor te leggen.
19. het besluit van deputaten om het aantal PS-deputaten terug te brengen van drie naar twee goed te keuren en de instructie dienovereenkomstig aan te passen.

D. Visser, rapporteur

BILAGE 51
art. 159

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTACT MET DE OVERHEID

Deputaten voor contact met de Overheid hebben het genoegen u het volgende verslag over hun werkzaamheden van 1 april 1992 tot 1 april 1995 uit te brengen.

1. Samenstelling en werkwijze

Door de generale synode van Apeldoorn 1992 werden tot deputaten benoemd: prof. dr W. van 't Spieker, voorzitter, mr H. Herweijer, secretaris, ds J. van Mulligen, ds A. Noordergraaf, mr A. Rozvoet, mr dr C.J. Verplanke, prof. dr W.H. Velema en ds J. Westerink en als algemeen secundus ds H. van der Schaaf. Deputaten kwamen in de verslagperiode 6 maal in vergadering bijeen.

2. Werkzaamheden van deputaten met betrekking tot wetgeving

Ook in de afgelopen verslagperiode mochten Deputaten zich bezig houden met zeer uiteenlopende onderwerpen, die in sommige gevallen zeer ver strekkende gevolgen hebben. Een tweetal zaken waar hier onder meer op wordt gedoeld betreft de wetgeving met betrekking tot euthanasie, alsmede de Algemene Wet Gelijke Behandeling. Gezien de ingrijpende aard van deze kwesties was de grote belangstelling en aandacht zeker terecht. Zoals bekend mag worden verondersteld, is de meerderheid van de Tweede Kamer destijds akkoord gegaan met de gepresenteerde plannen, ondanks de vele argumenten die hier tegen werden ingebracht. Vanuit onze eigen Kerken bereikten diverse gevoelens van onzekerheid en ongerustheid het deputaatschap voor contact met de Overheid. In een laatste poging om uitdrukking te geven aan die ongerustheid, hebben velen zich middels een schriftelijke reactie tot de Eerste Kamer gewend. Ook het deputaatschap contact met de Overheid heeft gemeend - gezien het diep ingrijpende en principiële karakter van de voorgestane wetgeving - zich in het voorjaar 1993 schriftelijk tot laatstbedoelde Kamer te moeten wenden. In De Weeker werd deslieds de inhoud van de aan de Eerste Kamer verzonden brieven in extenso weergegeven. De vele protesten hebben helaas niet mogen verhouden dat deze wetten ook door de Eerste Kamer zijn aarvaard.

Ook in het jaar 1994 is namens onze Kerken - op verzoek van deputaten Kerk en Onderwijs - nog een appél gedaan op onze volksvertegenwoordigers in verband met de wijziging van de wet TWAO (Tijdelijke Wet Arbeidsbemiddeling Onderwijs). Hoewel de aangelegenheden waar het in die wet om gaat betrekkelijk weinig aandacht hebben gekregen in de pers, gaat het echter om een belangrijke zaak. Deze wet heeft namelijk als uitgangspunt dat schoolbesturen bij vervulling van vacatures in beginsel allereerst "wachtgelders" die bij het Arbeidsbureau staan ingeschreven, dienen te benoemen. De uit laatstbedoelde wet voortvloeiende verplichting voor een schoolbestuur om in bepaalde gevallen een leerkracht aan te stellen, ook al voldoet deze niet aan de eisen die men aan zo'n leerkracht eist op de grondslag wens te stellen, stuit op bezwaren. De grondwettelijk vastgelegde vrijheid van onderwijs c.q. de benoemingsvrijheid voor het onderwijs komt onder druk te staan.

3. Interkerkelijk Contact in Overheidszaken

Uit het voorgaande zou wellicht de indruk kunnen ontstaan dat er een intensieve correspondentie bestaat tussen onze Kerken en de rijksoverheid over de meest uiteenlopende items, mits zij maar betrekking hebben op het raakvlak kerk en overheid. Deze indruk is onjuist, aangezien in de regel principiële bezwaren tegen wetgeving c.q. te ontwikkelen overheidsbeleid niet door onze Kerken individueel naar voren worden gebracht, doch samen met andere kerkgenootschappen in het interkerkelijke Contact in Overheidszaken (C.I.O.). Het C.I.O., waarbij thans 17 kerkgenootschappen van enige omvang, alsmede de Ned. Prot. Bond, zijn aangesloten (de Vrijgemaakte Gereformeerde kerken zijn toegetreden als waarnemers en beslissen op de volgende synode over een definitief lidmaatschap) treedt op tegenover de rijksoverheid, als het zaken van nationaal belang betreft. In een schrijven, gericht aan alle gemeenteraden in Nederland, zijn door het C.I.O. in het najaar 1994 namens de aangesloten kerken de bezwaren naar voren gebracht, welke bestaan tegen vernieling van de winkel-opstellingsmogelijkheden op zondag. Ook heeft het C.I.O. zich namens de aangesloten kerken tot de Staten-Generaal gewend om de gevoelde bezwaren naar voren te brengen ten aanzien van de tendens om de zondag steeds meer als een gewone werkdag te beschouwen c.q. te behandelen.

Naar aanleiding van bovenbedoeld onderwerp wakte Mr Dr C.J. Verplanke in De Weeker van 4 november 1994 de plaatselijke kerken op, zich eens te bundelen bij het leggen van contacten met de plaatselijke overheid. In een periodiek mondeling overleg met het gemeentebestuur zouden allerlei zaken aan de orde gesteld kunnen worden, zoals de verzorging van de begraafplaatsen, het werven van kwetsende reclames op gemeentelijke aanplakborden etc. De kerken zouden een enigszins georganiseerd verband (een lokaal C.I.O.) moeten aangaan om periodiek onderling overleg te plegen en ten behoeve van het gemeentebestuur een vast aanspreekpunt (namens de kerken) te zijn. In zo'n lokaal C.I.O. dienen alle plaatselijke kerken te

participeren om de gezamenlijke belangen en zorgen te kunnen verwoorden aan het adres van het plaatselijke gemeentebestuur. Br. Verplanke heeft in zijn artikelen in De Wakker opgeroepen om niet te wachten op initiatief van andere kerken, maar om namens onze kerkeraden zelf initiatieven te ontplooiën. Een andere belangrijke zaak, waarmee het C.I.O. zich in de jaren 1993 en 1994 heeft bezig gehouden betreft de identiteit van instellingen in de samenleving, hetgeen heeft geleid tot een nota, waarvan een exemplaar is bijgevoegd. In dit kader kwam aan de orde de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg. Het C.I.O. constateert dat de positie van de geestelijke verzorgers steeds moeilijker wordt, aangezien in alle discussies omtrent kostenbeheersing en bezuinigingen ook de positie van de geestelijke verzorgers in het geding is. Het C.I.O. noemt de plaatselijke kerken als instantie die met ziekenhuizen en verzorgingsinstellingen van zowel bijzondere als van algemene signatuur contact zouden moeten onderhouden. Van de kerken zal waakzaamheid gevraagd dienen te worden bij discussies over het al dan niet handhaven van geestelijke verzorging in de hiervoor genoemde instellingen. Zeker bij identiteitsgebonden instellingen verdient het aanbeveling - bij alle moeilijkheden die er ongetwijfeld op dit punt te constateren zijn - zo mogelijk aandacht te geven aan samenstelling van bestuur en leidinggevend personeel dat oog heeft voor de geestelijke verzorging en alles wat daarmee samenhangt. Plaatselijke kerken en gemeenten zijn vaak statutair betrokken bij de benoeming van bestuurders. Via deze weg kan dan toch nog invloed worden uitgeoefend als vragen rijzen met betrekking tot de identiteit van de instellingen. Voor het overige moge worden verwezen naar bijgevoegde jaarverslagen van het C.I.O. over 1992, 1993 en 1994.

4. Overige werkzaamheden van Deputaten

Na voorgaande bloemlezing van onderwerpen, waarmee Deputaten geconfronteerd werden, zou het niet ondenkbeeldig zijn dat de gedachte zou post vatten dat Deputaten louter en alleen bezig zijn om te komen tot beïnvloeding van wetgeving en overheidsbeleid op nationaal niveau. Het werkterrein van Deputaten is breder. Ook diverse plaatselijke kerkeraden en individuele kerkleden vroegen aan Deputaten advies over uiteenlopende onderwerpen. Aan het eind van 1993 beëindigde Ds. D.J. Klein Onstenk zijn arbeid als justitiepredikant van de Leeuwarder gevangenis. Naar aanleiding hiervan werd door Deputaten in 1994 een oproep in De Wakker gedaan aan predikanten binnen onze kerken om zich beschikbaar te stellen als justitiepredikant.

5. Benoeming van Deputaten

Bij separaat aan het moderamen van de Synode gericht schrijven hebben Deputaten nadere voorstellen gedaan om te komen tot benoeming van Deputaten.

BILAGE 52
art. 159

RAPPORT 5 VAN COMMISSIE V, BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTACT MET DE OVERHEID

1. Samenstelling van het deputaatschap

Uit nadere informatie is de commissie gebleken dat de deputaten prof. dr. W. van 't Spijker, mr. dr. C.J. Verplanke, en ds. J. Westeink, alsook de secundusdeputaat ds. H.v.d. Schaaf hebben verzocht niet voor herbenoeming in het deputaatschap voorgedragen te worden. Met dankbaarheid en waardering denken we aan het werk dat door deze broeders gedurende vele jaren is verricht. Hierbij vermelden we dat prof. dr. W. van 't Spijker het deputaatschap sinds 1972 dient, sinds 1986 als voorzitter, en dat mr. dr. C.J. Verplanke sinds 1968, en reeds daarvoor als secundus deputaat, deel uit maakt van dit deputaatschap en vele malen als secretaris van het deputaatschap op de hem eigen wijze de generale synode van een gewaardeerde toelichting op het rapport van deputaten heeft voorzien. Bovendien is mr. dr. C.J. Verplanke reeds lange tijd gedelegeerde van onze kerken in het C.I.O., waar hij een belangrijke plaats inneemt.

2. Werkzaamheden met betrekking tot wetgeving

Ten aanzien van wetgeving met ingrijpende consequenties hebben deputaten zich tot de volksvertegenwoordiging gewend. Helaas is de genoemde wetgeving toch doorgeslagen. Terecht wijzen deputaten op de moeilijkheden die schoolbesturen kunnen ondervinden ten gevolge van de wet Tijdelijke Wet Arbeidsbemiddeling Onderwijs. Veel zal hier afhangen van de wijze waarop deze wet wordt gehanteerd.

3. Interkerkelijk Contact in Overheidszaken

Het is verheugend dat het C.I.O. de bezwaren tegen vernieling van de mogelijkheid om wikkels op zondag open te stellen duidelijk kenbaar heeft gemaakt aan de Staten-Generaal en zich bovendien tot de gemeentebesturen heeft gewend.

De opwekking om ook plaatselijk tot oprichting van een C.I.O. te komen ontmoet sympathie, maar tegelijk stelt de commissie de vraag naar de verhouding tot een eventueel reeds aanwezige raad van kerken. Zal een plaatselijk C.I.O. niet op bezwaren van een reeds bestaande raad van kerken stuiten?

Ook lijkt het de commissie goed als een opwekking om tot een plaatselijk C.I.O. te komen van het landelijk C.I.O. uit zou gaan.

Uw commissie heeft kennis genomen van de genoemde nota van het C.I.O. betreffende de identiteit van instellingen in de samenleving. Het is goed dat het C.I.O. zich hierna toe bezig houdt.

Overigens kent het C.I.O. naast de kerncommissie ook nog bijzondere commissies, zoals o.m.: C.I.O.-J voor de geestelijke verzorging van gedetineerden in de inrichtingen van justitie en C.I.O.-M. voor de geestelijke verzorging van de militairen. Met de mensen, die in die commissies vanuit onze kerken zitting hebben, onderhouden deputaten contact.

4. Overige werkzaamheden

Het is goed opnieuw te vermelden dat ook plaatselijke kerken deputaten in bepaalde gevallen om advies kunnen vragen.

Deputaten maken er melding van dat ds. D.J. Klein Onstenk zijn arbeid als justitiepredikant beëindigd heeft. Er mag dankbaarheid zijn dat ds. D.J. Klein Onstenk dit werk vele jaren heeft mogen doen.

Het bleek de commissie dat er op de oproep van deputaten aan predikanten om zich beschikbaar te stellen als justitiepredikant, enkele reacties zijn gekomen.

Eventuele benoemingen vinden via het ministerie plaats. Nu zijn er in 1995 geen volledige vacatures, zodat er geen volledige benoemingen gedaan kunnen worden. Door uitbreiding en reorganisatie is te verwachten dat er in 1996 nieuwe mogelijkheden komen. Ook wanneer er sprake is van een niet volledige benoeming zijn deputaten gaarne bereid contacten met een predikant te onderhouden.

5. Voorstellen

De commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun werkzaamheden;
2. opnieuw deputaten en een algemeen secundus te benoemen;
3. opnieuw een gedelegeerde en een plaatsvervangend gedelegeerde in het C.I.O. te benoemen.

J. van Dijken, rapporteur

BILAGE 53
art. 162

RAPPORT DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN DE MILITAIRES

1. Samenstelling deputaatschap

Ds. H. van der Schaaf, voorzitter; ds. M. Oppenhuizen, secretaris; H.P. Noppe, notulist; I.J. Tollenaar, penningmeester; ds. G. Bijkerk, B. de Boer, P. de Graaf, ds. H. van den Heuvel, A.J. de Jong, Sederd augustus 1994 werken ook H.K. Evers en H. Haar mee, speciaal belast met het werk voor de militairen in het buitenland.

In de afgelopen periode hebben deputaten elf maal vergaderd.

2. Situatieschets

Ter inleiding geven deputaten eerst een korte schets van de militaire samenleving in de negentiger jaren. Sederd de val van de Berlijnse Muur in november 1989 is er voor de militairen en de burgers in dienst van defensie veel veranderd. Voor dat jaar hield Nederland een leger in stand met name vanwege de communistische dreiging uit het Oosten. Na dat jaar is, in de praktijk althans, met meer de verdediging van eigen grondgebied de eerste taak, maar het meewerken in VN-verband aan het bewaren van vrede en veiligheid waar ook ter wereld. Kwam het eerder nauwelijks voor dat militairen werden uitgezonden naar brandhaarden elders in de wereld, momenteel is een belangrijke vereiste om binnen defensie werkzaam te kunnen zijn dat de militair uitzendbaar is en is hij dat niet... De veranderende krijgsmacht is ook een bezuinigende en herstructurende krijgsmacht, waar de militair niet jaren achtereen eenzelfde functie kan bekleden, maar om de drie jaar moet solliciteren, met het risico dat functies verdwijnen of dat een collega niet even betere papieren heeft en dus... "Lopro 3" en "BAS-code 7" zijn woorden die buiten defensie geen betekenis hebben, maar daartinnen aangeven dat de vooruitzichten voor iemands loopbaan niet rooskleurig zijn. Eerder moesten alleen in het bedrijfsleven een x-aantal arbeidsplaatsen verdwijnen, maar nu kent defensie ook zijn duitzenden. Defensienota 1991, Prioriteitennota 1993 en de Novemberbrief van 1994 gaven aan dat de verkleining van de krijgsmacht steeds groter werd en moet worden. Meer en meer wordt een beroep gedaan op de persoonlijke verantwoordelijkheid van militairen. Hoewel de krijgsmacht hiërarchisch gestructureerd blijft wordt er toch de nadruk op gelegd dat men van hoog tot laag collega's van elkaar is. In april 1996 komt de laatste lichte dienstplichtigen op en per 1 januari 1997 geldt de opkomstplicht niet meer. Nederland heeft dus vanaf die datum een vrijwilligersleger, bestaande uit beroeps die voor onbepaalde tijd getekend hebben (BOT-ers) en beroeps die voor bepaalde tijd tekenden (BBT-ers). In 1998 moet de herstructurering voltooid zijn.

Deze veranderingen, maar ook veranderingen die van tijd tot tijd aangekondigd worden en/of weer ingetrokken, veroorzaken dat het op de werkvloer volop in beweging is. Aan de ene kant in positieve zin: de militairen worden uitgedaagd tot mondigheid en carrière maken. Aan de andere kant ook in negatieve zin: de collegialiteit komt onder druk te staan en velen hebben er moeite mee in een ander leger te zitten dan waarvoor men destijds koos. Maar het heeft niet alleen gevolgen voor de werkvloer. De gezinsleden van de militairen en de burgers werkzaam bij Defensie hebben, allicht, ook te maken met (dreigend) ontslag en herhaaldelijke

uitzending.

Het behoeft geen betoeg dat juist nu geestelijke verzorging van de militairen nodig is. Geestelijk in de zin van: gericht op het welzijn van de totale mens en in de zin van verzorging waarvoor God ons oproept en die uiteindelijk Hij door mensen biedt. Anders gezegd: juist in de jaren negentig mag de kerk zich bewust zijn dat de krijgsmacht een persoonlijk, groepsgericht en struksaengericht pastoraat behoeft, waardoor verwezen wordt naar de Goede Herder, onze Here Jezus Christus.

3. Krijgsmachtpredikanten

In de eerste plaats verrichten de Geestelijke Verzorgers binnen de krijgsmacht dit pastoraat. Vanuit de Chr. Ger. Kerken zijn de volgende predikanten als zodanig werkzaam:

* ds. A. Bakker, sedert 1 mei 1994 voor maandag, dinsdag en donderdag verbonden aan de Jan van Schaffelaar Kazernes te Ermelo en voor woensdag en vrijdag aan de Prinses Margriet Kazernes te Wezep.

* drs. G.L. Bom, na zijn afscheid als directeur van het Vormingscentrum van de Protestantse Geestelijke Verzorging "Beukbergen" te Huis ter Heide, sinds 1 september 1994 geplaatst op het bureau Hooftlegerpredikant te Den Haag als "legerpredikant toegevoegd".

* sinds 1 november 1993 ds. M. Dijkstra, als enige luchtmachtpredikant van onze kerken (de andere predikanten zijn werkzaam bij de landmacht), op de vliegbasis Gilze-Rijen.

* de kerkeraad van de gemeente te Gouda stelde, op verzoek van de hoofdlegerpredikant, zijn predikant ds. P. van Dolderen vanaf 1 april 1994 voor een dag in de week ter beschikking ten behoeve van de geestelijke verzorging, i.c. bij het Korps Commando Troepen te Roosendaal.

* ds. A.G. van der Heijden, hij oefent zijn functie uit bij de 11e Luchtmobiele Brigade te Schaarsbergen. Van maart tot en met juli 1994 is hij uitgezonden geweest naar voormalig Joegoslavië.

* de hoofdlegerpredikant verzocht ds. M. Oppenhuizen opnieuw een jaar dienst te willen doen als "jaarlid". Na toestemming van diens kerkeraad en voordracht door deputaten werd hij van 5 april 1994 tot en met 17 mei 1995 te werk gesteld aan de Koninklijke Militaire School te Weert.

* dr. A.W. Velema, stafid op het Vormingscentrum "Beukbergen", en van november 1992 tot en met april 1993 uitgezonden naar voormalig Joegoslavië.

Deputaten onderhouden een geregeld contact met deze broeders. Zij brengen jaarlijks een "buisbezoek", bespreken in een vergadering intern en met de legerpredikanten het eveneens jaarlijkse verslag dat dezen van hun werkzaamheden schrijven en van tijd tot tijd vragen deputaten ook hun medewerking, bijvoorbeeld voor een conferentie.

Uit die contacten, en ook wanneer zij hun oor te luisteren leggen op kazernes en in het CIO-M, concluderen deputaten dat onze legerpredikanten zorgvuldig met hun opdracht omgaan. Zij zijn in handel en wandel trouw en betrouwbaar getuigen van Jezus Christus, in een bedrijf dat een weerspiegeling is van onze samenleving. Dat wil zeggen: zij werken in een omgeving waar het merendeel van de mensen het christelijk geloof achter zich heeft gelaten of daar zelfs nooit noot van gehad heeft, waar velen een of andere vorm van religiositeit erop na houden en waar hier en daar iemand bewust ervoor gekozen heeft discipel van Jezus te zijn. In het besef dat de grootste dienst de dienst der verzoening is stellen zij zich beschikbaar voor mensen die leven en werken in een bedrijf dat zeker nu mentaal en lichamelijk zoveel van zijn werknemers vergt. Zij doen dat door allerlei persoonlijke gesprekken op de kazernes, thuis en in de uitzending, door groeps gesprekken middels bijbelstudies, GV-uren en GV-conferenties en door overleg met bijvoorbeeld arts, maatschappelijk werker en personeelsfunctionaris. In ons land wordt geregeld in een uitzendingssituatie wekelijks een "dienst te veld" gehouden.

4. Militairen buitenland

In de tweede plaats behartigen ook deputaten zelf enig pastoraat en dan vooral ten opzichte van die militairen die voor kortere of langere tijd uitgezonden zijn. Tot augustus 1994 was het gebruikelijk dat deputaten bemoeienis hadden met deze broeders en zusters via de Commissie Militairen Buitenland (CMB). Namens deputaten had ds. G. Bijkerk hierin zitting en deputaten droegen financieel bij in de kosten die de Commissie maakte samen met het Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Aileenstaanden (COGMA), een samenwerkingsverband van de Ned. Gerf. en Chr. Ger. Kerken. Deputaten hebben grote waardering voor het werk dat CMB verricht. Echter, om gevolg te kunnen geven aan besluit 2 in de Acta art. 78 van de Generale Synode 1992, "gestalte te geven aan de blijvende verantwoordelijkheid van de kerken voor die leden, die in het kader van de militaire dienst gedurende langere tijd in het buitenland verblijven en wel door middel van het onderhouden en/of doen onderhouden van contacten met hen" hebben deputaten besloten de kerkeraden van Enschede-O en Enschede-W, destijds oprichters van CMB, te vragen de Commissie nu weer op te heffen en haar taak over te dragen aan deputaten. Zoals is geschied en de broeders H.K. Evers en H. Haar hebben met voortvarendheid dit onderdeel van het werk van deputaten op zich genomen. Rond de kerstdagen hebben zij namens DGVM naar alle in het buitenland verblijvende militairen een kerstpakket verzonden, waarop zij diverse positieve reacties ontvingen. Zij hebben de kerken gevraagd adressen door te geven en proberen die ook op andere manieren te achterhalen. Van tijd tot tijd maken zij die adressen dan ook weer via de kerkelijke pers bekend. Zoals de CMB deed hopen deputaten met het COGMA in dezen samen te werken. Dit houdt onder andere in dat deputaten ook aandacht willen besteden aan burgers/gemeentesleden die in het buitenland verblijven. Door de a.s. legering van Nederlandse militairen in Heidelberg en Münster zullen in de nabije toekomst ook naar deze plaatsen zgt. Duitsland-reizen worden georganiseerd.

Vóór de komst van de broeders Evers en Haar hebben deputaten via "De Wekker", "Bewaer het Pand" en andere kerkelijke bladen ook de kerken opgeroepen adressen door te geven. Daarbij kunnen de kerkeraden via hun kontaktpersonen gebruik maken van eerder ontvangen voorbedrukte blauwe kaartjes. Bovendien hebben deputaten alle kerken en de diverse P.M.T.'s in Nederland een affiche toegestuurd waarin een

oproep aan de militairen wordt gedaan hun adres door te geven, zodat de kerken kunnen meeleven. Ten slotte zijn deputaten bezig een brief te schrijven aan de kerkeraden, betreffende de opvang van militairen en hun gezinnen tijdens en na een uitzending.

Op 7 oktober 1994 belegden deputaten een conferentie, getiteld "Uitzending naar het buitenland". Spreker was ds. A.G. van der Heijden. Er waren slechts drie deelnemers. Na het, ondanks het geringe aantal aanwezigen, goede gesprek hebben deputaten overlegd welke maatregelen genomen kunnen worden zodat volgende conferenties beter bezocht zullen worden. Een daarvan was de kerkeraden/kontaktpersonen opnieuw te vragen door middel van de voorbedrukte witte kaartjes de namen en adressen van vrijwillig dienende militairen aan deputaten door te geven. Het is verheugend dat de kerken dit doen, zodat deputaten momenteel over een redelijk op te date adressenbestand beschikken.

De Generale Synode 1992 heeft deputaten ook opgedragen "te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om met andere vergelijkbare deputaatschappen uit de Gerf. Gezindte zorg te dragen voor de geestelijke verzorging van onze militairen in het buitenland." Deputaten hebben geïnformeerd bij het Deputaatschap van de Ger. Gemeenten in Nederland en hebben vernomen dat dit deputaatschap structureel hierin niets onderneemt. Deputaten hebben contact met het Deputaatschap van de Ger. Kerken (vrijgem.) via de "Contactcommissie Ger. Garnizoenskerken" aangezien deze commissie zich namens deze Kerken op de buitenlandse militairen richt; en met de Commissie voor de Geestelijke Verzorging van de Militairen binnen de Ned. Ger. Kerken.

5. Kontakt Zeven-Seedorf

Op 15 en 16 maart hebben de broeders H. van der Schaaf, A.J. de Jong en H. Haar een bezoek gebracht aan de kerkeraad van de gemeente Zeven-Seedorf. Deputaten constateerden naar aanleiding van het gesprek met deze kerkeraad dankbaar dat hij schriftuurlijk-confessionele leiding tracht te geven in deze zo divers samengestelde gemeente. De broeders hebben ook goede herinneringen aan de contacten met de drie families die zij ontmoetten; het heeft onder andere geresulteerd in de benoeming van de fam. Schouwstra als kontaktdadres. Dat is ook in de kerkelijke pers bekend gemaakt.

De Ned. Prot. Gemeente te Bergsen/Hohne is opgeheven. In die plaats werd op 24 april 1994 de laatste kerkdienst gehouden; ds. A. Bakker was hierbij aanwezig.

6. De samenwerking met het CIO-M

De geestelijke verzorging bij de krijgsmacht berust op een gedeelde verantwoordelijkheid van enerzijds de overheid en anderzijds de zogenoemde zendende instanties. De overheid beperkt zich tot het scheppen van de voorwaarden, waaronder geestelijke verzorging kan plaatsvinden. Dat betekent in de praktijk het financieren ervan en het verschaffen van de benodigde middelen van logistieke aard.

De zorg voor de inhoud van de geestelijke verzorging en de wijze waarop daaraan in de praktijk inhoud gegeven wordt, is de verantwoordelijkheid van de kerkgenootschappen en andere genootschappen op geestelijke grondslag. Deze stellen de geestelijke verzorgers beschikbaar om dienst te doen bij de krijgsmacht. De verschillende kerkgenootschappen van protestants-christelijke signatuur treden hierbij naar de overheid toe gezamenlijk op in het CIO-M.

Nadat br. A.C. Floor, die op 3 december 1994 door de HERE tot Zich genomen werd, tot 1992 DGVM vertegenwoordigd heeft in het CIO-M wordt dat sinds september 1994 gedaan door br. A.J. de Jong. Juist in deze tijd van bezuinigingen en herstructurering blijkt het CIO-M een belangrijke functie te vervullen. In november 1994 is door het Ministerie van Defensie besloten dat er op de Geestelijke Verzorging 10 miljoen gulden bezuinigd moet worden en binnen het CIO-M heeft men heel bewust besloten diensangende voorstellen te doen in plaats van een afwachtende houding aan te nemen. Men hoopt te kunnen voorkomen dat er binnen de GV gedwongen ontslagen zullen vallen. Verheugend is dat de overheid bij monde van de staatssecretaris van Defensie heeft gezegd dat de GV als zodanig niet ter discussie staat.

7. Conferenties

Hierboven is al de conferentie van 7 oktober 1994 gememoreerd. Op 23 april 1993 belegden deputaten een conferentie in verband met de verschijning van de Prioriteitennota. Een zestal militairen woonden deze conferentie bij; drs. G.L. Bom verzorgde een inleiding waarna intensief van gedachten werd gewisseld. Op 22 april van het jaar daarop werd een conferentie voor (a.s.) dienstplichtigen georganiseerd, maar helaas is deze bij gebrek aan deelname niet doorgegaan. Deputaten concluderen dat hun taak wat betreft de dienstplichtigen er zo goed als op zit.

8. Kontaktpersonen

Sinds september 1990 zijn binnen de kerken "kontaktpersonen" werkzaam voor DGVM. Deputaten zijn blij dat deze broeders en zusters hun medewerking geven wanneer daar om gevraagd wordt en hopen dat het de Geestelijke Verzorging ten goede komt.

9. Benoemingen

De broeders ds. G. Bijkerk en P. de Graaf hebben te kennen gegeven niet in aanmerking te willen komen voor herbenoeming door de generale synode. Deputaten verzoeken de synode de broeders H.K. Evers en H. Haar wel tot lid van het deputaatschap te benoemen. In september 1995 hopen deputaten u een definitief voorstel te doen.

10. Financien

De begroting voor de jaren 1995-1998 is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

11. Voorstellen

Deputaten stellen voor

- hun handelingen goed te keuren;
- opnieuw deputaten te benoemen;
- de begroting te aanvaarden;

H. van der Schaaf, voorzitter
M. Oppenhuizen, secretaris

Bijlage 53.1.

VOORSTEL BEGROTING 1996-1998

	f
Vergaderkosten	4.500
Administratie- en telefoonkosten	6.000
Reiskosten, incl. reizen Duitsland	18.000
Drukkwerk	4.500
Abonnementen	3.000
Kerkelijk bureau	3.000
Lektuur, giften en diversen	6.000
	<hr/>
	45.000

BILAGE 54
art. 162

RAPPORT 3 VAN COMMISSIE III INZAKE DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN DE MILITAIRES

1. Algemeen

Binnen uw commissie bestaat veel waardering voor het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen. Wij zijn van mening dat het in kort bestek veel informatie biedt en legaalertijd goed leesbaar is. Uit de rapportage blijkt dat het werk van deputaten in de afgelopen periode gestadig voortging, terwijl binnen de krijgsmacht vele ingrijpende veranderingen plaatsvonden.

2. Opdrachten generale synode 1992

Uw commissie constateert dat de opdrachten van de vorige generale synode (vgl. Acta G. S. 1992, art. 78, blz. 38v.) niet aan het begin van het rapport zijn opgenomen. Naar ons oordeel verdient het aanbeveling dit wel te doen, in het bijzonder wanneer aan een deputaatschap gerichte opdrachten zijn gegeven. Overigens schenken deputaten in de loop van hun rapport wel de nodige aandacht aan de opdrachten die de generale synode van 1992 hen gaf (vgl. blz. 3 - n.a.v. synodebesluit 2 en blz. 3v. - n.a.v. synodebesluit 3). Naar het oordeel van uw commissie heeft het deputaatschap aan deze synodebesluiten ook op een goede wijze uitvoering gegeven.

3. Militairen buitenland

Deputaten berichten dat de Commissie Militairen Buitenland (CMB) door de kerkeraden van Enschede-Oost en Enschede-West in 1994 is opgeheven (blz. 3). In de CMB had ds. G. Bijkerk zitting namens deputaten. Het bevreemde uw commissie enigszins, dat hij na de opheffing van de CMB niet meer bij de contacten met militairen in het buitenland betrokken is. Uit de toelichting van deputaten bleek, dat ds. Bijkerk de wens te kennen gegeven heeft niet meer voor herbenoeming in het deputaatschap in aanmerking te willen komen. Daarom heeft hij ervoor gepleit dat het werk dat tot 1994 door de CMB werd verricht door andere broeders namens het deputaatschap zou worden voortgezet. Daarop werden de brs. H. K. Evers en H. Haar hiemeer belast. Zij zijn beide militair en werden door het deputaatschap aangehouden als medewerkers. Deputaten hebben veel waardering voor hun inzet.

Hoewel uw commissie het in het licht van deze gang van zaken kan begrijpen dat deputaten de synode verzoeken de brs. H. K. Evers en H. Haar tot deputaat te benoemen, acht zij het prematuur dat dit verzoek op deze wijze in het rapport terecht is gekomen. Zij stelt u voor de zin "Deputaten verzoeken de synode de broeders H. K. Evers en H. Haar wel tot lid van het deputaatschap te benoemen" (blz. 5) als niet geschreven te beschouwen.

4. Contacten met andere deputaatschappen

Desgevraagd gaven deputaten een toelichting op de contacten die zij gezocht hebben met andere deputaatschappen uit de Gereformeerde Gezindte die zorg dragen voor militairen (blz. 3v.). Daaruit bleek dat het deputaatschap van de Gereformeerde Gemeenten alleen contacten onderhoudt met hun militairen in het buitenland. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) beleggen o.m. gezamenlijke regiodagen voor deze militairen. Met dit deputaatschap is de afspraak gemaakt dat gegevens zullen worden uitgewisseld. Bovendien wordt het blad dat zij uitgeven sinds kort aan onze deputaten toegezonden. Het contact met de Commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken verloopt via het COGMA. Contactpersoon is br. A.J. de Jong.

5. Contact Zeven-Seedorf

In de rapportage over de gemeente van Zeven-Seedorf is een woord weggevalen. Op blz. 4, r. 9 moet het woord 'leiding' worden ingevoegd. In het gesprek met deputaten over deze paragraaf bleek verder dat de situatie in deze gemeente aanmerkelijk verbeterd is vergeleken met vroeger jaren. Door het sterk wisselende ledenbestand is het van groot belang welke families invloed hebben in de gemeente. Bovendien doet de Nederlands Hervormde legerpredikant, ds. H. van de Berg, hier op het ogenblik goed werk.

6. Bezinning

In het rapport wordt ook ingegaan op de grote veranderingen die zich voordoen binnen de krijgsmacht. Uw commissie heeft over dat punt met deputaten verder doorgesproken. Uit ons gesprek noemen we het volgende: 1. Met betrekking tot de legerpredikanten zijn binnen afzienbare tijd geen gedwongen ontslagen te verwachten. 2. Het werk van deputaten en de Geestelijke Verzorgers onder de dienstplichtigen zal in de komende periode worden afgebouwd. 3. Daarmee hangt samen dat het werk onder de beroepsmilitairen een steeds zwaarder accent krijgt. 4. Het feit dat de taak van de krijgsmacht is veranderd, brengt een geweldige problematiek met zich mee, ledene militair moet inzetbaar zijn voor elke missie. Vooral voor oudere beroepsmilitairen is dit niet gemakkelijk te aanvaarden. 5. Door bezuinigingen en herstructureringen is men binnen de krijgsmacht niet langer zeker van zijn dienstbetrekking.

De Geestelijke Verzorgers bezinnen zich gemeenschappelijk op de hierdoor ontstane problemen. Naar het oordeel van uw commissie verdient het aanbeveling dat de Geestelijke Verzorgers van onze kerken de resultaten van hun bezinning op schrift stellen en via deputaten dienstbaar maken voor de kerken. Beroepsmilitairen uit onze gemeenten, alsmede kerkeraden die met deze problematiek in aanraking komen, kunnen van een handreiking met betrekking tot deze zaken een goed gebruik maken.

7. Voorstellen

De commissie stelt u voor:

- deputaten te danken voor het werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
- opnieuw deputaten te benoemen.

A. Baars, rapporteur

BILAGE 55
art. 166

SCHRIJVEN VAN DE PARTICULIERE SYNODE VAN HET WESTEN

Bij de particuliere synode van het Westen diende de classis Amsterdam een instructie in met het verzoek aan de generale synode om een deputaatschap te benoemen om de kerken in o.a. Amsterdam en Zaanstad te dienen en daadwerkelijk bij te staan en wegen te wijzen voor het kerk zijn en blijven in een grootstedelijk gebied, daar er voor deze kerken klemmende vragen naar de levensvatbaarheid zijn in een zich al verder seculariserende samenleving.

Hoewel de particuliere synode vond dat deze instructie niet kon worden doorgezonden, daar ze om een verandering van denken in de kerken vraagt dat niet door een instructie geregeld kan worden en het de taak is van de mindere vergaderingen om zelf eerst naar oplossingen te zoeken, achtte zij de zaak die aan de orde gesteld werd zo belangrijk dat zij besloot om zelf een commissie in te stellen die zich met deze materie zal bezighouden. Van deze commissie is ds. T.M. Hofman de samenroeper. Met de andere particuliere synoden is hierover correspondentie aangegaan, omdat de zaak van breder belang is. Daarom doen wij ook uw vergadering hiervan mededeling, in de verwachting dat de zaak te zijner tijd ook ter generale synode zal worden gebracht.

Drs. D. Visser, scriba

BILAGE 56
art. 167

RAPPORT 7 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE DE SAMENSPREKINGEN VAN DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDEERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN MET DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN (N.G.K.); 9.23/38 T/M 9.23/51; EN INGEKOMEN STUKKEN 10.08 EN 10.09

1. Amendement ingediend in de tweede vergaderweek

Uw commissie heeft zich bezonnen op alle ingediende wijzigingsvoorstellen en is tot de volgende besluitvorming gekomen:

Het voorstel van ds. J. van Dijken vloekt niet voort uit de lijn die het commissierapport aangeeft. Uw commissie beschouwt het voorstel als een hartewens van de indener, maar neemt het niet over.

Het voorstel van ds. J. van Amstel is in feite geen amendement, maar behelst een ander voorstel dan uw commissie u heeft voorgelegd. Ook dit voorstel neemt uw commissie niet over.

Datgene wat ds. J.P. Boiten aan de orde stelt als aanvulling op besluit 1 is onzes inziens overbodig en mag van deputaten worden verwacht.

Het voorstel van br. K. van Smeden is sympathiek te noemen, maar inhoudelijk zal dit aan de orde komen als elke kerkeraad het hele besluit ontvangt. Dan zal men zien wat ter plaatse in samensprekingen aan de orde dient te komen.

Uw commissie acht het voorstel van ds. J. Brons een waardevolle bijdrage voor de verdere besluitvorming. De intentie van dit voorstel heeft uw commissie gepoogd recht te doen door opname van spreuk uit 1 en 2 - met daarin opgenomen verwerking van het door ds. Brons voorgestelde nieuwe van oordeel sub 1.

Tevens vond er een aanpassing plaats van de besluiten; toevoeging van een nieuw besluit 2 - zie voorstel Brons sub 1 -; en een nadere toespitsing van het oude besluit 2. Een integrale overname van het door ds. Brons voorgestelde besluit 5 acht uw commissie een vooruitlopen op de verdere gang van zaken.

2. Voorstellen

Uw commissie stelt het volgende voor:

De synode
overwegende

1. dat eerdere synoden hebben uitgesproken dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begaan te leven naar de gereformeerde belijdenis;
2. dat deputaten de verschillen met betrekking tot de toeïgening van het heil met de NG commissie hebben besproken;
3. dat deputaten stellen dat het vrijwel onmogelijk is om de gebleven verschillen zo te formuleren, dat ook de NG commissie zich in de formulering herkent;
4. dat tijdens de samensprekingen vragen gestaan zijn over de visie in de NGK op de relatie tussen Schrift en confessie;
5. dat het gesprek over het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (A.K.S.) en het functioneren ervan niet echt gevoerd kon worden en dat daardoor ook nauwelijks kon worden voldaan aan de opdracht om mede aandacht te geven aan diverse landelijke en plaatselijke ontwikkelingen die een belemmering op de weg naar eenheid kunnen zijn;
6. dat deze ontwikkelingen wel zijn doorgestaan, getuige onder meer het besluit van de Landelijke Vergadering van de NGK om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente;
7. dat er verschillende gemeenten zijn waar een min of meer intensieve vorm van samenleving met de plaatselijke NGK wordt onderhouden.

constaterende

1. dat er verschillen gebleven zijn ten aanzien van de visie op de toeïgening van het heil;
2. dat de discussie over het A.K.S. in de NGK op gang gekomen is getuige de door de Landelijke Vergadering aangenomen wijzigingen van het A.K.S.;
3. dat er steeds spanningen ontstaan binnen onze kerken tussen wat plaatselijk hier en daar wel en landelijk niet bereikt kan worden in de relatie tot de NGK en dat dit binnen eigen kerkverband moeite blijft geven;
4. dat de kerken van het Samenwerkingsoverleg aandringen op nauwere samenwerking met de NGK.

van oordeel

1. dat het na jarenlange samensprekingen niet gelukt is de bestaande verschillen weg te nemen en dat het vooralsnog niet te verwachten is dat de verschillen, die gebleven zijn met betrekking tot de toeïgening van het heil in nog te houden samensprekingen geheel zullen kunnen worden weggenomen;
2. dat de wijzigingen, die door de Landelijke Vergadering zijn aangebracht in het A.K.S. aan onze bezwaren tegen het A.K.S. wel tegemoet komen, maar die bezwaren niet geheel wegnemen;
3. dat er reden is om door te spreken over de relatie tussen de Heilige Schrift en de confessie in het licht van wat daarover in de landelijke samensprekingen met de NG commissie naar voren is gebracht;
4. dat door het besluit van de Landelijke Vergadering om het diakenambt open te stellen voor de zusters der gemeente een nieuwe hindernis gelegd is op de weg naar kerkelijke eenheid;
5. dat het dienstig is nogmaals te wijzen op wat de synoden van 1983, 1986 en 1982 uitspraken, namelijk dat het zoeken naar eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt en dat het daarom belangrijk is de noodzaak van het bewaren en bevorderen van die eenheid in eigen kerkverband in het

oog te houden;

6. dat het gewenst is dat er aandacht besteed wordt aan de positie van de samenwerkingsgemeente.

sprekt uit

1. met droefheid te moeten vaststellen, dat tot dusver in de samensprekingen de verschillen met betrekking tot de toeïgening des heils die een belemmering vormen op de weg naar kerkelijke eenheid niet voldoende duidelijk zijn weggenomen;
2. dat geleid op het genoemde onder van oordeel sub 2, 3 en 4 er nieuwe belemmeringen zijn op de weg naar kerkelijke eenheid.

besluit

1. deputaten op te dragen met de NG commissie in de samensprekingen (door) te spreken over:
 - a. de relatie Schrift en confessie;
 - b. de vragen ten aanzien van het A.K.S.;
 - c. het besluit van de Landelijke Vergadering inzake openstelling van het diakenambt voor de zusters der gemeente;
2. deputaten op te dragen met NG commissie te spreken over de gevolgen van het niet met voldoende duidelijkheid weggenomen zijn van de verschillen met betrekking tot de toeïgening des heils;
3. deputaten, geleid op de ontwikkelingen die gaande zijn, eveneens op te dragen de nodige aandacht te geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten;
4. aan de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken te verzoeken haar commissie voor Contact en Samenpreking op te dragende de onder 1 genoemde onderwerpen te bespreken met ons deputaatschap;
5. bij de kerken en de kerkelijke vergaderingen erop aan te dringen - in verband met de in het rapport geïdentificeerde verschillen - terughoudendheid te betrachten in het zoeken naar en uitbreiden van contacten met de NGK;
6. de brief van de Landelijke Vergadering van de NGK d.d. 3 oktober 1995 te beantwoorden;
7. de kerkeraaden van NGK/CGK te Almere en de NGK te Kampen een afschrift te zenden van dit besluit.

T.M. Holman, rapporteur

BILAGE 57
art. 168

RAPPORT 8 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDEERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN

Inzake de bezinning stelt uw commissie u het volgende voor:

Deputaten op te dragen te overwegen en de eerstvolgende Synode een voorstel te doen om de taken te verdelen tussen twee deputaatschappen, waarbij het ene de zaken van de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland behartigt en het andere zich concentreert op de correspondentie met kerken in het buitenland en in verband daarmee voorstellen te doen voor een afzonderlijke instructie voor beide deputaatschappen.

J. Oosterbroek, rapporteur

BILAGE 58
art. 170

SCHRIJVEN VAN DIE THEOLOGIESE SKOOL VAN DIE GEREFORMEERDE KERKE

Geachte Broeders,

Die Kuratorium van die Teologiese Skool van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika te Potchefstroom het besluit om hierdie brief aan u te rig om eerstens aan u inligting in verband met teologiese opleiding in ons kerke te verskaf en om tweedens in die lig daarvan 'n vriendelike versoek tot u te rig.

Op grond van die kerklike korrespondensie wat tussen ons bestaan ag ons dit wenslik om u mee te deel wat die huidige reëling in verband met die teologiese opleiding van voornemende bedienaars van die Woord in ons kerke is:

* Die Nasionale Sinode GKSA van 1994 het na 'n doeglike studie besluit om voortaan die opleiding slegs aan een Teologiese Skool aan te bied, naamlik te Potchefstroom.

* Die bestaan van die Hammanekraalse Teologiese Skool is geterminier, en vanaf 1995 is al daardie studente en dosente na Potchefstroom verskuif.

* Die Heidelbergse Teologiese Skool in Vredeland het na 'n besluit van die (swart) sinode van

Scoutpansberg ook besluit om hul teologiese opleiding te staak. Daardie studente het vanaf die begin van 1995 ook na Potchefstroom verhuis. Dr. Rabalie wat hoofsaaklik vir die opleiding aldaar verantwoordelik was, het intussen 'n akademiese professoraat in die Departement Bybelkunde aan die Potchefstroomse Universiteit vir CHO aanvaar.

* Hiermee het daar 'n besondere gebeurtenis plaasgevind omdat al die verskillende kerke (uit die blankes, swartes en kleurlinge) voornemens was om hul opleiding na Potchefstroom stuur en al die kerke hierin saamwerk. Die Kuratorium is ook so saamgestel dat verteenwoordigers uit die wit en swart kerke daarin dien.

* Die belangrikste redes vir hierdie besluit is die volgende:

** Dit sal die eenheid tussen die kerke onder die verskillende volke beter dien;

** Op die langtermyn sal dit 'n groot finansiële besparing meebring.

In die tweede plek neem ons die vrymoedigheid om 'n vriendelike versoek tot u te rig, en ons sal dit besonderlik op prys stel indien u dit gunstig sal oorweeg.

Wil u dit nie oorweeg om ons finansiële te ondersteun nie?

Ons het veral op die korttermyn geweldige hoë finansiële uitgawes om hierdie eenwording te laat realiseer.

Ons gee u graag in breë lynne meer agtergrond in hierdie verband:

* Die blanke kerke het die opleiding van swart studente vir die swart kerke (waarin 'n verskeidenheid swart tale gebesig word) tot nou feitlik vir 100% gedra. Tans word dit al moeiliker om so voort te gaan omdat die getalle onder die blanke kerke besig is om af te neem as gevolg van veral minder kinders onder die blankes wat gebore word en die afname van immigrasie en toename van emigrasie van blankes.

* Die jonger (of swart) kerke is tans nog nie in die posisie om finansiële groot bydraes ten opsigte van teologiese opleiding te maak nie. Die persentasie wat wel bygedra kan word, is uiters gering. Aan die ander kant is die behoefte aan predikante onder die swart volke besonder groot, en dit word ook duidelik dat daar 'n besondere groei van die Gereformeerde Kerke onder die swart kerke voorkom, waarvoor ons besonder dankbaar is.

* Tans is die getalle teologiese studente soos volg:
Swart studente: 45; wit studente 51.

* Die blanke kerke van Sinode GKSA subsidieer die swart studente teen gemiddeld R16000 per student per jaar. Dit voorsien slegs aan die basiese behoeftes van die studente. Hierteenoor ontvang die blankes gemiddeld R4000 per student per jaar.

Op u versoek sou ons meer inligting en besonderhede kon gee, maar ons vertrou dat dit vir u duidelik is dat die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika dit tans uiters moeilik vind om die finansiële laste ten opsigte van predikante te dra. Dit spreek vanself dat teologiese opleiding in die nuwe Suid-Afrika en die beskikbaarheid van goed toegeruste predikante onder die groeiende swart kerkgemeenskap uiters noodsaaklik en belangrik is.

Ons sal dit besonderlik waardeur indien u ons versoek om finansiële ondersteuning in hierdie verband gunstig sal oorweeg.

Ons vertrou veral dat u vir ons voorbidding sal doen.

Met agting
u broeder in Christus

Prof. A. le R. du Plooy,
Rektor Teologiese Skool Potchefstroom,
Namens die Kuratorium.

BULAGE 59
art. 170, 171

RAPPORT 6 COMMISSIE IV KERKELIJKE VERHOUDINGEN; INZAKE DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELJIDERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN; BETREFFENDE INGEKOMEN STUKKEN 10.12 EN 10.13

1. Ingekomen stuk 10.12 van het curatorium van Die Teologiese Skool van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika geeft inlichtingen over de opleiding aldaar en behelst een verzoek om financiële ondersteuning. Uw commissie heeft kennisgenomen van dit schrijven en acht afhandeling niet op haar weg te liggen.

Voorstel:

Daar de materie onze aandacht verdient stelt uw commissie u voor dit stuk ter hand te stellen aan Deputaten Hulpverlening binnen- en buitenland, die dan tevens contact kunnen opnemen met onze deputaten voor de Buitenlandse Zending.

2. Het ingekomen stuk 10.13 van the Universal and Consultative Synod of the Hungarian Reformed Church tekent de moeilijke situatie van het christelijk onderwijs in dat land en doet een dringend beroep op onze G.S. om met financiële middelen te helpen.

Ook van dit schrijven heeft uw commissie kennis genomen en zij acht, dat verdere afhandeling niet op haar weg ligt.

Voorstel:

Gezien het dringend karakter van dit verzoek en de grote nood aldaar stelt uw commissie u voor dit stuk eveneens aan Deputaten Hulpverlening ter hand te stellen.

J. Coesterbroek, rapporteur

BULAGE 60
art. 171

BRIEF: A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ ZSÍMATÁNAK ELNÖKSÉGE

Dear Reformed brethren in the Netherlands,

We turn to you in the name of the Universal and Consultative Synod of the Hungarian Reformed Church, during a period of history of our nation and our church, which reminds us of the struggles that took place during the Counter-Reformation. But at the same time, work completed in hope can also be undertaken with joy.

Representatives of the Hungarian Reformed world from 43 countries all over the world were able to come together from April 18 to 23, 1995. This was only possible thanks to the mighty act of God, by which he brought down an empire which had fought against the Lord and wished to rob Him of His glory. We, standing among the ruins of this empire, should listen to the revelation of Christ which has given us reason for gathering together: "Love one another, as I have loved you."

But as we come out of our "Babylonian Captivity", we also see through Nehemiah's eyes that the walls of Jerusalem are in ruins - that is, people's souls, their way of thinking and their behaviour lie in ruins. Our community has lost its spiritual vision, its sense of hearing, its readiness to share each other's burdens and to live together as a community. The church and God's Word have become foreign to the entire adult generation. Old grandmothers and their toddling grandchildren find themselves holding each other's hands in faith. All this appears in the midst of a world where thirty percent of all trade is done on the black market, and where the inflation rate and unemployment rate are both 30%.

Despite these things, there is a hope and a joy that lives in the heart of our Church and our Universal and Consultative Synod: the hope and joy that God's work can grow and develop even in this chaotic world. In this very contradictory situation, our entire Reformed world in the Carpathian Basin has received the heavenly vision that, gathering its strength to the very last, it should do everything possible to reopen the church-schools which have been taken away. An inner desire arose that the church should be able to educate a new generation, within our community which has lost its values and standards, its orientation, deportment and spirituality, that is, its relationship with God - and that the church should do this for the building of the kingdom of God, the glorification of His name, and for the benefit of the Church and of the people living around us. In all these commitments, we have been guided since the time of the Reformation by the Word of God as interpreted by the Heidelberg Catechism and the Second Helvetic Confession.

As you know, the Hungarian Reformed Church was always a church of education. The church's ancient colleges were established as early as 1531, when the Turks occupied much of Hungary. The colleges' development was only interrupted - or in some cases halted altogether - by the repeated destruction inflicted by the Turks, the Habsburgs and Soviets, not to mention more recent destruction by other nationalities.

The events since the Second World War, in a quick outline form, are as follows:

- * In 1948, with the exception of one high school and two theological seminaries, all 1,200 schools were taken away, together with all the financial and material possessions of the schools, such as land, gardens, vineyards and houses.
- * In 1990-91 the Hungarian Reformed people throughout the Carpathian Basin requested the return of their previously-nationalised schools, some of which they received. In Hungary itself about 80 were given back to the church.
- * From 1994 it appears that this procedure has stalled, although the ratio of Reformed church schools to state schools is a mere 2.9%. We are struggling under the regression towards the old socialist order. Even in Debrecen, the "Calvinist Rome", the local government does not want to give us space for even one of our elementary schools.

It is a great blessing that, even so, we have been able to build such a well-rounded education system, which

can lead and develop the best of our young people, who seek and wish to work with the church, from kindergarten to Reformed university. For all this to come about, we received decisive material and spiritual support, of an historic level, from our brethren in the Netherlands, which cannot be forgotten. This support is a continuation of that which we have experienced since the Reformation, and for which we now give our grateful thanks in the name of our Universal and Consultative Synod.

Having mentioned these things, we confess, under the increasing weight of our responsibilities, that the process of defending the Reformed faith, and therefore also the process of stepping forward, is in danger in the entire Carpathian basin even now, during its infancy. We want to do everything possible so that at least we can keep the schools which we have received back from the state, and not have to give them up again, despite the low state support.

The task seems to be beyond our strength. In the midst of many challenges and hindrances, the burden we have to carry is ever increasing, while our strength is ever decreasing. It would not be an exaggeration to say that we again are in need of help on the scale that only an Admiral De Ruyter would be able to give. The new beginning that we had gained in the Reformation, which itself was at one time hardly conceivable, must not be lost to the current political and economic galeys. Rather we should become strong in the freedom that we have won.

The education committee of the Universal and Consultative Synod has, after several sessions, stated the following aims and life-saving tasks:

- a/ to ensure the capability of the existing schools to function. In order to achieve this, the following are required:
1. The renovation and furnishing of the buildings, as soon as possible;
 2. The enlargement of the existing schools, in order that there be enough classes for the young people, according to the type of school (4, 5, or 8-years);
 3. A diaconal base must be created in the student hostels for education and instructing disadvantaged children and children coming from large families;
 4. A pedagogical basis must be created for the improvement of the quality of education (e.g. through the publication of textbooks from a Christian world view, the further education of teachers);
 5. The financing of increasing maintenance costs.

Perhaps you alone in the world understand that, when regarding the life of the Hungarian Reformed Church, we are not merely considering our own existence, but also that of the eastern-most European front-line of the inheritors of the Reformed faith, born under the oppression of the Turks. Now, torn apart after the Russian oppression, the church does not merely struggle for its own survival, and fight for its continuing existence, though this in itself would be a worthy cause. It is also beginning to see and to understand that God, in His worldwide plan in which He cuts down and plants, is involving us in His work of planting. He qualified and formed the broken congregations, even when they were under the worst oppression, to be the only ones who can heal their nation and society. He involves these congregations in the service - in the sense of the word coming to us from the Reformation - which believes and declares that He is Lord, and that He wishes to be Lord not only in beautiful liturgy, but also in every territory of economic and spiritual life.

Considering our inaptitude and previous condition, we never believed that we, who were once the final outpost of the Reformation, would become a transit station, and that the power and love of God with us and with you would yet cross the historically solidified borders.

In this new understanding of our historical situation, an understanding which we have received from God, it is perhaps understandable that for us schooling is not merely assuming a responsibility toward general education, or a natural intention to regain an inheritance which has been robbed from us, but rather training and equipping a generation, a working community, for whom the vision from above is not foreign. The schools have become a place for the spiritual care of the nation.

In our expression of thanks at this important time in history, we ask with love that you consider what your situation would be like if every school of yours - with only three exceptions - were taken away overnight, if your teachers and pastors were vilified, if several generations were forced into atheist education. Then imagine that, finally, after the collapse of a totalitarian dictatorship, and after the total spiritual collapse of the nation as well, you should receive back, in a weakened and totally neglected state, the mostly crumbling, empty walls - and even then only those of a few percent of the original number of your schools. This is the situation we are in today. We struggle and fight our way through, and it appears that many may drop out from among those who have begun.

We do ask for help with respect to ourselves; we ask it with respect to the vision, which we have received from above, and to which we wish to remain faithful. Remember that despite our misery and sins, the support that we have received up to now has not gone on the whole towards building our own homes and raising our own quality of life, but towards bringing the above-mentioned school system into existence.

The Education Committee of the Universal and Consultative Synod will meet again in June, and prepare a survey in which, in accordance with this letter, we would like to give an account of, and present the school situation in the entire Carpathian Basin. It will contain all the necessary information about the schools. Please do not disregard our request. We do not wish to disturb the present relationships which are functioning well and beneficially, but we do not want to forget those isolated units which are in need of support.

The leaders of the Universal and Consultative Synod of the Hungarian Reformed Church would be ready and happy to visit your country and give further explanations and details of what has been expressed in this letter.

Strengthened by the full respect and love we feel towards you and wish to express to you, we confess, with reference to the above, the truth of God's Word: "So neither he who plants nor he who waters is anything, but only God, who makes things grow." (1 Cor. 3:7)

With brotherly greetings,

Dr Loránt Hegedüs

Bishop

Executive President of the Universal and Consultative Synod

BIJLAGE 61
art. 172, 175, 252, 255

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAEL

1. Algemeen

1.1. Samenstelling deputaatschap

Momenteel is de samenstelling van het deputaatschap voor Evangelieverkondiging onder Israël als volgt. De zendende kerk van Groningen is in ons deputaatschap vertegenwoordigd door br. K. van Smeden, die in 1992 drs. R.W.J. Soelars opvolgde, en tot 1993 door prof.dr. M. Boertien, voor wie geen opvolger werd benoemd. De zendende kerk van Zierikzee heeft dr. J. Oosterbroek, die in 1993 de plaats innam van br. K.T. de Jonge, en br. D.C. Quist als afgevaardigden aangewezen.

De particuliere synode van het Noorden vaardigde de predikanten A. Brons (sec. drs. G.J. van Rookhuizen) en J. Germs (sec. M. Oppenhuizen) af.

De particuliere synode van het oosten laat zich in ons deputaatschap vertegenwoordigen door de predikanten H. Biesma (sec. M.C. Mulder) en P.D.J. Bujs (sec. A.K. Wallef).

Als deputaten voor de particuliere synode van het Westen zijn aangewezen de predikanten C. van Atten (sec. J. Verhage) en E.E. Slofstra (sec. T.M. Hofman).

De particuliere synode van het Zuiden benoemde ds. J.P. Bollen (sec. ds. M. van der Sluys) en br. G.J. Ormstein (sec. ds. A.G. Boogaard).

De generale synode van Apeldoorn 1992 benoemde tot eerste secretaris dr. G.C. den Hertog, tot tweede secretaris ds. H.D. Rietveld, tot eerste penningmeester br. P. Vree, tot tweede penningmeester ds. M.W. Vrijhof en tot adviseur dr. T. Bienen.

1.2. Samenstelling moderamen

Als voorzitter van ons deputaatschap treedt ds. H. Biesma op, terwijl hij bij afwezigheid vervangen wordt door ds. C. van Atten. Verder maken de door de generale synode benoemde deputaten en adviseur deel uit van het moderamen.

1.3. Wijzigingen in de samenstelling van het deputaatschap

In de verslagperiode traden enkele wijzigingen op in de afvaardiging van de particuliere synodes. Ds. Rietveld moest na het uitbrengen van het rapport aan de generale synode van 1992 terugtreden als afgevaardigde van de particuliere synode van het Oosten in verband met zijn vertrek naar het ressort van een andere particuliere synode. Tot onze blijdschap kon hij, met zijn ervaring en inbreng, behouden blijven voor ons deputaatschap doordat de generale synode van Apeldoorn 1992 hem benoemde als tweede secretaris in de plaats van ds. B. de Graaf.

2. Zendende kerken

Ook in de afgelopen periode is de samenwerking met de zendende kerken van Groningen en Zierikzee goed geweest. Tot onze dankbaarheid hebben zich geen bijzondere problemen voorgedaan, waarover intensief contact nodig was. In goed overleg met Groningen is gesproken over de terugkeer van ds. en mevr. Van der Vegt uit Israël. Het verheugt deputaten dat de kerk van Zierikzee bereid was een beroep uit te brengen op de nieuwe werker, drs. C.J. van den Boogert (zie 6.1 en 10).

3. Vergaderingen

In de verslagperiode vergaderden we als deputaten dertien maal, en wel in 1992 op 3 juni, 25/26 september en 9 december, in 1993 op 11 maart, 16 juni en 15 september, in 1994 op 14/15 januari, 2 mei, 1 juli, 20 september en 9 december en in 1995 tot dusverre op 20 februari en op 18 april. De vergaderingen waarvoor twee data staan vormd zijn onze zgn. 'bezinningsweekends' geweest, waarop we twee dagdelen (vrijdagsavond / zaterdagmorgen) geheel wijden aan bezinning op een centraal thema. In 1992 was het thema 'de landbelofte voor het huidige Israël', en in 1994 ging het over 'de plaats van de belijden van Christus in de

huidige fase van ontmoeting van Joden en christenen'. In onze rapportage aan de particuliere synodes hebben we steeds het thema van deze bezinningsbijeenkomsten aangegeven, en ds. H. Blasma schrijft in *Vrede over Israël* in enkele artikelen over de inhoud en resultaten van die bezinning. Ten voorbereiding van de deputatenvergaderingen wordt als regel een moderamenvergadering gehouden, waar naast de leden van het moderamen en de adviseur ook afgevaardigden van (een van) de zending kerken - indien nodig of gewenst - aanwezig kunnen zijn.

4. Bezinning

4.1. Inleiding

Door de jaren heen hebben we als deputaatschap regelmatig gerapporteerd over de bezinning, zoals die binnen het deputaatschap plaatsvond. Soms kwam de rapportage tot stand vanwege de behoefte die er binnen het deputaatschap leefde, soms ook was er een opdracht van de generale synode om bezinning over een bepaald aspect van het werk, waarvan vervolgens verslag werd gedaan aan de generale synode. In het rapport aan de generale synode van 1989 lezen we dat het deputaatschap zich heeft bezonnen op de betekenis van Ef. 2:11-14, waar Paulus spreekt over de wederzijdse relatie van Kerk en Israël, die getypeerd kan worden door het woord 'verbondenheid'. Christus heeft de twee één gemaakt, waardoor gelovigen uit de volken medeburgers van de heiligen en huisgenoten Gods zijn geworden. Tegelijk is er een verwreemd-zijn van elkaar, omdat de meerderheid van Israël het heilshandelen van God in Jezus Christus niet in geloof aanvaardt. Wat betekent in deze situatie de verbondenheid met Israël? Welke plaats heeft Israël nu in het heilshandelen van God?

In het rapport dat aan de generale synode van 1989 is gezonden staat de vraag centraal wat de verbondenheid van de Kerk met Israël betekent voor de roeping, die God vanouds aan Israël heeft opgedragen. Deputaten constateren dat er in de kerken sprake is van een crisis waar het gaat om het besef als kerk door God tot Israël gezonden te zijn. In dit verband komen Handelingen 2 en Romeinen 9-11 aan de orde. Het rapport stelt dat het onopgeefbaar is dat de Kerk een bijzondere zending heeft ten opzichte van Israël, namelijk te getuigen dat Jezus de Christus is. Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat de Kerk in Israël de eerste gezondene ontmoet. God heeft Israël geroepen en uitverkoren, en daarmee een taak gegeven in de wereld, en die roeping is onberouwelijk. God is trouw aan zijn verbond. Is er een blijvende roeping, dan is er ook een blijvende opdracht. En de Kerk heeft zich, als erbij gekomen, in de ontmoeting met Israël af te vragen wat die blijvende bemoeienis van God met zijn volk Israël betekent.

In de vergadering van de generale synode brengt de rapporteur van de commissie naar voren dat de commissie graag duidelijkheid bij deputaten zou zien in wat onder 'Israël' verstaan moet worden: 'Er is verschil in de positie van Israël in de oudtestamentische en de nieuwtestamentische bedeling. Door en met Christus is een nieuwe heilshistorische situatie gekomen, die gevolgen heeft voor Israël als drager van de belofte. De visie op de kerk als enige gestalte van het koninkrijk Gods in deze bedeling is in het geding. Wanneer Israël ook een gestalte van het koninkrijk Gods is zou dat de exclusiviteit en de uniciteit van Christus en de kerk opheffen. In het gebruik van de Schriftgegevens acht de commissie de hantering van Romeinen 9-11 te geseleerd, de andere gegevens uit het Nieuwe Testament over Israël behoren mee betrokken te worden. Er ligt teveel nadruk op de gelijkwaardigheid van de zending van Israël en die van de kerk als ontmoeting van gezondenen.' (Acta generale synode Groningen 1989, blz. 88)

Eén en ander resulterende in een opdracht van de generale synode aan deputaten om de bezinning voort te zetten en in continuïteit met het verleden met name te denken aan de onderwerpen:

1. de roeping van Israël volgens het Oude Testament;
 2. de bijbelse gegevens inzake 'de rest';
 3. de manier waarop in het gehele Nieuwe Testament over Israël gesproken wordt.
- Op de generale synode van 1992 deden deputaten verslag van hun bezinning inzake 'de rest'. De synode gaf deputaten de opdracht hun bezinning over de andere onderwerpen voort te zetten.

4.2. Werkwijze

Om onze bezinning in continuïteit met het verleden te laten plaatsvinden, zoals de generale synode ons opdroeg, zijn we uitgegaan van datgene wat er in het verleden in onze kerken over de door de generale synode genoemde zaken is gezegd. We moeten hierbij opmerken dat de vroegere bezinning op genoemde zaken zeer beperkt is geweest en zich hoofdzakelijk toespitste op het gedeelte Romeinen 9-11. Het had daarom de voorkeur verdiend een bijbels-theologisch onderzoek van het gehele Nieuwe Testament op dit punt te verrichten. Omdat overwel onze tijd en krachten beperkt zijn en de door de generale synode gestelde vragen ingrijpend en verstrekkend hebben we ons beperkt tot het tweetal door de generale synode ons opgegeven vragen:

1. welke is de roeping van Israël volgens het Oude Testament?
2. hoe spreekt het Nieuwe Testament over Israël?

4.3. Roeping van Israël volgens het Oude Testament

Wie kennis neemt van de bezinning, die in onze kerken heeft plaatsgevonden ten aanzien van de roeping van Israël in het Oude Testament stuit op de volgende hoofdlijnen.

1. God heeft uit alle volken van de wereld het volk Israël uitverkoren om zijn eigendomsvolk te zijn (Ex. 19:5; Deut. 7:6). Hiemee is niet gezegd dat God alleen de God van Israël is. Hij heeft hemel en aarde geschapen; en alle volken zijn uit zijn hand voortgekomen. Hij is de Koning der wereld. Maar in zijn gunst en wijsheid heeft Hij met Abraham een verbond gesloten om Abraham en zijn zaad tot een God te zijn. Deze uitverkiezing is het voornacht van Israël. 'Ik zal u tot een God zijn.' Tegelijk ligt hierin ook een opdracht voor het volk Israël, namelijk om het volk van deze God te zijn. 'Gij zult Mij tot een volk zijn.' Om deze opdracht te vervullen heeft

Israël de wet (thora) ontvangen.

2. De roeping van Israël te leven in verbondenheid met de HERE staat in het perspectief van Gods opdracht aan Israël om tot een zegen voor de gehele aarde te zijn. Ook in de concentratie op Israël blijft het God gaan om de gehele wereld, maar dan zo dat Gods weg via Abraham en zijn nageslacht loopt: 'met u zullen alle geslachten van de aarde gezegend worden' (Gen. 12:3). We kunnen die roeping aanduiden met het woord 'gesage zijn'. Het is Israëls roeping in de wereld te getuigen dat Israël's God de ene ware God is, de Schepper van hemel en aarde. Door Israël zullen de volken leren dat er geen God is dan deze God. 'Gij zijt, laid het woord des HEREN, mijn getuigen...' (Jes. 43:10). Dit is de universele betekenis van de uitverkiezing van Israël. Deze universele spits komen we in het Oude Testament heel uitdrukkelijk tegen in de Psalmen en bij de profeten. Maar nergens geeft het Oude Testament ons aanleiding te denken dat dat ertoe zou kunnen leiden dat de HERE zijn verbond met Israël opgeeft ten gunste van de volken. Het perspectief is, dat de volken zullen opgaan naar Jeruzalem. Christus Zelf heeft zijn werk geplaatst in dit kader: 'Want mijn huis zal een bedehuis heten voor alle volken.' (Mk. 11:17; vgl. Jes. 56:7)

In het Oude Testament horen we op vele plaatsen van de ontrouw van Israël aan de roeping van Godswede. Door ongehoorzaamheid aan de wet (o.a. door het dienen van andere goden; door het bedrijven van sociaal onrecht) verbreekt Israël het verbond. De toorn van God wordt opgewekt. Het gevolg is dat God zijn eigendomsvolk treft met de wraak van het verbond. Hij straft het volk. Ze zijn Hem tot vijanden geworden. Nergens zien we dat duidelijker in het Oude Testament dan in de wegvoering van het volk in ballingschap.

Toch heft de ontrouw van Israël het verbond niet op. God handhaaft zijn verbond met Israël, ook al realiseert de trouw zich slechts in het gelovige overblijfsel (de rest) van Israël. In het overblijfsel handhaaft God zijn genadige bemoeienis met Israël. Ook in het spreken over een nieuw verbond wordt de band met Israël niet losgelaten (zie Jeremia 31:31-40). Kenmerkend voor het nieuwe verbond is dat God door de Heilige Geest zijn wet zal schrijven in het hart van zijn volk. Dit nieuwe verbond is niet een ander verbond, dat in de plaats van Gods verbond met Israël zou komen. Beter is het daarom te spreken van het vernieuwde verbond. God sluit dit vernieuwde verbond met hetzelfde volk, en daarin gaat het om hetzelfde voornacht en om dezelfde opdracht; de wet van het nieuwe verbond is dezelfde als van het oude verbond. Het verschil zit in de belofte dat God door zijn Geest aan zijn volk een nieuw hart zal geven, zodat het volk van binnenuit zal doen wat God vraagt. In het nieuwe verbond heeft de HERE de wortel van de verwijdering tussen Hem en ons mensen weggedaan: de zonde.

Ook in de hoofdstukken 40-45 van het boek van de profeet Jesaja wordt op vele plaatsen nadrukkelijk erop gewezen, dat Gods oordeel niet absoluut en onherroepelijk is. God handhaaft zijn zware beschuldigingen aan Israëls adres (43:22-28), maar troost het volk met zijn trouw aan zijn verkiezing (zij zijn barmhertig om der vaderen wij) en met de belofte van zijn Geest. Het verbannen volk hoeft niet te vrezen en te denken dat de HERE hen vergeten is. Er zal een nieuwe uittocht plaatsvinden. God geeft zijn eer aan geen ander. Geen enkele macht zal Israëls lot bepalen. God leidt zijn volk ook door de nacht van de ballingschap heen. Want de HERE alleen is God! Opmerkelijk bij deze hernieuwde concentratie op Israël is, dat het venster open blijft naar de volken. De knecht zal tot een licht der volken zijn (42:6, 49:6). Ja, God zal een wet doen uitgaan en zijn recht stellen tot een licht der volken (51:4v).

Wanneer we vragen naar de roeping van Israël in het Oude Testament, dan moeten we vaststellen dat de roeping van Israël om gehoorzaam te zijn aan Gods geboden, zijn volk te zijn en tot een zegen te zijn voor de volken gegrond is op Gods verkiezing van Israël. En zo vast als de verkiezing van Israël staat, zo vast staat ook de roeping van Israël. De teksten met een messiaans karakter (de messiaanse profetieën, de teksten over de Knecht des HEREN) doen hieraan geen afbreuk. Zoals de verkiezing niet op anderen overgaat, zo ook de roeping niet.

4.4. De plaats van Israël in het Nieuwe Testament

We moeten ons ook in deze paragraaf enkele beperkingen opleggen. Zo zullen we niet ingaan op het gedeelte Romeinen 9-11, aangezien dat reeds vele malen aan de orde is gekomen in allerlei publicaties in onze kerken. We bespreken met name de Evangelien en de Handelingen. Verder kunnen we niet alle teksten waar iets over de Joden wordt gezegd bespreken; het gaat ons om Israël, als aanduiding van Gods verbondsvolk. Daarom letten we vooral op de betekenis van de naam Israël, en op de verhouding Israël en de volken.

4.4.1. Israël

In het Nieuwe Testament wordt over Israël gesproken als het volk, dat het nageslacht is van Abraham, Izaak en Jakob. Het is geen volk zoals de andere volken, want Israël is Gods volk, het uitverkoren volk. Dit is de lijn van het Oude Testament. Om enkele teksten te noemen: we treffen deze betekenis aan in de Lofzang van Maria (Luk. 2:54v) en in de Lofzang van Zacharias (Luk. 2:88). In Handelingen 1:6 is sprake van het herstel van het koningschap voor Israël. Paulus spreekt over dit Israël met de woorden 'Israël naar het vlees' (1 Kor. 10:16). In het midden van dit volk, maar ook terwille van dit volk is Jezus als Redder op aarde gekomen (Mat. 1:21; Luk. 1:32v; Joh. 1:11). Hij zoekt de verloren schapen van het huis van Israël (Mat. 15:24; Luk. 19:9v). Velen in Israël komen echter in verzet tegen de messiaanse aanspraken van Jezus. Ze nemen Hem niet in geloof aan. Toch zijn er in Israël die Hem aannemen, waarbij met name genoemd moeten worden de twaalf discipelen, die juist in hun twaalfal het volk Israël representeren. Zij zijn ervan overtuigd dat door de dood en opstanding van Jezus Christus van Godswege een nieuwe tijd is aangebroken voor Israël en de volken ('het laatste der dagen'). In Handelingen horen we van zeer velen, die tot geloof komen: 'een talrijke schare van priesters' (6:7) en Farizeeën (15:5), maar ook van de vaak felle reactie en de vijandschap die dan aan de dag komen.

Enkele uitspraken van de apostel Paulus verdienen in dit verband bijzondere aandacht, omdat ze spreken van een onderscheid in Israël. Het bekendst is wel het woord 'Want niet allen, die van Israël

afstammen, zijn Israël...' (Röm. 9:7). Paulus wijst er hier op, dat er onder het volk Israël mensen zijn die niet beantwoorden aan de roeping van Israël. Zij zouden Gods gaven moeten erkennen, waarbij Paulus met name denkt aan de komst van de Christus, maar zij doen dat niet. Toch mogen we daaruit niet de conclusie trekken dat door deze ongehoorzamen de speciale band tussen God en zijn volk verbroken is. Een dergelijk onderscheid tussen een gehoorzaam en een ongehoorzaam deel van Israël treffen we eveneens aan in Röm. 11:7. In het gehoorzame deel ('overblijfsel' = rest) realiseert zich de verkiezing der genade van Israël. In het verharde deel komt tot uiting, dat God gehoorzaamheid vraagt en ongehoorzaamheid straft. In wat erop volgt (11:29v) laat Paulus uitkomen dat God in deze goddelijke verharding, die over Israël gekomen is, bezig is een geheimenis te voltrekken, namelijk dat wanneer de volheid der heidenen zal zijn binnengegaan ook gans Israël behouden zal worden. Hoe? Door de goddeloosheden van Jakob af te wenden. God zal zich over hen ontfermen en zij zullen door het geloof behouden worden (zie hierover: *Vrede over Israël*, 35e jaargang, nr 4/5, okt. 1991).

Het zou - om een enigszins compleet beeld te krijgen - nodig zijn uitvoering aandacht te schenken aan 1 Thees. 2:14v. Zo'n bespreking, waarin diverse verklaringen besproken worden, is in het kader van dit rapport echter niet mogelijk. We beperken ons daarom tot enkele opmerkingen over deze verzen. In het eerste gedeelte spreekt Paulus over 'de toorn' die 'tot het einde over Israël gekomen is'. Het is evenwel niet geheel duidelijk, hoe de woorden van de apostel opgevat moeten worden. Is het een algemene uitspraak of heeft die slechts betrekking op diegenen in Israël die de gemeente van Christus vervolgen? Hoe dan ook, als we Schrift met Schrift vergelijken kunnen die woorden niet inhouden dat de HERE zijn bemoeienis met Israël zou hebben opgegeven, en dat de kerk in de plaats van Israël zou zijn gekomen.

Voor die laatste gedachte beroept men zich wel op Gal. 6:16, waar Paulus zegt: 'En allen, die zich naar de regel zullen richten - vrede en barmhartigheid come over hen, en ook over het Israël Gods.' Men heeft wel gesteld, dat Paulus hier met de naam 'Israël Gods' de gemeente van Christus aanduidt. Dat zou de enige keer in het gehele Nieuwe Testament zijn. En de conclusie zou dan zijn, dat het 'Israël naar het vlees' vervangen is door dit 'Israël Gods'. Met andere woorden: de Israëlnaam (en daarmee ook het geheel van beloften voor Israël) is afgenomen van de nakomelingen van Abraham en overgegaan op diegenen die in Jezus Christus geloven. Voor Israël is er geen bijzondere band meer met God. Toch moet deze uitleg afgewezen worden. Er is geen enkele reden om de uitdrukking 'Israël Gods' niet op te vatten in de voor de hand liggende betekenis van dat deel van het volk Israël dat aan Gods roeping beantwoordt.

4.4.2 De volken

Als we spreken over de plaats van Israël in het Nieuwe Testament moeten we ook spreken over de plaats van de volken in het Nieuwe Testament. De vraag is hoe de gelovigen uit de volken zich verhouden tot Israël, dat het volk van God is en blijft, zij het gerepresenteerd in de rest.

In de evangeliën lezen we dat het heil, dat God aan Israël achenkt, ook voor de volken is. We wijzen op de Lofzang van Simeon, waar het heil van God genoemd wordt 'licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël' (Luk. 2:32). Ook is te wijzen op de hoofdman te Kapernaüm en de 'velen' die zullen komen 'van oost en west en zullen aanliggen met Abraham, Isaäk en Jakob in het Koninkrijk der hemelen; maar de kinderen van het Koninkrijk zullen buitengeworpen worden in de buitenste duisternis' (Mat. 8:5-13), de Kananese vrouw (Mat. 15:21-28), de Samaritaanse vrouw (Joh. 4:1-42), het zedingsbevel (Mat. 28:18-20). In dit verband is ook de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters (Mat. 21:33-46) van belang, waar Jezus van de heer van de wijngaard zegt, dat hij de wijngaard zal verhuuren 'aan andere pachters'. In vers 43 staat dan: 'Ik zeg u, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een volk, dat de vruchten ervan opbrengt'. Die 'u' van wie het Koninkrijk weggenomen wordt blijkt volgens vers 45 de overpriesters en de Farizeeën te zijn. Met 'de andere pachters' en 'het volk dat de vruchten ervan opbrengt' heeft Jezus waarschijnlijk de gelovigen uit Israël en - zij het eerst in verder perspectief - ook die uit de volken op het oog.

In het boek Handelingen wordt aan de bijzondere plaats van Israël vastgehouden. Telkens ontdekken we in dit boek de lijn, die de apostel Paulus aangeeft met de woorden: 'eerst de Jood, ook de Griek'. In het begin van het boek richt de prediking van de (Joodse) apostelen zich op de Joden, van wie een groot aantal tot geloof komt (2:5,22,36,41; 6:7, 15:5). In Hand. 10 (Cornelius) wordt de grens naar de volken overschreden. Petrus gaat het huis van een onbesneden binnin en eet met hem. Deze doorbraak naar de volken houdt evenwel niet in, dat het eerstgeboorterecht van Israël algedaan zou hebben. Dat valt af te lezen aan de lijn die Paulus volgt. Hij gaat op zijn reizen eerst naar de synagoge en dan pas naar de mensen uit de volken. Als de apostelen onder de Joden op grote tegenstand stuiten, en velen de boodschap verwerpen, versterkt dat onder de apostelen de overtuiging, dat zij naar de volken moeten gaan. Paulus zegt in Hand. 28:28 tegen de Joden, die zich 'niet willen bekeken': 'Het zij u dan bekend, dat dit heil Gods aan de heidenen gezonden is; die zullen dan ook horen.' Zo eindigt het boek Handelingen in Rome met een woord van afwending van de Joden en toewending naar de volken. We mogen er echter niet aan voorbijzien, dat we 'hier woorden uit Jesaja 6 horen, die we meer dan eens in het Evangelie aangehaald vinden (Mk. 4:12). Dat wijst erop dat we ook Handelingen 28 niet mogen lezen als een definitieve verwerping van Israël. We hebben dit gedeelte te verstaan in het licht van hetgeen Paulus zelf schrijft in Röm. 11: 11: door Israëls val is het heil tot de heidenen gekomen, maar het perspectief blijft Israël tot najver op te wekken. Daarom mogen we uit de 'wending tot de heidenen' niet de conclusie trekken dat het verbond met Israël door God is opgezegd. De apostel Paulus, die deze dingen naar voren brengt, is immers zelf een Israëliet. In Röm. 11:1 brengt hij dat argument uitdrukkelijk naar voren: 'Ik vraag dan: God heeft zijn volk toch niet verlaten? Volstrekt niet! Ik ben immers zelf een Israëliet...'.

4.5. Conclusies

Op grond van het bovenstaande 'God heeft zijn volk niet verlaten' zullen we eraan vast moeten houden dat - als we letten op de roeping en verkiezing van Israël - er ten diepste geen verschil is in de positie van Israël tussen Oude en Nieuwe Testament. In beide bedelingen vraagt God van zijn volk geloof en gehoorzaamheid, en belooft Hij die door zijn Geest te bewerken. In het Nieuwe Testament concentreert die vraag van God aan zijn volk zich op de persoon en het werk van Jezus Christus, de beloofde Redder, en het leven door de Geest van Jezus Christus. Het nieuwe van het Nieuwe Testament vinden we in de vervulling van datgene wat in het Oude Testament is aangekondigd. Vervulling betekent immers niet, dat de beloften van het Oude Testament krachteloos zouden zijn geworden en zouden hebben afgedaan, maar omgekeerd: dat zij nu tot volle gelding gekomen en effectief geworden zijn. Dit geldt zowel met het oog op Jezus, de Messias, die in het Oude Testament als heilbrenger beloofd is, als ook met het oog op de positie van de volken. Door te spreken over vervulling, zoals het Nieuwe Testament doet, is aangegeven dat er geen sprake is van een breuk in Gods heilsplan maar van een voortzetting.

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament blijkt dat velen in Israël aan Gods eis tot geloof en gehoorzaamheid (in Paulus' woorden 'de gerechtigheid door het geloof') niet beantwoorden. Zij weigeren Gods werken in Jezus Christus te erkennen en er gehoorzaam uit te leven, en worden daarom 'vijanden naar het Evangelie' genoemd. Zij handelen niet zoals God van zijn volk mag verwachten. Slechts degenen die Jezus Christus gelovig erkennen volbrengen de roeping van Israël. Toch blijft God een claim leggen op en ook een roeping voorthouden aan geheel Israël. Zij zijn en blijven 'beminden om der vaderen wil'. Steeds weer sluiten we bij het lezen op die twee qualificaties: 'vijanden naar het Evangelie' en 'beminden om der vaderen wil', die zich niet in een hogere eenheid laten verzoenen. Dat wijst erop, dat het Nieuwe Testament ons niet een afgeronde 'Israëlvisie' wil geven, die we vervolgens tot de onze kunnen en moeten maken, en waarmee we dan kunnen 'werken'. Het gaat niet om een 'visie', maar om God, de HERE, die werft om het hart van zijn volk. In dat geding vallen harde woorden, inderdaad: 'vijanden naar het Evangelie'. Maar nergens is er sprake van dat de HERE de voorrechten van Israël terugneemt en zijn volk afschrijft.

Dat Gods heil zich niet zou beperken tot Israël is van meet af aan duidelijk in het Oude Testament. God belooft aan Abraham dat in hem alle geslachten van de aardbodem gezegend zullen worden. Die zegen krijgt hier en daar al gestalte in het Oude Testament. De doorbraak komt echter in het Nieuwe Testament, als Jezus de opdracht geeft aan alle volken Gods heil bekend te maken en de Heilige Geest wordt uitgestort. De gelovigen uit de volken gaan delen in Israëls voorrechten. Zij worden medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods (Ef. 2:19) en mogen de namen dragen, die eerst alleen aan Israël waren voorbehouden: een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk Gods ten eigendom (1 Petrus 2:9). Zij komen niet in de plaats van Israël, maar erbij. De kerk - in de betekenis van de gelovigen uit de volken - hangt aan de gelovige 'rest' uit Israël. Door het leven uit Gods heil in Jezus Christus mogen de gelovigen uit de volken (het ongelovige) Israël tot jaloezheid wekken.

We menen dat deze enkele lijnen voldoende zijn om te kunnen zeggen, dat Gods verbond met Israël niet is opgezegd. Dat is precies de reden, dat ons deputaatschap destijds in het leven is geroepen. Anderzijds is het volstrekt duidelijk, dat Christus 'de weg, de waarheid en het leven' is, niet alleen voor de volken, maar óók en niet minder voor Israël. God heeft in de eerste plaats voor Israël Christus doen opstaan uit de doden en Hem tot Israël gezonden, om hen te zegenen door een ieder van hen af te brengen van zijn boosheden (Hand. 3:26). Daarom blijft het onze opdracht om in de ontmoeting met Israël - in alle ootmoed en bescheidenheid - getuigenis af te leggen van de onwankelbare trouw van God, die niet gegrond is en niet gegrond kan zijn in onze trouw, maar in Hem, die de zonden der wereld gedragen heeft. We zullen als kerk niet mogen zwijgen over de Christus der Schriften, die wij zelf van Israël hebben ontvangen als de grond van ons bestaan en de bron van ons leven. Als kerk uit de volken past ons de verwondering over Gods genade. En met achtaarte moeten we in dit jaar van de vijftigjarige herdenking van de bevrijding van Nederland en heel Europa uit de nacht van de nazi-terreur erkennen dat wijzelf vaak en in velelei opzicht tekort zijn geschoten in geloof en gehoorzaamheid. Zo, in alle ootmoed, kunnen we toch niet anders dan Israël herinneren aan zijn roeping te leven in het verbond van God met Abraham, dat in Christus niet is beëindigd, maar tot vervulling gekomen.

Geve God, dat - wanneer wij metterdaad de blijvende verkiezing van Israël erkennen, en dus breken met een geschiedenis van anti-judaïsme en alle gevolgen ervan - er een toetsadering tot stand mag komen, die daardoor gekenmerkt wordt dat kerk en Israël zich samen verwonderen over Gods genade in Christus.

5. Voorlichting

5.1 Commissie Vorming en Toerusting

Een viertal deputaten vormt samen de Commissie Vorming & Toerusting. Deze commissie dient het deputaatschap met voorstellen inzake voorlichting over ons werk naar de kerken toe. Op verschillende manieren trachten we de kerken meer bewust te maken van de roeping der kerk t.a.v. Israël. Ook zoeken we naar mogelijkheden de betrokkenheid van de gemeenten bij het werk van ons deputaatschap op peil te houden dan wel te vergroten. De volgende activiteiten zijn in dit opzicht ontplooid:

5.1.1. Tournee

In elk seizoen houdt drs. H.M. van der Vegt een tournee door de kerken. Op deze wijze kunnen de kerken rechtstreeks over het werk van onze Israëlpredikant worden geïnformeerd. Nadat de vorige tournee aan het begin van het seizoen was gehouden (in september 1992) vond de volgende plaats in januari 1994. De tournee is goed gevuld met spreekbeurten. Uit de volle breedte van ons kerkelijk leven blijkt er belangstelling te bestaan voor deze rondgang door de kerken. Bij de spreekbeurten is zoveel mogelijk een deputaat uit de betreffende particuliere synode aanwezig.

De volgende tournee is gepland voor oktober 1995, en draagt een bijzonder karakter. Drs. Van der

Vegf hoopt deze samen met zijn opvolger drs. C.J. van den Boogert te vullen, zodat deze tournee in het teken zal staan van afscheid en kennismaking. Het thema: de dienst der verzoening, zal door beide predikanten worden belicht vanuit de Schrift en vanuit de praktijk.

Tijdens de vorige tournee zijn twee studiedagen gehouden voor predikanten waar de thema's tweewegleer en verzoening werden behandeld. Voor de studiedag van dit jaar staat als onderwerp op het programma: het tegoen van het Oude Testament volgens de gedachte van K.H. Miskotte.

5.1.2. Lectorpakket

In 1992 is een lectorpakket aan de predikanten gezonden met als inhoud een studie van dr. T. Brienens in de serie Verkenning & Bezinning over 'De plaats van Israël in de Homiletiek en de prediking' en een preekachts over Handelingen 15:19-21 door dr. G.C. den Hertog. In 1993 bevatte het lectorpakket een preekachts van prof. dr. M. Boertien over Jesaja 63:7-9, alsmede het studie-rapport 'Ingeleid in Israël en ten dienste van Israël'. Het ligt in de bedoeling ook dit jaar weer een pakket aan de predikanten te doen toekomen.

5.1.3. Classisrespondent

Deputaten houden zich voortdurend bezig met de vraag hoe we de plaatselijke kerken kunnen bereiken. In dit kader hebben we ruime aandacht geschonken aan de figuur van de classisrespondent, zoals die in sommige classes nog bestond. In het najaar van 1994 is aan alle classes verzocht dit correspondentiechap in te stellen dan wel te activeren. Slechts een enkele classis reageerde negatief. Aan het opnieuw doen functioneren van deze correspondenten ligt de overweging ten grondslag dat zij als contactpersonen een uitstekend middel kunnen zijn om deputaten en kerken over en weer te informeren. Zo kan dit correspondentiechap vruchtbaar werken naar verschillende kanten. Aan de classes is een handleiding/taakomschrijving gezonden. Inmiddels is de eerste correspondentendag gehouden, waarvoor ook de secundairdeputaten uit de particuliere synodes zijn uitgenodigd. Het is een goed bezochte en geslaagde bijeenkomst geweest, waarop informatie over ons werk is gegeven en goede bezinning plaatsvond.

5.1.4. Varia

- Deputaten hebben een dia-klankbeeld, dat een overzicht geeft van het werk dat drs. Van der Vegt namens onze kerken verricht. Dit klankbeeld is ook op video te verkrijgen. Het kan bij het kerkelijk bureau worden aangevraagd, en met een zekere regelmaat wordt er gebruik van gemaakt.
- Ook is er een media-koffer samengesteld. Daarin bevinden zich verschillende attributen voor Joodse gebruiken, zoals een kandelaar, gebedsriemen e.d. In een handleiding wordt het gebruik van de verschillende voorwerpen beschreven.
- Aan de commissie Vormingswerk is verzocht in het seizoen '96/'97 weer een aantal lessen aan de vormingscursus te mogen verzorgen over een onderwerp rondom Kerk en Israël.

5.2. Vrede over Israël

Als deputaten hechten we groot belang aan de uitgave van ons blad 'Vrede over Israël'. Via dit kanaal berichten we de kerken over allerlei zaken betreffende het deputaatschap en met name onze werker in Israël. Dit komt tot uiting in de regelmatig terugkerende rubriek 'Van de voorzitter', in mededelingen over de werkbezoeken, in de verslaggeving van de jaarlijkse bezinningsweekenden (hiervoor is onlangs een begin gemaakt). Ook heeft drs. Van der Vegt regelmatig artikelen geschreven over zijn werk. Naast deze berichtgeving vanuit het deputaatschap willen we via ons blad ook bijdragen aan de bezinning op de verhouding Kerk en Israël in onze kerken. Daartoe dienen artikelen van allerlei aard. Er zijn verschillende artikelen verschenen met onderwerpen uit de kerkhistorie. Maar ook een serie over het Onze Vader en het Joodse gebed. Een aantal nummers droeg een bijzonder karakter. Zo verscheen in september 1993 een afscheidnummer voor prof. dr. M. Boertien, die na vele jaren afscheid nam van het Israël-werk in onze kerken. En in oktober 1994 werd een speciaal nummer besteed aan 'De Joodse Najaarsfeesten en het Nieuwe Testament'. Door middel van de Schriftstudies willen we de schriftuurlijke bezinning dienen. Dit is ook een zeer belangrijk onderdeel van ons blad. Deze studies zijn bedoeld voor persoonlijk gebruik, maar kunnen ook in kringen, groepen en verenigingen besproken worden. Vandaar dat we proberen steeds vragen en/of stellingen aan de Schriftstudie vast te knopen.

Uit de enquête, die enkele jaren geleden is gehouden, is ten aanzien van ons blad o.a. gebleken dat de lezers graag over op praktisch perichte zaken voorlicht willen worden. Er is gevraagd naar de betekenis van Joodse gebruiken en Joodse feesten. Aan dit laatste willen we in de komende jaren meer aandacht schenken.

In de redactie van ons blad kwam een wijziging, doordat dr. G.C. den Hertog eind 1992 terugtrad als eindredacteur, na bijna 9 jaar deze taak te hebben vervuld. Hij is in deze functie opgevolgd door dr. M.W. Vrijhof, maar blijft deel uitmaken van de redactie.

De contacten met de drukker, Friesland Offset, in Leeuwarden zijn goed te noemen. Zoals in het financiële gedeelte van dit rapport naar voren komt is de oplage van ons blad momenteel ong. 25.000 stuks. In 1988 was dit nog 18.000 stuks. Deze stijging heeft te maken met het feit dat we sinds 1989 deelnemen in het centraal adressenbestand. Overigens is er nu bijna geen groei meer te verwachten. We merken nog op dat ons blad in 1995-40 jaar zal bestaan. Het is de bedoeling op gepaste wijze aan dit jubileum aandacht te besteden.

5.3. Verkenning & Bezinning

Deputaten melden de voortgang van de serie Verkenning en Bezinning, die wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van een redactie, bestaande uit vertegenwoordigers van Kerk en Israël-instansies van de Ned. Herv. Kerk, de Gerf. Kerken en de Chr. Gerf. Kerken. Onze dr. T. Brienens is hiervan voorzitter en dr.

G.C. den Hertog volgde in 1993 prof. dr. M. Boertien als lid op, nadat deze 6 jaar aan dit werk had deelgenomen. Wij zijn dankbaar voor alles, wat prof. Boertien voor deze serie heeft kunnen doen.

Sedert 1990 verschijnen jaarlijks twee boekjes van ongeveer 80 bladzijden. Hiervan wordt aandacht besteed aan ontwikkelingen in de herbezinning op de betekenis van de relatie tussen Kerk en Israël op de verschillende theologische deelgebieden en van de kerkelijke praktijk in een brede zin van het woord. De uitgave ervan komt geheel voor rekening van de Uitgeverij J.H. Kok te Kampen.

De taak van de redactie bestaat in redactionele begeleiding van de serie, terwijl de auteurs uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor de inhoud. Van het deeltje van dr. T. Brienens 'Leren in Jodendom en Christendom' verscheen in 1992 een tweede druk. Van zijn hand verscheen in 1993 'De verkondiging in het juiste spoor. De plaats van Israël in de Homiletiek en in de prediking'. Dit jaar zal nog verschijnen 'Christenen en Joden. Theologische heroriëntatie in de verhouding tot het jodendom. Een vervolgstudie van de Evangelische Kirche in Duitsland. Vertaald, ingeleid en van een nawoord voorzien door drs. Astrid Fiehländ-van der Vegt en drs. Rien van der Vegt'. Hiernaast verschenen deeltjes over Israël in de liturgie, in de kerkelijke dogmatiek, in de christologie en in het gesprek. Op stapel staan deeltjes over Israël in de missiologie en in de godsdienstdidactiek. De redactie bezint zich op de formule waaronder de reeks voortgezet kan worden.

5.4. Samenwerking met andere deputaatschappen

De voormalige zendingssecretaris dr. J.H. Carlier, destijds tegelijk ook Israëldeputaat en Evangelisatie-deputaat, heeft - op persoonlijk initiatief - op 13 mei 1986 een vergadering bijeengeroepen van leden van de drie deputaatschappen, die de 'evangelieverkondiging naar buiten' als opdracht hebben. In een later stadium zijn ook deputaten Hulpverlening en deputaten ADMA bij dit overleg betrokken.

Als doelstelling gold met name: overleg over het benaderen en betrekken van de plaatselijke gemeenten bij het werk. Deze deputaatschappen hebben alle - naast het eigen werk naar buiten - te maken met de gemeenten, die het werk steunen, e.g. die bewust moeten worden gemaakt van hun roeping. Het is van belang in dit opzicht de activiteiten zoveel mogelijk te coördineren.

Gedurende ruim zeven jaar heeft dit overleg gemiddeld twee keer per jaar plaatsgevonden. Vooral de laatste jaren is daarin met name gesproken over gemeentebouw; men was namelijk tot de conclusie gekomen, dat voor de betrokkenheid bij het werk van de diverse deputaatschappen een goed functionerende gemeente van vitaal belang is. Tegelijk beseften men dat dit basis-werk in de eerste plaats behoort tot de taak en de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkeraad; het komt deputaten niet toe in de rechten van de kerkeraad te treden. Bovendien is elk deputaatschap op zijn wijze bezig de gemeenten te benaderen en voor het werk te motiveren.

Het overleg heeft boeiende gesprekken opgeleverd. Daarbij is ook duidelijk gebleken, dat er voor niemand méér te doen viel dan wat al via eigen periodieken, brieven en informatie-stroom door elk van de deputaatschappen afzonderlijk werd gedaan.

Op de vergadering van 26 oktober 1993 is besloten deze vorm van overleg te beëindigen. Een tweetal vragen is overgebleven:

- a. Kan een gezamenlijke jaar-agenda worden gemaakt, waarin de kerken kunnen zien wát elk van de deputaatschappen doet - en wanneer?
- b. Moet er een gezamenlijke brochure worden uitgegeven, of verdient het de voorkeur te denken aan een algemeen, minstens maandelijks verschijnend, christelijk gereformeerd landelijk 'magazine', waarin alle relevante informatie wordt samengebracht, met nu eens het accent op het werk van het ene, dan weer op dat van het andere deputaatschap?

Beide vragen hangen samen met het feit, dat de kerk diverse deputaatschappen aan het werk heeft, elk met een eigen opdracht en taakomschrijving. Hoe goed dit ook is, het heeft als consequentie dat daardoor het werk van de kerk naar buiten in een aantal los van elkaar staande vakjes is terechtgekomen. Zou het niet mogelijk of zelfs aanbevelenswaardig zijn om 'dwarsverbanden' aan te brengen? Deze overwegingen hebben ertoe geleid, dat elk van de bij het overleg betrokkenen de suggestie heeft meegenomen naar het eigen deputaatschap, met het verzoek iets naar elkaar te ondernemen, zeker wanneer het gevoel zou ontstaan dat men op een of ander punt van beleid met 'raakvlakken' te maken krijgt.

Ook is besloten de diverse deputaatschappen (inclusief de Vereniging voor Jeugdwetzijn) te vragen of de redacties van hun periodieken willen nagaan of en wát er gezamenlijk met name in publicitair opzicht gedaan kan worden. In een rappeel schrijven is gevraagd de reacties vóór 1 juli 1995 kenbaar te maken.

Onze eigen deputatenvergadering heeft uitgesproken, dat dit idee de moeite van nader onderzoek waard is, en aan de redactie van onze periodiek Vrede over Israël is gevraagd zich hierop te bezinnen.

6. Arbeidsvelden en werkers

6.1. Algemeen

De achter ons liggende verslagperiode heeft in het teken gestaan van het naderend afscheid van drs. H.M. van der Vegt en het zoeken naar een nieuwe werker. In dat kader zijn er in oktober 1993 en in januari 1995 werkbezoeken gebracht aan drs. Van der Vegt, waarbij de nodige afspraken zijn gemaakt over de beëindiging van zijn werk. De resultaten van die gesprekken zijn in dit rapport verwerkt.

Nadat de generale synode van 1992 ons toestemming gaf uit te zien naar een opvolger voor onze huidige Israël-predikant, hebben deputaten zowel via De Wekker als ook in een persoonlijke brief aan alle predikanten van onze kerken (beneden de zestig jaar) de a.s. vacature onder de aandacht gebracht. Op deze oproepen kwam één reactie bij deputaten binnen. In het gesprek met drs. C.J. van den Boogert, en later ook met zijn echtgenote, bleek dat dit echtpaar het als een roeping zag om dit werk op zich te nemen. Inmiddels heeft de gemeente Zierikzee, bereid gevonden om ditmaal als zondende kerk op te treden, een beroep op drs. Van den Boogert uitgebracht, en hij heeft dit beroep aangenomen. De datum van de bevestiging is vastgesteld op D.V. vrijdag 15 september 1995.

Dat houdt evenwel niet in, dat de fam. Van den Boogert onmiddellijk naar Jeruzalem kan vertrekken. Wel ligt het in de bedoeling, dat drs. Van den Boogert het eerste jaar voor een deel in Israël zal doorbrengen. Hij zal er de Upan (de taalcursus modern hebreuws) gaan volgen en de contacten, die drs. Van der Vegt reeds had, onderhouden, maar daarnaast zal er voorbereidende studie moeten gedaan worden, die heel goed in ons land kan plaatsvinden, en verder achten deputaten het een goede gedachte drs. Van der Vegt en drs. Van den Boogert in een gezamenlijke afscheids/kennismakingstournee dit najaar de kerken te laten rondgaan. De laatste maanden van dit jaar zijn voor voorbereidende studie bestemd, en begin januari 1996 - zo ligt in de bedoeling - zal drs. Van den Boogert de taalcursus in Israël gaan volgen. Deze inwerkroute is mede ingegeven door het feit dat de jongste kinderen van drs. en mevr. Van den Boogert voorjaar 1996 eindexamen VWO hopen af te leggen. Niettemin merken deputaten dat deze invulling van de inwerkperiode geheel verantwoord is, en dat er een goed evenwicht is aangebracht tussen voorbereidende studie en toerusting en continuïteit van het werk in Israël. Het ligt in de bedoeling dat de familie Van den Boogert D.V. medio 1996 naar Israël vertrekt.

Voor wat de toekomstplannen van drs. Van der Vegt betreft kunnen we u meedelen, dat de familie Van der Vegt deze zomer hoopvol terug te keren. Gaarne zal drs. Van der Vegt D.V. per 1 oktober a.s. een beroep vanuit de kerken in overweging nemen.

6.2. De toekomst van het werk

De terugkeer van de fam. Van der Vegt en de uitzending van de fam. Van den Boogert heeft - hoe kan het ook anders - bij deputaten geleid tot de vraag of de taakstelling van de nieuwe werker dezelfde kan zijn als die welke voor drs. Van der Vegt gold en geldt. In ons rapport aan de generale synode van 1992 hebben we gememoreerd, dat de taak van drs. Van der Vegt vanuit het centrale gezichtspunt van de 'dienst der verzoening' is opgezet. In de verslagperiode is over de bijbelse betekenis van dit wezenkenmerk van de dienst van het Evangelie verder doorgesproken, en het ligt in de bedoeling in september op een bezinningsweekend - in aanwezigheid van drs. Van der Vegt en drs. Van den Boogert - over de bijbelse achtergrond en de concrete invulling ervan verder met elkaar te spreken. Een en ander houdt in, dat de taakomschrijving principieel niet wordt bijgesteld, maar wel opnieuw aan de Schrift gekijkt en afgestemd op de actuele situatie in de relatie van kerk en Israël.

6.3. Contacten met kerken en christenen

In de afgelopen jaren heeft drs. Van der Vegt - in het kader van de 'dienst der verzoening' - contacten onderhouden met plaatselijke kerken in Israël, teninde ook daar het besef te wekken of te versterken dat God zijn verbond met Israël niet verbroken heeft, zodat men zich als kerk in de plaats van Israël zou mogen en kunnen stellen. Deze arbeid is wezenlijk, omdat dit besef in de Palestijnse kerk in Israël en de bezette gebieden - evenals trouwens ook verder in het Midden-Oosten - de wind tegen heeft. De identificatie van arabier- en moslim-zijn wordt sterker, zodat de christenen onder de verdrukking komen te staan dat zij niet echt Palestijns / Arabisch zijn. Ten gevolge van deze ontwikkeling emigreren veel christenen, en zij die achterblijven staan niet erg open voor een herziening van hun visie op de kerk als het nieuwe Israël, en het volk Israël als door God verwoepen. Het is voor ons en onze werker een zaak van rechtvaardigheid en christelijke bewogenheid oog te hebben voor de moeilijke positie waarin christenen in het Midden-Oosten verkeren, zonder dat dat in mindering mag komen op de principiële en praktische erkenning van de eigen plaats van Israël in Gods verkiezing.

Daarnaast zijn er in Israël ook christenen, afkomstig uit Nederland en andere west-europese landen. Drs. Van der Vegt is actief betrokken bij een aantal activiteiten, dat ten behoeve van deze mensen plaatsvindt:

1. Regelmatig organiseert hij bijeenkomsten voor 'volunteers': (meestal) jongeren, die voor een bepaalde periode naar Israël komen om als verpleegkundige of in een kibboets te werken. Op deze bijeenkomsten eet men gezamenlijk, men maakt een uitstapje, doet met elkaar bijbelstudie of luistert naar en discussieert met een uitgenodigde spreker. Deze activiteit beperkt zich tot nederlands sprekende volunteers, maar strekt zich wel uit tot leden van alle protestantse kerken. Drs. Van der Vegt doet dit werk ook mede op verzoek van Vier-Moderamina, en hij legt van tijd tot tijd ook verslag af van zijn werk.
2. Minstens eenmaal per maand - maar in het toeristenseizoen veel vaker - gaat drs. Van der Vegt voor in nederlandsstalige kerkdiensten in St Andrew's Church in Jeruzalem. Het initiatief hiertoe is in het midden van de jaren tachtig genomen door dr. G.H. Cohen Stuart, en drs. Van der Vegt is van meet af aan erbij betrokken geweest. Na het vertrek van dr. Cohen Stuart heeft drs. Van der Vegt, in samenwerking met een steuncomité, deze diensten alleen voortgezet. Wel is een brief uitgegaan naar predikanten die met een groep naar Jeruzalem hopen te komen, met het verzoek of zij bereid zijn in de dienst daar voor te gaan.
3. Op verzoek van de Fraternity, een werkgemeenschap van christelijke theologen die in Israël leven en werken, houdt drs. Van der Vegt spreekuur voor christelijke studenten aan de Hebreeuwse Universiteit. Verder organiseert hij in samenwerking met anderen lezingen voor deze studenten, die op deze wijze enige contacten krijgen in christelijk Jeruzalem en enige toerusting ontvangen op het veld van de joods-christelijke relatie.
4. Drs. Van der Vegt neemt ook deel aan de reeds genoemde Fraternity, die van tijd tot tijd ook een soort 'jaarboek' - Immanuel - met studies op het terrein van de ontmoeting van kerk en Israël het licht doet zien.

6.4. Contacten met joodse instanties en organisaties

Een belangrijk zwaartepunt van het werk van drs. Van der Vegt is uiteraard het contact met joden. Naast de dagelijkse contacten, waarvan de betekenis niet onderschat moet worden, zijn er ook enkele platforms, waarop onderlinge ontmoeting plaatsvindt.

1. Als eerste noemen we de Rainbow-groep, waarvan drs. Van der Vegt als secretaris optreedt. Dit is een reeds jaren lang bestaande gespreksgroep, voornamelijk bestaande uit academici van joodse en christe-

lijke huize. Deze specifieke samenstelling biedt mogelijkheden voor een ontmoeting op niveau, waarbij men niet voortdurend gehinderd wordt door vooroordelen, voortvloeiend uit een onkritisch denken. Anderzijds houdt de samenstelling ook een beperking in: het is niet gezegd dat wat hier besproken wordt ook doorwerkt naar 'the man in the street'.

2. Bnei Avraham. Dit is een groep van - vooral jonge - joden en christenen, die samenkomt met het doel bijbelse thema's te bespreken.
3. Israel Interfaith Association. In deze organisatie ontmoeten joden, christenen en ook moslims elkaar. In ons vorige rapport berichten we u, dat drs. Van der Vegt de nodige inspanning heeft besteed aan deze organisatie, die in Jeruzalem gevestigd is, maar een uitstraling in gespreksgroepen, projecten e.d. door heel het land heeft. Ook in de afgelopen verslagperiode is hij betrokken geweest bij het ontwikkelen van programma's, die het uitgangspunt vormen voor allerlei activiteiten op landelijk en plaatselijk niveau. Gezien de toegenomen spanningen tussen joden en Palestijnen wordt het belang van dit werk alleen maar groter.

6.5. Toernees

Hierboven (in 5.1.1) schreven we al over dit onderdeel van het werk van de Israëlwerker. We verheugen ons dat er steeds een goede belangstelling bestaat voor deze activiteit. Het is naar onze mening zowel voor de kerken als ook voor de werker van groot belang dat er op deze wijze contact onderhouden wordt.

7. Contacten binnenland

7.1. I.C.I.

Het Interkerkelijk Contact Israël neemt inmiddels van de diverse Israëlinstanties een eigen plaats in met name omdat daarin Jezus-als-Messiasbelijdende Joden via de vereniging Hadderech een plaats hebben.

De taken die het I.C.I. zich gesteld heeft zijn:

- a. uitwisseling van informatie tussen de deelnemende organen;
- b. waar mogelijk komen tot samenwerking;
- c. het bevorderen van studie en bezinning om zo bij te dragen aan de opbouw van de relatie Kerk - Israël;
- d. het uitgeven van studie en informatiemateriaal over Israël, de joodse traditie en de relatie Kerk - Israël;
- e. het bieden van een ontmoetingsplaats tussen de kerken en de Messiasbelijdende Joden.

Over het I.C.I. valt voor wat de jaren 1992-1995 betreft het volgende te vermelden.

7.1.1. Bestuurswisseling

Ten tijde van de aanvang van de verslagperiode werd het bestuur gevormd door dr. H. Vreekamp, voorzitter, drs. D. Pruksma, secretaris, en drs. H. Hirsch, penningmeester. Momenteel bestaat het bestuur uit: drs. J.G.K. Litfooy, voorzitter, drs. G.W.H. Pflaum, secretaris en drs. C. van Asten, penningmeester.

7.1.2. Personele unie I.C.I. / Vier-Moderamina-Overleg

Op 21 maart 1994 werd besloten een personele unie aan te gaan met het zgn. Vier-Moderamina Overleg. De achtergrond van die beslissing is gelegen in het feit dat er een taakverdeling plaatsvond voor de Vier-Moderamina omdat de twee grootste kerken daarin elkaar regelmatig troffen in Samen-op-Weg verband. De noodzaak om vaak bij elkaar te komen verminderde daardoor, omdat heel wat zaken binnen het laatstgenoemde verband konden worden afgehandeld. Contact met de twee andere kerken van Vier-Moderamina vond ook plaats binnen het I.C.I. Een samengaan met Vier-Moderamina lag derhalve voor de hand, en er werd besloten tot een personele unie: de afgevaardigden naar de Vier-Moderamina zijn dezelfde als die ook afgevaardigd worden naar het I.C.I. Zaken die binnen het I.C.I. kunnen worden besproken worden daar behandeld; het Vier-Moderamina orgaan blijft formeel voortbestaan voor die zaken waarvoor andere kerken geen zeggenschap of (financiële) verantwoordelijkheid dragen.

7.1.3. Bezinning

Op 5 oktober 1993 werd een bezinningsdag georganiseerd met als thema de titel van een OJEC-nota: 'Antisemitisme en groeiend nationalisme in Europa'; spreker was mevrouw H.M. Gelderblom - Lankhout. De genoemde nota kreeg uiteraard de nodige aandacht, terwijl de discussie zich met name toespitste op de aanbevelingen in de nota. Eén van de conclusies was dat de kerken al het mogelijke dienen te doen om het bij opkomend antisemitisme te keren.

Op 21 maart 1994 werd ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het I.C.I. een studie-conferentie gehouden met als thema: 'De betekenis van de joodse traditie voor christenen.' Sprekers waren deken Schwartz, studie-secretaris van de Katholieke Raad voor Israël en drs. I.M. den Hartog, Israëlpredikant van de Ned. Herv. Kerk.

7.1.4. Informatie

In de afgelopen periode werden twee folders opnieuw bewerkt: de nrs. 1 en 2: 'Israël, niet alleen een staat' en 'Het land Israël'; andere titels zijn in bewerking. Er is veel vraag naar deze vouwbladen.

7.1.5. Studie

Eind 1993 werd door de stichting CoME (Communication Middle East; houdt zich bezig met het organiseren van studietoernooien naar Israël en het organiseren van ontmoetingen tussen studenten in het Midden-Oosten) contact opgenomen met het I.C.I., waarin de vraag werd gesteld of het I.C.I. bereid was tot samenwerking met CoME bij het organiseren van studie-seminars. Besloten werd tot samen-

werking onder stringente voorwaarden, zodat bijvoorbeeld niet CoME zelf gesubsidieerd wordt, maar slechts specifieke projecten bij de voorbereiding waarvan het I.C.I. betrokken moet zijn of worden. Zo kon in januari 1995 weer een studieminar plaatsvinden met als thema: 'Tolerantie en religieus fanatisme in jodendom, christendom en islam'.

7.2 Vier-moderamina-overleg

Op bescheiden wijze heeft in de afgelopen verslagperiode het 'vier-moderamina-overleg' (4M) plaatsgevonden: slechts tweemaal is vergaderd. Door de vier in dit gremium zitting hebbende kerken (de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken, de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten) is over en weer informatie verschaft over de voortgang van het werk met betrekking tot Israël.

- Na beëindiging van het contract met dr. G.H. Cohen Stuart per 31 augustus 1993 - medio 1994 keerde hij naar Nederland terug - heeft de Hervormde Raad een nieuwe bladzijde opgesteld. Er is geen permanente werker/adviseur meer in Jeruzalem, maar de nieuwe Israël-predikant, mevr. drs. I.M. den Hartog, bezoekt van tijd tot tijd Israël, en daarnaast ook andere plaatsen in en buiten Europa, waar veel Joden wonen. Verder heeft zij als taak te werken aan verbreding en verdieping van de betrokkenheid met Israël in ons land.

- Vanuit onze kerken is op voorzittersniveau overleg geweest over de voortgang van de nederlandsstalige kerkdiensten in de St. Andrew's Church in Jeruzalem.

Door het Samen-op-weg-proces is Vier-Moderamina als overlegorgaan voor twee - de grootste - van de vier kerken eigenlijk overbodig geworden. Het voorstel om Vier-Moderamina en ICI ineen te schuiven is in zoverre overgenomen, dat er een personele dwarsverbinding tussen beide organen is gelegd: dezelfde afgevaardigden hebben zitting in zowel het ene als het andere gremium. Het I.C.I. heeft laten weten met de nieuwe structuur accoord te gaan.

Ons deputaatschap wordt momenteel in zowel Vier-Moderamina als I.C.I. vertegenwoordigd door de predikanten C. van Aften en H. Biesma. Ds. Van Aften maakt deel uit van het moderamen van I.C.I. Ds. Biesma overlegt desgewenst na de I.C.I.-vergadering over eventuele 4M-zaken. Daarbij zijn te noemen:

- coördinatie van het werk in Israël (o.a. het vrijwilligerspastoraat);
- de contacten met dr. G.F. Willems in België, lid van de Verenigde Protestantse Kerk van België en leider van het Instituut die op wetenschappelijke wijze door middel van lezingen en publicaties het Israël-werk onder de aandacht van zijn landgenoten probeert te brengen;
- de financiële aspecten van de terreinen waarop wordt samengewerkt.

De financiën van I.C.I. en Vier-Moderamina blijven gescheiden. Na twee jaar - in september 1995 - zal volgens gemaakte afspraak bezien worden of deze structuur in de praktijk voldoet. Hoewel wij met deze nieuwe structuur instemmen, is nog onduidelijk hoe dit Vier-moderamina-overleg zich in de toekomst zal ontwikkelen.

7.3 OJEC

Er hebben zich binnen het Overlegorgaan van Joden en Christenen in Nederland in de afgelopen tijd nogal wat wijzigingen voorgedaan. Had dr. S. Schoon, sinds de oprichting in 1981 voorzitter van het OJEC, op 12 november 1992 zijn voorzitterschap overgedragen aan dr. H. Vreekamp, deze moest op medisch advies in 1994 zijn functie neerleggen; thans fungeert dr. D. Pruksma als voorzitter. Ook mw. M. Th. Kunstenaar, als algemeen secretaris eveneens sinds de oprichting aan het OJEC verbonden, trad terug in 1992; zij werd opgevolgd door mw. H.M. Gelderblom-Lankhout. In april 1994 trad de Algemene Doopsgezinde Broederschap toe tot het OJEC. Ds. A.G. van Gilse vertegenwoordigt haar in het bestuur. Vanuit ons deputaatschap heeft tot nu toe dr. T. Brien en zitting in het bestuur; hij neemt volop deel aan de werkzaamheden en besprekingen binnen dit orgaan en heeft er een eigen plaats en inbreng verworven.

Jaarlijks wordt een OJEC-theologenconferentie gehouden. In de afgelopen jaren ging het respectievelijk over: De contrasterende Open Avonden beledigd voor vrienden van het OJEC. Allerlei thema's kwamen aan de orde als:

- Tora en Evangelie; Binding of scheiding?
- Vreemden of Buren? Twaalf jaar OJEC - kennen Joden en Christenen elkaar nu dus?; Op zoek naar nieuwe gemeenschappelijkheid;
- Relatie Vaticaan-Israël.

Uit onze kring maakte dr. T. Brien eenmaal deel uit van het forum van deze avonden. In de OJEC-serie verscheen het tiende en laatste deeltje in de gebruikelijke vorm met verschillende auteurs uit joodse en christelijke kring onder de titel 'Bedreiging of vernijking? De ontmoeting joden en christenen in Europa en Israël'. Hierin verzorgde drs. H.M. van der Vegt een bijdrage over de ontmoeting in Israël onder de titel: Dialoog als attractie voor voorbijgangers? In 1993 kwam het eerste deel van een nieuwe reeks uit onder de formule, dat een tekst die in de ontmoeting tussen joden en christenen een belangrijke rol heeft gespeeld, van commentaar wordt voorzien door een joodse en een christelijke auteur. Zo verscheen in 1994 'Confrontatie. Over de basis en de grenzen van het gesprek tussen joden en christenen'. De tekst is van Joseph B. Soloveitchik en het commentaar van N. Solomon en R. Munk.

De Commissie voor Maatschappelijke en Politieke Ontwikkelingen (COMPO) heeft een tweede nota geproduceerd over 'Antizionisme en Antisemitisme', die voor commentaar aan de aangesloten instellingen is verzonden en door ons deputaatschap besproken zal worden. Het volgende thema, dat door de commissie wordt besproken, is 'fundamentalisme'.

In de OJEC-Periodiek wordt voortdurend op beknopte wijze presentatie gegeven van de activiteiten van het OJEC, terwijl er ook artikelen van informatieve en meningsvormende aard verschijnen.

In 1993 stuurde het OJEC brieven over het klooster Auschwitz aan de Poolse ambassadeur en aan hoogwaardigheidsbekleders van de Rooms Katholieke Kerk. In deze brieven drong het OJEC er bij de geadresseerden op aan iets te doen aan de steeds weer uitgestelde verhuizing van het klooster, dat op het terrein van het voormalige concentratiekamp Auschwitz-Birkenau staat. Uiteindelijk is besloten dit klooster te verplaatsen naar een andere lokale.

Ook in de afgelopen drie jaren was de werkgroep 'Jodendom in de godsdienstige vorming', waarin ds. C. van Aften op persoonlijke titel zitting had, actief. Er werden conferenties belegd voor onderwijzers en catecheten ter bespreking van het herziene materiaal over 'Lesgeven over het Jodendom'. De 'Richtlijnen voor Jodendom en Catechese' zijn in het Hongaars vertaald en in Hongarije verspreid. Mede hierdoor en vanwege het herlevend antisemitisme in Oost-Europa is er vanuit deze werkgroep een nieuwe werkgroep in het leven geroepen nl. de Werkgroep voor Midden- en Oost-Europa, die de relatie met de organen voor joden en christenen in dit deel van Europa zal gaan onderhouden.

Op 16 maart 1992 werd voor het eerst een inspraakavond gehouden voor de vrienden en vriendinnen van het OJEC. Bestuursleden en leden van de werkgroepen van het OJEC traden in gesprek met hen over allerlei onderwerpen die het werk van OJEC en de relatie van Kerk en Israël raken.

8 april 1993 werd de Stichting Vrienden van La Benevolencia Sarajewo opgericht, waarin het OJEC participeert. De Stichting biedt hulp aan de bevolking van Sarajewo, die door de lange belegering in een crisissituatie was geraakt. In Sarajewo zelf weten de joden hulp te bieden aan alle inwoners, ongeacht hun nationaliteit. Dit werk wordt door de verschillende bevolkingsgroepen zeer gewaardeerd.

Tenslotte kan gerapporteerd worden, dat het OJEC eind 1994 besloten heeft zich in 1995 te bezinnen op de vraag, hoe het verder moet.

7.4 CCK-Nes Ammim

De gedachte achter het dorp Nes Ammim (Barier der Natien) in Israël is dat dit dorp een teken zal zijn van christenen die zich solidair tonen met Israël. Door een eigen nederzetting (een moshav) te bewerken, proberen christenen daadwerkelijke verbondenheid met Israël te tonen. In de directe omgeving van Nes Ammim liggen ook verschillende Arabische dorpen. Ook met die dorpen bestaan goede contacten.

Onze kerken dragen voor Nes Ammim geen bestuurlijke of financiële verantwoordelijkheid. Wel zijn deputaten vertegenwoordigd in twee adviesorganen die zich vooral richten op identiteit en pastoraat. Twee leden van het Israëldeputaatschap, de brs. Siolstra en Vroe hebben zitting in de Contactcommissie Kerken en Nes Ammim (CCK) en de Internationale Theologische Kirchliche Kommission (ITKK).

Van oktober 1991 tot oktober 1992 had Nes Ammim geen eigen predikant. In opdracht van deputaten, en in overleg met de CCK en ITKK, heeft drs. H.M. van der Vegt toen consultantswerk verricht. Veel waardering was er voor zijn verkondiging en pastorale arbeid. In het najaar van 1992 werd door de Gereformeerde Kerk drs. G.J. Schüssler benoemd tot predikant van Nes Ammim; deputaten zijn dankbaar goede berichten over zijn werk te vernemen. De Duitse Kerken benoemden ds. W. Grieb als 'Studienleiter' en vorig jaar ds. A. Laqueur. Ds. Grieb rondt binnenkort zijn taak af. De 'Studienleiter' verzorgt een uitgebreid studieprogramma voor bewoners en bezoekers. Ds. Schüssler richt zich vooral op pastoraat, verkondiging en bezinning. De opkomst in de kerkdiensten van bewoners met uiteenlopende achtergronden is goed te noemen. Er zijn twee bijbelstudiegroepen, een Duitse en een Nederlandse. Momenteel kent Nes Ammim ongeveer 120 inwoners, zo'n 20 van hen zijn kinderen. Het is een internationaal gezelschap: veel Nederlanders, een aantal Duitsers en mensen uit diverse andere landen.

In de afgelopen jaren zijn er steeds financiële problemen geweest. Bij de opzet van de kibboetz hoort economische onafhankelijkheid. Daarvoor is er een rozenkwekerij, timmerfabriek, avocado-plantage en hotel/conferentieaccommodatie. Om de financiële basis te verbeteren is opnieuw een manager aangetrokken, dhr. J. Montsma. Hij is hard aan het werk om de diverse bedrijfssectoren weer rendabel te maken. Onder zijn leiding zal terwille van de continuïteit op de werkvloer het aantal vrijwilligers drastisch worden teruggebracht. In hun plaats zullen werknemers uit de omgeving worden aangetrokken. Dit zal een tijdelijke maatregel zijn. Wanneer het financiële draagvlak is verbeterd, kunnen weer meer vrijwilligers worden geplaatst.

Bij de economische opbouw van Israël speelt Nes Ammim allang geen rol van betekenis meer. Niettemin is de presentie van christenen, die bereid zijn in Israël te wonen en te werken, nog altijd heel belangrijk. Bij de plannen voor de toekomst wordt ook gedacht aan een uitbreiding van de vormingsactiviteiten zoals seminariefaciliteiten en 2-weekse basiscursussen voor jongeren en ouderen. Verder wordt gedacht aan het aanbieden van accommodatie voor mensen die enige tijd in het mooie dorp willen doorbrengen en aan participatie in diaconale projecten.

Belangrijk voor de toekomst van het dorp Nes Ammim is dat de oorspronkelijke functie centraal blijft staan: christelijk centrum van bezinning, goede contacten met inwoners van Israël en vooral een teken van christelijke solidariteit met het Joodse volk.

7.5 Bezinningscomité Zicht op Israël

De contacten met het Bezinningscomité Zicht op Israël beperken zich tot incidentele samenwerking op het gebied van EO-radicelezingen en de organisatie van Israëlseminars. In het najaar van 1993 werd een studieris georganiseerd over het thema 'Verzoening en omkeer in de relatie van kerk en Israël'. Afgelopen januari heeft opnieuw een studieris plaatsgevonden over het thema 'Woestijn en openbaring'.

8. Christian Witness to Israel

De generale synode 1989 droeg ons op om ná te gaan of vruchtbaar contact mogelijk zou zijn met de organisatie CWI inzake ons werk. Het is ons uit correspondentie met deze organisatie gebleken, dat CWI over de hele wereld werkt, en in Israël vooral via ds. Baruch Mi'oz in RishonleTzion.

Wat het wereldwijde werk van CWI betreft ligt samenwerking om verschillende redenen niet voor de hand.

We wijzen er ten eerste op, dat CWI een particuliere organisatie is, terwijl onze benadering heel bewust en principieel kerkelijk is. Het is ons bekend dat de samenwerking van de Free Reformed Churches met CWI zich slechts beperkt tot de verlening van financiële steun. Daarnaast moeten we ons als deputaatschap van een kleine kerkgemeenschap zonder vrijgestelde in Nederland beperken in onze activiteiten, zodat uitbreiding van onze werkzaamheden praktisch uitgesloten is. Nu besloten is ons werk in Jeruzalem te continueren willen we ons op deze stad en naaste omgeving concentreren. Tenslotte is er ook nog een principiële reden om geen samenwerking te zoeken met CWI in Israël in de persoon en gemeente van ds. Baruch Ma'oz. Toen de deputaten, die in 1993 een werkbezoek aan Israël brachten, een kerkdienst in de gemeente van ds. Ma'oz bijwoonden, waarin hij zelf voorging, en na afloop een gesprek met hem hadden, is hun gebleken dat hij in zijn benadering een andere lijn volgt dan die onze kerken sinds het begin van het werk daar op goede gronden in acht hebben genomen. Hij staat scherp afwijzend tegenover de joodse traditie en is niet geneigd ook naar het huidige, levende Israël te luisteren. Verder wijzen we ook nog op het praktische gegeven dat zijn gemeente voor een groot deel uit - joodse en vooral ook niet-joodse - immigranten van de voormalige Sovjet-Unie bestaat, bij wie de verbondenheid met het jodendom niet of nauwelijks leeft. Wij adviseren u dan ook, om - geleid op de verschillende aanpak en onze beperkte mogelijkheden - ons niet op te dragen een nauwere samenwerking met deze organisatie aan te gaan.

9. Bezinnings- en toerustingsbudget

Deputaten ontvangen incidenteel gelden uit nalatenschappen. In de testamentaire beschrijving wordt in het algemeen alleen de naam van ons deputaatschap genoemd; specifieke doelen worden meestal niet opgegeven. Nu kunnen uiteraard de hieruit voortvloeiende bedragen niet dienen in de begroting te dekken of een ruimer uitgavenpatroon dan door de generale synode is geautoriseerd te financieren. Booking ten gunste van de rekening van baten en lasten zou betekenen dat de facto de ontvangen gelden indirect ten gunste van de kerken komen, immers door het betere resultaat kan de omslagvorm omhoog (verwezen wordt ook naar de gehanteerde vermogensnorm). Dat is de achterliggende reden dat in 1992 gelden uit een nalatenschap zijn gepasseerd. Per 31 december 1994 is het hiermee genoemde bedrag opgelopen tot ca. f 47.000. In overleg met deputaten Financiële Zaken is met ingang van 1993 de boekingswijze veranderd in dier voege dat gelden uit nalatenschappen direct ten gunste van de rekening van baten en lasten worden gebracht. In 1993 en 1994 betrof het gelden uit nalatenschappen tot een bedrag van ca. f 38.000. Het verzoek van deputaten is nu of het is toegestaan de gelden uit bovengenoemde nalatenschappen (totaal ca. f 85.000) en gelden uit toekomstige nalatenschappen te mogen besteden aan specifieke projecten die verband houden met het werk van deputaten.

De opzet van deputaten is niet om de reserves intact te laten (en dus alleen de rente-inkomsten aan te wenden voor de uitgaven), maar om projecten te financieren tot de reserves zijn uitgeput. Deputaten willen ten aanzien van de besteding van de gelden onderscheid maken tussen projecten in Nederland (met het accent op bezinning en toerusting) en in Israël (met het accent op de dienst der verzoening, zoals het werk van deputaten aldaar kan worden gekarakteriseerd).

Voorbeelden van projecten in Nederland:

- het laten verschijnen van een boekje door de redactie van Vrede over Israël in 1996 ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van deze periodiek; de inhoud van deze uitgave zal betrekking hebben op het werk van deputaten en op vragen betreffende de betekenis van Israël voor de kerk. De gedachten gaan uit naar een boekje, zoals ook door Zendingdeputaten is uitgegeven in 1988/89 ter gelegenheid van 60 jaar zending van de Chr. Geref. Kerken; een soortgelijk boekje werd in september 1994 uitgegeven door deputaten Hulpverlening Binnen-en Buitenland ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van dit deputaatschap. Omdat de hieraan verbonden kosten het normale budget te boven gaan is de uitgave van dit boekje, voorzover de kosten hoger zijn dan een dubbel-nummer, als project opgevoerd.
- het uitgeven van bezinnings- en voorlichtingsmateriaal voor gemeentelieden.
- het verstrekken van beurzen aan theologische studenten uit Apeldoorn om hen in staat te stellen deel te nemen aan seminars in Israël voor de periode van een maand. Deze seminars worden georganiseerd door de Stichting Communication Middle East in Bergen(NH) en Jeruzalem. Het doel is de studenten in het land Israël kennis te laten maken met de studie van de joudica (bronnen van de Joodse godsdienst).

Voorbeelden van projecten in Israël:

- Interfaith: een organisatie die bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende godsdiensten en die zich ten doel heeft gesteld door middel van bezinning de gespannen relatie tussen de godsdiensten in Israël te verbeteren.
- In Nes Ammim is financiële ondersteuning nodig voor het studieprogramma van kort- en langverbanders.
- Oz ve Shalom: in het stadje Ramle, waar Joden en Arabieren (zowel moslims als christenen) wonen is een zogenaamd 'Open House'-project waar wordt gewerkt aan de verzoening tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Een van de initiatiefnemers is de Joods-orthodoxe-vredesbeweging Oz ve Shalom.

10. Naamswijziging deputaatschap

Deputaten hebben zich uiteraard bezonnen op het besluit van de generale synode van 1992 om de naam van ons deputaatschap niet te wijzigen in de door ons voorgestelde zin. Het lijkt ons goed daar in dit rapport iets over te melden. Aan het eind van de bespreking tijdens de synodevergadering in 1992 is nog door één van de afgevaardigden een voorstel gedaan. Als daarin gesproken wordt over 'ontmoeting, getuigenis en dienst' komt het ons voor dat daarin precies de zaken worden verwoord die we als kern van ons werk zien. Om eerder vermeldde redenen was het ons niet mogelijk nu reeds u met een afgeronde bezinning daarover

te dienen; we hopen dat het ons gegeven zal zijn D.V. in 1998 u hierover uitgebreider te rapporteren.

11. Financiën

De financiële gegevens (vermogensontwikkeling, staat van baten en lasten, berekening van minimum-bijdragen) zijn als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Met betrekking tot de principiële aspecten van ons beleid onderkennen wij de noodzaak en het belang van voortgaande bezinning. In dat kader ligt er niet alleen een opdracht daartoe - in een aantal concrete aanwijzingen van synodewege samengevat -, maar ondervinden we ook vanuit de praktijk van het werk zeer sterk de behoefte aan interne bezinning en aan voorlichting aan de kerken.

We ondervinden het als een tekort dat we daar niet voldoende aan toe komen. Als voornaamste oorzaak daarvan geldt dat elk van de deputaten vanwege de dagelijkse pastorale praktijk niet de gelegenheid heeft voldoende tijd voor studie vrij te maken. Dit zullen we wellicht blijvend als een last met ons moeten meemaken, tenzij de mogelijkheid zich voordoet dat we iemand zouden kunnen vinden die de gelegenheid heeft zich namens ons en ten dienste van ons in een aantal principiële zaken te verdiepen.

Graag zouden we over iemand willen beschikken die dit op zich kan nemen. Voorlopig menen we echter om budgettaire redenen dat wij u geen voorstel kunnen doen.

12. Voorstellen

De generale synode besluit

1. De handelingen van deputaten goed te keuren.
2. Opnieuw een eerste en een tweede secretaris, een eerste en een tweede penningmeester en een adviseur te benoemen.

ONTWIKKELING EIGEN VERMOGEN	1994	1995	1996	1997	1998
Eigen vermogen per 01/01	541.982	527.691	358.351	147.516	145.496
Nadelig/batig saldo	-14.291	-169.340	-210.835	-2.020	705
Eigen vermogen per 31/12	527.691	358.351	147.516	145.496	146.201

Koersverschillen: P.M. (excl. -10.101 over 1994)

BEREKENING MINIMUM-BUDRAGEN	1994	1995	1996	1997	1998
Norm	0,60	0,60	1,10	3,25	3,70
Gemiddeld	0,76	0,76	1,10	3,25	3,70
Zielentel: 75000					

BEREKENING MINIMAAL BENODIGD VERMOGEN	1994	1995	1996	1997	1998
Vermogen per 1 januari	527.691	358.351	147.516	147.516	145.496
100 % van jaarlasten 1994	147.101	147.101	147.101	147.101	147.101
Reservevermogen per 1 januari	380.590	211.250	415	-1.605	

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	1994	1995	1996	1997	1998
	DEF	BEGR	BEGR	BEGR	BEGR
BATEN					
Bijdragen kerken	57.357	57.000	82.500	243.750	277.500
Giften	4.604	4.000	4.000	4.000	4.000
Zendingdagen	15.485	15.000	15.000	15.000	15.000
Expl. "Vrede over Israël"	-5.960	-9.600	-12.900	-16.900	-21.000
Interest	35.019	25.325	12.100	6.400	6.400
Overige inkomsten	26.305	4.200	2.200	4.200	4.200
TOTAAL BATEN	132.810	95.925	102.900	256.450	286.100

LASTEN	1994	1995	1996	1997	1998
Kosten Israël-werk(er)s	88.639	162.575	233.745	188.280	185.855
Bijdragen Israël-organen	11.175	11.490	11.600	11.890	12.090
Diverse kosten	49.287	91.200	68.300	58.300	87.450

TOTAAL LASTEN	1994	1995	1996	1997	1998
	147.101	265.265	313.735	258.470	285.395

NADIELIG/BATIG SALDO	1994	1995	1996	1997	1998
	-142.91	-169.340	-210.835	-2.020	705

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie "V.O.I."	1994	1995	1996	1997	1998
	DEF	BEGR	BEGR	BEGR	BEGR
Bijdragen	121.237	121.000	121.000	121.000	121.000
Drukkosten + porto	107.499	110.900	114.200	117.850	121.150
Honoraria	900	900	900	900	900
Copy-vergoedingen	1.198	1.200	1.200	1.200	1.200
Kerkelijk Bureau	17.600	17.600	17.600	18.150	18.750
	127.197	130.600	133.900	137.900	142.000
Resultaat	-5.960	-9.600	-12.900	-16.900	-21.000
Intrest					
Effecten	14.428	22.900	11.100	5.400	5.400
Bankrekeningen	20.593	2.425	1.000	1.000	1.000
Totaal intrest	35.019	25.325	12.100	6.400	6.400
Overige inkomsten					
Commissies en verenigingen	1.223	1.200	1.200	1.200	1.200
Legaten	23.101	1.000	1.000	1.000	1.000
Spreekbeurten	1.981	2.000	0	2.000	2.000
Totaal	26.305	4.200	2.200	4.200	4.200
Kosten Israël-werker(s)					
Drs. v.d. Vegt					
trakt./wachtgeld	56.878	61.500	56.700	51.250	47.200
premie AOW/AWW	6.965	5.400	0	0	0
huur woning	9.600	10.600	12.000	12.000	12.000
ziektekosten	2.150	1.500	1.500	1.500	1.500
arbeidskosten	11.046	8.425	0	0	0
verhuiskosten c.a.	0	8.000	0	0	0
Drs. Vd Boogart					
traktament	0	40.000	75.300	61.100	62.350
premie AOW/AWW	0	0	0	7.950	8.325
huur woning	0	7.050	21.875	21.000	21.000
ziektekosten	0	2.300	3.950	3.950	3.950
arbeidskosten	0	17.800	27.470	29.530	29.530
inr./verhuiskst.	0	0	34.950	0	0
Totaal	86.639	162.575	233.745	188.280	185.855
Bijdrage Israël-organen	1994 DEF	1995 BEGR	1996 BEGR	1997 BEGR	1998 BEGR
Vier moderamina	5.752	5.500	5.700	5.900	6.100
Interk.contact Israël	673	700	700	700	700
O.J.E.C.	1.500	2.040	2.040	2.040	2.040
I.C.C.J.	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
CCK Nes Ammim seminars	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal	11.175	11.490	11.690	11.890	12.090
Diverse kosten					
Vergaderkosten deputaten	18.382	1.900	16.000	16.500	19.750
Seminars en conferenties	485	26.400	20.000	2.000	26.000
Brochures/folders/klankbeeld	0	3.500	0	7.000	0
Bureaustkosten	784	1.000	1.000	1.000	1.000
Porti en telefoon	2.085	2.200	2.200	2.200	2.200
Accountantskosten	1.850	2.000	2.000	2.000	2.000
Bankkosten	4.157	4.000	4.000	4.000	4.000
Representatiekosten	340	400	400	400	400

Kerkelijk Adm. Bureau	14.208	17.200	14.200	14.700	15.600
Werkbezoek Israël	0	7.000	0	0	6.000
Bibliotheek	1.520	2.500	2.500	2.500	2.500
Abonnementen	4.596	5.000	5.000	5.000	5.000
Diversen	1.840	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal	49.287	91.200	68.300	58.300	87.450

N.B.

- In de begrotingen 1995 t/m 1998 zijn opgenomen de kosten verbonden aan de wachtgeldregeling voor de per 1 oktober 1995 oud-Israëlpredikant, drs. H.M. v.d.Vegt. Deputaten hopen uiteraard dat binnen de genoemde periode drs. v.d.Vegt een plaats in of namens de kerken zal vinden, waardoor de totale kosten lager zullen uitkomen.
- Ten aanzien van de toepassing van de vermogensnorm (100% van de jaarlijkse uitgaven conform de berekeningsmethodiek van deputaten Financiële Zaken) wordt opgemerkt dat er voor de jaren 1996 t/m 1998 is uitgegaan van het vermogen per 31 december 1994 en dat derhalve is afgezien van een hogere vermogensnorm als gevolg van de stijging van de jaarlijkse uitgaven.

BILAGE 62

art. 172, 175

RAPPORT I VAN COMMISSIE II BETREFFENDE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAËL

Met veel waardering heeft uw commissie kennisgenomen van het rapport van deputaten voor de evangelieverkondiging onder Israël dat een goed inzicht geeft in het vele werk dat deputaten hebben gedaan. Ook wij vermelden met nadruk dat aan de vertegenwoordiging van de brs. prof.dr.M. Boertien en K.T. de Jonge van resp. de zending kerk van Groningen en Zierikzee een einde is gekomen. Beiden hebben zich vele jaren voor dit werk gegeven. Daar zijn we dankbaar voor.

1. Bezinningsgedeelte (4)

Onze waardering voor het rapport geldt niet het minst het bezinningsgedeelte over Israël. Het is een duidelijk, principeel stuk dat de bijbelse lijnen beknopt en goed trekt. Dat geldt zeker voor het gedeelte over het OT. Wat het NT betreft zijn er t.a.v. het spreken over Israël twee lijnen te onderscheiden, een lijn van continuïteit met het OT, maar ook een van discontinuïteit. Die beide lijnen zijn in de bezinning duidelijk terug te vinden. Toch had de commissie de indruk dat de lijn van de continuïteit de meeste nadruk heeft gekregen. De vraag rees en werd aan deputaten gesteld of wij dat goed hadden gezien en of dat te maken heeft met de wijze waarop onze werker in Israël werkt, waarbij een sterke nadruk op 'ontmoeting' ligt. Moet in de ontmoeting de ergernis van vele joden t.o.v. Christus niet mede verdisconteerd worden? Wordt de discontinuïteit wel voldoende in rekening gebracht?

Deputaten wijzen op de passages in het bezinningsgedeelte die nadrukkelijk over de discontinuïteit spreken. Tevens erkenden zij dat hen er alles aan gelogen is om de continuïteit in Gods spreken over Israël tussen OT en NT te benadrukken, daar er een denken is (geweest) waarin Israël als volk van Gods belofte heeft afgedaan. Aan de unieke positie van Israël is echter geen einde gekomen. Dat blijkt het allerduidelijkst uit Rom.9-11. Het is opmerkelijk dat Paulus in die hoofdstukken zowel de continuïteit als de discontinuïteit aan de orde stelt. Dat laatste doet hij echter wel in een bepaald kader, namelijk van het hartzeer om Israël en van de roeping van de christenen uit de heidenen om Israël tot jaloezheid te verwekken, bevreesd voor hoogmoed die voor de val komt.

2. Voorlichting (5)

Duidelijk blijkt dat deputaten zich inspinnen om de kerken zo goed en breed mogelijk te informeren. Niet altijd en niet bij iedereen staat dat aan.

Zo was de belangstelling van predikanten voor de gehouden studiedagen niet erg groot.

De classes Dordrecht en Haarlem stelden geen correspondent aan, de eerste niet omdat na peiling bleek dat er geen behoefte aan bestaat in die classis, de tweede niet omdat de classis twee deputaten heeft waardoor men het niet nodig achtte.

Naar het oordeel van uw commissie is "Vrede over Israël" een blad van formaat, maar soms van zo'n hoog niveau dat het gevaar bestaat dat veel gemeenteleden het waarschijnlijk nauwelijks lezen.

Ook rees bij ons de vraag of het niet mogelijk is dat het samengaat met 'Doorgeven', evenals 'Ga'. Deputaten antwoordden dat telkens geprobeerd wordt voor een zo breed mogelijk publiek te schrijven. De vraag of fusie met 'Doorgeven' gewenst is, ligt bij deputaten op tafel. Het lijkt echter niet verstandig omdat gevreesd wordt dat dat vermindering van inkomsten betekent. Bovendien is het goed om, met name ook naar buiten toe, duidelijk te laten uitkomen dat evangelieverkondiging onder Israël anders is dan zending onder andere volkeren.

De serie 'Verkenning en bezinning' is ooit opgezet voor geïnteresseerde gemeenteleden en predikanten onder medeverantwoordelijkheid van deputaten. Maar ongeveer 5 jaar geleden is de opzet veranderd. De verantwoordelijkheid ligt nu geheel bij de uitgeverijmaatschappij Kok; wel zijn deputaten bij de redactie betrokken. In deze serie worden nu uiteenlopende visies op Israël naar voren gebracht, waarvoor de auteurs

zelf verantwoordelijk zijn. Het niveau waarop dat gebeurt maakt dat de serie vooral voor theologisch geschoolden is bestemd.

3. Werkers (6)

Deputaten hadden van de generale synode 1992 volmacht gekregen uit te zien naar een opvolger voor drs. H.M.v.d.Vegt, maar ook hadden zij de opdracht zich opnieuw te bezinnen op de vraag hoe het werk in Israël op de beste wijze kan worden voortgezet, rekening houdend met de gemaakte kritische opmerkingen. Uit 6.2 is het duidelijk dat naar de mening van deputaten het werk op dezelfde wijze moet worden voortgezet. Uw commissie is van oordeel dat, gelet op de genoemde opdracht van de vorige synode, deputaten dat breder hadden moeten verantwoorden. In het gesprek dat wij met hen hadden, is ons gebleken dat zij daar intensief over hebben nagedacht en er uitvoering over hebben gesproken, maar tot de slotsom zijn gekomen dat er alles voor te zeggen valt om in Israël, in Jeruzalem, te blijven werken op de wijze zoals dat tot nu toe gebeurde.

Bij de beantwoording van de vraag of er voor drs. C.J.v.d.Boogert een nadere instructie of taakomschrijving is, naast die in de kerkorde, bleek dat er een taakomschrijving is voor het werk van drs. Van der Vegt die ook drs. Van den Boogert meekrijgt. Uw commissie is van oordeel dat, zeker ook in het licht van de opdracht van de vorige synode, deze taakomschrijving in het rapport een plaats had moeten krijgen.

Deputaten erkenden dat als een omissie en zegden toe dat zij aanvullend alsnog de taakomschrijving aan uw vergadering zullen doen toekomen.

Ook spraken we er met deputaten over dat de werker in Israël zich op een vooruitgeschoven post bevindt die heel veel van hem, en van zijn gezin, vergt. Verklaart dat wellicht dat er bij deputaten slechts één aanmelding was? Was die ene aanmelding werkelijk voldoende voor deputaten? Deputaten antwoordden dat in de kring van deputaten een broeder is gepolst en een andere broeder zelf nadere informatie heeft ingewonnen, zodat er in feite meer dan één aanmelding was. Uiteindelijk was er echter officieel één aanmelding. Na het gesprek met drs. Van den Boogert was er in de kring van deputaten dankbaarheid voor de in hem geschonken mogelijkheid.

Drs. Van der Vegt had allerlei contacten met kerken en christenen in Israël, maar over contact met Messiasbelijdende joden wordt in het rapport niet gesproken. Dat contact is er om verschillende redenen niet. In de eerste plaats ligt dat in Israël gevoelig. Een nadrukkelijk contact met hen zou de werker een bepaald stempel geven waardoor het contact met andere joden zeer bemoeilijkt zou worden. Bovendien kiezen, vooral in Jeruzalem, veel Messiasbelijdende joden ervoor om lid van de synagoge te blijven. Daardoor ligt het heel moeilijk en gevoelig om contact met hen te leggen. Ten slotte zijn er nogal wat gemeenten van Messiasbelijdende joden die sterk charismatisch zijn, los van de joodse traditie en zeker ook van de reformatorische traditie. Daarom liggen contacten met hen ook niet voor de hand.

Het is van belang om nadrukkelijk op te merken dat in contacten met joden de mogelijkheid om over Christus te spreken veel groter is dan vroeger. Er is een toenemende openheid, waarvoor we dankbaar mogen zijn.

Uw commissie wil ook met nadruk haar dankbaarheid uitspreken voor het vele werk dat drs. Van der Vegt jarenlang in dienst van onze kerken in Israël heeft mogen doen. De HERE gaf hem daar de kracht voor. Hij geve er Zijn zegen over.

4. Contacten binnenland (7)

Wat deputaten over het ICI en het vier-moderamina-overleg schrijven lijkt ons duidelijk. Dat geldt ook voor wat over het OJEC verteld wordt. Bij dat gedeelte stelden we wel de vraag of deputaten geen aandacht hadden moeten besteden aan het functioneren van het OJEC, vooral gelet op de kritische bespreking op vorige synoden. Deputaten antwoordden dat zij in eerdere rapporten hadden uitgelegd hoe het OJEC functioneert. Zij begrepen echter goed dat die vraag steeds terugkomt vanwege zaken die namens het OJEC naar buiten komen en omdat de structuur enigszins ondoorzichtig is. De deelnemers participeren in het OJEC niet namens maar vanuit hun achterban. Deputaten dragen geen verantwoordelijkheid voor uitspraken en uitgaven van het OJEC. Het is een platform waarop zeer verschillende joden en zeer verschillende christenen elkaar ontmoeten. Van onze kant kunnen wij onze kritische inbreng hebben, waarnaar geluisterd en waarmee meer dan eens ook gerekend wordt. Zeker naar binnen toe is er sprake van goede en nuttige contacten.

Kort kwam ook ter sprake hoe de relatie tussen deputaten en Nes Ammim is. Zij dragen voor Nes Ammim geen enkele formale verantwoordelijkheid, maar hebben wel een zekere inbreng.

Aparte vermelding verdient het contact met deputaten van de Gereformeerde Gemeenten waarmee twee gesprekken zijn geweest. Van hieruit zoeken deputaten naar een vorm van beraad binnen de Gereformeerde Gezindte, o.a. naar de mogelijkheid om voor die Gezindte een bezinningsdag te houden.

5. Contact met Christian Witness to Israel (8)

Ter toelichting op wat deputaten rapporteren over het contact met 'Christian Witness to Israel' vertellen zij ons dat zij een schrijven richtten aan deze organisatie die in Engeland is gevestigd. Uit het antwoord bleek dat zij werkt onder joden in vele landen, daarin werd Israël niet genoemd! Zowel uit dit contact als dat met drs. Benuch Ma'oz bleek dat deze organisatie geen oog heeft voor de vragen waarop ons Israëlwerk zich richt. In het rapport staat dat duidelijk verwoord. Daaraan kan worden toegevoegd dat de bereidheid van drs. Ma'oz om met deputaten te spreken niet erg groot was. Ten overvloede is het goed om ons ook te realiseren dat praktisch gezien een intensief contact tussen onze werker en drs. Ma'oz niet eenvoudig zou zijn vanwege

de geografische afstand. Gelet op dit alles meent uw commissie dat deputaten de synode terecht adviseren om geen opdracht tot nauwere samenwerking met 'Christian Witness to Israel' te geven.

6. Budget voor bezinning (9)

Hoewel uw commissie zich over de financiële aangelegenheden niet hoeft te buigen, lijkt het ons toch een goede gedachte dat (enige) gelden uit nalatenschappen voor bepaalde projecten worden besteed. In uw commissie werd de wens geuit om de bezinning die deputaten aan de laatste synoden gaven gebundeld voor een breder publiek uit te geven. Het lijkt ons mogelijk dat dat een plaats krijgt in een uitgave ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van 'Vrede over Israël'.

7. Naamswijziging (10)

Omdat de vorige synode na uitvoerige discussie het voorstel tot naamswijziging niet aanvaardde en besloot de oude naam te handhaven begreep uw commissie niet waarom dit hoofdstuk in dit rapport een plaats kreeg.

Deputaten waren in een vorige periode uitvoering met een naamswijziging bezig geweest. Zij vonden het jammer dat hun argumenten ter synode te weinig weerklank vonden. Bovendien vonden zij achteraf dat het voorstel van drs. De Groot niet de aandacht had gekregen die het verdiende. Daarover willen zij zich nog nader bezinnen en mogelijk in 1998 daarvan verslag doen. Daarom leek het hen goed om ook in dit stadium iets erover te schrijven.

8. Voorstellen

De commissie stelt de synode voor

1. deputaten te danken voor het vele werk dat zij verrichten en hun handelingen goed te keuren;
2. opnieuw een eerste en tweede secretaris, een eerste en een tweede penningmeester en een adviseur te benoemen;
3. deputaten toestemming te geven in 1996 een boekje te laten verschijnen ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van 'Vrede over Israël', waarin ook de bezinning van deputaten een plaats krijgt;
4. deputaten niet op te dragen een nauwere samenwerking met de organisatie 'Christian Witness to Israel' aan te gaan.

D. Visser, rapporteur

BIJLAGE 63

art. 172, 175

AANVULLEND RAPPORT DEPUTATEN VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAËL

Hierbij bieden wij u een aanvullend rapport aan over enkele zaken, die dit voorjaar nog niet tot een afronding gebracht konden worden.

1. Allereerst betreft dat onze bezinning over de toekomst van ons werk in Israël, die tijdens onze vergadering van 22 & 23 september j.l. tot een voorlopige afronding kon komen. In het bijzijn van onze 'oude Israëlwerker' drs. H.M. van der Vegt en de op 15 september j.l. bevestigde nieuwe predikant voor de Evangelieverkondiging onder Israël, drs. C.J. van den Boogert, hebben we de balans van tien jaar werken door drs. Van der Vegt opgemaakt en ons - in het licht daarvan - opnieuw bezonnen op de taakomschrijving van drs. Van den Boogert.
2. Daarnaast komen in dit aanvullend rapport enkele zakelijke punten aan de orde. Omdat deputaten voor de Buitenlandse Zending eerst op 24 juni hun besluitvorming inzake de 'overbruggingsregeling' tot een afronding konden brengen, was het ons onmogelijk om vóór de vacaties nog te beslissen in hoeverre we ons daarbij konden aansluiten.
3. Tenslotte treft u in dit rapport een correctiestaat op onze begroting voor de komende periode aan, vastgesteld in overleg met deputaten Financiële Zaken.

1. Bezinning op de toekomst van het werk in Israël

De generale synode van 1992 droeg ons op terzake ons te bezinnen op de vraag hoe ons werk voort te zetten. Nu zou het vertrek van drs. Van der Vegt - ook als er geen uitdrukkelijke opdracht van de generale synode van 1992 was geweest - voor ons stellig een aanleiding geweest zijn onszelf de vraag te stellen wat de betekenis van het werk in Israël is, en waarom en hoe het eventueel voortgezet moest worden. Dat er in al die jaren veel en goed werk is verricht en waardevolle contacten tot stand gekomen zijn, is vanzelfsprekend daarin voortdurend meegewogen; het was ons evenwel duidelijk dat dat alleen geen reden kon zijn het werk in Jeruzalem voort te zetten.

De vraag van de toekomst van het werk heeft ons de afgelopen drie jaar dan ook intensief bezig gehouden. Onmiddellijk na de generale synode van 1992 hebben wij daarom de vraag onder ogen gezien of het werk in Israël door moest gaan, en zo ja, of het door moest gaan in Jeruzalem.

Daar kwam nog bij dat - zoals u uit de pers zult hebben vernomen - de Nederlandse Hervormde Kerk enkele

jaren geleden besloot de 'post-Jeruzalem' (althans voorlopig) op te heffen; in plaats van dr. G.H. Cohen Stuart is mevr. drs. I.M. den Hartog benoemd, die geen vaste standplaats in Israël heeft. Als de Nederlandse Hervormde Kerk meent een andere invulling aan het Israël-werk te moeten geven, is dat voor ons uiteraard aanleiding ons af te vragen of wij goede gronden hebben om het werk daar voort te zetten.

1.1. Een blik op het verleden

Onze kerken hebben er in het verre verleden op goede gronden voor gekozen om een predikant in Israël te stationeren. Het viel en valt niet moeilijk in te zien, wat de betekenis en de mogelijkheden van een plaatsing in Jeruzalem kunnen zijn. We noemen er enkele:

- In de eerste plaats is Israël een 'volk met een land'. Na vele eeuwen diaspora mag het joodse volk nu weer een eigen plek onder de zon hebben. Wanneer een kerk ervoor kiest om in dit land te werken blijkt daaruit dat zij dit volk ook als volk ernstig neemt, en zich verblijdt over het feit dat het volk Israël na een lange geschiedenis van vervolging en zelfs van bedreiging met uitroeiing weer in het land der vaders mag wonen. Een belangrijk verschil met concentraties van joodse bevolking in andere landen - de Verenigde Staten! - is dat het in Israël ook een samenleving vormt, die in hoge mate bepaald wordt door de joodse religie: de kalender, de feesten, de wetten. We noemen dit als eerste punt, omdat het in het gesprek met Israël belangrijk is dit als eerste te zeggen.
- Een tweede reden om in Israël te werken is dat juist de kerken in Israël en de bezette gebieden nauwelijks of geen oog hebben voor Gods beloften t.a.v. Israël. We moeten erkennen dat deze houding van de kerken in het Midden-Oosten in feite eeuwenlang de - ook in West-Europa - heersende visie is geweest, die echter een belemmering voor de doorwerking van de boodschap van het Evangelie onder Israël vormt. Dat vandaag christenen en kerken oog hebben gekregen voor Gods trouw aan Israël, kan mede door onze aanwezigheid in Jeruzalem duidelijk worden gemaakt.
- Toch is dat op zichzelf genomen onvoldoende grond voor de keuze van Israël als werkterrein. Beslissend daarvoor is de geloofsvertuiging, dat de HERE zijn volk niet heeft verlaten, en dat er daarom in de Schrift beloften ook en juist voor Israël zijn. Op grond daarvan zien we ernaar uit dat dit volk, dat de Schriften gedurig onderzoekt, ook Hem mag leren kennen, van Wie de Schriften getuigen: onze Here Jezus Christus. We mogen er evenwel niet de ogen voor sluiten, dat we in Israël te maken hebben met een volk, dat juist op grond van hun verstaan van de Schriften Christus afwijst. Het gesprek met Israël zal daarom moeten plaatsvinden rond de open Bijbel, vanuit de bereidheid zich aan de Schriften te onderwerpen.

Om dat gesprek te kunnen voeren is grondige kennis van de joodse traditie vereist. Ons werk was immers gericht op een ontmoeting rond de Schriften. Welnu, dan kon het niet anders of we moeten als kerk het joodse verstaan van het Oude Testament voluit ernstig nemen. Daarom is in het verleden ook steeds de nadruk gelegd op bestudering van de Talmud en andere rabbinse geschriften enerzijds, en moderne joodse publicaties anderzijds.

Op grond daarvan is er in het verleden voor gekozen om niet alleen in Israël, maar nader bepaald ook in Jeruzalem te gaan werken: hier klopt immers het hart van het joodse religieuze leven in onze tijd. Wanneer we ons in de Evangelieverkondiging willen wenden tot Israël, dan komt het er op aan dat daar te doen waar men zich er ook van bewust is in religieuze zin Israël te zijn. Elders in Israël - de grote meerderheid van de bevolking - is men sterk geseculariseerd. Stellig heeft het ook zin om daar te werken, maar het werk zou zich in dat geval nauwelijks onderscheiden van evangelisatiewerk in ons land.

Nu is het steeds kenmerkend geweest voor ons Israël-werk een ontmoeting rond de Schriften na te streven met dat Israël, dat zich dagelijks bezig houdt met de bestudering van het Oude Testament. Op het punt van het verstaan van de Schrift zijn kerk en Israël ooit uiteengegaan, en al die eeuwen door heeft de synagoge aan haar interpretatie vastgehouden. In de synagoge is het jodendom ook het meest zichzelf, en daarom zal het gesprek over wat God Israël en ons daarin te zeggen heeft ook daar gevoerd moeten worden. Omdat Jeruzalem het religieuze centrum van het jodendom in Israël is meenden we als deputaten dat de standplaats van drs. Van den Boogert opnieuw Jeruzalem zou moeten zijn - en niet Tel Aviv, zoals tijdens de periode van drs. J.L.C. Boertens.

1.2. Een tussenbalans na 35 jaar werk in Israël vanuit onze kerken

Na de Generale Synode van 1992 hebben we een balans opgemaakt van - met tussenpozen en onderbrekingen - 35 jaar werken in Jeruzalem. Het is duidelijk dat de vraag naar de directe 'resultaten', of beter: de vrucht van ons werk moeilijk te beantwoorden is. Dat geldt altijd, maar zeker in het geval van een werker zonder gemeente om zich heen, op een vooruitgeschoven post.

Wel kunnen we enkele ontwikkelingen aangeven, zonder dat het mogelijk is uit te maken wat nu precies het aandeel van onze werkers - drs. Van der Vegt en die hem voorgingen - is geweest.

We signaleren het volgende:

- Er is in Israël een groeiende belangstelling voor de persoon van Jezus, en voor het Nieuwe Testament in het algemeen. Joodse geleerden bestuderen het Nieuwe Testament, en dan niet - zoals vroeger - enkel vanuit de bedoeling de boodschap van het Evangelie te weerleggen. Het onderzoek vindt nu plaats vanuit een zekere onbevangenheid, die een basis kan zijn voor een diepgaande kennismaking met de boodschap van het Nieuwe Testament.
- Daarbij komt dat we in het algemeen kunnen zeggen dat in Israël de openheid voor allerlei religieuze stromingen met name onder de jeugd sterk toeneemt. Dat heeft alles te maken met de leegte die er in religieuze opzicht valt te constateren - de mens kan nu eenmaal niet van brood alleen leven. Begin dit jaar is in The Jerusalem Report een artikel verschenen, waarin men zijn verontwaardiging uitsprak over de vele overgangen van jonge joodse mensen tot de kerk. Er zijn ook verscheidene Jezus-als-Messias-belijdende gemeenten in Jeruzalem, maar het bezwaar is dat men daar veelal erg charismatisch is ingesteld. Zo zingt men bijvoorbeeld weinig psalmen, en er gaat van deze gemeenten ook niet een appel op Israël uit om samen de 'eigen' Schriften van het Oude Testament met het oog op Christus te lezen. Men keert zich

intendeel in naam van Christus tegen het joods-religieuze leven, daarbij vergetend dat Christus volgens zijn gewoonte op de sabbat naar de synagoge ging.

- Daarnaast zijn in Jeruzalem ook de nodige contacten gegroeid tussen joodse en christelijke theologen, waarvan sinds kort ook vertegenwoordigers van de palestijnse kerk deelnemen. Juist omdat de politieke situatie steeds meer een toespraak te zien geeft van joods-religieuze aanspraken op het land enerzijds en moslim-radicalisme anderzijds, en de kerken daartussen dreigen te worden vervallen, is het van belang als kerk te leven en te getuigen van Gods genadige verkiezing in Christus, die geen ekklevende eigenschap van een volk of groep is, maar vrije genade. Juist deze bijbelse boodschap moet gehoord worden, en het kan onder Gods zegen op bescheiden schaal iets betekenen voor de toekomst van het volk Israël én het palestijnse volk.
- Er zijn in Jeruzalem Nederlandse kerkdiensten en ontmoetingen met Nederlanders die voor korte of lange tijd in Israël werken, de zgn. vrijwillers. Tijdens de kerkdiensten ontmoet men elkaar, en op de open avonden kan men de contacten verdiepen en zich bezinnen op de vragen van de relatie van kerk en Israël. Het is van belang dat deze - veelal jonge - kerkmensen worden opgevangen, al was het alleen al omdat zij toerusting behoeven om gestalte te geven aan de opdracht het Evangelie onder Israël door te geven.

Al met al: er is alle reden om het werk in Jeruzalem niet af te breken, maar met vernieuwde inzet voort te zetten.

1.3. Bezinning op de opdracht van de generale synode van 1992

Na de generale synode van 1992 hebben we ons allereerst afgevraagd of het wellicht goed zou zijn elders in de wereld het werk voort te zetten. Daartoe hebben we een globale inventarisatie gemaakt van activiteiten van zusterkerken van reformatorisch belijden; dat leverde echter geen concrete mogelijkheden op om elders in de wereld nieuwe arbeid te beginnen of aan te haken bij bestaand werk.

De generale synode van 1989 gaf ons de opdracht na te gaan of er contacten met CWI gelegd konden worden, die wellicht zouden kunnen leiden tot vruchtbare samenwerking. Zoals we in ons rapport hebben vermeld heeft de delegatie die in 1993 een werkbezoek aan Israël bracht ook een kerkdienst in de gemeente van drs. Baruch Ma'oz bijgewoond, waarin hij zelf voorging, en na afloop daarvan met hem doorgesproken. Het is onze afgevaardigden gebleken, dat de gemeente voor een substantieel deel uit russische immigranten bestaat: mannen of vrouwen van joodse immigranten, die zelf geen enkele joods-religieuze binding hebben. Zijn gemeente kan dat onder dat gezichtspunt niet als een Jezus-als-messias belijdende gemeente worden getypeerd.

Belangrijker is echter dat in de benadering van drs. Ma'oz er geen plaats is voor bestudering van joodse geschriften zoals de Talmud, die fundamenteel zijn voor het joodse zelfverstaan. Voor hem is de synagogaal wijze van omgaan met de Schriften zonder meer uit den boze, hetgeen legen het licht van zijn achtergrond en ervaringen mogelijk wel begrijpelijk is, maar niettemin hem ongeschikt maakt om het gesprek met Israël rond de Schrift te voeren.

1.4. Concentratie op het 'kernjodendom'

In de bezinning op de toekomst van ons werk hebben we ons vervolgens afgevraagd hoe het werk in Jeruzalem op zinnige wijze voortgezet kon worden. Zo gesteld was het een open vraag of het werk zou moeten doorgaan op de wijze zoals dat tot dusverre plaatsgevonden heeft. In dat kader is de vraag naar voren gekomen of een koerswijziging in de zin van een concentratie op het 'kernjodendom' misschien op onze weg lag. Onder 'kernjodendom' verstaan we hier de strikte joodse orthodoxie, die zich toelegt op bestudering van Tora en Talmud, en vasthoudt aan een eigen joodse levenswijze in overeenstemming met de Bijbel en de traditie.

De vraag werd ingegeven door enkele overwegingen:

- Ten eerste was het juist dit jodendom dat - menselijkerwijs gesproken - het joodse volk als volk heeft doen voortbestaan. De afzondering van diegenen, die zich niet aan de joodse wettelijke voorschriften houden, heeft hen gevrijwaard voor 'vervaling'. Wat is het geheim van deze mensen? Welke plaats heeft de genade van God in hun religieuze beleving? Hoe lezen zij het Oude Testament, als het gaat over Gods genade en de vernieuwing door zijn Geest (Psalm 51)?
- In de tweede plaats houdt juist deze stroming zich veelal afzijdig van ontmoetingen met andersdenkenden: liberale joden en ook christenen. M.a.w.: waar er in de afgelopen decennia contacten tussen joden en christenen gegroeid zijn, staan zij daar in overgrote meerderheid buiten, terwijl zij toch een aanzienlijk en zelfs groeiend deel van de joods-religieuze bevolkingsgroep uitmaken.
- Ten derde was er de overweging dat er in ieder geval uiterlijk gezien enige overeenkomsten te signaleren zijn tussen de religieuze beleving in deze stroming en die in onze kerken. Gaat het hier inderdaad slechts om uiterlijkheden, of is er ook een zekere verwantschap? Zou om die reden het werk onder deze mensen juist op onze weg liggen?

Hoe aantrekkelijk deze gedachte voor verscheidenen van ons op het eerste gezicht ook was, toch stuitte zij op verschillende principiële en praktische bezwaren. Is het terecht als we ons meer verwant voelen met dit 'kernjodendom' dan met andere joden, die de Schrift 'opener' lezen, d.w.z. zonder de fixatie op de overgeleverde en vaststaande regels van de Halacha? Zouden we daarmee niet - ongewild - de boodschap van de rechtvaardiging door het geloof alleen kunnen verduisteren of ontkennen? En praktisch: hoe contact te leggen met hen, die tot dusverre contact meden, en zeker geen contact willen met hen die Jezus Christus belijden?

1.5. Dienst der verzoening

Op grond van al deze overwegingen hebben we als deputaten gemeend drs. Van den Boogert naar Israël, nader bepaald Jeruzalem, te moeten uitzenden, om vanuit de Schriften de klaarbaarheid van wat op Christus betrekking heeft aan de orde te stellen, zonder zich te beperken tot één stroming binnen het veel-

kleurige jodendom. Bijkomende overweging was ook, dat na het vertrek van dr. G.H. Cohen Stuart onze werker de enige nederlandse predikant in Jeruzalem zou zijn, en ook daarom zijn takenpakket - nu een (telling) verdeling van de werkzaamheden niet langer tot de mogelijkheden behoort - wat breder zou zijn. De alternatieve invulling zoals de Nederlandse Hervormde Kerk die heeft gekozen leek ons voor onszelf niet de aangewezen weg. We menen dat het verre de voorkeur verdient in Jeruzalem te wonen en het leven met de mensen daar te delen.

Op grond van dit alles hebben wij in een langdurig bezinningsproces gemeend niet alleen opriep drs. Van den Boogert naar Jeruzalem uit te zenden, maar ook in grote lijnen de taakomschrijving van drs. Van der Vegt te moeten handhaven.

We hebben als deputaten - op dit punt gekomen - ons afgevraagd of we tot deze conclusie zijn gekomen als uitkomst van een 'wegstripen' van alternatieven. In volle overtuiging hebben we vastgesteld dat het tegendeel het geval was. Gaandeweg werden we bevestigd in onze positieve overtuiging dat de HERE ons riep om door te gaan waar we tot dusverre gewerkt hebben: in Jeruzalem, en ook in de lijn van ons uitgangspunt: de 'dienst der verzoening'. Met de term 'dienst der verzoening' was het werk van drs. Van der Vegt ook in zijn taakomschrijving getypeerd. Het is een term, die aan de Tweede Brief van Paulus aan de gemeente van Korinthe is ontleend: 'God heeft ons de bediening der verzoening gegeven.' (2 Kor. 5:18) Paulus doet daarbij op de opdracht, die hij als apostel heeft ontvangen, om de boodschap uit te dragen aan jood en heiden, dat God in Christus de wereld met Zich verzoenende was. Die boodschap is ook het hart van ons Israëlwerk. Dankzij Gods komen in Christus tot verzoening der wereld zijn wij heidenen-van-nature betrokken geraakt bij Gods verbond; niet langer vreemdelingen en hooguit bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten van God (Ef. 2:19). Hoe machtig en alles te boven gaand Gods heilswerk in Christus is, blijkt wel daaruit dat Hij niet alleen de afwijzing van Jezus door de joodse leiders in dienst neemt om zijn heilsplan te volvoeren, maar in zijn trouw en genade het verbond met Israël bestendigt, zelfs is de zegen van Christus' kruisdood 'in de eerste plaats' (Hand. 3:26) voor Israël bestemd. Juist Gods trouw aan Israël is voor ons - christenen uit de volkeren - zo'n bron van verwondering, omdat we, als we op onszelf zien, moeten erkennen dat we geenszins beter zijn dan Israël. Precies in die boodschap der verzoening ligt de grond voor de hoop en daarom ook voor het gebed voor Israël.

Maar verzoening is niet iets alleen tussen God en ons; de dienst der verzoening werkt ook door in de relatie tussen mensen en volkeren. In Ef. 2 lezen we, dat Christus onze vrede is, in wie jood en heiden samen in één Geest de toegang tot de Vader hebben. Steeds waar het Nieuwe Testament laat zien, wat de verzoening in Christus voor de verhoudingen tussen mensen betekent, wordt eerst de relatie van jood en heiden genoemd (Gal. 3:28; Col. 3:11). Maar juist op dit punt is in de kerkgeschiedenis zoveel misgegaan.

Het lijkt wel of de kerk de eeuwen door verblind is geweest. Dat heeft intussen grote gevolgen gehad, en er is sprake van schuld van de kant van de kerk, die roept om verzoening - in de relatie met God, maar ook tussen kerk en Israël.

In de loop van de tien jaren dat drs. Van der Vegt in Israël heeft gewerkt is 'dienst der verzoening' gebleken een goede typering te zijn. We zijn er als deputaten mee bezig gebleven, en we zijn er steeds meer van overtuigd geraakt, dat in deze term de kern van onze opdracht ligt uitgedrukt.

Kort en goed: wij menen dat het fundament en daarom ook de verbindende schakel in ons Israëlwerk gelegen is in de dienst der verzoening, waarin het gaat om

1. het door laten klinken van de oproep van Godswege om zich met God te laten verzoenen;
2. het gestalte geven aan een andere houding van de kerk, waarin er geen sprake is van vijandschap jegens Israël, maar van oprechte liefde en verbondenheid, gegrond in het besef in Christus nabijgekomen te zijn;
3. het begeleiden van nederlandse christenen die in Israël wonen en werken o.a. door middel van nederlandse kerkdiensten;
4. het daadwerkelijk zich inzetten voor toenadering tussen joden en palestijnen, en m.n. de christenen onder hen.

Daarom hebt u in ons rapport ook gelezen dat we met het oog hierop graag enige projecten willen ondersteunen en eventueel ook opzetten.

Als dit de weg is, die de HERE ons in de Schrift wijst, dan mogen we de uitkomst ook aan Hem overlaten. Dankbaar voor wat gedaan mocht worden, en voor wat ons en Israël daarin geschonken is, menen we dat we ons moeten laten gezeggen door het woord van de apostel, dat het er op aankomt standvastig, onwankelbaar en altijd overvloedig in het werk van de Here te zijn, wetende dat onze arbeid in Hem niet vergeefs is (1 Kor. 15:58).

2. Overbruggingsregeling

Vanwege de repatriëring van drs. H.M. van der Vegt hebben deputaten zich gebogen over een overbruggingsregeling, waarin voor het gezin van drs. H.M. van der Vegt duidelijkheid wordt geschapen omtrent de financiële verplichtingen die de kerken voor hen hebben, indien de kerken geen beroep op hem uitbrengen. Een dergelijke regeling bestond niet. Omdat ook de deputaten Buitenlandse Zending met een dergelijke regeling bezig waren hebben afgevaardigden van beide deputaatschappen contact met elkaar gehad en zijn samen tot een voorstel gekomen, dat u kunt vinden in het rapport van de deputaten Buitenlandse Zending onder art. 9 'Overbruggingsregeling'. Ons deputaatschap kan zich in grote lijnen vinden in dit voorstel. Wel is het onze behoefte er een tweetal kanttekeningen bij te plaatsen.

1. De eerste is van praktische aard. We merken op, dat in een enkel opzicht de situatie van een repatriërende missionaire dienaar des Woords verschilt met die van drs. H.M. van der Vegt. Wanneer een missionaire dienaar des Woords repatriëert is er in het zendingstatuut een regeling opgenomen betreffende vakantie en buitengewoon verlof, die een tijdperiode beslaat van ongeveer 6 maanden. Daarna gaat de overbruggingsregeling in. Bij de Israëlpredikant ligt dat anders. Voor hem gaat de overbruggingsregeling

in direct na de datum van beëindiging van de dienst.

2. Onze tweede opmerking is van principiële aard. We zijn namelijk als Deputaatschap van mening dat de kerken een blijvende financiële verplichting hebben voor haar dienaren des Woords, ook wanneer deze door omstandigheden buiten hun schuld het werk van predikant niet kunnen uitoefenen. Zoals het voor de kerken een eer is emeritaatsuitkeringen te doen aan dienaren, die niet meer hoeven te werken, zo zal het ook een eer voor de kerken moeten zijn om uitkeringen te doen aan dienaren die niet meer kunnen werken, terwijl zij het wel willen en er ook toe in staat zijn. Dit principiële uitgangspunt betekent voor ons dat de regel in de overbruggingsregeling (9.5.7), die zegt: 'Het overbruggingsgeld of de suppletie vervalt: a. zodra de vastgestelde termijn is verstreken', alleen acceptabel is als de kerken op het moment van het vervallen van de overbruggingsregeling een andere financiële regeling hebben, die dan in werking treedt. Het zal op grond van dit principiële uitgangspunt duidelijk zijn, dat we de regel, die zegt (9.5.7): 'Het overbruggingsgeld of de suppletie vervalt: d. indien geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot het verkrijgen van een wettelijke uitkering' niet voor onze rekening nemen.

Deputaten stellen u voor:

1. De overbruggingsregeling goed te keuren met in achtname van de gemaakte principiële opmerking ten aanzien van de blijvende financiële verplichting voor dienaren des Woords;
2. In overleg met deputaten Kas Onderlinge Bijstand en Advies een regeling te treffen voor predikanten die een bijzondere taak gaan beëindigen en daarvoor een instructie vast te stellen.

3. Aanvulling bij de ingediende begrotingen 1996 t/m 1998 van deputaten Evangelieverkondiging onder Israël

Naar aanleiding van de bespreking op 7 juni 1995 met deputaten Financiële Zaken vermelden wij in een bijlage de met voornoemde deputaten overeengekomen wijzigingen op de ingediende begrotingen over de periode 1996 t/m 1998.

Bijlage 1

1. Correctie beginvermogen en rente i.v.m. de overheveling van het reservefonds, ontstaan uit ontvangsten nalatenschappen	f 54.450
2. Besparingen op het periodiek 'Vrede over Israël'	f 30.800
3. Besparingen op de post 'Seminars en conferenties'	f 23.000
4. Besparing door het niet-opvoeren van wachtgeld over de jaren 1997 en 1998 van drs. H.M. van der Vegt (zodanig zal een beroep worden gedaan op artikel 6, 2e deel van de instructie van Deputaten Financiële Zaken)	f 125.450
Totaal	f 233.700
Minder bijdrage per lid/dooplid per jaar	f 1,04
De gevraagde bijdrage was (gemiddeld)	f 2,68
De nieuwe bijdrage zal per jaar bedragen	f 1,64

Bijlage 2.

Het werk in Israël, in opdracht van deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël.

1. Uitgangspunten

1.1.

'Dienst der verzoening' mag over de opdracht van de kerk ten opzichte van het joodse volk - dat we verder met de bijbelse naam Israël noemen - het eerste en bepalende woord zijn. Deze zinsnede - bediening der verzoening - wordt door de apostel Paulus gebruikt in 2 Kor. 5:18, en direct nader omschreven en toegelicht. Twee aspecten van de dienst der verzoening noemt hij daar:

1. De inhoud ervan: de in het kruis van Christus aangebrachte verzoening, bestaande in de niet-toerekening van onze overtredingen op grond van het zoonoffert van Christus, en

2. het aan de apostelen toevertrouwd woord van de verzoening, dat hen machtigt met gezag - alsof God Zelf door hun mond vermaant - de oproep te doen horen: 'laet u met God verzoenen.'
Terecht heeft de kerk in dat laatste altijd de wezenlijke inhoud en het appel van de Evangelieverkondiging gezien. We moeten echter goed in het oog houden, hoe de dingen hier gezegd worden. Het appel in het 'woord van de verzoening' berust op en wordt gequalificeerd door de door God in Christus aangebrachte verzoening, die alomvattend is en de grenzen van de persoonlijke beleving overstijgt. Evenals de apostelen destijds heeft ook de evangeliedenaar vandaag de opdracht in heel zijn optreden de door God tot stand gebrachte verzoening te weerspiegelen, te zoeken en uit te dragen.

1.2.

De bijzondere relatie tussen kerk en Israël is in veel opzichten bepalend voor alle beleid van deputaten en voor het werk dat namens hen in opdracht van de kerken gedaan wordt.

Van deze relatie is te zeggen, dat ze wordt gekenmerkt door

1. een diepe verbondenheid tussen beide, gegrond in de eenheid, de genade en de trouw van de God van Abraham, Izaak en Israël, de Vader van Jezus Christus. In de kerk mogen heidenen, dichtbij gekomen door het bloed van Christus, ook deel hebben aan de verbonden der belofte (Ef. 2:12-14);
2. een gescheidenheid die in veel opzichten is waar te nemen, maar centraal in het geloof van de kerk, dat Jezus de Christus is, de gekomen Messias van Israël.

Ook Paulus heeft het in Rom. 11:28 over twee kanten van de relatie van kerk en Israël: 'vijanden om uwent-wil' en 'geliefden om der vaders wil'. In dit verband gebruikt hij het woord 'geheimenis' (mysterion; Rom. 11:25). Het wordt niet van de kerk gevraagd - het is haar ook niet gegeven -, dit geheimenis op te lossen of weg te redeneren. Evenmin mag ze het geheimenis als hindernis of aanstoot zien, die haar een vrijbrief zou kunnen geven om lijdelijk af te wachten. Integendeel: wij zien het als onze opdracht, met dit geheimenis te leven als met een door God aan Israël en aan ons gegeven vraag, opdracht en belofte.

Deze beide voor ons verstand onverenigbare kanten van de relatie tussen kerk en Israël vragen van de kerk ook verschillende houdingen, die in de praktijk zeker niet minder moeilijk te combineren zijn:

1. Het benadrukken van dat, wat kerk en Israël verbindt; het beseffen en ernaar leven, dat Israël nog altijd het volk van God is, en daarom - in al zijn veelvormigheid - voor de kerk van betekenis is. Dat vraagt liefde, ootmoed en bescheidenheid, en het zoeken van een levende relatie binnen de ruimte die door openbaring en verbond wordt bepaald.
2. Het verkondigen van het Evangelie, het getuigen in woord en daad, dat de Messias reeds gekomen is en dat Hij het is, op Wie Wet en Profeten doelen.

1.3.

De verbondenheid met en gescheidenheid van Israël beide vasthoudend, trouw aan Schrift en belijdenis, en lettend op de praktische mogelijkheden en problemen moet gezocht worden naar de juiste wijze, om in de dienst der verzoening te staan en te leven. De dienst der verzoening betekent in de relatie tussen Israël en de kerk, dat het specifieke karakter van Israël, en ook dat van de volkeren, niet wordt tenietgedaan, maar nieuw aan het licht gebracht. De tussenmuur, die vijandschap, is weggebroken (Ef. 2:14). Dat vereist een houding, waarin ieder zich niet in de eigen identiteit, die op zichzelf een vorm van eigengerechtigheid is, sterk maakt, maar integendeel juist de ontmoeting - en daarin ook de verzoening - met de ander zoekt. Als Paulus in Rom. 11:15 stelt dat de verwerping van Israël de verzoening van de volkeren is, verbindt hij daaraan niet toevallig zijn verwachting voor Israël. Daarbij dienen we bovendien te bedenken, dat het de apostel er in deze brief duidelijk om gaat tendenzen in de richting van een gesloten christelijke identiteit, zoals hij die waarnam in de gemeente van Rome, tegen te gaan.

Het gaat er daarbij om kerk en Israël beide de wil van God te doen onderkennen, opdat ze zich beide mogen verwonderen over de ondoorgrondelijkheid van God, die Israël trouw blijft en in en door Israël de volkeren der wereld zegent.

1.4.

Een taakomschrijving als deze, een praktische uitwerking van het uitgangspunt 1.1, moet altijd een voorlopig karakter hebben. Voortgaande bezinning, letten op de situatie en voortdurend overleg blijven van groot belang.

2. Context

2.1. De tijd waarin wij leven

- * Na vele eeuwen van antisemitisme, waarin ook de kerk een belangrijke rol heeft gespeeld;
- * Na de Tweede wereldoorlog en de Sho'ah. Het besef, dat ook kerken en christenen daaraan hebben meegedaan en in elk geval te weinig ertegen hebben gedaan, maakt ons bewust van onze verantwoordelijkheid en gevoelig voor angst en wantrouwen aan de kant van Israël.
- * Na 1948, de stichting van de staat Israël, een teken van Gods trouw. Deze staat is voor veel joden het centrum van hun bestaan, en tegelijk een brandpunt van tegenstrijdige meningen - en zelfs conflicten.
- * In de huidige politieke situatie van het conflict tussen Joden en Palestijnen. Daardoor kan polarisatie worden bevorderd. Het maakt dat men in Israël nog gevoeliger is voor de houding die de kerk aanneemt, en bepaalt ons op verschillende manieren bij de bescherming en de bedreiging, de mogelijkheden en de risico's die de staat Israël voor verschillende groepen in zich bergt.

2.2. Het werk, dat gedaan is

- * De weg van Hamburg naar Jeruzalem. Zodra dat kon, is de keuze gemaakt Israël in de eigen joodse staat te ontmoeten; met het Evangelie willen we daar present zijn, waar Israël naar eigen besef het meest Israël is.

- * De uitersten van zending en vrijblijvende gedachtenwisseling vermijdend is altijd gepoogd bij te dragen aan een levende ontmoeting tussen kerk en Israël.

- * Zowel in Jeruzalem als in Tel Aviv is geprobeerd aan te sluiten bij bestaande kerken en organisaties en daarin onze eigen bijdrage tot haar recht te laten komen.

2.3. Verwachtingen

- * Israël, zowel in de eigen staat als in Nederland, maakt duidelijk dat het van de kerk verwacht dat deze afziet van zending en bekeringsijver. Op de achtergrond daarvan staat vooral ook de diepgewortelde vrees dat men van de eigen religieuze identiteit beroofd wordt - een vrees, die in vele eeuwen diaspora alleen maar sterker geworden is.

- * De houding van christenen ten opzichte van Israël loopt uiteen van antisemitisme tot flosemitisme, en van proselitisme via ongeïnteresseerdheid tot het aanpassen van Evangelie en belijdenis. Het is van belang deze meningen en hun uitwerkingen te kennen, kritisch te beoordelen, gedachtenwisselingen aan te gaan en er zo mogelijk door verrijkt te worden.

- * Ook in onze Christelijke Gereformeerde Kerken lopen de visies uiteen. Er wordt verschillend gedacht over de wijze waarop wij Israël hebben te benaderen. Het verschil tussen werk onder Israël en zending onder de volkeren lijkt niet altijd duidelijk. Er liggen ook politieke vragen. Hier en daar zijn christelijke tendenzen te bespeuren.

3. Consequenties

3.1.

Bij de bijzondere dienst der verzoening, zoals die in de evangelieverkondiging onder Israël gestalte krijgt, gaat het erom in woord en daad ernst te maken met en getuigenis af te leggen van de concrete aspecten van het Evangelie. Dat moet uitkomen in een houding van ootmoed, aanvaarding en luisterbereidheid ten opzichte van Israël en in actieve ondersteuning van kerken en groepen die zich inzetten voor allerlei concrete gestalten van de dienst der verzoening.

3.2.

Eerlijkheid is een absolute eis in de relatie met Israël. We willen zoeken naar formuleringen en naar een wijze van werken, die onze oprechtheid tonen zonder overdrevenheid, die recht doen aan Israël en aan de opdracht van de kerk, en die het geheimenis (1.1) respecteren. Deze instelling vloeit voort uit het hart van de boodschap, die daarin bestaat en blijft bestaan, dat mensen worden opgeroepen zich met heel hun bestaan in Gods verzoenend handelen te laten betrekken.

3.3.

We streven naar een werkelijke ontmoeting tussen kerk en Israël, naar een relatie waarin beide zichzelf kunnen zijn: de kerk getrouw gelovend in en getuigend van Jezus Christus, de Messias voor Israël en de volkeren, en Israël zonder angst vertellend van zijn geloof in God en zijn verkiezing. Zo mogen we hopen dat beide elkaar zullen ontdekken en herkennen in de betekenis en de bedoeling, die God hun gegeven heeft. Deputaten gaan niet uit van een gelijkwaardigheid van religies en geloven niet in meerdere heilswegen, maar wel, dat kerk en Israël beide een plaats hebben in Gods handelen. In die zin mogen we ook ruimte geven aan het joodse zelfverstaan.

3.4.

Benaderingswijzen, die naar het besef van Israël bedreigend of gevaarlijk zijn, moeten worden vermeden. Dit niet alleen omdat de omstandigheden daartoe soms dwingen, maar ook principieel: opdat de loop van Gods Woord niet belemmerd worde.

3.5.

Het ligt voor de hand aansluiting te zoeken bij hen die een inhoudelijke ontmoeting proberen tot stand te brengen. Dit mag evenwel niet betekenen, dat we aan mensen en groepen die daaraan niet meedoen voorbijgaan.

3.6.

Het adres van het werk van deputaten is in de eerste plaats Israël, maar daarnaast zeker ook de kerk: de eigen kerken, omdat het rekening houden met Israël van grote betekenis is voor leer en leven. Staan in de ontmoeting met Israël is doel van het kerk-zijn.

- * De kerken van Israël en die daar zijn vertegenwoordigd, Contacten moeten worden gezocht met joods-christelijke, palestijnse en andere kerken om samen ons te bezinnen op de betekenis van 'Israël' - in alle bijbelse betekenissen van het woord.

- * Ook, of juist, de ontmoeting met Israël (en bestudering van de geschiedenis daarvan) kan de kerk helpen in kritisch zelfonderzoek na te gaan of en zo ja, in hoeverre zij in verkondiging en handelen aan het alomvattend karakter van de verzoening in Christus beantwoordt.

3.7.

Het werk in en onder Israël wil dienen: dienst der verzoening zijn. Allereerst God dienen, in de weg die Hij ons wijst. Dat houdt dan altijd ook in dat we christenen van diverse kerken en achtergronden en Joden, afkomstig uit vele landen en beïnvloed door een verscheidenheid van geestelijke stromingen. Door in Israël aanwezig te zijn op een niet-agressieve wijze, door een werker ter beschikking te stellen voor de dienst der verzoening, willen we Hem volgen, die Zich onder de mensen begeeft 'als Eén die dient'.

4. Taakomschrijving

Bij de arbeid van de Israël-werker zijn de volgende aspecten te onderscheiden:

4.1. Bijdragen aan een werkelijke ontmoeting van kerk en Israël

1. Door presentie in Israël. Deze presentie alleen al is van betekenis: waar de dienaar is, krijgt - als het goed is - het Evangelie mond en gestalte.
2. Door het actief meedoen met inspanningen om een inhoudelijke ontmoeting te realiseren en in stand te houden. Te denken valt o.a. aan bestaande platforms als de Rainbow-groep en de Israel Interfaith Association, maar ook aan meer kleinschalige projecten en aan nieuwe en eigen initiatieven. Door het onderhouden en intensiveren van contacten met joodse instanties en organen. Daarbij wordt geprobeerd de relaties zo mogelijk uit te breiden tot gestalten van het jodendom, die tot dusverre uit desinteresse en/of wantrouwen niet meedoen aan enigerlei vorm van ontmoeting.
3. Door het actief participeren in de pogingen de christelijke bezinning op de relatie met Israël te bevorderen. Hierbij valt met name de ETRFI (Fraternity) te noemen, maar ook dient aandacht te worden gegeven aan andere oecumenische contacten met personen, met kerken en met organisaties. In eerste instantie zal de nadruk liggen op contacten met andere protestantse kerken. Door het streven naar uitbreiding van de contacten met kerken, die een andere visie hebben op de relatie van kerk en Israël: zowel met Joden-christenen of 'messias-belijvende Joden' als met Palestijnse christenen. Van beide groepen geldt dat ze een complicerende factor vormen in de directe relatie met het jodendom, maar dat ze de ontmoeting ook kunnen verrijken en verdiepen. Als christenen die in het land thuishoren zijn ze van authentieke betekenis voor een ontmoeting met Israël op deze plaats. Door de bediening van Woord en sacrament, en door andere kerkelijke arbeid in kerken in Israël, uiteraard in overleg met de zendende kerk en met deputaten. Het onder (b) en (c) genoemde werk zal in Jeruzalem geconcentreerd zijn. Daarnaast verdient het aanbeveling attent te blijven op mogelijkheden ook op andere plaatsen in Israël onze opdracht ter sprake te brengen en gestalte te geven. Hierbij kan worden gedacht aan voortzetting van de relaties in Tel Aviv en aan Nes Ammim.
4. Door een voortdurende diepgaande oriëntatie op het joodse volk, in het land Israël en daarbuiten, en op de kerk in het land Israël.

4.2. Zorg voor Nederlanders in Israël

- * Dit werk is pastoraal gericht voorzover het erom gaat mensen te helpen in de bijzondere en soms moeilijke omstandigheden in Israël. Het gaat er echter niet minder om christenen toe te rusten met het oog op hun eigen dagelijkse, vaak heel praktische en waardevolle ontmoeting met Israël.
- * Met name is te noemen de samenwerking met de predikanten die in Israël werken namens de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken, volgens de in Nederland binnen het Vier-Moderamina-overleg gemaakte afspraken.
- * Aandacht zal worden gegeven aan opvang van vrijwilligers, studenten en anderen die tijdelijk in Israël verblijven.
- * Zo mogelijk zullen ook de nederlandsstalige kerkdiensten op zondagmiddag in de Schotse St. Andrew's-kerk worden voortgezet, georganiseerd in samenwerking met de plaatselijke commissie. Zoveel mogelijk wordt er hierbij samengewerkt met de andere kerken die bij het Vier-Moderamina-overleg betrokken zijn.

4.3. Contact met de kerken in Nederland

Dit contact wordt onderhouden, allereerst via de zendende kerk en deputaten, opdat kennis van, bezinning op en betrokkenheid bij Israël en het werk van deputaten worden bevorderd. Dit zal praktisch geschieden op de volgende wijze:

- * Minsten driemaal per jaar rapportage aan de zendende kerk en aan deputaten.
- * Zo mogelijk eens per jaar zal een lezingstoernee door de kerken plaatsvinden. Voorbereiding en planning geschieden in samenwerking tussen de raad van de zendende kerk en deputaten.
- * Publicaties in *Vrede over Israël*, het blad van de zendende kerk en andere kerkelijke bladen.
- * Advies en informatie, wanneer daaraan gevraagd wordt door deputaten of door de kerken.
- * Voorbereiding en begeleiding van studiereizen vanuit de kerken.

4.4. Studie

- * Er zal ruimte dienen te zijn voor studie, gericht op het verwerven van (taal)kennis, inzichten en vaardigheden, die in directe relatie staan tot het werk.
- * Daarnaast willen deputaten bevorderen dat een deel van de tijd gebruikt wordt voor verdere studie over de relatie tussen de kerk en het volk Israël, met het oog op verdieping en voorlichting.

BULAGE 64
art. 172, 175

RAPPORT 1A VAN COMMISSIE II BETREFFENDE HET AANVULLEND RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAËL

1. Inleiding

Als commissie hebben we kennisgenomen van de uitvoerige aanvulling op het rapport over de Evangelieverkondiging onder Israël door deputaten gegeven. Uw commissie had hen gewezen op het ont-

breken van de nadere verantwoording en van de taakomschrijving van de werker in Israël. Deputaten erkennen het eerste als een ommissie. Ook begrepen zij dat wij het tweede wenselijk vonden. Daarom gaven zij de taakomschrijving in hun aanvulling een plaats, al achtten zij dat zelf niet strikt nodig, omdat h.j. de taakomschrijving meer een stuk voor ineen gebruik tussen de deputaten en de werker is dat geregeld bijgesteld wordt.

2. Overbruggingsregeling

Over de overbruggingsregeling en de correctiestaat op hun begroting schrijven deputaten, omdat daaromteent na het tot standkomen van het rapport nieuwe informatie binnenkwam. Uiteraard gaan wij aan de correctiestaat voorbij. Ook besteden wij hier geen aandacht aan de overbruggingsregeling, daar we dat gedaan hebben in ons rapport over de zending. Alleen zij opgemerkt dat de deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël de bedoeling van de zendingsdeputaten niet goed hebben begrepen, evenals aanvankelijk uw commissie. Het gaat niet om de overbrugging van het moment van terugkeer tot het moment waarop een terugkerend predikant intrede in een gemeente doet, maar om de overbrugging van deze tot de volgende GS. Daarom laten we de voorstellen van de deputaten in hun aanvullend rapport voor wat ze zijn, verwijzend naar voorstel 13 in ons rapport betreffende zending.

3. Dienst der verzoening

Wat de nadere verantwoording en de taakomschrijving betreft kan het niet de bedoeling zijn om daar diepgaand en breedvoerig op in te gaan. Tevens willen we met nadruk stellen dat we het met de beslissing van deputaten eens zijn dat het goed is om het werk in Israël, in Jeruzalem, voort te zetten.

Toch rezen er bij dit aanvullend rapport bij ons wel vragen, waarvan wij u deelgenoot menen te moeten maken. Die vragen concentreren zich rondom wat de deputaten schrijven over de dienst der verzoening. Dat is voor hen het centrale begrip bij de bezinning op de opdracht van de kerk i.o.v. Israël. Op zichzelf hebben wij daar geen enkel bezwaar tegen. Maar we hebben wel moeite met de wijze waarop deputaten die dienst der verzoening onder woorden brengen. Zij gebruiken soms uitdrukkingen die misverstand (kunnen) oproepen en bewoordingen die slechts impliciet naar Christus verwijzen.

In de samenvatting op blz. 34 wordt in punt 1 gesproken over de oproep van Godswege om zich met God te laten verzoenen. Dat is duidelijk een verwijzing naar 2 Kor. 5 : 20. Paulus zegt echter met nadruk dat hij dat in naam van Christus vraagt. Juist ook in dit rapport hadden die woorden er o.j. bij moeten staan.

In punt 1.1 van bijlage 2, blz. 37 wordt van de verzoening die door God in Christus is aangebracht gezegd dat zij alomvattend is en de grenzen van de persoonlijke beleving overstijgt. Bij die woorden valt opnieuw te denken aan 2 Kor. 5. Toch meent uw commissie dat deze passage in het rapport het misverstand kan oproepen dat het persoonlijk geloof waardoor we in de verzoening door Christus delen van minder betekenis is. Dat misverstand achten wij te meer mogelijk daar de oproep (aan joden en niet-joden) tot zo'n persoonlijk geloof in de bezinning van deputaten weinig en slechts impliciet aandacht krijgt. Telkens weer wordt grote nadruk gelegd op het alomvattende karakter van de verzoening.

Daarbij valt het op dat het kritisch zelfonderzoek van de kerk in de relatie tot Israël sterk wordt onderstreept (zie 3.6, blz. 40). Op blz. 38 onder punt 1.3 wordt zelfs gezegd dat het sterk maken in de eigen identiteit een vorm van eigengerechtigheid is. Omdat de tussenmuur, de vijandschap, is weggebroken moet de ontmoeting, en daarin de verzoening, met de ander worden gezocht.

Uw commissie is het met deputaten eens dat sterk maken in de eigen identiteit een vorm van eigengerechtigheid kan zijn. Toch menen we dat sterk zijn in de eigen identiteit - waarachtig gemeente van Jezus Christus zijn - juist een opdracht van de Here is. Ook in de omgang met Israël mag van die identiteit niets worden afgedaan. Zeker is de tussenmuur weggebroken. Maar daarmee is niet alle vijandschap tegen Christus verdwenen.

In een goede poging om vergeten en onderbelichte elementen recht te doen, dreigen deputaten andere elementen die van even grote betekenis zijn onder te belichten. Dat geldt de noodzaak en oproep om door een persoonlijk geloof aan die verzoening deel te ontvangen. In de brief aan de Romeinen waarin zo bijzonder over het geheimenis van Israël wordt gesproken, staat de rechtvaardiging door het geloof alleen centraal.

Omdat deze note in het aanvullend rapport, m.n. in de taakomschrijving, slechts impliciet aan de orde komt en alle aandacht wordt gevraagd voor het alomvattende van de verzoening dreigen deputaten onbedoeld te weinig kritische distantie te houden van een theologie, waarin de oproep tot een persoonlijk geloof niet gehoord wordt en de verzoening zo breed wordt opgevat dat elke verzoening tussen mensen gerekend wordt tot de verzoening door Christus.

Daarom lijkt het uw commissie van groot belang dat deputaten zich nader bezinnen op de dienst der verzoening, waarbij alle aandacht wordt gegeven aan het persoonlijk geloof dat nodig is om in die verzoening door Christus te delen.

4. Voorstel

De commissie stelt de synode voor:

deputaten op te dragen de GS van 1998 te dienen met een nadere bezinning op de dienst der verzoening en in die bezinning aandacht te geven aan de wijze waarop in de Heilige Schrift gesproken wordt over de noodzaak van en de oproep tot persoonlijk geloof om in de verzoening door Christus te delen, opdat dat ook een duidelijke plaats krijgt in de taakomschrijving van de werker in Israël en in het werk zelf.

D. Visser, rapporteur

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR KERK EN BEDRIJFSLEVEN

1. Inleiding

De kerk rekent het tot haar taak haar leden pastoraal en diakonaal te begeleiden, waar het gaat om de veranderingen in denk- en leefwijze als gevolg van de toenemende industrialisatie. Hier toe zijn deputaten Kerk en Bedrijfsleven benoemd door de generale synode.

Deputaten hebben tot taak:

1. zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van het kerk- en christen-zijn in een industriële samenleving;
2. de resultaten daarvan aan de kerken door te geven opdat binnen de kerken aandacht gegeven wordt aan deze problematiek;
3. desgevraagd kerken te adviseren met betrekking tot de vragen rondom kerk en bedrijfsleven;
4. de kerken te vertegenwoordigen in kerkelijke en maatschappelijke organisaties welke zich bezighouden met de vragen van kerk en bedrijfsleven;
5. het onderhouden van contacten met andere deputaatschappen binnen onze kerken (met name ADMA-deputaten en evangelisatie-deputaten) betreffende de aspecten van het werk die ook de andere deputaatschappen raken;
6. het eventueel verlenen van financiële steun aan kerkeraden die wel samenwerkende kerkeraden die een industriepredikant willen beroepen en daarvoor zelf niet over voldoende middelen beschikken;
7. kerkeraden eventueel te stimuleren tot het beroepen en begeleiden van een industriepredikant;
8. het begeleiden en adviseren van de industriepredikanten;
9. van hun werkzaamheden verslag uit te brengen aan de generale synode.

De generale synode 1992 heeft een aantal specifieke werkzaamheden opgedragen aan deputaten. Deputaten zijn in staat gesteld om de overeengekomen financiële steun aan de kerk van Rozenburg t.b.v. de industriepredikant voort te zetten tot uiterlijk 1 januari 1997, waarbij is gesteld dat er bij Rozenburg op aan gedrongen dient te worden de uiterlijke termijn op 1 januari 1996 te stellen.

Deputaten is opgedragen om, in samenwerking met deputaten ADMA, te onderzoeken of vanaf 1995 de taak die deputaten hebben door ADMA kan worden overgenomen en de generale synode 1995 te dienen met een voorstel waaruit blijkt hoe dit werk ten dienste van de kerken het beste kan worden voortgezet. Door de generale synode 1992 werd de bijdrage per lid voor 1993-1995 op f 0,72 gesteld. Deze verlaging was mogelijk gezien het feit dat de bijdrage aan het Diakonaal Bureau voor de administratieve ondersteuning niet meer op de begroting staat, alsmede dat tot intrekking van het vermogen werd besloten.

2. Samenstelling en werkwijze van het deputaatschap

De Generale Synode 1992 benoemde tot deputaat:

- Zr. W.M. Boendermaker-Geleijnsse
Ds. A.G. Boogaard
Br. L. den Butter
Br. H. Kazen
Br. ir. C. Lommers
Br. J.W. Overeem
Br. ir. C. Veen
Br. H.G. Barendregt, secundus
Br. B.M. van Gendemen, secundus

De functie van voorzitter, secretaris en penningmeester zijn door de deputaten onderling verdeeld en wel als volgt:

- Br. J.W. Overeem: voorzitter
Br. ir. C. Lommers: secretaris
Br. H. Kazen: penningmeester

Voorts is als adviseur aan het deputaatschap verbonden:

drs. J.M. Aarnoudse, industriepredikant in het Botlek/Europoortgebied.

Voor het deputaatschap zijn momenteel de functionarissen van het Landelijk/Diakonaal Bureau zrs. A.H. Blankstijn en A.M. van Heijeren en de broeders drs. J.N. Noortlandt en H.H. van Well werkzaam.

De volgende deputaten hebben te kennen gegeven niet voor een volgende periode beschikbaar te zijn: de brs. Boogaard, Den Butter, Kazen, Lommers en Veen.

Om de diverse werkzaamheden gericht te kunnen aanpakken is een tweetal commissies ingesteld conform de in de vorige synodeperiode gehanteerde opzet. Hiermede wordt versnippering en overlapping zoveel mogelijk voorkomen en kan efficiënter worden gewerkt. Het moderamen bereidt de vergaderingen van het deputaatschap voor en komt daarvoor vóór bijeen. Daarnaast coördineert en stimuleert het moderamen de commissies:

1. Bezinning, publiciteit en toerusting.

Leden: Zuster Boendermaker-Geleijnsse en de broeders Aarnoudse, Den Butter, Boogaard, Lommers (VZ), Noortlandt en Van Well.

2. Financiën en contacten Rozenburg en vertegenwoordiging in andere organen.

Leden: De broeders Overeem, Barendregt, van Genderen, Kazen en Veen.

De commissies bestrijken bepaalde taakvelden, waar binnen zij zelf of het deputaatschap initiatieven nemen, voorstellen voorbereiden, zaken uitwerken etc., welke op de plenaire vergadering van het deputaatschap worden besproken en vastgesteld. De werkzaamheden worden zodanig verdeeld dat zo efficiënt mogelijk wordt gewerkt. Het deputaatschap kwam in de afgelopen periode 1992/1995 in plenaire zitting ca. vijf keer per jaar bijeen. Het moderamen en de commissies kwamen regelmatig bijeen. Het moderamen nam deel aan de vergaderingen van de drie-moderamina van deputaten ADMA, Hulpverlening en Kerk en Bedrijfsleven. De penningmeester is lid van de beheerscommissie.

Diakonaal Bureau.

Deputaten hebben voor de werkzaamheden en activiteiten in de afgelopen periode een werkplan opgesteld. De ervaringen om via een planmatige aanpak gestructureerd in de tijd activiteiten te verrichten zijn positief geweest.

In januari 1993 hebben deputaten een startbijeenkomst gehad gedurende een deel van een weekend, waar de 'oude' en 'nieuwe' deputaten bij aanwezig waren. Het thema van dit weekend was 'arbeid'. Een inleiding werd verzorgd door drs. Aarnoudse over Bijbels theologische aspecten van de arbeid. Door zr. C. Stam werd ingegaan op haar ervaringen met arbeidsdeling tussen man en vrouw.

Het doel van deze bijeenkomst was om deputaten, naast de persoonlijke kennismaking, een eerste kennismaking te laten hebben met de onderwerpen, die van belang zijn. Gesteld kan worden dat dit start-weekend van bezinning en kennismaking een leerzame ervaring is geweest.

Van de vertrekkende deputaten is hartelijk afscheid genomen. Het betrof zr. drs. T. Drenth en de brs. ir. A. Langstraat, drs. W.P. de Groot en drs. J. Vogel. Door de grote wisseling die het deputaatschap heeft gehad is de continuïteit van het werk onder druk gezet.

3. Ontwikkelingen

3.1. Maatschappelijke ontwikkelingen

In de periode die achter ons ligt is de werkloosheid, mede ten gevolge van de verslechterende economische situatie, fors toegenomen.

Ondanks het feit dat er nu, in economische termen, tekenen van herstel zijn, blijft de werkloosheid (te) hoog en neemt de werkgelegenheid in slechts beperkte omvang toe. Sommigen spreken al van een baanloze economische groei. De werkloosheid en de mogelijkheden tot het verrichten van betaald werk zijn een blijvend punt van zorg.

In augustus 1994 is het zogenoemde 'paarse kabinet', de regeringscoalitie bestaande uit de politieke partijen VVD, PvdA en D66, aangestreden. De verkiezingen van mei '94 hebben onder de kiezers een grote verschuiving zichtbaar gemaakt, waardoor met name het CDA en de PvdA veel stemmen verloren. De 'kleine' christelijke partijen hebben hun aanhang zien stijgen. Vastgesteld kan worden dat deze regeringscoalitie met een grote dadendrang beleidsvoornemens kanbaar maakt en (als het even kan) uitvoert.

Beleidsvoornemens, zoals de wijziging van de arbeidstijdenwet die leidt tot een nog groter flexibilisering van de arbeid en de verruiming van de winkelsluitingswet, waarbij door het christelijk deel van ons land grote vraagtekens gezet worden.

Deputaten achten dit een zorgelijke ontwikkeling. Het wordt werkenden in de toekomst steeds moeilijker gemaakt om bijvoorbeeld op zondag niet te werken en een goede verhouding te vinden tussen (betaald) werk, (aandacht en tijd voor het) gezinsleven en het kerkelijk leven.

Materialisme en toenemende welvaart houdt iedereen tot op zekere hoogte in zijn greep. Reclamé en commercie spelen hier voortdurend op in. De mensvisie waarin het individu het middelpunt is, neemt een steeds dominantere positie in. Wetgeving (bijvoorbeeld het individualiseren van allerlei rechten), arbeidspatronen (meer tweeverdieners), gezinspatronen (niet of pas op latere leeftijd trouwen) zijn hier zichtbare tekenen van. De christen in zijn of haar werksituatie komt hierdoor vaak in een eenzame en moeilijke positie te verkeren.

Grote groepen staan blijvend langs de kant. Ouderen, VUT'ers, WAO'ers en werklozen, maar ook vluchtelingen en ontheemden. Bezuinigingen, die deze groepen treffen leiden ertoe dat zij met minder geld moeten zien rond te komen. Anderzijds neemt de groep van goed geschoolde, tweeverdieners nog steeds in aantal toe.

De economische bedrijvigheid wordt in toenemende mate afhankelijk van internationale ontwikkelingen. Bedrijven zijn veel vaker een onderdeel van een groot multinationaal concern. Tevens valt waar te nemen dat bedrijven zich, bijvoorbeeld vanwege lage loonkosten in andere landen vestigen. Met als gevolg dat in ons land werkgelegenheid verloren gaat. Fusies en reorganisaties leiden veelal tot grote onzekerheden en toenemende werkdruk voor werknemers.

De sociale zekerheid in ons land staat meer en meer ter discussie. Er is een tendens van afnemende solidariteit. Lange tijd is deze solidariteit een belangrijke basis geweest in ons sociaal zekerheidsstelsel. Marktwerking en commercialisering zijn termen die verklaren dat ondermeer vele verzekeringsmaatschappijen zich in toenemende mate richten op het leveren van sociale verzekeringen. In dit kader kunnen ook de discussies over inkomenszekerheid of juist baangarantie worden genoemd en de mogelijke gevolgen die het een of het ander kan hebben op de totale kosten van de sociale zekerheid.

De Europese eenwording is nadrukkelijker zichtbaar en voelbaar. 'Brussel' bepaalt op diverse punten het eigen nationale beleid. Deze en ander Europese ontwikkelingen, ondermeer de nieuwe toetreding en voorgenomen toetreding van Oost-Europese landen, kan gekwalificeerd worden als een uitdaging maar heeft ook grote risico's in zich.

3.2. Overige ontwikkelingen

De basis onder het werk van het industriepastoraat binnen onze en andere kerken staat ter discussie. De mogelijkheden om met de (werkende) mens in zijn of haar arbeid mee te denken of te ondersteunen als kerk zal in de toekomst op een andere wijze vorm en inhoud moeten krijgen. Het wegvallen van de basis onder de huidige vorm van industriepastoraat betekent allerniet dat er geen behoefte maar zou zijn aan bezinning en toerusting op deze punten.

Ontkerking en secularisatie gaan door. Aan onze opdracht als kerken zullen wij blijvend moeten werken. Het evangelie van Jezus Christus dienen wij uit te dragen naar buiten. Zijn lijden, sterven en opstanding dienen hierin centraal te staan. Niet de mens alleen, zonder doel, maar samen en doelgericht. Deputaten zijn van mening dat in de toekomst blijvende aandacht gewenst is voor de mens in zijn of haar (on)betsalde arbeidssituatie. Bezinning, praktische handreikingen en toerusting zullen hierin kernbegrippen zijn.

4. Industriepastoraat

4.1. Industriepredikant

De status van de industriepredikant kan als volgt worden omschreven. Het werk van de industriepredikant in Botlek-Europoort vindt plaats vanuit de Chr. Geref. Kerk van Rozenburg in samenwerking met Hervormde en Gereformeerde kerkelijke organen uit de regio. De Interkerkelijke Adviesraad Industriepastoraat (I.A.I.) begeleidt het werk van de industriepredikant, die formeel in dienst is van de Chr. Geref. Kerk Rozenburg. In de I.A.I. participeren de Geref. classes Brielle en Schiedam en de Herv. stichting Industriepastoraat Rijnmond en de Chr. Geref. Kerk te Rozenburg. De Chr. Geref. Kerk Rozenburg ontvangt steun van deputaten Kerk en Bedrijfsleven.

De directe relatie tussen ds. J.M. Aarmoudse en het deputaatschap is als volgt. Als Chr. Geref. industriepredikant is hij als adviseur verbonden aan het deputaatschap. Hij is lid van de commissie BPT. Dit werk wordt door hem verricht op een enthousiaste en doeltreffende wijze. Het deputaatschap heeft in omgekeerde richting een taak in de begeleiding van de industriepredikant, hoewel deze verantwoordelijkheid primair ligt bij de kerkenraad van Rozenburg en de I.A.I.

Periodiek vindt overleg plaats tussen de kerkenraad van Rozenburg en deputaten over de punten zes en zeven van de instructie van deputaten. Dit overleg wordt op constructieve en broederlijke wijze gevoerd. De twee belangrijkste agendapunten hierbij vormen:

- het functioneren van de industriepredikant;
- de financiële bijdrage die deputaten verstrekken aan de kerk van Rozenburg t.b.v. het industriepastoraat.

4.2. Afbouw industriepastoraat

Veel aandacht is besteed aan een van de specifieke opdrachten van de generale synode 1992 aan deputaten, namelijk de bijdrage aan het industriepastoraat Botlek-Europoort op een passende wijze af te bouwen. De datum waarop dit gerealiseerd zou moeten worden, werd gesteld op 1 januari 1996 of uiterlijk 1 januari 1997. Over dit punt is regelmatig overleg gepleegd met de kerkenraad van Rozenburg.

In januari 1994 werd kenbaar gemaakt dat ds. Aarmoudse een beroep in overweging wilde nemen. Dit gebeurde met een gezamenlijke brief aan alle kerkeraden, afkomstig van de kerkeraden van Rozenburg en Sassenheim (beide betrokken bij het werk van ds. Aarmoudse) en deputaten. In mei 1994 ontving ds. Aarmoudse een beroep van de gemeente Hillegom. Dit beroep betrof echter 70 % van een volledige werkplek, zoals de kleine gemeente van Hillegom ook bij de voorgaande predikant kende. Voor ds. Aarmoudse was het alleen mogelijk dit beroep aan te nemen, als er een aanvullende regeling kwam. De roeping naar de gemeente Hillegom was er duidelijk. Hij gaf aan bereid te zijn om, eenmaal in Hillegom gevestigd, aanvullend passend werk te zoeken. De situatie van het industriepastoraat bracht met zich mee, dat het in de rede lag nog een tijdje gedeeltelijk in dienst te blijven. De kerkenraad van Rozenburg heeft met ds. Aarmoudse een regeling getroffen. Die bestond uit een koppeling aan een wachtgeldregeling voor die 30 % van 2 jaar voor het geval het hem niet zou gelukken ander aanvullend werk te vinden. Ds. Aarmoudse nam het beroep naar Hillegom aan.

Daar deputaten een mandaat hadden voor wat betreft het industriepastoraat tot uiterlijk 1 januari 1997, is tot die datum financiële steun toegezegd aan de kerkenraad van Rozenburg.

Een en ander is inmiddels ingehaald door het feit dat ds. Aarmoudse in april 1995 een benoeming ontving als (part-time) gevangenispredikant. Deze benoeming moet op het moment dat dit rapport wordt vastgesteld nog definitief moeten worden geïmplementeerd. Naar het zich nu laat aanzien zal per 1 september 1995 het werk van ds. Aarmoudse voor het industriepastoraat worden beëindigd. Daarmee komen dan ook alle (eventuele) verplichtingen uit dien hoofde te vervallen. Binnen de I.A.I. (Interkerkelijke Adviesraad Industriepastoraat Botlek-Europoort) wordt een plan opgesteld om in het najaar van 1995 de financiën van het huidige industriepastoraat af te wikkelen, zodat dit voor het einde van 1995 kan worden afgesloten.

Gedurende de gehele periode is er steeds sprake geweest van intensief overleg over de invulling van de resterende werkperiode in de afbouwfase. Aan de hand van concrete werkplannen is gesproken over de af te handelen aangelegenheden. Belangrijke onderdelen in de laatste fase daarin waren de begeleiding van een Werkgroep Voortzetting, de opzet van een archief en het schrijven van een boekje over de geschiedenis van het Industriepastoraat Botlek-Europoort. Dit laatste is van betekenis. Na ruim 30 jaar komt er een einde aan een project waarbij onze kerken altijd nauw betrokken zijn geweest, en waardoor zij ook landelijk via deputaten geholpen zijn geweest oog te krijgen en te houden voor alles wat er via de arbeid op de leden van de kerk afkomt. Werkvormen komen en gaan. De winst welke deze 30 jaar gebracht heeft voor onze kerken, namelijk in aandacht voor de problematiek van kerk en bedrijfsleven, geloof en arbeid behoeft niet verdoren te gaan.

Al met al kunnen we wat de afgelopen periode betreft zeggen, dat ds. Aarmoudse met veel inzet gewerkt

heeft. Zowel de organisatorische perikelen rond de afbouw als wel de inhoudelijke problematiek van geloof en arbeid hebben beide zijn volle aandacht gehad. De samenwerking met deputaten was daarbij plezierig en opbouwend. Dank hiervoor aan ds. Aarmoudse. De Koning der Kerken mogen wij danken voor Zijn leiding die we meerdere malen in de ontwikkelingen in de afgelopen periode hebben mogen ervaren.

4.3. Financiële situatie van het industriepastoraat

Op grond van de hiervoor gerapporteerde ontwikkelingen heeft de begroting van het I.A.I. een forse verlaging ondergaan.

Voor het jaar 1995 worden de uitgaven begroot op fl. 32.000,— (1994 98.056,—). De bijdrage van deputaten is nu vastgesteld op 48,7% (was 40%) van fl. 23.482,— zijnde fl. 11.426,—.

Door het industriepastoraat wordt een liquiditeitsaldo aangehouden van fl. 20.000,— van nog te verrekenen voordelige expl.saldi van voorgaande jaren. Op de balans van deputaten staat derhalve nog een vordering van fl. 8.000,—.

5. Werkplan deputaten kerk en bedrijfsleven

Het eerder genoemde werkplan bevatte beleidsvoornemens en activiteiten voor de afgelopen periode. Twee zaken zullen op deze plaats worden behandeld, andere aspecten komen op andere plaatsen in dit rapport aan de orde.

5.1. Mini signalen

In 1993 is de bundel uitgebracht: "Laat zo uw licht schijnen", een rapportering over het onderzoek naar "Geloof en Economie" binnen de Chr. Geref. Kerken. Uit deze bundel, waarvan ondermeer de conclusies in het rapport van deputaten aan de generale synode 1992 zijn opgenomen, is naar voren gekomen dat er binnen de kerken een duidelijke behoefte bestaat aan toerustingsmateriaal. En wel in een vorm, die kort en bondig is en waarvan gebruik kan worden gemaakt door kerkeraden, verenigingen e.d.

Deputaten hebben over de volgende thema's mini-signalen uitgebracht:

- Christen zijn in de economie;
- Arbeid, betaald, niet betaald; werkdruk, vrije tijd en het functioneren in de gemeente;

In voorbereiding zijn:

- Welvaart en materialisme;
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid in de economie;
- Werkloosheid en arbeidsongeschiktheid;
- Arbeid en zorgtaken, man en vrouw en het werk.

Deze thema's zijn door deputaten in 'schrijfgroepjes' voorbereid.

De thema's sluiten aan en zijn een toepassing van de onderwerpen, die in het boek "Spanningsveld en speelruimte" zijn beschreven.

5.2. Bezoek aan kerkeraden

Uit het eerder genoemde rapport is tevens gebleken dat kerkeraden het persoonlijke gesprek met deputaten over de zaken van kerk en bedrijfsleven als nuttig en leerzaam hebben ervaren.

Deputaten hebben in de afgelopen periode zeven kerkeraden bezocht. Als leidraad voor deze gesprekken was vooral een vragenlijst toegestuurd. In deze gesprekken met een afvaardiging van de kerkenraad is nagegaan welke zaken aan de orde zijn in de gemeente. De gesprekken hadden tevens tot doel om kerkeraden meer bewust te maken van de vragen rond kerk en werk en geloof en economie in het algemeen maar ook specifiek in de gemeente.

Voor deputaten zijn de gesprekken nuttig geweest omdat zodoende vanuit de 'praktijk' informatie en suggesties naar voren zijn gekomen, welke kunnen worden gebruikt in te ontwikkelen toerustingsmateriaal.

Bezoekte kerkeraden

Broek op Langedijk, Emmen, 's-Gravenmoer, 's-Gravenzande, Hengelo, Meerkerk en Zwaagwesteinde.

De kerk van Barendrecht reageerde schriftelijk op onze vragen.

De kerk van Ouderkerk aan den Amstel zag af van medewerking.

Achtergrond

- In "conclusies en aanbevelingen" nr. 12 uit rapportage onderzoek "geloof en economie" 1992 staat: "Het is te overwegen of deputaten niet elk jaar bij een deel van de kerkeraden een werkbezoek kunnen afleggen, omdat gebleken is dat een persoonlijke ontmoeting effectief is in het vergroten van de betrokkenheid bij de vragen waarvoor het deputaatschap staat".
- In "beleidsplan 1994-1995 commissie Bezinning Publiciteit en Toerusting" is dit onder punt 8 overgenomen.

Doel

Tweeledig:

- deputaten horen wat er bij kerkeraden leeft;
- een aantal kerkeraden meer betrekken bij de vragen rond kerk en werk, geloof en economie.

Punten n.a.v. de bezoeken

- het bezoek van deputaten wordt unaniem als positief ervaren

Vanwege:

- * persoonlijk contact met deputaten
- * zinvol om over de aangereikte zaken na te denken
- * kennisnemen van de werkzaamheden van het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven
- opdracht/werkzaamheden deputaatschap zijn vrijwel onbekend.
- unaniem spreekt men uit het van belang te vinden dat binnen de kerken aandacht besteed wordt aan

deze vragen rondom arbeid, er is behoefte aan materiaal wat gebruikt kan worden om het gesprek binnen de gemeente over de onderwerpen op gang te brengen.

6. Bezinning, publiciteit en toerusting

6.1. Commissie B.P.T.

Op het gebied van bezinning, publiciteit en toerusting hebben de deputaten voor Kerk en Bedrijfsleven in de afgelopen periode verschillende activiteiten ontplooid. Daarbij werd dankbaar gebruik gemaakt van het voorbereidende werk van de uit de kring van deputaten hiervoor benoemde commissie.

6.2. Werkgroep Ethiek en Bedrijfsleven (WEB)

Onder begeleiding van de broeders J.M. Aamoudse en H.H. van Well is de Werkgroep Ethiek en Bedrijfsleven eind 1992 gekomen tot een afronding van de bezinning rond een aantal thema's, die betrekking hebben op ethische vragen op het gebied van het bedrijfsleven te weten: de verantwoordelijkheid van de consument, het christen zijn in handel en verkoop, de verschuivende vraagstelling rond technologie, economie en ethiek, de arbeidsdeling, belangenbehartiging, sociaal beleid, de WAO-problematiek en de economische orde.

Een redactie, samengesteld uit de bovengenoemde broeders, twee deelnemers van de werkgroep en broeder J.N. Noorlandt, heeft van de ingeleverde werkstukken en de verslagen van de conferenties een geheel gemaakt. Het doel van de werkgroep was immers steeds de verlichte arbeid voor een bredere kring binnen de kerken toegankelijk te maken.

Op 8 mei 1993 besprak de werkgroep de definitieve versie van de bundel, die de titel "Spanningsveld en Speelruimte" had gekregen.

Ons deputaatschap besloot dat het resultaat de moeite waard is om gelezen te worden maar dat het geen bundel door en van het deputaatschap is. Het deputaatschap sprak de bereidheid uit tot een eventuele financiële ondersteuning. In een bijzondere bijeenkomst van het deputaatschap op 10 december 1993 te Veendam werd een eerste exemplaar door een redactie aan de voorzitter van het deputaatschap aangeboden. Na een gesprek over de ernst van de arbeidsproblematiek en het belang van deze samenlevingsvragen voor onze kerken vroegen de werkgroepleden het deputaatschap met klem, de studie van de WEB te gebruiken voor bezinning en toerusting in de gemeenten. Het deputaatschap zegde bij monde van de voorzitter toe naar wegen hiervoor te zoeken. De werkgroepleden en redactie ontvingen de dank van het deputaatschap.

De bundel verscheen bij uitgeverij Buyten & Schipperheyn in een oplage van 500 ex. Deputaten besloten tot een garantstelling voor 250 ex.

In de vergadering van deputaten op 14 september 1994 werd het eerste exemplaar in gedrukte versie door Ds. J.M. Aamoudse aan de voorzitter van het deputaatschap aangeboden.

Hierbij waren ook vertegenwoordigers van de pers aanwezig. De kerkeraden en predikanten werden door middel van een schrijven en toegevoegde recensie in kennis gesteld van het verschijnen van Spanningsveld en Speelruimte en verzocht het eveneens toegevoegde persbericht op te nemen in gemeentelijk/kerkblad. Het deputaatschap benaderde ook de voorbereidingscommissie voor de ambtsdragersconferenties met het verzoek de problematiek van deze bundel als onderwerp op een conferentie aan de orde te stellen. Daarbij werd tevens de medewerking van het deputaatschap aangeboden.

Tenslotte besloot het deputaatschap naar aanleiding van de onderwerpen uit de bundel zes korte brochures samen te stellen, die onder verantwoordelijkheid van het deputaatschap aan de gemeenten als bezinnings- en toerustingsmateriaal worden aangeboden. Enkele van deze brochures zijn al verschenen.

6.3. Onderzoek geloof en economie

Onder de titel "Laat zo uw licht schijnen" zijn de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek gebundeld en toegezonden aan de bezochte kerkeraden met het verzoek een inhoudelijke reactie te geven hierop.

De brochure werd ook toegezonden aan verwante christelijke organisaties ter kennisgeving. Van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond met name werd een reactie ontvangen, dat de brochure met belangstelling gelezen was en dat het beeld, dat uit de brochure naar voren komt, voor een belangrijk deel ook opgaat voor de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

De brochure werd besproken door prof. W.H. Velema in Ambtelijk Contact van september 1994. Hij wees onder andere op drie mogelijkheden tot toerusting. Probeer met predikanten in een bepaalde regio of in landelijk verband in gesprek te komen. Laten deputaten vragen om de invulling van een gemeente-avond na de pauze te mogen vullen. De mogelijkheid om eenvoudig materiaal te vervaardigen voor gespreksgroepen is deze periode al wenselijk.

Het deputaatschap besloot de bezinnings- en toerustingsmogelijkheid, die dit onderzoek bij kerkeraden biedt, ook in deze periode te benutten. De uitwerking van dit besluit wordt in het algemene gedeelte van dit verslag aangegeven.

6.4. Bid- en dankdag

Met het oog op de voorbereiding van de bid- en dankdag voor gewas en arbeid hebben deputaten opnieuw geprobeerd de kerken te dienen met preekgeschetsen. Deputaten besloten deze dienst uit te breiden naar de dankdag voor gewas en arbeid. De predikanten A. van Ek en A.G. Boogaard (1993), C. van Atten en M.C. Mulder (1994) en D. Donsbergen (1995) verzorgden op verzoek van deputaten een preekgeschets voor bid- resp. dankdag. Aan Ds. C. van Atten werd met name verzoekt in zijn schets rekening te houden met aandacht te geven aan de problematiek van de tuinders, bloemen- en plantenkwekers en agrariërs, die op dat

moment erg actueel was.

6.5. Stichting Doorwerking Christelijk Sociaal Congres

Deze stichting belegde in 1994 twee, door werkgroepen voorbereide, mini-conferenties, waarop vragen van het Christelijk Sociaal Congres van 1991 (o.a. over verantwoordelijkheid) verder werden uitgediept. De conferenties werden behalve door Ds. J.M. Aamoudse, uit hoofde van zijn werk, beide bezocht door de deputaten zr. W.M. Boendermaker-Geleynse en Ds. A.G. Boogaard. Br. H.H. van Well nam deel aan de tweede conferentie.

De eerste conferentie ging over de vraag of de huidige economische orde geschikt is om de grote problemen van deze tijd (werkloosheid, tweedeling van de maatschappij, milieu etc.) op te lossen. Uitgangspunt hierbij was de door de werkgroep uitgebrachte brochure "Verantwoordelijkheid en Vooruitgang". De werkgroep kwam tot een positieve conclusie, mits een goede afstemming tussen de drie regelkringen: vrije markt, overheid en maatschappelijke zelfregulering, gewaarborgd werd. De ruim 125 vertegenwoordig(st)ers uit kerkelijke, politieke en maatschappelijke organisaties deelden deze mening niet unaniem. In de discussie werd er enerzijds voor gepleit dat voorzorg voorrang moet krijgen op economische groei, anderzijds werd gesteld dat streven naar vooruitgang bij de mens hoort en past bij zijn opdracht en menselijke natuur. Ook van theologische zijde kwam kritiek met name over de invulling van de drie christelijke sociale waarden, verantwoordelijkheid, gerechtigheid en solidariteit, die men onvoldoende bijbels gefundeerd vond. Bovendien werd erop gewezen dat de economische orde op zichzelf geen autonome waardevolle neutrale structuur is. De discussie leerde dat het noodzakelijk is te onderkennen van welke mensvisie er wordt uitgegaan en dat het belangrijk is om een bijbels evenwicht in denken en handelen, wat betreft het eerste en tweede gebod van Christus, onder de aandacht te brengen.

De tweede conferentie had tot thema "Werkloosheid en arbeidsparticipatie in een veranderende economie". De doorgaande automatisering en de mogelijkheden om arbeid in z.g. lage lonen-landen te laten verrichten, hebben gevolgen voor de toekomst van de betaalde arbeid en de werkloosheid in Europa. De discussievraag was of arbeidsgarantie in plaats van inkomensgarantie een beter instrument kon zijn om de sociale zekerheid van mensen zonder betaald werk te waarborgen. Heeft ieder mens recht op een minimum inkomen of heeft ieder mens recht op zinvol werk? Veel zinvol werk (b.v. vrijwilligerswerk) wat nu niet betaald wordt, zou onder die arbeidsgarantie kunnen vallen.

Beide conferenties leverden veel informatie op en werden als zinvol ervaren voor het werk van het deputaatschap K. en B. De aanwezigheid en belangstelling van onze kerk werd op prijs gesteld.

6.6. Publiciteit

Behalve het reeds genoemde boekje Spanningsveld en Speelruimte, de publiciteit en interviews in verband hiermee en de brochures over het thema "arbeid", zijn er o.a. artikelen verschenen in de *Wekker* (Discussie over zondagsarbeid) n.a.v. reacties op Signaal 5 en in *Ambtelijk contact* over "werk en huisbezoek", over de reacties van de bezochte kerkeraden in het kader van het onderzoek "geloof en economie". Het deputaatschap gaf een persbericht uit in verband met het afscheid van Ds. J. M. Aamoudse van Rozenburg en zijn intrede in Hillegom.

Ook zond het deputaatschap een brief naar de kerkeraden van onze kerk in verband met de mogelijke veranderingen in de winkelsluitingswet en zondagsarbeid. Op deze brief zijn vele positieve reacties binnen gekomen. De problematiek van de winkelsluitingswet heeft tevens geleid tot een hernieuwde vraag naar het door deputaten eerder uitgebrachte signaal over zondagsarbeid.

De preekgeschetsen voor bid- en dankdagen werden gebundeld toegezonden aan de studenten van de Theologische Universiteit, als ook de Signalen 4 en 5. Hierop werden enkele waarderende reacties ontvangen.

6.7. Vrijtijdsbesteding

Het deputaatschap ontving naar aanleiding van het toezenden van de beide signalen de vraag: bij welk deputaatschap de pastorale zorg voor mensen, die (langdurig) op een camping verblijven, is ondergebracht en of het deputaatschap K. en B. ook een opdracht heeft ten aanzien van recreatiebedrijven. Uit de Acta van de generale synode 1983 bleek dat de vraag aangaande de pastorale zorg een plaats heeft gekregen in het reglement kerkvisië toe het deputaatschap Kerk en Recreatie in dat jaar werd opgeheven. Nu vrijetijdsbesteding steeds meer een produkt wordt van de recreatiebedrijven (industrie) en gekoppeld is aan het al dan niet hebben van betaald werk, zou het overweging verdienen, die problematiek order te brengen bij het deputaatschap, dat zich bezint op vragen rond arbeid en economie, K. en B.

6.8. Diversen

Deputaten hebben aandacht besteed aan kerken, die participeren in het industriepastoraat. Uit Arnhem werd het periodeverslag van de Stichting Evangelie en Industrie in Gelderland ontvangen en in de commissie BPT besproken. Deputaten K. en B. namen deel aan de jaarlijkse vergaderingen van de classale diakonale commissies met het oog op toerustingsvragen en informatie over en weer.

7. Overige contacten

7.1. Commissie Financiën en contacten Rozenburg en vertegenwoordiging in andere organen

De contacten met diverse kerkelijke en maatschappelijke organisaties zijn een punt van discussie geweest na het aantreden van nieuwe deputaten na de vorige synode. Vastgesteld is daarbij dat formele vertegenwoordiging vanuit de kerken in die organisaties niet aan de orde is. Men kent eenvoudigweg dit fenomeen niet.

Dit betekent dat slechts van een informeel contact sprake kan zijn. Dit heeft alleen zin als er sprake is van

onderwerpen die van beide kanten van belang geacht worden op enig moment. Aangezien hiervan in de afgelopen periode geen sprake was hebben deze activiteiten dan ook niet of nauwelijks plaatsgevonden. Alleen het waarnemerschap van ds. Aarmoudse in de Sectie Sociale Vragen van de Raad van Kerken kan hier genoemd worden. Hoewel het resultaat van dit waarnemerschap beperkt is voor ons deputaatschap wordt voeling gehouden met de waarnemingen die leven in een breed samengestelde organisatie van Nederlandse kerken. Voergeroemde is er tevens oorzaak van geweest dat de contacten meer intern richting onze eigen kerken werden gericht. Met name is uitbreiding gegeven aan het bezoeken van kerkeraden als vervolg op de enquête 'Geloof en economie'. Doel daarbij is van gedachten te wisselen over de concrete vragen die ons deputaatschap bezighouden, uitgaande van de instructie deputaten Kerk en Bedrijfsleven. Ter afsluiting van deze synodale periode zal met het C.N.V., G.M.V. en R.M.U. nog contact zijn over actuele onderwerpen, zoals de flexibilisering van arbeid, de vernieuwing van de openingstijden van winkels, de opening van winkels op zondag.

8. Diakonaal bureau

De deputaatschappen ADMA, Kerk en Bedrijfsleven en Hulpverlening beschikken over een gemeenschappelijk kantoor in Veenendaal, Diakonaal Bureau geheten. Na de generale synode 1989, werd een beheerscommissie ingesteld, waarin van ieder deputaatschap een moderamenlid zitting heeft.

De samenstelling is thans:

- br. H. Kazen, namens deputaten Kerk en Bedrijfsleven
- br. H. Madema, namens deputaten Hulpverlening
- br. A. Heystek, namens deputaten ADMA

De generale synode 1992 heeft besloten om te komen tot één gezamenlijke werkruimte te Veenendaal voor de beleidsmedewerkers van Diakonaal Bureau, Zending en Evangelisatie en de administratieve medewerkers van K.A.B.

K.A.B. werd in 1993 uitgebreid met de administratieve medewerkster van het Diakonaal Bureau en in 1995 met de adm. medewerkster van Zending.

In 1993 heeft dit ondermeer geleid tot de officiële opening van het Landelijk Bureau. Over de integratie mogelijkheden van het Landelijk Bureau is in eerste instantie gerapporteerd door br. de Vin, die hiertoe door de generale synode 1992 een verzoek had ontvangen. In tweede instantie, dit vanwege het grote tijdsbeslag, is een rapport opgesteld door br. drs. H.J. van Maanen. Deputaten hebben ingestemd met de conclusies en aanbevelingen die in dit rapport zijn gedaan.

De beheerscommissie rapporteert afzonderlijk over haar bevindingen aan de synode. Naar dit rapport verwijzen wij dan ook.

Veel werk is door de medewerk(st)ers van het bureau verzet, dit in een periode van interne veranderingen en aanpassingen. Hiervoor hebben deputaten waardering, die zij hierbij dan ook door willen geven.

Reeds enkele malen werden de namen van de medewerkers van het Diakonaal Bureau genoemd. Zonder de ondersteuning van de broeders Noorlandt en Van Well had het werk van deputaten niet de voortgang gekregen, die zij nu heeft. Daarbij is behalve de genoemde toerusting, publiciteit ook documentatie van belang.

9. Contacten met andere deputaatschappen

Naast de beheersmatige zaken m.b.t. het Diakonaal Bureau is regelmatig overleg gepleegd met de deputaatschappen, die gebruik maken van het Diakonaal Bureau. In het drie-Moderamina-overleg heeft afstemming plaatsgevonden van de inzet van de beleidsmedewerkers, gemeenschappelijke activiteiten, het overleg met de C.D.C.'s, standpuntbepaling inzake de ontwikkelingen rond het Landelijk Bureau, de vaststelling van de functie diakonaal secretaris en alle andere zaken die door de beheerscommissie gerapporteerd werden.

9.1. Diakonaal en rentmeesterschap

De werkgroep Diakonaal en rentmeesterschap is ingesteld door de drie diakonale deputaatschappen. In deze periode is de verslaglegging bij deputaten Kerk en Bedrijfsleven ondergebracht. Leden van de werkgroep zijn de broeders J.M. Aarmoudse, W.C. Moerdijk, F.J. Nabers, H. Moret, J.N. Noorlandt, A.K. van der Vegt, H.H. van Well, P. Zwielp.

Na behandeling van het rapport ADMA op de generale synode 1992 kopte het RD boven een verslag van de vergadering 'Milieu moet op agenda diakonen'.

Dat weerspiegelde het belang dat ter synode werd onderkend van kerkelijke aandacht voor de problematiek van schepping en vervulling en de christelijke verantwoordelijkheid daarin. Samen met deputaten Hulpverlening en deputaten Kerk en Bedrijfsleven hadden deputaten ADMA al in de vorige periode de werkgroep 'Diakonaal en Rentmeesterschap' in het leven geroepen. De werkgroep heeft na de doorwerking van de eerste conferentie over het thema 'Diakonaal en rentmeesterschap', van november 1991 zijn werkzaamheden voortgezet. Besloten werd om ter voorlichting in de kerken handzaam materiaal samen te stellen. Een serie van zes praktische folders werd opgezet. Daarin staat de bezinning op praktisch handelen door christenen inzake hun eigen verantwoordelijkheid voor rentmeesterschap centraal. Er verschenen tot nu toe nummers over 'voedsel', 'verkeer', en 'rentmeesterschap in en rond de kerk'. Daarnaast werd er contact onderhouden met plaatselijke initiatieven rond dit thema in onze kerken. De werkgroep 'Diakonaal en Rentmeesterschap' nam kennis van het materiaal van andere organisaties op dit vlak, zoals de werkgroep 'Kerk en milieu' van de Raad van Kerken in Nederland. Op 6 november 1993 werd een tweede conferentie gehouden voor diakonen en belangstellenden in Veenendaal, die goed werd bezocht. Aan de ene kant was de conferentie bedoeld voor verdieping, aan de andere kant werden praktische voorbeelden uitgewisseld. Het thema was: 'Goed omgaan met de schepping, een zaak van geloof'. Over de conferentie werd bericht in

landelijke bladen. In januari 1995 werd er uitgebreid in Adma-Info aandacht besteed aan de thematiek. Naar aanleiding van de conferentie is er binnen de werkgroep doorgepraat over de specifieke christelijke invalshoek bij zorg om het beheer van de aarde. Het gaat niet om 'overleven', maar om verantwoordelijkheid ten opzichte van God. Daarbij mag aan 'schuldbelijden' niet voorbij worden gegaan. Zonder dat komt het niet tot een waarachtige vernieuwing van ons handelen.

9.2. Deputaten ADMA

De generale synode 1992 heeft deputaten opgedragen om, in samenwerking met deputaten ADMA, te onderzoeken of vanaf 1995 de taak, die deputaten hebben niet door ADMA kan worden overgenomen. Ook is deputaten opgedragen de generale synode 1995 te dienen met een voorstel waartoe blijkt hoe dit werk ten dienste van de kerken het beste kan worden voortgezet.

Door het Diakonaal Bureau is een overzicht opgesteld van de geschiedenis en de taak van het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven.

In de plenaire vergadering is de opdracht van de generale synode 1992 meerdere malen onderwerp van gesprek geweest. Een werkgroep bestaande uit de voorzitters en secretarissen van de beide deputaatschappen heeft opdracht gekregen om na te gaan op basis van welke uitgangspunten en randvoorwaarden de taken van deputaten Kerk en Bedrijfsleven opgenomen kunnen worden in de taken van deputaten ADMA en om met voorstellen te komen.

In onze vergadering van 2 juni 1995 besloten deputaten om uitgaande van de taakomschrijving van de commissie Kerk en Bedrijfsleven van ADMA akkoord te gaan met de voorgenomen integratie.

Verder verwijzen we naar de bijlage bij dit rapport.

10. Financiën

Door de generale synode 1992 is besloten om de kosten van het Diakonaal Bureau te centraliseren onder de begroting van deputaten A.D.M.A. Dit heeft tot gevolg gehad dat de jaarlijkse bijdrage van f. 25.000,— m.l.v. 1993 niet meer werd verstrekt.

In het jaar 1994 werd nog een bedrag van f. 5.700,— uitgegeven aan direct aanwijsbare kosten voor het deputaatschap, zoals kantoorbenodigdheden, porti en telefoonkosten, reiskosten medewerkers, abonnementen enz.

Daarnaast is de bijdrage voor het kerkelijk Administratief Bureau gestegen van f. 5.971,— in 1992 tot f. 8.115,— in 1994 zonder dat de omvang van het dienstenpakket substantieel werd uitgebreid. Voor de volgende jaren zullen zeker andere afspraken moeten worden gemaakt om deze niet voorziene kostenstijgingen in de hand te houden.

Het eigen vermogen van deputaten is de laatste jaren behoorlijk ingetrokken en vertoont een zekere overeenkomst met de afbouw van de huidige vorm van Industriebestuur. Gezien de voorgenomen beëindiging van het Industriebestuur in Rozenburg en de mogelijke fusie met deputaten A.D.M.A. werd aan deputaten Financiële Zaken voorgesteld om het resterende eigen vermogen voorhands in een apart fonds binnen A.D.M.A. in het leven te houden om

- a. de lopende ontvangsten en uitgaven daarin te vereffenen,
- b. deputaten de mogelijkheid te bieden om met voorstellen te komen om aan het fonds nog een bepaalde bestemming te geven, die overeenkomen met de oorspronkelijke opdracht van deputaten Kerk en Bedrijfsleven.

BALANS PER 31 DECEMBER	1994	1993	1992
	f	f	f
ACTIVA			
Vorderingen/Overt. activa	10.201	10.267	10.152
Liquide middelen	88.138	83.166	85.869
	<u>98.339</u>	<u>93.433</u>	<u>96.021</u>
PASSIVA			
Eigen Vermogen	67.631	79.635	87.324
Schulden op korte termijn	30.708	8.776	4.741
Te verrekenen posten	0	4.820	3.956
	<u>98.339</u>	<u>93.433</u>	<u>96.021</u>
STAAT VAN BATEN EN LASTEN			
	1994	1993	1992
	f	f	f
BATEN			
Opbrengst bijdrage kerken	51.638	52.020	75.634
Intrest	3.239	5.114	6.671
Overige inkomsten	1.810	25	427
	<u>56.687</u>	<u>57.159</u>	<u>82.732</u>

LASTEN			
Uitgaven brochures	4.521	621	0
Subsidies	37.850	38.707	36.811
Diverse kosten	26.520	25.320	51.555
	<u>68.891</u>	<u>64.648</u>	<u>88.366</u>
NADELIG/BATIG SALDO	<u>- 12.204</u>	<u>- 7.489</u>	<u>- 5.634</u>

De omslag per lid is door de generale synode 1992 verlaagd tot f 0,72. Op grond hiervan zou de maximale bijdrage in de jaren 1993 en 1994 ca. f. 54.500,— hebben kunnen bedragen. Mede door het niet voldoen aan de verplichting tot de vastgestelde afdracht en de door de generale synode voorgestane intening op het eigen vermogen, vertoont de staat van lasten en baten een nadelig saldo.

Kerken die in de periode 1992 t/m 1994 niet hebben bijgedragen zijn:
P.S. van het Westen: Alphen a/d Rijn, Den Haag-Scheveningen, Katwijk aan Zee, Nieuwkoop, Rijnsaterwoude.
P.S. van het Zuiden: Dordrecht-C, Poederoyen, Barendrecht, Middelhamis, Nieuwpoort, Rotterdam-Kralingen.

Daarnaast hebben in deze periode een tiental kerken niet aan de financiële verplichtingen voldaan.

Bij continuering van het werk van Deputaten worden de volgende kosten begroot:

Begrotingen voor de jaren	1996 f	1997 f	1998 f
BATEN			
Bijdrage kerken	27.100	28.500	30.700
Intrest	4.500	4.500	4.500
	<u>31.600</u>	<u>33.000</u>	<u>35.200</u>
LASTEN			
Uitgave brochures	5.000	5.500	6.000
Subsidie Arnhem	400	400	400
Diverse kosten	26.200	27.100	28.800
	<u>31.600</u>	<u>33.000</u>	<u>35.200</u>

Gemiddelde bijdrage per lid f 0,40

Bij het onderbrengen van de taken van deputaten Kerk en Bedrijfsleven in ADMA moet gedacht worden aan een besparing op de diverse kosten van 50 %.

11. Voorstellen

- de handelingen van deputaten goed te keuren,
- het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven op te heffen en de taak te integreren in ADMA, zodat dit werk ten dienste van de kerken op een goede en actieve wijze kan worden voortgezet.

C.Lommers, secretaris

Bijlage

Geschiedenis in het kort van deputaten Kerk en Bedrijfsleven

1. Inleiding

De synode van 1992 gaf deputaten Kerk en Bedrijfsleven opdracht om:

- in samenwerking met deputaten ADMA, te onderzoeken of vanaf 1995 de taak die deputaten hebben door deputaten ADMA kan worden overgenomen.
- De generale synode van 1995 te dienen met een voorstel waaruit blijkt hoe dit werk ten dienste van de kerken het best kan worden voortgezet. (Acta 1992, pag. 393)

Om een zo juist mogelijk beeld te verkrijgen (ook voor de nieuw aangestreden deputaten) is de geschiedenis in kaart gebracht.

2. De geschiedenis van deputaten Kerk en Bedrijfsleven

Het overzicht besloeg 8 pagina's waarin naast de historische feiten ook het eigene van het deputaatschap naar voren kwam. We vatten dat hieronder samen met de belangrijkste gegevens. Uiteraard is het gehele overzicht beschikbaar.

2.1 Kort historisch overzicht

- 1959 Instructies van PS van het Oosten en PS van het Westen over aandacht voor Kerk en industrie, bv. door een apart deputaatschap.
Thema's: automatisering en glidende werkweek.
- 1962 Deputaten ADSA worden Deputaten ADMA omdat Kerk en Bedrijfsleven bij ADSA komt. De Sociale Aangelegenheden worden Maatschappelijke Aangelegenheden.
Industrie, arbeidsmethoden en zondagsheligen komen aan de orde.
ADMA wil voor dit werk een vrijgestelde.
- 1965 ADMA neemt voor advies contact op met geref. industriepredikant en CNV.
- 1966 ADMA gaat participeren in CIBB/DISK.
- 1971 Opdracht aan ADMA om studie te verrichten naar Kerk en Bedrijfsleven en relatie vakbeweging.
- 1974 Wel noodzaak van bezinning vermeld in rapport o.a. bij bespreking enquête, maar commissie mist de bezinning zelf.
- 1977 Opdracht aan ADMA en Evangelisatie om Deputaatschap "Kerk en Bedrijfsleven" in te stellen.
- 1980 Deputaten Kerk en Bedrijfsleven ingesteld.
- 1983 Eerste rapport. O.a. avonden over gemeente-zijn in een afnemende welvaartsstaat.
- 1986 GS geeft opdracht voor rapport over Zondagsarbeid.
GS vraagt aandacht voor GMV, RMU en VUCL.
- 1989 GS vraagt om herschrijving rapport zondagsarbeid.
- 1992 Deputaten verlaten CIBB/DISK.
Onderzoek naar geloof en economie bij de plaatselijke kerken.
Instelling Werkgroep Ethiek en Bedrijfsleven. Meer dan 50 aanmeldingen na een oproep in De Werker.
Voorstel om het Industriepastoraat Rozenburg te beëindigen per 1 januari 1997 en de beschikbaar komende capaciteit om te vormen naar een meer "Landelijk georganiseerd arbeidspastoraat".

3. Bespreking op de generale synode

Tijdens de bespreking van het rapport gaat de commissie uitgebreid in op de bestaansgronden van het deputaatschap: "Het is voor de commissie de vraag of dit deputaatschap moet blijven voortbestaan als er metterdaad geen industriepredikant meer is. Bij deze vraag hebben we gekeken naar het ontstaan van dit deputaatschap. In Rozenburg werkte aanvankelijk in dienst van de Chr. Geref. Kerk te Rozenburg, een evangelisatiepredikant, gesteund door deputaten Evangelisatie. Dit werk maakte een ontwikkeling door naar de taak van industriepredikant. Dat maakte het noodzakelijk dat een ander deputaatschap dan deputaten Evangelisatie dit werk steunde. Er was overleg met deputaten ADMA. Op de synode van 1977 werd besloten om een nieuw deputaatschap "Kerk en Bedrijfsleven" in het leven te roepen, waarin zowel deputaten Evangelisatie als deputaten ADMA vertegenwoordigd waren. In 1980 werd Kerk en Bedrijfsleven een zelfstandig deputaatschap. Het evangelisatorische aspect verdween in het industriepastoraat steeds meer. Daardoor werd in 1989 besloten dat deputaten Evangelisatie niet langer in dit deputaatschap vertegenwoordigd zouden zijn. Het ziet er naar uit dat over niet al te lange tijd er geen industriepredikant meer zal zijn. Met het oog op een industriepredikant werd in 1977/80 dit deputaatschap ingesteld. Nu die reden lijkt weg te vallen, menen wij dat de belangrijkste redenen om dit deputaatschap te laten voortbestaan verdwenen is. De taken die overblijven, zouden naar onze gedachte door deputaten ADMA kunnen worden overgenomen. Daar horen ze - vanouds - thuis. We denken daarbij aan sectie D van dit deputaatschap. Met deputaten hebben we hierover gesproken. Zij stonden er niet bij voorbaat afwijzend tegenover, maar achtten het minder gewenst. Ze wezen ook op het gevaar dat ADMA een te groot deputaatschap wordt. Bovendien beklemtoonden zij dat het van belang is dat de analyse van levensbeschouwelijke vragen - de bezinning inzake kerk - en christen zijn in een industriële samenleving - moet doorgaan, evenals de toerusting van daaruit van de leden van onze gemeenten. De commissie is dat met deputaten eens. Daarom stelt zij voor aan deputaten op te dragen om in de komende periode te bezien waar mee de kerken het meest gediend zijn".

4. Bespreking met ADMA en de conclusies

In verband met de fundamentele vraagstelling van de generale synode en het feit dat een aantal deputaten nieuw benoemd waren, hebben deputaten zich eerst uitgebreid bezonnen op de geldende instructie en zich daarna gewend tot ADMA. Belangrijk was de overweging welke taakstelling overbleef nadat het Industriepastoraat Rozenburg afgerond en afgesloten zou zijn. De conclusie was, na afweging van inhoudelijke en organisatorische aspecten, dat integratie met ADMA tot de mogelijkheden zou kunnen behoren als de taak en doelstelling behouden bleven. Een aantal deputaten hebben zich met enige aarzeling en moeite achter dit besluit geschaard.

De moderamina van ADMA en Kerk en Bedrijfsleven hebben vervolgens eerst informatief en daarna concreet de taak gekregen en uitgevoerd om te bezien in hoeverre het voorgenoemde besluit uitvoerbaar was. Regelmatig heeft dit overleg plaatsgevonden met terugkoppeling naar de resp. plenaire deputatenvergaderingen. Op 18 maart 1995 kon de werkgroep in een notitie aangeven hoe en op welke wijze dit binnen het organisatorische kader van ADMA kon worden ingepast. Concreet werden gemaakt:

- de taakomschrijving van de toekomstige commissie C
- de uitgangspunten voor het functioneren
- de financiële middelen die hiervoor nodig zijn

Na voorlegging overleg over:

- * het aantal deputaten
- * het inschakelen van externe ondersteuning
- * het continueren van de steun aan Arnhem
- * het afronden van het werk van ds. Aarmoudse

konden beide deputaatschappen zich verenigen met het voorstel om aan de Generale Synode voor te stellen om het werk van deputaten Kerk en Bedrijfsleven te integreren in dat van ADMA in een nader uit te werken gewijzigde instructie van deputaten ADMA.

De vier resterende deputaten:

primi: zr. W.M. Boendermaker-Geleijnse, br. J.W. Overeem
en secundi: br. H.G. Barendregt en B.M. van Genderen.

hebben zich bereid verklaard beschikbaar te zijn voor een volgende zittingsperiode, zodat op deze wijze er continuïteit van beleid zal kunnen zijn.

Bij opheffing van het deputaatschap en inpassing van de taak binnen ADMA worden de benodigde financiën als volgt begroot:

* publiciteitskosten/uitgave brochures	f 5.000,—
* subsidie Arnhem	f 400,—
* overige kosten	f 8.000,—
reis- en vergaderkosten	f 5.000,—
kantoorkosten	f 1.600,—
diversen (w.o. congressen e.d.)	
	f 20.000,—

BIJLAGE 66
art. 188, 190

RAPPORT 3 VAN COMMISSIE V, BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN KERK EN BEDRIJFSLEVEN

1. Algemeen

Aan het slot van het rapport delen deputaten mee dat er reden is om aan de generale synode voor te stellen om het werk van deputaten Kerk en Bedrijfsleven te integreren in dat van ADMA. Hiermee is een van de opdrachten van de generale synode van 1992 door deputaten vervuld.

Mocht dit voorstel door de synode worden aanvaard, dan houdt dat in dat er na vijftien jaar een einde is gekomen aan het zelfstandige deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven. Ook voor 1980 had dit werk een plaats bij ADMA.

Een aantal van de deputaten zullen aftreden, te weten ds. A.G. Boogaard en de brs. L. den Butter, C. Lommers, C. Veen. We mogen dankbaar zijn voor het door hen verrichte werk. Het is goed als enkele deputaten straks een plaats binnen ADMA krijgen. Br. H. Kazen is reeds deputaat ADMA.

2. Werkwijze

Het valt in de rapportage op dat ook de secundi in het deputaatschap deelnemen aan de werkzaamheden. Er wordt gewerkt met een werkplan. Dit droeg er aan bij dat er veel werk tot een afronding kon komen, al blijven de betreffende zaken uiteraard voortdurend aandacht vragen.

Er is sprake van een grote wisseling in deputaatschap. Deputaten hebben na de synode van 1992 gezamenlijk het werk aan gevat met een verbindend resultaat.

3. Ontwikkelingen

Er wordt een goede schets van de maatschappelijke ontwikkelingen gegeven. Gewezen wordt op de moeilijke en eenzame positie van een christen. Er is echter ook het gevaar van aanpassing in een harder wordende maatschappij.

De oproep tot waakzaamheid in 3.2 is zeer terecht.

4. Industripastoraat

Met waardering mogen het werk en de inzet van ds. J.M. Aarmoudse genoemd worden. In een boekje zal ds. J.M. Aarmoudse de geschiedenis van het werk weergeven. De afsluiting van dit werk laat iets zien van de verandering van de plaats van de kerk in de samenleving en de waardering die haar ten deel valt. Met deputaten zijn we dankbaar dat de beëindiging van het werk als industripredikant op deze wijze mocht geschieden. Inmiddels heeft ds. J.M. Aarmoudse een vaste benoeming als partime justiepredikant ontvangen.

5. Werkplan

De mini-signalen worden aan alle kerkeraden verzonden en geregeld zijn er nabestellingen. Hieruit blijkt dat ze een goede ontvangst in de kerken hebben. Het bezoek aan de kerkeraden is een nuttige zaak, voortzetting hiervan lijkt gewenst.

6. Bezinning, publiciteit en toerusting

Met waardering heeft uw commissie kennis genomen van het werk van de Werkgroep Ethiek en Bedrijfsleven. Mede vanuit dit werk was de verschijning van het boek "Spanningsveld en Speelruimte" en de vervaardiging van de brochures mogelijk. Beide ontvangen waardering in de kerken.

Ook de brochure "Laat zo uw licht schijnen" verschaen als resultaat van een verricht onderzoek naar "Geloof en economie binnen de Chr. Gezet. Kerken."

De belangstelling voor de preekchetsen lijkt wisselend te zijn.

Om goed geïnformeerd te blijven, en zo mogelijk een positieve bijdrage te leveren, namen deputaten deel aan het Christelijk Sociaal Congres. Ook kritische opmerkingen vormden deputaten in hun rapport.

Inzake de Winkelsluitingswet ondernamen deputaten actie. Er werd o.m. een modelbrief naar de kerkeraden verzonden.

Met het industripastoraat in Arnhem hebben deputaten geen inhoudelijke bemoeienis.

7. Contacten

De diverse contacten vinden indien nodig plaats.

Bij alle werk van deputaten was de bijdrage van de adviseur en de beleidsmedewerkers belangrijk.

Door de werkgroep Diaconaat en Rentmeesterschap had wellicht aandacht gegeven kunnen worden aan de geestelijke en materiële zorgen van de agrariërs.

De commissie vestigt de aandacht op de vermelding in het rapport dat een tiental kerken niet aan de financiële verplichtingen heeft voldaan. Het werk van deputaten is immers voor de kerk in onze samenleving van groot belang.

Het zal u duidelijk zijn dat uw commissie veel waardering heeft voor het werk dat deputaten hebben verricht. Bovendien hebben deputaten in hun rapport een duidelijk verslag gegeven.

In de bijlage vinden we een goed historisch overzicht.

Het is te begrijpen dat er bij sommige deputaten aanvankelijk aarzeling bestond over de opheffing als zelfstandig deputaatschap. In de commissie is uitvoerig met deputaten gesproken over het belang van de zaken van Kerk en Bedrijfsleven. Deputaten verzekerden de commissie ervan dat in een aparte commissie in ADMA er blijvend goede aandacht zal zijn voor de zaken van Kerk en Bedrijfsleven.

8. Voorstellen

De commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren
2. het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven op te heffen en de taak te integreren in ADMA, zodat dit werk ten dienste van de kerken op een goede en actieve wijze kan worden voortgezet.

J. van Dijken, rapporteur

BIJLAGE 67
art. 189, 190, 249

RAPPORT DEPUTATEN ADMA

1. Samenstelling deputaatschap

1.1. Deputaten

De generale synode te Apeldoorn in 1992 benoemde tot deputaten voor Algemene Diaconie en

Maatschappelijke Aangelegenheden:

ds. C. Westerink, voorzitter

H. Kazen, secretaris

F.J. Nabers, penningmeester

mevr. G.C. van Balen-Zandbergen

ds. J. Brons

ds. A. Hoystek

ds. J. Jonkman

mevr. ds. C. Romkes

ds. W. Steenbergen

mevr. S.P. Strijbis

P. Zwiep

ds. D.J. Steensma, secundus

prof. dr. W.H. Velema (adviseur)

Op één van de eerste vergaderingen benoemden deputaten br. Heystek als algemeen-adjunct. Deputaten konden steeds in goede samenwerking het opgedragen werk verrichten. Een aantal deputaten was om verschillende redenen gedurende een korte periode niet in staat zich met het werk bezig te houden. Deputaten hebben zich intensief bezig gehouden met de bijzondere opdracht van de generale synode betreffende 'de diaken en het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen'. Zoals reeds ter synode werd opgemerkt, was deze taak zeer omvangrijk en kon helaas in deze synodale periode niet worden afgerond. Deputaten vragen uw vergadering begrip hiervoor. Naast een globale rapportage van onze werkzaamheden, doen wij u een voorstel om tot een afronding te komen.

De zrs. Strijbis en Van Balen alsmede de brs. Jonkman, Steenbergen en Zwiep hebben te kennen gegeven dat zij niet voor herbenoeming in aanmerking wensen te komen. Deputaten zullen naar synodale orde tijdig de voordrachten voor nieuwe deputaten inzenden.

Tevens heeft onze adviseur te kennen gegeven zijn adviseurschap te willen beëindigen. Gezien het emeritaat van prof. dr. W.H. Velma en de nog in te vullen vacature hoogleraar ambtelijke vakken, stellen deputaten voor om in de komende periode geen vaste adviseur te benoemen. Op ad-hoc basis kunnen zonnodig adviezen worden ingewonnen.

1.2. Landelijke functionarissen

De uit het beleid van ADMA voortvloeiende werkzaamheden werden verricht door de landelijke functionarissen, de brs. J.N. Noorlandt, H.H. van Well en zr. A.H. Blankstijn. Behoudens een korte ziekteperiode van zr. Blankstijn mochten de functionarissen zonder onderbreking hun werk ten dienste van deputaten en de kerken verrichten.

2. Algemene Inleiding

2.1. De synode van 1992 gaf deputaten als bijzondere opdracht:

- te stimuleren dat diakonaal huisbezoek inhoudelijk en beleidsmatig in de kerken (de gemeente, de kerkraad en de classicale diaconale commissies) aan de orde komt;
- zich te bezinnen op de wijze van functioneren van de diakenen op de kerkelijke vergaderingen en op de wijze waarop het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen aan de orde komt; hierover te rapporteren op de volgende generale synode en die vergadering te dienen met voorstellen in het licht van de synodebesluiten sinds 1962.

2.2. De instructie van deputaten bleef ongewijzigd

- het geven van voorlichting en adviezen in algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden;
 - het geven van voorlichting en adviezen over de plaats van de kerk in de samenleving;
 - het toerusten van diakenen via de classicale diaconale commissies;
 - het onderhouden van contacten met de classicale diaconale commissies;
 - het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voorzover nodig met overheidsinstellingen;
1. de vertegenwoordiging van de kerken bij besprekingen van bovenbedoelde taken in interkerkelijk overleg of overleg van algemene aard.

2.3. Deputaten namen kennis van de besluiten:

- ten aanzien van administratie, beheer en het Diaconaal Bureau, alsmede van
- de opdracht van deputaten Kerk en Bedrijfsleven om te onderzoeken of vanaf 1995 de taken van dit deputaatschap door deputaten ADMA kunnen worden overgenomen.

2.4. Werkwijze

Over de jaren 1992-1995 werden de opgedragen taken onderverdeeld in de volgende commissies:

Moderamen

Taak:

- voorbereiden van de plenaire vergaderingen
- afhandelen van dringende zaken
- deelname in drie-moderaminvergadering met deputaten Kerk en Bedrijfsleven en Hulpverlening. (o.a. Diaconaal Bureau)
- financiën
- overleg met het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven inzake de integratie van beide deputaatschappen

Leden: de brs. Westerink, Kazen, Nabers en Heystek

Commissie A

Taak:

- het toerusten van diakenen in de plaatselijke gemeente, mede om de gemeenten diaconale gemeenten te doen zijn
- het instrueren van classicale diaconale commissies
- het verzorgen van publiciteit
- dokumentatie
- praktische diaconale vragen
- diakonaal huisbezoek

Leden: zr. Romkes en de brs. Heystek en Zwiep
Adviseurs: brs. Noorlandt en Van Well

Commissie B

Taak:

- ouderen
- gehandicapten
- wijkzorg/ thuiszorg
- vreemdelingen in de poort

Leden: zr. Strijbis en de brs. Jonkman en Steenbergen.

Namens GVG: br. Roods.

Adviseurs: zr. Borst en wijlen zr. Hakkenberg (in september 1994 overleden)

Commissie C

Taak:

- maatschappelijk werk
- jeugdhulpverlening
- geestelijke gezondheidszorg

Leden: zrs. Van Balen en Romkes en de brs. Brons, Westerink

Commissie D

Taak: a. overheidsbeleid

- diakonaat en rentmeesterschap

Leden: de brs. Kazen, Nabers en Zwiep

2.5. Vergaderingen

Aantal plenaire vergaderingen:

1992: 1

1993: 5

1994: 5

1995: 4

2.6. Archief

Conform het besluit van de synode is het archief van ADMA van voor 1986 overgedragen aan het synodaal archief.

3. Bezinning

3.1. Beleidsuitgangspunten

Het beleid, zoals dat is verwoord in de synodale rapportage sinds 1989, werd ongewijzigd voortgezet. Bij de overdracht begin 1993 werd een deel van de vergadering benut om de nieuwe deputaten hierover te informeren.

Vanwege de omvangrijke bovengenoemde bijzondere opdracht van de synode inzake het diakonaat, heeft de bezinning zich grotendeels hierop toegespitst.

Praktische vormgeving

Binnen de door deputaten vastgestelde beleidsuitgangspunten hebben de verschillende commissies zich beziggehouden met de verdere doordenking van concrete aandachtspunten. Veelal had zulke betrekking op het duidelijk maken van de diaconale roeping in een veranderde en verder seculariserende samenleving.

Een aantal malen heeft dit geresulteerd in een publicatie ten behoeve van de kerken, onder andere over ouderenproblematiek en thuiszorgprojecten.

Voor de nadere uitwerking hiervan verwijzen we naar de verslagen van de commissies.

4. Bijzondere opdracht: Diaken en diakonaat op kerkelijke vergaderingen

4.1. Inleiding

De generale synode 1992 besloot ten aanzien van het deputaatschap ADMA: "Deputaten op te dragen zich te bezinnen op de wijze van het functioneren van de diakenen op de kerkelijke vergaderingen en op de wijze waarop het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen aan de orde komt; hierover te rapporteren op de volgende generale synode en die vergadering te dienen met voorstellen in het licht van de besluiten sinds 1962". (Acta 1992, art. 68, pag 31-32).

4.2. Werkwijze

Aan bovengenoemde opdracht is door het deputaatschap veel tijd en aandacht besteed. Na een aantal oriënterende besprekingen werden op de vergadering van 28 januari 1994 twee commissies benoemd.

Een commissie Empirisch Onderzoek, bestaande uit de deputaten: br. H. Kazen, samenroeper; br. A. Heystek, rapporteur; zr. G.C. van Balen-Zandbergen, br. J. Jonkman, zr. S.P. Strijbis en br. J.N. Noorlandt, functionaris. Deze commissie ontving de opdracht om door middel van een representatief inventarisatie-onderzoek een enigszins objectief beeld te verkrijgen van de wijze waarop de diaken en het diakonaat in de

praktijk functioneren.

Een commissie Visie bestaande uit de deputaten: br. W. Steenbergen, samenroeper; br. J. Brons, br. F.J. Nabers, zr. C. Romkes, br. P. Zwiep en br. H.H. van Well, functionaris. Deze commissie ontving de opdracht aan te geven wat de huidige stand van zaken is op inhoudelijke en procedurele gronden inzake het functioneren van het diakonaat en de diaken op de kerkelijke vergaderingen.

Van de werkzaamheden van de beide commissies werd tussentijds aan de plenaire vergadering verslag uitgebracht. Vanuit de plenaire vergaderingen werd met name door het moderamen van het deputaatschap het werk van de commissies begeleid, gestimuleerd en gecoördineerd.

4.3. Werkzaamheden

Commissie Onderzoek verrichtte haar arbeid naar de volgende werkwijze:

1. Door middel van interviews met de scribae van een 19-tal geselecteerde diakoniën werd getracht een beeld te krijgen van het functioneren van diakenen en het diakonaat op de kerkraadsvergadering.
2. Met vier scribae van vier classes en met vier diakenen die afgevaardigd waren naar een classis werd een gesprek gevoerd om een beeld te verkrijgen van het diakonaat en het functioneren van diakenen op de classis.
3. Met twee scribae van twee particuliere synodes en met twee afgevaardigde diakenen naar particuliere synodes werd een gesprek gevoerd om een beeld te schetsen van het diakonaat en het functioneren van de diakenen op de particuliere synode.
4. Met de vier primus-afgevaardigde diakenen van de generale synode 1992 werd een gesprek gevoerd. Daarnaast boden de Acta van de generale synodes een bron van onderzoek om een overzicht te verkrijgen van het functioneren van de diakenen en het diakonaat op de generale synode.
5. De uitkomsten van dit onderzoek werden vergeleken met de uitkomsten van eerder gehouden onderzoek. Het eindrapport van Commissie Empirisch Onderzoek dat in de plenaire vergadering van 31 maart 1995 werd aangeboden, moet nog door het plenaire deputaatschap geëvalueerd en besproken worden.

Globaal kunnen de resultaten van het werk door Commissie Onderzoek als volgt worden weergegeven:

1. Het gemiddeld aantal gemeenteleden is per diaken beduidend hoger dan per ouderling.
2. Slechts in 6 % van de gevallen is de predikant bij een diakonievergadering betrokken, gestructureerd overleg tussen predikant en diaken vindt slechts in 13 % van de kerken plaats.
3. De doorstroming van diaken naar ouderling vindt in 100 % van de kerken plaats. De omgekeerde volgorde slechts in 11 %.
4. 95 % van de diakenen ervaart dat de gemeente de ambten van ouderling en diaken niet als gelijkwaardig waardeert.
5. In 95 % van de gemeenten heeft een zusterkring of een dergelijke organisatievorm een plaats.
6. Bespreking van het diakonaat op de classis is gekoppeld aan het rapport van de CDC.
7. Op de particuliere synode komt in de huidige vorm het diakonaat niet aan de orde.
8. Twee van de vier diakenen hadden op de generale synode zitting in een commissie, die geen diakonale zaken behandelde.

Commissie Visie volgde de werkwijze dat er aandacht werd gegeven aan:

- a. De rede van prof. J. Hovius op de diakonale conferentie 1991, waarin de gelijkwaardigheid van het diakonale ambt aan de andere ambten op overtuigende wijze werd bepleit. Deze rede vormde de aanleiding en het motief tot de verandering die de Generale Synode 1992 op dit punt in de kerkorde aanbracht.
- b. De besluiten van de generale synoden sinds 1962, betreffende de afvaardiging van de diakenen naar de meerdere vergaderingen.
- c. De wijze waarop het diakonaat op de synodale vergaderingen sinds 1962 aan de orde is gekomen.

Bij de aandacht die aan bovengenoemde zaken werd gegeven, moest worden geconstateerd dat:

1. het diakonaat op de meerdere vergaderingen op zeer beperkte wijze aan de orde is gekomen.
2. de afvaardiging van de diakenen, zoals die nu in de kerkorde is geregeld, wat het aantal afgevaardigden betreft, onbevredigend is.
3. er ten aanzien van de plaats van de diakenen op de meerdere vergaderingen grote onduidelijkheid bestaat.

Hoezeer ook de gelijkwaardigheid van de ambten is vastgelegd, toch roept de wijze waarop aan deze gelijkwaardigheid invulling wordt gegeven de vraag op: "Wordt er aan de gelijkwaardigheid van het diakonaat wel voldoende recht gedaan?"

Commissie Visie zag zich goplaats voor de noodzaak te komen tot een nadere bezinning op het Bijbels spreken over gelijkwaardigheid c.q. gelijkheid van de ambten in Bijbels licht. Vanuit de Bijbelse bezinning op dit punt, werd geconcludeerd dat er binnen de grenzen van de gelijkwaardigheid loch onderscheid blijkt te bestaan, waaraan op de juiste wijze recht gedaan dient te worden, zonder dat overigens aan de gelijkwaardigheid te kort wordt gedaan.

Bijbelse lijnen werden getrokken ten aanzien van het eigen van elk der ambten en de onderlinge samenwerking die er dient te zijn.

Ook werd aandacht gegeven aan de inhoud die het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen kan en behoort te hebben.

Van hieruit werd overwogen om tot een praktische uitwerking te komen en dienaangaande voorstellen aan uw vergadering te kunnen doen.

Ondanks het grote aantal vergaderingen dat door Commissie Visie werd gehouden en het vele werk dat

hierbij werd verricht, kon door deze commissie nog geen eindrapport aan de plenaire vergadering worden voorgelegd.

In het verloop daarvan was het ook niet mogelijk, de beide rapporten tot één geheel samen te voegen met daaraan verbonden conclusies en voorstellen, om daarmee uw vergadering te dienen.

Afsluiting

Zoals gemeld hebben deputaten in de afgelopen drie jaar de door de generale synode 1992 gegeven opdracht niet ten einde volbracht. De breedte van de opdracht was daar mede debet aan. Het is overigens niet zo dat deputaten tot het verder volbrengen van de opdracht geen mogelijkheid zien. De tijd is daarvoor momenteel te kort.

Deputaten verzoeken uw synode om het deputaatschap in zijn nieuwe samenstelling, gelegenheid te geven om de door de generale synode 1992 gegeven opdracht verder te volbrengen.

5. Commissie A

5.1. Vergaderingen

De commissie in de nieuwe samenstelling begon aan haar vergaderingen in februari 1993. De vergaderingen hadden vaak een omvangrijke agenda zodat verschillende keren de vergadering op een andere datum moest worden afgerond. Het voorzitterschap wisselde in 1994 van br. Zwiep naar br. Heystek.

5.2. Taak

De taak van de commissie was het (doen) verzorgen van de:

- a. toerusting
- b. publiciteit
- c. documentatie.

5.3. Beleid

De taak zoals die is vermeld werd vertaald naar een meerjaren-beleid.

Dit beleid had als vaste aandachtspunten:

1. Bespreking van beleidsnotities inzake toerusting.
2. Bespreking van beleidsnotities inzake publiciteit.
3. Bespreking van beleidsnotities inzake documentatie.
4. Het gestalte geven aan de opdracht van de generale synode van 1992: "te stimuleren dat diakonaal huisbezoek inhoudelijk en beleidsmatig in de kerken (de gemeente, de kerkraad en de classicale diakonale commissies) aan de orde komt".
5. Ondersteuning geven aan de Classicale Diaconale Commissies (CDC's), onder andere door bijdragen te leveren aan toerustingsavonden.
6. Het organiseren van studiedagen/cursussen voor diakenen. Daarnaast had de commissie als nieuwe aandachtspunten:
 7. De diakenen en de zusterkring.
 8. Diakonaat door en voor jongeren.
 9. Samenwerking ouderling/predikant en diaken.
 10. Overige zaken.

5.3.1. Toerusting

De toerusting van diakenen verloopt in principe (conform de instructie voor ADMA) via de CDC's. Hierbij moet worden aangemerkt dat de CDC's een eigen beleid voeren.

De meeste CDC's kennen in hun instructie een artikel dat luidt "het onderhouden van contacten met deputaten ADMA".

In het toerustingswerk van de medewerkers van het Diakonaal Bureau neemt dan ook het toerusten van en via de CDC's een grote plaats in.

Toerusting helpt - vanuit het ambt en dus namens Christus - diakenen op hun plaats in de gemeente te functioneren.

Een belangrijk aspect in dit verband is het leren door ervaring. Dat betekent dat de eigen ervaring besproken moet worden met anderen. Het ontmoetingsmoment dat inherent is aan cursussen, toerustingsavonden en dergelijke is dan ook van grote betekenis.

Het doel en de inzet van het bureau met betrekking tot het toerustingsbeleid voor de CDC's is dat ze zelfstandig functioneren. De mate van ondersteuning wordt bepaald door de stand van zaken m.b.t. de fase van ontwikkeling. Sommigen CDC's hebben veel ondersteuning nodig, anderen hebben zelf een uitgebreid beleidsplan.

De contacten van deputaten met de CDC's hebben geen structureel karakter. Wel is er jaarlijks een bijeenkomst van het Diakonaal Bureau voor alle CDC's, één in het noorden en één in het westen. Buiten deze bijeenkomsten hebben de CDC's onderling geen contacten.

Verder was er de drie-jaarlijkse ontmoeting van C.D.C.'s met de drie diakonale deputaatschappen. Ervaringen werden uitgewisseld en deputaten gaven informatie over hun beleid.

5.3.2. Publiciteit

Zesmaal per jaar verschijnt een nummer van Adma-Info. Naast een vast nummer (de projectenlijst) wordt er aan diverse diakonale onderwerpen aandacht besteed. Er wordt geprobeerd themanummers samen stellen met thema's die actueel zijn of te maken hebben met bezinning van het deputaatschap. Adma-Info wordt behalve naar de diakoniën in sommige gevallen ook (in veelvoud) naar kerkeraden

gestuurd en sinds enige tijd ook aan de studenten van de Theologische Universiteit. Het aantal abonnees is ruim 1800.

In Adma-Info kwamen o.m. de volgende thema's aan de orde:

- diakonaal huisbezoek
- samenwerking met zusterkring
- psycho-sociale hulpverlening

5.3.3. Documentatie

Het doel van documentatie is om de bezinning en de advisering gevraagd en ongevraagd te dienen. De inhoudelijke criteria zijn: de werkvelden van de deputaatschappen en relevantie voor de Chr. Ger. Kerken.

Het algemene documentatie-beleid valt onder de verantwoordelijkheid voor de deputaatschappen gezamenlijk, het specifieke beleid voor het binnenlands diakonaat wordt bij ADMA verantwoord.

De elementen van documentatie zijn: het archief, de bibliotheek, de tijdschriften, krantenknipsels en ook onderzoek/contacten. Per jaar wordt hiervoor een budget vastgesteld.

5.3.4. Diakonaal Huisbezoek

Deputaten hebben verschillende mogelijkheden om het diakonaal huisbezoek te stimuleren. Via artikelen in Adma-Info, Ambtelijk Contact en door aandacht te vragen in de opleiding aan de Theologische Universiteit.

Deputaten hebben daarnaast een eigen beleid in gang gezet. In dit plan zijn de volgende elementen opgenomen:

1. Te komen tot een definitie van diakonaal huisbezoek.
2. Te inventariseren waar en hoe precies diakonaal huisbezoek afgelegd wordt en werd en welke voorwaarden daarbij een rol spelen.
3. Samen met 1 of 2 CDC's bij enkele gemeenten het diakonaal huisbezoek te stimuleren en deze ervaringen in de praktijk vast te leggen.

Op het moment van verslaglegging is dit beleid in volle gang.

De CDC's van Den Haag (de gemeenten Den Haag-C., Den Haag-Zuid, Gouda en Boskoop) en Middelburg (de gemeenten Kerkwerve, Middelburg en Biezelingen) waren bereid met het Diakonaal Bureau samen te werken in het kader van deze opdracht. De afronding van deze opdracht is nog niet in zicht. Het is de vraag of de aandacht voor dit onderwerp op korte termijn tot een afronding komt. Deputaten verzoeken de generale synode dan ook deze opdracht te continueren.

5.3.5. CDC's

In de classis Amsterdam is geen CDC. Onze toerustingswerker br. van Well heeft in die classis alle diakonieën bezocht, hetgeen veel boeiende gesprekken en verslagen opleverde.

Br. van Well kreeg een uitnodiging tot het bijwonen van een vergadering van enkele grote diakonieën in het noorden van het land. Het was die diakonieën een behoefte om met elkaar de specifieke problemen van grote gemeenten en in de meeste gevallen ook grote burgerlijke gemeenten te bespreken. Met genoegen is deze uitnodiging aanvaard.

Geconstateerd werd dat sommige diakonieën nooit de CDC-bijeenkomsten bezoeken. Wanneer hier meer inzicht in is verkregen, zullen voorstellen worden ontwikkeld om hierin een stimulerend beleid te voeren.

5.3.6. Studiedagen voor diakonen

In het voorjaar van 1993, 1994 en 1995 werd een meerdaagse cursus op zaterdag voor vooral nieuwe diakonen georganiseerd. Per jaar waren er tussen de 15 en 26 deelnemers.

Zij hebben dit allen als zeer zinvol ervaren, hetgeen het Diakonaal Bureau stimuleerde hier mee door te gaan.

In dezelfde jaren organiseerde het Diakonaal Bureau jaarlijks een informatiedag. In 1993 over de taak van een diaken, in 1994 over de diaken en de gemeente en in 1995 De diaken en de samenleving.

5.3.7. Zusterkring

Aan de hand van een passage uit het boek "Zichtbare Liefde van Christus" over de zusterkring heeft er een breedvoerige gedachtenwisseling plaatsgevonden. In sommige gemeenten zijn er zusterkringen, in andere gemeenten hebben de vrouwenverenigingen bepaalde taken van contactdames geïntegreerd.

Vooral zien we dat de zusterkring de volgende taken heeft: bezoeken afleggen, zorg verlenen, stimuleren dat zorg verleend wordt, coördineren van zorg, initiëren van bepaalde taken, diakonen en ouderlingen wijzen op bepaalde behoeften.

Deputaten hebben besloten om de C.D.C.'s te attenderen op het belang van de zusterkring.

5.3.8. Jeugd diakonaat

Bij het concipiëren van dit verslag heeft er nog geen bespreking over dit onderwerp plaatsgevonden.

5.3.9. Samenwerking ouderling/predikant en diaken

Ook dit onderwerp is (nog) niet aan de orde geweest in de commissie-vergaderingen. Dat hangt samen met het feit dat de plenaire vergadering de bezinning op de plaats van de diaken op de kerkraad nog moet afronden.

5.10. Diversen

- a. Commissie A heeft zich ook beziggehouden met een verzoek van de stichting Sociaal Diakonaal Jaar

om te participeren in haar landelijke stichting. Na enige contacten met de stichting hebben deputaten besloten niet op het verzoek in te gaan.

Redenen hiervoor zijn vooral de beperkte levensbeschouwelijke inbreng en het brede oecumenische karakter van de stichting.

Dit neemt niet weg dat de doelstelling van de stichting ons sympathiek is.

- b. Regelmatig bereiken het Diakonaal Bureau (praktische) vragen, meestal van diakonen. Veelal worden de vragen direct door de bureaumedeewerkers beantwoord. In een enkele geval worden de vragen doorgevoerd naar commissie A.

- c. Deputaten Onderlinge Bijstand en Advies vroegen aan deputaten ADMA om advies over het ontwerpen van een bijstandregeling voor diakonieën. Deputaten ADMA hebben geantwoord dat het hunns inziens voornamelijk niet noodzakelijk is een regeling te ontwikkelen.

Het zal duidelijk zijn dat de taak die deze commissie heeft, voornamelijk wordt uitgevoerd door de landelijke functionarissen van het Diakonaal Bureau. Dagelijks zijn zij bezig de diakonen te dienen, hetzij direct, hetzij via CDC's, hetzij via de medewerking aan deputaten.

6. Commissie B

Taak

Commissie B heeft de opdracht zich bezig te houden met en te adviseren op de gebieden:

1. ouderen
2. gehandicapten
3. thuiszorg
4. vreemdelingen in de poort.

Een grote inbreng in het werk van de commissie heeft zr. C. C. Hakkenberg-Van Kooten Niekerk gehad. De Heere heeft haar op 7 september 1994 thuisgehaald, toen ze op weg was naar een vergadering. Met dankbaarheid denken we haar werk in Gods Koninkrijk en haar inzet met name voor de gehandicapten en de ouderen.

Br. J. Rooze kwam namens Deputaten Pastoraat in de gezondheidszorg in commissie B als opvolger van br. J. Trommel. In het algemeen kan gezegd worden dat de commissie zich in de verslagperiode voornamelijk heeft beziggehouden met de werkvelden thuiszorg en de vreemdeling in de poort.

6.1. Ouderen

De contacten met instellingen op het gebied van ouderenzorg werden voortgezet. Met de Protestantse Christelijke Ouderen Bond (PCOB) is een regelmatig contact. Br. Van Well onderhoudt met name deze contacten. De gesprekken gaan vooral over de ontwikkelingen en veranderingen in de samenleving, die van overheidswegen worden doorgevoerd. Wat kan dit gaan betekenen voor de kerken en voor de diakonieën?

Te vermelden is dat er ook op classicaal niveau contacten met de PCOB zijn, bijvoorbeeld in de classis Middelburg.

6.2. Gehandicapten

De contacten met de Interkerkelijke Commissie Integratie voor gehandicapten zijn gecontinueerd. Via deze commissie werkt de Stichting Kom Beter Binnen aan het toegankelijk maken voor gehandicapten van kerkgebouwen. De commissie heeft zich onder andere intensief bezig gehouden met de Wet Voorzieningen Gehandicapten. Deze wet houdt in dat voorzieningen voor ouderen en gehandicapten niet meer op landelijk niveau worden vastgesteld, maar plaatselijk. Gevolg is dat als een gemeenteraad deze voorzieningen (om veelal financiële redenen) vermindert, er problemen kunnen ontstaan voor ouderen en/of gehandicapten. Ook ontstaat er rechtsongelijkheid voor de betrokkenen, want in de ene plaats kan de regeling (on)gunstiger zijn dan in de andere. Veel is er gedaan aan voorlichting en stellingname. Bezuinigingen op dit terrein kunnen voor betrokkenen tot financiële problemen leiden. Daarom is aandacht voor en verdoping in deze materie voor de diakonen van belang.

Ook de activiteiten van de commissie Recreatie (die vakantieweken organiseert) hebben voortgang gevonden. Met de Gereformeerde Kerken, met wie wij in deze commissie participeren zijn gesprekken gevoerd n.a.v. hun rapport over de mogelijkheid en wenselijkheid van verzetstandiging van het diakonale vakantiewerk. In de loop van 1995 zal dit vermoedelijk worden afgerond en tot een beslissing leiden.

Landelijke Organisatie Kerktelefoon (LOK)

Op dit moment zijn er geen vertegenwoordigers van deputaten ADMA in de Landelijke Organisatie Kerktelefoon.

6.3. Thuiszorg

Er is een folder samengesteld die aan een aantal diakonieën is toegezonden met de vraag om die uit te delen aan de leden van de gemeente. De bedoeling is dat op deze wijze gemeenteleden weten van de instellingen en mogelijkheden op het gebied van de thuiszorg in hun regio en in het land. De folder bevatte algemene informatie over thuiszorg.

De verzending van deze folder is bij wijze van proef geschied, opdat fouten en tekortkomingen eerst kunnen worden opgespoord en verbeterd voordat toezending op grote schaal zal plaats vinden. De proef moet in de commissie nog nader worden geëvalueerd.

Een aantal classicale diakonale commissies - b.v. in Dordrecht - heeft in samenwerking met de Nederlandse

Patënten Vereniging (NPV) avonden belegd om de zaken van thuiszorg in de gemeenten bekendheid te geven en ook werk op te starten. In diverse burgerlijke gemeenten is de "Stichting Schulplaats" bezig om interkerkelijke terminale thuiszorg te stimuleren. De bedoeling is dat de NPV en Stichting Schulplaats nauwer zullen gaan samenwerken en van uit de eigen deskundigheid.

6.4. Vreemdelingen in de poort

Commissie B heeft in een van haar vergaderingen een uitvoerig gesprek gehad met H.J. Takken over de problematiek van de vreemdelingen in ons midden. Onder de vluchtelingen vindt men mensen van elk niveau, van eenvoudig tot hoog opgeleid. Een goede beeldvorming is belangrijk. Men moet niet stigmatiseren alsof alleen vreemdelingen de oorzaak zijn van moeilijke situaties. Van groot belang is dat het komt tot daadwerkelijke ontmoeting met elkaar.

De commissie bezint zich er nog op hoe een en ander vervolg krijgen kan naar de diakonieën en kerken toe. Er zijn gemeenten waarbinnen leden zich bezighouden met de opvang en begeleiding van asielzoekers in hun omgeving. Het is dankbaar maar ook moeilijk en dikwijls moeizaam werk.

Het probleem van de vreemdelingen in de poort is uiterst actueel. Hoe vangen we in de plaatselijke gemeenten broeders en zusters uit andere landen op? Wat is onze missionaire en diakonale taak ten opzichte van de asielzoekers, die het Evangelie niet kennen? Commissie B wil zich met deze vragen verder bezighouden.

7. Commissie C

7.1. Taak

Voorlichting en toerusting van diakonen omtrent de gebieden van geestelijke gezondheidszorg, jeugdhulpverlening en maatschappelijk werk. Deze commissie behartigt tevens de participatie van deputaten in GLIAGG De Poort en De Vijverberg/Felus. Zij onderhoudt contacten met de Chr. Geref. Ver. voor Jeugdwelzijn (CGVJ). Om diakonen van goede informatie te voorzien omtrent allerlei ontwikkelingen zijn contacten met meerdere gereformeerde organisaties en instellingen van belang.

7.2. Werkzaamheden

In de afgelopen periode heeft de commissie zich naast de lopende werkzaamheden onder meer beziggehouden met de z.g. aanloophuizen.

Er is een voorlopige inventarisatie gemaakt van Chr. Geref. diakonieën, die met deze vorm van diakonaal dienstbetoon te maken hebben.

De problematiek rondom echtscheiding dient eveneens verdere aandacht te krijgen in Commissie C. Commissie C heeft na overleg met de CGVJ zich laten informeren over de stichting "Chris", ten behoeve van deputaten Hulpverlening, die een verzoek om financiële steun kregen en aan ADMA hierover advies vroegen. "Chris" is een landelijke organisatie voor kinder- en jeugdhulpverlening op evangelische basis.

De stichting heeft een netwerk van vrijwilligers, die met elkaar, landelijk, 24 uren bereikbaarheid garanderen en vanuit de Bijbel hulp bieden. Zij voorziet duidelijk in een behoefte. Er is veel nood! De commissie heeft positief geadviseerd, zij het met enkele kritische kanttekeningen.

In ADMA-info verscheen een duidelijk artikel van br. Heystek over het omgaan met gemeentelieden met psycho-sociale problemen.

7.3. Contacten

7.3.1. Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn (CGVJ)

Eenmaal per jaar hebben deputaten een gesprek met het dagelijks bestuur van de C.G.V.J. Daarnaast wordt de jaarlijkse ledenvergadering van de diakonieën bezocht. Deputaten hebben geen bestuurlijke invloed in de C.G.V.J.

In de afgelopen jaren hebben zich ingrijpende veranderingen voorgedaan bij de Vereniging. Mede onder druk van overheidswege tot schaalvergroting kwam per 1 januari 1993 de federatie tot stand tussen CGVJ en Stichting De Driehoek (Geref. Vrij.) = Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn of S.G.J.

Men kan nu tegemoet komen aan de eisen, die justitie stelt. Omdat de overheid pleegzorg als zeer specialistisch ziet werd hiervoor een aparte afdeling in het leven geroepen: V.G.P. (Voorziening Gereformeerde Pleegzorg). Hierbij heeft ook De Vluchtheuvel (Geref. Gem.) zich aangestoten. Het ligt in de bedoeling om in de toekomst te starten met een gereformeerde kindertelefoon.

Ook via de jaarverslagen van CGVJ van met name 1993 worden deputaten uitvoerig over de ontwikkelingen geïnformeerd.

Opvallend is, dat door christelijk-gereformeerden relatief weinig gebruik gemaakt wordt van C.G.V.J. Mede daarom heeft de Vereniging in het gehele land regionale avonden belegd voor de diakonieën teneinde meer bekendheid te geven aan de huidige jeugdhulpverlening.

Deputaten zijn dankbaar voor het vele werk, dat door de Vereniging ten behoeve van onze jeugdigen wordt verricht. Er is een goed onderling contact.

Eind januari 1993 kon de heropening plaats vinden van De Brug en De Stuw, nadat een brand in de zomer van 1992 herbouw noodzakelijk maakte. Dankbaarheid jegens de Heere overheerste deze bijeenkomst. De voorzitter, ds. Quast mediteerde naar aanleiding van Psalm 4 over "veilig wonen". Deputaten woonden deze bijeenkomst bij.

7.3.2. Gereformeerd Psychiatrisch Ziekenhuis (G.P.Z.)

Het bestuur van het G.P.Z. leit 2 Chr. Geref. leden, namelijk ds. C. Langbroek te Drachten en dr. J. Stolk te Mijdrecht. Met laatstgenoemde heeft de commissie eenmaal een gesprek gehad.

Het is de bedoeling dit contact te continueren. Dit wordt van beide zijden van belang geacht. Deputaten kunnen echter geen bestuurlijke invloed aanwenden. Elk bestuurslid heeft zitting op persoonlijke titel.

Het GPZ streeft tot het jaar 2000 in een fasegewijze ontwikkeling naar een organisatievorm van 376 bedden en 144 plaatsen voor dagbehandeling. Voorts naar 4 poliklinieken. De behandelcapaciteit is nog gering en onvoldoende om aan de vraag te voldoen. Onlangs heeft het GPZ toestemming gekregen om met een klein aantal bedden uit te breiden.

De stichting "Vrienden van het GPZ" is nodig om de opleiding voor psychiateren te kunnen bekostigen. Van Chr. Geref. zijde wordt relatief weinig gebruik gemaakt van het GPZ. Dit gegeven wordt betreurd, vooral vanwege het feit, dat mensen met psychische klachten een grotere onafhankelijkheid kunnen hebben voor allerlei ideologieën, die men bij neutrale instellingen tegen kan komen. Deputaten ADMA proberen via de diakonieën de bekendheid van positief christelijke hulpverleningsorganisaties te vergroten.

In ADMA-info verscheen een informatief stukje over het GPZ van de hand van br. J.N. Noorlandt. Het boekje "Het waarom van het G.P.Z." werd eveneens besproken.

7.3.3. Stichting Schulplaats

Met br. G. van Breuk, directeur van deze stichting, heeft een eerste informatief gesprek plaatsgevonden. Deze interkerkelijke, landelijke stichting bestaat 15 jaar en is in Veendam gevestigd. De afdeling maatschappelijk werk biedt daadwerkelijke hulp bij problemen van verschillende aard. Veel hulpvragen hebben te maken met relatieproblemen.

Men werkt zonder wachtlijsten en biedt nogal eens eerste opvang wegens lange wachtlijsten elders.

Er vindt geen hulpverlening plaats op het gebied van psychiatrie, verslaving en jeugdzorg.

Op het gebied van de medische ethiek werkt de stichting samen met anderen in de Landboomschichting.

Stichting Schulplaats start en begeleidt voorts terminale thuiszorg projecten, in samenwerking met plaatselijke diakonieën. Aan dit vrijwilligerswerk doen vaak leden uit de Chr. Geref. Kerken mee.

De hulpverlening is kosteloos. Men ontvangt geen subsidie, wel giften van kerkeraden en donaties.

7.4. Participaties

7.4.1. De Vijverberg/Felus

Sinds de oprichting participeren deputaten in het bestuur van deze prot. chr. hogeschool op geref. grondslag.

Namens deputaten ADMA hadden br. H. van de Herk en br. O.G. van Laar zitting in het bestuur. De commissie heeft jaarlijks een gesprek met deze vertegenwoordigers en woont de participantenvergaderingen bij.

Na een periode van zorgvuldige voorbereiding zijn per 1 januari 1994 De Vijverberg en FASO de Felus gefuseerd en opgegaan in een nieuwe Stichting voor Christelijk Hoger Beroepsopleiding op gereformeerde grondslag.

In verband hiermee is een bestuurswijziging tot stand gekomen en is er een nieuwe stichtingsraad opgericht.

De stichtingsraad heeft minder bevoegdheden dan het algemene bestuur. Wel heeft zij het recht van benoeming van bestuursleden. Zij kan signalen uit het achterland opvangen en doorgeven.

Het bestuur bestaat nu uit 9 leden, waarvan 2 christelijk-gereformeerden.

De beide vertegenwoordigers van ADMA, die voorheen bestuursleden waren, hebben zitting in deze nieuwe stichtingsraad. Dit wordt te zijner tijd teruggebracht tot 1 persoon. Het is de bedoeling, dat de relatie met deputaten ADMA ongewijzigd blijft.

Zeer waarschijnlijk zal in het najaar van 1995 de Evangelische School voor Journalistiek (E.S.J.) fuseren met de nieuwe school, welke inmiddels 11 opleidingen biedt. Het aantal studenten bedraagt ongeveer 1750.

Daarnaast volgen nog enkele honderden deelnemers nascholingscursussen en H.B.O. activiteiten. De commissie constateert, dat identiteitsbewaking binnen het bestuur de aandacht heeft. Inhoudelijke vragen betreffende het diakonaal komen minder goed aan de orde. De commissie probeert dit laatste te stimuleren door middel van de jaarlijkse gesprekken met haar vertegenwoordigers in de stichtingsraad.

7.4.2. De Poort

Deputaten participeren vanaf 1977 in de stichting Gereformeerde Landelijke Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg GLIAGG De Poort. De overige participanten zijn de Geref. Bond in de Ned. Herv. Kerk en de Geref. Gemeenten in Ned. en N.Amerika. Vertegenwoordigers in het bestuur zijn ds. J. Brons en br. A. Heystek. Laatstgenoemde bekleedt in het bestuur de functie van voorzitter.

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen zijn vanaf de erkenning en subsidiëring door de overheid stormachtig te noemen.

Alereent is de hulpverlening enorm toegenomen. Er kon forse uitbreiding van het personeel plaatsvinden.

Niet alleen kwantitatief, ook kwalitatief kon de hulpverlening verbeterd worden, door specialistische studies van de medewerkers.

Helaas moesten nog veel van de nieuwe hulpaanvragen doorverwezen worden naar andere instellingen (gemiddeld 50%).

Met RIAGG's zijn goede afspraken gemaakt omtrent 24 uren bereikbaarheid en crisisdienst, welke de GLIAGG zelf nog niet kan realiseren. In sommige regio's streeft de GLIAGG ernaar om in crisisdienst mee te participeren.

De interne reorganisatie vroeg veel inspanning. De directeur kreeg meer bevoegdheden. Het bestuur kwam meer op afstand.

De verdere uitbouw van de organisatie heeft voortdurend de aandacht van het bestuur.

Het ligt in de bedoeling om binnen afzienbare tijd te starten met een de vestigingsplaats, in Rijssen.

De sprekeuren in Drachten wil men gaan uitbreiden. Een en ander hangt mede af van de goedkeuring van het aangevraagde budget voor 1994.

De ouderenzorg komt heel geleidelijk van de grond. In verpleeghuis Salem in Ridderkerk, verricht men consultaties ten behoeve van aldaar opgenomen oudere bewoners.

Ook werden ten behoeve van de participanten en het bestuur bijeenkomsten belegd. In 1994 over hulpverlening bij incest-problematiek, in 1995 over homofobie.

Samenwerkingsverbanden

Het is verheugend, dat het G.P.Z., voor haar polikliniek in Dordrecht, gebruik maakt van hetzelfde gebouw als de GLIAGG.

Er is sprake van een goede samenwerking.

In juni 1993 kwam de erkenning tot stand van het Gereformeerde Landelijke Instelling Geestelijke Gezondheidszorg (GLIGG). Leden hiervan zijn het GPZ, GLIAGG, GLIBW (Gereformeerde Landelijke Instellingen Beschermd Wonen).

In dit kader kon onder verantwoordelijkheid van De Poort gestart worden met een centrum voor Dagstructurende Activiteiten "De Doorgang," te Dordrecht en Puttershoek. Bedoeld voor mensen, die bij één van de deelnemende partners in de GLIGG in behandeling zijn.

De Doorgang voorziet duidelijk in een behoefte. Er is ernstig ruimtegebrek om activiteiten te ontploegen. Men spant zich in om grotere ruimten te kunnen betrekken.

S.V.G.J.

De Poort participeert samen met het S.G.J. en De Vluchtwevel in het Samenwerkings Verband voor Gereformeerd Jeugdwerk (SVGJ). Dit platform is bedoeld als informatieuitwisseling, onderling afstemming van werkzaamheden en concrete samenwerkingsprojecten.

Het Anker

Per 1 januari 1993 vond de integratie plaats van Het Anker in De Poort. Dit gebeurde zonder materiële en personele consequenties.

De STAGG

CGVJ herinnerde De Poort aan de afspraak zich, bij integratie van Het Anker, in te spannen om tot bestuurlijke samenwerking met de STAGG te komen. In goed overleg tussen medewerkers van beide instellingen kon een notitie overgelegd worden met als aanbeveling: wel vergaande samenwerking op directie en hulpverleningsniveau, doch niet op bestuurlijk niveau. De Poort gaf aan het voorlopig niet wenselijk te achten een vierde participant te doen toetreden in het bestuur.

Financiering

De financiering van de GLIAGG kent nog steeds een ad-hoc basis. De financiële positie is daardoor moeilijk beheersbaar en onzeker. Eind 1994 was nog niet bekend, welk budget er voor 1994 was. Dat betekende, dat men gefinancierd werd op basis van het budget van 1993 en dat er geen geld voor uitbreiding was.

Dit belemmerde om legemoet te komen aan de nog steeds groeiende hulpvraag.

Een ingediende aanvraag bij C.O.T.G. (Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg) om een vast groeipercentage te ontvangen werd nog niet gehonoreerd. Over de bekostiging van het pand in Dordrecht wordt nog steeds met W.V.C. onderhandeld. Jaarlijks krijgt men fl. 80.000,- minder vergoeding voor de huur, dan de werkelijke kosten. Dit bedrag moet jaarlijks zelf "bijgepast" worden. Het bestuur hoopte op enige groei van het budget in 1994 en heeft daartoe een voorschot opgenomen van fl. 300.000,- om toch verdere personeelsuitbreiding te kunnen realiseren. Dit risico achtte het bestuur verantwoord, gezien de steun die het steeds van de achterban mocht ontvangen. Het gaat erom, bijbels genomeneerde hulpverlening mogelijk te maken.

Het bestuur rekent ook voor de komende jaren op de steun van de participerende kerken. Door middel van een Steunstichting wil het de niet-subsidabele uitgaven (o.a. opleiding psychiater) bekostigen. Het bestuur hoopt, dat de bijdragen vanuit de kerken de komende periode iets zullen toenemen. Deputaten zijn dankbaar, dat in de afgelopen jaren meer hulpverlening kon plaatsvinden door personeelsuitbreiding.

8. Commissie D

Taakstelling

De opdracht van Commissie D is:

- het overheidsbeleid met betrekking tot de burgers in de samenleving te volgen;
- diakonieën te adviseren en waar mogelijk stimuleren aandacht te schenken aan samenlevingsvraagstukken
- medewerken aan het waarborgen van de chr. identiteit van zorginstellingen.

8.1. Diakonaat en rentmeesterschap

Deze commissie is een commissie van de drie deputaatschappen samen. In het vorige verslag aan de synode viel voor wat betreft de praktische uitvoering deze commissie onder deputaten ADMA. Besloten werd om deze commissie in het vervolg te laten fungeren onder de drie moderamina. Dit heeft tot gevolg, dat de rap-

portage van deze commissie onder verantwoordelijkheid van de drie moderamina zal plaats vinden, dit maal in het rapport van deputaten Kerk en Bedrijfsleven.

8.2. Het overheidsbeleid

Het overheidsbeleid is de laatste jaren er op gericht om te komen tot een afsnaking van de verzorgingsstaat. Welke gevolgen zal dit gaan krijgen voor de burgers in onze samenleving? Zal dit beleid in de toekomst gaan leiden tot een vergroting van de kloof tussen rijk en arm? Onze commissie zal dit proces nauwlettend moeten blijven volgen en zondig signalerend moeten werken naar de diakonieën.

8.3. Diakonale roeping in de samenleving

Ambtsdragers en gemeentelieden hebben een diakonale roeping in de samenleving:

- Bijvoorbeeld de Chr. Geref. Kerk in Luffen ziet de taak het evangelie te brengen ook aan asielzoekers en tegelijkertijd metterdaad te helpen. Hier is een duidelijke verbinding tussen verkondiging en hulpverlening. Hoe kan de kerk in de samenleving iets doen? De enkeling is er al of niet georganiseerd mee bezig. Dan is er sprake van diakonaat in de samenleving door enkelingen. Het ambtelijk diakonaat werkt met deze mensen samen en stimuleert de leden tot deze activiteiten.
- Op 1 april 1994 is de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) in werking getreden. Voor de verlening van diverse voorzieningen heeft de burgerlijke gemeente(n) een zorgplicht gekregen.

Organisatie van mensen met een handicap waren vanaf het begin somber gestemd ten aanzien van de invulling van deze zorgplicht. Nu al moet worden geconstateerd dat veel gemeenten gekozen hebben voor een voorzichtige aanpak. Hier kan een concrete nood ook leiden tot onrecht. Daar mag tegen worden gewaarschuwd en aandacht voor worden gevraagd. Daarbij is het belangrijk om met andere diakonieën en classes samen te werken, de diakonale roeping in de samenleving heeft voor de diaken in eerste instantie vooral plaatselijke betekenis. Via rapportage kunnen anderen er bij betrokken worden. Tevens kan dan worden aangegeven om het probleem gezamenlijk aan te pakken.

Gezien de centrale en tegelijk ook allesomvattende betekenis van diakonie kan men het woord diakonaat gebruiken ter typering van heel het christenleven. Het is een leven in dienst van God en de naaste.

Dienst in de samenleving is wezenlijk voor het christen-zijn. Wat de enkeling aan toerusting opdoet in de gemeenschap rondom eredienst en avondmaal leidt tot deze roeping.

Bij diakonaat is echter nodig de koppeling met nood te maken.

De commissie is onze adviseur prof. Velema bijzonder dankbaar voor de door hem gegeven adviezen met betrekking tot dit onderwerp.

In de vorm van een fundamentele discussie zal verder worden nagedacht over wat onrecht en armoede is, terwijl vervolgens overwogen dient te worden wat de taak van de kerk daarin is op lokaal en bovenlokaal niveau.

8.4. Waarborgen van chr. identiteit zorginstellingen en hulpverleningsorganisaties

De huidige samenleving wijkt in toenemende mate af van het norm- en waardenpatroon, dat de Bijbel ons voorhoudt. De Algemene Wet Gelijke Behandeling werpt de vraag op of verantwoord besturen binnen identiteitsgebonden organisaties nog mogelijk zal blijken te zijn. Met name geldt dit voor organisaties binnen de gezondheidszorg, het welzijnswerk en het onderwijs.

De federatie van Protestants Christelijke instellingen voor thuiszorg heeft naast de bestuurlijke aspecten met betrekking tot het waarborgen van de identiteit onder andere bij ons deputaatschap ook aandacht gevraagd voor de praktische beleving van de identiteit bij de hulpvrager. Vanuit de overheid is er een duidelijke tendens dat hulpverlening op levensbeschouwelijke gronden nauwelijks in het beleid wordt meegenomen. Naar de mening van het federatiebestuur begint de situatie zich geleidelijk voor te doen, dat thuiszorg op protestants-christelijke basis naar de zijlijn wordt gedreven.

Omdat de thuiszorg duidelijk diakonale aspecten heeft, vraagt de federatie naast financiële steun, kerkmensen bewust te maken dat zij keuzes in de zorgverlening moeten maken. Over dit probleem heeft er een eerste gedachtenwisseling plaats gevonden tussen het federatiebestuur en deputaten ADMA. Bij de federatie is een twaalfal protestants christelijke organisaties voor maatschappelijke dienstverlening en thuiszorg aangesloten. Volgens het rapport van de commissie Welschen "Ouderenzorg met toekomst" wordt de mantelzorg een belangrijk en essentieel onderdeel van de thuiszorg. Hier liggen taken voor de christelijke gemeente en als zodanig zal deze materie aandacht moeten krijgen van ons deputaatschap.

9. Drie-moderamina

Met de moderamina van de 2 andere diakonale deputaatschappen wordt 2x per jaar vergaderd over de zaken waarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid bestaat. Een belangrijk onderwerp is het beheer van het Diakonaal Bureau, waarover de Beheerscommissie halfjaarlijks verslag doet.

De Beheerscommissie rapporteert rechtstreeks over haar werkzaamheden aan de generale synode. Ook voor wat betreft de ontwikkelingen met betrekking tot het Landelijk Bureau verwijzen wij naar dat rapport. Verder kwamen onder meer de financiën, de contacten met de C.D.C.'s, contact Theologische Universiteit en de rapportage Diakonaat en Rentmeesterschap aan de orde.

10. Integratie taken Kerk en Bedrijfsleven in ADMA

In samenwerking met deputaten Kerk en Bedrijfsleven is onderzocht op welke wijze de taken van dit deputaatschap binnen onze werkzaamheden konden geïntegreerd worden. Uitgangspunt hierbij is geweest dat

binnen een beheersbare structuur de lopende taken van Kerk en Bedrijfsleven gecontinueerd zouden kunnen worden.

Deputaten hebben zich gerealiseerd dat één en ander kan leiden tot een taakverzwaring voor ADMA dan wel tot een beperking van de huidige taakomvang. Door middel van een herziening van de organisatiestructuur menen deputaten mogelijkheden te zien om tot een werkbaar geheel te komen. In overleg met deputaten Kerk en Bedrijfsleven werd een goede basis voor de beoogde integratie gevonden. Overeenkomstig de synodale opdracht zullen deputaten Kerk en Bedrijfsleven hierover rapporteren. Wij stellen u voor om onze instructie aan te passen.

11. Financiën

11.1. Inleiding

De verslagperiode 1992 tot en met 1994 kon afgesloten worden met een positief resultaat van per saldo f. 23.300,—.

Dit is ca. 1.95.000,— minder dan begroot. Het nadelig verschil t.o.v. de begroting is vrijwel volledig veroorzaakt doordat de medewerkers van het Diaconaal Bureau in 1993 zijn overgegaan van het pensioenfonds 'Samenbinding' naar de P.G.G.M. Tot deze overgang is, in overleg met deputaten FZ besloten, omdat bij het verzekerd blijven bij pensioenfonds 'Samenbinding' deputaten ADMA de komende jaren met een forse premiestijging te maken zouden krijgen. Bovendien zijn de aan de P.G.G.M. te ontfangen rechten voor de medewerkers gunstiger dan bij 'Samenbinding'.

Voor het overgaan naar de P.G.G.M. moest een éénmalige koopsom worden betaald. Nadat van deze koopsom in 1993 f. 11.000,— ten laste van het resultaat is gebracht, is het restant (f.88.000,—) in 1994 ineens ten laste van het resultaat gebracht.

Een en ander is verwerkt in de post Personeelskosten bij het Diaconaal Bureau. De koopsom is vooralsnog gefinancierd met het afsluiten van een lening bij deputaten KAB. Deze lening zal in 1995 geheel afgelost worden.

Overigens zijn de kosten van het Diaconaal Bureau vanaf 1993 volledig geïntegreerd in de financiële verslagen van ADMA (de cijfers van 1992 zijn op overeenkomstige wijze gepresenteerd). In de personeelskosten vanaf 1993 zijn niet meer opgenomen de kosten van secretariële ondersteuning. Deze kosten komen overeenkomstig het besluit van de GS 1992 voor rekening van deputaten KAB.

Bedroeg de bijdrage van de kerken in 1992 nog f. 3,50 per ziel, vanaf 1993 is dit, conform het besluit van de GS 1992, verhoogd tot f. 4,80 per ziel.

Een aantal kerken voldoet niet aan zijn verplichtingen hetgeen tot gevolg heeft dat per jaar een bedrag van ca. f. 10.000,— minder binnenkomt dan waar in de begroting van uitgegaan is.

De werkelijke uitgaven van de overige posten zijn nagenoeg conform de vastgestelde begroting. Het resultaat over de verslagperiode is toegevoegd aan het eigen vermogen.

11.2. Begroting

In de begroting is nog geen rekening gehouden met de mogelijke integratie van de taken van het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven. Hiervoor wordt verwezen naar de betreffende rapportage.

11.3. Cijfers

A. Resultatenrekening 1992 - 1994 in duizenden guilders.

BATEN	1992	1993	1994
Bijdragen uit de kerken	244,2	350,9	351,0
Bijdragen derden	52,0	9,5	16,0
Intrest	1,5	1,1	2,9
Diversen	0,2	0,3	0,4
Totaal baten	297,9	361,8	370,3
LASTEN			
Diaconaal Bureau			
* Personeelskosten	213,1	181,9	272,3
* Huisvestingskosten	9,2	0,2	0,2
* Afschrijvingskosten	4,2	3,2	3,0
* Algemene kosten	24,5	25,3	26,0
Subtotaal Diaconaal Bureau	251,1	210,6	301,5
Kosten publicaties	0,9	14,0	6,7
Participatiekosten commissies	0,9	1,2	-0,4
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	23,1	24,8	26,3
Bijdrage De Poort	0,0	30,0	30,0
Overige kosten	23,4	26,5	29,6
Totaal lasten	299,4	307,1	393,7
Batig/nadelig saldo	-1,5	+54,7	-23,4

BALANS PER 31 DECEMBER	1992	1993	1994
ACTIVA			
Materiële vaste activa	4,8	7,1	5,4
Financiële vaste activa	12,5	105,2	0,0
Vlottende activa			
* vorderingen	22,8	31,2	45,3
* liquide middelen	72,1	123,9	172,2
Totaal activa	112,0	267,4	222,9
PASSIVA			
Eigen Vermogen	60,8	115,5	92,1
Schulden			
* leningen	12,5	96,2	83,3
* overige schulden	38,7	55,7	47,5
Totaal passiva	112,0	267,4	222,9

BEGROTING 1996 T/M 1998 ADMA EN DIAKONAAAL BUREAU

LASTEN	1996	1997	1998	96-98
ADMA:				
1. Publicaties	15.000	15.000	15.000	45.000
2. Participatiekosten commissies	1.500	1.500	1.500	4.500
3. Reis-, verblijf- en vergaderkosten	26.000	26.000	26.000	78.000
4. Doorbelasting KAB	0	0	0	0
5. Post en telefoon	7.000	7.500	8.000	22.500
6. Kopieerkosten	7.500	8.000	8.500	24.000
7. Enveloppen	1.000	1.000	1.000	3.000
8. Accountantskosten	1.500	1.500	1.500	4.500
9. Overige kosten	1.500	1.500	1.500	4.500
10. Bijdrage De Poort	30.000	30.000	30.000	90.000

(A) SUB-TOTAAL LASTEN ADMA

	1996	1997	1998	96-98
ADMA	91.000	92.000	93.000	276.000
DIAKONAAAL BUREAU				
1. Personeelskosten	243.000	252.000	263.000	758.000
1a. Extra hulp dep.HBB	20.000	20.000	20.000	60.000
2. Afschrijving/verv. inventaris	3.000	3.000	3.000	9.000
3. Kantoorbehoeften	6.500	7.000	7.500	21.000
4. Onderhoud kantoor-machines	1.000	1.000	1.000	3.000
5. Doorbelasting KAB	4.900	5.000	5.300	15.200
6. Accountantskosten	1.500	1.500	1.500	4.500
7. Abonnementen	1.500	1.600	1.700	4.800
8. Bibliotheek	2.000	2.000	2.000	6.000
9. Huishoud. kosten	750	750	750	2.250
10. Telefoon	2.000	2.250	2.500	6.750
11. Fax	500	500	500	1.500
12. Post	1.000	1.000	1.000	3.000
13. Kopieerkosten	750	750	750	2.250
14. Advertentiekosten	500	500	500	1.500
15. Représentatie/assurantiën	300	300	300	900
16. Interest	900	900	900	2.700
17. Orvoorzien	900	950	800	2.650
18. Dotatie Eigen Vermogen	40.000	40.000	40.000	120.000

B. SUB-TOTAAL LASTEN DB	331.000	341.000	353.000	1.025.000
C. TOTAAL LASTEN (A+B)	422.000	433.000	446.000	1.301.000
BATEN				
Bijdrage				
Com. Integratie	9.500	9.500	9.500	28.500
Solidariteitsbijdrage dep. HBB	25.000	25.000	25.000	75.000
D. TOTAAL BATEN	34.500	34.500	34.500	103.500
E. TE BEKOSTIGEN VIA OMSLAG	387.500	398.500	411.500	1.197.500

De omslag kan fl. 1197500 : 75000 : 3 = fl. 5,30 worden.
Deze omslag blijft beneden de huidige omslagen van ADMA fl. 4,80 en KB fl. 0,72 (fl. 5,52) samen.

12. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. De begroting voor ADMA voor 1996, 1997 en 1998 goed te keuren en op grond daarvan de genoemde omslagen voor deze jaren vast te stellen.
4. De participatie in De Poort te continueren, en in de begroting een bijdrage voor de kosten hiervan op te nemen.
5. Om voortgaande in de lijn van het werk dat tot dusver werd verricht, tot een afronding te komen van de door de G.S. 1992 opgedragen taak ten aanzien van:
 - * diaken en diakonaat op kerkelijke vergaderingen
 - * diakonaal huisbezoek
6. Gelet op de integratie van de taak van Deputaten Kerk en Bedrijfsleven de instructie als volgt aan te passen:

Artikel 1

De generale synode benoemt deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden.

Artikel 2

Het getal van deputaten is minstens tien.

Artikel 3

De taak van deputaten is:

- a. het geven van voorlichting en adviezen in algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden
- b. het geven van voorlichting en adviezen over de plaats van de kerk in de samenleving
- c. het toerusten van diakonen via de classica diaconale commissies
- d. het onderhouden van contacten met de classica diaconale commissies
- e. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voorzover nodig met overheidsinstellingen
- f. zich te bezinnen op de vragen en consequenties van het kerk en christen zijn in onze samenleving, waarbij het met name gaat om vragen rond arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke ontwikkeling
- g. de resultaten van de in f genoemde bezinning door te geven aan de kerken.
- h. kerkeraden eventueel te adviseren en te stimuleren bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten welke aansluiten bij de punten f. en g. van deze instructie.
- i. de vertegenwoordiging van de kerken bij bespreking van bovenbedoelde taken in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.

Artikel 4

Deputaten zijn bevoegd zich te laten bijstaan door adviseurs.

Artikel 5

Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voorzover deze liggen binnen de grenzen van hun werkzaamheden.

Artikel 6

Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diakonie (kerkersaad) en van de meerdere vergaderingen.

Artikel 7

Deputaten hebben het recht aan de diakonien c.q. de kerkeraden een bijdrage te vragen ter bestrijding van de uit de vervulling van hun taak voortvloeiende kosten.

Artikel 8

Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Artikel 9

Deputaten brengen ter generale synode rapport uit van de verrichte werkzaamheden.

H. Kazen, secretaris

BILAGE 68

art. 189, 190, 249

RAPPORT 2 VAN COMMISSIE 5, BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN ADMA

1. Samenstelling deputaatschap

Dit deputaatschap heeft een uitgebreid takenpakket. Er is door deputaten hard gewerkt. In de afgelopen periode zijn veel zaken in studie genomen maar nog niet tot een afronding gekomen. Mede tegen die achtergrond is het jammer dat maar liefst vijf deputaten niet voor herbenoeming in aanmerking wensden te komen. Bovendien treedt ook de adviseur prof. dr. W.H. Valema terug. Met dankbaarheid en waardering denken we aan het werk van de adviseur en van de aftredende deputaten de zrs. G.C. van Balen-Zandbergen en S.P. Strijbis en de hrs. J. Jonkman, W. Steenbergen en P. Zwielp.

Deputaten stellen voor geen vaste adviseur te benoemen. Ook vroeger kende dit deputaatschap geen vaste adviseur. De komende periode kan bezien worden of wellicht toch een vaste adviseur wenselijk is. Onder het kopje bezinning wordt gewezen op een publicatie over de ouderenzorgproblematiek en de thuiszorgprojecten. Vanuit de kerken was er extra vraag naar deze publicatie en het ligt in de bedoeling een aangepaste versie in 1996 te laten verschijnen.

Met betrekking tot de opdracht van de synode van 1992 over de diaken en het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen hebben deputaten veel werk verricht. Hiermee zijn ze nog niet tot een afronding gekomen. Reeds op de synode in 1992 is erop gewezen dat dit een brede opdracht is. De Commissie Onderzoek is aan de hand van de gegevens uit de kerkorde en synodale besluiten gaan informeren naar de plaats van de diakonen op de kerkelijke vergaderingen, het zo genoemde empirische onderzoek.

Daarnaast is er de Bijbelse bezinning. Uit navraag bij de deputaten bleek dat hier verder wordt gebouwd op de bezinning zoals die gerapporteerd is aan de synode van 1989. Bovendien zijn door enkele deputaten nota's geleverd die binnen de kring van deputaten uitvoerig zijn besproken. In hun rapport had hier meer over vermeld kunnen worden.

De deputaten wijzen op de gelijkwaardigheid en het onderscheid bij de ambten waaraan op de juiste wijze recht gedaan dient te worden. We lezen verder in het rapport: "Ook werd aandacht gegeven aan de inhoud die het diakonaat op de kerkelijke vergaderingen kan en behoort te hebben".

Hier liggen de vragen waar deputaten nog verder mee bezig willen en moeten zijn. Naar de mening van de commissie zal blijven vanuit de Bijbelse bezinning de praktijk benaderd en belicht moeten worden.

2. Commissie A

De toerusting van de CDC's vindt met name plaats door br. H.H. van Wel, die de classica commissies minimaal twee keer per jaar bezoekt.

In het gesprek heeft de commissie met name aandacht gevraagd voor de goestelijke dimensie bij de toerusting. Deputaten willen de zin die daarover gaat in hun rapport (5.3.1) lever als volgt lezen: "Toerusting helpt diakonen - vanuit het ambt en dus namens Christus - op hun plaats in de gemeente te functioneren."

Adma-Info voorziet duidelijk in een behoefte. Het vindt in alle gemeenten zijn weg en het aantal abonneementen is toegenomen van 1700 in '92 naar 1900 nu.

Deputaten zijn ook met de eerste opdracht van de synode over het diakonale huisbezoek nog bezig. In twee CDC's is er aan het diakonale huisbezoek gewerkt. Een en ander wordt nog verder uitgewerkt. De bezinning hierover zal structureel zijn, vandaar dat deputaten ook vragen de synode voor te stellen deze opdracht in die zin te wijzigen.

Bij het goede wat gerapporteerd wordt over de zusterkerken, zou misschien ook door deputaten zelf aandacht gegeven kunnen worden aan dit werk.

De commissie betreurt het dat er nog geen bespreking over het jeugddiakonaat heeft plaats gevonden, terwijl hier belangrijke mogelijkheden liggen. Hierbij valt te denken aan de jongbelijdende leden en studentenwerk.

3. Commissie B

Deputaten herinneren aan het overlijden van zr. C.C. Hakkenberg-van Kooten Niekork. Zij had een grote

inbreng in het werk.

Haar naam zal in dankbare herinnering blijven.

Gewezen wordt op de veranderingen van overheidswege in de samenleving. De deputaten hebben de diakonieën hierover gerformeerd om attent te zijn op de plaatselijke situatie.

Rond de vakantieweken is er nog geen beslissing genomen omtrent de eventuele verzelfstandiging van het diakonale vakantiewerk in de Gerel. Kerken. Dit hoeft te maken met het Samen op Weg proces en gaat niet direct onze deputaten aan.

De Landelijke Organisatie Kerktelefoon is een stichting geworden, zodat alleen mensen op persoonlijke titel zitting kunnen hebben in het bestuur. Overigens zijn er nog nieuwe technische ontwikkelingen te verwachten, waar deputaten geen taak in hebben.

De proef met de folder over Thuiszorg heeft ertoe geleid dat deputaten het plan hebben een algemene folder te maken met informatie over de plaatselijke of regionale mogelijkheden voor zorg die plaats vindt overeenkomstig onze christelijke beginselen.

Rond de 'vreemdelingen' worden goede dingen in het rapport gezegd. Het zal belangrijk zijn meer te weten over diakonieën die hier mee te maken hebben, opdat zo ook andere diakonieën geholpen kunnen worden. In het commissierapport van de synode '92 is hier reeds op gewezen.

4. Commissie C

Er is aandacht gekomen voor de zg. aanloophuizen. Er blijken vierentwintig diakonieën met dit soort werk te maken te hebben.

Het lijkt de commissie dat hier belangrijke taken liggen.

Meer belangrijke zaken worden genoemd.

Interessant is de vermelding van de contacten met de CGVJ, en wat er door deze vereniging wordt gedaan. Dit alles heeft zeker ook de belangstelling van onze diakonieën, maar aangezien deputaten geen enkele officiële betrokkenheid hebben bij de CGVJ kunnen zij ook niet ingaan op vragen over de Stichting Gerformeerd Jeugdwerkzaam waartoe ook de CGVJ behoort.

Dankbaarheid mag er zijn voor het vele werk dat hier wordt verricht.

Verschillende andere contacten worden genoemd. Met deze contacten kunnen deputaten de diakonieën desgevraagd van dienst zijn.

De relatie van deputaten met "De Vijverberg" is gewijzigd, aangezien de Vijverberg nu in een stichting is opgegaan en de bestuursleden op persoonlijke titel zitting hebben en niet namens een deputaatschap. De deputaten vermelden dat identiteitsbewaking de aandacht heeft van het bestuur.

Met belangstelling is kennis genomen van de groei in het werk van de GLMGG. Het is indrukwekkend wat er allemaal gebeurt. De genoemde vormen van samenwerking zijn nuttig en wellicht ook noodzakelijk.

De integratie van Het Anker heeft plaats gevonden. Er was geen behoefte aan dat de STAGG als vierde participant zou deelnemen.

5. Commissie D

Over Diaconaat en rentmeesterschap rapporteren deze keer deputaten Kerk en Bedrijfsleven.

De gedachtenwisseling die heeft plaats gevonden met de Federatie van Protestants Christelijke Instellingen over het waarborgen van de identiteit diende er vooral toe om diakonieën juist te kunnen adviseren.

6. Integratie Kerk en Bedrijfsleven en ADMA

Deputaten ADMA menen dat de beoogde integratie op een goede basis kan gebeuren. Wel betekent de integratie een verbreding en verzwaren van het takenpakket. Deputaten denken aan een herziening van de organisatiestructuur. Dit zal belangrijk zijn, aangezien er veel in het rapport wordt vermeld dat of nog aan het begin van behandeling staat of nog volle aandacht behoeft om tot een afronding te komen.

Bovendien zal het deputaatschap een aantal nieuwe deputaten krijgen. Dit allemaal samen zal veel van het deputaatschap in de komende tijd vragen.

7. Voorstellen

De commissie stelt u voor:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren
2. opnieuw deputaten te benoemen
3. de participatie in De Poort te continueren
4. deputaten op te dragen voort te gaan om te stimuleren dat het diakonaal huisbezoek inhoudelijk en beleidsmatig in de kerken aan de orde komt
5. deputaten op te dragen de opdracht van de generale synode van 1992 "zich te bezinnen op de wijze van functioneren van de diakonen op de kerkelijke vergaderingen en op de wijze waarop het diakonaal op de kerkelijke vergaderingen aan de orde komt" verder uit te voeren en tot een afronding te brengen en daarvan te rapporteren op de volgende synode
6. gelet op de integratie van de taak van deputaten Kerk en Bedrijfsleven de instructie als volgt aan te passen:

Artikel 1

De generale synode benoemt deputaten voor algemene diakonale en maatschappelijke aangelegenheden.

Artikel 2

Het getal van deputaten is minstens tien.

Artikel 3

De taak van deputaten is

- a. Het geven van voorlichting en adviezen in algemene en diakonale en maatschappelijke aangelegenheden;
- b. het geven van voorlichting en adviezen over de plaats van de kerk in de samenleving;
- c. het toerusten van diakonen via de classicaale diakonale commissies;
- d. het onderhouden van contacten met de classicaale diakonale commissies;
- e. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en zover nodig met overheidsinstellingen;
- f. zich te bezinnen op de vragen en consequenties van het kerk en christen zijn in onze samenleving, waarbij het met name gaat om vragen rond arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke ontwikkeling;
- g. de resultaten van de in f. genoemde bezinning door te geven aan de kerken
- h. kerkeraden eventueel te adviseren en te stimuleren bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten welke aansluiten bij de punten f. en g. van deze instructie
- i. de vertegenwoordiging van de kerken bij de bespreking van bovenbedoelde taken in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard.

Artikel 4

Deputaten zijn bevoegd zich te laten bijstaan door adviseurs

Artikel 5

Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voorzover deze liggen binnen de grenzen van hun werkterrein.

Artikel 6

Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diakonie (kerkerad) en van de meerdere vergaderingen

Artikel 7

Deputaten hebben het recht aan diakonieën c.q. de kerkeraden een bijdrage te vragen ter bestrijding van de uit de vervulling van hun taak voortvloeiende kosten

Artikel 8

Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen
- b. het verrichten van betalingen

Artikel 9

Deputaten brengen ter generale synode rapport uit van de verrichte werkzaamheden.

J. van Dijken, rapporteur

BIJLAGE 69

art. 191, 248

RAPPORT VAN DEPUTATEN KERKELIJK ADMINISTRATIEF BUREAU

1. Samenstelling deputaatschap

a. U benoemde in 1992:

- mr. J.S. van Bakin (secretaris)
- J.W. Bargeman
- G.L. Bouwman (penningmeester)
- C. Groeneveld
- J. van der Keur
- J. de Vlieger
- L. van der Zwaag (voorzitter)

De functies werden zoals aangegeven verdeeld.

Tot 3 april 1993 was br. C. Groeneveld voorzitter en br. L. van der Zwaag secretaris.

b. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in de periode november 1992 tot en met juni 1993 18 maal. De vergaderingen werden in het kantoor in Veenendaal gehouden.

2. Bureau

a. Personeel

In de verslagperiode werd afscheid genomen van mw. J. Kulk. Per 14 juni 1993 trad in dienst mw. A.M. van Heteren. Aan mw. J.H. Moolenaar-Schulermaker werd arbeidstijdverkorting voor een halve dag per week verleend. Aan het bureau zijn nu verbonden de heren J.A. van der Waal (administrateur) en W. Woudstra, mw. A.M. van Heteren, mw. J.H. Moolenaar-Schulermaker en mw. P. Diepeveen-Roseboom.

b. Werkzaamheden

De G.S. 1992 droeg deputaten K.A.B. op een gezamenlijke werksimte te huren in het gebouw Carrefour te Veenendaal voor de beleidsmedewerkers van Zending, Evangelisatie en Diaconaal Bureau en voor alle betrokken administratieve medewerkers, zowel van het K.A.B. als de overige. Dit heeft geresulteerd in de huur van geschikte kantoorruimte op de begane grond van het gebouw per 1 februari 1993. Het beheer wordt door deputaten K.A.B. gevoerd. Dit houdt de zorg in voor de huishoudelijke, technische, facilitaire en organisatorische zaken die dit bureau betreffen. Deze taakuitbreiding brengt mee dat de instructie van het K.A.B. dient te worden aangepast. Een voorstel tot aanpassing van de instructie treft u aan in bijlage 1.

De G.S. 1992 droeg voorts de betrokken deputaatschappen en de beheerscommissie van het Diaconaal Bureau op, hun administratieve medewerkers te doen overgaan in dienst van deputaten K.A.B. Voorts diende de administrateur van het K.A.B. met de dagelijkse leiding van het vergrote bureau en van alle administratieve medewerkers te worden belast. Hierover rapporteren wij onder punt 3 (Integratie Landelijk Bureau).

In de hal van het Landelijk Bureau is een vitrine geplaatst, dit op verzoek van deputaten Kerkelijke Archieven.

Verder werd zorg gedragen voor de "aankleding" van het Landelijk Bureau. Het documentatiecentrum is overeenkomstig de besluitvorming van de G.S. 1992 voorlopig gehuisvest in het Landelijk Bureau, tot Zending deze ruimte nodig heeft. Dat laatste is nu het geval. Wij hebben daarom deputaten Kerkelijke Archieven geadviseerd om u middelen te vragen voor de dekking van de kosten van de huur van een andere ruimte in dit gebouw.

De afdoening van de jaarrapporten van de deputaatschappen is in de loop van de verslagperiode verder verkort door een strak tijdschema te hanteren.

Aan de classes werden overzichten verstrekt van door hun kerken nog niet afgedragen omslagbijdragen. Er zijn jaarlijks circa 45 kerkenaden aangeschreven. Daarvan heeft ongeveer 50% gereageerd.

Verder werden de classes in het voorjaar van 1994 geïnformeerd over de verhoging van de classesbijdragen aan de G.S. in verband met het nieuwe Landelijk Bureau. Dit om berichten te ontzenuwen over het "dure" Landelijk Bureau.

Tot onze werkzaamheden behoort ook de ondersteuning van bredere kerkelijke vergaderingen (classes, particuliere synoden). Wij brengen dit gaarne nog eens onder de aandacht van de kerken, temeer daar verschillende classes nog steeds zelf diverse werkzaamheden verrichten (verzenden van vergaderstukken etc.).

De verzorging van de adressering en incasso van de verschillende periodieken verliep in het algemeen probleemloos.

We beschikken over een actueel adresbestand. Verder gaan we na of de werkzaamheden van het K.A.B. uitgebreid kunnen worden met b.v. de administratie van "De Wekker", administratieve taken van de quaestor van de G.S., werkzaamheden ten behoeve van het Jaarboek en het Bijhouden van een adresbestand voor het Kerkblad voor het Noorden.

c. Adresbestand

Er worden jaarlijks vergaderingen gehouden met de participanten in het adresbestand. Dit ontwikkelt zich tot volle tevredenheid. Wij dringen er bij u op aan dat alle uitgevers van kerkelijke periodieken zoveel mogelijk gebruik maken van het in het K.A.B. aanwezige adresbestand.

d. Rechtspositie

Vanaf 1 januari 1993 passen wij de "Rechtspositieregeling van kerkelijke werkers en medewerkers van deputaatschappen" toe, zoals deze door de G.S. 1992 is vastgesteld. Nog al veel tijd moesten wij in de verslagperiode besteden aan rechtspositionele zaken. Steeds meer kwam bij ons de behoefte naar voren aan een eensluidende regeling op rechtspositioneel gebied voor alle medewerkers van de deputaatschappen. Daarom hebben wij er bij deputaten Financiële Zaken op aangedrongen om de deputaatschappen regelmatig richtlijnen te gaan verstrekken over rechtspositionele zaken, zoals jaarlijkse aanpassing van de salarissen van medewerkers, verdeling van pensioenpremies en vaststelling van herverzekeringpremies bij ziekteverzuim etc.

Verder kwam bij verschillende besprekingen nog al eens de vraag naar voren of een medewerker bij een deputaatschap of bij de generale synode in dienst is.

Wij vinden het belangrijk dat u in uw vergadering een uitspraak doet over dit juridische aspect. Onze gedachten gaan er naar uit om duidelijk vast te leggen dat alle medewerkers van deputaatschappen juridisch de generale synode als werkgever hebben. Binnen deputaten Financiële Zaken zou een specifieke taak personeelsaangelegenheden kunnen worden gevormd.

Pensioenvoorziening

Tot 1 januari 1993 waren de medewerkers van het Kerkelijk Administratief Bureau en het Diaconaal Bureau verzekerd bij de Stichting Pensioenfonds Samenbinding. Op dat tijdstip trad bij dat pensioenfonds een nieuwe pensioenregeling in werking.

De daaraan verbonden kosten en het feit dat meerdere personen oververzekerd waren, heeft ons doen uitzien naar alternatieven. Dit heeft geleid tot aansluiting per 1 januari 1993 bij de Stichting Pensioenfonds

voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen (PGGM). Voorwaarde tot toetreding tot PGGM was dat alle werknemers in dienst zijn van één werkgever. In verband met de toetreding van de medewerkers van het Diaconaal Bureau tot PGGM zijn deze met het oog daarop op de loonlijst van het K.A.B. geplaatst. Deze constructie beoogt geen wijziging te brengen in de arbeidsrechtelijke verhoudingen. Aan deputaten Adma is gevraagd ons te vrijwaren voor alle arbeidsrechtelijke aansprakelijkheden die er niettemin als gevolg van deze constructie voor ons deputaatschap in de toekomst mochten ontstaan. Tot op heden hebben wij geen reactie ontvangen.

De Theologische Universiteit neemt nog niet deel aan de pensioenregeling van PGGM. Deputaten-financieel van de Universiteit hebben op ons verzoek wel deelgenomen aan de verschillende besprekingen.

Verder hebben wij bij brief van 29 mei 1995 deputaten Zending gevraagd om de secretaresse op de loonlijst van het K.A.B. te plaatsen en haar pensioenvoorziening onder te brengen bij de Stichting PGGM. Deze zaak is nog niet afgerond.

De pensioenregeling PGGM voldoet aan de richtlijn "Rechtspositieregeling van kerkelijke werkers en medewerkers van deputaatschappen", zoals die is vastgesteld door de G.S. 1992.

Spaarvoorziening

Voor onze medewerkers hebben wij de mogelijkheid geopend om gebruik te maken van een spaarvoorziening en premiespaarregeling.

e. Apparatuur

Voor het Landelijk Bureau is een computer-netwerk geïnstalleerd. Voor het gebruik van Word-Perfect is een vijfde licentie aangeschaft. Verder zijn er 2 computers vervangen en is er een nieuwe frankema-chine aangeschaft.

f. Spaarwaking

Bij de Rabo-bank werd een rendementsrekening geopend. Dit ter voorlopige vervanging van de deposito-rekening in verband met de huidige rentestand.

De stortings- en opnamemogelijkheden zijn vrij.

g. 25-jarig bestaan Kerkelijk Administratief Bureau

Op 16 augustus 1994 was het 25 jaar geleden dat het Kerkelijk Administratief Bureau van start ging aan de Soestdijkerstraatweg te Hilversum.

3. Integratie Landelijk Bureau

Het spijt ons U te moeten rapporteren, niet te zijn geslaagd in de uitvoering van het gedeelte van uw opdracht, dat beoogt de optimale efficiency mogelijk te maken. U droeg ons op alle administratieve medewerkers onder de dagelijkse leiding van de administrateur van het K.A.B. te brengen.

Voor wat Zending betreft is de oorzaak, dat de korte tijd sinds de verhuizing van Hilversum naar Veenendaal en de overname van het Zending-secretariaat nog geen gelegenheid boden voor het noodzakelijke overleg. Zendingdeputaten spraken zich overigens in de tot nu toe gevoerde gesprekken en correspondentie uit voor "horizontale integratie die nuttig is voor ons kerkelijk leven, kan leiden tot lagere kosten en voorts voor de Zending efficiënt werkt."

Met de Beheerscommissie van het Diaconaal Bureau is gedurende de afgelopen periode herhaaldelijk en zeer uitvoerig over de opgedragen integratie gesproken. De medewerkers van het Diaconaal Bureau zijn door de betrokkenheid bij de werkgroep die aan de G.S. 1992 rapporteerde van meet af aan met uw opdracht bekend. Toch kunnen wij u thans geen positief resultaat melden van alle pogingen die zijn ondernomen om de administratieve medewerker van het Diaconaal Bureau (i.c. de secretaresse) niet alleen formeel, maar ook functioneel te doen overgaan naar het K.A.B. De oorzaak is, dat de beheerscommissie het onmogelijk acht dat de secretaresse door een ander dan de diaconale medewerkers wordt aangestuurd. Daardoor kon tot nu toe slechts de formele overgang (het "op de loonlijst plaatsen") worden uitgevoerd. Voor de goede orde geven wij hieronder een korte samenvatting van hetgeen er in de afgelopen periode rond dit onderwerp is gebeurd.

Direct na de G.S. 1992 was een belangrijk onderwerp van discussie het ontbreken van een duidelijke definitie van de bedoelde integratie in het besluit. Een brief van scriba II aan deputaten ADMA dd. 27 april 1993 gaf desgevraagd nader aan dat beleidsmedewerkers blijven werken in dienst van hun deputaatschap en dat al het overige (huisvesting, administratief werk in financiële en secretariale zin) valt onder het K.A.B. Dit bleek echter onvoldoende basis te zijn voor acceptatie bij de betrokken medewerkers.

In overleg met br. E.B. de Vin, destijds voorzitter van de werkgroep die het besluit inzake een Centraal Bureau heeft voorbereid, werd in april 1994 met de beheerscommissie afgesproken een supervisor aan te trekken die de integratie van de bureaus in het Landelijk Bureau vorm zou moeten geven en begeleiden. Drs. H.J. van Maanen werd daarop aangezocht om als interim-manager te fungeren. Op 24 mei 1994 worden hem enige afspraken schriftelijk bevestigd, waarbij hij onder meer volledige vrijheid van handelen kreeg. Het onderzoek van de heer Van Maanen mondde uit in een rapport "Drie maal één is één", dat verzelfstandig voor uw commissie die zich met onze rapportage zal bezighouden ter beschikking is.

Het rapport stelt duidelijk dat administratieve medewerkers dienen te vallen onder de verantwoordelijkheid van de administrateur van het K.A.B. bij wie ook het management van het Landelijk Bureau moet berusten. Van alle medewerkers van het K.A.B. wordt naast een brede inzetbaarheid verwacht, dat onderlinge vervanging waar nodig de beoogde efficiency kan dienen.

Het rapport van de heer Van Maanen concludeert, dat het niet gewenst is, de verantwoordelijkheid voor het personeelsbeleid uitsluitend bij deputaten K.A.B. te leggen. Er wordt voorgesteld een "personeelscommissie" te vormen uit de belanghebbende deputaatschappen en de beheerscommissie die gemandateerd is om alle zaken m.b.t. het personeel (rechtspositie, scholing, communicatie, huisvesting) te regelen. Verder worden er voorstellen gedaan om de onderlinge communicatie tussen de medewerkers te verbeteren en wordt aandacht besteed aan scholing en bevordering van de onderlinge vervangbaarheid.

Tot zo ver het rapport.

Ook dit rapport heeft, hoewel het met medeweten en met inbreng van alle betrokken medewerkers tot stand is gekomen, niet tot de daarin aanbevolen concrete stappen geleid.

De beheerscommissie Diakonaal Bureau heeft in een brief aan deputaten K.A.B. dd. 31 maart 1995, aangegeven dat men in feite bij de oude functionele situatie wil blijven, wat inhoudt dat de secretaresse naar het oordeel van de beheerscommissie volledig en uitsluitend door de beleidsmedewerker dient te worden aangestuurd. Men geeft aan, dat de salariskosten dan ook geheel ten laste van de betrokken deputaatschappen zullen komen.

Deputaten K.A.B. hebben, na kennisgeving van deze brief besloten, de gesprekken en correspondentie betreffende de integratie en het stappenplan van de heer Van Maanen voorlopig op te schorten.

Met deputaten Buitenlandse Zending zal dan ook uitsluitend over de formele overgang van hun secretaresse worden gesproken.

Uw deputaten betreuen dat door het geschetste verloop de door het besluit van de G.S. 1992 beoogde efficiëntieverbetering niet ten volle kan worden gerealiseerd. De integratie beperkt zich tot de algemene functies als postbehandeling, receptie en automatisering, wat ook al grotendeels geregeld is. Bij een eenzijdige verantwoordelijkheid ten aanzien van de inzet van mensen en hulpmiddelen zou een groter effect kunnen worden bereikt. Deputaten K.A.B. zien evenwel thans geen mogelijkheden om de opdracht verder uit te voeren. Zij stellen u voor de huidige situatie vooralsnog te accepteren. Teneinde een mogelijke spontane ontwikkeling van verdere integratie te kunnen begeleiden en voorts de reeds genoemde personeelsaspecten te kunnen behartigen, stellen deputaten K.A.B. u vervolgens voor, de suggestie uit het rapport van de heer Van Maanen in aangepaste vorm te volgen en de beheerscommissie Diakonaal Bureau, deputaten Zending en deputaten K.A.B. op te dragen, elk één vertegenwoordiger uit hun midden te benoemen in een "Begeleidingscommissie Landelijk Bureau", die met mandaat kan handelen, voortdurend het contact met de betrokken deputaatschappen onderhoudt en de synode 1998 via de betreffende deputaatschappen over de alsdan bestaande situatie rapporteert en zo mogelijk voorstellen voorlegt.

4. Voorstel inzake doorberekening van werkzaamheden aan deputaatschappen over de periode 1996 t/m 1998

Anders dan bij de andere kashoudende deputaatschappen heeft het K.A.B. nooit een omslagbijdrage gekend. Uiteraard was er altijd een begroting, maar de verdeling van de lasten over de opdrachtgevers geschiedde aan de hand van een uurtarief en de werkelijk gemaakte uren. Door een vermindering van het aantal kashoudende deputaatschappen, een toename van overheadkosten en vermeerdering van het algemeen kerkelijk werk, voelde deze methode steeds minder. Daarom is gezocht naar een andere methodiek, die levens tot een juiste en doorzichtige doorberekening van de administratieve werkzaamheden leidt. Deze methodiek luidt als volgt.

De kosten van het Kerkelijk Administratief Bureau worden voor drie jaar begroot. Vervolgens wordt nagegaan welke werkzaamheden er voor ieder deputaatschap worden verricht en worden de daaraan te besteden uren gesamd. Op basis daarvan wordt er voor ieder deputaatschap een door te berekenen bedrag per jaar vastgesteld.

Het systeem van gedifferentieerde uurtarieven is daarbij losgelaten. Voor de doorberekening is niet meer van belang door wie de werkzaamheden worden verricht.

De G.S. draagt de huisvestingskosten, de kosten van de inventaris alsmede de kosten van algemeen kerkelijk werk.

Per deputaatschap wordt er een vast pakket werkzaamheden vastgesteld die begrepen zijn in de vaste doorberekening.

Wanneer er zich extra werkzaamheden voordoen zullen deze apart in rekening moeten worden gebracht tegen het geldende uurtarief.

Het voordeel van de doorberekening nieuwe stijl is dat de deputaatschappen vooral worden geïnformeerd over de kosten die de administratieve dienstverlening meebrengt en wel op een zodanig tijdstip dat daarmee rekening kan worden gehouden in de eigen begroting die aan de G.S. wordt gepresenteerd.

Onvoorziene omstandigheden voorbehouden worden de penningmeesters niet meer geconfronteerd met onverwachte declaraties en zullen de jaren onderling een stabiel beeld vertonen.

Deze nieuwe regeling zal, als u er mee akkoord gaat, kunnen worden toegepast voor de jaren 1996 en volgende. Deputaten Financiële Zaken hebben met dit voorstel ingestemd.

5. Doorberekening van loonkosten van administratieve medewerkers

De loonlijst van het K.A.B. werd aangevuld met enige medewerkers van andere deputaatschappen. Daarvoor was binnen de begroting van het K.A.B. aanvankelijk geen volledige dekking aanwezig. Deze problemen zullen als gevolg van de nieuwe wijze van doorberekening van werkzaamheden, naar wij verwachten, tot het verleden behoren.

6. Regelmatig gespreide ontvangst van de G.S.-bijdrage

Wij zijn de quaestor dankbaar dat in de achterliggende periode de G.S.-bijdragen regelmatig gespreid mochten worden ontvangen. Wij stellen het op prijs als deze werkwijze kan worden gecontinueerd.

7. Aftreding van de leden van ons deputaatschap

Br. J.S. van Balen stelt zich niet meer beschikbaar. Hij heeft vanaf 1989 zitting gehad in ons deputaatschap. Br. G.L. Bouwman zal nog een periode aanblijven om een opvolger-penningmeester in te werken. Hij maakt vanaf 1980 deel uit van het deputaatschap. Verder treedt br. C. Groeneveld af. Hij is 24 jaar lid geweest van

ons deputaatschap.

Voorts treedt ook br. J. van der Keur af. Hij is 12 jaar lid geweest van ons deputaatschap.

Ons deputaatschap besloot de maximale zittingsduur te stellen op 15 jaar.

Br. J. de Vlieger (beoogd penningmeester) heeft enige tijd geleden om gezondheidsredenen bedankt. Om deze reden stellen wij u voor ook voor de komende periode in te stemmen met 7 deputaten.

8. Financiën

Voor dit onderdeel verwijzen wij naar bijlage 2 van dit rapport.

9. Deputaten stellen u voor:

- voor de komende periode 7 deputaten te benoemen;
- in te stemmen met aanpassing van de instructie van de G.S. voor het K.A.B. overeenkomstig het bijgevoegde concept;
- in te stemmen met de nieuwe methodiek van doorberekening van kosten aan de kashoudende deputaatschappen;
- deputaten ontheffing te verlenen van de opdracht tot het overnemen van de administratieve medewerkers van Zending en het Diakonaal bureau anders dan in formele zin, alsmede van de opdracht om de administrateur te belasten met de dagelijkse leiding van het Landelijk Bureau;
- de beheerscommissie Diakonaal Bureau, deputaten Zending en deputaten K.A.B. op te dragen, elk één vertegenwoordiger uit hun midden te benoemen in een "Begeleidingscommissie Landelijk Bureau", die met mandaat kan handelen, voortdurend het contact met de betrokken deputaatschappen onderhoudt en de synode 1998 via de betreffende deputaatschappen over de alsdan bestaande situatie rapporteert en zo mogelijk voorstellen voorlegt;
- deputaten voor de financiële zaken te verzoeken:
 - richtlijnen op te stellen inzake aangelegenheden van rechtspositionele aard t.b.v. de deputaatschappen
 - een lid van dat deputaatschap aan te stellen als personeelsfunctionaris;
- te bepalen dat de medewerkers van deputaatschappen in dienst zijn van de G.S.
- de classes te informeren over onze dienstverlening, met name waar het de verzending van vergaderstukken betreft.

J.S. van Balen, secretaris

Bijlage 69.1.

Voorstel tot aanpassing van de "instructie voor de deputaten tot beheer van een kerkelijk administratief bureau".

aan artikel 4 van de instructie wordt een onderdeel D toegevoegd. Dit luidt als volgt:

ten behoeve van het Landelijk Bureau te Veenendaal:

de zorg voor de huishoudelijke, technische, facilitaire en organisatorische zaken, die dit bureau betreffen.

Bijlage 69.2.1.

FINANCIËN EN BEGROTING 1995 - 1998

De jaren 1992 t/m 1995 zijn voor deputaten en personeel sterk beïnvloed door de ontwikkelingen die te maken hadden met de integratie van de deputaatschappen die hun domicilie hebben gekregen in Veenendaal.

Ook de door de Financiële Commissie van de generale synode gemaakte herziene begroting in het kader van voornoemde integratie leverde herhaaldelijk discussie op met een aantal deputaatschappen.

In dit verband dient te worden opgemerkt dat het Landelijk Bureau te veel wordt gezien als een soort kerkelijk ultzendbureau waar men slechts gebruik van behoeft te maken als het de deputaatschappen of andere kerkelijke organen zoals classes en particuliere synoden uitkomt.

Deze gedachte is in strijd met onze opdracht en doelstelling.

Teneinde naar de toekomst voor alle gebruikers meer inzicht en duidelijkheid te verschaffen hebben wij op grond van een studie naar de gebruikte uren in voorgaande jaren een begroting gemaakt van de vaste en semivaste werkzaamheden per deputaatschap.

De op basis hiervan door te berekenen bedragen per deputaatschap alsmede de opbouw van de bijdrage uit de Generale Kas voegen wij hierbij.

Alle deputaatschappen zijn op de hoogte gebracht van de resp. begrotingsbedragen (zie bijlagen).

Voor de begroting zijn de volgende criteria gehanteerd:

Personeelskosten

Als trendcijfer is 3% per jaar gehanteerd alsmede de verhogingen van minimumloonschalen voor zover van toepassing.

Huisvestingskosten

Huur energie en servicekosten zijn jaarlijks verhoogd met + 5%.

Algemene kosten

De stijging van deze kostenpost hangt samen met de extra kosten die de vergroting van het personeelsbestand met zich meebrengt alsmede de activiteiten van de participerende deputaatschappen binnen het Landelijk Bureau; terwyl voor de synodejaren 1995 en 1996 de kosten zijn verhoogd met resp. f. 7.000,— en f. 10.000,—.

Afschrijvingen

Zowel de inrichting van het kantoor (wanden en inventaris) alsmede de uitbreiding van de apparatuur (netwerk, postautomatisering, telefoon, fax) vergden aanzienlijke investeringen en diertengevolge stijging van afschrijvingskosten. Ook voor de komende jaren liggen er nog een aantal noodzakelijke wensen die nog moeten worden ingevuld.

Bijlage 69.2.2.

BEGROTING LANDELIJK BUREAU CHR. Geref. KERKEN 1995 - 1998

Bedragen x f 1.000.

	1995 oorspr.	1995 herz.	1996	1997	1998
Personeelskosten	350	350	263	272	282
Huizevest.kosten	83	83	88	93	98
Algemene kosten	57	70	70	70	80
Afschrijvingen	25	40	45	48	50
	515	543	466	483	510
Af. rente-opbrengst	30	30	30	30	30
	485	513	436	453	480
Doorberekenen					
Deputaatschappen	308	325	272	281	294
Adresgebruikers	47	48	48	49	51
Bijdrage Gen. kas*	150	150	135	141	159
	505	523	455	471	504
Batig saldo	20	10	19	18	24

* zie specificatie

Bijlage 69.2.3.

BEGROTING VAN DE DOOR TE BEREKENEN WERKZAAMHEDEN PER DEPUTAATSCHAP 1995 - 1998

Bedragen x f 1.000.

	1995	1996	1997	1998
1. Emeritkas	12,0	12,9	13,3	14,0
2. Theologische Univ.	20,0	23,8	24,6	25,7
3. Dep. Israël	13,5	14,2	14,7	15,6
4. Dep. Zending	95,0	63,0	65,0	67,8
5. Dep. Evangelisatie	10,2	11,2	11,6	12,1
6. Dep. O.B.E.A.	12,8	12,9	13,2	14,0
7. Dep. Varenden	6,5	8,7	9,0	9,5
8. Dep. Kerkjeugd	11,0	12,6	13,0	13,6
9. Dep. Adma/Diak.Bur.	55,0	42,2	43,6	45,8
10. Dep. Hulpverlening	32,0	17,2	17,7	18,7
11. Dep. Kerk en bedr.	18,5	9,3	9,8	10,2
12. Dep. Past. gezondh.	6,0	8,4	8,7	9,1
13. De Wakker	23,0	26,1	26,9	28,2
14. Niet kash. dep.	7,0	9,5	9,6	9,9

15. Diversen	0,5	0,0	0,0	0,0
Totaal (zie doorbereken.)	325,0	272,0	280,5	294,2

SPECIFICATIE BIJDRAGE G.S.

16. Classis/P.S./G.S.				
werkznh./port./copieën	23,0	23,4	23,4	35,8
Huisvestingskosten	88,0	93,0	93,0	96,0
Afschrijvingen				
wanden/inventaris/install.	24,0	24,5	24,5	25,0
Totaal bijdrage Gen. Kas	135,0	140,9	140,9	158,8

BIJLAGE 70

art. 191, 248

RAPPORT 6 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN KERKELIJK ADMINISTRATIEF BUREAU

Bespreking van dit rapport met een delegatie van deputaten en de administrateur brengt uw commissie tot de volgende

1. Opmerkingen

- De normale werkzaamheden zijn goed uitgevoerd. De poging van deputaten om hun capaciteiten ten dienste te stellen van meer organen (classes, P.S.-en, De Wakker, de quaestor, deputaten voor het jaarboek, s.d.) verdient waardering en steun.
- Over de uitvoering van de opdracht van de G.S. 1992 (acta art. 122) en de voorgestelde instructiewijziging rapporteert uw commissie afzonderlijk.
- Over de rechtspositie en pensioenvoorziening rapporteert uw commissie bij de behandeling van het verslag van deputaten Financiële zaken.
- Het voorstel inzake doorberekening van kosten aan deputaatschappen scheidt duidelijkheid.
- De mutaties in het deputaatschap wettigen de (voorlopige) uitbreiding van het aantal deputaten tot 7.

2. Voorstellen

De Generale Synode besluit:

- deputaten op te dragen, namens haar, de diensten van het K.A.B. aan te bieden aan potentiële afnemers, met het uitdrukkelijk advies daarvan gebruik te maken.
- de voorgestelde methode van kostenberekening aan deputaatschappen goed te keuren.
- voor de periode 1996-1998 7 deputaten te benoemen.

A. de Geus, rapporteur

BIJLAGE 71

art. 192

RAPPORT VAN DEPUTATEN KERKELIJKE ARCHIEVEN**1. Deputaten**

De generale synode van Apeldoorn 1992 benoemde als deputaten Kerkelijke Archieven:

drs. J.C.L. Starreveld, voorzitter;
 drs. J.N. Noorlandt, secretaris;
 br. F. van der Hart, archivaris;
 mr. C.J. van Heel, archivaris;
 mw. G. van der Laan-de Boer.
 drs. R.W.J. Soeters toen.

Deputaten achten het geen noodzaak om in de huidige samenstelling verandering te brengen.

2. Opdrachten

De synode besloot ten aanzien van deputaten Kerkelijke Archieven:

- alle deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 1986 voor 1 september 1994 aan het synodale archief over te dragen.
- deputaten te machtigen van 1 januari 1993 tot 1 oktober 1994 voor het Documentatiecentrum gebruik te maken van ruimten in het Kerkelijk Administratief Bureau en hun op te dragen voor de periode daarna

geschikte ruimte te zoeken, bij voorkeur in dat Bureau of in de bibliotheek van de Theologische Universiteit.

3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden gedurende de verslagperiode zeven keer: 11 januari 1993, 14 juni 1993, 25 oktober 1993, 15 maart 1994, 28 september 1994, 6 april 1995 en 22 mei 1995.

4. Inleiding

Oude en nieuwe deputaten
Op de vergadering in januari 1993 namen deputaten hartelijk afscheid van de broeders A. Medema en prof. dr. W. van T. Spijker.
In de verslagperiode is onze vroegere deputaat br. P. Sluiter in Hilversum overleden. Deputaten hebben hem in De Wekker herdacht.
Deputaten hebben de onderlinge taakverdeling vastgesteld:
1. archiefbeheer: Van der Hart en Van Heel.
2. documentatie: Van der Laan en Noordlandt.
3. toerusting: Soeters en Stameveld.
4. kerkelijke kunst: Van der Laan en Soeters.
Tenslotte is zr. Van der Laan-de Boer belast met de budget-bewaking.

5. Archiefbeheer

5.1. Archief van voor 1980
Het synodale archief van voor 1980 wordt bewaard in het Rijksarchief te Utrecht, Alexander Numankade. C.J. van Heel is de eerst verantwoordelijke archivaris voor dit archief.
Het archief bestaat per 1 april 1995 circa 50 meter.
Noemenswaardige aanwinsten sinds 1992 zijn de archiefstukken van de kas Ex Bonis Publicis.
Het periodiek De Wekker behoort als uitgave van het deputaatschap Redactie De Wekker ook in het synodale archief aanwezig te zijn. Deputaten Archieven overwegen om De Wekker op microfilm te zetten, zodat De Wekker op meer plaatsen te raadplegen is.

Wellicht hebben sommige particulieren (bv. predikanten) interesse voor een complete collectie. De kosten zijn 1 cent per pagina. Hierover zal ook overleg zijn met het curatorium.
Het inventariseren van het archief verloopt minder voorspoedig dan deputaten wensen. Het betrekken van een stagiaire zou uitkomst bieden, maar zal wel financiële consequenties hebben.

5.2. Verkoopt archief

In aansluiting op het besluit over het verkoopte archief is er het een en ander geschied. Op verzoek van deputaten heeft br. B. van Schaik uit Culemborg met enthousiasme en accuratesse een transcriptie gemaakt van de oudste verkoopte stukken. Enkele gedeeltes van deze transcriptie voegen we als (nagezonden) bijlage bij dit rapport.

5.3. Archief na 1980

Het archief na 1980 wordt op twee plaatsen bewaard: in de archiefkuis in de Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-Centrum, Noordsingel en in de bewaarplaats van het Streekarchief Krimpenwaard te Schoonhoven.
Br. F. van der Hart is voor dit archief de eerst-verantwoordelijke archivaris.

De archiefkuis in de kerk van Rotterdam-Centrum voldoet onvoldoende aan de criteria die aan een archiefkuis gesteld worden. Zo is de kuis niet waterwerend en brandveilig. Daarnaast is de ruimte beperkt. Deze constatering brachten deputaten ertoe om het grootste gedeelte over te brengen naar de bewaarplaats van het Streekarchief Krimpenwaard te Schoonhoven. Deputaten pleiten ervoor dat er op langere termijn een oplossing gevonden zal worden in een goede ruime archiefkuis.
Volgens besluit van de GS 1992 behoort het synodale archief van voor 1986 gedeponereerd te worden in dit archief. We zien nog uit naar de archiefstukken van enkele deputaatschappen.

6. Semi-kerkelijk archief

Onder semi-kerkelijk archief verstaan we archief van onder andere verenigingen en stichtingen. Graag zouden deputaten op een centrale plaats de archieven bewaren van alle Chr. Geref. landelijke instellingen.
Reeds gedeponereerd archief is er van de R.C.G.S., Notulen van de meisjesbond, Notulen van de Bond van Jongelingsverenigingen.
De Bond van Chr. Geref. Vrouwenverenigingen heeft besloten om zijn archief ook te deponeren.

7. Archiefcontrole

Er zijn controles bij het archief in Rotterdam-Schoonhoven en Utrecht uitgebracht. Er is veel waardering van de overige deputaten voor het werk van de beide archivissen.
Op het moment van controle was van 18 losse stukken die in de Acta van 1990 (pag. 105) zijn beschreven, de bewaarplaats niet te achterhalen. De archivissen zullen er aandacht aan besteden.

8. Toerusting en advisering

Deputaten kregen in de verslagperiode verschillende verzoeken om advies.
Sommige verzoeken betroffen het gebruik van de computer, andere gingen in op de vraag hetgeen wel of

niet bewaard moet worden.

Toerustingsdagen

Per particuliere synode hielden deputaten een toerustingavond voor archivissen. De avonden waren in 1994 in Groningen en Amersfoort. In 1995 in Zoetermeer en Dordrecht.
De avonden boden een video "Van blijvende waarde", een inleiding van een archivaris en een ronde van vragen en uitwisselen van ervaringen. De opkomst en de inbreng op de avonden gaven deputaten aanleiding om te constateren dat het zinvolle avonden waren. Er is door aanwezigen gevraagd naar vervolg-avonden.
Opvallend was dat er veel kerken nog geen archiefbeheerder hebben aangesteld. De in ruime aantal aanwezige scribae gaven vaak aan dat zij geen tijd vinden voor het ordenen van het oudere archief. Er is dus alle reden om de kerken te stimuleren om naast de scriba een archivaris te benoemen. Deputaten beschikken over een instructie voor een plaatselijke archivaris.

Persoonlijk advies

De archivissen Van der Hart en Van Heel zijn altijd bereid om een plaatselijke kerk telefonisch van advies te dienen. Indien gewenst is er overleg mogelijk over een bezoek.

9. Toezicht

Deputaten behoren toezicht te houden op het archiefbeheer van deputaten Zending, Israël en het curatorium.
Deputaten vroegen of er een inventarislijst van het archief van het curatorium bestond. We begrepen dat daar aan gewerkt wordt.
Deputaten Israël lieten ons weten geen bezwaar te hebben als hun oudere archief toegevoegd zou worden aan het synodale archief in het Rijksarchief te Utrecht. In 1994 heeft deze overdracht plaatsgevonden.
Deputaten Buitenlandse Zending hebben hun archief overgebracht uit Hilversum naar het Landelijk Bureau te Veenendaal. Deputaten Buitenlandse Zending zijn akkoord gegaan met een overdracht naar het synodale archief te zijner tijd.
De kerkorde geeft de generale synode de opdracht om toezicht te houden op het archiefbeheer van de mindere vergaderingen. Br. Van der Hart heeft bezoeken gebracht aan de archivissen van de P.S. van het Zuiden en van de classes Rotterdam en Middelburg. Het archief van de P.S. van het Zuiden en van de classis Rotterdam is pas na 1940 aanwezig. Het daaraan voorafgaande archief is in mei 1940 verloren gegaan. De classis Middelburg is door de generale synode van 1944 ingesteld, het archief van de classis Middelburg dateert echter pas van 1973. Deputaten zijn daarvan geschrokken en vermoeden dat de controle van de classis op het archiefbeheer te wensen heeft overgelaten. Graag stimuleren deputaten dat ontbrekende gedeeltes uit andere collecties worden aangevuld.
Artikel 45 van de kerkorde luidt: "Iedere kerk heeft behoorlijk zorg te dragen voor haar archief. Dit zal eveneens geschieden door de classis en de synode. Elke meerdere vergadering heeft hierbij toezicht te houden op haar mindere." Officieel hoort de particuliere synode toezicht te houden op het archiefbeheer van de classis. Deputaten Archieven constateren dat dit toezicht van de P.S. nagenoeg ontbreekt. Daarom overwegen deputaten om deze zaak zelf waar te nemen.
Deputaten namen kennis van de mededeling dat het oude archief van de Chr. Geref. Kerk van 's-Gravenhage-Centrum sinds enige jaren spoorloos is. Deze feiten brengen het belang van een goed archiefbeheer weer onder de aandacht.

10. Contacten

Van Heel vertegenwoordigt deputaten in de interkerkelijke Commissie tot Registratie van Protestantse Kerkelijke en Semi-kerkelijke archieven.
Eén keer per jaar is er in de vergadering van deze commissie een uitwisseling van informatie en ervaringen. Van Heel is voorzitter van deze commissie. Sinds enige tijd geeft de commissie regelmatig de informatieve CPAspecten uit.

11. Documentatiecentrum

In de verslagperiode is er met voortvarendheid gewerkt aan de collectie documentatie. Deputaten Kerkelijke Archieven bewaren in het Documentatiecentrum in het Landelijk Bureau te Veenendaal een systematische verzameling van krantenknipsels betreffende de Chr. Geref. Kerken, jubileumboeken van gemeenten, Lp's van Chr. Geref. Kerken, opnames van preken, Zendingkalenders, tijdschriften en handschriften.
Eerste beheerder is br. J.N. Noordlandt, tweede zr. G. van der Laan-de Boer. Het documentatiecentrum heeft voor de foto's een depot ten huize van zr. Van der Laan-de Boer te Nieuw Amsterdam.
Op 17 september 1993 is het Documentatiecentrum officieel geopend door de onthulling door zr. Ramp-den Hertog van een vitrine met een deel uit de collectie.
Deputaten geven per jaar een brochure uit met de titel Overzicht. Deze brochure geeft een jaarverslag en enkele voorbeelden uit de collectie.
De uitgave van de brochure geschiedt buiten het synodale budget. De baten komen van donateurs. Donaties worden ook gebruikt voor het verwerven van bepaalde collecties.

Aanwinsten

Er waren in de verslagperiode vele bijzondere aanwinsten. We beperken ons tot enkele: een grote collectie uit de nalatenschap van ds. G. Blom, een collectie van ds. H.W. Eerland, preken van ds. I. de Bruyne, cassettes van de vormingscursus, cassettes uit de collectie Wiltra met preken van vele chr. geref. predikanten, foto's van mevr. M.A. Bakker-Klomp op Sulawesi.

jaargangen van het Haags Kerkblad, Ons Kerkblad, Woord en Leven en Kerkblad voor het Noorden. Deputaten zijn bijzonder verheugd dat vele unieke documenten voor historisch onderzoek bewaard zijn gebleven door activiteiten van het Documentatiecentrum.

Bibliotheek Theol. Universiteit Apeldoorn

Op 17 maart 1995 hebben prof.dr. J.W. Maris en ds. H. van der Schaaf namens de bibliotheekcommissie een opbouwend informatief gesprek gehad met de beheerders van het Documentatiecentrum.

Het gesprek benadrukte het aanvullende karakter van beide instellingen. De bibliotheek in Apeldoorn is allereerst een theologische wetenschappelijke bibliotheek. Het Documentatiecentrum in Veenendaal behoort een systematische documentatie-functie te hebben voor de Chr. Gerof. Kerken.

Dienstverlening

De functie van het Documentatiecentrum is: bewaren en toegankelijk maken opdat er gebruik van kan worden gemaakt. In de verslagperiode is dat ook al vele malen gebeurd. De beheerders van het Documentatiecentrum prijzen zich gelukkig met de grote inzet van enkele vrijwilligers. Ze noemen er drie in het bijzonder: de brs. A.L. de Bruyne, J. Greidanus en M. Feijen.

Gezien het Landelijk Bureau het kerkelijk adres van onze kerken is, én gezien de conclusies uit het gesprek met de bibliotheekcommissie, vinden deputaten Archieven het zeer aan te bevelen dat het Documentatiecentrum gevestigd blijft in het Landelijk Bureau te Veenendaal. De beheerders van het Documentatiecentrum moeten daarbij gebruik kunnen maken van hulpdiensten van het Kerkelijk Bureau.

Aangezien deputaten Zending hun ruimte willen uitbreiden, heeft het KAB gevraagd of het Documentatiecentrum gebruik wil maken van andere ruimte in het kantoorgebouw Carrefour. Deputaten willen aan dit verzoek medewerking verlenen, zeker omdat er zo een kleine uitbreiding van het aantal vierkante meters mogelijk is. Overigens geven deputaten in overweging om op lange termijn voor het Landelijk Bureau eigen huisvesting te zoeken.

Projecten

Een taak van het Documentatiecentrum is dienstverlening. Daartoe zijn ook wat projecten gestart. Bibliografische projecten (overzicht tijdschriften, registers De Wekker en dossier op een bepaald onderwerp) en biografische projecten (gegevens over meer bekende chr. gereformeerden).

12. Kerkelijke kunst

Als taak van het deputaatschap werd mede geformuleerd het beschrijven van wat kerkelijke kunst is. Daarmee denken we aan kerkgebouwen, gebrandschilderde ramen, doopvonten, kanselbijbels, avondmaalsstellen en plaatselijke kerkzegels.

Op 5 februari 1993 hebben G. van der Laan-de Boer en drs. R.W.J. Soeters een bezoek gebracht aan de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland, Marijhoek 16-17 te Utrecht. Zij rapporteerden aan deputaten:

Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland

De SKNN beoogt samen met de kerken een beleid te ontwikkelen en uit te voeren met betrekking tot het beheer van het kunstbezit en de werkzaamheden daarbij te coördineren, teneinde een verantwoord beheer mogelijk te maken. Het bureau, dat volledig door de overheid gesubsidieerd wordt, zorgt ervoor dat deze werkzaamheden ook gedaan worden. Het betreft a. inventarisatie en documentatie en b. adviezen voor conservatie en assistentie bij het beheer.

Vanaf 1969 vindt een systematische inventarisatie plaats. Deskundigen bezoeken de kerken, beschrijven ter plekke de belangrijkste stukken voor de inventarisatie en fotograferen deze. Van de inventarisatie krijgen de kerkeraad en instanties van de kerk met betrekking tot het beheer een exemplaar. Verder kan men ook voor adviezen voor restauratie bij de stichting terecht. In de SKNN behoudt elk kerkgenootschap zijn eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het kunstbezit.

Afsluitend: Het doel van de SKNN is het cultureel erfgoed van de kerken in stand te houden en tot zijn recht te laten komen in het huis van de gemeente. Daarbij wordt gepoogd dit erfgoed zoveel mogelijk in zijn oorspronkelijke bestemming te handhaven.

Deputaten zijn overtuigd van het belang dat kerken aan deze inventarisatie aandacht besteden. Het gebeurt te vaak dat bv. kanselbijbels gestolen worden zonder dat de kerkeraad een goede beschrijving heeft.

De protestantse participant is de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst. Deze stichting verricht graag hulpdiensten bij deze inventarisatie. Deputaten achten het gewenst dat het deputaatschap gaat participeren in deze stichting, alvorens inventarisaties ter hand worden genomen. De participatie is voor deputaten geheel gratis.

De kosten per uitgevoerde inventarisatie zijn fl. 200,-. Voor de komende periode stellen we voor om in goed overleg met enkele kerkeraaden per particuliere synode 2 inventarisaties te laten verrichten.

13. Financiën

G. van der Laan- de Boer verzorgde het contact met de quaestor van de generale synode.

Deputaten hebben een begroting voor 1996-1999 gemaakt:

1. Vergaderkosten (waarin reiskosten)	fl. 3.000,-
2. Toerustingsavonden (waarin reiskosten)	fl. 2.000,-
3. Kopieer-, porto en telefoonkosten	fl. 750,-
4. Archiefbeheer	
- vervanging dozen	fl. 500,-
- verkooft archief	fl. 200,-

5. Documentatiecentrum

- kasten	fl. 3.200,-
- archiefdozen	fl. 400,-
- mappen	fl. 200,-
- tafel, stoel	fl. 200,-
- huur ruimte	fl. 15.000,-
6. Contact Intern. Kirchliche Archive	fl. 800,-

7. Diversen

- representatie	fl. 150,-
- bronnenuitgave	fl. 250,-
- contributies	fl. 200,-
- reiskosten (buiten vergaderingen)	fl. 500,-
- bijdrage inventarisatie Kerkelijke Kunst	fl. 1.000,-

Totaal

fl. 28.350,-

14. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor

1. de handelingen van deputaten goed te keuren.
2. aan de diverse deputaatschappen op te dragen hun afgerond archief dat betrekking heeft op hun arbeid vóór de synode van 1989 zo spoedig mogelijk aan het synodale archief over te dragen.
3. het Documentatiecentrum definitief in het Landelijk Bureau te huisvesten.
4. Deputaten mandaat te geven om te gaan participeren in de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst.
5. Opnieuw deputaten te benoemen.

J.N. Noortlandt, secretaris

BIJLAGE BIJ HET RAPPORT VAN DEPUTATEN KERKELIJKE ARCHIEVEN

1. Teksten uit het verkooide synodale archief

Hierbij geven deputaten Kerkelijke Archieven u als bijlage enige voorbeelden van getranscribeerde teksten uit het verkooide synodale archief.

Op 14 mei 1940 is bij het bombardement op Rotterdam het synodale archief verkooid. De synode van 1989 gaf opdracht om dit archief te restaureren. Aan de synode van 1992 rapporteerden deputaten dat de lechnerische restauratie gereed was. Op verzoek van deputaten is br. B. van Schaik te Culemborg bezigt met het lezen van de verkooide stukken. Dit gebeurt met een speciale loupe. Het is een vermoeiend en nauwkeurig werk, dat br. Van Schaik met loewijding verricht. Deputaten spreken hun grote waardering voor zijn inzet uit. Na 55 jaar zijn de handelingen van de chr. gerof. synoden weer tot onze beschikking.

2. Globale opmerkingen

Br. Van Schaik heeft al een dertig pagina's A4 gereed. Hij heeft uiteraard als opdracht om speciale aandacht te geven aan de niet gedrukte comitè-Acta. Deze kunnen nu voor het nageslacht bewaard worden. Verrassend was dat uit transcriptie bleek dat soms de gedrukte notulen beknopter waren dan de geschreven notulen. Zelfs bleek dat sommige artikelen in het geheel niet gedrukt waren. Tenslotte komen ingekomen stukken uit het verkooide archief te voorschijn. Sommige bladzijden zijn helaas fragmentarisch overgebleven, andere zijn toch integraal goed te lezen.

Deputaten kunnen u nu al verzekeren dat de door u gegeven financiële middelen voor de restauratie historisch belangrijke en verrassende gegevens heeft opgeleverd.

Deputaten overwegen om na het gereedkomen van de gehele transcriptie een publikatie te verzorgen. We bieden u hierbij uit vele vondsten twee onderdelen aan.

De eerste transcriptie betreft de synodeszitting op 3 juli 1894. De tweede die van de synodeszitting op 20 juli 1906.

3. Rapportage van gemeenten op de synodeszitting op 3 juli 1894

Op deze synodeszitting rapporteerden de aanwezige gemeenten over hun wel en wee. Deze rapportage is niet te vinden in de notulen. De notulen eindigen met artikel 22, terwijl in het handschrift artikel 23 de rapportage vermeldt. Uit deze rapportage geven we het wel en wee van enkele gemeenten in alfabetische volgorde en enigszins gestileerd weer.

Amersfoort: heeft stof tot danken. Het getal van de leden breidt zich uit.

Amsterdam: klaagt dat de gemeente lijdt onder de heerszuchtige zichzelf bedoelende woelingen van enkele leden.

Niettegenstaande breidt de gemeente zich nog uit.

Apeldoorn: Het ledental groeit. Men is bezig om een kerkgebouw te verkrijgen.

Amhem: gewaagt van vrede en zegen die genoten wordt.

Culemborg: rapporteert van welvaren.

Dordrecht: heeft geen reden tot klagen.

Duiven: zou graag meer geestelijke zegeningen zien.

Gouda: rapporteert bij dat er veel opgewektheid is waar te nemen en dat het aan zegen niet ontbreekt.

's-Gravenhage: rapporteert eenheid en vrede.

Groningen: klaagt over veel verdeeldheid, veroorzaakt door enkele kwaadwilligen die zichzelf zoeken. Haarlem: kan getuigen van vooruitgang, van bloei en onder 1 preekkeuzen wordt zegen genomen. Kampen: kan niet spreken over uitbreiding van de gemeente, maar is overigens niet ongezegend. Leeuwarden: kan niet in 1 bijzonder van geestelijke zegeningen getuigen. Op stoffelijk gebied is de nog zeer kleine gemeente bijzonder welvarend.

Lutten: heeft geen stof tot klagen, ook omdat het aan geestelijke zegen niet ontbreekt.

Noordeloos: getuigt van vrede en liefde.

Rotterdam: heeft veel geleden door de handelingen ener vroegere ouderling en thans veroorzaakt de ouderling Urbanus nog heel wat onrust. Er zijn evenwel ook lichtpunten in de gemeente.

Schiedam: Hier gaat alles vrij wel. Een kerk van de Protestanten Bond is aangekocht en zal aanstaande zondag door ds. Kreulen worden ingewijd. Besloten wordt na gehoord rapport een gewezen diaken als lid te schrappen.

Steinwijk: getuigt van liefde en eendracht. Echter er openbaart zich weinig geestelijke vrucht.

Teuge: kan roemen in veel geestelijke zegen.

Urk: getuigt van eenheid en liefde. De Heere gedenkt zijn volk.

Utrecht: is gelukkig onder wijnstok en vijgeboom.

Woerden: neemt de werking van de Geest waar.

Zaandam: breidt zich langzaam uit. Ook onder het preekkeuzen is er goede opkomst.

Zierikzee: vaart wel, op stoffelijk en geestelijk gebied.

4. Synode-zitting op 26 juli 1906

Ds. J. Wisse Czn was van 1894 tot 1906 verbonden aan de Theologische School van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hij was in deze periode zowel verbonden aan de gemeente van 's-Gravenhage als aan de School. Zijn vertrek in 1906 naar de gemeente van Zierikzee maakte een eind aan zijn verbondenheid aan de School. Prof. dr. W. van 1 Spijker schrijft hierover in het jubileumboek "Luisteren en Leren" uit 1994 op pagina 22: "De synode van 1906 besprak in comité zijn vertrek, met alles wat daarmee samenhang. Helaas ontbreken de comité-notulen van de vergadering. Ze gingen verloren bij het bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940." Na het nauwkeurige werk van br. Van Schaik kunnen we nu op zeer fragmentarische wijze kennisnemen van de comité-notulen. De volledige fragmentarische tekst kunt u bij deputaten opvragen. We geven hier enkele belangrijke passages gesteld in een leeseditie weer:

"Ds. J. Wisse: De vraag deed zich voor of er geen enkel kerkelijk lichaam was dat mij behouden wil? Ik stond geheel op mijzelf.

Ds. J. Bos Hzn betreurt het dat Docent Wisse zo lang gewacht heeft met zijn inbreng. De gemeenten hebben het oog op het praktische in de opleiding, niet op het theoretische, wij op beide.

Docent F.P.L.C. van Lingen licht zijn handelwijze toe. Het besluit van Docent Wisse is te vroeg gevallen. Doc. Van Lingen heeft in de samenwerking nooit de samenspreking geweigerd.

Doc. Van Lingen vindt dat er door de studenten veel te veel gepreekt wordt en dat juist vermindering in lust en tijd tot studie geeft.

Docent P.J.M. de Bruin beweert dat het zijn ervaring is, zij het een korte, dat niettegenstaande de weinige samenwerking er toch één lijn gevolgd werd. Daarbij was er altijd gelegenheid tot onderling overleg. Nooit heeft Docent Wisse op de leerste gewezen. De regeling van het uit preken gaan is mede op voorstel van Docent Wisse vastgesteld.

Ouderling G. Utkes bespreekt het besluit van de classis Dordrecht om toestemming te geven tot een tweede beroeping van Zierikzee. Hij begrijpt niet hoe het mogelijk kan zijn dat doc. Wisse wat de School aangaat de gemeente gaat verlaten. Diep heeft het hem gesmart en dit doet het hem nog, dat doc. Wisse geen docent meer is van de School. Waarom is niet al het mogelijke gedaan?

Ouderling G. Rensma: Het tweede beroep gaf toch duidelijk aan dat er reden tot vrees was?

Ds. J. Wisse: Het komt mij voor dat mijn redenen onmogelijk gesacht worden. Waarom ik niet eerder gesproken heb? Er kwam zoveel verandering aan de School. Eerst Ds. J. van der Vegt in 1904, daarna ds. P.J.M. de Bruin in 1905. Ik kon mijzelf toch niet aanbieden?

Nogmaals legt hij de nadruk er op dat er geen poging tot behouden is gedaan.

Ds. K. Zuidema betuigt instemming met het gesprokene door br. Utkes. De vrees van gemis aan kerkelijk bloed zou wel eens bewaarheid kunnen worden. Hij vergelijkt onze school met Docent, curatoren en studenten bij een horloge, waarvan de veer stuk is.

De voorzitter ds. H. Janssen: De veer is niet stuk.

Ds. F. Langkeek spreekt zijn leedwezen uit over het verloop der geschiedenis. Hij wijst erop dat we toch voorzichtig moeten zijn met uitspraken over kerkelijke personen en kerkelijk bloed. Wij zijn allen Christelijke Gereformeerden. Toch is het moeilijk een beslisse uitspraak te doen in deze zaak.

ds. T.A. Bakker vraagt of er rekening gehouden is met de notulen van 1902 en legt daarbij de nadruk op het woord: thans.

(Er staat in artikel 48: "Ds. Wisse maakt nader duidelijk dat hem niet mogelijk is thans de gemeente te Den Haag los te laten." J.N.N.)

De voorzitter ds. H. Janssen antwoordt namens het curatorium dat een benoeming van Docent Wisse op financiële bezwaren is afgestuit. Een voorstel van curatoren is toen door ds. Wisse volkomen beaamd.

Ds. T.A. Bakker: Heeft voor het voorstellen aanbieder plaatsgehad aan Ds. Wisse?

Ds. J. Wisse heeft zich nooit voor een benoeming aangeboden. Met de aanneming van het voorstel Sluiter, had ds. Wisse gedacht dat de losmaking daarna op de volgende synode zou geschieden. Hij herinnert eraan dat hij nooit officieel is benoemd of geïnstalleerd.

Ds. K. Zuidema zegt: Er zit wat en juist dat wordt niet genoemd. Ds. J. Wisse: Het praktische element ontbreekt teveel. Bij de beoordeling van het examen zaten geen praktische beginselen. Niet allen kunnen volgens hetzelfde beginsel beoordeeld worden. Er wordt geen rekening gehouden met de omstandigheden. Dat is het doctrinair beginsel. De studenten hebben dogmatiek in de ziel. Er moet vroeger gepredikt worden

en aan een. De studenten moeten met het volk in aanraking komen. De Geest wordt uitgeblust door dat weerhouden en onthouden van toestemming tot prediken. Dankbaar ben ik voor de gelegenheid om mijn gevoelens hier uit te spreken. Dankbaar ook om de vele blijken van liefde in al die jaren ontvangen. Gaarne wil ik mede helpen om school en kerk uit de moeilijkheid, door mijn vertrek ontstaan, te redden.

J.N. Noorlandt, secretaris

BULAGE 72
art. 192

RAPPORT 10 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE RAPPORT VAN DEPUTATEN KERKELIJKE ARCHIEVEN

Naar aanleiding van de deputatenrapportage merkt uw commissie op:

1. Het werk van het deputaatschap, alsmede de realisering van deeltaken door individuele deputaten en de inzet van de door hen genoemde andere personen, verdient grote waardering.
2. Nu overbrenging van het documentatiecentrum naar het gebouw van de Theologische Universiteit minder wenselijk bleek, dient het - met iets minder ruimte - in het Centraal Bureau te blijven.
3. De nagezonden bijlage bij het rapport roept de vraag op of - en zo ja wanneer - uit comité-stukken mag worden gepubliceerd. Deputaten hebben daarvoor geen richtlijnen.
4. De (gratis) participatie in de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst vergt het vragen aan deze Stichting van enkele inventarisaties à f 200,-. Deputaten denken aan 8 inventarisaties in de komende 3 jaren, waaraan zij f 1.000,- willen bijdragen.

Uw commissie stelt u voor:

1. Deputaten en de door hen ingeschakelde personen te danken voor hun werk.
2. Alle deputaatschappen op te dragen hun afgeronde archiefstukken betreffende hun werk tot de generale synode van 1989 voor 1 september 1986 aan het synodaal archief over te dragen.
3. Het Centraal Bureau te Veenendaal aan te wijzen als vestigingsplaats van het documentatiecentrum.
4. Deputaten op te dragen aan de generale synode 1986 richtlijnen voor het gebruik van - en de publicatie uit comité-stukken ter goedkeuring voor te leggen.
5. De nagezonden bijlage bij het deputatenrapport niet in de acta op te nemen.
6. Deputaten te machtigen tot participatie in de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst en in overleg met kerkeraden een aantal inventarisaties te laten verrichten.
7. Deputaten te machtigen tot de noodzakelijke uitgaven in de jaren 1986 - 1988 tot ten hoogste het in de begroting van de quaestor voor hen gevoteerde bedrag.
8. Opnieuw deputaten te benoemen.

A. de Geus, rapporteur

BULAGE 73
art. 200

RAPPORT DEPUTAATSCHAP ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

1. Samenstelling van het deputaatschap

Door de generale synode van 1982 werden tot deputaten benoemd: ds. H.J. van Maanen, voorzitter; J.C. de Jong, secretaris; C. van Drielenhuizen, penningmeester; P. Auee en G. Verhoef RA.

Als hun secundi werden benoemd respectievelijk: C. Visser, O. Zuidema, G. Schenk, T.A. Sanders en A. van der Wal.

Benoemd door de particuliere synode van het Noorden: ing. J.A. van Dijk, (sec. K. Wiersma)
Oosten: ing. P. den Hartog, (sec. jr. G. de Boer)
Westen: G. de Jong, (sec. ds. P.Th. Vorsteeg)
Zuiden: ing. G. Ploeg, (sec. M. Kloet).

2. Rapport

Deputaten hebben de eer u het volgende te rapporteren:

- A. Verantwoording van het beleid en financieel beheer van:
 1. deputaten voor Onderlinge Bijstand en Advies over de jaren 1982 tot en met 1984;
 2. deputaten Steunverlening aan de Kerken in de IJsselmeerpolders over het jaar 1982.
- B. Uitvoering besluiten generale synode 1982, betreffende:
 1. onderlinge diakonale bijstand;
 2. uitkering diakonie Apeldoorn-Oost;
 3. rooster niet-herbenoembaarheid van deputaten;

4. participatie in adviescommissie ad art.13 K.O.
 C. Begroting van baten en lasten over de jaren 1996 tot en met 1998.
 D. Voorstel tot wijziging van de instructie.

A1. Verantwoording van het beleid en het financieel beheer over de jaren 1992 tot en met 1994

A1.1 Werkzaamheden

a. Algemeen

De door de Generale Synode benoemde deputaat G. Verhoef had voorheen zitting in het deputaatschap SKLP.

Naast hetgeen is bepaald in de instructie (KO, blz. 64) hanteren deputaten de volgende beleidsregels:

- Van de kerken wordt verwacht, dat zij zich houden aan de door de generale synode meermalen uitgesproken regel, dat geen steunvergende verplichtingen mogen worden aangegaan alvorens deputaten daartoe toestemming hebben verleend. Helaas constateren deputaten, dat deze regel meer dan eens wordt overtreden.
- De bijstandvergende kerken worden er op gewezen, dat primaire verplichtingen voorrang dienen te hebben boven de vorming van reserves, met uitzondering van een redelijke reservering voor groot onderhoud. Het reserveren van opbrengsten uit bijzondere akties behoort de goedkeuring van deputaten.
- De gemiddelde bijdrage per ziel (offervardigheid) wordt getoetst aan het bij deputaten aanwezige vergelijkingsmateriaal.
- Ook de uitgaven worden zoveel mogelijk aan de hand van dit vergelijkingsmateriaal getoetst.
- Indien liquiditeitsmoeilijkheden ontstaan wordt in de loop van het jaar een voorschot verstrekt, dat later wordt verrekend met het toegekende steunbedrag.
- Een eventuele bijdrage in de financieringskosten van kerk-(ver)bouw wordt in principe toegezegd voor maximaal tien jaren, aflopend met 10% per jaar.

In juni 1990 is aan alle kerkeraden een circulaire verzonden, waarin deputaten onder andere hun taak hebben medegedeeld. Ook werd daarin vermeld, welke de steunmogelijkheden zijn en hoe die steun kan worden aangevraagd. Tevens werd uitdrukkelijk gewezen op de noodzaak geen bijstandvergende verplichtingen aan te gaan alvorens steun is toegezegd. Deputaten zijn voornemens om een brochure samen te stellen, waarin de taakstelling van deputaten wordt uiteengezet en waarin wordt vermeld, welke de huidige mogelijkheden en richtlijnen zijn voor het aanvragen van een steunbijdrage.

b. Administratie

De verwerking van de financiële gegevens van het deputaatschap geschiedt deels door de penningmeester en deels door het Kerkelijk Administratief Bureau. Het samenstellen van de jaarrekeningen wordt overeenkomstig de opdracht van de generale synode eveneens door het Kerkelijk Administratief Bureau verricht.

c. Steunverlening

Een bijdrage kan worden verleend in de financieringskosten van aankoop, nieuwbouw of verbouw van een kerk of vergaderruimte en/of in de predikantskosten. Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid voor een bijdrage volgens de draagkrachregeling. Bijdragen worden uitsluitend verstrekt als er een tekort is en zullen in totaal nooit méér bedragen dan het werkelijke tekort.

A1.2 Financiën

De grootte en de samenstelling van het eigen vermogen blijkt uit onderstaande balans per 31 december 1994.

Ter vergelijking is tevens de balans per 1 januari 1992 vermeld.

BALANS	31-12-1994	1-1-1992
	f	f
AKTIVA		
Effecten	1.426.000	1.144.000
Leningen u/g	320	1.280
Vorderingen	93.537	69.568
Voorschotten	149.500	5.000
Liquide middelen	365.258	570.744
	<u>2.034.615</u>	<u>1.790.592</u>
	*****	*****
PASSIVA		
Eigen vermogen	1.898.557	1.639.499
Schulden op korte termijn	136.058	151.093
	<u>2.034.615</u>	<u>1.790.592</u>
	*****	*****

TOELICHTING OP DE BALANS

Effecten: Van het vermogen was per 31 december 1994 een bedrag ad f 1.426.000 als volgt belegd:

	Nominaal	Koers	Koerswaarde
	f		f
6 3/4 % Nederl.1986-92/96 I+II	21.000	100	21.000

6 1/2 % Nederland 1985-96	50.000	100	50.000
6 1/4 % Nederland 1987/97	100.000	98	98.000
6 3/8 % Nederland 1987/97	50.000	98	49.000
6 1/4 % Nederland 1988-94/98	80.000	99	79.200
7 1/2 % Nederland 1989/99 II	50.000	100	50.000
7 3/4 % Nederland 1990/00	75.000	100	75.000
9 % Nederland 1990/00 I+II	100.000	106	106.000
9 % Nederland 1990/00 IV	100.000	106	106.000
8 3/4 % Nederland 1990/00 I	100.000	105	105.000
8 1/2 % Nederland 1991/01	100.000	104	104.000
8 1/2 % Nederland 1991/06	100.000	104	104.000
7 1/2 % Nederland 1993-23	200.000	94	188.000
7 1/4 % Nederland 1994-04	100.000	96	96.000
9 % Bankbr.NMS/PBG 1990/95	100.000	100	100.000
9 1/8 % Int.Ned.Bank KO 1992-02	100.000	105	105.000

Totaal	1.426.000		1.436.200
	*****		*****

Leningen u/g: Het bedrag ad f 1.280 betreft het restant van een destijds aan de kerk van Stadskanaal verstrekte 4% lening.

Eigen vermogen: Het verloop van het eigen vermogen in de periode van 1 januari 1992 tot 31 december 1994 is als volgt:

	1992	1993	1994
	f	f	f
Saldo per 1 januari	1.639.499	1.866.785	1.967.214
Vermogen deputaten SKLP		24.609	
Bijaf: saldo boekjaar	228.086	75.820	68.657
	<u>1.867.585</u>	<u>1.967.214</u>	<u>1.998.557</u>
	800		
Af: waardevermindering effecten			
Saldo per 31 december	<u>1.866.785</u>	<u>1.967.214</u>	<u>1.998.557</u>
	*****	*****	*****

Schulden op korte termijn: Hieronder is begrepen de mogelijke schuld aan drs. Kruis. Nog steeds is niet bekend wanneer deze zaak definitief zal worden afgewikkeld. Zolang er geen zekerheid bestaat over de afloop dient het bedrag ad f 128.590 gereserveerd te blijven.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De financiële resultaten over de periode van 1 januari 1992 tot 31 december 1994 zijn als volgt:

BATEN	1992	1993	1994	totaal
	f	f	f	f
Bijdragen van kerken	517.645	546.045	539.152	1.602.842
Interest	127.847	121.818	117.971	367.636
Giften	50	14.048	50	14.148
Totaal baten	<u>645.542</u>	<u>681.911</u>	<u>657.173</u>	<u>1.984.626</u>
	*****	*****	*****	*****
LASTEN				
Steunverlening:				
- kerkbouw	106.755	167.260	150.001	424.016
- predikantskosten	239.485	327.721	426.685	993.891
- draagkracht	19.025	30.715	22.970	72.710
- bijstand Zeewolde			57.710	57.710
- bijstand A'doorn		10.253	10.771	21.024
Pensioenuitkeringen	12.588	34.011	20.827	67.426
Oudedagtoelage	15.708	16.236	16.128	48.072
Juridische bijstand classis Utrecht	2.908			2.908
Diverse kosten	20.987	19.895	20.738	61.620
Totaal lasten	<u>417.456</u>	<u>606.091</u>	<u>725.830</u>	<u>1.749.377</u>
	*****	*****	*****	*****
SALDO	<u>228.086</u>	<u>75.820</u>	<u>68.657</u>	<u>235.249</u>
	*****	*****	*****	*****

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Bijdragen van kerken: f 1.602.842

De jaarbedragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	1992	1993	1994	totaal	ph/d/jr
	f	f	f	f	f
PS van het:					
Noorden	164.032	174.748	175.130	513.910	6,99
Oosten	160.755	165.838	163.719	490.312	7,12
Westen	82.882	86.354	87.040	256.276	7,07
Zuiden	102.684	108.546	109.683	320.913	6,64
	510.353	535.486	535.572	1.581.411	6,97
Nagekomen	7.292	10.559	3.580	21.431	
Totaal	517.645	546.045	539.152	1.602.842	7,06

Vastgestelde minimumbijdrage: f 7,20

De gemiddelde bijdrage werd berekend op basis van het aantal leden der kerken, vermeld in de Jaarboeken 1992, 1993 en 1994. Op grond van dat aantal leden zou over die jaren f 1.634.270 ontvangen moeten zijn. In werkelijkheid werd ontvangen (inclusief nabetalings) f 1.602.842 hetgeen betekent dat van de verschuldigde bijdragen 98% is binnengekomen.

Geen bijdragen zijn ontvangen van de kerken van:
(over 1992): Nieuwkoop, Rotterdam-Kralingen en Rijnsaterwoude;
(over 1993): Midwolda, Rotterdam-Kralingen en Rijnsaterwoude;
(over 1994): Midwolda.

Te weinig bijgedragen hebben de kerken van:
(over 1992): Alphen aan de Rijn, Barendrecht, Kabwijk, Midwolda, Sneek en Urk (Eben Halzer);
(over 1993): Barendrecht, Franeker, Gorinchem, Pumerend en Sassenheim;
(over 1994): Alphen a/d Rijn, Barendrecht, Rotterdam-Kralingen, Woerden en Zoetermeer.

Interest / 367.636

Hiervan heeft een bedrag van f 296.106 betrekking op het effectenbeest.

Steunverlening / 1.517.351 Hieronder zijn allereerst begrepen de bijdragen voor kerkbouw, de bijdragen in de predikantskosten en de draagkrachtutkeringen. Deze bijdragen zijn uitgekeerd in de jaren 1992, 1993 en 1994 en betreffen respectievelijk de jaren 1991, 1992 en 1993. Een overzicht van de verstrekte bijdragen is als bijlage 1 bij dit rapport gevoegd. Bijlage 2 vermeldt het saldo per 31 december 1994 van de verplichtingen uit toezeggingen van steun bij kerk(verb)bouw.

Onder "bijstand Zeewolde" is in 1994 verantwoord de bijdrage over 1993 aan de kerk van Harderwijk-Zeewolde. Deze van deputaten SKJUP overgenomen verplichting bestaat uit drie componenten, t.w.: een bijdrage in de kosten van het kerkgebouw ad f 20.569 (aflopend in 1997); een bijdrage in de kosten van de predikant en de pastorie ad f 33.758 (aflopend met 4,5% per jaar tm 1999) en een aanvullende bijdrage in de financieringskosten van het kerkgebouw ad f 3.378 (aflopend in 1997). De "bijstand Apeldoorn-O" betreft de uitkeringen over de jaren 1993 en 1994, respectievelijk groot f 10.253 en f 10.771 zijnde 80% van de door de diakonie gemaakte kosten. (Zie ook hoofdstuk B2).

Pensioenuitkeringen / 67.426

Ingevolge de door deputaten van de particuliere synode van het Zuiden overgenomen verplichting jegens wijlen lerend ouderling br. C.C. Ouwkerk werd aan zr. E. Ouwkerk-de Ruiter een pensioen uitgekeerd. Zr. Ouwkerk overleed op 23 december 1993. Met ingang van 1 januari 1993 werd van Deputaten SKJUP een pensioenverplichting overgenomen betreffende de br. G. Visser te Lelystad.

Oudedagsvoorziening / 48.072

Ingevolge de door de Generale Synode 1989 vastgestelde "Regeling voor de oudedagsvoorziening van afgezette predikanten" werden over de jaren 1992, 1993 en 1994 uitkeringen gedaan.

Juridische bijstand classis Utrecht / 2.908

De kosten voor 1992 bedroegen f 2.908. Over de jaren 1993 en 1994 heeft de classis geen declaratie ingediend.

	1992	1993	1994
	f	f	f
Diverse kosten			
Reis-/vergaderkosten deputaten	4.338	5.038	4.861
Kosten secretariaat	721	707	844
Kosten Kerkelijk Adm Bureau	10.447	11.850	12.638
Accountantskosten	2.000	2.000	2.000
Representatiekosten	1.327	25	
Bank-/girokosten	156	53	375
Diverse algemene kosten		222	
	20.987	19.895	20.738

A2. Verantwoording Steun Kerken in de IJsselmeerpolders over het jaar 1992

De Generale Synode 1992 besloot het deputaatschap Steunverlening aan Kerken in de IJsselmeerpolders (SKJUP) op te heffen en het vermogen en de nog lopende verplichtingen onder te brengen bij het deputaatschap voor Onderlinge Bijstand en Advies. De verantwoording van het financieel beheer van deputaten SKJUP over het jaar 1992 is hieronder vermeld. Bij de balans per 31 december 1992 en de staat van baten en lasten over 1992 zijn ter vergelijking ook de cijfers over 1991 vermeld.

	1992	1991
	f	f
BALANS per 31 december		
AKTIVA: Vorderingen	1.393	2.143
Liquide middelen	28.514	61.748
Totaal aktiva	29.907	63.891
PASSIVA: Eigen vermogen	24.609	31.732
Schulden	5.298	32.159
Totaal passiva	29.907	63.891

Per 31 december 1992 is het eigen vermogen ad f 24.609 overgedragen aan deputaten O.B.&A.

	1992	1991
	f	f
STAAT VAN BATEN EN LASTEN		
BATEN: Bijdragen van kerken	92.909	94.705
Giften	50	50
Interest	1.499	2.348
Totaal baten	94.458	97.104
LASTEN: Kosten Almere	8.180	15.240
Kosten Zeewolde	63.415	68.794
Pensioenuitkering	20.415	18.962
Diverse kosten	9.571	8.105
Totaal lasten	101.581	111.101
Nadelig saldo	7.123	13.997

Bijdragen van de kerken

De vastgestelde bijdrage bedroeg f 1,30; de afgedragen bijdrage: f 1,22.

Kosten Almere

Betreft de laatste uitkering aan de kerk van Almere.

Kosten Zeewolde. Vergoed werden: 36% van de predikantskosten en van de kosten van de pastorie (resp. f 25.365 en f 12.622); rente en aflossing van de lening, groot pro resto f 75.000 (f 21.600) en een aanvullende bijdrage (60% van f 6.755 = f 4.053).

Pensioenuitkering

Aan br. G. Visser te Lelystad werd over 1992 een pensioen uitgekeerd van f 20.415.

Diverse kosten

Hieronder zijn begrepen de kosten van het Kerkelijk Administratief Bureau ad f 6.450.

B. Uitvoering besluiten generale synode 1992

B1. Onderlinge diakonale bijstand

Op verzoek van de synode is nagegaan of en in hoeverre het nodig en gewenst is regelingen te treffen voor onderlinge diakonale bijstand. Hierover hebben deputaten overleg gevoerd met deputaten ADMA. De gezamenlijke conclusie is, dat gezien de huidige sociale voorzieningen het voordrags niet nodig is om een dergelijke regeling te ontwerpen.

B2. Uitkering diakonie Apeldoorn-Oost

De synode heeft deputaten opgedragen om de diakonie van Apeldoorn-Oost bij te staan in de zorg voor de weeskinderen Hibbel. Deputaten zijn met deze diakonie overeengekomen, dat 80% van de ter zake

gemaakte kosten voor rekening van het deputaatschap genomen zullen worden.

B3. Rooster van niet-herbenoembaarheid

De synode heeft besloten (zie Acta 1992, art. 159) aan alle deputaatschappen op te dragen om bij de generale synode 1995 een rooster van niet-herbenoembaarheid in te dienen, waarbij de zittingsduur van deputaten beperkt blijft tot 9, 12 of 15 jaar. Dit rooster is samen met de voorstellen voor de benoeming van deputaten separaat aan het moderamen toegesonden. Deputaten zouden het zeer op prijs stellen, als uw synode bij de vaststelling van bedoeld rooster (en de benoeming van deputaten) de particuliere synoden dringend verzoekt om bij de benoeming van hun deputaten zich te conformeren aan de voor generaaldeputaten geldende regels ten aanzien van de leeftijds grens van 70 jaar en de maximale zittingsduur. Daarbij is het van groot belang, dat de particuliere synoden zich houden aan het door deputaten O.B.&A. voorgestelde rooster.

B4. Participatie in Adviescommissie ad art. 13 K.O.

Deputaten hebben hun voorzitter, br. H.J. van Maanen aangewezen als hun vertegenwoordiger in deze commissie. De adviescommissie zal rechtstreeks aan u verslag uitbrengen van haar werkzaamheden.

C. Begroting van baten en lasten voor de jaren 1996 tot en met 1998

Op bijlage 3 van dit rapport is de begroting met toelichting over de jaren 1996 tot en met 1998 opgenomen. In de periode 1993-1995 is gestreefd naar een vermogensvermindering van f 440.000. Dit kon slechts ten dele gerealiseerd worden, omdat een deel van de in 1993 geraamde uitgaven in 1994 is verantwoord. Bijdragen over een bepaald jaar zijn namelijk pas verschuldigd na afloop van dat jaar en worden door deputaten in het volgend jaar in de exploitatierekening verwerkt. Deputaten achten het raadzaam om voor de komende periode met een lager bedrag op het vermogen in te teren, nl. met f 100.000 per jaar. Dit gezien de stijging van de bijdragen in de predikantskosten. Deze bijdragen zijn sinds 1990 (1° jaar van het deputaatschap) ruim verdubbeld. Hiervoor zijn diverse oorzaken te noemen:

- Verhoging van de uitkeringspercentages. Hiermede was over 1993 een bedrag van bijna f 54.000 gemeoid.
- De jaarlijkse verhoging van honoraria en emolumenten van de predikanten, waardoor de tekorten en de bijdragen in die tekorten stijgen.
- De algemene kostenstijging.
- De terugloop van het ledental. Verder vragen deputaten zich af of de (jaarlijkse 7) verhoging van de eigen bijdragen per ziel wel gelijke tred houdt met de totale kostenstijging.

D. Voorstel tot wijziging van de instructie

a. Wijziging artikel 4 sub d

Op voorstel van deputaten wijzigde de Generale Synode 1992 het vergoedingspercentage. Met ingang van 1993 zou aan kerken met minder dan 200 leden 30% en aan kerken met minder dan 150 leden 40% van de predikantskosten kunnen worden toegezegd. In de praktijk blijkt, dat de sprong van 40% naar 30% als te groot wordt ervaren met name door kerken, waarvan het ledental net beneden de 150 ligt. Deputaten stellen daarom voor dit artikel nogmaals aan te passen en een percentage tussen te voegen van 35% voor kerken met minder dan 175 leden. Verdere verlaging van deze bijstandregeling achten deputaten in verband met de werkbaarheid daarvan niet wenselijk. Deputaten verzoeken u daarom genoemd artikel te wijzigen als volgt:
"Aan kerken met minder dan 200 zielen kan bijstand worden toegezegd tot ten hoogste 30% van de predikantskosten, aan kerken met minder dan 175 zielen ten hoogste 35% en aan kerken met minder dan 150 zielen ten hoogste 40% van de predikantskosten"

b. Eventuele aanvulling van de instructie

Bij de uitoefening van hun taak kunnen deputaten niet erg uit de voeten met het in de instructie vermelde begrip "naveninkosten". Bedragen deze inkomsten meer dan 20% van het minimum-traktement (volgens richtlijnen van Deputaten Financiële Zaken), dan dient het meerdere bij de berekening van de bijdrage in mindering te worden gebracht op de predikantskosten. Voor de huidige deputaten is niet te achterhalen, wat destijds de reden is geweest om bedoelde clausule in de instructie op te nemen. Met name bij kerken, die een partime-predikant in dienst hebben is deze regel niet toepasbaar. Bij de berekening van een steunbijdrage gaan deputaten uit van de netto predikantskosten, die ten laste van de kerk blijven en houden geen rekening met een eventuele aanvullende werking van de predikant. Deze problematiek roept bij deputaten wel de vraag op of bij gemeenten met een partime predikant de zorg voor die predikant, bedoeld in artikel 11 K.O., wel voldoende is gewaarborgd. Want wat gebeurt er als de (neven)werking wegvallt of als de predikant voor die werking arbeidsongeschikt wordt. Komt hij dan ten volle voor rekening van de gemeente, waaraan hij is verbonden? Deze meestal kleine kerken zullen die kosten zeker niet kunnen dragen. Enkele voorbeelden van bedoelde gevallen zijn:
- Een predikant heeft met een gemeente een overeenkomst gesloten voor 75%. De rest van de tijd is hij huismans. Zijn vrouw heeft een fulltime baan.
- Een gemeente heeft een predikant in fulltime dienst. Voor een derde deel van de diensttijd wordt hij tegen vergoeding "uitgeleend" aan een ziekenhuis of een bejaardenhuis.

Deputaten vragen zich af of en in hoeverre het wenselijk is hiervoor een regeling te ontwerpen en de Kerkorde (en/of de instructie van Deputaten O.B.&A.) op dit punt bij te stellen. Bij de bestudering van dit onderwerp zullen zeker nog andere vragen naar voren komen. Zo hebben deputaten onlangs nog een steunverzoek afgewezen van een kleine gemeente, die in plaats van een predikant een pastoraal medewerker (in dit geval een emerituspredikant) heeft aangetrokken. De instructie biedt geen mogelijkheid voor een dergelijke bijdrage.

Teneinde in deze zaken enige duidelijkheid te verkrijgen stellen deputaten u voor een studie- en adviescommissie in het leven te roepen bestaande uit leden van diverse deputaatschappen, zoals Financiële Zaken, Emeritkas, Onderlinge Bijstand en Advies, en een deskundige kerkrecht om te onderzoeken of een nieuwe regeling nodig is, c.q. een bestaande regeling moet worden aangepast.

3. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

- Indien u kunt instemmen met het door hen gevoerde beleid en hun financieel beheer, hen daarvoor te dechargeren.
- Te besluiten art.4 sub d van de instructie te vervangen door de in hoofdstuk D onder a voorgestelde regeling.
- De particuliere synoden dringend te verzoeken zich te houden aan het door u vastgestelde rooster van niet-herbenoembaarheid en zich bij de benoeming van hun deputaten te conformeren aan de voor generaaldeputaten geldende regels inzake de leeftijds grens van 70 jaar en de maximale zittingsduur.
- Het rooster van niet-herbenoembaarheid vast te stellen en deputaten te machtigen hiervan af te wijken wanneer omstandigheden dit noodzakelijk maken.
- Een commissie te benoemen als bedoeld in hoofdstuk D sub b.
- Opnieuw deputaten te benoemen.
- De verplichte bijdrage van de kerken vast te stellen op minimaal f 9,60 per lid.

Uw vergadering de leiding van de Hellige Geest toebiddend,
namens deputaten,

H.J. van Maanen, voorzitter
J.C. de Jong, secretaris
C. van Drielenhuizen, penningmeester

Bijlage 73.1.

OVERZICHT PREDIKANTSKOSTEN en DRAAGKRACHTUITKERINGEN

over de jaren 1991, 1992 en 1993, uitgekeerd in resp. 1992, 1993 en 1994.

Kerk van	predikantskosten over:			draagkrachtuitkeringen over:		
	1991 f	1992 f	1993 f	1991 f	1992 f	1993 f
Alblasserdam	9.970	3.970	17.960			
Amsterdam-N	16.050	17.960	29.970		1.880	3.630
Assen	16.200	19.430	15.990			
Beverwijk			12.940			
Broeksterwoude-A	9.070	17.675	19.405			
Genemuiden	2.320				3.460	
Gravenhage C 's-		14.470	10.650			
Gravenhage Z'd 's-		3.040	11.840			
Haarstede			5.570			
Haarlem-C	13.055		8.590			
Harlingen						2.710
Heerenveen	11.910	16.610	17.170		5.330	
Hertogenbosch 's-		9.510	17.010			
Hillegom	2.035	18.580	23.680		2.460	
Klundert	2.740	5.630	8.730			
Nieuwegein	4.370	6.400	5.750			
Nijmegen		1.670				
Oud-Vossemeer					2.560	
Rotterdam-Oost	9.450	14.920				
Sassenheim	16.500	17.820	19.610			
Schiedam		5.215	16.880			
Sneek		11.825				
Soest	16.600	18.090	29.920	4.125	4.095	4.440
Spijkenisse	6.700	4.600	20.275			
Idem, nabetafing 1992			2.500			
Steenwijk		24.048				
Theeringe	14.065		19.150	2.440		6.960
Tholen	5.250	12.645	15.680		3.640	

Veenwouden	13.030	15.950	8.300			
Vissingen	14.120			3.850		
Westzaan	16.090	8.925		3.420		
Widervank-V'dam		5.640	6.280			
Winschoten	5.650					1.540
Woerden	6.050	9.835	17.240			
Wormerveer	16.460	17.540	25.440	1.940	3.360	
Zuidland	11.800	16.425	25.000	3.250	3.030	
Zuidlaren		9.500	15.155		900	3.690
Totaal	239.485	327.721	426.685	19.025	30.715	22.970

Bijlage 2.

LOPENDE VERPLICHTINGEN KERKBOUW per 31 december 1994

Kerk te:	toezegging 1e jaar	oorspron- kelijke maximale toezegging	reeds uitgekeerd t/m 1994	niet uitgekeerd t/m 1994	saldo verplich- tingen p.31-12-94	aantal rest. tar- mijnen
	f	f	f	f	f	
Almere	9.000	49.500	49.500			0
Antwerpen	85.000	522.500			522.500	10
Apeldoorn-Z	45.000	253.000	81.566	5.834	165.600	8
Bezelinge	25.000	137.500	14.960	52.540	70.000	7
Dronten	13.000	71.500		24.700	46.800	8
Emelo	10.000	55.000			55.000	10
Gonensuiden	18.000	99.000	61.570	32.030	5.400	2
Goos	24.000	132.000		81.600	50.400	6
Gorinchem	23.000	126.500	60.495	31.505	34.500	5
Gouda	9.900	54.450	19.510	33.950	990	1
Haarstede	41.000	225.500	99.645	39.755	86.100	6
Harderw./Zeewolde	25.000	137.500	112.500		25.000	4
Hasselt	3.000	16.500	1.160	4.540	10.800	8
Helder den	6.000	33.000			33.000	10
Hoofddorp	16.100	88.550			88.550	10
Leeuwarden	70.000	385.000	218.575	124.425	42.000	3
Nijkerk	50.000	275.000			275.000	10
Oud-Vossemeer	10.000	55.000			55.000	10
Purmerend	30.000	165.000	104.200	60.800		0
Putten	24.000	132.000		124.800	7.200	2
Sassenheim	9.500	52.250	16.580	9.070	26.600	7
Spijkenisse	28.000	154.000	71.525	79.675	2.800	1
Veenendaal(Bethel)	28.000	154.000	29.400	124.600		0
Werkendam	41.000	225.500			225.500	10
Woerden	20.500	112.750	60.190	40.260	12.300	3
Zoetermeer	51.000	280.500	178.540	98.860	5.100	1
Zuidlaren	12.000	66.000	45.360	13.440	7.200	3
totaal		4.059.000	1.223.276	962.384	1.853.340	

Bijlage 3

BEGROTING VOOR DE JAREN 1996 TOT EN MET 1998

Geraamd voor:	1996	1997	1998
	f	f	f
1. Uitkeringen kerken:			
a. bijdragen kerkbouw	300.000	300.000	300.000
b. bijdragen predikantskosten	450.000	475.000	500.000
c. draagkrachtuitkeringen	25.000	27.500	30.000
d. bijstand Apeldoorn-O	11.000	11.500	12.000
e. bijstand Zeewolde	45.000	40.000	35.000
2. Overige uitkeringen:			
a. pensioenuitkeringen	21.500	22.000	22.500
b. oudedagtoelage	17.000	17.500	18.000
c. juridische bijstand classis Utrecht	pm	pm	pm

3. Algemene kosten:			
a. vergaderingen + secretariaat	5.900	6.100	6.300
b. Kerkelijk Adm. Bureau	12.900	13.250	14.050
c. accountant	2.500	2.600	2.700
d. diversen	500	500	500
	891.300	915.950	941.050
4. Af: interest	103.000	96.000	89.000
5. Benodigde inkomsten	788.300	819.950	852.050

TOELICHTING

1a. Indien voor de komende jaren weer gemiddeld f 400.000 per jaar zal mogen worden toegezegd, kan ten hoogste worden uitgekeerd in het jaar

	1996	1997	1998
	f	f	f
Reeds toegezegd	349.000	290.750	236.780
Maximale toezeggingen in 1995		72.750	65.475
idem in 1996			72.750
Totaal	349.000	363.540	375.005

De uitkeringen in de jaren 1992 tot en met 1994 bedroegen resp. 38,0, 58,8 en 64,3 % van de toegezegde bedragen.

Bij de geraamde bedragen is rekening gehouden met deze stijgende lijn en met de verwachting, dat aan enkele kerken de volle toezegging uitgekeerd zal moeten worden.

1b. Ook hier is rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van de toe te kennen bedragen. Sedert 1990 zijn de bijdragen in de predikantskosten meer dan verdubbeld.

1c. Het voor draagkrachtuitkeringen benodigde bedrag is moeilijk in te schatten. Aangenomen wordt dat hiermede jaarlijks f 25.000 à f 30.000 gemoed zal zijn.

1d. Verwacht wordt, dat de uitkering aan de diakonie van Apeldoorn-Oost jaarlijks een kleine stijging zal ondergaan.

1e. De raming van de uitkeringen aan Harderwijk/Zeewolde zijn conform de destijds door deputaten SKJUP gedane toezeggingen.

2a. Deze uitkering betreft een van deputaten SKJUP overgenomen pensioenuitkering. Aangezien deze uitkering is gekoppeld aan de predikantskosten dient rekening gehouden te worden met een jaarlijkse verhoging.

2b. Ingevolge een destijds door de generale synode genomen besluit wordt een uitkering verstrekt volgens de Regeling oudedagsvoorziening van afgezette predikanten. Deze uitkering is eveneens gekoppeld aan de predikantskosten.

2c. Daar over 1993 en 1994 door de classis Utrecht geen kosten zijn gedeclareerd, is deze post voorschijns pro memoria geraamd.

3. Bij de algemene kosten is eveneens rekening gehouden met een lichte jaarlijkse stijging van de kosten.

4. De geraamde interest heeft voornamelijk betrekking op de in obligaties belegde gelden. Door de onder hoofdstuk C voorgestelde intëring zal de rente naar verwachting met ongeveer f 7.000 per jaar teruglopen.

5. Het totaal benodigde bedrag is f 2.460.300. Indien akkoord wordt gegaan met eerder genoemde intëring ad f 100.000 per jaar, zal de omslag f 9,60 per lid bedragen. Deputaten Financiële Zaken zullen u hieromtrent nader adviseren.

BIJLAGE 74

art. 200

RAPPORT 5 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

Dit rapport is in aanwezigheid van een afvaardiging van deputaten in de commissie besproken.

Het volgende kan worden opgemerkt:

- Het voornemen van deputaten een brochure samen te stellen, waarin de taakstelling van deputaten wordt uiteengezet en waarin wordt vermeld, welke de huidige mogelijkheden en richtlijnen zijn voor het aanvragen van een steunbijdrage vindt de commissie een goede zaak. In deze brochure zal met nadruk worden aangegeven, dat geen steunvergende verplichtingen mogen worden aangegaan alvorens deputaten daartoe toestemming hebben verleend.
- Met deputaten Financiële Zaken is de commissie van mening, dat het eigen vermogen per 31 december van enig jaar te gunstig wordt voorgesteld aangezien bij de passiva in de post schulden op korte termijn niet het bedrag is opgenomen dat per 31 december over het dan afgelopen jaar aan de steunonbhangende kerken is verschuldigd. Op 31 december 1994 betreft dit een bedrag van ca. f 600.000,—.

- Deputaten hebben toegezegd met ingang van 1995 deze gedragsregel te gaan volgen.
3. Terecht reserveren deputaten nog een bedrag van f 128.590,—, zijnde de mogelijke schuld aan drs. Kruls, aangezien nog steeds niet bekend is wanneer deze zaak definitief zal worden afgewikkeld.
 4. Hoewel er in de jaren 1992 t/m 1994 ten opzichte van de jaren 1989 t/m 1991 een stijging is van 1,3% tot 98% dat van de verschuldigde minimumbijdrage is ontvangen blijft het voor deputaten teleurstellend dat een aantal kerken geheel of gedeeltelijk niet aan de verplichting betreffende hun kas voldoet.
 5. Het besluit van de generale synode van 1992 het deputaatschap Steunverlening aan Kerken in de IJsselmeerpolders (SKJJP) met ingang van 1 januari 1993 op te heffen en het vermogen en de nog lopende verplichtingen onder te brengen bij het deputaatschap voor Onderlinge Bijstand en Advies (O.B. & A.) is uitgevoerd. Deputaten geven in hun rapport op blz. 9.09/5 het financieel verslag over 1992 van het opgeheven deputaatschap SKJJP. Het eigen vermogen per 31 december 1992 ad f 24.609,— is overgedragen aan deputaten O.B. & A.
 6. Betreffende het "Rooster van niet-herbenoembaarheid" dringen deputaten er op aan de particuliere synoden dringend te verzoeken bij de benoeming van hun deputaten zich te conformeren aan de voor generaaldeputaten geldende regels ten aanzien van de leeftijdsgrens van 70 jaar en de maximale zittingsduur. Daarbij is het van groot belang, dat de particuliere synoden zich houden aan het door deputaten O.B. & A. voorgestelde rooster. De commissie is van mening dat dit alle deputaatschappen, waarin tevens gedeputeerden benoemd door de particuliere synoden zitting hebben, betreft en dat de particuliere synoden in hun benoemingsbeleid autonoom zijn. Naar de mening van de commissie dient het moderamen een voorstel in te dienen om het rooster van niet-herbenoembaarheid vast te stellen aangezien het moderamen op de hoogte is van dit rooster. De voorstellen van deputaten onder 3. en 4. genoemd worden door de commissie niet overgenomen.
 7. Het voorstel tot wijziging van de instructie, namelijk een vergoedingspercentage tussen te voegen van 35% van de predikantskosten voor kerken met minder dan 175 leden met de daarbij gegeven toelichting heeft de instemming van de commissie.
 8. De in hoofdstuk D onder b genoemde problematiek van deputaten is uitvoerig met hen doorgesproken. De commissie is van mening dat, geleid op het aantal gevallen (gering) en de verscheidenheid in de problemen het niet aan te bevelen is hiervoor een commissie te benoemen teneinde duidelijkheid te verkrijgen in deze zaken. Eventueel met behulp van deskundige (juridische) bijstand, waartoe de instructie in art. 2 deputaten ruimte geeft, acht de commissie deputaten in staat zelf, in zich voordoende gevallen, een beslissing te nemen.
 9. In verband met de stijging van met name de bijdragen in de predikantskosten heeft uw commissie deputaten gewezen op de mogelijkheid in elkaars nabijheid gelegen (kleine) gemeenten te adviseren een gecombineerd beroep uit te brengen. Deputaten deelden mee dat dit hun aandacht heeft.
 10. Uw commissie stelt voor:
 1. het beleid en de werkzaamheden van deputaten met dank voor hun werk goed te keuren.
 2. Te besluiten artikel 4 sub d van de instructie te vervangen door:
"Aan kerken met minder dan 200 zielen kan bijstand worden toegezegd tot ten hoogste 30% van de predikantskosten, aan kerken met minder dan 175 zielen ten hoogste 35% van de predikantskosten en aan kerken met minder dan 150 zielen ten hoogste 40% van de predikantskosten. Een en ander met inachtneming van hetgeen in art. 4 sub a is bepaald ten aanzien van neveninkomsten."
 3. Opnieuw deputaten te benoemen.

J. Boer, rapporteur

BIJLAGE 75
art. 202

RAPPORT VAN DEPUTATEN PASTORAAT IN DE GEZONDHEIDSZORG

1. Samenstelling

Van het Deputaatschap 'Pastoraat in de Gezondheidszorg' maken deel uit:

- Ds. A. van der Veer, voorzitter Deputaatschap
Ds. A. Dingemanse, 2e voorzitter en afgevaardigde naar Interkerkelijk dovenpastoraat
Dhr. G. van Breuk, penningmeester
Mw. M. de Graaf-Floor, notulise en afgevaardigde naar werkgroep Recreatie Lichaamelijk Gehandicapten
Dhr. J. Roode, afgevaardigde naar Commissie Integratie en Commissie B - ADMA
Dhr. B.R. Steenbergen, afgevaardigde naar Interkerkelijk dovenpastoraat
Dr. A. Tans, afgevaardigde naar Samenwerkingsorgaan Kerk en Gezondheid
Dhr. K. Visser, secretaris
Ds. J.W. v.d. Gronden tot 14 Januari 1993

Ten eerste willen wij Ds. J.W. van de Gronden gedenken, die al in het begin van deze periode kwam te overlijden. In herinnering blijft de bijzondere inzet en uitvoering van het werk dat hij de laatste jaren mocht verrichten onder de verstandelijk gehandicapten.

Deputaten hebben 12 maal vergaderd. Binnen deze vergaderingen hebben we veel aandacht besteed aan het opzetten van een cursus 'Pastoraat bij erfelijke- en aangeboren afwijkingen' voor ambtsdragers en gemeentelieden die door gezins- en werkom-

standigheden hiermee te maken hebben. De naamsaanduiding 'cursus' is later vervangen door 'toerustingsavonden'.

U zie hiervoor verder onder 5.

Binnen het deputaatschap hebben wij ons ook bezig gehouden met onderzoek naar de rechtspositie en regelingen met betrekking tot art. 6 K.O. predikanten. Uit de keurde en diverse acta's blijkt hierover niets te zijn vastgelegd. Vanuit onze taak en contacten met art. 6 K.O. predikanten leek het ons zinnig hierover adviezen in te winnen.

Inmiddels is gebleken dat vanuit deputaten Emeritika een voorstel naar de Synode zal gaan, zodat voor ons Deputaatschap deze zaak voorlopig is afgehandeld. Wel zullen deputaten attent blijven.

2. Taak van het deputaatschap

Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het informeren, stimuleren en begeleiden van de kerken aangaande de ambtelijke dienst met betrekking tot de lichamelijk en geestelijk gehandicapten;
- b. het zoeken van wegen, waarlangs de interkerkelijke samenwerking op basis van Schrift en belijdenis in de uitvoering van dit werk kan worden gerealiseerd;
- c. het bevorderen van de aanstelling van een geestelijk verzorger - door één of meer kerken - hetzij een dienaar des Woords hetzij een broeder die naar art. 3 K.O. sub 7 tot dit werk bevoegd is verklaard;
- d. het instrueren van een kerk als bedoeld sub c;
- e. het leggen en onderhouden van contacten met organisaties binnen en buiten eigen kerkelijk leven, die de belangen van de gehandicapten behartigen;
- f. het behartigen van de belangen van het ziekenhuispastoraat;
- g. het zoeken van wegen en mogelijkheden tot bezinning op de theologische en ethische vragen met betrekking tot genoemde werkgebieden.

3. Relatie met de predikanten naar art. 6, werkzaam in de gezondheidszorg

Vanuit het rapport van commissie III van de vorige generale synode is ons gevraagd meer aandacht te besteden aan het contact met en verslaggeving van de art. 6 K.O. predikanten aan het deputaatschap.

Met de verschillende predikanten die in de gezondheidszorg werkzaam zijn bestaan goede contacten. De desbetreffende kerkeraden van de gemeenten waaraan de predikanten verbonden zijn, zijn aangeschreven om er voor zorg te dragen dat de verslaggeving aan het deputaatschap wordt gecontinueerd.

Er heeft in de afgelopen periode een aantal benoemingen c.q. wijzigingen plaats gevonden:

* Ds. J. Germs werd benoemd tot Hoofd Pastorale Dienst van de Stichting Philadelphia Voorzieningen te Vierhouten.

* Kandidaat J. Huisman werd benoemd tot predikant voor de pastorale zorg in het Woon- en Zorgcentrum 'Maarsheerd' te Stadskanaal.

* Ds. M. Vlietstra is als predikant betrokken bij het Geref. Psychiatrisch Ziekenhuis 'De Fontein' in Bosch en Duin.

* Ds. J. de Jong heeft inmiddels zijn werkzaamheden aan het Prot. Chr. Streekziekenhuis te Bennekom beëindigd vanwege pensionering.

Met Ds. J.J. de Jonge, sinds 1980 werkzaam onder de doven, heeft het deputaatschap een aparte band. Hij is hierdoor nauw betrokken bij het werk van dit deputaatschap. Hij overweegt in 1996 gebruik te maken van de mogelijkheid om emeritaat aan te vragen.

We willen onze dankbaarheid uitspreken voor het vele werk dat hij tot nu toe voor ons deputaatschap heeft gedaan.

Van ds. T. Harder ontvingen wij regelmatig verslag van zijn werkzaamheden evenals van ds. K. Boersma.

Ds. J. de Jong heeft in zijn sandoel aan de toerustingsavonden 'Pastoraat bij erfelijke- en aangeboren afwijkingen' veel voor het Deputaatschap betekend, evenals ds. E.E. Stolstra, die eveneens een aantal lezingen voor deze avonden verzorgde.

Van ds. J. Huisman ontvingen wij zijn eerste werkverslag, alsmede een studie rond het thema 'Oud zijn'.

Naast meer aandacht voor de verslaggeving werd er in 1994 opnieuw een bijeenkomst georganiseerd met de predikanten art. 6 K.O. in Vierhouten. Ds. J. de Jong, ds. J. Germs, ds. E.E. Stolstra, ds. J. Huisman en ds. K. Boersma gaven gehoor aan deze uitnodiging.

Het onderwerp van deze bijeenkomst: 'De Christelijke identiteit binnen de gezondheidszorg', gaf voldoende stof om met elkaar van gedachten te wisselen. De avond wordt als positief ervaren en voorziet duidelijk in een behoefte. We zullen tenminste één keer per jaar samen komen voor het uitwisselen van ervaringen alsmede de problemen waar men tegen aan loopt en het bespreken van de werkzaamheden.

Deputaten zullen hiernaar voldoende aandacht besteden en een eventueel beleidsplan hierop afstemmen.

4. Pastoraat aan doven

Gezamenlijk rapport van commissie en deputaten voor de geestelijke verzorging van doven over 1992, 1993 en 1994

Het betreft hier rapportage van:

- de deputaten voor het Pastoraat in de Gezondheidszorg van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (CGK) over de periode 1992 - 1994
- en de commissie voor de Geestelijke Verzorging van doven van de Raad voor de Herderlijke Zorg van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK)
- en de deputaten voor de Geestelijke Verzorging van doven van de Gereformeerde Kerken in Nederland

(GKN)

aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland van Zierikzee, 1995

Inleiding

Zoals uit de aanhef blijkt, is dit rapport over de werkzaamheden gedurende de afgelopen drie jaar, een gezamenlijk rapport van de Christelijke Gereformeerde Deputaten, de Hervormde commissie, en de Gereformeerde deputaten. Deze gezamenlijkheid accentueert de samenwerking van de drie kerken op het gebied van de geestelijke verzorging van doven. Deze samenwerking is vastgelegd in de 'Overeenkomst van Samenwerking' van oktober 1971, die door de betrokken synodes is goedgekeurd.

Organisatie

Het dovenpastoraat kent momenteel de volgende structuur:

1. Beide deputaatschappen en de commissie vormen tezamen het beleidsbepalend en besluitvormend orgaan dat 4 à 5 maal per jaar vergadert.
2. De Interkerkelijke Commissies (IC), samengesteld uit de plaatselijke kerken en functionerend onder verantwoordelijkheid en toezicht van de plaatselijke kerkeraden, zijn belast met de bevordering van de pastorale verzorging van doven; zij zijn behulpzaam bij het beleggen van dovendiensten en gecombineerde diensten van doven en horenden, bij het doen verzorgen van catechese, bijbelcirkels, huis- en ziekenbezoek. Tevens geven zij voorlichting en hulp aan plaatselijke kerken en kerken in de regio. Op dit moment zijn 20 IC's in de drie rayons actief. In Eindhoven is in 1991 een ouderling bevestigd met speciale opdracht voor de pastorale zorg aan doven. In de praktijk werkt hij regionaal. In Amsterdam wordt momenteel gewerkt aan de oprichting van een tweede IC in het gebied Noord-Holland.
3. De Stuurgroep voor de geestelijke verzorging van doven, samengesteld uit de dovenpastores, vertegenwoordigers van de IC's, de Nederlandse Christelijke Bond van Doven, de voorgangers in dovendiensten en sinds kort aangevuld met het moderamen van commissie en deputaten, is het uitvoerend orgaan dat ongeveer 5 à 6 maal per jaar bijeenkomt.
4. Er zijn drie dovenpredikanten, te weten:
 - ds. J.J. de Jonge te Zwolle, Christelijk Gereformeerd
 - ds. L.A. de Graaf te Kapelle, Nederlands Hervormd
 - ds. J.F.G. Kamphorst te Harderwijk, Gereformeerd.

De drie dovenpredikanten wohen als functionarissen de vergaderingen van het onder 1 genoemde orgaan bij. Zij maken levens als lid deel uit van de Stuurgroep. Qua werkterreinen bestrijken zij gedrieën het gehele land.

Deputaten

Samenstelling deputaten CGK:

- Br. J. Bij heeft het deputaatschap verlaten. Hij is opgevolgd door ds. A. Dingemans, zodat deputaten voor het Pastoraat in de Gezondheidszorg van de CGK in het Samenwerkingsverband vertegenwoordigd worden door:
- ds. A. Dingemans (horend),
 - br. B.R. Steenberg (horend, tevens lid Stuurgroep).

Volgens de door de synode opgestelde regels is br. Steenberg aftredend.

Samenstelling van de Hervormde Commissie:

- ds. J.Y. Pijman (horend, lid Stuurgroep), voorzitter/secretaris;
- ds. W.L. van der Geer (horend), met ingang van 22.05.1994;
- R.E. Hietbrink (doof),
- mevr. G.G. Nummerdor (doof),
- ds. T. van 't Veld (horend).

Samenstelling deputaten GKN:

- J.M. Bloemkolk (doof, lid Stuurgroep),
- mevr. T. Horfensius (horend),
- mevr. A. van Niekerk-de Kramer (horend),
- mevr. drs S. Reeders (horend).

Het Moderamen van deputaten en commissie wordt gevormd door:

- ds. W.L. van de Geer, voorzitter (hervormd)
- dhr. B.R. Steenberg, (christelijk gereformeerd)
- mevr. T. Horfensius, (gereformeerd)

In de verslagperiode werd door commissie en deputaten en door de stuurgroep benoemd tot toegevoegd secretaresse van beide vergaderingen: mw. drs. E.C. Littooy. Mevr. Littooy bedankte inmiddels voor het secretariaatschap van beide collegies.

Mevr. Van Niekerk neemt waar. Tot notuliste werd benoemd: mevr. M. van Dijk-van Luik.

Financiën

In afgelopen jaar is door commissie en deputaten ruim aandacht geschonken aan de wijze van financiering van het dovenpastoraat. Met name de positie van onze kerken is daarbij in het geding. Commissie NHK en deputaten GKN delen de mening van deputaten CGK dat onze kerken zowel qua menskracht als qua financiën een bijzondere bijdrage leveren aan het landelijke dovenpastoraat. Commissie NHK en deputaten GKN hebben de wens van deputaten om te komen tot een meer evenredige

financiering dan ook volstrekt gerechtvaardigd genoemd en het Moderamen van commissie en deputaten is inmiddels besprekingen begonnen met synodale vertegenwoordigers van de NHK en de GKN om wegen te vinden tot vermindering van de financiële inspanningen onzerzijds.

Het zal geen nader beoogd behoeven dat onze wens zal moeten leiden tot een verhoging van de inspanningen van de beide andere kerkgenootschappen en dat het derhalve de nodige moeite zal kosten een meer evenredige verdeling te realiseren.

Commissie en deputaten zijn er van overtuigd dat een eenzijdige vermindering van personele en financiële verplichtingen van welke partner dan ook op dit moment de nekslag zal betekenen voor het landelijke dovenpastoraat.

Dovenpastores

Commissie en deputaten zijn blij dat ds. J.J. de Jonge, na aanpassing van de werkplek en andere voorzieningen, weer voor 100% aan het werk kon gaan.

De Synode wordt verzocht goede nota te nemen van het voornemen van ds. J.J. de Jonge in de komende periode emeritaat aan te vragen.

Deputaten en commissie verzoeken derhalve de synode toestemming te verlenen de beroepsprocedure te mogen aanvragen om te komen tot een nieuwe dovenpredikant.

Commissie en deputaten zijn dankbaar dat alle drie de dovenpastores hun werk met volledige inzet kunnen doen. Naast de gewone werkzaamheden zoals kerkdiensten, catechese, pastoraat, vorming en toerusting, hebben zij ook nog andere noodzakelijke werkzaamheden kunnen verrichten.

Er is een proef genomen in de provincie Gelderland met een 'drempelverlagende cursus voor ambtsdragers. Ds. Kamphorst heeft deze proef begeleid. In deze cursus is informatie gegeven over doofheid, de geschiedenis, de taal en de cultuur van doven. Ook is een aantal gebaren aangeleerd die de communicatie in het pastoraat kunnen vergemakkelijken. Commissie en deputaten hopen in de nabije toekomst deze cursus ook elders te kunnen aanbieden. Hierbij zullen vooral ambtsdragers van gemeenten met dove leden benadeerd worden.

Alle 3 de dovenpredikanten hebben een goed informeel contact met de nieuwe dovenpredikant van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

Beleid

Commissie en deputaten constateren dat de kerken wel weten dat het dovenpastoraat er is; zij moeten levens constateren dat ondanks intensieve voorlichting er nog steeds kerken zijn die van niets lijken te weten...

Maar in veel situaties blijkt ook dat de kerken nog niet weten wat het dovenpastoraat nu precies inhoudt: een hulp naar de kerken in het pastoraat aan haar dove leden. De inzet van de IC's en de dovenpastores richt zich in het bijzonder ook op dit punt. Gelukkig is er hier en daar in de kerken verandering merkbaar.

Commissie en deputaten werken inmiddels verder aan de uitwerking van het Beleidsplan over (de toekomst van) het dovenpastoraat.

In het Beleidsplan wordt uiteraard ook ingegaan op andere aspecten en ontwikkelingen die samenhangen met het dovenwerk en dit werk beïnvloeden.

Commissie en deputaten concluderen dat er nog een lange weg is te gaan voordat elke plaatselijke kerk haar verantwoordelijkheid ten aanzien van haar dove leden op zich genomen heeft.

Het moge duidelijk zijn dat de drie dovenpastores in hun werk op het plaatselijke vlak dit beleid ter sprake brengen!

Commissie en deputaten beraden zich inmiddels verder over ontwikkelingen om te komen tot een 'Werkplan dovenpastoraat' en met name op de punten:

- Wat is de taak van deputaten en commissie
- Wat is de taak van de Stuurgroep
- Wat is de taak van de IC
- Wat is de taak van de dovenpredikant
- Hoe is het contact tussen de dove en zijn plaatselijke gemeente
- Hoe is het contact tussen IC en de kerken
- Hoe is het contact tussen Stuurgroep en de kerken
- Hoe is het contact tussen deputaten en commissie en de kerken.

Naar aanleiding van bovenstaande zijn commissie en deputaten daarom in de achterliggende jaren verder gegaan opnieuw, duidelijk te maken naar de gemeenten en kerken wat het dovenpastoraat is: een hulp naar de kerken in het pastoraat aan haar dove leden.

Op de Contactdag voor IC's in 1992 rapporteerden 3 IC's hoe hun samenwerking met de plaatselijke kerken was en is.

Op de Contactdag 1993 hebben commissie en deputaten verslag gedaan van hun beleidsvoornemens en is er gesproken over hoe verder te gaan op de ingeslagen weg.

Het thema voor de Contactdag van 1994 was: "Oog voor elkaar".

Oog voor elkaar hebben betekent dat er contact is, maar het betekent veel meer; zorg voor elkaar hebben, met elkaar meeleven en elkaar ondersteunen.

Dit thema is door een drietal sprekers uitgewerkt.

Beleid van de synodes

Op de vergadering van de generale synode der CGK in 1992 is gesproken over de voortgaande financiering van onder andere de dovenpastor. De synode besloot dat deze financiering moet doorgaan. Tevens besloot deze synode tot naamverandering van het Deputaatschap. Voorheen was de naam: 'deputaten voor de

geestelijke verzorging van gehandicapten en voor de behartiging van het ziekenhuispastoraat. Dit is nu: deputaten voor het Pastoraat in de Gezondheidszorg.

Teneinde de grote financiële lasten waarvoor het Christelijke Gereformeerde deputaatschap staat iets te verlichten, hebben deputaten en commissie besloten de vergaderkosten voor rekening te laten komen van de Gereformeerde en Hervormde Kerk.

Tevens zal de synode, zo mogelijk reeds in de begroting van het deputaatschap Pastoraat in de Gezondheidszorg, een voorstel berekenen voor een andere verdeling van de financiële lasten tussen de drie deelnemende kerken. Mocht een en ander niet meer in de begroting kunnen worden opgenomen dan zijn deputaten bereid ter synode een toelichting op de ontwikkelingen op dit punt te geven.

Deputaten en commissie hebben zich ook gebogen over de in het kader van het Samen-op-Weg-proces verschenen Beleidsnota's van de NHK. Door middel van een gezamenlijk schrijven aan de Commissie Structuurvragen en via de gelijgende kanalen hebben deputaten en commissie hun bezorgdheid uitgesproken.

- over de plaats die het pastoraat in het algemeen in deze plannen krijgt toebedeeld en
- over de plaats van het dovenpastoraat in het bijzonder.

Het plan 'Beleid en Bezuinigingen', van de Centrale Beleidsstaf van de NHK met betrekking tot het dovenpastoraat heeft een grote druk gelegd op de beschikbare tijd (mens-uren = GELD!!!) van commissie en deputaten, als ook van de dovenpastores en vrijwilligers in het dovenpastoraat.

Immers hier stond niet alleen het voortbestaan van een hervormde dovenpastor op het spel. Op deze plaats is het goed nogmaals te onderstrepen dat uw beide deputaten met dankbaarheid mogen constateren dat commissie NHK en deputaten GKN de volstreekte gelijkwaardigheid van de 3 partners in de samenwerking met kracht verdedigen in het SoW-proces. Eventuele stappen in dat proces die er toe zouden leiden dat de positie van onze kerken een devaluatie zou ondergaan, zullen door een veto van onze beide partners getroffen worden.

Commissie en deputaten zijn van mening dat met het aannemen van bezuinigingsplannen het dovenpastoraat zoals dat nu door de drie Kerken wordt verricht, op termijn de genadeslag zal worden toegebracht.

Het eigenlijke werk van commissie en deputaten en van de dovenpastores heeft door de onovervloedige grote aandacht die bovengenoemde zaken vroegen niet geheel tot zijn recht kunnen komen. Noodzakelijk werk is blijven liggen.

Dit betekende ook een psychische en emotionele druk op betrokkenen. Commissie en deputaten zijn dankbaar dat de generale synode van de NHK zich in grote meerderheid keerde tegen het voorstel om de post van de Hervormde dovenpastor op te heffen. Heel het gebeuren heeft ook positieve effecten gehad op het dovenpastoraat. Voor dat wonder zijn wij dankbaar (Genesis 50:20).

'De Gelderhorst'

'De Gelderhorst' in Eda, uitgaande van de 'Stichting Christelijke Tehuizen voor Doven' is het enige tehuis voor bejaarde doven in Nederland. Er kunnen 103 mensen wonen.

Commissie en deputaten hebben overleg gevoerd met de plaatselijke kerken en het bestuur van de Gelderhorst over het pastoraat aan (de) bewoners van het tehuis.

Het resultaat daarvan is dat de plaatselijke kerken nu veel meer betrokken zijn bij dit tehuis binnen de gemeente. Dit mede doordat de wijkgemeente van de NHK, waaronder 'De Gelderhorst' ressorteert, haar predikant, ds. T. van 't Veld, aanvankelijk voor twee dagdelen in de week heeft vrijgemaakt voor het pastoraat aan de bewoners van dit huis. Nadat deze van de VUT-regeling gebruik maakte, benoemde de Centrale Kerkeraad hem voor het pastoraat in dit tehuis.

Overige werkzaamheden

TV-diensten

Twee maal per jaar wordt door het IKON een gecombineerde dienst voor doven en horenden opgenomen en uitgezonden. Deze uitzendingen voorzien in een duidelijke behoefte. In de eerste plaats bij doven, prelinguaal doven en laat- en plotsdoven. Daarnaast voorzien deze diensten ook in de behoeften van slechthorenden en mensen die aan huis gebonden zijn.

De contacten met de IKON zijn goed. Een deputatie van het dovenpastoraat en de bij bovengenoemde diensten betrokkenen van de IKON hebben een intensief en goed overleg gehad over de samenwerking.

Contacten met instellingen

a. De dovenpastores hebben met het Managementteam van Effatha de afspraak gemaakt om 1 x per jaar overleg te hebben. In dat overleg kan over en weer informatie worden uitgewisseld.

Commissie en deputaten constateren met dankbaarheid dat 'Effatha' faciliteiten beschikbaar wil stellen om samen te werken aan catechesemateriaal voor jongere kinderen en aan het ontwikkelen van gebaren rond 'Kerk en Geloof'.

b. Commissie en deputaten hebben in 1993 gesproken met 'Philadelphia' over de pastorale zorg aan doven met een andere handicap. Doven met een andere handicap verblijven onder meer in gezinsvervangende tehuizen (GVT) in Den Haag, Leidschendam en Amsterdam.

c. De Commissie NHK heeft sinds enkele jaren overleg met de vereniging 'Op weg met de ander' (met name werkzaam binnen de Gereformeerde Bond). Over en weer wordt in dit jaarlijkse overleg informatie uitgewisseld.

Kerkdiensten

Op veel plaatsen worden dovendiensten gehouden. Dit zijn diensten waar vrijwel alleen doven komen. In sommige gebieden zijn deze diensten eenmaal per maand, in andere gebieden iedere zondag.

Voorgangers in deze diensten zijn predikanten en voorgangers. Deze laatste hebben van commissie en

deputaten de bevoegdheid ontvangen om dovendiensten te leiden. Deze predikanten en voorgangers maken in de communicatie gebruik van het Nederlands met ondersteunende gebaren.

Daarnaast zijn de IC's de plaatselijke kerkoraden behulpzaam bij het organiseren van gecombineerde kerkdiensten. Gecombineerd betekent hier: een dienst voor doven en horenden. Deze diensten zijn ook belangrijk om duidelijk te maken dat doven echt bij de gemeente van Christus horen. Vaak gaat een van de drie dovenpredikanten voor in deze diensten. Daarnaast gaan er plaatselijke predikanten voor, die zich hebben toegelegd op de communicatie met doven, of zich laten bijstaan door doventolken.

Het beleid van commissie en deputaten is er op gericht om predikanten en a.s. predikanten voor deze arbeid te interesseren.

In de afgelopen periode kwamen er enkele aanvragen binnen voor de status van voorganger. Na advies van de Stuurgroep besloot commissie en deputaten om deze aanvragen te honoreren: één met een proeftijd van twee jaar en één met een aanstelling. Deputaten en Commissie mogen dankbaar constateren dat op deze wijze het werk onder dove broeders en zusters voortgang mag vinden.

Het 'tolken in erediensten' neemt nog steeds toe.

Eén en ander betekent niet dat, als een kerkdienst getolkt wordt, deze meteen goed te volgen is voor doven. Een dienst met een tolk vraagt meer aanpassing. IC's en de dovenpredikanten geven hierover voorlichting aan de plaatselijke kerkoraden en predikanten.

Voorlichting en publicaties

Voorlichting:

Voor alle drie de dovenpastores geldt dat zij voorlichting hebben gegeven aan diverse kerkelijke vergaderingen en groepen in de kerken; kerkoraden en predikanten, op de 'deputatendag van de CGK', voor classes, vrouwengroepen, brede ministeries.

Publicaties:

In de serie: 'Handreiking voor het pastoraat' is ruim tien jaar geleden deel 16 verschenen: 'De wereld van de stille', pastorale handreiking voor het contact met dove gemeentelieden.

De herziening van deze handreiking is thans gereed, later dan de bedoeling was. Door gebrek aan voldoende tijd, mede veroorzaakt door het plan 'Beleid en Bezuinigingen', is dit werk deels blijven liggen.

Voorts is er recent een folder gemaakt ter verspreiding in de kerken met de bedoeling meer bekendheid te geven aan het werk van het Interkerkelijk Dovenpastoraat. Deze folder is aan alle kerken en predikanten toegesonden; meerdere exemplaren zijn bij het Kerkelijk Bureau te verkrijgen.

Het verdient vermelding dat de kosten van deze folder geheel worden gedragen door de Gereformeerde Kerken en de Hervormde kerk.

Van alle drie de predikanten geldt dat zij ook in de afgelopen periode door artikelen in diverse kerkelijke bladen bekendheid hebben gegeven aan het dovenpastoraat.

Tenslotte

Commissie en deputaten hopen dat in de komende jaren de arbeid voor het dovenpastoraat ongehinderd voortgang kan vinden.

Zij hebben daarbij Gods hulp en aller steun nodig.

5. Toerustingsavonden

Deze zgn. 'toerustingsavonden' zijn tot stand gekomen in samenwerking met Dr. Ir. H. Jochimsen van het Prof. Dr. G.A. Lindeboom Instituut.

Op deze toerustingsavonden werd stilgestaan bij de ontwikkelingen van de medische techniek op het gebied van erfelijkheid en erfelijkheidsvoorzorging met de daaraan verbonden ethische aspecten. Hoe wordt er in een op productie en prestatie gerichte samenleving, waarin gezondheid en gaafheid gelden als voorwaarden om 'gelukkig' te zijn, met gehandicapten om gegaan? In deze maatschappij horen ziekte en het lijden niet thuis en worden gehandicapten bestempeld als onvolwaardig en niet-productief. In het licht van Gods Woord wordt er stil gestaan bij deze vragen en ontwikkelingen om te komen tot praktische pastorale aanbevelingen. Om een zo groot mogelijke groep betrokkenen en belangstellenden te kunnen bereiken is er gekozen om deze toerustingsavonden 'Pastoraat bij erfelijke- en aangeboren afwijkingen' binnen de classes zelf te houden.

Bij het aantreden van het deputaatschap nieuwe samenstelling in 1993 hebben deputaten zich bezonnen op de relatie met de kerken en besloten - gezien de geringe belangstelling voor de landelijke dagen, alsmede de ontwikkelingen in de gezondheidszorg - om in deze periode classicaal toerustingsavonden te organiseren, dit in tegenstelling tot de vorige periode, waarin één landelijke contactdag gehouden werd.

De publiciteit voor deze avonden vindt plaats in de *Wekker*, alsmede de classicale bladen, en de plaatselijke kerkbladen. Om de kosten enigszins te kunnen beperken is van de plaatselijke kerken een vrijwillige bijdrage gevraagd, daar bij het opstellen van de begroting voor de jaren 92/94 met deze avonden geen rekening was gehouden.

Medewerkenden aan deze avonden zijn o.a.:

Ds. J. de Jong, Dr. Ir. H. Jochimsen, Ds. E.E. Slofstra, Ds. A. v.d. Veer en Ds. J. Germs.

De Bijbelstudies, die aan het begin van elke avond werden gehouden, werden verzorgd door predikanten uit de classis, in wijk ressort de avond gehouden werd.

Over het algemeen werden deze avonden goed bezocht. De opkomst per avond was meestal zo tussen de 40 en 50 deelnemers, waarin het vooral om jonge betrokkenen ging die met dit onderwerp vanuit hun werk te maken krijgen.

Door de deelnemers en de predikanten die de Bijbelstudie en lezing verzorgden werden deze avonden als

opbouwend en ondersteunend ervaren. Het ligt in de bedoeling om voor de komende Synode 1995 alle classes bezocht te hebben.

6. Samenwerkingsverbanden

a. Samenwerkingsorgaan Kerk en Gezondheidszorg

Alvaarting naar de Commissie Kerk en Gezondheidszorg van het Samenwerkingsorgaan voor het Pastoraat van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Bovengenoemde Commissie houdt zich bezig met zaken welke de kerken, de geestelijke verzorging en de gezondheidszorg betreffen.

Zij behandelde de laatste 3 jaar onder andere de volgende onderwerpen.

1. Orgaanontwikkeling, resulterend in een rapport dat via het moderamen naar gemeenten is verzonden.
2. Het samengaan van de diverse diensten van de Samen op Weg kerken met de financiële, personele en (infra-)structurele consequenties. Dit proces is in volle gang.
3. Het Rapport "Keuzen op Leven en Dood. Pastorale en ethische vragen rond de behandeling van ernstig gehandicapte pasgeborenen." Uitgave Samenwerkingsorgaan voor het Pastoraat.
4. De problemen rond de (bedreigde) plaats van de professionele Geestelijk Verzorger in de gezondheidszorginstellingen. Met name de bezuinigings-drift, de niet-kerkelijk gebonden (goedgekopere) HBO-opgeleiden en de druk vanuit het Humanistisch Verbond kwamen aan de orde.
5. Erfelijke aandoeningen. Tevens bestaat hier ook (weer) een aparte werkgroep/commissie binnen de S.o.W. kerken voor deze problematiek. Waarnemer namens de Chr. Geref. Kerken is hiern de heer dr. H. Jochimsen.
6. Bezinning op de taak en functie van de Commissie, met name bij het bestaan en steeds weer ontstaan van zoveel (sub)commissies, werkgroepen enz.
7. Symposium "Ziekte als struikelblok" samen met de medische afdeling van het Thijmgenootschap en de Prot. Chr. Artsenorganisatie.
8. Er worden vanuit de Commissie diverse contacten onderhouden met (christelijke) zorginstellingen, overkoepelende organisaties, vakbonden en politieke partijen.
9. Er wordt gewerkt aan een basisstuk over "medisch-ethische vragen binnen het pastoraat".
10. Er is een werkgroep bezig met vragen rond de geestelijke verzorging aan de ambulante patiënt.
11. Er werd een bezinningsnota uitgegeven over de samenhang tussen christelijk geloof en gezondheid(zorg) getiteld "Met lichaam en ziel".

Deelname aan deze Commissie als waarnemer van de Chr. Geref. Kerken is nuttig, daar veel van de aangevoerde zaken gemeen goed zijn en het wederzijds goed is van elkaar op de hoogte te zijn. Korte rapportages aan deputaten geschiedt iedere vergadering.

b. Commissie Integratie en Commissie B - ADMA

Namens ons deputaatschap heeft de heer J. Roode geparticipeerd in deze commissies.

Daar wij als deputaatschap voor deze commissies geen verantwoordelijkheid dragen verwijzen wij naar het synodeverslag van deputaten ADMA.

We ontvingen regelmatig afschrift van de verslaglegging der werkzaamheden.

c. Commissie CIO - G (Contact inzake Overheidszaken - Gezondheidszorg)

Namens ons deputaatschap heeft de heer N. van Aken geparticipeerd in deze Commissie. Deze zal opgevolgd worden door ds. J. de Jong.

Ook hiervan ontvingen we regelmatig afschriften van de verslagen.

7. Werkgroep Rekreatie Lichamelijk Gehandicapten

a. Ontstaan

De werkgroep is omstreeks 1977 ontstaan uit de behoefte om aan lichamelijk gehandicapten een 'aangepaste' vakantie te bieden.

b. Doel

Zoals hierboven is aangeduid probeert de werkgroep aan lichamelijk gehandicapten en oudere leden van onze kerken een 'aangepaste' vakantie week aan te bieden.

c. Werkwijze

De werkgroep organiseert momenteel twee volledige vakantie weken per jaar en wel één vaarvakantie in het voorjaar op de geheel aangepaste salonboot de 'Prins Willem Alexander' en de tweede in het F.D. Rooseveltthuis te Doorn.

Tijdens deze vakantie weken is permanent een predikant van onze kerken aanwezig; evenals een arts en de nodige verpleegkundigen en verpleeghulp. Deze stafleden geven spontaan hun vrije tijd voor dit doel met grote liefde en inzet.

Zowel bij de voorbereiding als in de weken is regelmatig contact met diverse diakonien; waar mogelijk worden ook de plaatselijke gemeenten ingeschakeld.

Naast ontspanning en gezelligheid zijn er veel mogelijkheden voor persoonlijke gesprekken, het bijwonen van de kerkdiensten en de avondsluizingen, alsmede de viering van het H.A. Daarnaast wordt door de werkgroep een aangepaste caravan verhuurd voor een betaalbaar bedrag; deze caravan wordt ieder jaar geplaatst op de camping 'Het Grote Bos' te Doorn.

In 1994 is de werkgroep begonnen met de organisatie van een 'midweek' vakantie in een aantal bungalow's. Dit is zodanig aangeslagen dat hierna verder gegaan wordt.

Ook in deze midweek gaan een aantal vrijwilligers mee voor de verzorging.

Teneinde de deskundigheid van de stafleden en ook de beschikbare aantallen op peil te houden organiseert de werkgroep éénmaal per jaar een zogeheten 'stafledendag'.

Deze dag wordt uitermate goed bezocht (ongeveer 80 personen).

Op deze dag staat vorming van de stafleden centraal, maar ook het onderling contact heeft zijn plaats.

d. Samenstelling van de werkgroep

De bij de stafleden vereiste deskundigheid probeert de werkgroep ook in de samenstelling te weerspiegelen.

Momenteel maken deel uit van de werkgroep:

- Br. J. Jaakke te Veenendaal - voorzitter
- Br. J. v.d. Vegt te Harderwijk, penningmeester
- Mw. A. Boshuis-Odijk te Houten, secretaresse
- Br. C.J.W. van Ginkel te Bilthoven, arts
- Mw. M. de Graaf-Floor te Woerden tweede secretaresse
- Mw. N. Breedveld-van Dijk te Papendrecht
- Mw. E. v.d. Veer-Heime te Zwolle.
- 1 vacature

e. Samenhang met het deputaatschap pastoraat in de gezondheidszorg

Deze samenhang wordt verzekerd doordat één of twee leden van de werkgroep tevens deputaat zijn.

8. Financien

Ten aanzien van de financiën kunnen deputaten constateren dat nog meer is ingeteerd op het vermogen, zodat de reserve verder is afgenomen.

De oorzaken hiervan zijn:

a. te laag begrote personeelskosten

b. niet begrote kosten betreffende de toerustingssavonden.

ad a. volgen deputaten steeds de uitgebrachte adviezen van deputaten financiële zaken.

ad b. dit is een nieuwe activiteit, die in de vorige begroting niet was opgenomen. Dit is in de plaats gekomen van één landelijke toerustingssdag.

Een verhoging van de bijdrage van f. 0.50 is beslist noodzakelijk om niet verder op de reserve in te teren. (zie bijlage)

Met de kerkeraden die tot nu toe niet hebben bijgedragen blijven we in gesprek.

9. Conclusies

Evenals in ons vorige rapport mogen we concluderen dat het werk van ons deputaatschap buitengewoon gezegend werd.

Ook nu weer werden we bijgestaan door vele vrijwilligers uit het geheel van onze kerken.

We zijn er van overtuigd dat een vermindering van de inspanning van C.G.K. zijde ten aanzien van het dovenwerk desastreus zal zijn voor het dovenpastoraat.

Moesten wij op de vorige synode concluderen u te rapporteren dat de betrokkenheid van de kerkeraden en gemeenten ten opzichte van gehandicapten en zieken voor verbetering vatbaar was, tijdens de gehouden toerustingssavonden hebben wij mogen concluderen dat de betrokkenheid van de gemeenten is toegenomen, terwijl de betrokkenheid van de kerkeradsleden hierbij duidelijk achterbleef.

10. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

a. daar het dovenwerk overkort moet worden voorgezet, i.z.t. een dovenpredikant te willen benoemen en/of naar uit te zien.

b. de methode van de toerustingssavonden voortgang te doen vinden;

c. zittende deputaten te willen herbenoemen, met uitzondering van ds. A.v.d. Veer en br. B. Stoerbergen, die alfredend zijn en niet opnieuw herkiesbaar, alsmede in de vacature, ontstaan door het overlijden van ds. v.d. Gronden te willen voorzien.

Bijlagen:

1. a. Financiële verslagen over de jaren 1992, 1993 en 1994
- b. De begrotingen voor 1995, 1996, 1997 en 1998

Bijlage 1a.

BALANS PER 31 DECEMBER	1994	1993	1992
ACTIVA	f	f	f
FINANCIËLE VASTE ACTIVA			
Efecten	50.000	60.000	70.000

VLOTTENDE ACTIVA

vorderingen en overlopende activa	5.683	9.556	11.860
Liquide middelen	90.124	94.363	93.178
	95.807	103.919	105.038
TOTAAL ACTIVA	145.807	163.919	175.038
PASSIVA			
VERMOGEN			
Eigen vermogen	89.856	105.623	116.159
Fonds vakantieweken gehandicapten	52.080	52.080	52.080
	141.936	157.703	168.239
SCHULDEN			
Schulden op korte termijn	3.871	6.216	6.799
TOTAAL PASSIVA	145.807	163.919	175.038
STAAT VAN BATEN EN LASTEN	1994	1993	1992
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
BATEN			
Opbrengst bijdragen kerken	99.451	98.851	88.390
Intrest	8.689	9.933	12.657
Giften	0	0	58
	108.140	108.784	101.105
LASTEN			
Werkgroep recreatie gehandicapten	4.375	4.375	4.250
Personeelskosten	85.951	89.293	84.824
Diverse kosten	33.581	25.652	21.280
	123.907	119.320	110.354
NADELIG SALDO	- 15.767	- 10.536	- 9.249

Bijlage 1b.

BEGROTING

BATEN	1995	1996	1997	1998
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
Collecten	99.000	136.500	136.500	136.500
Rente 7 %	6.230	5.005	4.340	5.285
8,75 %	4.375	4.375	4.375	4.375
(nadelig) saldo	17.326	9.503	13.772	12.766
	126.931	155.383	131.443	133.394
LASTEN				
Werkgroep RLG	4.375	4.375	4.375	4.375
Personele lasten	87.556	111.308	90.568	92.119
Reiskosten	16.000	19.000	17.000	17.000
Algemene kosten	10.000	12.000	10.500	10.500
Kerkel. Adm. Bur.	8.500	8.200	8.500	8.900
Onvoorziën	500	500	500	500
	126.931	155.383	131.443	133.394

Toelichting

1995

Deze geactualiseerde begroting is gebaseerd op de activiteiten, zoals in het synodevenslag weergegeven, o.a. afronding van de toerustingssavonden. Personele- en reiskosten waren te laag begroot in de vorige begroting aan de gen. synode. Het vermogen zal naar verwachting 31 december dit jaar f. 72.000.— zijn.

1996

Er is een verhoging van f. 0.50 begroot om de begroting en de financiële reserve met elkaar in overeenstemming te brengen.

Voor wat betreft de personele lasten is er rekening gehouden met het feit dat ds. de Jonge met emeritaat zal gaan met de daaruit voortvloeiende verplichtingen van 3 maanden salaris, volgens kerkorde art. 13.3 b en het op gepaste wijze afscheid nemen van onze predikant.

In de begroting is geen rekening gehouden met een inwerkperiode van zijn opvolger. Dat een inwerkperiode noodzakelijk is voor deze gespecialiseerde opdracht wordt door deputaten bijzonder noodzakelijk geacht.

1997 en 1998

De verhoging van f. 0.50 is ook voor deze jaren doorgevoerd om niet verder in te teren op de financiële reserve, die naar verwachting 31 december 1996 ongeveer gelijk zal zijn aan het saldo per 31 december 1994.

Wilen we een goede financiële reserve, die in de richting gaat van een reserve ter grootte van de exploitatiekosten van één jaar, zouden we de G.S. moeten voorstellen de bijdrage met f. 0.65 te verhogen, hetwelk een verhoging van bijna 50 % zou betekenen.

BILJAGE 76

art. 202

RAPPORT 4 VAN COMMISSIE III INZAKE DEPUTATEN PASTORAAT IN DE GEZONDHEIDSZORG**1. Algemeen**

Met dankbaarheid heeft uw commissie kennis genomen van het uitvoerige rapport van het deputaatschap voor het pastoraat in de gezondheidszorg. Naar ons oordeel ontvangt de synode hier een goed inzicht in het werk dat deputaten in de afgelopen periode hebben verricht. Daarbij valt onmiddellijk op dat het pastoraat aan doven veel aandacht krijgt, terwijl ook andere deeltaken niet zijn vergeten.

2. Rapportage

Op enkele details van de rapportage wil uw commissie nader ingaan. In de eerste plaats willen wij onderstrepen wat deputaten schrijven in dankbare herinnering aan ds. J.W. van de Gronden die in de achterliggende periode is overleden. Verder blijkt dat de bro. B.R. Steenberg en ds. A. van der Veer niet voor herbenoeming in het deputaatschap in aanmerking kunnen komen. Uw vergadering zal haar dankbaarheid willen uitspreken voor het werk dat beide broeders gedurende vele jaren binnen dit deputaatschap hebben verricht. Bij de omschrijving van de taak van het deputaatschap blijkt een woord weggevalen te zijn. Op blz. 3, r. 2 moet na 'theologische' het woord 'medische' worden ingevoegd (vgl. bijlage 2, art. 2, sub g K.O.). Tenslotte is uw commissie erkentelijk dat deputaten nadrukkelijk aandacht hebben geschonken aan de wensen die de commissie van de vorige generale synode in haar rapport heeft geuit. (vgl. blz. 3).

3. Opvolging ds. De Jonge

Uit ons gesprek met een afvaardiging van deputaten bleek, dat verwacht mag worden dat ds. J.J. de Jonge gedurende de eerste helft van 1996 emeritaat zal aanvragen. Deputaten verzoeken de synode daarom toestemming te verlenen de beroepingsprocedure te mogen aanvangen om te komen tot een nieuwe dovenpredikant (blz. 6). Wij willen daarbij de volgende opmerkingen maken:

1. Deputaten hebben ons ervan overtuigd, dat het absoluut noodzakelijk is dat ds. De Jonge door een nieuwe dovenpredikant wordt opgevolgd. Wanneer dit niet zou gebeuren dreigt de gehele pastorale zorg onder de doven ineen te storten.
2. De gevraagd maakten deputaten duidelijk dat de procedure die gevolgd zal worden bij het beroepen van een nieuwe dovenpredikant nog ontwikkeld moet worden. Wel gaven zij aan dat het een open procedure zal zijn, waarbij men een predikant zoekt die geschikt is voor het dovenwerk in de volle breedte. Daarnaast zal het vooral ook iemand moeten zijn die dit bijzondere werk als zijn roeping ziet. Wanneer deputaten zo iemand gevonden hebben, zal hij voor een bepaalde periode onder de doven gaan werken. Hierna wordt zijn werk in deze proeftijd geëvalueerd, waarbij ook de doven een inbreng hebben. Zij dienen in te stemmen met de te benoemen predikant. De uiteindelijke beslissing berust bij het deputaatschap. Wanneer deze gunstig uitvalt wordt de predikant beroepen naar art. 6 K.O.
3. Daar het bijzondere karakter van het werk een dergelijke procedure nodig maakt, achten deputaten een betaalde inwerkperiode voor de nieuwe dovenpredikant alleszins gerechtvaardigd (vgl. ook blz. 15).

Dit alles is voor uw commissie aanleiding aan uw vergadering voor te stellen deputaten mandaat te verlenen om in de vacature die zal ontstaan door de emeritering van ds. J.J. de Jonge opnieuw een dovenpredikant te benoemen. Daarbij tekenen wij wel aan, dat wij het onjuist achten dat het rapport van deputaten geen welomschreven procedure bevat voor de benoeming van deze predikant. Voor wat hierboven onder 3. wordt

opgemerkt heeft uw commissie weliswaar begrip, maar kan daarover geen voorstel doen, daar dit punt commissie VI regardeert.

4. De 'gezamenlijkheid'

Deputaten kondigen hun rapportage over het pastoraat aan doven aan, als een gezamenlijk stuk van de Christelijke Gereformeerde deputaten, de Hervormde commissie en de Gereformeerde deputaten (blz. 4). Uw commissie vroeg zich hierbij af, of dit niet de onmogelijke situatie met zich meebrengt, dat onze synode ook een oordeel moet uitspreken over het werk van een Hervormde commissie en een Gereformeerde deputaatschap. In onze kring werd de suggestie geopperd, dat alleen ons deputaatschap aan onze synode rapporteert, waaraan het gezamenlijke rapport eventueel als bijlage kan worden toegevoegd. In hun beantwoording herinnerden deputaten ons eraan dat hun verslag aan de G.S. van 1992 deze opzet had (Acta GS 1992, bijlage 22). In de afgelopen periode zijn er echter een aantal ontwikkelingen geweest. Op de synode van de Nederlandse Hervormde kerk is de positie van hun dovenpastor ter discussie gesteld. Alleen door een gezamenlijk optreden van de deputaatschappen van de drie participerende kerken kon worden voorkomen dat deze post werd opgeheven (zie ook blz. 8). Daarom is - terwille van de voortgang van het werk - besloten dat de drie participerende deputaatschappen voortaan gezamenlijk naar buiten treden en ook gezamenlijk rapporteren. Eén en ander betekent ook dat zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het gehele werk. Allen die bij het werk betrokken zijn kunnen aangesproken worden op Schrift en confessie. Hoewel uw commissie begrip heeft voor deze argumenten, blijft zij toch moeite houden met het feit dat de rapportage op deze wijze plaatsvindt.

5. De viering van het Heilig Avondmaal

Uw commissie heeft met deputaten ook gesproken over de praktijk van de viering van het Heilig Avondmaal. In sommige dovensdiensten blijken ook kinderen deel te nemen aan de avondmaalviering. De Jonge kan en wil hier niet aan meewerken en het deputaatschap staat daarachter. Wanneer hij voorgaat in diensten waar het avondmaal bediend wordt, wordt gezocht naar een vervangende oplossing. Dat wil zeggen dat tijdens die dienst geen kinderen aan het avondmaal worden toegelaten, of dat men een predikant van een andere kerk vraagt om voor te gaan. Beide deputaatschappen en de commissie proberen naar de doven toe uit te leggen welke verschillen hier liggen.

6. Status voorgangers

Wij hebben deputaten om nadere informatie gevraagd over de status van voorganger (blz. 9). Het komt sporadisch voor dat iemand, die bekwaamheden heeft in de communicatie met doven, voorganger wenst te worden in dovensdiensten. Hierbij kunnen wij bijvoorbeeld denken aan leraren aan 'Elfatha', of mensen met een theologische opleiding, die door familierelatie veel contact hebben met doven. Er is een welomschreven procedure voor een dergelijke benoeming, waarvan uw commissie zich op de hoogte heeft gesteld.

7. Toerustingsavonden

Deputaten rapporteren positief over de classicale toerustingsavonden, die in de plaats gekomen zijn van de 'landelijke dagen' (blz. 10). Zij doen hierover ook een voorstel, nl. om 'de methode van de toerustingsavonden voortgang te doen vinden' (voorstel b). Naar het oordeel van uw commissie is een dergelijk voorstel overbodig, daar het organiseren van deze avonden binnen de instructie van deputaten valt.

8. Financiën

Op blz. 7 wordt gesproken over een voorstel voor een andere verdeling van de financiële lasten tussen de drie deelnemende kerken. Dit voorstel is nog niet uitgewerkt. Deputaten willen hierover graag een toelichting geven aan uw vergadering.

Bij lezing van het rapport is ons gebleken dat de berekeningen op blz. 15 niet geheel juist zijn. Deputaten bieden u een herschreven versie van deze bladzijde aan.

9. Voorstellen

De commissie stelt u voor:

1. deputaten te danken voor het werk dat zij in de afgelopen periode hebben verricht en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. deputaten mandaat te verlenen om in de vacature die zal ontstaan door de emeritering van ds. J.J. de Jonge opnieuw een dovenpredikant te benoemen;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

A. Baars, rapporteur

BILJAGE 77 art. 204, 208

RAPPORT 9 VAN COMMISSIE I - OPLEIDING EN AMBT - INZAKE WIJZIGINGSVOORSTEL BR. J. BOER CORRESPONDEREND MET RAPPORT COMMISSIE VOOR DE UITVOERINGSREGELING STUDIEFONDS

Uw commissie heeft kennis genomen van het wijzigingsvoorstel van br. J. Boer.

- 3.1. Deputaten kunnen een of meer bijdragen toekennen tot een hoogte die gelijk is aan de in 1994 in de WSF geldende bijdragen voor 18 - 27 jarigen, verhoogd met 20% met de mogelijkheid, dat dit bedrag op basis van de individuele gezinssituatie aangepast kan worden in positieve zin.
- 3.2. idem commissievoorstel
- 3.3. Voor de eigen vermogenspositie zal een bedrag vastgesteld worden. De opbrengst van het meerdere vermogen wordt in mindering gebracht op het in 3.1. bedoelde uitkeringsbedrag.
- 3.4. Dit bedrag wordt ieder jaar getoetst en eventueel bijgesteld aan de actuele omstandigheden.

Uw commissie heeft dit wijzigingsvoorstel ter advisering voorgelegd aan br. I.L. Stok, voorzitter van deputaten-Financieel voor de TUA.

Br. Stok heeft met br. Boer overleg gehad over zijn voorstel.

Br. Boer wil naar aanleiding van dit gesprek een toevoeging opnemen onder 3.1. "of in negatieve zin", zodat studenten, die niet zoveel nodig hebben ook minder krijgen. Hij handhaaft zijn voorstellen.

Deputaten-Financieel geven het advies wijzigingsvoorstel 3.1. van br. Boer niet over te nemen.

De uitkeringen werden tot nu toe gedaan op basis van WSF 1992, maximaal f 1.882,80 per maand. Voor een gehuwde student; dit bedrag bleek voor erikole studenten marginaal d.w.z. ca. 20% tekort te zijn. Na uitvoerig overleg met het curatorium is besloten de WSF 1994 als uitgangspunt te nemen. De maximum uitkering hiervan bedraagt f 2.025,33 per maand.

Ook binnen het curatorium werd geopperd de WSF met 20% te verhogen. Uiteindelijk is hertoe niet besloten om de volgende redenen:

1. het 20% tekort is een individueel gegeven waaraan geen algemene regeling gekoppeld kan worden;
2. een dergelijke verhoging scheidt een ongelijkheid met gehuwde studenten die wel recht hebben op de WSF;
3. onze regeling is nu geleend op de WSF-systematiek, waarbij de uitkering is opgebouwd uit een aantal vaste componenten en waarbij rekening wordt gehouden met een vastgesteld bedrag aan bijverdiensten; door de uitkering te verhogen moet een oplossing worden gevonden voor de opbouw van die uitkering en voor de bijverdiensten-norm;
4. de fiscale behandeling van de uitkering loopt nagenoeg parallel met de WSF en zou door een verhoging nadelig kunnen gaan werken;
5. een verhoging heeft in het algemeen een precedent-werking, omdat iedere student, die meent dat hij ook na de verhoging nog tekort komt, zal blijven aandringen op nog meer verhoging.

Uw commissie stelt vast, dat voorstel 3.1. van br. Boer inhoudt, dat de hoogte van de uitkering moet zijn het basisbedrag WSF 1994 plus 20%.

Uw commissie conformeert zich aan het advies van deputaten-Financieel en adviseert u dit voorstel 3.1. niet over te nemen.

Uw commissie is wel van mening, dat een verhoging van de uitkering op basis van WSF 1994 tot de mogelijkheden moet blijven behoren indien objectief zou kunnen worden vastgesteld, dat een student in zijn situatie beslist te weinig heeft om zonder grote zorgen te kunnen leven en studeren.

Uw commissie stelt u voor deputaten voor het Studiefonds het mandaat te verlenen om in heel schrijnende gevallen, zulks ter beoordeling van deputaten en het curatorium in positieve zin af te wijken van het maximum uitkeringsbedrag.

Uw commissie staat positief tegenover de voorstellen 3.3. en 3.4.

Deputaten voor het Studiefonds moeten de opdracht krijgen om vast te stellen het bedrag aan vermogen en de wijze waarop de opbrengst van het meerdere vermogen wordt bepaald.

Uw commissie stelt u voor punt 3 van het 'voorstel tot wijziging van de voorlopige uitvoeringsregeling studiefonds' als volgt te formuleren:

- 3.1. Deputaten kunnen een of meer bijdragen toekennen tot een hoogte die maximaal gelijk is aan de in 1994 in de WSF geldende bijdragen voor 18 - 27 jarigen.
- 3.2. idem voorstel Commissie I:
Ieder jaar wordt de bijdrage getoetst en indien nodig aangepast aan de actuele omstandigheden. Daartoe moet de student elk jaar opnieuw een aanvraag indienen.
- 3.3. voorstel br. Boer:
Voor de eigen vermogenspositie zal een bedrag vastgesteld worden. De opbrengst van het meerdere vermogen wordt in mindering gebracht op het in 3.1. bedoelde uitkeringsbedrag.
- 3.4. voorstel br. Boer:
De bedrag wordt ieder jaar getoetst en eventueel bijgesteld aan de actuele omstandigheden.

Uw commissie stelt u tevens voor de opdracht van deputaten uit te breiden met:
d(3) vast te stellen de hoogte van het bedrag aan vermogen en de wijze waarop de opbrengst van het meerdere vermogen wordt bepaald;

een nieuw a toe te voegen:
e. Deputaten voor het Studiefonds mandaat te verlenen uit te gaan boven het maximum uitkeringsbedrag, indien objectief kan worden vastgesteld, dat de financiële situatie van een student schrijvend is te noemen. In beginsel zal een verhoging van 20% mogelijk zijn.

oud e wordt nieuw f:
f. het Reglement voor het Studiefonds van de Theologische Universiteit als volgt te wijzigen:
art 2. Het beheer van dit Studiefonds wordt opgedragen aan deputaten Studiefonds, welke door de generale synode tot dit beheer worden gemachtigd en geïnstrueerd en aan haar van al hun handelingen verantwoording schuldig zijn.

H. van de Heuvel, rapporteur

BIJLAGE 78
art. 210, 214

RAPPORT 5 VAN COMMISSIE III BETREFFENDE INSTRUCTIE VAN DE P.S. VAN HET NOORDEN INZAKE HET KERKLIED

1. Algemeen

Uw commissie constateert dat in deze instructie niet voldoende rekening gehouden is met art. 46 K.O. Daar wordt bepaald, dat men alvorens een instructie in te dienen, eerst de besluiten van de voorgaande synoden over de voorgestelde punten dient te lezen. De reden daarvoor is, dat hetgeen afgehandeld is niet opnieuw zou worden voorgesteld. Wij hopen aan te tonen dat de G.S. van 1983 en vooral de G.S. van 1986 reeds aan alle argumenten die in deze instructie aan de orde komen aandacht heeft geschonken. Nu noemt art. 46 K.O. ook de mogelijkheid dat men per instructie kan terugkomen op een genomen besluit, omdat "men oordeelt dat het moet worden veranderd". In dat geval zal men echter gegronde redenen aanvoeren om het besluit ongedaan te maken of te herzien. Wij willen in het vervolg ook nagaan of in de instructie dergelijke gronden naar voren gebracht worden.

2. Kanttekeningen

In de eerste constatering wordt verwezen naar de uitspraak van de G.S. van 1980 dat de Schrift "het zingen van liederen, die niet rechtstreeks berijmde Schriftgedeelten zijn" niet verbiedt (Acta GS 1980, art. 144). Deze woorden dienen echter wel gelezen te worden tegen de achtergrond van het uitvoerige deputatenrapport, waarin onder meer het volgende wordt geconcludeerd: "Er zijn in het Nieuwe Testament geen concrete geboden of verboden te vinden inzake het lied in de eredienst" (Acta GS 1980, bijlage 31, blz. 197). Bovendien wordt de zojuist aangehaalde uitspraak gevolgd door de woorden: "dat in het licht van de uitspraken van de kerk naar eis van de Schrift zeer grote voorzichtigheid betracht dient te worden". Met name deze laatste uitspraak was voor de G.S. van 1983 aanleiding om "het nemen van een definitieve beslissing in belangrijke mate afhankelijk te stellen van de eenheid der kerken" (Acta GS 1983, art. 120). In haar nadruk leggen op de eenheid van de kerken wilde deze synode dan ook niets anders dan gehoorzaam zijn aan de Schrift.

In de derde constatering suggereert de instructie dat het een zaak van gehoorzaamheid aan de Schrift is toestemming te verlenen liederen te zingen die niet rechtstreeks berijmde Schriftgedeelten zijn, aangezien de Schrift dat niet verbiedt. In dit verband wijzen wij op het 'van oordeel' van de G.S. van 1983 dat "het 'niet verbieden' niet per consequentie inhoudt dat het naar de Schrift is om het wel te doen" (Acta GS 1983, art. 120).

In de overweging wordt erop gewezen dat "de eenheid van de kerken door het besluit van de G.S. 1983 onvoldoende wordt gediend, omdat verschillende kerken daardoor in gewetensnood zijn geraakt". Wij stemmen toe dat hier grote moeiten liggen die rechtstreeks samenhangen met de verscheidenheid in onze kerken. Wij beseffen ook terdege dat deze problemen niet opgelost zijn, wanneer de instructie wordt afgewezen.

Anderzijds wil uw commissie erop wijzen dat deze argumentatie ook op de G.S. van 1986 uitvoerig aan de orde geweest is bij de behandeling van de bezwaarschriften tegen het besluit van de G.S. van 1983 (Acta GS 1986, art. 95 en 124). Terwijl op deze synode de gewetensnood waarin sommige kerken gekomen waren zwaar bleek te wegen, hield de commissie staande dat de synode van 1983 niet anders kon handelen. Bovendien hadden de bezwaarden niet aangevoerd dat het synodebesluit van 1983 tegen Schrift en confessie inging (vgl. ook het rapport van de commissie: Acta GS 1986, bijlage 34).

Onder 'van oordeel' wordt in de instructie gesteld, dat de beslissing van de G.S. van 1983 "mogelijk de eemvormigheid, maar niet de eenheid van de kerken dient". Ook dit bezwaar diende op de G.S. van 1986. In dit verband wijzen wij op een belangrijke passage uit het commissierapport (Acta GS 1986, bijlage 34, onder 'Commentaar bij deze argumenten', ad a.). Hier wordt nadrukkelijk gesteld, dat het begrip 'eenheid' in de Schrift duidt op de eenheid in Christus en de eenheid des Geestes en niet zozeer op uniformiteit. Tegelijkertijd wordt echter gezegd dat deze eenheid in Christus ook "tot uitdrukking komt in kerkelijk-institutionele eenheid". Bovendien vermaant de Schrift de gemeente om "uit één mond eenstemmig tot de lofver-

heffing te komen" (i.a.p., blz. 217, 216).

Wanneer in de instructie tenslotte een wijziging van art. 69 K.O. wordt voorgesteld, wijst uw commissie erop, dat de G.S. van 1980 (Acta GS 1980, art. 144) en 1983 (Acta GS 1983, art. 120) besloten hebben te blijven bij het bepaalde in dit artikel.

3. Voorstel

De Generale Synode, kennis genomen hebbend van de instructie van de particuliere synode van het Noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland van 30 maart 1985;

overwegende dat in deze instructie geen nieuwe argumenten worden aangevoerd vergeleken met de revisievoorstellen ten aanzien van het besluit van de G.S. van 1983 inzake het kerkelijk lied die op de G.S. van 1986 zijn afgehandeld;

van oordeel dat derhalve geen gegronde redenen bestaan om genoemd besluit van de G.S. van 1983 te herzien;

besluit deze instructie niet te aanvaarden.

A. Baars, rapporteur

BIJLAGE 79
art. 215, 231

BIJLAGE BIJ INSTRUCTIE VAN DE PARTICULIERE SYNODE VAN HET WESTEN

De classis 's-Gravenhage diende een instructie in met de vraag om aan de generale synode te verzoeken een commissie in te stellen met de opdracht de vragen rond de vrouw in het ambt te bestuderen. Deze instructie was van een korte toelichting voorzien.

Na de bespreking op de particuliere synode besloot deze vergadering de instructie over te nemen, maar te voorzien van een aantal inleidende overwegingen. Omdat de PS ook de toelichting van waarde vond, volgt deze nu eerst, waarna de instructie zoals ze door de particuliere synode werd aangenomen, volgt. De particuliere synode van het Westen verzoekt de generale synode van 1995 om deze instructie te aanvaarden.

Korte toelichting waarom de classis 's-Gravenhage tot de instructie kwam.

De vragen rond de vrouw in het ambt dringen zich steeds sterker aan ons op, van buitenaf en van binnen uit. Van buiten af in de ontmoeting met kerken, waarmee onze kerken plaatselijk samenwerken en landelijk samspreken; van binnen uit door uiteenlopende standpunten die in sommige verbanden binnen onze kerken met betrekking tot dit onderwerp worden ingenomen. Om over individuele meningen nog maar niet te spreken.

Een officieel standpunt over deze zaak in de vorm van een uitspraak van de breedste vergadering van onze kerken bestaat niet. In de uiteenlopende visies die onder ons leven, wordt veelal teruggegrepen op uitspraken uit het verleden, waarbij te denken is aan:

- de rede van prof. J. Hovius, tijdens de rectoraatsoverdracht in 1950;
- de rede van prof. dr. W. van 't Spijker tijdens de ambtsdragersconferentie in 1982;
- de rectorale rede van prof. dr. J.P. Versteeg uit 1983;
- uitspraken van de generale synoden van 1968, 1971, 1986, 1988 en 1992;
- diverse publicaties in onze kerken, als daar zijn 'De Geest schrijft wegen in de tijd' van dr. J.P. Versteeg (e.a.) en 'De geloofwaardigheid van de Bijbel' van dr. B. Loonstra;
- de brochure 'Vrouwen in de dienst' van een studiegroep van Chr. Ger. theologen te Utrecht.

De vergadering van de classis 's-Gravenhage, die in haar overwegingen rond deze zaak voor thans geen ander standpunt heeft dan vanuit de confessie en de traditie onder ons gangbaar is, is van oordeel dat onze kerken met een studie bij het licht van de Heilige Schrift gediend zullen zijn. Hopelijk kan het resultaat daarvan in de vorm van een eenduidige uitspraak richtinggevend voor de kerken zijn.

BIJLAGE 80
art. 215, 231

RAPPORT 8 VAN COMMISSIE I INZAKE DE INSTRUCTIE VAN DE PARTICULIERE SYNODE VAN HET WESTEN

Uw commissie heeft kennis genomen van de instructie van de P.S. van het Westen, van de toelichting en van de notulen van de P.S. van het Westen betreffende deze instructie.

Uw commissie betreurt, dat de P.S. van het Westen zich niet inhoudelijk heeft uitgesproken over "de vragen rond de vrouw in het ambt".

Uw commissie adviseert u de instructie wel in behandeling te nemen

1. omdat de vragen rond de vrouw in het ambt zich steeds sterker aan onze kerken opdringen zowel van buiten af in de ontmoeting met kerken, waarmee onze kerken samensprekingen houden of in correspondentie staan, als van binnenuit door uiteenlopende standpunten binnen onze kerken;
2. omdat onze kerken gediend zijn met een studie, waarin de Schriftuurlijke onderbouwing wordt gegeven van het tot nu toe onder ons geldende standpunt;
3. omdat maatschappelijke ontwikkelingen ons dringen tot bijbelse bezinning.

Uw commissie is van oordeel, dat overweging 2 van de instructie van de P.S. van het Westen de indruk wekt, dat onze kerken zich tot nu toe (nog) niet met de vragen rond de vrouw in het ambt hebben bezig gehouden.

Uw commissie wijst u op de uitspraak van de generale synode van 1986 in art.185 "het schriftuurlijk standpunt, zoals dat tot dusver functioneerde in de kerken die de gereformeerde belijdenis handhaven" en voorts naar uitspraken van voorgaande synoden.

Uw commissie stelt u voor de generale synode overwegende

1. dat de vragen rond de vrouw in het ambt een zaak is, die het geheel van onze kerken aangaat;
2. dat het kerkelijk standpunt, dat in onze kerken steeds als het schriftuurlijke heeft gegolden niet met een schriftuurlijke onderbouwing is vastgelegd in een besluit van de generale synode;
3. dat de vraag inzake de vrouw in het ambt binnen onze kerken en in onze samensprekingen en in onze correspondentie met andere kerken van gereformeerde belijdenis steeds weer aan de orde komt;
4. dat er een verschil in beoordeling is gebleken in onze kerken t.a.v. de vraag of er binnen het raam van de gereformeerde Schriftbeschouwing gepleit kan worden voor de toelating van de vrouw in het ambt;

besluit een commissie te benoemen met de opdracht de vragen rond de vrouw in het ambt te bestuderen en hierover te rapporteren aan de generale synode-1998 ten einde de generale synode in de gelegenheid te stellen over deze zaak een Schriftuurlijk gefundeerde uitspraak te doen ten dienste van onze kerken en de contacten met andere kerken.

H. van de Heuvel, rapporteur

BILAGE 81
art. 221

RAPPORT 3A VAN COMMISSIE 2 BETREFFENDE BUITENLANDSE ZENDING

1. Voorstel van ds. J. v. Amstel

In de eerste bespreking van het rapport van de deputaten voor de zending is er uitvoerig aandacht besteed aan de structuur van het deputaatschap, m.n. aan de functie van de voorzitter. Er is gevraagd of het werkelijk nodig is dat de voorzitter van dit deputaatschap een drie vijfde betaalde functie zo mogelijk gefaseerd terug te brengen.

Uw commissie neemt dit voorstel niet over. In de eerste plaats heeft de GS van 1992 zelf goedkeuring gehecht aan een uitbreiding van het dienstverband van de voorzitter tot drie vijfde weektaak. Nu ds. W. v. Heest aftreedt, moet er een nieuwe voorzitter komen. Naar het oordeel van de deputaten zal zeker de eerste jaren een drie vijfde weektaak nodig zijn, daar hij zich zal moeten inwerken. Het is niet onmogelijk dat op den duur er sprake kan zijn van een vermindering van de drie vijfde weektaak. Hoe groot die vermindering eventueel kan worden, is nu nog niet te overzien.

Uw commissie heeft duidelijk te kennen gegeven dat voor de benoeming van een voorzitter het uiterst moeilijk wordt als het om een drie vijfde weektaak gaat, met een grote kans op vermindering van de omvang van de taak. Deputaten erkenden dat, maar meenden in het belang van het werk en de kerken dat zo toch te mogen doen. Een en ander betekent dat deputaten in feite reeds van plan waren te doen wat ds. J. v. Amstel vraagt, namelijk zo mogelijk de drie vijfde betaalde functie gefaseerd terug te brengen. Wat deputaten zich voorstellen, behoeft naar onze mening niet in een voorstel aan hen te worden gevraagd.

2. Stichting Evangelie en Moslims

Nog een ander punt kwam in het tweede gesprek met deputaten aan de orde. In de bespreking ter synode hoorden zij dat de deputaten voor de evangelisatie, zeker ook vergeleken met de deputaten voor de zending, krap bij kas zitten.

Naar aanleiding daarvan vertelden zij uw commissie dat deputaten evangelisatie onlangs aan hen hadden gevraagd of zij bereid zijn een deel van de financiële last die deputaten bijdragen aan de Stichting Evangelie en Moslims over te nemen, m.n. met het oog op de door deze stichting beoogde, en inmiddels benoemde, allochtone werker.

Deputaten voor de zending hebben geantwoord dat zij dat alleen zouden kunnen doen met toestemming

van de synode, maar hadden toen niet begrepen dat de financiële positie van deputaten voor de evangelisatie hen tot die vraag noopte.

De deputaten die ter vergadering waren, hebben samen overleg gepleegd en zijn tot de conclusie gekomen dat, gelet op het feit dat het gaat om specifiek werk dat door de stichting onder mensen van een andere godsdienst wordt gedaan, waardoor het zendingswerk kan worden genoemd, het mogelijk moet zijn dat en het een goede zaak zou zijn als de bijdrage van deputaten voor de evangelisatie aan de Stichting Evangelie en Moslims zou worden ondergebracht bij de deputaten voor de zending.

Daaruit mag niet de conclusie worden getrokken dat deputaten voor de zending geld genoeg hebben. De legoeden die zij hebben zijn gereserveerd met het oog op de nieuwe zendingsterreinen en konden niet eerder worden besteed.

Uw commissie stelt zich geheel achter de goede suggestie van de afvaardiging van de zendingsdeputaten en juicht een dergelijke vorm van samenwerking tussen deputaten zending en evangelisatie van harte toe. Daarom doen wij het volgende voorstel.

3. Uw commissie stelt u voor:

deputaten toestemming te geven om in overleg met de deputaten voor de evangelisatie de bijdrage van de laatstgenoemde deputaten aan de Stichting Evangelisatie en Moslims op hun begroting te plaatsen.

D. Visser, rapporteur

BILAGE 82
art. 224, 233

RAPPORT VAN DEPUTATEN FINANCIËLE ZAKEN

1. Samenstelling deputaatschap en vergaderingen

Door de generale synode Apeldoorn 1992 werden als leden van het deputaatschap benoemd:

A.H.J. Schwartz RA,
C. Kleinjan AA,
D. Blom RA,
J.H. Braber RA,
Mevr. J. de Jong FB,
C. Visser RA.

De Synode benoemde br. Schwartz als voorzitter en br. Visser als algemeen secundus. Deputaten benoemen br. Kleinjan als secretaris.

Voornamelijk ter bespreking van de jaarrekeningen en begrotingen van de kashoudende deputaatschappen en ter vaststelling van de circulaire inzake de predikantsstrakementen kwamen deputaten 10 maal in vergadering bijeen.

De primus-deputaten waren bijna alle vergaderingen voltallig bijeen. Een aantal vergaderingen werd ook bijgewoond door de algemeen secundus.

De vergaderingen werden gehouden in Rotterdam, zowel in een zaal van de kerk van Rotterdam-centrum als in die van Rotterdam-Zuid.

2. Contacten

Met de kashoudende deputaatschappen was er regelmatig contact - zowel schriftelijk als mondeling - over hun financiële aangelegenheden.

De aanleiding hiertoe vormde zowel de controle van de financiële verslagen over de jaren 1992, 1993 en 1994 als de beoordeling van de begrotingen voor de jaren 1995, 1997 en 1998. De beoordeling van de begrotingen geschiedde thans voor de tweede maal.

In ons rapport 1992 maakten wij opmerkingen over de gegeven richtlijnen voor de indeling van het financieel jaarverslag en de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling. De penningmeesters houden zich thans in het algemeen aan de richtlijnen. Er waren enkele verschillen in de presentatie, waardoor het totaal-overzicht op enkele punten afwijd van de opgestelde jaarrekeningen. In ons commentaar per afzonderlijke kas wordt dit toegelicht.

Onze voorzitter heeft zijn werkzaamheden als adviseur van de Buitenlandse Zending afgerond. Zendingdeputaten hebben gemeld dat zijn werkzaamheden en adviezen bijzonder gewaardeerd zijn.

In december 1994 ontvingen wij van de kerk van Zierikzee een raming van de kosten van de in 1995 te houden generale synode. In maart 1995 werd ons gevraagd aan de kostenraming onze goedkeuring te verlenen. Wij hadden al eerder medegedeeld dat dit niet tot de taak van ons deputaatschap behoort. Na telefonisch contact bleek dat een advies van onze kant door deputaten vertegenwoordiging van de kerken op prijs zou worden gesteld. In verband daarmee hebben wij (na een gesprek tussen de commissie voorbereiding G.S. 1995 en een delegatie uit ons deputaatschap) een advies gegeven teneinde te komen tot een kostenbesparing.

Over verschillende zaken werd van tijd tot tijd ons advies gevraagd. In het jaar 1993 werd van verschillende kanten opheldering gevraagd over de verhoging van de classis-omslagen, veroorzaakt door de bijdrage aan het Landelijk Kerkelijk Bureau. Wij beantwoordden de gestelde vragen. Overigens beperkt het contact met de plaatselijke kerken zich in het algemeen tot de toezending van de circulaire betreffende de predikantsstrakementen en vragen daarover.

Verder zijn vermeldenswaard onze bemoeiingen, op verzoek van het Kerkelijk Administratief Bureau (K.A.B.) met de pensioenvoorziening van niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen. Teneinde in deze materie meer duidelijkheid te verschaffen is aan ons verslag een voorstel verbonden, betrekking hebbend op de rechtspositie van niet-ambtelijke medewerkers. Onze overwegingen en ons voorstel vindt u opgenomen in bijlage nr. 6.

3. Controle

In de afgelopen periode werden de controlewerkzaamheden verricht door De Roo & Van der Veen Accountants. In alle jaarrekeningen kon een goedkeurende verklaring zonder beperkingen worden opgenomen.

Over enkele deputaatschappen werden per afzonderlijke brief nog enige opmerkingen gemaakt. Voor zover die van belang zijn, zijn ze opgenomen in ons commentaar bij de afzonderlijke kassen. Opmerkingen van algemene aard worden door ons per brief aan de deputaatschappen medegedeeld. De controle betrof de jaren 1992, 1993 en 1994 en omvatte alle kassen. Op het moment van het opstellen van dit verslag zijn alle rapporten ontvangen. De samenwerking met het accountantskantoor verliep goed.

4. Beleggingen

Aan de belegging van gelden werd de nodige aandacht besteed. Met het gevoerde beleggingsbeleid kon accoord worden gegaan. In het algemeen maken de penningmeesters een goed gebruik van de beleggingsmogelijkheden op korte en langere termijn.

In de verslagperiode werd een koerswinst behaald van f 88.415. Het koersverschil betreft alleen de belegging in aandelen. Die worden steeds tegen de beurswaarde opgenomen. Het voor belegging in aanmerking komende vermogen is in de verslagperiode aanzienlijk gestegen. De opbrengst van de beleggingen steeg met f 1,3 miljoen tot f 6,7 miljoen (1989-1992 f 5,4 miljoen).

5. Predikantstraktementen

In ons rapport aan de generale synode 1992 hebben wij uitgebreid gerapporteerd over ons beleid met betrekking tot de predikantstraktementen. De hierin vervatte voorstellen betreffende de premies volksverzekeringen werden door de synode aanvaard. In dit rapport zullen wij ons beperken tot enige van belang zijnde onderwerpen.

5.1. De ontwikkeling van de traktementen

Zoals gebruikelijk werden de kerkeraden, classes en particuliere synoden tegen het einde van het jaar geïnformeerd over de aanpassing van de minimum-traktementen van de predikanten. Op basis van de ontwikkeling van de indexcijfers van de regelingslonen van alle werknemers (excl. vakantietoelage en bijzondere beloningen) moesten de geadviseerde minimum-traktementen per 1 januari 1993, 1994 en 1995 worden verhoogd met resp. 4,03, 2,70 en 1,20 %. Per de genoemde data behoefden de traktementen niet te worden aangepast wegens door werknemers in het bedrijfsleven meer verschuldigde sociale lasten. De mutatie hiervan was te gering van omvang. In totaal moesten de traktementen in deze drie jaar worden verhoogd met 7,93 %. In de periode 1989 t/m 1991 bedroeg deze verhoging 10,76 %. De Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland volgen bij de aanpassing van de traktementen de rijksoverheid. Bij deze kerken stegen de traktementen in dezelfde periode met 6,10 %. Over de periode 1989 t/m 1991 bedroeg deze stijging 6,90 %. Deze verhogingen blijven achter bij de toepassing in onze kerken. Gedurende een aantal jaren werd in het bedrijfsleven en bij de overheid, teneinde de werkgelegenheid te bevorderen, een deel van de prijscompensatie niet uitbetaald in geld, maar vertaald in vrije tijd, de z.g.n. a.l.v.-dagen. Deze vrije dagen bedroegen per 1 januari 1995 evenals per 1 januari 1992 ca. 12.

5.2. Vergoeding van door de ambtsuitoefening veroorzaakte kosten

Vanaf 1990 worden indicaties verstrekt omtrent vergoedingen m.b.t. het gebruik van de auto en de telefoon voor de ambtsuitoefening. Wij hebben in de afgelopen periode afgezien van het verstrekken van indicaties omtrent vergoedingen voor representatiekosten, vakliteratuur en administratie- en bureaustkosten (w.o. gebruik computer). Hoewel met name het toekennen van vergoedingen voor representatiekosten en administratie- en bureaustkosten in fiscaal opzicht een zinvolle zaak is, hebben wij gemeend een advies omtrent de toekenning hiervan achterwege te moeten laten. Het verstrekken van een indicatie voor de vergoeding van deze kosten zou namelijk bij veel kerken een verzwarende van de predikantlasten tot gevolg hebben. Bijkans een brief van de Belastingdienst, gedateerd 2 februari 1995 en gericht aan de Bond van Nederlandse Predikanten, zijn voor de jaren 1995 t/m 1999 afspraken gemaakt omtrent onbelaste kostenvergoedingen en de aftrekbare kosten van literatuur. Volgens deze brief kan onbelast worden vergoed f 1.800 inzake representatiekosten en f 1.500 inzake administratie- en bureaustkosten. De werkelijke kosten van literatuur zijn tot een maximum van f 2.450 aftrekbaar. Dit bedrag te verminderen met een eventueel hiervoor ontvangen vergoeding. Deze regeling geldt voor alle predikanten. Gelet op de vele vragen over dit onderwerp hebben wij gemeend dit schrijven van de belastingdienst aan de

kerkeraden en hun predikanten te moeten toezenden. Dit is gebeurd bij schrijven d.d. 6 juli 1995.

5.3. Indicaties inzake vergoedingen voor bijzondere diensten

In de afgelopen periode werd de indicatie voor de vergoeding voor preekbeurten verhoogd van f 65 naar f 75 per dienst, terwijl die voor vervoerskosten (per auto) werd verhoogd van f 0,49 per km (1992) tot f 0,59 per km (1995).

Gezien het feit dat de overige vergoedingen bij onze kerken (reeds) hoger liggen dan die bij andere kerken, werden de overige vergoedingen niet aangepast.

5.4. Voorstel aanpassing model-beroepsbrief

Aan de generale synode 1992 rapporteerden wij onder het kopje "Contact met de kerken" over een manco in de model-beroepsbrief. In de model-beroepsbrief zou namelijk een clausule moeten voorkomen omtrent de pastorie als ambtswoning. Vastgelegd zou moeten worden dat de pastorie als ambtswoning uitsluitend ter beschikking staat van de predikant voor de termijn waarin hij als dienstdoend predikant aan de gemeente is verbonden.

Dit punt was voor ons aanleiding om het "Financiële gedeelte" van de model-beroepsbrief te herschrijven en meer in overeenstemming te brengen met hetgeen thans bij de kerken gebruikelijk is. In bijlage 5 treft u ons voorstel tot aanpassing van de model-beroepsbrief aan.

6. Diverse onderwerpen

Samenvatting totaal-overzicht exploitatierekeningen 1992 t/m 1994 (zie bijlage 82.2). Hieronder volgt een samenvatting van de exploitatierekeningen, gesplitst in Emeritkas (gezien het aparte karakter van deze kas) en de overige kassen. Hierin zijn telkens de bedragen per lid/dooplid vermeld.

(maal f 1.000)	TOTAAL	per ziel	Emerit	per ziel	Overige	per ziel
	f	f	f	f	f	f
Ontvangsten (baten):						
Omslagen en overige bijdragen	21.930	95,88	4.344	19,19	17.586	77,69
Opbrengst beleggingen	6.686	29,54	3.490	15,42	3.196	14,12
	28.616	126,42	7.834	34,61	20.782	91,81
Uitgaven (lasten):						
Diverse uitgaven	21.536	95,14	4.311	19,04	17.225	76,10
Voordelig saldo	7.080	31,28	3.523	15,57	3.557	15,71

Omslagen komende periode

Uit de bijlage begrotingen en de geadviseerde minimum-bijdragen (zie bijlage 4) blijkt dat de van de kerken te vragen minimum-bijdragen stijgen van f 70,- in 1995 tot f 85,54 over de jaren 1996 t/m 1999. Deze stijging is als volgt te specificeren:

	1996/1999	1995	Stijging
	f	f	
Emeritkas	25,88	20,80	24,42 %
Zending	25,—	23,32	7,20 %
O.B.E.A.	9,60	7,20	33,33 %
Overige kassen	25,06	18,68	34,15 %
Totaal :	85,54	70,—	22,20 %

In ons rapport aan de G.S. 1992 schreven wij dat er geen ruimte voor een echte verhoging kan zijn, en dat de mogelijkheid tot "schuiven" niet meer aanwezig is.

De thans gevraagde verhoging lijkt, evenals de door ons geadviseerde verhoging te hoog. Een vermindering van de omslagen zal echter moeten leiden tot het afstoten c.q. niet opnemen van taken, die er wel zijn.

Naar onze mening is dit een beleidsvraagstuk wat niet op ons terrein ligt.

Ten behoeve van uw beraadslagingen over dit onderwerp mogen de volgende opmerkingen dienen:

- Ons inziens is de maximale verhoging van de totale omslag gelijk aan de inflatie over de afgelopen drie jaar. Dit betekent afgerond een verhoging van f 70 tot f 75 per lid per jaar.
- Er is sprake van een licht dalend ledental en derhalve van een kleiner draagvlak.
- De Emeritkas legt beslag op de totale ruimte die er voor stijging van de omslag is.
- Wij constateren een forse uitgavenstijging bij de kas O.B.E.A., voornamelijk als gevolg van bijstand aan de kerken. De vraag rijst of deze bijstand niet op enigerlei wijze kan worden beperkt door predikanten in kleine bijstand genietende gemeenten part-time te benoemen in die deputaatschappen waarin vacatures voor een vrijgestelde moeten worden vervuld.
- In de afgelopen periode is het eigen vermogen van het deputaatschap Buitenlandse Zending gestegen

met circa f 2,5 miljoen, als gevolg van stijgende inkomsten en gelijkblijvende uitgaven. Wellicht is hier een grotere inering op het eigen vermogen mogelijk, wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de bijdrage uit de kerken.

7. Kollekten voor kerkelijke kassen

Evenals in voorgaande perioden moesten wij constateren dat een aantal kerken voor een deel van de kassen niet - of slechts gedeeltelijk - aan de vastgestelde afdrachtverplichtingen voldoet.

Te uwer informatie vindt u als bijlage nr. 3 een door het K.A.B. samengesteld overzicht van de gesignaleerde tekortkomingen. In het overzicht zijn vermeld:

1. de gemeenten die in ieder van de drie jaren voor een kas geen afdracht hebben gedaan, of in meer dan vijf gevallen nalatig waren;
2. alle gemeenten die in het vorige overzicht waren vermeld, ook wanneer die nu volledig of bijna volledig aan hun verplichtingen voldeden.

Er is weer een duidelijke verbetering in de afdrachten te zien. In de periode 1986/1988 was het aantal nalatigheden 390, in de periode 1989/1991 284, dat is nu teruggelopen tot 232.

Het bedrag van de te lage afdrachten is verminderd met f 78.349. Het totaal van de niet-afdrachten bedroeg in de afgelopen periode f 196.612 (vorige periode f 272.961). Dat is 1,8 % (vorige periode 2,6 %) van het streefbedrag. Wanneer de kassen die meer, voldoende of bijna voldoende ontvangsten buiten beschouwing worden gelaten wordt het beeld als volgt:

	Te ontvangen f	Te weinig f
Totaal	11.469.629	196.612
Theologische Universiteit	529.731	
Emeritas	4.243.928	17.285
Gezondheidszorg	290.528	3.834
Israël	117.249	
Zending	1.319.557	
Hulpverlening	627.851	
	7.128.842	22.119
Blijft voor niet-genoemde kassen	4.340.787	174.493

Voor de niet-genoemde kassen is de te lage ontvangst 4,0% (vorige periode 5,6). Een dergelijk tekort is uiteraard ongewenst.

8. Archief

De archiefstukken van voor 1992 zijn ingevolge het bepaalde in de Acta overgedragen aan het Archief van de Generale Synode.

9. Accountantskosten

De accountantskosten komen overeen met het door de GS 1992 gevoteerde bedrag ad f 91.100 excl. BTW, dus f 107.042,50 incl. BTW.

Voor de komende periode schat de accountant een bedrag van f 98.000 excl. BTW, dat is f 115.150 incl. BTW, aannemende dat het percentage van de omzetbelasting ongewijzigd blijft. Wij achten dit bedrag aanvaardbaar en stellen u voor, het beschikbaar te stellen.

10. Bijzondere opdrachten

In de studie- en adviescommissie met betrekking tot de emeritaatsvoorziening werd door deputaten benoemd onze voorzitter, br. A.H.J. Schwartz. Deze commissie brengt zelfstandig verslag uit.

11. Financiële overzichten en rapporten

Ter vertrouwelijke kennisgeving treft U in bijlage nr. 1 de financiële overzichten van de kerkelijke kassen aan. Eveneens zullen ter vertrouwelijke kennisgeving ter synode aanwezig zijn de door het Kerkelijk Bureau opgemaakte financiële jaarverslagen over de jaren 1992, 1993 en 1994, met daarin de accountantsverklaring.

In bijlage nr. 2 vindt U de totaal-overzichten over de genoemde jaren, met vergelijkende cijfers van de vorige verslagperiode.

12. Benoemingen

Voorstellen met betrekking tot de zittingsduur van de huidige deputaten en benoeming van nieuwe deputaten wordt ingevolge artikel 50 sub 14 K.O. in de eerste zittingsweek van de synode per afzonderlijke brief ingediend.

A.H.J. Schwartz, voorzitter
C. Kleinjan, secretaris

Bijlage 82.4.1.

BEOORDELING BEGROTINGEN EN ADVIES MINIMUM-BIJDRAGEN

In verband met onze opdracht hebben wij in november 1994 aan alle Kashoudende deputaatschappen gevraagd, voor 1 maart 1995 begrotingen voor de periode 1996 t/m 1999 aan ons toe te zenden.

Bij de G.S. 1992 hadden wij enige ervaring met deze begrotingen opgedaan. In verband hiermee gaven wij aan dat de in te dienen begrotingen de volgende elementen zouden moeten bevatten:

1. Begroting van baten en lasten over de jaren 1996 t/m 1999;
2. Berekening van de minimum-bijdrage (omslag) over deze jaren;
3. Berekening van de normale uitgaven over het jaar 1995;
4. Begroting van het eigen vermogen per 31 december 1995;
5. Eventueel meer benodigde gegevens ter beoordeling van de deputaatschappen.

Voorts gaven wij in overweging:

1. Uit te gaan van een zielental onzer kerken van 75.000 (31.12.93: 75.496);
2. Rekening te houden met een jaarlijkse traktementsatijging van 2%;
3. Uit te gaan van een te ontvangen rente van 7% op uitstaande gelden.

Slechts enkele deputaatschappen reageerden tijdig. De meeste begrotingen kwamen laat tot zeer laat binnen, en soms pas na herhaald aandringen.

De vorm van de ingediende begrotingen verschilde van geval tot geval. Wij hadden naast het bovengenoemde geen richtlijnen gegeven.

In de hierna volgende opstellingen hebben wij de cijfers van de (penningmeesters van de) verschillende deputaatschappen soms samengevoegd, soms gespecificeerd, al naar gelang dat naar onze mening zinvol was. Een enkele maal hebben wij (in overleg met de penningmeester) de begroting gewijzigd:

- in enkele gevallen verschilden de opgave van de kosten van het K.A.B. aanmerkelijk met de begroting van het K.A.B.;
- bij Israël werd in overleg met de penningmeester een aantal uitgaven verschoven naar een volgende periode.

De bedragen zijn alle genoemd in duizendtallen gulden. Onder de baten zijn de bijdragen van de kerken niet begrepen: die vormen het te dekken saldo, wat de gevraagde bijdrage kan zijn. Wanneer het vermogen van het deputaatschap te hoog was, is de gevraagde bijdrage naar beneden bijgesteld. Indien nodig zijn bij de begrotingen opmerkingen gemaakt, omdat naar onze mening te hoge uitgaven werden opgevoerd.

In een totaal-overzicht is een rekapitulatie gegeven van de begrotingen, van de gevraagde bijdragen en de door ons geadviseerde bijdragen. Ter vergelijking is ook een kolom opgenomen met de bijdragen over 1995.

Bijlage 82.4.2.

	1996 f	1997 f	1998 f
1. Theologische Universiteit			
BATEN:			
Subsidie	882	897	912
Vrouwencomité	150	150	150
Interest	360	360	360
Collegegelden	170	170	170
Overige inkomsten	35	35	35
	1.597	1.612	1.627
LASTEN:			
Personeelskosten	1.100	1.124	1.146
Bibliotheek	145	150	155
Rente	230	240	250

Huisvestingskosten	205	210	215
Diverse kosten	230	235	240
Onvoorzien	25	25	25
	<u>1.935</u>	<u>1.984</u>	<u>2.031</u>
Te dekken:	338	372	404
Is per lid/dooplid	<u>f 4,51</u>	<u>f 4,96</u>	<u>f 5,38</u>

De vermogenspositie van deze kas is sterk. Deputaten Financieel vragen in overleg met het curatorium een bijdrage van f 4,- per jaar, hetgeen ons redelijk voorkomt, hoewel er onzekerheid is over het niveau van de subsidie. Deze kan lager uitkomen.

3. Kerk en Bedrijfsleven

BATEN:			
Interest	4	4	5
LASTEN:			
Brochures	5	6	6
Reis- en vergaderkosten	12	12	13
Kantoor- en verzendkosten	5	5	5
Kosten K.A.B. en Accountant	10	10	11
	<u>32</u>	<u>33</u>	<u>35</u>
Te dekken:	28	29	30
Is per lid/dooplid	<u>f 0,36</u>	<u>f 0,38</u>	<u>f 0,41</u>

Het valt op dat de kosten van dit deputaatschap bijna uitsluitend bestaan uit algemene kosten. Indien dit deputaatschap wordt samengevoegd met ADMA zullen de kosten enigszins dalen. De penningmeester gaat daar (nog) niet van uit. De gevraagde bijdrage is f 0,40, hetgeen in de bestaande situatie juist lijkt. In de vorige periode was de bijdrage f 0,72, maar toen werd nog een subsidie industriepastoraat begroot.

4. Emeritkas

BATEN:			
Giften/legaten	10	10	10
Interest	1.410	1.510	1.610
	<u>1.420</u>	<u>1.520</u>	<u>1.620</u>
LASTEN:			
Uitkeringen	1.920	2.020	2.090
Diverse kosten	23	24	25
Batig saldo	1.367	1.416	1.495
	<u>3.310</u>	<u>3.460</u>	<u>3.610</u>
Te dekken:	1.890	1.940	1.990
Is per lid/dooplid	<u>f 25,25</u>	<u>f 25,90</u>	<u>f 26,50</u>
Gevraagde bijdrage	<u>f 25,25</u>	<u>f 25,90</u>	<u>f 26,50</u>

Volgens de door deputaat drs. L.W. Bij vervaardigde actuariele cijfers (die een indicatief karakter hebben) waren de verplichtingen van de emeritkas ultimo 1994 voor ca 60% gedekt door kapitaal. Dit feit was voor deputaten aanleiding om voor de jaren 1995 t/m 1998 een minimum-bijdrage per lid en dooplid te vragen van gemiddeld f 25,88. Dit is de maximale bijdrage die zij krachtens artikel 20 van hun instructie kunnen vragen. Over de periode 1993 t/m 1995 bedroeg de minimum-bijdrage f 20,80. Gezien het tekort aanwezig in de reserve kunnen wij akkoord gaan met de gevraagde bijdrage. Indien de stijging te fors wordt bevonden, dan kan ook worden volstaan met een verhoging van de minimum-bijdrage tot f 23,60. Dit betekent een stijging van de minimum-bijdrage met 13,8%. Dit cijfer is ontleend aan de eerder genoemde actuariele cijfers. Bij deze verhoging is uitgegaan van een stijging van de uitkeringen met 3% per jaar. Indien een op deze wijze berekende verhoging elke drie jaar wordt toegepast, dan zal na 36 jaar de reserve op het vereiste niveau zijn.

5. Vrienden

BATEN:			
Giften en vrijwillige bijdrage vrienden	11	11	11
Interest	7	7	7
	<u>18</u>	<u>18</u>	<u>18</u>
LASTEN:			
Personeelskosten	91	93	94
Bijdrage G.K.N. Mannheim	1	1	1
Kompas	3	3	3
Overige	16	16	16
	<u>111</u>	<u>113</u>	<u>114</u>
Te dekken:	93	95	96
Is per lid/dooplid	<u>f 1,23</u>	<u>f 1,26</u>	<u>f 1,29</u>
Gevraagde bijdrage	<u>f 1,26</u>	<u>f 1,26</u>	<u>f 1,26</u>

Met de ingediende begroting kan akkoord worden gegaan.

6. Kerkjeugd

BATEN:			
Interest	5	5	5
LASTEN:			
Subsidie C.G.J.O.	97	98	100
Subsidie L.C.J.	96	98	100
Subsidie IFES	16	16	16
Subsidie overige activiteiten	10	10	10
Kosten studie en onderzoek	5	5	5
Algemene kosten	21	21	23
	<u>245</u>	<u>248</u>	<u>254</u>
Te dekken:	240	243	249
Is per lid/dooplid	<u>f 3,20</u>	<u>f 3,25</u>	<u>f 3,30</u>
Gevraagde bijdrage	<u>f 3,-</u>	<u>f 3,-</u>	<u>f 3,-</u>
Geadviseerde bijdrage	<u>f 2,10</u>	<u>f 2,10</u>	<u>f 2,10</u>

Bij de gevraagde bijdrage ontstaan er kleine tekorten. Gezien de omvang van het eigen vermogen is dit verantwoord.

De huidige steun aan L.C.J. bedraagt naar schatting f 31.500.

In de begroting is de bijdrage aan L.C.J. geraamd op f 96.500. Daarbij is rekening gehouden met de wens een (part-time) jeugdwerkadviseur aan te stellen. Indien deze post niet wordt goedgekeurd kan de omslag worden verlaagd tot f 2,10.

Wij menen dat een verhoging tot f 3,- onverantwoord is. Indien inderdaad L.C.J. een veel hoger bedrag nodig heeft moet er op andere wijze worden bezuinigd.

7. Gezondheidszorg

BATEN:			
Interest	9	9	10
LASTEN:			
Werkgroep Recreatie (uit interest)	4	4	4
Personeelskosten	111	91	92
Reiskosten	19	17	17
Algemene kosten en onvoorzien	22	20	20
	<u>156</u>	<u>132</u>	<u>133</u>

To dekken:	147	123	123
	-----	-----	-----
Is per lid/dooplid	f 1,96	f 1,64	f 1,64
Gevraagde bijdrage	f 1,82	f 1,82	f 1,82
	-----	-----	-----

Met de begroting kan akkoord worden gegaan. Er is geen rekening gehouden met eventuele extra kosten gedurende een inwerkperiode n.a.v. het vertrek van de huidige predikant in 1996. Het vermogen is in de afgelopen periode sterk gedaald (van f 126.000 naar f 89.000). De minimum-bijdrage is te stellen op f 1,82. Hierdoor kan het vermogen op het huidige peil (f 89.000) gehandhaafd blijven; dit blijft echter beneden de norm.

B. A.D.M.A.

BATEN:			
Bijdrage Cis integratie	9	9	10
Solidariteitsbijdrage Dep.			
Hulpverlening	25	25	25
	-----	-----	-----
	34	34	35

LASTEN A.D.M.A.:

Bijdrage De Poort	30	30	30
Publicaties	15	15	15
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	26	26	26
Overige kosten	20	21	22
	-----	-----	-----

LASTEN DIAKONAAL BUREAU:

Personeelskosten	243	252	263
Extra hulp Dep. Hulpverlening	20	20	20
Overige kosten	28	29	30
	-----	-----	-----
	362	393	406

Te dekken:	348	359	371
	-----	-----	-----
Is per lid/dooplid	f 4,64	f 4,79	f 4,95
Gevraagde bijdrage	f 5,30	f 5,30	f 5,30
Geadviseerde bijdrage	f 5,00	f 5,00	f 5,00
	-----	-----	-----

In de berekening van de gevraagde bijdrage is rekening gehouden met een dotatie aan het eigen vermogen van f 40.000 per jaar. In de geadviseerde bijdrage is deze dotatie beperkt tot f 22.500.

10. Onderlinge Bijstand en Advies

BATEN:			
Interest	103	96	89
	-----	-----	-----
LASTEN:			
Uitkeringen	300	300	300
Kerkbouw	450	475	500
Predikantsstrakementen	25	27	30
Draagkracht	11	12	12
Bijstand Apeldoorn-O	45	40	35
Bijstand Zeewolde			
Pensioenuitkering en ouderdagtoelage	39	40	41
Overige uitgaven	21	22	23
	-----	-----	-----
	891	916	941
Te dekken:	788	820	852
	-----	-----	-----
Is per lid/dooplid	f 10,50	f 10,90	f 11,36
Gevraagde bijdrage	f 9,60	f 9,60	f 9,60
	-----	-----	-----

Bij het vaststellen van de gevraagde bijdrage is rekening gehouden met een vermogensintoring van f 100.000 per jaar. Wij adviseren u, de gevraagde bijdrage te honoreren.

12. Evangelisatie

BATEN:			
Interest	13	14	14
	-----	-----	-----
LASTEN:			
Subsidie Twente	47	49	50
Noord Holland	55	57	59
Amsterdam	51	53	55
Alkmaar	13	13	13
Antwerpen	45	46	47
Wegwijzerkampen en OSWEK	9	9	9
Overige	5	6	5
Nieuw beleid	10	15	20
	-----	-----	-----
	235	248	258
Evangelie en Moslims	32	34	35
Personeelskosten	68	93	95
Exploitatie "Doorgeven"	6	7	7
Overige kosten	29	30	33
	-----	-----	-----
	370	412	428
Te dekken:	357	398	414
	-----	-----	-----
Is per lid/dooplid	f 4,76	f 5,30	f 5,52
Gevraagde bijdrage	f 5,20	f 5,20	f 5,20
	-----	-----	-----

In de begroting is rekening gehouden met een te benoemen evangelist door Amsterdam-Nieuw West ingaande medio 1995. Gezien het feit dat een combinatie predikant-evangelist niet langer verantwoord wordt geacht, komt ons dit aanvaardbaar voor. Eveneens is rekening gehouden met een landelijk vrijgestelde vanaf 1 april 1996, bij voorkeur te stationeren in het midden van het land. Ook met nieuwe plaatselijke projecten is in de begroting voorzichtig rekening gehouden. Met de gevraagde bijdrage kan akkoord worden gegaan.

13. Evangelieverkondiging onder Israël

BATEN:			
Giften en legaten	4	4	4
Zendingsdagen	15	15	15
Interest	12	7	6
Bijdragen Vrede over Israël*)	121	121	121
Overige inkomsten	2	4	4
	-----	-----	-----
	154	151	150
	-----	-----	-----
LASTEN:			
Kosten Israël-werker			
Drs. v/d Vegt *)	70		
Drs. v/d Boogert	129	124	125
Verhuiskosten	35		
Kosten Vrede over Israël *)	127	128	128
	-----	-----	-----
	361	252	253
Bijdrage Israël-organen	12	12	12
Seminars en conferenties *)	5	17	5
	-----	-----	-----
	17	29	17
Vergaderkosten	16	16	20
Overige kosten	32	40	40
	-----	-----	-----
	426	337	330
Te dekken:	272	186	180
	-----	-----	-----

Is per lid/dooplid	f 3,63	f 2,48	f 2,40
Gevraagde bijdrage	f 1,10	f 3,25	f 3,70
(oorspronkelijk)			
Geadviseerde bijdrage	f 1,63	f 1,63	f 1,63

Opmerkingen:

Met een afvaardiging van deputaten Israël is de begroting doorgenomen. De met *) aangeduide bedragen zijn verlaagd t.o.v. de oorspronkelijke begroting.
Met de geadviseerde bijdrage zal het vermogen dalen met f 272 milt. Het zal dan ongeveer f 300.000 bedragen.

14. Buitenlandse Zending

BATEN:			
Opbrengst beleggingen	330	330	330
Legaten en erfstellingen	70	70	70
	<u>400</u>	<u>400</u>	<u>400</u>

LASTEN:

Indonesië	100	93	86
Venda	478	451	423
KwaNdebele - terrein	457	478	436
KwaNdebele - Mukhanyo	330	336	340
Botswana	193	212	216
Banqui	125	100	115
Mozambique	200	175	175
Brazilië	141	127	121
Uitzending bijz. zendingsarbeiders	20	20	20
Nederland: Personeelskosten	125	128	130
Zendingsblad	60	60	60
Overige kosten	285	295	306
	<u>2.514</u>	<u>2.475</u>	<u>2.428</u>

Te dekken:	2.114	2.075	2.028
waarvan uit bestemmingsreserve	200	200	200
Blijft:	<u>1.914</u>	<u>1.875</u>	<u>1.828</u>

Is per lid/dooplid	f 25,52	f 25,00	f 24,37
Gevraagde bijdrage	f 25,90	f 25,90	f 25,90
Geadviseerde bijdrage	f 25,00	f 25,00	f 25,00
(f 0 + f 19)			

Het verschil tussen de gevraagde en geadviseerde bijdrage is veroorzaakt doordat wij een bedrag hebben begroot voor legaten en erfstellingen, gezien de constante stroom van deze ontvangsten.
Met de geadviseerde bijdrage daalt het eigen vermogen met f 600.000, hetgeen alleszins verantwoord is.

15. Hulpverlening in Binnen- en Buitenland

BATEN:			
Giften algemeen en legaten	150	150	150
Giften voor eigen projecten	150	150	150
Interest	30	25	20
	<u>330</u>	<u>325</u>	<u>320</u>

LASTEN:

Uitkeringen / projecten	685	675	620
Productie en verzending			
Doorgeven	44	45	46
Folder kollekte	14	15	16
Overige kosten	62	65	66
	<u>805</u>	<u>800</u>	<u>750</u>

Te dekken:	475	475	430
Is per lid/dooplid	f 6,33	f 6,33	f 5,73
Gevraagde bijdrage	f 1,05 + f 2,60	f 3,65	f 3,65

Hoewel het bekend is dat nog steeds een aantal kerken het minimum afdraagt menen wij dat met de gevraagde bijdrage kan worden volstaan. Gemiddeld komt een veelvoud van het gevraagde bedrag binnen.

16. De Wekker

Voor ons blad is een begroting niet nodig.

18. Kerkelijk Bureau

De bedragen welke het K.A.B. heeft begroot voor de diensten aan enkele deputaatschappen wijken sterk af van door deze deputaatschappen begrote bedragen. Het gaat om de volgende deputaatschappen:

	Begroting K.A.B. x f 1.000	Begroting Deputaatschap x f 1.000	Verschil x f 1.000
ADMA / Diaconaal Bureau	131,6	15,2	116,4
Hulpverlening Binnen- en Buitenland	53,6	34,5	19,1
Kerk en bedrijfsleven	29,1	27,0	2,1
Totaal	<u>214,3</u>	<u>76,7</u>	<u>137,6</u>

De deputaatschappen konden met het Kerkelijk Bureau geen overeenstemming bereiken over de bedragen.

Nr.	Omschrijving	Begroting 1996		Begroting 1997		Begroting 1998		Gevraagde bijdrage			Geadviseerde bijdrage			Bijdrage 1993 1995
		Baten x f 11.000	Lasten x f 11.000	Baten x f 11.000	Lasten x f 11.000	Baten x f 1.000	Lasten x f 1.000	1996	1997	1998	1996	1997	1998	
1	Theol. Universiteit	1.597	1.905	1.612	1.964	1.627	2.031	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	2,00	
3	Kerk en bedrijfsleven	4	32	4	33	5	35	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,72	
4	Emeriti	1.420	3.310	1.520	3.460	1.620	3.610	25,25	25,90	26,60	25,88	25,88	20,80	
5	Vrienden	18	111	18	113	18	114	1,26	1,26	1,26	1,26	1,26	1,16	
6	Kerkjongd	5	245	5	248	5	254	3,00	3,00	3,00	3,00	2,10	1,26	
7	Gezondheidsdienst	9	156	9	132	10	133	1,82	1,82	1,82	1,82	1,82	1,32	
8	ADMA	34	382	34	383	35	406	5,30	5,30	5,30	5,30	5,00	4,80	
10	OBEA	103	891	96	916	89	941	9,60	9,60	9,60	9,60	9,60	7,20	
12	Evangelisatie	13	370	14	412	14	428	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	3,60	
13	Israël	154	426	151	337	150	330	1,10	3,25	3,70	1,63	1,63	0,60	
14	Zending	600	2.514	600	2.475	600	2.428	25,90	25,90	25,90	6,00	6,00	5,72	
15	Hulpverlening	330	805	325	600	320	750	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	0,80	
		4.287	11.177	4.388	11.303	4.493	11.460	86,48	89,28	90,43	85,54	85,54	70,00	

Bijlage 82.5.1.

VOORSTEL AANPASSING CONCEPT-BEROEPSBRIEF

In de kerkorde van onze kerken (editie 1993) is in bijlage 42 opgenomen een concept-beroepsbrief. Het "financiële gedeelte" van deze concept-beroepsbrief (de punten a. t/m d.) is nogal beknopt en sluit niet meer aan op wat thans gebruikelijk is. Aangezien ons deputaatschap o.a. belast is met het geven van adviezen omtrent de traktementen enz. van predikanten, hebben wij gemeend u een voorstel te kunnen doen tot aanpassing van dit gedeelte van de concept-beroepsbrief. Wij stellen u voor de punten a. t/m d. van de concept-beroepsbrief te vervangen door de hieronder genoemde punten a. t/m h., nader uitgewerkt in de aan de concept-beroepsbrief toe te voegen bijlage.

Aangepaste tekst van de concept-beroepsbrief

- een traktement en vergoedingen zoals opgenomen in de bij deze brief gevoegde bijlage;
- het genot van een door de kerk ter beschikking gestelde pastorie, zoals nader uitgewerkt in de bij deze brief gevoegde bijlage;
- ... vrije zondagen, waarvan er - op aanwijzing van de classis waartoe de gemeente behoort;
- ... weken (excl. de zondag) vakantie;
- ... weken (excl. de zondag) studieverlof;
- vergoeding van de werkelijke verhuiskosten met een maximum van f.....;
- vergoeding van de werkelijke kosten van stoffering met een maximum van f.....;
- Voor de aanvaarding van nevenfuncties is de toestemming van de kerkeraad vereist; deze kan aan zijn toestemming voorwaarden van financiële aard verbinden.

Tot zover de aangepaste tekst van de concept-beroepsbrief.

Bijlage behorende bij de concept-beroepsbrief

Traktement

Volgens (minimum)schaal Deputaten Financiële Zaken, ...e periodiek, of een hiervan afwijkend hoger bedrag. Uit te keren in 12 gelijke maandelijkse termijnen. De eerstvolgende periodieke verhoging wordt op toegekend.

Vakantietoelag

Volgens (minimum)schaal Deputaten Financiële Zaken of een hiervan afwijkend hoger bedrag, zijnde ... % van het traktement verhoogd met de (fiscale) waarde van het vrij wonen. Uit te betalen in de maand mei over de periode

Vergoeding van de door de predikant verschuldigde premie A.A.W./A.W.B.Z. Volgens (minimum)schaal Deputaten Financiële Zaken.

Tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering. Deze bedraagt 50% van de premie gebaseerd op de verzekerde klasse IIB. Uit te betalen op de premie-vervaldag(en).

Vergoeding van door de ambtsuitoefening veroorzaakte kosten. De vergoeding voor beroepskosten is bestemd ter dekking van de kosten voor: gebruik auto, gebruik telefoon en overige kosten (w.o. representatiekosten, afschrijvingkosten tekstverwerkers enz.). Bij voorkeur toe te kennen per kostensoort. Uit te keren in 12 gelijke maandelijkse termijnen.

Het genot van een door de kerk ter beschikking gestelde pastorie. De pastorie wordt als ambtswoning ter beschikking gesteld voor de termijn waarin de beroepen predikant aan de gemeente als dienstdoend predikant is verbonden. Voor rekening van de predikant komen die lasten welke normaliter ten laste van de huurder komen, zoals kosten verband houdende met de levering van gas, stroom en water, afvalstoffenheffing, onroerende-zaakbelasting wegens feitelijk gebruik, enz.

Tot zover de aangepaste tekst van de bijlage.

Toelichting op de concept-beroepsbrief

- De toelichting omtrent de termijn waarin de ambtswoning ter beschikking wordt gesteld is in de bijlage opgenomen om misverstanden over de duur van de beschikbaarstelling te vermijden (bij voorbeeld bij aanvaarding van een zaak op basis van artikel 6 K.O.).
- Bij het toekennen van het aantal vrije zondagen ware rekening te houden met de leeftijd van de predikant, waarbij te denken valt aan minimaal 8 en maximaal 10 vrije zondagen per jaar.

- d. Voor de toekenning van vakantie kan als richtlijn worden aangehouden vijf weken per jaar; vanaf het bereiken van de 50-jarige leeftijd uit te breiden met maximaal een week.
- e. Indien studieverlof wordt toegekend valt te denken aan twee weken per jaar.
- f. Onder de verhuiskosten zijn te verstaan de werkelijke kosten van transport van de inboedel en het gezin van de predikant. Deze vergoeding is fiscaal onbelast.
- g. De toe te kennen vergoeding voor kosten van inrichting is tot 12% van de jaarinkomsten met een maximum van f 12.000 fiscaal onbelast.
- h. Vanwege het thans vaker voorkomen van neverfuncties is het opnemen van een bepaling als deze in de regel aan te bevelen.

Tot zover de toelichting op de concept-beroepsbrief.

Wij leggen het vorenstaande gaarne ter overweging aan u voor. Het komt ons - na goedkeuring - gewenst voor dat zowel de aangepaste concept-beroepsbrief als de daarbij behorende bijlage en de hierop betrekking hebbende toelichting als bijlage aan de kerkorde worden toegevoegd.

Bijlage B2.6.1.

VOORSTEL MET BETREKKING TOT DE RECHTSPOSITIE VAN NIET-AMBTELIJKE MEDEWERKERS.

Tot 31 december 1992 waren alle niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen voor hun pensioen verzekerd bij de Stichting Pensioenfonds Samenbinding, een pensioenfonds waar, naar bleek, voornamelijk kosters verzekerd zijn. Tot en met 1992 vond bij dit pensioenfonds de pensioenopbouw plaats volgens het "beschikbare premiesysteem". Naar wij hebben kunnen vaststellen heeft dit systeem geleid tot te hoge, soms veel te hoge pensioenaanspraken. Met ingang van 1 januari 1993 zou de pensioenopbouw plaatsvinden volgens het algemeen gebruikelijke eindloonsysteem (1,75% per dienstjaar). Als gevolg van de reeds opgebouwde te hoge pensioenaanspraken moest de premie door het pensioenfonds worden verhoogd tot 33,5% van de pensioengrondslag.

Deze sterke stijging van de loch al hoge premie was de aanleiding om contact op te nemen met het Pensioenfonds P.G.G.M., waar reeds veel kerkelijke instellingen zijn verzekerd. De premie bij dit pensioenfonds bleek veel lager te zijn dan die bij Samenbinding, namelijk over 1993 slechts 6,3% van het salaris inclusief vakantietoelagen.

Na betaling van een koopsom konden met terugwerkende kracht tot 1 januari 1993 de medewerkers van het deputaatschap K.A.B. en de deputaatschappen A.D.M.A., Hulpverlening en Kerk en Bedrijfsleven (Diaconaal Bureau) voor hun pensioenvoorziening worden ondergebracht bij de PGGM. Omdat het Diaconaal Bureau niet zelfstandig kon toetreden tot genoemd pensioenfonds, maar wel via het K.A.B., traden de beide functionarissen hiervan juridisch in dienst van het K.A.B.

De Theologische Universiteit bleek als onderwijsinstelling niet zelfstandig te kunnen toetreden tot de PGGM en evenmin dezelfde stap te willen ondernemen als het Diaconaal Bureau. Het gevolg hiervan is dat de niet-ambtelijke medewerkers van de Theologische Universiteit nog steeds verzekerd zijn bij het Pensioenfonds Samenbinding, waarvan de premies aanmerkelijk hoger liggen dan die bij de op non-profit basis werkende PGGM.

Tijdens een in 1993 gehouden vergadering met de verschillende belanghebbende deputaatschappen bleek onzekerheid te bestaan over de vraag in wiens dienst de medewerkers van de verschillende deputaatschappen nu feitelijk staan. Zijn ze in dienst van het betreffende deputaatschap of zijn ze, als het er op aan komt, in dienst van de generale synode, daarbij vertegenwoordigd door de verschillende deputaatschappen. Deze vraag was van belang i.v.m. de eis van de PGGM dat alle medewerkers bij hen verzekerd dienen te zijn. Bij de afdoening van deze aangelegenheid is aangenomen dat de medewerkers in dienst zijn van de respectievelijke deputaatschappen.

De hiervoor weergegeven problematiek en de bestaande onzekerheid kunnen o.j. het beste worden opgeheven indien in de kerkorde wordt vastgelegd dat alle niet-ambtelijke medewerkers in dienst zijn van de generale synode. Indien in aansluiting hierop de bestaande rechtspositieregeling van toepassing wordt verklaard op alle (in Nederland werkzame) niet-ambtelijke medewerkers, dan wordt tevens de uniformiteit bevorderd en een vereenvoudiging van het personeelsbeheer bereikt (zie hiervoor het punt "Rechtspositie" in het rapport van het K.A.B.).

Wij stellen u nu het volgende voor:

Bij artikel 84 van de kerkorde wordt de volgende stipulatie opgenomen:
Voor de uitvoering van niet-ambtelijk kerkelijk werk kan de generale synode medewerkers aanstellen. Deze aanstelling zal geschieden met inachtneming van de door de generale synode vast te stellen rechtspositieregeling(en).

Toelichting

- a. Bij de aanstelling van personeel wordt de generale synode als regel vertegenwoordigd door de deputaatschappen waar het personeel werkzaam is.
 - b. Tot de taak van deputaten Financiële Zaken behoort mede het geven van richtlijnen ter zake van arbeidsovereenkomsten met kerkelijke werkers en medewerkers van deputaatschappen.
- Na aanvaarding van de hierboven weergegeven stipulatie behoort hiertoe thans ook het doen van voorstellen omtrent door de generale synode vast te stellen rechtspositieregeling(en) (zie hierna).

In de instructie van deputaten K.A.B. wordt de volgende bepaling opgenomen:

- D. ten behoeve van de generale synode, daarbij vertegenwoordigd door de deputaatschappen:
 - 1. het verlenen van administratieve assistentie bij het personeelsbeheer, w.o. het vertegenwoordigen van de generale synode als werkgever in de zin van de wet.

Toelichting

- a. De salarisadministratie wordt reeds gevoerd door het K.A.B.
- b. Het optreden als werkgever is voornamelijk van betekenis voor de heffing van loonbelasting en sociale premies en de pensioenvoorziening van het personeel.

Indien een regeling als hiervoor wordt aanvaard, dan is er juridisch slechts één werkgever, namelijk de generale synode. Deze kan zich o.j. zonder problemen (storing koopsom) aansluiten bij de PGGM en wel via het reeds bestaande contract.

Indien ons voorstel m.b.t. de opnemering van een stipulatie bij artikel 84 van de kerkorde wordt aanvaard, dan stellen wij u voor, na aanpassing als hierna weergegeven, de in bijlage 39 opgenomen rechtspositieregeling en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen van toepassing te verklaren op alle in Nederland werkzame niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen.

Aanpassing bestaande rechtspositieregeling

Artikel 2. Werkgever: de raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk, c.q. de generale synode, ten deze vertegenwoordigd door een deputaatschap van de Christelijke Gereformeerde Kerken met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan.

Artikel 8 punt a. de naam en vestigingsplaats van de kerk c.q. het deputaatschap (optredend namens de generale synode) almede de naam van degenen die bevoegd zijn de werkgever ten deze te vertegenwoordigen.

Aantekening: ook de model arbeidsovereenkomst dient dienovereenkomstig te worden aangepast.

Artikel 14, vanaf 5e regel. Van de totale pensioenpremie is het aandeel van de werkgever resp. werknemer tweederde resp. eenderde deel; voor werknemers verzekerd bij het Pensioenfonds PGGM wordt het aandeel van de werkgever resp. werknemer bepaald volgens de voor hen van toepassing zijnde pensioenregeling.

Artikel 20 (nieuw) Wijziging rechtspositieregeling.

Deputaten Financiële Zaken zijn gemachtigd om wijzigingen aan te brengen in de bedragen, percentages en aantallen voorkomend in de rechtspositieregeling en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen.

BILAGE 83

art. 224

RAPPORT 11 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN FINANCIËLE ZAKEN

Dit rapport en de bespreking daarvan met voorzitter en secretaris van deputaten geven uw commissie aanleiding tot de volgende opmerkingen.

1. Kosten generale synode

Het is deputaten, noch uw commissie, bekend waartoe hun advies van 27 april 1995 aan de roepende kerk van Zierikzee heeft geleid. Uw commissie is voornemens in haar begrotingsrapport van de quaestor op dit onderwerp terug te komen.

2. Concept-beroepsbrief

Uw commissie acht het deputaten voorstel aanvaardbaar. De kerkeraden blijven uiteraard bevoegd dit concept, waar nodig, aan te passen.

3. Nalatige kerkeraden

Uw commissie meent, dat een aantal kerkeraden, evenals in 1992, indringend dient te worden vermaand.

4. Detailpunten jaarrekeningen

Uw commissie is van oordeel, dat de deputaatschappen de aanwijzingen van deputaten Financiële Zaken dienen te volgen, te weten:

- a. Theologische Universiteit; opnemering orgel onder de activa.
- b. Orderlinge Bijstand en Advies; opnemering gersamde verplichtingen per 31 december.
- c. Evangelieverkondiging onder Israël; afzien van vergoedingen voor vrije dagen.
- d. Buitenlandse Zending; verhoging van de boekwaarde van het pand in Veenendaal.

5. Rechtspositie niet-ambtelijke medewerkers

(zie ook rapport deputaten Kerkelijk Administratief Bureau, 9.25, sub 2d, en voorstellen sub 9 f en g).
Uw commissie acht het gewenst, ter wille van uniformiteit in rechtspositie en van besparing van pensioenpremie, dat alle niet-ambtelijke medewerkers, hoewel fungerend onder diverse deputaatschappen, formeel worden beschouwd als medewerkers van de generale synode, die ten deze (dus als werkgever) wordt vertegenwoordigd door een deputaatschap, te weten Kerkelijk Administratief Bureau.
Deputaten Financiële Zaken behouden uiteraard - dan met name in de richting van deputaten kerkelijk Administratief Bureau - hun adviestak ingevolge hun instructie, art. 7 slot.

Uw commissie stelt u voor:

- alle kashoudende deputaatschappen decharge te verlenen van hun financieel beheer over de periode 1992-1994;
- deputaten Financieel Beheer Theologische Universiteit, Onderlinge Bijstand en Advies, en Buitenlandse Zending op te dragen hun balans per 1 januari 1995 te corrigeren met respectievelijk orgel f. 150.000,—, gezamenlijke verplichtingen over 1994: f. 600.000,— en boekwaarde pand Veerendaal f. 405.176,— (+ f. 1,— = f. 405.177,—);
- uit te spreken, dat aan deputaten geen vergoedingen voor besteding van (vrije) tijd mogen worden gegeven;
- in te stemmen met door deputaten voorgestelde wijziging in - en toevoeging van een bijlage aan de concept-beroepsbrief, vermeld in bijlage 42 bij de Kerkorde, uitgave 1993, blz. 152 en volgende;
- de kerken, die in de jaren 1992-1994 (opnieuw) drie- of meermalen de vastgestelde minimum-bijdragen niet voldeden, indringend schriftelijk te vermanen;
- een bedrag van f. 115.150,— te voteren voor accountantskosten voor de periode 1995 - 1997;
- te besluiten, dat alle niet-ambtelijke medewerkers van deputaatschappen formeel in dienst zijn van de generale synode, die als werkgever wordt vertegenwoordigd door haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau, zulks ingaande 1 januari 1996;
- te besluiten, dat voor niet-ambtelijke medewerkers de in bijlage 39 van de Kerkorde, uitgave 1993, blz. 144 en volgende opgenomen rechtspositieregeling en model arbeidsovereenkomst gelden;
- bij art. 84 van de kerkorde te stipuleren:
"Voor de uitvoering van niet-ambtelijk kerkelijk werk kan de generale synode medewerkers (doen) aanstellen. Deze aanstelling zal geschieden met in achtname van de door de generale synode vastgestelde rechtspositieregeling(en). De generale synode wordt in haar werkgeversfunctie vertegenwoordigd door haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau.
"Niet-ambtelijke werkers vervullen hun taak onder leiding van de deputaten op wier terrein zij werken.";
- de instructie van deputaten Kerkelijk Administratief Bureau aan te vullen met:
E. ten behoeve van de generale synode het vertegenwoordigen van deze vergadering als werkgever in de zin der wet van alle niet-ambtelijke kerkelijke medewerkers van de deputaatschappen;
- in de rechtspositieregeling, opgenomen als bijlage 39 bij de kerkorde (uitgave 1993, blz. 144 en volgende) de volgende wijziging aan te brengen:
art. 2: Werkgever; de Raad van de Christelijke Gereformeerde kerk, c.q. de generale synode, ten deze vertegenwoordigd door haar deputaten door wie de werknemer is benoemd en haar deputaten Kerkelijk Administratief Bureau.
art. 8 sub a: de naam en vestigingsplaats van de kerk, c.q. het deputaatschap Kerkelijk Administratief Bureau, alsmede de naam van degenen, die bevoegd zijn deze werkgever te vertegenwoordigen,
art. 14, na regel 6 toevoegen:
Voor werknemers, verzekerd bij het Pensioenfonds P.G.G.M. wordt het aandeel van de werkgever, respectievelijk werknemer bepaald volgens de voor hen van toepassing zijnde pensioenregeling,
art. 20 (nieuw): Wijziging rechtspositieregeling.
Deputaten Financiële zaken zijn gemachtigd om in overleg met betrokkenen wijzigingen aan te brengen in de bedragen, percentages en aantallen voorkomend in de rechtspositieregeling en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen;
- deputaten Financiële Zaken op te dragen deputaten Kerkelijk Administratief Bureau bij te staan bij de uitvoering van bovengenoemde besluiten 7, 8 en 10;
- deputaten te danken voor hun omvangrijke arbeid en hun handelingen goed te keuren;
- opnieuw deputaten te benoemen.

A. de Geus, rapporteur

BIJLAGE 84
art. 225

RAPPORT VAN DE QUAESTOR VAN DE GENERALE SYNODE DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN

Inzake de financiële resultaten over de periode 1 januari 1992 tot en met 31 december 1994 wordt u het volgende gerapporteerd:

1. Algemeen

De balans per 31 december 1994 sluit in debet en credit met tellingen van f. 191.986,—.

De exploitatierekening over 1992 tot en met 1994 sluit met een voordelig exploitatieresultaat van f. 45.190,—.

2. Analyse exploitatierekening

Door de generale synode zijn begrotingen goedgekeurd en vastgesteld over de periode 1990/1992 en 1993/1995.

De verslagperiode betreft 1992 tot en met 1994.

Aangezien er geen begroting voorhanden is over dezelfde periode als de verslagperiode, is de hieronder vermelde begroting 1992/1994 samengesteld uit de begrotingen 1990/1992 en 1993/1995.

De exploitatierekening 1992 tot en met 1994 is als volgt opgebouwd:

BATEN	Begroting 1992/94 (* f 1000)	Exploitatie 1992/94 (* f 1000)	Exploitatie 1989/91 (* f 1000)
Bijdragen part. synoden	687,9	689,6	365,0
Rente beleggingen	15,2	20,7	19,1
Diversen	0,0	1,3	0,6
Totaal	703,1	711,6	384,7
LASTEN			
Generale Synode	94,0	122,5	86,0
Kerkelijk Bureau	335,0	335,0	105,0
Eenheid Geref. Belijders	42,2	48,7	47,8
Geest. Verzorging Militairen	38,0	26,7	35,1
Diverse deputaatschappen	72,9	95,8	51,1
Ger. Oecum. Synode	0,0	0,0	10,0
Accountantskosten	2,2	2,1	2,1
Acta	28,7	35,6	25,0
Diversen	1,7	0,0	0,0
Totaal	614,7	666,4	382,1
Exploitatieresultaat	88,4	45,2	22,6

De bijdragen van de particuliere synoden zijn als volgt verdeeld:

PARTICULIERE SYNODE	Jaar	Leden	Tarief f	Bijdrage f	Totaal f
Noorden	1992	24431	1,60	39090	222622
	1993	24431	4,50	109939	
	1994	24531	3,00	73593	
Oosten	1992	22952	1,60	36723	209181
	1993	22974	4,50	103383	
	1994	23025	3,00	69075	
Westen	1992	12324	1,60	19719	110778
	1993	12212	4,50	54954	
	1994	12035	3,00	36105	
Zuiden	1992	16237	1,60	25979	147035
	1993	16148	4,50	72666	
	1994	16130	3,00	48390	
Totaal				689616	

De kosten van de generale synode van 1992 zijn uit de volgende posten opgebouwd:

	Begroting 1992/94 (* f 1000)	Exploitatie 1992/94 (* f 1000)	Exploitatie 1989/91 (* f 1000)
Installatie verg. ruimte	8,0	12,3	6,4
Reiskosten	35,0	52,1	39,4
Verblijfkosten (lunches)	26,0	26,6	22,7
Agenda's, rapporten, stencil- en typewerkz.	17,8	22,1	12,7
Scrubaat	3,7	2,0	1,8
Besluitenboekje	1,5	3,0	1,6
Attenties gastgezinnen	0,0	1,1	0,9
Diversen	2,0	1,3	0,5
Totaal	94,0	122,5	86,0

De kosten van de generale synode 1992 zijn f 28.500,— hoger dan begroot; de post reiskosten afgevaardigden is f 17.100,— hoger dan in de begroting opgenomen, deze toename is ondermeer het gevolg van een verhoging in 1992 van de kilometervergoeding van f 0,37 naar f 0,45.

Door het deputaatschap Eenheid Gereformeerde Belijders is f 6.500,— meer uitgegeven van begroot. Dit wordt ondermeer veroorzaakt door stijging van kosten voor vergaderingen en reiskosten ad f 12.900,—. Hier tegenover staat een daling van uitgaven inzake afgevaardigden buitenland van f 3.600,—, een en ander gereïsteld aan de begroting.

De uitgaven van diverse deputaatschappen zijn f 22.900,— hoger dan begroot. Dit is grotendeels veroorzaakt door de Landelijke Herdenking 1892 waaraan per saldo f 18.900,— is uitgegeven. Deze uitgaven waren niet begroot.

De per 31 december 1991 gevormde voorziening Acta is ten gunste van het exploitatieresultaat gebracht aangezien in de verslagperiode de Acta's van 1989 en 1992 werden uitgebracht.

3. Financiële positie

Uit het oogpunt van liquiditeit en financiering kan de balans als volgt worden samengesteld:

	1994 (* f 1000)	1991 (* f 1000)
Liquide middelen	191,6	115,2
Effecten	0,0	52,6
Vorderingen	0,4	4,8
	192,0	172,6
Kortlopende schulden	11,0	36,8
Liquiditeitsaldo	181,0	135,8

Het liquiditeitsaldo is gestegen van f 135.800,— per 31 december 1991 tot f 181.000,— per 31 december 1994. Deze stijging wordt veroorzaakt door het exploitatieresultaat over de verslagperiode ad f 45.200,—.

De financieringsstructuur kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-1994 gld	%	31-12-1991 gld	%
Eigen Vermogen	181000	94,3	135800	78,7
Kortlopende schulden	11000	5,7	36800	21,3
Totaal	192000	100,0	172600	100,0

Het eigen vermogen behoort toereikend te zijn om in geval van stagnatie van inkomsten de kosten anderhalf maal te dekken.

Per 31 december 1994 mag het eigen vermogen maximaal bedragen:

Kosten 1992-1994	f 666400
Per jaar: f 666400 / 3 =	f 222100

Eigen vermogen volgens norm 1.5 * f 221100 = f 333200

D. Lokhorst, (Quaestor)

4. Jaarrekening 1992 t/m 1994

BALANS PER 31 DECEMBER 1994

ACTIVA	1994 f	1991 f
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen	350	4750
Effecten	0	52636
Liquide middelen	191636	115163
	191986	172551
Totaal	191986	172551
PASSIVA		
Eigen Vermogen	180989	135799
Kortlopende schulden		
- Voorziening Acta	0	25000
- Kerkelijk Bureau	4651	4743
- Deputaatschappen	3995	5009
Diversen	2351	2000
	10997	36752
Totaal	191986	172551

EXPLOITATIEREKENING VAN 1-1-1992 T/M 31-12-1994

BATEN	1992 t/m 1994 f	1989 t/m 1991 f
Bijdragen particuliere synoden	689616	365029
Rente	12659	7881
Rente obligaties	8059	11254
Diversen	1253	612
Totaal	711587	384776
LASTEN		
Kosten generale synode	122471	65971
Bijdrage Kerkelijk Bureau	335000	105000
Dep. Eenheid Ger. Belijders	48695	47786
Dep. Geest. Verz. Militairen	26741	35077
Diverse deputaatschappen	95803	51167
Bijdrage Ger. Oecum. Synode	0	10041
Accountantskosten	2074	2074
Acta	35583	25000
Diversen	30	20
	666397	362136
EXPLOITATIERESULTAAT	45190	22540

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Activa en passiva

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Vorderingen
 Waardering van vorderingen geschiedt onder aftrek van een eventuele voorziening van onbetaalbaarheid.

Exploitatieresultaat
 Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengsten en alle aan de verslagperiode toe te rekenen kosten.

Eigen Vermogen
 Het eigen vermogen is het saldo van bezittingen en schulden.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 1994

ACTIVA	
VORDERINGEN	f
Specificatie:	
- Te ontvangen rente Rabo r.c.	215
- Te ontvangen rente Postbank	0
- Te ontvangen via Kerkelijk Bureau	135
Balans per 31 december 1994	350

EFFECTEN	
Balans per 31 december 1991	52638
Uitloting 55 obligaties 1986 II, 1988	55000
Koersresultaat	2362
Balans per 31 december 1994	0

LIQUIDE MIDDELEN	
Specificatie:	
- Rabobank rendement rekening	174370
- Rabobank rekening-courant	17206
- Postbank	60
Balans per 31 december 1994	191636

PASSIVA	
VERMOGEN	
Balans per 31 december 1991	135799
Toevoeging exploitatieresultaat 1992 t/m 1994	45190
Balans per 31 december 1994	180989

KERKELIJK BUREAU
 Dit betreft te betalen posten inzake werkzaamheden, verricht door het Kerkelijk Bureau, ten behoeve van de onderstaande deputaatschappen.
 Deze werkzaamheden hebben betrekking op de periode 1992 t/m 1994.

Specificatie:	
- Eenheid Gereformeerde Belijders	1442
- Geestelijke Verzorging Militairen	316
- Financiële Zaken	1128
- Landelijke Archieven	695
- Kerk en Onderwijs	1040
- Quaestor generale synode	30
Balans per 31 december 1994	4651

DEPUTAATSCHAPPEN
 Dit betreft declaraties ingediend in 1995 met betrekking tot de periode 1992 t/m 1994.

Specificatie:	
- Eenheid Gereformeerde Belijders	337
- Geestelijke Verzorging Militairen	1384
- Landelijke Archieven	2188

- Vertegenwoordiging der Kerken	86
Balans per 31 december 1994	3995

DIVERSEN	
Specificatie:	
- Accountantskosten	2000
- Commissie Bijstand	351
Balans per 31 december 1994	2351

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING 1992 T/M 1994

BATEN

BIDDRAGEN PARTICULIERE SYNODE

Specificatie:	1992	1993	1994	Totaal
	f	f	f	f
Noorden	39090	109939	73593	222622
Oosten	36723	103383	69075	209181
Westen	19719	54954	36105	110778
Zuiden	25979	72666	48390	147035
Totaal	121511	340942	227163	689616

RENTE

Specificatie:	1992/1994	1989/1991
	f	f
Rabobank, termijndeposito	4520	6696
Rabobank, rendement rekening	5870	0
Rabobank, rekening-courant	1730	802
Postbank	539	383
Totaal	12659	7881

OPBRENGST EFFECTEN

Specificatie:	1992/1994	1989/1991
	f	f
Rente obligaties	6240	14523
Koersresultaat	2362	627
Af: Kosten obligaties	543	2642
Totaal	8059	11254

DIVERSEN

Betreft het saldo van ontvangsten en uitgaven inzake de brochure 'toelivering des heils'.

LASTEN

KOSTEN GENERALE SYNODE

	1992	1989
	f	f
Installatie vergaderruimte	12243	6443
Reiskosten afgevaardigden	52069	39362
Verblijfskosten	0	1202
Hotellkosten	0	132
Lunches en consumpties	28640	21397
Agenda's, rapporten, stencil-		

en typewerkzaamheden	22083	12651
Scribaat	1942	1785
Besluitboekje	3038	1605
Attenties gastgezinnen	1136	914
Diversen	1300	500
Totaal	122471	85971

DEPUTATEN EENHEID GEREFORMEERDE BELLDERS

	1992/1994	1989/1991
	f	f
Vergaderingen en reiskosten	28375	15580
Algevaardigden buitenland	11067	26494
Werkzaamheden Kerkelijk Bureau	5953	5281
Scribaat (incl. jaarboek)	3300	431
Totaal	48695	47786

DEPUTATEN GEESTELIJKE VERZORGING MILITAIRES

	1992/1994	1989/1991
	f	f
Vergaderingen en reiskosten	18491	18327
Bijdragen buitenland	8250	16750
Totaal	26741	35077

DIVERSE DEPUTAATSCHAPPEN

	1992/1994	1989/1991
	f	f
Kerk en Ondernij	9309	7574
Financiële Zaken	11805	7714
Vertegenwoordiging der Kerken	951	2522
Hoge Overheid en C.I.O.	38244	19777
Landelijke Archieven	13787	4089
Onderzoek Doelmatigheid	0	1508
Berijmde Schriftgedeelten	1437	1652
Radiokerkdiensten	0	995
Centraal Bureau	0	405
Landelijke Herdenking 1892	18893	4541
Taken en Prioriteiten	0	390
Commissie Bijstand	1377	0
Totaal	95803	51167

* Hoge Overheid en C.I.O.
In dit bedrag is ondermeer begrepen bijdrage Interkerkelijk Contact in Overheidszaken:

voor 1990 (afrekening)	898
voor 1991 (afrekening)	3284
voor 1992	9167
voor 1993	9711
voor 1994 (voorschot)	9254
Totaal	32304

* Landelijke Herdenking 1892

specificatie: Huur Veluwehof,		f
gemeente Barneveld	14426	
Huur apparatuur	8502	
Drukwerk	18988	
Kerkelijk Bureau	2176	
Overig	2104	
	46196	

Af: collecte		27303
Totaal		18893

BUDRAGE GEREFORMEERDE OECUMENISCHE SYNODE

	1992/1994	1989/1991
	f	f
Bijdrage	0	10041

De bijdrage voor het jaar 1989 bedroeg 5840 USD à f 1,72

	1992/1994	1989/1991
	f	f
ACCOUNTANTSKOSTEN		
Controle deputaatschappen	107835	67715
Doorberekende accountantskosten	105781	65641
Totaal	2074	2074

	1992/1994	1989/1991
	f	f
Specificatie:		
Controle verslagperiode	2000	2000
Controle voorgaande periode, restant	74	74
Totaal	2074	2074

	1992/1994	1989/1991
	f	f
ACTA		
Voorziening acta, balans 1-1-92	- 25000	0
Drukkosten 1989	30100	29000
Drukkosten 1992	34943	0
	40043	29000
Opbrengst verkoop Acta	4460	4000
Totaal	35583	25000

BILAGE 85
art. 225

RAPPORT 8 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE RAPPORT VAN DE QUAESTOR

De commissie nam kennis van dit rapport en de toelichting.

De werkelijke lasten in de periode 1992/1994 zijn f 51.700,— hoger dan begroot.
Een globale specificatie van deze overschrijding is als volgt:

Generale Synode	+ f 28.500,—
Eenheid Geref. Belijders	+ f 6.500,—
Landelijke Herdenking 1892	+ f 18.900,—
Geestelijke Verzorging Militairen	+ f 11.300,—
Acta	+ f 6.900,—

Diverse deputaatschappen	+ f 2.200,—
Totaal meer lasten	+ f 51.700,—
Totaal meer baten in de periode 1992/1994 dan begroot	+ f 8.500,—
Per saldo minder batig saldo dan begroot	f 43.200,—

Het is blijvend noodzakelijk, dat alle niet-kashoudende deputaatschappen een lid aanwijzen, die de aanwending van het via de begroting van de quaestor beschikbaar gestelde krediet bewaakt.

Door de accountant is een goedkeurende verklaring afgegeven.

De commissie stelt u voor:
De werkzaamheden van de quaestor goed te keuren en hem van zijn beheer over de periode 1992 t/m 1994 te dechargeren.

J. Boer, rapporteur

BILAGE 86
art. 227

BEGROTING VAN DE GENERALE SYNODE 1995 VOOR 1996 T/M 1998

	Lasten 1989-1991 f	Lasten 1992-1994 f	Begroting 1996-1998 f
Kosten generale synode	85.971	122.471	180.000
Tekort generale synode 1995	0	0	91.500
Kosten ACTA	29.000	40.043	35.000
Verkoop ACTA	- 4.000	- 4.460	- 1.500
Bijdrage Kerk. Adm. Bureau	105.000	335.000	434.700
Dep. Geest. Verz. Militairen	35.077	26.741	45.000
Dep. Eenh. Gerel. Belijders	47.786	48.695	45.000
Bijdrage I.C.R.C.	0	0	14.400
Diverse Deputaatschappen	51.167	95.803	75.500
Bijdrage Gerel. Oec. Synode	10.041	0	0
Accountantskosten	2.074	2.074	2.000
Onvoorzien (incl. adm.kosten)	-592	-1.223	900
Benodigde vermogenstoename	0	0	42.500
Subtotaal	361.524	665.144	965.000
Af: rente (-/- kosten effek)	19.135	20.718	15.000
Bijdragen particuliere synodes	342.389	644.426	950.000
	365.029	689.616	950.000
Voordelig saldo	22.640	45.190	0

Deze begroting is opgesteld voor de periode van 1996 t/m 1998 om een meer verantwoord beleid te kunnen voeren in het synode-jaar 1998.

Ter toelichting op deze begroting dient het volgende:

Specificatie kosten generale synodi:

	Lasten 1989-1991 f	Lasten 1992-1994 f	Begroting 1996-1998 f
Installatie vergaderruimte	6.443	12.243	35.000
Reiskosten afgevaardigden	39.352	52.089	70.000
Verblijfskosten afgevaardigden	1.202	0	1.000
Hotelskosten afgevaardigden	132	0	1.000
Lunches en consumpties	21.397	28.640	35.000
Agenda, rapporteren, stencil en typewerk	12.651	22.083	25.000
Kosten scribaat	1.765	1.942	4.000

Besluitenboekje	1.605	3.038	2.000
Diversen	1.414	2.436	7.000
Totaal	85.971	122.471	180.000

Tekort generale synode 1995:

Uit de tot onze beschikking staande stukken blijkt nu reeds dat er inzake de uitgaven generale synode 1995 een aanzienlijke overschrijding van de begroting plaats zal vinden.

Een en ander blijkt uit de volgende opstelling:

	Begroting G.S. 1995 (goedkeurd door G.S. 1992) f	Begroting G.S. 1995 (Vorbereidingscom- missie Zierikzee) f
Installatie vergaderruimte	7.500	14.760
Geluid en verbindingen	0	19.500
Reiskosten afgevaardigden	40.000	70.000
Verblijfskosten afgevaardigden	1.000	0
Hotelskosten afgevaardigden	1.000	2.000
Lunches en consumpties	20.000	35.160
Agenda, rapporteren, stencil en typewerk	18.000	25.360
Kosten scribaat	4.000	4.000
Besluitenboekje	1.500	1.500
Werkzaamheden K.A.B.	0	15.000
Diversen	7.000	4.200
Totaal	100.000	191.500

De posten reiskosten, besluitenboekje en werkzaamheden K.A.B. zijn niet meegenomen in de begroting opgesteld door de Vorbereidingscommissie Zierikzee maar zijn op basis van reeds gehouden synodalen ingeschat.

Omdat er sprake is van een aanzienlijk tekort (f 91.500,—) is het raadzaam hiermee rekening te houden in de begroting 1996-1998 aangezien dit niet uit de bestaande middelen kan worden voldaan.

Specificatie van de kosten Deputaatschap Eenheid Gereformeerde Belijders:

	Lasten 1989-1991 f	Lasten 1992-1994 f	Begroting 1996-1998 f
Vergaderingen (incl. reiskosten)	15.580	28.375	17.500
Scribaat (incl. jaarboekje)	431	3.300	2.000
Kerkelijk Administratief Bureau	5.281	5.953	6.500
Afgevaardigden Buitenland	26.494	11.067	15.000
Onvoorzien (informatieboekje)	0	0	4.000
Totaal	47.786	48.695	45.000

Specificatie van de kosten van Diverse Deputaatschappen:

	Lasten 1989-1991 f	Lasten 1992-1994 f	Begroting 1996-1998 f
Kerk en Onderwijs	7.574	9.309	8.000
Financiële Zaken	7.714	11.805	8.000
Vertegenwoordiging der Kerken	2.522	951	2.500
Hoge Overheid en C.I.O.	19.777	38.244	33.000
Kerkelijke Archieven	4.089	13.787	21.000
Onderzoek Doelmatigheid	1.508	0	0
Benijnde Schriftgedeelten	1.652	1.437	2.000
Radiokerkdiensten	995	0	1.000
Centraal Bureau	405	0	0

Landelijke Herdenking 1892	4.541	18.893	0
Taken en Prioriteiten	390	0	0
Commissie Bijstand	0	1.377	0
Onvoorziën	0	0	0
Totaal	51.167	95.803	75.500

Specificatie bijdragen particuliere synodes:

Op grond van deze begroting zullen de bijdragen van de particuliere synodes, gebaseerd op een ledental van 75.000, voor de jaren 1996 t/m 1998 als volgt moeten worden vastgesteld.

Bijdrage P.S. 1996, 75.000 leden à f 5,67 per lid =	425.000
Bijdrage P.S. 1997, 75.000 leden à f 3,50 per lid =	262.500
Bijdrage P.S. 1998, 75.000 leden à f 3,50 per lid =	262.500
Totaal	950.000

D. Lokhorst, Quaestor

BILAGE 87
art. 227

RAPPORT 13 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE DE BEGROTING VAN DE QUAESTOR VAN DE
GENERALE SYNODE VOOR DE JAREN 1996 T/M 1998

1. De door de quaestor bij u ingediende begroting 1996-1998 vermeldt een totaal aan geraamde bijdragen van de particuliere synoden van f 950.000,—

Uw commissie stelt u voor daarop te corrigeren:

Bij:		f 1.000,—	
Financiële Zaken		7.500,—	
Kerkelijke archieven		300,—	
Kerkelijk Adm. Bureau			8.800,—
			958.800,—
Af:		500,—	
Vertegenwoordiging der kerken		500,—	
Berijmde Schriftgedeelten		1.550,—	
Vermogenstoename			2.550,—
Totaal te verkrijgen middelen			956.250,—

Dit bedrag dient te worden gedekt door bijdragen van de particuliere synoden van f. 12,75 per (doop)lid. Met het oog op de liquiditeit van de generale kas dient deze bijdrage te worden verdeeld in: f. 4,75 in 1996, f. 4,00 in 1997 en f. 4,— in 1998.

2. Kosten generale synode 1995.
In de begroting van de quaestor voor de komende periode is begrepen een bedrag van f. 91.500,—, zijnde het thans geraamde bedrag van de overschrijding van de begroote kosten van de generale synode in 1995.

Dit bedrag is te splitsen in:

Kosten roepende kerk	+ f 48.500,—
Reiskosten	+ 30.000,—
Kosten K.A.B.	+ 15.000,—
Totaal	+ 91.500,—

In het rapport van het moderamen van de synode 1992 (9.01) is onder 5. reeds aangegeven, dat de kosten

van de roepende kerk hoger zouden worden dan in de begroting was aangegeven.

Aan deputaten Financiële Zaken is door de "Commissie van voorbereiding generale synode 1995" van de Chr. Genef. Kerk van Zierikzee met hun brief d.d. 27 december 1994, hun begroting, tot een bedrag van f. 105.000,—, verstrekt met het verzoek, na telefonisch contact, hierover een advies uit te brengen. Met brief d.d. 27 april 1995 hebben deputaten Financiële Zaken suggesties gedaan, welke, naar zij hoopten, zouden leiden tot daling van de kosten.

De "Commissie van voorbereiding generale synode 1995" deelde de secundus-quaestor in de tweede zittingsweek van de Synode mede, dat er rekening gehouden moet worden met het feit, dat hun kosten zullen zijn f. 105.000,—, dus gelijk aan hun oorspronkelijke begroting. Vandaar dat de quaestor in zijn herziene begroting ook hiervan is uitgegaan.

De verhoging van de reiskosten is hoofdzakelijk te verklaren uit het feit, dat de vergoeding per km is gesteld op f. 0,57; (geraamd f. 0,45).

De noodzaak om de begroting van de kosten van de generale synode 1995 in belangrijke mate aan te passen, brengt uw commissie er toe te pleiten toekomstige vergaderingen van de generale synode bij voorkeur te houden op een centraal in het land gelegen plaats. Het kan uit het oogpunt van de ook in de kerk noodzakelijke kostenbeheersing niet verantwoord worden genoemd de breedste vergadering van de kerken op een sterk decentraal gelegen plaats te houden, hoeveel waardering er ook kan zijn voor organisatie en verzorging, waarvan op de huidige vergadering sprake is. Uit het oogpunt van gemakkelijke bereikbaarheid voor alle afgevaardigden en gelet op de noodzaak van goede lokatie voor vergaderingen van moderamen, commissies en deputaten en niet in de laatste plaats op de aanwezigheid van goede mogelijkheden voor directe administratieve bijstand, zal voor de toekomst moeten worden gekozen voor een vergaderplaats, als bijvoorbeeld de Bethel-Kerk in Veenendaal, die op deze punten aan alle eisen voldoet. Keuze voor een lokatie als deze laat uiteraard onverlet de onder ons geldende traditie van samenroeping door een der kerken uit de particuliere synoden, het uur van gebed voorsafgaande aan elke generale synode daaronder begrepen.

Uw commissie stelt u voor:

1. de begroting van de quaestor voor de periode 1996-1998 vast te stellen op de in punt 1 omschreven wijze en de quaestor te machtigen tot het doen van uitgaven tot de geraamde bedragen.
2. de quaestores van de particuliere synoden te informeren over de vaststelling van de bijdragen 1996, 1997 en 1998 op respectievelijk f. 4,75, f. 4,— en f. 4,— per (doop)lid, met een toelichting over de hoogte van deze bedragen, en hun te verzoeken deze bijdragen voor 1 juli van elk jaar over te maken.
3. het deputaatschap "vertegenwoordiging van de kerken" de opdracht te geven zich te beraden op de suggestie genoemd onder punt 2 ten aanzien van de vergaderplaats van de generale synode en hierover voorstellen te doen aan de generale synode 1998.

J. Boer, rapporteur

BILAGE 88
art. 233

RAPPORT 12 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE BEGROTINGEN VAN KASHOUDENDE
DEPUTAATSCHAPPEN EN VASTSTELLING VAN DE MINIMUM-BIJDRAGEN VAN DE KERKEN

Gelet op het advies van deputaten Financiële Zaken (sub 6) en met inachtname van uw besluit ingevolge haar rapport 3, heeft uw commissie gestreefd naar een voor de kerken aanvaardbare hoogte van de minimum-bijdragen. Uit praktische overwegingen komt zij ook nu tot door 4 deelbare en voor 3 jaren gelijke bedragen.

Kas 1. Theologische Universiteit

Volgens begrotingen blijft te dekken		f 1.777.000,—
Af: hopelijk hogere subsidie	f 663.000,—	
mogelijke giften, legaten,		
bijdragen N.G.K. en inter-		
ring vermogen	250.000,—	
		913.000,—
Blijft: 225.000 x f 3,84 =		864.000,—
Stimuleringsfonds thans te beperken tot		150.000,—

Kas 3. Kerk en Bedrijfsleven

Bij opheffing van dit deputaatschap is geen bijdrage nodig.

Wel dient te worden besloten, dat het vermogen per 31 december 1995 (te ramen op f 80.000,—) dient te

worden overgedragen, naar het oordeel van uw commissie, aan deputaten ADMA.

Kas 4. Emeritikas Volgens systeemberekening nodig Af: matiging tempo kapitaalvorming bijdragen deputaatschappen	/ 5.820.000,— 382.200,— 307.800,—	690.000,— 5.130.000,—
Blijft: 225.000 x f 22,80 =		5.130.000,—
Kas 5. Vrienden Gevraagd Bij: opdracht Emeritikas 1500 x f 22,80	284.100,— 34.200,—	284.100,— 318.300,—
Af: geringe intëring	3.300,—	315.000,—
Blijft: 225.000 x f 1,40 =		315.000,—
Kas 6. Kerkjeugd Volgens begroting nodig Af: minder subsidies (zie 9.24/41) intëring vermogen	731.700,— 200.000,— 81.700,—	731.700,— 450.000,—
Blijft: 225.000 x f 2,00		450.000,—
Kas 7. Pastoraat Gezondheidszorg Volgens begroting nodig Bij: opdracht Emeritikas 1500 x f 22,80 meerkosten K.A.B. nodige vermogensvorming	382.465,— 34.200,— 600,— 22.735,—	382.465,— 450.000,—
Wordt: 225.000 x f 2,— =		450.000,—
Kas 8. ADMA Volgens begroting nodig Bij: meerkosten K.A.B.	1.077.500,— 145.500,—	1.077.500,— 1.223.000,—
Af: bezuinigingstaakstelling	98.000,—	1.125.000,—
Wordt: 225.000 x f 5,— =		1.125.000,—
Kas 10. Onderlinge Bijstand en Advies Volgens begroting nodig Af: oudedagstoelinge intëring vermogen	2.460.300,— 52.500,— 427.800,—	2.460.300,— 480.300,—
Blijft: 225.000 x f 8,80 =		1.980.000,—
Kas 12. Evangelisatie Gevraagd Af: personeelskosten intëring vermogen	1.170.000,— 266.000,— 13.000,—	1.170.000,— 279.000,—

Blijft: 225.000 x f 3,96 =		891.000,—
Kas 13. Evangelieverkondiging onder Israël Geraamde lasten Af: meer geraamde baten w.o. legaten correctie (bijl.1)	141.700,— 179.250,—	857.600,— 320.950,—
Nodig geslacht Bij: opdracht Emeritikas 1500 x f 22,80 utg. 40 jr. 'Vrede over Israël'		536.650,— 34.200,— 75.000,—
Af: intëring vermogen		645.850,— 276.850,—
Blijft: 225.000 x f 1,64 =		369.000,—
Kas 14. Buitenlandse Zending Gevraagd Bij: meerkosten K.A.B. opdracht Emeritikas 6 x 1500 x f 22,80	15.850,— 205.200,—	6.047.260,—
Af: raming legaten intëring vermogen c.q. minder projecten	188.210,— 1.400.000,—	6.268.210,— 1.588.210,—
Blijft: 225.000 x (f 4,80 + f 16,—)		4.680.000,—
Kas 15. Hulpverlening Geraamde lasten apparaat Bij meerkosten K.A.B.		375.000,— 21.000,—
Wordt 225.000 x f 1,76 =		396.000,—
Voorts voor projecten: 225.000 x f 2,00 verhoogd met giften, rente en intëring vermogen.		450.000,—
Kas Kerkelijk Administratief Bureau Uw commissie is van oordeel, dat de begroting kan worden goedgekeurd.		
Uw commissie stelt u voor:		
1. De minimum-bijdragen van de kerken aan de deputaatschappen voor 1996, 1997 en 1998 te stellen op de volgende bedragen per (doop)lid per jaar:		
Theologische Universiteit	f 3,84	(was f 2,—)
Kerk en bedrijfsleven	—	0,72
Emeriti	22,80	20,80
Vrienden	1,40	1,16
Kerkjeugd	2,00	1,28
Past. in gezondheidszorg	2,—	1,32
ADMA	5,—	4,80
Onderl. Bijstand en Advies	8,60	7,20
Evangelisatie	3,96	3,60
Ev. verkondiging Israël	1,64	0,60
Zending	4,80	5,72
Hulpverlening	1,76	0,80
Totaal	f 58,40	f 50,—)
Uit andere bronnen:		

Zending	f 16,—	(was f 17,60
Hulpverlening	2,00	2,40
Totaal	f 18,00	f 20,—

- De begroting van deputaten Kerkelijk Administratief Bureau goed te keuren.
- Deputaten Kerk en Bedrijfsleven op te dragen hun vermogen per 31 december 1995 over te dragen aan deputaten ADMA en laatstgenoemden op te dragen de verslaglegging van de activiteiten en het financieel beheer over 1995 van eenstemmigen in hun rapportage aan de generale synode 1996 op te nemen.
- Alle kashoudende deputaten te informeren over de bovengenoemde afwijkingen van hun begrotingen en over voor hen vastgestelde minimum-bijdragen en hen te machtigen tot de in hun geconificeerde begrotingen gesaamde uitgaven.

A. de Geus, rapporteur

BILJAGE 89
art. 238, 241

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR BERIJMDE SCHRIFTGEDEELTEN

1. Opdracht

De generale synode van Apeldoorn 1992 gaf de deputaten als opdracht:

- na te gaan of er een mogelijkheid is een bundel uit te brengen, waarin alle volgens art. 69 K.O. vrijgegeven berijmde Schriftgedeelten een plaats kunnen hebben, met in achtneming van de financiële implicaties;
 - om een goede definitieve regeling inzake de auteursrechten te treffen, waarin ook is opgenomen de mechanische reproductie en/of uitzending via radio en televisie, daartoe gemachtigd door de generale synode, met inbegrip van de financiële implicaties;
 - in geval van nieuw gecomponeerde melodieën, deze ook te voorzien van muzieknotatie die geschikt is voor de begeleiding van de gemeentzang;
 - zich op de hoogte te stellen van wat in de kerken reeds aan orgelzettingen van de melodieën uit de bundel Schriftberijmingen voorhanden is;
 - zo nodig bekwaame mensen te stimuleren orgelzettingen te vervaardigen;
 - te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de uitgave van een bundel orgelzettingen te realiseren met in achtneming van de financiële implicaties;
 - aan de generale synode van 1995 daarover een gefundeerd voorstel te doen.
- De generale synode benoemde tot deputaten de broeders: Ds. J. van Amstel, voorzitter; ds. T.M. Hofman, secretaris; J. Groeneveld; ds. A. Hilbers en A. Pieterma.

2. Werkzaamheden

2.1. Het deputaatschap heeft vier maal te Amersfoort vergaderd in een broederlijke sfeer. Daarbij spitaten de werkzaamheden zich vooral toe op de uitvoering van de opdracht van de generale synode.

2.2. In de achterliggende periode zijn wel enkele berijmingen aan deputaten toegezonden. Na toetsing bleken deze echter niet te voldoen aan de gestelde criteria.

2.3. Uitvoering hebben deputaten zich bezonnen op de mogelijkheid een bundel uit te brengen, waarin alle volgens art. 69 K.O. vrijgegeven berijmde Schriftgedeelten een plaats kunnen hebben. Samenvattend kan worden gezegd dat het deputaatschap voor Berijmde Schriftgedeelten zich geheel aansluit bij de beslissing van de synode van 1989, nl. (Acta, blz. 58) "dat de liederen in de bundel 'Schriftberijmingen-proefbundel voor de Christelijke Gereformeerde Kerken' behoren tot de in art. 69 K.O. bedoelde berijmde Schriftgedeelten" en "dat ook de door deputaten aangeboden nieuwe liederen naar Genesis 17 : 7 en Lucas 22 : 15-20 behoren tot de in art. 69 K.O. bedoelde berijmde Schriftgedeelten". (Zoals deze alle in een totaal van 40 berijmingen een plaats ontvingen in de tweede, uitgebreide editie van de Proefbundel, 1990).

Nadere bezinning op grond van eerdere synode-uitspraken (zie voor een overzicht bijlage A), heeft ertoe geleid, dat deputaten thans voorstellen bovenstaande berijmingen in een bundel op te nemen, samen met de in art. 69 K.O. genoemde nummers 13b, 14, 21, 26 en 107. Eventueel ook de nummers 66, 67 en 68 op te nemen, hoewel deze nauwelijks gebruikt worden in de erediensten. Nummer 115 te laten vervallen, daar we in nummer 37 van de proefbundel een betere berijming ontvingen. De nummers 78, 90, 96 en 115 niet op te nemen, daar deze meer bijbellederen zijn dan berijmde Schriftgedeelten. Derhalve stellen deputaten voor in een definitieve bundel op te nemen: naast de 40 Schriftberijmingen van de proefbundel (tweede editie van 1990) de volgende liederen:
13b d'Almachtige is mijn Herder en Geleide
14 De Heer is mijn Herder

- 21 Alles wat adem heeft, love de Here
- 26 Daar is uit 's werelds duistere wolven
- 107 Wie zich hovaardig verheffen.

Totaal derhalve 45 berijmingen op te nemen, die voldoen aan de eisen, die de synode van 1980 aan een Schriftberijming stelde. Eventueel tevens de nummers 66, 67 en 68 op te nemen in een definitieve bundel. In de bovenvermelde overwegingen en voorstellen hebben deputaten een consistente lijn vanuit de rapporten aan de diverse synoden en de besluitvorming aldaar weergegeven.

2.4

Als voorbereiding op een eventuele definitieve uitgave van de Schriftberijmingen binnen onze kerken hebben deputaten zich bezonnen op noodzakelijk aan te brengen correcties. Deputaten hebben zich daarbij uitdrukkelijk beperkt tot kleine correcties. Een overzicht daarvan treft u aan in bijlage B. De nadere regeling omtrent auteursrechten c.a. kan pas worden getroffen als besloten is tot uitgave van een definitieve bundel.

2.5

Inzake de muzieknotaties hebben deputaten zich eerst op de hoogte gesteld van hetgeen in de kerken voorhanden is hieromtrent. Nadere inlichtingen die op diverse plaatsen zijn ingewonnen hebben niet geleid tot een tastbaar en bruikbaar resultaat. Dit heeft deputaten doen besluiten contact te zoeken met de interkerkelijke Stichting voor het Kerklied om gebruik te mogen maken van de koor- en orgeluitgave van het Liedboek voor de Kerken. Dankbaar kunnen deputaten u melden, dat voornoemde Stichting toestemming heeft verleend hun werk op te nemen in een eventueel uit te geven meerstemmige zetting van de bundel Schriftberijmingen voor organisten. De daarvoor verschuldigde rechten zijn zeer blijk en reeds voldaan aan voornoemde Stichting. Voor de twee nieuw gecomponeerde melodieën zijn musici binnen onze kerken aangezocht en bereid gevonden harmonisaties te vervaardigen. Daarbij hebben deputaten zorg gedragen voor een bredere toetsing van het materiaal door andere beroepsmusici. Wat betreft de uitgave van een bundel orgelzettingen bij de Schriftberijmingen hebben deputaten zich gericht op de wenselijkheid van een bruikbare uitgave in een betaalbare vorm (een voorstel daaromtrent vindt u in bijlage C). Uitgave in eigen beheer is gezien het kleine aantal en daarmee verbonden het kostenaspect verre te verkiezen boven het elders laten drukken. Een goed leesbare kopie in een handzame uitgave kan volgens deputaten uitstekend dienst doen.

2.6

Graag maken deputaten u deelgenoot van hun gevoelens omtrent de nu reeds jaren lopende werkzaamheden. Voor deputaten zijn de huidige voorstellen aan uw synode eindvoorstellen. Waarbij de eventuele verdere afwikkeling van lopende en toekomstige zaken dient te worden opgedragen aan een kleine commissie die rapporteert aan de generale synode. De wens om te komen tot een definitieve afronding van de werkzaamheden leeft bij alle deputaten.

3. Voorstellen

Deputaten leggen de volgende voorstellen aan uw vergadering voor:

3.1

Te komen tot de uitgave van een definitieve bundel Schriftberijmingen waarin naast de 40 Schriftberijmingen uit de Proefbundel (tweede editie van 1990) tevens worden opgenomen de nummers 13b, 14, 21, 26, 107 (en eventueel de nummers 66, 67 en 68) uit het Liedboek voor de Kerken.

3.2

In deze definitieve uitgave de voorgestelde correcties (bijlage B) door te voeren;

3.3

Over te gaan tot het uitgeven in eigen beheer van een muziekuitgave met harmonisaties van alle niet-psalm-melodieën, zulks volgens het voorstel (bijlage C);

3.4

Opdracht te geven om bij uitgave van de definitieve bundel Schriftberijmingen tevens zorg te dragen voor een goede uitvoering inzake auteursrechten c.a.;

3.5

Om het deputaatschap op te heffen en voor de verdere afwikkeling van huidige en toekomstige zaken een kleine commissie te benoemen die rapport aan de generale synode uitbrengt.

J. van Amstel, voorzitter
T.M. Hofman, secretaris

Bijlage A

Overzicht ten aanzien van berijmde Schriftgedeelten

1. GS 1980 besluit (zie Acta, art. 144, onder 3, blz. 70) "vast te stellen dat onder 'berijmde Schriftgedeelten' zoals bedoeld in artikel 69 K.O. dient te worden verstaan: een bewerking in liedvorm van een aaneengesloten passage uit de Heilige Schrift waarin de oorspronkelijke tekst trouw wordt gevolgd."

2. GS 1983 rapport van deputaten, Acta blz. 206: "Bij het verzamelen van berijmde Schriftgedeelten zijn deputaten zich er van bewust geweest, dat de door de Synode 1980 aanvaarde definitie de formulering is van een ideaal. In de hier aangeboden verzameling beantwoordt het ene lied meer aan de absolute norm dan het andere. Dat neemt niet weg, dat deputaten de genoemde liederen beschouwen als een verantwoorde keuze uit het materiaal dat voorhanden is." "Het toepassen van de criteria voor opname in een eigen bundel heeft er toe geleid, dat de volgende eerder aanvaarde liederen niet in de aangeboden verzameling zijn opgenomen: Liedboek 8, 25, 27, 43, 65, 69 en 114." (Dan volgen de bezwaren -Acta blz. 209- die opnieuw verwoord worden in bijlage III, Acta 1989, blz. 259 en het rapport van deputaten 1992 onder bijlage I).
3. Aantal berijmde Schriftgedeelten volgens art. 69 de volgende nummers uit het Liedboek voor de kerken:
- 8 - Gij hemel en aarde, doet open uw oor
 - 13b - d'Almachtige is mijn Herder en Geleide
 - 14 - De Heer is mijn Herder
 - 21 - Alles wat adem heeft, love de Here
 - 25 - Het volk dat wandelt in de duisternis (1-8)
 - 26 - Daar is uit 's wereld duistre wolven
 - 27 - De Heer richt op zijn berg een maaltijd aan
 - 43 - Die dag zal komen, brandend als een oven
 - 65 - Het graan slaapt in de aarde
 - 66 - Mijn ziel verheft Gods eer
 - 67 - God zij geloofd uit alle macht
 - 68 - Zo laat gij, Heer, uw knecht
 - 76 - Laat m'in U blijven, groeien, bloeien
 - 89 - O Christus, Heer der heerlijkheid
 - 90 - Is God de Heer maar voor mij
 - 95 - Wordt krachtig in de Heer
 - 107 - Wie zich hovaardig verheft
 - 114 - Ik zag een nieuwe hemel
 - 115 - Die op de troon zat zeide
4. Bezwaren waren er in 1983 reeds (zie boven) tegen 8, 25, 27, 43, 65, 69 en 114. In Bijlage III (rapport 1989, blz. 259 Acta) wordt vermeld: "De nummers 78, 90, 95 en 115 zijn vanuit de strikte omschrijving van de synode van 1980 niet als een berijmd Schriftgedeelte aan te merken, daar deze meer het karakter van een bijbelgedrag dragen. Voor nummer 115 is in de proefbundel (als nr. 37) een uitstekende Schriftberijming gekomen, zodat deze eventueel kan vervallen." Daarvoor werd opgemerkt: In 1985 heeft ons deputaatschap (in haar rapport) u aanbevolen de nummers 13b, 14, 21, 26 en 107 als een berijmd Schriftgedeelte aan te merken. In dezelfde bijlage zegt het deputaatschap: Nummer 68 is de bekende lofzang van Simeon. De nummers 66 en 67 zijn (in het Liedboek) een berijming van de overbekende lofzang van Maria en die van Zacharias, die nauwelijks worden gebruikt in de erediensten. Het bovenstaande heeft geleid tot de bezinning van deputaten in het rapport vermeld onder 2.3 en het voorstel aan uw vergadering onder 3.1.

Bijlage B

Noodzakelijke correcties:			
Inhoudsopgave	2	I Kronieken 29 : 10-18	
	7	Jesaja 25 : 6-8	
Lied 2	couplet 4	r.1	Wat Gij, o onze God en HEER,
Lied 2	couplet 5	r.4	met gaven tot U naadren.
		r.5	Dat ik in uw gebod volhard
Lied 2	verwijzing naar		I Kronieken 29 : 10-18
Lied 3	muzieknotatie:	r.3	toevoegen rusteken
Lied 4	couplet 3	r.7	recht zal zijn nchtinoer zijn.
Lied 6	couplet 1	r.7	Gij mijn psalm; getroost en kalm
Lied 7	verwijzing naar		Jesaja 25 : 6-8
Lied 10	couplet 1	r.2	naar mijn gezalfde Knecht,
Lied 10	couplet 2	r.6	mijn Knecht zal het niet doven -
Lied 10	couplet 3	r.1	Mijn Knecht wordt niet gebroken,
Lied 10	couplet 3	r.3	mijn licht, hoog opgestoken,
Lied 10	couplet 5	r.3	ik redde U uit de groeve,
Lied 12	couplet 1	r.2	Wie kent Gods Knecht, ontlusterd in zijn leed,
Lied 12	couplet 4	r.5	God heeft zijn Knecht met onze last beladen;
Lied 12	couplet 4	r.6	Hij heeft geboet.
Lied 12	couplet 7	r.1	Aan Hem, zijn Knecht, straft God de HEER het kwaad,
Lied 13	couplet 2	r.2	een Man van smarten door elkeen versmaad,
Lied 13	couplet 7	r.4	als Knecht des HEEREN
Lied 14	couplet 1	r.4	straks spelen kinderen vrolijk om u heen,
Lied 14	couplet 2	r.8	uw Loosser zal zijn bruid niet meer vergeeten!
Lied 17	couplet 1	r.3	als Rechtter zult Gij tot ons komen,

Lied 17	couplet 3	r.6	De HEERE Heere is mijn kracht!
Lied 20	couplet 2	r.5	1 is Christus die door lijden
Lied 21	muzieknotatie:	r.3/4	plaats van noten boven lettergrepen
wijzigen (zie brief 14 mei 1991)			
Lied 21	couplet 3	r.1	En offerde ik mijn leven
	4	r.2	de liefde, is gaarne gul en goed,
	11	r.2	leefde ik op kinderlijke voet,
Lied 22	couplet 4	r.1	Daarom heeft God zijn Knecht die leed
Lied 25	couplet 2	r.3	dit Lam draagt al het leed
Lied 28	couplet 4	r.3	en laten diensten, groot en klein,
Lied 29	muzieknotatie	r.4	laatste noot moet fis zijn i.p.v. e
Lied 37	couplet 2	r.4	wiens gramschap brandde in zeven gouden schalen.
Lied 38	couplet 2	r.4	God zelf, de tempel, staan.
Lied 40	couplet 1	r.3	dat ik met u, die met Mij moogt verkeren,

Opmerking:
Wanneer een definitieve bundel uitgegeven wordt waarin ook eerder aanvaarde Schriftberijmingen worden opgenomen, zullen deze volgens de principes waarop bovenstaande correcties gebaseerd zijn, ook gecorrigeerd moeten worden.

Bijlage C

Voorstel inzake muziekguitgave voor begeleiding gemeentezang:
Hierbij zijn deputaten ervan uitgegaan, dat voor de in de Proefbundel gebruikte psalmmelodieën voldoende harmonisaties ter beschikking zijn.
Afhankelijk van de beslissing van de generale synode over de definitieve omvang van de bundel Schriftberijmingen, kan het aantal uit te geven harmonisaties variëren tussen 21 en 26 melodieën; de hierbij voorgelegde calculatie is gebaseerd op 26 melodieën.

Oplage: aanvankelijk 100 stuks.

De opbouw is als volgt:

1. Te betalen rechten en vergoedingen	f 155,—
2. Kopieerkosten	f 685,—
3. Intekenen nieuwe melodieën	f 65,—
4. Bundeling	f 700,—
5. Verzendkosten e.d.	f 750,—
	<hr/>
	f 2.366,—

Bij een uitgave in eigen beheer (door middel van een kopieerprocedé) en verzending door het K.A.B. zullen de kosten per bundel circa f 25,— bedragen.

De distributie kan dan niet plaatsvinden via de reguliere handel, maar zal in eigen beheer dienen te worden verzorgd. Een gedrukte uitgave in kleine oplage is welhaast onbetaalbaar gebleken.

BILAGE 90

art. 239, 241

RAPPORT 6 VAN COMMISSIE III INZAKE DEPUTATEN VOOR BERIJMDE SCHRIFTGEDEELTEN

1. Algemeen

Uw commissie heeft met belangstelling kennis genomen van het gedetailleerde rapport met bijlagen van deputaten voor berijmde Schriftgedeelten. Uit dit rapport blijkt dat deputaten hun werk willen afronden en voorstellen het deputaatschap op te heffen. Uw commissie acht deze wens afleszins redelijk. Indien uw vergadering met ons voorstel daaromtrent instemt, zal zij ongetwijfeld de afredende broeders willen danken voor hun jarenlange werk in dit deputaatschap.

2. Rondom de opdracht van de G.S. van 1992

Ons gesprek met de voorzitter van deputaten cirkelde in hoofdzaak rondom de eerste opdracht die de G.S. van 1992 aan deputaten gaf. Deze luidt: "na te gaan of er een mogelijkheid is een bundel uit te brengen, waarin alle volgens art. 69 K.O. vrijgegeven berijmde Schriftgedeelten een plaats kunnen hebben, met inachtneming van de financiële implicaties". Nu stellen deputaten aan de synode voor: "te komen tot de uitgave van een definitieve bundel Schriftberijmingen waarin naast de 40 Schriftberijmingen uit de Proefbundel (tweede editie van 1990) tevens worden opgenomen de nummers 13b, 14, 21, 26, 107 (en eventueel de nummers 65, 67 en 68) uit het Liedboek voor de kerken". Dit houdt in dat verschillende liederen die door de synoden van 1959 en 1974 zijn aanvaard (nl. de "Engelenzang" en de nrs. 8, 25: 1 - 8, 27, 43, 65, 78, 89, 90, 96, 114 en 115 Liedboek) niet in de definitieve bundel worden opgenomen. Binnen uw commissie werd

mogelijk onverkort moest uitvoeren. Een belangrijke taak zag de commissie in de overdracht van de secretariefunctie naar het KAB.

2.3. Correspondentie

Deputaten Adma waren van mening dat het synodebesluit aan duidelijkheid te wensen overliet. Bij brief van 29 maart 1993 legden zij het moderamen van de generale synode daarom enkele vragen hierover voor. De 2e scriba van de synode, drs. J.C.L. Starreveld antwoordde in een brief d.d. 27 april 1993 als volgt:

De besluiten van de synode beogen:

- dat de beleidsmedewerkers blijven werken in dienst en onder verantwoordelijkheid van hun deputaatschap;
- dat de administratieve medewerkers (gaan) werken in dienst en onder verantwoordelijkheid van deputaten KAB;
- dat de huisvesting (ruimtetoe wijziging, kosten, huishoudelijke dienst) en de uitvoering van het administratieve werk, zowel het financiële, als de hulpdiensten voor het secretariaat (notulering, archivering, kopiëren, stukken verzenden etc.) door het KAB wordt verzorgd.

Voor uw deputaatschap betekent dit in concreto:

- dat de taak van de beheerscommissie is gereduceerd tot de regeling van de inzet van uw beleidsmedewerker voor de deputaatschappen Hulpverlening en Kerk en bedrijfsleven;
- dat u de hierboven onder c. genoemde zaken, alsmede de daarmee gemoeide werktijd van uw medewerker overdraagt aan het KAB.

Deze brief is in een vergadering van de drie-moderamina van de diakonale deputaatschappen besproken. De vergadering constateerde dat de brief van de 2e scriba van de GS nog niet voldoende duidelijkheid verschaft. Immers deze brief spreekt over "uw beleidsmedewerker" (enkelvoud), daarmee waarschijnlijk doelend op br. Van Well, functionaris voor bezinning en toerusting. Onduidelijkheid bleef bestaan over de positie en de plaats van de bureausecretaris, br. J.N. Noorlandt. Indien het de bedoeling van de synode was geweest om ook br. Noorlandt naar KAB over te plaatsen, dan zou er ook een uitspraak gedaan zijn over de vraag welk deputaatschap de salariskosten van deze functionaris moest dragen.

Besloten werd om niet opnieuw opheldering te vragen, maar de integratie van het Diaconaal Bureau in een landelijk kerkelijk bureau naar eigen inzicht ter hand te nemen en hierover aan de synode van 1995 verslag te doen.

3. Het integratieproces

Om de integratie van het Diaconaal Bureau in een landelijk bureau van onze kerken te verwezenlijken trad de beheerscommissie in overleg met deputaten KAB. Het integratieproces kwam moeizaam op gang, omdat er zowel op deputatenniveau als op het niveau van de medewerkers verschillende ideeën leefden over het te bereiken doel. De beheerscommissie kwam tot de slotsom dat het samengaan van de beide bureaus alleen kans van slagen had als de medewerkers gezamenlijk inhoud zouden geven aan een "landelijk bureau". De beheerscommissie gaf haar bureauhoofd daarom opdracht om in overleg met het hoofd KAB voorstellen te doen over een haalbare integratievorm; deputaten KAB gaven haar bureauhoofd een vergelijkbare opdracht. De pogingen om deze opdracht uit te voeren hebben geen reëel resultaat gehad, de opvattingen over functie en taak van een landelijk bureau liepen te ver uiteen. Wel werd een gezamenlijke huisvesting in gebruik genomen en in september 1993 werd met enig vertoon het Landelijk Bureau officieel geopend. Het feitelijke integratieproces was daarmee echter nog niet tot een goed einde gebracht.

De synode had in het integratieproces een rol toebedeeld aan br. E.B. de Vin, voorzitter van de Werkgroep Centraal Bureau. De synode had echter verzuimd br. De Vin van het besluit in kennis te stellen en Deputaten KAB gaven er aanvankelijk de voorkeur aan de zaken in onderling overleg (met de beheerscommissie en in latere instantie met deputaten Zending) te regelen. Nadat de "bottom-up"-benadering was gestrand, besloten deputaten KAB in overleg met de beheerscommissie om br. De Vin alsnog in te schakelen. Dit gebeurde in het voorjaar van 1994. Het advies dat br. De Vin uitbracht, leidde echter niet tot een aanvaardbare oplossing.

Vervolgens besloten deputaten KAB en de beheerscommissie een interim manager aan te trekken om de integratie tot stand te brengen. In de persoon van br. H.J. van Maanen te Ede werd een bekwaam persoon gevonden. Hem werd een ruim mandaat gegeven en hij ging zeer grondig te werk. In het najaar van 1994 bracht hij zijn rapport "Drie maal één is één" uit. In dit rapport gaf hij zijn visie weer op het samengaan van het Administratief en het Diaconaal Bureau. Het Zendingsbureau, dat inmiddels wel in Veenendaal was gehuisvest, bleef nog buiten deze integratie. Br. Van Maanen voegde een stappenplan aan zijn rapport toe, dat in principe op 1 januari 1995 in werking zou treden. Zowel de beheerscommissie, deputaten KAB als de medewerkers van de bureaus stemden in hoofdlijnen met het rapport en het stappenplan in, zij het met kanttekeningen en (sommigen) schorvoetend.

Een zeer belangrijk knelpunt in het samengaan van de bureaus deed zich vanaf het begin van de integratiepogingen voor in de personele sfeer. Zoals reeds in het vorige hoofdstuk is vermeld, werd uit het synodebesluit afgeleid dat in ieder geval de secretarisse van het Diaconaal Bureau, zr. Blankstijn, moest worden overgeplaatst naar het KAB. Formeel is dit al spoedig na 1 januari 1993 gerealiseerd, maar praktisch bleef zij onder de aansturing van de beide diakonale medewerkers, Noorlandt en Van Well. Zij bleef ook nagenoeg uitsluitend werkzaam voor de diakonale deputaatschappen. Haar overgang naar het KAB werd voorts bemoeit en vertraagd doordat geen overeenstemming met haar kon worden bereikt over enkele arbeidsvoorwaarden en haar functiebenaming en -inhoud.

De grondgedachte van het synodebesluit dat het Landelijk Bureau als facilitair bedrijf beschikt over medewerkers die voor verschillende werkzaamheden en voor verschillende deputaatschappen inzetbaar zijn, is aantrekkelijk maar in de praktijk niet haalbaar gebleken. Dit heeft te maken met de beperkte omvang van het bureau maar ook met de diversiteit van taken van de deputaatschappen. De beheerscommissie constateert

de dat ook een secretarisse moet beschikken over specialistische kennis over het diaconaat, wil zij naar behoren kunnen functioneren. Omdat de kwantitatieve verhoudingen de vorming van een secretariële afdeling met een aantal gespecialiseerde secretarissen niet toelaten, is dit probleem naar de mening van de drie deputaatschappen ook in de toekomst niet oplosbaar.

Het besluit van de synode dat de (beleids-)medewerkers in dienst blijven van hun "eigen" deputaatschappen, brengt mee, dat deze medewerkers ook over "eigen" secretariële ondersteuning moeten kunnen beschikken. Dit houdt in dat de secretarisse die destijds voor de diakonale deputaatschappen is aangetrokken haar werkopdrachten moet krijgen van één van de diakonale medewerkers. Deze moet tevens zijn belast met het toezicht op de uitvoering van die werkzaamheden.

Het synodebesluit van 1992 is ook in deze constructie naar de mening van de diakonale deputaatschappen uitvoerbaar, als de secretarisse formeel in dienst treedt bij KAB, maar functioneel ressorteert onder de secretaris diaconaat (br. Noorlandt). Alle overige zaken die met de integratie te maken hebben kunnen naar de mening van de diakonale deputaatschappen zonder verdere problemen worden geregeld. Daarbij moet worden gedacht aan de logistiek, zoals receptie, post, telefoon, automatisering, huisvesting e.d., kortom een model zoals de werkgroep "Centraal Bureau" in 1992 voor ogen stond. Dit model heeft de beheerscommissie eind maart 1995 aan deputaten KAB voorgelegd. Deputaten KAB hebben meegedeeld zich over het voorstel te zullen beraden.

Omdat de integratiebesprekingen tussen deputaten KAB en deputaten Zending nog niet tot een afronding zijn gekomen, heeft de beheerscommissie haar idee ook bij deputaten Zending neergelegd.

Het streven van de moderamina van de diakonale deputaatschappen was erop gericht om met deputaten KAB en deputaten Zending tot een gezamenlijk standpunt te komen over de integratie van de bureaus. Deputaten KAB hebben er de voorkeur aan gegeven de besprekingen op te schorten tot na de synode 1995. Samenvattend moet worden geconcludeerd dat het synodebesluit over de integratie van de bureaus stof heeft gegeven tot veel discussie en veel spanningen heeft veroorzaakt. Het werk voor de diakonale deputaatschappen heeft hiervan nadelen ondervonden.

4. Het Diaconaal Bureau

4.1. Medewerkers

Het bureau telt twee medewerkers:

- Br. H.H. van Well, beleidsmedewerker, functionaris voor bezinning en toerusting. Hij onderhoudt de contacten met de klassieke diakonale commissies, stimuleert de bezinning over diaconaat en bevordert de toerusting van diakonen.
- Br. J.N. Noorlandt, secretaris diaconaat, belast met beleidsadvies, het secretariaat van de deputaatschappen en documentatie en publiciteit ten behoeve van het diaconaat.

De medewerkers worden ondersteund door zr. A.H. Blankstijn, secretarisse, wier positie, zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven niet duidelijk is geregeld. Zij zorgt vooral voor de correspondentie, het samenstellen van agenda's, het notuleren van vergaderingen en het secretariaat van de Commissie Integratie Gehandicapten.

4.2. Functiebeschrijving

De functie van de bureausecretaris is in deze periode gewijzigd door toevoeging van enkele beleidsmatige taken. De functiebenaming is thans "secretaris diaconaat"; de functiebeschrijving is aangepast. Het behoort tot de taak van de secretaris diaconaat het besluitvormingsproces binnen de deputaatschappen voor te bereiden en van advies te voorzien en de genomen besluiten correct uit te voeren. Hij draagt hiertoe een eigen taakverantwoordelijkheid.

4.3. Functioneringsgesprekken met de medewerkers

Overeenkomstig de "Regeling taken en bevoegdheden" worden één maal per jaar functioneringsgesprekken gehouden.

4.4. Pensioenen

Voor de beide medewerkers van het Diaconaal Bureau is bij indiensttreding een pensioenverzekering afgesloten bij de Stichting Pensioenfonds Samenbinding te Leusden. Dit pensioenfonds besloot tot wijziging van het pensioenreglement per 1 januari 1993. Deze wijziging betekende een achteruitgang in de rechten van de deelnemers terwijl tevens een belangrijke premieverhoging werd aangekondigd. Naar aanleiding hiervan heeft onder leiding van de voorzitter van deputaten Financiële Zaken br. A.H.J. Schwartz, overleg plaatsgevonden tussen de deputaatschappen Zending, KAB, Theologische Universiteit en de Beheerscommissie van de diakonale deputaatschappen. Dit overleg heeft erin geresulteerd dat de pensioenen van de medewerkers van KAB en van het Diaconaal Bureau ingaande 1993 zijn ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds voor de Gezondheid, Gaestelijke en Maatschappelijke Belangen (PGGM) te Zeist. Hiervoor was het noodzakelijk dat de diakonale medewerkers formeel in dienst kwamen bij KAB; hierover zijn regelingen getroffen met deputaten KAB die er op naar komen dat de functionele bevoegdheden inzake deze medewerkers bij de diakonale deputaatschappen en de beheerscommissie blijven. De overgang naar PGGM bracht zowel voor de werkgever als de deelnemers een premieverlichting mee. Er moest echter wel een belangrijke inkoopsom worden betaald.

5. De samenwerking van de deputaatschappen met het bureau

5.1. Samenstelling beheerscommissie

De beheerscommissie heeft de volgende leden:

Voorzitter: br. H. Kazen (benoemd door KAB)

Secretaris: br. A. Heystek (benoemd door ADMA)
Lid: br. H. Medema (benoemd door HBB).

5.2. Drie-Moderamina

Hoewel in het uitvoerende vlak veel zaken door de beheerscommissie worden afgehandeld, ligt de verantwoordelijkheid voor het Bureau bij de drie deputaatschappen, die de praktische gang van zaken hebben gedelegeerd aan het zo genaamde drie-moderamina-overleg. Dit overleg is functioneel: elk halfjaar wordt aan de hand van verslagen van het Bureau en van de beheerscommissie de gang van zaken besproken en worden besluiten genomen over de voorstellen van de beheerscommissie. De deputaatschappen worden regelmatig op de hoogte gehouden, zowel van de handelingen van de drie moderamina als van die van de beheerscommissie.

6. Financiën

Zoals reeds eerder in dit rapport is vermeld, hebben deputaten geconcludeerd dat er door het besluit van de GS 1992 geen taak meer voor de beheerscommissie op het terrein van de financiën ligt. De begroting over de jaren 1993 tot en met 1995 is grotendeels overgebracht naar de begroting van Adma. De penningmeester van Adma heeft binnen de administratie een kosterplaats "Diakonaal Bureau" gevormd; hier worden alle kosten van het Bureau verzameld. In de vorige periode van drie jaar is er een afzonderlijke financiële administratie voor het Diakonaal Bureau bijgehouden; de beheerscommissie had de budgetverantwoordelijkheid en de budgetbewaking was in handen van de bureausecretaris. De drie deputaatschappen hadden een afspraak over de verdeling van de kosten van het Bureau en de drie penningmeesters pleegden overleg over de (concept-)begroting en (-)jaarrekening. De collectieve verantwoordelijkheid voor de financiën werkte over de (concept-)begroting en (-)jaarrekening. De collectieve verantwoordelijkheid voor de financiën werkte positief op de samenwerking tussen de deputaatschappen; in de nieuwe situatie zijn deputaten Adma volledig verantwoordelijk, waardoor de betrokkenheid van de beide andere deputaatschappen is verminderd. Dit leverde wel eens problemen op. Zo werd er in de afgelopen jaren voor eenvoudige administratieve werkzaamheden meermalen een beroep gedaan op het KAB. De beheerscommissie gaf hier toestemming voor, maar feitelijk kon dit niet, omdat de commissie niet over een eigen budget beschikt. Kortom: alle besluiten van de commissie met financiële consequenties zouden eerst naar de penningmeester van Adma moeten worden teruggekoppeld. Praktisch kan dit natuurlijk niet goed werken.

7. Het beheer van het Diakonaal Bureau

In de afgelopen drie jaar is gebleken dat de integratie van de verschillende kerkelijke bureaus op het punt van de personele invulling op bezwaren stuit. Op grond hiervan menen de diakonale deputaatschappen dat er binnen onze kerken een afzonderlijk Diakonaal Bureau moet blijven functioneren. Dit bureau zal gebruik kunnen maken van alle faciliteiten die het Landelijk Bureau biedt: huisvesting, kantoorautomatisering, telefooncentrale, postverzorging en huishoudelijke dienst. De medewerkers van het Diakonaal Bureau zullen zich -indien dit praktisch mogelijk is- voegen naar gezamenlijke kantoorregels met de overige gebruikers van het Landelijk Bureau, maar zij zullen hun eigen plaats hebben en slechts verantwoording afleggen aan de diakonale deputaatschappen. Voor de uitvoering van hun werk zullen zij de beschikking hebben over een bureausecretaris. Het ontmoet geen bezwaar dat deze secretaris formeel/juridisch in dienst is van het deputaatschap KAB of een nieuw te vormen deputaatschap Landelijk Bureau. Dit geldt tevens voor de beide functionarissen die thans werkzaam zijn bij het Diakonaal Bureau.

Van groot belang is dat er een goede regeling komt voor de diensten van het Landelijk Bureau aan de verschillende deputaatschappen. In de bestaande situatie bepalen deputaten KAB welke faciliteiten beschikbaar zijn. Dit houdt in dat er overleg nodig is over de aanschaf van kantoormeubilair, computerbenodigdheden e.d. Dit levert thans wrijving op tussen KAB en Diakonaal Bureau. Wanneer het model dat de diakonale deputaatschappen voor ogen staat, kan worden gerealiseerd, zou er een apart orgaan (commissie of deputaatschap) moeten komen dat het facilitair bedrijf beheert en dat er voor zorgt dat alle bureaus goed kunnen functioneren. Dit orgaan zou eigen bevoegdheden moeten hebben. Het spreekt voor zich dat in dat geval afspraken moeten worden gemaakt over de kostenverdeling.

De gedachte die aan in de inleiding genoemde regeling "taken en bevoegdheden van de beheerscommissie" ten grondslag lag, was dat de deputaatschappen zelf de (volledige) verantwoordelijkheid hadden voor het functioneren van het Diakonaal Bureau. Daardoor is er een complex besluitvormingstraject nodig via de beheerscommissie en het drie-moderamina-overleg. De deputaatschappen zijn van mening dat de slagvaardigheid kan worden vergroot door de regeling "taken en bevoegdheden" aan te passen.

Verwacht mag worden dat de GS 1995 het deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven zal opheffen. Er blijven dan twee diakonale deputaatschappen over: Adma en Hulpverlening. De bestaande constructie (beheerscommissie en moderamina-overleg) is voor het beheer van het Diakonaal Bureau door twee deputaatschappen misse en moderamina-overleg) is voor het beheer van het Diakonaal Bureau door twee deputaatschappen te zwaar. De deputaatschappen Adma en Hulpverlening hechten er sterk aan om de samenwerking die gestalte heeft gekregen in het Diakonaal Bureau voort te zetten. Zij denken dat in een nieuwe situatie te kunnen realiseren door versterking van het moderamina-overleg. Dit overleg kan de bevoegdheden van de beheerscommissie overnemen, waardoor de beheerscommissie kan worden opgeheven. De bevoegdheden van het moderamina-overleg moeten door de beide deputaatschappen worden geformuleerd. Terzake zullen van het moderamina-overleg voorstellen aan de deputaatschappen worden gedaan. De door de GS 1989 vastgestelde regeling "taken en bevoegdheden" kan daarmee worden ingetrokken.

De kosten van het Diakonaal Bureau komen als "diakonale kosten" ten laste van Deputaten Adma. Om de samenwerking binnen het Diakonaal Bureau gestalte te geven en om uitdrukking te geven aan de solidariteitsgedachte zullen Deputaten Hulpverlening jaarlijks een vaste bijdrage aan Deputaten Adma betalen. Hiermee herleeft de situatie van vóór 1993.

8. Voorstellen

De drie diakonale deputaatschappen doen aan de generale synode de volgende voorstellen:

1. In te stemmen met het in stand houden van een zelfstandig Diakonaal Bureau ten behoeve van de kerken. Binnen dit bureau zullen de beide diakonale functionarissen met eigen secretarische ondersteuning een plaats hebben onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de diakonale deputaatschappen.
2. Het Diakonaal Bureau zal gebruik maken van de diensten van een facilitair bedrijf, genaamd "Landelijk Bureau van de Christelijke Gereformeerde Kerken".
3. Het beheer van het Landelijk Bureau op te dragen aan een zelfstandig orgaan met eigen bevoegdheden.
4. In te stemmen met de opheffing van de beheerscommissie "Diakonaal Bureau" en de regeling "taken en bevoegdheden" van deze commissie, zoals vastgesteld door de GS 1989, in te trekken.
5. De deputaatschappen Adma en Hulpverlening in Binnen- en Buitenland op te dragen de afbakening van de bevoegdheden tussen de deputaatschappen en de gezamenlijke moderamina inzake het beheer van het Diakonaal Bureau te regelen en deze ter kennis te brengen van de generale synode 1996.

Namens de moderamina van de deputaatschappen
Adma, Hulpverlening en Kerk en Bedrijfsleven,
A. Heystek, secretaris beheerscommissie

BILLAGES
art. 252, 255

RAPPORT 7 VAN COMMISSIE VI BETREFFENDE OVERBRUGGINGSREGELING TERUGGEKEERDE PREDIKANTEN

(Voorstellen deputaten Evangelieverkondiging onder Israël, aanvullend rapport, punt 2, en deputaten voor de Buitenlandse Zending, punten 9, 14.12 en 14.13.)

Op verzoek van uw commissie II heeft ook commissie VI zich bezonnen op de voorgestelde overbruggingsregelingen. Zij overwoog daarbij, dat bij de regelingen (bijlagen 17 en 18 K.O.) de hoofdlijn is de band tussen de uitgezonden predikant en de zendende kerk(en). Daarnaast zijn er regelingen voor de relaties tussen de uitgezonden predikant en de deputaten, respectievelijk tussen de zendende kerk(en) en deputaten met name betreffende de financiering van de plicht van de kerkeraad naar art. 11 K.O.

Uw commissie is van oordeel, dat de raad (raden) van de zendende kerk(en) in samenwerking met de respectievelijke deputaten een niet te onderschatten verantwoordelijkheid dragen met betrekking tot de begeleiding van en zorg - ook voor de toekomst - voor hun uit bijzondere dienst teruggekeerde predikant. Gelet op de door Zendingdeputaten gesignaleerde feitelijke situatie acht uw commissie het gewenst, dat een regeling wordt getroffen voor de voorziening in het levensonderhoud in de periode tussen de beëindiging van de bijzondere dienst en een nieuw aanvaard beroep. Het door Zendingdeputaten aangedragen voorstel (rapport 9.5), met de door hen alsnog toegezegde aanvulling betreffende neveninkomsten, acht uw commissie als voorlopige regeling aanvaardbaar, behalve in zoverre daarin niet het terzichte principieel bezwaar van deputaten Evangelieverkondiging onder Israël is verdisconteerd.

Uw commissie stelt u voor:

1. Als voorlopige overbruggingsregeling voor uit bijzondere dienst teruggekeerde predikanten, die nog geen volgende beroeping hebben ontvangen, vast te stellen:
Art. 1. Bij beëindiging van de bijzondere dienst, waartoe een predikant beroepen is, dient de zendende kerk hem een overbruggingsuitkering toe te kennen.
Art. 2. Deze uitkering bedraagt:
gedurende 3 maanden 100%,
gedurende de volgende 9 maanden 90%,
gedurende de volgende 12 maanden 80%
en daarna 70% van het door deputaten Financiële Zaken geadviseerde predikantstractement, vermindert met eventueel te verkrijgen wettelijke uitkeringen, eigen inkomsten uit arbeid en/of bedrijf en inkomsten van de echtgenote voor 75% en vermeerderd met 50% van een ziektekostenverzekering en een woonkosten vergoeding. Neveninkomsten tot een bedrag van 15% van het basistractement blijven hierbij buiten beschouwing.
Art. 3. Deze uitkering vervalt:
1. bij het overlijden van de predikant;
2. bij weigering door de predikant zijn beroepbaar te stellen, dan wel een passend beroep of aangeboden passende arbeid te aanvaarden;
3. bij het bereiken van het recht op emeritering.
Art. 4. De zendende kerk kan voor de financiering van deze uitkering gedurende de eerste twee jaren een beroep doen op de deputaten in overleg met wie de predikant is beroepen, en daarna op deputaten Onderlinge Bijstand en Advies.
2. Aan deputaten Buitenlandse Zending, Evangelieverkondiging onder Israël en Onderlinge Bijstand en Advies op te dragen gezamenlijk aan de generale synode 1996 te rapporteren:
a. over de effectivering van deze regeling in de periode 1995-1998;
b. over de gewenste definitieve regeling.

A. de Geus, rapporteur

REGISTER

De cijfers tussen haakjes wijzen op de bladzijden van de bijlagen.

A

Acta, - van de generale synode 1992: art. 18.
Archieven, kerkelijke: art. 192; bijl. 71 (481) en 72 (487).

B

Bedrijfsleven, kerk en -: art. 188, 190; bijl. 65 (448), 66 (456), 67 (459) en 68 (473).
Begrotingen: zie financiële zaken.
Benoemingen, lijst van -: art. 259.
Bijstand en Advies, onderlinge - naar art. 11 K.O.: art. 200; bijl. 73 (487) en 74 (495).

C

Commissies, - van onderzoek en rapport: art. 22.
Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte: zie eenheid.
Correspondentie, - buitenlandse kerken: zie kerken.
Curatorium: zie Theologische Universiteit.

D

Diakonale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA): art. 189, 190, 240; bijl. 67 (459) en 68 (473).

E

Eenheid, van de gereformeerde belijders in Nederland (algemeen): art. 169.
- Bezinning kerkelijke verhoudingen binnenland: art. 161, 168; bijl. 14 (163), 27 (319) en 57 (419).
- Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (C.O.G.G.): art. 39; bijl. 14 (163) en 15 (220).
- Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk: art. 45; bijl. 14 (163) en 18 (250).
- Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt): art. 123, 126; bijl. 14 (163), 34 (354) en 35 (355).
- Nederlands Gereformeerde Kerken: art. 144, 148, 167; bijl. 14 (163), 45 (370), 47 (371), 48 (375) en 56 (418).
Emeritikas, ad art. 13 K.O.: art. 72; bijl. 19 (250), 20 (262), 21 (267) en 22 (275).
Evangelieverkondiging onder Israël: art. 172, 175, 266; bijl. 61 (423), 62 (437), 63 (439) en 64 (446).
Evangelisatie: art. 69, 121; bijl. 25 (309), 26 (317), 32 (352) en 33 (353).
- samenwerking zending: instr. 8.04: art. 203.

F

Financiële zaken: art. 29, 224; bijl. 5 (135), 82 (511) en 83 (525).
- begrotingen van deputatschappen: art. 233; bijl. 88 (537).

G

Generale Synode 1992
- Acta: art. 18.
- rapport moderamen: art. 19; bijl. 1 (132).
Generale Synode 1995/1996
- adviseur-verbindingman oud J.C. van Beveren: art. 10.
- afgevaardigden: art. 3, 28, 48, 61, 64, 93, 112, 129, 151, 165, 179, 199, 218, 245, 265.
- agendum: art. 13, 16.
- art. 43 K.O.: art. 261, 272.
- bidstond: blz. 5.
- bloemen: art. 27.
- dagblad Trouw: art. 238.
- huishoudelijke regeling: art. 135; bijl. 43 (369).
- in memoriam rev. M.A. Macleod: art. 97.
- instemming met de belijdenis: art. 7.
- lastbrieven: art. 3.
- moderamen: zie moderamen.
- ontmoeting met 'Zierkreef': art. 242.
- opering: art. 1 en 2.
- presadviseurs: art. 5.
- presentie: art. 26, 38, 42, 48, 50, 61, 71, 79, 88, 93, 112, 114, 129, 147, 151, 165, 179, 187, 195, 199, 201, 213, 218, 230, 240, 245, 265.
- quæstor: zie quæstorat.
- sluiting: art. 262, 273.
- telegram H.M. de Koningin: art. 17.
- toespraken

- praeses: art. 6.
- rev. C.A. Schouls: art. 95.
- ds. D.A. Brienen: art. 96.
- rev. T. Donachie: art. 100.
- rev. G. Ringhals: art. 101.
- dr. A.N. Hendriks: art. 122.
- ds. J.C. Schaeffer: art. 143.
- ds. P. Buntuborong: art. 153.
- ds. M.S. Muhal: art. 154.
- vergaderijden: art. 15.
- verslaggeving 'De Waker': art. 12.
Generale Synode 1998
roepende kerk van -: art. 260.
Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk: zie eenheid.
Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt): zie eenheid.
Gezondheidszorg, pastoraal in de -: art. 202; bijl. 75 (496) en 76 (505).

H

Hulpverlening, - in binnen- en buitenland: art. 109; bijl. 30 (334) en 31 (350).

I

Instructies

- commissie van bijstand classie Haarlem: art. 257.
- 8.01 Kerkelijk lied: zie kerkelijk lied.
- 8.02 Publiciteit: zie publiciteit.
- 8.03 Predikanten naar art. 6 K.O.: zie predikanten.
- 8.04 Samenwerking Zending-Evangelisatie: zie evangelisatie en zending.
- 8.05 Herziening Kerkorde: zie kerkorde.
- 8.06 Vragen rondom de vrouw in het ambt: zie vrouw in het ambt.
International Conference of Reformed Churches: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).

J

Jaarboek: art. 21; bijl. 3 (134).

K

Kerk, - en bedrijfsleven: zie bedrijfsleven.
- en onderwijs: zie onderwijs.

Kerkelijke verhoudingen

- algemeen: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- kerken binnenland: zie eenheid.
- kerken buitenland: zie kerken.
Kerkelijk lied: instr. 8.01: art. 210, 214; bijl. 78 (508).
Kerkelijk werker, rechtspositie van -: art. 224; bijl. 82.6.1 (524) en 83 (525).
Kerken, correspondentie met buitenlandse -: art. 102.
- Christian Reformed Church in North America: art. 103, 106; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Dutch Reformed Church of Botswana: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Dutch Reformed Church in Sri Lanka: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika: art. 102, 170; bijl. 14 (163), 27 (319), 58 (419) en 59 (426).
- Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Free Church of Scotland: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Free Reformed Church of North America: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Gereja Toraja Mamasa: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Hungarian Reformed Church: art. 171; bijl. 59 (420) en 60 (421).
- Igreja Evangelica Reformada no Brasil: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Orthodox Presbyterian Church: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Reformed Churches of Australia: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Reformed Church in Japan: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Reformed Churches of New Zealand: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
- Reformed Presbyterian Church of Ireland: art. 102; bijl. 14 (163) en 27 (319).
Kerkjeugd, contact met de -: art. 81, 85; bijl. 23 (277) en 24 (307).
Kerkorde
- bijlage 6: art. 182.
- herziening -: instr. 8.05: art. 37, 43; bijl. 12 (156) en 13 (162).
- uitgave van de -: art. 23; bijl. 4 (134).
- artikel 51 K.O.: art. 102.

L

Landelijk Bureau: art. 191, 247, 248; bijl. 69 (475) en 70 (481) en 91 (544).

M

Militairen, geestelijke verzorging van de - : art. 162; bijl. 53 (413) en 54 (416).
 Minimum-bijdragen der kerken: art. 233; bijl. 88 (537); Generale Synode 1992: art. 19; bijl. 1 (132).
 Moderamen, verkiezing van het - : art. 4.

N

Nederlands Gereformeerde Kerken: zie eenheid.

O

Oecumenische relaties: Informatieboekje: art. 107.
 Onderlinge Bijstand en Advies, kas naar art. 11 K.O.: zie bijstand.
 Onderwijs, kerk en - : art. 44; bijl. 16 (221) en 17 (247).
 Overheid, contact met de - : art. 159; bijl. 51 (411) en 52 (412).

P

Pastoraat in de gezondheidszorg: zie gezondheidszorg.
 Predikanten
 - naar art. 6 K.O.: instr. 8.03: art. 36; bijl. 10 (157) en 11 (158).
 - overbruggingsregeling repatriërende - : art. 252, 256; bijl. 92 (549).
 Publiciteit: instr. 8.02: art. 131, 136; bijl. 38 (359).

Q

Quaestoraat
 - benoeming quaestor: art. 11.
 - rapport van de quaestor: art. 225; bijl. 84 (526) en 85 (533).
 - begroting van de quaestor: art. 227; bijl. 86 (534) en 87 (536).

R

Radio-kerkdienstuitzendingen: art. 134; bijl. 41 (365) en 42 (367).

S

Schriftgedeelten, berijmde - : art. 239, 241; bijl. 89 (540) en 90 (543).
 Studiefonds, uitvoeringsregeling - : art. 133, 139, 204, 206; bijl. 39 (360), 40 (363) en 77 (507).

T

Theologische Universiteit
 - curatorium van de - : art. 30, 34, 140, 141, 142; bijl. 6 (136), 7 (149), 34 (354), 44 (369) en 88 (536).
 - deputaten-financieel van de - : art. 35; bijl. 8 (152) en 9 (158).
 - emeritering prof. dr. W. van T Spijker: art. 33.
 - emeritering prof. dr. W.H. Velera: art. 33.
 - emeritering prof. dr. J. de Vuyt: art. 33.
 - benoeming drs. A. Baars aan de - : art. 70, 80, 94.
 - benoeming dr. H.J. Seldertuis aan de - : art. 70, 80, 94.
 - benoeming drs. T.M. Holman aan de - : art. 70, 80, 94.
 - benoeming dr. D.J. Steensma aan de - : art. 120.
 - vervulling vacatures: art. 70, 80, 94.
 - vak 'Gemeentebouw': art. 140; bijl. 44 (369).
 - stimuleringsfonds: art. 141.

V

Varenden, geestelijke verzorging van - : art. 106; bijl. 28 (323) en 29 (333).
 Vertegenwoordiging der kerken: art. 20; bijl. 2 (133).
 Vrouw in het ambt
 - vragen rondom de - : instr. 8.06: art. 215, 231; bijl. 79 (509) en 80 (509).

W

Wekker, De - : art. 130, 132, 206; bijl. 36 (357) en 37 (359).

Z

Zending, buitenlandse - : art. 153, 154, 155, 160, 221, 222; 49 (377), 50 (406) en 81 (510).
 - samenwerking evangelisatie: instr. 8.04: art. 203.
 Ziekenhuispastoraat: zie gehandicapten.

